

M. TVLLII

CICERONIS EPISTOLARVM

ad T. Pomponium Atticum, lib. xvj.

Variis doctorum virorum lectionibus opera ALEX. SCOT *I.V.C. illustrati, & ad Apparatum Latinæ locutionis aptati.*

Adiectæ sunt Dionysij Lambini & Fuluij Vrsini emendationum rationes,

Qui est operum Ciceronis,
TOMVS QVINTVS.

LVGDVNI.
SVMPT. IOAN. PILLEHOTTE, ad insigne IESV.

M. DC IX.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM, LIBER primus.

CICERO ATTICO, S. I

PETITIONIS * nostræ, quam tibi summæ curę esse scio, huiusmodi ratio est, quòd adhuc coniectura prouideri possit. Prensat * vnus P. Galba sine fuco, ac fallaciis, more maiorum negatur. *a* vt opinio est hominũ, non aliena rationi nostræ fuit illius hæc * præpropera prensatio: nam illi ita negant vulgò vt mihi se debere dicant. Ita quiddam spero nobis * profici, cũ hoc percrebrescit, plurimos nostros amicos inueniri. Nos autem initium prensandi facere cogitaramus eo ipso tẽpore, quo tuũ puerum cum his literis proficisci. Cincius * dicebat, † in campo. * comitiis tribunitiis, *b* ad XVI. Kalendas Sextil. competitores, qui certi esse *c* videbantur, Galba, & Antonius, & Q. Cornificius. Puto te in hoc aut risisse, * aut ingemuisse, vt frontem ferias. Sunt qui etiam * Cæsonium putent. Aquillium non arbitramur, *d* qui denegat & * iurauit morbum, & illud suum * regnum iu-

 diciale

* nondũm petebat Cicero Cõsulatũ sed prensabat, anno antè quàm petat.
* Manut. vnus P. Galba sine fuco & fallaciis, more maiorũ negatur. a v.c. vt opinio'st.
* ante omnia eius anni comitia (quorum prima tribunitia) quæ fiebant extra campũ.
* id est, pro futurum.
* Mal. dicebat in campo comitiis tribunitiis à XVI. Kal. Sext. Competitores &c. Vult Cicero, si initium prensandi suo loco, & tempore. id est, in comitiis tribuni pl.
b L. a.d. XVI
qui etiam d L. qui & excusationes

ciorum initio facturum. * in campo creari poterant vt & minores magistratus, licet tributis comitiis.
c L. videantur. * al. ingemuisse vt frontem ferias. sunt &c. id est, indigueris. * al. Cæsoninum id est. Pisonem negauit, & iur. * Iurare morbũ est valetudinis causa petere. * id est, iuris ciuilis occupationem.

diciale opposuit. Catilina *a* si iudicatum erit meridie non *e* lucere, certus erit competitor. †De Aufidio *f* & Palicano, non puto te exspectare, dũ scribam. De iis, qui nunc petunt, Cæsar certus putatur. Thermus cum Silano contendere existimatur: qui sic inopes, & ab amicis, *g* & existimatione sunt, vt mihi videatur non esse *h* ἀδύνατον Curium *i* obducere. Sed hoc, præter me, nemini videtur. Nostris rationibus maximè conducere videtur. Thermum fieri cum Cęsare (nemo est enim ex iis, qui nunc petunt, qui, si in nostrum annum reciderit, firmior candidatus fore videatur) propterea quòd curator est viæ Flaminiæ: † ; quæ cũ erit absoluta *k* sanè facilè eum libẽter nunc ceteri consuli acciderint. Petitorum hæc est *l* adhuc informata cogitatio. Nos in omni munere cãdidatorio fungendo summam adhibebimus diligentiam: & fortasse, quoniam videtur in suffragiis multum posse Gallia, cùm Romæ à *m* iudiciis forum refrixerit, excurremus mense Septẽbri legati *n* ad Pisonem, vt Ianuario reuertamur. Cùm perspexero voluntates nobilium, scribam ad te. Cetera spero prolixa * esse, his duntaxat * vrbanis competitoribus. Illam manum tu mihi cura vt præstes (quoniam propiùs abes) Pompeij, nostri amici. nega me ei iratum fore, si ad mea comitia non venerit. Atque hæc huiusmodi sunt. Sed est, quod abs te mihi ignosci peruelim. Cæcilius, * auunculus tuus, à P. Vario cùm magna

e L. liquere al. licere. Conrad. si iudicatum erit haberi rationem non licere, Mal. si iudicatum erit non dicere, hoc anno scilicet petere, quod optimè videtur Catilinæ cõuenire, qui n)n hoc anno, sed proximo Consulatum petiit. Alij liquere, interpretantur, si iudicatũ erit Catilinam reum capitis non esse. Vide Mur. lib. 9. Var. lect. capit. 10.
f L. & de Pallicano. Vrs. Palic.
g for. & ab existim. h virum flagitiosissimum, quem censores probri causa
Senatu amouerant, vt narrat Sallustius, alij legunt manium
al. infamem al. Thorium. i id est, contra ducere qui obuersetur:
nonnullis obducere videntur idem quod patienter ferre: sic
obducere venenum. 1. Tusc. §. 96. diem. 16. Fam epist. 18. k L.
sanè facilè eum, & libenter tum Cæsari consuli accuderint.
l v. c. informata adhuc. m Forum circiter Idus Sext. dimittebatur, ad Ianuarium ferè mensem. n id est, libera legatione,
non enim alias senatori abesse ab vrbe diutius licuit. * Malas.
fore. * id est, iocularibus & lepidis. Vict. 14 Var. 12. alij vrbanos, pro iis qui ex vrbe accipiunt. * Vid Nepot. in vita Att. Val.
l.~.cap.9.

gna pecunia fraudaretur, agere cœpit cũ eius fratre Caninio o Satyro de iis rebus quas eum * dolo malo p † mancipio accepisse de Vario diceret. Vnà agebant ceteri creditores : in quibus erat q Lucullus, & P. Scipio : & is, quem putabãt * magistrum fore, si bona venirent, L. Pontius verum hoc ridiculũ est de magistro nunc cognoscere. Rogauit me Sicilius, vt adessem contra r Satyrum. dies ferè nullus est, quin hic s Satyrus domum meam ventitet. obseruat L. Domitium maximè : me habet proximum : fuit & mihi & Quinct. Fratri magno vsui in nostris petitionibus. Sanè sum perturbatus, cùm ipsius t Satyri familiaritate, tum Domitij in quo vno maximè ambitio nostra nititur. Demonstraui hæc Cæcilio : simul & illud ostendi, si ipse vnus cũ illo vno contenderet, me ei satisfacturum fuisse. nunc in causa vniuersorum creditorum, hominum præsertim amplissimorum, qui sine eo, quem Cæcilius suo nomine perhiberet, facile cõmunem causam sustinerent, æquum esse, eum & officio meo consulere, & tempori. Durius accipere hoc mihi visus est, quàm vellem, & quàm homines belli solent : & postea prorsus ab instituta nostra paucorum dierum consuetudine longè refugit. Abs te peto, vt mihi hoc ignoscas, & me existimes, humanitate esse prohibitum, ne contra amici summam existimationem miserrimo eius tẽpore venirẽ cùm is omnia sua studia, & officia in me contulisset. Quòd si voles in me esse durior, ambitionem mihi putabis obstitisse. Ego autem arbitror, etiam si id sit, mihi ignoscendum esse * : ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον, οὐδὲ βοείην. Vides enim in quo cursu v sumus, & quàm omnes gratias non modò retinendas, verùm etiã acquirendas putemus. Spero x tibi me causam probasse. Cupio quidẽ certè * Hermathe-

o L. Satrio.
* in fraudem creditorum Hac enim actione agebatur, nec dum inuenta Pauliana qua rescindãtur alienata in fraudem creditorum § 6. Inst. de act. l. 1. § . 2. l. 14. ff. de his quæ in fraudem.
p L. Mancupio.
q L. M. Luc
* auctionis cùm in auctione bona venirent, vt inter heredes aut creditores diuiderentur. 6. Fam. ep. 1.
r L. Satriũ.
s L. Satrius.
t L. Satrij.
* versus sũt Homeri Iliad. 10. ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον οὐδὲ βοείην ἀρνύσθην, ἅ τε ποσσὶν ἄεθλια γίγνεται ἀνδρῶν, ἀλλὰ περὶ ψυχῆς θέον Ἕκτορος ἱπποδάμοιο v for. simus x al. me tibi. * De statua Mercurij & Mineruæ, vide epistol. sequentẽ.

mathena tua valde me delectat,& posita ita belle est,vt totum * gymnasium, † * ἑρμαθῆνα esse videatur.* Multũ te amamus.L. Iulio Cæsare,C. Marcio * Figulo * coss. filiolo me auctum scito,salua Terentia.

CICERO ATTICO, S. 2

ABs te tamdiu nihil literarum? Ego de meis ad te * rationib. scripsi antea diligenter.Hoc tempore Catilinam cõpetitorem nostrum, defendere cogitamus. Iudices habemus, quos y voluimus,summa * accusatoris volũtate:Spero,si absolutus erit, z coniunctiorem nobis fore in ratione petitionis: sin aliter acciderit , humaniter feremus Tuo aduentu nobis opus est maturo. Nam prorsus summa hominum est opinio,tuos familiareis, * nobiles homines,aduersarios honori nostro fore ad eorum voluntatem mihi conciliandã maximo te m hi vsui fore video. Quare Ianuario ineunte,vt constituisti,cura , vt Romæ sis. a Auiam tuam scito desiderio tui mortuam esse : & simul quòd verita sit,ne Latinæ in officio nõ manerent,† & in montem * Albanum hostias non adducerent. cuius rei b consolationem ad te * L. Sauseium missurum esse arbitror. Nos hîc te ad mensem Ianuariũ exspectamus:ex quodã rumore, an ex literis tuis ad alios missis?nam ad me de eo nihil scripsisti. Signa,quæ nobis curasti, eã sunt ad Caietam exposita. nos ea non vidimus.neque enim exeundi Romæ potestas nobis fuit. misimus qui pro vectura solueret.Te multũ amamus,quòd ea abs te diligenter, paruoque curata sunt. Quòd ad me sæpe scripsisti de nostro amico placando, feci & expertus sum omnia : sed mirandum in modum est animo abalienato:quibus de suspicionibus

* Villã suã Academicã intelligit.vide Pl.l.31.c.2 * Lambinus ἠλιϰ ἀγάθημα aliis deest vox ἠλιϰalij, ἀνγάσμα legunt. Muret.9.var. c. 10. illius ἀνάθημα. * Initium est epistolæ Malasp. & Bos. * qui paulò ante Thermam dictus est , quòd ex agrotiis ad Marcelli adoptione transisset vetere seruato cognomine. * designatis, non in magistratu. * petitione Cõsulatus. y L. voluimus, * id est, Clodij. Accusatori & reo licebat,iudices quos vellet, reiicere.

z L.coniunctiorem illum nobis f. * Q. Hortensiũ intelligit li. 2. ep.vl. iam inde à Verris accusatione sibi offensum. a Initiũ est epistolæ Malaspinæ & Bos. * Vbi Latina feriæ celebrari solitæ cõsulũ interuẽtu.b al.cõflationẽ.*Iocatur Cic. cũ At. & Saufeio Epicureis,quorũ opinio erat frustra lugeri mortuos.

nibus etsi audisse te arbitror, tamen ex me, cùm veneris, cognosces Sallustium præsentem restituere in eius veterem gratiam non potui. Hoc eò ad te scripsi, 1 quòd c is me † accusare * de te solebat: in se expertus est illum esse minùs exorabilem, meũ studium d nec tibi defuisse. Tulliolam C. Pisoni, L. F. Frugi despondimus. Vale.

CICERO, ATTICO. 3

CREBRAS exspectationes nobis tui commoues. nuper quidem cùm iam te aduentare arbitraremur, repente abs te in mensem Quinctilem reiecti sumus. Nunc verò d sentio (quod cõmodo tuo facere poteris) venias ad id tempus, quod scribis. obieris Quincti fratris * comitia: nos longo interuallo e viseris: Acutilianam * cõtrouersiam transegeris. Hoc me etiam Pæduceus, vt ad te scriberem, admonuit. putamus enim vtile esse, te aliquando iam rem transigere. mea intercessio f & est, & fuit parata. Nos hic incredibili, ac singulari populi voluntate de C. * Macro transegimus: * cui cũ æqui fuissemus, tamen multò maiorem fructum ex populi existimatione, illo damnato, cepimus, quàm ex ipsius, si absolutus esset, gratia cepissemus. Quod † ad me de Hermathena scribis, per mihi * gratum est ornamẽtum * Academiæ proprium meæ: quòd & Hermes g cõmune omniũ, & Minerua, h singulare est eius gymnasij. Quare velim, vt scribis, ceteris quoq; rebus quãplurimis eum locum ornes. Quæ mihi antea signa misisti ea nondũ vidi: in Formiano sunt: quò ego nunc proficisci cogitabam. illa omnia in Tusculanum deportabo.* Caietã, si quando abundare cœpero, ornabo. Libros tuos * conserua, & † noli desperare i eos meos facere posse: quod si assequor: supero Crassum diuitiis, † atque omnium k vicos, & prata contẽno. Vale.

c al. is, qui me,
* al. apud te
* alij, at in se exsp. est.
d al. nec sibi
d for. censeo
* quibus ædilitatem petebat.
e L. inuiseris
* Vide ep. 6.
f v. c. parata & est, & fuit
* Vide 9. Valer. 12.
* id est, quẽ cùm iustè damnassem.
* Facr. gratum. Est.
* Villæ Ciceronis. Pli. l. 31.
g v. c. cõmune est. κοινὸς Ἑρμῆς (inquit Lucianus in votis.) φασὶ καὶ ἐς μέσον φέρων τὸν πλοῦτον. vide Arist. 2. ad Theod.
h L. singulare est insigne eius g.
* Villam in agro Caiet.
* Vide ep. 8.
i L. eos me meos facere poss.
kal. lucos, & ita A. Aug.

CICERO ATTICO, S. 4

QVANTVM dolorem acceperim, & quanto fructu sim priuatus & forensi,& domestico, L. Fratris * nostri morte, in primis pro nostra consuetudine,tu existimare potes.nam mihi omnia quæ iucunda ex humanitate alterius,& moribus, homini accidere possunt, ex illo accidebant. Quare nō dubito,quin tibi quoque id molestū sit,cùm & meo dolore moueare,& ipse omni virtute,officióque ornatissimum,tuique & sua sponte,& meo sermone,amantem,* affinem,amicúmq; amiseris. Quòd ad me scribis de * sorore tua, testis erit tibi ipsa,quantæ mihi curæ fuerit, vt Q. Fratris animus in eam esset is,qui esse deberet: quem cùm esse offensiorem arbitrarer, eas literas ad eum misi,quibus & placarem, vt fratrem: & monerem,vt minorem:& obiurgarē, vt errantem.Itaq; ex iis, quæ postea sæpe ab eo ad me scripta sunt,confido ita esse omnia, vt & oporteat, & velimus. De † literarum *l* missione, sine causa abs te accusor. numquā .n. à Pōponia nostra certior sū factus,esse cui literas dare possem.Porrò autē neq; mihi accidit, vt haberem, qui in Epirū proficisceretur,nequedū te Athenis esse audiebamus. De Acutiliano autem negotio, quod mihi mādaras,vt primùm à tuo *m* digressu Romā veni,confecerā:sed accidit,vt & contētione nihil opus esset,& ego,qui in te satis consilij statuerim esse,mallē Peducæum tibi consilium per literas,quā me dare.Etenim cùm multos dies aureis meas Acutilio dedissē,cuius sermonis genus tibi notū esse arbitror,nō mihi graue * duxi scribere ad te de illius querimoniis,cùm eas audire(quod erat subodiosum)leue putassē.Sed abs teipso.qui me accusas,vnas mihi scito literas redditas esse,cū & otij ad scribendū plus,& facultatē dandi maiorē habueris. Quòd scribis,etiam si cuius

* patruelis, de quo 2.de Orat.2. & 5. de Fin.

* fratrem viri sororis tuæ.

* Qu. Ciceronis vxore.

l for.intermissione, sic Petrus Bembus.

m for. degressu.

* Malaf.duxissé,scribere.

cuius animus in te esset offensior, à me recolligi oportere: 1 quid dicas, neq; id neglexi: sed est miro quodā modo affectus. Ego autē quæ dicenda fuerunt de te, non præterij. Quid autē contendendū esset, ex tua putabā *n* voluntate 2 statuere oportere, quā si ad me perscripseris: intelliges, me neque diligentiorē esse voluisse, quā tu esses: neq; negligentiorē fore, quā tu velis. De Tadiana re, mecū Tadius locutus est, te ita scripsisse, nihil esse iā quòd *o* laboraret, quoniā hereditas vsu capta esset. Id mirabimur te ignorare, de tutela legitima, in qua dicitur esse puella, nihil * vsucapi posse Epiroticā emptionē gaudeo tibi placere. Quæ tibi mandaui, & quę tu intelliges conuenire nostro Tusculano, velim, vt scribis, cures, quod sine molestia tua facere poteris. nā nos ex omnibus molestiis, & laboribus vno illo in loco conquiescimus: quò fratrem *p* quotidie exspectamus. Terentia magnos articulorum dolores habet, & te *q* sororémque tuam & matrem maximè diligit: salutémque tibi plurimam adscribit, & Tulliola, deliciæ nostræ. Cura, vt valeas, & nos ames: & tibi persuadeas, te à me fraternè amari.

n L. voluntate me statuere oportere. o L. laboraretur, * res pupilli vsucapi non potest, l. 48. ff. de acquirend. rerum dominio. l. 10. ff. quem adm. seru. emitt. & Cicer. pro Flacc. §. 86. p v. c. cotidie q v. c. & sororem t. & ita L.

CICERO ATTICO, S. 5

NON committā posthac, vt me accusare de epistolarū negligentia possis. tu modò videto, in tanto otio vt par mihi sis. Domum Rabirianā Neapoli, quam tu iā dimensam, & exædificatam animo habeas, † * M. Fonteius * Pontius emit, ℓℓs. ccc1ↄↄↄ. xxx. Id te scire volui, si quid fortè ea res ad cogitationes tuas pertineret. Quint. fr. (vt mihi videtur) quo volumus animo, est in Pōponiā, & cū ea nunc in *r* Arpinati prædio erat, & secū habebat hominē *s* χρηστομαθῆ, D. Turraniū. pater nobis decessit a. d. VIII. Kalend Decembr. Hæc habebā ferè, quę te scire vellē. Tu velim siqua ornamenta *t* γυμνασιώδη reperire poteris,

* P. Vrs. & M' Id est, Manius. * vet. Fontius. Alij Pōpius. Bos. Fontinus. r L. Arpinatibus prædiis. s v. c. chrestomate, t v. c. gymnāsio de rep.

quæ loci sint. eius, quem tu non ignoras, ne prætermittas. Nos Tusculano ita delectamur, vt nobismetipsis tum denique, cùm illò venimus, placeamus. Quid agas omnibus de rebus,& quid acturus sis,fac nos quàm diligẽtissimè certiores. * Apud matrem rectè est:eaque nobis curæ est.

L. Cincio v LLS. XXCD. Constitui me curaturum Idibus Feb. Tu velim,ea, x quæ nobis emisse,& parasse scribis,des operã,vt quãprimùm habeamus & velim cogites(id quod mihi pollicitus es)quemadmodum bibliothecã nobis conficere possis.Omnẽ spẽ delectationis nostræ, quàm cùm in otium venerimus,habere volumus.in tua humanitate positam habemus. Vale.

CICERO ATTICO, S. 6

APVD te est,vt volumus, mater tua, & soror à me,Quinctoq; fratre,diligitur. Cũ * Acutilio sum locutus. is sibi negat à suo procuratore quidquam scriptum esse: & miratur istam controuersiam fuisse, * quod ille y recusarat satisdari amplius abs te non peti. Quòd te de Tadiano negotio * decidisse scribis,id ego Tadio & gratũ esse intellexi,& magnopere iucundum.Ille noster amicus, z & mehercule vir optimus, & * mihi amicissimus, sanè tibi iratus est. Hoc si, quãti tu æstimes,sciam, tum quid mihi elaborandum sit, scire possim.L. Cincio LLS. CCIↃↃ. CCIↃↃ. CCCC. pro signis Megaricis, vt tu ad me scripseras, curaui. Hermæ tui Pentelici cum capitibus æneis, de quibus ad me scripsisti, iam nunc me admodum delectant. Quare velim, & eos; & signa, & cetera, quæ tibi eius loci, & nostri studij, & tuæ elegantiæ esse videbuntur, quamplurima, quamprimumque mittas, & maximè quæ tibi gymnasij, * xystique videbuntur esse. a nam in eo genere sic studio b efferimur, vt abs te adiuuandi,ab aliis propè c reprehendendi simus. Si Lẽtuli nauis nõ erit,quò tibi placebit,imponito.

Tullio

* Bosio initium epistolæ.
v al. LLS. XXCIↃ.
* id est, pro mihi.
x L. quæ à te nobis.
* Acutilio fuit delegatũ aliquod nomen Attici,quod Atticus dissoluere non recusabat,modò Acutilius satisdaret amplius non peti. Interim Acutilius fideiussorem dare volebat Ciceronem.
* al. quodq;
y L. recusarit.
* Carol. Ste. decepisse.
z L. vir mehercle optimus, & ita Malas.
* vet. Malas. cui.
* vide Vitruuiũ l. 5. c. 11.
a L. nam in hoc gen.
b v.c. ecferimur.
c v.c. reprẽdendi.

Tulliola, deliciolæ nostræ, tuum munusculum flagitat, & me, vt sponsorem, appellat. *d* mihi autem abiurare* certius est, quàm dependere. Vale.

d v c. mi autem
* ἐξωμνυ-ἀδι

CICERO ATTICO, S. 7

NImium rarò nobis abs te literæ afferuntur, cùm & multo tu faciliùs reperias, qui Romam proficiscantur, quàm ego, qui Athenas: & certius tibi sit, me esse Romæ, quàm mihi, te Athenis. Itaque propter hanc dubitationem meam breuior hæc ipsa epistola est, quòd, cùm incertus essem, vbi esses, nolebam illum nostrum familiarem sermonem in alienas manus deuenire. Signa Megarica, & Hermas, de quibus ad me scripsisti, vehementer exspecto. Quidquid eiusdem generis habebis dignum Academia tibi quod videbitur, ne dubitaris mittere, & arcæ* nostræ confidito. Genus hoc est voluptatis meæ, quæ *e* γυμνασιώδη maximè sunt, ea quæro. † Lentulus naueis * suas pollicetur. Peto abs te, vt hæc cures diligenter. *Chilius te rogat, & ego eius rogatum. *f* Εὐμολπιδῶν πάτρια. Vale.

* ex arca soluunt qui pecuniam ex domo depromūt, ad discrimē eius solutionis, quæ fit ex mensa argentariorum. Donatus.
e v.c. gymnasiode
* Vrs. Nam sua pollicetur.
* poeta infrà 9.13.
f Sacrorum præsides Athenis ab Eumolpo Musæi filio dicti. Suidas, Aeschynes contra Ctesiph.

CICERO ATTICO, S. 8

CVm essem in Tusculano (erit hoc tibi pro illo tuo, cùm essem in* Ceramico) verumtamen cùm ibi essem, Roma puer à sorore tua missus, epistolam mihi abs te allatam dedit, nuntiauitque, eo ipso die post meridiem i *g* missuram eum, qui ad te proficisceretur, eò factum est, vt epistolę tuę rescriberem aliquid: breuitate temporis, tam pauca cogerer scribere. Primùm tibi de nostro * amico placando, aut etiam planè restituendo polli-

* Ceramici Athenis duo, Suidas his verbis, Κεραμεικοὶ δύο ἦσαν, ὁ μὲν ἔνδον τῆς πόλεως, θαι καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ τελευτήσαντας ἔθαπτον δημοσίᾳ καὶ τοὺς ἐπιταφίους ἔλεγον: ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἱστήκεισαν αἱ πόρναι.
g v.c. iturū eum, qui * Lucceio, epist. 9.

polliceor: quod ego, etsi mea sponte antè iaciebã, eo nunc tamen & agam studiosius, & contendam ab illo vehementiùs, quòd tantam ex epistola voluntatem eius rei tuam perspicere videor. hoc te intelligere volo, pergrauiter illum esse offensum: sed quia nullam video grauem subesse caussam, magnopere confido, illum fore in officio, & in nostra potestate. † Signa nostra, & * Hermeraclas, vt scribis, cùm commodissimè poteris, velim imponas, & siquod aliud οἰκεῖον eius loci, quem non ignoras, reperies: & maximè quæ tibi palestræ, gymnasiique videbuntur esse. etenim ibi sedens hæc ad te scribebam, vt me locus ipse admoneret. Præterea * typos tibi mando, quos in tectorio atrioli possim includere, & * putealia sigillata duo. Bibliothecam tuam caue cuiquam despondeas, † quamuis acrem * amatorem inueneris. nam ego omneis meas vindemiolas eò reseruo, vt illud subsidium senectuti parem. De fratre confido ita esse, vt semper volui, & elaboraui. multa signa sunt eius rei: non minimum, quòd soror *h* prægnans est. De comitiis meis, & tibi me *i* permisisse memini: & ego iampridem hoc communibus amicis, qui te exspectant, *k* prædico: & te non modò non * arcessam, sed prohibebo: quòd intelligam multò magis interesse tua, te agere quod agendum * est hoc tempore, quàm mea, te adesse comitiis. proinde eo animo te velim esse, quasi mei negotij causa in ista loca missus esses. me autem eum & offendes erga te, & audies, quasi mihi, si qua *l* parta erant, non modò te præsente, sed per te *m* parta sint. Tulliola tibi diem dat: * sponsorem appellat.

* al. ἑρμέρωτας, sed ἑρμέρακλας rectius erat autem Herculis caput, Mercurij statuæ quadratæ impositum, & alioqui Hercules Musarũ comes. Vitruuius l.5. c.11.

* parua signa. Pl.l.35. c. 12. & 37. c.10.

* Bessar. putealia signa ta puteorũ opercula. paruis signis exornata.

* Faern. emptorem

h v. c. prægnas est.

i fort. permittere

k fort. prædico, te nõ modò non arcessi à me, sed prohiberi, quòd intell.

* al. accersi à me, * al. esset l v. c. parata m v. c. parata * Man. ex Bessar. exemplari manuscr. sponsorem non appellat.

CICERO ATTICO, S. 9

ET * mea sponte faciebam antea, & pòst, duabus epistolis tuis perdiligēter in eandē rationem scriptis, magnopere sum commotus. eò accedebat hortator assiduus Sallustius, vt agerē quā diligentissimè cum* Luccio de vestra vetere gratia reconcilianda. Sed cùm omnia fecissem: non modò eam volūtatem eius, quæ fuerat erga te, recuperare non potui, verùm ne causam quidē elicere n immutatæ voluntatis. Tametsi iactat ille quidem illud suum arbitrium,* & ea, quæ iam tū, cùm aderas, offendere eius animum o intelligebā: tamen habet quiddam profectò, quod magis in animo eius insederit: quod neque epistolæ tuæ, neque nostra p legatio tam potest facilè delere, quàm tu præsens, nō modò oratione, sed tuo vultu illo familiari tolles si modò tanti* putabis: id quod, si me audies, & si humanitati tuæ constare voles, certè putabis. Ac, ne illud mirere, cur, cùm ego antea significarem tibi per literas, me sperare, illum in nostra potestate fore, † * nunc idem videar diffidere: incredibile est, quanto mihi videatur illius voluntas obstinatior, & in hac iracundia q obfirmatior. Sed hæc aut sanabuntur cū veneris, aut ei molesta erunt, in vtro culpa erit. Quod in epistola tua scriptū erat, r me iam arbitrari designatum esse, scito nihil tā exercitum esse nunc Romæ, quàm candidatos omnibus iniquitatibus, nec, quando futura sint comitia, sciri. verùm hæc audies de Philadelpho. Tu velim, quæ Academiæ nostræ parasti, quàm primùm mittas. mirum quàm illius loci non modò vsus, sed etiam cogitatio s delectat. Libros verò tuos caue cuiquam tradas. nobis eos, quemadmodum scribis, conserua, summum me eorum studium tenet, sicut odium iam ceterarum rerum: quas tu, incredibile est, quàm breui tempore, quanto deteriores

† Præcedētes epistolæ ante Consulatum, hæc ineuntibus Consulatū Messala & Pisone, qui post Antonium & Ciceronem anno altero coss. fuerunt.

* L. Lucceio

n v.c. immutatæ

* L. & in ea,

o v.c. intelligebam:

p L. allegatio

* L. putaris:

* al. nunc eidem videar

q v.c. affirmatior. Bonilius obfirmatior.

r for. te iā me arbitr.

s al. delectet.

riores

riores offensurus sis, quam reliquisti.* Teucris illa, lentum sæpè negotium, neq; Cornelius ad Terentiam postea rediit. opinor ad Considium,* Axium, Selicium confugiendum est. nam à Cæcilio propinqui minore centesimis nummum mouere non possunt. Sed, vt ad prima illa redeam: nihil ego illa impud. ntius, astutius, lentius vidi. Libertũ mitto. Titio mandaui. σκήψεις, atque * ἀναβολαί. sed nescio an 2* ταὐτόματον ἡμῶν. nam mihi Pompeiani prodromi nunciant, apertè Pompeium acturum, Antonio succedi oportere: eodémque tempore aget prætor ad populum. Res eiusmodi est, vt ego nec per bonorũ, nec per popularem existimationem honestè possim hominem defendere, nec mihi ɛ libeat, quod vel maximum est etenim accidit hoc, quod totum cuiusmodi sit, 3 * mando tibi, vt perspicias, Libertum ego habeo, sanè nequam hominem Hilarum dico, ratiocinatorem, & clientem tuum. De eo mihi Valerius interpres nũtiat, + Chiliúsque se audisse scribit hęc: esse hominem cum Antonio: *Antonium porrò in cogendis pecuniis dictitare, partem mihi quæri, & à me custodem communis quæstus libertum esse missum. Non sum mediocriter commotus. neque tamen credidi: sed certè aliquid sermonis fuit. totum inuestiga. cognosce, perspice, & nebulonem illum, si quo pacto potes, ex istis locis amoue. Huius sermonis Valerius auctorem Cn. Plancium nominabat mando tibi planè, totum vt videas cuiusmodi sit. Pompeium nobis amicissimum constat esse. ν Diuortium Muciæ vehementer probatur. P. Clodium, Appij F. te credo audisse cum veste muliebri x deprehensum domi C. Cæsaris, 4 * cùm pro populo fieret, cúmque 5 per manus * seruulæ seruatum,

* Antonium quem. Cicero in consulatu collegam habuit ficto nomine significat. porrò hic initium epistolæ statuit Manutius.
* Val. l. 4. c. 8. fœneratores hi fuêre.
* al. ἀναβολάς.
* al. ταὐτόματον ἡμῶν κάλλιον βουλεύεται. Versus est Menandri.
ɛ v. c. lubeat,
* mandat
* poeta ep. 7. in fine.
* Antonius hic M. Antonij oratoris filius, patruus M. Antonij, qui postea remp. oppressit. vide 5. Fam. ep. 5. de Sueton. damnatus. accusatus & tium x v. ret, * al.

De repetundis accusatus, Cæsare & Bibulo coss. vide orat. pro Domo sua & in Vatin. defendente Cicerone Ora. pro Cœlio & Dio. Idem à Cælio maiestatis accusatus & damnatus, pro Cœlio, & Dionem vide. ν al. Deuortium x v. c. deprensum * al. cùm sacrificium pro populo fieret, * al. Seprullæ al. Sep. Rullæ al. Serpullæ al. Struilliæ

natum,& eductum:rem esse insigni infamia: quod te molestè ferre certò scio. Quod præterea ad te scribam,non habeo,& mehercule * eram conturbatior. Nam puer festiuus.*anagnostes noster.Sositheus,decesserat, méque plus, quàm serui mors debere videbatur,commouerat.Tu velim sæpe ad nos scribas. si rem nullam habebis, quod in buccam venerit,scribito.Vale,Kal.Ian.M. Messala, & M.Pisone coss.

*L. eram in scribendo contur.

* anagnostes, id est, lector. 5. Fam. ep. 9.

CICERO ATTICO, S. 10

ACCEPI tuas treis iam epistolas: Vnam à M. Cornelio, quã à tribus ei*tabernis, (vt opinor) dedisti:alteram quam mihi Canusinus, tuus hospes,reddidit:tertiam,quam(vt scribis)y ancho-ris solutis de phaselo dedisti:quæ fuerunt omnes rhetorum purè loquuntur,cùm humanitatis sparsæ sale,tum insignes amoris notis. Quibus epistolis sum equidem abs te lacessitus ad rescribẽdum: sed idcirco sum tardior,quòd non inuenio fidelem tabellarium.quotus enim quisque est, qui epistolam paulo grauiorem ferre possit, nisi eam z per lectionem releuarit? Accedit eò, quòd mihi non est notum, vt quisque in Epirum a proficiscatur. Ego enim te arbitror, cæsis apud Amaltheam tuã victimis, statim esse ad Sicyonem oppugnandum profectum: neque idipsum tamen certum habeo, quando ad Antonium proficiscare, aut quid in Epiro temporis ponas. ita neque Achaicis hominibus, neque Epiroticis paulò liberiores literas committere audeo. Sunt autem post discessum à me tuum res dignæ literis nostris, sed non committendæ eiusmodi periculo, vt aut interire, aut aperiri, aut intercipi possint. Primùm igitur scito, primum me non esse rogatum sententiam, præpositúmque esse nobis * pacificatorem Allobrogum: idque admurmurante senatu, neque me inuito esse factum. sum enim & ab obseruando homine peruerso liber, & ad dignitatem in repub. retinendam contra illius volunta

* locus erat non procul ab vrbe:itẽ in extrema Gallia monimentum Germanis oppositum, vt ostendit Ammianus Marc. lib. 16. & 18.

y L. anchora soluta

z L. pellectione releuarit?

a v.c. proficiscitur.

* id est, C. Calpurnium Pisonem.

luntatem solutus, & ille secundus in dicendo locus habet auctoritatem pænè principis, & voluntatem non nimis deuinctam beneficio cos. tertius Catulus. quartus (si etiam hoc quæris) Hortensius. * cos. autem ipse paruo animo, & prauo: *b* tantùm cauillator genere illo * moroso, quod etiam sine dicacitate ridetur: facie magis, quàm facetiis ridiculus: *c* nihil agens cum repub seiunctus ab optimatibus: à quo nihil speres boni reip. quia non vult: nihil metuas mali, quia non audet. Eius autem * collega & in me perhonorificus, & partium studiosus, ac defensor bonarum, quinimò leuiter inter se dissident. sed vereor, ne hoc quod infectũ est, serpat longiùs. Credo enim te audisse, cùm apud Cæsarem pro populo fieret, venisse eò muliebri vestitu virum: idque sacrificium cùm virgines instaurassent, mentionem à Q. Cornificio in senatu factam: (is fuit princeps, ne tu fortè aliquẽ nostrûm putes) postea rem ex s. c. 2 ad virgines, *d* atque ad pontifices relatam, idque ab iis nefas esse decretum: deinde ex s. c. consules rogationem promulgasse: vxori Cæsarem * nuntium remisisse. In hac causa Piso, amicitia P. Clodij ductus, operam dat, vt ea rogatio, quam ipse fert, & fert ex s. c. & de religione, antiquetur. Messala vehementer adhuc *e* agit, seuerè boni viri precibus Clodij remouentur à causa, operæ comparantur. nosmetipsi, qui * Lycurgei à principio fuissemus, quotidie *f* demitigamur. instat, & vrget Cato. Quid multa? vereor, ne hæc neglecta à bonis defensa ab improbis, 3 magnorum reip. malorum *g* causa sit. tuus autem ille amicus, *h* scin' quem dicam? de quo tu ad me scripsisti, † posteaquam non auderet *i* reprehendere, laudare cœpisse: nos (vt ostendit) admodum diligit, amplectitur, amat, apertè laudat, occultè (sed ita vt perspicuum sit) inuidet. nihil come, nihil simplex, nihil ἐν τοῖς * πολιτικοῖς 4 honestum, nihil illustre, nihil forte, nihil liberum. Sed hæc ad

te

* Piso.
b v. c. tamen
* vide 2. de Orat.
c L. nihil agẽs in rep.
* M. Valer. Messala.
d v. c. atque pontifices
* quòd à Clodio stuprata. vide Sueton. & Plut.
e L. agit, & seuerè
* id est acerrimi legum custodes. vide Halicar. & Plutarch.
f L. mitigamur.
g L. causę sint.
h L. scis quẽ dicam?
i v. c. reprẽdere, Faern. auderet nos reprehendere,
* al. πολιτικοῖς nihil illustre, nihil honestum, nihil forte,

te scribam aliàs subtiliùs. nam neque adhuc mihi satis nota sunt, & huic * terræ filio, nescio cui, committere epistolam tantis de rebus non audeo. Prouincias prætores nondum sortiti sunt. res *k* eodē est loci, quò reliquisti. τοποθεσίαν, quam postulas, Miseni, & Puteolorum, includā orationi meæ. *l* ad III. Non. Decembr. mendosè fuisse animaduerterā. Quæ laudas ex orationibus (mihi crede) valde mihi placebant: sed non audebam antea dicere. nunc verò quòd à te probata sunt, multò mi ἀττικώτερα videntur. In illam orationem Metellinam addidi quædam: liber tibi mittetur, quoniā te amor noster φιλορήτορα reddidit. Noui tibi quidnam scribam? quid? etiā Messala coss. Antronianam domum emit HS. CCCCXXXVII. Quid id ad me, inquies? tantum, quòd ea emtione & nos bene emisse iudicati sumus: & homines intelligere cœperunt, licere amicorum facultatibus in emendo ad dignitatem aliquam peruenire. * Teucris illa, lentum negotium, sed tamen est in spe. Tu ista confice: à nobis liberiorem epistolam exspecta. Vale. VI. kalend. Febr. *m* M. Messalla, & M. Pisone coss.

* id est, homini igobili. 7. Fa ep. 9.
k al. eodem est loco,
l L. a. d.
* id est, Antonius. Teucridem vocāt ab ignauia muliebri, vt sup. ep. 9.
m v. c. M. Messala, M. Pis.

CICERO ATTICO, S. 10

VEREBOR, ne putidum sit, scribere ad te, quàm sim occupatus: sed tamen ita distinebar, vt vix huic tantulæ epistolæ tempus habuerim, atque id *n* ereptum è summis occupationibus. Prima contio Pompeij qualis fuisset, scripsi ad te antea: non iucunda miseris, inanis improbis, beatis non grata, bonis non grauis: itaque frigebat. tum Pisonis COSS. impulsu leuissimis tribunus pleb. L. *o* Fufius in contionem * produxit Pompeiū. Res agebatur in Circo Flaminio: & erat in eo ipso loco, ipso die nundinarum πανήγυρις. quæsiuit ex eo, Placerétne ei iudices à prætore legi, * quo † consilio idem prætor vteretur. Id autem

n L. derептum ex summ.
o L. Fufius
* al. produxit
* Longolius quorum

erat de Clodiana religione ab senatu constitutū. Tum Pompeius μάλ' ἀριστοκρατικῶς locutus est, senatúsque auctoritatem sibi omnibus in rebus maximam videri, sempérque visam esse respondit, & id multis verbis. Postea Messala coss. in senatu de Pompeio quæsiuit, quid de religione, & de promulgata rogatione sentiret. Locutus *p* ita est in senatu, vt omnia illius ordinis consulta γενικῶς laudaret: mihique, vt assedit, dixit, se putare satis ab se etiam de * istis rebus esse responsum. Crassus posteaquam vidit illum excepisse laudem ex eo, *q* quòd hi suspicarentur homines, ei consulatum meum placere, surrexit, ornatissiméque de meo consulatu locutus est: vt ita diceret, se, quòd esset senator, quòd ciuis, quòd liber, quòd viueret, mihi acceptum referre: quoties coniugem, quoties domum, quoties patriam videret, toties se beneficium meum videre. Quid multa? totum hunc locum, a quem * in Aristocratia ego varie meis orationibus, quarum tu Aristarchus es, soleo pingere, de flamma, de ferro (nosti illas ληκύθους) valde grauiter pertexuit. 3 *r* Proximus Pompeio sedebam, intellexi, hominem moueri. Vtrùm Crassum inire eam gratiam, quam ipse prætermisisset, an esse tantas res nostras, quæ tam libenti senatu laudarentur: ab eo præsertim, qui mihi laudem illam eo minùs deberet, quòd meis omnibus literis in Pompeiana laude perstrictus esset. Hic dies me valde Crasso adiunxit, & tamen ab illo apertè, rectè quidquid est datum, libenter accepi. Ego autem ipse, dij boni, quomodo ἐνεπερπερευσάμην nouo auditori Pompeio? 4 *t* Si vmquam mihi ἐπιχειρήματα suppeditauerunt, illo tempore. Quid multa? clamores. etenim hæc erat ὑπόθεσις, de grauitate ordinis, de equestri concordia, de consensione Italiæ, de immortuis reliquiis coniurationis, de *v* vilitate, de otio. nosti iam in hac materia sonitus no

p v.c. ita'st in sen.

* al. istius

q L. quòd suspicarentur hom.

* Hæc duo in Aristocratia desunt quibusdam.

r L. Proximè Pompeium sedebam. ita apud Priscianum legitur. apud Diomedē. *s* I. proximè Pompeio

s L. ab illo tecto, apertè quidque

t L. Si vmquam mihi περίοδοι, ἢ καμπαὶ, ἢ ἐνθυμήματα, ἢ κατασκευαὶ suppedit.

v al. vtilitate,

nostros. tanti fuerunt vt ego eo breuior sim, quòd eos x vsque isthinc exauditos putem. Romanæ autem y res sic se habent. senatus, ἄρειος πάγος: nihil cõstantius, nihil seuerius nihil fortius. Nam, cũ dies venisset rogationi ex s.c. ferendæ, concursabant * barbatuli iuuenes, totus ille grex Catilinæ, duce filiola Curionis & populum, vt antiquaret, rogabant. Piso autem consul, lator rogationis, idem erat dissuasor operæ Clodianæ * ponteis occuparant, tabellæ ministrabantur, ita vt nulla daretur, * VTI ROGAS. Hic tibi Rostra Cato aduolat. 5 conuicium Pisoni consuli mirificum facit: si id est conuicium, vox plena grauitatis, plena auctoritatis. plena denique salutis. Accedit eodem etiam noster Hortensius, multi præterea boni. insignis verò opera Fauonij fuit. Hoc concursu a optimatum comitia dimittuntur: senatus vocatur: cùm decerneretur frequenti senatu, contrà, pugnante Pisone, ad pedes omnium singillatim accidente Clodio, vt consules populum, cohortarentur ad rogationem accipiendam, homines ad xv. Curioni, nullum s.c. facienti b assenserunt. Facilè ex altera parte cccc. c affuerunt. acta res est. * Fusius † tertium concessit. Clodius contiones miseras habebat: in quibus Lucullum, Hortensium, C. Pisonem, Messalam consulem contumeliosè lædebat: 6 me tantùm comperisse * omnia criminabatur. Senatus & de prouinciis prætorum, & * de legationibus, & de ceteris rebus decernebat, vt antequam rogatio lata esset, nequid ageretur. Habes res Romanas: sed tamen etiam illud, d quod ego non speram, audi. Messala consul est egregius, fortis,

Bbb 2 con

x L. vsque hinc exau.
y L. se res sic habent.
* Dictum est cum lasciuiæ nota. barbam enim alere mos non erat. Gell. l. 3. c. 4.
* quibus cistæ suffragiorum impositæ, 1. ad Heren. 21. & 3. de Legib. 38.
* tabellæ binæ dabantur singulis in suffragiis: vna in qua litera A, qua se antiquare, aut nõ probare rogationem significabant. Altera, in qua V, & R, id est, vti rogas, qua dicebant se rogationẽ probare. Liuius li. 10.
a L. optimatium b v.c. trib. plebis
* id est, detexisse coniurationem Catilinæ.
* Februario

adsenserunt. c L. fuerunt. * Pantagat. Fusius intercessit. al. Fusius tribunus plebis tum concessit. * audiendis, quod mense, quo scripta est epistola. d v.c. quod non sp.

constans, diligens, nostri laudator, amator, imitator. Ille* alter, vno vitio minùs vitiosus, quòd iners, quòd somni plenus, quòd imperitus, quòd ἀπρακτότατος, sed voluntate ita κακέκτης, vt Pompeiũ post illam contionem, * qua ab eo senatus laudatus est, odisse cœperit. Itaque mirum in modum omneis à se bonos alienauit: neque id magis amicitia Clodij adductus fecit, quàm studio perditarum rerum, atque partium. 7 sed habet sui similẽ in* magistratibus præter e Fusium, neminem. Bonis vtimur tribunis pl. Cornuto verò Pseudocatone. Quid quæris? f nunc ad priuata redeam, πῦκεος promissa patrauit. Tu mandata g effice, quæ recepisti Q. frater, qui Argiletani ędificij reliquum dodrantem emit, HS. DCCXXV. Tusculanum venditat, vt, si possit, emat Pacilianam domum. Cum Lucceio in gratiam redi. h videro hominem, valde petitur. renauabo operam. Tu quid agas, vbi sis, cuiusmodi istæ res sint, fac me quàm diligentissimè certiorem. Idibus Febr. Vale.

* Piso.
* L. in qua ab eo
* al. magistratibus neminem præter Fusium. Bonis &c.
e L. Fusium,
f L. Nunc, vt ad priuata redeam πῦχεις
g al. confice,
h L. video hominem valde petiturire. nauabo operam.

CICERO ATTICO, S. 12

ASIAM Quincto, suauissimo fratri, obtigisse audisti. non enim dubito, quin celeriùs tibi hoc rumor, quàm vllius nostrûm literæ nunciarint. Nunc, quoniam & laudis auidissimi semper fuimus, & præter ceteros, φιλέλληνες & sumus, & habemur, & multorum odia, atque inimicitias reip. causa suscepimus: παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο : curáque & effice, vt ab omnibus & laudemur, & amemur. His de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quam ipsi Quincto dabo. Tu me velim certiorem facias, quid de meis mandatis egeris: atque etiam quid de tuo negotio. Nam vt * Brundusio profectus es, nullæ mihi abs te sunt redditæ literæ. 1 Valde * aueo scire quid agas. Idib. Mart. Vale.

* L. Brundisio
* al. habeo

CICERO ATTICO, S. 13

QVAERIS ex me, quid acciderit de iudicio, quod tam præter opinionem omniū factum sit, & simul vis scire, quomodo ego minùs, quàm soleam, prœliatus sim. Respondebo tibi ὕστερον πρότερον, * ὁμηρικῶς. Ego enim, quandiu senatus auctoritas mihi defendenda fuit, sic acriter, & vehementer prœliatus sum, vt clamor, concursusq; maxima cum ea laude fierent. quòd si tibi vnquā sum visus in repub. fortis, certè me in illa causa admiratus esses. Cùm enim ille ad contiones confugisset, in iisque meo nomine ad inuidiam vteretur; dij immortales, quas ego pugnas, & quantas strages edidi? Quos impetus in Pisonē, in Curionem, in totā illam manum feci? Quomodo sum insectatus leuitatem senum, libidinem iuuentutis? Sæpe, ita me dij iuuent, te non solùm auctorē cōsiliorum meorum, verùm etiam spectatorem pugnarum mirificarum desideraui. Postea verò, quàm Hortensius excogitauit, vt legem de religione i Fusius, tribunus pleb. ferret, in qua nihil aliud à consulari rogatione differebat, nisi iudicum genus (in eo autem erāt omnia. pugnauitque, vt ita fieret, quod & sibi, & aliis persuaserat, nullis illum iudicibus effugere posse: * contraxi vela, perspiciens inopiam iudicum: neque dixi quidquam pro * testimonio, nisi quod erat ita notum, atque testatum, vt non possem præterire. Itaque, si causam quæris absolutionis, vt iam πρὸς τὸ πρότερον reuertar, egestas iudicum fuit, & turpitudo. id autem vt accideret, commissum est Hortensij consilio: qui dum veritus est, ne k Fusius ei legi intercederet, quæ ex s. c. ferebatur, non vidit illud satius esse, illum * infamiæ relinqui, sordibus, quàm infirmo iudicio committi. sed ductus odio, properauit rem deducere in iudiciū, cùm illum plumbeo gladio iugulatum iri tamen diceret. Sed iudicium si quæris, quale fuerit: incredibili exitu: sic vti nunc ex euentu ab aliis,

* Hysterologia sæpe vtitur Homerus.

i L. Fusius destiti Clodium oppugnare.

* Cū Clodius iudicibus se probaturū affirmaret, quo die in sacris Bonæ deæ deprehensus diceretur, eo die Interamnæ apud C. Cassinium scholam fuisse Cicero cōtrà eo die se Clodium domi conuenisse. Plutarchus.

k L. Fusius

* L. in infamia relinqui, ac sordibus.

à me tamen ex ipso initio consiliũ Hortensij reprehendatur. Nam, vt reiectio facta est clamoribus maximis, cùm * accusator, tanquam censor bonus. homines nequissimos reiiceret: reus, tanquam * clemens lanista, frugalissimũ quemque secerneret: vt primùm iudices consederunt, valde diffidere boni cœperunt. non enim vmquam turpior in ludo talario consessus fuit, maculosi senatores, nudi equites, *l* tribuni non tam ærarij, quàm, vt appellantur, ærati. pauci tamẽ boni inerant, quos reiectione fugare ille non potuerat: qui mæsti inter sui dissimileis & mœrentes sedebant, & contagione turpitudinis vehemẽter permouebantur. Hic, vt quæque res ad cõsilium primis *m* petitionibus referebatur, incredibilis erat seueritas, nulla varietate sententiarum, nihil impetrabat reus, plus accusatori dabatur, quàm postulabat. triumphabat. quid quæris? Hortensius, se vidisse tantùm. Nemo erat, qui illum reum, ac non millies condemnatum arbitraretur: me verò teste producto, credo te ex acclamatione Clodij aduocatorum audisse, quæ consurrectio iudicum facta sit, vt me circũsteterint, vt apertè iugula sua pro meo capite P. Clodio ostentarint. quæ mihi res multò honorificentior visa est, quàm aut illa cùm iurare tui ciues * Xenocratẽ, testimoniũ dicentẽ, prohibuerũt, aut cùm tabulas Metelli * Numidici, cùm hæ (vt mos est) circumferrentur, nostri iudices adspicere noluerunt. multò hæc, inquam, nostra res maior. itaque iudicum vocibus (cùm ego sic ab his, vt salus patriæ defenderet) fractus reus, & vnà patroni omnes conciderunt. ad me autem eadem frequentia postridie conuenit, qua cum abiens consulatu, sum domum reductus. clamare præclari Areopagitæ, se non esse venturos, nisi præsidio constituto. refertur ad consiliũ. vna sola sententia præsidium non desiderauit. defertur res ad senatum grauissimè, ornatissiméque decernitur. laudantur iudices. datur negotium magi

* Lentulus in ora. de Arusp. ref.
* gladiatorum dominus. 13. Philip. pro Sext. & in Pison.
l L. tribuni non tam ærati, vt appellantur, quã ærarij.
m Lib. P. postulationibus ref.
n al. impetrarat.

* Atheniẽses.
* Vide orat. pro Balbo & Valer.

magiſtratibus. reſponſurum hominem nemo arbitrabatur. * ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, Ὅππως δὴ πρῶτον ἔμπεσε. Noſti * Caluum ex Nanneianis illum, illum laudatorem meum: de cuius oratione erga me honorifica ad te ſcripſeram. biduò per vnum ſeruum, & eam ex * ludo gladiatorio, confecit totum negotium. *o* accerſiuit ad ſe, promiſit, interceſſit, dedit. Iam verò, ô dij boni, rem perditã! etiã noctes certarum mulierum, atque adoleſcẽtulorum nobilium *p* introductiones, nonnullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt. Ita ſummo diſceſſu bonorum, pleno foro ſeruorum, XX. iudices ita fortes tamen fuerunt, vt ſummo propoſito periculo, vel perire maluerint, quã perdere omnia, *q* XXXI. fuerunt, quos fames magis, quàm fama commouerit. quorum Catulus cùm vidiſſet quemdam, Quid vos inquit, præſidiũ *r* à nobis poſtulabitis? an, ne nummi vobis eriperẽtur, timebatis? Habes, vt breuiſſimè potui, genus iudicij, & cauſam abſolutionis. Quæris deinceps, *s* qui nunc ſit ſtatus reipub. & qui meus. Reip. ſtatum illum, quem tu meo conſilio, ego diuino confirmatum, putabam, qui bonorum omniũ coniunctione, & auctoritate conſulatus mei fixus, & fundatus videbatur, niſi quis nos deus reſpexerit, elapſum ſcito eſſe de manib. vno hoc iudicio: ſi iudicium eſt, triginta homines populi Rom. leuiſſimos, ac nequiſsimos, nummulis acceptis, ius ac fas omne delere, &, quod omnes non modò homines, verùm etiam pecudes factum eſſe *t* ſciebant, id, *v* Caluum, & Plautum, & Spongiam, & ceteras huiuſmodi quiſquilias, ſtatuere, numquã eſſe factum. Sed tamen, vt te de republica conſoler, non ita, vt ſperarũt mali, tãto impoſito reipublicæ vulnere, alacris exſultat improbitas in victoria. Nam planè ita putauerunt: cùm religio, cùm pudicitia, cùm iudiciorũ fides, cũ ſenatus auctoritas concidiſſet, fore, vt apertè victrix nequitia, ac libido pœnas ab optimo quoque peteret ſui

* Verſus ſunt Homeri Iliad. π. ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε νηυσὶν ἀχαιῶν.

* M. Craſſum ſignificat.

* L. gladiatorio ludo

o L. arceſsiuit ad ſe,

p al. productiones.

q L. XXX. fuer.

r L. à vobis poſtul.

s L. quis.

t L. ſciant.

v L. Talnã.

doloris, quem improbissimo cuique inusserat seueritas consulatus mei. Idem ego ille (non enim mihi videor insolenter gloriari. cùm de me apud te loquor, in ea præsertim epistola, quam nolo

x L. confirmans & excitans.

aliis legi) idem, inquam ego recreaui afflictos animos bonorum, vnumquemq; x confirmans, excitans. insectandis verò, exagitandisq; nummariis iudicibus, omnem omnibus studiosis, ac fautorib.

* Pisoni.

illius victoriæ παῤῥησίαν eripui. Pisonem cõsulem nulla in re cõsistere vnquã sum passus, despõsam * homini iã Syriam ademi: senatum ad pristinam suam seueritatem reuocaui, atque abiectum excitaui: Clodium præsentem fregi in senatu cùm oratione perpetua, plenissima grauitatis, tum altercatione huiusmodi, ex qua licet pauca degustes. nam cetera non possunt habere eãdem neq; vim, neque venustatem, remoto illo studio contentionis, quem ἀγῶνα vos appellatis. Nam, vt Idibus

y L. de sũma rep.

* Clodio absoluto.

* L. ignorãdo stultissimi, aut me tuẽdo ignauissimi iudicaremur.

* qui socius Catilinę in carcere necatus est. Sallust. Plutarch.

z al. exsulio

* Clodius facie puellæ similis.

a fort. Factum.

b L. quid huic simile est.

Maiis in senatũ conuenimus, rogatus ego sententiam, multa dixi y de summa reip. atque ille locus inductus est à me diuinitus, Ne, vna plaga* accepta, P. C. conciderent, ne deficerent: vulnus esse eiusmodi, quod mihi neque dissimulandum, neq; pertimescendum videretur, ne aut ignorãdo* stultissimi 2 iudicaremur. Bis absolutum esse * Lentulum, bis Catilinam: hunc tertium iam esse à iudicibus in rempublicam immissum. Erras, Clodi, non te iudices vrbi, sed carceri reseruarunt: neque retinere in ciuitate, sed z exsilio priuare voluerũt. Quamobrem, P. C. erigite animos, retinete vestram dignitatem. manet illa in republica bonorum consensio: dolor accessit bonis viris, virtus non est imminuta. nihil est damni factum noui: sed, quod erat, inuẽtum est in vnius hominis perditi iudicio: plures similes reperti sunt. Sed quid ago? pœnè orationem in epistolam inclusi. Redeo ad altercationem. Surgit pulchellus * puer. obiicit mihi, me ad Baias fuisse. 3. a Falsum: sed tamen b quid huic simile est, inquam? quasi in

oper

operto dicas fuisse. Quid,inquit, homini Arpinati cum aquis calidis? Narra, inquam, patrono tuo, * qui * Arpinateis aquas cōcupiuit, nosti † enim * Marinas Quousque, inquit,hunc * regem feremus? Regem appellas,inquam, cùm Rex tui mentionem nullam fecerit? Ille autem Regis hereditatem spe deuorarat. Domum, inquit,emisti. c Putas,inquã,dicere iudices emisti? Iuranti, inquit,tibi nō crediderunt. Mihi verò,inquam, xx. iudices crediderũt. d xxxj. quoniã nũmos antè acceperũt, tibi nihil crediderũt. Magnis clamoribus afflictus cōticuit & cōcidit. Noster autẽ status est hic,apud bonos iidem sumus,quos reliquisti: apud sordem vrbis, & fęcem,multò e meliùs nunc, quã reliquisti. nam & illud nobis non obest,videri nostrũ testimonium nō valuisse. missus est sanguis inuidiæ sine dolore. atque etiam hoc magis, quòd omneis illi fautores illius flagitij,rem manifestam illã redemtam esse à iudicibus confitentur. f Accedit illud,quòd illa * contionalis hirudo ærarij, misera, g & ieiuna plebecula,me ab hoc Magno vnicè diligi putat:& hercule multa, & iucunda consuetudine coniuncti inter nos sumus, vsque eò, vt 4 nostri isti h comessatores coniurationis, barbatuli iuuenes, illum in sermonibus. Cn. enim Ciceronem appellent. Itaque & ludis,& gladiatoribus mirandas ἐπισημασίας sine vlla pastoritia * fistula auferebamus. Nunc est exspectatio comitiorum, in quæ omnibus inuitis trudit noster Magnus Auli F. atque in eo neque auctoritate, neque gratia pugnat, sed quibus Philippus omnia castella expugnari posse dicebat, in quæ modò asellus, onustus auro,posset adscẽdere. Consul autem ille * deterioris histrionis similis. suscepisse negotium dicitur,& domi diuisores habere: quod ego non credo. sed s. c. duo iam facta sunt odiosa, quòd in cōsulem facta putãtur, Catone & Domitio postu-

* Sorori tuæ Clodiæ. vide Orat. pro Cœl.
* quæ ne coniugem, quem tu derides, cōcupiuit. Plutarch. in Cicero.
* Nicolao Leonic. Marianas. ita Vrsin.
* Q. Marci. Rex,qui vnã è Clodij sororibus in matrimonio habuerat, moriens in testamento nullam Clodij mētionem fecit. Vide Plutarch.
c v. c. Putes.
d L. xxx.
e L. melius, quàm rel.
f for. nám que illud
* quæ in cōtionibus petendi metum, fidem facit.
g al. ac
h L. commissatores coniur. Afr.

* Vide Muret. I. var. lect. cap. 19. i L. Auli filium: al.
⁑ Bos. Deterionis vet. c. Doterionis.

lante vnum, vt apud magistratus inquiri liceret: alterum, *k* cuiusmodi, *diuisores haberent, aduersus rempub. Lurco autem, tribunus pl. qui magistratum simul cum lege * Aelia iniit, solutus est & Aelia, & Fufia, vt legem de ambitu ferret, quam ille bono auspicio claudus homo promulgauit. Ita comitia *l* in ante VI. Kal. Sext. dilata sunt. Noui est in lege hoc, *Vt, qui nummos in tribu * pronuntiauerit, si non dederit: impunè sit. sin dederit, vt, quoad viuat singulis tribubus* LIS CIƆ CIƆ CIƆ *debeat*. Dixi, hanc legem P. Clodium iam *m* antea seruasse: pronuntiare enim solitum esse, & non dare. Sed heus tu, vidésne, cōsulatū illum nostrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν vocabat, 5. si * hic factus est erit * fabam mimum futurum? Quare, vt opinor, φιλοσοφητέον, id quod tu facis: 6 & istos consulatus, *n* non ἐλαφητέον? Quòd ad me scribis, te in Asiam statuisse non ire: equidem mallem vt ires: ac vereor, ne quid in ista re minùs commode fiat: sed tamen non possum reprehendere consiliū tuum præsertim cùm egomet in prouinciam non sim profectus. Epigrāmatis tuis, quæ in Amaltheo posuisti, contenti erimus, præsertim cùm & Chilus nos reliquerit, & Archias nihil de me scripserit: ac vereor, ne * Lucullus, quoniam Græcum poëma condidit, nunc ad Cæcillianam * fabulam spectet. Antonio, tuo nomine gratias egi, eámque epistolam Manlio dedi. Ad te ideò anteà rariùs scripsi quòd non habebam idoneum * cui darem † nec satis sciebam, quid darem. *o* Te Valde vindicaui. Cincius, si quid ad me tui negotij detulerit, suscipiam. sed nunc magis in suo est occupatus: in quo ego ei non desum. Tu, si vno in loco es futurus, crebras à nobis literas exspe-

k L. cuius domi diuisores habitarēt, eū aduersus rēp. facere videre. Lurco.
*qui populo pecuniā diuidebāt.
*lege Aelia seruanda erant auspicia magistratum initurus. meminit. pro Domo sua, de Arusp. in Vatinium.
l L. in ante diē II. Kal. Sext.
* L. pronūtiarit.
m L. antè
* Afranius.
* al. Fabam vt sit mimi nomē. Passeratius Afranij. mimum futurum? vel Afranium mimum futurū? Bos. fabam imum, id est, infero-
rum parentationē. nā mortui fabis parētabant. Festus in faba. *n* L. non floccifacteon. al. non flocci, ἐατέον. & ita Turn. * al. Lucullus,
* Poëma in laudē Q. Cæcilij Metelli Numidici & Pij eius filij interim ambiguè ludit in Cæcilij Comici fabulas * al. quo darem.
o L. Valde te venditaui. alij vale te venditaui al. vide te venditaui. al. vale te venditari. al. Bos. videte venditari.

exſpecta, aſt plureis etiam ipſe mittito. Velim, ad me ſcribas, cuiuſmodi ſit ἀμαλθεῖον tuum quo ornatu, qua τοποθεσία: & quæ poemata, quáſque hiſtorias de ἀμαλθείᾳ habes, ad me mittas. lubet mihi facere in Arpinati. Ego tibi aliquid de meis ſcriptis mittam. nihil erat abſoluti. Vale.

CICERO ATTICO, S. 14

MAGNA mihi varietas voluntatis, & diſſimilitudo opinionis, *p* & iudicij Q. fratris mei demonſtrata eſt ex literis tuis, in quibus ad me epiſtolarum illius exẽpla miſiſti. Qua ex re & moleſtia ſum tanta affectus, quantã mihi meus amor ſummus erga vtrumq; veſtrum afferre debuit: & admiratione, quidnã accidiſſet, quod afferret Q. fratri meo, aut offenſionem tam grauem, aut commutationem tantam voluntatis. Atque illud à me iam antè intelligebatur, quòd te quoque ipſum diſcedentem à nobis ſuſpicari videbam, ſubeſſe neſcio quid opinionis incommodæ, ſauciúmque eius animum, & inſediſſe quaſdam odioſas ſuſpiciones, quibus ego mederi cùm cuperem, & antea ſæpe. & vehementiùs etiam poſt ſortitionem prouinciæ: nec tantùm intelligebam ei eſſe offenſionis, quantũ literæ tuæ declarãt, nec tantum proficiebã, quantum volebã, ſed tamẽ hoc me ipſe cõſolabar, quòd non dubitabã, quin te ille aut Dyrrhachij, aut in iſtis locis vſpiã viſurus eſſet: quod cùm accidiſſet, confidebam, ac mihi perſuaſeram, fore, vt omnia placarentur inter vos, non modò ſermone, ac diſputatione, ſed adſpectu ipſo, congreſſúque veſtro. nam quanta ſit in Q. fratre meo comitas, quanta iucunditas, quàm mollis animus & ad accipiendam, & ad deponendam offenſionem, nihil attinet me ad te, qui ea noſti, ſcribere. Sed accidit perincommodè, quòd eum nuſquam vidiſti. Valuit enim plus, quod erat illi nonnullorum artificiis inculcatum, quã aut officium, aut neceſsitudo, aut amor veſter ille priſtinus: qui plurimũ valere debuit. Atq; huius incommodi

p L. ac iudicij.

modi culpa vbi resideat, faciliùs possum existimare, quã scribere. vereor enim ne *q* dum defendam meos, non parcam tuis. Nam sic intelligo, vt nihil à domesticis vulneris factũ sit, illud quidem, quod erat, eos certè sanare potuisse. Sed huiusce rei totius vitium, quod aliquanto etiam latiùs patet, quàm videtur, præsenti tibi commodius exponã. De his literis, quas ad te *r* Thassalonicam misit, & de sermonibus, quos ab illo & Romæ apud amicos tuos, & in itinere habitos putas, *s* & quid tantũ causæ sit ignoro. sed omnis in tua posita est humanitate mihi spes huius leuãdæ molestiæ. Nam, si ita statueris, & irritabileis animos esse *t* optimorum sæpe * hominum, & eosdem placabileis, & esse hanc agilitatem (vt ita dicã) mollitiémque naturæ plerumque bonitati: &, id quod caput est, nobis inter nos nostra, siue incommoda, siue vitia, siue iniurias esse tolerandas, facilè hæc, quemadmodũ spero, mitigabuntur. Quod ego, vt facias, te *t* rogo. nam ad me, qui te vnicè diligo, maximè pertinet, neminem esse meorum, qui aut te nõ amet, aut abs te nõ ametur. Illa pars epistolæ tuæ minimè fuit necessaria, in qua exponis, qua facultates aut prouincialium, aut vrbanorum cõmodorum, & aliis temporibus, & me ipso cõsule prætermiseris. mihi enim *z* perspecta est & * integritas, & magnitudo animi tui: neq; ego inter me, atque te quidquã interesse vmquã duxi, præter voluntatem iustitutæ vitæ: quòd me ambitio quædam ad honorum studium, te autem alia minimè reprehendenda ratio ad honestum otium duxit. Vera quidem laude probitatis, diligentiæ, religionis, neque me tibi, neque quemquam antepono. amoris verò erga me, cum à fraterno amore, domesticóq; discessi, tibi primas defero. Vidi enim vidi, penitúsq; perspexi in meis variis tẽporib. & sollicitudines, & lætitias tuas. Fuit mihi sæpe & laudis nostræ gratulatio tua iucũda, & timoris cõsolatio grata. Quin mihi nũc, te absente,

q al. dũ defendo m.

r L. Thessalonica mis.

s al. ecquid tant.

*. al. virorum.

t L. oro.

* al. ingenuitas.

ſente non ſolùm conſilium, quo tu excellis, ſed etiã ſermonis communicatio, quæ mihi ſuauiſſima tecum ſolet eſſe maximè v deeſt. Quid dicã in publica re? quo in genere mihi negligẽti eſſe nõ licet: an in forẽſi labore, quẽ antea propter ambitionẽ ſuſtinebã, nũc vt dignitatẽ tueri gratia poſſim? an in ipſis domeſticis negotiis, in quibus ego cũ antea, tũ verò poſt diſceſſum fratris te, ſermonẽſq; noſtros deſidero? Poſtremò nõ labor meus, non requies, non negotium, non otium: non forenſes res, non domeſticæ, nõ * publicæ, nõ priuatæ, carere diutius tuo ſuauiſſimo, atq; amantiſſimo cõſilio, ac ſermone poſſunt. Atque harum rerum commemorationem verecundia ſæpe impediuit vtriuſque noſtrũ. nũc autẽ ea fuit neceſſaria propter eam partem epiſtolæ tuæ, per quã te, ac mores tuos mihi purgatos, ac probatos eſſe voluiſti. Atq; in iſta incõmoditate alienati illius animi, & offenſi. illud ineſt tamẽ cõmodi, quòd & mihi, & ceteris amicis tuis nota fuit, & abs te aliquando teſtificata tua voluntas omittendæ prouinciæ: vt, quòd vnà non eſtis, non diſſenſione, x ac diſſidio veſtro, ſed volũtate, ac iudicio tuo factum eſſe videatur. Quare & illa, quæ violata, expiabuntur, & hæc noſtra, quæ ſunt ſanctiſſimè conſeruata, ſuam religionem obtinebũt. Nos hic in rep. infirma, miſera, commutabilique verſamur. y credo enim te audiſſe, noſtros equites pænè à ſenatu eſſe diſiunctos: qui primùm illud valde grauiter tulerũt, promulgatum ex s.c. fuiſſe. Vt de iis, qui ob iudicandum, z pecuniã accepiſſent, quæreretur. Qua in re decernẽda, cũ ego caſu non affuiſſem, ſenſiſſémq; , id equeſtrẽ ordinẽ ferre moleſtè. neque apertè dicere, obiurgaui ſenatũ, vt mihi viſus ſum, ſumma cũ auctoritate, & in cauſa nõ verecũda, admodum grauis, & copioſus fui. Ecce aliæ deliciæ equitũ vix ferendæ, quas ego nõ ſolũ tuli, ſed etiã ornaui. * Aſiani, qui de cenſoribus * conduxerũt, queſti ſunt in ſenatu, ſe cupiditate prolapſos,

v v. c. deſt.

* Boſ. in publica ne re,

x L. ac diſcidio.

y al. credo enim & te aud.

z vox, pecuniã abeſt à q. v. c. a al. Aſiatici.

* Cenſorſi. vnum munus erat. vectig. l. 202. ff. de verb. ſig. Liuius libro 4.

* nimium magno conduxisse: vt induceretur locatio, postulauerunt. Ego princeps in adiutoribus, atque adeò secundus. nam, vt illi aud rēt hoc postulare, Crassus eos impulit. *Inuidiosa res, turpis postulatio, & cōfeßio temeritatis.* summū erat periculū, ne, si nihil impetrassent, planè alienarētur à senatu. Huic quoq; rei subuētum est maximè à nobis, perfectúmq; vt frequentissimo senatu, & libentissimo vterētur, multáq; à me de ordinum dignitate, & concordia dicta sunt Kalend. Decembr. & postridie: neque adhuc res *b* confecta est: sed voluntas senatus perspecta. Vnus enim contrà dixerat Metellus cos. desig. *c* Din erat dicturus (ad quem propter diei breuitatē peruentū nō est) heros ille noster, Cato. Sic ego conseruās rationē, institutionémque nostrā, tueor, vt possum, illā à me cōglutinatā concordiam. Sed tamen, quoniam ista sunt infirma, munitur quædā nobis ad retinendas opes nostras tuta, vt spero, via: quā tibi literis satis explicare non possum significatione parua ostēdam tamen. Vtor Pompeio familiarissimè. Video, quid dicas. cauebo, quæ sunt cauenda: ac scribam aliàs ad te de meis cōsiliis capessendæ reip. plura. Lucceium scito consulatum habere in animo statim petere. duo enim soli dicuntur petituri. Cæsar cū eo coire per Arrium cogitat, & Bibulus cum hoc se putat per C. Pisonem posse coniungi. Rides? Nō sunt hæc ridicula, mihi crede. Quid aliud scribam ad te? quid? multa sunt: sed in aliud tempus. † te, * si exspectari velis, *d* cures, vt sciam. Iam illud modestè rogo, quod maximè cupio, vt quamprimùm venias. Nonis Decembr. Vale.

* quæ & calor licitantis, qui vectigalia vltra nodū solitæ conductionis inflare solebat. l. 9. ff. de publicanis.
b v. c. confecta 'st:
c v. c. qui erat nō pl. Bos. quis erat dicturus.

* al. quoad exspectari.
d al. cura.
e v. c. desse.
* Asiā enim proprætor administrabat.
f L. & amantissimus mei, nō homo, & ita Malas. al. meus ita Vrs. & August.

CICERO ATTICO. S. 15

NIHIL mihi nūc scito tā *e* deesse, quā hominē eū, quicū omnia, quæ me cura aliquā afficiūt, vnà cōmunicē: qui me amet, qui sapiat, quicū ego colloquar, nihil fingam, nihil dissimulē, nihil obtegam. † abest * enim frater ἀφελέστατος, *f* & *1* amantissimus Metellus, nō homo, sed litus, atq; aër,

&

& solitudo mera. Tu autem, qui sæpissimè curā, & angorem animi mei, sermone, & cōsilio leuasti tuo, qui mihi & in publica re socius, & in priuatis omnibus cōscius, & omnium meorum sermonum, & consiliorum particeps esse soles, vbinam es? g Ita sum destitutus, vt tantùm requietis habeam, quantùm cum vxore, & filiola, & Mellito Cicerone consumitur. Nam illæ ambitiosæ nostræ, fucosæque amicitiæ, sunt in quodam splendore forensi: fructū domesticū non habent. Itaq; cùm bene cōpleta domus est, tempore matutino: cùm ad* forum stipati gregibus amicorum descendimus, reperire ex magna turba neminē possumus, quicum aut iocari liberè, aut suspirare familiariter possimus. Quare te exspectamus, te desideramus, te iam etiam arcessimus. * Multa sunt enim, quæ me sollicitant, angúntque: * quæ mihi videor aureis nactus tuas, vnius ambulationis sermone exhaurire posse. Ac domesticarum quidem sollicitudinum aculeos omneis, & scrupulos occultabo: neque † ego * huic epistolæ, atque ignoto tabellario cōmittā. atq; hi (nolo. n. te permoueri) non sunt permolesti: sed tamen insident, & h vrgent, & nullius amantis consilio, aut sermone requiescunt. In rep. verò, quamquam animus est præsens, tamen voluntas etiam, atque etiam ipsa me deficit. Nam, vt ea breuiter (quæ post tuū discessum acta sunt, collegam, iam exclames necesse est, res Romanas diutius stare non posse. Etenim post profectionem tuam primus (vt opinor) introitus fuit in causam fabulæ Clodianæ: in qua ego nactus (vt mihi videbar) locū i resecandæ libidinis, & coercendæ iuuentutis, vehemens fui, & omneis profudi vireis animi, atque ingenij mei: non odio adductus alicuius, k sed spe non corrigendæ, sed sanandæ ciuitatis. Afflicta respubl. est empto, constupratoque * iudicio. Vide, quæ sint postea consecuta. Consul est impositus is nobis adolescentulorum, nōnullis iudicibus mercedis loco

g L. ita sum ab omnibus destit.
* vet. eorū.
* vet. c Multa enim quæ me sollicitant angúntq;, mihi videor &c.
* prouocabulum quæ deest in quibusdam l.
* Vrsin. eos
h L. vrguēt,
i v.c. resecādæ
k L. sed spe & animo corrigendæ & sanandæ ciuitatis. al. sed spero non corrigendæ &c. Victor. sed animo conseruādæ & regendæ ciuitatis. Vet. spe re corrigendæ al. spere corrigendæ Bos. spe reip. corrigendæ.
* quia noctes certarum mulierū & introductiones adfuerunt.

nobis, quem † nemo preter nos Philosophos adspicere 4 sine * suspirio * posset. Quantũ hoc vulnus? facto s.c de ambitu, de iudiciis nulla lex perlata: exagitatus senatus, alienati equites R. Sic ille annus duo firmamenta reip. per me vnũ constituta, euertit. nam & senatus auctoritatem abiecit, & ordinum concordiam disiunxit. Instat hic nunc ille annus egregius. eius initium eiusmodi fuit, vt anniuersaria sacra *l* iuuentutis † non cõmitterentur. Nã M. Luculli vxorem Memmius suis sacris initiauit. * Menelaus ægrè id passus diuortium fecit. Quamquã ille pastor Idæus Menelaum solũ *n* contemserit: hic noster * Paris * tam Menelaũ, quàm Agamemnonẽ, liberum non putauit. Est autem C. Herẽnius quidam, tribunus pl. quem tu fortasse ne nosti quidem: tametsi potes nosse. tribulis enim tuus est: & Sextus, pater eius, nummos vobis diuidere solebat. Is ad plebem Publium, Clodium * traducit: idémq; fert, vt vniuersus populus in campo Martio suffragium de re Clodij ferat. Hunc ego accepi in senatu, vt soleo: sed nihil est illo homine lentius. Metellus est consul egregius, & nos amat: sed imminuit auctoritatem suam, 5 *n* quod habet, vt dicit, causam promulgatam. Illud idem de Clodio. Auli autem filius, ô dij immortales, quàm ignauus, ac sine animo * miles *l* quàm dignus, qui Palicano, sicut facit, os ad malè audiendum quotidie præbeat? Agraria autem promulgata est à Flauio sanè leuis: eadem ferè, quæ fuit Plotia. Sed interea πολιτικὸς ἀνὴρ, οὐδ᾽ ὄναρ, quisquam inueniri potest. qui poterat, familiaris noster (sic est enim: *o* volo te hoc scire) Pompeius, * togulam illam pictam silentio tuetur suam. Crassus verbum nullum contra gratiam. ceteros iam nosti:

* al. suspiratu quæ vox ab Ouid 14. Metam. est vsurpata.
* al. posit.
l L. Iuuentatis & ita in nummo argenteo Vrsini.
* Lucullus *m* contemserát:
* Memmius
* id est, tam M. Lucullũ quàm L. Lucullum eius fratrẽ vid. Plutarch. in Lucullo.
* vt adoptione plebeius fiat.
n L. quod habet dicis causa promulgatum illud idem de Cl. v. c. habet dicit, Caualcantes, Habet vt dicit, al. habere Manut. ab re dicit cẽsum promulgatum, vel auet. vt dicit. *o* v. c. volo hoc scire te, * ludit in vestem Pompeij triumphalem, qua illi concessum est, vt in ludis Circensibus vteretur. Dio l. 37. Paterculus lib. 2. de toga picta. Vide Liui. lib. 10. Festum, Auson. in gratiarum act. Capitol Gordian.

nosti: qui ita sunt stulti, vt, amissa rep. p piscinas suas fore saluas sperare videantur. Vnus est, qui curet, constantia magis, & integritate, quàm (vt mihi videtur) consilio, aut ingenio, Cato: qui miseros publicanos, quos habuit amantissimos sui, tertium iam mensem vexat, neque iis à senatu responsum dari patitur. Ita nos cogimur reliquis de rebus nihil decernere antè, quàm publicanis responsum sit. Quare etiam legationes reiectum iri puto. Nunc vides, quibus fluctibus iactemur. etsi ex iis, quæ scripsimus, q tamen etiam à me non scripta perspicis. Reuise nos aliquando: &, quamquam sunt hæc fugienda, quò te voco, tamen fac vt amorem nostrum tanti æstimes, vt eò, vel cum his molestiis r peruenire velis. Nam, ne absens cẽseare, curabo edicendum, & proponendum locis omnibus. sub lustrum autem censeri, germani negotiatoris est. Quare cura, vt te quamprimùm videamus. Vale. XI. Kalendis Febr. Q. Metello, L. Afranio coss.

CICERO ATTICO, S. 16

NON modò, si mihi tantùm esset otij, quantũ est tibi, verùm etiam, si tam breueis epistolas velim s mittere (quod tu soles facere) te superarẽ, & * in scripto multò essem crebrior, quàm tu. Sed ad summas, atque incredibileis occupationes meas accedit, quòd nullam à me epistolam ad te sino absque argumento, ac sententia t venire. Et primùm tibi (vt æquum est) ciui amanti patriam, quæ sunt in rep. exponam: deinde, quoniam tibi amore nos proximi sumus, scribemus etiam de nobis ea, quæ scire te non nolle arbitramur. Atque in rep. nunc quidem maximè Gallici belli versatur metus. Nam Ædui, * fratres nostri, pugnant. t Sequani * malè pugnarunt: Heluetij sine dubio sunt in armis, excursionésque in prouinciam faciunt. Senatus decreuit, vt consules duas Gallias sortirentur, v delectus haberetur, vacationes ne valerent, legati cum auctoritate mitte-

p L. Lucullum & Q. Hortẽsium intelligit, quib. piscinæ curæ, vnde piscinarios vocat infrà ep. 16. & 17. & li. 2. ep. 1.

q v. c. tanta.

r L. venire Bos. perfrui.

s L. mittere, quàm tu soles, facilè te superarem,

* al. in scribendo.

t v. c. peruenire.

* Senatus, cognita Æduorum fide, fratres consanguineósque sæpenumerò appellauerat. Cæsar, Plu. Strab. Tacitus.

* al. se quã malè pugnarunt: Vet. puer malam pugnarunt: al. puer malè Bos. permalè.

v L. dilectus.

rentur, qui adirent Galliæ ciuitates, darentque operam, ne hæ secum Heluetiis x iungerent. Legati sunt Q Metellus Creticus, & L. Flaccus, & τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον, Lentulus, y Clodiæ filius. Atque hoc loco illud non queo prætererire, quòd, cùm de consularibus mea prima sors exsisset, vna voce senatus frequens retinendum me in vrbe censuit. Hoc idem post me Pompeio accidit, vt nos duo quasi pignora reip. retineri videremur. Quid enim ego aliorum in me ἐπιφθονώτερα exspectem cùm hæc domi nascantur? Vrbanæ autem res sic se habent. Agraria lex à Flauio tribuno pleb. vehementer agitabatur, auctore Pompeio, quæ nihil populare hebebat præter auctorem. Ex hac ego lege, secunda contionis voluntate, omnia illa tollebam, quæ ad priuatorum incōmodum pertinebant: liberabam † agrum eum, qui P. Mucio, L. Calpurnio coss. publicus fuisset: Syllanorum hominum possessiones * confirmabam. † Volaterranos, z & Arretinos, quorum agrum Sylla publicarat, neque diuiserat, in sua possessione retinebam. Vnam rationem non reiiciebam, vt ager hac aduentitia pecunia emeretur: quę ex nouis vectigalibus per quinquennium a reciperetur. Huic toti rationi Agrariæ senatus aduersabatur, suspicans Pompeio nouam quandam potentiam quæri. Pompeius verò ad voluntatem perferendæ legis incubuerat. Ego autem magna cum agrariorum gratia confirmabam omnium priuatorum possessiones. Is enim est noster exercitus, hominū, vt tute scis, locupletium. Populo autem, & Pompeio (nam id quoq; volebam) satisfaciebam emptione, qua constituta diligenter, & sentinam vrbis * exhauriri, & Italiæ solitudinē frequētari posse arbitrabar. Sed hæc tota res interpellata bello refrixerat. Metellus est consul sanè bonus, & nos admodum diligit. ille alter ita nihil est, vt † planè b quid erit, nesciat. Hæc sunt in rep. nisi etiam illud ad remp. c putes pertinere, Herennium quendam

x l. coniungerent.

y l. Clodia di filius. ita Man. & Sigonius.

* Agri huius qui L. Mutio & L. Calpurnio coss. Vrsinus fragmentum citat ex legis Thoriæ tabula ex musæo P. Bembi translata.

z L. & Arretinos, q. v. c. & Artemitanos, sed Ant. Aug. Arretinos ex oratione pro Cæcina, emendat.

a L. reficeretur. al. redigeretur. al. exigeretur.

* Plebeiorum, qui agros cuperent ad egestatem depellendam.

b l. quid emerit.

c L. putas.

dam tribunum pl. tribulem tuum, sanè hominem nequam, atque egentem, sæpe iam de P. Clodio ad plebem traducendo agere cœpisse. Huic frequenter interceditur. Hæc sunt (vt opinor) in rep. Ego autem, vt semel Nonarum illarum Decembrium iunctam inuidiæ, ac multorum inimicitiis eximiã quandam, atque immortalem gloriam consecutus sum, non destiti eadem animi magnitudine in repub. versari, & illam institutam, ac susceptam dignitatem tueri. Sed post eaquam primùm Clodij absolutione leuitatem, infirmitatémque iudiciorum perspexi, deinde vidi nostros publicanos facilè à senatu *d* disiungi, quamquam à meipso non diuellerentur: tum autem beatos homines (hos piscinarios dico, amicos tuos) nõ obscurè nobis inuidere: putaui mihi maiores quasdam opes, & firmiora præsidia esse quærenda. Itaque primùm eũ, qui nimiùm diu de rebus nostris tacuerat, Pompeium, adduxi in eam voluntatem, vt in senatu non semel, sed sæpe, multisq; verbis suis mihi salutem imperij, atque orbis* terrarum adiudicarit: quod non tam interfuit mea (neque enim illæ res aut ita sunt obscuræ, vt testimonium: aut ita dubiæ, vt laudationem desiderent) quàm reip. quòd erãt quidã improbi, qui contentionẽ fore aliquam mihi cum Pompeio, ex illarum rerum dissensione, arbitrarentur. Cum hoc ego me tanta familiaritate coniunxi, vt vterque nostrûm in sua ratione munitior, & in repub. firmior hac coniunctione esse possit. Odia autem illa libidinosę, & delicatæ iuuentutis, quæ erant in me incitata, sic mitigata sunt comitate quadam mea, me vnum vt omnes illi colant. Nihil iam denique à me asperũ in quẽquã fit: nec tamẽ quidquã populare, ac dissolutum: sed ita temperata tota ratio est, vt reip. constantiã præstẽ, priuatis rebus meis propter infirmitatẽ bonorum, iniquitatem *e* maleuolorum, odium in me improborum, adhibeam quandam

d L. disiungi.

* L. Lucullum & Q. Hortẽsium: adde ep. 15. & 17. & l. 2. ep. 1. & 10. Plin. Plut. Macrob. Varronem.

e al. malorũ, v. c. macau liuolorum.

cautionem, & diligentiam. 3 Atque ita * tamen nouis amicitiis implicati sumus, vt crebrò mihi vafer ille Siculus insusurret * Epicharmus cantilenā illam suam, νᾶφε καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τᾶν φρενῶν. Ac nostræ quidem rationis, f ac vitæ quasi quandam formam (vt opinor) vides. De tuo autem negotio sçpe ad me scribis, cui mederi nūc non possumus. Est enim illud s. c. summa * pedariorum voluntate, nullius nostrûm auctoritate factum. 3 Nam, g quòd † me non esse adscriptum vides, ex ipso s. c. intelligere potes, aliam rem tum relatam: hoc autem, DE POPVLIS LIBERIS, sine causa additum: & ita factum est à P. Seruilio filio, qui in postremis sententiam dixit: sed immutari hoc tempore non potest. Itaque conuentus, qui initio celebrabantur, iamdiu fieri desierunt. Tu, si tuis blanditiis tamen à Sicyoniis nummulorum aliquid expresseris, velim me facias certiorem. Commentarium consulatus mei Græcè cōpositum misi ad te: in quo si quid erit, quod homini Attico minus Græcum, eruditúmque videatur: non dicam, quod tibi (vt opinor) Panormi † Lucullus * de suis historiis dixerat, se, quò facilius illas probaret Romani hominis esse, idcirco barbara quædam, h & σολοικὰ * dispersisse: apud me si quid erit eiusmodi, me imprudente erit, & inuito. Latinum si perfecero, ad te mittam. Tertium poëma exspectato, ne quod genus à meipso laudis meæ prætermittatur. Hic tu caue dicas, 4 * τίς πατέρ' αἰνήσει. Si est enim apud homines quidquā, quod potius sit, laudetur, nos vituperemur, qui non potiùs alia laudemus, quamquam non ἐγκωμιαστικὰ sunt hæc, sed ἱστορικά, quæ scribimus. Q. frater purgat se m hi per literas, & affirmat nil à se cuiquam de te secus esse d ctum. verùm hæc nobis coràm summa cura, & diligentia sunt agenda. Tu modò nos reuise aliquando. Cossinius hic,

*vet. tamen si eis nouis Vict. tamen si his nouis e Manut. hanc vocē, Epicharm' putat esse glossema.
f v. c. ac vitæ quandam form.
* Senatores, qui curules magistratus gessissent, curru in curiā, honoris gratia, vehebātur: ceteri pedibus ibant, vnde pedariorū nomē. Gel. l. 3. c. 18.
g L. quòd me affuisse scribendo vide. Vrs. quòd me esse ad scribēdum vet. quòd me adesse scribendo videt. Bof isse adscribendum.
* Vrs. de collegæ sui historiis.
h L. & solœcα al. absoleta * al. adspersisse: * al. τίς πατ' αἰνήσ. vide Plutar. in Arato in initio.

cui

cui dedi literas, valde mihi bonus homo, & non leuis,& amans tui visus est, & talis, qualem esse eum tuæ mihi literæ *i* enuntiarant. Vale. Idib. Mart.

i L. nuntiarant.

CICERO ATTICO, S. 17

CVM è Pompeiano me Romam recepissem *k* ad IIII. Id. Maij, Cincius noster eam mihi abs te epistolam reddidit, quam tu Idib. Febr. dederas. Ei nunc epistolæ literis his respondebo. Ac primùm, tibi perspectum esse iudicium de te meũ, lætor: deinde, te in his rebus, quæ mihi asperius à nobis, atque à nostris, & iniucundiùs actæ videbantur, moderatissimum fuisse, vehementissimè gaudeo; idque neque amoris mediocris, & ingenij summi, ac sapientiæ iudico. Qua de re cùm ad me ita suauiter, diligẽter, officiosè, & humaniter scripseris, vt non modò te hortari amplius non debeam, sed ne exspectare quidem abs te, aut ab vllo homine tantum facilitatis ac mansuetudinis *l* potuero: nihil duco esse commodius, quàm de his rebus nihil iam amplius scribere. cùm erimus congressi, tum, siquid res feret, coràm inter nos conferemus. Quod ad me de rep. scribis, disputas tu quidem & amanter, & prudenter, & à meis cõsiliis ratio tua non abhorret. nam neque de statu nobis nostræ dignitatis est recedendum, neq; sine nostris copiis intra alterius præsidia veniendum: & is, de quo scribis, nihil habet amplum, nihil excelsum, nihil non summissum, atq; popularc. Verumtamen fuit ratio mihi fortasse ad tranquillitatem meorum temporum non inutilis, sed mehercule reip. multò etiã vtilior, quàm mihi, ciuiũ improborum impetus in me reprimi, cùm hominis amplissima fortuna, auctoritate, gratia, fluctuantem sententiam confirmassẽ, & à spe malorum ad mearum rerum laudem conuertissem. Quod † si cũ aliqua leuitate mihi faciendum fuisset, nullam rẽ tanti æstimassem: sed tamen à me ita acta sunt omnia, nõ vt ego illi assentiẽs, leuior, sed vt ille me

k L. a. d. IIII. id. Maias,

l L. potuerim:

probans,grauior videretur.Reliqua sic à me agũtur, & agentur, vt non committamus,vt ea, quæ gessimus,fortuitò gessisse videamur. *m* Meos† bonos viros,illos,quos significas, & eam quam mihi dicis obtigisse ἀπάντησιν,non modò numquam deseram, sed etiam, si ego ab illa deserar, tamen in mea pristina sententia permanebo. illud tamen velim existimes,me hanc viam *n* optimatum post Catuli mortem nec præsidio vllo, nec comitatu tenere. nam,vt ait * Rhintõ vt opinor, οἱ μὲν παρ' οὐδὲν εἰσιν,οἷς δ' οὐδὲν μέλει.Mihi verò vt inuideãt piscinarij nostri,aut scribam ad te aliàs,aut in cõgressum nostrum reseruabo. A curia autem nulla me res diuellet,vel quòd ita rectum est, vel quòd rebus meis maximè consentaneum,vel quòd à senatu quanti fiam, minimè me *o* pœnitet. De Sicyoniis (vt scripsi ad te antea) non multùm spei est in senatu. nemo est enim iam , qui queratur. quare,si id exspectas, longum est. alia via , si qua potes,pugna.cùm est actum,neque animaduersum est,ad quos pertineret,& raptim in eam sententiã pedarij *p* concurrerunt.Indicendis. s.c.maturitas nondum est:quòd neque sunt , qui querantur, & multi partim *q* maleuolentia,partim opinione æquitatis delectantur. Metellus tuus, est egregius cos.vnum reprehendo , quòd otium è Gallia nũtiari non magnopere gaudet. cupit, credo,triumphare. hoc vellem mediocrius , cętera egregia. *r* Auli filius verò ita se gerit , vt eius consulatus,non consulatus sit , *s* sed magni nostri ὑπώπιον.De*meis scriptis misi ad te Græcè* perfectũ consulatum meum. cum librum L.Cossinio dedi. puto te Latinis meis delectari:huic autem Græco Græcum inuidere.Alij si scripserint,mittemus ad te.sed,mihi crede , simulatque hoc nostrum legerunt, nescio quo pacto retardantur. Nunc (vt ad rem meam redeam) L. Papirius Pætus , vir bonus,*r* amatorq; nostri , mihi libros eos, quos Ser.

Marginal notes:
m v.c.Meos bonos illos viros,q.Vrsin Eos bonos.
n L.optima tem al.optimatium.
* Poeta Comicus Tarẽtinus cuius meminit Suidas.
o v.c.pœnitet.
p L. cucurrerunt.
q v.c.maliuolentia,
† Afranius.
* al. nostris.
* L. perscriptum.
r L.amator que noster,

Clau

Claudios reliquit, donauit. cùm mihi per legem *Cinciam licere capere Cincius, amicus tuus, diceret, libenter dixi me accepturum, si attulisset. Nunc, si me amas, si te à me amari scis, enitere per amicos clienteis, hospites, libertos denique, ac seruos tuos, vt scheda nequa depereat. nam & Græcis his libris, quos suspicor, & Latinis, quos scio illum reliquisse mihi vehementer opus est. ego autem quotidie magis, quod mihi de forensi labore temporis datur, in his studiis conquiesco. per mihi, per, inquam gratum feceris. si in hoc tam diligens fueris, quàm soles in his rebus, quas me valde velle arbitraris. ipsiúsque Pæti tibi negotia cõmendo: de quibus tibi ille agit maximas gratias. Et, vt iam inuisas nos, non solùm rogo, sed etiam suadeo.

* Lex Cincia de donis & muneribus, vide 2. de Orat. & in Catone Liui. lib. 4. sv.c. vt scei da nequa dep.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, Liber II.

CICERO ATTICO, S. I

KALENDIS Iun. eunti mihi * Antium, & gladiatores M. Metelli cupidè relinquenti, venit obuiam tuus puer. is mihi literas abs te, & commentarium consulatus mei Græcè scriptum reddidit. in quo lætatus sum, me aliquanto antè de iisdem rebus Græcè item scriptum librum L. Cossinio ad te perferendum dedisse. Nam, si ego tuum antè legissem, furatum me abs te esse diceres. quã quã tua illa (legi .n. libẽter) horridula mihi, atq; incõta visa sût, sed tamen erant ornata hoc ipso, *quòd ornamenta neglexerant: &, vt mulieres, ideò bene olere, quia nihil olebant, videbantur.

* Huc se nobiles Romanos animi causa contulisse scribit Strab. Aberat autem Roma stadiis cclvii.

* Huic sententiæ non dissimilis illa Varronis in Satyra Menippea, quam recitat Macr 1. 3. Bellaria maximè sût mellità quę mellita non sunt.

meus autem liber totum Isocratis μυροθήκιον, atque omneis eius discipulorum arculas, ac nonnihil etiam *a* Aristotelica pigmenta consumsit: quē tu Corcyræ, vt mihi aliis literis significas, str ētim attigisti: † * pòst autem, vt arbitror, à Cossinio accepisti: quem tibi ego non essem ausus mittere, nisi eum lentè, ac fastidiosè probauissem, quamquam ad me rescripsit iam Rhodo Posidonius, se nostrum illud ὑπόμνημα cùm legeret, quod ego ad eum, vt ornatiùs de iisdem rebus scriberet, miseram: non modò non excitatum esse ad scribendum, sed etiam planè perterritum. Quid quæris? conturbaui Græcam nationem. ita, vulgò qui instabāt, vt darem sibi quod ornarent, iam exhibere mihi molestiam destiterunt Tu, si tibi placuerit liber, curabis, vt & Athenis sit, & in ceteris oppidis Græciæ. videtur enim posse aliquid nostris rebus lucis afferre. Oratiunculas autem, & quas postulas, & plureis etiam mittam: quoniam quidem ea, quæ nos scribimus, adolescentulorum studiis excitati, te etiam delectant, fuit enim mihi commodum, quòd in eis orationibus, quæ Philippicæ nominantur, * enituerat ciuis ille tuus * Demosthenes, & quòd se I ab hoc * refractariolo iudiciali dicendi genere * abiunxerat, * vt σεμνότερός τις, καὶ πολιτικώτερος videretur curare, vt meæ quoq; essent orationes, quæ consulares nominarentur: quarum vna est in senatu Kalendis Ian. altera ad populum de lege Agraria: tertia * de Othone: quarta pro Rabirio: quincta de proscriptorū filiis: sexta, cùm prouinciam in contione deposui: septima, qua Catilinam emisi: octaua, quam habui ad populum postridie quàm Catilina profugit: noua in contione, quo die Allobroges *b* inuocarunt: decima, in senatu, nonis Decemb. Sunt præterea duæ breues, quasi ἀποσπασμάτια legis Agrariæ Hoc totum σῶμα curabo vt habeas. Et quoniam te cùm scripta, tum res meæ delectant, iisdem ex libris perspicies, & quæ gesserim, & quæ dixerim.

a L. Aristotelia.
* Vel. postquam, vt arbitror,
* al. enituerit.
* Hanc vocem Demosthenes, glossema esse putat Manutius.
* al. refractoriolo.
* al. abiunxerit,
* Victo. ne
* Vide Plu. in Cicerone. Pli. l. 7.
Cicer. pro Mur. pediānum in Cornelia.
b L. indicarunt: Bos in uolgarunt.

2 c At ni popoſciſſes,ego enim tibi me non offerebam.Quòd quæris,quid ſit,* quò te arceſſam : ac ſimul impeditum te negotiis eſſe ſignificas,neque recuſas,quin non modò ſi opus ſit,ſed etiam ſi velim,accurras:nihil ſanè eſt neceſſe,†verumtamen videbare mihi tempora peregrinationis commodiùs 3 poſſe*diſtribuere. Nimis abes diu, præſertim cùm ſis in propinquis locis:neque nos te fruimur,& tu nobis cares,ac nunc quidem otium eſt: ſed 4 ſi paulò*plus furor* Pulchelli progredi poſſet,valde ego te iſtinc excitarem. verùm præclarè Metellus impedit, & impediet. Quid quæris? eſt coss.φιλόπατρις,& (vt ſemper iudicaui) natura bonus.ille autem non ſimulat,ſed planè tribunus pl.fieri cupit. d Quare cùm in ſenatu ageretur, fregi hominem,& inconſtantiam reprehendi, qui Romæ tribunatum pl.peteret, cùm in Sicilia ædilitatem f ſæpe dictitaſſet : ſed neque magnopere dixi eſſe nobis laborandum,quòd nihilo magis ei liciturum eſſet plebeio remp.perdere,quàm ſimilibus eius me coss.patritiis eſſet licitum.Iam cùm ſe ille ſeptimo die veniſſe à freto, neque ſibi obuiam quemquam prodire potuiſſe, & noctu ſe introiſſe dixiſſet, in eóque ſe in contione iactaſſet: nihil ei noui dixi accidiſſe: ex Sicilia ſeptimo die Romam* trib. horis Roma Interamnam. Noctu introiſſe.5 Item antè. Non eſſe itum obuiam Ne tum quidem, cùm iri maximè debuit. Quid quæris?hominem petulantem, modeſtum reddo, non ſolùm perpetua grauitate orationis,ſed etiam hoc genere dictorum. Itaq; iam familiariter cum ipſo etiam cauillor,ac iocor. Quinetiam cùm * candidatum*deducerem,is quærit ex me,num conſueſſem.Siculis locum Gladiatoribus dare.negaui.6 At ego,inquit,g nouos patronos inſtituam.Sed ſoror, quæ

c L. Aut ne popeſciſes, al. Aut ne popoſciſſes autem,

* Malaſ. Boſ. quod

* al.deſcribere.

* al. lon-gius.

* Clodij l.1. ep.13.

d L. Qua de re.

e L. & incóſtantiam eius r.

f L. ſe petere dict.Boſ. in Sicilia Heræ ædilitatem ſe petere dictitaſſet.Eſt autẽ Siciliæ vrbs Hera quæ Hybla Stephan.

* al. At tribus horis Roma Interamnam noctu introiſſe. Item nõ eſſe obuiá.

* Candidatos ad commendatio-nem clari viri Martiũ deducere-mus.

in campum deducebant.Q.Cicero de petit.Conſ.*al.

g L.nouus patronus inſt.ita Guido, Lullius,& Malaſ. Boſ.Nouos patronos,antiquè,pro nouus patron.

quæ tantùm habeat consularis loci, vnum mihi solum pedem dat. Noli, inquã, de vno pede sororis quæri, licet etiam alterum tollas. Non consulare, inquies, dictum. Fateor, sed ego *h* odi illam malè consularem. ea est enim seditiosa, ea cum viro bellum gerit: neque solùm cum Metello, sed etiam cũ Fabio, quòd eos mihi esse amicos molestè fert. Quod de Agraria lege quæris, sanè iã videtur refrixisse. Quòd me quodammodo *molli brachio* de Põpeij familiaritate obiurgas, nolim ita existimes, me mei præsidij causa cum illo coniunctum esse: sed ita res erat instituta, vt, si inter nos esset aliqua fortè dissensio, maximas in rep. discordias versari esset necesse quod à me ita præcautum, *i* atque prouisum est, non vt ego de *k* optima illa mea ratione decederem, sed vt ille esset melior, & aliquid de populari leuitate deponeret: quẽ de meis rebus, in quas eum multi incitarant, multò scito gloriosiùs, quàm de suis prædicare. Sibi enim bene gestæ, mihi conseruatę reip. *dat testimoniũ. Hoc facere illum, mihi, quã prosit, nescio: reip. certè prodest. Quid, si etiam Cæsarem, cuius nũc venti valde sunt secundi, reddo meliorem? num tãtum obsum reip. Quinetiam si mihi nemo inuideret, si omnes, vt erat æquum, fauerent: tamen NON *minus esset probanda medicina, quæ sanaret vitiosas partes reip. quàm quæ exsecaret*. Nunc verò cùm equitatus ille, quem ego in in cliuo Capitolino, te signifero ac principe, collocaram senatum deseruerit. nostri autem principes digito se cælũ putent attingere, si muli barbati * in piscinis sint qui ad manum accedant: alij autem negligant: nónne tibi satis prodesse videor, si perficio, vt nolint obesse qui possunt? Nam Catonem nostrum non tu amas plus, quàm ego. sed tamẽ ille optimo animo vtens, & summa fide, nocet interdum reip. Dicit enim tanquam in Platonis πολιτείᾳ, nõ tanquam in Romuli fæce, sententiam. Quid verius, quàm in iudicium venire, qui ob rem iudicandam pecuniã acce

h I. illam odi malè, consularé.

I. atque ita prouis.

k I. optima ti illa.

* extincta coniuratio ne Catilinæ.

* adeo li. I. epi. 16. Piscinarios vocauit.

acceperit? Censuit hoc Cato: *l* assensit senatus, * equites curiæ bellum, non mihi. nam ego dissēsi. Quid impudentius publicanis *m* renuntiantibus? Fuit tamen retinendi ordinis causa *n* facienda iactura. Restitit, & peruicit Cato. itaque nunc, consule in carcere incluso, sæpe item seditione cōmota, adspirauit nemo eorum, quorum ego concursu, itemque consoles, qui post me fuerunt, remp. defendere solebant. Quid ergo? illos, inquies, mercede conductos habebimus? Quid faciemus, si aliter non possumus? an libertinis, atque etiam seruis seruiamus? Sed, vt tu ais, ἄλις σπουδῆς. Fauonius meam tribum tulit honestiùs, quam suam: Lucceij perdidit. accusauit Nasicam inhonestè: 7 * ac modestè tamen dixit, vt Rhodi videretur *molis potius*, *quàm Moloni* operam dedisse. mihi, quòd defendissem, leuiter succensuit, nunc tamen petit iterum reip. causa Lucceius quid agat, scribam ad te; cùm Cæsarem videro: qui aderit biduò. Quòd Sicyonij te lædunt, Catoni, & eius æmulatori attribuas Seruilio. Quid? ea plaga nónne ad multos bonos viros pertinet? Sed, si ita placuit, laudemus: 8 *o* deinde in dissensionibus soli relinquamur. Amalthea mea te exspectat, & indiget tui. Tusculanum, & Pompeianū valde me delectant, nisi quòd me illum ipsum vindicem * æris alieni, ære non Corinthio, sed hoc circumforaneo obruerunt. in Gallia speramus esse otium. Prognostica mea cum oratiunculis propediem exspecta: & tamen, quid cogites de aduentu tuo, scribe ad nos. nam mihi Pomponia nuntiari iussit, te mense Quinctili Romæ fore. id à tuis literis, quas ad me *p* de accessu tuo miseras, discrepabat. Pætus, vt antea ad te scripsi, omneis libros, quos frater suus reliquisset, mihi donauit. Hoc illius munus in tua diligentia positum est. si me amas, cura, vt conseruentur, & ad me perferantur. hoc mihi nil potest esse gratius: & cùm Græcos, tum verò Latinos diligenter vt conserues, velim tuum

esse

l L. & assensit.
* Victo equiti Curiæ.
m L. conductionem renuntiantibus?
n v. c. faciūda.

* al. actam molestè dixi, Bos. modestè tamē dicit)

o L. ne in dissensionibus soli rel. Man. & Bos. discessionibus.
* Coniuratio Catilinę propter æs alienum facta odio maximè creditorū. rectè igitur vindex creditorum Cicero.
p L. de censu tuo & ita v. c. Bos. decessu tuo.

esse hoc munusculum putabo. Ad Octauium dedi literas: cum ipso nil eram locutus. neque enim ista tua negotia prouincialia esse putabam: neque te *q* in* tocullionibus habebam. sed scripsi, vt debui, diligenter. Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

CVRA, amabo te, Ciceronem nostrum, ei nos * θεῖοι videmur. *q* πελληναίων in manibus tenebam: & hercule magnum aceruum Dicæarchi mihi ante pedes exstruxeram. O magnum hominem, *q* & à quo multò plura didiceris, quàm de Procillio. Κορινθίων, καὶ Ἀθηναίων puto me Romæ habere. *r* mihi †Herodes, lege, hęc doceo. mirabilis vir est. Ἡρώδης, si homo esset, eum potius legeret, quàm vnam literam scriberet: qui me epistola *s* petiuit: ad te, vt video, comminus accessit. coniurasse mallem, quàm restitisse coniurationi, si illum mihi audiendum putassem. De *t* Lollio sanus non es. de *v* Vinio laudo. Sed heus tu, ecquid vides Kalen. venire, Antonium nō venire? iudices cogi? nam ita ad me mittunt, Nigidium minari in contione, se iudicem, qui non affuerit, compellaturū. Velim tamen, si quid est, de Antonij aduētu quod audieris, scribas ad me: &, quoniam huc non venis, cenes apud nos vtique pridie Kalendas. Caue aliter facias. Cura vt valeas.

CICERO ATTICO, S. 3

PRIMVM, † vt opinor, εὐαγγέλια. * Valerius absolutus est Hortensio defendente: *x* id iudicium *x* Atilio condonatum putabatur. Et Epicratem suspicor, vt scribis, lasciuum fuisse. etenim mihi

* Muretus σωνιστεῖν var. lec. li. 14. c. 8. Bos. ἀπόλεστῃ. * al. Cinos θεῖοι videmur. *q* L. Πελληναίων librū Dicæarchi de populis Pellenæis. *q* L. & vnde m. *r* L. mihi credas, legēdus est. mirab. fo. mihi credas velim: legend. ita liber vnus Ducis Vrbinatis. Lips. l. 4. ep. quest. ep. 11. mihi crede sis, lege hoc otio mirabilis. Ait, hoc otio, quia Atticus id temporis in Epiro. Alij, mihi credes, al. mihi hos duos. Vino. * non est Cæsare cōsulatum *x* L. C. est, Cæsoni al. mihi Herodes cum hoc legādus est. al. mihi crede, heredes, lege hoc doceo. Pantag. mihi Herodes lege Boss. mihi credes, leges *s* lacessiuit: *t* al. Oleo *v* al. Vino. * videtur hic esse L. Valerius Flaccus, qui absolutus Consule, vt est epist. vltima huius libri. nunc autem nondum inierat, nisi bis accusatum Valeriū dicamus. *x* L. C. Atilio cond. vet. Katilio al. Calatino Bos. F. Aquillio id est, Cæsoni Atilio.

mihi y caligæ eius, vt fasciæ cretatæ, non placebant. Quid sit, sciemus, cùm veneris. Fenestrarum angustias, quòd reprehendis, scito te Κύρου παιδείαν reprehendere. nam cùm ego idem istud dicerem, Cyrus aiebat, z τῶν radiorum τὰς διαφάσεις latis luminibus, non tam esse suaueis. etenim ἔστω ὄψις μὲν ἡ α, τὸ δὲ ὁρώμενον. β, γ, ἀκτῖνες δὲ δ, ε. Vides enim cetera. nam si κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις videremus, valde laborarent εἴδωλα. in angustiis. nunc fit lepidè illa ἔκχυσις radiorum. Cetera si reprehenderis, non feres tacitum: nisi siquid erit eiusmodi, quod sine sumtu corrigi possit. Venio nunc ad mensem Ianuarium a ad ὑπόστασιν nostram, ac πολιτείαν: in qua συνεκτικῶς εἰς ἑκάτερον: sed tamen ad extremum, aut illi solebant, τὴν ἀπόσκεψιν. Est res sanè magni cõsil.j. nam vt fortiter resistendum est legi Agrariæ: in quo est quædam dimicatio, sed plena laudis: aut quiescendum: quod est non dissimile, atque ire in Solonium, aut Antium: aut etiam adiuuandum, quòd à me aiunt Cæsarem sic exspectare, vt non dubitet. nam fuit apud me Cornelius, hunc dico Balbum, Cæsaris familiarem. is affirmabat, illum omnibus in rebus meo, & Pompeij consilio vsurum: daturumq; operam, vt cum Pompeio Crassum coniungeret. Hic sunt hæc: coniunctio mihi summo cum Pompeio. si placet, etiam cum Cæsare: reditus in gratiam cum inimicis: pax cum multitudine: senectutis otium. 3 Sed me b κατακλείσις mea illa commouet, quæ est in libro tertio,

Interea cursus, quos prima à parte iuuentæ,
Quósq; adeò consul virtute animóq; petisti:
Hos retine atque auge famam, laudésque bonorũ.

Hæc mihi cùm in eo libro, in quo multa sunt scripta ἀριστοκρατικῶς, Calliope ipsa præscripserit, nõ opinor esse dubitandum, quin semper nobis videatur* Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. Sed hæc ambulationibus * Compitalitiis reseruemus. Tu pridie Compitalia memento. Balineum calfieri iubebo:

y for. Gallicæ.

z L. viridariorum διαφάσεις al. viridiorum al. viridiariorum.

a L. & ad ὑπόστασιν n. al. & ad κατάστασιν n.

b for. καταλείψεις Muret. ῥῆσις Var. lect. li. 14. c. 8. Bos. κατάστασις, id est, contentio, imitatio, ex veteri κάτησις

* Homer. Iliad. 12.

* vide Varro. 4. de lingua Latina. Macro. 1. Satura. Ciceron. in Pis.

iubebo:&Pōponiā Terentia rogat.matrē adiungemus. Θεοφράστου περὶ c φιλοτιμίας, affer mihi de libris Q. fratris. Vale.

c al. φιλομαθείας,

CICERO ATTICO, S. 4

FECISTI mihi pergratum quòd Serapionis librum ad me misisti: ex quo quidem ego (quod inter nos liceat dicere) millesimam partem vix intelligo. pro eo tibi præsentem pecuniam solui imperaui, ne tu expensum muneribus ferres. *d* At, quoniam nummorum mentio facta est, amabo te, cura, vt cum Titinio, quoquo modo poteris, transigas. Si in eo, quod ostenderat, non stat, mihi maximè placet, ea, quæ malè emta sunt, reddi, si voluntate Pomponiæ fieri poterit. si ne id quidem, nūmi potiùs *e* reddantur, quàm vllus sit scrupulus. valde hoc velim antè, quàm proficiscare, amāter, vt soles, diligentérque conficias. Clodius ergo, vt ais, ad Tigranem? *f* velim, *g* Syrpiæ† conditione. sed facilè patior. accommodatius enim nobis est ad liberam legationem tempus illud cùm & Quinctus noster iam, vt speramus, in otio consederit, &, iste sacerdos Bonæ Deæ cuiusmodi futurus sit, *h* sciri possit. Interea quidem cum Musis nos delectabimus animo æquo, immò verò etiam gaudenti, ac libenti: neque mihi vnquam veniet in mentem, Crasso inuidere, neq; *i* pœnitere, quòd à me ipse non desciuerim. De Geographi, dabo operā vt tibi satis faciam: sed nihil certi polliceor. magnum opus est: sed tamen, vt iubes, curabo, vt huius peregrinationis aliquod tibi opus exstet. Tu, quidquid indagaris de rep. & maximè quos coss. futuros putes, facito vt sciā. tametsi minus sum curiosus. statui enim nihil iam de rep cogitare. Terentiæ saltum perspeximus. Quid quæris? præter quercum* Dodonæam nihil desideramus, quo minus Epirum ipsam possidere videamur. Nos circiter Kalendas aut in Formiano erimus, aut in Pompeiano. Tu, si in Formiano non erimus, si nos amas, in Pompeianum venito. id & nobis erit periucun

d L. Sed q. al. Astquō.
e fort. addātur,
f al. velim Syriæ cōd. Turneb. Sirpe Con. Cyrnia L. Cypria Vrs. Velim Suriam facilè patior. al. Velim scire cōditiones, facilè patior. Boss. Sypiæ conditiones.
g v. c. Velim sirpe conditione. & ita L.
h al. scieris. v. c. scius sit.
i v. c. pænitere.
* id est, nobilem & vetustam & olim vocalem. Herodot. l. 2.

iucundum,& tibi nonsanè deuium. De muro imperaui Philotimo,ne impediret,quo minus id fieret, quod tibi videretur. censeo tamen adhibeas, * Vettium. His temporibus, tam dubia vita optimi cuiusque, magni æstimo vnius æstatis fructum palæstræ Palatinæ : sed ita tamen, vt nihil minùs velim,quàm Pomponiam,& puerum versari in timore ruinæ.Vale.

* architectum.

CICERO ATTICO, S. 5

CVPIO equidem, & iampridem * cupio Alexandriam, reliquámque Ægyptum visere, & simul ab hac hominum satietate nostri discedere, & cum aliquo desiderio reuerti:sed hoc tempore, & his mittentibus, * Αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους.Quid enim nostri optimates, siqui reliqui sunt,loquentur? an me aliquo præmio de sententia esse deductum? Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει.Cato ille noster, qui mihi vnus est pro centum millibus.Quid verò historiæ de nobis ad annos DC k prædicarint? quas quidē ego multò magis vereor,quàm eorum hominum, qui hodie viuunt, rumusculos. sed opinor excipiamus,& exspectemus.si enim deferetur,erit quædā nostra potestas,&tū deliberabimus etiam hercule est in nō accipiendo nōnulla gloria.Quare siquid Θεοφάνης tecum fortè cōtulerit, ne omnino repudiaris.De istis rebus exspecto tuas literas,quid Arrius narret, quo animo se destitutum ferat:& qui coss.parētur,vtrū(vt populi sermo) Pompeius,& Crassus an,vt mihi scribitur,cū GabinioSeru.Sulpicius,& nū quæ nouæ leges,& num quid noui omnino: & quoniam Nepos proficiscitur, cuinam auguratus deferatur:quo quidem vno ego ab istis capi possum.l l *Videte ciuitatem meam.* Sed quid ego hæc, quæ cupio deponere, & toto animo, atque omni cura φιλοσοφεῖν? Sic, inquam in animo est. sic vellem ab initio. Nunc verò, quoniam, quæ putaui esse præclara, expertus sum quàm essent inania : cum omnibus Musis ratio

* vide Cæs. 3. belli ciuilis.

* Homer. Iliad. 10. de Hectore.

k v.c.prædicarūt? fort, prædicabunt?

l L. Vide le nitatem meam. Mure.va.lec.l. 5.c.11. Vide re leuitatē meam.Manut.hemistichium vete ris poetæ esse putat. al. videte vitam meā.

m v.c. de Tutio.

rationem habere cogito. Tu tamen *m* de Curtio ad me rescribe certius,& num quis in eius locum paretur,& quid de P. Clodio fiat.& omnia, quemadmodum polliceris, ἐπὶ σχολῆς scribe: & quo die Roma te exiturum putes, velim ad me scribas, vt certiorem te faciam quibus in locis futurus sim: epistolámque statim des de his rebus, de quibus ad te scripsi: valde enim exspecto tuas literas. Vale.

CICERO ATTICO, S. 6

QVOD tibi superioribus literis promiseram, fore, vt opus exstaret huius peregrinationis: nihil iam magnopere confirmo: sic enim sum complexus otium, vt ab eo diuelli non queam. Itaque aut libris me delecto, quorum habeo Antij festiuam copiam, aut fluctus numero. nam ad *lacertas captandas tempestates non sunt idoneæ. A scribendo prorsus abhorret animus. etenim * γεωγραφικὰ, quæ constitueram, magnum opus est. ita valde Eratosthenes, quem mihi proposueram, à Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. Quid censes, si Tyrannio accesserit? & hercule sunt res difficiles ad explicandum, & ὁμοειδεῖς, nec tam possunt ἀνθηρογραφεῖσθαι, quàm videbantur: &, quod caput est, mihi quæuis, satis iusta causa cessandi est. † Quinetiam o dubitem, an hîc Antij, considã, & hoc tempus omne consumam, vbi quidem ego *p* mallem diu nimirum, quàm Romæ fuisse. tu verò sapientior. Buthroti domum parasti. sed, mihi crede, proxima est illi municipio hæc Antiatiũ ciuitas. Esse locum tam prope Romã, vbi multi sint, qui Vatinium nũquam viderint: vbi nemo sit, præter me, qui quemquã *q* ex XXV. viris vnũ esse saluũ velit? vbi me interpellet nemo? diligãt omnes? Hîc, hîc nimirum πολιτευτέον. nam istic non solùm non licet, sed etiam tædet. Itaq; ἀνέκδοτα à nobis, quæ tibi vni legamus, Theopompino genere, aut etiam asperiore multò pangentur. neque aliud

* Manut. lacertos. Vide Plin. l. 32. c. 11. ibi sunt lacertorum genera, &c.

* vide Str. l. 2.

n v.c. cessãdi st.

o L. dubitẽ, hîc, an Antij cons.

p L. mallẽ me duumuirum, quã R.

q L. ex viginti viris, viuum esse audiuerit? vbi. Qui creati à Cæsare ad æstimationem agri Campani Sueto. in Augusto. Vel. l. 2. Dio. l. 2.

aliud iam quidquam πολιτεύωμαι. nisi odisse improbos, & idipsum nullo cum stomacho: sed potius cum aliqua scribendi voluptate. Sed, vt ad rem, scripsi ad quæstores Vrbanos de Qu. fratris negotio. vide quid narrent: r & quæ spes sit *denarij: an cistophoro Pompeiano iaceamus. Præterea de muro, statuo, quid faciendum sit. Aliud quid? etiam, quando te proficisci istinc putes, fac vt sciam. Vale.

r L. ecquia spes s.
* denarius pecunia Romana, cistophorus Asiaticus.
t v.c. Orationes autē me duas p.
r v.c. abcitam for.
ἀπέχυρα: Vrs. quarū alterā non licebat mihi scribere. quia abscideram. alteram non libebat, ne laudarem, &c.

CICERO ATTICO, S. 7

DE Geographia etiam atque etiam deliberabimus. Orationes autem à me duas postulas: quarum † alteram non licebat mihi scribere, quia t abscideram: alteram ne laudarem eum, quē non amabam, sed id quoque videbimus. Denique aliquid extabit, ne tibi planè cessasse videamur. De Publio, quæ ad me scribis, sanè mihi iucunda sunt: eáque etiam velim omnibus vestigiis indagata ad me afferas, cum venies: & intereà scribas, si quid intelliges, aut suspicabere, & maximè de * legatione quid sit acturus. Equidem antè, quàm tuas legi literas, u hominem ire cupiebam: non mehercule vt differrem cum eo vadimonium: nā mira sum alacritate ad litigandum: sed videbatur mihi, si quid esset in eo populare, quòd plebeius factus esset, id amissurus. Quid enim? ad plebem transisti, vt Tigranem ires salutatum? Narra mihi. Reges Armenij patricios x salutare non solent? Quid quæris? acueram meād exagitandam hanc eius legationem: quam si ille contemnit, & si (vt scribis) bilem id commouet & latoribus, & auspicibus legis Curiatæ: * spectaculū egregium. Hercule, verùm vt loquamur, subcontumeliosè tractatur noster Publius, primū qui cū in domo Cęsaris quondam vnus* vir fuerit, nūc ne in viginti quidem esse potuerit: deinde alia legatio dicta erat, alia y data est. z illa optima ad exigen

* ad Tigranem. v al. in hominē ire c.
x L. resalutare.
* qua P. Clodius ad populum traductus est, Cæsare de eo legē ferente Pōpeio Augure auspicio præsente. Dio. l. 38.
* cum in ea deprehensus veste muliebri.
y v. c. data' st.
z L. illa optima ad exi.

gēdas pecunias Druſo, vt opinor, a Piſaurēſis ſ Nebuloni vatinio reſeruatur Hæc ieiuna ac bella legatio datur ei, cuius tribunatus ad iſtorum tēpora reſeruatur. Incende hominem, amabo te, *b* quoad potes. Vna ſpes eſt ſalutis, iſtorum inter iſtos diſſenſio: cuius ego quædam initia ſenſi ex Curione. Iam verò A rius conſulatum ſibi ereptum fremit. *c* Megabocchus, & hæc ſanguinaria iuuentus, *d* inimiciſſima eſt. accedat verò, accedat etiam iſta rixa auguratus. ſpero me præclaras de iſtis rebus epiſtolas ad te ſæpe miſſurum. Sed, illud quid ſit, ſcire cupio, quod iacis obſcurè, iam etiam *e* ex ipſis * Quinque viris loqui quoſdam Quidnam id eſt: ſi eſt.n. aliquid, plus eſt boni, quā putaram. Atque hęc ſi velim exiſtimes, nō me abs te χτ̃ τὸ πρακτικὸν quærere, quòd geſtiat animus aliquid agere in rep. Iampridem gubernare me tædebat, etiam cùm licebat: nunc verò, cùm cogar exire de naui, non abiectis, ſed ereptis gubernaculis, cupio iſtorum *naufragia ex terra intueri* cupio, vt ait tuus amicus Sophocles, καὶ ὑπὸ στέγῃ Πυκνᾶς ἀκούσαι ψεκάδος εὐδούσῃ φρενί. De muro, quid opus ſit, videbis. Caſtritianum mēdū nos corrigemus, & tamen *g* ad me Q. C. IↃ.CCIↃↃ. ↃↃↃ. ſcripſerat * nō † ad ſororem tuam, HS. XXX. CIↃ. Terentia tibi ſalutem dicit. Cicero tibi mandat, vt Ariſtodemo idem de ſe reſpondeas, quod de fratre ſuo, ſororis tuæ filio reſpondiſti. De * Amalthea quod me admones, non negligemus. Cura vt valeas

CICERO ATTICO, 6. 8

b NEGENT illi Publium Trib. pl. factum eſſe. hoc verò regnum eſſe ferri nullo pacto poteſt. emittat ad me Publius qui obſignent iurabo, Cn. noſtrum, collegam Balbi Antii mihi narraſſe ſe in auſpicio fuiſſe. O ſuaueis epiſtolas tuas, vno tempore mihi datas duas! quibus εὐαγγέλια quæ reddam, neſcio. deberi quidem planè fateor. Sed vide συμκύρημα. emerſeram commodè *i* ex Antio in Appiam ad Treis Taber-

a L. Piſaurē ſi, an epuloni Vat. reſeruatur? Facr.: opima ad exigēdas pecunias, Druſo vt opinor Piſaurenſis nebuloni Vatinio reſeruatur.
Vet. Piſaurē ſi, an epuloni al. Piſaurenſi, an Nebuloni Leſſá. Piſaurenſis Neptuloni.
b v.c. quoad poteſt.
c L. Megaboccho hæc ſang.
d v.c. inimiciſsima'ſt
e L. de ipſis
* Manut. viginti.
f L. ἀκούειν.
g L. ad me Q. CCIↃↃ. ↃↃↃ. ſcripſerat, non, vt ad ſor.
* al. nunc
* Gymnaſio Ciceronis.
h L. negent illi Publiū plebeium factum eſſe. Hoc verò regnum eſt: & ferri nullo pacto pot,
i L. ex Antiati.

nas,ipsis Cerealibus, cùm in me incurrit Roma veniens Curio meus. ibidem illicò puer abs te cũ epistolis.Ille ex me nihilne audissem noui.ego negare.Publius inquit, tribunatum pl. petit. Quid ais?& inimicissimus quidem Cæsaris, & vt omnia, inquit, ista rescindat. Quid Cæsar inquam? Negat se quidquam de illius adoptione tulisse: deinde suum Memmij Metelli Nepotis expromsit odium. Complexus iuuenem,dimisi properans ad epistolas. Vbi sunt k qui aiunt, ζώσης φωνῆς μείζω ἐνέργειαν εἶναι. quanto magis vidi ex tuis literis,quàm ex illius sermone,quid ageretur, de ruminatione quotidiana,de cogitatione Publij, de lituis* βοώπιδος, de signifero * Athenione, de literis missis ad Cn. de Theophanis, Memmiique sermone? Quantam porrò mihi exspectationem dedisti conuiuij istius ἀσελγοῦς; sum in curiositate ὀξύπεινος: sed tamen facile patior, te id ad me συμπόσιον non scribere: præsentem audire malo.Quod me, vt scribam,aliquid hortaris: crescit mihi quidem materies,vt dicis:sed tota res etiam nunc fluctuat κατ' ὀπώραν τρυγῶς, quæ si l decesserit magis erunt iudicata quæ scribam, quæ si statim à me ferre non potueris: primus habebis tamen, & aliquando solius.* Dicæarchum rectè amas:luculentus homo est,& ciuis haud paulò melior,quàm isti nostri ἀδικαίαρχοι Literas scripsi hora decima m Cereali,statim, vt tuas legeram: sed eas eram daturus,vt putaram, postridie ei a qui mihi * primus obuiam venisset. Terentia delectata est, tuis literis:& impertit tibi n multùm salutis,καὶ Κικέρων, ὁ φιλόσοφος,τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται.

k L. qui aiūt ζώσης φωνῆς quāto m.
* Clodij in rescindēdis Cæsaris legibus.
* sororis Clodij ep.10
* Vatinio Tribuno pl.
l L.desederit
* adde ep 16 m al. Cerialibus,
* al. primus obuenisset.
n v.c. multā salutem.

CICERO ATTICO, S. 9

EPISTOLAM cùm à te auidè exspectarem ad vesperum, vt soleo: ecce tibi nuntius, pueros venisse Roma. Voco, quæro, ecquid literarum? negant. Quid ais, inquam? nihilne à Pomponio? perterriti voce, & vultu, confessi sunt, se accepisse, sed excidisse

in via. Quid quæris? permolestè tuli. Nulla enim abs te per hos dies epistola, inanis aliqua re vtili & suaui venerat. nunc si quid in ea epistola, quam ante diem XVI. Kalend. Maias dedisti, fuit historia dignum: scribe quàm primùm, ne ignoremus. sin nihil præter iocationem: redde id ipsum: & scito, Curionem adolescentem venisse ad me salutatum. valde eius sermo de Publio cũ tuis literis congruebat. Ipse verò mirandum in modum,* *Reges odisse superbos*. Peræquè narrabat, incensam esse iuuentutem, neque hæc ferre posse. Benè habemus. nos, si in iis spes est: opinor, o aliud agimus. Ego me do historiæ. quamquam, licet me * Saufeium putes esse: nihil me est inertius. Sed cognosce itinera nostra, vt statuas, vbi nos visurus sis. In Formianum volumus venire, ✳ Parilibus. inde (quoniam putas prætermittendũ nobis esse hoc tempore I cratera illum p delicatum) Kalendis Maiis de Formiano proficiscemur, vt Antij simus q ad V Non. Maias. Ludi enim Antij futuri sunt r à III. Kalend. ad prid. Non. Maij. eos Tullia spectare vult. inde cogito in Tusculanum: deinde Arpinum: Romam s ad Kalendas Iun. Te aut in Formiano, aut Antij, aut in Tusculano, cura vt videamus. Epistolam superiorem restitue nobis, & appinge aliquid noui. Vale.

* Cæsarem Pompeium, Crassum.
o al. illud agamus.
* Epicureiũ libr. 1. ep. 2.
* Vide Var. l. 4. de lingua Latina.
p al. filicatũ (al. felicatum)
q L. a. d. V.
r L. ex a. d. IIII. Kal.
s fort. a. d. I. Kal. Manut. à III. ad pridie Non. Maij.
t for. S. V. B. E. E. V. Cũ. Ita Liuius & Muret. 14. var. l. c. 8.
u L. abdis.
* epitheton Iunonis apud Homerum Cicero trãstulit, ad Clodij sororem tanquã alteram Iunonem, quæ cum fratre coire diceretur.
* id est, Pompeius.

CICERO ATTICO, S. 10

t SVBITO cùm mihi dixisset Cæcilius quæstor, puerum se Romam mittere, hæc scripsi raptim, vt tuos elicerem mirificos cum Publio dialogos, cùm eos, de quibus scribis, tum illum, quem u addis, & ais longum esse, quæ ad ea responderis, perscribere: illum verò, qui nondum habitus est, quem illa ✳ βοῶπις, cùm è Solonio redierit, ad te est relatura: sic velim putes, nihil hoc posse mihi esse iucundiùs. si verò quæ de me pacta sunt, ea nõ seruantur, in cælo sum: vt sciat hic noster ✳, Hie-

rosi lymarius traductor ad plebem, quàm bonam meis x purissimis orationibus gratiam retulerit: quarũ exspecta diuinã παλινῳδίαν. etenim, quantũ cõiectura auguramur, si erit nebulo iste cũ his dynastis* in gratia, nõ modò de *Cynico cõsulari, sed ne de istis quidem Piscinarũ tritonibus poterit se iactare. nõ enim poterimus vlla esse in inuidia, spoliati opibus, & illa senatoria potentia. sin autem ab iis dissentiet: erit absurdum in nos inuehi. veruntamen inuehatur. festiuè, mihi crede, & minore sonitu, quàm putaram, orbis hic in repub. est conuersus: † citiùs omninò, quam * potuit, id culpa Catonis: sed rursus improbitate istorum, qui auspicia, qui Aeliam legem, qui Iuniam, & Liciniam, qui y Cæliam, & Didiam neglexerunt: qui omnia remedia reipublicæ effuderunt: qui regna, qui prædia * tetrarchis, qui immaneis pecunias paucis dederunt. Video iam quò inuidia trãseat, & vbi sit habitatura. nihil me existimaris neque vsu, neque à Theophrasto didicisse; nisi breui tempore desiderari nostra illa tempora videris. etenim si fuit inuidiosa senatus potentia: cùm ea non ad populum, sed ad treis homines immoderatos redacta sit, quidnam censes fore? Proinde isti licet faciant, quos volent, coss. tribunos pleb. denique etiam Vatinij strumam sacerdotij * διβάφῳ vestiant. videbis breui tempore magnos, non modò eos, qui nihil titubarunt: sed etiam illum ipsum, qui peccauit, Catonem. nam nos quidem, si per istum tuum sodalem Publium licebit. σοφιστεύειν cogitamus. a si ille cogitat, tantùm duntaxat nos defendere, &, quod est proprium artis huius, ἐπαγγέλλομαι, ἄνδρ' ἀπαμύνασθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ. Patria propitia sit. habet à nobis, etiamsi non plus, quam debitum est, plus certè, quàm postulatum est. *malo vehi male, alio gubernante, quàm tam ingratis * vectoribus benè gubernare.* Sed hæc coràm commodiùs. nunc audi, quod

x L. purissimis.

* Cæsare Pompeio.

* id est, me seuero & tristi.

* Vrs. oportuit.

y L. Cæciliã, & D. Vide pro domo sua.

* Vide Ora. in Vatiniũ.

* vide or. pro Sextio & in Vatinium.

* Vide Pl. l. 9. c. 30.

a L. si ille cogit, tantũ.

* Pompeio qui Clodiũ ad plebem traduxerat.

quæris Antium me ex Formiano recipere cogito *b* ad v. Non. Mai. s. Antio volo Nonis Maiis proficisci in Tusculanũ*; sed † cùm è Formiano rediero, ibi esse volo I. vsque ad prid. Kal. Maias. faciam statim te certiorem. Terentia tibi salutem. Κικέρων, ὁ μικρὸς, ἀσπάζεται Τίτον ἀθηναῖον.

b a.d.v. Nonas.
* Vsin. sed cùm è Tusculano in Formianum rediero (vbi esse volo vsque ad prid. Kal. Iunias) faciam &c.
c v.c. meam constantiá.
d L.IIII.

CICERO ATTICO, S. 11

VOLO ames *c* constantiam meam: ludos Antij spectare non placet. Est enim ὑποσόλοικον, quum velim vitare omnium deliciarum suspicionem, repente ἀναφαίνεσθαι non solùm delicatè, sed etiam ineptè peregrinantem quare vsque ad Nonas Maias te in Formiano exspectabo. Nũc fac, vt sciam, quo die te visuri simus Ab Appij foro hora *d* quarta. dederam aliam paulò antè à Tribus Tabernis. Vale.

CICERO ATTICO, S. 12

NARRO tibi. planè relegatus mihi videor, posteaquam in Formiano sum. dies enim nullus erat, Antij cùm essem, quo die non melius scirem, Romæ quid ageretur, quàm ij, qui erant Romæ. etenim literæ tuæ, nõ solùm quid Romæ, sed etiam quid in rep. neque solùm quid fieret verùm etiam quid futurum esset, indicabant. Nunc, nisi si quid ex prætereunte viatore exceptum est, scire nihil possumus. Quare quamquam iam teipsum exspecto, tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da põderosam aliquam epistolam plenam omnium non modò actorum, sed etiam opinionũ tuarum: ac diem quo Roma sis exiturus, cura vt sciam. Nos in Formiano esse volumus vsque ad prid. Non. * Maias, eò si ante eam diem non veneris, Romæ te fortasse videbo. Nam Arpinum quid ego te inuitem? ✱ Τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος, οὔ τι ἔγωγε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι. Hæc igitur, Cura vt valeas.

* Vs. Iunias.
✱ Hom. Odyss. α.

CICE-

CICERO ATTICO, S. 13

FACINVS indignum: epistolam αὐθωρεὶ tibi à Tribus Tabernis rescriptam ad tuas suauissimas epistolas, neminem reddidisse? At scito, eum fasciculum, quò illam cōiecceram, domum eo ipso die latum esse, quo ego dederam, & ad me in Formianum *e* relatum esse. Itaq; tibi tuam epistolam iussi referri, ex qua intelligeres, quàm mihi tum illæ gratæ fuissent. Romæ quòd scribis sileri, * ita putabam. at hercule in agris non siletur: nec iam ipsi agri regnū vestrum ferre possunt. † si verò in hanc * τηλέπυλον veneris Λαιστρυγονίην* (Formias dico) qui fremitus hominum? quàm irati animi? quanto in odio noster amicus Magnus? cuius cognomen vnà cū Crassi, Diuitiis cognomine consenescit. Credas mihi velim: neminem adhuc offendi, qui hæc tam lentè, quam ego fero, ferret. Quare mihi crede, φιλοσοφῶμεν. iuratus tibi possum dicere. nihil esse tanti Tu, si * literas ad Sicyonios habes, aduola in Formianum, vnde nos prid. Non. Maias cogitamus. Vale.

e L. relatū fuisse.
* aduersu acta Cæsaris.
† Homerus Ody. I. x.
* inclusa hæc multis glossema videntur.
* Scriptas à Consulibus vt tibi pecuniam soluant. ep. 18.

CICERO ATTICO, S. 14

QVANTAM tu mihi moues exspectationem de sermone Bibuli? quantam de colloquio βοώπιδος? quantam etiam de illo delicato conuiuio? Proinde ita fac venias, *f* ad sitienteis aureis. quamquam nihil est iam, quod magis timendum nobis putem, quàm ne ille noster * Sampsiceramus, quum se omniū sermonibus sentiet vapulare, & cùm has actiones εὐανατρέπτους videbit, ruere incipiat. ego autē vsque eò sum eneruatus, vt hoc otio, quo nūc tabescimus, malim ἐντυραννεῖσθαι, quàm cū optima spe dimicare. De pangendo, quòd me crebrò adhortaris, fieri nihil potest. Basilicā habeo, nō villā, frequētia Formianorum. * At cōparem Basilicæ? tribū Aemiliam. sed omitto vulgus. post horam quartam molesti ceteri nō sunt. C. Arrius, proximus est vicinus: immò ille quidem

* vide suprà epi. 10.
f for. vt ad sitiēteis aureis.
* Pompeiū vocat à Regulo in Syria Sampsiceramo deuicto. Strabo & infrà. ep. 16. & 17.
* al. At quā parte Basilicæ? alij At quā parte Basil. Man. adcōparē Basil.

quidem iam contubernalis: qui etiam se idcirco Romam ire negat, vt hic mecum totos dies philosophetur. Ecce ex altera parte Sebosus ille, Catuli familiaris. Quò me vertam? statim mehercule Arpinum irem, ni te in Formiano commodissimè exspectari viderem, duntaxat ad pr. Non. Maias. g Vide enim, quibus hominibus aures sint deditæ meæ. occasionem mirificam, si quis nunc, dum ii apud me sunt, emere de me fundum Formianum velit. & 2.* tamē † illud * probem? MAGNVM QVID * AGGREDIAMVR, *& multæ cogitationis, atque otij*. Sed tamen satis fiet à nobis, neque parcetur labori. Vale.

CICERO ATTICO, S. 15

VT scribis, ita video, nō minùs incerta in rep. quàm in epistola tua. sed tamen ista ipsa me varietas sermonum, opinionúmque delectat. Romæ enim videor esse, cùm tuas literas lego, &, vt fit in tantis rebus, modò hoc, modò illud audire. Illud tamen explicare non possum, quidnam *h* inueniri possit, nullo recusante, ad facultatem agrariam. Bibuli autem ista magnitudo animi * in comitiorum dilatione, quid habet, nisi ipsius iudiciū, sine vlla correctione reip? nimirum in Publio spes est. fiat, fiat tribunus pl. si nihil aliud, vt eò ciiùs tu ex Epiro reuertare. nam, vt illo tu careas, non video posse fieri: præsertim si mecum aliquid volet disputare. Sed id quidē non dubiū est, quin, si quid erit eiusmodi, sis aduolaturus. Verū, vt hoc non sit, i tamen † seruet * rē p. Præclarum spectaculū mihi propono, modò te cōcessore spectare liceat. Cū hæc maximè scriberem, ecce tibi Sebosus (nondū planè ingemuerā) Salue, inquit Arrius. hoc est Roma decedere? quos ego homines effugi, cū in hos incidi? *Ego † verò in monteis * patrios, & ad incunabula nostra pergam*: denique si solus nō potuero, cum rusticis potius, quàm cum his perurbanis: ita tamen, vt quoniam tu certi nihil scribis,

in

g q. v, c. Vidi enim,
* al. & tuū illud probē.
* Faern. & Vrs. propere.
* Faern. aggredimur,
* al. quiddā
h L. inuenire.
* videntur Comitia legis Agrariæ rogandæ, nō consulū designandorum, quippe non antè Quinctilem mensem designabantur hæc autem Aprili mēse scripta fluat
* v. cod. seruet & remp. Vict. siue ruet remp. Faern. seruiet respu.
* id est, Arpinum.

in Formiano tibi præstolet vsque ad III. Non. Maias. Terentiæ pergrata est assiduitas tua, & diligentia in controuersia Muluiana. nescit omnino te cõmunem causam defendere eorum, qui agros * publicos possideant. sed tamẽ tu aliquid publicanis pendis: hæc etiã * id recusat. Ea tibi igitur, & Κικέρων. ἀριστοκρατικώτατος παῖς, salutẽ dicunt.

CICERO ATTICO, S. 16

CENATO mihi & iam dormitanti prid. Kal. Maias epistola est reddita, in qua de agro Cãpano scribis quid quæris? primò ita me pupugit, vt somnum mihi ademerit: sed id cogitatione magis, quàm molestia. Cogitanti autem hæc ferè succurrebant: primum eo quòd superioribus literis scripseras, ex familiari te illius audisse, prolatum iri aliquid, quod nemo * improbaret, maius aliquid timueram. hoc mihi eiusmodi non videbatur. deinde, vt me ego consoler, omnis exspectatio largitionis agrariæ in agrum Campanum videtur esse deriuata: quid ager, vt dena * iugera sint, non amplius hominum quinque milia potest sustinere. reliqua * omnis multitudo ab illis abalienetur necesse est. Præterea, si vlla res est, quæ bonorum animos, quos iam video esse commotos, vehementiùs possit incendere, hæc certè est, & eo magis, quòd portoriis *Italiæ sublatis agro Campano diuiso, quod vectigal superest domesticum, præter k vicesimam? quæ mihi videtur vna contiuncula, clamore pedissequorum nostrorum esse peritura. Cnæus quidem noster iam planè quid cogitet, nescio. φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι φορβειᾶς ἄτερ: qui quidem etiam istuc adduci potuerit. nã adhuc l hoc ἐσοφίζετο, Sa * leges Cæ-

* Ex hostibus capti agri alij, colonis dabantur, alij Censoribus, in quennium locabantur, alij, iis qui colere vellent in perpetuum assignabátur, arbustorũ quincta, frugum decima, pecoris etiam par.e quadam in vectigal annuũ imposita. Ap. l. 1. belli ciuilis.
* Fortè quo ¹ lege Thoria agrũ publicum vectigali le gauerat. Cic. Brut. i al. prim ĩ.
* Vide Dionem l b. 48.
* Idem 2. cont. Rull.
* quia 2000. hominum agrorum diuisionem petebant, & consecuti sunt App. l.

2. & Velleius li. 2. * à Q. Metello nepote. k v. c. vicesimam? Erat autem vicesima tritum de vicenis vnum penderetur, inde aurum vicesimarium, quod (vt inquit Liui. l. 27.) in sanctiore ærario ad vltimos casus seruabatur. Vide Budæum. 3. de asse & eius partib. l L. hæc. * al. si leges. Vict. si leges Cæsaris probaret.

saris probare, actiones ipsũ præstare debere: Agrariã legẽ sibi placuisse, potuerit intercedi, nec ne nihil ad se pertinere: de rege Alexãdrino placuisse sibi aliquãdo * cõfici. Bibulus *de calo tũ seruasset*, néc ne sibi quærendũ non fuisse: de publicanis voluisse illi ordini commodare: m quidquid futurum fuerit, si Bibulus tum in forum descendisset, se diuinare non potuisse: nunc verò, * Sampsicerame, quid dices? Vectigal te nobis in monte Antilibano constituisse, agri Campani abstulisse? Quid? hoc quemadmodum obtinebis? Oppressos vos, inquit, tenebo exercitum Cæsaris. Non mehercule me tu quidem tam isto exercitu, quàm ingratis animis eorum hominum, qui appellantur boni: qui mihi non modò præmiorum, sed ne sermonum quidem vnquam fructum vllum, aut gratiã retulerunt. Quod si in eam me partem incitarem: profectò iam aliquam reperirem resistendi viam. nunc prorsus hoc statui, vt quoniam tanta cõtrouersia est Dicæarcho, familiari tuo cũ Theophrasto, amico meo, vt ille tuus τὸν πρακτικὸν βίον longè omnibus anteponat: hic autem τὸν θεωρητικὸν: vtrique à me mos gestus esse videatur. puto enim me Dicæarcho affatim satisfecisse. Respicio nunc ad hanc * familiam, quæ mihi nõ modò, vt requiescam, permittit: sed reprehendit quia non semper quierim. Quare incumbamus, ô noster Tite, ad illa præclara studia: & eò, vnde discedere non oportuit, aliquando reuertamur. Quod de Q. fratris epistola scribis, ad me quoque fuit πρόσθε λέων ὄπιθεν δὲ. * Quid dicam, nescio. Nã ita deplorat primis versibus mansionem suam, vt quemuis mouere possit. ita rursus remittit, vt me roget, vt annaleis suos emendem, & edã. Illud tamen, quod scribit animaduertas velim, de portorio circũuectionis. *ait se de consilij sententia,* * *rẽ ad senatum reiecisse*. nondum videlicet meas literas legerat, quibus ad eum re consulta, & explorata perscripseram, non deberi. Velim, si qui * Græci iam

* vt socius P. R. appelletur. Cæs. 3. belli ciuilis.

m I. quid futurũ fuer.

* ep. 14. Strab. 16. Plin. lib. 5.

* Intelligit Theophrasti sectam, I. & 3. de Or. sæpius; Philosophorũ familiam nominat.

* δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. Homer. Iliad. ξ.

* Quod negabatur pro uincialibus.

Velim, si qui * Græci iam Romam ex Asia de ea causa venerunt, videas, &, si tibi videbitur, iis demonstres, quid ego de ea re sentiam. ✱ Si possum discedere, ne causa optima in senatu pereat: ego satisfaciam publicanis. εἰ δὲ μή: (verè tecum loquar) in hac re malo vniuersæ Asiæ, & negotiatoribus. nam eorum quoq; vehemẽter interest. Hoc ego sentio valde nobis opus esse. Sed tu id videbis. Quæstores autem, quæso, num etiam de ✱ cistophoro dubitant? Nam, si aliud nihil erit, cùm erimus omnia experti, n ego illud ne quidẽ contemnam, quod extremum est. Te in Arpinati videbimus, & hospitio agresti accipiemus, quoniam ✱ maritimum hoc contemsisti. Vale.

CICERO ATTICO, S. 17

PRORSVS, vt scribis, ita sentio. o turbatur Sampsiceramus. nihil est, quod non timendum sit. ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται. Quid enim ista repentina affinitatis * coniunctio? quid ager Campanus? quid effusio pecuniæ significant? quæ si essent extrema p tamen esset nimium mali: sed ea natura rei est, vt hæc extrema esse non possint. Quid enim eos hæc ipsa per se delectare possunt? nunquam huc venissent, nisi ad alias res pestiferas aditus sibi cõpararent. Dij immortales! Verùm, vt scribis, hæc in Arpinati q ad VI. circiter Id. Maias non r defleamus, ne & opera, & oleum philologiæ nostræ perierit, sed s conferamus tranquillo animo. neq; tam me εὐελπιστία consolatur, vt antea, quàm ἀδιαφορία: qua nulla in re tã vtor, quàm in hac ciuili & publica. Quinetiã, quod est subinane in nobis, & nõ ἀφιλόδοξον (bellũ est enim sua vitia nosse) t id afficitur quadam delectatione. Solebat enim me pungere, ne Sapsicerami merita in patriã ad ann. sexcẽtos maiora viderẽtur, quàm nostra. Hac quidẽ cura certè iã vacuus sum. z v iacet enim ille sic, vt * Phocis Curiana stare videatur. Sed

* Asiani.
* id est, si hunc exitũ res habere potest, ne Græci causa cadant. Sic Terent. in Phorm. Modò vt hoc consilio possit discedi, vt istã ducat.
* Vide suprà ep. 6.
n L. ego ne illud quidẽ cont.
* Formianum, quò exspectatus venire noluisti.
o L. turbas Sampſ. vide suprà ep. 14.
* Ducta Cæsaris filia, & Cæsare, Pisonis genero facto. Plut. Suet.
* Vide hic Manutium.
p al. tamen nõ esset nimium mali.
q a. d. VI.
r L. defle- bimus.
s L. conferemus tr.
t L. id afficit me quadã d.
v L. iacent. enim illa hæc sic, vt focus Curianus stare videatur.
* Bos. ταπεινῶς t. epist. ad Attic. h.

Sed hæc coràm. Tu tamen videris mihi Romæ fore ad nostrum aduentum. quod sanè facilè patiar, si tuo commodo fieri possit. sin, vt scribis, ita venies: velim è Theophane expiscere, quónam in me animo sit 3 * Arabarches. 4 quæres * scilicet κατὰ τὸ κηδεμονικὸν, & ad me ab eo quasi ἀποθήκας afferes. quemadmodum me gerã. aliquid ex eius sermone poterimus περὶ τῶν ὅλων suspicari. Vale.

*Alij Antonium, alij Pompeium intelligunt, (rectius tamé, nisi cui secus videatur) Pompeius Arabiæ domitor notatur.

*al. scilicet vt soles, κατὰ.

CICERO ATTICO, S. 18

ACCEPI aliquot epistolas tuas, ex quibus intellexi, quàm suspenso animo, & sollicito, scire aueres, quid esset noui. Tenemur vndique, neque iam, quo minus seruiamus, recusamus. sed mortem, & electionem, quasi maiora, timemus: quæ multò sunt minora, atque hic status: qui vna voce omnium gemitur, neque verbo cuiusquam subleuatur. σκοπὸς est, vt suspicor, 1 illis, qui tenent, nullam cuiquam largitionem relinquere. vnus loquitur, & palàm aduersatur adolescens Curio. huic plausus maximi, consalutatio forensis perhonorifica, signa præterea *x* beneuolẽtiæ permulta à bonis impertiuntur. y Fusium clamorib. & conuitiis, & sibilis consectantur. His ex rebus non spes, sed dolor est maior: cùm videas ciuitatis voluntatem solutam, virtutem alligatam. Ac, ne fortè quæras κατὰ λεπτὸν de singulis rebus, vniuersa res est eò deducta, spes vt nulla sit, aliquando non modò priuatos, verùm etiam magistratus liberos fore. *a* Attamen †in oppressione, sermo in circulis duntaxat, & in conuiuiis est liberior, quàm fuit. vincere incipit timorem dolor: sed ita, vt omnia sint plenissima desperationis. Habet etiam * Campana lex exsecrationem in coitione candidatorum, *si mentionem fecerint, quo aliter ager possideatur, atque vt ex legibus Iuliis*. Non dubitant iurare ceteri. Laterensis existimatur *b* rectè fecisse, quòd tribunatum pl. petere destitit, ne iuraret. Sed de rep. nõ libet plura scribere. displiceo mihi, nec sine summo scribo dolore. Me tueor, vt oppressis

x v. c. beneuolentiæ.
y L. Fusium.

a v. c. Ac tamen for. Hac tamé. ita Vrsinus ex manusc.
* vide epi. 16. & 17.

b L. lautè.

pressis omnibus, non demissè, vt tantis rebus gestis, parum fortiter. A * Cæsare valde liberaliter inuitor in legationem illam, sibi vt sim * legatus: atque etiam libera legatio voti causa datur. sed hæc, & præsidij ꝛ c apud furorem Pulchelli non habet satis, à fratris aduentu me ablegat: illa & munitior est, & nõ impedit, quo minus adsim, cùm velim. *d* hanc ego teneo, sed vsurũ me non puto, neq; tamen scit quisquã. non libet fugere, *e* aueo pugnare, magna sunt hominum studia: sed nihil affirmo: tu hæc silebis. De Statio manumisso *& nonnullis aliis rebus, angor equidem: sed iam prorsus occallui. Tu, vellem ego, & cuperem adesses: nec mihi consilium, nec consolatio deesset. sed ita te para, vt, si inclamaro, aduoles. Vale.

CICERO ATTICO, S. 19

MVLTA me sollicitãt, & ex reip. tanto motu, & ex his periculis, quæ mihi ipsi intẽduntur, & sexcẽta sunt. sed mihi nihil est molestius quàm Statium* manumissum. *nec meũ imperium? fac mitto imperium. non g simultatem meã reuereri saltem?* nec quid faciam, scio, neque tantũ est in re, quantus est sermo. Ego autẽ ne irasci *h* quidẽ possum iis quos valde amo: tãtùm doleo, ac mirificè quidem. Cetera in magnis rebus, minæ Clodij, contentionésque, quæ mihi proponuntur, modicè me tangunt. etenim vel subire eas videor mihi summa cum dignitate, vel declinare nulla cum molestia posse. Dices fortasse, Dignitatis * ἅλις, tanquã δρυός. saluti, si me amas, consule. Me miserum, cur non ades? nihil te profectò præteriret. Ego fortasse τυφλώττω, & nimium τῷ καλῷ προσπέπονθα. Scito *i* nihil vnquã fuisse *k* tam infame, tam turpe, ꝛ tam peræquè omnibus generibus, ordinib. ætatibus offensum, quàm hunc statum, qui nunc est: magis mehercule, quàm vellem, non modò quàm *l* putarem. Populares isti * iam etiam modestos homines sibilare docuerũt. Bibulus in cœlo est: nec, quare, scio: sed ita laudatur, quasi

*vide 14. Fam. epi. 3.
* Eunti in Galliam.
c L. apud pudorem Pulch.
d al. & hãc.
e v.c. abeo.
* à Q. fratre epi. 19.
*epi. præcedente.
f L. age m.
g v.c. similitatem.
h L. possum quidem.
* Prouerbium est, ἅλις δρυός, de priscis illis glãdes negligent. post inuentas fruges: cùm satis diu cibum se petiisse à quercubus dicerent.
i v.c. nil.
k al. tã denique alij, tam peraquè, alij, tam peraqui.
l al. putaram.
* Cæsar, Pompeius, Crassus.

quasi

quasi * *vnus homo nobis cunctando* m *restituit rem.* Pompeius, nostri amores, quod mihi summo dolori est ipse se affixit. neminem *n* tenet. voluntate, an metu necesse sit iis vti, vereor. Ego autem neque pugno cùm illa causa propter illam amicitiã: neq; approbo, ne omnia improbem, quæ antea gessi. * *Vtor via.* populi sensus 3 maximè in theatro, & spectaculis perspectus est. Nam Gladiatoribus, quà * dominus, quà aduocati, sibi lis consciss. Ludis * Apollinaribus Diphilus tragœdus in nostrum Pompeium petulanter inuectus est. Nostra miseria tu es Magnus. milies coactus est *o* dicere *eandem virtutem istam veniet tempus cùm grauiter gemes.* Totius theatri clamore dixit, itémq; cetera. Nam & eiusmodi sunt ij versus, vt in tempus ab inimico Pompeij scripti esse videantur. Si neque leges, neque mores cogunt, & cetera,—magno cum fremitu, & clamore sunt dicta. Cæsar cùm venisset mortuo plansu, Curio filius est insecutus. Huic * ita plausum est, vt salua rep. Pompeio plaudi solebat. Tulit Cæsar grauiter. literæ Capuam * ad Pompeium volare dicebantur. inimici erant equitibus, qui Curioni * stantes plauserant: hostes omnibus. Rosciã legi, etiam * frumentariæ minitabantur. Sanè res erat perturbata. Equidem malueram, quod erat susceptum ab illis, silentio transire: sed vereor, ne non liceat. non ferunt homines, quod videtur esse tamen ferendum. Sed est iam vna vox omnium magis odio firmata, quàm præsidio. Noster autem Publius mihi minitatur inimicus est, impendet negotium: ad quod tu, scilicet aduolabis. videor mihi, nostrum illum consularem exercitum bonorum omnium, etiam satis bonorum, habere firmissimũ. Pompeius significat studium erga me non mediocre. idem affirmat

*Ennij versus de Q. Fab. Max. ad Bibulũ transfert ignauũ & domi abditũ. m al. restituat.

n v. c. tenent.

* id est, in neutrã partem inclino.

* Qui gladiatores dabat.

* Valer. lib. 6.2. T. Liui. lib. 30. & 27. o al. dicere eadem. Virtutẽ ist. alias dicere --Virtutem ist.

* Quod vnus nimiũ Cęsaris potentiam insectaretur.

* Qui Capuæ vigintiuir agros diuidebat lege Iulia epist. 11.

* Maior enim significatio beneuolẽtiæ, cũ ad plausum dandum surgitur, & ludos equites spectabant in 14. ordinibus sedentes, quos Roscia lex dederat, cùm anteà sedentes promiscuè tamen cùm plebe spectassent. * Quam à C. Graccho latam deinde à M. Octauio abro[gatam] à, L. Saturninus retulerat, vt populo frumentum semissibus & trientibus daretur. Liuius, Cicero.

verbum de me illum non esse facturũ. in quo non me ille fallit, sed ipse fallitur. Cosconio mortuo, * sum in eius locum inuitatus. ✠ id erat vocari in locum mortui. Nihil me turpius apud homines fuisset: neq; verò ad istam ipsam ἀσφάλειαν quidquam alienius. Sũt enim illi apud bonos inuidiosi, ego apud improbos meam retinuissem inuidiam, alienam adsumsissem. Cæsar me sibi *p* vellet esse legatum. honestior hæc declinatio periculi: 4 sed ego † hoc *q* non repudio. Quid ergo est? pugnare malo. nihil tamen certi. Iterum dico, vtinam adesses: sed tamen, si erit necesse, arcessemus. Quid aliud? quid? hoc, opinor. certi, sumus perisse omnia. Quid enim ἀκκιζόμεθα tamdiu? Sed hæc scripsi properans, & mehercule timidè. Posthac ad te, aut, si per fidelẽ habebo, cui dem, scribam planè omnia: aut, si obscurè scribam, tu tamen intelliges. In his epistolis me Lælium, te Furium faciam: cetera erunt * ἐν αἰνιγμοῖς. Hic * Cæcilium colimus, & obseruamus diligenter. Edicta Bibuli audio *r* ad te missa. his ardet dolore, & ira noster Pompeius. Vale.

* Qui non modò nũc mortuus est, sed qui tum etiam, cùm viuebat, pro mortuo habebatur.
p v.c. volet fort. volt.
q L. nũc repudio. Vers. hoc repudio.
* Ex Euripide in Rheso. vide Muret. var. lec. li. 7. c. 14.
* Auunculũ Attici, à quo postea est adoptatus Atticus.
r al. ad te esse missa.

CICERO ATTICO S. 20.

Amicato, vt te velle intellexeram, nullo loco defui. Numestium ex literis tuis studiosè scriptis libenter in amicitiam recepi: ✠ Cæcilium, quibus reb. possum, tueor diligẽter: Varro satisfacit nobis: Põpeius amat nos, carósq; habet. Credis inquies? Credo. prorsus mihi persuadet. sed quia, vt video, pragmatici homines *s* omnibus historicis præceptis, versibus denique cauere iubent, & vetant credere: alterum facio, vt caueam: alterum, vt non credam, facere non possum. Clodius adhuc mihi denuntiat periculũ: Pompeius affirmat non esse periculum: adiurat: addit etiam, se prius *t* occisum iri ab eo, quàm me violatum iri. Tractatur res. * simul quid erit certi, scribam ad te. si erit pugnandum: arcessam ad societatem laboris. si quies dabitur: ab Amalthea

* Vide epi. præcedentem. in f.
s al. omnibushistoriis. præcept.
t v.c. occisa iri.
* Vet. fimul & Manut. simul. vc.

te

te non commouebo. De republ. breuiter ad te scribam. iam enim, charta ipsa ne nos prodat, pertimesco. itaq; posthac, si erunt mihi plura ad te scribenda, ἀλληγορίαις obscurabo. Nunc quidem nouo quodam morbo ciuitas moritur, vt, cùm omnes ea, quæ sunt acta, improbent, querantur, doleant, varietas in re nulla sit, apertéque loquantur, & iam clarè gemant: tamen medicina nulla afferatur, 1 neq; enim resisti sine ♥ internecione posse arbitramur: nec videmus, qui finis cædendi, præter exitium, futurus sit. Bibulus hominum admiratione, & x beneuolentia in cœlo est. edicta eius, & contiones describunt, & legunt. nouo quodam genere in summam gloriam venit. populare nunc nihil tam est, quàm odium popularium. Hæc quò sint eruptura, timeo. sed, si dispicere quid cœpero, scribam ad te apertiùs, tu, si me amas tantum, quantum profectò amas, expeditus facito vt sis: si inclamaro, vt accurras. sed do operam, & dabo, ne sit necesse. Quòd scripseram, te Furium scripturum: nihil necesse est tuum nomen mutare: me faciam Lælium, & te Atticum: neque vtar meo chirographo, neque signo, si modò erunt eiusmodi literę, quas in alienum incidere nolim. * Diodorus mortuus est, reliquit nobis L L S. fortasse y centies. Comitia Bibulus cum * Archilochio edicto in ante diem xv. Kalend. Nouemb. distulit. A Vibio libros accepi. Poëta ineptus z nec tamen scit nihil, & est non inutilis. describo, & remitto. Vale.

♥ al. internicione al. interritione.

x v. c. beniuolentia.

* Alius est ab eo de quo in Bruto.

y al. centū millia.

* id est acerbissimo, quales sunt Iābi Archilochi poëtæ.

CICERO ATTICO, S. 21

DE repub. quid ego tibi subtiliter? tota periit: atque hoc est miserior, quàm reliquisti, quòd tum videbatur eiusmodi dominatio ciuitatem oppressisse, quæ iucunda esset multitudini: bonis autem ita molesta, vt tamen sine pernicie. nunc repentè tanto in odio est omnibus, vt, quorsum eruptura sit, horreamus. nam iracundiam, atque intemperantiam * illorum sumus experti, qui

z v. c. & tamē scit n:l: sed est non in.

* Cæsaris & Pompeij.

* Catoni

*Catoni irati omnia perdiderunt. sed ita lenibus vti videbantur venenis, vt posse videremuur sine dolore interire. nunc verò sibilis vulgi, sermonibus honestorum, fremitu Italiæ. vereor, ne exarserint. Equidem sperabam, vt sæpe etiam loqui tecũ solebã, sic orbẽ reip. esse conuersum, vt vix sonitũ audire vix impressã orbitã videre possemus. & fuisset ita, si homines transitum tempestatis exspectare potuissent. sed cùm diu occúltè suspirasent: postea iam gemere, ad extremum verò loqui omnes, & clamare cœperunt. Itaque ille amicus * noster, insolens infamiæ, semper in laude versatus, circumfluens gloria, deformatus * corpore fractus animo, quò se conferat, ne scit: progressum præcipitem, inconstantem reditum videt: bonos inimicos habet, improbos ipsos, non amicos. Ac vide mollitiem animi non tenui lacrymas, cum illum ante VIII. Kal. Sextil. vidi de edictis Bibuli contionantem, qui antea solitus esset iactare se magnificentissimè illo in loco, summo cum amore populi, cunctis fauentibus: Vt ille tum humilis, vt demissus erat! vt ipse etiam sibi non iis solùm, qui aderant, displicebat! O spectaculum vni Crasso iucundum, ceteris non item. nam quia deciderat, ex astris lapsus potiùs, quàm progressus videbatur. Et, vt Appelles, si Venerem, aut si Protogenes Ialysum illum suum cœno oblitũ videret, magnum credo accipere dolorem: sic ego hunc omnibus ã me pictum, & politum artis coloribus, subitò deformatum, non sine magno dolore vidi. quamquam nemo putabat, propter Claudianum, negotium me illi amicum esse debere: tamen tantus fuit amor, vt exhauriri nulla posset iniuria. Itaque Archilochia in illum edicta Bibuli populo ita sunt iucunda, vt eum locum, vbi proponuntur præ multitudine eorum, qui legunt, transire a nequeamus: ipsi ita acerba, vt tabescat dolore: mihi mehercule molesta, quòd & eum, quem semper

* Pompeius ob non imperatam Catonis sororem Cæsar ob veteres iniurias & recentes.

*Pompeius.

* amissa dignitate.

a. al. nequeant.

dilexi, nimis excruciant: & timeo, tam vehemẽs vir támque acer in ferro, & tam insuetus contumeliæ, ne omni animi impetu, dolori & iracundiæ pareat. Bibuli qui sit exitus futurus, nescio, vt nũc res se habet, admirabili gloria est. qui cùm comitia in mensem Octobr. distulisset, quod solet ea res populi voluntatem offendere, putarat Cæsar oratione sua posse impelli contionem, vt iret † * ad Bibulum. multa cùm seditiosissimè diceret, vocem exprimere non potuit. Quid quæris? sentiunt se nullam vllius partis voluntatem tenere. eò magis vis nobis est timenda Clodius inimicus est nobis. Pompeius confirmat eum nihil esse facturum contra me. mihi periculosum est credere. ad resistendum me paro. studia spero me summa habiturum omnium ordinum. Te cùm ego desidero, tum verò res ad tempus illud vocat plurimum consilij, animi, præsidij denique mihi si te ad tempus videro, accesserit. Varro *b* satis mihi, facit Põpeius loquitur diuinitus. i spero nos aut cum sũma gloria, aut certè sine molestia discessuros. Tu quid agas, quemadmodum te oblectes, quid cum Sicyoniis egeris, vt sciam, cura. Vale.

* vrb. in.

b L. mihi satisfacit.

CICERO ATTICO, S. 22.

QVAM vellem *c* Romæ mansisses! * quod egisses profectò, si hæc fore putassemus. nam Pulchellum nostrũ facillimè teneremus, aut certè, quid esset facturus, scire possemus, nũc se res sic habet, volitat, furit, nihil habet certi, multis denũtiat: quod fors obtulerit, id *d* acturus videtur. cũ autẽ rursus *e* opes, & vim exercitus recordatur: cõuertit se in nos, nobis autẽ ipsis cùm vim, tum iudicium minatur. Cum hoc Pompeius exit, & vt ad me ipse referebat (alium enim habeo neminem testem) vehementer egit. cùm diceret, in summa se perfidiæ & sceleris infamia fore, si mihi periculũ crearetur.

c L. Romæ mansisses! vt mansisses profectò, * hæc duo quod egisses absunt à multis codicibus.

d fort. facturus.

* Cæsarem & Põpeiũ.

e L. opes eorum cùm exerc. al. opes eorum vim exerc..

retur ab eo, quem ipse armasset, f quem plebeium fieri g passus esset: sed fidem *recepisse sibi, & ipsum, & Appium de me hanc, si ille non seruaret, ita laturum, vt omnes intelligerent, nihil sibi antiquius amicitia nostra fuisse. Hæc & in eã sententiam cùm multa dixisset: aiebat illum primò sanè diu multa contrà: ad extremum autem manus dedisse & affirmasse nil se contra eius voluntatem esse facturum; sed postea tamen ille nõ destitit de nobis asperrimè loqui, quod si nõ faceret, tamen ei nihil crederemus, atque omnia sicut facimus, pararemus. Nunc ita nos gerimus, vt in dies singulos, & studia in nos hominum, & opes nostræ augeantur. Rep. nulla ex parte attingimus. in caussis atque in illa opera nostra forensi, summa industria versamur. quod egregiè non modò iis, qui vtuntur opera, sed etiam in vulgus gratum esse sẽtimus. domus celebratur, occurritur: renouatur memoria consulatus: studia significantur: in eam spe adducimur, vt nobis ea contentio, quæ impendet, interdum non fugienda videatur. Nunc mihi & consiliis opus est tuis, & amore, & fide. quare aduola. expedita mihi erũt omnia, si te habebo. Multa per Varronem nostrum agi possunt: quæ te h vrgete, erunt firmiora. multa ab ipso P. elici, multa cognosci, quæ tibi occulta esse nõ poterũt: multa etiã: sed absurdũ est singula explicare, cũ ego requirã te ad omnia. Vnum illud tibi persuadeas velim, omnia mihi fore explicata, si te videro, sed totũ est in eo, si antè, quã ille ineat magistratũ. Puto Põpeiũ Crasso vrgente, si tu aderis, qui per i βοώπιδα ex ipso k intelligere possis, qua fide ab illis agatur, nos aut sine molestia, aut certè sine errore facturos. Precibus nostris, & cohortatione non indiges. quid mea voluntas, quid tempus, quid rei magnitudo postulet l intelligis. De rep. nihil habeo ad te scribere, nisi summũ odium omnium hominum in eos, qui tenent omnia mutationis

f v.c. cũ pl. g L. passus esset: fidem dedisse sibi & ips. * al. cepisse al. dedisse.

h v.c. vrguẽte.

i v.c. βοώπιν k v.c. intelligere. l v.c. intellegis.

tamen spes nulla. sed quod facilè sentias, tædet ipsum Pompeium, vehementérque *m* pœnitet, non prouideo satis quem exitum futurum putem, sed *n* certò videntur hæc aliquo erruptura. Libros Alexandri, negligentis hominis, & non boni poetæ, sed tamen non inutilis, tibi remisi. Numerum Mumestium libenter accepi in amicitiam. & hominem † grauem, *o* & prudentem, & dignum tua commendatione cognoui. Vale.

m v.c. pænitet.

n I. certè.

o fort. & pudentem, ita Faern. & Vrs.

CICERO ATTICO, S. 23

NVNQVAM antè arbitror te epistolam meam legisse, nisi mea manu scriptam: ex eo colligere poteris, quanta occupatione distinear. nam cũ vacui temporis nihil haberem, & cùm recreandæ voculæ causa necesse esset mihi ambulare, hæc dictaui ambulans. Primùm igitur illud te scire velo, Sampsiceramum, nostrum, amicum, vehementer sui status *p* pœnitere, restituique in eum locum cupere, ex quo decidit: dolorémque suum impertire nobis, & medicinam interdũ apertè quærere: *i* quam * ego possum inuenire nullã: deinde omneis illius parteis auctores, ac socios: nullo aduersario consenescere: consensionẽ vniuersorum *q* nec voluntate, nec sermone maiorem vnquam fuisse. Nos autem (nam id te scire cupere certò scio) publicis cõsiliis nullis interfuimus: totósque nos ad forensem operam, laborémque cõtulimus, ex quo, quod facilè intelligi possit, *m* multa commemoratione earum rerum, quas gessimus, desiderióque versamur. Sed βοώπιδος *r* nostræ consanguineus nõ mediocreis terrores iacit, atque denuntiat, & Sampsiceramo negat, ceteris præ se fert, & ostentat. Quamobrem si me amas tãtum, quantum profectò amas, si dormis, expergiscere: si istas, ingredere: si ingrederis, curre: si curris, aduola. Credibile non est, quantum ego in cõsiliis, & prudentia tuas quodque maximũ est, quãtum in amore & fide ponam. Magnitudo *s* rei longam orationẽ fortasse desiderat: coniunctio verò nostro

p v.c. pænitere.

* al. posse inueniri nulla post deinde I. quã ego pone inueniri nullam puto.

q v.c. nec voluntatis, nec sermonis *m.*

r al. noster al. nostri vtrumque mendosè. Man. Sed βοώπιδος consanguineus noster non modò vt noster Ironia sit.

s v c. quod maxim.

nostrorum animorum breuitate contenta est. permagni nostra interest, te si comitiis non potueris, at, declarato illo, esse Romæ. Cura vt valeas.

CICERO ATTICO, S. 24

QVAS Numestio literes dedi, sic te his euocabam, vt nihil acriùs, neque incitatius fieri posset. t ad illam celeritatem adde etiã, si quid potes. ac ne sis perturbatus. noui enim te, & non ignoro, quàm sit *amor omnis sollicitus, atque anxius*, sed res est, vt spero, z non tam exitu molesta, u quàm aditu. ✝ Vettius ille noster * index, Cæsari (vt perspicimus) pollicitus est, sese curaturum, vt in aliquam suspicionem facinoris Curio filius adduceretur. Itaque insinuatus in familiaritatem adolescentis, & cum eo, vt res indicat, sæpe congressus, rem in eum locum deduxit, vt diceret sibi certum esse cum suis seruis, in Pompeium impetum facere, eúmque occidere. Hoc Curio ad patrem detulit: ille ad Pompeium: res delata ad senatum est. Introductus est Vettius, primò negabat, se vmquam cum Curione x restitisse: neque id sanè diu. nam statim ✱ fidem publicam postulauit: ✱ reclamatum est. tum exposuit, manum fuisse iuuentutis, duce Curione, in qua Paulus initiò fuisset, & Cn. Cæpio hic Brutus, & Lentulus flaminis F. conscio patre: postea C. Septimium scribam, Bibuli, pugionem sibi à Bibulo attulisse, quod totum irrisum est: Vettio pugionem defuisse, nisi ei consul dedisset. Eoque magis id eiectum est, quod y ad IIII. Idus Maij. Bibulus Pompeium fecerat certiorem, vt caueret insidias: in quo ei Põpeius gratias egerat. Introductus Curio F. dixit ad ea, quæ Vettius dixerat, maximéq; in eo tum quidẽ Vettius est reprehẽsus, quòd dixerat, z adolescentum consilium, vt in foro cum gladiatoribus Gabinij Põpeium adorirentur: in eo principẽ Paulũ fuisse: quẽ constabat eo tempore in Macedonia fuisse. fit s.c. vt Vettius, quòd cõfessus esset se cũ telo fuisse in vincula coniiceretur: qui eum

t L. ad illa κελευματα adde & ita Turneb.
v L. quàm auditu.
* Vrsin. index.
x L. constitisse: colloquendi causa sic Terẽ.
* vt impune reos coniurationis iudicaret.
* al. relatũ est.
y v.c. a.d. III
z L. adolescentium cõsil. fo. adolescentium consilium fuisse, vt,
a v.c. coniiceretur.

 emisis-

emisisset, *b* contra remp. esse facturum. Res erat in ea opinione, vt putarent id esse actum, vt Vettius in foro cum pugione, & itē serui eius comprehenderentur cum telis: deinde ille se diceret indicaturum. idque ita actum esset, nisi Curiones rem antè ad Pompeium detulissent. Tum s. c. in contione recitatum est. Postero autem die Cæsar, is, qui olim, prætor cùm esset. Q. Catulum ex inferiore loco iusserat dicere, Vettiū in rostra* produxit, eúmq; in eo loco constituit, quò Bibulo cos. adspirare non liceret. Hic ille omnia, quæ voluit, *c* de rep. dixit, *d* vt qui illuc factus institutúsq; venisset. Primùm Cæpionem de oratione sua sustulit, quem in senatu acerrimè nominarat vt appareret, noctem, & nocturnā deprecationem intercessisse. Deinde, quos in senatu ne tenuissima quidem suspicione attigerat eos nominauit: Lucullū, à quo solitum esse ad se mitti C. Fannium illum, qui in P. Clodium subscripserat: L. Domitium, cuius domum constitutam fuisse, vnde eruptio fieret, me non nominauit: sed dixit consularem, disertum, vicinum coss. sibi dixisse, Ahalam * Seruilium aliquem *f* aut etiā Brutū opus esse reperiri. Addidit ad extremum, cùm iam dimissa contione reuocatus à Vatinio fuisset, se audisse à Curione his de rebus conscium esse Pisonem, generum meum & M. Laterensem ✝ Nunc reus erat apud Crassum Diuitem * de vi: & cùm esset damnatus, erat *g* iudicium postulaturus. quod si impetrasset, iudicia fore videbantur: ea nos vt pote qui nihil contemnere solemus, non pertimescebamus. Hominū quidē summa erga nos studia significabantur. sed prorsus vitæ tædet: ita sunt omnia omnium miseriarum plenissima. Modò cædem timueramus, quā oratio fortissimi senis, Q. Considij dissusserat. ea, quam quotidie timere potueramus, subitò exorta est. Quid quæris? 4 *h* nihil me infortunatius, & Catulo, cùm splendore vitæ, tum hoc tēpore. nos tamē in his etiā miseriis erecto animo,

& mi

b L. eum contra.

* nec enim priuato licuisset ex superiori loco dicere, nisi esset à magistratu concessum l. 4. ep. &c.

c L. de omni rep.

d L. & qui illuc f. inst. q. venisset primum Cæp.

* qui sua manu Q. Metellum regnū appetentem occiderat. Liuius.

f Lamb. aut Brutum op. al. aut Iun. Brutum.

* Faern. Diuitem Vettius de vi.

g v. c. iudicium post.

h L. nihil me infortunatius nihil fortunatius Catulo cū sul. vitæ. tū mortis tempore.

& minimè perturbato sumus, honestissiméque dignitatem nostram & magna cura tuemur. Pompeius de Clodio iubet nos esse sine cura, & summam in nos i beneuolentiam ; omni * oratione significat. te habere consiliorum auctorem, solicitudinum sociũ, omni in cogitatione coniunctũ, cupio, quare, vt Numestio mandaui tecũ vt ageret, itẽ, atque eò si potest, acriùs, te rogo, vt planè ad nos aduoles. respiraro, si te videro. Vale.

i v. c. beniuolentiam.
*al. ratione.

CICERO ATTICO, S. 25

CVm aliquem apud te laudaro tuorum familiarium, volam illum scire ex te, me id fecisse, vt nuper me scis scripsisse ad te de Varronis erga me officio, te ad me rescripsisse eã rem, summæ * tibi voluptati esse, sed egó mallem ad illum scripsisses, I mihi illum k satisfacere. mirabiliter enim k moratus est, sicut nosti, * ἑλικτὰ κοὐδὲν. Sed nos tenemus præceptum illud, † τὰς τῶν κρατούντων. At hercule alter tuus familiaris, l Hortensius, quàm plena manu, quàm ingenuè, quàm ornatè nostras laudes in astra sustulit, cùm de Flacci pretura & de illo tempore Allobrogum diceret ! sic habeto, nec amantiùs nec honorificentiùs, nec copiosiùs potuisse dici, ei te hoc scribere à me tibi esse missum, sanè volo. Sed quid tu scribas, quẽ iam ego venire, atque adesse arbitror? ita enim egi tecum superioribus literis. Valde te exspecto, valde desidero : neque ego magis quàm ipsa res, & tempus poscit. His de negotiis quid scribã ad te nisi idẽ quod sæpe? Rep. nil desperatius : his quorũ opera, nihil maiore odio nos, vt opinio, & spes, & coniectura nostra fert, firmissima beneuolẽtia hominum muniti sumus. Quare aduola aut expedies nos omni molestia, aut eris particeps. Ideò sum breuior, quòd, vt spero, coràm breui tempore conferre. quæ volumus, licebit. * Vale.

*Bos. sibi.
k L. satisfacere, nõ quo faceret, sed vt faceret, mirab.
k L. inodoratus est ἑλ.
* versus sũt senarij Euripidis, quos Andromache Menelao irata, in Spartanos iacit.
l L. Hortalus.
* L. Cura vt valeas.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPOnium Atticum,

LIBER III.

CICERO ATTICO, S. 1

VTINAM illum diem videam cùm tibi agam gratias, quòd me viuere coegisti. adhuc quidē valde me pœnitet: sed te oro, vt ad me Vibonem statim venias, quò ego multis de causis conuerti iter meum. Sed ò si veneris, de toto itinere, ac fuga mea consilium capere potero. si id non feceris, mirabor: sed confido te esse facturum, Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

ITINERIS nostri causa fuit, quòd non habebam locum, vbi pro meo iure diutius esse possē quam *a* in fundo Sicæ præsertim nondū rogatione correcta: & simul intelligebam ex eo loco, *b* si iter haberem,1 posse me Brūdisium referre: sine te autem non esse nobis illas parteis tenendas propter *c* Antronium. Nūc, vt ad te antea scripsi, si ad nos veneris, consilium totius rei capiemus. iter esse molestum scio: sed tota calamitas omneis molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo perculso, & abiecto. Cura vt valeas. Dat. VI. Id. April. 2. *d* Narycij Locridis.

a v. c. in fundum vide Gel. li. 1. c. 7.
b L. si te haberem.
c L. Autronium. & ita Melasp.
d v. c. Naris Luc. fort. Thurij Luc. ita Conr. Bos. in oris Lucaniæ veter. Naricæ Locridis.

CICERO ATTICO, S. 3

MISERIAE nostræ potius velim, quàm inconstantiæ tribuas, quòd à Vibone, quo te arcesse

arcessebamus, subitò discessimus. *e* allata est enim nobis rogatio de pernicie * : mea : in qua, *f* quod confectum esse audieramus, erat huiusmodi, *Vt mihi vltra quadringenta millia liceret esse.* *g* Illò cùm peruenire non liceret, statim iter Brundusium versus contuli ante diem rogationis, *h* ne & Sica, apud quem eram, periret, & quod Melitæ esse non licebat. Nunc tu propera, vt nos consequare, si modò recipiemur. adhuc inuitamur benignè: sed, quod superest, timemus. Me, mi Pomponi, valdè pœnitet viuere: qua in re apud me plurimũ valuisti. sed hæc coràm. fac modò, vt venias. Vale.

e L. allata est enim rog. * hanc legẽ 14. Famil. ep. 4. improbissimam vocat. f L. quod correctum esse aud. & ita Man. alij coniectum. g L. illuc. h fort. & ne Sica. * Clodiam vt infrà 400 millia pas. suum ne liceat esse.

CICERO ATTICO, S. 4

CVM antea maximè nostra interesse arbitrabar, te esse nobiscum: tũ verò, vt legi * rogationem, intellexi *i* ad iter, quod constitui, nihil mihi optatius cadere posse, quã vt tu me quãprimùm consequare: vt cũ ex Italia profecti essemus, siue per * Epeirum iter esset faciendum, tuo tuorúmque præsidio *k* vteremur: siue aliud quid agẽdũ esset certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem te oro, des operam, vt me statim consequare. faciliùs potes, quoniam de prouincia Macedonia perlata lex est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me apud te res ipsa loqueretur. Vale.

i L. ad iter id, q. * L. Epirum. k fort. niteremur.

CICERO ATTICO, S. 5

TERENTIA tibi & sæpe, & maximas * gratias agit, id est mihi gratissimum. Ego viuo miserrimus, & maximo dolore cõficior ad te. quid scribam, nescio. si .n. es Romæ: iã me assequi nõ potes. sin es in via: cùm eris me assecutus, corã agemus, quæ erunt agenda. tantum te oro, vt quoniã meipsum semper amasti, *l* eodem amore sis. Ego enim idẽ sum. *Inimici mei mea mihi, non meipsũ ademerũt*. Cura vt valeas. Dat. VIII. Id Apri. * Thurij.

* L. agit gratias. l v. c. vt eodem am. * Vide Str. li. 6. & li. 8. Pl. li. 3.

CICERO ATTICO, S. 6

* L. Brundisij.

NON fuerat mihi dubium, quin Te Tarenti, aut * Brūdusij visurus essem: idque ad multa pertinuit: in eis, vt & in Epeiro cōsisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio vteremur, quoniam id nō contigit, erit hoc quoq; in magno numero nostrorum malorum. Nobis iter est in Asiā, maximè Cyzicū, Tibi meos cōmendo: me vix miseréque sustento. * Vale. Dat. XIIII. Kal. Maias. *m* Tarēti.

* Lamb. nō habet Vale. a v.c. de Tarentino.

CICERO ATTICO, S. 7

* n v.c. a.d. xiiij. Kal. Maias.

* L. Epiro. o fort. & cō sil.

BRVNDISIVM veni *n* ad Kalēdas Maias. eo die pueri tui mihi à te literas reddiderunt, & alij pueri post diem tertium eius diei literas alias attulerunt. Quod me rogas, & hortaris, vt apud te in * Epeiro sim: voluntas tua mihi valdè grata est, & minimè noua: *n* sed consilium mihi quidem optatum, si liceret tibi omne tempus consumere. (Odi enim celebritatem, fugio homines, lucem adspicere vix possum) esset mihi ista solitudo, præsertim tam familiari in loco. nō amara, sed itineris causa, *p* vt diuertar, primùm est deuium: deinde ab *q* Antronio, & ceteris quatridui: deinde sine te. Nā castellum munitum habitanti mihi prodesset, transeunti non est necessariū. ✝ Quòd si auderē, * Athenas peterē. sanè ita cadebat, vt vellē. nunc & nostri hostes ibi sunt, & te non habemus: & veremur, ne interpretentur, illud quoq; oppidū ab Italia non satis abesse: nec scribis, quā ad diē te exspectemus. Quod me ad vitam vocas, vnum efficis, vt à me manus abstineam: alterum non potes, vt me non nostri *r* consilij 1 vtiq; pœniteat. Quid enim est, quod me retineat, præsertim si spes ea non est, quæ nos proficiscenteis prosequebatur? Non faciam, vt enumerem miserias omneis, in quas incidi per summam iniuriam, & scelus non tam inimicorum meorum, quàm inui-

p v.c. vt deuorterer. q L. Antronio.

* existimat Vrs. Athenas nomen esse oppidi ignobilis.

r L. consilij vitæque pœniteat.

inuidorum, ne & meum mærorem exagitem, & te in eundem luctum vocem. s hoc confirmo, neminem vnquam tanta calamitate esse affectum, neminem mortem magis optandam fuisse: cuius oppetēdæ tempus honestissimum prætermissum est. Reliqua tempora t nō sunt tam ad medicinā, quā ad finē doloris. De rep. video te colligere omnia, quæ putes aliquam spem mihi posse afferre mutandarum rerum: quæ quamquam exigua sunt: tamen, quoniam placet, exspectemus. Tu nihilò minùs si properaris, nos consequere: nā aut accedemus in Epeirum, aut per * Candauiā * tardè ibimus. Dubitationem autem de Epeiro non inconstantia nostra afferebat, sed quòd de fratre, vbi eum visuri essemus, nesciebamus: quem quidem ego, nec quomodo v. furus, nec vbi dimissurus sim, scio. id est maximum, & miserrimum mearum omnium miseriarum. Ego & sæpius ad te, & plura scriberē, nisi mihi dolor meus cùm omneis parteis mentis, tum maximè huius generis facultatem ademisset. Videre te cupio. Cura vt valeas. Dat. prid. Kalendas Maij. v Brundusij proficiscens.

s v. c. hoc afirmo.
t v. c. sunt non tam ad medicinā, sed ad fin. Bos. sunt iā ad medicinam, sed ad fin. d. fort. sunt non iā ad medicinam, sed ad fi. d.
* Montē Illyrici, qui Macedoniā Illyricúmque disterminat. Pli. l. 3. c. 23. Str. lib. 7. in descriptione Epiri.
* Lamb. nō habet, tardè.
v al. Brundisio profic. al. Brūdisij.

CICERO ATTICO, S. 8

SCRIPSERAM ad te, quas ob causas in Epeirū non essemus profecti, quòd & Achaia propè esset, plena audacissimorum inimicorum, & exitus difficileis haberet, cùm inde proficisceremur. accessit, cū Dyrrhachij essemus, vt duo nuntij afferrentur: vnus, classe., fratrē Epheso Athenas: alter, pedibus per Macedoniā venire. Itaq; illi obuiam misimus Athenas, vt inde Thessalonicam veniret. ipsi processimus, & Thessalonicam x ad x. Kalendas Iun. venimus, neq; de illius itinere quidquam certi habebamus, nisi eum ab Epheso antè aliquantò profectum. Nūc, istic quid agatur, y magnopere timeo, quamquam tu altera epistola scribis Id. Maiis z audire, fore, vt acrius postularet:

x L. a. d. x. Kalendas.
y v. c. magno opere.
z v. c. audiri, fore, vt acr. for. audiri fore, vt Appius cū postularet: * al. postularetur:

* l. sed hęc est prid.

laret: altera, iam esse mitiora: a sed hæc pridie data, quã illa: quo conturbor magis. Itaque, cũ meus mæror quotidianus lacerat, & conficit, tum verò hæc abdita cura vix mihi vitam reliquam facit. Sed & nauigatio perdifficilis fuit: & ille incertus, vbi ego essem, fortasse alium cursum petiuit. nam Phaëto lib. eum non vidit. vento reiectus ab illo in Macedoniam, Pellæ mihi præstò fuit. Reliqua quàm mihi timenda sint, video: nec quid scribam, habeo: & omnia timeo: nec tam miserum est quidquam: quod non in nostram fortunam cadere videatur. Equidem adhuc miser, in maximis meis ærumnis, & luctibus, hoc metu adiecto, maneo Thessalonicæ suspensus, nec audeo quidquam. Nunc ad ea quæ scripsisti: Tryphonem Cęciliũ nõ vidi. Sermonem tuum, & Pompeij cognoui ex tuis literis. I Motum in * rep. non tantum ego video, quantum tu aut vides, aut ad me consolandum affers. Tigrane enim neglecto, sublata sunt omnia. Varroni me iubes agere gratias. Faciã. itẽ Hypsęo. Quòd suades, ne longiùs discedamus, dum acta mensis Maij ad nos perferantur: puto me ita esse facturũ: sed vbi, nondum statui. atque ita perturbato sum animo de Quincto, vt nihil queã statuere. sed tamen statim te faciam certiorem. Ex epistolarum mearũ inconstantia, puto te mẽtis meæ motũ videre: qui, etsi incredibili, & singulari calamitate afflictus sũ, tamen non tam est ex miseria, quàm ex culpæ nostræ recordatione commotus. cuius enim scelere impulsi, ac proditi simus, iam profectò vides. atque vtinam iã antè vidisses, neq; totum animum tuũ mærori mecũ simul, dedisses. Quare, cũ me afflictum, & confectum luctu audies, existimato, me stultitiæ meæ pœnã ferre grauiùs, quàm euenti, quòd ei crediderim, quam esse nefarium non b putaram. Me & meorũ malorũ memoria, & metus de fratre, in scribendo impedit. Tu ista omnia vide, & guberna. Terentia tibi maximas gratias agit. Literarum exemplum, quas ad

* al. ego im pendere video,

b v. c. putarim.

ad Pompeium scripsi,misi tibi, Vale. Dat. c IIII. Kal.Mai.Thessalonicæ.

c L.IIII. Kalendas Iun.

CICERO ATTICO, S. 9

QVINCTVS frater cùm ex Asia discessisset ante Kalendas Maias, & Athenas venisset Idibus:valde fuit ei properādum,ne quid absens acciperet calamitatis,siquis fortè fuisset,qui contētus nostris malis non esset.Itaque malui eum properare Romam,quàm ad me venire:& simul(dicā enim quod verum est,ex quo magnitudinem miseriarum mearum perspicere possis) animum inducere non potui, vt aut illum amantissimū mei, mollissimo animo, tanto in mærore adspicerem: aut meas miserias luctu afflictas, & perditam fortunam illi offerrem: aut ab illo adspici paterer. Atque etiam illud timebam, quod profectò accidisset,ne à me *d* digredi nō posset, versabatur mihi tempus illud ante oculos, cum ille aut lictores dimitteret, aut vi *e* euelleretur ex cōplexu meo. Huius acerbitatis euentū,altera acerbitate nō videndi fratris,vitaui.In hunc me casum vos viuendi auctores impulistis.Itaque mei peccati luo pœnas. quamquam tuæ me literæ sustentant:ex quibus,quantum tu ipse speres, facilè perspicio: quæ quidem tamen aliquid habebant solatij antè,quā eò venisti, † A POMPE O. * Nunc Hortensium allice,& eiusmodi viros. Obsecro, mi Pomponi, nondum perspicis, quorum opera, quorum insidiis, quorum scelere perierimus? Sed tecum hæc coràm *agemus.tantùm dico, quod scire te puto: nos non inimici,sed inuidi perdiderunt. Nunc, si ita sunt,quæ speras:sustinebimus nos, & spe, qua iubes, nitemur. sin, vt mihi videntur * infirma sunt: quod *f* optimo tempore facere non licuit, minus idoneo fiet. Terentia tibi sæpe gratias agit. Mihi etiam vnum de malis in metu est,fratris miseri negotium: quòd si sciam, cuiusmodi sit:

d L. degredi.

e L.auelleretur.

* Vrsin. ad Pompeium mitte,Hortensium allice,

* Vrs. Hæc omnia corā agemus.

* al. firmæ sunt.

f v. c.optimo genere

sit: sciam, quid agendum mihi sit. Me etiam nunc istorum beneficiorum, & literarum exspectatio, vt tibi placet, Thessalonicæ tenet. Si quid erit noui allatum: sciam, de reliquo quid agendum sit. Tu, si, vt scribis, Kalendis Iun. Roma profectus es, propediem, nos videbis. Literas, quas ad Pompeium scripsi, tibi misi. * Vale. Idib. Iun. Thessalonicæ.

* L. Datum.

CICERO ATTICO, S. 10

ACTA quæ essent vsque ad VIII. Kalen. Iun. cognoui ex tuis literis. reliquas exspectabam (vt tibi placebat) Thessalonicæ: quibus allatis, faciliùs statuere potero, vbi sim. Nam si erit causa, si quid agetur, si spem videro: aut ibidem opperiar, aut me ad te conferam. sin, vt tu scribis, ista euanuerint: g aliud aliquid videbimus, omninò adhuc nihil mihi significatis, nisi discordiam istorũ: quæ tamen inter eos, de omnibus potius rebus est, quàm de me: itaq;, quid ea mihi prosit, nescio. Sed tamen, quoad me vos sperare vultis, vobis obtemperabo. Nam quòd me tam sæpe, & tam vehementer obiurgas, & animo infirmo esse dicis: quæso, ecquod tantum malũ est, quod in mea calamitate non sit. Ecquis vmquam ex tam amplo statu, in tã bona causa, tantis facultatibus ingenij, consilij, gratiæ, tantis præsidiis honorum omnium, concidit? possum obliuisci qui fuerim? non sentire quid sim? quo caream honore? qua gloria? quibus liberis? quibus fortunis? quo fratre? quem ego (vt nouum calamitatis genus attendas) cùm pluris facerem, quàm meipsum, sempérque fecissem, vitaui, ne viderem: ne aut illius luctum squaloremque adspicerem: aut me, quem ille florentissimum reliquerat, perditum illi, afflictumque offerrem. Mitto cetera intolerabilia. etenim fletu impedior. Hîc vtrum tandem sum accusandus, quòd doleo, an quòd commisi, vt hæc aut nõ retinerem,

g v. c. aliquid aliud.

nerem (quod facilè fuisset, nisi mera parietes meos de mea pernicie consilia inirentur) *a* aut certè viuus *h* amitterem? Hæc eò scripsi, vt potiùs *i* releuares me, quod facis, quàm aut castigatione, aut obiurgatione dignum putares: eóque ad te minùs multa scribo, quòd & mœrore impedior, & *k* quid exspectem istinc, magis habeo, *l* quam quid ipse scribam: quæ si erunt allata: faciam te *m* nostri consilij certiorem. Tu, vt adhuc fecisti, quàm plurimis de rebus ad me velim scribas, vt prorsus ne quid ignorem. Vale Dat. *n* XIIII. Kalend. Quinct. Thessalonicæ.

h q. v. c. nō amitterem?
i al. leuares me,
k L. quod exsp.
l L. quā in quod.
m al. consilij nostri & ita L.
n L. a. d. XIIII. kal. Quinct.

CICERO ATTICO, S. II.

ME & tuæ literæ, & quidam boni nuntij, non optimis tamen auctoribus, & exspectatio vestrarum literarũ, & quòd tibi ita placuerat, adhuc Thessalonicæ tenebant. Si accepero literas, quas exspecto: si spes erit eà, quæ rumoribus afferebatur, † * ad te me conferam si non erit, faciam te certiorem, quid egerim. Tu me, vt facis, opera, cōsilio, gratia iuua: consolari iam desine, obiurgare verò noli. quod cùm facis *o* vt ego tuum amorē, & dolorem desidero! quem ita affectum mea ærumna esse arbitror, † vt teipsum consolari nemo possit. Q. fratrem, optimum, humanissimúmque, sustenta. Ad me, obsecro te, vt omnia certa perscribas. Vale. Dat. IIII. Kalend. Quinct.

* id est, in prædia tua Epirotica.
o al. tū ego te am. & dol. desidero. q.

CICERO ATTICO, S. 12.

TV QVIDEM sedulò argumentaris, quid sit sperandum, & maximè per senatum: idemq; caput rogationis proponi scribis, quare in senatu dici nihil liceat. itaq; filetur. Hic tu me accusas, quòd me afflictē, cũ ita sim afflictus, vt nemo vmquā: quod tute intelligis. Spē ostēdis secūdū comitia. Quæ ista est eodē tribuno pleb. & inimico cos. Des? Percussisti autē me etiā de oratione prolata. cui vulneri, vt scribis, medere, siquid potes. Scripsi equidē *p* olim ei iratus, quia ille prior scripserat. sed ita tns.

p q. v. c. olim iratus, alij, vt hīū, olim ei irа.

com-

compresseram, vt numquam emanaturã putarem. quomodo exciderit, nescio: sed quia numquam accidit, vt cum eo verbo vno concertarem, & quia scripta mihi videtur negligentiùs quã ceteræ: puto posse probari, non esse meam. Id, si putas me posse q sanari: cures velim. sin planè perij: minùs laboro. Ego etiam nunc eodem in loco iaceo sine sermone vllo, sine cogitatione vlla. Licèt tibi, vt scribis, significarim, vt ad me venires: r Sidona: s tamen intelligo, te istic prodesse, hîc ne verbo quidem leuare me posse. Non queo plura scribere: nec est quod scribam. vestra magis exspecto. Vale. Datum XVI. Kalendas Sextil. Thessalonicæ.

q L. seruari.

r L. Dodona: Vrbs est Epiri. Bessar. Si domitam: Man. Scydra:

s for. tamẽ te intelligo re istic prod.

CICERO ATTICO, S. 13

EX TVIS literis plenus sum exspectatione de Pompeio, quidnam de nobis velit, aut ostendat. Comitia enim credo esse habita: quibus absolutis, scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, qui sperem: facio tuo iussu: s & scio te me iis epistolis potiùs, & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi planè perscribas, quid videas. Scio, nos nostris multis peccatis in hanc ærumnam incidisse. ea si qui casus aliqua ex parte t correxerint, minùs molestè feremus nos vixisse, & adhuc viuere. Ego propter viæ celebritatem & quotidianam exspectationem rerum nouarum, non commoui me adhuc Thessalonica: sed iam extrudimur, non à Plancio (nam is quidem retinet) verùm ab ipso loco, minimè apposito ad tolerandã in tanto luctu calamitatẽ. In Epeirũ ideò vt scripserã, v non iui, x quòd subitò mihi vniuersi nũtij venerãt, & literæ, quare nihil esset necesse quã proximè Italiã esse. Hinc si aliquid à comitiis audierimus, y nos in Asiam conuertemus: neque adhuc stabat, quò potissimum. sed scies. Vale. XII. Kalend. Sextil. Thessalonicæ.

s L. & si scio te his epistolis potiùs meas sp.

t L. correxerit,

v v. c. non veni,

x L. quòd subitò mihi aduersi nũtij vener.

y al. nos iter in As.

CICE

CICERO ATTICO, S. 14

QVòd ad te scripseram, me in Epeiro futurũ: posteaquam extenuari spem nostram,& euanescere vidi,mutaui consilium : nec me Thessalonica commoui,vbi esse *a* constitueram,quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis literis scripseras, fore , vti secundum comitia aliquid de nobis in senatu ageretur:id tibi Pompeium dixisse. Qua de re,quoniam comitia habita sunt, túq; nihil ad me scribis: *b* perinde habebo , ac si scripsisses,nihil esse : méque temporis non longinqui spe ductum esse , molestè feram. Quem autem motum te videre scripseras , qui nobis vtilis fore videretur,eum nuntiant,qui veniunt,nullum fore. In tribunis pleb. designatis reliqua spes est:quam si exspectaro,non erit, quòd putes me causæ meæ, *c* ac voluntati meorum defuisse. Quòd me sæpe accusas, cur hunc meum casum tam grauiter feram,debes ignoscere,cùm ita me afflictum videas, vt neminem vnquam nec videris , nec audieris. Nam quòd scribis,te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici:mihi verò mens integra est: atque vtinam tam in periculo fuisset,cùm ego iis, quibus meam salutem carissimam esse arbitrabar, inimicissimis,crudelissimisque vsus sum:qui vt me *d* paulùm inclinari timore viderunt,sic impulerũt, vt omni suo scelere, & perfidia abuterentur ad exitium meum.Nunc,*e* quoniam est Cyzicum nobis eundum,quo rariùs ad me literæ perferentur, hoc velim diligentiùs omnia quæ putaris me scire opus esse,perscribas.Q fratrem meum fac diligas:quem ego miser,si incolumem relinquo , non me totum perisse arbitrabor.* Vale. Nonis Sextilibus.

a v.c.statueram , & ita L.

b L. proinde.

c veteres cod.non habent copulationem , ac

d L. paululùm.

e al.quoniam est.

* L. Dat.

CICERO ATTICO, S. 15

ACcepi Idibus Sextilibus , quatuor epistolas à te missas : vnam,qua me obiurgas & rogas, vt sim firmior:alteram,qua Crassi libertum ais tibi de mea solicitudine ; maciéque narrasse : tertiam

tiam, qua demonstras acta in senatu: quartam de eo, quod à Varrone scribis tibi esse confirmatum de voluntate Pompeij. Ad primam tibi hoc scribo, me ita dolere, vt non modo à mente non deserar, sed idipsum doleam, me, tam firma mente vbi vtar, & quibuscum, non habere. Nam, si tu me vno non sine mœrore cares, quid me censes, qui & te, & omnibus? &, si tu *f* incolumis me requiris, *g* quomodo à me ipsam *h* incolumitatem desiderari putas? Nolo commemorare, quibus rebus sim spoliatus, non solùm quia non ignoras, sed etiam ne scindam ipse dolorem meum. Hoc confirmo, neque tantis bonis esse priuatum quemquam, neque in tantas miserias incidisse. Dies autem nō modò non leuat luctum hunc, sed etiam auget. *nam ceteri dolores mitigantur vetustate: hic non potest non & sensu præsentis miseriæ, & recordatione præteritæ vitæ quotidie augeri.* Desidero enim non mea solùm, neque meos, sed meipsum. Quid enim sum? Sed non faciam, vt aut tuum animum angam querelis, aut meis vulneribus sæpius manus afferam. Nam quòd purgas eos, quos ego mihi scripsi inuidisse, & in eis Catonem: ego verò tantùm illum puto ab isto scelere *i* abfuisse, vt maximè doleam, plus apud me simulationem aliorum, quàm istius fidem valuisse. *k* Ceteri quos purgas, i debent mihi *l* purgati esse, tibi si sunt. sed hæc serò agimus. Crassi libertum nihil puto sincerè locutum. In senatu rem probè scribis actam. Sed quid Curio? an illam orationem non legit? quæ vnde sit prolata, nescio. † Sed Axius eiusdem diei scribens ad me acta, non ita laudat Curionem. At potest ille aliquid prætermittere: tu, nisi quòd erat, profectò non scripsisti. Varronis sermo facit exspectationem Cæsaris: atque vtinam ipse Varro incumbat in causam: quod profectò cùm sua sponte, tum te instante faciet. Ego, si me aliquando vestri, & patriæ compotem fortuna fecerit, certè efficiam, vt maximè lætere vnus ex

f v.c. incolumis.
g v.c. & quo modo.
h v.c. incolomitatem.
i L. afuisse,
k L. Ceteros quòd purgas, deb. & ita v.c. Vict. Ceteros quos purgas,
l v.c. probati.

ex omnibus amicis: meáque officia, & studia, quæ parum antea luxerunt (fatendum est enim) sic exse quã, vt me æquè tibi, ac fratri, & liberis nostris, restitutum putes. Si quid in te peccaui, ac potiùs quoniam peccaui, ignosce. in me enim ipsum peccaui vehementiùs. Neque hæc eò scribo, *m* quo te non meo casu maximo dolore esse affectum sciã: sed profectò, si quantum me amas, & amasti, tantum amare deberes, ac debuisses, nunquam esses passus, me, quò tu *n* abundas, egere consilio: nec esses passus, me, quò tu *n* abundas, egere consilio: nec esses passus mihi persuaderi, vtile nobis esse, legem de collegiis * perferri. Sed tu tantum lacrymas præbuisti dolori meo, quod erat amoris, tanquam ipse ego: quod meritis meis perfectum esse potuit, vt dies, & noctes, quid mihi faciendum esset, cogitares, id abs te, meo, non tuo scelere, prætermissum est. Quòd si non modò tu, sed quisquam fuisset, qui me Pompeij minùs liberali responso perterritum, à turpissimo consilio reuocaret, quod vnus tu facere maximè potuisti: aut occubuissem honestè, aut victores hodie viueremus. Hìc mihi *o* ignoscas. me enim ipsum multò magis accuso, deinde te, quasi me alterum. & simul meæ culpæ socium quæro. *p* si restituor, etiam minùs videbimur deliquisse, abs téque certè, quoniam nullo nostro, tuo ipsius beneficio diligemur. Quòd te cum Culleone scribis de * priuilegio locutum: est aliquid. sed multò est melius abrogari. si enim nemo impediet, *q* sic est firmius. sin erit qui ferri non sinat: idem s. c. intercedet: nec quidquam aliud opus est, quàm abrogari. nam prior * lex nos nihil lædebat: quàm si, vt est promulgata, laudare voluissemus, aut, vt erat negligenda, negligere: nocere omnino nobis nõ potuisset. *r* Hìc mihi primũ nõ modò consilium defuit, sed etiã obfuit: Cæci,

mihi, primùm meum consilium defuit, sed etiam obfuit.

m al. quòd.

n L. abundabas, & ita v. c.

* Quatuor leges tulit Clodius tribunatu reipernitiosas. Vide Pedianum in Pisonianã, qua verò conditione eas ferri permiserit, Cicero: vide Dion. li. 38.

o L. ignosces.

p v. c. Ac si restit. L. At si restit.

* Priuilegiũ intelligit de se restituendo, ac reuocando.

q L. quid est firmius? & ita v. c.

* Clodij aduersus eos, qui Romanos ciues necassent. Vell. lib. 2. Dio. 38.

r v. c. Hìc obfuit.

Cæci, cæci, inquam, fuimus in vestitu mutando, in populo rogando quod nisi nominatim mecum agi cœptū esset, fieri perniciosum fuit. sed pergo præterea. verumtamē ob hanc causam, vt si quid s ageretur, legem * illam, in qua popularia multa sūt, ne tangatis. Verùm est stultum, me precipere, quid agatis, aut quomodo. Vtinam modò agatur t aliquid. Multa occultant tuæ literæ: credo, ne vehementiùs desperatione perturbet Quid enim vides agi posse, aut quomodo? per senatúmne? v ast tute scripsisti ad me, quoddam caput legis Clodium in curiæ poste fixisse, ne referri, néue dici liceret. Quomodo igitur Domitius se dixit relaturū? Quomodo autē iis, quos tu scribis, & de re dicentibus, &, vt referretur, postulantibus, Clodius tacuit? x at si per populum: poteritne nisi de omnium tribun. pleb. sententia? quid de bonis? quid de domo? poteritne restitui? aut, si non poterit, egomet quomodo potero? Hæc nisi vides expediri, quam in spem me vocas? y si autem spei nihil est, quæ est mihi vita? Itaque exspecto Thessalonicæ acta Kalendarum Sext. ex quibus statuam, in tuósne agros confugiam, vt neque videam homines, quos nolim: & te, vt scribis, videam, & propiùs sim, si quid agatur, idque intellexi cùm tibi, tum Q. fratri placere: an abeam Cyzicum. Nunc, Pomponi, quoniam nihil impertisti tuæ prudentiæ ad salutem meam, quòd aut in meipso satis esse consilij z decreueras, aut te a nihil plus mihi debere, quàm vt præstò esses: b quandoquidem ego proditus, inductus, coniectus in fraudem, omnia mea præsidia neglexi, totam Italiam in me erectam ad me defendendum destitui, & reliqui, c me meis tradidi inimicis, inspectante, & tacente te: qui si non plus ingenio valebas, quàm ego, certè timebas minùs: si potes, erige afflictos & in eo nos iuua sin omnia sunt obstructa: id ipsum fac vt sciamus, & nos aliquando aut obiurgare, aut d comiter consolari desine. Ego si tuam fidem accu-

s for. agetur,
* Priorem.
t L. aliquid. in quo ipso multa occ.
v L. at tute.
x v. c. Ac si.
y L. sin autem.
z L. decreras, & ita v. c.
a L. nil.
b L. quoniā que ego pr. & ita v. c. al. cúmque ego.
c v. c. me meos, me tràd. inim. fort. me meos meis trad. al. me, meósq; trad. inim.
d q. v. c. comuniter non pl.

accusarem, non me potissimùm tuis tectis crederem: meam amentiam accuso, quòd me à te tantùm amari, quantùm ego vellem, putaui. quòd si fuisset: fidem eãdem, curam maiorem adhibuisses:*e* me certè ad exitium præcipitantem, retinuisses: istos labores, quos nunc in naufragiis nostris suscipis, non subisses. Quare fac, vt omnia ad me perspecta, & explorata perscribas: méque, vt facis, velis esse aliquem, quoniam, qui fui, & qui esse potui, iam esse non possum: & vt his literis non te, sed me ipsum à me esse accusatum putes. Si qui erunt, quibus putes opus esse meo nomine literas dari, velim conscribas, curésq; dandas. Vale. Data XIV. Kalend. Septembr.

CICERO ATTICO, S. 16

TOTVM iter mihi incertum facit exspectatio literarum *e* tuarum, Kal. Sext. datarum: * non † aliud aliquid.* si † spes erit, Epeirum: si minùs, Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuæ quidem literæ, quo sæpius à me leguntur, hoc spem faciunt mihi minorem, *f* I quàm † cùm lectæ sunt: tum id, quod attulerunt ad spem, infirmant: vt facilè appareat, te & consolationi seruire, & veritati: *g* idque te rogo planè, vt ad me, quæ scis, vt erunt: quæ putabis, *h* ita scribas. Dat. XII. Kalend. Septembr.

CICERO ATTICO, S. 17

DE Q. fratre nuntij nobis * tristes, nec varij venerant, ex ante diem Nonas Iun. vsque ad prid. Kal. Septemb. Eo autem die *i* Liuinus M. Reguli lib. ad me à Regulo missus, venit. is omnino mentionem nullam factam esse nuntiauit: sed fuisse tamen sermonem de C. Clodij filio: isque mihi tum à fratre literas attulit. Sed postridie Sextij pueri venerunt, qui à te literas attulerunt, non tam exploratas à timore, quàm sermo *k* Liuini fuerat. Sanè sum in meo infinito mærore solicitus, & eo magis, I quòd Appij *l* quæstio est. Cetera, quæ ad me eisdem

e L. vestrarum, & ita v. c.
* Totũ hoc, nõ aliquid aliud. abest à manusc. Vrsini.
* al. si spes erit primũ, sin minus, al. Nam si spes erit,
f L. quòd cũ lecta sunt, tum id, q. Vrs. nã cùm lecta sunt:
g for. Itaque te r. al. id quod.
h v. c. ita scribas, vt putabis. Dat.
* Nunciabatur enim, reuersum ex Asia prouincia, repetundarum accusatum iri.
i al. Leuineius & ita v.c.
k L. Leuíneij.
l q.v.c. spectio est cod. Turnes. vt vulg. quæstio est.

literis scribis de nostra spe, intelligo esse languidiora, quàm alij ostendunt. Ego autem, quoniam non longè ab eo tempore absumus, in quo res diiudicabitur: aut ad te conferã me, aut etiã nunc circũ hæc loca commorabor. Scribit ad me frater, omnia sua per te vnum sustineri. Quid te aut horter, quod facis, aut agam gratias quod nõ exspectas? Tantum velim fortuna det nobis potestatem, vt incolumes amore nostro perfruamur. Tuas literas semper maximè exspecto: in quibus *m* caue, † ne aut diligentia tua mihi molesta, aut * veritas acerba sit. Vale. Dat. Pridie Nõ. Septẽbr.

m L. caue vereri, ne aut dilig. t. mihi m. aut veritas ac. al. caue, ne ant. Vrsi. cauene suspiceris, aut diligentia tua mihi molesta,
* al. varietas.

CICERO ATTICO, S. 18

EXSPECTATIONEM nobis non paruam attuleras, cùm scripseras, Varronem tibi pro amicitia confirmasse, causam nostram Põpeium certè suscepturum, & simul à Cæsare ei literæ, quas exspectaret, remissæ essent, *n* auctorẽ etiã daturum. Vtrum id nihil fuit? an aduersatæ sunt Cæsaris literæ? an est aliquid in spe? Etiam illud scripseras, eũdem secundum comitia dixisse. Fac, si vides, quantis in malis iaceam, &, si putas esse humanitatis tuę, me fac de tota causa nostra certiorem. Nam Q. frater, homo mirus, qui me tam valde amat, omnia mittit spei plena, metuẽs, credo, *o* defectionem animi mei. Tuæ autem literæ sunt variæ, neque enim me desperare vis, nec temerè sperare. Fac, obsecro te, vt omnia, que *p* prospici à te possunt, sciamus. Vale.

n L. actorem & ita v. c. [ur-] nes.
o λιποψυχίαν.
p L. perspici.

CICERO ATTICO, S. 19

q QVOD eiusmodi mihi literæ à vobis afferebantur, vt aliquid ex iis esset exspectandum: spe, & cupiditate Thessalonicæ *r* detentus sum. Posteaquam omnis actio huius anni confecta nobis videbatur: in Asiam ire nolui, quòd & celebritas mihi odio est, &, si fieret aliquid à nouis magistratibus, abesse longè nolebam. Itaque in * Epeirum ad te statui me conferre: non † quò mea interesset loci natura, * qui lucem omnino fuge-

q L. Quoad & ita v. c.
r L. retentus sum. & ita v. c.
* idem inf. 20. 21. & 22. & 14. Fami. epi. 1. & 3.
* Faërn. loci qui.

fugerem: *s* sed aut ad salutem libentissimè ex tuo portu proficiscar: aut, si ea præcisa erit, nusquam faciliùs hanc miserrimam vitam vel sustentabo, vel, quod multò est melius, abiecero. Ero cum paucis, multitudinem dimittam. Me tuæ literæ nunquam in tantam spem adduxerunt, quantam aliorum, attamen mea spes etiam tenuior semper fuit, quàm tuæ literæ. Sed tamen, quoniam cœptum est, age, quoquo modo cœptũ est, &, quacumque de causa, non deseram neque optimi, atque vnici fratris miseras, ac luctuosas preces, nec *t* Setij, ceterorúmque promissa, nec spem ærumnosissimæ mulieris Terentiæ, nec miserrimæ mulieris Tulliolæ, obsecrationem, & fideleis literas tuas. Mihi Epeirus aut iter ad salutem dabit: aut, quod scripsi suprà. Te oro, & obsecro, *v* Pomponi, si me omnibus amplissimis, carissimis, iucundissimisque rebus perfidia hominum spoliatum: si me a meis consiliariis proditum, & proiectum vides: si intelligis, me coactum, vt ipse me, & meos perderem, vt me tua misericordia iuues, & Q. fratrem, qui potest esse saluus, sustentes: Terentiam, liberosq; meos tueare: me, *x* si putas te istic visurum, exspectes: si minùs inuisas, si potes: *1* mihique ex agro tuo tantum assignes, quantum meo corpore occupari potest: & pueros ad me cum literis quãprimùm, & quàm sæpissime mittas.* Vale. XV I. Kalendas Octobr.

s v. c. sed & ad salutem, &c. & , si ea præc.

t al. Sextij

v L. T. Pomponi, & ita v. c. Turnes.

x L. si punùs inuisas, me te istis vis.

* L. Data.

CICERO SAL. D. Q. CAECILIO, Q. F. POMPONIANO ATTICO, S. 20

QVod quidẽ ita esse, & auũculũ tuũ functum esse officio, vehemẽtissimè probo: 1 gaudere me tum dicam, si mihi hoc verbo licebit vti. Me miserum, quàm omnia essent ex sententia, si nobis animus, si cõsiliũ, si fides eorũ, quibus credidimus, nõ defuisset. quæ colligere nolo, ne augeam mærorem. Sed tibi venire in mentem certò scio,

quæ vita esset nostra, quæ suauitas, quæ digni-tas: ad quæ y recuperanda, per fortunas, incum-be, vt facis: diémque natalem reditus mei cura, vt in tuis ædibus amœnissimis agam tecum, & cum meis. Ego huic spei, & exspectationi, quæ nobis proponitur, z maximè z tamen volui præstolari apud te in Epeiro: sed ita ad me scribitur, vt putem esse commodius nos eisdem in locis esse. De domo, & Curionis oratione, vt scribis, ita est. In vniuersa salute, si ea modò nobis restituetur, inerunt omnia: ex quibus nihil malo, quàm domum, sed tibi nihil mando nominatim. a me totum tuo amori, fideique commendo. Quòd te in tanta * hereditate ab omni occupatione expedisti, valde mihi gratum est. Quòd facultates tuas ad meam salutē polliceris, vt omnibus rebus à te præter ceteros iuuer: id quantum sit præsidium, video: intelligoque, te multas parteis meæ salutis & suscipere, & posse sustinere, neque, vt ita facias, rogandum esse. Quòd me vetas quidquam suspicari accidisse ad animū tuum quod secus à me erga te commissum, aut prætermissum videretur: geram tibi morem, & liberabor ista cura: tibi tamen eo plus debebo, quo tua in me humanitas fuerit excelsior, quā in te mea. Velim, quid videas, quid intelligas, quid agatur, ad me scribas, b omneisq; ad nostrā salutem adhortere. Rogatio Sextij neq; dignitatis satis habet, nec cautionis. nam & nominatim ferre oportet, & de bonis diligentiùs c scribi: & id animaduertas, velim. * Vale. IV. Nonas Octob. Thessalonicæ.

y L. recipe-peranda.

z fort. antea

a v. c. totū me tuo am. & ita L.

* Ex qua accepit circiter centies H. S. Nepos in vita Attici.

b v. c. tuósque omneis, ad nostr. & ita L.

c al. scribi. id anim.

* L. Data.

CICERO ATTICO, S. 21

TRIGINTA dies erant ipsi, cùm has dabam literas, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo, iam, vt antea ad te scripsi, ire in * Epeirum, & ibi omnem casum potissimùm exspectare. Te oro, vt, si quid erit, quod perspicias, quamcumque in partem,

* Supr. ep. 19.

quam

quam planissimè ad me scribas,& meo nomine, vt scribis, literas, quibus putabis opus esse, vt des. ✱ Vale. v. Kalendas Nouembr. * L. Data

CICERO ATTICO, S. 22

ETSI diligenter ad me Q. frater, & Piso, quæ essent acta, scripserant: tamẽ vellẽ tua te occupatio non impediisset, quo minùs, vt cõsuesti, ad me, quid ageretur,& quid intelligeres, perscriberes. Me adhuc * Plancius liberalitate sua retinet, iã aliquoties conatũ ire in Epeirum. Spes homini est iniecta, non eadẽ, quæ mihi, posse nos vnà decedere: quam rem sibi magno honori sperat fore. Sed iam, cùm aduentare milites *d* dicentur, faciẽdum nobis erit, vt ab eo discedamus: quod cum faciemus, ad te statim mittemus, vt scias, vbi simus. Lẽtulus suo in nos officio, quod & re,& promissis,& literis declarat, spẽ nobis nõnullam affert. Põpeij volũtatis. sæpe enim tu ad me scripsisti, cũ totũ esse in illius potestate. De Metello scripsit ad me frater, quantũ speraret † ✱ profectũ esse per te. mi Põponi, pugna, vt tecũ,& cũ meis mihi liceat viuere:& scribe ad me omnia. e premor cũ luctu, † cũ desiderio omnium rerũ, ✱ quæ mihi me cariores semper fuerant. Cura, vt valeas. Ego, quòd, per Thessaliam si irem in Epeirum, perdiu nihil erã auditurus,& quòd me studiosos ✱ habeo Dyrrachinos, ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonicæ scripsissem inde cùm ad te me cõuertam faciam, vt scias, túq; ad me velim omnia quàm diligentissimè, *f* cuiusmodi sunt, scribas. Ego iam aut rẽ, aut ne spem quidẽ exspecto. ✱ Vale. vi. kalendas Decembr. Dyrrhachij.

* 14. Famil. ep. 10.

d al. dicuntur.

* perfectum alij.

e q. v. c. premor cũ luctu, tum desiderio rerum omniũ, tum eo rũ qui mihi me car.

* Faërn. eorum qui mihi.

* v. 14. Fã. ep. 1.

f L. cuicuimodi sunt, al. cuiuscuiusmodi sunt.

* L. Data

CICERO ATTICO, S. 23

A. D. v. kal. decembr. treis epistolas à te accepi: vnam, datam *g* ad v i i i. kalendas Nouembr. in qua me hortaris, vt forti animo mensem Ian. exspectem: eáque, quæ ad spem *h* putas pertinere, de Lentuli studio, de Metelli voluntate, de tota Pompeij ratione perscribis. In altera

g L. 4. d. VIII.

h al. putes.

CICERO ATTICO, S. 6

* L. Brundisij.

NON fuerat mihi dubium, quin Te Tarenti, aut * Brūdusij visurus essem: idque ad multa pertinuit: in eis, vt & in Epeiro cōsisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio vteremur, quoniam id nō contigit, erit hoc quoq; in magno numero nostrorum malorum. Nobis iter est in Asiā, maximè Cyzicū, Tibi meos cōmendo: me vix miseréque sustento. * Vale. Dat. XIIII. Kal. Maias. *m* Tarēti.

* Lamb. nō habet Vale. a v.c. de Tarentino.

CICERO ATTICO, S. 7

* *n* v.c. a.d. xiiij. Kal. Maias.
* L. Epiro. o fort. & cō sil.

BRVNDISIVM veni *n* ad Kalēdas Maias. eo die pueri tui mihi à te literas reddiderunt, & alij pueri post diem tertium eius diei literas alias attulerunt. Quod me rogas, & hortaris, vt apud te in * Epeiro sim: voluntas tua mihi valdè grata est, & minimè noua: *n* sed consilium mihi quidem optatum, si liceret tibi omne tempus consumere. (Odi enim celebritatem, fugio homines, lucem adspicere vix possum) esset mihi ista solitudo, præsertim tam familiari in loco, nō amara, sed itineris causa, *p* vt diuertar, primùm est deuium: deinde ab *q* Antronio, & ceteris quatridui: deinde sine te. Nā castellum munitum habitanti mihi prodesset, transeunti non est necessariū. † Quòd si auderē, * Athenas peterē. sanè ita cadebat, vt vellē. nunc & nostri hostes ibi sunt, & te non habemus: & veremur, ne interpretentur, illud quoq; oppidū ab Italia non satis abesse: nec scribis, quā ad diē te exspectemus. Quod me ad vitam vocas, vnum efficis, vt à me manus abstineam: alterum non potes, vt me non nostri *r* consilij I vtiq; pœniteat. Quid enim est, quod me retineat, præsertim si spes ea non est, quæ nos proficiscenteis prosequebatur? Non faciam, vt enumerem miserias omneis, in quas incidi per summam iniuriam, & scelus non tam inimicorum meorum, quàm inui-

p v.c. vt deuorterer.
q L. Antronio.

* existimat Vrs. Athenas nomen esse oppidi ignobilis.

r L. consilij vitæque pœniteat.

inuidorum,ne & meum mærorem exagitem, & te in eundem luctum vocem. *s* hoc confirmo, neminem vmquam tanta calamitate esse affectum, neminem mortem magis optandam fuisse: cuius oppetēdæ tempus honestissimum prætermissum est. Reliqua tempora *t* nō sunt tam ad medicinā, quā ad finē doloris. De rep. video te colligere omnia, quæ putes aliquam spem mihi posse afferre mutandarum rerum: quæ quamquam exigua sunt: tamen, quoniam placet, exspectemus. Tu nihilò minùs si properaris, nos consequere: nā aut accedemus in Epeirum, aut per * Candauiā * tardè ibimus. Dubitationem autem de Epeiro non inconstantia nostra afferebat. sed quòd de fratre, vbi eum visuri essemus, nesciebamus: quem quidem ego, nec quomodo v. furus, nec vbi dimissurus sim, scio. id est maximum, & miserrimum mearum omnium miseriarum. Ego & sæpius ad te, & plura scriberē, nisi mihi dolor meus cùm omneis parteis mentis, tum maximè huius generis facultatem ademisset. Videre te cupio. Cura vt valeas. Dat. prid. Kalendas Maij. *v* Brundusij proficiscens.

s v.c. hoc afirmo.
t v.c. sunt non tam ad medicinā, sed ad fin. Bos. sunt iā ad medicinam, sed ad fin. d. fort. sunt non iā ad medicinam, sed ad fi. d.
* Montē Illyrici, qui Macedoniā Illyricúmque distermi nat. Pli. l.3.c.23. Str. lib.7. in descriptione Epiri.
* Lamb. nō habet, tardè.
v al. Brundisio profic. al. Brūdisij.

CICERO ATTICO, S. 8

SCRIPSERAM ad te, quas ob causas in Epeirū non essemus profecti, quòd & Achaia propè esset, plena audacissimorum inimicorum, & exitus difficileis haberet, cùm inde proficisceremur. accessit, cū Dyrrhachij essemus, vt duo nuntij afferrentur: vnus, classe, fratrē Epheso Athenas: alter, pedibus per Macedoniā venire. Itaq; illi obuiam misimus Athenas, vt inde Thessalonicam veniret. ipsi processimus, & Thessalonicam *x* ad x. Kalendas Iun. venimus, neq; de illius itinere quidquam certi habebamus, nisi eum ab Epheso antè aliquantò profectum. Nūc, istic quid agatur, *y* magnopere timeo, quamquam tu altera epistola scribis Id. Maiis *z* audire, fore, vt acrius postularet:

x L. a.d. x. Kalendas.
y v. c. magno opere.
z v. c. audiri, fore, vt acr. fo., audiri fore, vt Appius cū postularet:
* al. postularetur:

* L. sed hęc est prid.

laret: altera, iam esse mitiora: a sed hæc pridie data, quã illa: quo conturbor magis. Itaque, cũ meus mæror quotidianus lacerat, & conficit, tum verò hæc abdita cura vix mihi vitam reliquam facit. Sed & nauigatio perdifficilis fuit: & ille incertus, vbi ego essem, fortasse alium cursum petiuit. nam Phaëto lib. eum non vidit. vento reiectus ab illo in Macedoniam, Pellæ mihi præstò fuit. Reliqua quàm mihi timenda sint, video: nec quid scribam, habeo: & omnia timeo: nec tam miserum est quidquam: quod non in nostram fortunam cadere videatur. Equidem adhuc miser, in maximis meis ærumnis, & luctibus, hoc metu adiecto, maneo Thessalonicæ suspensus, nec audeo quidquam. Nunc ad ea quæ scripsisti: Tryphonem Cęcilių nõ vidi. Sermonem tuum, & Pompeij cognoui ex tuis literis. 1 Motum in * rep. non tantum ego video, quantum tu aut vides, aut ad me consolandum affers. Tigrane enim neglecto, sublata sunt omnia. Varroni me iubes agere gratias. Faciã. itẽ Hypsęo. Quòd suades, ne longiùs discedamus, dum acta mensis Maij ad nos perferantur: puto me ita esse facturũ: sed vbi, nondum statui. atque ita perturbato sum animo de Quincto, vt nihil queã statuere. sed tamen statim te faciam certiorem. Ex epistolarum mearũ inconstantia, puto te mẽtis meæ motũ videre: qui, etsi incredibili, & singulari calamitate afflictus sũ, tamen non tam est ex miseria, quàm ex culpæ nostræ recordatione commotus. cuius enim scelere impulsi, ac proditi simus, iam profectò vides. atque vtinam iã antè vidisses, neq; totum animum tuũ mærori mecũ simul dedisses. Quare, cũ me afflictum, & confectum luctu audies, existimato, me stultitiæ meæ pœnã ferre grauiùs, quàm euenti, quòd ei crediderim, quam esse nefarium non b putaram. Me & meorũ malorũ memoria, & metus de fratre, in scribendo impedit. Tu ista omnia vide, & guberna. Terentia tibi maximas gratias agit. Literarum exemplum, quas ad

* al. ego im pendere video,

b v. c. putarim.

ad Pompeium scripsi,misi tibi, Vale. Dat. *c* IIII. Kal.Mai.Thessalonicæ. c L.IIII. Kalendas Iun.

CICERO ATTICO, S. 9

QVINCTVS frater cùm ex Asia discessisset ante Kalendas Maias, & Athenas venisset Idibus:valde fuit ei properãdum,ne quid absens acciperet calamitatis,siquis fortè fuisset.qui contẽtus nostris malis non esset.Itaque malui eum properare Romam,quàm ad me venire:& simul(dicã enim quod verum est,ex quo magnitudinem miseriarum mearum perspicere possis) animum inducere non potui, vt aut illum amantissimũ mei, mollissimo animo, tanto in mærore adspicerem: aut meas miserias luctu afflictas, & perditam fortunam illi offerrem: aut ab illo adspici paterer. Atque etiam illud timebam, quod profectò accidisset,ne à me *d* digredi nõ posset, versabatur mihi tempus illud ante oculos, cum ille aut lictores dimitteret, aut vi *e* euelleretur ex cõplexu meo. Huius acerbitatis euentũ,altera acerbitate nõ videndi fratris,vitaui.In hunc me casum vos viuendi auctores impulistis.Itaque mei peccati luo pœnas. quamquam tuæ me literæ sustentant:ex quibus,quantum tu ipse speres, facilè perspicio: quæ quidem tamen aliquid habebant solatij ante,quã eò venisti, † A POMPEIO. * Nunc Hortensium allice,& eiusmodi viros. Obsecro, mi Pomponi, nondum perspicis, quorum opera, quorum insidiis, quorum scelere perierimus?! Sed tecum hæc coràm*agemus.tantùm dico, quod scire te puto: nos non inimici,sed inuidi perdiderunt. Nunc, si ita sunt,quæ speras:sustinebimus nos, & spe, qua iubes, nitemur. sin, vt mihi videntur I * infirma sunt: quod *f* optimo tempore facere non licuit, minus idoneo fiet. Terentia tibi sæpe gratias agit. Mihi etiam vnum de malis in metu est,fratris miseri negotium: quòd si sciam, cuiusmodi fit:

d L. degredi.

e L.auelleretur.

* Vrsin. ad Pompeium mitte,Hortensium allice,

* Vrs. Hæc omnia corã agemus.

* al. firmæ sunt:

f v. c.optimo genere

sit: sciam, quid agendum mihi sit. Me etiam nunc istorum beneficiorum, & literarum exspectatio, vt tibi placet, Thessalonicæ tenet. Si quid erit noui allatum: sciam, de reliquo quid agendum sit. Tu, si, vt scribis, Kalendis Iun. Roma profectus es, propediem, nos videbis. Literas, quas ad Pompeium scripsi, tibi misi. *Vale. Idib. Iun. Thessalonicæ.

*L. Datum.

CICERO ATTICO, S. 10

ACTA quæ essent vsque ad VIII. Kalen. Iun. cognoui ex tuis literis. reliquas exspectabam (vt tibi placebat) Thessalonicæ: quibus allatis, faciliùs statuere potero, vbi sim. Nam si erit causa, si quid agetur, si spem videro: aut ibidem opperiar, aut me ad te conferam. sin, vt tu scribis, ita euanuerint: g aliud aliquid videbimus. omninò adhuc nihil mihi significat is, nisi discordiam istorum: quæ tamen inter eos de omnibus potius rebus est, quàm de me: itaq; quid ea mihi prosit, nescio. Sed tamen, quoad me vos sperare vultis, vobis obtemperabo. Nam quòd me tam sæpe, & tam vehementer obiurgas, & animo infirmo esse dicis: quæso, ecquod tantum malũ est, quod in mea calamitate non sit. Ecquis vmquam ex tam amplo statu, in tã bona causa, tantis facultatibus ingenij, consilij, gratiæ, tantis præsidiis bonorum omnium concidit? possum obliuisci qui fuerim? non sentire quid sim? quo caream honore? qua gloria? quibus liberis? quibus fortunis? quo fratre? quem ego (vt nouum calamitatis genus attendas) cùm pluris facerem, quàm meipsum, sempérque fecissem, vitaui, ne viderem: ne aut illius luctum squaloremque adspicerem: aut me, quem ille florentissimum reliquerat, perditum illi, afflictumque offerrem. Mitto cetera intolerabilia. etenim fletu impedior. Hic vtrum tandem sum accusandus, quòd doleo, an quòd commisi, vt hæc aut nõ retinerem,

g v. c. aliquid aliud.

nerem (quod facilè fuisset, nisi intra parietes meos de mea pernicie consilia inirentur (a aut certè viuus *h* amitterem? Hæc eò scripsi, vt potiùs *i* releuares me, quod facis, quàm aut castigatione, aut obiurgatione dignum putares: eóque ad te minùs multa scribo, quòd & mærore impedior, & *k* quid exspectem istinc, magis habeo, *l* quam quid ipse scribam: quæ si erunt allata: faciam te *m* nostri consilij certiorem. Tu, vt adhuc fecisti, quàm plurimis de rebus ad me velim scribas, vt prorsus ne quid ignorem. Vale Dat. *n* XIIII. Kalend. Quinct. Thessalonicæ.

h q. v. c. nō amitte- rem? i al. leuares me, k L. quod exsp. l L. quàm quod. m al. consi lij nostri & ita L. n L. a. d. XIIII. kal. Quinct.

CICERO ATTICO, S. II.

ME & tuæ literæ, & quidam boni nuntij, non optimis tamen auctoribus, & exspectatio vestrarum literarū, & quòd tibi ita placuerat, adhuc Thessalonicæ tenebant. Si accepero literas, quas exspecto: si spes erit ea, quæ rumoribus afferebatur, † * ad te me conferam si non erit, faciam te certiorem, quid egerim. Tu me, vt facis, opera, cōsilio, gratia iuua: consolari iam desine, obiurgare verò noli. quod cùm facis *o* vt ego tuum amorē, & dolorem desidero! quem ita affectum mea ærumna esse arbitror, † vt teipsum consolari nemo possit. Q. fratrem, optimum, humanissimúmque, sustenta. Ad me, obsecro te, vt omnia certa perscribas. Vale. Dat. IIII. Kalend. Quinct.

* id est, in prædia tua Epirotica. o al. tū ego te: am. & dol. deside- ro. q.

CICERO ATTICO, S. 12.

TV QVIDEM sedulò argumentaris, quid sit sperandum, & maximè per senatum: idemq; caput rogationis proponi scribis, quare in senatu dici nihil liceat. itaq; siletur. Hîc tu me accusas, quòd me afflictē, cū ita sim afflictus, vt nemo vmquā: quod tute intelligis. Spē ostēdis secūdū comitia. Quæ ista est eodē tribuno pleb. & inimico cos. Des? Percussisti autē me etiā de oratione prolata. cui vulneri, vt scribis, medere, si quid potes. Scripsi equidē *p* olim ei iratus, q ille prior scripserat. sed ita com-

p q. v. c. olim iratus, alij, vt hīc, olim ei ira tus.

compresseram, vt numquam emanaturã putarem. quomodo exciderit, nescio: sed quia numquam accidit, vt cum eo verbo vno concertarem, & quia scripta mihi videtur negligentiùs quã ceteræ: puto posse probari, non esse meam. Id, i si putas me posse *q* sanari: cures velim. sin planè perij: minùs laboro. Ego etiam nunc eodem in loco iaceo sine sermone vllo, sine cogitatione vlla. Licèt tibi, vt scribis, significarim, z vt ad me venires. *r* Sidona: *s* tamen intelligo, te istic prodesse, hîc ne verbo quidem leuare me posse. Non queo plura scribere: nec est quod scribam. vestra magis exspecto. Vale. Datum XVI. Kalendas Sextil. Thessalonicæ.

q L. sernari.

r L. Dodona: Vrbs est Epiri. Bessar. Si domi tam: Man. Scydra:

s for. tamẽ te intelligo re istic prod.

CICERO ATTICO, S. 13

EX TVIS literis plenus sum exspectatione de Pompeio, quidnam de nobis velit, aut ostendat. Comitia enim credo esse habita: quibus absolutis, scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, qui sperem: facio tuo iussu: i *s* & scio te me iis epistolis potiùs, & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi planè perscribas, quid videas. Scio, nos nostris multis peccatis in hanc ærumnam incidisse. ea si qui casus aliqua ex parte *t* correxerint, minùs molestè feremus nos vixisse, & adhuc viuere. Ego propter viæ celebritatem & quotidianam exspectationem rerum nouarum, non commoui me adhuc Thessalonica: sed iam extrudimur, non à Plancio (nam is quidem retinet) verùm ab ipso loco, minimè apposito ad tolerandã in tanto luctu calamitatẽ. In Epeirũ ideò vt scripserã, *v* non iui, *x* quòd subitò mihi vniuersi nũtij venerãt, & literæ, quare nihil esset necesse quã proximè Italiã esse. Hinc si aliquid à comitiis audierimus, *y* nos in Asiam conuertemus: neque adhuc stabat, quò potissimum. sed scies. Vale. XII. Kalend. Sextil. Thessalonicæ.

s L. & si scio te his epistolis potiùs meas sp. ...

t L. correxerit,

v v. c. non veni,

x L. quòd subitò mihi aduersi nũtij vener.

y al. nos iter in As.

CICERO ATTICO, S. 14

QVòd ad te scripseram, me in Epeiro futurũ: postea quam extenuari spem nostram,& euanescere vidi,mutaui consilium : nec me Thessalonica commoui,vbi esse *a* constitueram,quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis literis scripseras, fore, vti secundum comitia aliquid de nobis in senatu ageretur:id tibi Pompeium dixisse. Qua de re,quoniam comitia habita sunt, túq; nihil ad me scribis: *b* perinde habebo, ac si scripsisses,nihil esse : méque temporis non longinqui spe ductum esse, molestè feram. Quem autem motum te videre scripseras, qui nobis vtilis fore videretur,eum nuntiant,qui veniunt,nullum fore. In tribunis pleb. designatis reliqua spes est:quam si exspectaro,non erit, quòd putes me causæ meæ, *c* ac voluntati meorum defuisse. Quòd me sæpe accusas, cur hunc meum casum tam grauiter feram,debes ignoscere,cùm ita me afflictum videas, vt neminem vnquam nec videris, nec audieris. Nam quòd scribis,te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici:mihi verò mens integra est: atque vtinam tam in periculo fuisset,cùm ego iis, quibus meam salutem carissimam esse arbitrabar, inimicissimis,crudelissimísque vsus sum:qui vt me *d* paulùm inclinari timore viderunt,sic impulerũt, vt omni suo scelere, & perfidia abuterentur ad exitium meum.Nunc,*e* quoniam est Cyzicum nobis eundum,quo rariùs ad me literæ perferentur, hoc velim diligentiùs omnia quæ putaris me scire opus esse,perscribas.Q.fratrem meum fac diligas:quem ego miser,si incolumem relinquo, non me totum perisse arbitrabor.* Vale. Nonis Sextilibus.

a v.c.statueram, & ita L.

b L. proinde.

c veteres cod.non habent copulationem, ac

d L. paulũlùm.

e al.quoniã iam est.

* L. Dat.

CICERO ATTICO, S. 15

ACcepi Idibus Sextilibus, quatuor epistolas à te missas: vnam,qua me obiurgas & rogas, vt sim firmior:alteram,qua Crassi libertum ais tibi de mea solicitudine, maciéque narrasse: ter-

ex omnibus amicis: meáque officia, & studia, quæ parum antea luxerunt (fatendum est enim) sic exsequar, vt me æquè tibi, ac fratri, & liberis nostris, restitutum putes. Si quid in te peccaui, ac potiùs quoniam peccaui, ignosce. in me enim ipsum peccaui vehementiùs. Neque hæc eò scribo, *m* quo te non meo casu maximo dolore esse affectum sciã: sed profectò, si quantum me amas, & amasti, tantum amare deberes, ac debuisses, nunquam esses passus, me, quò tu *n* abundas, egere consilio: nec esses passus, me, quò tu *n* abundas, egere consilio: nec esses passus mihi persuaderi, vtile nobis esse, legem de collegiis * perferri. Sed tu tantum lacrymas præbuisti dolori meo, quod erat amoris, tanquam ipse ego: quod meritis meis perfectum esse potuit, vt dies, & noctes, quid mihi faciendum esset, cogitares, id abs te, meo, non tuo scelere, prætermissum est. Quòd si non modò tu, sed quisquam fuisset, qui me Pompeij minùs liberali responso perterritum, à turpissimo consilio reuocaret, quod vnus tu facere maximè potuisti: aut occubuissem honestè, aut victores hodie viueremus. Hîc mihi *o* ignoscas. me enim ipsum multò magis accuso. deinde te, quasi me alterum. & simul meæ culpæ socium quæro. *p* si restituor, etiam minùs videbimur deliquisse, abs téque certè, quoniam nullo nostro, tuo ipsius beneficio diligemur. Quòd te cum Culleone scribis de * priuilegio locutum: est aliquid. sed multò est melius abrogari. si enim nemo impediet, *q* sic est firmius. sin erit qui ferri non sinat: idem s. c. intercedet: nec quidquam aliud opus est, quàm abrogari. nam prior * lex nos nihil lædebat: quàm si, vt est promulgata, laudare voluissemus, aut, vt erat negligenda, negligere: nocere omnino nobis nõ potuisset. *r* Hîc mihi primũ nõ modò consilium defuit, sed etiã obfuit:

m al. quòd.
n L. abundabas, & ta. v. c.
* Quatuor leges tulit Clodius trĩbunatu reipernitiosas. Vide Pedianum in Pisonianã, qua verò conditione eas ferri permiserit, Cicero: vide Dion. li. 38.
o L. ignosces.
p v. c. Ac restit. L. At si restit.
* Priuilegiũ intelligit de se restituendo, ac reuocando.
q L. quid est firmius? & ita v. c.
* Clodij aduersus eos, qui Romanos ciues necassent. Vell. lib. 2. Dio. 38.
r v. c. Hic mihi, primùm meum consilium defuit. sed etiam obfuit.

 Cæci,

Cæci, cæci, inquam, fuimus in vestitu mutando, in populo rogando quod nisi nominatim mecum agi cœptũ esset, fieri perniciosum fuit. sed pergo prætereca. verumtamẽ ob hanc causam, vt, si quid *s* ageretur, legem * illam, in qua popularia multa sũt, ne tangatis. Verùm est stultum, me præcipere, quid agatis, aut quomodo. Vtinam modò agatur *t* aliquid. Multa occultant tuæ literæ: credo, ne vehementiùs desperatione perturbet Quid enim vides agi posse, aut quomodo? per senatúmne? *v* ast tute scripsisti ad me, quoddam caput legis Clodium in curiæ poste fixisse, ne referri, néue dici liceret. Quomodo igitur Domitius se dixit relaturũ? Quomodo autẽ iis, quos tu scribis, & de re dicentibus, &, vt referretur, postulantibus, Clodius tacuit? *x* at si per populum: poteritne nisi de omnium tribun. pleb. sententia? quid de bonis? quid de domo? poteritne restitui? aut, si non poterit. egomet quomodo potero? Hæc nisi vides expediri, quam in spem me vocas? *y* si autem spei nihil est, quæ est mihi vita? Itaque exspecto Thessalonicæ acta Kalendarum Sext. ex quibus statuam, in tuósne agros confugiam, vt neque videam homines, quos nolim: & te, vt scribis, videam, & propius sim, si quid agatur, idque intellexi cùm tibi, tum Q. fratri placere: an abeam Cyzicum. Nunc, Pomponi, quoniam nihil impertisti tuæ prudentiæ ad salutem meam, quòd, aut in meipso satis esse consilij *z* decreueras, aut te *a* nihil plus mihi debere, quàm vt præstò esses: *b* quandoquidem ego proditus, inductus, coniectus in fraudem, omnia mea præsidia neglexi, totam Italiam in me erectam ad me defendendum destitui, & reliqui, *c* me meis tradidi inimicis, inspectante, & tacente te: qui si non plus ingenio valebas, quàm ego, certè timebas minùs: si potes, erige afflictos & in eo nos iuua sin omnia sunt obstructa: id ipsum fac vt sciamus, & nos aliquando aut obiurgare, aut *d* comiter consolari desine. Ego si tuam fidem accu-

s for. agetur,
* Priorem.
t L. aliquid. in quo ipso multa occ.
v L. at tute.
x v. c. Ac si.
y L. sin autem.
z L. decreras, & ita v. c.
a L. nil.
b L. quoniã quẽ ego pr. & ita v. c. al. cúmque ego.
c v. c. me in meos, me trad. inim. fort. me meos meis trad. al. me, meósq; trad. inim.
d q. v. c. cõmuniter non pl.

accusarem, non me potissimùm tuis tectis crederem: meam amentiam accuso, quòd me à te tantùm amari, quantùm ego vellem, putaui. quòd si fuisset: fidem eãdem, curam maiorem adhibuisses: me certè ad exitium præcipitantem, retinuisses: istos labores, quos nunc in naufragiis nostris suscipis, non subisses. Quare fac, vt omnia ad me perspecta, & explorata perscribas: méque, vt facis, velis esse aliquem, quoniam, qui fui, & qui esse potui, iam esse non possum: & vt his literis non te, sed me ipsum à me esse accusatum putes. Si qui erunt, quibus putes opus esse meo nomine literas dari, velim conscribas, curésq; dandas. Vale. Data XIV. Kalend. Septembr.

CICERO ATTICO, S. 16

TOTVM iter mihi incertum facit exspectatio literarum *e* tuarum, Kal. Sext. datarum: * non † aliud aliquid.* si † spes erit, Epeirum: si minùs, Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuæ quidem literæ, quo sæpius à me leguntur, hoc spem faciunt mihi minorem, *f* quàm † cùm lectæ sunt: tum id, quod attulerunt ad spem, infirmant: vt facilè appareat, te & consolationi seruire, & veritati: *g* idque te rogo planè, vt ad me, quæ scis, vt erunt: quæ putabis, *h* ita scribas. Dat. XII. Kalend. Septembr.

CICERO ATTICO, S. 17

DE Q. fratre nuntij nobis * tristes, nec varij venerant, ex ante diem Nonas Iun. vsque ad prid. Kal. Septemb. Eo autem die *i* Liuinus M. Reguli lib. ad me à Regulo missus, venit. is omnino mentionem nullam factam esse nuntiauit: sed fuisse tamen sermonem de C. Clodij filio: isque mihi tum à fratre literas attulit. Sed postridie Sextij pueri venerunt, qui à te literas attulerunt, non tam exploratas à timore, quàm sermo *k* Liuini fuerat. Sanè sum in meo infinito mærore solicitus, & eo magis, † quòd Appij *l* quæstio est. Cetera, quæ ad me eisdem

e L. vestrarum, & ita v. c.

* Totũ hoc, nõ aliquid aliud. abest à manusc. Vrsini.

* al. si spes erit primũ, sin minus, al. Nam si spes erit,

f L. quòd cũ lecta sunt, tum id, q. Vrs. nã cùm lecta sunt:

g for. Itaque te r. al. id quod.

h v. c. ita scribas, vt putabis. Dat.

* Nunciabatur enim, reuersum ex Asia prouincia, repetundarum accusatum iri.

i al. Leuineius & ita v. c.

k L. Leuineij.

l q. v. c. spectio est cod. Turnes. vt vulg. quæstio est.

literis scribis de nostra spe, intelligo esse languidiora, quàm alij ostendunt. Ego autem, quoniam non longè ab eo tempore absumus, in quo res diiudicabitur: aut ad te conferã me, aut etiã nunc circũ hæc loca commorabor. Scribit ad me frater, omnia sua per te vnum sustineri. Quid te aut horter, quod facis, aut agam gratias quod nõ exspectas? Tantum velim fortuna det nobis potestatem, vt incolumes amore nostro perfruamur. Tuas literas semper maximè exspecto: in quibus *m* caue, † ne aut diligentia tua mihi molesta, aut * veritas acerba sit. Vale. Dat. Pridie Nõ. Septẽbr.

m L. caue vereri, ne aut dilig. t. mihi m. aut veritas ac. al. caue, ne ant. Vrsi. cauene suspiceris, aut diligentia tua mihi molesta, * al. varietas.

CICERO ATTICO, S. 18

EXSPECTATIONEM nobis non paruam attuleras, cùm scripseras, Varronem tibi pro amicitia confirmasse, causam nostram Põpeium certè suscepturum, & simul à Cæsare ei literæ, quas exspectaret, remissæ essent, *n* auctorẽ etiã daturum. Vtrum id nihil fuit? an aduersariæ sunt Cæsaris literæ? an est aliquid in spe? Etiam illud scripseras, eũdem secundum comitia dixisse. Fac, si vides, quantis in malis iaceam, &, si putas esse humanitatis tuę, me fac de tota causa nostra certiorem. Nam Q. frater, homo mirus, qui me tam valde amat, omnia mittit spei plena, metuẽs, credo, *o* defectionem animi mei. Tuæ autem literæ sunt variæ, neque enim me desperare vis, nec temerè sperare. Fac, obsecro te, vt omnia, quę *p* prospici à te possunt, sciamus. Vale.

n L. actorem & ita v. c. ⌈ ur- nes.

o λιποψυχίαν.

p L. perspici.

CICERO ATTICO, S. 19

q QVOD eiusmodi mihi literæ à vobis afferebantur, vt aliquid ex iis esset exspectandum: spe, & cupiditate Thessalonicæ *r* detentus sum. Posteaquam omnis actio huius anni confecta nobis videbatur: in Asiam ire nolui, quòd & celebritas mihi odio est, &, si fieret aliquid à nouis magistratibus, abesse longè nolebam. Itaque in * Epeirum ad te statui me conferre: non † quò mea interesset loci natura, * qui lucem omnino fuge-

q L. Quoad & ita v. c.

r L. retentus sum. & ita v. c.

* idem inf. 20. 21. & 22. & 14. Fami. epi. 1. & 3.

* Faërn. loci qui.

fugerem : *s* sed aut ad salutem libentissimè ex tuo portu proficiscar: aut, si ea præcisa erit, nusquam faciliùs hanc miserrimam vitam vel sustentabo, vel, quod multò est melius, abiecero. Ero cum paucis, multitudinem dimittam. Me tuæ literæ nunquam in tantam spem adduxerunt, quantam aliorum, attamen mea spes etiam tenuior semper fuit, quàm tuæ literæ. Sed tamen, quoniam cœptum est, age, quoquo modo cœptū est, &, quacumque de causa, non deseram neque optimi, atque vnici fratris miseras, ac luctuosas preces, nec *t* Setij, ceterorúmque promissa, nec spem ærumnosissimæ mulieris Terentiæ, nec miserrimæ mulieris Tulliolæ, obsecrationem, & fideleis literas tuas. Mihi Epeirus aut iter ad salutem dabit: aut, quod scripsi suprà. Te oro, & obsecro, *v* Pomponi, si me omnibus amplissimis, carissimis, iucundissimisque rebus perfidia hominum spoliatum: si me à meis consiliariis proditum, & proiectum vides: si intelligis, me coactum, vt ipse me, & meos perderem, vt me tua misericordia iuues, & Q. fratrem, qui potest esse saluus, sustentes: Terentiam, liberosq; meos tueare: me, *x* si putas te istic visurum, exspectes: si minùs inuisas, si potes: *z* mihique ex agro tuo tantum assignes, quantum meo corpore occupari potest: & pueros ad me cum literis quāprimùm, & quàm sæpissime mittas. *Vale. xv I. Kalendas Octobr.

s v. c. sed & ad salutem, &c. & , si ea præc.

t al. Sexstij

v L. T. Pomponi, & ita v. c. Turnes.

x L. si putas, me te istis vis.

* L. Data.

CICERO SAL. D. Q. CAECILIO, Q. F. POMPONIANO ATTICO, S. 20

QVOD quidē ita esse, & auūculū tuū functum esse officio, vehemētissimè probo: I gaudere me tum dicam, si mihi hoc verbo licebit vti. Me miserum, quàm omnia essent ex sententia, si nobis animus, si cōsiliū, si fides eorū, quibus credidimus, nō defuisset. quæ colligere nolo, ne augeam mærorem. Sed tibi venire in mentem certò scio,

quæ vita esset nostra, quæ suauitas, quæ dignitas: ad quæ y recuperanda, per fortunas, incumbe, vt facis: diémque natalem reditus mei cura, vt in tuis ædibus amœnissimis agam tecum, & cum meis. Ego huic spei, & exspectationi, quæ nobis proponitur, z maximè z tamen volui præstolari apud te in Epeiro: sed ita ad me scribitur, vt putem esse commodius nos eisdem in locis esse. De domo, & Curionis oratione, vt scribis, ita est. In vniuersa salute, si ea modò nobis restituetur, inerunt omnia: ex quibus nihil malo, quàm domum, sed tibi nihil mando nominatim. a me totum tuo amori, fideique commendo. Quòd te in tanta * hereditate ab omni occupatione expedisti, valde mihi gratum est. Quòd facultates tuas ad meam salutē polliceris, vt omnibus rebus à te præter ceteros iuuer: id quantum sit præsidium, video: intelligoque, te multas parteis meæ salutis & suscipere, & posse sustinere, neque, vt ita facias, rogandum esse. Quòd me vetas quidquam suspicari accidisse ad animū tuum quod secus à me erga te commissum, aut prætermissum videretur: geram tibi morem, & liberabor ista cura: tibi tamen eo plus debebo, quo tua in me humanitas fuerit excelsior, quā in te mea. Velim, quid videas, quid intelligas, quid agatur, ad me scribas, b omneisq; ad nostrā salutem adhortere. Rogatio Sextij neq; dignitatis satis habet, nec cautionis. nam & nominatim ferre oportet, & de bonis diligentiùs c scribi: & id animaduertas, velim. * Vale. ı v. Nonas Octob. Thessalonicæ.

y l. recuperanda.

z fort. antea

a v. c. totū me tuo am. & ita l.

* Ex qua accepit circiter centies H. S. Nepos in vita Attici.

b v. c. tuósque omneis, ad nostr. & ita l.

c al. scribi. id anim.

* l. Data.

CICERO ATTICO, S. 21

TRIGINTA dies erant ipsi, cùm has dabam literas, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo, iam, vt antea ad te scripsi, ire in * Epeirum, & ibi omnem casum potissimùm exspectare. Te oro, vt, si quid erit, quod perspicias, quamcumque in partem,

* Supr. ep. 19.

quam

quam planissimè ad me scribas,&meo nomine,vt scribis,literas,quibus putabis opus esse,vt des. * Vale.v. Kalendas Nouembr. * L. Data

CICERO ATTICO, S. 22

ETsi diligenter ad me Q.frater, & Piso, quæ essent acta,scripserant: tamẽ vellẽ tua te occupatio non impediisset,quo minùs,vt cõsuesti,ad me,quid ageretur,& quid intelligeres, perscriberes.Me adhuc * Plancius liberalitate sua retinet, iã aliquoties conatũ ire in Epeirum. Spes homini est iniecta,non eadẽ,quæ mihi, posse nos vnà decedere:quam rem sibi magno honori sperat fore. Sed iam,cùm aduentare milites *d* dicentur,faciẽdum nobis erit, vt ab eo discedamus: quod cum faciemus,ad te statim mittemus, vt scias, vbi simus.Lẽtulus suo in nos officio,quod & re,& promissis,& literis declarat, spẽ nobis nõnullam afferè.Põpeij volũtatis. sæpe enim tu ad me scripsisti, eũ totũ esse in illius potestate. De Metello scripsit ad me frater,quantũ speraret † * profectũ esse per te.mi Põponi, pugna, vt tecũ,& cũ meis mihi liceat viuere: & scribe ad me omnia.epremor cũ luctu,†cũ desiderio omnium rerũ, * quæ mihi me cariores semper fuerant Cura,vt valeas. Ego, quòd, per Thessaliam si irem in Epeirum, perdiu nihil erã auditurus,& quòd me studiosos * habeo Dyrrachinos, ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonicæ scripsissem inde cùm ad te me cõuertam faciam,vt scias, túq; ad me velim omnia quàm diligentissimè,*f* cuiusmodi sunt,scribas. Ego iam aut rẽ,aut ne spem quidẽ exspecto. * Vale.vi.kalendas Decembr.Dyrrhachij.

* 14.Famil. ep. 10.

d al. dicuntur.

* perfectum alij.

e q. v. c. premor cũ luctu, tum desiderio rerum omniũ,tum eorũ qui mihi me car.

* Faërn. eorum qui mihi.

* v. 14. Fã. ep. 1.

f L. cuicuimodi sunt, al. cuiuscuiusmodi sunt.

* L. Data

CICERO ATTICO, S. 23

A. D. v. kal.decembr.treis epistolas à te accepi: vnam, datam *g* ad v i i i. kalendas Nouembr.in qua me hortaris, vt forti animo mensem Ian. exspectem: eáque,quæ ad spem *h* putas pertinere, de Lentuli studio, de Metelli voluntate,de tota Pompeij ratione perscribis.In altera

g L. 4. d. v i i i.

h al. pates.

epiſtola,præter conſuetudinem tuã, diẽ non adſcribis:ſed ſatis ſignificas tempus. Lege enim ab octo tribunis pl.promulgata, ſcribis te eas literas eo ipſo die dediſſe:id eſt, *i* ad I V. Kalen.Nouẽbr. & quid putes vtilitatis eam promulgationem attuliſſe,ſcribis. In quo *k* ſi etiam noſtra ſalus cum hac lege deſperata erit: velim, pro tuo in me amore, hanc inanem meam diligentiam, miſerabilem potius,quàm ineptam putes.ſin eſt aliquid ſpei:des operam, vt maiore diligentia poſthac à *l* noſtris magiſtratibus defendamur. Nam ea veterum tribunorũ ple. rogatio tria capita habuit. Vnũ,de reditu meo,ſcriptũ incautè:nihil enim reſtituitur,præter ciuitatẽ, & ordinem. quod mihi pro meo caſu ſatis eſt: ſed quæ cauenda fuerint, & quo modo,te non fugit.Alterũ caput eſt * tralatiuum, de impunitate, ſi quid contra alias leges eius legis ergò factum ſit. Tertium caput,mi Pomponi,quo conſilio, & à. quo ſit inculcatum, vide. ſcis enim Clodium ſanxiſſe, vt vix, *m* aut omnino non poſſet,nec per ſenatũ,nec per populum infirmari ſua lex. Sed vides numquam eſſe obſeruatas ſanctiones earũ legũ,quæ abrogarentur.nã ſi id eſſet, nulla ferè abrogari poſſet. neq; enim vlla eſt, quæ non ipſa ſe ſepiat difficultate abrogationis.ſed cũ lex abrogatur,*n* illud † ipſum abrogaretur, *o* quomodo eam abrogari oporteat. Hoc cũ re vera ita ſit,cũ ſemper ita habitum,obſeruatũq; ſit, octo noſtri tribuni pl. caput poſuerũt hoc:SI QVID IN HAC ROGATIONE SCRIPTVM EST, QVOD PER LEGES PLEBISVE SCITA: HOC EST, QVOD PER LEGEM CLODIAM, PROMVLGARE, ABROGARE, *p* DEROGARE, S. F. SVA NON LICEAT, NON LICVERIT: QVOD EI, QVI PROMVLGAVIT, ABROGAVIT, *q* DEROGAVIT, OB EAM REM POENAE, MVLTAE VE SIT, I * E. H. L. N. R. Atque hoc in illis tribunis pleb. non lædebat. Lege enim *r* collegij ſui non tenebantur quo maior eſt ſuſpicio malitiæ alicuius, cùm id, quod ad ipſos

i L. a. d. IIII.

k L. ſi iam.

l L. noui & ita Manu.

* al. translatitium,vt 2. Famil.eſt autẽ tranſlatitiũ hoc loco, idem quod vſitatum.

m L. aut vt vt omnino.

n L. illud ipſum abrogatur,& ita v. c. j

o L. quo nõ tam abr.

p L. Derogare,obrogare ſine fraude ſua

q L. obrogauit,ob eã

* id eſt,eius hac lege nihilum rogatur.

r al.collegæ ſui.

nihil pertinebat, erat autem contra me, scripse-rũt, vt noui tribuni pl. si essent timidiores, multò magis sibi eo capite vtendũ putarent. Neq; id à Clodio prætermissum est. dixit enim in cõcione s ad III. Nonas Nouembr. hoc capite, designatis tribunis pleb. præscriptũ esse, quid liceret. Tamen, in lege nulla esse eiusmodi caput, te non fallit. quod si opus esset: omnes in abrogando vterentur. t Ninniũ, ac ceteros fugerit, inuestiges velim, & qui attulerit & quare octo tribuni pl. ad senatum de me referre non dubitarent: v siue, quòd obseruandum illud caput non putabant iidem in abrogando tam cauti fuerunt, vt id metuerẽt, soluti cùm essent: quod ne iis quidem, qui lege tenẽtur, est curã sum. Id caput sane nolim nouos tribunos ple. ferre: sed perferãt, modò x quid libet. vno capite, quo reuocabor (modò res conficiatur) ero cõtentus. Iandudum pudet tam multa scribere. Vereor enim, ne, re iã desperata, legas: vt hæc mea diligẽtia, miserabilis tibi, aliis irridẽda videatur. Sed, si est aliquid in spe, vide legẽ quã T. Fadio scripsit T. Visellius. ea mihi perplacet. nã Sextij nostri, quã tu tibi probari scribis, mihi non placet. Tertia est epistola prid. Id. Nouẽbr. data, in qua exponis prudẽter, & diligenter, quæ sint, quæ rẽ distinere videãtur, de Crasso, de Pompeio, de ceteris. Quare oro te, vt, si qua spes erit, posse studiis bonorũ, auctoritate, multitudine cõparata rẽ cõfici, des operam, vt vno impetu perfringatur: in eam rẽ incũbas, y ceterosq; tu excites. sin, vt ego perspicio z tũ tua coniectura, tũ etiã mea, spei nihil est, oro, obtestorq; te vt Q. fratrẽ ames, quẽ ego miserũ miserè perdidi: neve quid enim patiare grauius cõsulere de se, quã expediat sororis tuæ filio. Meũ Ciceronẽ, *cui nihil misello relinquo, præter inuidiã & ignominiã nominis mei*, a tueare, quoad poteris Terẽtiã vnã omniũ ærũnosissimã sustẽtes tuis officiis. Ego in Epeirum proficiscar, cùm primorũ dierum nuntios excepero. Tu ad me velim proxi

s L. a. d. III.

t L. Vt Ninniũ, aut ceteros fug.

v L. si enim quòd obs. ill. cap. non putabant: cur eidem in abr. tam cauti fuerunt, vt id met. soluti cùm essent?

x v. c. quid libet. quod.

y v. c. ceterósque excites. & ita

z L. cum tua coni.

a q. v. c. tuere, non pl.

proximis literis, vt se initia dederint, perscribas. *Vale. pridie kalendas Decembr.

* L. Data.

CICERO ATTICO, S. 24

ANTEA cùm ad me scripsissetis, vestro cõsensu *b* cõsulareis prouincias ornatas esse: etsi verebar, quorsum id casurum esset, tamen sperabam vos aliquid aliquando vidisse prudẽtiùs. Posteaquam mihi & dictum est, & scriptum, vehementer consilium vestrum reprehendi, *c* grauiter sum cõmotus, quòd illa ipsa spes exigua, quæ erat, videtur esse sublata. nã si tribuni pl. nobis *d* succẽsent, quæ potest spes esse? ac videntur iure *e* succensere, cùm & expertes consilij fuerint, qui causam nostram susceperant, & nostra concessione omnẽ vim sui iuris amiserint: præsertim cùm ita dicant, se nostra causa voluisse suam potestatem esse de consulibus ornandis, non vt eos impedirent, sed vt ad nostram causam adiungerent. nũc si COSS. à nobis alieniores esse velint, posse id libere facere: sin vellent nostra causa, nihil posse, se inuitis. Nam quod scribis, *ni ita f nobis placuisset*, illos hoc idem per populum assecuturos fuisse. Inuitis tribunis pl. fieri nullo modo potuit. ita vereor, ne & studia tribunorũ amiserimus, &, si studia maneant, *g* vinculum illud adiungendorum COSS amissum sit. Accedit aliud non paruum incommodum, quòd grauis illa opinio, vt quidem ad nos perferebatur, senatũ nihil decernere antè, quàm de nobis actum esset, amissa est: præsertim in ea causa, quæ non modò necessaria non fuit, sed etiam inusitata, ac noua. neque enim vmquam arbitror ornatas esse prouincias designatorum: † vt, cùm in hoc illa constantia, quæ erat mea causa suscepta, *immutata sit, nihil iã possit non decerni. Iam his, ad quos relatum est, amicis placuisse, *h* non mirum sit. erat enim difficile reperire, qui contra tanta commoda duorum consulum palàm sententiam diceret: & fuit omnino difficile nõ obsequi vel amicissimo homini Lentulo,

b v. c. consulũ prou.
c v. c. sum. grauiter.
d v. c. suscẽsent.
e v. c. suscẽsere.
f L. vobis.
g v. c. vinclum & ita L.
* L. imminuta.
h L. nõ mirum est, v. c. non mirum' st.

tulo, vel Metello, qui simultatem humanissimè deponeret. Sed vereor, *i* ne hos cùm tenere potuerimus, tribunos pl. amiserimus. Hæc res quemadmodum ceciderit, & tota res quo loco sit, velim ad me scribas: & ita, vt instituisti. nam ista veritas, etiam si iucunda non est, mihi tamen grata est. Vale. Data IV. Idus Decembr.

i v.c. ne hos tamen tenere pot.

CICERO ATTICO, S. 25

POST tuum à me* discessum, litteræ mihi Roma allatæ sunt: ex quibus *k* prospicio nobis in hac calamitate tabescendum esse, neque enim (sed bonam in partem accipies) si vlla spes *l* salutis nostris subesset, tu pro tuo amore in me, hoc tempore discessisses. Sed ne ingrati, aut ne omnia velle nobiscum vna interire videamur, *m* hæc omitto. Illud abs te peto, des operam, id quod mihi affirmasti, vt te ante kalendas Ianuar. vbicumque erimus, sistas. Vale.

* Manut. decessum, k al. perspicio. l al. saluti nostræ for. salutis nostræ. m. al. hoc om.

CICERO ATTICO, S. 26

LITERAE mihi à Q. fratre cum S. C. quod de me est factum, allatæ sunt mihi *n* in animo est, legum lationem exspectare si obtrectabitur, *o* vtar auctoritate senatus. & potiùs vita, quàm patria, carebo. Tu, quæso, festina ad nos venire. Vale. VI. kal. Ian.

n v. c. in animo' st. o al. nitar. p hoc totum plura non scribo. Cura, vt valeas, non reperitur in cod. Turnes. neque in aliquot aliis.

CICERO ATTICO, S. 27

EX tuis literis, & ex re ipsa, nos funditus perisse video. Te oro, vt, quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseriis ne desis. Ego te, vt scribis, citò videbo. *p* plura non scribo. Cura, vt valeas.

M. TVL.

nostras esse iudico, quàm consiliorum : ad colligendas, & constituendas reliquias nostras, indigemus. Nunc etsi omnia aut scripta esse à tuis, arbitror, aut etiam nuntiis, ac rumore perlata, tamẽ *f* ea inscribam breui, quæ te puto potissimum ex meis literis velle cognoscere. Prid. Non. Sext Dyrrhachiosum profectus, ipso illo die, quo lex est lata de nobis Brundusium veni Nonis Sextil. Ibi mihi Tulliola mea fuit præstò natalis suo ipso die, qui casu idem natalis erat, & * Brundusinæ coloniæ, & tuæ vicinæ * Salutis : quæ res animaduersa est à multitudine summa Brundusinorũ gratulatione celebrata est. Ante diẽ VI. Id Sext. *g* cognoui literis Q. fratris, mirifico studio omnium ætatum, atq; ordinum incredibili concursu Italiæ legẽ comitiis cẽturiatis esse perlatã. † inde à Brũdusinis *h* honestissimis ornatus, iter ita feci, vt vndiq; ad me cũ gratulatione legati cõuenerint. Ad vrbem ita veni, vt nemo vllius ordinis homo nomenclatori notus fuerit, qui mihi obuiam non venerit, præter eos inimicos, quibus id ipsum non liceret aut dissimulare, aut negare. Cùm venissem ad portã Capenã, gradus templorũ ab infima plebe completi erant : à qua plausu maximo cũ esset mihi gratulatio significata, similis & frequentia, & plausus me vsq; ad Capitoliũ celebrauit. *i* In foro, & in ipso Capitolio, mirãda multitudo fuit. Postridie in senatu, qui fuit dies Nonarũ Septẽb. senatui * gratias agimus. Eo biduo cùm esset annonæ summa caritas, & homines ad theatrum primò, deinde ad senatũ cõcurrissẽt impulsu Clodij, mea opera frumenti inopiã esse clamarẽt, cũ per eos dies senatus de annona haberetur, & ad eius procurationẽ sermone nõ solùm *k* plebis, verùm etiam bonorũ, Põpeius vocaretur, idq; ipse cuperet, multitudoq; à me nominatim, vt id decernerẽ, postularet : feci, & accuratẽ sentẽtiã dixi, cũ abessent cõsulares, quòd tutò se negarẽt posse sententiam dicere, præter Messalam, & Afranium.

f L. ea scribã br.

* Natalis Brundusinæ coloniæ, quo die Brũdusium deducta colonia, his Natalitiis diebus Romæ & Constantinopoleos iura differebantur l. 7. Cod. de feriis. l. 2. C. Theod. eod. 17. Eclog. 13.

* Natalis Salutis quo Salutis templum fuit dicatum.

g L. cognoui, cùm Brũdisij essem, literis.

h fort. honestissimè ita Faernus Vide P. Victorem lib. de region. vrbis Romæ.

i L. In foro verò, & in ipso al. In foróque & in ipso Cap.

* quæ exstat Oratio post reditũ in Senatu.

k v. c. plebi

Factum

Factum est s. c. in meam sententiam, vt cum Pompeio ageretur, vt eam rem susciperet, lexque ferretur. Quo s. c. recitato, cum contio, more hoc insulso, & nouo, plausum *l* meo nomine in recitando dedisset, * habui † contionẽ: omnes magistratus præsentes, præter vnum prætorem, & duos tribunos pleb. dederunt. Postridie senatus frequens, & omnes consulares nihil Pompeio postulanti negarunt. Ille legatos quindecim cùm postularet, me principem nominauit *m* & ad omnia me alterum se fore dixit. Legem coss. conscripserunt, qua Pōpeio per quinquenniũ omnis potestas rei frumentariæ, toto orbe terrarũ daretur.
4 † Alteram *n* Messius, qui omnis dat pecuniæ potestatem, & *o* adiũxit classem, & exercitum, & maius imperium in prouinciis, quàm sit eorum, qui eas obtineant. Illa nostra lex consularis, nunc modesta videtur: hæc *p* Messij, non ferenda. Pompeius illam velle se dicit: familiares hanc. Consulares, duce Fauonio, fremunt: nos tacemus, & eò magis, quòd de domo nostra nihil adhuc pontifices responderant. qui si sustulerint religionẽ, areã præclaram habebimus. Superficiem coss. ex s. c. æstimabunt. sin aliter demolientur, suo nomine locabunt: rem totam æstimabunt. Ita sunt res nostræ, vt in secundis, fluxæ: vt in aduersis, bonæ. In re familiari valde sumus, vt scis, perturbati. Præterea sunt quædam domestica, quæ literis non committo. Q. fratrem insigni pietate, virtute, fide præditũ, sic amo, vt debeo. Te exspecto, & oro, vt matures venire, eoque animo venias, vt me tuo consilio egere non finas. Alterius vitæ quoddam initium ordimur. Iã quidam, qui nos *q* absenteis defenderunt, incipiunt præsentibus occultè irasci, apertè inuidere. vehementer te requirimus.

CICERO ATTICO, S. 2

SI fortè rariùs tibi à me, quàm à ceteris, literæ redduntur, peto à te, *r* vt id non modò non negligentiæ meæ, sed ne occupationi quidem

l L. meo nomine recitã modo de diss.
* Vrsin. habui contionem quam omnes.
m q. v. c. & omnia al. & omnino.
n L. Mescinius, qui omnis pecuniæ dat. p. al. Messinius, al. Messala, isque.
o al. adiungit cl.
p L. Mescinij, al. hæc non ferenda.
q v. c. absentis.
r L. vt id nõ modò negligẽtiæ meæ, v. c vt id nõ modò negligẽtię m.

quidem tribuas: quæ etsi summa est,tamen nulla esse potest tanta, vt interrumpat iter amoris nostri,& officij mei. nam, vt veni Romam,iterũ nunc sum certior factus,esse cui darem literas.itaque has alteras dedi. Prioribus tibi declaraui,aduentus noster qualis fuisset, & quis esset status, atque omnes res nostræ quemadmodum essent, vt in secundis fluxæ: vt in aduersis bonæ.Post illas datas, secuta est summa contentio de domo. Diximus apud Pontifices pridie Kalendas Octobr. acta res est accuratè à nobis:&, si vmquã in dicendo fuimus aliquid,aut etiam si numquam aliás fuimus,tũ profectò doloris magnitudo vim quandam nobis dicendi dedit. tItaque oratio iuuentuti nostræ deberi non potest:quam tibi,etiãsi non desideras,tamen mittam citò. Cùm pontifices decresient ita, SI NEQVE POPVLI IVSSV, NEQVE PLEBISCITO, u QVI SE DEDICASSE DICERET, NOMINATIM EI REI PRAEFECTVS ESSET, NEQVE POPVLI IVSSV, AVT PLEBISCITO ID FACERE IVSSVS ESSET, VIDERI † POSSE SINE RELIGIONE x IAM PATREM AREAE * MI RESTITVI: mihi facta statim est gratulatio Nemo enim y dubitat,quin domus nobis esset adiudicata. z Tum subitò ille in contionem adscendit,quam Appius ei dedit. a nuntiat iam populo, pontifices secundum se decreuisse, me autem vi conari in possessionem venire hortatur,vt se, & Appium sequantur,& suam libertatem, vt defendant. Hic cùm etiam illi infimi partim admirarẽtur,partim irriderent hominis amentiam,ego statuerã illuc non accedere, nisi cùm coss. ex s. c. porticũ Catuli restituendã locassent. Kal.Octobr. habetur senatus frequens:adhibentur omnes põtifices,qui erant senatores: à quibus Marcellinus, qui erat cupidissimus mei,'sententiam primus rogatus,quæsiuit,quid essent in decernendo secuti. Tum b Lucullus de omniũ collegarum sententia respondit,religionis iudices,põtifices fuisse:legis

s v.c.Post illas datas literas.

t al. dolor, & magnitudo,&c.

v L.is,Qui

x L.Fam.p.

* al.mihi Vrs.M.T.restitui.

y L.dubitabat.

z al.Cùm

a al.nuntiátque pop.

b q.v.c.M. Lucullus & ita L.

senatū se & collegas suos de religione statuisse: in senatu de lege staturos. *c* quisque horum loco sententiam rogatus, multa secundum causam nostram disputauit. Cùm ad Clodium ventum est, cupiit diem consumere: neque ei finis est factus: sed tamen *d* cùm horas III. ferè dixisset, odio & strepitu, senatus coactus est aliquando perorare. Cùm fieret s. c. in sententiam Marcellini omnib. præter vnū assentientibus, † *a* Serranus intercessit, intercessione statim ambo coss. referre cœperunt. Cùm sententiæ grauissimæ dicerentur, Senatui placere mihi domum restitui, porticum Catuli locari, auctoritatem ordinis ab omnibus magistratibus defendi *e* si quæ vis esset facta senatum existimaturum eius opera factum esse, qui s.c. intercessisset: Serranus pertimuit, & Cornicinus ad suam veterē fabulam rediit: abiecta toga se ad generi pedes abiecit, ille noctem sibi postulauit, non concedebāt. reminiscebantur enim Kal. Ian. *f* Vix† tamen sibi de mea voluntate concessum est. Postridie s.c. factum est id quod ad te misi. Deinde coss. porticum Catuli restituendam locarunt, illam porticū redemtores statim sunt demoliti libētissimis omnibus. Nobis superficiem ædium coss. de consilij sententia æstimarunt *g* LLS vicies cetera valde illiberaliter. Tusculanam villam quingentis mil. Formianum LLS. ducentis quinquaginta mil. quæ æstimatio non modò vehementer ab optimo quoque sed etiam à plebe reprenditur. Dices, quid igitur causæ fuit? Dicunt illi quidem pudorem meū quòd neque negarim, neque vehementiùs postularim. Sed nòn est id. nam hoc quidem etiam profuisset. verùm iidem *h* T. Pomponi, iidem, inquam, illi, quos ne tu quidem ignoras, qui mihi *i* pennas inciderant, nolunt easdem renasci: sed, vt spero, iā renascuntur. Tu modò ad nos veni. quod vereor ne tardiùs, interuentu Varronis tui, nostrique, facias. Quoniā acta quæ sint, habes: de reliqua nostra cogitatione cognosce. Ego me à Pompeio legari

c L. suo quisque horum loco

d v.c. cùm horas tris.

a Vrs. Seranus al. Saranus.

e al. si qua.

f L. Vix tamē, de mea vol. v.c. Vix tamen tibi de m. fort. Vix tamē id de mea v. ita Faern.

g v.c. sestertio vicies.

h q.v.c. mi T. Pomp.

i v.c. pinnas & ita L.

gari ita sum passus, vt nulla re impedirer, *k* quin si vellem, mihi esset integrum: aut si comitia censorum proximi coss. haberent, petere possem, aut votiuã legationẽ *l* suscipere propè omniũ fanorũ ac sacrorum locorũ. 2 Sic enim nostræ * rationes postulabant. Sed volui meam potestatem esse vel petendi, vel ineunte æstate exeundi & interea me esse in oculis ciuium de me optimè meritorũ non alienum putaui. Ac forensium quidem rerum hæc nostra consilia sunt: domesticarũ autem valde impedita. Domus ædificatur. scis quo sumtu, qua molestia *m* reficitur Formianum: quod ego nec relinquere possum, nec videre. Tusculanum proscripsi. Suburbano non facilè careo. Amicorum benignitas exhausta est in ea re, quæ nihil habuit præter dedecus: quod sensisti tu absens præsentes, quorũ studiis ego & copiis, si esset per meos defensores licitũ, facilè essem omnia consecutus: quo in genere nunc vehementer laboratur. Cetera, quæ me solicitant, μυστικώτερα sunt. Amamur à Fratre, & à filia. te exspectamus. Vale.

k al. quomĩnus si vellẽ,

l al. suscipe rem q. v. c. sumsisse & c. non pl.

* al. orationes.

m L. reficiatur For. & ita v.c.

CICERO ATTICO, S. 3

AVere te certò scio, *n* tum scire quid hîc agatur, 1 *o* tum à me scire: non quò certiora sint ea, quę in oculis omnium geruntur si à me scribãtur, quàm cùm ab aliis aut scribuntur tibi, aut nũtiantur: *p* verũ vt perspicias ex meis literis, *q* quo modo ea feram quæ geruntur, & qui sit hoc tẽpore aut mentis meæ sensus, aut omnino vitæ status * Armatis hominibus ante diem tertium Nõ. Nouemb. expulsi sunt fabri de area nostra: disturbata porticus Catuli, quæ ex s. c. coss. locatione reficiebatur, & ad tectum penè peruenerat. Q. fratris domus primò fracta coniectu lapidum ex area nostra, deinde inflammata iussu Clodij inspectante vrbe, *r* coniectis ignibus, magna querela & gemitu non dicam bonorum, qui nescio an

n L. cùm.

o L. tum ea à me scire: al. tùm me à me scire:

p L. sed vt persp.

q L. quo animo.

* adde I. Fam. ep. 9.

r al. iniectis.

r L. nulli sint, s L. ruere. & ita v. c. t al. tollebat: fort. violabat: * Vrs. immanifestáque. * Vide Hor. de Haruſ. resp. in Vatinium pro Sextio, Catulum. * Carif. Sarrania. v al. in vestibulum Tetij Dam. * Pantag. voueri, al. videri. x L. domũ, eam, quæ est in Cermalo, Vrs. vtramque in Cermalo al. in Germanio, Conr. Carinis. * al. propugnationem al. oppugnationem. * Vrs. ac tres y L. interiora ædifi Syllæ, s in senatu postridie Idus domi Clodius. * Pant. App. * Faer. constantia viri, tuæ verissimæ literæ

r vlli sint, sed planè hominũ omnium. 2 Ille vehemens s furere. pòst hũc verò furorem, nihil nisi cædem inimicorum cogitare, vicatim ambire, seruis apertè spem libertatis ostendere. Etenim antea, 3 cùm iudicium nolebat: habebat ille quidẽ difficilem, *manifestámque causam, sed tamẽ causam. id poterat infitiari: poterat in alios deriuare: poterat etiam aliquid iure factum defendere. Post has ruinas, incendia, rapinas, desertus à suis, vix iam decimum designatorem vix * Gellium retinet. Seruorum consiliis vtitur. videt, si omneis, quos vult, palam occiderit, nihilò suã causam difficiliorem, quàm adhuc sit, in iudicio futuram. Itaque ante diem tertium Idus Nouembr. 4. cùm sacra via descenderem, insecutus est me cum suis. clamor, lapides, fustes, gladij. hæc improuisa omnia discessimus *u* in vestibulum M. Tetij Damionis. qui erant mecum, facilè operas aditu prohibuerunt: ipse occidi potuit. Sed *ego diæta curari incipio. chirurgiæ tædet.* Ille omnium vocibus cùm se nõ ad iudicium, sed †ad supplicium præsens trudi * videret omneis Catilinas, Accidinos postea reddidit. Nam Milonis *x* domum, meámque, Ceramio prid. Idus Nouembr. expugnare, & incendere ita conatus est, vt palàm hora quinta, cum scutis homines eductis gladiis, alios cum accensis facibus adduxerit. ipse domum P. Sullæ pro castris sibi 6 ad eam * impugnationem sumserat. Tum ex Anniana Milonis domo † Qu. Flaccus eduxit viros* acreis. occidit homines ex omni latrocinio Clodiano notissimos: ipsum cupiuit: 7. sed ille † se *y* in interiorem partem ædium abdidit. Sulla se † in senatu postridie Id. domi Clodius. egregius Marcellinus: omnes acres. Metellus calumnia dicendi tempus exemit, adiuuante * Oppio, etiam hercule familiari tuo: de † cuius constantia, virtute verissimæ literæ Sextius - furere. Ille postea, si comitia

Pant. cõstantia mutante verisimę literæ fratris fuere.

tia sua non fierent, vrbi minari. Proposita Marcelli sententia, 7 quam ille de scripto ita dixerat, vt totam nostram causam areæ, incendiorum, periculi mei, iudicio complecteretur, eáque omnia comitiis anteferret: proscripsit, se per omneis dies comitialeis de cœlo seruaturum Cōtiones turbulentæ Metelli, temerariæ Appij, furiosissimæ Publij. Hæc tamen summa *a* nisi † Miloni campum obnuntiasset, comitia futura. Ante diem XII. Kal. Decem. *b* Milo ante mediā noctē *c* cum magna manu in campum venit. † Clodius 8 cùm haberet fugitiuorum *d* deiectas copias, in campum ire non est ausus. Milo permansit ad meridiem, mirifica hominum lætitia, summa cū gloria. Contentio fratrum trium turpis, fracta vis, 9 contemtus furor. Metellus tamen postulat, vt sibi postero die in foro obnuntietur: nihil esse, quod in campum nocte veniretur: se hora prima in comitio fore. Itaque antè diem XI. Kalēdas Ianuar. In comitium Milo de nocte venit. Metellus cum prima luce furtim in campum itineribus propè deuiis currebat. Assequitur inter lucos hominem Milo: obnuntiat. ille se recepit magno & turpi Q. Flacci conuitio. Ante X. Kalendas nūdinæ. contio biduo nulla ante diem *e* VIII. Kalēd. hæc ego scribebam, hora noctis nona Milo campum iam tenebat. Marcellus cādidatus ita stertebat, vt ego vicinus audirem Clodij vestibulum vacuum sanè mihi nuntiabatur 10 *f* paucis pannosis sine laterna meo cōsilio illi omnia fieri querebantur, ignari, quantum in illo heroe esset animi, quantum etiam consilij. miranda virtus est. noua quædam diuina mitto. Sed hæc summa est: comitia fore non arbitror. 11 *g* Publium reū nisi antè occisus erit, fore à Milone puto. 12 *h* si se interim obuiam obtulerit, occisum iri ab ipso Milone video. non dubitat facere, præ se fert, casum illum nostum non extimescit. numquam enim cuiusquam inuidi, & perfidi consilio est vsus

z L. tuæ verissimæ lit.
a L. nisi Miloni C. Appius obnuntiasset &c.
al. nisi Milo in campo.
b q.v.c. Milo med. à nocte cū m.
c v.c. cum manu magna.
d al. delectas.

e v.c. viiij.
f L. pauci pannosi si ne lacerna.
veter. sine lanterna. & alanterna.
g L. Præt. Publium nisi antè occisus erit fore puto.
h al. si se inter viam obr. al. si se inter vias obt. al. si se vltrò in via obt. al. si se ituro Ianunium obtulerit, al. si se ferti turbæ iam obtulerit, al si sentiur veiam obtulerit.

fus

sus, nec inerti nobili crediturus. Nos animo dūtaxat vigemus etiam magis, quàm cùm florebamus, re familiari comminuti sumus. Qu. Fratris tamen liberalitati pro facultatibus nostris, ne omnino † exhaustus *i* essem, illo recusante, subsidiis amicorum respondemus. Quid consilij de omni nostro statu capiamus, te absente nescimus. Quare appropera.

i L. esset, al. sit,

CICERO ATTICO, S. 4

PERIVCVNDVS mihi Cincius fuit ante diem III. Kalendas Febr. ante lucem. dixit enim mihi, te esse in Italia, seséque ad te pueros mittere: quos sine meis literis ire nolui: non * quò haberem quod tibi præsertim iam propè præsenti, scriberem, sed vt hoc ipsum significarem, mihi tuum aduentum suauissimum, exspectatissimúmque esse. quare aduola ad nos, eo animo, vt nos ames, te amari scias. cetera coràm agemus: hæc properantes scripsimus. Quo die venies, vtique cum tuis apud me scis perbellè feceris. si ad nos veneris, *k* offendes 1 designationem * Tyrannionis, mirificam librorum meorum bibliothecam: quorū rel quiæ multò meliores sunt, quàm putaram. Etiam, *l* velim, mihi mittas de tuis librariolis duos aliquos, quibus Tyrannio vtatur glutinatoribus, ad cetera administris: iisque imperes, vt sumant membranulā ex qua indices fiant, quos vos Græci (vt opinor) συλλάβυς appellatis. sed hæc si tibi erit commodum, ipse verò vtique fac venias, si potes in his locis adhærescere, & Piliam adducere. ita enim & æquū est, & cupit Tullia. 2. *m* Medius fidius, ne tu emisti locum præclarum. Gladiatores, audio pugnare mirificè si locare voluisses, duobus his muneribus liberasses. Sed hæc posterius Tu fac venias, & de librariis, si me amas, diligenter. Vale.

*L. quòd

k L. offēdes desig. Tyrannionis miri ficam lib. meorum: q. Tyrannionem Grammaticum intelligit Plutarch. in Lucullo. Suid. Cicero l. 2. ad Q. fr. ep. 4

l al. vellem.

m L. me Dius, Nomē tiemisti loc.

CICE.

CICERO ATTICO, S. 5

n AIN TV an me existimas ab vllo † * malle mea legi,probarique,quàm à te?cur igitur cuiquam misi prius? o vrgebar ab eo,ad quem misi,& non habebam exemplar. Quid etiam(dudum enim circumrodo quod deuorandum est)subturpicula mihi videbatur esse παλινῳδία. sed valeant recta vera,honesta consilia. Non est credibile,quæ sit perfidia in istis principibus, vt volunt esse, &, vt essent, si quidquam haberent fidei. Senseram, noram,inductus,relictus,proiectus ab iis tamē hoc erat in animo,vt cum iis in rep. consentirem,iidē erant,qui fuerant. Vix aliquando te auctore p resipui. Dices,ea te monuisse, suasisse, quæ facerem, non etiam vt scriberem. ego mehercule, mihi necessitatem volui imponere huius nouæ coniunctionis,nequà mihi liceret labi ad illos, qui etiam tum,cùm misereri mei debent,non desinunt inuidere. sed tamen modici fuimus ἀπο θέσει, vt scripsi,vberiores,si & ille libenter accipiet, & hi subringentur,qui villam me molestè ferunt habere, quæ Catuli fuerat: q aut etiam emisse non cogitāt: qui domum negant oportuisse me ædificare. vendere aiunt oportuisse. Sed quid ad hoc,si r quibus sententiis dixi,quod & ipsi probarent, lætari sunt tamen me contra Pompeij voluntatē dixisse? Sed quoniam,qui nihil possunt,ij me nolunt amare,demus operam,vt ab iis,qui possunt,diligamur. Dices:vellem iampridem. Scio te voluisse, z t & me. * Ast num † germanum fuisse.Iam tēpus est meipsum à me amari,quādo ab illis nullo modo possum.Domum meam quod crebrò u inuisis,est mihi valdè gratum. Viaticum Crassipes præripit. Tu de via rectà in hortos. Videtur commodius. ad te postridie scilicet. quid enim tua? sed viderimus. Bibliothecam mihi tui pinxerunt constructione, & syttibis, eos velim laudes.Vale.

n lib.q. vulg. An tu me existimas, &c.
* al. malle me.
o v.c.vrguebar.
p L. resipiui. & ita v.c.
q L. à Vettio em.
r L.quibus in sent.
s v c. dixis. si finis, sed quon. for. finis esto, & quon.
t L. & me. mastigiam. germanū f. al. Ast me nugigerū f. * Mur.legit, Asinū Ger. var.lect.li. 14 c.10. Vict. Ast num germanum fuisset,Man. Ast. num geramanū Vr. Ast nunc geram morē; al. Et me Astyagi germanum fuisse.
v L. inuises

CICERO ATTICO, S. 6

al. sed non nullo tamē
* Epicureus Attici familiaris 1. ep. 2.7. ep. 1. Cornel. nepos in vita Att.
y L. & vestri sed meher. al vestris.
z v.c. communi fueris nōne ego v.
x al. ἀσπίταη.
a v.c. & vul. Reliqui est,
* al. ἑλχ. χεις ταύταν κόσμει.
b L. vt ista probem.
c al. ferrei. & ita L.
d L. ne, qui videor non stultè illius amici intemp. al. ne qui videor stultè illius amici intemp. al. ne qui videor stultè illius non amici intemp.

DE Lentulo scilicet sic fero, vt debeo virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multa humanitate temperatum perdidimus: 1 nósque malo solatio, x sed non multo tamen consolamur, quòd ipsius vicem minimè dolemus, non vt * Saufeius, y & vestri mehercule, quia sic amabat patriam, vt mihi aliquo deorum beneficio videatur ex eius incendio esse ereptus. Nam quid fœdius nostra vita, præcipue mea? Nam tu quidem etsi es natura πολιτικὸς, tamen nullam habes propriam seruitutem: z communi frueris nomine. ego verò, qui, si loquor de republica quod oportet, insanus: si, quod opus est, seruus existimor: si taceo, oppressus, & captus: quo dolore esse debeo? quo sum scilicet: hoc etiā acriore, quod ne dolere quidem possum, vt non ingratus videar. Quid si cessare libeat, & in otij portum confugere? ne quidquam: immò etiam in bellum, & in castra. 2 Ergo erimus * ὀπαδοὶ qui ταγοὶ esse noluimus? sic faciendum est. tibi enim ipsi (cui vtinam semper paruissem) sic video placere. a Reliquum est, σπάρταν * ἔλαχες, ταύταν κόσμει. Non mehercule possum: & Philoxeno ignosco, qui reduci in carcerem maluit. verumtamen idipsum me cum in his locis commentor, b vt ista improbem: idque tu, cùm vnà erimus, confirmabis. A te literas crebrò ad me scribi video, sed omneis vno tempore accepi. Quæ res etiā auxit dolorem meum. Casu enim trinas ante legeram, quibus meliusculè Lentulo esse scriptum erat. ecce quartæ fulmen. sed ille, vt scripsi, non miser, nos verò c serui. Quòd me admones, vt scribam illa Hortensiana: in alia incidi, non immemor istius mandati tui: sed mehercule incipiendo refugi, d ne quod videor stultè illius amici non intemperiē tulisse, rursus stultè iniuriam illius faciam illustrē, si quid scripsero: & simul ne βαθύτης mea, quæ in agendo apparuit in scribendo sit occultior, & aliquid

quid

quid satisfactio leuitatis habere videatur. Sed viderimus. Tu modò quàm sæpisimè ad me aliquid Epistolam † Lucceio *e* quam misi, qua res meas vt scribat, rogo, *f* fac vt ab eo sumas. valde bella est: eúmque vt approperet, adhorteris: & quod mihi se ita facturum rescripsit, agas gratias Domũ nostram quoad poteris, inuisas. Vestorio aliquid significes. Valde enim est in me liberalis. *g* Vale.

CICERO ATTICO, S. 7

NIHIL εὐκαιρότερον epistola tua quæ me soli citum de Q. nostro puero optimo, valde leuauit. venerat horis duabus ante Cherippus. mera monstra nuntiarat de Apollonio quod scribis, qui illi dij irati, homini Græco. qui * conturbare quidem putat sibi licere, quod equitibus Rom. nã Terentius suo iure De Metello, ἢ χ᾽ὑσὶν φθιμένοισιν. sed tamen multis annis *h* ciuis nemo erat mortuus. *i* Quid quidem tibi? nummi meo periculo sint. Quid enim ver ris quemcumque heredem *k* fecit? nisi Publium fecit. verùm fecit non improbè, quamquam fuit ipse. Quare in hoc thecam nummariam non retexeris: in aliis eris cautior. Mea mandata de domo curabis, præsidia locabis, Milonẽ admonebis. Arpinatum fremitus est incredibilis *l* de Laterio. Quid quæris? Equidem dolui, ὁ δ᾽ἐκ ἐμπάζετο μύθων. * Quop superest, etiam puerũ Ciceronẽ curabis, & amabis, vt facis. Vale.

CICERO ATTICO, S. 8

MVLTA me in epistola tua delectarunt, sed nihil magis, quàm patina tyrotarichi. nam de raudusculo quod scribis, *m* μήπω μέγ᾽ εἴπῃς, πρὶν τελευτήσαντ᾽ ἴδῃς. ædificati tibi in agris nihil reperio. in oppido est quiddam de quo est dubium, sitne venale, ac proximum quidem nostris

Ggg 5. ædi-

e L. nunc quam m. ita Faern. vet Vrsin. f L. fac ab eo sumas. g Nihil εὐκαιρότερον. * Conturbare est post eioribus creditoribus satisfacere prioribus omissis. h L. ciuis im prob. nemo erat mort. i L. Quid quid est, tibi nũmi meo p. al. tibi nũ mi meo periculo fit, vt sit εἰρωνεία. k L. fecerit? l al. de Laterio quid quæris. * Mure. 14. var. ca. 9. Quod super est? etiam puerum. m al. Μήπω μέγ᾽ εἴπῃς, πρὶν τελευτῆς ἀντιάσῃ. L. μήπω μέγ᾽ εἴπῃς, πρὶν τέλος ἀντιάσῃ. Prouerbiũ est de iis qui viuo aduersario gloriantur.

ædib.Hoc ſcito,Antiũ Buthrorũ eſſe Romæ,vt Corcyræ illud tuũ:nihil quietius,nihil alſiùs, nihil amœnius.ΝΕΙΜΗ·CΗΤΩΦ.Δ.C.ΚΟC.poſteà verò quàm Tyrannio mihi libros diſpoſuit,mens addita videtur meis ædibus: qua quidem in re mirifica opera Dionyſij & Menophili tui fuit.Nihil venuſtius,quàm illa tua p gmata.ſ o poſtquam miſiſti libros, illuſtrarũt p valde. Et ſcribas ad me velim de gladiatoribus:ſed ita, bene ſi rem gerunt. non quæro, q malè ſic egiſſe. Apenas vix diſceſſerat, cum epiſtola. Quid ais?putáſne fore,vt legem nõ ferat?dic oro te, clariùs. vix enim mihi exaudiſſe videor. verùm ſtatim fac, vt ſciam, r ſi modò eſt commodum Ludis quidem,quoniam dies eſt additus: eò etiam meliùs hîc eum diem cum Dionyſio conteremus. De Trebonio prorſus tibi aſſentior. De Domitio οὐκ ἐφαμάτην δ' ἤμυτρα, οὐκ οὐδ' ἐν ὥτας ὅμοιον γέγονεν, quam eſt iſta περίστασις, s noſtra,vel quòd ab iiſdem, vel quod præter opinionem,vel quod viri boni nuſquam.vnum diſſimile,quòd huic meritò. nã de ipſo caſu neſcio, an illud melius. quid enim hoc miſeriùs,quã eum, qui tot annos, quot habet,deſignatus conſul fuerit,fieri cos. non poſſe,præſertim cùm aut ſolus, aut certè non plus, quàm cum altero petat? Si verò id eſt,quod neſcio an ſit,vt non minùs lõgas iam in codicillorum faſtis futurorum cos. paginulas habeat,quàm factorum,quid illo miſeriùs, niſi reſp. in qua ne ſperatur quidẽ melius quidquam. De nata ex tuis primùm ſciui literis. oderã hominem.De poemate quod quæris: quid ſi cupiat effugere?t quid ſi ſinat?De Fabio Luſco quod eram exorſus, homo peramans ſemper noſtri fuit, nec mihi vmquam odio. ſatis enim acutus, & permodeſtus, ac bonæ frugi. eum quia non videbam, abeſſe putabam. audiui ex Ganio hoc Firmano, Romæ eſſe hominem, & fuiſſe aſſiduum. percuſſit animum. Dices,Tantuláne cauſa?

n L. ἐμοὶ εἶ τῷ φιλοσοί- κος al. εἰ μὴ ἦ τῷ φίλος οἶκος. Proverbiũ eſt. alij εἰ μὴ εἴη τῷ φίλος εἶκος.

o L. poſtquã ſitybæ libros illuſtr. al. poſtquã Syttybas miſiſti libros valde illuſtrarunt.

p L. valde Scribas.

q L. malè ſi ſe geſſere. Appen.

r ſi modo tibi eſt com.

s L. noſtræ ta. Manu.

t L. quid? ſinas.

v L. noſtri ſemper f.

causa? Permulta ad me detulerat nō dubia de Firmanis fratribus quid sit, quòd se à me remouit, si modò remouit, ignoro. De eo, quod me mones, x vt & me geram πολιτικῶς, & * in eo, γεχμμιὼν teneam, ita faciam: sed opus est maiore prudentia, quam à te, vt soleo, petam. z Tu velim * & Fabium, si quem habes aditum, odorere, & istum conuiuā tuum degustes: & ad me y de istis rebus, & de omnibus quotidie scribas. Vbi nihil erit, quod scribas, idipsum scribito. Cura vt valeas.

x v.c. vt & πολιτικῶς me geram, & in eo, &c.
* al. in eo τῶν ἔξω γεχμμιῶν id est, non vulgare tenere consilium.
* al. è Fabio, al. & Fabio, al. & è Fabio,
y al. de his
z L. impediant.

CICERO ATTICO, S. 9

SANÈ velim scire, num censum z impendant tribuni i di. bus a vitiādis (est.n. hic rumor) totáq; de censura quid agāt, quid cogitent. Nos hîc cum Pompeio b fuimus. multa mecum de r. p. sanè sibi displicēs, vt loquebatur (sic est enim in hoc homine dicendum) Syriam spernens, Hispaniam iactans. hîc quoque, vt loquebatur. & opinor vsq;-quaq;, de hoc cùm dicemus: 2 sit hoc quasi, καὶ τόδε φωκυλίδου. Tibi etiam gratias agebat, quòd signa componenda suscepisses. c In nos verò 3 suauissimè hercule, est effusus: venit etiā ad me d in Cumanū, ac se nihil minus velle mihi visus est, quā Messalā consulatū petere. de quo ipso, si quid scis, velim scire. Quòd Lucceio scribis te nostram gloriam commendaturum & ædificium nostrū quòd crebrò inuisis, gratum. Q. frater ad me scripsit, se, quoniam Ciceronem suauissimum e secum haberet, ad te Nonis Maiis venturum. Ego me de Cumano moui ante diem v. Kalen. Maij. eo die Neapoli apud * Lætum antè diem IIII. Kalend. Maias iens in Pompeianum bene manè, hæc scripsi. Puteolis magnus est rumor, Ptolemæum esse in regno. Si quid habes certius, velim scire. Ego hic pascor bibliotheca Fausti: fortasse † tu * putabas, his rebus Puteolanis, & Lucrinensibus. ne ista quidem desunt: sed mehercule à ceteris oble

z L. impediant.
a fort. iniiciendis.
b al. sumus
c L. In nos verò suauis mehercule, & effusus, venit.
d fort. in Cumanum, à se nihil m.
e L. tecum haberes,
* Manut. Pætum
* Vrsin. putabas ostreis Puteolanis,

obiectationibus deferor, *f* & voluptatibus, * propter remp. Sic literis sustentor, & recreor, malóq; in illa tua sedecula, quam habes sub imagine Aristotelis, sedere, quàm in istorum sella curuli: tecũque apud te ambulare, quàm cum eo, quo cum video esse ambulandum. sed *g* de illa ambulatione fors viderit, *h* aut si quis est, qui curet, deus. Nostrum ambulationem, & Laconicum, eáque, quæ Cyrea sint, velim, cùm poteris, inuisas: & vrgeas Philotimum, vt properet, vt possim tibi aliquid in eo genere respondere. Pompeius in Cumanum Parilibus venit. misit ad me statim qui salutem nuntiaret. Ad eum postridie manè vadebam, cùm hæc scripsi. Vale.

f v. c. & voluptatũ, * al. propterea.

g L. de ea amb.

h v. c. aut si qui est,

CICERO ATTICO, S. 10

DELECTARVNT me epistolæ tuæ, quas accepi vno tempore. duas, ante diem v. Kalen. Perge reliqua. gestio scire ista omnia: etiam illud, cuiusmodi sit, velim perspicias: potes à Demetrio. *i* dixit Pompeius, Crassum à se in Albano exspectari ante diem IIII. Kalend. is cùm venisset, Romam esse statim venturos, vt rationes cùm publicanis putarent. Quæsiui, Gladiatoribúsne? respondit, Antè, quàm inducerentur. Id, cuiusmodi sit, aut nunc, si scias, aut, cùm is Romam veniret, ad me mittas, velim. Nos hic voramus literas cum homine mirifico (ita mehercule sentio) Dionysio: qui te, omnesque vos salutat. οὐδὲν γλυκύτερον, ἢ πάντα εἰδέναι. Quare, vt homini curioso, ita perscribe ad me, quid primus dies, quid secũdus, quid censores, quid Appius, quid illa populi * Apuleia: denique etiam quid à te fiat, ad me velim scribas. non enim (vt verè loquamur) tam rebus nouis, quàm tuis literis, delector. Ego mecum præter Dionysium, *k* duxi neminem, nec metuo tamen, ne mihi sermo desit abs te: *l* quo magnopere delector. Tu Lucceio nostrum librum dabis. Demetrij Magnetis tibi mitto, statim vt sit, qui à te mihi epistolam referat. Vale.

i L. Dixit mihi Põp.

* al. Appuleia: id est, P. Clodius, Appij frater, qui non minus populum concitat, quàm olim Appuleius Saturninus.

k L. eduxi.

l v. c. quo opere delector. & ita Victorius.

CICE

CICERO ATTICO, S. 11

EGMATIVS Romæ est: sed ego cum eo de re Halimeti vehementer *m* antè egi. grauiter se acturum cum Aquillio confirmauit. Videbis ergo hominem, si voles, Macroni vix videor *n* præstò esse. * Idibus enim auctionem Larini video, 1 & biduum præterea. Id tu, quoniam Macronem tanti facis, ignoscas mi velim. sed, si me diligis, postridie Kalend cena apud me cum *o* Pilia. prorsus id *p* facies. Kal cogito in hortis Crassipedis, quasi in diuersorio, cenare. Facio fraudem s. c. Inde domum cenatus, vt sim manè præstò Miloni. ibi te igitur videbo, *q* & promouebo. Domus te nostra tota salutat. Vale.

m v. c. Antij egi. & ita L.
n L. præstò esse posse. Idib.
* Victor. Idibus enim auct onem Latini video, al. auctionem video,
o L. Petilia. al. Cæcilia.
p L. facias.
q v. c. & promonebo. al. & peruidebo.

CICERO ATTICO, S. 12

NOs in Tusculanũ venisse *r* ad XVII. Kal. Decembr. video te scire. ibi Dionysius nobis prę-stò fuit. Romę *s* ad XIIII. Kalen. volumus esse. quid dico volumus? immò verò cogimur. Milonis * nuptiæ, comitiorum nonnulla *t* opinio est. 1 * Ergo, vt sit rata, *v* absuisse me in altercationibus, quas in senatu factas audio, fero non molestè. Nam aut defendissem, quod non placeret: aut defuissem, cui non oporteret. Sed *x* mehercule velim res istas, & pręsentem statum reipub. & quo animo coss. ferant hunc σκυλμὸν, rescribas ad me, *y* quantum potes, & vales. Nam ὀξύπεινοs &, si quæris, omnia mihi sunt suspecta. Crassum quidem nostrum minore dignitate aiunt profectum paludatum, quàm olim æqualem eius, L. Paulum, item Tuum iterum cos. O hominem nequam! De libris Oratoriis, factum est à me diligenter. diu multúmque in manibus fuerunt. describas licet. Illud etiam te rogo, τὴν παρ᾽ ἑαυτῷ κατάστασιν *z* τούτῳ δὸς, ne istuc hospes veniam. Vale.

r L. a. d. XVII.
s a. d. XIIII.
* Cum Fausta Syllæ filia.
t v. c. opinio 𝔮.
* Vet. ergo etsi irata.
v L. afuisse me in alt.
x v. c. mercule al. merculi.
y L. quantũ pote.. valde sum. ὀξύπ. v. c. quantum pote, valde sumo ξ ιπ.
z L. τούτῳ δὸς,

CICERO ATTICO, S. 13

a L. fecit. b L. a. d. VII. c L. quòd minùs

VESTORIVS noster me per literas *a* facit certiorem,te Roma *b* ad VI Id.Maij putare profectum esse,† tardiùs,quàm dixerat, *c* quo minùs valuisses. si iam meliùs vales,vehementer gaudeo. Velim domũ I ad tuos scribas, vt mihi tui libri pateant,non secus,ac si ipse adesses,cùm ceteri,tũ Varronis. est enim mihi vtendum quibusdam rebus *d* ex iis libris,ad eos,quos in manibus habeo, quos,vt spero,tibi valde probabo. *e* velim, si quid fortè noui habes,maximè à Q.fratre, deinde à C. Cæsare,& siquid fortè de comitiis,de rep. (soles enim tu hæc *f* festiuè odorari) *g* conscribas ad me. Si nil habebis, tamen scribas aliquid. numquam enim mihi tua epistola, aut intempestiua, aut loquax visa est.Maximè autem rogo,rebus tuis, totóque itinere *h* ex sententia confecto,nos quamprimùm reuisas.Dionysium iube saluere. Cura vt valeas.

d v.c. ex his I. e v.c. Tu velim, f v. c. festiuè g L. scribas h q. v. c. è sententia

CICERO ATTICO, S. 14

DE Eutychide gratum:qui vetere prænomine, nouo nomine,T.erit Cæcilius : vt est ex me, & ex te iũctus Dionysius M.Põponius. Valde mehercule mihi gratum,si Eutychides tuam erga me *i* beneuolentiã cognoscet, *k* suam illã in meo dolore συμπαθεῖν,neq; tũ mihi obscuram,neq; pòst ingratam fuisse.Iter Asiaticum tuum puto tibi suscipiendum fuisse. numquam enim tu sine iustissima caussa tam longè à tot tuis & hominibus, & rebus carissimis, & suauissimis abesse voluisses. Sed humanitatem tuam, amoremq; in tuos, reditus celeritas declarabit. Sed vereor, ne lepôre suo detineat diutius *l* Pr.Clodius, & homo pereruditus (vt aiunt) & nunc quidem deditus Græcis literis *m* Pituanios.Sed si vis homo esse,recipe te ad nos,ad quod tẽpus confirmasti.cum illis tum, cũ salui venerint,Romę viuere licebit. Auere te scribis accipere aliquid à me literarum.Dedi,ac multis quidem de rebus, ἡμερολογδὸν perscripta omnia:

i v.c. beniuolentiam k L. etiam suam

l al. P. Clodius, L. L. Clodius. m L. Pituanius, al. L. Antonius.

nia : ſed, vt, coniicio, quoniam mihi non videris in Epiro diu fuiſſe, redditas tibi non arbitror genus antè mearum *n* ad te literarum, eiuſmodi ferè eſt, vt non libeat cuiquam dare, niſi de quo exploratum ſit, tibi eum redditurum. Nunc Romanas res accipe. *o* Ad III. Nonas Quinct. Suffenas, & Cato, abſoluti: *p* Procilius, † condemnatus: ex quo intellectum eſt, treis *q* ἀρεοπαγίτας, ambitũ, comitia, interregnum maieſtatem, totam deniq; remp. flocci non facere Debemus patremfamiliâ domi ſuæ occidere nolle, neq; tamen id ipſum abundè. Nam abſoluerunt XXII. condemnauerunt XXVIII. Publius ſanè diſerto epilogo *r* criminans, menteis iudicũ mouerat. *s* Ortalus in ea cauſa fuit, cuiuſmodi ſolet nos verbũ nullũ. *t* veritas eſt enim puſilla, quæ nunc laborat, ne animum Publij *v* offenderet. His rebus actis, Reatini me ad ſua τέμπη duxerunt, vt agerẽ cauſam contra Interamnateis apud eos. & decem legatos, quòd lacus Velinus *x* àM. Curio emiſſus, intereiſo monte *y* in Nar defluit : *z* ex quo eſt villa ſiccata, & humida tamen modicè *a* Roſea. Vixi cum Axio *b* qui etiam me *c* ad VII. aquas duxit. Redij Romam Fonteij cauſa, *d* ad te VII. Id. Quinct. veni. Spectaculũ primũ magno & æquabili plauſu: ſed hæc ne curaris: ego ineptus qui ſcripſerim : deinde Antiphonti operam: is erat antè manumiſſus, quàm productus: ne diutius pendeas, palmam tulit. Sed nihil tam puſillum, nihil tam ſine voce, 1 nihil tam * verum. Hæc tu tecum habeto. In Andromacha tamẽ 2 maior fuit, quàm *e* Aſtyanacte. † nam in ceteris parem habuit neminem. Quæris nunc de Arbuſcula. Valde placuit. Ludi* magnifici, & grati. Venatio in aliud tempus dilata. Sequere nunc me in campum. Ardet ambitus. σῆμα δέ τοι ἐρέω. Fœnus ex triente Idibus Quinctil. factũ erat beſſibus. Dices,

n q. v. c ad te quidem lit.
o L. A. d.
p al. Procillus, al. Porcilius,
q L. θεσμοθέτας. & ita v. c.
r al. criminatur,
s al. Hortalus cognomen Hortẽſij.
t L. verita eſt enim puſ. al. Verita eſt enim filia, quæ nunc laborat, ne animum Publij offenderet. vet. ne animus Publij offenderetur.
v L. offenderem.
x L. à M. Curio o
y fort. in narem
z L. ex qua eſt illa quidẽ ſiccata,
a al. Roſia.
b al. quin etiam
c L. ad ſeptẽ ita Malaſp. Faërn. maior fuit quàm. Aſtyanacte in &c.* Appolinares.

1 q. *d* L. a. d. VII. Idus Quinct. Veni in ſpect.* al. vietũ.
2 *e* L. Aſtyanax. in cet. al. minor fuit quàm Aſtyanax.

Dices, Istuc quidem non molestè fero. O virum, ô ciuem! Memmium Cæsaris omnes opes confirmant, cum eo Domitium *g* cos. iunxerunt, qua pactione, epistolę committere non audeo. Pompeius fremit, quæritur, Scauro studet: sed vtrùm fronte, an mente, dubitatur. *h* ἐξοχῇ nulla est pecunia, omnium dignitatem exæquat Messala languet, nô quò aut animus desit, aut amici: sed coitio coss. & Pompeius obsunt. ea comitia puto fore vt ducantur. Tribunitij candidati iurarunt, se arbitrio Catonis petituros. Apud eum HS. *i* quingena deposuerunt, vt, qui à * Catone damnatus esset, id perderet, & competitoribus tribueretur. Hæc ego pridie scribebam, quàm comitia fore putabantur: sed ad te v. Kalendas Sextil. si facta erunt, & tabellarius non erit profectus, tota comitia perscribam: quæ si, vt putãtur gratuita fuerint: plus vnus Cato potuerit, quàm omnes quidem iudices. Messius defendebatur à nobis, è legatione reuocatus. nam eum Cæsari *k* legarat Appius. Seruilius edixit, vt adesset. tribus habet *l* Pontinam, Velinam, *m* Metiam. pugnatur acriter: agitur tamen satis. Deinde me expedio ad Drusum, inde ad Scaurum. parantur orationibus *n* iudices gloriosi. fortasse accedent etiam coss. DES. in quibus si Scaurus non fuerit, in hoc iudicio valde laborabit. Ex Q. fratris literis, suspicor iam eũ esse in *o* Britannia. suspenso animo exspecto, quid agat. Illud quidem sumus adepti, quod multis, & magnis indiciis possumus indicare, nos Cæsari & carissimos, & iucundissimos esse. Dionysium velim salutere iubeas *p* & eum roges & hortere, vt quamprimùm veniat, vt possit Ciceronem meum, atque etiam meipsum erudire. Vale.

g al. coss.
h L. ἐξοχῇ in nullo est. pec. & ita L.
i al. quinquagena vide Plut. in Catone. & 2. ad Q. Fratrem, ep. 14.
* qui postea Vticensis est dictus.
k q. v. c. legerat.
l L. Pomtinam,
m L. Mæciam.
n v. c. indices glor.
o v. c. Britania.
p q. v. c. & eum roges, vt te hortetur, vt quãprimùm venias, vt p.

CICERO ATTICO, S. 15

OCCVPATIONVM mearum vel hoc signum erit, quòd epistola, librarij manu est. De epistola

ſtolarum frequentia te nihil *q* accuſo:ſed* pleræque tantummodò mihi nuntiabant, vbi * eſſes, *r* quòd ferat abs te:vel etiam ſignificabant, rectè eſſe. quo in genere maximè delectarunt duæ ferè eodem tempore abs te *s* Bruto datæ. ſcire enim volebam te commodè nauigaſſe. Sed hæc epiſtolarum frequentia non tam vbertate ſua,quā *t* celeritate delectauit.illa fuit grauis, & plena rerum,quam mihi M.Paccius,hoſpes tuus,reddidit. ad eam reſcribam igitur,* & hoc primùm.Paccio *v* re & verbis oſtendi, quid tua commendatio pōderis haberet.itaque in intimis eſt meis,cùm antea notus non fuiſſet. Nunc pergam ad cetera. Varro,de quo ad me ſcribis,includetur in aliquem locum,ſi modò erit locus. ſed noſti genus dialogorum meorum:vt in Oratoriis,quos tu in cælum fers, *x* non mentio potuit fieri cuiuſquam ab iis, qui diſputant,niſi eius, qui illis notus,aut auditus eſſet. Hanc ego de rep. quam inſtitui, diſputationem, in Africani perſonam, & Phili, & Lælij, & Manilij contuli.adiunxi adoleſcenteis.Q.Tuberonem,P.Rutilium,*y* duos Lælij generos,*z* Scæuolam, & Fannium.Itaq; cogitabam,quoniam in ſingulis libris vtor procemiis, vt Ἀριστοτέλης in iis quos ἐξωτερικοὺς vocat,aliquid efficere,vt non ſine cauſa iſtum appellarem:id quod intelligo tibi placere.vtinam modò conata efficere poſſim.rem enim (quod te non fugit) magnam complexus ſum.& grauem, & plurimi otij: quo ego maximè egeo. Quòd in iis libris, quos laudas, perſonā deſideras *a* Scæuolæ,non eam temere *b* dimoui,ſed feci idē, quod in πολιτείᾳ deus ille noſter Plato. cùm in Pyræeum Socrates veniſſet ad Cephalum locupletē,& feſtiuū ſenē:quoad primus ille ſermo haberetur adeſt in diſputando ſenex deinde, cū ipſe quoq; commodiſſimè locutus eſſet,ad rē diuinam dicit ſe velle diſcedere. neque poſtea reuertitur. Credo Platonem vix putaſſe ſatis conſonum fore, ſi hominem id ætatis in tam longo ſermone diu-

q L.accuſabo:
* al. plerique.
* al. eſſet,
r L.quòd erant abs te: ita Faë.
s L.Buthroto data. & ita v.c.
t q.v.c celebritate ſor. crebritate.
* L. & hoc quidem primùm.
v L. & verbis & re oſt.
x libri vul. non pot. mentio f.
y v. c. duo.
z L.Scæuulam,
a L.Scæuula,
b L. demoui,

tius retinuisset. Multò ego satius hoc mihi cauēdū putaui in *c* Scæuola, qui & ætate, *d* & valetudine erat ea, qua meministi, & iis honoribus, vt vix satis decorum videretur, eum plureis dies esse in Crassi Tusculano. Et erat primi libri sermo, non alienus à *e* Scæuolæ studiis. reliqui libri τεχνολογίαν habent, vt scis. *f* Huic ioculatoriæ disputationi senem illum, vt noras, interesse sanè nolui. De re filiæ quod scribis, erit mihi curæ. etenim est * luculenta, *g* Aurelian, vt scribis, indicis: & in ea me etiam Tulliæ meæ venditabo. Vestorio nō desum. gratum enim tibi id esse intelligo, &, vt ille intelligat, curo. Sed scis, qui? cùm habeat *h* duos faciles, nihil difficilius. Nunc ad ea quæ quæris de C. Catone, lege Iunia, & Licinia scis absolutum. *k* Fusia ego tibi nuntio absolutum iri, neque patronis suis tam libentibus, quàm accusatoribus. Is tamen & mecum & cum Milone in gratiam rediit. Drusus reus est factus à Lucretio, iudicibus reiiciendis *l* ad v. Non. Quinct. *m* De prœlio rumores non boni: sed iudicia nosti. Hirrus cum Domitio in gratia est. s. c. quod hîc coss. de prouinciis fecerunt, QVICVMQVE POSTHAC, *n* notum tibi, vt quod iam intelligebamus, enuntiationem illam Memmij valde Cæsari displicere. Messala noster, *o* & eius competitor Domitius, liberalis *p* in populo valde fuit: nihil gratius. certi erant coss. *q* Ac senatus decreuit, vt tacitum iudicium ante comitia fieret ab iis consiliis, quæ erant omnibus sortita in singulos candidatos. magnus timor candidatorum. Sed quidam iudices, 4 in his Opimius *r* Veiectorantius tribunum pl. appellarunt, ne iniussu popul iudicarent: *s* rescidit† comitia dilata ex s. c. *t* dum lex de tacito iudicio ferretur. Venit legi dies. Terētius intercessit. coss. qui illud leui brachio

c al. Scæuula, d v. c. & valitudine. e al. Scæuulæ. f v. c. Huic ioculatorē senem illū al. iaculatoriæ al. iaculatorem. aliis deest hæc vox. * L. Luculēta res, g L. Aureliani, vt scribis, indicis: al. Aureliani, vt scribis, indicis: vet. iudicis: h v. c. duo facil. al. cū habeat deos facileis, k L. Fusia. l L. a. d. m L. De Prociliorū. n v. c. non mihi, vt quod. Iam fort. non. mihi notius, quàm tibi: Iam intell. o al. & eius Domitius compet. p L. in populum. q L. At Pont. al. al. res ad

sen. r L. Veient. Terentium tribunum pl. app. † ita Veiectorantius & Veiectorancius. s al. res cedit senatum. t al. cùm lex.

chio egissent, *y* rem ad senatum detulerunt. Hic abdera, non tacente me. Dices, tamē tu non quiescis? Ignosce, vix possum. Verumtamen quid tam ridiculum? Senatus decreuerat, ne priùs comitia haberentur, quàm lex lata esset: siqui intercessisset, res integra referretur. Cœpta ferri leuiter. Intercessum non inuitis. res ad senatum. De ea re ita censuerunt, COMITIA PRIMO QVOQVE TEMPORE HABERI CENSERE. Scaurus, qui erat paucis diebus illis absolutus, cùm ego patrem eius ornatissimè defendissem, obnuntiationibus per *x* Scæuolam interpositis, singulis diebus vsque ad prid Kalen. Octob. quo ego hæc die scripsi, sublatis, populo tributim domi suæ satisfecerat. Sed tamen etsi vberior liberalitas huius, gratior esse videbatur eorum, qui occuparant. Cuperem vultum videre tuum, cùm hæc legeres. nam profectò *y* rem non habes nullam, hæc negotia multarum nundinarum fore. Sed senatus hodie fuerat futurus. id est, Kalendis Octob iam enim *z* luciscit. ibi loquetur preter Antiū, & Fauonium *a* liber nemo. nā Cato ægrotat. de me nihil timueris: sed tamen promitto nihil. Quid quæris aliud? Iudica credo Drusus, Scaurus 5 nō fecisse videtur. tres candidati fore rei putabātur, Domitius à Mēmio Messala, à Q. Pōpeio Rufo, Scaurus à Triario, aut à L. Cæsare. Quid poteris, inquies, pro iis dicere? *Ne viuam* si scio. In illis quidē tribus libris 6 quos tu *dilaudas, nihil reperio *7 Paccianæ epistolæ respōdi. cognosce cetera. Ex fratris literis incredibilia quædā de Cęsaris in me amore cognoui, eáq; sunt ipsius Cęsaris vberrimis literis cōfirmata. Britannici belli exitus exspectatur cōstat enim, aditus insulæ esse 8 *a* munitos mirificis molibus: etiā illud iā cognitū est, neq; argēti *b* scrupulum esse vllū in illa insula, neq; vllā spē prædæ, nisi ex mancipiis: ex quibus nullos puto te literis, aut musicis eruditos exspectare. Paulus in medio foro basilicam *c* iam penè 9 texuit iisdem antiquis columnis;

v res ad sen.

x L. Scæuolam.

y for. spem non hab. nul. o. v. c. rem habes nullā, hæc negotia.

z L. lucescit.

a L. libere nemo.

* vet. dio-nā Cato laudas, Pitocus adeò laudas,

* ab asterisco in finē huius epistolæ in editione Stephani in sequentem epistolam totum est mēdosè translatum.

* al. miratos.

b L. scripulum, & ita v. c.

c v. c. iam pænè texerit iisdem.

illam autem, quam locauit, facit magnificentissimam Quid quæris? nihil gratius illo monumento, nihil gloriosius. Itaque Cæsaris amici (me dico, & Oppium) dissi umparis licet, monumentum illud, quod tu tollere laudibus solebas, i o d * vt forum laxaremus, & vsq; ad atrium Libertatis explicaremus, contemsimus sexcenties LLS. Cum priuatis † * non poterat trāsigi minore pecunia. efficiemus rem gloriosissimam. nam in Campo Martio septa e tribunitiis comitiis marmorea sumus, & tecta facturi, eáque cingemus excelsa porticu, vt mille passuum conficiatur. Simul adiungetur huic operi villa etiam publica Dicis, † Quid mihi hoc monumentum prod rit? f ad quid laboramus res Romanas? non enim te puto de lustro, quod iam desperatum est, aut de iudiciis, quæ g lege † Coctia fiant, quærere. Nunc te obiurgari patere, si iure. scribis enim in ea epistola, quam C. h Domitius mihi reddidit, Buth oto datam, in Asiam tibi eundum esse te arbitrari. mihi mehercule nihil videbatur esse, in quo rantulu n interesset, vtrùm per procuratores ageres an per teipsum, i ne toties, & tam lōgè abesses. Sed hæc mallem integra re tecū egisse. p: ofectò enim aliquid egissē. Nūc reprimam susceptā k obiurgationem, vtinā valeat ad celeritatem reditus tui. Ego ad te propterea minùs sæpe scribo quòd certum nō habeo, vbi sis, aut vbi futurus sis. huic tamen nescio cui, quòd videbatur iste visurus esse, putaui dādas esse literas. Tu, quoniam iturum te in Asiam esse putas, ad quæ tempora te l exspectem, facias me certiorem velim, & de Eutychide quid egeris. Vale.

d L. vt laxaremus, & v.
* al. vt deū al. vt eos al. vt eorū.
* Faërn. non habet negationē, non.
e v.c. tributis.
f fort. ad quietem. Habes res Romanas. non en.
g L. lege Plotia al. lege Cincia
h al. Decimus.
i L. vt ab his toties, & t.
k v.c. obiurgationem. hoc, quod dixi, tātum vtinam valeat ad celer. red. t.
l q. v.c. exspectemus.
m L. transmissionis.
δ' ἔρως Sed.

CICERO ATTICO S. 16

O Expectatas mihi tuas literas: O gratum aduentum: O constantiam promissi, & fidem miram: O nau igationem amandam: quam mehercule ego valde timebam, recordans, superioris tuæ m transmissionis. Sed, nisi fallor, citiùs

:itiùs te, quàm fcribis, videbo. Credo enim te pu-
asse tuas mulieres in Apulia esse: quod cū secus n L. nostræ
rit, quid te Apulia moretur? nā Vestorio dādi sunt reip. γερόν-
lies, & ille Latinus ἀττικισμὸς ex interuallo regu- δρυον. Pe-
landus. Quin tu huc aduolas: 1 & inuisis illius ti vides, nū-
ostræ reip.* germanæ? Putaui † de nummis ante mis ante co
omitia tributim vno loco diuisis palàm inde ab- mitia trib.
olutum Gabinium: detur esse valiturū. De Messa- v. l. diuisi
quód quæris: quid scribam, nescio: o numquam palàm. vi-
idi tam pares candidatos. Massalæ copias nosti. des absol.
caurum Triarius reum fecit. Si quæris, nulla est
magnopere commota συμπάθεια. Sed tamen ha-
et ædilitas eius memoriam non ingratam, & est
endus apud rusticos p in patris memoriam. Re-
qui duo plebeij sic exæquantur, vt Domitius va-
at amicis, adiuuetur tamen non gratissimo mu-
re: Memmius Cæsaris q commendetur militi-
is, Pompeij Gallia nitatur. quibus si non value-
, putant fore aliquem, qui comitia in aduentum
æsaris detrudat, Catone præsertim absoluto.
Nunc de Gabinio habe absoluto Verùm feren-
m est. Quæris, ego me vt gesserim constanter,
libere. Quid ille? inquies, vt ferebat? imma-
ter, meæq; dignitatis, quoad mihi satisfactum
ee, habendam sibi rationem putabat. Quomo-
ergo absolutus? s omnino ΠΟΡΠΑΠΥΜΝΑ.
cusatorum incredibilis infantia, id est, L. Len-
i, L. F. quem fremunt omnes præuaricatum: de-
le Pompeij mira contentio, iudicum sordes.
tamen XXXII. condemnarunt, XXXVIII. ab-
uerunt. iudicia reliqua impendent. Nondum est
nè expeditus. Dices, Tu ergo hæc quomodo
s? Bellè mehercule, & in eo me valde amo A
simus, mi Pomponi. t non omnem modò suc-
n, ac sanguinem, sed etiam colorem, & spe-

* Manut. germanā: Peti vide nūmis ante comitia tributim vno loco diuisis palàm inde absolutum Gabinium. Pius, comitia vno loco diuisis palàm iri absolutum Gabinium: detur etiā valituram.
o L. numquam ego vidi & ita v. c.
p sic q. v.
c. L. in patris memoria. vt alij item v. c.
q al. commendatur.
non pl. r lib. vulg. Nunc vt opinionem

eas rerum, ferendum est hinc inde in finem huius Epistolæ in
sententem transfert Carolus Stephanus.
. omnino γοργεῖα γυμνά. Ita Bosius. Manut. πέρρα πρύμνα:
. omnem non modò succ. & ita v. c.

ciem priſtinam ciuitatis Nulla eſt reſp. quæ delectet, in qua acquieſcam. Idne igitur, inquies, facilè fers? Idipſum. recordor enim, quàm bella, paulisper nobis gubernantibus ciuitas fuerit: quæ mihi gratia rel.ta ſit. nullus dolor me angit. vnum omnia poſſe, *v* diſrumpuntur ij, qui me aliquid poſſe doluerunt, multa mihi dant ſolatia: nec tamen ego de meo ſtatu demigro: quæque vita maximè eſt ad naturam, 4 ad eam me refero, * ad literas, & ſtudia noſtra: dicendi laborē delectatione oratoria conſolor. Domus me, & rura noſtra delectant. *non recordor, vnde ceciderim, ſed vnde ſurrexerim*. Fratrem mecum, & te ſi habebo, per † me iſta pedibus *x* trahūtur. Vobis ἐμφιλοσοφῆσαι poſſum. Locus ille animi noſtri, ſtomachus vbi habitabat olim, 5 *y* concalluit. Priuata modò, & domeſtica nos delectant. miram ſecuritatem videbis. cuius plurimæ mehercule partes ſunt in tuo reditu. Nemo enim in terris eſt mihi tam conſentientibus ſenſibus. Sed accipe alia Res fluit ad interregnum, & eſt nonnullos odor dictaturæ: ſermo quidem multus: qui etiam Gabinium apud timidos iudices adiuuit. Candidati conſulares omnes, rei ambitus accedit etiam Gabinius: quem P. Sulla 6 nō dubitans, † quin * foris eſſet, poſtularat contrà dicente, & nihil obtinente Torquato. Sed omnes abſoluentur, nec poſthac quiſquam damnabitur, niſi qui hominem occiderit. Hoc tamen agitur ſeueriùs. 7 Itaque *z* iudicia calent. M. Fuluius Nobilior condemnatus eſt. Multi alij vrbani ne reſpondēt quidem. Quid aliud noui? * Et tamen, abſoluto Gabinio, ſtomachantes alij iudices, hora pòſt, Antiochum Gabinium 8 neſcio quem, *a* ſolidis pectoribus, libertum accenſum Gabinij, lege * Papia condemnarunt. Itaq; dixit ſtatim reus lege maieſtatis 9 *b* ΟΥΚΟΙΜΡΙCΑΜΑΦΙΗ * Pontinus vult ad IV. Non. Nouemb. triumphare. Huic obuiam Cato, & Seruilius, prætores, apertè, & Q Mucius tribunus. Negāt enim latum

de

v v.c dirūpuntur.
* vulg. &
x L. trahātur. Faër. trahuntur.
y libri vul. concaluit. ita Nonius in concalluit. 162. cap. 2.
* al. fortis.
z q v.c. indicia ita Victor.
* Mure. 14. var. lec. c. 10. eſt tamē abſolutus.
a L. è repopolidis pictoribus.
* Lex papia de maieſtate.
b L. οὔ σοι ἀδρῦς μεγάλα φύει.
Pomt. vult a.d. Mur. 14. Var. c. 10. οὐ σύ μοι προῖκ᾽ ἀφίης, id eſt, non gratis me abſolueris.
* al. Pomtinus al. Pontinus vide 3. Fam. ep. 10

le imperio:& est latum, herculè, insulsè. sed erit tum Pomtino Appius c o s. Cato tamen affirmat, è viuo, illum, non c triumphare. Id ego puto,vt multa eiusdem ad nihil recasurum. Appius sine ege suo sumtu in Ciliciam cogitat d Ab Q. fratre,& à Cæsare accepi ad i x. Kalend. Nouembr. literas,confecta Britãnia,obsidibus acceptis nulla præda imperata tamen pecunia. datas à litoribus Britãniæ e proximo:ad vi. Kalend Octob. exercitum è Britannia reportabant. Q. Pilius erat iam ad Cæsarem profectus.Tu,si aut amor in te est f nostri,ac tuorum,aut vlla veritas,aut, si etiam sapis, ac frui tuis cõmodis cogitas: aduentare & propè adesse iam debes,non mehercule æquo animo te careo:te autem quid mirum, qui Dionysium tantopere desiderem?quem quidem abs te, cùm dies venerit, & ego, & Cicero meus flagitabit. Abs te proximas literas habebam,Ephesò g ad v.Id Sext. datas. Vale.

c L. triumphaturum. Id.
d L. A. Q. fr. acc. a.d. viiii. Kal.
e L. proximè.
f al. noster.
g L. a.d.v. Id.

CICERO ATTICO, S. 17

PVTO te existimare,me nunc oblitum consuetudinis,& instituti mei, rariùs ad te scribere, quàm solebam: sed cùm loca, & itinera tua nihil habere certi h video,neq;in Epeirũ neq; Athenas, neque in Asiam,neq; cuiquã,nisi ad te ipsum proficiscenti,dedi literas. Neque enim i sunt epistolæ nostræ,quæ si perlatæ non sint,nihil ea res nos offensura sit:quæ tãtùm habẽt mysteriorum, vt eas ne librariis quidem ferè committamus. i* Lepi... † k quò excidat.c o s s. flagrant infamia, quòd C. Memmius cand datus pactionem in senatu recitauit, quam * ipse,& suus competitor Domitius cum c o s s. l fecisset,vti ambo L L s quadragena coss.darẽt,si essẽt ipsi coss. ... facti: nisi treis augures dedissẽt,qui se affuisse dicerẽt,cũ lex Curiata ferretur,quę lata nõ esset:m& duos cõsulareis,qui dicerẽt in ornãdis prouinciis cõsularibus scribẽdo affuisse,cùm omnino ne senatus quidẽ n affuisset. Hæc pactio non verbis, sed nominibus, &

h L. viderẽ.
i L. sunt ea ep.
* al. ne verbum quod excidat. Vt fin.
k L. quò res cadat.
* al. ipse suus.
l L. fecissent.
§ Memmius & ...lus...nus
m q. v. c. & duoconsulareis.
n L. fuisset.

o L. perscriptionibus, vide 1. de Ora. & 5. Phili.
p L. cogitare & ita Faër.
q al. furere iust. mendosè.
r v. c. Selicianæ.
s L. & mehercule, cũ Cæs.
t L. vt ad me Qu. scribit.
v v. c. magnus illius aduentu.
x L. Quo die aduenies, &c.
v. c. Quo die ad me venies, si me amas, apud me cũ tuis &c.
* Vet. vt si me Faë. tu si me Vrsin. vbique si me amas.

& o præscriptionibus, multorum tabulis, cùm esse facta diceretur, prolata à Memmio est, nominibus inducti s, auctore Pompeio. Hic Appius erat idem. nihil sanè iacturæ. corruerat alter, & planè, inquã, iacebat. Memmius autem, dirempta coitione, inuito Caluino, planè refrixerat, & teò magis nunc p concitare dictaturam, q fauere iustitio, & omniũ rerum licentiæ. Perspicæ æquitatem animi mei, & ludum, & contemtionem r Seleucianæ prouinciæ, s & meam hercule cum Cæsare suauissimam coniunctionem. hæc enim me vna ex hoc naufragio tabula delectat. qui quidem Quinctũ meum, tuumque (dij boni) quemadmodum tractat, honore, dignitate, gratia! non secus, ac si ego essem imperator, Hibernam legionem eligendi optio delata commodùm, t vt ad me scribit. Hunc tu non ames? Quem igitur istorum? Sed heus tu, scripserámne tibi me esse legatum Pompeio: & extra vrbem quidem fore ex Idibus Ian.? visum est hoc mihi ad multa quadrare. Sed quid plura? coràm (opinor) reliqua: vt tu tamen aliquid exspectes. Dionysio plurimam salutem: cui quidem ego non modò seruaui, sed etiam ædificaui lócum. Quid quæris? Ad summam lætitiam meam quam ex tuo reditu capio, v magnus ex illius aduentu cumulus accedit. x Quo die ad me venies, † * si me amas, apud me cum tuis maneas. Vale.

M. TVL.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD ATTICVM, LIBER QVINTVS.

***

CICERO ATTICO, S. 1

Go verò & tuum in discessu vidi animum,& meo sum ipse testis:quo magis erit tibi videndum, nequid noui decernatur, vt hoc nostrum desiderium ne plus sit annum. De * Annio * Saturnino curasti probè. de satisdando verò,te rogo,quoad eris Romæ, tu, vt satisdes. & sunt aliquot * satisdationes secundum *a* mancipium: in his & Memmianorum prædiorum, vel Hatilianorum De Oppio, factum est, vt volui, & maximè quòd D C C C aperuisti: quæ quidē ego vtique vel versura facta solui volo, ne extrema exactio nostrorum nominum espectetur. Nunc venio ad * transuersum illum extremæ epistolæ tuæ versiculum, in quo me admones de sorore: quæ res se sic habet. Vt veni 1 *b* in Arpinum, cùm ad me frater venisset:in primis nobis sermo, isque multus, de te fuit, ex quo ego veni ad ea, quæ fueramus ego, & tu inter nos de sorore in Tusculano locuti nihil tam vidi mite, nihil tam placatum, quàm tum meus frater erat in sororem tuam:vt † etiam si qua fuerat * ex ratione sumta offensio, non appareret. *c* Illo sic die.Postridie ex Arpinati profecti sumus vt in Arcano Quinctus maneret, dies fecit: ego Aquini:sed prandimus in Arcano(nosti hunc fundum)quò vt venimus, humanissimè Quinctus,Pomponia,inquit, tu inuita * mulieres, 2 *d* ego acciuero * pueros. Nihil po-

* Milone
* Vide hîc Manutiū.
a L. mancupium, si veris tu: Memmianorū prædiorū, vel Atilianorū.
* qui est in transuerso epistolæ scriptus impleta pagina.
b L. in Arpinas.
* Vrs. ex re.
c L. Ille sic dies.
* Terentiā & Tulliolā.
d L. ego viros arciuero.N.
* Q. filium & Marcum fratris filiū.

tuit, mihi quidem vt visum est, dulcis, idque cùm verbis, tum etiam animo, ac vultu. At illa, audientibus nobis. Ego sum, inquit, hîc hospita, id autem ex eo, vt opinor, quòd antecesserat * Statius, vt prandium nobis videret. Tum Quinctus, En, inquit mihi, hæc ego patior quotidie. Dices, Qu d, * quęso, istuc erat? Magnum. Itaque meipsum commouerat: sic absurdè, & aspere verbis, vultúque responderat. Dissimulaui dolens: discubuimus omnes, præter illam: cui tamen Quinctus de mēsa misit. Illa reiecit. Quid multa? nihil meo fratre lenius: nihil asperius tua sorore mihi visum est: & multa prætereo, quæ tum mihi maiori stomacho, quam ipsi Quincto fuerunt. Ego inde Aquinum: Quinctus in Arcano remansit: & Aquinum ad me postridie manè venit, mihique narrauit, nec secum illā dormire voluisse: &, cùm discessura esset, fuisse eiusmodi, qualem ego vidissem. Quid quæris? vel ipsi hoc dicas licet, humanitatem ei, meo iudicio illo die defuisse. Hæc ad te scripsi fortasse pluribus, quàm necesse fuit, vt videres, tuas quoque esse parteis instituendi & monendi. Reliquum est, vt antè, quàm * proficiscare, mandata nostra exhaurias: scribas ad me omnia: e Pōtinū extrudas. Cū profectus eris, cures, vt sciā. Sic habeas, nihil mehercule te mihi nec carius esse, nec suauius. A. Torquatum amantissimè dimisi Minturnis, optimum virum: cui, me ad te f scripsisse aliquid, in sermone, significes velim. Vale.

* Libertus Quincti.
* al. quasi.
* Epirum.
e L. Pomtinum v. c. Pomptinii legatum Ciceronis.
f L. scripsisse de se aliq.

CICERO ATTICO, S. 2

A. D. VI. Id. Maias cùm has dabam literas, ex Pompeiano proficiscebar, vt eo die manerem in Trebulano apud Pontium. Deinde cogitabam sine vlla mora * iusta itinera facere. In Cumano cùm essem, venit ad me (quod mihi pergratum fuit) noster Hortensius: cui deposcenti mea mandata, cetera vniuersè mandaui: Illud propriè, ne

* æqualia.

pate

pateretur, quantum esset in ipso, † prorogari nobis * prouincias in quo eum tu velim confirmes, gratúmque mihi fecisse dicas, quòd venerit ad me, & hoc mihi, prætereáque, si quid opus esset, promiserit. Confirmaui ad eam causam etiã Furniũ nostrum, quem ad annum trib. pleb. videbam fore. Habuimus in Cumano quasi pusillam Romam, tanta erat in his locis multitudo. Cùm interim * Rufio noster, quòd se à Vestorio obseruari videbat, g stratagemate hominem percussit. nã ad me non accessit. Itáne? cum Hortensius veniret, & infirmus, & h & † tam longè Hortensius, cùm maxima præterea multitudo, ille non venit? non, inquam. Non vidisti igitur hominem? inquies. Qui potui non videre, cùm per Emporium Puteolanorum iter facerem? in quo illum agentem aliquid, credo, salutaui. Post etiam iussi valere, & i cùm me è Pãsæ villa, * *nunquid vellem*, rogasset. Hunc hominem parũ gratũ quisquam putet, aut non in eo ipso laudandum, quòd audiri non laborarit? Sed redeo ad illud. Noli putare, mihi aliam cõsolationem esse huius ingentis molestiæ, nisi quòd spero non longiorem annua fore, hoc me ita velle multi non credunt ex consuetudine aliorum. Tu, qui scis, omnem diligentiam adhibebis, tum scilicet, cùm id agi debebit. Cùm ex Epeiro redieris, de rep. scribas ad me velim, si quid erit, quod † * opperiare. nondum enim satis huc erat allatum, quo modo Cæsar ferret de * auctoritate perscripta: erátque rumor de Transpadanis, eos iussos IV. viros creare. Quod si ita est, magnos motus timeo. Sed aliquid ex Pompeio sciam. Vale.

CICERO ATTICO, S. 3

A. D. VI. Id. Maias veni in Trebulanum ad Pontium: ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ sunt tertio abs te die: eodem autem & k ex Pompeiano philotimo dederam ad te literas. nec verò nunc erat sane, l quid scriberem. Qui de republica rumores, scribe quæso. in oppi

* al. prouinciam.
* C. Sempronius Rufus, de quo 8. fam. eb. 8.
g al. stratagemate h.
h v. c. & tã longe, & H. Faern. lõge cùm.
i L. cùm me exiẽs è sua villa, al. cũ me spectãs è sua villa, Vet. Vict. cũ me expẽsa è villa, al. cũ me expense sua villa al. expanse è sua villa, al. ex Pansæ sui villa.
Hac formula vtebantur abituri.
* al. odorere.
* auctoritas perscripta dicitur Senatusconsultum, cui intercesserũt tribuni pl. Dio. 41.
k al. ex Pãsæ Põpeiano L. exiẽs è Pom.
l L. quod scrib.

oppidis enim summum video timorem: sed multæ inania. quid de iis cogites, & quando, scire velim. Ad quas literas tibi rescribi velis, nescio. nullas enim adhuc acceperam, præter quæ †mihi binæ *m* semel in Trebulano redditæ sunt: quarum alteræ edictum P. Licinij habebant (erant autem Nonis Maiis datæ) alteræ rescriptæ ad meas Minturnenscis. Quam vereor, nequid fuerit σπουδαιό-τερον in iis, quas non accepi, quibus rescribi vis! Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionysius nobis cordi est. * Nicanor tuus operam mihi dat egregiam. Iam deest *n* quid scribam, & lucet, *Beneuenti cogitabam hodie. nostra continentia, & diligentia *o* faciemus satis.* A Pontio, ex Trebulano *p* ad v. Id. Maias.

CICERO ATTICO, S. 4

BENEVENTVM veni *q* ad v. Id. Maij. ibi accepi eas literas, quas tu superioribus literis significaueras te dedisse: ad quas ego ipse eo die dederam ex Trebulano à Pontio. Ac binas quidẽ tuas Beneuenti accepi: quarum alteras Fesulanus multo manè mihi dedit alteras scriba Tullius. Gratissima est mihi tua cura de illo meo primo, & maximo *t* mandato: sed tua profectio spem meam debilitat: ac † ne * illud quidem labat, non quo, sed inopia cogimur eo contenti esse. De illo altero, quem scribis tibi visum esse non alienum, *v x* vereor, adduci vt nostra possit (& tuis δυσδραγώγων) πρὸς νεῦσιν esse. Equidem sum facilis: sed tu abieris, *x* &, me † absente, rei habebis rationem meæ. Nam posset aliquid, si vteruis nostrum adesset, agente *y* Seruilio fieri probabile. Nunc *z* si tam res placeat, agẽdi tamen viã

m al. simul aliis deest semel. * Al. sermonis. n L. quod scr. * al. Beneuentum. o v.c. satis faciemus. al. & indul gentia esse sati. faciemus satis. * a. L. Pôtij, p L. a. d v. q L. a. d. v. r q. v. c. à L. Pomtio. s q. v. c. Funisulanus m. & ita L. t L. manda tis: intelligit Tulliæ matrimonium. vide Manut. * al. Marcelli illud quidem labat Pant. ac me illud Bos. ac me ille illuc quidem labat, non quo. v L. vereor, adduci vt nostra possit ad περὶ νεῦσιν: & tuis δυσδιάγωγον ἐςαι. Eq. Bos. vereor vt nostra adduci possit ad περὶ νεῦσιν: & ais δυσδιάγωγον. Esset quidem summè facilis. Sed tu aberis & me absente res. Habebis mei rationem. al. Vereor adduci, vt nostra possit, & vt vis δυσδιάγωγον. Esset sũmè quidẽ facilis. Pãt. absẽte, mei habebis rationẽ I. nec, me abs. rei hab. meæ rat. y L. Seruio, Seruij fil. al. Seruio Seruilij filio. z L. si iam r.

non video. Nunc venio ad illam epistolã, quã accepi à Tullio. De Marcello fecisti diligenter: igitur s. c. si erit factum: scribes ad me. sin minùs: rem tamen conficies. mihi enim attribui oportebit, itẽ Bibulo: sed non dubito, quin s. c. expeditum sit, in quo præsertim sit cõpendiũ populi. De Torquato, probè de Masone, & Ligure, cũ venerint. De illo, quod Cheripus, quoniam hîc quoq; προσ́ϛνευσιν sustuli: ô prouincia! etiámne hic mihi curandus est: *a* Curandus autem ? hactenus, ne quid ad senatũ: *b* Consule, aut numera. nã de ceteris. sed tamen cõmode, quòd cũ Scrofa. *c* De Pontino, rectè scribis. est enim ita, vt, si ante Kalendas Iun. Brundisij futurus sit, minùs vrgendi fuerint M. Annius, & Tullius. Quæ de Sicinio audisti, ea mihi probãtur, modò ne illa exceptio in aliquẽ incurrat bene de nobis meritum. sed considerabimus. rem enim probo. De nostro itinere quod statuero: de quinque præfectis, quid Pompeius facturus sit, cum ex ipso cognoro faciã, vt scias. De Oppio, bene curasti, quòd ei D C C C. exposuisti, idq; quoniam philotimũ habes, perfice, & cognosce rationẽ, *d* &, vt agam amplius, si me amas, priusquã proficiscaris, effice: magna me cura leuaris. Habes ad omnia: etsi pænè præterij, chartam tibi deesse. *e* mea cautio est: siquidem eius inopia minùs multa ad me scribis. Tu verò aufer * ducẽtos: etsi meã in eo parsimoniam huius paginæ contractio significat, *f* dũ acta, & rumores vellet. Iã si qua certa habes de Cæsare, exspecto literas: & alias *g* Pontino de omnibus rebus *h* diligenteis dabis. Vale.

a L. Curandus hactenus, ne quid ad s. al. Curandus autem hactenus, ne quid
b L. aut mi cõsule, aut numera. nã 10. c. reperis. Sed t.
c v. c. De Pomtinio,
d al. &, vt ne angar, ampl.
e q. v. c. mea captio est; al. mera captio est.
* al. ducenties.
f fort cùm acta.
g L. Pomptino v. c. Pomptinio.
h v. c. diligentis.

CICERO ATTICO, S. 25

PLANE deest, quod scribam nã nec, quid mandem, habeo: nihil enim prætermissum est: nec, quid narrem: noui enim * nihil: nec iocandi locus est: ita me multa sollicitant. tantũ tamen scito. Id. Maiis nos Venusia manè *i* proficiscẽteis has dedisse. eo autẽ die credo aliquid actũ in senatu. Sequãtur igitur nos tuæ literæ, quibus non modò

* vet. mihi al. etenim mihi.
i v. c. proficiscentis.

k v. c. omnis. res *k* omneis: sed etiam rumores cognoscamus. eas accipiemus Brundusij. Ibi enim *l* Pontinum ad eam diem, quam, tu scripsisti, exspectare consilium est. Nos, Tarenti quos cum Pompeio διαλόγυς de rep habuerimus, ad te perscribemus. Et si idipsum scire cupio, quod ad tẽpus recte ad te scribere *m* possem, id est, quandiu Romæ futurus sis: vt, aut quò dem posthac literas, sciam, aut ne dẽ frustra. Sed antè quàm proficiscare, vtique explicatum sit illud L L S. X X & D C C C Hoc velim in maximis rebus & maximè necessariis habeas, vt, quod auctore te velle cœpi, adiutore assequar. Vale.

l L. Pomtinum v.c. Pomptinũ.

m L. possim.

CICERO ATTICO, S. 6

TARENTVM veni *o* ad XV. Kalend. Iun Quòd *p* Pontinum statueram exspectare, commodissimum duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompeio consumere: eóq; mágis, quòd ei gratum esse id videbam, qui etiã à me petierit, * vt secũ, & apud se essem quotidie *q* quod concessi libẽter. multos enim eius præclaros de rep. sermones accipiam: instruar etiam cõsiliis idoneis ad hoc nostrum negotium Sed ad te breuior iam in scribendo incipio fieri, dubitans, Romæ ne sis, an iam profectus: quod tamen, quoad ignorabo, scribam aliquid potiùs, quàm committam, vt tibi, cùm possint reddi à me literæ, non reddantur: nec tamen iam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. Mandaui omnia, quæ quidem tu, vt polliceris exhauries: narrabo, cùm aliquid habebo noui. Illud tamen non desinam, *r* dum adesse putabo, de Cæsaris nomine rogare, vt confectum relinquas Auidè exspecto tuas literas, & maximè, vt norim tempus profectionis tuæ. Vale.

o L. a. d.
p L. Pomtinum.
* Consuetudinem & domũ suã significat.
q L. quod ei concessi lib.
r L. dum te adesse.

CICERO ATTICO, S. 7

QVOTIDIE, vel potius in dies singulos breuiores literas ad te mitto. quotidie enim

enim magis ac magis suspicor, te in Epeirum iam profectum: sed tamen, vt mandatum scias me curasse: quot antè, ait se Pompeius * quinos praefectos delaturum nouos, *a* vacationes, iudiciariam * causam. Ego cùm triduum cum Pompeio, & apud Pompeium fuissem, proficiscebar Brũdusium *b* ad XIII. Kal. Iun. ciuem illum egregium relinquebam, & ad haec, quae timentur propulsanda, paratissimum. Tuas literas exspectabo, cùm vt, quid agas, tum vt, vbi scis, sciam. Vale.

* vt quinque praefectis in mea iurisdictione.
a fort. vacationes ob iudiciariam causam. Vacationem à muneribus intelligit.
* munus iudicandi inter Graecos.
b L.a.d.xiiij al.a.d. XIII.

CICERO ATTICO, S. 8

ME & incommoda valetudo, *c* qua iam emerseram, vt pote cùm sine febri laborassem, & *d* Pontini exspectatio, de quo adhuc ne rumor quidem venerat, tenebat duodecimum iam diem Brundusij: sed cursum exspectabamus. Tu, si modò es Romae (vix enim puto) sin es, hoc vehementer animaduertas velim. *e* Romae acceperam literas, Milonem meum queri per literas iniuriam meam, quòd Philotimus socius esset in bonis suis. Id ego ita fieri volui de C. Duronij sententia, quem & amicissimum Miloni perspexeram, & talem virum, qualem tu iudicas, cognoram. eius autem consiliũ, meúmque hoc fuerat: primum, vt in potestate nostra esset res, ne illum † malus emtor *f* alienis mãcipiis, quę permulta *g* secũ habet, spoliaret: deinde, vt Faustae, cui cautum ille esse voluisset, ratum esse fet: erat etiã illud, vt ipsi nos, siquid seruari *h* possit, quàm facillimè seruaremus. Nunc rem totam perspicias velim. nobis enim scribuntur saepe maiora. Sed, si *ille* queritur, si scribit ad amicos, si idem Fausta *vult*: Philotimus (vt ego ei coram dixeram, mihique ille receperat) ne sit, inuito Milone, in bonis nihil nobis *i* fuerat tanti, sin haec leuiora sunt, tu iudicabis. *k* Loquere cum Duronio. Scripsi etiam ad Camillum, ad Lamiam, eóque magis, quòd non confidebam Romae te esse. Summa erit haec: statues, vt * ex fide, fama, réque mea videbitur. Vale.

c L.è qua.
d L. Pontinij.
e fort. Romae accepe ram, Milonem meum q.q.v.c. Roma acceperã literas, Mil.
f al. alienus
al. emptor & alienus mancipiis,
g v. secum
h al. secum
h al. posset,
i al. fuerit.
k al. loquere.
* quia Philotimo promiserat quod ei Milo pro conseruãdis bonis daret cùm sua bona recuperaret.

CICE

CICERO ATTICO, S. 9

l L.a.d.XVII Kalendas.

m L. coniecerant.

n v.c.Leucatam.

o q.v.c.fine his imped. al.fine eis.

p L.facio denique.

ACCIVM venimus *l* ad XVII. Kal. Quinctil. cùm quidem & Corcyræ,& Sybotis muneribus tuis,quæ & Areus, & meus amicus Eutychydes oppiparè,&φιλοπροσηνέστατα nobis *m* concesserant,epulati essemus *saliarem in modum*. Actio maluimus iter facere pedibus,qui incommodissimè nauigassemus:& *n* Leucatem flectere,molestū videbatur. Actuariis autem minutis.† Patras accedere *o* sine impedimentis,nō satis visum est decorum. Ego vt sæpe tu me currētem hortatus es, quotidie meditor,præcipio meis. *p* faciam,d niq;, vt summa modestia,& summa abstinentia munus hoc extraordinarium traducamus Parthus velim quiescat,& fortuna nos iuuet nostra prestabimus. Tu,quæso,quid agas,*q* vbi quoq; hoc tempore futurus sis,*r* quales res nostras Romæ reliqueris, maximè *s* de CXX.& de DCCC. cura, vt sciamus. id vnis diligenter literis datis (quæ ad me vtique perferantur) consequere. Illud tamen (quoniam nunc habes › cùm id non agitur aderis autem ad tempus, *t* vt mihi scripsisti)memento curare per te,& per *v* omneis nostros,in primis per Hortensiū,vt annus noster maneat suo statu,ne quid noui decernatur. Hoc tibi ita mando,vt dubitem, an etiam te rogē vt pugnes,* ne intercaletur sed non audeo tibi omnia onera imponere: annū quidem vtique teneto.Cicero meus,modestissimus,& suauissimus puer, tibi salutem dicit. Dionysium semper equidem,vt scis, dilexi;sed quotidie pluris facio, & mehercule in primis, quòd te amat, nec tui mentionem intermitti finit. Vale.

q v. c. vbi, qnoque tēpore fut.

r v. c. qualis.

s de IIS. XX.

t q. v. c. vt mihi rescripsisti.)

v v. c. omnis.

* ne lōgior fiat administratio prouinciæ.

CICERO ATTICO, S. 10

x v. c. a. d. xvj. al. a.d. vij ita Manut.

y al. Pomtinium.

z al.fine his.

VT Athenas *x* ad XV. Kal. Quinctil. veneram, exspectabam ibi iam quartum diem *y* Pomtinum, neque de eius aduentu certi quidquam habebam. Eram autem totus(crede mihi)tecum, &,quamquam *z* fine iis per me ipse,tamen acriùs,

vesti-

:ſtigiis tuis monitus, de te cogitabam. Quid uæris? non mehercule aliusvllus ſermo, niſi de te? :d tu al:quid de meipſo ſcire fortaſſe mauis. hæc .int. Adhuc ſumtus nec in me aut publicè, aut riuatim, nec * in quemquam comitum. Nihil acipitur * lege Iulia, nihil ab hoſpite perſuaſum :ſt omnibus meis, ſeruiendum eſſe famæ meæ bel-è adhuc. hoc animaduerſum, Græcorum laude, & multo ſermone celebratur. quod ſupereſt, elaboratur in hoc à me, ſicut tibi ſenſi placere: ſed hęc tum laudemus, cùm erunt perorata. Reliqua ſunt eiuſmodi vt meum conſilium ſæpe reprehendam, quod non aliqua ratione ex hoc negotio emerſerim. O rem minimè aptam meis moribus! *a* O illud verum, ἔρδοι τις. Dices, quid adhuc? nondum enim in negotio verſaris. Neſcio, & puto moleſtiora reſtare, *b* etſi hæc ipſa fero equidem fonte, 1 *c* vt puto, & vultu belliſſ. ſed angor intimis ſeſibus: ita multa vel iracundè, vel inſolenter, vel in omni genere ſtulitiæ, inſulcè, arrogantur, & dicuntur, & tacentur quotidie: quæ non quò te celem, non perſcribo., ſed † quia 2 *d* δυσκήλητα ſunt. Itaque admirabere meã βαθύτητα, cùm ſalui redierimus: tanta mihi μελέτη huius virtutis datur. Ergo hæc quoque hactenus. etſi mihi nihil erat propoſitũ ad ſcribendum: quia, quid ageret, vbi terrarum eſſes, ne ſuſpicabar quidẽ: nec hercule vmquam tamdiu ignarus rerum mearum fui, quid de Cæſaris, quid de Milonis nominibus actum ſit: ac nõ modò nemo, ſed ne rumor quidem quiſquam, vt ſciremus, in rep. quid ageretur. Quare, ſi quid erit, quod ſcias de his rebus, quas putabis ſcire me velle, * permihi gratum erit, ſi id curaris ad me perferendum. Quid eſt præterea? nihil ſanè, niſi illud valde me Athenæ delectarunt. *e* Turbæ duntaxat? & vrbis ornamentum, & hominum amores in te, *f* in nos † quædam beneuolentia. Sed multùm 3 & Phi

* De comitibus præſidium. adde l. diem functo. 4. ff. de off. aſſeſſ.
* Vide in 1 à ep. 16. & 21.
a L. O illum verum,
b al. ſed hęc ipſa.
c v. c. vt puto, & volo bel. al. belliſſ. L. vt puto, & volo belliſsimè: ſed al. vt puto, & vultu belliſſ. ſed
d. al. δυσευκοίμητα al. δυσεκκλητα al. δυσεκίλλιτα vel δυσευκήλητα vel δυσευήλατα alij δυσευκοίμιστα vel δυσεζήλλητα Boſius δυσεζήμνια id, eſt abdita.
* al. per mihi erit gratum.
e L. Vrbs dũtaxat! & vrbis orn. & ita v. c.

f in nóſque beneuolentia. al. quædam.

& Philosophia, ἄνω καὶ κάτω. † * si quidem est in Aristo, apud quem erã. nã g Xenonem * tuum, vel nostrum potius, Quincto concesserã : & tamen propter vicinitatem totos dies simul eramus inuicem. Cùm primùm poteris, tua consilia ad me scribas, vt sciam, quid agas, h vbi quoque & maximè quando Romæ futurus sis. Vale.

* al. sic quidè existimac tuus apud quem eram Vrl. sic qui dem existimat Arist. g al. Zenonẽ * al. iunctim h L. vbi quoque tempore Romæ futurus sis.

CICERO ATTICO, S. II

HVI, totiésne me literas dedisse Romam, cùm ad te nullas darem? at verò posthac frustra potiùs dabo, quã si rectè dari potuerint, i cõmittam, vt non dem ne prouincia nobis prorogetur, per fortunas, dum ades, quidquid prouideri potest, prouide. non dici potest, quàm flagrẽ desiderio vrbis, quam vix harum rerum insulsitatẽ feram : k Marcellus † sedendi comes. l & si ille magistratum non gesserit, erat tamen Transpadanus. ita mihi videtur non minùs stomachi m nostro Cæsari fecisse. sed hoc ipse viderit Pompeius mihi quoque videbatur (quod scribis Varronem dicere) in Hispaniam certè iturus. id ego minimè probabam, qui quidem Theophani facilè persuasi, nihil esse melius, n quàm illud, nusquam illum discedere. ergo Græcus incumbet. valet autẽ auctoritas eius apud illum plurimùm. Ego has prid. Non. Quinct. proficiscens Athenis, dedi : cùm ibi decem ipsos fuissem dies, venerat o Pontinus. p nã Cn. Volusius aderat 2 quæstor. tuus vnus Tullius aberat ἀφράκτα Rhodiorum, & dicrota Mitylenæorum habebam. 3 & q aliquid † ἐπίκοπον. De Parthis erat silentium. Quod superest, Dij iuuent. nos adhuc iter per Græciam summa cum admiratione fecimus. Nec mehercule habeo quòd adhuc quem accusem meorum. Videntur mihi nosse nos, nostram

i v. c. committo. k L. Marcellus fœdus in Comensi Sigon. & Manut. Marcellus fœdè in Comensi: subaudi se gessit, vide hic Manut. l L. etsienim ille, m L. nostro, quã Cæsari. al. ac Cæsari n L. quàm illum nusquam discedere. o L. Pontinus al. Pomtinius. p L. iã Qu. Volusius aderat, & quæstor Rufus. vnus Tul. al. vna q. v. c. ἐπίποπον δεῖ: & ita L. Pius aliud ἐπίσκοπον. siue κατάσκοπον, al. ἐπὶ κόνδυ. Bosius ἐπεὶ χρὴ ἔχει. vet. ἔπικον δεῖ. vel ἐπίχον δεῖ.

nostram causam,& conditionem profectionis suæ. planè seruiunt existimationi meæ Quod superest, si verum illud est, r ποῖά περ ἡ δ᾽ ἰσοπολίτα, certè permanebunt. Nihil enim à me fieri ita videbunt, vt sibi sit delinquendi locus Sin id parum profuerit: s fiet aliquid à nobis † seueriùs. nam adhuc lenita te dulces sumus,& (vt spero) proficimus aliquantum. Sed ego hanc, vt singuli dicunt, ἀνεξίαν, in vnum annum meditatus sum, proinde pugna, ne si quid prorogatum sit, turpis inueniar. Nunc redeo s ad quæ mihi mandas. 4 t In præfectis excusatio: iis quos voles, deferto. non ero tam μετίωρος, quam in Apuleio fui. Xenonem tam diligo, quã tu quod idipsum sentire certò scio. Apud Patronem, 5 & reliquos u Barones te in maxima gratia posui.& hercule merito tuo feci. x nam mihi is ter dixit te scripsisse ad se, mihi ex illius literis rẽ illam curæ fuisse, quod ei pergratum erat. sed cùm Patro mecum egisset, vt peterem à vestro Areo pago, ἰσομνηματισμὸν tollerent, quem Polycharmo præt. fecerant commodius visum est y & Xenoni, me,& post ipsi Patroni, ad Memmium scribere: qui pridie, quàm ego Athenas veni, Mitylenas profectus erat: vt is ad suos scriberet, posse id sua voluntate fieri, non enim dubitabat Xeno, quin ab Areopagitis, inuito Memmio impetrari non posset. Memmius autem ædificandi consilium abiecerat: sed erat Patroni iratus. itaque scripsi ad eũ accuratè: cuius epistolæ misi ad te exemplum Tu velim Piliam meis verbis consolere. z indicabo enim tibi: tu illi nihil dixeris. accepi fasciculum in quo erat epistola Piliæ: abstuli, aperui, legi. valde scripta est συμπαθῶς. Brudusio quæ tibi epistolæ redditæ sunt sine mea, a tum videlicet datæ, cùm ego me non bellè haberem. nam illam * νομαι-δρίαν excusationem ne acceperis. Cura vt omnia sciam, sed maximè, vt valeas.

r L. ποῖά περ ἡ δ᾽ ἰσοπολίτα.
s L. ad ea quæ mihi.
t L. in præfectis, excusato tribunos quos voles, deferto. al. in præfectis excusationibus:
u v. c. Varones al. Varrones al. Barones Pius Parrones vide hîc Man.
x L. nam mihi is dixit te scripsisse ad se, &c. al. nã mihi iste dixit te.
y L. & Xenoni, & post ipsi patroni, me ad Mẽ.
z v. c. indicabo tibi.
a v. c. tũ videlicet datas, cùm.
* Bosius. νομαιδρίαν id est ignaniã.

b L.A. d. VIIII. c L.ad Ceivicum: inde G. ita Faer. alij, ad Ceo. * al. demouere. d L. ἀχεϱτηρίων ἰυγγα vidissē. Mur. Var. lec. li. 14. c. 2 leg. ἀκρωτηρίων ἰυρα al. ἀχεϱτηρίων iura al. ἀκροτηρίων iura veter. ἀχεϱτηχοίυρα Bosius omnia ἀκρωτηρίων ἰυρα e al. Helenius, al. Vennonius. f v.c.& L. grauissimus g v.c. Etiam cùm hæc L. h v.c. destrue salierum, pl. al. de seruis salinarum, Bosius de struge ex vet. destrue alterum. al. de strue laterū pl. i L. aliquid

CICERO ATTICO, S. 12

NEGOTIVM magnum est nauigare, atq; id mēse Quintil. Sexto die Delū Athenis venimus. Prid. Nonas Quinctil. à Piræo ad Zostera, vento molesto, qui nos ibidem Nonis tenuit. *b* Ad VIII. Id. *c* ab † Ceo iucundè: inde Gyarum, sæuo vento, non aduerso: hinc Scyrum: inde Delum, vtroque citius quàm vellemus, cursum confecimus. Iā nosti ἀφρακτα Rhodiorum. nihil quod minùs fructum ferre possit. itaque erat in animo nihil festinare, nec me de Delo * mouere, i nisi omnia *d* ἀκρωτηρίων iura vidissem. De Messala ad te statim vt audiui de Gyaro dedi literas, & idipsum consilium nostrum etiam ad Hortensium: cui quidē valde συνηγωνίων. Sed tuas de eius iudicij sermonibus, & mehercule omni de reip. statu literas expecto, πολιτικώτερον quidem scriptas (quoniam meos cum Thallumeto nostro peruolutas libros) eiusmodi, inquàm, literas, ex quibus ego, non quid fiat (nam id vel *e* Helonius, vir, *f* gratissimus potest efficere, cliens tuus) sed quid futurum sit, sciā. *g* Cùm hæc leges habebimus coss. omnia perspicere poteris de Cæsare, de Pompeio, de ipsius iudiciis. Nostra autem negotia (quoniam Romæ cōmoraris) amabo te, explica. Cui rei fugerat me rescribere, 2 *h* de struc† salinarum planè rogo. De aqua, si quid poterit fieri, eo sis animo, quò soles esse. quam ego cùm mea sponte, tum tuis sermonibus æstimo plurimi. ergo *i* quid cōficies. † Præterea si quid Philippus rogauit: * quod in tua re faceres, id velim facias. Plura scribam ad te, cùm constitero. nunc eram planè in medio mari. Vale.

CICERO ATTICO, S. 13

EPHESVM venimus *k* ad XI. Kalend. Sextil. * sexagesimo, & quinto post pugnam *l* Bouillam. Naui-

* al rogat quod in sua re faceret. k L. a. d. XI. * alij quingentesimo & quadragesimo quinto post pugnam &c. l for. ad Bouil. for. Bouilla.

Nauigauimus sine timore,& sine nausea: sed tardiùs,propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem. De concursu,legationum,priuatorum,& de incredibili multitudine, quæ mihi iam Sami,sed mirabilē in modum Ephesi præstò fuit,aut audisse te puto,aut quid ad me attinet? 2 Veruntamen, *m* cùm de ✶Cumanis venissem cum imperio Græci quasi ✶ Ephesio prætori,se alacreis obtulerunt: *n* ex quo intelligere certò scio,multorum annorū ostentationes meas nunc in discrimen esse adductas. sed, vt spero, vtemur ea palæstra, quam à te didicimus, omnibúsque satisfaciemus, & eo faciliùs,quòd in nostra prouincia confectæ sunt pactiones. Sed hactenus præsertim cùm cenanti mihi nuntiaret *o* Sestius, se de nocte proficisci. Tua *p* negotia Ephesi curæ mihi fuerunt: Thermóque, tametsi ante aduentum meum liberalissimè erat pollicitus tuis omnibus, tamen Philogenem, & Seium Rhodium, 3 & *q* Apollonicensem Xenonē commendaui. omnino omnia se facturum recepit. Ego præterea rationem Philogeni,permutationis eius,quam tecum feci, edidi. ergo hæc quoque hactenus. Redeo ad vrbana. Per fortunas (quoniā Romæ manes) primum illud præfulci, atque præmuni,quæso,vt simus annui: ne intercaletur quidem. Deinde exhauri mea mandata,maximéque, † si quid potest,de illo domestico, *r* scrupulum, quem non ignoras. Deinde de Cæsare: cuius in cupiditatem, te auctore, incubui: nec me piget. Et,si intelligis,quàm meū sit scire,& curare, quid in republ. fiat (fiat autem? immò verò etiam quid futurum sit) perscribe ad me omnia, sed diligentissimè: in primisque *s* quid iudiciorum status aut factorum,aut futurorum etiam laboret. De aqua, si curæ est,si quid Philippus aget,*t* animaduertes. Vale.

m L.cùm ciuis Romanus venissē.
* Muret. De cumanius legit var. lec. l.14.
* vide l.4.§ 5.ff.de offic. proconf.
n L.ex quo te intel. & ita v.c.
o L.Cæstius
p al.negotiola.
q L. Apollonidensem Xē.al. Apollonidiensē Bosius Apolloniensem.
r L.scripulū al.scrupulo
s L.nūquid iudic.al. ecquid.
t al. animaduertas.

CICERO ATTICO, S. 14

ANTE, quàm aliquo loco consedero, neque lõgas à me, neque semper mea manu literas exspectabis. cùm autem erit spatium, z vtrumque * præstabo. Nunciter cõficiebamus æstuosa, & puluerulenta via. Dederam Ephesi. pridie has dedi Trallibus. In prouincia mea fore me putabam Kal. nd. Sext. Ex ea die, † * si me amas παράγγελμα ἐνιαύσιον commoueto. tamen interea hæc, quæ vellem, z mihi adferebantur. Primum otium Parthicum: dein, confectæ * pactiones publicanorum postremò, seditio militum sedata ab Appio, stipendiúmque eis vsque ad Idus Quinctil. persolutum. Nos Asia accepit admirabiliter, aduentus noster nemini, ne minimo quidẽ fuit sumtui. Spero meos *u* omneis seruire laudi meæ. tamẽ *x* magno timore sum. *y* sed bene paramus, omnes iam nostri, præter Tullium tuum, venerunt. Erat mihi in animo rectà proficisci ad exercitum: æstiuos menses reliquos rei militari dare, hybernos iurisdictioni. Tu velim, si me nihilo minùs nostri curiosum in rep. quàm te, scribas ad me omnia, quæ sint, *z* quæve futura sint. nihil mihi gratius facere potes: nisi tamen id erit mihi gratissimum, si quæ tibi mandaui, confeceris: in primis, quid illud ἐνδόμυχον, quo mihi scis nihil esse carius. Habes epistolam plenam festinationis, & pulueris, reliquæ subtiliores erunt. Vale.

* al. stabo. al. dabo.
* al. etsi me ἀπάγγελμα ἐνια[?]σιον commouebat tamen al. si meas παράγγελμα
* al. adgerebàtur.
al. rationes Vel factiones.
v v.c. omnis.
x al. in magno timore sum.
y q.v.c. sed bene sperams. & ita L
z v.c. quæ futura s. & ita L.

CICERO ATTICO, S. 15

LAODICEAM veni prid. Kal. Sextil. Ex hoc die clauuum *a* commouebis. Nihil exoptatius aduentu meo, nihil carius: sed est incredibile, quàm me negotij tędeat, ne nõ habeat satis magnũ cãpũ ille tibi non ignotus cursus animi, & industriæ *b* meæ: *c* præclara opera *c* cessent. quippe ius Laodiceæ me dicere, cùm Romæ A. Plotius dicat, & cũ exercitum noster amicus habeat, tantùm me nomen habere duarum legionum exilium? Denique hæc non desidero: lucem, forum, vrbem, domũ, vos

a al. amouebis. vel clauum amouebis. Bosl. clauum anni mouebis.
b al. meæ?
c L. cessant. al. censent.

os desidero. Sed feram, vt potero: sit modò annuum. si prorogatur, actum est. Verùm perfacilè resisti potest, tu modò Romæ sis. Quæris, quid hîc agam. ita viuam, vt maximos sumtus facio. mirificè delector hoc instituto admirabilis abstinentia ex præceptis tuis: vt verear, ne illud quod tecum permutaui, versura mihi soluendum sit. Appij vulnera non refrico: sed apparent, nec oculi possunt. Iter Laodicea faciebam *d* ad VII. Non. Sext. cùm has literas dabam in castra, in Lycaoniam. inde ad Taurum cogitabam, vt, cùm *e* Meophragine signis collatis, si possem de seruo tuo *f* deciderem. *Clitellæ boui sunt impositæ.* * planè non est nostrũ onus: sed feremus. modò, si me amas, *g* sim annuus Adsis tu ad tempus, *h* vt senatum excites. Mirificè solicitus sum, quòd iã diu ignota sunt mihi ista omnia. Quare, vt ad te antè scri, si, cùm cetera, tum resp. cura vt mihi nota sit. 2 *i* Plura scribam aliàs. tardè tibi reddituro, sed dabam familiari homini, ac domestico, C. Andronico Puteolano, tu autem sæpe dare tabellariis publicanorum poteris, per magistros scripturæ, &* portus, & nostrarum diæcesium. Vale.

CICERO ATTICO, S. 16

ETsi in ipso itinere, & via discedebant publicanorum tabellarij, & eramus in cursu, tamen surripiendum aliquid putaui spatij, ne me immemorem mandati tui putares. itaque subsedi in ipsa via, dum hæc, quæ longiorem desiderant orationem, summatim tibi perscriberem. Maxima exspectatione in perditam, & planè euersam in perpetuum prouinciam nos venisse scito pridie Kalend. Sextil. *k* moratus † triduum Laodiceæ, triduum Apameæ, totidem dies *l* Synnade, audiuimus nihil aliud, nisi imperata ἐπικεφάλια soluere non posse: 1 * possessiones omnium venditas, ciuitatum gemitus, ploratus monstra

Iii 4 quædam

d L. a. d.
e L. Morphagene. v. c. Mosragene, Mœragene latronum ducem fuisse dicit Manu.
f al. decernerem.
* Vict. illã ne Boss. Cillane non est vestrum onus. Dores enim κίλλον asinũ vocãt.
g L. sit annuum.
h L. vt senatum totum excites.
i L. Plura scribebam, sciens tardè tibi redditũ iri: sed dabã famil. al. plura scribam, tardè tibi redditu ire: Mala s. plura tibi scribebã, nam tardè quidem reddituro, sed homini familiari C. Andronico has literas dabam.
* portus nostrarũ diœcesium.
k L. morati Vrs. moratos.
l al. Synnade. * vet. ἰυν&s vel ouas.

quædam non hominis, sed feræ nescio cuius immanis. Quid quæris? *m* tædet omnium nos vitæ. Leuantur tamen miseræ ciuitates, quod nullus sit sumtus in nos, neque in legatos, neque in quæstorem, neque in quemquam. Scito non modò nos fænum, aut quod lege * Iulia dari solet, non accipere, sed ne ligna quidem, nec præter quatuor lectos, & tectum quemquam accipere quidquam: multis locis ne tectum quidem, & in tabernaculo manere plerumque. Itaque incredibilem in modũ concursus fiunt ex agris, ex vicis, ex † * domibus omnibus. Mehercule etiam aduentu nostro reuiuiscunt, iustitia, abstinentia, clementia tui Ciceronis. Itaque opiniones omnium superauit Appius, vt audiuit nos venire, in vltimam prouinciã se coniecit Tarsum vsque: ibi forum agit. De Partho silentium est: sed tamen concisos equites nostros à barbaris nuntiabant ij, qui veniebant. Bibulus ne cogitabat quidem etiam nunc in prouinciam suam accedere. id autem *n* facere ob eam causam dicebãt, quòd tardius vellet decedere. Nos in castra properabamus, quæ aberant bidui. Vale.

m L. tædet omnino eos vitæ. for. tædet omneis eos vitę, al. tædet omniũ nos vitæ Bos. tædet omninumos vitæ.

* Legem Iuliam de prouinciis intelligit, de qua supra, ep. 9.

* al. ex domibus mehercule, & iam aduentu nostro reuiuiscunt iustitia,

n al. eum facere.

CICERO ATTICO, S. 17

ACcepi Roma sine epistola tua fasciculum literarum: in quo si modò valuisti, & Romæ fuisti, Philotimi duco esse culpam, non tuam. Hãc epistolam dictaui sedens in rheda, cùm in castra proficiscerer: *o* ab quibus aberam bidui. Paucis diebus habebam certos homines, quibus darem literas. itaque eo me seruaui, nos * tamen, etsi hoc te ex aliis audire malo, sic in prouincia nos gerimus, quod ad abstinentiã attinet, vt nullus teruncius in sumatur in quemquam. id fit etiam legatorum, & tribunorum, & præfectorum diligentia. nã omnes mirificè συμφιλοδοξοῦσιν gloriæ meæ. Lepta noster, mirificus est. sed nunc propero. perscribam ad te paucis diebus omnia. Cicerones nostros

o L. à quib. aber. & ita v.c.

* al. tamen etsi.

ſtros Deiotarus filius, qui rex ab ſenatu appellatus eſt, ſecum in regnũ, dum in æſtiuis nos eſſemus. illum pueris locum eſſe belliſſimũ duximus. *p* Sextias ad me ſcripſit, quæ tecum eſſet de mea domeſtica, & maxima cura locutus, & quid tibi eſſet viſum. Amabo te, incumbe in eam rem, & ad me ſcribe, & quid poſsit, & tu cenſeas. Idẽ ſcripſit, Hortenſium de prorogandа noſtra prouincia dixiſſe neſcio quid mihi in Cumano, diligentiſsimè, ſe, vt annui eſſemus, defenſurum, receperat. Si quidquã me amas, hunc locum ama. Dici non poteſt, quã inuitus à vobis abſim & ſimul hanc gloriam iuſtitiæ, & abſtinentiæ, fore illuſtriorem ſpero, ſi citò deceſſerimus: id quod *q* Scæuolæ contigit, qui ſolos nouem menſes Aſiæ præfuit Appius noſter * cùm me aduentare videret, profectus eſt Tarſum vſque Laodicea. ibi forum agit, cùm ego *r* ſũ in prouincia: quam eius iniuriam non inſector. ſatis enim habeo negotij in ſanandis vulneribus, quæ ſunt impoſita prouinciæ: quod, do operam, vt faciam quàm minima illius contumelia. Sed hoc Bruto noſtro velim dicas: illum feciſſe non bellè, qui aduentu meo quàm longiſſimè potuerit, diſceſſerit. Vale.

p al. Seſtius.
q L. Scæuulæ.
* idẽ ep. 16.
r L. ſim.

CICERO ATTICO, S. 18

QVAM vellem Romæ eſſes, ſi fortè non es. Nihil enim certi habebamus, niſi accepiſſe nos tuas literas *s* ad XIIII. kalend. Sextil. datas, in quibus ſcriptum eſſet, te in Epeirum iterum circiter Kalend. Sextil. Sed ſiue Romæ es, ſiue in Epeiro, Parthi Euphratem tranſiuerunt, duce Pacoro, Orodis, *t* Parthorum regis, filio, *x* cunctis * referto copiis. Bibulus nondum audiebatur eſſe in Syria. Caſsius in oppido Antiochiæ cũ omni exercitu. nos in Cappadocia ad Taurũ cũ exercitu ad Cybiſtra. Hoſtis *u* in Cyrreſtica: quæ Syriæ pars proxima eſt prouinciæ meæ. His de rebus ſcripſi

s L. a. d. XIIII.
t al. regis Parthorum al. Orodæ,
* al. ferè.
v al. in Cirrheſtica:

ad senatum quas literas, si Romæ es, videbis, putésne reddendas: & multa, immò omnia: quorũ *κεφάλαιον nequid inter cæsa, & porrecta* (vt aiunt) *oneris mihi addatur, aut temporis.* Nobis enim hac infirmitate exercitus, inopia sociorum, præsertim fidelium, certissimum subsidium est hyems. Ea si venerit, nec illi antè in meam prouinciam transierint: vnum vereor, ne senatus, propter vrbanarũ rerũ metũ, Põpeium nolit dimittere. Quòd si aliũ ad ver mittit, non laboro. nobis modò temporis nequid prorogetur. Hæc igitur, si Romæ es. sin abes: aut etiam si ades: hæc negotia sic se habent. Stamus animis: & quia consiliis, vt videmur, bonis vtimur, * speramus etiam manu. Tuto consedimus,* copioso à frumento, Ciliciam propè cõspiciente, expedito ad mutãdum * loco: paruo exercitu, sed, vt spero, ad x beneuolentiã erga nos cõsentiẽte: quẽ nos Deiotari aduentu cum suis omnibus copiis, duplicaturi eramus Sociis multò fidelioribus vtimur quàm quisquam vsus † * esset: quibus incredibilis videtur & nostra mansuetudo, & abstinentia, y Delectus habetur ciuium Romanorum. frumentum ex agris in loca tuta comportatur. si fuerit occasio, manu: sin minùs, locis nos defendamus. Quare bono animo es. video enim te, &, quasi corã adsis, ita cerno *συμπάθειαν* amoris tui. Sed te rogo, si vllo pacto fieri poterit, si integra in senatu nostra causa ad Kal. Ian. manserit, vt Romæ sis mense Ian Profectò nihil accipiã iniuriæ, si tu aderis. z Amicos coss. habemus nostros tribunum pl. Furniũ. Verum tua est opus assiduitate. prudentia, gratia. tempus est necessariũ. sed turpe est me pluribus verbis agere tecũ. Cicerones nostri sunt apud Deiotarum. sed, si opus erit, deducentur Rhodum. Tu, si es Romæ, vt soles, diligentissimè. si in Epeiro: mitte tamen ad nos de tuis aliquem tabellarium, vt & tu, quid nos agamus, & nos, quid tu agas, quidque acturus scis, scire possimus. Ego tui Bruti rem sic ago, vt suam

* vet. speramus etiam aruo tuto consedimus à Frumento Mure. 14. var. c. 11. speramus etiam aruo tuto consedimus, al. speramus & in Amano tuto consedimus.
* Bessar. Quo Piso à frumento. Vict. locũ.
x v. c. beniuolentiam.
* al. est.
y al. Dilect.
z L. amicos consules habemus, nostrum tribunum pl. Furnium. & ita v. c.

suam ipse non ageret. sed iam exhibeo pupillum, neque defendo. sunt enim negotia, & lenta, & inania. Faciam tamen satis tibi quidem, cui difficilius est, quàm ipsi. sed certè satisfaciam vtrique. Vale.

a L.eam,& ita v.c.
b L.a.d.

CICERO ATTICO, S. 19

OBSIGNARAM iam epistolam *a* meam, quã puto te modò perlegisse, scriptam mea manu, in qua omnia continentur, cùm subitò Appij tabellarius *b* ad. xi. Kal. Octob. *c* septimo & quadragesimo die Roma celeriter (hui, tam longè!) mihi tuas literas reddidit: ex quibus non dubito, quin vt Pompeium exspectaris, dum Arimino rediret, *d* etiam in Epeirum profectus sis: magisq; vereor, vt scribis, ne in Epeiro solicitus sis, non minùs, quã nos hic sumus. De Atiliano nomine scripsi ad Philotimum, ne appellaret M essalam. Itineris nostri famam ad te peruenisse lætor, magisque lætabor, si reliqua cognoris. Filiolam tuam tibi iam Romæ iucundam esse gaudeo: eamq; quã nũquam vidi, tamen & amo, & amabilem esse *e* certò scio, I *f* Etiam † atque etiam vale. De Patrone, & tuis * condiscipulis, quæ de * Tarentinis in militia laboraui, ea tibi grata esse gaudeo. Quòd scribis, * libenter repulsam tulisse eum, qui cum sororis tuæ filij patruo *g* certaret, magni amoris signum, Itaq; me etiam admonuisti, vt gauderem. nam mihi in mentem non venerat. Non credo, inquis. Vt libet: sed planè gaudeo quoniam τὸ νεμεσᾶν interest, τῷ φθονεῖν. Vale.

c I. septimo quadr.
d L.ita iam
e al. certè scio.
f L. etiam atque etiã valere iube Patronem. & tuos condiscipulos. Quæ de Tarentinis in mil. al.. etiã atque etiã vale Patrone, & tuis &c. al. etiã atque etiã vale, dic Patroni & tuis.
* Epicureis.
* al. Parietinis
* Lips. libẽter te
g for. certa rat.

CICERO ATTICO, S. 20

SATVRNALIBVS manè I se mihi Pindentissæ dediderũt, septimo, & quinquagesimo die, postquam oppugnare eos cœpimus. Qui, malùm, isti *i* Pindentissimæ? qui sunt? inquies: nomen audiui numquam. Quid ego faciam? *k* non potui Ciliciam, Ætoliam, aut Macedoniam reddere. Hoc iam sic habeto, nec hoc exercitu hic tanta negotia geri potuisse. quæ cogno

h L. Pindenissitæ al. Pendẽtissæ al. Pindenissæ
i L. Pindenissitæ?
k al. nũ potui Ciliciã, Aetoliã, aut Macedoniã reddere?

cognosce ἐν ἐπιτομῇ. sic enim concedis mihi proximis literis. Ephesum vt venerim, nosti: *l* qui etiam mihi gratulatus es illius diei *m* celebritate, qua nihil me vmquam delectauit magis. Inde oppidis, his,* quæ erant, mirabiliter accepti Laodiceam prid Kal. Sex. venimus. ibi morati biduum, perillustres fuimus, honorificisque verbis omneis iniurias reuellimus *n* superiores, quod dein † Apameæ quinque dies morati, *o* Synnadis triduū, Philomeli quinque dies, Iconij x. *p* fecimus. nihil ea iurisdictione ęquabilius, nihil lenius, nihil grauius. *q* Inde ad castra veni *r* ad VII. Kal. Septemb. ad III. exercitum lustraui apud Iconium. Ex his castris cùm graues de Parthis nuntij venirent, perrexi in Ciliciam per Cappadociæ partem eam, quæ Ciliciam attingit, eo consilio, vt Armenius Artauasdes, & ipsi Parthi Cappadocia se excludi putarent. Cùm dies quinque ad Cybistra Cappadociæ castra habuissem, certior sum factus, Parthos ab illo aditu Cappadociæ longè abesse: Ciliciæ magis imminere. Itaque confestim iter in Ciliciam feci per Tauri pylas. Tarsum veni *s* ad III. Non. Octobr. Inde ad Amanum contendi, qui Syriā à Cilicia aquarū *t* diuortio diuidit: qui mōs erat hostium plenus sempiternorum. Hîc *v* III. Octob. magnū numerū hostiū *x* cecidimus Castella munitissima nocturno Pōtini aduentu, nostro matutino cepimus, incēdimus, imperatores appellati sumus. Castra *y* paucos post dies habuimus, ea ipsa, quæ contra * Dariū habuerat apud Issum Alexander imperator haud paulò melior, quā aut tu, aut ego. Ibi dies quinque morati, direpto, & vastato Amano, inde discessimus. Interim (*z* scis enim quædā πανικὰ dici, itē τὰ κενὰ τοῦ πολέμου.) rumore aduentus nostri, & Cassio *a* qui Antiochia tenebatur, animus accessit, & Parthis timor iniectus est. Itaq; eos cedenteis ab oppido Cassius insecutus, rē bene gessit: qua in fuga magna auctoritate * Osaces, dux Parthorum, vulnus accepit, cóque

l v. c. quin etiam
m L. celebritatem,
* al. qua ieram,
n L. superioris quadriēnij. Apameæ v. dies mor.
o L. Symnade al. Synnadæ.
p L. F. egimus.
q v. c. Inde in castra
r L. a. d. VII. Kal. Sept. a. d. III. exerc.
s L. a. d. III.
t al. deuortio.
v L. a. d.
x L. occidimus.
y al. paucos dies hab.
* vide 2. Epistolarū, ep. 10.
z L. scis enim dici quædam πανικά, dici item τὰ κ.
a al. à quo Antiochia tenebatur,
* vide Dionem li. 40.

que interiit paucis pòst diebus. Erat *b* in Syria nostrum nomen in gratia. Venit interim Bibulus: credo, voluit appellatione hac inani nobis esse par. In eodem Amano cœpit * *laureolam in * mustaceo quærere.* At ille cohortem primam totam perdidit, centurionémq; primipili * nobilem, sui generis, Asinium Dentonem, & reliquos cohorteis eiusdem, & Sext. Lucilium, T. Gauij Cæpionis locupletis, & splendidi hominis F. tribunum mil Sanè plagam odiosam acceperat cùm re, tum tempore. Nos *Pindenissum, quod oppidum munitissimum Eleuthero cilicum *c* omnium memoria in armis fuit (feri homines, & acres, & omnibus rebus ad defendendum parati) cinximus vallo, & fossa: aggere maximo, vineis, turre altissima, magna tormentorũ copia, multis sagittariis, magno labore apparatu, multis sociis nostris, incolumi exercitu negotium confecimus. Hilara sanè Saturnalia. Militibus quoq;, equis exceptis, reliquam prædam concessimus. Mancipia venibant Saturnalibus tertiis. Cùm hæc scribebã in tribunali, res erat ad LLS.CXX. Hinc exercitum in hyberna agri malè pacati, deducendum Q. fratri dabam: ipse mè Laodiceam recipiebam: Hæc adhuc: sed ad præterita reuertamur. Quòd me maximè hortaris, & quòd pluris est, quam omnia, in quo laboras, vt etiam Ligurino * μώμῳ satisfaciam: moriar, si quidquam fieri potest elegantius. Nec * tamen ego hanc continentiam appello, quæ virtus voluptati resistere videtur. Ego in vita mea nulla vnquam voluptate tanta sum affectus, quanta afficior hac integritate. nec me tam fama (quæ summa est) quàm res ipsa delectat. Quid quæris? fuit tanti. me ipse non noram: nec satis sciebam, *d* quid in hoc genere facere possem. Rectè *e* πεφυσίωμαι. nihil est præclarius. Interim hæc λαμπρά. Ariobarzanes

b al. in Assyria.

* prouerbium est: id est, triũphi cupiditate ductus voluit cum obscuris & infirmis hominibus prius confligere.

* Lauri fosia mustaceis subiiciebantur.

* vide 8. Fam. ep, 6.

* al. nobilẽ sui generis,

* Stephano, πιδυνηδίσσος, Strabonis πιδνιλίασσος, vel πιλινηλίσσος,

c L. omni memoria

* id est, Hortensio acerrimo mei reprehensori. Liguriũ autem vocat, quòd λιγυρὸς id est, arguta esset ejus oratio. De Hortensij in Ciceronẽ animo, vide sup. li. 3. ep. 9. & 1. ad Q. Frat. ep. 3.

* al. iam d for. quid in hoc genere possem e al. πεφυσημαι.

nes opera mea viuit,regnat, ἐν παρόδῳ consilio & auctoritate, & quòd insidiatoribus eius ἀπρόσιτον me,, non modò ἀδωροδόκητον præbui,regem, regnúmque seruaui.Interea è Cappadocia f ne pilum quidem. Brutum abiectum, quantum potui, excitaui:quē nō minùs amo, quàm tu,pæne dixi. quàm te,atq; etiā spero, toto anno imperij nostri teruncíū sumtus in prouincia nullum fore. Habes omnia.Nūc publice literas Romā mittere parabā: vberiores erūt quā si ex Amano misissem. At te Romæ non fore?Sed est totum quid Kalen. Mart. futurū sit.Vereor enim,ut cùm de prouincia agetur si Cæsar resistet:nos retineamur. His tu si adesses,nihil timerem. Redeo ad vrbana : quæ ego diu ignorans ex tuis iucundissimis literis g ad v. Kal. Ian.deniq; cognoui eas diligentissime Philogenes libertus tuus curauit,per longa,& non satis tuta via perferendas. nam quas h Lemnij pueris scribis datas,non acceperam. Iucundè de Cæsare, & quæ senatus decreuit,& quæ tu speras : quibus ille si cedit saluі sumus. Incēdio Plætoriano quòd Leius adustus est,minùs moleste fero Lucceius de Q. Cassio cur tam vehemens fuerit,& quid actum sit,aueo scire.Ego cùm Laodiceam venero,Quincto sororis tuæ filio togam puram iubeor dare:cui moderabor diligentius.4Deiotarus, cuius auxiliis magnis vsus sum,ad me,vt scripsit,cū Ciceronibus Laodiceam venturus erat.Tuas etiā Epiroticas exspecto literas, vt habeam rationem nō modò negotij,verū etiā otij tui. Nicanor in officio est, & à me liberaliter tractatur:quem,vt puto,Romā,cum literis publicis mittam,vt & diligentiùs perferantur,& idē ad me certa de te,& à te referat. Alexis quòd mihi toties salutem adscribit,est gratū. Sed cur non suis literis idē facit,quod meus ad te Alexis facit?Phemio quæritur κέρας. Sed hæc hactenus.Cura,vt valeas,& vt sciā,quando cogites Romā.Etiam atq; etiā vale. Tua, tuosq; Thermo, & præsens Ephesi diligentissimè commendaram, & nunc

f L. ne pilū quidem,atque etiam spero toto anno imp. n. terunc. sumt.in pr. nullum fore Brutum. abiect. q.p. excitam: q. n. m. a.q.t. penè d. quā te. Habes omn.
g L.a.d.v.
h L. Lenij

nunc per literas: ipsúmq; intellexi esse perstudiosū tui: Tu velim, quod antea ad te scripsi, de domo *i* Pamnenis des operā, vt quod tuo, meóq; beneficio puer habet, cures nequa ratione conuellatur. *k* vtrique nostrûm existimo, tum mihi erit pergratum. Vale.

i L. Pammeni,
k L. vtriq; nostrū honestū exist.

CICERO ATTICO, S. 21

TE in Epeirum saluum venisse, &, vt scribis, ex sententia nauigasse, vehementer gaudeo: non esse Romæ meo tempore pernecessario, submoleste fero. Hoc me tamen consolor, quod non spero te illic iucundè hiemare, * & † libenter requiescere. Cassius frater Q. Cassii familiaris tui, *l* pudentiores illas literas miserat (de quibus tu ex me requiris, quid sibi voluerint) quàm eas, quas postea misit: † quibus * per se scribit confectum esse Parthicum bellum. Recesserant illi quidem ab Antiochia ante Bibuli aduentum, sed nullo nostro· εὐημερή-ματι: hodie verò hiemant in Cyrrhestica, maximúque bellum impendet. Nam & * Orodes, regis Parthorum filius, in *prouincia nostra est: nec dubitat Deiotarus, cuius * filio pacta est * Artauasdis filia (ex quo sciri potest) quin cū omnibus copiis ipse prima æstate Euphratem transiturus sit. Quo autē die Cassij literæ victrices in senatu recitatæ sunt. id est, Non. Octobrib. eodē meæ tumultū nunciantes. Axius noster ait nostras auctoritatis plenas fuisse: illis negatum creditum. Bibuli nondū erant allatæ, quas certò scio plenas timoris fore. Ex iis rebus hoc vereor, ne, cùm Pōpeius propter metū rerum nouarum nusquam dimittatur, Cæsari nullus honos à senatu habeatur: dū hic nodus *m* expediatur, non putet senatus, nos antè, quàm successum sit, oportere decedere. nec in tanto motu rerum tantis prouinciis singulos legatos præesse. Hic, nequid mihi prorogetur, quod ne intercessor quidem sustinere possit, horreo: atque eò magis, quòd tu abes, qui consilio, gratia, studio, multis rebus occurreres.

* totū hoc & libenter requiescere deest quibusdam.
l al. prudentiores
* hæc duo per se in quibusdam non habentur.
* al. Orodæ
* Cyrrhestica.
* Appianus in bello Parthico.
* Armeniorum regis.
m for. expeditur,

Sed

Sed dices, me ipsum mihi solicitudinem struere. Cogor: & velim ita sit. Sed omnia metuo, etsi bellum *n ἀκεροτελευταῖον* habet illa tua epistola, quam dedisti nauseans Buthroto. TIBI, VT VIDEO, ET SPERO, NVLLA AD DECEDENDVM *o* MORA: mallem, VT VIDEO: nihil opus fuit, VT SPERO. Acceperam autem satis celeriter Iconij per publicanorum tabellarios, à Lentuli triumpho datas, in his, γλυκύπικρον illud confirmas moram mihi nullam fore. Deinde addis, siquid secus, *p* te ad me fore venturum. *q* Pungunt † me dubitationes tuæ: simul & vides, quas acceperim literas. Nam, quas Hermoni *r* centurionis Camulæ ipse scribis te dedisse, non accepi. Lenij pueris te dedisse, sæpe ad me scripseras. eas Laodiceæ denique, cùm eò venissem III. Id. Febr. Lenius mihi reddidit, datas *s* ad X Kalend. Octobr. Lenio tuas commendationes, & statim verbis, *t* & re aliquo tempore probabo. Hæ literæ cetera vetera habebant: vnum hoc nouum de Cibyratis pantheris. Multum te amo, quòd respondisti M. Octauio, te non putare. sed posthac omnia, I quæ certa non erunt, pro certo negato. Nos enim & nostra sponte bene firmi, & mehercule auctoritate tua inflammati, vicimus omnis (hoc tu ita reperies) cùm abstinentia, tum iustitia, facilitate, clementia. Caue putes, quidquam homines magis vmquam esse miratos, quàm, nullum teruncium, me obtinente prouinciam, sumtus factum esse, nec in remp. nec in quemquam meorum, præterquam in L. Tullium legatum. is, *v* ceteroqui abstinens (sed Iulia lege *x* transita, semel † tamen in diem, non, vt alij solebant, omnibus vicis, præter eum semel, nemo accepit) *y* facit, vt mihi excipiendus sit, cùm teruncium nego sumptus factum: præter eum accepit nemo. Has à nostro Q. Titinio sordes accepimus. Ego, æstiuis confectis, Q. fratrem hibernis, & Ciliciæ præfeci, Q. Volusium, tui Tiberij generum, certum homi

n L. ἀκεροτελευτιον

o v.c erit mora:

p L. te ad me fortaisse esse vẽturũ.

q al. Angunt

r L. centurionis Canuleij scribis te ded. al. centurionis Camulæ li. te ded.

s L. a. d. x. kalen.

t L. & reliquo tempore reprobabo.

v q.v.c. ceteroquin.

x L. transitans, ita Malasp. & Bosius.

y L. hic facit, vt

hominem, z sed mirificè abstinentem, misi in Cyprum, vt ibi pauculos dies esset, nec ciues Rom. pauci, qui illic negociantur, ius sibi dictum negarent. nam euocari ex insula Cyprios non licet. Ipse in Asiam profectus sum Tarso Nonis Ian non mehercule dici potest, qua admiratione Ciliciæ ciuitatum, maximéque Tarsensium. Postea verò, quã Taurum transgressus sum, mirifica exspectatio. Asiæ nostrarum diœcesium, quæ sex mensibus imperij mei nullas meas acceperat literas, numquã hospitem viderat. illud autem tempus quotannis ante me fuerat in hoc quæstu. Ciuitates locupletes, ne in hiberna milites reciperent, magnas pecunias dabant: Cyprij talenta Attica cc. Qua ex insula (non ὑπερβολικῶς, sed verissime loquor) nũmus nullus, me obtinente, *a* erogabatur. Ob hæc beneficia, quibus illi obstupescunt nullos honores mihi, nisi verborum, decerni sino: †statuas, *b* ænea, * τεθρίππα prohibeo: nec sum in vlla alia re molestus ciuitatibus, sed fortasse tibi, qui hæc prædicem de me. perfer, si me amas. tu enim me hæc facere voluisti. Iter igitur ita per Asiam feci, vt etiam fames, *c* qua nihil miserius est, quæ tum erat in hac mea Asia (messis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit. Quacumque iter feci, nulla vi, nullo iudicio, nulla contumelia, auctoritate, & cohortatione perfeci, vt & Græci, & ciues Rom. qui frumentum compresserant, magnum numerum populis pollicerentur. Idib. Febr. quo die has literas dedi, forum institueram agere Laodiceæ Cibyraticum, & Apamense ex Idib. Mart. ibidem Synnadense, Pamphylum: * tum Phemio dispiciam * κέρας Aonium, Isauricum: ex Idib. Maiis, in Ciliciam, vt ibi Iunius consumatur. velim tranquillè à Parthis, Quinctilis, si erit, vt volumus, in itinere est per prouinciam redeuntibus consumendus. Venimus enim in prouinciam Laodiceam Sulpicio, & Marcello coss. prid. Kalend.

z al. sed etiam mirificè abest. al. & mirificèi al. sed mir ficè etiam abstinentẽ.

a I. eregatur. v. c. erogabitur.

b L. fana, τεθρ.

* quadrigæ æneæ, quales decerni solitæ.

c I. qua nihil miserius, q.

* al. cum

* vide 6. ep. I.

lend. Sextil inde nos oportet decedere *d* ad IIII. Kalend. Sextil. Primùm contendam à Qu. fratre, vt se præfici patiatur: quod & illo, & me inuitissimo fiet. sed aliter honestè fieri non potest: præsertim cùm virum optimum, *e* Pomtinum, ne nunc quidem retinere possim. rapit enim hominem Postumius Romam: fortasse etiam * Postumia. Habes consilia nostra. nunc cognosce de Bruto. Familiareis habet Brutus tuus quosdam creditores Salaminiorum. ex Cypro *f* M. Scaptium, & P. Matinium: quos mihi maiorem in modum commendauit. Matinium non noui. Scaptius ad me in castra venit. pollicitus sum curaturum me Bruti causa, vt ei Salaminij pecuniam soluerent. egit gratias. præfecturam petiuit. negaui me cuiquam negotianti dare: quod idem tibi ostenderam. Cn. Pompeio petenti probaram institutum meum. * quid dicam Torquato *g* de M. Lenio tuo? multis aliis? si præfectus vellet esset syngraphæ causa, me curaturum, vt exigeret, gratias egit, discessit. Appius noster turmas aliquot equitum dederat huic Scaptio, per quas Salaminios coërceret, & eundem habuerat præfectum. vexabat Salaminios. Ego equites ex Cypro decedere iussi. molestè tulit Scaptius. Quid multa? vt fidem meam præstarem, cùm ad me Salaminij Tarsum venissent, & vnà Scaptius, imperaui, vt pecuniam soluerent. Multa de syngrapha, de Scaptij iniuriis. negaui me audire. Hortatus sum: petiui etiam pro meis in ciuitatem beneficiis, vt negotium conficerent. *h* Denique dixi me coacturum. Homines non modò non recusare, sed etiam hoc dicere, se à me soluere. quod enim prætori dare consuessent, quoniam ego non acceperam, se à me quodammodo dare, atque etiam minus esse aliquanto in Scaptij nomine, quàm in vectigali prætorio. Collaudaui homines. Rectè, inquit Scaptius: sed subducamus summam. Interim cùm ego in edicto

d L. a. d. IIII. al. a. d. III.

e L. Pontinum, al. Pōtinium,

* Soror vel vxor. Seru. Slpitij.

f al. M' Scaptium,

* al. quid dicā: Torq.

g L. in Lenio tuo? al. in Lænio tuo?

h al. Dixi denique

edicto translatitio, centesimas, me obseruaturū, habere, cū *k* anatocismi anniuersario, ille ex syngrapha postulabat *l* iiii. Quid ais, inquam? possimne contra meum edictū? At ille profert s.c. Lētulo, Philippoq; coss. vt, qui Ciliciā obtineret, ius ex illa syngrapha diceret. Cohorrui primò. *m* etenim erat interitus ciuitatis. Reperio duo s.c. iisdē coss. de eadē syngrapha Salaminij, cū Romæ* versuram facere vellent, nō poterāt: quod lex* Gabinia vetabat. Tū ij, Bruti familiares, freti gratia Bruti, *n* dare volebant, si sibi s.c. caueretur. Fit gratia Bruti s.c. VT NE'VE SALAMINIIS, NE'VE QVI EIS DEDISSET, FRAVDI ESSET. Pecuniā numerarunt: & postea venit in mentē fœneratoribus, nihil se iuuare illud senatuscōsultū, quòd ex syngrapha ius dici lex Gabinia vetaret. Tū fit s.c. *o* *vt ea syngrapha esset, quā ceteræ*, sed vt eodē. Cùm hæc disseruissem, seducit me Scaptius. ait se nihil contrà dicere, sed illos putare talenta cc se debere: ea se velle accipere: debere autem illos paulò minus: *p* rogat, eos ad cc perducam. Optimè, inquam voco illos ad me, remoto Scaptio. Quid vos? quantum inquam, debetis? Respondent, c. vi. Refero ad Scaptium homo clamare. *q* Quid opus est, inquā? rationes conferatis. Assidūt: *r* subducunt: ad nummum conuenit. Illi se numerare velle, vrgere, vt acciperet. Scaptius me rursus seducit: rogat, vt rē sic relinquam. Dedi veniam homini impudenter petenti. Græcis querentibus: *s* vt in fano deponerent, postulantibus, non concessi. Clamare omnes, qui aderant, nihil impudentius Scaptio, qui centesimis cum anatocismo contentus non esset: alij: nihil stultius, Mihi autem impudens magis, quā stultus videbatur. Nam aut bono nomine centesimis contentus erat, aut non bono quaternas

i L. tralatitio,
k L. anatocismo al. anatocis al. anatocismo, al. anatociis
l q.v.c. quaternas.
m al. & erat enim int.
* vide Festum in versura.
* vetabat hæc lex versuram in vrbe facere, aut ex syngrapha ius dicere aduersus prouinciales homines.
n al dare volebant iiii. si sibi al. dare solebāt,
o L. vt ea syngrapha esset eodē iure, quo ceteræ. Nō meliore, quam ceteræ, sed vt eod. al. non vt alio ea Syn. iure esset, & res al. vt ea syng. e. eo. iur. qua vi cæteræ,
p L. rogat, vt eos
q Quid opus est? inquam, nihil potius, quam vt rationes conferatis.
r L. subducunt ad nummum conuenit. Sal. & in f. vide l. 4. in ff. familiæ. Plaut. in Aulul. ac 4. id autem fiebat ad sistendas vsus. l. 28. ff. de administr. tutor.

centesimas sperabat. Habes meam causam: quæ si Bruto non probatur, nescio cur illum amemus. ſ d auunculo eius certè probabitur, præsertim cùm s c. modò factum sit, puto postquam tu profectus, in creditorum causa, vt centesimæ perpetuo fœnore* ducerentur Hoc quid intersit, si tuos digitos noui, certè habes subductum. in quo quidem ὁδοῦ πάρεργον Lucceius, M.F. quæritur apud me per literas, summum esse periculum, ne culpa senatus, his decretis, res ad tabulas nouas perueniat. commemorat, quid olim mali C. Iulius fecerit, cùm ✝ dieculam ɩ dixerit. numquam resp. plus. sed ad rem redeo. Meditare aduersus Brutum causam meam, si hæc causa est, contra quam nihil honestè dici potest præsertim cùm integram rem, & causam reliquerim. Reliqua sunt domestica. ✝ De ἐνδόμυχα probo idem, quod tu ν Postumiæ filio, quoniam Pontidia nugatur. sed vellem adesses. A. Q. fratre his mensibus nihil exspectaris. nam Taurus propter niueis ante mensem Iunium transiri non potest. Thermum, vt rogas creberrimis literis fulcio. P. Valerium negat habere quidquam. Deiotarus rex, eumque ait à se sustentari. Cùm scies, Romæ intercalatum sit, necne, † velim ✝ ad me scribas certum, quo die ✝ mysteria futura sint. Literas tuas minùs paulò exspecto, quàm si Romæ esses: sed tamen exspecto. Vale.

* al. deducerentur. minimum tempus.

ɩ L. duxerit.

* De filia collocanda v v. c. & vulg Postumiæ filiæ.

* al. ad me scribas cæterum,

ɩ* mysteria si vocat cùm mundus patere dicitur. vid. Festum in mundus.

a L. a. d. quinctum Terminalia Laod.

b fort. respondebo χρυσέα χαλκείων sic enim p. al. nec εἰκονομίαν meam instituam: sic enim postulas.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

Liber VI.

CICERO ATTICO, S. I

ACcepi tuas literas a ad quinctum milliare Laodiceæ, quas legi libentissimè, plenissimas amoris, humanitatis, officij, diligentiæ. His igitur b respondebo, * sic enim postulas.

nec

nec οἰκονομίαν meam instituam: sed ordinem conseruabo tuū. Recentissimas à * Cybistris te meas literas habere ais, c ad x. Kal. Octobr. datas: & scire vis, tuas ego quas acceperim. Omneis ferè, quas cōmemoras, præter eas, quas scribis Lētuli pueris, *Equotutico, & Brūdisio datas. Quare non οἴχεται tua industria, quod vereris, sed præclarè ponitur, siquidē id egisti, vt ego delectarer. nā nulla re sū delectatus magis. Quòd meā βαθύτητα in Appio tibi, d libertatē etiā in Bruto *probo, vehemēter gaudeo, e ac putaram paulò secus. Appius enim ad me ex itinere bis, térue * ὑπομεμψιμοίρους literas miserat, quòd quædam à se constituta rescinderem. Vt, si medicus, cum ægrotus alij medico traditus sit, irasci velit ei medico, qui sibi successerit, si, quæ ipse in curando constituerit, f mutet ille: sic Appius, cùm ἐξ ἀναιρέσεως prouinciam curarit, sanguinem miserit, quicquid potuit, detraxerit, mihi tradiderit enectam: προσανατρεφομένην eam à me, non libenter g videt, sed modò g succenset, modò gratias agit. Nihil enim à me fit cū vlla illius contumelia. h tantummodò dissimilitudo meæ rationis offendit hominem. Quid enim potest esse tam dissimile, quàm, illo imperante exaustam esse sumptibus, & iacturis prouinciam: nobis eam obtinentibus, nummum nullum esse erogatum, nec priuatim, nec publicè? * Quid dicā de illius præfectis? comitibus? legatis? etiam de rapinis? de libidinibus? de contumeliis? Nunc autem domus, mehercule, nulla tanto consilio, aut tanta disciplina gubernatur, aut tam modesta est, quàm nostra tota prouincia. * Hanc nonnulli amici Appij ridiculè interpretantur: qui me idcirco putent bene audire velle, vt ille malè audiat: & rectè facere non meæ laudis, sed illius contumeliæ causa. Sin Appius, vt Bruti literæ, quas ad te

* al. Cibyrata.

c L. a. d.

* vide trineratium Antonini.

d v. c. liberalitatem.

* al probari.

e nam putaram paulò secus. al. ac putaram secus.

* al. ὑπομεμψιμοίρους.

f al. immutet ille.

g al. vidit,

g v. c. suscenset, & ita L.

h al. dissimilitudo tantūmodò meæ rat.

* huiusmodi comites erant prouincias administrātibus. l. Senatusc ōsulto 16. ff. de off. præs. l. sed addes. §. diē functo. vlt. ff. locati. l. diem functo. ff. de offi. adses.

dissimilitudinem scilicet Appij cum mea administratione. Alij iunt, Hæc.

te misit, significabant, gratias nobis agis, non molestè fero: sed tamen eo ipso die, quo hæc ante lucem scribebam, cogitabam eius multa iniquè cõstituta, & acta tollere. Nunc venio ad Brutum, quẽ ego omni studio, te auctore, sum complexus: quẽ etiam amare cœperam: sed dico? reuocaui me, ne te offenderem. noli enim putare me quidquam maluisse, *i* quàm: vt mandaris, facerem, nec vlla re plus laborasse. mandatorum autem mihi libellum dedit: iisdémque de rebus tu mecum egeras. Omnia tum diligentissimè persecutus. Primùm ab Ariobarzane sic contendi, vt talenta, quæ mihi pollicebatur, illi daret. Quoad mecum res fuit, perbono loco res, *k* erat. pòst à Pompeij procuratoribus sexcentis premi *l* cœptus est. Pompeius autẽ cùm ob ceteras causas plus potest vnus, quàm ceteri omnes, tum quòd putatur ad bellum Parthicum esse venturus. ei tamen sic nunc soluitur, tricesimo quoque die taléta Attica xxxiii. & hoc ex tributis. Nec id satis efficitur in vsuram menstruam. sed Cn. noster clementer id fert. forte caret: vsura, nec ea solida, contentus est. 2 Alij neque soluit * quidquam, nec potest soluere. Nullum enim ærarium, nullum vectigal habet. Appij instituto tributa imperat. ea vix, in fænus Pompeij quod satis sit, efficiunt. Amici reg s duo, tréſve perdiuites sunt: sed ij suum tam diligenter tenent, quàm ego, aut tu. Equidem non desino tamen per literas rogare, suadere, accusare *k* regem. Deiotarus etiam mihi narrauit, se ad eum legatos misisse de re Bruti: eos sibi responsum retulisse illum non habere, & mehercule ego ita iudico. nihil illo regno spoliatis, nihil rege egentius. itaque aut tutela cogito me abdicare, aut, vt pro Glabrione Scæuola, * fænus, & impendium recusare. Ego tamen quas per te Bruto promiseram præfecturas, *m* M Scaptio, & L. Gauio, qui in regno rem Bruti procurabant, detuli. nec enim in prouincia mea negotiabantur. Tu autem memi

i I. quam eius mandatis satisfacere

k al. fuit.

l al. cœptus. Pomp.

* al. cuiquã

* Ariobarzanem scilicet, quòd taléta, quæ mihi pollicebatur, Bruto non dederit.

* in impendio certamus de dãno, in fænore de lucro illud recipitur, quia numeratum, hoc accipitur, non recipitur, quia ex nũmis tantum debetur.

m L. M. Scaptio,

meministi nos sic agere, vt, quot vellet, præfecturas sumeret, dum ne negotiatori n duas ei prærea dederam: sed ij, quibus petierat, de prouincia decesserant. Nunc cognosce de Salaminiis: quod video sibi etiam nouum accidisse, tanquam mihi. Numquam enim ex illo audiui vllam pecuniam esse suam. Quinetiam libellū ipsius habeo, in quo est, SALAMINII PECVNIAM DEBENT o M. SCAPTIO, ET P. MATINIO FAMILIARIBVS: eos mihi commendat. adscribit etiam, & quasi calcar admouet, p intercessisse à se pro iis magnam pecuniam. Confeceram, vt soluerent, centesimis sexennij ductis cum renouatione singulorum annorum. At Scaptius quaternas postulabat. Metui, si impetrasset ne tu ipse me amare desineres. nam ab edicto meo recessissem, & ciuitatem in * Catonis, & in ipsius Bruti fide locatam, meisque beneficiis ornatam, funditus perdidissem. Atque hoc tempore ipso impingit mihi epistolam Scaptius Bruti, rē illam suo periculo esse. Quod nec mihi vmquam Brutus dixerat, nec tibi. Etiam, vt præfecturam Scaptio deferrem. Id verò per te exceperamus, q negotiatori: quod sicuiquam huic tamen non. fuerat enim præfectus Appio, & quidem habuerat turmas equitum, quibus inclusum in curia senatum Salamine obsederat, vt fame senatores quinque morerentur. Itaque ego, quo die tetigi prouinciam, cùm mihi Cyprij legati * Ephesum obuiam venissent, literas misi, vt equites ex insula statim decederent. His de causis credo Scaptium iniquiùs de me aliquid ad Brutum scripsisse. Sed tamen hoc sum animo: si Brūtus putabit me quaternas centesimas oportuisse decernere, qui in tota prouincia singulas obseruarem, itáque edixissem, idque etiam acerbissimis fæneratoribus probaretur: si præfecturam negotiatori denegatam queretur, quod ego Torquato nostro in tuo r Lenio, Pompeio ipsi in Sext. Statio negaui, &

n L. Itaque duas ei

o al. M' scapt.

p L. intercisse se pro his magn. p.

* Vide 15 Fam. ep. 4 & Str. lib. 14. Vellei. 2.

q L. negotiatori:

* Ephesum primam attingebant, qui per mare Asiam applicabant pro consules, qui mos diu seruatus. l. obseruare. §. 4. in graecum. 4. ff de offic. Proconf.

r al. Lælio,

iis probaui: si equites deductos moleste feret, ac-
cipiam equidem dolorem, mihi illum irasci, sed
multò maiorem, non esse eum talem, qualem pu-
tassem. illud quidem fatebitur Scaptius, me ius
dicente, sibi omnem pecuniam ex edicto meo au-
ferendi potestatem fuisse. Addo etiam illud, quod
vereor tibi ipsi vt probem: consistere vsura de-
buit, quæ erat in edicto meo. deponere volebant.
Impetraui ab Salaminiis, vt silerent. Veniam illi
quidem mihi dederunt: sed quid iis fiet, si huc
Paulus venerit? Sed totum hoc Bruto dedi: qui de
me ad te humanissimas literas scripsit. Ad me au-
tem, etiam cùm rogat aliquid, contumaciter, ar-
roganter, ἀκοινωνήτως solet scribere. Tu autem
velim ad eum scribas de his rebus, vt sciam, quo-
modo hæc accipiat, facies enim me certiorem.
Atque *s* hoc superioribus literis ad te diligenter
perscripseram. sed planè te intelligere volui; mi-
hi non excidisse illud, quod tu ad me quibusdam
literis scripsisses: si nihil aliud de hac prouincia,
nisi illius *t* beneuolentiam deportassem, mihi
id satis esse. *v* Sit sanè, quoniam ita tu vis, sed ta-
men cum eo, credo, quod sine peccato meo fiat.
3 Igitur meo decreto *x* soluatur æs Scaptio: sta-
tim, quàm id rectum sit, tu iudicabis: ne ad Cato-
nem quidem prouocabo. Sed noli me putare ἐγ-
κελεύσματα illa tua abiecisse, quæ mihi in visceri-
bus hærent. Flens mihi meam famam commenda-
sti. quæ epistola tua est, in qua mentionem non fa-
cias? Itaque irascatur qui volet, patiar. τὸ γὰρ εὖ
μετ' ἐμοῦ: præsertim cùm sex libris, tanquam præ-
dibus, *y* me ipse obstrinxerim: quos tibi tam val-
de probari gaudeo: è quibus vnum ἱστορικὸν re-
quiris de Cn. Flauio, Cn. F. ille verò an-
tè decemuiros non fuit, quippe qui ædilis cu-
rulis fuerit. qui magistratus multis annis post
decemuiros institutus est. Quid ergo profecit,
quod protulit fastos? Occultatam putant quo-
dam tempore istam tabulam, vt dies agendi
pete

s L. hæc
t v.c. beniuolentiam
v al. Sit ita sanè,
x L. soluta te Scaptio, statim, quá id decretũ rectum sit, tu iudic. al. statim quod decretum sit tu iudicabis. q. v. c. Igitur decreto meo soluta res Scaptio. al. igitur decreto mèo soluta res Scaptio. quá id rectum sit tu iudicabis. alij nõ soluitur, sed fiscatur legunt.
y al. me ipsum cõstr.

peterentur à paucis. Nec verò pauci sunt auctores, * Cn. Flauium, scribam, fasto, protulisse, actionésq; composuisse: ne me hoc, vel potiùs Africanum (is enim loquitur) commentum putes. z οὐκ ἔλαθες illud de gestu histrionis. tu scelestè suspicaris: ego ἀφελῶς scripsi. De me imperatore scribis, te ex Philotimi literis a cognouisse: sed credo te, iam in Epeiro cùm esses, binas meas de omnibus rebus accepisse, vnas à Pindenisso capto, b alteras à Laodicea: vtrasque tuis pueris datas. quibus de rebus, propter casum nauigandi, per binos tabellarios misi Romam literas publicè. De Tullia mea tibi assentior: scripsisque ad eam, & ad Terentiam mihi placere. tu enim ad me iam antè scripseras, AC VELLEM TE IN TVVM VETEREM GREGEM RETVLISSES. Corrasta verò epistola Memmiana, nihil negotij fuit. multò enim malo hunc à Pontidia, quàm illũ à Seruilia. Quare adiunges c Alfium nostrum, hominem semper d amantem me. nunc credo eò magis, quòd debet etiam fratris Appij amorem erga me cum reliqua hereditate creuisse: qui declarauit, quanti me faceret, cùm sæpe, tum in Brursa. e Næ tu me sollicitudine magna liberaris. Furnij exceptio mihi non placet. f nec ego vllum aliud tempus timeo, nisi quod ille solùm excipit sed scriberem ad te de hoc plura, si Romæ essés. In Pompeio te spem omnem otij ponere non miror. ita res est, remouendúmque censeo g illum dissimulantem. Sed enim οἰκονομία si perturbatior est, tibi assignato. te enim sequor σχεδιάζοντα. Cicerones pueri amant inter se: discunt, exercentur sed alter, vti g dixit Isocrates in Ephoro, & Theopompo, frenis aget, alter calcaribus. Quincto togam puram Liberalibus cogitabam dare. mandauit enim pater. ea sic obseruabo, quasi intercalatum non sit. Dionysius mihi quidem in amoribus est. pueri autem aiunt eum * furenter irasci. sed homo nec doctior, nec sanctior fieri potest: nec tui, meique

* Hunc Cn. Flauiũ ædilem Curulem promde post decemuiros fuisse ait, sed & scribam fastos protulisse, actionésq; propòsuisse Pomp. l. 2. L. 7. ff. de orig. iur. libertini filium scribam Ap. Claudij refert.

z al. οὐκ ἐλαθί σε ill. L. οὐκ ἔλαθες. illud de gestu histrionis, tu scel.

a al. cognosse:

b L. alteras Laodicea.

c al. Officiũ nostr.

d L. amãtẽ mei.

e v. c. Ne tu

f L. nec enim ego.

g L. illud dissimulantem.

g L. Isocrates dixit.

* al. se furenter.

h al. Thermum, & Siluium
i L. Bibulum.
k L. Rhosiaca vasa mandaui. al. Rhosica v.
l. al. Lancibus, splendidißimis canistr. olusc.
m al. Equidem sum magna animi pert.
n v. c. duo q.
o L. nihil moui.

amantior. *h* Thermum, Siluum verè audis laudari. valde se honeste gerunt. Adde M. Nonium, *i* Vibullum: me, si voles Iam Scropha, vellem, haberet, vbi posset. est enim lautum negotium. Ceteri infirmant πολίτευμα Catonis. Hortensio quòd causam meam commendas, valde gratum. De Amiano, spei nihil putat esse Dionysius. Terentij nullum vestigium agnoui. Meragenes certè periit. feci iter per eius possessionem: in qua animal reliquum nullum est. Hęc non noram tum, cum Democrito tuo cùm locutus sum. 4 *k* Rhosij caussam mandaui. Sed heus tu quid cogitas infelicitatis? *l* Lancibus, & splendididissimis canistris, olusculis nos soles pascere. quid te in vasis fictilibus, appositurum putem? κέρας Phemio mandatùm est. reperietur, modò aliquid illo dignum canat. Parthicum bellum impendet. Cassius ineptas literas misit, necdum Bibuli erant allatæ: quibus recitatis, puto fore, vt aliquando commoueatur senatus. *m* Equidem sum in magna animi perturbatione. si, vt opto, non prorogatur nostrum negotium: habeo Iunium, & Quinctilem in metu. Esto, *n* duos quidem menses sustinebit Bibulus. Quid illo fiet, quem reliquero, præsertim si fratrem? quid me autem, si non tam citò decedo? Magna turba est. mihi tamen cum Deiotaro conuenit, vt ille in meis castris esset cum suis copiis omnibus. habet autem cohorteis quadringenarias, nostra armatura xxx. eq. CIↃ. CIↃ. Erit ad sustentandum, quoad Pompeius veniat: qui literis, quas ad me mittit, significat suum negotium illud fore. Hiemant in nostra prouincia Parthi. exspectatur ipse Orodes. Quid quæris? aliquantum est negotij. 5 De Bibuli edicto. *o* nihil noui, præter illam exceptionem, de qua tu ad me scripseris, NIMIS GRAVI PRAEIVDICIO IN ORDINEM NOSTRVM. Ego tamē habeo ἰσοδυναμοῦσαν, sed tectiorem, ex Qu. Mutij P.F. edicto Asiatico, EXTRA QVAM SI ITA NEGO

NEGOTIVM GESTVM EST, VT EO STRARI NON OPORTEAT, EX FIDE BONA: multáque sum secutus p Scæuolæ: in iis illud, in quo sibi libertatem censent Græci datam, vt Græci inter se disceptent suis legibus. Breue autem * edictum est propter hanc meam διαίρεσιν, quòd duobus generibus edicendum putaui: quorum vnum est prouinciale, in quo est de rationibus ciuitatum, de ære alieno, de vsura, de syngraphis: in eodem omnia de publicanis: alterum, quod sine edicto satis commodè transigi non potest. de hereditatũ possessionibus, q de bonis possidendis, magistris faciundis, vendendis: quæ ex edicto & postulari, & fieri solent. tertium, de reliquo iure dicundo, r ἄγραφον reliqui. Dixi, me de eo genere mea decreta ad edicta vrbana accommodaturum. itaq; curo, & satisfacio adhuc omnibus. Græci verò exsultãt, quòd peregrinis iudicibus vtuntur. Nugatoribus quidem, inquies. Quid refert? tamen s se αὐτονομίαν adeptos putant. Vestri enim, credo, t graueis habent Turpionem sutorium, & Vettium mancipem. De publicanis, quid agam, videris quærere. Habeo in deliciis, obsequor, verbis laudo, orno: efficio, ne cui molesti sint. τὸ παραδοξότατον, vsuras eorum. quas pactionibus adscripserat, seruauit etiam Seruilius. Ego sic. diem statuo satis laxam: quam antè si soluerint: dico me centesimas ducturum. si non soluerint: ex pactione. itaque & Græci soluunt toler. bili fœnore, & publicanis res est gratissima: 6 v si illam iam habent: pleno modio, verborum honorem, inuitationem crebam quid plura? sunt omnes ita mihi familiares, vt se quisque maximè putet. Sed tamen μηδὲν αὐτοῖς. scis reliqua. De statua Africani, ὢ πραγμάτων ἀσυγκλώστων. sed me x ipsum delectauit in tuis literis. Ain' tu? Scipionem hic Metellus proauum suum nescit y censorem fuisse? Atqui nihil habuit aliud inscriptum, z nisi Censor, ea statua, quæ ad Opis z aperte posita in excel

P L. Scæuolæ:

* Edictum prouinciale.

q al. de bonis possid. vendendis, magistris faciendis: quæ & ita L.

r L. ἄγραπτον.

s al. αὐτονομίαν se ad.

t v. c. grauis.

v L. Sic illa iam habet, pleno modio: verbor. hon.

x L. idipsum

y L. censorem?

z L. nisi, consul, ita Bozius.

z v. c. parte p. L. parte & ita v. c.

excelso est. *a* in illa autem, quæ est ad πελυδεύκης, inscriptum est, cos. quam esse eiusdem status amictus, anulus, imago ipsa declarat. *b* At hercule ego cùm in turma inauratarum equestrium, quas hic Metellus in Capitolio posuit, animaduertissem in Serapionis subscriptione, Africani imaginem, erratum fabrile putaui. Nunc video Metelli. ὦ ἀνιστορησίαν turpem. nam illud de Flauio, & fastis, si secus est, commune erratum est: & tu bellè ἠπόρησας, & nos publicam propè opinionem secuti sumus, vt multa apud Græcos. Quis enim non dixit, * Εὔπολιν, τὸν τῆς ἀρχαίας, ab Alcibiade nauigante in Siciliam deiectum esse in mare? Redarguit Eratosthenes. affert enim, quas ille post id tempus fabulas docuerit. num idcirco Duris Samius, homo in historia diligens, quòd cum multis errauit, irridetur? Quis * Zaleucum leges Locris scripsisse non dixit? Num igitur iacet Theophrastus, si id à Timæo, tuo familiari reprehensum est? Sed nescire, proauum suum censorem non fuisse, turpe est, præsertim cùm post eum coss. nemo Cornelius, illo viuo, censor fuerit. Quod de Philotimo, & de solutione LL : XX *c* DC. scribis, Philotimum circiter Kalendas Ianuarias in Chersonesum audio venisse. ac mihi ab eo nihil adhuc. Reliqua mea Camillus scribit se accepisse. ea quæ sint, nescio: & aueo scire. *d* Sed hæc posteriùs, & coràm fortasse commodiùs. Illud me, mi Attice, in extrema ferè parte epistolæ commouit. Scribis enim sic, τί λοιπόν; Deinde me obsecras amantissimè, ne obliuiscar vigilare, & vt animaduertam, quæ fiant. Nunquid de quo inaudisti? etsi nihil eiusmodi est, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Nec enim me fefellisset, nec fallet. Sed ista admonitio tua tam accurata, nescio quid mihi significare visa est. de M. Octauio, *e* iterum tibi rescribo, te illi probè respondisse. paulò vellem fidentiùs. nam Cœlius libertum ad me misit, & literas accuratè scriptas, & de pantheris, *f* sed à Cibyratibus.

Re

a L. in illa item, q.

b v. c. vt mercule,

* Eupolem veterem poetam intelligit. Horat. 1. Satyr. 4.

* Aristoteles 2. Politicor.

c L, D. c.

d al. Verùm hæc posterius,

e L. iterum iam tibi refer.

f L. & de ciuitatibus. al. & de Cibyratis. al. ac ciuitatibus, al. ciuitatibus

Rescripsi, alterum me molestè ferre, si ego in tenebris laterem, nec audiretur Romæ, nullum in mea prouincia nummum, nisi in æs alienum, erogari: docuique, nec mihi conciliare pecuniam licere, nec illi capere: monuique eum, quem planè diligo, vt, cùm alios accusasset, cautiùs viueret. Illud autem alterum, alienum esse existimatione mea, Cibyratas imperio meo publicè venari. ☞* Lepta tua epistola gaudio exsultat. etenim scripta bellè est, méque apud eum magna in gratia posuit. Filiola tua gratum mihi fecit, quòd tibi diligenter mandauit, vt mihi salutem adscriberes: gratum etiam Piliæ: sed illa officiosiùs, quòd mihi, *g* quem iampridem numquam videt. Igitur tu quoque salutem vtrique adscribito. *h* Literas daturus prid. Kal. Ian. suauem habui recordationem clarissimi iusiurandi, quod ego non eram oblitus. Magnus enim prætextatus illo die fui. Habes ad omnia, non, vt postulasti, χρύσεα χαλκείων, sed paria paribus *i* respondemus. Ecce autem alia pusilla epistola, quam non relinquam ἀντιφώνητον. Bene *k* mehercule potuit Lucceius Tusculanum: nisi fortè. solet enim cum suo tibicine: & velim scire, quis sit status eius. Lentulum quidem nostrum *l* præter Tusculanum proscripsisse audio. cupio hos expeditos. videre cupio etiam Sextium. *m* addes etiam iis Cœlium: *n* quibus omnibus est, αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. De Memmio restituendo, vt Curio cogitet, te audisse puto. De Egnatij Sidicini nomine, nec nulla, nec magna spe sumus. Pinarium, quem mihi commendas, diligentissimè Deiotarus curat, grauiter ægrum. Respondi etiam minori. Tu velim, dum ero Laodiceæ, id est, ad idus Maij, quàm sæpissimè mecum per literas colloquare, &, cùm Athenas veneris (iam enim sciemus de rebus vrbanis, de prouinciis, quæ omnia in mensem Martium sunt collata) vtique ad me tabellarios

mit-

* al. Lecta tua epistola Dionysius gaudio exsultat.
g for. qua m quidem nũquã vidit.
h L. Literarum datarũ dies prid. Kal. Ian. suauem habuit rec. al. literas daturus prid. Kal. Ianuarias suauẽ habuit recordationẽ
i L. respondimus.
k v.c. mercule
l al. omnia, præter Tusc. al. prætorẽ Tusc. vet. præ re Bos. præ ære.
m q.v.c. ad de si vis, Cœlium:
n L. in quibus

Sed dices, me ipsum mihi solicitudinem struere. Cogor: & velim ita sit. Sed omnia metuo. etsi bellum *n ἀκεροτελευταῖον* habet illa tua epistola, quam dedisti nauseans Buthroto. TIBI, VT VIDEO, ET SPERO, NVLLA AD DECEDENDVM *o* MORA: mallem, VT VIDEO: nihil opus fuit, VT SPERO. Acceperam autem satis celeriter Iconij per publicanorum tabellarios, à Lentuli triumpho datas, in his, γλυκύπικρον illud confirmas moram mihi nullam fore. Deinde addis, siquid secus, *p* te ad me fore venturum. *q* Pungunt † me dubitationes tuæ: simul & vides, quas acceperim literas. Nam, quas Hermoni *r* centurionis Camulæ ipse scribis te dedisse, non accepi. Lenij pueris te dedisse, sæpe ad me scripseras. eas Laodiceæ denique, cùm eò venissem III. Id. Febr. Lenius mihi reddidit, datas *s* ad x Kalend. Octobr. Lenio tuas commendationes, & statim verbis, *t* & re aliquo tempore probabo. Hæ literæ cetera vetera habebant: vnum hoc nouum de Cibyratis pantheris. Multum te amo, quòd respondisti M. Octauio, te non putare. sed posthac omnia, *u* quæ certa non erunt, pro certo negato. Nos enim & nostra sponte bene firmi, & mehercule auctoritate tua inflammati, vicimus omnes (hoc tu ita reperies) cùm abstinentia, tum iustitia, facilitate, clementia. Caue putes, quidquam homines magis vmquam esse miratos, quàm, nullum teruncium, me obtinente prouinciam, sumtus factum esse, nec in remp. nec in quemquam meorum, præterquam in L. Tullium legatum. is, *v* ceteroqui abstinens (sed Iulia lege *x* transita, semel † tamen in diem, non, vt alij solebant, omnibus vicis, præter eum semel, nemo accepit) *y* facit, vt mihi excipiendus sit, cùm teruncium nego sumptus factum: præter eum accepit nemo. Has à nostro Q. Titinio sordes accepimus. Ego, æstiuis confectis, Q. fratrem hibernis, & Ciliciæ præfeci, Q. Volusium, tui Tiberij generum, certum homi

n L. ἀκεροτελευτιον

o v.c. erit mora:

p L. te ad me fortasse esse venturũ.

q al. Angunt

r L. centurionis Canuleij scribis te ded. al. centurionis Camulæ lite ded.

s L. a. d. x. kalen.

t L. & reliquo tempore reprobabo.

v q. v. c. ceteroquin.

x L. transitans, ita Malasp. & Bosius.

y L. hic facit, vt

hominem,z sed †mirificè abstinentem,misi inCyprum,vt ibi pauculos dies esset, nec ciues Rom. pauci,qui illic negociantur, ius sibi dictum negarent.nam euocari ex insula Cyprios non licet.Ipse in Asiam profectus sumTarso Nonis Ian non mehercule dici potest,qua admiratione Ciliciæ ciuitatum,maximéque Tarsensium.Postea verò, quã Taurum transgressus sum, mirifica exspectatio. Asiæ nostrarum diœcesium,quæ sex mensibus imperij mei nullas meas acceperat literas, numquã hospitem viderat. illud autem tempus quotannis ante me fuerat in hoc quæstu. Ciuitates locupletes,ne in hiberna milites reciperent, magnas pecunias dabant:Cyprij talenta Attica cc. Qua ex insula(non ὑπερβολικῶς,sed verissimè loquor)nũmus nullus,me obtinente, *a* erogabatur. Ob hæc beneficia,quibus illi obstupescunt nullos honores mihi,nisi verborum,decerni sino:†statuas,*b* ænea, *τεθρίππα prohibeo:nec sum in vlla alia re molestus ciuitatibus,sed fortasse tibi,qui hæc prædicem de me. perfer, si me amas. tu enim me hæc facere voluisti.Iter igitur ita per Asiam feci,vt etiam fames, *c* qua nihil miserius est, quæ tum erat in hac mea Asia (messis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit. Quacumque iter feci, nulla vi, nullo indicio, nulla contumelia, auctoritate, & cohortatione perfeci, vt & Græci, & ciues Rom. qui frumentum compresserant, magnum numerum populis pollicerentur. Idib. Febr. quo die has literas dedi, forum institueram agere Laodiceæ Cibyraticum, & Apameense ex Idib. Mart. ibidem Synnadense, Pamphylum:* tum Phemio dispiciam * κέρας Aonium, Isauricum: ex Idib. Maiis, in Ciliciam, vt ibi Iunius consumatur. velim tranquillè à Parthis, Quinctilis, si erit, vt volumus, in itinere est per prouinciam redeuntibus consumendus. Venimus enim in prouinciam Laodiceam Sulpicio, & Marcello coss. prid. Ka-

z al. sed etiam mirificè abest.al. & mirificèi al. sed mir ficè etiam abstinentẽ.

a I. erogatur.v.c.erogabitur.

b L. fana, τέθρ.

* quadrigæ æneæ, quales decerni solitæ.

c I. qua nihil miserius,q.

* al. cum

* Vide 6. ep.1.

d L. a. d. IIII. al. a. d. III.

e L. Pontinum, al. Pōtinium,

* Soror vel vxor. Seru. Slpitij.

f al. M' Scaptium,

Kalend. Sextil. inde nos oportet decedere *d* ad IIII. Kalend. Sextil. Primùm contendam à Qu. fratre, vt se præfici patiatur: quod & illo, & me inuitissimo fiet. sed aliter honestè fieri non potest: præsertim cùm virum optimum, *e* Pomtinum, ne nunc quidem retinere possim. rapit enim hominem Postumius Romam: fortasse etiam * Postumia. Habes consilia nostra. nunc cognosce de Bruto. Familiareis habet Brutus tuus quosdam creditores Salaminiorum. ex Cypro *f* M. Scaptium, & P. Matinium: quos mihi maiorem in modum commendauit. Matinium non noui. Scaptius ad me in castra venit. pollicitus sum curaturum me Bruti causa, vt ei Salaminij pecuniam soluerent. egit gratias. præfecturam petiuit. negaui me cuiquam negotianti dare: quod idem tibi ostenderam. Cn. Pompeio petenti probaram institutum meum: * quid dicam Torquato *g* de M. Lenio tuo? multis aliis? si præfectus vellet esset syngraphæ causa, me curaturum, vt exigeret, gratias egit, discessit. Appius noster turmas aliquot equitum dederat huic Scaptio, per quas Salaminios coërceret, & eundem habuerat præfectum. vexabat Salaminios. Ego equites ex Cypro decedere iussi. molestè tulit Scaptius. Quid multa? vt fidem meam præstarem, cùm ad me Salaminij Tarsum venissent, & vnà Scaptius, imperaui, vt pecuniam soluerent. Multa de syngrapha, de Scaptij iniuriis. negaui me audire. Hortatus sum: petiui etiam pro meis in ciuitatem beneficiis, vt negotium conficerent. *h* Denique dixi me coacturum. Homines non modò non recusare, sed etiam hoc dicere, se à me soluere. quod enim prætori dare consuessent, quoniam ego non acceperam, se à me quodammodo dare, atque etiam minus esse aliquanto in Scaptij nomine, quàm in vectigali prætorio. Collaudaui homines. Rectè, inquit Scaptius: sed subducamus summam. Interim cùm ego in

* al. quid dicā: Torq.

g L. in Lenio tuo? al. in Lænio tuo?

h al. Dixi denique

edicto

ed-&c. i tranflatitio,centefimis, me obferuaturũ, habe-ẽ, 2cũ k anatocifmi anniuerfario, ille ex fyngrapha poftulabat l IIII. Quid ais, inquam? poffimne contra meum edictũ? At ille profert s.c. Lẽtulo,Philippoq; coss. vt, qui Ciliciã obtineret, ius ex illa fyngrapha diceret. Cohorrui primò. m etenim erat interitus ciuitatis. Reperio duo s.c. iifdẽ coss. de eadẽ fyngrapha Salaminij, cũ Romæ * verfuram facere vellent, nõ poterãt. quod lex + Gabinia vetabat Tũ ij, Bruti familiares, freti gratia Bruti, n dare volebant, fi fibi s.c. caueretur. Fit gratia Bruti s.c. VT NE'VE SALAMINIIS, NE'VE QVI EIS DEDISSET, FRAVDI ESSET. Pecuniã numerarunt: & poftea venit in mentẽ fœneratoribus, nihil fe iuuare illud fenatufcõfultũ, quòd ex fyngrapha ius dici lex Gabinia vetaret. Tũ fit s.c. o *vt ex fyngrapha effet, quã cetera*, fed vt eodẽ Cùm hæc differuiffem, feducit me Scaptius. ait fe nihil contrà dicere, fed illos putare talenta cc fe debere: ea fe velle accipere: debere autem illos paulò minus: p rogat, eos ad cc perducam. Optimè, inquam voco illos ad me, remoto Scaptio. Quid vos? quantum inquam, debetis? Refpondent, c.VI. Refero ad Scaptium homo clamare. q Quid opus eft, inquã? rationes conferatis. Affidũt: r fubducunt: ad nummum conuenit. Illi fe numerare velle, vrgere, vt acciperet. Scaptius me rurfus feducit: rogat, vt rẽ fic relinquam. Dedi veniam homini impudenter petenti. Græcis quærentibus: s vt in fano deponerent, poftulantibus, non conceffi. Clamare omnes, qui aderant, nihil impudentius Scaptio, qui centefimis cum anatocifmo contentus non effet: alij: nihil ftultius, Mihi autem impudens magis, quã ftultus videbatur. Nam aut bono nomine centefimis contentus erat, aut non bono quaternas

i L. tralatitio,
k L. anatocifmo al. anatocis al. anatocifmo, al. anatociis
l q.v.c. quaternas.
m al. & erat enim int.
* vide Feftum in verfura.
+ vetabat hæc lex verfuram in vrbe facere, aut ex fyngrapha ius dicere aduerfus prouinciales homines.
n al. dare volebant IIII. fi fibi al. dare folebãt,
o L. vt ea fyngrapha effet eodẽ iure, quo ceteræ. Nõ meliore, quam ceteræ, fed vt eod. al. non vt alio ea Syn. iure ef

 cen

fet, & res al. vt ea fyng. e. eo. iur. qua vi cæteræ, p L. rogat, vt eos d. q Quid opus eft? inquam, nihil potius, quam vt rationes conferatis. r L. fubducunt ad nummum conuenit. Sal. & in f. vide l. 4. in f. ff. familiæ. Plaut. in Aulul. ac 4. id autem fiebat ad fiftendas vfuras. l. 28. ff. de adminiftr. tutor.

centesimas sperabat. Habes meam causam: quæ si Bruto non probatur, nescio cur illum amemus. Sed auunculo eius certè probabitur, præsertim cùm s. c. modò factum sit, puto postquam tu profectus, in creditorum causa, vt centesimæ perpetuo fœnore* ducerentur. Hoc quid intersit, si tuos digitos noui, certè habes subductum. in quo quidem ὁδοῦ πάρεργον Lucceius, M. F. quæritur apud me per literas, summum esse periculum, ne culpa senatus, his decretis, res ad tabulas nouas perueniat. commemorat, quid olim mali C. Iulius fecerit, cùm † dieculam † dixerit. numquam resp. plus. sed ad rem redeo. Meditare aduersus Brutum causam meam, si hæc causa est, contra quam nihil honestè dici potest, præsertim cùm integram rem, & causam reliquerim. Reliqua sunt domestica.* De ἐνδομύχῳ probo idem, quod tu v Postumiæ filio, quoniam Pontidia nugatur. sed vellem adesses. A. Q. fratre his mensibus nihil exspectaris. nam Taurus propter niueis ante mensem Iunium transiri non potest. Thermum, vt rogas creberrimis literis fulcio. P. Valerium negat habere quidquam. Deiotarus rex, eumque ait à se sustentari. Cùm scies, Romæ intercalatum sit, necne, † velim * ad me scribas certum, quo die * mysteria futura sint. Literas tuas minùs paulò exspecto, quàm si Romæ esses: sed tamen exspecto. Vale.

* al. deducerentur. minimum tempus.

† L. duxerit.

* De filia collocanda v v. c. & vulg. Postumiæ filiæ.

* al. ad me scribas cæterum,

†* mysteria si vocat cùm mundus patere dicitur. vid. Festum in mundus.

a L. a. d. quinctum Terminalia Laod.

b fort. respondebo χρυσέα χαλκείων sic enim p.

al. nec οἰκονομίαν meam instituam: sic enim postulas.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

Liber VI.

CICERO ATTICO, S. I

ACCEPI tuas literas a ad quinctum milliare Laodiceæ, quas legi libentissimè, plenissimas amoris, humanitatis, officij, diligentiæ. Iis igitur b respondebo, * sic enim postulas.

nec

nec οἰκονομίαν meam instituam: sed ordinem conseruabo tuū. Recentissimas à * Cybistris te meas literas habere ais, c ad x. Kal. Octobr. datas: & scire vis, tuas ego quas acceperim. Omneis ferè, quas cō nemoras, præter eas, quas scribis Lētuli pueris, *Equotutico, & Brūdisio datas. Quare non οἴχεται tua industria, quod vereris, sed præclarè ponitur, siquidē id egisti, vt ego delectarer. nā nulla re sū delectatus magis. Quòd meā βαθύτητα in Appio tibi, d libertatē etiā in Bruto *probo, vehemēter gaudeo, e ac putaram paulò secus. Appius enim ad me ex itinere bis, térue * ὑπομεμψιμοίρους literas miserat, quòd quædam à se constituta rescinderem. Vt, si medicus, cum ægrotus alij medico traditus sit, irasci velit ei medico, qui sibi successerit, si, quæ ipse in curando constituerit, f mutet ille: sic Appius, cùm ἐξ ἀφαιρέσεως prouinciam curarit, sanguinem miserit, quicquid potuit, detraxerit, mihi tradiderit enectam: προσανατρεφομένην eam à me, non libenter g videt, sed modò g succenset, modò gratias agit. Nihil enim à me fit cū vlla illius contumelia. h tantummodò dissimilitudo meæ rationis offendit hominem. Quid enim potest esse tam dissimile, quàm, illo imperante exaustam esse sumptibus, & iacturis prouinciam: nobis eam obtinentibus, nummum nullum esse erogatum, nec priuatim, nec publicè? * Quid dicā de illius præfectis? comitibus? legatis? etiam de rapinis? de libidinibus? de contumeliis? Nunc autem domus, mehercule, nulla tanto consilio, aut tanta disciplina gubernatur, aut tam modesta est, quàm nostra tota prouincia. * Hanc nonnulli amici Appij ridiculè interpretantur: qui me idcirco putent bene audire velle, vt ille malè audiat: & rectè facere non meæ laudis, sed illius contumeliæ causa. Sin Appius, vt Bruti literæ, quas ad te

* al. Cibyrata.
c L. a. d. vide triueratium Antonini.
d v. c. liberalitatem.
* al. probari.
e nam putaram paulò secus. al. ac putaram secus.
* al. ὑπομεμψιμοίρους.
f al. immutet ille.
g al. vidit, g v. c. succenset, & ita L.
h al. dissimilitudo tantūmodò meæ rat.
* huiusmodi comites erant prouincias administrātibus. l. Senatuscōsulto 16. ff. de off. præs. l. sed addes. §. diē functo. vlt. ff. locati. l. diem functo. ff. de offi. adsess.

* dissimilitudinem scilicet Appij cum mea administratione. Alij legunt, Hæc.

te misit, significabant, gratias nobis agit, non moleste fero: sed tamen eo ipso die, quo hæc ante lucem scribebam, cogitabam eius multa iniquè cōstituta, & acta tollere. Nunc venio ad Brutum, quē ego omni studio, te auctore, sum complexus: quē etiam amare cœperam: sed dico? reuocaui me, ne te offenderem. noli enim putare me quidquam maluisse, *i* quàm vt mandaris, facerem, nec vlla re plus laborasse. mandatorum autem mihi libellum dedit: iisdémque de rebus tu mecum egeras. Omnia sum diligentissimè persecutus. Primùm ab Ariobarzane sic contendi, vt talenta, quæ mihi pollicebatur, illi daret. Quoad mecum res fuit, perbono loco res, *k* erat. pòst à Pompeij procuratoribus sexcentis premi *l* cœptus est. Pompeius autē cùm ob ceteras causas plus potest vnus, quàm ceteri omnes, tum quòd putatur ad bellum Parthicum esse venturus. ei tamen sic nunc soluitur, tricesimo quoque die talēta Attica XXXIII. & hoc ex tributis. Nec id satis efficitur in vsuram menstruam, sed Cn. noster clementer id fert. forte caret: vsura, nec ea solida, contentus est. Alij neque soluit* quidquam, nec potest soluere. Nullum enim ærarium, nullum vectigal habet. Appij instituto tributa imperat. ea vix, in fænus Pompeij quod satis sit, efficiunt. Amici regis duo, tresve, perdiuites sunt: sed ij suum tam diligenter tenent, quàm ego, aut tu. Equidem non desino tamen per literas rogare, suadere, accusare* regem. Deiotarus etiam mihi narrauit, se ad eum legatos misisse de re Bruti: eos sibi responsum retulisse illum non habere, & mehercule ego ita iudico. nihil illo regno spoliatis, nihil rege egentius. itaque aut tutela cogito me abdicare, aut, vt pro Glabrione Scæuola, * fænus, & impendium recusare. Ego tamen quas per te Bruto promiseram præfecturas, *m* M Scaptio, & L. Gauio, qui in regno rem Bruti procurabant, detuli. nec enim in prouincia mea negotiabantur. Tu autem memi

i L. quam eius, mandatis satisfacere.

k al. fuit.

l al. cœptus. Pomp.

* al. cuiquā

* Ariobarzanem scilicet, quòd talēta, quæ mihi pollicebatur, Bruto non dederit.

* in impendio certamus de dāno, in fænore de lucro illud recipitur, quia numeratum, hoc accipitur, non recipitur, quia ex nūmis tantum debetur.

m L. M. Scaptio,

meministi nos sic agere, vt, quot vellet, præfecturas sumeret, dum ne negotiatori *n* duas ei præterea dederam: sed ij, quibus petierat, de prouincia decesserant. Nunc cognosce de Salaminiis: quod video sibi etiam nouum accidisse, tanquam mihi. Numquam enim ex illo audiui vllam pecuniam esse suam. Quinetiam libellū ipsius habeo, in quo est, SALAMINII PECVNIAM DEBENT *o* M. SCAPTIO, ET P. MATINIO FAMILIARIBVS: eos mihi commendat. adscribit etiam, & quasi calcar admouet, *p* intercessisse à se pro iis magnam pecuniam. Confeceram, vt soluerent, centesimis sexennij ductis cum renouatione singulorum annorum. At Scaptius quaternas postulabat. Metui, si impetrasset ne tu ipse me amare desineres. nam ab edicto meo recessissem, & ciuitatem in * Catonis, & in ipsius Bruti fide locatam, meisque beneficiis ornatam, funditus perdidissem. Atque hoc tempore ipso impingit mihi epistolam Scaptius Bruti, rē illam suo periculo esse. Quod nec mihi vmquam Brutus dixerat, nec tibi. Etiam, vt præfecturam Scaptio deferrem. Id verò per te exceperamus, *q* negotiatori: quod sicuiquam huic tamen non. fuerat enim præfectus Appio, & quidem habuerat turmas equitum, quibus inclusum in curia senatum Salamine obsederat, vt fame senatores quinque morerentur. Itaque ego, quo die tetigi prouinciam, cùm mihi Cyprij legati * Ephesum obuiam venissent, literas misi, vt equites ex insula statim decederent. His de causis credo Scaptium iniquiùs de me aliquid ad Brutum scripsisse. Sed tamen hoc sum animo: si Brùtus putabit me quaternas centesimas oportuisse decernere, qui in tota prouincia singulas obseruarem, itáque edixissem, idque etiam acerbissimis fœneratoribus probaretur: si præfecturam negotiatori denegatam queretur, quod ego Torquato nostro in tuo *r* Lenio, Pompeio ipsi in Sext. Statio negaui, &

n I. Itaque duas ei

o al. M' scapt.

p L. intercisse se pro his magn. p.

* Vide 15 Fam. ep. 4 & Str. lib. 14. Vellei. 2.

q I. negotiatori:

* Ephesum primam attingebant, qui per mare Asiam applicabant pro consules, qui mos diu seruatus. l. obseruare. §. 4. in greeum. 4. ff de offic. procons.

r al. Lælio,

iis probaui: si equites deductos molestè feret, accipiam equidem dolorem, mihi illum irasci, sed multò maiorem, non esse eum talem, qualem putassem. illud quidem fatebitur Scaptius, me ius dicente, sibi omnem pecuniam ex edicto meo auferendi potestatem fuisse. Addo etiam illud, quod vereor tibi ipsi vt probem: consistere vsura debuit, quæ erat in edicto meo. deponere volebant. Impetraui ab Salaminiis, vt silerent. Veniam illi quidem mihi delerunt: sed quid iis fiet, si huc Paulus venerit? Sed totum hoc Bruto dedi: qui de me ad te humanissimas literas scripsit. Ad me autem, etiam cùm rogat aliquid, contumaciter, arroganter, ἀκοινωνήτως solet scribere. Tu autem velim ad eum scribas de his rebus, vt sciam, quomodo hæc accipiat, facies enim me certiorem. Atque *s* hoc superioribus literis ad te diligenter perscripseram. sed planè te intelligere volui, mihi non excidisse illud, quod tu ad me quibusdam literis scripsisses: si nihil aliud de hac prouincia, nisi illius *t* beneuolentiam deportassem, mihi id satis esse. *v* Sit sanè, quoniam ita tu vis, sed tamen cum eo, credo, quod sine peccato meo fiat. 3 Igitur meo decreto *x* soluatur æs Scaptio: statim, quàm id rectum sit, tu iudicabis: ne ad Catonem quidem prouocabo. Sed noli me putare ἐγκελεύσματα illa tua abiecisse, quæ mihi in visceribus hærent. Flens mihi meam famam commendasti. quæ epistola tua est, in qua mentionem non facias? Itaque irascatur qui volet, patiar. τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ: præsertim cùm sex libris, tanquam prædibus, *y* me ipse obstrinxerim: quos tibi tam valde probari gaudeo: è quibus vnum ἱστορικὸν requiris de Cn. Flauio, Cn. F. ille verò antè decemuiros non fuit, quippe qui ædilis curulis fuerit. qui magistratus multis annis post decemuiros institutus est. Quid ergo profecit, quòd protulit fastos? Occultatam putant quodam tempore istam tabulam, vt dies agendi

pete

s L. hæc
t v.c. beniuolentiam
v al. Sit ita sanè.
x L. soluta te Scaptio, statim, quá id decretũ rectum sit, tu iudic. al. statim quod decretum sit tu iudicabis. q. v. c. Igitur decreto meo soluta res Scaptio. al. igitur decreto mèo soluta res Scaptio. quá id rectum sit tu iudicabis. alij nõ soluitur, sed [illegible]atur legunt.
y al. me ipsum obstr.

peterentur à paucis. Nec verò pauci sunt auctores, * Cn. Flauium, scribam, fasto, protulisse, actionésq; composuisse: ne me hoc, vel potiùs Africanum (is enim loquitur) commentum putes. z οὐκ ἐλαθές illud de gestu histrionis. tu scelestè suspicaris: ego ἀφελῶς scripsi. De me imperatore scribis, te ex Philotimi literis a cognouisse: sed credo te, iam in Epeiro cùm esses, binas meas de omnibus rebus accepisse, vnas à Pindenisso capto, b alteras à Laodicea: vtrasque tuis pueris datas. quibus de rebus, propter casum nauigandi, per binos tabellarios misi Romam literas publicè. De Tullia mea tibi assentior: scripsisque ad eam, & ad Terentiam mihi placere. tu enim ad me iam antè scripseras, AC VELLEM TE IN TVVM VETEREM GREGEM RETVLISSES. Corrupta verò epistola Memmiana, nihil negotij fuit. multò enim malo hunc à Pontidia, quàm illũ à Seruilia. Quare adiunges c Alsium nostrum, hominem semper d amantem me. nunc credo eò magis, quòd debet etiam fratris Appij amorem erga me cum reliqua hereditate creuisse: qui declarauit, quanti me faceret, cùm sæpe, tum in Bursa. e Næ tu me sollicitudine magna liberaris. Furnij exceptio mihi non placet. f nec ego vllum aliud tempus timeo, nisi quod ille solùm excipit sed scriberem ad te de hoc plura, si Romæ essem. In Pompeio te spem omnem otij ponere non miror. ita res est, remouendúmque censeo g illum dissimulantem. Sed enim οἰκονομία si pertubatior est, tibi assignato. te enim sequor σχεδιάζοντα. Cicerones pueri amant inter se: discunt, exercentur sed alter, vti g dixit Isocrates in Ephoro, & Theopompo, frenis aget, alter calcaribus. Quincto togam puram Liberalibus cogitabam dare. mandauit enim pater. ea sic obseruabo, quasi intercalatum non sit. Dionysius mihi quidem in amoribus est. pueri autem aiunt eum * furenter irasci. sed homo nec doctior, nec sanctior fieri potest: nec tui, meique aman

* Hunc Cn. Flauiũ ædilem Curulem promde post decemuiros fuisse ait, sed & scribam fastos protulisse, actionésq; proposuisse Pomp. l. 2. L. 7. ff. de orig. iur. libertini filium scribam Ap. Claudij refert.

z al. οὐκ ἐλαθίσε ill. L. οὐκ ἐλαθές. illud de gestu histrionis, tu scel.

a al. cognosse:

b L. alteras Laodicea.

c al. Officũ nostr.

d L. amãtẽ mei.

e v.c. Ne tu

f L. nec enim ego.

g L. illud dissimulantem.

g L. Isocrates dixit.

* al. se furenter.

h al. Thermum, & Siluium

i L. Bibulum.

amantior. *h* Thermum, Siluum verè audis laudari. valde se honeste gerunt. Adde M. Nonium, *i* Vibullum: me, si voles Iam Scropha, vellem, haberet, vbi posset. est enim lautum negotium. Ceteri infirmant πολίτευμα Catonis. Hortensio quòd causam meam commendas, valde gratum. De Amiano, spei nihil putat esse Dionysius. Terentij nullum vestigium agnoui. Meragenes certè periit. feci iter per eius possessionem: in qua animal reliquum nullum est. Hęc non noram tum, cum Democrito tuo cùm locutus sum. 4 *k* Rhosij causam mandaui. Sed heus tu quid cogitas infelicitatis? *l* Lancibus, & splendidissimis canistris, olusculis nos soles pascere. quid te in vasis fictilibus, appositurum putem? κέρας Phemio mandatùm est. reperietur, modò aliquid illo dignum canat. Parthicum bellum impendet. Cassius ineptas literas misit, necdum Bibuli erant allatæ: quibus recitatis, puto fore, vt aliquando commoueatur senatus. *m* Equidem sum in magna animi perturbatione. si, vt opto, non prorogatur nostrum negotium: habeo Iunium, & Quinctilem in metu. Esto, *n* duos quidem menses sustinebit Bibulus. Quid illo fiet, quem reliquero, præsertim si fratrem? quid me autem, si non tam citò decedo? Magna turba est. mihi tamen cum Deiotaro conuenit, vt ille in meis castris esset cum suis copiis omnibus. habet autem cohorteis quadringenarias, nostra armatura xxx. eq. CIↃ. CIↃ. Erit ad sustentandum, quoad Pompeius veniat: qui literis, quas ad me mittit, significat suum negotium illud fore. Hiemant in nostra prouincia Parthi. exspectatur ipse Orodes. Quid quæris? aliquantum est negotij. 5 De Bibuli edicto. *o* nihil noui, præter illam exceptionem, de qua tu ad me scripseris, NIMIS GRAVI PRAEIVDICIO IN ORDINEM NOSTRVM. Ego tamē habeo ἰσοδυναμοῦσαν, sed tectiorem, ex Qu. Mutij P. F. edicto Asiatico, EXTRA QVAM SI ITA NEGO

k L. Rhosiaca vasa mandaui. al. Rhosica v.

l. al. Lancibus, splendidissimis canistr. olusc.

m al. Equidem sum magna animi pert.

n v. c. duo q.

o L. nihil moui.

NEGOTIVM GESTVM EST, VT EO STRARI NON OPORTEAT, EX FIDE BONA: multáque sum secutus *p* Scæuolæ:in iis illud,in quo sibi libertatem censent Græci datam, vt Græci inter se disceptent suis legibus.Breue autem * edictum est propter hanc meam διαίρεσιν, quòd duobus generibus edicendum putaui: quorum vnum est prouinciale, in quo est de rationibus ciuitatum, de ære alieno, de vsura,de syngraphis: in eodem omnia de publicanis: alterum, quod sine edicto satis commodè transigi non potest. de hereditatũ possessionibus, *q* de bonis possidendis, magistris faciundis,vendendis:quæ ex edicto & postulari,& fieri solent.tertium,de reliquo iure dicundo, *r* ἄγραφον reliqui.Dixi,me de eo genere mea decreta ad edicta vrbana accommodaturum. itaq; curo, & satisfacio adhuc omnibus.Græci verò exsultãt, quòd peregrinis iudicibus vtuntur. Nugatoribus quidem,inquies.Quid refert?tamen *s* se αὐτονομίαν adeptos putant.Vestri enim, credo, *t* graueis habent Turpionem sutorium, & Vettium mancipem. De publicanis,quid agam, videris quærere. Habeo in deliciis, obsequor, verbis laudo, orno: efficio, ne cui molesti sint. τὸ παραδοξότατον, vsuras eorum. quas pactionibus adscripserat, seruauit etiam Seruilius. Ego sic.diem statuo satis laxam:quam antè si soluerint: dico me centesimas ducturum. si non soluerint:ex pactione.itaque & Græci soluunt toler. b.li fœnore, & publicanis res est gratissima: 6 *v* si illam iam habent: pleno modio, verborum honorem, inuitationem crebam quid plura? sunt omnes ita mihi familiares, vt se quisque maximè putet. Sed tamen μηδὲν αὐτοῖς. scis reliqua. De statua Africani, ὢ πραγμάτων ἀσυγκλώστων. sed me *x* ipsum delectauit in tuis literis.Ain' tu?Scipionem hic Metellus proauum suum nescit *y* censorem fuisse? Atqui nihil habuit aliud inscriptum, *z* nisi Censor, ea statua, quæ ad Opis *z* apertè posita in excel

p L. Scæuolæ:

* Edictum prouinciale.

q al.de bonis possid. vendendis, magistris faciendis: quæ & ita L.

r L. ἄγραπτον.

s al. αὐτονομίαν se ad.

t v. c. grauis.

v L. Sic illa iam habēt, pleno modio: verbor.hon.

x L.idipsum

y L.censorem?

z L. nisi, consul, ita Bozius.

z v. c. parte p. L.parte & ita v. c.

a L. in illa item,q. | excelso est. *a* in illa autem, quæ est ad πλυδεύχους, inscriptum est, cos. quam esse eiusdem status ami-

b v. c. vt mercule, | ctus, anulus, imago ipsa declarat. *b* At hercule ego cùm in turma inauratarum equestrium, quas hic Metellus in Capitolio posuit, animaduertissem in Serapionis subscriptione, Africani imaginem, erratum fabrile putaui Nunc video Metelli. ὢ ἀνιστορησίαν turpem. nam illud de Flauio, & fastis, si secus est, commune erratum est: & tu bellè ἠπόρησας, & nos publicam propè opinionem secuti sumus, vt multa apud Græcos. Quis enim non dixit,

* Eupolem veterem poetam intelligit. Horat. I. Satyr. 4. | * Εὔπολιν, τὸν τῆς ἀρχαίας, ab Alcibiade nauigante in Siciliam deiectum esse in mare? Redarguit Eratosthenes. affert enim, quas ille post id tempus fabulas docuerit. num idcirco Duris Samius, homo in historia diligens, quòd cum multis errauit, irridetur?

* Aristoteles 2. Politicor. | Quis * Zaleucum leges Locris scripsisse non dixit? Num igitur iacet Theophrastus, si id à Timæo, tuo familiari reprehensum est? Sed nescire, proauum suum censorem non fuisse, turpe est, præsertim cùm post eum coss. nemo Cornelius, illo viuo, censor fuerit. Quod de Philotimo, & de

c L, IↃ.c. | solutione LL: .XX c DC. scribis, Philotimum circiter Kalendas Ianuarias in Chersonesum audio venisse. ac mihi ab eo nihil adhuc. Reliqua mea Camillus scribit se accepisse. ea quæ sint, ne-

d al. Verùm hæc posterius, | scio: & aueo scire. *d* Sed hæc posteriùs, & coràm fortasse commodiùs. Illud me, mi Attice, in extrema ferè parte epistolæ commouit. Scribis enim sic, τί λοιπόν; Deinde me obsecras amantissimè, ne obliuiscar vigilare, & vt animaduertam,

e L. iterum iam tibi refer. | quæ fiant. Nunquid de quo inaudisti? etsi nihil eiusmodi est, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Nec enim me fefellisset, nec fallet. Sed ista admonitio tua tam ac-

f L. & de ciuitatibus. al. & de Cibyratis. al. ac ciuitatibus, al. ciuitatibus | curata, nescio quid mihi significare visa est. de M. Octauio, *e* iterum tibi rescribo, te illi probè respondisse. paulò vellem fidentiùs. nam Cœlius libertum ad me misit, & literas accuratè scriptas. & de pantheris, *f* sed à Cibyratibus.

Re

Rescripsi, alterum me molestè ferre, si ego in tenebris laterem, nec audiretur Romæ, nullum in mea prouincia nummum, nisi in æs alienum, erogari: docuíque, nec mihi conciliare pecuniam licere, nec illi capere: monuíque eum, quem planè diligo, vt, cùm alios accusasset, cautiùs viueret. Illud autem alterum, alienum esse existimatione mea, Cibyratas imperio meo publicè venari. *Lepta tua epistola gaudio exsultat. etenim scripta bellè est, méque apud eum magna in gratia posuit. Filiola tua gratum mihi fecit, quòd tibi diligenter mandauit, vt mihi salutem adscriberes: gratum etiam Piliæ: sed illa officiosiùs, quòd mihi, g quem iampridem numquam videt. Igitur tu quoque salutem vtrique adscribito. h Literas daturus prid. Kal. Ian. suauem habui recordationem clarissimi iusiurandi, quod ego non eram oblitus. Magnus enim prætextatus illo die fui. Habes ad omnia, non, vt postulasti, χρύσεα χαλκείων, sed paria paribus i respondemus. Ecce autem alia pusilla epistola, quam non relinquam ἀνεντιφώνητον. Bene k mehercule potuit Lucceius Tusculanum: nisi fortè. solet enim cum suo tibicine: & velim scire, quis sit status eius. Lentulum quidem nostrum l præter Tusculanum proscripsisse audio. cupio hos expeditos. videre cupio etiam Sextium. m addes etiam iis Cœlium: n quibus omnibus est, αἰδέσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. De Memmio restituendo, vt Curio cogitet, te audisse puto. De Egnatij Sidicini nomine, nec nulla, nec magna spe sumus. Pinarium, quem mihi commendas, diligentissimè Deiotarus curat, grauiter ægrum. Respondi etiam minori. Tu velim, dum ero Laodiceæ, id est, ad idus Maij, quàm sæpissimè mecum per literas colloquare, & cùm Athenas veneris (iam enim sciemus de rebus vrbanis, de prouinciis, quæ omnia in mensem Martium sunt collata) vtique ad me tabellarios mit-

* al. Lecta tua epistola Dionysius gaudio exsultat.
g for. qua m quidem nũquá vidit.
h L. Literarum datarũ dies prid. Kal. Ian. suauem habuit rec. al. literas daturus prid. Kal. Ianuarias suauẽ habuit recordationẽ
i L. respondimus.
k v.c. mercule
l al. omnia, præter Tusc. al. prætorẽ Tusc. vet. præ re Bos. præ ære.
m q.v.c. ad de si vis, Cœlium:
n L. in quibus

mittas. 8 Sed heus tu, *o* Genuarios, à Cæsare *p* per Orodem talenta Attica L. extorsistis. in quo, vt audio, magnum odium Pompeij suscepistis. putat enim suos nummos vos comedisse, 9 Cæsarem *q* in merito reædificando diligentiorem fore. Hoc ego ex P. Vedio, magno nebulone, sed Pompeij tamen familiari, audiui. Hic Vedius venit mihi obuiam cum duobus essedis, & rheda equis iuncta, & lectica, & familia magna: pro qua si Curio legem pertulerit, L L S. centena pendat necesse est. Erat præterea cynocephalus in essedo: nec deerant onagri. nunquam vidi hominem nequiorem: sed extremum audi. *r* Deuersatus est Laodiceæ apud Pompeium Vindullum. ibi sua deposuit, cùm ad me profectus est. Moritur interim Vindullus. quæ res ad Magnum Pōpeium pertinere putabatur. C. Vennonius domum Vindulli venit. cùm omnia obsignaret, in Vedianas res incidit. In his inuentæ sunt 10 quinque *s* lagunculæ matronarum, * in quibus vna sororis amici tui, hominis *t* Bruti, 11 qui hoc vtatur: & illius *v* Lepidi, qui hæc tam negligenter ferat. Hæc te volui παριστορῆσαι sumus enim ambo bellè curiosi. Vnū etiam velim cogites. Audio Appium *x* προπύλαιον Eleusine facere. num inepti fuerimus, si nos quoque Academiæ fecerimus? Puto inquies. ergo idipsum scribes ad me. Equidē valde *y* Athenas ipsas amo. Volo esse aliquod monumentum. odi falsas inscriptiones statuarum alienarum. sed vt tibi placebit. faciésque me, in quem diem Romana incidant mysteria, certiorem: &, quomodo hiemaris. Cura vt valeas. Post Leuctricam pugnam die septingentesimo sexagesimoquinto.

CICERO ATTICO, S. 2

CVM Philogenes, libertus tuus, Laodiceam ad me, salutandi causa, venisset, & se statim ad te nauigaturum esse diceret, has ei literas dedi,

o L. Genuę, vos à Cæs. ita Turneb. 24. adu. Alij, itane vos à Cæsare al. iámne vos ita Bosius.
p L. per Erontē al. per Herodem.
q L. in Nemorensi ædificando indiligentiorem f. vet. immemorem al. in memore al. in memores.
r L. Deuersatus est.
s q. v. c. iamgunculæ al. v. c. langunculæ L. plangunculæ.
* vet. in quibus vna sororis amici tuæ qui hoc vtatur: Muret. in quibus vna sororis amici tui. Os hominis qui hoc vtatur: & illius qui hęc tam negligenter ferat.
t L. bruti, *v* L. lepidi, *x* L. προπυλον *y* al. ipsas Athenas.

dedi, quibus ad eas rescripsi, quas acceperã à Bruti tabellario. Et respõdebo primùm postremæ tuæ paginæ, quæ mihi magnæ molestiæ fuit, quòd ad te scriptũ est ab Cincio de Statij sermone. in quo hoc molestissimum est, Statium dicere, à me quoq; id consilium probari. probari autem? z De isto hactenus. dixerim me vel plurima *a* vincula tecum summæ coniunctionis optare, *b* & si sunt amoris *c* arctissima, tantũ abest, vt ego ex eo, quo adstricti sumus, laxari aliquid velim. Illum autem multa de istis rebus asperiùs solere loqui, sæpe sum expertus: sæpe etiam leniui iratum. Id scire te arbitror. In hac autem peregrinatione, militiáue nostra, sæpe incensum ira vidi, sæpe placatum. Quid ad Statium scripserit, nescio: quidquid acturus de tali re fuit, scribendum tamen ad libertum non fuit. Mihi autem erit *d* maximè curæ, ne quid fiat secus, quã volumus, quamq; oportet. Nec satis est in eiusmodi re se quemq; præstare. ac *e* maximè partes istius officij sunt pueri Ciceronis, siue iam adolescentis: quod quidem illum soleo hortari: ac mihi videtur matrem valde, vt debet, amare. téq; mirificè. Sed est magnum illud quidem, verumtamen multiplex pueri ingenium: *f* quo ego regendo habeo negotij satis Quoniam respondi *g* tuæ postremæ paginæ prima mea, nunc ad primam reuertar tua. Peloponnesias ciuitas *h* omneis, maritimas esse, hominis non nequam, sed etiam tuo iudicio probati, Dicæarchi, tabulis credidi, is multis nominibus, in Throphoniana *i* Chæronis narratione Græcos in eo reprehẽdit, quòd mare tam secuti sunt: nec vllum in Peloponneso locum excipit. Cùm mihi auctor placeret (etenim erat ἱστορικώτατος, & vixerat in Peloponneso) admirabar tamen, *i k* & vix aggrediens, communicaui cum Dionysio. atque is primò est commotus. Deinde, quòd tum de isto Dicæarcho non minùs bene existimabat, quàm tu de C. Vestorio, ego de M. Cluuio: non dubitabat, quin ei crederemus.

Arca

z for. Sed de isto h.
a L. Vincla.
b al. & sunt amoris arct.
c v.c. artissima.
d L. maximæ
e L. maximæ
f fert. in quo
g al postremæ tuæ pag.
h v. c. omnis,
i al. Charonis Anton. Aug. Cherontiis.
k L. & vix ei credens, Bos. & ac credens,

Arcadiæ censebat esse Lepreon quoddam maritimum. *l* Tene autem, & Aliphera, & Tritia, νεόκλιστα ei videbatur: idque τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ cōfirmabat: vbi mentio non fit istorum. Itaque istū ego locum totidem verbis à Dicæarcho transtuli. *m* Philiasios dici sciebam, & ita fac vt habeas. nos quidem sic habemus. Sed primò me ἀναλογία deceperat: Φλιοῦς, Ὀποῦς, Σιποῦς, quòd Ὀπούντιοι, Σιπούντιοι. sed hoc continuò correximus. Læta ite nostra moderatione, & continentia video. Tum id magis faceres, si adesses, atque hoc foro, quod egi ex Idib. Feb. Laodiceæ ad Kal. Maias, omniū diœcesium, præter Ciliciæ, mirabilia quædam effecimus: Ita multæ ciuitates omni ære alieno liberatæ, multæ valde leuatę sunt: omnes suis legibus, & iudiciis vsæ, αὐτονομίαν adeptæ, reuixerunt. His ego duobus generibus facultatem ad se ære alieno liberandas, aut leuandas, dedi: Vno, quòd omnino nullus in imperio meo sumtus factus est. nullum cùm dico, non loquor ὑπερβολικῶς. nullus, inquam, *n* teruncius quidem. Hac autem te incredibile est, quantum ciuitates emerserint. 20 Accessit alterum. Mira erant in ciuitatibus ipsorum furta Græcorum: quæ magistratus sui fecerant. Quæsiui ipse de iis, qui annis x. proximis magistratum gesserant. Apertè fatebantur. Itaque, sine vlla ignominia, suis humeris pecunias populis retulerunt. populi autem, nullo gemitu publicanis, quibus hoc ipso lustro nihil soluerant, etiam superioris lustri reddiderunt. Itaque publicanis in oculis sumus. Gratis, inquis, viris Sensimus. Iam cetera iurisdictio, *p* nec impedita, & clemens, cum admirabili facilitate. Aditus autem ad me minimè prouinciales. nihil per cubicularium: ante lucem inambulabam domi, vt olim candidatus. Grata hæc, & magna, mihique nondum laboriosa ex illa vetere militia. Nonis Maij in Ciliciam cogitabam: ibi cùm Iunium mensem consumsissem. (atque

vtinam

l v.c. Tenes autem.

m q.v.c. Philiasios autē dicis, non plac

n L. ne terū cij q.

o L. Accessit altera. & ita v.c.

p fort. nec impedita, Bos. nec impetrita,.

vtinam in pace: magnum enim bellum impendet à Parthis) Quinctilem in reditu ponere. Annuæ enim mihi operæ *q* ad III. Kalendas Sext. emerentur. Magna autem in spe sum, mihi nihil temporis prorogatum iri. Habebam acta vrbana vsque ad Nonas Mart. *r* ex quibus intelligebam, Curionis nostri constantia omnia potius actũ iri, quàm de prouinciis. Ergo, vt spero, propediem te videbo. Venio ad Brutum tuum: immò nostrum. sic enim mauis, equidẽ omnia feci, quæ potui, aut in mea prouincia perficere, aut in regno experiri. omni igitur modo egi cum rege & ago quotidie per literas scilicet. ipsum enim triduũ, quatriduũve mecum habui turbulentis in rebus, quibus eũ liberaui. Sed & tum præsens, & postea *s* creberrimè non destiti rogare, & petere mea causa: suadere, & hortari sua. Multum profeci, sed quantum, non planè (quia longè absum) scio. Salaminios autem (hos enim poteram coercere) adduxi, vt totũ nomen Scaptio vellent soluere: sed cẽtesimis ductis á proxima quidem syngrapha, nec perpetuis; sed renouatis quotannis. numerabantur nummi. Noluit Scaptius, *t* Tu, qui ais Brutum cupere aliquid perdere? quaternas habebat in syngrapha. *u* fieri nõ poterat: nec, si posset, ego pati possem. Audio omnino Scaptium pœnitere: nam quod s. c. esse dicebat, vt ius ex syngrapha diceretur, eo cõsilio factum est, quòd pecuniam Salaminij contra legem Gabiniam sumserant.* Vetabat autem Auli lex ius dici de ita sumta pecunia. decreuit igitur senatus, vt ius diceretur ex ista syngrapha. nũc ista habet iuris idem, quod ceterę: nihil præcipui. Hæc à me ordine facta, puto me Bruto probaturum: tibi nescio. Catoni certè probabo. Sed iam ad teipsum reuertor. Ain tandem Attice, *x* laudator integritatis, & elegantiæ nostræ? ausus es hoc ex ore tuo, inquit Ennius, vt equites Scaptio ad pecuniam cogendam darem, me rogare? an tu si mecum esses (qui scribis *y* morderi te interdum,

q L. a. d. III. kalendas.

r al. è quib.

s L. creberrimis literis non dest. al. creberrimis non dest.

t L. Tun' qui ais Br.

v al. ferri n.

*vide 5. Fá. ep. vltima.

x al. laudator integritatis, & elegantiæ? aus.

y δάκνεσθαι.

quòd non simul fis) paterere me id facere, si vellẽ? Non amplius, inquis, quinquaginta. * Spartaco minùs multi primò fuerũt. Quid tandẽ isti mali in tã tenera insula nõ fecissent autẽ? immò quid ante aduentum meum nõ fecerunt? Inclusum in curia senatum habuerunt Salaminiũ ita multos dies, vt interierint nonnulli fame. Erat enim præfectus Appij Scaptius, & habebat turmas ab Appio. Id me igitur tu, cuius mehercule os mihi ante oculos solet versari, cùm de aliquo officio, ac laude cogito, tu me, inquam, rogas præfectus vt Scaptius sit? At hoc statueramus, vt negotiatorem neminem: idque Bruto probaueramus. Habeat is turmas? cur potiùs, quam cohorteis? sumtu iam nepos euadit Scaptius. z Volunt, inquis, principes. Scio nã. ad me Ephesum vsque venerunt, flentésque equitum scelera, & miserias suas detulerunt. Itaq; statim dedi literas, vt ex Cypro equites ante certam diem decederent. Ob eámque causam, a tum ob ceteras Salaminij nos in cælum decretis suis sustulerunt. Sed iam quid opus equitatu? Soluunt enim Salaminij: nisi fortè id volumus armis efficere, vt fœnus quaternis centesimis ducant. Et ego audebo legere vmquam, aut attingere eos libros, quos tu dilaudas, si tale quid fecero? b Nimis, inquam, in isto Brutum amasti, dulcissime Attice: nos vereor, ne parum. Atque hæc scripsi ego ad Brutum, scripsisse te ad me. Cognosce nunc cetera. Pro Appio nos hic omnia facimus, honestè tamen, sed planè libenter. nec enim ipsum odimus, & Brutum amamus, & Pompeius mirificè à me contendit: quem c mehercule, plúsque in dies diligo. C. Cœlium, quæstorem huc venire audisti. Nescio d quid sit: sed Pammenia illa mihi nõ placent. Ego me spero Athenis fore mense Septembri. tuorum itinerum tempora scire sanè velim. Ευήθειαν Sempronij Rufi cognoui e ex epistola Corcyrea. Quid quæris? inuideo potentiæ Vestorij.

* qui seruile bellum excitauit. l. 3. § 10 ff. de his qui possess.

z al. volunt inquit.

a al. tum ob cetera.

b for. Nimis nimis, inq.

c v. c. mercule,

d L. quid sit heminis sed

e L. ex epistola tua Corcyrea.

rij. cupiebam etiam nunc plura garrire: sed lucet, vrget turba, festinat Philogenes. Valebis igitur, & valere Piliam, & Cæciliam nostram iubebis literis: & saluebis a meo Cicerone.

CICERO ATTICO, S. 3

ETSI nil sanè habebam noui, quod post accidisset, quàm dedissem ad te Philogeni liberto tuo literas, tamen cum Philotimum Romam remitterem, scribendum aliquid ad te fuit: ac primùm illud, quod me maximè angebat (non quo me aliquid iuuare posses) *f* quippe res est in manibus, tu autem abes longè gentium: —πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ, Νότος κυλινδεῖ κύματ' εὐρείης ἁλός.) Obrepsit dies, vt vides. mihi enim *g* ad III. kal. Sext. de prouincia decedendú est: nec succeditur. quem relinquã qui prouinciæ præsit? ratio quidem & opinio hominũ postulat fratrem: primùm quòd videtur esse honos. nemo igitur potior: deinde quod solum habeo prætorium. *h* Pontinus enim ex pacto, & conuentu (nam ea lege exierat) iam à me discesserat. Quæstorem nemo dignum putat, etenim est *i* leuis, libidinosus *k* sagax. De fratre autem primùm illud est, persuaderi ei non posse arbitror. odit enim prouinciam. & hercule nihil odiosius, nihil molestius. Deinde vt mihi nolit negare, quidnam mei sit officij? cùm bellum esse in Syria magnum putetur, id videatur in hanc prouinciam erupturum, hîc præsidij nihil sit, sumtus annuus decretus sit: videatúrne aut pietatis esset meæ, *l* fratrem: aut diligentiæ, nugarum aliquid relinquere? Magna igitur, vt vides, solicitudine afficior, magna inopia consilij. quid quæris? totò negotio nobis opus non fuit. Quanto tua prouincia melior? Decedes cùm voles, nisi fortè iam decessisti: quem videbitur, præficies Thesprotiæ, & Chaoniæ. Nec dum tamen ego Quinctum conueneram, vt iam

f v. c. quippe res enim est in m.

g L. a. d. III.

h L. Pomtinus v. c. Pontinius.

i L. & conuento.

k L. tagax.

l v. c. fratrē relinquere: aut diligentiæ, nugarũ aliquid relinquere.

vt iā si id placeret, scirem, possétne ab eo impetrari: nec tamen *m* si posset, quid vellem, habebam. hoc est igitur eiusmodi, reliqua plena adhuc & laudis, & gratiæ: digna iis libris, quos dilaudas cōseruatæ ciuitates, cumulatæ publicanis satisfactū, offensus contumelia nemo decreto iusto, & seuero perpauci: nec tamen quisquam, vt quæri audeat. Res gestæ, dignæ triumpho: de quo ipso nihil cupidè agemus, sine tuo quidem consilio certè nihil. *n* Clausula est difficilis in tradenda prouincia, sed hæc Deus aliquis gubernabit. De vrbanis rebus scilicet plura tu scis: sæpius, & certiora audis, equidem doleo non me tuis literis certiorem fieri. huc enim odiosa afferebantur de Curione, de Paulo: non quo vllum periculum videam stante Pompeio, vel etiam sedente, valeat modò: sed me hercule Curionis, & Pauli, meorum familiarium, vicem doleo. Formam igitur mihi totius reip. si iam es Romæ, aut cū eris, velim mittas: quæ mihi obuiā veniat: ex qua me fingere possim, & præmeditari, quo animo accedam ad vrbē. est enim quiddam, aduenientem non esse peregrinum, atq; hospitem. Et quod penè præterij, Bruti tui causa, vt sæpe ad te scripsi, feci omnia Cyprij numerabant: Sed Scaptius centesimis, renouato in singulos annos fænore, contentus non fuit. Ariobarzanes nō in Pompeium prolixior * per ipsum, quàm per me in Brutum: quem tamen ego præstare non poterā. erat enim rex perpauper, aberámque ab eo ita lōgè, vt nihil possem, nisi literis quibus pugnare non destiti. Summa est hæc pro ratione pecuniæ. *o* liberiùs est Brutus tractatus, quàm Pompeius. Bruto curata hoc anno talenta circiter c. Pompeio in sex mensibus promissa c c. Iam in Appij negotio quantum tribuerim Bruto, dici vix potest. Quid est igitur, quod laborem? amicos habet, meras nugas, *p* M. Scaptium: qui quia non habuit à me turmas equitum, quibus Cydrum vexaret, vt ante me

fe-

m al. nisi posses.

n κατακλεῖς.

* al. per seipsum.

o L. liberius.

p L. M. Sca.

fecerat, fortasse q succensetaut quia præfectus nō est: quod ego nemini tribui negotiatori, non C. Venonio meo Familiari: nō tuo M r Lēnio: & quod tibi Romę ostenderam, me seruaturū: * inquo perseueraui. Sed quid poterit quæri is, qui auferre pecuniam cùm posset, noluit? Scaptio, * qui in Cappadocia fuit, puto esse satisfactū. Is à me tribunatū cùm accepisset, quem ego ex Bruti literis ei detulissem, postea scripsit ad me, se vti nolle eo tribunatu s Caius est quidam, cui cùm præfecturam detulissem Bruti rogatu, multa & dixit, & fecit cum quadam mea contumelia, P. Clodij canis. Is me nec proficiscentem Apameam prosecutus est, nec, cùm postea in castra venisset, atq; inde discederet, num quid vellem, rogauit: & fuit apertè mihi, nescio quare, non amicus. Hunc ego si in præfectis habuissem, quem tu me hominem putares? qui, vt scis, potentissimorum hominum cōtumaciam nunquam tulerim, ferrem huius t adseclę? etsi hoc plus est, quàm ferre, tribuere etiam beneficij aliquid, & honoris. Is igitur u Caius, cùm Apameæ me nuper vidisset, Romam proficiscēs, me ita appellauit (x Culleolum vix auderem.) Vnde inquit, me iubes y petere z cibaria? Profectò respōdi leniùs, quā putabant oportuisse, qui aderant me non instituisse iis dare cibaria, quorum opera non essem vsus. Abiit iratus. ? ʒ Huius nebulonis * operatione si Brutus moueri potest, licebit eum solus ames: me æmulum non habebis. sed illum eum futurum esse puto, qui esse debet. Tibi autem causam notam esse volui, & ad ipsum hæc perscripsi diligentissimè Omnino (soli enim sumus) nullas vnquam ad me literas misit Brutus (ne proximè quidē de Appio) in quibus non inesset arrogans ἀκοινώνητον aliquid Tibi autem valde solet in ore esse. * Granius autem:

Non contemnere se, & reges odisse superbos.

In quo tamen ille mihi risum magis quàm stomachum mouere solet. sed planè parum cogitat,

q v. c. succēset: § ~

r al. Lænio.
* al. in eo perseuerani
* al. dum.

s L. Grauius est q.

t sh. adsæcu læ?

v L. Gauius.
x v. c. Culleonum.
y L. petere cibaria præfecti? Reip.
z L. Huius nebulonis oratione si Brutus permoueri pot.
* al. oratione al. pero ratione Bes. obiratione.
* al. esse Enniana illud gra'ta'em non contemnere sed reges odisse fuer esse grauius.

quid scribat, aut ad quem Qu. Cicero puer legit, vt opinor, & certè epistolam inscriptam patri suo. solet enim aperire, idque de meo consilio, si quid fortè sit, quod opus sciri. In ea autē epistola erat illud idē de sorore quod ad me mirificè conturbatum vidi puerum lacrymans mecū est quæstus. Quid quæris? mirum in eo pietatem, suauitatem, humanitatémque perspexi quo maiorem spem habeo, nihil fore aliter, ac deceat. id te igitur scire volui. Ne illud quidem prætermittam: Hortensius filius *a* fuit *z* Laodiceæ cū Gladiatoribus flagitiosè, & turpiter. hunc ego patris causa vocaui ad cenam, quo die venit: & eiusdem patris causa, nihil amplius. Is mihi dixit se Athenis me exspectaturum, vt mecum decederet. Rectè, inquam. quid enim dicerem? Omnino puto nihil esse, quod dixit. Nolo quidem, ne offendam patrē: quem mehercule *a* valde diligo. sin fuerit meus comes: moderabor ita, ne quid eum offendam, quē minimè volo. Hæc sunt. Etiam illud. Orationem Q. Celeris mihi velim mittas contra M Seruilium. Literas mitte quàmprimùm: *b* si nihil fuerit, vel per tuū tabellariū. Piliç & filiç salutē. Cura, vt valeas.

z v.c. Laodiceæ Gladiatoribus.

a al. multū dil.

b L. &, si nihil fuerit.

CICERO ATTICO, S. 4

TARSVM venimus Nonis Iun. ibi me multa mouerunt magnum in Syria bellum: magna in Cilicia latrocinia mihi difficilis ratio administrādi, quòd paucos dies habebā reliquos annui muneris: illud autem difficillimum. relinquendus erat ex s.c. qui præesset. Nihil minùs probari poterat, quàm quæstor Mescinius. nam de Cœlio nihil audiebamus. Rectissimum videbatur, fratrem cum imperio relinquere: in quo multa molesta: discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta præterea. O rem totam odiosam! sed hæc fortuna viderit, quoniam consilio non multùm vti licet. Tu, quando Romam saluus, vt spero, venisti,

venisti, videbis, vt soles, omnia, quæ intelliges nostra interesse: in primis de Tullia mea: cuius de condicione, quid mihi placeret, scripsi ad Terentiam, cùm tu in Græcia esses: deinde de honore nostro, quod enim tu c abfuisti, vereor vt satis diligenter actum in senatu sit de literis meis. Illud præterea μυστικώτερον ad te scribam: tu sagaciùs odorabere. τ̃ δαιμονίου μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶσθα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι πρώην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρεφθέγγετο, πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐκ τ̃ ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ Κροτωνιάτου, τυραννοκτόνου. δέδοικα δή, d μή τι ὐ νοήσῃς.* ἐν δή που τοῦτο δὴ περικελάμενος, τὰ λοιπὰ e ἐξ ἀσφαλείας. Non queo tantum, quantum vereor scribere. Tu autem fac, vt mihi tuæ literæ volent obuiæ. Hæc festinans scripsi in itinere, atq; agmine. Piliæ, & Puellæ Cecilæ bellissimæ salutem dices. Vale.

c L. afuisti.
d L. μή τι νοήσῃ. & ita v.c. al. μή τι.
* Bos. εἴς δή που.
e L ἐξασφάλισαι.

CICERO ATTICO, S. 5

NVNC quidem profectò Romæ es: quò te (si ita est) saluum venisse gaudeo. f Vnde quãdiu g abfuisti, magis à me abesse videbare, quã si domi esses. minus .n. mihi meæ notæ res erant, minù etiam publicæ. Quare velim, etsi (vt spero) te hæc legente, h aliquantum tamen viæ processero, tamẽ obuias mihi literas quàm argutissimas de omnibus rebus crebrò mittas. In Primis, de quo scripsi ad te antea: τ̃ ξυνωρόρου τῆς ἐμῆς i ἀπελεύθερος, ἔδειξέ μοι θαμὰ βατταρίζων καὶ ἀτύζων ἐν τοῖς ξυλλόγοις, καὶ ταῖς λέσχαις, ὑπό τι πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ Κροτωνιάτου. Hoc tu indaga, vt soles. k Ast hoc magis, ἐξ ἄστεος ἐπταλόφου λειχῶν ι παρέδωκεν ἡμῖν l γάμου ὀφειλήματα m ὁ Κάμιλλος, αὐτόν τε ὀφείλοντα μνᾶς κδ´ ἐκ τῶν Κροτωνιατικῶν, καὶ ἐκ τῶν χερρονησιτικῶν μν´: καὶ τινα κληρονομῆσαι χμ, κρ τούτων δὲ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι, πάντων ὀφειληθέντων τῇ

f v.c. & vul. Vnde quid ẽ quàm.d.
g L. afuisti.
h fort. aliquantum viæ proc. ial. ὁ ἐξελεύθερος,
k L. At h.
l L. γαμετῆ καμνᾶς ὀφείλημα
m L. τῷ Καμίλλῳ.
n al χερρονησιατικῶν,

δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνίᾳ, τὴν δὲ ἀτελεστέραν αὐτοῦ ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πατρὶ, μηδὲν ὅλως ἐρῶς πεφροντικέναι. ταῦτα ἂν πρῶτον μὲν ἵνα πάντα σώζηται, δεύτερον δὲ ἵνα μηδὲ τῶν τόκων ὀλιγωρήσῃς τῶν ἀπὸ τῆς προκειμένης ἡμέρας, ὅσας αὐτὸν ἐνὶ γέγραμμεν, σφόδρα δέδοικα. καὶ γὰρ παρῆν πρὸς ἡμᾶς κατασκεψόμενος, καὶ τι σχεδὸν ἐλπίσας. ἀπογνοὺς δὲ ἀλόγως ἀπέστη, ἔπειτα ἂν, αἰσχρὸν τοι δηρὸν τὸ μένειν. Méque obiurgauit vetere prouerbio, τὰ μὲν διδόμενα. Reliqua vide, & quātū fieri potest, operspiciamus. Etsi annuum tempus propè iam emeritum habebamus: dies enim XXXIII. erant reliqui: solicitudine prouinciæ tamen vel maximè vrgebamur. cū enim arderet Syria bello, & Bibulus in tanto mœrore suo maximam curam belli sustineret, ad méque legati eius, p & quæstor amici literas mitterent, vt subsidio venirem: etsi exercitum infirmum habebam, auxilia sanè bona, sed ea Galatarum, Pisidarum, Lyciorum (hæc enim sunt nostra robora) tamen esse officium meum putaui, exercitum habere quàm proximè hostem, quoad mihi præesse prouinciæ per s. c. liceret. sed (quo ego maximè delectabar) Bibulus molestus mihi non erat: de omnibus rebus scribebat ad me potius. & mihi decessionis dies λεληθότως obrepebat qui cum aduenerit, ἄλλο πρόβλημα, quē præficiam, nisi q Cœlius quæstor venerit: de quo adhuc nihil certi habebamus. Cupiebam r mehercule longiorē epistolā facere sed nec erat res, de qua scriberē: nec iocari, prę cura poterā. Valebis igitur, & puellæ salutē a s articulatè dices nostræq; Piliç.

* Vide Polyb. li. 37. Platonem in Sophista & in Gorgia
o L. perspice. Nos etsi.
p L. & quæstor, & amici lit.
q al. Caldus
r v.c. mehercule.
s al. Atticulæ.

CICERO ATTICO, S. 6

Ego dum in prouincia omnibus rebus Appium orno, subitò sum factus accusatoris eius socer. Id quidem inquis, dij approbent. Ita velim: téque ita cupere certò scio. Sed crede mihi, nihil minùs putaram ego: qui de Ti. Nerone, qui mecum egerat,

rat,certos homines ad mulieres miseram,qui Romam venerunt factis spensalibus. sed hoc spero melius. Mulieres quidem valde intelligo delectari obsequio,& comitate adolescentis. cetera noli. ἐξακανθίζειν. Sed heus tu, πυρὰς εἰς δῆμον. Athenis? placet hoc tibi? Etsi nō impediebant mei certè libri (non enim ista largitio fuit in ciueis, sed in hospites liberalitas) me tamen de Academiæ προπυλαίοις cogitare, t quoniā Appius de Eleusine * non cogitet D u Hortētio te certò scio dolere. equidem excrucior. decreueram enim cum eo valde familiariter viuere. Nos prouinciæ præfecimus Cœlium puerum, inquies, & fortasse fatuum,& non grauem,& non continentem Assentior.fieri non potuit aliter:nam quas multò antè tuas acceperā literas,in quibus ἐπέχειν te * scripseras,quid esset mihi faciendum de * relinquendo,eæ me pungebant. Videbam .n. quæ tibi esset ἐποχῆς causæ(& erant eædem mihi) x puero ne traderem.fratri autem,illud non vtile nobis. nam præter fratrem nemo erat,quem sine contumelia quæstori,nobili præsertim,anteferrem:tamen,dum impendere Parthi videbantur, statueram fratrem relinquere:aut etiam reip.causa contra s.c.ipse remanere qui posteaquā incredibili felicitate discesserunt,sublata dubitatio est. videbam sermones. Hui fratrem y relinquit. z Nam est hoc non plus annum obtinere prouinciam, Quid quod senatus eos voluit præesse prouinciis,qui non præfuissent. At hic triennium Ergo hæc ad populum, Quid, quę tecum?numquam essem sine cura, si quid iracundiùs,aut contumeliosius,aut negligentiùs. quæ a fortuita hominum? Quid si quid filius puer,& puer bene sibi fidens? qui esset dolor quē pater non dimittebat,téque id censere molestè ferebat. At nūc Cœlius nū dico equidē,*quid egerit:* sed tamen multò minùs laboro Adde illud Pōpeius,eo robore vir, his radicibus,Qu.Cassiū sine sorte delegit, Cæsar Antoniū.Ego sorte datū offenderē, 1 b aut

* vide Muret.li.15. var.l.c.8.
t al. προπυλαίῳ.
v L.cùm iā.
* al. nunc. al.scribebas
* al. relinquendo fratrem me pūgebant
x al. puero tradere al. puero tradere me.
y L.reliquit
z v.c.non est h.n.
a L.fert vita hominū. al.forent dicta hominū. Quid? & ita v.c.
* Muret. quicquid al.quod.
* al. tamen quid egerit multò minùs laboro.
b L.vt etiā inquireret in eum,q.& ita v.c.al anquireret.

etiã inquirere in eum, quæ reliquissem? Hoc melius & huius rei plura exempla. Senectuti quidẽ nostræ profectò aptiùs. At te apud eum, dij boni, quãta in gratia posui? eiq; legi literas, non tuas, sed librarij tui. Amicorum literæ me ad triumphum vocant: rem à nobis, vt ego arbitror, propter hãc *c* παλιγγενεσίαν nostram, non negligendam. Quare tu quoque, mi Attice, incipe *c* hoc cupere, quo nos minus inepti videamur.

c al. id cup.

CICERO ATTICO, S. 7

QVINCTVS filius, piè sanè, me quidem certè multùm hortante, sed currentem animum patris sui sorori tuæ reconciliauit. *d* Eũ valde tuæ literæ excitarunt. Quid quæris? confido, rem, vt volumus, esse. Bis ad te antea scripsi de re familiari mea, simodò tibi redditæ literæ sũt. 1 Græcè ἐν αἰνιγμοῖς, scilicet nihil est mouẽdũ. sed tamẽ ἀφελῶς *e* percontando de nominibus Milonis, & vt expediat, vt mihi recepit, 1 ortando aliquid ita tu preficies. Ego Laodiceæ quæstorem Mescinium 2 exspectare * iussi, vt confectas rationes * lege Iulia apud duas ciuitates possim relinquere. Rhodũ volo puerorum causa: inde quamprimùm Athenas: etsi Etesiæ valde reflant: *f* sed volo his magistratibus, quorum voluntatem in supplicatione sum expertus. Tu tamen mitte mihi quæso, obuiam literas, numquid reipublicæ nomine tardandum esse nobis. Tiro ad te dedisset literas, nisi eum, 3 grauiter ægrum *g* Esceæ reliquissem. Sed nuntiant meliùs esse. ego tamen angor. nihil enim illo adolescente castius, nihil diligentius. Vale.

d al. Eum valdè etiam tuæ lit.
e L. percunctando.
* vet. missi al. misi.
* Vide 2. Fam. ep. 17.
f L. sed planè volo his magistr. al. sed festinare. planè volo.
g L. Sidæ rel. al. Essæ al. Tressæ al. isse al. Issi.

CICERO ATTICO, S. 8

CVM instituissem ad te scribere, calamúmque sumsissem, *h* Batonius è naui rectà ad me venit domum Ephesi, & epistolam tuam reddidit 1 prid. Kalend. Octobr. Lætatus sum felicitate nauigationis tuæ, opportunitate Piliæ. etiam mehercule sermone eiusdem de coniu-

h v.c. Batonius.

gio

iugio Tulliæ meæ. *i* Batonius autem miros terrores ad me attulit Cæsarianos, cum Lepta etiam plura locutus est. spero falsa, sed certè *k* horribilia: exercitum nullo modo dimissurum. Cum illo prætores DESS. Cassium tribunum pl. Lentulum cos. facere: Pompeio in animo esse vrbem relinquere. Sed heus tu, numquid molestè fers de illo, qui se solet anteferre patruo sororis tuæ filij? At à quibus * victus? Sed ad rem. Nos Etesiæ vehementissimè tardarunt. * Detraxit viginti ipsos dies etiam apractus Rhodiorum. Kalendis Octobr. Epheso conscendentes, hanc epistolam dedimus. *l* L. Tarquinio simul è portu egredienti: sed expeditiùs nauiganti Nos Rhodiorum aphractis, ceterisque longis nauibus tranquillitates aucupaturi eramus. ita tamen properabamus, vt non posset magis. De raudusculo Puteolano gratum. Nunc velim dispiceas res Romanas: videas, quid nobis de triumpho cogitandum putes: ad quem amici me vocant. Ego, nisi Bibulus, qui, dum vnus *m* hospes in Syria fuit, pedē porta non plus extulit, quā domo sua, adniteretur de triumpho, æquo animo essem. Nunc verò αἰσχρὸν σιωπᾶν. sed explora rem totam, vt, quo die cōgressi erimus, consilium capere possimus. At multa, qui & properarem, & ei literas darem qui aut mecum, aut paulò antè venturus esset. Cicero tibi plurimam salutem dicit. Tu dices vtriusq; nostrū verbis & Piliç tuç, & filiç. Vale.

i v.c. Battonius.

k E. horribilia: Cæsaris exerc.

* inectus?

* al. Detraxere xx. ipso dies aphractos Rhodiorū Kal. Octob. Epheso conscendentes,

l al. L. Tarquitio al. L. Arquinio,

m v. c. hospis fort. hostis

CICERO ATTICO, S. 9

IN Pyræea cū exisse prid. Id. Octob. accepi ab * Acasto, seruo meo, statim tuas literas: quas quidē cū expectassē iādiu, admiratus sū. vt vidi obsigna tā epistolā, breuitatē eius: vt aperui, rursus σύγχυσιν literularū, *n* quæ solēt cōpositissimæ, & clarissimæ esse: ac ne multa, cognoui ex eo, quòd ita scripseras, te Romā venisse *o* ad XII. Kal. Octobr. cum febri. Percussus vehemēter, nec magis, quā debui, statim quæro ex Acasto. *p* Ille, Et tibi, & sibi visum, & ita se domi ex tuis audisse, *q* vt nihil esset

* Muret. Acasto meo statore tuas literas:

n v.c. & vul. quæ solent tuæ compos.

o L. a. d. XII.

p al. ille. Et sibi visū, &

q al. vt nihil tibi esset,

esset incommodè. Id videbatur approbare, quod erat in extremo, febriculam tum te habētem scripsisse. *r* Sed clamaui tamen, admiratúsque sum, quòd nihilominus ad me tua manu scripsisses. Quare de hoc satis. spero enim, quæ tua prudētia, & temperantia est, & hercule, vt me iubet Acastus, confido te iam, vt volumus, valere. A Turannio te accepisse meas literas gaudeo. παραφύλαξον, si me amas, τὴν τοῦ φυράτου φιλοτιμίαν αὐτότατα. Hanc, quæ mehercule mihi magno dolori est (d lexi enim hominem) procura, quatulacumq; est, Prætianam hereditatem. *s* prorsus illam ne attingas. Dices nummos mihi opus esse ad apparatum triumphi: in quo, vt præcipis, nec me κενὸν in expetendo cognosces, nec ἄτυφον in abiiciendo intellexi ex tuis literis te ex Turannio audisse, à me prouinciam fratri traditam. Adeón' ego non perspexeram prudentiam literarum tuarum? ἐπέχειν te scribebas: quid erat dubitatione dignum? Si esset quidquam, cur placeret fratrem, & talem fratrem relinqui? ἀθέτησις ista mihi tua, non ἐποχή, videbatur. Monebas de Q. Cicerone puero, *t* vt eum quidem neutiquam relinquerem, *v* τοὐμὸν ὄντως ἐρῶν ἐμοί, eadem omnia, quasi colloquuti essemus, vidimus. Non fuit faciendum aliter: méque ὀπισχεσία ἐποχή tua, dubitatione liberauit. sed puto te accepisse de hac re epistolam scriptam accuratiùs. Ego tabellarios postero die ad vos erā missurus, quos puto antè venturos, quàm nostrum Saufeium: sed eum sine meis literis ad te venire vix rectum erat. Tu mihi, vt polliceris de Tulliola mea, id est, de Dolabella perscribas: de rep. quam præuideo in summis periculis: de censoribus, maximéque de signis, tabulis quid fiat: *x* referatúrne. Idib. Octobr. has dedi literas, quo die, vt scribis, Cæsar Placentiam legiones *y* quatuor. Quæso quid nobis futurum est: *z* In Arce, Athenis statio mea nunc placet. Vale.

r v. c. Sed amauitamē, & ita L.

s L. prorsus ille ne attingat. al. prorsus illā ne attingat al. ille ne attingat.

t v. c. & eū quidem n.

v L. τοὐμὸν ὄνειρον ἐμοί,

x L referan túrne.

y v. c. IIII.

M. T V L

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

Liber VII.

***

CICERO ATTICO, S. I

EDERAM equidem L.*Saufeio literas,& dederam ad te vnum:*a* quòd cùm non esset, temporis mihi ad scribendum satis, tamen hominem tibi tam familiarem sine meis literis ad te venire nolebam:sed,vt Philosophi ambulant, has tibi redditum iri putabam prius. sin iam illas accepisti,scis me Athenas venisse prid. Id Octob è naui egressum in Piræum: tuas ab Acasto nostro literas accepisse, conturbatum, quòd cum febre Romam venisses: bono tamen animo esse cœpisse,quòd Acastus ea,quæ vellem, de alleuato corpore tuo nuntiaret:*b* cohorruisse autem, quòd tuæ literæ de legionibus Cæsaris afferrent:& egisse tecum,vt videres,nequid φιλοτιμία eius, quem nosti,nobis noceret,de quo iampridem ad te scripseram.*c* Turannius autem secus tibi Brundisij dixerat,quod ex iis literis cognoui, quas à Xenone, optimo viro, accepi. Cur fratrem prouinciæ non præfecissem, exposui breuiter. Hæc ferè sunt in illa epistola: nunc audi reliqua. Per fortunas, omnem tuum amorem, quo me es amplexus, omnémque tuam prudentiam, quam mehercule in omni genere iudico singularem, *d* confer ad eam curam, vt de omni statu meo cogites. Videre enim mihi videor tantam dimicationem, nisi idem deus, qui nos meliùs, quàm optare audere

* Equiti Epicureo famliari Attici. Vide sepr. l.4.ep.6.

a L. quòd cū mihi nō esse tempo ris ad scr.

b v.c cohorruisse autē me,

c v.c. Turranius

d L. confer iam ad te. conferam

re

remus, Parthico bello liberauit, *e* respexerit remp. sed tantam, quanta numquam fuit. Age, hoc malũ mihi commune est cum omnibus. nihil tibi mando, vt de eo cogites. illud meum proprium πρόβλημα, quæso, suscipe. Vidéſne vt te auctore sim vtrumq; complexus? Ac vellem à principio *f* te audisse amicissimè monentem Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθες. Ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος, οὐδὲ τοκήων. - Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα. Sed aliquando tamen persuasisti, vt alterum complecterer, quia de me erat optimè meritus: alterum, quia tantum valebat. Feci igitur: *g* atque effeci omni obsequio, vt neutri illorum quisquam esset me carior. Hæc enim cogitabamus, *h* nec mihi iũcto cum Pompeio, fore necesse peccare in repub. aliquando, *i* nec cum Pompeio sentienti, pugnandum esse cum Cæsare: tanta erat illorum coniunctio. Nunc impendet, vt & tu ostendis, & ego video, summa inter eos contentio. m. autem vterq; numerat suum, nisi fortè simulat alter. nam Pompeius non dubitat (verè enim iudicat) ea, quæ de rep. nunc sentiat, mihi valde probari. Vtriusque autem accepi eiusmodi literas eodem tempore, quo tuas, vt neuter quamquam omniũ pluris facere, quàm me, videretur. Verùm quid agam? non quæro illa vltima (si enim castris res geretur, video cum altero vinci satius esse, quàm cum altero vincere) sed illa, quæ tum agentur, cum venero: ne ratio absentis habeatur, vt exercitum dimittat. Dic Marce* Tulli. Quid dicam? Exspecta, amabo te, dum Atticum conueniam. Nõ est locus *i* ad tergiuersandum cõtra Cæsarem. Vbi illæ sunt densæ dexteræ? nam, vt illi hoc liceret, a adiuui rogatus ab ipso Rauennæ *k* de Cœlio tribuno pl. Ab ipso autem? etiam à Cn. nostro, in illo diuino tertio cõsulatu. Aliter sensero: Αἰδέομαι non Pompeium modò, sed Τρῶας, καὶ Τρωάδας. Πουλυδάμας μοὶ πρῶτος ἐλεγχείην *l* καταθήσει. Quis? Tu ipse scilicet laudator & factorum & scriptorum meorum.

Hanc

e al. respexerit remp. tantam,

f forte audissem,

g itaque eff.

h L. nec mihi coniuncto Malaf. nec cũ Cæsare sentiẽti, pugnandum esse cũ Pompeio,

* Hac formula rogabant sentẽtias.

i al. tergiuersandi

k L. de decem tribunis pl.

l L. ἀναθήσει.

m Hanc ego plagã effugi per duos superiores Marcellorum consulatus, cùm est actum de prouincia Cæsaris: Nunc incido in discrimen ipsum. n Itaq; 3 *vt stultus primus suam sententiam dicat, mihi valde placet de triumpho nos moliri aliquid: extra vrbẽ esse cum iustissima causa. tamen dabunt operã, vt eliciant sententiam meam. Ridebis hoc loco fortasse. quàm vellem etiam nunc in prouincia morari! Plane opus fuit, si hoc impendebat. etsi nihil miserius. Nam, οὐδὲ παρέργον, volo te hoc scire: omnia illa prima, quæ etiam tu literis in cælum ferebas, o ἐπίτηκτα fuerunt. Quàm non est facilis virtus! quàm verò difficilis eius diuturna simulatio! Cùm enim hoc rectum, & gloriosum putarem, ex annuo sumtu, quid mihi decretus esset, me C. Cœlio quæstori relinquere annuum, referre in ærarium ad LLS. CIↃ, ingemuit nostra cohors, omne illud putans distribui sibi oportere, vt ego amicior inuenirer Phrygum & Cilicum ærariis, quàm nostro. Sed me non mouerunt. nam & mea laus apud me plurimum valuit. Nec tamẽ quidquã honorificè in quemquam fieri potuit, quod prætermiserim. Sed hæc fuerit, vt ait Thucydides, ἐκβολὴ λόγου: non inutilis. Tu autem de nostro statu cogitabis, primùm quo artificio tueamur beneuolentiam Cæsaris: deinde de ipso triumpho: quem video, nisi reipublicæ tempora impedient, εὐπόριστον: iudico autem cùm ex literis amicorum, tum ex supplicatione, quam qui non decreuit, plus decreuit, quàm si omneis p decreuisset triumphos. Ei porrò assensus est vnus, familiaris meus, Fauonius: alter iratus, Hirtus. Cato autem & scribendo affuit, & ad me de sententia suà iucundissimas literas misit: sed tamen gratulans mihi Cæsar de supplicatione, triumphat de sententia Catonis: nec scribit, quid ille sententiæ dixerit, q sed tantum supplicationem eum mihi non decreuisse. Redeo ad Hirtum. Cœperas eum mihi placare. persi-

m L. Hanc ergo pl.
n L. Itaque mihi valde placet, de tr.
* Hæc negat Lamb. esse Ciceronis.
o al. ἐπίκτητα.
p L. decreſſet
q al. sed tamen

perfice. Habes Scrofam, habes Silium. ad eos *r* ego etiam antea scripsi, *s* & ad ipsum H*e*rrũ. locutus enim erat *t* cum iis, commodè se potuisse impedire, sed noluisse: assensum tamen esse Catoni, amicissimo meo, cùm is, honorificentissimam in me sententiam dixisset: nec me ad se vllas literas misisse, cùm ad omneis mitterem. Verum dicebat. Ad eum enim solum, & ad Crassipedem, non scripseram: atque hæc de rebus forensibus. Redeamus domum. Diiungere me ab illo volo. *v* Mirus est φυρδήτης, germanus Lartidius. ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ. Reliqua expediamus: *5* hoc primum, *x* quod accessit cura dolori meo. Sed hoc tamen quidquid est, Præcianum, cũ his rationibus, quas ille meas tractat, admisceri nolo. Scripsi ad Terentiam, scripsi etiam ad ipsum, me, quidquid posset nummorum, ad apparatum sperati triumphi, ad te redacturum. Ita puto ἀμεμπτα fore. verùm vt lubebit. Hanc quoque suscipe curam, *6* quemadmodum experiamur. Id & ostendisti quibusdam literis *a* ex Epeiro, *b* & Athenis datis, & in eo ego te adiuuabo. Vale.

r for. ego iã
s L. etiam ad ipſ.
t L. cum iis commodé, se pot.
v L. Merus
x L. in quo accessi. al. quo
y L. Sed mens hoc quidquid est, Prætianum,
z L. possem
a al. ex Epiro Athenas datis, non plac.

CICERO ATTICO, S. 2

BRVNDISIVM venimus VII. Kal. Decembr. vsi tua fel. citate nauigandi. Ita bellè nobis flauit ab Epeiro *b* lenissimus *c* Auster, mitis Hanc σπουδαιάζοντα, si cui voles τῶν νεωτέρων pro tuo vendito. *d* Inualetudo tua me valde conturbat. significant enim tuæ literæ, te prorsus laborare. Ego autẽ cùm sciã, quã sis fortis, vehemẽtius esse quiddã suspicor, quod te cogat cedere, & propemodum infringat: etsi alteram quartanam Pamphilius tuus mihi dixit decessisse, & alteram leuiorem accedere. Terentia verò, quæ quidem eodem tempore ad portam Brundisinam venit, quo ego in portum, mihique obuia in foro fuit, L. *e* Pontium sibi in Trebulano dixisse narrabat, *f* etiam eam decessisse. Quòd si ita est, quod maximè mehercule opto, id spero tua prudẽtia, & tẽperãtia te cõsecutũ.

b L. an Athenis
c L. Onchesmites. Tur. Anchisestes. vet. Anchesmitis. Vide Vict. 36. var. lect. c. 11.
d L. valetudo t. v. c. va litudd t.
e v. c Pontium.
f v. c. etiam iam decessisse. L. etiã iam decessi.

Venio

Venio ad epiſtolas tuas: quas ego ſexcentas vno tẽpore accepi, aliam alia iucundiorem: quæ quidẽ erant tua manu. 2 *g* nam Alexidis manũ amabam, quòd tam propè accedebat ad ſimilitudinem tuæ literæ: manum non amabã, *quia indicabat te non valere. Cuius quoniam mentio iam facta eſt, Tironẽ Patris ægrũ reliqui, adoleſcentẽ, vt noſti, & adde, ſiquid vis, probum: nihil vidi melius. itaq; careo *h* ęgrè: quãquã videbatur ſe non grauiter habere, tamen ſum ſolicitus. maximámque ſpem habeo in *i* M. Curij diligentia, de qua ad me ſcripſit Tiro, & multi nuntiarunt. Curius autem ipſe ſenſit, quàm tu *k* velles à me d ligi, & eo ſum admodum delectatus: & mehercule eſt, *l* quem facilè diligas, αὐτόχθων in homine vrbanitas. Eius teſtamentum *m* de Tortorio, Ciceronum ſignis obſignatum, cohortiſque prætoriæ: 3 fecit palàm te *n* ex libella, me ex teruncio. In Actio Corcyræ Alexion me opiparè muneratus eſt. Quinto Ciceroni obſiſti non potuit, quo minùs Thyamim videret. Filiola tua te delectari lætor, & probari tibi φυσικὴν φυσικὴν eſſe, τὴν πρὸς τὰ τέκνα. Etenim ſi hæc non eſt, nulla poteſt homini eſſe ad hominem naturæ adiũctio: qua ſublata, vitæ ſocietas tollitur. 4 *o* Bene conueniant, inquit Carneades. ſpurcè, 5 ſed tamen *p* pudentiùs, quàm Lucius noſter, & Patro, qui, cùm omnia ad ſe referant, nec quidquam alterius cauſa fieri putent: *q* cum ea re bonum virum oportere eſſe dicant, ne malum habeat, non quòd id natura rectum ſit, *r* non intelligunt, ſe de callido homine loqui, non de bono viro. Sed hæc, opinor, ſunt in iis libris, quos tu laudando, animos mihi addidiſti. Redeo ad rem. 6 *s* Quomodo exſpectabam epiſtolam, quam Philoxeno *t* dediſſes? ſcripſeras enim, in ea eſſe de ſermone Pompeij Neapolitano, eam mihi Patro Brundiſij reddidit. Corcyræ, vt opinor, acceperat. nihil potuit eſſe iucundius. erat enim de rep. de opinione, quam is vir haberet integri

g L. nam Alexidis animum amabã, quod tam propè accedebat ad ſimil. tuæ literæ: manum n. a. & ita v. c.
* al. quòd
h L. ægrè: & quamquã
i L. M'.
k L. velles ſe à me d.
l L. quam facilè
m v. c. de tortorium, Cic. al. de portaRom. Ciceron.
n v. c. exlibratum, me exartuatum. In
o L. Bene eueniat, inquit
p L. prudẽtius,
q L. &, cum
r L. non intelligant,
s L. Commodum exſp. al. quam
t L. dediſſet

gri

gritatis meæ: de beneuolentia, quam ostendit eo sermone, quem habuit de triumpho. Sed tamē hoc iucundissimū, quod intellexi, te ad eum venisse, vt eius animum erga me perspiceres. hoc mihi, inquam, accididit iucundissimum. De triumpho autem, nulla me cupiditas vnquam tenuit ante Bibuli impudentissimas* literas: quas y amplissimè supplicatio consecuta est. A quo, si ea gesta sunt, quæ scripsit, gauderem, & honori fauerem. Nunc illum, qui pedem porta, quoad hostis cis Euphratem fuit, x non extulerit, honore augeri: me, in cuius exercitu spem illius exercitus habuit, idē nō assequi, dedecus est nostrum: nostrum, inquam, te coniungens. itaq; omnia experiar, & vt spero, assequar. Quòd si tu valeres, iam mihi quædam explorata essent. sed (vt spero) valebis. De raudusculo* Numeriano, multùm te amo. Hortensius quid egerit, aueo scire: Cato quid agat, qui quidem y in me fuit maleuolus: dedit integritatis, iustitiæ, clementiæ, fidei mihi testimonium, quod non quærebam: quod postulabam, z negauit. Id itaque Cæsar his literis, quibus mihi gratulatur, & omnia pollicetur, quomodo exsultat Catonis in me ingratissimi iniuria? At hic idem Bibulo a dierū xx. Ignosce mihi, non possum hæc ferre, nec feram. Cupio ad omneis tuas epistolas: sed nihil b necesse est. iā enim te videbo. Illud tamen de Chrysippo. nam de altero illo minùs sum admiratus, operario homine: sed tamen ne illo quidem quidquam improbius. Chrysippum verò, quem ego propter literularum nescio quid libenter vidi, in honore habui: discedere à puero insciente me. Mitto alia, quæ audio multa, mitto furta: fugam non fero, qua mihi nihil visum est sceleratius. Itaque vsurpaui vetus illud Drusi, vt ferunt, prætoris. in eo,* qui eadem liber non iuraret: me istos, liberos non addixisse: præsertim cùm adesset nemo, á quo rectè vindicarentur. Id tu, vt videbitur, ita accipies: ego tibi assentiar. Vni tuæ disertissimæ epistolæ non

re

* Vide li. 6. ep. 8. & lib. 12. ep. 19.
y L. amplissima
x L. non extulit,
* al. Puteolano,
y v.c. in me turpiter fuit maliuolus:
z L. negauit. Itaque Cæs.
a v.c.d. xx. al. decreuit.
b v.c. necesse' st.
* Pius, cui eadem non iurarent, iu varét ne ad istos libertos non adduxisse:

rescripsti: in qua est de periculis reip. Quid rescriberem? valde eram perturbatus: sed, vt nihil magnopere metuam, Parthi faciunt, qui repente Bibulum semiuiuum reliquerunt.

CICERO ATTICO, S. 3

A. D. VIII. Id. Decemb. c Herculanum veni, & ibi tuas literas legi, quas Philotimus mihi reddidit: è quibus hanc primo adspectu voluptatem cepi, quòd erant à teipso scriptæ: deinde, earum accuratissima diligentia sum mirum in modum delectatus. ac primùm illud, in quo te Dicæarcho assentiri negas, d etsi cupidissimè expressum, & expeditum à me sit, & approbatum à te, ne diutius anno in prouincia essem, tamen non est nostra cõtentione perfectum. sic enim e scito, verbum in senatu factum esse nunquam de vllo nostrûm, qui prouincias obtinuimus, quo in his diutius, quàm ex s. c. maneremus: vt iam ne istius quidem rei culpam sustineam, quòd minùs diu fuerim in prouincia, quàm fortasse fuerit vtile. SED QVID, SI HOC MELIVS? f opportunè dici videtur, g vt in hoc ipso. Siue enim ad concordiam res adduci potest, siue ad bonorum victoriam: vtriusuis rei me aut adiutorem velim esse, aut certè non expertem. Sin vincuntur boni: vbicumque essem, vnà cum iis victus essem. Quare celeritas nostri reditus ἀμεταμέλητος debet esse. Quòd si ista nobis cogitatio de triumpho iniecta non esset, quam tu quoque approbas: næ tu haud multùm requireres illum virum, qui in sexto libro informatus est. Quid enim tibi faciam, qui illos libros deuorasti? quin nunc ipsum non dubitabo rem tantam h abiicere, si id erit rectius. vtrumque verò simul agi non potest, & de triumpho ambitiosè, & de rep. liberè. Sed ne dubitaris, quin, quod honestius, id mihi futurum sit antiquius. Nam quòd putas vtilius esse, vel

c al. in Trebulanum

d L. etsi cupidissimè expetitum à me, sit,

e al. scio,

f L. sæpe opportunè d.

g al. & in hoc ipso.

h v. c. abiecere

vel mihi quod tutius sit, vel etiam, vt reip. prodesse possim, me esse cum imperio, id, coràm considerabimus, quale sit. Habet enim res deliberationẽ, etsi ex parte magna tibi *i* assentior. De animo autem meo erga remp. bene facis, quòd non dubitas, & illud probè iudicas, nequaquam satis pro meis officiis, pro ipsius in alios effusione, illum in me liberalem fuisse: eiúsque rei causam verè explicas, & eis, quæ de Fabio, Caninióque acta scribis, valde consentiunt. quæ, si secus essent, totumque se ille in me profudisset: tamen illa, quam scribis, custos vrbis, me præclaræ inscriptionis memorem esse cogeret: nec mihi concederet, vt imitarer Volcatium, aut Seruium, quibus tu es contentus: sed aliquid nos vellet nobis dignum & sentire, & defendere: quod quidem agerem, si liceret, alio modo, ac nunc agendum est. De sua potentia dimicant homines hoc tempore, periculo ciuitatis. nam si resp. defenditur, cur ea cos. isto ipso defensa non est? Cur ego, in cuius causa reip. salus consistebat, defensus postero anno non sum? cur imperium, illi, aut cur illo modo prorogatum est? cur tantopere pugnatum est, vt de eius absentis ratione habenda decem tribuni pleb. ferrent? His ille rebus ita conualuit, vt nunc *k* in vno ciue resp. ad resistendum imbecilla sit: quæ mallem tantas ei vireis non dedisset, quàm nunc tam valenti resisteret. S d, quoniam res eo deducta est, non quæram, vt scribis, πῦ σκάφ& τὸ τῶν Ἀτρειδῶν. Mihi σκάφος vnum erit, quod à Pompeio gubernabitur. Illud ipsum quod ais, quid fiet, cùm erit dictum? Dic Marce Tulli σύντομα. *l* Pompeio assentiar. ipsum tamen Pompeium separatim ad concordiam hortabor. sic enim sentio, maximo in periculo rem esse. Vos scilicet plura, qui in vrbe estis. Verumtamen hæc video, cum homine audacissimo, paratissimoque negotium esse. *m* Omneis damnatos, *n* omneis ignominia affectos, *o* omneis damnatione,

i L. assentio.

k L. in vno ciui spes reip. sita sit, qui mallem tantas &c. al. ciui res ad resistendum sit: Urs. vt nunc vni ciui respu. ad resistẽdum imbecilla sit:

l al. Cn. Põpeio

m v. c. Omnis

n v. c. omnis

o v. c. omnis.

igno

ignominiáque dignos, *p* illac facere: omnem ferè iuuentutem, omnem illam vrbanam, ac perditam plebem, tribunos valenteis, addito C. *q* Crasso, omneis, qui ære alieno premantur: quos plureis esse intelligo, quàm putaram. Causam solùm illa causa non habet, ceteris rebus *r* abundat. 2 *s* Hic omnia facere omnis debet, ne armis decernatur: quorum exitus semper incerti: *t* nunc etiam verò in alteram partem magis timendi. Bibulus de prouincia decessit. Veientonem præfecit. in decedendo erit, vt audio, tardior. quem cùm ornauit Cato: declarauit, 3 iis se *v* solis non inuidere, quibus nihil, aut non multum ad dignitaté posset accedere. Nunc venio ad priuata. Ferè enim respondi tuis literis de rep. & iis, quas in suburbano, & iis, quas postea scripsisti. Ad priuata venio. Vnum etiam de Cœlio. Tantum abest, vt meam ille sententiam moueat, vt valde ego ipsi, quòd de sua sententia decesserit, pœnitendum putem. Sed quid est, 4 *x* quòd cuncti Lucceiis sint addicti? hoc te prætermisisse miror. De Philotimo faciam equidem vt mones: sed ego mihi ab illo non rationes exspectabam, quas tibi edidit, verùm id reliquum, quod ipse in Tusculano me referre in commentarium mea manu voluit, quódque idem in Asia mihi sua manu scriptum dedit. id si præstaret, quantum mihi æris alieni esse ibi edidit, tantum, & plus etiam ipse mihi deberet. sed in hoc genere, si modò per remp. licebit, non accusabimur posthac, neque hercule antea negligentes fuimus, sed *y* amicorum multitudine occupati. Ergo vtemur, vt polliceris, & opera, & consilio tuo: nec tibi erimus, vt spero, in eo molesti. De *z* serperastis cohortis meæ, nihil est, quòd doleas. ipsi enim se collegerunt *a* admiratione vitæ, integritatis meæ: sed me mouerat nemo magis, quàm is, quem tu ✳ neminem putas. Idem & initiò fuerat, & nunc est egregius: sed in ipsa decessione, significauit spe-

p fort. illinc.
q L. Cassio.
r v. c. habundat.
s Hic omneis côuenit omnia facere, ne arm. al. communia facere.
t al. Nunc vero.
v for. solis inuidere.
x L. quid ci vici Lucceij sint addicti? & ita v.c.
y v. c. & amicorum forr. negotiorum.
z al. Cerberastris vide Bos.
a L. admiratione integritatis meæ.
✳ al. nom-

 rasse

rasse se aliquid: & id, quod animum induxerat paulisper, non tenuit, sed citò ad se rediit, meisque honorificentissimis erga se officiis victus, pluris ea duxit, quàm omnem pecuniam. Ego à Curio tabulas accepi, quas mecum porto. Hortensij legata cognoui. Nunc aueo scire, quid hominis sit, & quarum rerũ auctionem instituat. Nescio enim cur, cùm portam Flumentanam Cœlius occuparit, ego Puteolos *b* non faciam meos. Venio ad Piræa: in quo magis reprehendendus sum, quòd homo Romanus Piræa scripserim, non Piræeum (sic enim omnes nostri locuti sunt) quàm quòd IN addiderim. Non enim hoc vt oppido præposui, sed vt loco: & tamen *c* Dionysius noster, qui est nobiscum, & Nicias Cous, non r.batur oppidum esse Piræa. *d* sed de eo videro. Nostrum quidem si est peccatum, in eo est, quòd non vt de oppido locutus sum, sed vt de loco: secutusque sum, non dico Cæcilium, *Manè vt ex portu in Piræum* (malus enim auctor Latinitatis est) *sed Terentium*, cuius fabellæ propter elegantiam sermonis, putabantur à C Lælio scribi. *Heri aliquot adolescentuli coimus in Piræum.* Et idem. *Mercator hoc addebat, captam è Sunio.* Quòd si δήμους, oppida volumus esse, tam est oppidum Sunium, quàm Piræeus. Sed, quoniam Grammaticus es, si hoc mihi ζήτημα persolueris, magna me molestia liberaris. Ille mihi literas blãdas mitrit: facit idem pro eo Balbus. mihi certum est ab honestissima sententia digitum nusquam. Sed scis, illi reliquum quantum sit. Putá ne igitur verendum esse, ne aut obiiciat id nobis aliquis, si languidiùs: aut repetat, si fortiùs? quid ad hæc reperis? Soluamus, inquis. Age, à Cœlio mutuabimur. hoc tu tamen consideres velim. puto enim, in senatu, siquando præclarè pro rep dixero. *e* Tartesium istum tuum, mihi exeunti, iube sodes, nummos *f* curari. *g* Quid superest? etiam: gener est, suauis mihi: Tulliæ, Terentiæ, quantumuis, vel ingenij, vel humanitatis satis. * reliqua, quæ nosti,

ferea

b al. non meos faciam.

c L. Dionysius noster, & , qui est nobiscum, Nicias Cous, non r.

d v. c. sed de re vid. & ita L. a. v. c. de reo vid.

e al. Tartessium

f al. curare.

g L. Ecquid

* al. cetera, innuit mediocres tũc fuisse facultates Dolabellæ.

ferenda. Scis enim, quos *h* aperuimus. qui omnes, præter eum, de quo per te egimus, rerum me *i* facere rentur. *k* ipsis expensum nemo feret. Sed hæc coràm. nam multi sermonis sunt. Tironis reficiendi spes est in *l* M. Curio: cui ego scripsi, tibi eum gratissimum facturum. Data v. Idus Decembr. à Pontio ex Trebulano.

h v. c. aperierimus.
i L. facere parant.
k L. ipsis enim expensum nemo feret, al. offerre, al. offerret l. M'

CICERO ATTICO, S. 4

DIONYSIVM flagrantem desiderio tui, misi ad te, nec mehercule æquo animo, sed fuit concedendum. quem quidem cognoui cùm doctum (quod mihi iam antè erat notum) tum sanctum, plenum officij, studiosum etiam meæ laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare videar, planè virum bonum. Pompeium vidi IIII. Idus Decembr. fuimus vnà horas duas fortasse. magna lætitia mihi visus est affici meo aduentu: de triumpho hortari suscipere parteis suas, monere, ne antè in senatum accederem, quàm rem confecissem, ne dicendis sententiis aliquem tribunum alienarem. Quid quæris? *m* in hoc iudicio, & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De rep. autem ita mecum locutus est, quasi non dubium bellum haberemus: nihil ad spem concordiæ. planè illum ab se alienatum cùm antè intelligeret, tum verò proximè iudicasse. venisse Hirtium à Cæsare, qui esset * illi familiarissimus: ad se non accessisse. Et, cùm ille *n* ad VIII. Id. Decembr. venisset, * Balbus de tota re *o* constituisset, *p* ad VII. ad Scipionem ante lucem venisse: multa de nocte *q* profectum esse ad Cæsarem Hoc illi τεκμηριῶδες videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur, nisi quòd illum, cui etiam inimici alterum consulatum, fortuna summam potentiam *r* dederit, non arbitror fore tam amentem, vt hæc in discrimen adducat. quòd si ruere cœperit, næ ego multa timeo, quæ non audeo scribere. sed, vt nunc est *s* ad III. Non. Ian. ad vrbem cogito. Vale.

m q. v. c. in hoc officio sermonis
n. Manut. sanè plenum officij
* al. ibi al. sibi
n a. d. VIII.
* al. cum Balbo de tota re
o v. c. constituisset, a. d. VII. ad Scipionem ante lucem venire: multa n.
p L. a. d. VII.
q al. cum prof.
r al. dederat,
s L. a. d. III.

CICERO ATTICO, S. 5

MVLTAS vno tempore accepi epiſtolas tuas: quæ mihi, quamquam recentiora audiebam ex iis, qui ad me veniebant, tamen erant iucundę. Studium enim, & *t* beneuolentiam declarabant. *v* Inualetudine tua moueor: & Piliam in idem genus morbi delapſam, curam tibi afferre maiorem ſentio. date igitur operam, vt valeatis. De Tirone, video tibi curæ eſſe: quem quidem ego, & ſi *x* mirabileis vtilitates mihi præbet, cùm valet, in omni genere vel negotiorum, vel ſtudiorum meorum: tamen propter humanitatem, & modeſtiam, malo ſaluum, quàm propter vſum meum. Philogenes mecum mihi vnquam de *y* Luſcenio locutus eſt: de ceteris rebus habes Dionyſium. Sororem tuam non veniſſe in Arcanum miror. De Chryſippo meum conſilium probari tibi, non moleſtè fero. *z* Ego in Tuſculanum nihil ſanè hoc tempore, deuium eſt τοῖς ἀπαντῶσιν & habet alia δύσχρηστα. Sed de Formiano *a* Tarracinam prid. Kal. Ian. Inde *b* Pontinum ſumam: inde *c* Albanum Pompeij. ita ad vrbem III. Non. natali meo. De rep. quotidie magis timeo. non enim boni, *d* vt putaui, conſentiunt. quos ego equites R. quos ſenatores vidi, qui acerrimè cùm cetera, tum hoc iter Pompeij vituperarent? Pace opus eſt. Ex victoria cùm multa mala, tum certè *e* tyrannis exſiſtet. Sed hæc prop. diem coram Iam planè mihi deeſt, quid ad te ſcribam. Nec enim de rep. quòd vterque noſtrum ſcit eadem: domeſtica nota ſunt ambobus. Reliquum eſt iocari, ſi hic ſinit. nam ego is ſum, qui, illi concedi, putem vtilius eſſe, quod poſtulat, quàm ſigna cõferri. ſerò enim reſiſtimus ei, quem per annos decem aluimus contra nos. Quid ſentis igitur? inquis nihil ſcilicet, niſi de ſententia tua: nec priùs quidem, quàm noſtrum negotium aut confecerimus, aut depoſuerimus. Cura igitur, vt valeas: *f* aliquando ἀποτρίψαι quartanã iſtam dil[illegible]am, quæ in te ſumma eſt.

t q. v. c. beniuolentiam.
v q. v. c. Valitudine tua al. v. c. inualetudine t.
x v. c. mirabilis.
y al. Tuſcenio.
z L. ego in Tuſculanũ? nihil ſ.
a al. Terracinam.
b L. Pomtinum Boſ. Pomptinũ ſummam: al. Pomtinum inuiſam.
c forr. in Albanũ P.
d L. vt putant.
e al. tyrannus.
f aliq.

CICERO ATTICO, S. 6

PLANE deest g quid ad te scribam. nota omnia tibi sunt: nec ipse habeo. à te h quid exspectem. Tantùm igitur nostrum illud i sollemne seruemus, vt, ne quem istuc euntem sine literis dimittamus. De rep. valde timeo, nec adhuc ferè inueni qui non concedendum putaret Cæsari, quod postularet, potiùs, quàm depugnandum. Est illa quidem impudens postulatio, opinione valentior. Cur autem nunc primùm ei k resistamus? l οὐ γὰρ τὸ δὲ μεῖζον ἔπεστι κακόν: quàm cùm quinquennium prorogabamus, aut cùm, vt absentis ratio haberetur, ferebamus: nisi fortè hæc illi tum arma dedimus, vt nunc cum bene parato pugnaremus. Dices, Quid tu igitur sensurus es? Non idem, quod dicturus: sentiam enim omnia facienda, ne armis decertetur. Dicam idem, m quod Pomponius: neque id faciam humili animo. Sed rursus hoc permagnum reip. malum est: n & quodammodo mihi præter ceteros, non rectum, me in tantis rebus à Pompeio dissidere. Vale.

g L. quod h for. quod i sic v. c.

k al. resistimus? l L. Οὐ γὰρ τὰ τόδε ex Homer Odyss. μ.

m L. quod Pompeius: n fort. at quodamm. o L. Illud putidius nō adscr. Bos. illud puta tu non adscribes, al. illud puta-to.

CICERO ATTICO, S. 7

DIONYSIVS, VIR OPTIMVS, VT MIHI QVOQVE EST PERSPECTVS, ET DOCTISSIMVS, TVIQVE AMANTISSIMVS, ROMAM VENIT XV. KAL. IAN. ET LITERAS A TE MIHI REDDIDIT. Tot enim verba sunt de Dionysio in epistola tua. I o Illud (puto) nō adscribis, ET TIBI GRATIAS EGIT. Atqui certè ille agere debuit: &, si esset factum, quæ tua est humanitas, adscripsisses. Mihi autē nulla de eo παλινῳδία datur, propter superioris epistolæ testimoniū. Sit igitur sanè bonus vir. hoc enim ipsum bene fecit, p quòd mihi sui cognoscēdi penitus etiā istam facultatē dedit. Philogenes rectè ad te scripsit. curauit enim, quod debuit, eū ego vti ea pecunia volui, quoad liceret, itaque vsus est menses XIV. q Pontinū cupio valere: r & quòd scribis

p sic v. c. al. quod mihi sui penitus cognoscendi etiā facultatem istam dedit.

q L. Pomtinum.

r fort. & quod cum scr.

vrbem introisse, vereor quid sit. nã id nisi graui de causa, nõ fecisset. Ego, quoniã IV. Non. Ian. * Cõpitalitius dies est, nolo eo die in Albanum *s* venire. molestus familiæ veniã III. Non Ian. igitur inde ad vrbem prid. Non. Tua λῆψις quê in diê incurrat nescio: sed prorsus te commoueri incommodo *t* valetudinis tuæ nolo. De honore nostro, nisi quid occultè Cæsar per suos tribunos molitus erit, cetera videtur esse tranquilla. Tranquillissimus autẽ animus meus: qui totũ istuc æqui boni facit: & eo magis, quòd iam à multis audio, cõstitutum esse Pompeio, & eius consilio in Siciliã me mittere, quòd imperium habeã. Id est ἀζδηριτικόν. *v* nec senatus decreuit, nec populus iussit me imperium in Sicilia habere, sin hoc resp. ad Põpeium refert: qui me magis, *z* quã priuatum aliquẽ *x* mittat: Itaq; si hoc imperium mihi molestum erit, vtar ea porta, quam primùm videro. Nam quòd scribis, mirificam exspectationem esse mei, neque tamen quemquam bonorũ, aut satis bonorũ, dubitare, quid * sensurus sim: ego quos tu bonos esse dicas, non intelligo. ipse nullos noui: sed ita, si ordines bonorum quærimus. nam singulares sunt *y* boni viri: verùm in dissensionibus ordines bonorum, & genera quærenda sunt. Senatum bonũ putas; per quem sine imperio prouinciæ sunt? numquam enim Curio sustinuisset, si cum eo agi cœptum esset, quam sententiam senatus sequi noluit. Ex quo factum est, vt Cæsari non succederetur. An publicanos, qui nunquam firmi, sed nunc Cæsari sunt amicissimi. An fæneratores? an agricolas? quibus optatissimum est otium. nisi eos timere putas, ne sub regno sint, qui id numquam, dummodò otiosi essent, recusarunt. Quid ergo? Exercitum retinentis. cùm legis *a* diem transierit, rationem haberi placet? mihi verò ne absentis quidem: sed cùm id datum est, illud vnà datum est, * annorum decem imperium, & ita latum, placet. *b* Placet igitur, etiam me expulsum?

*Vide Varr. 5. de ling. Latina.
s L. venire. ne molestus familiæ veniam. III. Nonas Iã. igitur in de ad al. venire ne molestus sim famil iæ
t v. c. valitudinis.
v L. nec enim sen. & ita v. c.
x fort. mittit?
* al. facturus sim:
y L. boni viri, multi. verùm.
a L. dies tr. & ita v. c.
* Tot annis Cæsar Galliam obtinuit cõtra legem Sẽproniam.
b L. Placeat igitur etiã, me expulsum: & ag. Cãp. periisse: & adop. patr. à plebeio: G. d. à Mitylenęo & Bab. diuis. placeãt: & B. h. & Tusculanũ. Sed h.

sum?& agrum Campanum periisse? & adoptatum patricium à plebeio? Gaditanum à Mitylenæo? & Labieni diuitiæ,& Mamurræ placent? & Balbi horti, & Tusculanum? Sed horum omnium fons vnus est. Imbecillo resistendum fuit,& id erat facile. Nunc legiones XI. equitatus tantus,quantum volet. * Transpadani, c plebs vrbana, tot tribuni plebis tam perdita iuuentus, tanta auctoritate dux,tanta audacia: cum hoc aut depugnandū est, aut habenda è lege ratio. Depugna,inquis,potiùs quàm seruias. Vt quid? si victus eris,proscribare? si viceris,tamen seruias? Quid ergo,inquis, d acturus es. Idem,quod pecudes: quæ dispulsæ, sui generis sequūtur greges. Vt bos armēta,sic ego bonos viros,aut eos,quicumque dicentur boni, sequar, etiam si ruent. Quid sit optimū, malè contractis rebus planè video. Nemini est enim exploratū,cùm ad arma vētum est,quid futurum sit. At illud,omnibus: si boni victi sint, nec in cæde principum elementiorem hunc fore,quàm Cinna fuerit: nec moderatiorem, e quàm Sulla, in pecuniis locupletiū. ἱμωρολογῶ σοι iàdudum: & facerem diutius, nisi me lucerna desereret. Ad summam, * dic M. *Tulli*: f *assentiar Cn. Pompeio*, id est T. Pomponio. Alexim, humanissimum puerum, nisi fortè,dum ego absum, adolescens factus est (id enim agere videbatur) saluere iubeas velim.

* Vide Pl. Sueto. in Iulio. Catullum.
c v. c. plebes.
d fort. facturus es?
e v.c. quam Sullam.
* Hac formula rogabantur sententiæ.
f. asentior & ita v.c.

CICERO ATTICO. S. 8

QVID opus est de Dionysio tā valde affirmare? tan mihi nurus tuus nō faceret fidē? Suspicionem autē eo mihi maiorem tua taciturnitas attulerat, quòd & tu soles cōglutinare amicitias testimoniis tuis & illū aliter cū aliis de nobis locutū audiebā: sed prorsus ita esse,vt scribis, mihi persuades. itaq; ego is in illū sum, quē tu me esse vis. Diem tuum ego quoque ex epistola quadam tua, quam incipiente febricula scripseras, mihi nota-

g for. posse re, pro re nata, non inc.

* Mulieres quandoque nomen suũ ferre iubebant eos, quos testamento instituebant.

h L. ecqua.

i L. visus est illa mea sentẽtia nõ relinq. vrbis.

notaueram,& animaduerteram g posse,pro re nata, te non incommodè ad me in Albanum venire III.Nonas Ian. Sed,amabo te, nihil incommodo valetudinis feceris. Quid enim est tantum in vno aut altero die? Dolabellam video Liuiæ testamento cum duobus coheredibus esse in triente. sest iuberi* mutarẽ nomẽ.Est πολιτικὸν σκέμμα. rectúmne sit nobili adolescenti, mutare nomen mulieris testamento.Sed id φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, cum sciemus,quãtum quasi sit in trientis triẽte.Quòd putasti fore, vt antè, quàm istuc venirẽ, Põpeium viderem, factum est ita. Nam VI. Kalendas ad Lauernium me consecutus est. Vnà Formias venimus,& ab hora octaua ad vesperã secretò collocuti sumus. Quòd quæris,h ecquæ spes pacificationis sit:quantum ex Pompeij multo, & accurato sermone perspexi, ne voluntas quidem est.Sic enim existimat, si ille vel dimisso exercitu COS.factus sit σύγχυσιν τῆς πολιτείας fore: atq; etiam putat,eum, cùm audierit contra se diligenter parari,consulatum hoc anno neglecturum, ac potiùs exercitum,prouinciámque retenturum. sin autem ille fureret:vehemẽter hominem contemnebat,& suis,& reip. copiis confidebat.Quid quæris?etsi mihi crebrò ξυνὸς ἐνυάλιος,occurrebat,tamen leuabar cura,virum fortem & peritũ, & plurimùm auctoritate valentem audiens, πολιτικῶς de pacis simulatæ periculis disserentem. Habebamus autem in manibus Antonij contionem, habitam X Kalend. Ian.in qua erat accusatio Põpeij vsque à toga pura:querela de damnatis: terror armorum.In quibus ille,Quid censes, aiebat, facturum esse ipsum,si in possessionem reip.venerit,cùm hæc quæstor eius,infirmus, & inops, audeat dicere?Quid multa non modò non expetere pacem istam sed etiam timere i visus est. 2 Ex illa autem sententia ira relinquendæ vrbis, mouet hominem. vt puto. Mihi autem illud molestissimum est, quòd soluendi sunt nummi Cæsari,

& in

& instrumentum triumphi eò conferendum. Est enim ἄμυ: φον, αὐτὶ πολιτευομένυ χρισωφελὴς τὴν esse. Sed hæc, & multa alia coram.

CICERO ATTICO, S. 9

QVOT. DIERNE, inquis, à te accipiendæ literæ sunt? si habebo, cui dem, quotidie. At iam ipse ad es. Tum igitur, cùm venero, desinam. Vnas video mihi à te non esse redditas, quas L. Quinctius familiaris meus, cùm ferret ad Bustū k Basilij, vulneratus, & despoliatus est. videbis igitur numquid fuerit in his, quod me scire opus sit. Et simul tu hoc, sanè διευκρινήσεις πρόβλημα, sanè πολιτικόν: cùm sit necesse aut haberi Cæsaris rationem, illo exercitum, vel per senatum, vel per tribunos plebis obtinēte: aut persuaderi Cæsari, vt tradat prouinciā, atq; exercitum, & ita cos. fiat: aut, l si id non persuadeatur, haberi comitia sine illius ratione, illo patiente, atq; obtinēte prouinciam: aut, si per tribunos pleb. nō patiatur, m tamē quiescat rē adduci ad interregnum: aut, si ob eam causam, quòd ratio eius non habeatur, exercitum adducat, armis cum eo contēdere: illum autem initium facere armorum, aut statim nobis minùs paratis aut tum, cùm comitiis, amicis eius postulantibus vt è lege ratio habeatur, impetratum nō sit: ire autē ad arma, aut hanc vnam ob causam, quòd ratio non habeatur: aut, addita causa, si fortè tribunus plē. senatum impediēs, aut populū incitans, notatus, aut s.c. circūscriptus, aut sublatus, aut expulsus sit, dicénsve se expulsum, ad illū cōfugerit: suscepto autē bello, aut tenenda sit vrbs, aut, ea relicta, n ille à commeatu, & reliquis copiis intercludēdus: quod horum malorū, quorum aliquod certè subeūdū est, minimū putes. Dices profectò, persuaderi illi, o vt tradat exercitū, & ita cos. fiat. Est omnino id eiusmodi, vt, si ille eò descēdat cōtra dici nihil possit: idq; eū, si non obtinet, vt ratio

k L. Basili vul. Locus est latrocinio infamis.

l L. si id ei non p.

m fort. & tamen.

n al. ille cōmeatu, & rel.

o fort. vt tradat prouinciā, atque exerc.

ratio habeatur retinentis exercitum, non facere miror. Nobis autem, vt quidam putant, *p* nihil est timendum magis, quàm ille cos. At sic malo, inquies, quàm cum exercitu. Certe. *1* sed istuc *q* ipsum sic ô magnum malum, putat aliquis: neque ei remedium est vllum. cedẽdum est, si id volet. Vide consulem illũ iterum, quem vidisti consulatu priore At tũ imbecillus, plus, inquis, valuit, quàm tota respu Quid nunc putas? Et eo c o s. Pompeio certum est esse in Hispania.* O rem miseram, si quidẽ idipsum deterrimum est, quod recusari nõ potest: &, quod ille si faciat, *r* iamiã à bonis omnibus summam ineat gratiam, tollamus igitur hoc, quò illum posse adduci negant. De reliquis, quid est deterrimum? concedere illi, quod, vt idem dicit, inpudẽtissimè postulat. Nam quid impudentius? Tenuisti prouinciam per decem annos, non tibi à senatu, sed à te ipso, per vim, & per factionem datos. Præteriit tempus legitimum non legis, sed libidinis tuæ: fac tamen legis. vt succedatur decernitur. impedis, & ais. Habe mei rationem. Habe tu nostrum. exercitum tu habeas diutius, quàm populus iussit, inuito senatu? Depugnes oportet, nisi concedis Cùm bona quidem spe, vt ait idem, vel vincendi, vel in libertate moriendi. Iam si pugnandum est, quo tempore, in casu: quo consilio, in temporibus situm est. Itaque te in ea quæstione non exerceo. Ad ea, quæ dixi, affer, si quid habes. Equidem dies, noctesque torqueor.

p al. nihil est tim.

q fort. ipsum sic. magnum malum putet aliquis: so. ipsum sic. O magnum malum dicat aliquis.

* Manu. nõ habet & particulam, O

r al. iam à bon.

CICERO ATTICO, S. 10

SVBITÒ consilium cepi, vt antè, quàm luceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo lictoribus præsertim laureatis. De reliquo, neque hercule quid *s* agam, nec quid acturus sim, scio, ita sum perturbatus temeritate nostri amẽtissimi cõsilij. Tibi verò quid suadeã, cuius ipse consilium exspecto? Cn. noster quid consilij ceperit: capiátve, nescio, *s* adhuc in oppidis *s* coarctatus *t* & stupent

s L. & v. c. coarctatus.

t L. & stupens. Omnes, si in Italia cons.

pent omnes. Si in Italia consistat, erimus vnà. sin cedet, consilij res est adhuc certè (nisi ego insanio) stultè omnia, & incautè. Tu quæso, crebrò ad me scribe, vel quod in buccam venerit.

CICERO ATTICO, S. II

QVAESO, quid hoc est, aut quid agitur? mihi.n. tenebre sunt. Cingulū *u* inquit, nos tenemus. Anconē amisimus. Labienus discessit ab Cæsare. vtrū de imperatore populi R. an de Hānibale *x* loquimur? O hominem amentē, & miserum, qui ne vmbrā quidē vnquā τῦ καλῦ viderit! atq; hæc ait omnia facere* se dignitatis causa. Vbi est autē dignitas, nisi vbi *y* honestas? Num honestū igitur, habere exercitum nullo publico cōsilio? occupare vrbeis ciuium, quò facilior sit aditus ad patriam? χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους, sexcenta alia scelera moliri, *z* τὴν θεῶν μεγίστην, *a* ὡς ἔχειν τυραννίδα? Sibi habeat suā fortunā. Vnā mehercule tecū apricationē in illo *b* Lucretino tuo sole malim, quā omnia istiusmodi regna: vel potiùs mori millies, quam semel *c* illiusmodi quidquam cogitare. Quid si tu velis, inquis? Agè, quis est, cui velle non liceat? Sed ego hoc ipsum velle miserius esse duco, quàm in crucē tolli. Vna res est ea miserior, adipisci, quod ita volueris. Sed hæc hactenus. Libenter enim in his molestiis ἐγχειλάζω σοι. Redeamus ad nostrum. Per fortunas, quale tibi consiliū Pōpeij videtur? Hoc quæro, quòd vrbem reliquerit. Ego enim ἀπορῶ. tū nihil absurdius. Vrbem tu relinquas? Ergo idē, si Galli venirent. Non est inquit, in parietibus resp. *d* At in aris, & focis. Fecit idem Themistocles. Fluctū enim totius barbariæ ferre vrbs vna non poterat. At idem Pericles non fecit annum ferè post quinquagesimum, cùm præter mœnia nihil teneret. Nostri olim, Vrbe reliqua capta, arcem tamen retinuerunt. οὕτως που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν.

Rursus

u al. inquis.
x al. loquūtur.
* al. suæ
y L. honestas? Honestum igitur hab.
z L. θεῶν μ.
a L. ὡς
b fort. Lucretili Fae. Lucretilino
c al. istiusmodi.
d al. Sed in aris,

Rursus autem ex dolore municipali, sermonibúsbúsque eorum, quos conuenio, videtur hoc consilium exitum habiturum. Mira hominum querela est (nescio istic, sed facies, vt sciam) sine senatu. Fugiens denique Pompeius mirabiliter homines mouet, Quid quæris? *e* alia causa facta est. nihil iam concedendum putant Cæsari. Hæc tu mihi explica, qualia sint. ego negotio præsum nũ turbulento. vult enim me Pompeius esse, quem tota hæc *f* Campana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον ad quem *g* delectus, & summa negotij referatur, itaque vagus esse cogitabam. Te puto iã videre quæ sit ὁρμὴ Cæsaris: qui populus, qui totius negotij status. ea velim scribas ad me: & quidem, quoniam mutabilia sunt, quàm sæpissime. acquiesco enim, & scribens ad te, & legens tua. Vale.

e al. alia causa facta. n.

f v. c. Cãpania.

g L. dilectus

CICERO ATTICO, S. 12

VNam adhuc à te epistolã acceperã, datã XII. *h* Kalendas Iun. in qua significabatur, aliam te antè dedisse, quã non acceperã. Sed quæso, vt scribas, quã sæpissimè, non modò si quid scies, aut audieris, sed etiã si quid suspicabere: maximéq; quid nobis *i* faciundum, aut non faciundum *k* putes. Nã quòd rogas, curẽ vt scias, quid Pompeius agat: ne ipsũ quidẽ scire puto: nostrũm quidẽ nemo. Vidi Lẽtulum cos. Formiis *l* x. Kalend Iun. vidi Libonem plena timoris, *m* & terroris omnia. Ille iter Larinum. ibi enim cohortes, & Luceriæ, & Theani: *n* reliquæ in Apulia. Inde, vtrum consistere vspiam velit, an mare transire, nescitur. Si manet, vereor ne exercitum firmum habere non possit. sin discedit quò; aut quà; *o* aut quid nobis agendum sit, nescio, Nam istum quidem, cuius φαλαρισμὸν times, omnia teterrimè facturum puto. *p* Nec enim rerum prolatio, nec senatus magistratuúmque discessus, nec ærarium clausum tardabit. Sed hæc, vt scribis, citò sciemus. Interim velim mihi ignoscas, quòd ad te scribe tam multa toties.

h al. Kalendas Feb.

i L. faciendum, aut non faciendum, p.

k q. v. c. putas.

l L. x. Kalendas, vidi Lib.

m L. & erroris omn.

n L. reliquáque in Apulia.

o L. aut quid. nobis agendũ est? Nam ist.

p I. Nec eũ rer.

ties.

toties. *q* acquiesco enim, & tuas volo elicere literas, maximéque consilium, quid agam, aut quo me pacto geram: *r* demittámne me penitus in causam (non deterreor periculo, sed *s* dirumpor dolere. *t* támne nullo consilio, aut tã contra meum consilium gesta esse omnia?) an cuncter, & tergiuerser, & iis me dem, qui tenent, qui potiuntur. αἴδέομαι Τρῶας. Nec solùm ciuis, sed etiam amici officio reuocor: & si frangor sæpe misericordia puerorũ. Vt igitur ita perturbato, & si te eadem solicitant, scribe aliquid, & maximè, si Pompeius talia cedit, quid nobis agendum putes M quidem Lepidus (nam fuimus vnà) eum finem statuit, L. Torquatus eundem. Me cùm multa, tũ etiam lictores impediunt. nihil vidi vmquã, quod minùs explicari posset. Itaque à te nihil dum certi exquiro, sed quid videatur. Denique ipsam ἀπορίαν tuam cupio cognoscere. Labienũ ab illo discessisse propemodum constat. Si ita factum esset, vt ille Romam veniens, magistratum & senatum Romæ offenderet, magno vsui causæ nostrę fuisset. damnasse enim sceleris hominẽ amicum, reip. causa videretur: quod nunc quoque videtur: sed minùs prodest. non enim habet, cui prosit, eúmque arbitror pœnitere. nisi fortè id ipsum est falsum, discessisse illũ nos quidem pro certo habebamus. Et velim (quamquam, vt scribis, domesticis te finibus tenes) formam mihi vrbis exponas, ecquod Pompeij desiderium, *u* ecquæ Cæsaris inuidia, appareat: etiam quid censeas de Terentia, & Tullia: Romæ eas esse, an mecum, an aliquo tuto loco. Et hæc, & si quid aliud ad me scribas velim, vel potius scriptites. Vale.

q q.v.c. adquiesco.
r L. dimittámne.
s q.v.c. dirũpor.
t L. tam nullo c.
u al. ecquæ.

CICERO ATTICO, S. 13

DE Vennonianis rebus tibi assentior. Labienũ ἥρωα iudico facinus iãdiu nullum ciuile præclarius: qui vt aliud nihil, hoc tamẽ profecit: dedit

illi dolorem. sed etiam ad summam profectũ aliquid puto. Amo etiã Pisonem, cuius iudiciũ de genero suspicor visum iri graue, & quamquam genus *x* belli quod sit, vides. Ita ciuile est, vt non ex ciuiũ dissensione, sed ex vnius perditi ciuis audacia natum sit. *y* Is autem valet. Exercitum tenet *z* multa spe & promissis. omnia omnium concupiuit: huic tradita vrbs est, nuda præsidio, referta copiis. Quid est, quod ab eo non metuas, qui illa templa & tecta, non patriam, sed prædam putet? Quid autem sit acturus, aut quomodo, nescio. sine senatu sine magistratu, ne simulare quidem poterit quidquam πολιτικῶς. Nos autem vbi exsurgere poterimus, aut quãdo? quorum dux quàm ἀστρατήγητος, tu quoque animaduertis, cui ne Picena quidẽ nota fuerint. *a* quàm item sine consilio res stet, vt enim alia omittam decem annorũ peccata, quæ conditio nõ huic fugæ præstitit? Nec verò nunc, quid cogitet scio: ac non desino per literas sciscitari. Nihil esse timidiùs constat nihil perturbatius, itaque nec præsidium, cuius parandi causa ad vrbem retentus est, nec locum ac sedem præsidij vllã video: Spes omnis in duabus inuidiosè retentis, pæne alienis legionibus. nam *b* delectus adhuc quidem inuitorum est, & à pugnãdo abhorrentium. Conditionum autem amissum tempus est. Quid futurum sit, non video. commissum quidem à nobis certè est, siue à nostro duce, vt è portu sine gubernaculis egressi, tempestati nos traderemus. Itaque de Ciceronibus nostris, dubito quid agam, nam mihi interdum amandãdi videntur in Græciam. D. Tullia autem, & Terentia, 3 cùm mihi barbarorum * aduentus ad vrbem proponitur, omnia timeo Cùm autem Dolabellæ venit in mẽtem, paulùm respiro. Sed velim consideres, quid faciendum putes. Primũ πρὸς τὸ ἀσφαλές. aliter enim mihi de illis, ac de meipso consulendum est. Deinde *c* ad opiniones, ne reprehendamur, quòd eas Romæ velimus esse in communi bonorum fuga.

x L. totius belli. al. genus totius belli:

y al. is autẽ valet exercitu: tenet multos spe, & promissis.

z v.c multos spe, & pr.

a L quam autem sine consilio, res testis. Vt enim al. Quę autem sine consilio res stetit.

b L. dilectus

* aduentus proponitur.

c al. πρὸς τὰς δόξας.

ga. Quin etiam tibi,& Peducæo(scripsit enim ad ad me) quid faciatis, videndum est. is enim splendor est vestrûm, vt eadem postulentur à vobis, quę ab amplissimis ciuibus. Sed d: hoc tu videbis : *d* quippe 4 cùm de ipso, ac de me isti cõsiderare velim. Reliquum est, vt, & quid agatur, quoad poteris, explores, scribásque ad me, & quid ipse coniectura assequare, quod etiam à te magis exspecto. nam acta omnibus nuntiantibus à te exspecto futura *μάντις δ' ἄριστος. Loquacitati ignosces, quæ & me leuat, ad te quidem scribẽtem, & elicit tuas literas. Aenigma Oppiorum ex Velia, planè non intellexi est enim numero Platonis obscurius. iam intellexi tuum ænigma. Oppios enim de Velia, * Saecones dicis 5 e in eo æstu ânt die : quo apertò reliqua patebant, & cum Terentiæ summa con gruebant. L. Cæsar é vidi Al nturnis *f* ad VIII kalend. Feb. manè cum absurdissimis mandatis, non hominem, sed scopas solutas, vt idipsum mihi ille videatur irridendi causa fecisse, qui tantis de reb. huiꝰ mandata dederit: nisi fortè non dedit, & hic sermone aliquo arrepto, pro mandatis abusus est Labienus vir, mea sententia, magnus *g* Theanum venit *h* ad VIIII. Kal. Febr. ibi Pompeium, consulésque cõuenit. qui sermo fuerit, & quid actum sit, scribam ad te, cùm certum sciam. Pompeius ab *i* Theano Latinum versus profectus est *k* ad VIII Kalendas. Eo die mansit Venafri. Aliquãtum animi videtur nobis attulisse Labienus. sed ego non dum habeo. quid ad te ex his locis scribam. ista magis exspecto, quid *l* illinc afferatur, quo pacto de Labieno *m* f. ras: quid agat Domitius in Marsis *n* Tinij Thermus P. Accius Cinguli: quæ sit populi vrbani voluntas. quæ tua coniectura de rebus futuris. Hæc velim crebrò, & quid tibi de mulierib. nostris placeat 6 & quid actu-us ipse sis, scribas. Si scriberem ipse, longior epistola fuisset: sed dictaui propter lippitudinem.

d L. quippe cũ de meipso, ac de meis, te cõsiderare v.

* Ex Euripide. vide 2. de Diuinat.

* al. Saccone al. Salacones al. Sãcienes al. S ccones. Vide Arist. 2 de Rhet. Cic. 7. Fam. ep. 24. & lib. 16. ep. 18

e L. in eo æstuaui diu: al. in eo æstu nõ diu.

f L. a. d. viij.

g v. c. Teanũ

h L. a. d. viiij.

i v. c. Teano

k L. a. d. viij. Kal.

l v. c. illim.

m L. ferat:

n for. Iguui.

CICERO ATTICO, S. 14

AD. VI. Kal. Feb. Capuam Calib. proficiscens t cùm * leuiter lippirem, has literas dedi. L. Cæsar mandata Cæsaris detulit ad Pompeium o ad VIII. kalend. cùm is esset cum coss. p Theani Probata conditio est, sed ita, vt ille q de his oppidis, quæ extra suam prouinciã occupauisset, præsidia deduceret. Id si fecisset, responsum est, ad vrbẽ nos redituros esse, & rẽ per senatum confecturos. Spero etiam in præsentia pacẽ nos habere. nam & illum furoris, & hũc * nostrũ copiarũ suppœnitet. Me Pompeius Capuam venire voluit, & adiuuare r delectũ: in quo parũ prolixè respondent Cãpani coloni. Gladiatores Cæsaris qui Capuæ sunt, de quibus antè ad te falsum s ex Torquati literis scripseram, sanè commodè Pompeius distribuit, binos singulis patribus familiarum. t Scutorũ in ludo * 100. fuerunt. eruptionem facturi fuisse dicebantur. Sanè multùm in eo re publ. prouisum est. De mulieribus nostris, in quibus est tua soror, quæso, videas, vt satis honestum nobis sit, eas Romæ esse, cùm ceteræ vlla dignitate discesserint. Hoc scripsi ad eas, & ad teipsum antea. Velim eas cohortere, vt exeant, præsertim cùm ea v præsidia in ora maritima habeamus, x cui ego præsum, vt in his pro re nata non incommodè possint esse. nã si quid offendimus in genero nostro, quod quidẽ ego præstare non debeo, id fit maius, quòd mulieres nostræ præter ceteras, Romæ remanserunt. Tu ipse cũ Sexto, scire velim, quid cogites de exeũdo, de totaq; re quid existimes. Equidẽ ad pacẽ hortari nõ desino, quæ vel iniusta vtilior est, quã y iustissimum bellum. Sed hæc, vt fors tulerit. Vale.

* vet. leueri ter al. leuen ter al. sit en ter.
o L. a d. viij
p v.c. Teani
q L. de iis.
* al. nostrarum.
r L. dilectũ
s L. ex A. Torquati.
t al. scutorũ de Scutoribus Vide Lips. 2. Saturn. cap. 7.
* Vide ibid. Lipsium.
v L. prædia & ita v.c.
x v.c. quoi.
* L. iustissimum bellũ cũ ciuibus. Sed.

CICERO ATTICO, S. 15

VT ab vrbe discessi, nullum adhuc intermisi diẽ quin aliquid ad te literarum darem, z non quòd

z L. al. nõ quò

quòd haberem magnopere quid scriberem sed,vt loquerer tecum absens: quo mihi cùm coràm id non *a* liceret,nihil est iucundius. Capuam cùm venissem *b* ad VI. kal. prid. quàm has literas dedi,cos. conueni, multosque nostri ordinis. Omnes cupiebant,Cæsarem,abductis præsidiis, stare conditionibus iis,quas tulisset: vni Fauonio leges ab illo nobis imponi non placebat: *c* sed is audi tus in consilio. Cato enim ipse iam seruire, quã pugnare mauult: sed tamen ait in senatu se adesse velle,cùm de conditionibus agetur, si Cæsar adductus sit,vt præsidia deducat. Ita, quod maximè opus est, in Siciliam ire non curat: quod metuo ne obsit. In senatu esse vult. Postumus autem, de quo nominatim senatus decreuit, vt statim in Siciliam iret, *d* Fufanóque succederet, *e* negat se iturum sine Catone,& suã in senatu operã,auctoritatemq; magni æstimat. Ita res ad Fanniũ peruenit.is cũ imperio in Siciliam præmittitur.In disputationibus nostris summa varietas est. Pleriq; negant Cæsarem in conditione mansurum: postulataq;hæc ab eo interposita esse, quo minùs,quod opus esset ad bellum,à nobis pararetur. ego autẽ eum puto facturum,vt præsidia deducat. Vicerit enim,si cos. factus erit, & minori scelere vicerit, *f* quàm quo est ingressus.sed accipienda *g* plaga est. sumus enim flagitiosè imparati cùm à militibus, tum à pecunia:quam quidem omnem non modò priuatam,quæ in vrbe est, sed etiam publicam, *h* quæ in ærario illi reliquimus.Põpeius ad legiones *i* Actianas est profectus, Labienum secum habet. Ego tuas opiniones de his rebus exspecto. Formias me continuò recipere cogitabam.Vale.

a L.licet.
b L.a.d.VI. kalend.
c L. sed vix auditus Bos. sed is haud audi. tus in consilio.
d L. Furfanóque succ.
e al.negat se,sine Catone iturũ& ...
f v.c. quàm quo ingressus est.
g v.c plaga' st.
h L. quæ in ærario est. v c quæ in ærario—st.
i q v.c. Atinianas.

CICERO ATTICO, S. 16

k OMNES arbitror mihi tuas literas redditas esse,sed primas præposterè,reliquas ordine quo sunt missæ per Terentiam. De mandatis Cæsaris

k v.c.Omnis

* Manut. ac Pompeij. l v.c.a.d.v.

m v.c. imbecillitate. n L. Cnæus. o L.a.d.III. Non. p L.ad III. for. legēd. a.d. vij. Idus. q L. quo loco & ita Rob. Steph.

r v.c. pr̄ędiis Jecr atque l a legendū.

s for. Sextio.

saris aduentuque Labieni, & responsis c o s. * ad Pompeium, scripsi ad te literis iis, quas *l* ad v. kalendas Capua dedi: pluraque præterea in eādem epistolam conieci. Nūc has expectationes habemus duas. vnam quid Cęsar acturus sit, cùm acceperit ea, quæ referenda ad illum data sunt L. Cæsari alteram, quid Pompeius agat: qui quidem ad me scribit, paucis diebus se firmum exercitum habiturum: spémque affert, si in Picenum agrum ipse venerit, nos Romam redituros esse. Labienum secum habet non dubitantem de *m* imbecillitate Cæsaris copiarum: cuius aduentu *n* Cn noster multò animi plus habet. Nos à cos. Capuam venire iussi sumus *o* ad Non. Febr. Capua profectus sum Formias *p* ad III. Kal. Eo die, cùm Calibus tuas literas hora ferè nona accepissem, has statim dedi. De Terentia, & Tullia tibi assentior: ad quas scripseram, ad te vt referrent si nondum profectæ sunt, nihil est, quòd se moueant, quoad perspiciamus, *q* quò loci sit res. Tuæ literæ mihi gratæ, iucundæque sunt De pueris in Græciam transportandis tum cogitabam, cùm fuga ex Italia quæri videbatur. nos enim Hispaniam peteremus. illis hoc æquè commodum nō erat. Tu ipse cum Sexto etiam nunc mihi videris Romæ rectè esse posse, etenim minimè amici Pompeio nostro esse debetis. nemo enim vmquam tantùm de vrbanis *r* præsidiis detraxit. Vidésne me etiam iocari? Scire iam te oportet, L Cæsar quæ respōsa referat à Pompeio, quas ab eodem ad Cæsarē ferat literas. Scriptæ enim, & datæ ita sunt, vt proponerentur in publico. In quo accusaui mecū ipse Pompeium qui cùm scriptor luculentus esset, tantas res, atque eas, quæ in omnium manus venturæ essent, *s* Sextio nostro scribendas dederit. Itaque nihil vmquam legi scriptum σηστιωδέστερον. Perspici tamen ex literis Pompeij potest, nihil Cæsari negari, omniáque, & cumulatè, quæ postulet, dari: quæ ille amentissimus fuerit, nisi accepe-

rit,præsertim cū impudentissimè postulauerit. Quis enim tu es, qui dicas, si in Hispaniam profectus erit, si præsidia dimiserit, *t* tamen conceditur minùs honestè nunc quidem, violata iam ab illo rep. illatóque bello, quàm si olim de ratione habēda impetrasset. & tamen vereor, vt his ipsis contentus sit: nam cùm ista mandata dedisset L. Cæsari debuit esse paulò quietior, dum responsa referrentur. Dicitur autem nunc esse acerrimus, Trebatius quidem scribit, se ab illo IX. Kal. Febr. rogatum esse, vt scriberet ad me, vt essem ad vrbē: nihil ei me gratius facere posse. *u* Hæc verbis plurimis intellexi ex di rum ratione, vt primùm de discessu nostro Cæsar audisset laborare eum cœpisse, ne omnes abessemus. Itaque non dubito, quin ad * Pisonem, quin ad * Seruiū scripserit. Illud admiror, non ipsum ad me scripsisse, non per Dolabellam, non p r Cœlium egisse quamquā non aspernor Trebarij literas, à quo me vnicè diligi scio. Rescripsi ad Trebatium (nam ad ipsum Cæsarem, qui mihi nihil scripsisset nolui) quam illud hoc tempore esset difficile, me tamen in prædiis meis esse, neque *x* delictum vllum, neque negotium suscepisse. in quo quidem manebo, dum spes pacis erit. sin bellū geretur: nō deero *y* officio, nec dignitati meæ pueros ὑπεκθέμενος in Græciam. totā .n. Italiam flagraturam bello intelligo, tātùm mali excitatum, partim *z* ex improbis, partim *a* ex inuidis ciuibus. Sed hæc paucis diebus ex illius ad nostra respōsa respōsis intelligētur quorsum euasura sint. Tū ad te scribā plura, si erit bellū. sin autem etiā induciæ: teipsum, vt spero, videbo. Ego IIII. Non. Febru. quo die has literas dedi in Formiano, quo Capua redieram, mulieres expectabam: quibus quidem scripseram, tuis literis admonitus, vt Romæ manerent: sed audio, maiorem quendam in vrbe timorem esse. Capuæ Nonis Februariis esse volebam, quia

t al. A me non conceditur m. non plac.

v L. hæc verbis plurib. int.

* Soterum suum.

* abhorrentē à ciuilib. bellis.

x L. delictū.

y L. nec officio.

z L. ab im. pr.

a L. ab inui.

coss. iusserant. Quidquid huc erit à Pompeio allatum statim ad te scribam, tuasq; de istis rebus literas exspectabo.

CICERO ATTICO, S. 17

b QVARTO Non. Febr. mulieres nostræ Formias venerunt: tuáque erga se officia *c* plena tui suauissimi studij attulerunt. Eas ego, quoad sciremus I *d* vtrùm turpe, pace nobis, an misere bello esset vtendum in Formiano esse voluit & vnà Ciceronem. Ipse cum fratre Capuã ad cos. (Nonis enim adesse iussi sumus.) *e* III. Non. profectus sum, cùm has literas dedi. Responsa Pompeij grata populo, & probata contioni esse dicuntur. ita putarã, a quæ quidē si ille repudiarit, iacebit *f* si acceperit. Vtrùm igitur, inquies, mauis? Responderem, si, quemadmodum parati essemus, scirem. Cassiũ erat hîc auditum expulsum Ancone, cámque vrbē à nobis teneri. Si bellum futurum est, negotium vtile. Cæsarem quidē, L. Cæsare cum mãdatis de pace misso, tamen aiunt acerrimè *g* delectũ habere, loca occupare, *h* vincire præsidiis. O perditum latronē: *i* vix vllo otio cōpensãdã hanc reip. turpitudinē! Sed stomachari desinamus: tempori pareamus: cũ Pōpeio in Hispaniã eamus. Hæc opto in malis, quoniã illius alterũ Consulatũ à rep. ne data quidem occasione, repulimus. Sed hæc hactenus. De Dionysio fugit me ad te antea scribere: sed ita constitui, exspectare responsa Cæsaris, vt si ad vrbem rediremus: ibi nos exspectaret. sin tardiùs id fieret: tum eũ *k* accerseremus. 3 * Omnino quid ille facere debuerit in nostra illa fuga: quid docto homine & amico dignũ fuerit, *l* cũ præsertim rogatus esset: sed hæc non nimis exquiro à Græcis. Tu tamen videbis, si erit (quod nolim) *m* accersẽdus, ne molesti simus inuito. Q. frater laborat, vt tibi, quod debet ab Egnatio soluat: nec Egnatio voluntas *n* deest, nec parũ locuples est: sed cùm

b L. IIII. Nō. *c* L. plena suauissimi studij ad me peruenerunt *d* L. vtrùm turpi pace nobis, an misero b. Mã. turpi pace & misero bello. *e* L. II. Non. *f* al. sin acceperit. vet. repudieris iacebit si acceperit. Bos. si repudiarit repulsio erit iacebit si acceperit. *g* L. d'lectũ *h* v. c. vinciri pr. *i* al. O vix. *k* L arcesseremus. * al Omitto *l* L. cũ præsertim rogatus esset, scio. sed h. *m* L. arcessendus. *n* v. c. de'st.

cũ tale tempus ſit, vt Q. Titinius (multũ .n. eſt nobiſcũ) viaticũ ſe neget habere, idémq; debitoribus ſuis denuntiarit, vt eodem fœnore vterétur, atque hoc idem etiam L. Ligus feciſſe dicatur, nec hoc tempore aut domi nummos Quinctus habeat, aut exigere ab Egnatio, aut verſuram vſquam facere poſſit: miratur te non habuiſſe rationem huius publicæ difficultatis. Ego autem etſi illud ψευδησιόδειον (ita enim putatur) obſeruo, μηδὲ δίκην, præſertim in te, à quo nihil vnquam vidi temerè fieri, tamen illius querela mouebar. Hoc, quidquid eſt, te ſcire volui.

CICERO ATTICO, S. 18

NIHIL habeo, quod ad te ſcribam, *o* quin etiã eam epiſtolam, quã eram elucubratus, ad te non *p* dedi. erat enim plena ſpei bonæ quòd & contionis voluntatẽ audierã, & illũ conditionibus vſurũ putabam, præſertim ſuis. Ecce tibi *q* IIII. Nõ. Febr. manè accepi literas tuas, Philotimi, Furnij, Curionis ad Furnium, quibus *r* irrident. L. Cæſaris legationem. Planè oppreſsi videmur: nec quid conſilij capiam ſcio: nec mehercule de me laboro: de pueris quid agam, non habeo. Capuam tamen proficiſcebar, hæc ſcribens, quò faciliùs de Pompeij rebus cognoſcerem. Vale.

o fort. qui etiam eam epi. q. eram elucub. ad te non dederim.
p q. v. c. dederim.
q L. III. Nõ.
r L. irridet.

CICERO ATTICO, S. 19

BREVI loquentem iam me tempus ipſum facit. pacem enim deſperaui: bellũ noſtri nullum adminiſtrant. caue enim putes quidquam eſſe minoris his coss. *s* quorum ego *t* ſpe audiendi aliquid & cognoſcendi noſtri apparatus, maximo imbri Capuam veni prid. Non. vt eram iuſſus. Illi autem nondum venerant, ſed erant venturi inanes, imparati. Cn. autem Luceriæ dicebatur eſſe, & adire cohorteis *u* legionum Actianarum nõ firmiſſimarum. At illum ruere nuntiant, & iam, iámq; adeſſe, non vt manum conferat (quicum enim?) ſed vt fugam intercludat. Ego autem in Italia: καὶ συναποθανεῖν: nec te id conſulo. ſin extra: quid ago?

s L. quorum ego iuſſu, ſpe Boſ. quorum ergo.
t ſic cod. Turneſian. al. ſpe audiẽdi, & cogn.
u v. c. legionũ Actinarũ.

ago? ad manendum, hiems, lictores, improuidi & negligentes duces: ad fugam *x* hortatur amicitia Cn. causa bonorum, turpitudo coniungendi cum tyranno: qui quidem incertum est, Phalarimne, an Pisistratum sit imitaturus. Hæc velim explices,& me iuues consilio. etsi teipsũ istic iam calere puto. sed tamen,quantum poteris.Ego siquid hîc hodie noui cognoro, scies.iam enim aderunt coss. ad suas Nonas. Tuas quotidie literas exspectabo. Ad has autẽ, cùm poteris,rescribes. Mulieres,&Cicerones in Formiano reliqui.

x L. hortantur.

CICERO ATTICO, S. 20

DE malis nostris tu priùs audis, quàm ego. *y* istinc .n. emanãt.boni autẽ hinc quod exspectes,nihil est. Veni capuam *z* ad Non. Feb.ita vt iusserant coss. Eo die Lentulus venit serò:alter cos. omnino non venerat VII. Id. Eo .n. die ego Capua discessi,& mansi Calibus. Inde has literas postridie ante lucẽ dedi.Hæc Capuæ dum fui, cognoui.Nihil in cos. nullũ vsquã *a* delectum: nec enim conquisitores φαινοπροσωπεῖν audent,*b* cum ille adsit contrà,cùm noster dux nusquam sit, nihil agat,nec nomina dant.deficit .n. nõ voluntas, sed spes. Cn. autẽ noster(ô rẽ miserã,& incredibilẽ)vt totus iacet?non animus est,non consiliũ,non copiæ,non diligentia. *c* Mitto illam fugam ab vrbe turpissimam, timidissimas in oppidis cõtiones: ignorationem nõ solùm aduersarij,sed etiam suarum copiarum. Hoc cuiusmodi est? VII. Id. Feb. Capuam C. Cassius tribun.pleb.venit. attulit mãdata ad cos. vt Romam *d* venirent, pecuniã * de sanctiore ærario auferrent,statim exirent vrbe relicta. Redeant quo præsidio? Deinde exeant: quis sinat? coss. ei rescripsit, vt priùs ipse in Picenum. At illud totum erat amissum: sciebat nemo præter me ex literis Dolabellæ. Mihi dubium non erat, quin ille iam iámque foret

y L. istim
z al. a. d. II. Non.
a L. dilectũ.
b al. cùm II. le adsit contra cùm noster d.
c al. Mittã illa. fugẽ &c.
d forte redirent.
* in quo meta belli Gallici, pecunia deposita est.

foret in Apulia, Cn. noster in naui. Ego quid agã? σκέμμα magnum: neque mehercule mihi quidem vllum, nisi omnia essent acta turpissimè. Neque ego vllius consilij particeps: sed tamen quod me deceat. ipse me Cæsar ad pacem hortatur. sed antiquiores literæ, quã ruere cœpit. Dolabella, Cœlius, me illi valde satisfacere. mira me ἀπορία torquet. Iuua me consilio, si potes: & tamen ista, quãtum potes, prouide. Nihil habeo, tanta rerum perturbatione, quod scribam. Tuas literas exspecto.

CICERO ATTICO, S. 21

PEDEM in Italia video nullum esse, qui non in istius potestate sit De Pompeio scio nihil, eũque, nisi in e nauim se contulerit, exceptum iri puto. O celeritatem* incredibilem! huius autem nostri. Sed non possum sine dolore accusare eum, de quo angor, & crucior. Tu cædem non sine causa times: non quo minùs quidquam Cæsari expediat ad diuturnitatem victoriæ, & dominationis, sed video, quorum arbitrio sit acturus. *f* Rectè sit. censeo cedendum de oppidis his ego *g* consilij. quod optimum factu videbitur, facies. cum Philotimo loquere: atque adeò Terentiã habebis Idib. Ego quid agam? quà aut terra, aut mari persequar eum qui vbi sit, nescio? Et si terra quidem, qui possum? mari, quò? Tradam igitur *h* isti me? fac posse tutò. multi enim hortantur. num etiam honestè: Nullo modo quidem. A te petam consilium, vt soleo. Explicari res non potest: sed tamen siquid in mentem venit, velim scribas, & ipse quid sis acturus.

e v. c. nauem
* Pompeij
f al. Recte sit
g al. consilio.
h q. v. c. isti me? multi enim hortantur. fac me posse tutò m.
i lib. vulg. è Phil.
k v. c. cohortis

CICERO ATTICO, S. 22

QVINCTO Id. Febr. vesperi *i* à Philotimo literas accepi, Domitium exercitum firmum habere: *k* cohorteis ex Piceno, Lentulo, & Thermo ducentibus, cum Domitij exercitu coniunctas esse: Cæsarem intercludi posse, eùmque id timere: bonorum animos recreatos

Ro

Romæ, l improbos, quasi perculsos. Hæc metuo equidem ne sint l insomnia: sed tamen M. Lepidum, L. Torquatum, C. Cassium, tribun. pleb. (hi enim sunt nobiscum, id est, in Formiano) Philotimi literæ, ad vitam m reuocauerunt. Ego autem illa metuo ne veriora sint, nos omneis pænè iam captos esse: Pompeium Italia cedere: quem quidem (ô rem acerbam) persequi Cæsar dicitur. Persequi Cæsar Pompeium? quid? vt interficiat? O me miserum: & non omnes nostra corpora opponimus? In quo tu quoque ingemiscis, sed quid faciamus? victi, oppressi, capti planè sumus. Ego tamen, Philotimi literis lectis, mutaui consilium de mulieribus, quas, vt scripseram ad te, Romam remittebā: sed mihi venit in mentem, multum fore sermonē, me iudicium iam de causa publica fecisse: qua desperata, quasi hunc gradum mei reditus esse, quòd mulieres reuertissent. De me autem ipso tibi assẽtior, ne me dem incertæ, & periculosæ fugæ, cùm reip. nihil prosim, nihil Pompeio, pro quo emori cùm piè possum, tum libenter. Manebo igitur, etsi viuere. Quod quæris, hîc quid agatur: tota Capua, & omnis hic n delectus iacet. desperata res est: in fuga omnes sunt. o nisi quid eiusmodi fuerit, vt Pōpeius istas Domitij copias cum suis coniungat. Sed videbamur omnia biduò, triduóve sciturí. Cæsaris literarum exemplum tibi misi, rogaras enim. cui nos valde satisfacere multi ad me scripserunt. Quod patior facilè, dum, vt adhuc, nihil faciam turpiter.

l L. somnia: & ita v. c.

m L. reuocarunt. & ita libri alij vulg.

n L. dilectus

o v. c. nisi quid fuerit eiusmodi,

CICERO ATTICO, S. 23

PHILOTIMI literæ me quidem non nimis, sed eos, qui in his locis erant, admodum delectarunt. Ecce postridie. p Cassij literæ Capua à Lucretio, familiari eius, Nigidium à Domitio Capuam venisse: eum dicere, Vibullium cum paucis militibus è Piceno currere ad Cnæum: cōfestim sequi Cæsarem. Domitium non habere q militum vim. Idem scripsit coss. Capua discessisse.

p v. c. & L. Cassio al. à Cassio al. Cassio

q al. militē vnum. al. militeis nos. v. c. militum III. id est, tria millia, & nunc ita L.

fiſſe. Non dubito quin Cnæus in fuga ſit, modò effugiat. A conſilio fugiendi, vt tu cenſes, abſum.

CICERO ATTICO, S. 24

CVM dediſſem ad te literas triſteis, & metuo ne veras, de Lucretij ad Caſſium literis Capua miſſis, Cephalio venit à vobis. attulit etiam à te literas hilariores, nec tamen firmas, vt ſoles. Omnia faciliùs credere poſſum, quàm quod ſcribitis, Pompeium exercitum habere. Nemo huc ita affert, omniáque, quæ nolim. r Rem miſeram: malas cauſas ſemper obtinuit, in optima concidit. Quid dicam, niſi illud eum* ſciſſe? neq; enim erat difficile: hoc neſciſſe? Erat enim ars difficilis, rectè remp. regere. Sed iam, iámque omnia ſciemus, & ſcribemus ad te ſtatim.

r q. v. c. & L. O rem miſ.
* al. neſciſſe?

CICERO ATTICO, S. 25

NON venit idem vſu mihi, quod tu tibi ſcribis, QVOTIES EXORIOR. Ego enim nunc paulum exorior, & maximè quidem his literis, quæ Roma afferuntur, de Domitio, de Picentium cohortibus, omnia erant facta hoc biduo lætiora. itaque fuga, quæ parabatur, repreſſa eſt. Cæſaris interdicta. SI TE SECVNDO LVMINE HIC OFFENDERO, reſpuuntur. Bona de Domitio, præclara de Afranio fama eſt. Quòd me amiciſſimè admones, vt me integrum, quoad poſſim, ſeruem, gratum eſt. Quòd addis, ne propenſior ad turpem cauſam videar, s certè videri poſſum. Ego me ducem in ciuili bello, quoad de pace ageretur, negaui eſſe: non quin rectum eſſet: ſed quia, quòd multò rectius fuit, id mihi fraudem tul t. Planè eum, t cui noſter alterum conſulatum deferret, & triũphum. at quibus verbis? v PRO SVIS GESTIS AMPLISSIMIS, inimicum habere noluerám. Ego ſcio, & quem metuam, & quam ob rem. ſin erit bellum, vt video fore: partes meæ non deſiderabuntur. De LLS. x X X. Terentia tibi reſcripſit. Dionyſio, dum exiſtimabam vagos nos

s L. certè vi deri non poſſ.
t L. cui Cn. noſter
v L. pro tuis rebus geſ. al. pro rebus geſtis ampliſſimis, al. pro ſu's rebus geſtis,
x v. c. xx. LLS. mil- lib.

fore,

fore, nolui molestus esse. Tibi autem crebrò ad me scribenti de eius officio nihil rescripsi, quòd diem ex die expectabam, vt statuerem, quid esset faciẽdum. Nunc, vt video, pueri certè in Formiano videntur hiematuri. num & ego, nescio. si enim erit bellum, cum Pompeio esse constitui. quod habebo certi, faciam vt scias. Ego bellum fœdissimum futurum puto, nisi qui (*y* vt scis) Parthicus casus exciterit.

y al. (vt tu scis).

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM, Liber VIII.

⁂

CICERO ATTICO, S. I

CVM ad te literas dedissem, redditę mihi literæ sunt à Pompeio. Cetera de rebus in Piceno gestis, quæ *a* ad te Vibullius scripsisset, *b* de delectu Domitij, quæ sũt *c* nobis nota, *nec tamen læta, erant in *d* his literis. Quam ad me Philotimus scripserat, ipsam tibi epistolã misissẽ: sed subitò frater s puer proficiscebatur. cras igitur mittã. Sed in ea Põpeij epistola erat in extremo, ipsius manu, TV CENSEO LVCERIAM VENIAS: NVSQVAM ERIS TVTIVS. Id ego in eam partem accepi: hæc oppida, atque oram maritimam illum *e* pro derelicto habere: nec sum miratus eum, qui caput ipsum reliquisset, reliquis membris nõ parcere. Ei statim rescripsi, hominémq; certum misi de comitibus meis, non me quærere, vbi *f* tutissimè essem. si me vellet sua, aut reip. causa Luceriam venire, statim esse venturum: hortatúsque sum, vt oram maritimam retineret, si rem frumentariam sibi ex prouinciis suppeditari vellet. *g* Hæc

a L. ad se.
b L. de dilectu,
c al. vobis
* al. nec tamẽ tum lætæ
d L. iis.
e q. v. c. pro relicto.
f L. tutissimo.

g Hæc me frustra scribere videbam:sed vti in vrbe retinenda tunc, h sic nunc in Italia non relinquenda, testificabar sententiam meam. sic enim parari video, vt Luceriam omnes copiæ contrahantur:& ne is quidem locus stabilis: i sed ex eo ipso, si vrgeamur, paretur fuga. quo minùs mirere, si inuitus in eam causam descendo, in qua neque pacis, neque victoriæ ratio quæsita sit vnquam k semper flagitiosæ, & calamitosæ fugæ. Eundum, vt quemcumque fors tulerit casum, subeam potiùs cum iis, qui dicuntur esse boni, quàm videar à bonis dissentire. Etsi propediem video, bonorum, id est, lautorum, l & locupletum, vrbem refertam fore: municipiis verò his relictis, refertissimam: quo ego in numero essem, si hos lictores molestissimos non haberem. Nec me M. Lepidi L. Volcurij. Ser. Sulpicij comitum pœniteret: quorum nemo nec stultior est, quàm L. Domitius, nec inconstantior, quàm App Claudius. Vnus Pompeius me mouet, beneficio, non auctoritate. quam enim ille habeat auctoritatem in hac causa: qui, cùm omnes Cæsarem metuebamus, ipse eum diligebat: m postquam verò ipse metuere cœpit, putat n omneis, hostes illi o oportere esse? Ibimus tamen Luceriam: nec eum fortasse delectabit noster aduentus. dissimulare enim non potero, mihi quæ adhuc acta sunt, displicere. Ego, si somnum capere possem, tam longis te epistolis non obtunderem. Tu, si tibi eadem causa est, me remunerere sanè velim.

g al. Hoc
h v. c. sic nunc Italia non rel.
i for. sed vt ex
k L. sed sem per fl.
l L. & locupletium,
m al. postquam ipse metuere
n v. c. omnis, hostis:
o L. esse oportere?

CICERO ATTICO, S. 2

MIHI verò omnia grata, & quod scripsisti ad me, quæ audieras: & quòd non credidisti, quę digna diligentia mea p non essent: & quòd monuisti, quod sentiebas. Ego ad Cæsarem vnas Capua literas dedi, quibus ad ea rescripsi, quæ mecum ille de gladiatoribus suis egerat: q breueis, sed beneuolentiã significanteis: nõ modò sine cõtumelia, sed etiam cum maxima laude Pompeij.

p L. non erant:
q v. c. breuis, sed beniuol.

id enim illa ſententia poſtulabat,qua illum ad cõcordiam hortabar. eas ſiquò ille miſit, in publico proponat velim. Alteras eodem die dedi quo has ad te.non potui non dare, cùm & ipſe ad me ſcripſiſſet,& Balbus.earum exemplum ad te miſi. nihil arbitror fore,quod reprehendas. ſi qua erunt, r doce me:quomodo enim effugere poſſum?Nihil, inquies, omnino ſcripſeris. Qui magis effugias eos,qui volent fingere? Verumtamen ita faciam, quoad fieri poterit.Nam quòd me hortaris ad memoriam factorum,dictorum,ſcriptorũ etiam meorum:facis amicè tu quidem,mihíque gratiſſimum: ſed mihi videris aliud tu honeſtum,méque dignũ in hac cauſa iudicare, atque ego exiſtimem. mihi enim nihil vlla in gente vnquam ab vllo auctore reip. ac duce, turpiùs factum eſſe videtur, quàm à noſtro amico factum eſt. cuius ego vicem doleo:qui vrbem reliquit,id eſt,patriam, pro qua, & in qua mori præclarum fuit.Ignorare mihi videris, hæc quanta ſit clades. es enim etiam nunc domi tuæ:ſed inuitis perditiſſimis hominibus eſſe diutius non potes.Hoc miſerius,hoc turpius quidquam?Vagamur*egentes cum coniugibus,& liberis In vnius hominis, quotannis periculosè ægrotantis,anima, poſitas s omneis noſtras ſpes habemus:non expulſi,ſed euocati è patria : quam non ſeruandam ad reditum noſtrum,ſed diripiendam, & inflammandam reliquimus. Ita multi nobiſcum ſunt, non in ſuburbanis,non in hortis, non t in ipſa vrbe:&,ſi nunc ſunt,non erunt.Nos interea ne Capuæ quidem, ſed Luceriæ. Et oram quidem maritimam iam relinquemus: Afranium expectabimus,& Petreium. nam in Labieno parum eſt dignitatis. v Hic tu in me . . . illud deſideras. Nihil de me dico:alij viderint.Hìc quidem, x quæ eſt . . . domi veſtræ eſtis, & eritis omnes boni. y Quis tum ſe mihi non oſtendit ? quis nunc adeſt hoc bello?ſic enim iam appellandum eſt.Vibullij res geſtæ,ſunt adhuc maximæ z id ex Pompeij

r L. doce me.quo modo ea effugere poſſim

* Vide Victorium 3. variar. lec. cap.11.

s v. c. omnis

t L. in vrbe ipſa:

v for. Hic tu in me κομψὸν illud deſideras.for. Hic tu in me illudes. Nih

x al. quod eſt.for.quæ eſt συμμαχία; domi v.

y v. c Quis tunc ſe mihi non oſt.

z v.c.id è Sex.Pomp.

peij literis cognosces: in quibus animaduertito illum locum, vbi erit διπλῆ. videbis de Cn. nostro ipse Vibullius quid existimet. Quò igitur hæc spectat oratio? Ego pro Pompeio libenter emori possũ: facio pluris omnium hominum neminẽ: a sed non ita non meo iudicio spẽ de salute reip. Significas enim aliquanto secus, quàm solebas, vt etiã, Italia si ille cedat, putes cedendum. quod ego nec reip. puto esse vtile, nec liberis meis. præterea neque rectum, neq; honestum. Sed cur? POTERI'SNE IGITVR VIDERE TYRANNVM? Quasi intersit, audiam an videam: aut locupletior mihi sit quærẽdus auctor, quàm Socrates, qui cùm xxx b tyranni essent, pedẽ porta non extuli. Est mihi prę terea præcipua causa manendi, de qua vtinam aliquando tecum loquar. Ego XIII. Kalend. cùm eadem lucerna hanc epistolam scripsissem, qua inflãmaram tuam. Formiis* ad Põpeium, si de pace ageretur, c profecturus eram: si de bello, videro.

a L. sed possiam nunc in eo non iudico spẽ salutis rei. S al. sed nõ ita tamen in eo iudicio spem salutis reposi tam vel reponendam. Manu. sed positam nõ in eo iudicio spem de salute reip. vel sitã non in eo &c.

b L. tyranni Athenis essent,

* al. Pompeium,

c v.c. præfectus: si de bello, quid ero.

CICERO ATTICO, S. 3

MAXIMIS & miserrimis rebus perturbatus, cùm coràm tecum mihi potestas deliberandi non esset, vti tamen tuo consilio volui. Deliberatio autem omnis hæc est, si Pompeius Italia cedat (quod eum facturum esse suspicor) quid mihi agendum putes: & quò faciliùs consilium dare possis, quid in vtramque partem mihi in mentem veniat, explicabo breui. Cùm me ita Pompeij summa erga salutem meam, familiaritásque, quæ mihi cum eo est, tum ipsa reip. causa me adducit. vt mihi vel consilium meum cum illius consilio, d vel fortuna coniũgenda esse videatur. Accedit illud, si maneo, & illũ comitatum optimorũ, & clarissimorũ ciuiũ desero: cadendũ est in vnius potestatẽ qui etsi multis rebus significat se nobis esse amicum, &, vt esset, à me est (e tute scis) propter suspicionem huius impendentis

d fort. vel fortuna cũ fortuna cõiung.

e fort. (vt scis)

tempestatis multò antè prouisum:tamen vtrunq; considerandum est, *f* & quanta ei fides sit habenda:&,si maximè exploratum sit, eum nobis amicũ fore,sitne viri fortis & boni c uis, esse in ea vrbe, in qua cùm summis honoribus, imperiisque vsus sit,res maximas gesserit sacerdotio sit amplissimo præditus,non futurus sit sui iuris. subeundúmque periculum sit cum aliquo *g* fortè dedecore, siquãdo Pompeius remp.recuperarit. In hac parte hæc sunt. Vide nunc quæ sint in altera 1 Nihil actum est à Pompeio nostro sapienter,nihil fortiter,*h* adde etiam,nihil,nisi contra consilium, auctoritatéque meam. Omitto illa vetera, quòd istum in rem.ille aluit,auxit, armauit:ille legibus per vim, & contra auspicia ferendis auctor:ille Galliæ vlterioris adiunctor: ille gener: ille in adoptando P. Clodio augur:ille restituendi mei,quàm retinendi studiosior:ille prouinciæ *i* propagator:ille absentis in omnibus adiutor:idem etiam tertio consulatu, postquam esse defensor reip.cœpit: contendit, vt x.tribuni pleb. * ferrent, vt absentis ratio haberetur: quod idem ipse sanxit lege quadam sua, Marcóque Marcello cos. finienti * prouincias Gallias Kalend.Martiis restitit. Sed,vt hæc omittam,quid fœdius, quid perturbatius hoc ab vrbe discessu, siue potiùs turpissima fuga? Quæ conditio non accipienda fuit potiùs,quàm relinquenda patria?Malæ conditiones erant.Fateor.*sed numquid hoc peius?At recuperabit rempub. Quando? aut quid ad eam spem est parati? Non ager Picenus amissus?non patefactum iter ad vrbem?non pecunia omnis & publica, & priuata, aduersario tradita?Denique nulla causa, nullæ vires,nulla sedes,quò concurrant, qui remp. defensam velint. Apulia delecta est,inanissima pars Italiæ, & ab impetu huius belli remotissima, fuga & maritima opportunitas visa quæri desperatione. Inuitè cepi Capuam:non quò munus illud defugerem, 2 sed *k* sine causa, in qua nullus esset ordinum, nul

f l.& quanta fides ei sit hab.

g l. fortasse dedecere.

h l.adde

i l. prorogator: ita vet.

* Vide 6. Fam. ep. 6. & Suetoniũ in Cæsare.

* al. prouinciis Gallis kalend.martiis diem restitit.

* al.sed nũquid.

k l. in ea causa, Bos. sic nec causam

nullus apertus priuatorum dolor : bonorum autem esset aliquis, sed hebes, vt solet: &, vt ipse *l* sensissem : multitudo, & infimus quisque propensus in alteram partem: multi mutationis rerum cupidi. Dixi ipsi, me nihil suscepturum sine præsidio, & sine pecunia. itaque habui nihil omnino negotij, quòd ab initio vidi, nihil quæri *m* præter fugam. *n* Eum si nunc sequor, quónam? cum illo non: ad quem cùm essem *o* profecturus, cognoui in his locis esse Cæsarem, vt tutò Luceriam venire non possem. Infero mari nobis, incerto cursu, hieme maxima, nauigandum est. Age iam, cum fratre, an sine? cum filio? *p* an quomodo? In vtraque enim re summa difficultas erit, summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos *q* absenteis, fortunásque nostras? acrior, quàm in ceterorum, quòd putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere populare. Age iam, has compedes, *r* fasceis, inquam, hos laureatos, *s* efferre ex Italia quàm molestum est? Qui autem locus erit nobis tutus, vt iam placatis vtamur fluctibus, antè, quàm ad illum venerimus? Quà autem, aut quò nihil scimus. At, si restitero, & fuerit nobis in hac parte locus: idem fecero, quod in Cinnæ dominatione L. Philippus, quod L. Flaccus, quod Qu. Mucius, quoquo modo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere solebat, se id fore videre, quod factum est: sed hoc malle, quàm armatum ad patriæ mœnia accedere. Aliter Thrasibulus, & fortasse meliùs: sed est certa quædam illa Mucij ratio, atque sententia, *t* est illa etiam Philippi: &, cùm sit necesse seruire tempori, & non amittere tempus, cùm sit datum. sed in hoc ipso habent tamen *v* iidem fasces molestiam. sit enim nobis, amicus, quod incertum est: sed sit: deferet triumphum. non acciperéne periculosum sit: an accipere, inuidiosum ad bonos? O rem, inquis,

l L. sensi:
m v.c. præter fugam meam. si
n L. Eam si n.
o v.c. profectus, & ita L.
p q.v.c. aut quomodo?
q v.c. absentis,
r v. c. fascis,
s P. ecferre ex It.
t L. est aliqua etiam Thrasybuli & cum al. est etiam illa Thrasybuli:
v L. eidem

difficilem,& inexplicabilem. Atqui explicāda est. qui enim fieri pote? Ac,ne me existimaris ad manendum esse propensiorem,quòd plura in eā partem verba fecerim:potest fieri , quod fit in multis quæstionib..s,vt res verbosior hæc fuerit, illa verior. Quamobrem , vt maxima de re æquo animo deliberanti ita mihi des consiliū velim Nauis & in Caieta est parata nobis,& Brundisij. Sed ecce nūtij,scr bente me hæc ipsa noctu in Caleno,ecce literæ. Cæsarem ad Co finium, Domitium Corfinij, cum firmo exercitu,& pugnare cupiente. Non puto etiam x hic Cn. nostr m commissurum, vt Domitium relinquat:etsi Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat,legionem à Fausto conscriptam,in Siciliam sibi placere y à coss.duci, scripserat ad coss. Sed turpe Domitium z erit deserere implorantem eius auxilium. est quædam spes mihi quidem non magna,sed in his locis firmā, Afranium in Pireneo cum Trebonio pugnasse, pulsum Trebonium,etiam Fabium tuum transisse cum cohortibus: a summum autem , Afranium cū magnis cop is aduentare. Id si est,in Italia fortasse manebitur. Ego autem,cùm esset incertum iter Cæsaris,quòd vel ad Capuam, vel ad Luceriam iturus putabatur. Leptam b ad Pompeium misi, & literas. ipse,nequò inciderē,reuerti Formias. Hæc te scire volui , scripsique sedatiore animo , quàm proximè scripse am , nullum meum iudicium interponens,sed exquirens tuum.

x L. hoc Cn.

y q. v. c. à consulib.

z v. c. deserere erit,

a L. summa autem,

b v. c. misi ad Pompeium,

CICERO ATTICO, S. 4

DIONYSIVS quidē tuus potiùs,quā noster(cuius ego cū satis cognossem mores, tuo tamē potiùs stabā iudicio,q̄uā meo)c ne tuū quidē testimoniū,quod ei sæpe apud me dederas,veritus,superbum se præbuit in fortuna , quam putauit nostram fore : cuius fortunæ nos, quantum humano consilio effici poterit, motum ratione quadam guber

c L. ne tui quidem testimonij,& ita v.c.

gubernabimus.Cui,qui noster honos, quod obsequium,quæ etiã ad ceteros cõtemti cuiusdam hominis commendatio defuit? vt meũ iudicium reprehendi à Q.fratre, vulgóq; ab omnibus mallẽ, quàm illum non *d* efferi e laudibus: Ciceronésque nostros, meo potiùs labore subdoceri, quàm me alium iis magistrum quærere. Ad quem ego quas literas,dij immortales, miseram? quantum honoris significanteis? Quantum amoris: Dicæarchum, mehercule, aut Aristoxenum diceres arcessi, non vnum omnium loquacissimum, & minimè aptum ad docendum.Sed est memoria bona.Me dicet esse meliore. Quibus literis ita respondit, vt ego nemini, cuius causam non reciperem. semper enim, SI POTERO: SI ANTE SVSCEPTA CAVSA NON IMPEDIAR. numquam *e* reo tam humili,tã sordido, tam nocenti, tam alieno, tam præcisè negaui quàm hic mihi.* planè sine vlla exceptione præcidit.Nihil cognoui ingratius in quo vitio nihil mali non inest. Sed de hoc nimis multa. Ego nauem paraui. tuas literas tamen exspecto, vt sciam,quid respondeant consultationi meæ. Sulmone C.Attium Pelignum aperuisse Antonio portas,cùm essent cohortes quinque, Qu. Lucretium *f* inde fugisse scis: Cn. ire Brundisium desertum. Confecta res est.

d q. v.c. esrem.
e L. reo cui quam tã h. & ita v. c.
* al. planè multa exceptione præcidit.
f al. inde effugisse & ita L.
g L. VIII.
k al. literas ad te de Dionysio ded. al. literas ad te de Dionysio dedissem.
h L. certior fuit.

CICERO ATTICO, S. 5

CVM ante lucem, *g* VIII. Kal ad te literas dedissem, vesperi ad nos eodem die venit ipse Dionysius,auctoritate tua permotus, vt suspicor. Quid enim putem aliud? etsi solet eũ,cùm aliquid furiosè fecit, pœnitere. 1 numquam autem *h* certior fuit quàm in hoc negotio. nam quòd ad te nõ scripserã postea audiui,à tertio milliario *i* tum eum esse, 2 πολλὰ μάτλω κλεωσίνισκε ῥαθυμοῦν δῆτα, *k* multa,inquam,mala cùm dixisset, suo capiti (vt aiũt) *l* sed meam mansuetudinem. conieceram in fasciculum vnà cum tua venientem ad illum epistolã.hanc ad me referri volo.nec vllam

i L. tu eum ῥίψῃ Πολλὰ μάτλω κηρύσσοιν ἐς ἠέρα δυμαίνοντα.
k for. multa,inquam, mala cum dixisse, suo cap.
l L. Sed, ô meam m. al. vide meam mansuet.

m al. meis
n al. decernetur.
n L. qui est M' Curio inscriptus.
o v. c. ista ep.
p v. c. quouis.
q Iab. ad cos.
r L. a. d. XIII.
s al. Sed tu, si.
t L. vt quã pr.
v v. c constitueritis.
x for. nihil me peccasse. Sed venπρόχρεια tua nos, quòd cùm f. vet. nihil immutasse: nec legentia hoc, quod fortiter & diligenter, tum hæc etiam hercule modò audiui.
y fotũ etiã hercule feliciter morbum depulisti, valde delectarit. modò enim al. nihil in vita, sed nec recentia hoc, quod cum fortiter, tum etiam hercule modò modo enim audiui. Bos. nihil in vita. sed ne retenta hoc, quòd cùm fortiter Dij illigent te, tum etiam Herculeo modo modò enim audiui, &c.

ob aliam causam Pollicẽ seruũ à pedib. *m* meum Romam misi. Eò autem ad te scripsi, vt, si tibi fortè reddita esset, mihi curares referendam *n* in illius manus perueniret. Noui si quid esset, scripsissem pendeo animi, exspectatione Corfiniensi: in qua de salute reip. *n* decernitur. Tu fasciculum, *n* qui est M' Curio inscriptus, velim cures *o* d'eum perferendum: Tironemq; Curio commendes, vt ei, vt petij, si quid opus erit, in sumtum eroget.

CICERO ATTICO, S. 6

OBSIGNATA *o* iã epistola, quã de nocte daturus eram, sicut dedi (nã eã vesperi scripserã) C Sosius præt. in Formianum venit ad M. Lepidum, vicinum nostrum: *p* cuius quæstor fuit Pompeij literarum *q* ad COSS. exemplum attulit.

Literæ mihi à Domitio r ad viij. Kalend. Mart. allatæ sunt: earum exemplum infrà scripsi. Nunc, vt ego non scribam, tua sponte te intelligere scio, quanti reip. intersit, omneis copias in vnum locum primo quoque tempore conuenire. s Tu, si tibi videbitur, dabis operã, t quàm primùm ad nos venias præsidij Capuæ, quantum v constitueris esse satis, relinquas. Vale.

Deinde supposuit exemplum epistolæ Domitij, quod ego ad te pridie miseram. Dij immortales! qui me horror perfudit! quàm sum sollicitus, quidnam futurum sit! hoc tamen spero, magnum nomen imperatoris fore: magnum in aduentu terrorã. spero etiã, *t* quoniã adhuc nihil nobis obfuit, *x* nihil mutasse: nec tegentia hoc, quòd cùm fortiter, & diligenter, *y* tum etiam mehercule, ✱ modò enim audiui quartanam à te discessisse. moriar si magis gauderem, si id mihi accidisset. Piliæ dic non esse æquum, eam diutius habe e, nec id esse vestræ concordię. Tironem nostrum ab altera relictum audio: sed eum video in sumptũ ab aliis mutuatum. Ego autem Curium nostrum, si quid opus

opus esset, rogarã. Malo Tironis verecundiam in culpa esse, quàm illiberalitatem Curij.

CICERO ATTICO, S. 7

VNVM etiam restat amico nostro ad omne dedecus, vt Domitio non subueniat. At nemo dubitat, quin subsidio venturus sit. ego non puto. Deseret igitur talem ciuem, & eos, quos vnà scis esse: quū habeat præsertim & ipse cohorteis xxx? Nisi me omnia fallunt, deseret. Incredibiliter pertimuit: nihil spectat, nisi fugã. z cui tu (video enim quid sentias) me comitẽ putas a debere esse. Ego verò quem fugiam, habeo: quem sequar, non habeo. Quòd enim tu meum laudas, & memorandũ dicis b malle, quòd dixerim, me cum Pópeio vinci, quàm cũ istis vincere: ego verò malo: sed cum illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur: cum hoc verò, qui antè fugit, quàm scit, aut quẽ fugiat, aut quò: cui nostra tradidit qui patriã reliquit, Italiam relinquit si malui: cõtigit, victus sum. Quod superest, nec ista videre possũ, quę nũquã timui ne viderẽ: nec mehercule istũ, propter quẽ mihi nõ modò meis, sed memetipso carendũ est. Ad Philotimũ scripsi de viatico siue à Moneta: nemo enim soluit: siue ab Oppiis tuis cõtubernalibus. Cetera apposita tibi mandabo.

z v. c. quoi

a al. esse debere.

b L. quòd malle me dixerim, cum Pomp.

c v. c. expertis.

d al. ad cos.

e al. effulsisse.

CICERO ATTICO. S. 8

O REM turpẽ, & ea re miserã! sic enim sẽtio, id demũ, aut potiùs id solũ esse miserum, quòd turpe sit. Aluerat Cæsarẽ: eũdẽ repẽte timere cœperat: cõditionẽ pacis nullã probarat: nihil ad bellũ pararat. vrbẽ reliquerat: Picenũ amiserat culpa: in Apuliã se cõpegerat: ibat in Gręciã: omneis nos ἀπροσφωνήτους, c experteis sui rãti, tã inusitati consilij relinquebat. ecce subitò literæ Domitij ad illũ, ipsiusd ad cos. e fulsisse mihi videbatur τὸ καλὸν ad oculos eius, & exclamasse ille vir, qui esse debuit, f πρὸς ταῦθ' ὅ,τι χρὴ καὶ παλαμάσθων, καὶ πάντ' ἐπ' ἐμοὶ, καὶ τεκταινέσθων. τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ. g At ille tibi πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ. dicẽs, pergit Brũdisiũ.

f L. πρὸς ταῦτα κλείειν καὶ παλαμάσθω, καὶ πάντ' ἐπ' ἐμοὶ τεκταινέσθω. τὸ γὰρ v[...] sus ex stroph[...]

g al. ποι[...]

Domitium autem aiunt, re audita, & eos, qui vnà essent, se tradidisse. O rem lugubrem! itaque intercludor dolore *h* quo ad te plura non scribam tuas literas exspecto.

h L. quo minus ad te plura scribam. & ita v.c.

CICERO ATTICO, S. 9

EPISTOLAM meã quòd peruulgatã scribis esse non fero molestè. quinetiam ipse multis dedi describendam, ea enim & acciderunt iam, & impendent, vt testatũ esse velim, de pace quid senserim. Cùm autem ad eã hortarer, eum præsertim hominem, non videbar vllo modo faciliùs moturus, *i* quàm si id, ad quod eum hortarer, conuenire eius sapientiæ dicerem. eam si admirabilem dixi, cùm eum ad salutem patriæ hortabar: non sum veritus, ne viderer assentari: *k* cui tali in re libenter me ad pedes abiecissem. Quà autem est, ALIQVID IMPERTIAS TEMPORIS: non est de pace, sed de meipso, & de meo officio, vt aliquid cogitet. Nã quòd testificor, me expertẽ belli fuisse, & si id re perspectum est, tamen eò scripsi, quò in suadẽdo plus auctoritatis haberem: eodémq; pertinet quod causam eius probo. Sed quid hæc nũc? vtinã aliquid profectũ esset. *l* næ ego istas literas in contione recitari velim. Siquidem ille ipse ad eundem scribens, in publico proposuit epistolam illam, in qua est, PRO TVIS REBVS GESTIS AMPLISSIMIS. amplioribúsne, quàm suis? quàm Africani? Ita tempus ferebat. siquidẽ etiam vos duo tales, ad v. milliarium. *m* qui nunc ipsum, vnde se recipienti? quid agenti? quid acturo? quãto autem ferociùs ille causæ suæ confide', cùm vos, cùm vestri *n* simileis non modò *o* frequenteis, *p* sed læto vultu gratulãreis viderit? Nũ igitur peccamus? Minimè vos quidem. Sed tamen signa conturbantur, quibus voluntas à simulatione distingui posset. Quæ verò s. c. video? sed apertiùs, quàm proposueram. Ego Arpini volo esse pr. Kalẽd. deinde

i v. c. & L. quàm si id, quod eum h.

k v. c. quoi.

l v. c. ne ego.

m v. cod. quod n. L. quò nunc ipsum, vnde se recip.

n v. c. similis,

o v. c. frequentis.

p v. c. sed voltu ... tis ... re... ...ij

inde circum villulas nostras errare. quas visurum me postea desperaui. εὐγενῆ tua consilia. & tamen pro temporibus non incauta, mihi valde probantur. Lepido quidem (nã ferè συνδημερεύομεν, quod gratissimum illi est) numquam placuit ex Italia exire: Tullo multò minùs. crebrò enim illius literæ ab aliis ad nos commeant, sed me illorum sententiæ minùs mouebant, minùs multa dederant illi reipub. pignora. Tua mehercule auctoritas vehementer mouet. affert enim & reliqui téporis *q* recuperandi rationem, & præsentis tuendi. Sed obsecro te, quid hoc miserius, quàm alterum plausus in fœdissima causa quærere: alterum offensiones in optima? alterum existimari conseruatorem inimicorum: alterum desertorem amicorum? Et mehercule quamuis amemus Cn. nostrum, vt & facimus. & debemus: tamen hoc, quòd talibus viris non subuenit, laudare non possum. nam siue timuit, quid ignauius? siue, vt quidam putant, meliorem suam causam, illorum cæde fore putauit, quid iniustius? Sed hæc omittamus. augemus enim dolorem * retractando. VI. Kalend. vesperi, Balbus minor ad me venit, occulta via *r* currens ad Lentulum cos. missu Cæsaris, cum literis, cum mandatis, cum promissione prouinciæ, Romam vt redeat: *s* cui persuaderi posse non arbitror, nisi erit * conuentus. Idem aiebat, nihil malle Cæsarem, quàm vt Pompeium assequeretur. id credo, *t* vt rediret in gratiam. id non credo: & metuo ne omnis hæc clementia ad vnam illam crudelitatem colligatur. Balbus quidem maior ad me scribit, nihil malle Cæsarem, quàm principe Pompeio, sine metu viuere. *v* Tu, puto, hæc credis. Sed cùm hæc scribebam, V. Kalend. Pompeius iam Brundusium *x* poterat venisse. expeditus enim antecesserat legiones Luceria. Sed hoc τέρας, horribili vigilantia, celeritate, diligentia est, planè quid futurum sit, nescio.

q v. c. recipcrandi.
* al. retrectando.
r al. decurrens.
s l. cui persuaderi posse arbitror, nisi nó erit conuentus.
* al. coactus.
t l. & vt rediret in gr.
v al. Tu hæc credis?
x al. remisse poterat.

CICERO ATTICO, S. 10.

DIONYSIUS cùm ad me præter opinionem meam venisset, locutus sum cum eo liberalissimè. tempora exposui. rogaui, vt diceret, quid haberet in animo: me nihil ab ipso inuito contendere respondit, se 1 y quod in nũmis haberet, nesci re. z quo loco esset: alios nõ soluere: aliorum diem nondum a esse. Dixit etiam alia quædam de seruulis suis, quare nobiscum esse non posset. Morem gessi, dimisi à me, vt magistrum Ciceronum, non libenter: vt hominem ingratum, non inuitus. Volui te scire, quid ego de eius facto iudicarem.

y L. quod in non. inib. z v. c. & vulg. quo loci. a al. venisse.

CICERO ATTICO, S. 11

QVÒD me magno animi motu perturbatum putas, sum equidem: sed non tam magno, quam tibi fortasse videor. Leuatur enim omnis cura, cùm aut b consistit consilium, aut cogitando nihil explicatur. Lamentari autem licet. 1 c illud tamen totos dies: sed vereor, ne, nihil cùm proficiam, etiam dedecori sim studiis, ac literis nostris. Consumo igitur omne tempus, considerans, quãta vis sit illius viri, quem nostris libris satis diligenter (vt tibi quidem videmur) expressimus. Tenésne igitur, moderatorem illum reip. quò referre velimus omnia? nam sic quinto, vt opinor, in libro loquitur Scipio: *Vt enim gubernatori cursus secundus, medico salus, imperatori victoria*. sic huic moderatori reipublicæ beata ciuium vita proposita est, vt opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, virtute honesta sit. Huius enim operis, maximi inter homines, atque optimi, illum esse d effectorem volo. Hoc Cn. noster, cùm antea numquam, tum in hac causa minimè cogitauit. Dominatio quæsita ab vtroque est: nõ in actum, beata, & honesta ciuitas vt esset. Nec verò ille vrbem reliquit, quòd eam tueri nõ posset: nec Italiã? quòd ea pelleretur: sed hoc à primo cogitauit, e omneis terras, omnia maria

b v. c. constitit. c L. illud autẽ totos dies, vereor, ne nihil cũ proficiã, etiam dedecori sit studiis, ac literis nostris. d al. perfectorem volo. & ita L. e v. c. omnis

maria mouere, reges barbaros incitare, *f* genteis feras armatas in Italiam adducere, exercitus conficere maximos. Genus illud Sullani regni iampridem appetitur, multis, qui vnà sunt, cupientibus. An censes nihil inter eos conuenire, nullam pactionem fieri potuisse? Hodie potest: sed neutri σκοπὸς est ille, vt nos beati simus. vterque regnare vult. Hæc à te inuitatus, breuiter exposui. Voluisti enim, me, quid de his malis sentirem ostendere. προθεσπίζω igitur, noster Atticè, non ariolans, vt illa, cui nemo credidit, sed coniectura prospiciens. Iamque mari magno Nō multò, inquam, secus possum vaticinari. tanta malorum impendet ἰλιάς. Atque hoc nostra grauior est causa, qui domi sumus, quàm illorum, qui vnà transierunt: quòd illi quidem alterum metuunt, nos vtrumque. Cur igitur, inquis, remansimus? vel tibi paruimus, vel non occurrimus, vel hoc fuit rectius. Cōculcari, inquam, miseram Italiam videbis proxima æstate *g* ab vtriusque mancipiis, ex omni genere collectis: nec tam * proscriptio pertimescenda, quæ Luceriæ multis sermonibus denuntiata est, quàm *h* vniuersæ interitus: tantas in confligendo vtriusque vireis video futuras. Habes coniecturam meam. Tu autem consolationis fortassis aliquid exspectasti. Nihil inuenio. nihil fieri potest miserius, nihil perditius, nihil fœdius. Quòd quæris, quid Cæsar ad me scripseris: quod sæpe gratissimum sibi esse, quòd quierim: oratque, in eo vt perseuerem. Balbus minor hæc eadem mandata. iter autem eius erat ad Lentulum COS. cum literis Cæsaris, præmiorumque promissis, si Romam reuertisset. Verùm, cùm habeo rationem dierum, antè puto *i* transmissurum, quàm potuerit conueniri. Epistolarum Pompeij duarum, quas ad me misit, *k* negligentiam, meamque in rescribendo diligentiam, volui tibi notam esse. earum exempla ad te misi, Cæsaris hic per Apuleiā ad Brundisiū cursus quid efficiat, exspecto. vtinam aliquid simile

f v. c. gentis

g v. c. aut vtr. nō pl. Bos. & quanti vtriusque vi mancipiis ex omni genere collectis.

* al. optio al. emptio

h L. Vniuersus interitus: Bos. est licituris quàm vniuersus interitus.

i v. c. transmissarum.

k v. c. neglegentiā.

simile Parthicis rebus. Simul aliquid audiero, scribam ad te. tu ad me velim bonorũ sermones. Romæ frequentes esse dicuntur. Scio equidem te in publicũ nõ prodire: sed tamen audire te multa necesse est. *l* Memini tibi librum afferri à Demetrio magnete *m* ad te missum περὶ ὁμονοίας. Eum mihi velim mittas. Vides, quam causam mediter.

l al Memini librum tibi aff.
m al. ad te missum scilicet π. al. ad te missũ scio.

n CN. POMPEIVS PROC. M. CICERONI IMP. S. 12

n V.C. CN. MAGNVS PROCONS. S.D.M.CICER.IMP.

QVINCTVS Fabius ad me venit *o* ad I V. Id. Febr. Is nuntiat L. Domitium cum suis cohortibus XI. & cohortibus *p* X I V. quas Vibullius adduxit, ad me iter habere. habuisse in animo proficisci Corfinio, & *q* ad V. Id Febr. C Hirtũ cum V. cohortibus subsequi. Censeo ad nos Luceriam venias. nam te hic *r* tutissimè puto fore. Vale.

o a.d. IV.
p al. XIV.
q L. a. d. XV.
r for. tutissimò.

CICERO CN. POMPEIO PROCOS. S. 13.

A. D. X V. Kal. Mart. Formiis accepi tuas literas, ex quibus ea, quæ in agro Piceno gesta erant, cognoui commodiora esse multò, quàm vt erat nobis nuntiatum: Vibulliique virtutem, *s* industriámque libenter agnoui. Nos adhuc in ea ora, *t* vbi præpositi sumus, ita fuimus, vt *v* nauem paratam haberemus. ea enim audiebamus, & ea verebamur, vt, quodcumque tu consilium præcepisses, id nobis persequendum putaremus. Nunc, quoniam auctoritate *x* & consilio tuo in spe firmiore sumus, si teneri posse putas? *y* Tarracinã, & oram maritimam: in ea manebo: etsi præsidia in oppidis nulla sunt nemo enim nostri ordinis in his locis est, præter *a* M. Oppium, quem ego Minturnis esse volui, vigilantem hominem, & industrium. *b* L. Torquatum, virum fortem, & cum auctoritate, Formiis non habemus: ad te profectum arbitramur. Ego omnino, vt proximè tibi placuerat, Capuam veni eo ipso die, quo tu Theano Sidicino es profectus. volueras enim me cum M. Considio proprætore illa negotia tueri.

s L. & industriã lib.
t L. cui præp.
v L. nauim.
x L. & consilio tuo, spe fir.
y L. Terracinam.
a L. M. Eppium,
b L. Nam L. Tor.

Cùm

Cùm eò venissem, vidi * T. Appium c delectum habere diligentissimè, ab eo accipere Libonem. summa item diligentia, & in illa colonia auctoritate. Fui Capuæ. quoad coss. Iterum, vt erat d dictū à coss. veni Capuam e ad non. Febr. Cùm fuissem triduum, recipi me Formias nūc, quod tuum consilium, aut quæ ratio belli sit, ignoro. Si tenendam hanc oram putas, f quæ opportunitatem, & dignitatem habet, & egregios ciueis, & vt arbitror, teneri potest: opus est esse, qui præsit. sin omnia in vnum locum contrahēda sunt: non dubito, quin ad te statim veniam: quo mihi nihil optatius est: idque tecum, quo die ab vrbe discessimus, locutus sum. Ego, si cui adhuc videor segnior fuisse, dúmne tibi videar, non laboro; & tamen, si, vt video, bellum gerēdum est, confido me omnibus facilè satisfacturum. M. Tullium meum necessarium, ad te misi: cui tu, si tibi videretur, ad me literas dares. Vale.

*Vide Lips. epi. quæst. l. 4. epist. 23. Var. li. 4. de vita populi Rom. apud Nonium in Cæcum.
c L. dilectū.
d L. edictū.
e L. a. d. IIII. Non. Febr. Vbi cùm fuiss.
f L. quæ & opport.

CN. POMPEIVS MAGNVS PROC. S. D M. CICERONI, IMP. SVO. 14

g TVas literas libenter legi. Recognoui enim tuam pristinam virtutem etiam in salute communi. coss. ad eum exercitum, quem in Apulia habui, venerunt. Magnopere te hortor, pro tuo singulari, perpetuoque studio in remp. vt te ad nos conferas, vt communi consilio reip. afflictæ opem, atque auxilium feramus. Censeo, via Appia iter facias, & celeriter Brundisium venias. Cura, vt valeas.

g L. S. V. B. E. E. V. TVAS LIT.

M. CICERO IMP. S. D. h CN. MAGNO, PROCOS. 15

h L. CN. POMPEIO MAG.

CVm ad te literas misissem, quæ tibi Canusij redditæ sunt, suspicionem nullam habebam te reipublicæ causa mare transiturum, eramque in spe magna, fore, vt in Italia possemus, aut concordiam constituere, qua mihi nihil vtilius videbatur, aut rempublicam summa cum dignitate defendere. Interim nondum meis literis ad

te per-

te perlatis ex iis mādatis, quæ *i* D. Aelio ad coss. dederas, certior tui cōsilij factus, nō exspectaui, dū mihi à te literæ redderētur: cōfestimq; cū Quint. fratre, & cū liberis nostris iter ad te in Apuliā facere cœpi. Cùm Theanum Sidicinum venissem, C. Messius, familiaris tuus, mihi dixit, aliique complures, Cæsarem iter habere Capuam: & eo ipso die mansurum esse *k* Aeserniæ. Sanè sum commotus, quòd si ita esset, non modò iter meum interclusum, sed meipsum planè exceptum putabam. Itaque tum Cales processi, vt ibi potissimùm consisterem, dum certum nobis *l* ab Aesernia de eo, quod audieram, referretur. At mihi, cùm Calibus essem, affertur literarum tuarum exemplum, quas tu ad Lentulum c o s. misisses. Hæ sic scriptæ erant: Literas tibi à L. domitio *m* ad XII. Kalend. Mart. allatas esse, earúmque exemplum subscripseras: magnique interesse reipubl cæ scripseras, omneis copias primo quoque tempore in vnum locum conuenire, & vt, *n* præsidij quod satis esset, Capuæ relinqueret. *o* His ergo literis lectis, in eadem opinione fui, qua reliqui omnes, te cum omnibus copiis ad Corfinium esse venturum: quò mihi, cùm Cæsar ad oppidum castra haberet, tutum iter esse non arbitrabar. Cùm res in summa exspectatione esset, vtrumque simul audimus, & quæ Corfinij acta essent, & te iter Brundisium facere cœpisse. Cùmque nec mihi, nec fratri meo dubium esset, quin Brundisium contenderemus: à multis, qui è Samnio, Apuliáque veniebant, admoniti sumus, vt caueremus, ne exciperemur à Cæsare, quòd in eadem loca, quæ nos petebamus, profectus, celerius etiam, quàm nos possemus, eò quò intenderat, venturus esset. Quòd cùm ita esset: nec mihi, nec fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit committere, vt temeritas nostra non solùm nobis, sed etiam reip. noceret: cùm præsertim non dubitaremus, quin, si etiam tutum nobis

i al. Dialio al. D. Lalio L. Dellio.

k L. Esernia.

l al. ab Esernia.

m L. a. d. xiij. Kal.

n al. præsidio.

o L. His ergo lit. & ita L.

nobis iter fuisset,tamen iam consequi non possemus.Interim accepimus tuas literas,Canusio *p* ad x. Kal. Mart. datas: quibus nos hortaris, vt celerius Brundisio veniamus: quas cùm accepissemus *q* ad III. Kal. Mar.,non dubitabamus, quin tu iam Brundisium peruenisses: nobisque iter illud omnino intercelusum videbatur, *r* neque minùs nos esse captos,*s* quàm qui Corfinium venissent. Neque enim eos solos arbitrabamur capi, qui in armatorum manus incidissent, sed eos nihilo minùs,qui regionibus exclusi,intra præsidia,atq; intra arma aliena venissent. Quod cùm ita sit, maximè vellem *t* primùm tecũ semper *u* fuisse:quod quidem tibi ostenderam, cùm à me Capuam reiiciebam. Quod feci, non vitandi oneris causa, sed quòd videbam teneri illam vrbem sine exercitu non posse: accidere autem mihi nolebam, quod doleo viris fortissimis accidisse. Quoniam autem tecum vt essem,non contigit, vtinam tui consilij certior factus essem. nam suspicione assequi nõn potui,quòd omnia priùs arbitratus sum fore, quã vt hæc reip.causa in Italia non posset,duce te,cõsistere. Neque verò nunc consilium tuum reprehendo,sed fortunam reip lugeo. Nec, si ego, quid tu sis secutus non perspicio,idcirco minùs existimo,te nihil,nisi summa ratione, fecisse. mea quæ semper fuerit sententia, primùm de pace vel iniqua conditione retinenda, deinde de vrbe (nam de Italia quidem nihil mihi vmquam ostẽderas) meminisse te arbitror.Sed mihi nõ sumo, vt meũ consilium valere debuerit:secutus sum tuum, neque id reip.causa,de qua desperaui, quæ & nunc afflicta est,nec excitari sine ciuili, perniciosissimo bello, potest:sed te quærebam, tecum esse cupiebam: neque eius rei facultatem,*x* siqua erit, prætermittam. Ego me in hac omni causa facilè *y* intelligebã pugnandi cupidis hominibus nõ satisfacere.Primũ enim præ me tuli,me nihil malle, quã pacem:non quin eadem timerem, quæ illi: sed ea

p L.a.d. x. Kal.
q L.a.d. III. Kal.
r for. neque minùs nos esse captos,
s L. quã qui Corfinij fuissent. Non.
t al. primũ semper tecũ
u v.c.fuisse.
x v.c.si quę
y v.c. intellegebam

bello ciuili leuiora ducebam. Inde suscepto bello, cùm pacis conditiones ad te afferri, à téque z ad ea honorificè, & largè responderi viderem: duxi meã rationem: a quam tibi facilè me probaturum, pro tuo in me beneficio, arbitrabar. Memineram me esse vnum, qui pro meis maximis in rep. meritis supplicia miserrima, & crudelissima pertulissem: me esse vnum, qui si offendissem eius animum, cui tum, cùm iam in armis essemus, cõsulatus tamen alter, & triumphus amplissimus deferebatur, b subiiceret eisdem prœliis, vt mea persona semper ad improborum ciuium impetus aliquid videretur habere populare. Atque hæc non ego priùs c sum suspicatus, quàm mihi palam denuntiata sunt: neque ea tam pertimui, si subeunda essent quàm declinanda putaui, si honestè vitare possem. d Quoniam breuem illius temporis, dum in spe pax fuit, rationem nostram vides: reliqui facultatem res ademit. Iis autem, quibus non satisfacio, facilè respondeo. neque enim ego amicior C. Cæsari vmquam fui, quàm illi: neque illi amiciores reip. quam ego. Hoc inter me, & illos interest, quòd, cum & illi ciues optimi sint, & ego ab ista laude non absim, ego conditionibus, quod idem te intellexeram velle, illi armis disceptari maluerunt: e quæ quoniam ratio vicit, perficiam profectò, vt neque resp. ciuis à me animum, neque tu amici desideres. Vale.

z L. ad eas al. quam tibi me facilè prob.

b v. c. subiceret al. obiicerer eidẽ periculis, & mea persona.

c L. suspicatus sum, q.

d L. Quàm breuissimã illius temp.

e q. vulg. quæ quoniam ratio omissa est, perf. v. c. quæ quoniam ratio misit, p. non pl.

CICERO ATTICO, S. 16

Mihi molestior lippitudo erat etiam, quàm antè fuerat: dictare tamen hanc epistolam malui, quàm Gallo Fabio, amantissimo vtriusque nostrûm nihil ad te literarum dare. nã pridie quidem, quoquo modò potueram, scripseram ipse eas literas, quarum vaticinationem falsam esse cupio. Huius autẽ epistolæ nõ solùm ea causa est, vt nequis à me dies intermittatur, quin dem ad te literas, sed etiam hæc iustior, vt à te impetrarem,

vt sum eres aliquid temporis: quo quia tibi peregrino opus est, explicari mihi tuum cōsilium planè volo, vt pænitus *f* intelligam. Omnia sunt integra nobis. nihil præter missum est, quod nō habeat sapientem excusationem, non modo probabilem, nam certè, neque tam peccaui, *g* cùm imparatam iam Capuam, non solùm ignauiæ delectus, sed etiam perfidiæ suspicionem fugiens, accipere nolui: neque, cùm post conditiones pacis per L. Cæsarem, & *h* Fabium allatas, caui, ne animum eius offenderem, cui Pompeius iam armatus armato consulatum triumphúmque deferret. Nunc verò hæc extrema quisquam potest iure reprehendere, quod mare non transierim. id enim etsi erat deliberationis, tamen obire non potui. neque enim suspicari debui, præsertim cùm ex ipsius Pompeij literis, idem * quod video te existimasse, non dubitarim, quin is Domitio subuenturus esset. Et planè quid rectum, & quid faciendum mihi esset, diutiùs cogitare malui. Primùm igitur hæc, qualia tibi esse videantur, etsi sæpius significata sunt à te, tamen accuratius mihi perscribas; velim: deinde aliquid etiam in posterum prospicias: fingasque, quem me esse deceat, & vbi me plurimum prodesse reip. sentias *i* ecquæ pacifica persona desideretur: an in bellatore sint omnia. Atque ego, qui omnia officio metior, recordor tamen tua consilia: quibus si paruissem, tristitiam illorum temporum non *k* subiissem. Memini, quid mihi tum suaseris per Theophanē, per Culeonem: idque sæpe ingemiscens sum recordatus. Quare nunc saltem ad illos calculos reuertamur, quos tū abiecimus: vt non solùm gloriosis consiliis vtamur, sed etiā ꝫ paulò *l* salubribus. Sed nihil præscribo. accuratè velim perscribas tuā ad me sententiam. volo etiam exquiras, quàm diligentissimè poteris habebis autem. per quos possis) quid Lentulus noster, quid Domitius agat, quid acturus sit: quē-

f v.c. intelligam.

g L. cùm imperatam iā Cap fort. cū mihi imp.

h v.c. Fabatum.

* al. quod diē video.

i al. ecqua

k L. subissē.

l al. salubrioribus.

admodum nũc se gerant: numquam accusent, nũ cui *m* succenseant. quid dico, numcui? num Pompeio omnino culpam omnem Pompeius in Domitium confert: *n* quod ipsius literis cognosci potest: quarũ exemplũ ad te *n* mitto. Hęc igitur videbis, quod ad te antè scripsi, Demetrij Magnetes librũ, quẽ ad te misit, de concordia, velim mihi mittas.

m L. suscenseant.
n al. quod ex ips.
n v.c. misi.

o L.C. Marcello.

CN. MAGNVS PROCOS. *o* M. MARCELLO, L. LENTVLO, COSS. S. D. 17

EGo, quòd existimabam dispersos nos neque reip. vtileis, neq. nobis præsidio esse posse, idcirco ad L. Domitium literas misi, primũ *p* vti ipse cum omni copia ad nos veniret: si de se dubitaret, vt cohorteis XIX. quæ ex Piceno ad me iter habebãt, ad nos mitteret. Quod veritus sum, factum est, vt Domitius implicaretur, neque ipse satis firmus esset ad castra facienda, quod meas XIX & suas XII cohorteis tribus in oppidis distributas haberet, (nã partim Alba, partim Sulmone collocauit) *q* neq; si vellet expedire posset. Nunc scitote me esse in summa solicitudine. nam & tot, & taleis viros periculo obsidionis liberare cupio, neq; subsidio ire possum, quod his duabus legionibus non puto esse cõmittendum, vt illuc ducãtur. Ex quib. tamen non amplius XIIII. cohorteis cõtrahere potui: *r* quas Brundisium misi: neque Canusiũ sine præsidio, dũ abessẽ putaui esse dimittendum. *s* D. Aelio mandaram, quod maiore copias sperabã nos habituros, vt si vobis videretur, alteruter vestrûm ad me veniret. alter in Siciliã, cũ ea copia, quã Capuæ, & circum Capuam cõparastis & cũ iis militibus, quos Faustus legit, proficisceretur Domitius cum XII. suis cohortib. eodẽ adiungeretur: reliquæ copiæ omnes Brundisium cogerentur. & inde nauibus Dyrrachiũ transportarẽtur. Nunc cùm hoc tempore nihilo magis ego, quã vos subsidio Domitio ire possim, 2. seu per mõteis explica-

p v.c. vt ipse
q L. neque se, si v.
r v.c. quas Brundisium præsidium misi: for. quas Brundisium præsidio misi: fort. quas Brundisium præmisi.
s al. Dellio al. D. Aelio.

explicare,nõ eſt nobis committendũ ; vt ad has XIIII.cohorteis,quas dubio animo habeo , hoſtis accedere,aut in itinere me conſequi poſſit Quãobrem *t* placitum eſt mihi(*t* etiam video C. Marcello,& ceteris noſtri ordinis,qui hic ſunt)vt Brũdiſium ducerem hinc copiam quam ego mecum habeo.Vos hortor,vt quodcumque militum con trahere poteritis , contrahatis,& eodem veniatis quamprimum. Arma,quæ ad me miſſuri eratis iis cenſeo armetis milites , quos vobiſcum habetis: quæ arma ſuperabunt, ea ſi Brundiſium iumentis *v* deportaretis,vehementer reip. profueritis.De hac re vellem noſtros certiores faceretis. Ego ad P. Lupum.& C.Coponiũ præterm ſi,vt ſe *x* nobis cõiũgerent,& militum quod haberent,ad vos deducerent.Valete.

t for. atqu item vid. vet.Alia video cenſori M. Marcello,al. ac ita video cenſe ri M.Marcello.

v for. M.

x v.c. vobis

CN. MAGNVS PROCOS. S. D L.DOMITIO,PROCOS. 18

MIROR,te ad me nihil ſcribere,& potiùs ab aliis quam à te de rep.certiorem me fieri.Nos diſiecta manu pares aduerſariis eſſe nõ poſſumus, contractis noſtris copiis,ſpero nos & reipub.& cõmuni ſaluti prodeſſe poſſe. Quamobrẽ cùm cõſtituiſſes,vt Vibullius mihi ſcripſerat,*y* ad v.Id.Feb. Corfinio proficiſci cum exercitus.& ad me venire, miror.quid cauſæ fuerit,quare conſilium mutaris. nam illa cauſa , quam mihi Vibullius ſcribit , leuis eſt , te propterea moratum eſſe : quod audieris,Cæſarem* firmo progreſſu in caſtrum Truentinum veniſſe. quanto enim magis appropinquare aduerſarius cœpit,eò tibi celeriùs agendum erat, vt mecum coniungeres prius,quã Cæſar aut tuum iter impedire,aut me abs te excludere poſſet. Quamobrem *a* etiam te rogo, & hortor, id quod non deſtiti ſuperiorib literis à te petere,vt primò neque die Luceriã aduenires antè,quàm copiæ, nos inſtituit Cæſar contrahere , in vnum locum

y L.a.d. v. Id.

* Victor.Firmo progreſſu.

a for. etiam atque etiã te rogo, a etiã & etie

coactæ,nos à nobis distrahant. Sed,si erunt, qui te impediant,vt illas suas seruent,æquum est me à te impetrare,vt cohorteis,quę ex Piceno,& Camerino venerunt,quæ fortunas suas reliquerunt: ad me *b* missum facias. Vale.

b al. missas facias.

c L. Cn. magnus proc.

c CN. POMPEIVS PROCOS. S. D. L. DOMITIO PROCOS. 19

d for. Canuleius.

e L. a. d.

f al. ista c.

g q. v. c. prouidectia.

LITERAS abs te M. *d* Calenius ad me attulit *e* ad XIIII. Kal. Mart. in quibus literis scribis tibi in animo esse obseruare Cæsarem: & si secundum mare ad me ire cœpisset, confestim in Samnium ad me venturũ:sin autem ille circũ *f* isthæc loca commoraretur,te ei,si propius accessisset,resistere, velle.Te animo magno, & forti istam rem agere existimo:sed diligentius nobis est videndũ, ne distracti pares esse aduersario non possimus,cũ ille magnas copias habebat,& maiores breui habiturus sit.non enim pro tua *g* prudentia , debes illud solum animaduertere,quot in præsentia cohorteis contra te habeat Cæsar,sed quantas breui tempore equitum,& peditum copias contracturus sit.Cui rei testimonio sunt literæ,quas Bussenius ad me misit,in quibus scribit, id quod ab aliis quoque mihi scribitur,pręsidia Curionem,quę in Vmbria,& Tuscis erant,contrahere , & ad Cæsarem iter facere.Quæ si copiæ in vnum locũ fuerint coactæ,vt pars exercitus ad Albam mittatur, pars ad te accedat vt nõ pugnet,sed locis suis repugnet:hærel is:neque solus,cum ista copia tantã multitudinem sustinere poteris. vt frumentatum eas.Quamobrem te magnopere hortor, vt quamprimùm cũ omni copia huc venias.cos cõstituerũt idẽ facere.Ego *h* Metuscilio ad te mandata dedi, prouidendum esse,ne duæ legiones sine Picentinis cohortib. in conspectum Cæsaris committerentur. Quamobrem nolito commoueri , si audieris me regredi,si forte Cæsar ad me veniet,cauendum .n.

h al. Metustileo. fort. M. Tuscilio.

puto

puto esse, ne implicatus hæreã. nam neque castra propter anni tẽpus,& militum animos, facere possum: neq; ex omnib oppidis contrahere copias expedit, ne recep ũ amittã. itaque nõ amplius XIIII cohorteis Luceriã coegi. cos. præsidia omnia deducturi sunt, aut in Siciliam ituri, nam aut exercitum firmum habere oporttet, quo cõfidamus perrumpere nos posse: aut regiones eiusmodi obtinere, è quibus repugnemus. id quod neutrum nobis hoc tempore contingit, quod & magnam partem Italiæ Cæsar occupauit, & nos nõ habemus exercitum tam amplum, neq; tam magnum, quàm ille. Itaque nobis prouidendum est, *i* vt summã reip. rationem habeamus. Etiam atque etiam te hortor. i L. vt summa reip. vt cum omni copia quamprimùm ad me venias. Possumus etiam nunc rẽp. erigere, si communi cõsilio negotiũ administrabimus si distrahemur: infirmi erimus. mihi hoc constitutum est. His literis scriptis. Sic à te mihi literas attulit, & mandata. Quod me hortare, vt istuc veniam: id me facere nõ arbitror posse, quòd nõ magnopere his legionibus confido. Vale.

CN. MAGNVS PROCOS. S. D.
L. DOMITIO PROCOS. 20

LITERAE mihi à te redditæ sunt *k* ad XIII. kal. Mart. in quib. scribis, Cæsarem apud Corfiniũ castra posuisse. k T.a.d. Quod putaui, & pręmonui, fit, vt nec in præsentia cõmittere tecum prœlium velit, & omnibus copiis conductis, te implicet, ne ad me iter *l* expeditũ tibi sit, atq; istas copias coniungere optimorum ciuium possis cum his legionibus, l L. tibi expeditum sit. de quarum voluntate dubitamus: quo etiã magis tuis literis sum cõmotus Neq; enim eor militum, quos mecũ habeo, *m* voluntati satis confido. vt de m v.c. volũtate. omnibus fortunis reipu dimicẽ: neq; etiã, qui *n* ex n L. ex dilectib. delectibus conscripti sunt à COSS. conuenerunt. Quare da operam, si vlla ratione etiã nunc efficere po

m al. meis n al. decernetur. n L. qui est M' Curio inscriptus. o v. c. ista ep. p v. c. quo-ius. q Lab. ad cos. r L. a. d. XIII. s al. Sed tu, si. t L. vt quã pr. v v. c constitueritis. x for. nihil me peccasse. Sed καρτερία tua nos, quòd cùm f. vet. nihil immutasse: nec legentia hoc, quod fortiter & diligenter, tum hæc etiam hercule modò audiui. y forũ etiã hercule feliciter morbum depulisti, valde delectarũt. modò enim al. nihil in vita, sed nec recentia hoc, quod cum fortiter, tum etiam herculè modò modo enim audiui Bof. nihil in vita. sed ne retenta hoc, quòd cùm fortiter Dij illigent te, tum etiam Herculeo modo: modò enim audiui, &c.

ob aliam causam Pollicẽ seruũ a pedib. *m* meum Romam misi. Eò autem ad te scripsi, vt, si tibi fortè redd ta esset, mihi curares referendam ne in illius manus p ueniret. Noui si quid esset, scripsissem pendeo animi, exspectatione Corfiniensi: in qua de salute reip. *n* decernitur. Tu fasciculum, *n* qui est M Curio inscriptus, velim cures d'eum perferendam: Tironemq; Curio commendes, vt ei, vt petij, si quid opus erit, in sumtum eroget.

CICERO ATTICO. S. 6

OBSIGNATA *o* iã epistol), quã de nocte daturus eram, sicut dedi (nã eã vesperi scripserã) C Sosius præt. in Formianum venit ad M. Lepidum, vicinum nostrum: *p* cuius quæ..or fuit Pompeij literarum *q* ad COSS. exemplum attulit.

Literæ mihi à Domitio r ad viii. Kalend. Mart. allatæ sunt: earum exemplum infrà scripsi. Nunc, vt ego non scribam, tua sponte te intelligere scio, quanti reip. interfit, omneis copias in vnum locum primo quoque tempore conuenire. s Tu, si tibi videbitur, dabis operã, t quàm primùm ad nos venias præsidij Capuæ, quantum v constitueris esse satis, relinquas. Vale.

Deinde supposuit exemplum epistolæ Domitij, quod ego ad te pridie miseram. Dij immortales! qui me horror perfudit! quàm sum sollicitus, quidnam futurum sit! hoc tamen spero, magnum nomen imperatoris fore: magnum in aduentu terrorã. spero etiã, i quoniã adhuc nihil nobis obfuit, *x* nihil mutasse: nec tegentia hoc, quòd cùm fortiter, & diligenter, *y* tum etiam mehercule, + modò enim audiui quartanam à te discessisse. moriar si magis gauderem, si id mihi accidisset. Piliæ dic non esse æquum, eam diutius habe e, nec id esse vestræ concordię. Tironem nostrum ab altera relictum audio: sed eum video in sumptũ ab aliis mutuatum. Ego autem Curium nostrum, si quid opus

opus esset, rogarã. Malo Tironis verecundiam in culpa esse, quàm illiberalitatem Curij.

CICERO ATTICO, S. 7

VNum etiam restat amico nostro ad omne decus, vt Domitio non subueniat. At nemo dubitat, quin subsidio venturus sit. ego non puto. Deseret igitur talem ciuem, & eos, quos vnà scis esse: quũ habeat præsertim & ipse cohorteis xxx? Nisi me omnia fallunt, deseret. Incredibiliter pertimuit: nihil spectat, nisi fugã. a cui tu (video enim quid sentias) me comitẽ putas a debere esse. Ego verò quem fugiam, habeo: quem sequar, non habeo. Quòd enim tu meum laudas, & memorandũ dicis, b malle, quòd dixerim, me cum Pópeio vinci, quàm cũ istis vincere: ego verò malo: sed cum illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur: cum hoc verò, qui antè fugit, quàm scit, aut quẽ fugiat, aut quò: cui nostra tradidit qui patriã reliquit, Italiam relinquit si malui: cõtigit, victus sum. Quod superest, nec ista videre possũ, quę nũquã timui ne viderẽ: nec mehercule istũ, propter quẽ mihi nõ modò meis, sed memetipso carendũ est. Ad Philotimũ scripsi de viatico siue à Moneta: nemo enim soluit: siue ab Oppiis tuis cõtubernalibus. Cetera apposita tibi mandabo.

a V. c. quoi a al. esse debere.
b L. quòd malle me dixerim, cum Pomp.
c V. c. experteis.
d al. ad cos.
e al. effulsisse.
f L. πρὸς ταῦτα κλεινὸν ... πάλαι ... ἀλλ' ... ἐμοὶ ... πεπείσθω. τὸ γὰρ ... sus ex ... g al. πολλά

CICERO ATTICO. S. 8

ORem turpẽ, & ea re miserã! sic enim sẽtio, id demũ, aut potiùs id solũ esse miserum, quòd turpe sit. Aluerat Cæsarẽ: eũdẽ repẽte timere cœperat: cõditionẽ pacis nullã probarat: nihil ad bellũ pararat. vrbẽ reliquerat: Picenũ amiserat culpa: in Apuliã se cõpegerat: ibat in Gręciã: omneis nos ἀπροσφωνήτους, c experteis sui rãti, tã inusitati consilij relinquebat. ecce subitò literæ Domitij ad illũ, ipsiusd ad cos. efulsisse mihi videbatur τὸ καλὸν ad oculos eius, & exclamasse ille vir, qui esse debuit, f πρὸς ταῦθ' ὅ, τι χρὴ καὶ παλαμάσθων, καὶ πᾶν ἐπ' ἐμοὶ καὶ τεκταινέσθων. τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ. g At ille tibi πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ. dicẽs, pergit Brũdisiũ.

Domitium autem aiunt, re audita, & eos, qui vnà essent, se tradidisse. O rem lugubrem! itaque intercludor dolore *h* quo ad te plura non scribam tuas literas exspecto.

h L. quo minus ad te plura scribam. & ita v.c.

CICERO ATTICO, S. 9

EPISTOLAM meã quòd peruulgatã scribis esse non fero molestè. quinetiam ipse multis dedi describendam, ea enim & acciderunt iam, & impendent, vt testatũ esse velim, de pace quid senserim. Cùm autem ad eã hortarer, eum præsertim hominem, non videbar vllo modo faciliùs moturus, *i* quàm si id, ad quod eum hortarer, conuenire eius sapientiæ dicerem. eam si admirab lem dixi, cùm eum ad salutem patriæ hortabar: non sum veritus, ne viderer assentari: *k* cui tali in re libenter me ad pedes abiecissem. Quà autem est, ALIQVID IMPERTIAS TEMPORIS: non est de pace, sed de meipso, & de meo officio, vt aliquid cogitet. Nã quòd testificor, me expertẽ belli fuisse, & si id re perspectum est, tamen eò scripsi, quò in suadẽdo plus auctoritatis haberem: eodémq; pertinet quod causam eius probo. Sed quid hæc nũc? vtinã aliquid profectũ esset. *l* næ ego istas literas in contione recitari velim. Siquidem ille ipse ad eundem scribens, in publico proposuit epistolam illam, in qua est, PRO TVIS REBVS GESTIS AMPLISSIMIS. amplioribúsne, quàm suis? quàm Africani? Ita tempus ferebat. siquidẽ etiam vos duo tales, ad v. milliarium. *m* qui nunc ipsum, vnde se recipienti? quid agenti? quid acturo? quãto autem ferociùs ille causæ suæ confide, cùm vos, cùm vestri *n* simileis non modò *o* frequenteis, *p* sed læto vultu gratulãteis viderit? Nũ igitur peccamus? Minimè vos quidem. Sed tamen signa conturbantur, quibus voluntas à simulatione distingui posset. Quæ verò s. c. video? sed apertiùs, quàm proposueram. Ego Arpini volo esse pr. Kalẽd. deinde

i. v. c. & L. quàm si id, quod eum h.

k v. c. quoi.

l v. c. ne ego.

m v. cod. quod n. L. quò nunc ipsum, vnde se recip.

n v. c. similis,

o v. c. frequentis.

p v. c. sed voltu ...tis ...re...i

inde circum villulas nostras errare. quas visurum me postea desperaui. εὔγλωα tua consilia. & tamen pro temporibus non incauta, mihi valde probantur. Lepido quidem (nã ferè συνδιημερεύομεν, quod gratissimum illi est) numquam placuit ex Italia exire: Tullo multò minùs. crebrò enim illius literæ ab aliis ad nos commeant, sed me illorum sententiæ minùs mouebant, minùs. multa dederant illi reipub. pignora. Tua mehercule auctoritas vehementer mouet. affert enim & reliqui tẽporis *q* recuperandi rationem, & præsentis tuendi. Sed obsecro te, quid hoc miserius, quàm alterum plausus in fœdissima causa quærere: alterum offensiones in optima? alterum existimari conseruatorem inimicorum: alterum desertorem amicorum? Et mehercule quamuis amemus Cn. nostrum, vt & facimus. & debemus: tamen hoc, quod talibus viris non subuenit, laudare non possum. nam siue timuit, quid ignauius? siue, vt quidam putant, meliorem suam causam, illorum cæde fore putauit, quid iniustius? Sed hæc omittamus. augemus enim dolorem * retractando. VI. Kalend. vesperi, Balbus minor ad me venit; occulta via *r* currens ad Lentulum cos. missu Cæsaris, cum literis, cum mandatis, cum promissione prouinciæ, Romam vt redeat: *s* cui persuaderi posse non arbitror, nisi erit * conuentus. Idem aiebat, nihil malle Cæsarem, quàm vt Pompeium assequeretur. id credo, *t* vt rediret in gratiam. id non credo: & metuo ne omnis hæc clementia ad vnam illam crudelitatem colligatur. Balbus quidem maior ad me scribit, nihil malle Cæsarem, quàm principe Pompeio, sine metu viuere. *v* Tu, puto, hæc credis. Sed cùm hæc scribebam, v. Kalend. Pompeius iam Brundusium *x* poterat venisse. expeditus enim antecesserat legiones Luceria. Sed hoc τέρας, horribili vigilantia, celeritate, diligentia est, planè quid futurum sit, nescio.

q v. c. reciperandi.

* al. retrectando.

r al. decurrens.

s l. cui persuaderi posse arbitror, nisi nõ erit conuentus.

* al. coactus.

t l. & vt rediret in gr.

v al. Tu hæc credis?

x al. remisse poterat.

CICERO ATTICO, S. 10.

DIONYSIVS cùm ad me præter opinionem meam venisset, locutus sum cum eo liberalissimè. tempora exposui. rogaui, vt diceret, quid haberet in animo: me nihil ab ipso inuito contendere respondit, se *y* quod in nūmis haberet, nescire. *z* quo loco esset: alios nō soluere: aliorum diem nondum *a* esse. Dixit etiam alia quædam de seruulis suis, quare nobiscum esse non posset. Morem gessi, dimisi à me, vt magistrum Ciceronum, non libenter: vt hominem ingratum, non inuitus. Volui te scire, quid ego de eius facto iudicarem.

y L. quod in non. inib.
z v. c. & vulg. quo loci.
a al. venisse.

CICERO ATTICO, S. 11

QVòD me magno animi motu perturbatum putas, sum equidem: sed non tam magno, quam tibi fortasse videor. Leuatur enim omnis cura, cùm aut *b* consistit consilium, aut cogitando nihil explicatur. Lamentari autem licet. *c* illud tamen totos dies: sed vereor, ne, nihil cùm proficiam, etiam dedecori sim studiis, ac literis nostris. Consumo igitur omne tempus, considerans, quāta vis sit illius viri, quem nostris libris satis diligenter (vt tibi quidem videmur) expressimus. Tenésne igitur, moderatorem illum reip. quò referre velimus omnia? nam sic quinto, vt opinor, in libro loquitur Scipio: *Vt enim gubernatori cursus secundus, medico salus, imperatori victoria.* sic huic moderatori reipublicæ beata ciuium vita proposita est, vt opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, virtute honesta sit. Huius enim operis, maximi inter homines, atque optimi, illum esse *d* effectorem volo. Hoc Cn. noster, cùm antea numquam, tum in hac causa minimè cogitauit. Dominatio quæsita ab vtroque est: nō in actum, beata, & honesta ciuitas vt esset. Nec verò ille vrbem reliquit, quòd eam tueri nō posset: nec Italiā? quòd ea pelleretur: sed hoc à primo cogitauit, *e* omneis terras, omnia maria

b v. c. constitit.
c L. illud autē totos dies, vereor, ne nihil cū proficiā, etiam dedecori sit studiis, ac literis nostris.
d al. perfectorem volo. & ita L.
e v. c. omnis

maria mouere, reges barbaros incitare, *f* genteis feras armatas in Italiam adducere, exercitus conficere maximos. Genus illud Sullani regni iampridem appetitur, multis, qui vnà sunt, cupientibus. An censes nihil inter eos conuenire, nullam pactionem fieri potuisse? Hodie potest: sed neutri σκοπὸς est ille, vt nos beati simus. vterque regnare vult Hæc à te inuitatus, breuiter exposui. Voluisti enim, me, quid de his malis sentirem ostendere. προθεσπίζω igitur, noster Atticè, non ariolans, vt illa, cui nemo credidit, sed coniectura prospiciens. Iamque mari magno Nō multò, inquam, secus possum vaticinari. tanta malorum impendet Ἰλιάς. Atque hoc nostra grauior est causa, qui domi sumus, quàm illorum, qui vnà transierunt: quòd illi quidem alterum metuunt, nos vtrumque Cur igitur, inquis, remansimus? vel tibi paruimus, vel non occurrimus, vel hoc fuit rectius. Côculcari, inquam, miseram Italiam videbis proxima æstate *g* ab vtriusque mancipiis, ex omni genere collectis: nec tam * proscriptio pertimescenda, quæ Luceriæ multis sermonibus denuntiata est, quàm *h* vniuersæ interitus: tantas in confligendo vtriusque vireis video futuras. Habes coniecturam meam. Tu autem consolationis fortassis aliquid exspectasti. Nihil inuenio. nihil fieri potest miserius, nihil perditius, nihil fœdius. Quòd quæris, quid Cæsar ad me scripserit: quod sæpe gratissimum sibi esse, quòd quierim: oratque, in eo vt perseuerem. Balbus minor hæc eadem mandata. iter autem eius erat ad Lentulum COS. cum literis Cæsaris, præmiorumque promissis, si Romam reuertisset. Verùm, cùm habeo rationem dierum, antè puto *i* transmissurum, quàm potuerit conueniri. Epistolarum Pompeij duarum, quas ad me misit, *k* negligentiam, meamque in rescribendo diligentiam, volui tibi notam esse. earum exempla ad te misi, Cæsaris hic per Apuleiā ad Brundisiū cursus quid efficiat, exspecto. vtinam aliquid simile

f v. c. gentis

g v. c. aut vtr. nō pl. Bos. & quanti vtriusque vi mancipiis ex omni genere collectis.

* al. optio al. emptio

h L. Vniuersus interitus: Bos. est licituris quàm vniuersus interitus.

i v. c. transmissurum.

k v. c. neglegentiā.

simile Parthicis rebus. Simul aliquid audiero, scribam ad te. tu ad me velim bonorũ sermones. Romæ frequentes esse dicuntur. Scio equidem te in publicũ nõ prodire: sed tamen audire te multa necesse est. *l* Memini tibi librum afferri à Demetrio magnete *m* ad te missum περὶ ὁμονοίας. Eum mihi velim mittas. Vides, quam causam mediter.

l al. Memini librum tibi aff.
m al. ad te missum scilicet περ. al. ad te missũ scio.

n CN. POMPEIVS PROC. M. CICERONI IMP. S. 12

n V.C. CN. MAGNVS PROCONS. S.D.M. CICER. IMP.

QVINCTVS Fabius ad me venit *o* ad IV. Id. Fabr. Is nuntiat L. Domitium cum suis cohortibus XI. & cohortibus *p* XIV. quas Vibullius adduxit, ad me iter habere. habuisse in animo proficisci Corfinio, & *q* ad V. Id Febr. C Hirtiũ cum V. cohortibus subsequi. Censeo ad nos Luceriam venias. nam te hic *r* tutissimè puto fore. Vale.

o a.d. IV.
p al. XIV.
q L. a. d. XV.
r for. tutissimò.

CICERO CN. POMPEIO PROCOS. S. 13.

A. D. XV. Kal. Mart. Formiis accepi tuas literas, ex quibus ea, quæ in agro Piceno gesta erant, cognoui commodiora esse multò, quàm vt erat nobis nuntiatum: Vibulliique virtutem, *s* industriámque libenter agnoui. Nos adhuc in ea ora, *t* vbi præpositi sumus, ita fuimus, vt *v* nauem paratam haberemus. ea enim audiebamus, & ea verebamur, vt, quodcumque tu consilium præcepisses, id nobis persequendum putaremus. Nunc, quoniam auctoritate *x* & consilio tuo in spe firmiore sumus, si teneri posse putas? *y* Tarracinã, & oram maritimam: in ea manebo: etsi præsidia in oppidis nulla sunt nemo enim nostri ordinis in his locis est, præter *a* M. Oppium, quem ego Minturnis esse volui, vigilantem hominem, & industrium. *b* L. Torquatum, virum fortem, & cum auctoritate, Formiis non habemus: ad te profectum arbitramur. Ego omnino, vt proximè tibi placuerat, Capuam veni eo ipso die, quo tu Theano Sidicino es profectus. volueras enim me cum M. Considio proprætore illa negotia tueri.

s L. & industriã lib.
t L. cui præp.
v L. nauim.
x L. & consilio tuo, spe fir.
y L. Terracinam.
a L. M. Eppium,
b L. Nam L. Tor.

Cùm

Cùm eò venissem, vidi * T. Appium *c* delectum habere diligentissimè, ab eo accipere Libonem, summa item diligentia, & in illa colonia auctoritate. Fui Capuæ, quoad coss. Iterum, vt erat *d* dictũ à coss. veni Capuam *e* ad non. Febr. Cùm fuissem triduum, recipi me Formias nũc, quod tuum consilium, aut quæ ratio belli sit, ignoro. Si tenendam hanc oram putas, *f* quæ opportunitatem, & dignitatem habet, & egregios ciueis, & vt arbitror, teneri potest: opus est esse, qui præsit. sin omnia in vnum locum contrahẽda sunt: non dubito, quin ad te statim veniam: quo mihi nihil optatius est: idque tecum, quo die ab vrbe discessimus, locutus sum. Ego, si cui adhuc videor segnior fuisse, dũmne tibi videar, non laboro; & tamen, si, vt video, bellum gerẽdum est, confido me omnibus facilè satisfacturum. M. Tullium meum necessarium, ad te misi: cui tu, si tibi videretur, ad me literas dares. Vale.

*Vide Lips. epi. quæst. l. 4 epist. 23. Var. li. 4. de vita populi Rom. apud Nonium in Cæcum.
c L. dilectũ.
d L. edictũ.
e L. a. d. 11. Non. Febr. Vbi cùm fuiss.
f L. quæ & opport.

CN. POMPEIVS MAGNVS PROC. S. D. M. CICERONI, IMP. SVO. 14

g TVAS literas libenter legi. Recognoui enim tuam pristinam virtutem etiam in salute communi. coss. ad eum exercitum, quem in Apulia habui, venerunt. Magnopere te hortor, pro tuo singulari, perpetuoque studio in remp. vt te ad nos conferas, vt communi consilio reip. afflictæ opem, atque auxilium feramus. Censeo, via Appia iter facias, & celeriter Brundisium venias. Cura, vt valeas.

g L. s. v. b. e. e. v. TVAS LIT.

M. CICERO IMP. S. D. *h* CN. MAGNO, PROCOS. 15

CVM ad te literas misissem, quæ tibi Canusij redditæ sunt, suspicionem nullam habebam te reipublicæ causa mare transiturum, eramque in spe magna, fore, vt in Italia possemus, aut concordiam constituere, qua mihi nihil vtilius videbatur, aut rempublicam summa cum dignitate defendere. Interim nondum meis literis ad te per-

h L. CN. POMPEIO MAG.

nobis iter fuisset, tamen iam consequi non possemus. Interim accepimus tuas literas, Canusio *p* ad x. Kal. Mart. datas: quibus nos hortaris, vt celeriùs Brundisio veniamus: quas cùm accepissemus *q* ad III. Kal. Mar. non dubitabamus, quin tu iam Brundisium peruenisses: nobisque iter illud omnino interclusum videbatur, *r* neque minùs nos esse captos, *s* quàm qui Corfinium venissent. Neque enim eos solos arbitrabamur capi, qui in armatorum manus incidissent, sed eos nihilo minùs, qui regionibus exclusi, intra præsidia, atq; intra arma aliena venissent. Quod cùm ita sit, maximè vellem *t* primùm tecũ semper *u* fuisse: quod quidem tibi ostenderam, cùm à me Capuam reiiciebam. Quod feci, non vitandi oneris causa, sed quòd videbam teneri illam vrbem sine exercitu non posse: accidere autem mihi nolebam, quod doleo viris fortissimis accidisse. Quoniam autem tecum vt essem, non contigit, vtinam tui consilij certior factus essem. nam suspicione assequi non potui, quòd omnia priùs arbitratus sum fore, quã vt hæc reip. causa in Italia non posset, duce te, cõsistere. Neque verò nunc consilium tuum reprehendo, sed fortunam reip. lugeo. Nec, si ego, quid tu sis secutus non perspicio, idcirco minùs existimo, te nihil, nisi summa ratione, fecisse. mea quæ semper fuerit sententia, primùm de pace vel iniqua conditione retinenda, deinde de vrbe (nam de Italia quidem nihil mihi vmquam ostẽderas) meminisse te arbitror. Sed mihi nõ sumo, vt meũ consilium valere debuerit: secutus sum tuum, neque id reip. causa, de qua desperaui, quæ & nunc afflicta est, nec excitari sine ciuili, perniciosissimo bello, potest: sed te quærebam, tecum esse cupiebam: neque eius rei facultatem, *x* si qua erit, prætermittam. Ego me in hac omni causa facilè *y* intelligebã pugnandi cupidis hominibus nõ satisfacere. Primũ enim præ me tuli, me nihil malle, quã pacem: non quin eadem timerem, quæ illi: sed ea

p L.a.d. x. Kal.] q L.a.d. III. Kal. r for. neque minùs nos esse capti, s L. quã qui Corfinij fuissent. Non.

t al. primũ semper tecũ u v.c. fuisse.

x v.c. si quę y v.c. intellegebam

bello ciuili leuiora ducebam. Inde suscepto bello, cùm pacis conditiones ad te afferri, à téque z ad ea honorificè, & largè responderi viderem: duxi meã rationem: a quam tibi facilè me probaturum, pro tuo in me beneficio, arbitrabar. Memineram me esse vnum, qui pro meis maximis in rep. meritis suppl cia miserrima, & crudelissima pertulissem: me esse vnum, qui si offendissem eius animum, cui tum, cùm iam in armis essemus, cõsulatus tamen alter, & triumphus amplissimus deferebatur, b subiiceret eisdem prœliis, vt mea persona semper ad improborum ciuium impetus aliquid videretur habere populare. Atque hæc non ego priùs c sum suspicatus, quàm mihi palam denuntiata sunt, neque ea tam pertimui, si subeunda essent quàm declinanda putaui, si honestè vitare possem. d Quoniam breuem illius temporis, dum in spe pax fuit, rationem nostram vides: reliqui facultatem res ademit. Iis autem, quibus non satisfacio, facilè respondeo. neque enim ego amicior C. Cæsari vmquam fui, quàm illi: neque illi amiciores reip. quam ego. Hoc inter me, & illos interest, quòd, cum & illi ciues optimi sint, & ego ab ista laude non absim, ego conditionibus, quod idem te intellexeram velle, illi armis disceptari maluerunt: e quæ quoniam ratio vicit, perficiam profectò, vt neque resp. ciuis à me animum, neque tu amici desideres. Vale.

z L. ad eas al. quam tibi me facilè prob.

b v. c. subicerer al. obiicerer eisdẽ periculis, & mea persona.

c L. suspicatus sum, q.

d L. Quàm breuissimã illius temp.

e q. vulg. quæ quoniam ratio omissa est, perf. v. c. quæ quoniam ratio misit, p. non pl.

CICERO ATTICO, S. 16

Mihi molestior lippitudo erat etiam, quàm antè fuerat: dictare tamen hanc epistolam malui, quàm Gallo Fabio, amantissimo vtriusque nostrûm nihil ad te literarum dare. nã pridie quidem, quoquo modò potueram, scripseram ipse eas literas, quarum vaticinationem falsam esse cupio. Huius autẽ epistolæ nõ solùm ea causa est, vt nequis à me dies intermittatur, quin dem ad te literas, sed etiam hæc iustior, vt à te impetrarem,

vt

vt ſum eres aliquid temporis: quo quia tibi perexiguo opus eſt,explicari mihi tuum cōſilium planè volo,vt pænitus *f* intelligam. Omnia ſunt integra nobis. nihil præter miſſum eſt,quod nō habeat ſapientem excuſationem, non modo probabilem, nam certè, neque tam peccaui, i *g* cùm imparatam iam Capuam, non ſolùm ignauiæ delectus, ſed etiam perfidiæ ſuſpicionem fugiens, accipere nolui: neque,cùm poſt conditiones pacis per L. Cæſarem, 2 & *h* Fabium allatas,caui, ne animum eius offenderem,cui Pompeius iam armatus armato conſulatum triumphúmque deferret. Nunc verò hæc extrema quiſquam poteſt iure reprehendere,quod mare non transierim. id enim etſi erat deliberationis,tamen obire non potui. neque enim ſuſpicari debui,præſertim cùm ex ipſius Pompeij literis,idem * quod video te exiſtimaſſe, non dubitarim, quin is Domitio ſubuenturus eſſet. Et planè quid rectum, & quid faciendum mihi eſſet,diutiùs cogitare malui. Primùm igitur hæc,qualia tibi eſſe videantur, etſi ſæpius ſignificata ſunt à te, tamen accuratius mihi perſcribas; velim: deinde aliquid etiam in poſterum proſpicias: fingaſque, quem me eſſe deceat, & vbi me plurimum prodeſſe reip. ſentias *i* ecquæ pacifica perſona deſideretur: an in bellatore ſint omnia. Atque ego,qui omnia officio metior,recordor tamen tua conſilia: quibus ſi paruiſſem, triſtitiam illorum temporum non *k* ſubiiſſem. Memini, quid mihi tum ſuaſeris per Theophanē, per Culeonem: idque ſæpe ingemiſcens ſum recordatus. Quare nunc ſaltem ad illos calculos reuertamur,quos tū abiecimus: vt non ſolùm glorioſis conſiliis vtamur, ſed etiā 3 paulò *l* ſalubribus. Sed nihil præſcribo. accuratè velim perſcribas tuā ad me ſententiam. volo etiam exquiras, quàm diligentiſſimè poteris (habebis autem per quos poſſis) quid Lentulus noſter,quid Domitius agat, quid acturus ſit: quē-

f v.c. intelligam.

g L.cùm imperatam iā Cap fort.cū mihi imp.

h v.c. Fabatum.

* al.quod diē video.

i al.ecqua

k L.ſubiſſē.

l al.ſalubrioribus.

admodum nũc se gerant: numquam accusent, nũ cui *m* succenseant. quid dico, numcui? num Pompeio omnino culpam omnem Pompeius in Domitium confert: *n* quod ipsius literis cognosci potest: quarũ exemplũ ad te *n* mitto. Hęc igitur videbis, quod ad te antè scripsi, Demetrij Magnetes librũ, quẽ ad te misit, de concordia, velim mihi mittas.

m L. suscenseant.
n al. quod ex ipsi.
n v.c. misi.

CN. MAGNVS PROCOS. *o* M. MARCELLO, L. LENTVLO, COSS. S. D. 17

o L.C. Marcello.

EGo, quòd existimabam dispersos nos neque reip. vtileis, neq. nobis præsidio esse posse, idcirco ad L. Domitium literas misi, primũ *p* vti ipse cum omni copia ad nos veniret: si de se dubitaret, vt cohorteis XIX. quæ ex Piceno ad me iter habebãt, ad nos mitteret. Quod veritus sum, factum est, vt Domitius implicaretur, neque ipse satis firmus esset ad castra facienda, quod meas XIX & suas XII cohorteis tribus in oppidis distributas haberet, (nã partim Alba, partim Sulmone collocauit) *q* neq; si vellet expedire posset. Nanc scitote me esse in summa solicitudine. nam & tot, & taleis viros periculo obsidionis liberare cupio. neq; subsidio ire possum, quod his duabus legionibus non puto esse cõmittendum, vt illuc ducãtur. Ex quib. tamen non amplius XIIII. cohorteis cõtrahere potui: *r* quas Brundisium misi: neque Canusiũ sine præsidio, dũ abesse putaui esse dimittendum: *s* D. Aelio mandaram, quod maiore copias sperabã nos habituros, vt si vobis videretur, alteruter vestrûm ad me veniret. alter in Siciliã, cũ ea copia, quã Capuæ, & circum Capuam cõparastis & cũ iis militibus, quos Faustus legit, proficisceretur Domitius cum XII. suis cohortib. eodẽ adiungeretur: reliquæ copiæ omnes Brundisium cogerentur & inde nauibus Dyrrachiũ transportarentur. Nunc cùm hoc tempore nihilo magis ego, quã vos subsidio Domitio ire possim, 2. seu per mõteis explica-

p v.c. vt ipse
q L. neque se, si v.
r v.c. quas Brundisium præsidium misi: fort. quas Brundisium præsidio misi: fort. quas Brundisium copræmisi.
s al. Dellio al. D. Aelio.

explicare,nō est nobis committendū 3 vt ad has xIIII.cohorteis,quas dubio animo habeo, hostis accedere,aut in itinere me consequi possit. Quāobrem 4 placitum est mihi(t etiam video C. Marcello,& ceteris nostri ordinis,qui hic sunt)vt Brūdisium ducerem hanc copiam quam ego mecum habeo.Vos hortor,vt quodcumque militum contrahere poteritis, contrahatis,& eodem veniatis quamprimum. Arma,quæ ad me missuri eratis iis censeo armetis milites, quos vobiscum habetis: quæ arma superabunt, ea si Brundisium iumentis deportaretis,vehementer reip. profueritis. De hac re vellem nostros certiores faceretis. Ego ad P. Lupum.& C.Coponiū prætermisi,vt se x nobis cōiūgerent,& militum quod haberent,ad vos deducerent.Valete.

t for. atque item vid. vet.Alia video censori M. Marcello,al. ac ita video cense ri M.Marcello.

v for. M.

x v.c. vobis

CN. MAGNVS PROCOS. S. D L. DOMITIO,PROCOS. 18

MIROR,te ad me nihil scribere,& potiùs ab aliis quam à te de rep.certiorem me fieri.Nos disiecta manu pares aduersariis esse nō possumus, contractis nostris copiis,spero nos & reipub.& cōmuni saluti prodesse posse. Quamobrē cùm cōstituisses,vt Vibullius mihi scripserat,y ad v.Id.Feb. Corfinio proficisci cum exercitus.& ad me venire, miror.quid causæ fuerit,quare consilium mutaris. nam illa causa , quam mihi Vibullius scribit , leuis est , te propterea moratum esse : quod audieris,Cæsarem* firmo progressu in castrum Truentinum venisse. quanto enim magis appropinquare aduersarius cœpit,eò tibi celeriùs agendum erat, vt mecum coniungeres prius,quā Cæsar aut tuum iter impedire,aut me abs te excludere posset. Quamobrem a etiam te rogo, & hortor, id quod non destiti superiorib literis à te petere,vt primò quoque die Luceriā aduenires antè,quàm copiæ, nos instituit Cæsar contrahere, in vnum locum

y L.a.d. v. Id.

* Victor. Firmo progressu.

a for. etiam atque etiā te rogo, a etiā & etie

coactæ, nos à nobis distrahant. Sed, si erunt, qui te impediant, vt illas suas seruent, æquum est me à te impetrare, vt cohorteis, quę ex Piceno, & Camerino venerunt, quæ fortunas suas reliquerunt: ad me *b* missum facias. Vale.

b al. missas facias.

c L. Cn. magnus proc.

c CN. POMPEIVS PROCOS. S. D. L. DOMITIO PROCOS. 19

d for. Canuleius.

e L. a. d.

f al. ista c.

g q. v. c. prouidectia.

LITERAS abs te M. *d* Calenius ad me attulit *e* ad XIIII. Kal. Mart. in quibus literis scribis tibi in animo esse obseruare Cæsarem: & si secundum mare ad me ire cœpisset, confestim in Samnium ad me venturũ: sin autem ille circũ *f* isthæc loca commoraretur, te ei, si propius accessisset, resistere, velle. Te animo magno, & forti istam rem agere existimo: sed diligentius nobis est videndũ, ne distracti pares esse aduersario non posimus, cũ ille magnas copias habebat, & maiores breui habiturus sit, non enim pro tua *g* prudentia, debes illud solum animaduertere, quot in præsentia cohorteis contra te habeat Cæsar, sed quantas breui tempore equitum, & peditum copias contracturus sit. Cui rei testimonio sunt literæ, quas Bussenius ad me misit, in quibus scribit, id quod ab aliis quoque mihi scribitur, prę́sidia Curionem, quę in Vmbria, & Tuscis erant, contrahere, & ad Cæsarem iter facere. Quæ si copiæ in vnum locũ fuerint coactæ, vt pars exercitus ad Albam mittatur, pars ad te accedat vt nõ pugnet, sed locis suis repugnet: hærebis: neque solus, cum ista copia tantã multitudinem sustinere poteris. vt frumentatum eas. Quamobrem te magnopere hortor, vt quamprimùm cũ omni copia huc venias. cos cõstituerũt idẽ facere. Ego *h* Metuscilio ad te mandata dedi, prouidendum esse, ne duæ legiones sine Picentinis cohortib. in conspectum Cæsaris committerentur. Quamobrem nolito commoueri, si audieris me regredi, si forte Cæsar ad me venerit, cauendum .n. puto

h al. Metusilleo. fort. M. Tuscilio.

puto esse, ne implicatus hæreã. nam neque castra propter anni tẽpus, & militum animos, facere possum: neq; ex omnib oppidis contrahere copias expedit, ne recep ũ amittã. itaque nõ amplius XIIII cohorteis Luceriã coegi. cos. præsidia omnia deducturi sunt, aut in Siciliam ituri, nam aut exercitum firmum habere oportet, quo cõfidamus perrumpere nos posse: aut regiones eiusmodi obtinere, è quibus repugnemus. id quod neutrum nobis hoc tempore contingit, quod & magnam partem Italiæ Cæsar occupauit, & nos nõ habemus exercitum tam amplum, neq; tam magnum, quàm ille. Itaque nobis prouidendum est, *i* vt summã reip. rationem habeamus. Etiam atque etiam te hortor. vt cum omni copia quamprimùm ad me venias. Possumus etiam nunc rẽp. erigere, si communi cõsilio negotiũ administrabimus si distrahemur: infirmi erimus. mihi hoc constitutum est. His literis scriptis. Sic à te mihi literas attulit, & mandata. Quod me hortare, vt istuc veniam: id me facere nõ arbitror posse, quòd nõ magnopere his legionibus confido. Vale. *i* L. vt summa reip.

CN. MAGNVS PROCOS. S. D.
L. DOMITIO PROCOS. 20

LITERAE mihi à te redditæ sunt *k* ad XIII. kal. Mart. in quib. scribis, Cæsarem apud Corfiniũ castra posuisse. Quod putaui, & præmonui, fit, vt nec in præsentia cõmittere tecum prœlium velit, & omnibus copiis conductis, te implicet, ne ad me iter *l* expeditũ tibi sit, atq; istas copias coniungere optimorum ciuium possis cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus: quo etiã magis tuis literis sum cõmotus Neq; enim eor militum, quos mecũ habeo, *m* voluntati satis confido. vt de omnibus fortunis reipu dimicẽ: neq; etiã, qui *n* ex delectibus conscripti sunt à COSS. conuenerunt. Quare da operam, si vlla ratione etiã nunc effice-

k T. a. d.
l L. tibi expeditum sit.
m V. c. volũtate.
n L. ex dilectib.

re potes,vt te explices:huc quāprimū venias antè, quàm omnes copiæ o aduersarium conueniant. Neq; enim celeriter p ex delectibus huc homines conuenire possunt:& si conuenirent, quātum iis cōmittendū sit, q quòd inter se non noti sunt, contra veteranas legiones,non te præterit. Vale.

o al. aduersariorum.
p L. ex delectib.
q L. quòd inter se nec noti sunt, al. quòd inter se ne noti quidem sunt, al. qui inter se.

CICERO ATTICO, S. 21

LIPPITVDINIS meæ signum tibi sit, librarij manus, & eadem causa breuitatis:etsi nunc quidem,quod scriberem nihil erat. omnis exspectatio nostra erat in nuntiis Brundisinis. si nactus hic esset Cn. nostrum,spes dubia pacis. sin ille antè r transmisisset, exitiosi belli metus. Sed vidésne,in quem hominē inciderit resp.quam acutum?quàm vigilantem?quàm paratum?Si mehercule neminem occiderit,nec cuiquam quidquam ademerit:ab iis,qui eum maximè timuerant,maximè diligetur.Multùm mecum municipales homines loquuntur, multùm rusticani: nihil prorsus aliud curant,nisi agros,nisi villulas,nisi nummulos suos. Et vide quàm conuersa s res est. illum,quo antea confidebant,metuunt:hūc amāt, quem timebant. Id quantis nostris peccatis, vitiisq; euenerit,nō possum sine molestia cogitare. Quæ autem impēdere putarem,scripseram ad te, & iam tuas literas exspectabam. Vale.

r v.c. transmisisset.
s for. res sit.

CICERO ATTICO S. 22

NON dubito, quin tibi odiosæ sint epistolæ quotidianæ,cū præsertim neque noua de re aliqua certiorem te faciā,neque nouā deniq; iā reperiā scribendi vllā sententiā. sed si dedita opera,cùm causa nulla esset,tabellarios ad te cū inanib.epistolis mitterem: facerē ineptè:cūtibus verò domesticis præsertim,vt nihil ad te dem literarū facere non possum:& simul(crede mihi) requiesco

co *t* paulùm in his miseriis, cùm quasi tecum loquor. cùm verò tuas epistolas lego, multò etiam magis. Omnino *u* intelligo, nullum fuisse tempus post has fugas, & formidines, quod magis debuerit mutū esse à literis, propterea, quod neque Romæ quidquam auditur noui, nec in his locis, quæ à Brudisio absunt propiùs, quàm tu, *x* biduum, aut triduū. Brundisij autem omne certamen vertitur huius primi temporis: qua quidem exspectatio ne torqueor. sed omnia antè nos sciemus. Eodem n. die video Cæsarem à Corfinio post meridiem *y* profectum esse Feralibus, quo Canusio manè Pōpeium. Eo modo autem ambulat Cæsar & iis diariis militum celeritatem incitat, vt timeam ne citiùs ad Brundisium, quàm opus sit, accesserit. Dices, Quid igitur proficis, qui anticipes eius rei molestiam, quam triduò sciturus sis? Nihil equidem: sed vt suprà dixi, tecum perlibenter loquor: & simul, scito labare meū consilium illud quod satis iā fixū videbatur. non mihi satis idonei sunt auctores ij qui à te probantur. Quod .n. vnquā eorū in rep. fortè factū extitit? aut quis ab iis vllam rē laude dignā desiderat? Nec mehercule laudandos existimo, qui trans mare, belli parandi causa, profecti sunt. quamquā hæc ferenda non erant: video enim, quantū id bellū, & quā pestiferū futurū sit. Sed me mouet vnus vir, cuius fugiētis comes rēp. recuperantis socius videor esse debere. Totiésne igitur sententiā mutas? Ego tecum tanquā mecum loquor. Quis autem est tanta quidē de re, quin variè secū ipse disputet? Simul & elicere cupio sententiam tuam: si manet, vt firmior sim: *z* si mutata est vt tibi assentiar. Omnino ad id de quo dubito, pertinet me scire, quid Domitius acturus sit, quid noster Lentulus. De Domitio varia audimus, *1* modò esse *a* in Tiburti, aut Lepidi, quo cùm Lepidus accessisset ad vrbem: quod item falsum video esse. ait enim Lepidus *2* eum nescio quò *b* penetrasse itineribus occultandi

t al. paululū
v v.c. intellego.
x L. biduū aut tridui.
y v.c. & L. profectum esse id est, Feralib. for. profectum esse, quo Can. al. id est, Feralib.
z L. si mutata est, tibi assentiar.
a for. in Tiburti Lepidi, modò cū Lepido accessisse ait vrbem: al. Tiburtino Pepidi quocum Lepidū accessisse ad vrbem al. in Tiburti haud Lepide q cùm Lepidius ad vrbem accessisse.
b for. penetrasse itineribus occultis occ.

sui causa, an maris piscendi? ne id quidem scit. ignorat enim de filio. addit illud sanè molestum, pecuniam Domitio satis grandem, quam is *c* Coreni habuerit, non esse redditam. De Lentulo autem nihil audimus. Hæc velim exquiras, ad meq; perscribas. Vale.

c al. Corfinij hab. & ita L.

CICERO ATTICO, S. 23

AD. V. Non. Mart. epistolas mihi tuas Aegypta reddidit: Vnam veterem, IIII. kal. quam te scribis dedisse Pinario, quem non vidimus: in qua exspectas, quidnam præmissus agat Vibullius, qui omnino nō est visus à Cæsare (*d* in altera epistola video te scire ita esse) & quemadmodum redeuntem excipiam Cæsarem, quem omnino vitare cogito: I & *e* aut Hæmonis fugam tendis, cōmutationémque vitæ tuæ: quod tibi puto esse faciendū: & ignoras, Domitius cū fascibúsne sit: quod cùm scies, facies, vt sciamus. Habes ad primam epistolam. Secutæ sunt duæ prid. kal. ambæ datæ, quæ me conuellerunt de pristino statu, iam tamen vt antè ad te scripsi labentem. Nec me mouet, quòd scribis, Ioui ipsi iniquum, nam periculum in vtriusque iracundia positum est. Victoria autem ita incerta, vt deterior causa, paratior mihi esse videatur nec me cos. mouent, qui ipsi pluma, aut folio faciliùs mouētur. Officij me deliberatio cruciat, cruciauitque adhuc. Cautior certè est māsio: honestior existimatur traiectio. Malo interdum, multi me non cautè, quàm pauci non honestè fecisse existiment. De Lepido *f* & Tullio quod quæris: illi verò non dubitant, quin Cæsari præsto futuri, in senatúmque venturi sint. Recentissima tua est epistola kalendis data, in qua optas congressum, pacem non desperas. Sed ego cùm hæc scribebam, nec illos congressuros, nec, si congressi essent Pōpeium, *g* ad vllā conditionem accessurū putabā. Quod videris non dubitare, si cos. transeant, quid nos facere oporteat: certè trāseunt: vel quomo-

d q. v. c. in altera epist. e for. Artemonis funē tendis, com. al. & aut Athenio, si fugam intendis, c. Pius Antheodonis Phycon al. te Artemone fugā tendis, Bos. Haue Athenionis fugā tendis, al. haud Athenionis fugā tendis.

f I. & Tullo. g for ad vlla condic. descensurum.

quomodo nunc est,transierunt.Sed memento,pręter Appium neminem esse ferè, qui nō ius habeat transeundi nam aut cum imperio sunt,vt Pōpeius vt Scipio, *h* Setenas,Fannius, *i* Voconius, Sestius, ipsi cos.quibus more maiorum concessum est vel omneis adire prouincias: aut legati sunt eorum: sed nihil *k* desidero.Quid placeat tibi,& quid propemodum rectum sit,intelligo. Plura scriberem,si ipse possem,sed,vt mihi videor,potero biduo.Balbi Cornelij literarum exemplum,quas eodem die accepi,quo tuas,misi ad te,vt meam vicem doleres,cùm me desideri videres. Vale.

h al. Setenas,al.Sufenas.
i L. Coponius.
k v.c.desero al.differo al. differo. al. desero. L. decerno.

BALBVS CICERONI IMP. S. D. 24

OBsecro te,Cicero,suscipe curam, & cogitationem dignissimam tuæ virtutis,vt Cæsarem,& Pompeium, perfidia hominum distractos, rursus in pristinam concordiā reducas. crede mihi.Cæsarem non solùm in tua *l* potestate fore, sed etiam maximum beneficiū te sibi dedisse iudicaturum si huc te reieci s. Velim,idem Pompeius faciat: qui vt adduci tali tempore ad vllam conditionem possit,magis opto,quàm spero. Sed cùm constiterit, & timere desierit. tum incipiam non desperare tuam auctoritatem plurimùm *m* valituram.Quod Lentulum cos. meum voluisti hîc remanere, Cæsari gratum, mihi verò gratissimum, medius fidius,fecisti. nam illum tanti facio, *n* qui non Cæsarem magis diligā,qui si passus esset, nos secum,vt consueueramus,loqui.& non se totum *o* etiam,& etiam ab sermone nostro auertisset: minùs miser,quàm sum,essem Nam caue putes, hoc tempore plus me quemquam cruciari,quòd eum, quem ante me diligo,video in consulatu quiduis potiùs esse,quàm cos. Quòd si voluerit tibi obtēperare,& nobis de Cæsare credere, & consulatum reliquum Romæ peragere:incipiam sperare,etiam consilio senatus,auctore te illo relatore.Pōpeium,

l al. fore potestate.
m L. apud eū valiturā.
n al.vt non.
o al.etiam atque etiā.

& Cæsare coniungi posse: quod si factum erit, me satis vixisse putabo. Factum Cæsaris de Corfinio totum * me probaturum scito: p & quomodo in huiusmodi re, commodiùs cadere non potuit, quã vt res sine sanguine consideret. Balbi mei, tuique aduentu delectatum te, valdè gaudeo. Is quæcumque tibi de Cæsare dixit, quæque Cæsar scripsit, scio. te tibi probabit: quæcumque fortuna eius fuerit, q bellissimè scripsisse. Vale.

* al. te
p copulatio &, abest à q.v.c. nec eã agnoscit. L.
q L. verissimè scr.

CICERO ATTICO, S. 25

Omnia mihi prouisa sunt, r præter occultum metum. Iter ad mare superum. hoc enim mari vti non possimus hoc tempore anni. Illuc autem, quò spectat animus, & quò res vocat, quà veniam? Cedendum enim est celeriter, ne fortè qua re impediar, atque alliger. Nec verò ille me ducit, qui videtur: quem ego hominem ἀπολιτικώτατον omnium iam antè cognoram, nunc verò etiã ἀστρατηγικώτατον. Non me igitur is ducit, sed sermo hominum qui ad me à Philotimo scribitur. Is enim me ab optimatibus ait conscindi. Quibus optimatibus, dij boni? qui nunc quomodo occurrunt? quomodo autẽ se venditant Cæsari. Municipia verò deũ, nec simulant, vt cùm de illo ægroto vota faciebant. Sed planè, quidquid mali hic Pisistratus nõ fecerit, tã gratũ est, quàm si alium facere prohibuerit. Hunc propitiũ sperãt: illũ iratũ putant. Quas fieri censes ἀπαντήσεις ex oppidis? quos honores? Metuunt, inquies. Credo: sed mehercule illũ magis. Huius insidiosa clemẽtia delectantur: illius iracundiã formidãt. Iudices DCCCL. qui præcipuè Cneo nostro delectabãtur, ex quibus quotidie aliquem video, nescio quas eius Lucerias horrent. Itaque quæro, qui sint isti optimates, s qui me exturbent, cùm ipsi domi maneant. Sed tamen quicumque sunt, αἰδέομαι Τρῶας. Etsi qua spe proficiscar, video: coniungóque me cum homine magis t ad vastandam Italiam, quàm ad vincendum parato. v domum quem

r L. præter occultum, & tutũ iter ad mare sup. vet. præter occultũ, & tum iter.
s al. qui me exturbent Cumis, ipsi domi. m.
t al. ad vastandum It.
v L. denique quem exsp. al. demum quem exsp.

quem exspecto? Et quidem cùm hæc scribebam IIII. Nonjam exspectabam aliquid à Brundusio. quid autem *aliquid? quàm inde turpiter fugisset, & victor hic quà se referret, & quò. Quid vbi audissem: si ille Appia veniret, ego Arpinum cogitabam. * al. aliud?

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

Liber IX.

***

CICERO ATTICO, S. I

Tsi, cùm tu has literas legeres putabam fore, vt scirē iam quid Brūdisij actum esset (nā Canusio VIII. Kal. profectus erat Cnæus: hæc autem scribebam prid. Nō. *XIII. die postquam ille Canusio mouerat) tamen angebar singularum horarū exspectatione, mirabarq; nihil allatū esse, ne rumoris quidē. nā erat mirū silētiū. Sed hæc fortasse κενόσπουδα sunt: quæ tamen iam sciantur, necesse est. Illud molestum, me adhuc inuestigare non posse, *a* vbi Lentulus noster sit, vbi Domitius. Quæro autem, quo faciliùs scire possim, quid acturi sint: ituri'ne ad Pōpeiū: *b* &, si sint, quà, quandóve *b* ituri sint. Vrbē quidē iam refertā esse optimatium audio: *c* Sosium, & Lupū, quos Cnæus noster antè putabat Brundisiū venturos esse, quā se, ius dicere. Hinc verò vulgò vadunt. Etiam M. Lepidus, quocum diem conterere solebam, cras cogitabat: nos autem in Formiano morabamur, quò citiùs audiremus: deinde Arpinum volebamus: inde, iter quà maximè ἀνεπαντητον esset, ad mare superum. remotis, siue omnino *d* missis lictoribus. audio enim, bonis viris

* Vrs. VI. die
a L. vbi P. Lent.
b v.c. &, si sunt,
b v.c. ituri sunt.
c al. Sestiū.
d al. omissis

viris(qui & nunc, & sæpe antea magno præsidio reip. *e* fuerint) hanc cunctationem nostram non probari, multáque in me, & seuerè in conuiuiis tempestiuis quidem disputari. Cedamus igitur, &, vt boni ciues simus, bellum Italiæ terra, maríque inferamus:& odia improborũ rursus in nos, quæ iam exstincta erant, incendamus:& Lucceij. consilia, ac Theophani persequamur. nam Scipio vel in Syriam proficiscitur sorte, vel cum genero honestè, vel Cæsarem fugit iratum. Marcelli quidem, nisi gladium Cæsaris timuissent, manerent. Appius & eodẽ timore, & inimicitiarum recentium:& tamen præter hunc, & C. Cassium, reliqui legati, Faustus *f* Proquæstor, ego vnus, cui vtrumuis liceret. Frater *g* accesserit:quem sociũ huius fortunæ esse non erat æquum:cui magis etiam Cæsar *g* irascetur. sed impetrare non possũ, vt maneat. Dabimus hoc Põpeio, quod debemus. nam me quidem alius nemo mouet, non sermo bonorum, qui nulli sunt. non causa, quæ acta timidè est, agetur improbè. *h* Vni hoc damus:ne id quidem roganti, nec suam causam, vt ait, agenti, sed publicam. Tu, quid cogites de transeundo in Epeirum, scire sanè velim.

e al. fuerunt)
f v. cod. proq. fort. Propræt.
g L. accedit
g al. irasceretur.
h L. Vni, Vni h.

CICERO ATTICO, S. 2

Etsi Non. Mar. die tuo (vt opinor) *i* exspectabam à te epistolam longiorem, tamen ad eam ipsam breuem quam [illegible] Nonas Mart. *k* ὑπὸ τὴν λῆψιν dedisti, rescribendum putaui. Gaudere ais, te, mansisse me, & scribis in sententia te manere:mihi autem superioribus literis videbare nõ dubitare, quin cederem, ita, si & Cnæus bene comitatus conscẽdisset & coss. trãsissent. Vtrùm hoc tu parum *l* commeminisli, an ego non satis intellexi?an mutasti sententiam? Sed aut ex epistola, quã exspecto, perspiciam quid sentias, aut alias abs te literas eliciã Brundisio nihildum erat allatum. O rẽ difficilem, planéq; perditã! quàm nihil prætermit

i L. exspectabam epistolam à te longior.
k L. ὑπὸ τὴν λῆψιν ded.
l al. meministi,

termittis in consilio dando, quàm nihil tamen, quod tibi ipsi placeat, explicas! Non esse me vnà cum Pompeio, gaudes: ac proponis, quam sit turpe me adesse, cùm quid de illo detrahatur: nefas esse approbare. Certè. Contrà igitur? Dij, inquis, auerruncent. Quid ergo fiet, si in altero scelus est, in altero supplicium? Impetrabis, inquis, à Cæsare, vt tibi abesse liceat, & esse otioso. Supplicandum igitur? miserum. Quid si non impetraro? Et de triũpho, erit, inquis, integrum. Quid si hoc ipso premat? accipiam? quid fœdius? negem? repudiari se totum magis etiam, quàm olim in xx. viratu putabit. Ac solet, cùm se purgat, in me conferre omnem illorum temporum culpam: ita me sibi fuisse inimicũ, vt ne honorẽ quidem à se accipere vellem. quanto nunc hoc idem accipiet asperiùs: tanto scilicet, quanto & honor hic illo est amplior, & ipse robustior. Nam quòd negas te dubitare, quin magna in offensa sim apud Pompeium hoc tempore, non video causam, cur ita sit hoc quidem tempore. Qui enim amisso Corfinio denique certiorẽ me sui cõsilij fecit, is queretur Brundisium me non venisse, cùm inter me, & Brũdisium Cæsar esset? Deinde etiã scit ἀπαῤῥησίαστον esse in ea causa querelam suam. Me putat de municipiorũ imbecillitate *m* de delectibus, de pace, de vrbe, de pecunia, de Piceno occupãdo, plus vidisse quàm se. Sin, cùm potuero, non venero: tum erit inimicus. Quod ego non eò vereor, ne mihi noceat (quid enim faciet? τίς δ' ἐστὶ δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν.) sed quia ingrati animi crimen horreo. Confido igitur, aduentum nostrum, illi, quoquo tempore fuerit, vt scribis, πασυμφέστερον fore. Nam quod ais, si hic temperantiùs egerit, consideratius consilium te daturum: qui hic potest se gerere non perditè? vita, mores, antè facta, ratio suscepti negotij, socij, vires bonorum, aut etiam constantia. Vix dum epistolam tuam legeram, cùm ad me currens ad illum, Postumus Curtius venit, nihil nisi

m L. de dilectib. al. de dilectu,

n L. ἀσμενιστὸν f.

o v: c. classis * eloquens.

nisi o classeis loquẽs,& exercitus:eripiebat Hispanias:tenebat Asiam,Siciliam,Africam, Sardiniam:cõfestim in Græciam persequebatur.Fugiendum igitur est, nec tam vt belli, quàm vt fugæ socij simus. nec enim ferre potero sermones istorum,quicumque sunt.non sunt enim certè,vt appellantur,boni:sed tamen idipsum scire cupio,quid loquantur: idq; vt exquiras,méq; certiorẽ facias:te vehementer rogo Nos adhuc quid Brũdisij actũ esset,planè nesciebamus cùm sciemus,tum ex re,& ex tẽpore consilium capiemus.sed vtemur tuo. Vale.

CICERO ATTICO, S. 3

DOMITII filius transiit Formias VIII. Idus, currens ad matrem Neapolim,mihique nuntiari iussit,patrem ad vrbem esse, cùm p de eo curiosè quæsisset seruus noster Dionysius. Nos autẽ audieramus,eum profectũ siue ad Pompeium,siue in Hispaniam id cuiusmodi sit. scire sanè velim. nã ad id,quod delibero,pertinet, si ille certè nusquam discessit, intelligere Cnæum nõ esse faciles nobis ex Italia exitus,cũ ea tota armis,prædiisque teneatur,hieme præsertim.Nam si cõmodius anni tẽpus esset,vel infero mari liceret vti. nunc nihil potest,nisi supero,q transmitti:quò iter interclusũ est Quæres igitur & de Domitio,& de Lentulo. A Brundisio nulla adhuc fama venerat: & erat hic dies VI. Id.quo die suspicabamur,aut pridie Brũdisiũ venisse Cæsarẽ.nam Kalendis Arpis mãserat. Sed si postumũ audire velles,persecutus erat Cnçũ. Transiisse enim iam putabat, coniectura tempestatum,ac dierum. Ego nautas eum non putabam habiturum.Ille confidebat,& eò magis, quòd audita nauicularis nominis liberalitas esset:sed tota res Brundisina iam quo modo habeat se, diutius nescire non possum. r Ego, etsi tandiu requiesco, quamdiu aut ad te scribo,aut tuas literas lego:tamen

p v.c. ex eo

q v. c. transmitti:

r In aliis exemplis hic est initium nouæ epistolæ.

men & ipse egeo argumento epistolarum, & tibi idem accidere certò scio quæ enim soluto animo familiariter scribi solent, *s* ea temporibus his excluduntur. quæ autem sunt horum temporum, ea iam contriuimus Sed tamen, ne me totum ęgritudini dedam, sumsi mihi quasdam tamquam θέσεις, quæ & politicæ sunt, & temporum horũ: vt & abducam animum ab querelis: & in eo ipso, de quo agitur, exerceat. eæ sunt huiusmodi, εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένης. τυραννουμένης δ' αὐτῆς; εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν *t* πειρατέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. ι εἰ εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς *v* αἴρηται. εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι *x* τῇ εἰρήνῃ μᾶλλον ἢ πολέμῳ. εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννουμένης, ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι. εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ, καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος, *y* συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις, *z* ἢ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτό τε τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἢ ἐφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειοτάτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. In his ego me consultationibus exercens & disserens in vtrãque partem, tum Græcè, tum Latinè. & abduco parumper animum à molestiis, & τῶν προὔργου τι delibero. Sed vereor, ne tibi ἄκαιρος sim. Si enim rectè *a* ambulauit is, qui hanc epistolam tulit, in ipsum tuum diem incidit. Vale.

s vox ea abest à q.v. c.

t al. πραγματευτέον,

v L. ἀρθῇ

x L. καιρῷ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ.

y al. συναποπρακτέον

z εἰ.

a al. ambulauerit is, & ita L.

CICERO ATTICO, S. 4

NATALI die tuo scripsisti epistolam ad me plenam consilij summæque cùm *b* beneuolentiæ, tum etiam prudentiæ. eam mihi Philotimus postridie, quam à te acceperat, reddidit. Sunt

b v.c. beniuolentia.

Sunt ista quidem, quæ disputas, difficillima: iter ad superum nauigatio infero: discessus Arpinum, ne hunc fugisse: mansio Formiis, ne obtulisse nos gratulationi videamur: sed miserius nihil, quàm ea videre, quæ tamen iam, iã inquam, videnda erunt. Fuit apud me Postumus: scripsi ad te, quã grauis. Venit ad me etiam Q. *c* Fufius, quo vultu? quo spiritu? properans Brundisium, scelus accusans Pompeij, leuitatem, & stultitiam senatus. 1 Hæc qui in mea villa non feram, *d* cur tum in curia potero ferre? Age, finge me quamuis εὐστομάχως hæc ferentem Qu d? illa, dic M. Tulli, quẽ habebunt exitum? Et omitto causam reip. quã ego amissam puto cùm vulneribus suis, tum medicamentis his, quæ parãtur. De Põpeio quid agã? cui planè (*d* quid enim negem?) succensui. semper enim causæ euentorum magis mouent, quàm ipsa euenta. Hæc igitur mala (quibus maiora esse quæ possunt?) considerans, vel potiùs iudicans eius opera accidisse, & culpa, inimicior eram huic, quàm ipsi Cæsari. 2 Vt maiores nostri funestiorem diem esse voluerunt *Alliensis pugnæ, quàm vrbis captæ, quòd hoc malum ex illo. itaque alter *religiosus et ã nunc dies, alter in vulgus ignotus: sic ego decem annorum peccata recordans, in quibus inerat ille etiam annus, 3 qui nos *e* hoc defendente, ne dicam grauiùs, afflixerat, præsentisque temporis cognoscens temeritatem, ignauiam, negligentiam succensebam. Sed ea iam mihi exciderunt. beneficia eiusdẽ cogito: cogito etiã dignitatẽ. intelligo seriùs equidẽ, quàm vellem, propter epistolas, sermonésque Balbi: sed video planè, nihil aliud agi, nihil actum ab initio, quàm vt hunc occideret. *Ego igitur, si quis apud *Homerum cùm ei & mater, & dea dixisset, Αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος, matri ipse respondit. Αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ κτεινομένῳ ἐπαμῦναι. Quid si non ἑταίρῳ solùm, sed etiam, εὐεργέτῃ? Adde tali viro, talem causam *f* agenti. & ego verò hæc officia

c L. Fufius,

d L. Curtiũ Pius Cercũ Bos. Curtiũ in curia al. (quid enim hoc negem?)

* Vide Liuium 5. Plutar. in Camillo, & Problẽ. 24. Flo. 1. c. 13. Eutrop. 1. Plin. de viris illustr. 23. Gell. 5. cap. 17.

* al. religiosus dies, aliter in vulgus

e fort. hoc non defendente, August. defendente,

* Vrs. Ego igitur si quidem Homerus.

* Iliad. 5.

f L. agenti Ego verò h.

cia mercāda vita puto. Optimatibus verò tuis nihil confido, nihil iam ne inferuio quidem. video, vt se huic dent, vt daturi fiut. Quidquam tu illa putas fuisse de valetudine decreta municipiorum, præ his de victoria gratulationibus? Timent, inquies. At ipsi tum se timuisse dicunt. Sed videamus, quid actū sit Brundisij. 4 ex eo fortasse g mea consilia nascentur, aliæque literæ. Nos adhuc Brūdisio nihil. Roma scripsit Balbus, putare iam Lentulum cos. h transmisisse, nec eum à minore Balbo conuentū, quòd is hoc iam Canusij audisset: inde ad se cū scripsisse, cohorteisq; sex, quæ Albæ fuissent, i ad Curtium?* Minucia transisse. Id Cæsarem ad se scripsisse, & breui tempore eum ad vrbem futurum. Ergo vtar tuo consilio. neque me in Arpinum hoc tempore abdam: etsi, Ciceroni meo togam puram cùm dare Arpini vellem, hanc eram ipsam excusationem relicturus ad Cæsarē. Sed fortasse in eo ipso offendetur, cur non Romæ potiùs. Sed tamen, si est conueniendus hic potissimùm. tū reliqua videbimus, id est, & quò, & quā, & quando. Domitius, vt audio, k in Cosano est quidem, vt aiunt, paratus ad nauigandum. Si in Hispaniam, nō probo: si ad Cnæum: laudo. quouis potiùs certè, 6 quàm vt Curtiū videat: quem ego patronus adspicere nō possū. Quid alios? sed, opinor, quiescamus, ne nostram culpam coarguamus: qui, dū vrbem, id est patriam, amamus, dúmq; rem conuenturam putamus, ita nos gessimus, vt planè interclusi, captiq; simus. Scripta iā epistola, Capua literæ sunt allatæ hoc exemplo: Pompeius mare trāsiit cum omnibus militibus, quos secū habuit. hic numerus est, l hominum millia triginta, & coss. duo, & tribuni pl. & senatores, qui fuerūt cū eo, omnes cū vxoribus, & liberis. conscendisse dicitur m ad IIII. Non. Mart. Ex ea die fuēre Septentriones venti naueis, quibus vsus non est, omneis, aut præcidisse, aut incendisse dicunt. De hac re literæ L. Metello tribuno pleb. Capuam allatæ sunt ab

g v. c. ea cō fil. for. noua consil. fort. alia cōsil.
h v. c. tramisisse, al. tramisisse me, al. tramisisse mare,
i al. ad Curium?
* Turneb. Mumicia
k L. in Cosano est, & quidem, vt aiunt,
l al. ad hominum mil.
m L. a. d.

Clodia ſocru, quæ ipſa tranſiit. Antè ſolicitus erã, & angebar, ſicut res ſcilicet ipſa cogebat, cùm cõſilio explicare nihil poſſem: nunc autem poſtquam Pompeius, & coſs, ex Italia exierunt, non angor, ſed ardeo dolore. *οὐδέ μοι ἦτορ Ἔμπεδον, ἀλλ᾽ ἀλαλύκτημαι. Non ſum, inquam (mihi crede) mentis compos: tantum mihi dedecoris admiſiſſe videor. me non primùm cum Pompeio qualcumque cõſilio *n* vſo, deinde cum bonis eſſe, quamuis cauſa temere inſtitura? præſertim cùm ij ipſi, quorum ego cauſa timidiùs me fortunæ committebam, vxor, filia, Cicerones pueri, me illuc ſequi mallẽt: hoc turpe, & me indignum putarent? Nam Q. quidem frater, quidquid mihi placeret, id rectum ſe putare aiebat, id animo æquiſſimo ſequebatur. Tuas nunc epiſtolas à primo lego. Hæ me paulùm recreant: primę monent, & rogant, ne me proiiciã: proximæ *o* gaudere te oſtendunt, me remanſiſſe: eas cùm lege, minùs mihi turpis videor: ſed tamdiu, dum lego. Deinde emergit rurſum dolor, & αἰσχροῦ φαντασία. Quamobrem obſecro te, mi Tite, eripe mihi hunc dolorem, aut minue ſaltem, aut conſolatione, aut conſilio, aut quacumque re potes. Quid tu autem poſſis? aut quid homo quiſquam? 7 *vix iam deus. Equidẽ illud molior, quod tu mones, ſperáſque fieri poſſe, vt mihi Cæſar cõcedat, vt abſim, cùm aliquid in ſenatu cõtra Cnęũ agatur, ſed timeo, ne non impetrem. Venit ab eo Furnius, vt quidem ſcias, quos ſequamur. Qu Titinij filium cum Cæſare eſſe nuntiat: ſed illum maiores mihi gratias agere, quàm vellem. quid autem me roget (paucis ille quidem verbis, ſed ἐν δυνάμει) cognoſce ex ipſius epiſtola. Me miſerũ, quod tu non valuiſti, vnà fuiſſemus: conſilium certe nõ defuiſſet, σύν τε δύ᾽ ἐρχομένω. ſed acta ne agamus: reliqua paremus: Me adhuc hæc duo fefellerunt: initiò ſpes compoſitionis, 8 qua facta, *p* volebam, vt popuları, vt ea ſolicitudine ſenectutem noſtram liberari: deinde bellum crudele, & exitioſum 9 ſuſcipi

* Iliad. ϰ.

n L. vſus ſit, d.

o al. te gaudere oſt.

* al. vix Deus. Iam quidem

p for. videbam, vt populari, vt mea, ſolicitudine ſenectutem noſtrã lib. fore. qua facta, vt popu lari, & mea, videbam ſolicitudine ſen. n. li. Boſ. volebã vti populari vita ſolicitudine ſenectutem noſtram liberaute.

ſcipi à Pompeio* intelligebam. Melioris medius fidius ciuis, & viri putabam, quouis ſupplicio affici, quàm illi crudelitati non ſolùm præeſſe, verùm etiam intereſſe. videtur vel mori ſatius fuiſſe, quã eſſe cum iis. Ad hæc igitur cogita, mi Attice, vel potiùs excogita quemuis euentum fortiùs feram, quàm hunc dolorem. Vale.

* al. non intelligebam.

CAESAR IMP. S. D. CICERONI IMP. 5

CVM Furnium noſtrum tantum vidiſſem, q neque loqui, q neque audire me commodè potuiſſem properantem, atq; eſſem in itinere, præmiſſis iam legionibus: præterire tamen non potui, quin & ſcriberem ad te, & illum mitterem, gratiáſque agerem: r & ſi hoc officium & feci ſæpe, & ſæpius mihi facturus videor: ita de me mereris. In primis à te peto, quoniam confido me celeriter ad vrbem venturum, vt te ibi videam, vt tuo conſilio, gratia, dignitate ope omnium rerum vti poſſim. Ad propoſitum reuertar feſtinationi meę, breuitatíque literarum ignoſces. Reliqua ex Furnio cognoſces.

q L. neque audire meo commodo potuiſſem: properarẽ, atque eſſẽ r al. & ſi hoc & feci ſæpe, & ſæp. & ita L.

CICERO ATTICO, S. 6

SCRIPSERAM ad te epiſtolam, quã darẽ IIII. Id. ſ d eo die is, cui dare volueram, nõ eſt profectus. venit autem eo ipſo die s ille s Celeripes, quẽ Saluius dixerat: attulit vberrimas tuas literas. 2 t quæ mihi quiddã, quo ſtarem. inſtillarunt. Recreatum enim me non queo dicere, ſed planè τὸ συνέχον effeciſti. Ego enim non iam id ago (mihi crede) vt proſperos exitus conſequar. ſic enim video: nec duobus v iis viuis, nec hoc vno, nos vmquam remp. habituros. Ita neque de otio noſtro ſpero iam, nec vllam acerbitatem recuſo. Vnum illud extimeſcebã, ne quid turpiter facerẽ, vel, dicã, iã effeciſſem Sic ergo habeto, ſalutareis te mihi literas miſiſſe, neq; ſolum has longiores, quibus

s v. c. celeriter pes, t al. quæ mihi quiddam quaſi animulæ inſtillarunt, al. quæ mihi quiddam quaſi animi à te inſtillarunt. al. quę mihi quoddam quaſi animati inſtillarunt. ita Turn. I. adner. 2. Boſ. quæ mihi quoddam quaſi animulæ reſtillarũt. vet. quid. quę mihi quoddam quæ ſtant mutæ reſtillarunt. v L. his viuis.

quibus nihil poteſt eſſe explicatius, nihil perfe-
ctius: ſed etiam illas breuiores, in quibus hoc mi-
hi iucundiſſimum fuit, conſilium, factúmque no-
ſtrum ab Sexto probari: pergratúmque mihi tu fe-
ciſti, à quo diligi me, & quod rectũ ſit, intelligi ſcio.
Longior verò tua epiſtola non me ſolũ, ſed meos
omneis ægritudine leuauit. Itaque vtar tuo con-
ſilio, & ero in Formiano, ne aut ad vrbem ἀπάντη-
σις mea animaduertatur: aut, ſi nec hîc, nec illic
eum videro, deuitatum ſe à me putet. Quòd autẽ
ſuades, vt ab eo petam, vt mihi concedat, vt id m
tribuam Pompeio, quod ipſi tribuerim: id me iã-
pridem agere intelliges ex literis Balbi, & Oppij:
quarum exempla tibi miſi. miſi etiam Cæſaris ad
eos ſana mente *x* ſcriptas. quomodo in tanta inſa-
nia? ſin mihi Cæſar hoc non concedat: video tibi
y placere, me πολίτευμα de pace ſuſcipere: in quo
non extimeſco periculum. cùm enim tot impen-
deant, cur non honeſtiſſimo *z* depaciſci velim? Sed
vereor, ne Põpeio quid oneris imponam, & μή μοι
γοργείλω κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου intorqueat. mi-
randum enim in modum Cnæus noſter Sullani re-
gni ſimilitudinem concupiuit εἰδὼς σοὶ λέγω. *a* ni
hil, inquam, ille minùs obſcurè tulit. Cum hócne
igitur, inquies, eſſe vis? beneficium ſequor (mihi
crede) non cauſam, vt in Milone, vt in. Sed hacte-
nus. Cauſa igitur non bona eſt? immò optima: ſed
agetur (memento) fœdiſſimè. Primùm, conſilium
eſt ſuffocare vrbem, & Italiam fame. deinde agros
vaſtare, vrere, pecuniis *b* locupletum non abſtine-
re. Sed, cũ eadẽ metuã ab hac parte ſi illinc bene-
ficium non ſit, rectius putem quiduis domi perpe-
ti. Sed ita meruiſſe illum de me puto, vt ἀχαρι-
στίας crimen ſubire non audeam: quamquam à te
eius quoque rei iuſta defenſio eſt *c* explicata. De
triumpho tibi aſſentior: quem quidem totum fa-
cilè, & libenter abiecero. *d* egregiè probo, ſi fo-
re, vt dum agamus, ὁ πλοῦς ὡραῖος obrepat. Si mo-
dò, inquis, ſatis ille erit firmus. Eſt firmior etiam,
quàm

x al. ſcriptas. quomodo in tãta inſania?
y al. placere illud, me πολ.
z v.c. depeciſci
* Hom. Odyſſ. λ
a al. nihil ille vmquam minùs obſc. tul.
b v.c. locupletium
c al. explicita.
d L. egregiè probo, ſore vt, dũ vagamur, ὁ πλ.

quàm putabamus. De isto, licet bene speres, promitto tibi, si valebit, tegulam illum in Italia nullam relicturum. Téne igitur socio? Contra mehercule meum iudicium, & contra omnium antiquorum auctoritatem: nec tam vt illa adiuuem, quàm vt hæc ne videam, cupio discedere. Noli enim putare *e* tolerabileis horum insanias, nec vniusmodi fore. etsi quid te horum fugit, legibus, iudiciis, senatu sublato, libidines, audacias, sumtus, egestates tot egentissimorum hominum, nec priuatas posse res, nec remp. sustinere? Abeamus igitur inde qualibet nauigatione. etsi id quidem, vt tibi videbitur: sed certè abeamus. Sciemus enim id, quod exspectas, quid Brundisij actum sit. Bonis viris, quòd ais probari, quæ adhuc fecerimus, scirìq; ab iis, *f* non profectos, valde gaudeo, si est nunc vllus gaudendi locus. De Lentulo inuestigabo. diligenter ùs id mandaui Philotimo, homini forti, ac nimium optimati. Extremum est, vt tibi argumentum ad scribendum fortasse iam desit. Nec enim alia de re nunc vlla scribi potest: & de hac quid iam amplius inueniri potest? Sed quoniam & ingenium suppeditat (dico mehercule, vt sentio) & amor, quo & meum ingenium incitatur: perge, vt facis, & scribe, quātum potes. In Epeirum quòd me non inuitas, comitem non molestum, subirascor: sed vale. Nam, vt tibi ambulandum, *g* vngendum: sic mihi dormiendum. Etenim literæ tuæ mihi somnum attulerunt.

e v. c. tolerabilis.

f v. c. & L. non profectos. fort. nos non prof.

g L. vnguendum.

CICERO ATTICO, S. 7

CENANTIBVS *h* prid. Id. nobis, ac noctu quidem, Statius à te epistolā breuem attulit. *i* De L. Torquato quid modò quæris? nō modò Lucius, sed etiā Aulus profectus est: *** alij multi. De Reatinorū corona quod scribis*, moleste fero. In agro Sabino sementem fieri proscriptionis, senatores multos esse Romæ, nos quoque audieramus. Ec-

h L. II. idus.

i L. De L. Torquato quòd quæris, non m[odò]

*** Bos. alt[ero] multos.

quid potest dicere, cur exierint? In his locis opinio est, coniectura magis, quàm nuntio, aut literis Cæsarē Formiis *k* ad XI Kal. April. fore. Hic ego vellem habere Homeri illam Mineruam simulatam Mentori, cui dicerem, * Μέντορ, πῶς τ' ἄρ ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτόν.

k fort. a. d. XI.

* Odyss. γ.

Nullam rem vmquam difficiliorem cogitaui, sed cogito tamē: nec ero (vt in malis) imperatus. Sed cura vt valeas. puto enim diem tuum heri fuisse.

CAESAR OPPIO CORNELIO, S. 8.

GAVDEO mehercule vos significare literis, quàm valde probetis ea, quæ apud Corfiniū sunt gesta. consilio vestro vtar libenter. & hoc libentiùs, quòd mea sponte facere constitueram, vt quàm lenissimum me præberem, & Pompeiū, da ē operam, vt reconciliarē. Tentemus hoc modò, si possumus omnium voluntates *l* recuperare, & diuturna victoria vti: quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque victo- iam diutius tenere, præter vnum L. Sullam: quem imitaturus non sum. Hæc noua sit ratio vincendi, vt misericordia, & liberitate nos muniamus. Id quemadmodum fieri possit, nonnulla mihi in mentem veniunt, & multa reperiri possunt. De his rebus, rogo vos, vt cogitationem suscipiatis. Cn Magiū, Pompeij præfectum, deprehendi, scilicet meo instituto vsus sum, & eum statim missum feci. iā duo præfecti fabrum Pompeij in meam potestatē venerunt, & à me missi sunt. si volent grati esse, debebunt Pompeium hortari, vt malit mihi esse amicus, quam iis, qui & illi, & mihi semper fuerunt inimicissimi: quorum artificiis effectum est, vt resp. in hunc statum perueniret. *m* Valete.

l v. c. reciperare.

BALBVS CICERONI IMP. S. 9

m vox hæc abest ab c. v. c. n I. S. V. B. E. E. V. Pos.

n SVBITO posteaquam literas communeis cum Oppio ad te dedi, ab Cæsare epistolam accepi, cuius exemplū tibi misi, ex quibus perspicere poteris, quàm cupiat concordiam, & Pompeium reconciliare, & quàm remotus sit ab omni cru

crudelitate: quod eum sentire, vt debeo, valde gaudeo. De te, & tua fide, & pietate idem mehercule, mi Cicero, sentio, quod tu: non posse tuam famam, & officium sustinere, vt contra eum arma feras, à quo tantum beneficium te accepisse prædices. Cæsarem hoc idem probaturum, exploratum pro singulari eius humanitate habeo: eique cumulatissimè satisfacturum te *o* certò scio, cùm nullam partem belli contra eum suscipias, neque socius eius aduersariis fueris. atque hoc non solùm in te, tali, & tanto viro, satis habebit, sed etiam mihi ipse a sua concessit *p* voluntate, ne in iis castris essem, quæ contra Lentulum, aut Pompeium futura essent, quorum beneficia maxima haberem: sibique satis esse dixit, si togatus vrbana officia sibi præstitissem: quæ etiam illis, si vellem, præstare possem. Itaque nunc Romæ omnia negotia Lentuli procuro, sustineo: meumque officium, fidem, pietatem iis præsto: sed mehercule rursus *q* tam abiectam compositionis spem, non desperatissimam esse puto, quoniam Cæsar est ea mente, qua optare debemus. Hac re mihi placet, si tibi videtur, te ad eum scribere, & ab eo præsidium petere, vt petisti à Pompeio, me quidem approbante, temporibus Milonianis. præstabo (si Cæsarem bene noui) eum priùs tuæ dignitatis, quàm suæ vtilitatis rationem habiturum. Hæc quàm prudenter tibi scribam, nescio: sed illud certè scio, me ab singulari amore, ac *r* beneuolentia, quæcumque scribo, tibi scribere: quod te (ita incolumi Cæsare moriar) tanti facio, vt paucos æquè, ac te, caros habeam. De hac re cùm aliquid constitueris, velim mihi scribas. nam non mediocriter laboro, vt vtrique, vt vis, tuam *s* beneuolentiam præstare possis, quam mehercule te præstaturum confido. Fac valeas.

o v.c. certè scio.

p al. bonitate.

q L. iã abiectam cõp.

r v c. beniuolentia.

s v. c. beniuolentiam.

BALBVS ET OPPIVS, S. D. M. CICERONI.

NEDVM *hominum humilium, vt nos sumus, sed etiam amplissimorum virorum consilia ex euētu, non ex voluntate à plerisque probari solent.* tamē freti tua humanitate, quod verissimum nobis videbitur, de eo, quod ad nos scripsisti, tibi cōsilium dabimus. quod si non fuerit prudens, *t* & certè ab optima fide, & optimo animo proficisceur, *v* Nos, nisi id, quod nostro iudicio Cæsarem facere oporteret existimamus, vt, simul Romam venerit, agat de reconciliatione gratiæ suæ, & Pōpeij, id eū facturum ex ipso cognouissemus, te hortari desineremus, vt velles his rebus interesse, quo faciliùs, & maiore cum dignitate per te, qui vtriq; es cōiunctus, res tota cōhereret: aut si ex cōtrario putaremus Cæsarē id non facturū, & eū velle cū Pōpeio bellū gerere sciremus, numquam tibi suaderemus *x* cōtra hominem optimè de te meritum arma ferres, sicuti te semper orauimus, ne contra Cæsarē pugnares. sed cū etiamnum, quid facturus Cæsar sit, magis opinari, quàm scire possimus: non possumus, nisi hoc, non videri eā tuā esse dignitatem, neque fidem omnibus cognitam, vt contra alterutrum, cū vtrique sis maximè necessarius, arma feras: & hoc non dubitamus, quin Cæsar, pro sua humanitate, maximè sit probaturus. Nos tamen (si tibi videbitur) ad Cæsarem scribemus, vt nos certiores faciat, quid in hac re acturus sit. à quo si erit nobis rescriptum, statim *y* quæ sentiemus, ad te scribemus: & tibi fidem faciemus, nos ea suadere, quæ nobis videntur tui dignitati, non Cæsaris *z* actioni esse vtilissima. Et hoc Cæsarem pro sua indulgentia in suos, probaturum putamus.

t L. at certè
v L. Nos nisi quod nostro.
x L. vt cōtra.
y v. c. quod sentiamus.
z L. rationi

CICERO ATTICO, S. II

a TREIS epistolas tuas accepi postridie Id. erant autem IV. III. prid. Id. datæ. igitur antiquissimæ cuique primùm respondebo. Assentio tibi, vt in Formiano potissimum commorer: etiam

a v. c. Tris.

etiam de supero mari, ᵃ b perlabor, vt antea ad te scripsi, & quonam modo possem voluntate eius nullam reip. partem attingere. Quòd laudas, quia obliuisci me scripsi antè facta, c & dicta nostri amici: ego verò ita facio. quin ea ipsa, quæ à te commemorantur, secus ab eo in meipsum facta esse, non memini. tanto plus apud me d valere beneficij gratiam: quàm iniuriæ dolorem volo. Faciamus igitur, vt censes, colligamúsque nos. 2 e festiuo enim simillimus decurro, f atque cursu θέσεις meas commentari non desino, sed sunt quædam earum perdifficiles ad iudicandum, De optimatibus, sit sanè ita, vt vis: sed nosti illud: διογύσιος ἐν κορίνθῳ. Titinij filius apud Cæsarem est. Quòd autem quasi vereri videris, ne mihi tua consilia displiceant, me verò nihil delectat aliud, nisi consilium, & literæ tuæ. Quare fac, vt ostendis, ne desisteris ad me, quidquid tibi in mentem venerit, scribere. mihi nihil potest esse gratius. Venio ad alteram nunc epistolam. Rectè non credis de numero militum, ipso dimidio plus scripsit Clodia: falsum etiam de corruptis nauibus. Quòd c o s s. laudas, ego quoque g animum laudo: sed consilium reprehendo: h dispersu enim illorum, actio de pace sublata est: quam quidem ego meditabar. itaque postea Demetrij librum de concordia tibi remisi, & Philotimo dedi. Nec verò dubito, quin exitiosum bellum impendeat: cuius initium ducetur à fame. & me tamen doleo non interesse huic bello in quo tanta vis sceleris futura est, vt, cùm parentes non alere, nefarium sit, nostri principes antiquissimam, & sanctissimam parentem, patriam, fame necandam putent. atque hoc non opinione timeo, sed interfui sermonibus. Omnis hæc classis, Alexandria, Colchis, Tyro, Sidone, i Andro, Cypro, Pamphylia, Lycia, Rhodo, Chio, Byzantio, Lesbo, k Smyrna, Mileto, Coo, ad interclu-

b v. c. labóque, vet. piabóque, Faër. prælabor, L. Balbóque antea ad te scripsi, ecquónam m. Bos. palpabóq; vt antea ad te scripsi, ecquónam modo possim al. οὐδὲν ὄφελος palpabo,
c v. c. & delicta.
d v. c. & L. valet beneficij gratia, quàm iniuriæ dolor. Faciamus &c.
e v. c. festiuo enim simili vrus decurro, al. festino Ant. Aug. Bos. festino enim simul vt rus decurro, atque in decursu theses meas commentari non desino,
f L. in decursu θεσ. g L. animum laudo: consil. h sic v. c. al. dispersione. i L. Arado, k v. c. Zmyrna.

dendos commeatus Italiæ, & ad occupandas frumentariis prouincias comparatur. At quàm veniet iratus! & iis quidem maximè, *l* qui eam maximè saluam volebant: quasi relictus ab iis, quos reliquit. Itaque mihi dubitanti, quid me facere par sit, permagnum pondus affert *m* beneuolentia erga illum: qua demta, perire melius esset in patria, quàm patriam seruando euertere. De Septemtrione, planè ita est. Metuo, ne vexetur Epirus: sed quem tu locum Græciæ non direptum iri putas? prædicat enim palàm, & militibus ostendit, se largitione ipsa superiorem, quàm hunc, fore. Illud me præclarè admones, cùm illum videro, ne nimis indulgenter, & vt cum grauitate potiùs loquar. Planè sic faciendum. Arpinum, cùm eum conuenero, cogito: ne fortè aut absim, cùm veniet, aut cursum huc illuc via *n* deterrima. Bibulum (vt scribis) audio venisse. & rediisse pr. d. Id. Philotimum, vt ais epistola tertia, exspectabas. At ille Idib. à me profectus est. eo serius ad tuam illam epistolam, cui ego statim rescripseram, redditæ sunt meæ literæ. De Domitio, vt scribis, ita opinor esse, vt & *o* in Cosano sit, & consilium eius ignoretur. Iste omnium turpissimus, & sordidissimus, qui consularia comitia à prætore ait haberi posse, *p* est idem, qui semper in rep. fuit. itaque nimirum hoc illud est, quod Cæsar scribit in ea epistola, cuius exemplum ad te misi, se velle vt CONSILIO meo: Age esto hoc commune. ORATA: inepitū id quidem. sed puto hoc simulat ad quasdam senatorum sententias. DIGNITATE: fortasse sententia *q* consularis. illud extremum est, OPE OMNIVM RERVM: id ego suspicari cœpi, tum ex tuis literis, aut hoc ipsum esse, aut non multò secus. nam permagni eius interest, rem ad interregnum non venire. Id assequitur, *r* si per prætores COSS. creantur. Nos autem in libris habemus, non modò COSS. *s* à prætoribus, sed ne prætores quidem creari ius esse: idque factum esse nunquam

l L. qui eũ maximè saluũ vol.

m v. c. beniuolentia.

n v. c. teterrima.

o al. in Cossano sit.

p al. est ille, qui.

q L. consulari.

r v. c. si per prætorem.

s v. c. à prætore.

quam

quam c o s s. eò non esse ius, quòd maius imperium à minore rogari non sit ius: prætores autem, *t* cùm ita rogentur, *v* vt collegæ c o s s. sint: quo um e t maius imperium. *x* Aberit non longè, quin hoc à me decerni velit: neque sit contentus. Galba, Scæuula, Cassio, Antonio. * τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών. Sed, quanta tempestas impendeat, vides. Qui transierint senatores, scribam ad te, cùm certum habebo. De re frumenta ia rectè *y* intelligis: quæ nullo modo administrari sine vectigalibu poteſt: nec sine causa & eos, qui circum illum sunt, omnia *z* postulanteis, & bellum* nefarium times. Trebatium nostrum, etsi (vt scribis) nihil bene sperat, tamen videre sanè velim: quem fac horteris, vt properet. opportunè enim ad me ante aduentum Cæsaris venerit. *a* De Lanuino statim, vt audiui *b* Ph inea m mortuum, optaui, si modò esset futura respub. vt id aliquis emeret meorum: neque tamen de te, *c* qui maximè meus, cogitaui. *z* Sciebam * enim de quoto anno, & quantum in solo solere quærere: neque solùm Romæ, sed etiam Deli, *d* tuum digamma videram. Veruntamen ego illud, quamquam est bellum, minoris æstimo, quàm æstimabatur Marcellino c o s. cùm ego istos hortulos propter domum, Antij quantum habebam, iucundiores mihi fore putabam, & minore impensa, quam si Tusculanum refecissem. Volui L L S. Q. *e* Egi per prædem illi daret, Antij cùm haberet venale. noluit. Sed nunc omnia ista iacere puto propter nummorum caritatem. mihi quidem erit aptissimum, vel nobis potiùs, si tu emeris. Sed eius * dementias caue contemnas. Valde est venustum. quamquam mihi ista omnia iam addicta vastitati videntur. Respondi epistolis tribus. *f* sed exspecto tuas. nam me adhuc tuæ literæ sustentarunt. Data Liberalibus.

t L. quòd ita rog.
v L. vt collegæ cōsul. sint.
x al. Abierit.
* Homer. Ilia δ, vel Θ,
y v. c. intellegis.
z v. c. postulantis.
a al. De Lannuuino
b al. Fameam.
c L. qui maximè meuses, cogitabam. Sciebam enim te, quoto anno, & q.
* al. quoto anno, & quantū in solo solere quærere.
d for. tuū diagramma vid.
* fæneratorē notat.
e L. Egi per prædē, vt venderet, Antij cùm hab.
* Sumptus immensos in Lanuino exornando.
f fort. & exspecto tuas.

CICE

CICERO ATTICO, S. 12

g v.c. neque enoui quidq.

NIHIL habebam quod scriberem g neque enim noui quidquam audierã, & ad tuas omneis rescripseram pridie. sed cùm me ægritudo nõ solùm somno priuaret, verùm ne vigilare quidem sine summo dolore pateretur: tecum vt quasi loquerer (in quo vno adquiesco) hoc nescio quid, nullo argumento proposito, scribere institui. Amens mihi h fuisse videor à principio, & me vna hæc res torquet, quòd non omnibus in rebus labentem, vel potius ruentem Pompeium, tanquam vnus manipularis, secutus sim. Vidi hominẽ i XIV. Kal. Feb. plenum formidinis. illo ipso die sensi, quid ageret. Numquam mihi postea placuit, nec vnquam aliud in alio peccare destitit. nihil interim ad me scribere, nihil nisi fugam cogitare. Quid quæris? Sicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς k alienantur immundæ, insulsæ, indecoræ: sic me illius fugæ, negligentiæque deformitas auertit ab amore. nihil enim dignum faciebat, quare eius fugæ comitem me adiungerem. Nunc emergit amor: nunc desiderium ferre non possum: nunc mihi nihil libri, nihil literæ, nihil doctrina prodest. l Itaq; dies, & nocteis, tanquam * auis illa, mare prospecto, euolare cupio. do, do pœnas temeritatis meæ. etsi quæ fuit illa temeritas? quid feci non consideratissimè? Si enim nihil, præter fugam, quæreretur: fugissem libentissimè. sed genus belli crudelissimi, & maximi, quod nondum vident homines, quale futurum sit, perhorrui. Quæ minæ municipiis? quæ nominatim viris bonis? quæ denique omnibus, qui remansissent? quàm crebrò illud, SVLLA POTVIT, EGO NON POTERO? Mihi autem hæserunt illa: MALE TARQVINIVS, QVI PORSENAM, qui Octauium Manilium contra patriam: l impie Coriolanus, qui auxilium petiit à Volscis: rectè Themistocles, qui mori maluit: nefarius Hippias Pisistrati filius, qui in Marathonia pugna cecidit, arma contra patriam ferens. At Sulla, at

h L. fuisse à principio videor, &

i v. c. XIV.

k L. alienãt imm. Bos. alienant ruri immũda visu illis vnde decor sit: sic me illius fugæ, &c.

l L. Ita dies & n.

* vide Platonis ep. 6.

l v. c. impiè Corialanus auxil.

at Marius, at Cinna rectè, immò iure fortasse: sed quid eorum victoria crudelius? quid funestius? Huius belli genus fugi, & eo magis, quòd crudeliora etiam cogitari, & parari videbam. Me, quem nonnulli conseruatorem istius vrbis, quem parentem esse dixerunt, Getarum, & Armeniorum, & Colchorum copias ad eam adducere? me meis ciuibus famem, vastitatem inferre Italiæ? hunc primùm mortalem esse: deinde etiam multis modis posse exstingui cogitabam. Vrbem autem, & populum nostrum, seruandum ad immortalitatem, quantum in nobis esset, putabam. & tamen *m* spes quædam me obtentabat, fore, vt aliquid conueniret potiùs, quàm aut hic tantum sceleris, aut ille tantum flagitij admitteret. Alia res nunc tota est, 3 *n* alia mea. Sol (vt est in tua quadem epistola) excidisse mihi è mundo videtur. Vt ægroto, dum anima est, spes esse dicitur: sic ego, quoad Pompeius in Italia fuit, sperare non destiti. *o* Hæc me fefellerunt, & (vt verum loquar) ætas iam à diuturnis laboribus diuexa ad otiũ, domesticarũ me rerum delectatione *p* molliuit. 4 *q* Nunc siue periculo experiendũ erit, experiar certè, vt hinc auolem. Antè oportuit fortasse: sed ea quæ scripsisti, me tardarunt, & auctoritas maximè tua. nam cùm ad hunc locum venissem, *r* euclui volumen epistolarum tuarum: quod ego sub signo habeo, seruoque diligentissimè. Erat igitur in ea, quam x. Kal. Febr. dederas, hoc modo, *Sed videamus, & Cnæus quid agat, & illius rationes quorsum fluant. Quod si iste Italiam relinquet, faciet omnino malè, &* (*vt ego existimo*) *ἀλογίστως. sed tum demum consilia nostra commutanda erunt.* Hoc scribis post diem quartum, quàm ab vrbe discessimus. Deinde VIII. Kalend. Febr. *Tantummodò Cnæus noster, ne, vt vrbẽ ἀλογίστως reliquit, sic Italiam relinquat.* Eodem die das alteras literas, quibus mihi consulenti, planissime respondes. est enim sic, *Sed venio ad consultationem tuam. Si Cnæus Italia cedit, in vrbem redeundũ puto.*

m sic v. c. fort. spes se quædam mihi ostẽtabat, &c. L. spes quędam me sustentabat, &c.
n L. alia mens mea. al. alia res nunc tota est, alia mea.
o v. c. Hæc hæc me fef.
p L. molliit.
q Nunc si vel periculosè exp. Faër. si vel periculo al. nunc si vel cum periculo
r L. reuolui.

5 qui

s v. c. quæ enim f. & ita I.
s al. misergima fuga.

t al. VI. Idus.
v v. c. quoi.
x v. c. fugámne fidam, an moram defendā, vtil. L. fugámne fœdam, an moram nefandam, vtil. al. fugámne fœdā, an morā desidem, vtil. al. fugámne fidā, an moramfœdam vtil. vide Turn. l. aduer. c. 21.
y v. c. vos dispertim eos, & in spec. forte non desperare remp. timendo, sed in sp.
z al. esse: & medius fid.

s *qui enim finis peregrinationis?* Hoc mihi planè hæsit: & nunc ita video, infinitum bellum iunctum s miserrimæ fugæ: quam tu peregrinationem ὑποκορίζῃ. Sequitur χρησμὸς v i Kalend. Febr. *Ego, si Pompeius manet in Italia, nec res ad pactionem venit, longiùs bellum puto fore. sin Italiam relinquit: ad posterum, bellum ἄσπονδον strui existimo.* Huius igitur belli ego particeps, & socius, & adiutor esse cogor, quod & ἄσπονδον, & cum ciuibus. Deinde t v i i. Id Febr. cùm iam plura audires de Pompeij consilio, concludis epistolam quandam hoc modo, *Ego quidem tibi non sim auctor, si Pompeius Italiam relinquit, te quoque profugere. Summo enim periculo facies, nec reipub. proderis, v cui quidem posterius poteris prodesse, si manseris.* Quem φιλόπατρι, ac πολιτικὸν, hominis prudentis, & amici, tali admonitu, non moueret auctoritas? Deinceps i i i. Id. Febr. iterū mihi respondes consulenti, sic, *Quod quæris à me, x fugámne fidam, an moram deferendam vtiliorem putem: ego verò in præsentia subitum discessum, & præcipitem profectionem, cum tibi, tum ipsi Cnæo inutilem, & periculosam puto, & satius esse existimo, y vos dispertitos, & in speculis z esse: sed medius filius, turpe nobis puto esse, de fuga cogitare.* Hoc turpe Cn. noster biennio ante cogitauit: ita sullaturit animus eius, & proscripturit iamdiu. Inde, vt opinor, cùm tu ad me quædam γλισχρότερον scripsisses, & ego mihi a te quædam significari putassem, vt Italia cederem, detestaris hoc diligenter x i. Kalend. Mart. *Ego verò nulla epistola significaui, si Cn. Italia cederet, vt tu vna cederes: aut si significaui, non dico fui inconstans, sed demens.* In eadem epistola, alio loco *Nihil relinquitur, nisi fuga: cui te socium neutiquam puto esse oportere, nec vnquam putaui.* Totam autem hanc deliberationem euoluis accuratiùs in literis v i i i. Kalend. Mart datis. *Si M. Lepidus, & L. Volcatius remanent, manendum puto ita, vt si saluus sit Pompeius, & constiterit alicubi,*

hanc

bant vexillis relinquis, & te in certamine vinci cum illo faciliùs patiaris, quàm cum hoc in ea, quæ perspicitur, futura colluuie, regnare. Multa disputas huic sĕtentiæ conuenientia. Inde ad extremum: *Quid si,* inquis, *Lepidus, & Volcatius discedunt? planè ἄπορον. Quod euenerit igitur, & quid egeris, id στρατεῖον putabo.* Si tum dubitares, nunc certè non dubitas, istis manentibus. Deinde in ipsa fuga v. Kalend. Mart. *Interea non dubito, quin in Formiano mansurus sis. Commodissimè enim τὸ μέλλον ibi καραδοκήσεις.* Ad kal. Mart. cùm ille quintum iam diem Brundisij esset, *Tum poterimus deliberare*, a *non scilicet integra re, sed certè minùs infracta, quàm si vnà proieceris te.* Deinde IIII. Non. Mart. ὑπὸ τὴν λῆψιν, cùm breuiter scribere, tamen ponis hoc, *cras scribam plura, & ad omnia. Hoc tamen dicam, non* b *pœnitere me consilij de tua mansione; & quamquam magna solicitudine, tamen quia minùs mali puto esse, quàm in illa profectione, maneo in sententia, & gaudeo te mansisse.* Cùm verò iam angerer, & timerem, nequid à me dedecoris esset admissum: III. Non. Mart. *Tamen te* c *non esse vnà cum Pompeio, non fero molestè: postea si opus fuerit, non erit difficile: & illi, quoquo tempore fiet, erit ἀσμενιστόν. Sed hoc ita dico, si hic, qua ratione initium fecit, eadem cetera aget, sincerè, temperatè, prudenter. valdè videro, & cōsideratiùs vtilitati nostræ consuluero,* VII. Id. Martias scribis, Peducæo quoque nostro probari, quòd quierim: cuius auctoritas multum apud me valet. His ego tuis scriptis me consolor, vt nihil à me adhuc delictum putem. d Tu modò auctoritatem tuam defendito, aduersus me nihil opus esse, conscius ego aliis: ego, si nihil peccaui, reliqua tuebor. e Ad ea tute hortare, & me omnino tua cogitatione adiuua. Hic nihildum de reditu Cæsaris audiebatur. Ego his literis hoc tamen profeci: perlegi omneis tuas, & in eo acquieui. f Lentulum nostrum scis Puteolis esse: quod cùm è viatore quodam esset

audi

a L. non iā scilicet.
b v.c. pænitere
c v. c. non esse cū Pōp. al. non ille cum P.
d L. Tu modò auctoritatem tuā defendito aduersus me: aduersus alios nihil opus est. Si mihi nullius cul pę conscius sum ego, si nihil peccaui: reliq. t.
e al. Ad ea tu te hort.
f al. hoc est nouæ epistolæ initium.

auditum, qui se diceret eum in Appia, cùm is paulum lecticam aperuisset, cognosce, g etsi verisimile, misi tamen Puteolos pueros, qui peruestigarent, & ad eum literas. Inuentus est vix in hortis suis se occultans, literásque mihi remisit mirifice gratias agens Cæsari. D. suo autem concilio C. Cæcio mandata ad me dedisse. eum ego hodie exspectabam, id est, XIV. Kalendas April. Venit etiam ad me Matius* Quinquatribus, homo mehercule, vt mihi visus est, temperatus, & prudens, existimatus quidem est semper auctor otij. Quàm ille hæc non probare mihi quidem visus est? quàm illam *νεκυίαν (vt tu appellas) timere Huic ego in multo sermone epistolam ad me Cæsaris ostendi, eam cuius exemplum ad te antea mi si: rogaui que, vt interpretaretur, quid esset, quod ille scriberet, consilio meo se vti velle, gratia, dignitate, ope rerum omnium. Respondit, se non dubitare, quin & opem, & gratiam meam ille ad pacificationem quæreret. Vtinam aliquod in hac miseria reipub. πολιτικὸν opus efficere, & nauare, mihi liceat. Matius quidem & illum in ea sententia esse confidebat, & se auctorem fore pollicebatur. Pridie autem apud me h Crassipes fuerat, qui se prid. Non. Martias Brundisio profectum, atque ibi Pompeium reliquisse dicebat: quod etiam, qui VIII. Idus illinc profecti erant, nuntiabant. Illa verò omnes, in quibus etiam i Crassipes, 6 qui prudentia attendere sermones k minaceis, inimicos optimatium, municipiorum hosteis, meras proscriptiones, meros Sullas: quæ Lucceium loqui? quæ totam Græciam? quæ verò Theophanem? & tamen omnis spes salutis in illis est, & ego excubo animo, nec partem vllam capio quietis. &, vt has pesteis effugiam, cum dissimillimis l nostri esse cupio. quid enim tu illic Scipionem, quid * Faustum, quid Libonem prætermissurum sceleris putas? quorum creditores conuenire dicuntur.

g L. & si vix veri f.
* al. XIII.
* al. non habent hanc vocē Quinquatribus vide hic Manutium.
* id est, Cæsaris comitatum.
h al. Crassipus
i al. Crassipus.
k v. c. minacis.
l v. c. nostris non plac.
* quidam ver. Emassum.

tur. quid eos autem, cùm vicerint in ciueis effecturos? quam verò putas μακροψυχίαν Cn. nostri esse? nuntiant Aegyptum, *m* & Arabiam εὐδαίμονα cogitare, Hispaniam abiecisse. monstra narrãt: quæ falsa esse possunt: sed certè & hæc perdita sunt, & illa non salutaria. Tuas literas iam desidero. post fugam nostram nunquam * iam nostrum earum interuallum fuit. Misi ad te exemplū literarum mearū ad Cæsarem, quibus me aliquid profecturum puto. Vale.

m v. c. & L. & Arabiam εὐδαίμονα, & μετανοίας cogitare.

* al. iam vastum earum

CICERO IMP. S. D.
CAESARI IMP. 13

VT legi tuas literas, *n* quas ab Furnio nostro acceperam, quibus mecum agebas, vt ad vrbem essem: te velle vti consilio, & dignitate mea minùs sum admiratus. De gratia, & de ope quid significares, mecū ipse quærebam. spe tamen deducebar ad eam cogitationem, vt te pro tua admirabili, ac singulari sapientia de otio, de pace, de concordia ciuium agi velle arbitrarer, & ad eã rationem existimabam satis aptam esse & naturã, & personam meam. Quod si ita est, & si qua de Pompeio nostro tuendo, & tibi ac reip. reconciliãdo, cura te attingit: magis idoneum, quàm ego sum, ad eam causam profectò reperies neminem: qui & illi semper, & senatui, cùm primū potui pacis auctor fui. Nec sumptis armis, belli vllam partem attigi: iudicauique te eo bello violari, contra cuius honorem, populi R. beneficio concessum inimici, atque inuidi niterentur. Sed vt eo tempore non modò ipse * auctor dignitatis tuæ fui, verùm etiam ceteris auctor ad te adiuuãdum: sic me nunc Pompeij dignitas vehementer mouet. aliquot enim sunt anni, cùm vos *o* duos * delegi quos præcipuè colerem, & quibus essem, sicut sum, amicissimus. Quamobrem à te peto *p* vel potiùs precibus omnibus oro, & obte

n quas à Furnio.

* al. adiutor al. fautor.

o sic v. c. al. duos.

* al. elegi.

p vel potius omnibus te precib. oro.

 stor,

stor, vt in tuis maximis curis aliquid impertias temporis, huic quoque cogitationi vt tuo beneficio bonus vir gratus, pius, denique esse in maximi beneficij memoria possim. Quæ si tãtum ad meipsum pertinerent, sperarem, me à te tamen impetraturum, sed vt arbitror, & ad tuam fidem & ad remp. pertinet, *q* me & pacis vtriusque vestrûm, & ad ciuium concordiam, per te, quàm accõmodatissimum conseruari. Ego quàm antea tibi de Lentulo gratias egissem, *r* cùm ei saluti, qui mihi fuerat, fuisses, *s* tamen eius lectis literis, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate, beneficióque misit, eãdem me salutem à te accepisse putaui, quam ille. In quem si me intelligis esse gratum, cura, obsecro, vt etiam in Pompeium esse possim.

q al. me & ad pacem vtriusque vestrûm, & c L. me & ad vtriusque vestrûm, al. & pacis & vtriusque al. me è paucis al. me & pacis vtriusque vestrûm.
r for. quid eis.
s L. tum lectis eius lit.

CICERO ATTICO, S. 14

Legebam tuas literas XIII. Kalend. cùm mihi epistola affertur à Lepta, circumuallatum esse Pompeium ratibus etiam exitus portus teneri. Nõ medius fidius, præ lacrymis possum reliqua nec cogitare, nec scribere misi ad te exemplum. Miseros nos, cur non omnes fatum illius vnà executi sumus? *t* Ecce eadem à Matio, & Trebatio: quibus minturnis obuij Cæsaris tabellarij. Torqueor infelix, vt iam illum Mucianum exitum exoptẽ. At quã honesta, at quã expedita tua cõsilia? *v* quã euigilata tuis cogitationib. quà itineris, quà nauigationis, quà congressus, sermonisque cum Cæsare? Omnia tum honesta, tum cauta. In Epirum verò inuitatio quàm suauis? quàm liberalis? quã fraterna? De Dionysio sum *x* admiratus, qui apud me hortatior fuit, quàm apud Scipionem Panætius: à quo impurissimè hæc nostra fortuna *y* despectata est. Odi hominem, & odero. vtinam vlcisci possem, sed illum vlciscentur mores sui. Tu, quæso, nunc vel maximè, quid agendum nobis sit, cogita.

t L. Ecce autem à Matio, & Trebatio eadẽ quib.
v fo. quàm euigilatæ tuæ cogitationes.
x for. demiratus.
y L. despecta est. for. despecta est

cogita. Populi Rom. exercitus Cn. Pompeiũ z circumsidet: fossa & vallo septum tenet fuga, prohibet. Nos viuimus, & stat vrbs ista? Praetores ius dicunt? aediles ludos parant? viri boni vsuras perscribunt? ego ipse sedeo? Conei illuc ire, vt insanus implorare fidem municipiorum? Boni non sequẽtur: leues irridebunt rerum nouarum cupidi, victores, praesertim, & armati, vim & manus afferẽt. Quid censes igitur? a quidnam est tui consilij * ad finis huius miserrimae vitae? nunc doleo, nunc torqueor, cùm quibusdam aut sapiẽs videor, quòd vnà non ierim, aut felix fuisse: mihi contrà nũquam enim illius victoriae socius esse volui, calamitatis mallem fuisse. Quid ego nunc tuas literas, quid tuam prudentiam, aut beneuolentiã implorem? actum est. Nulla re iam possum iuuari: qui ne quid optem quidem, iam habeo, nisi vt aliqua inimici misericordia liberetur. ιδ'κ ἐς ἔτυμος ὁ λόγος (vt opinor ille de ratibus. Quid enim est, quòd Dolabella iis literis, quas III Idus Mart à Brundisio dedit, b hanc εὐημερίαν quasi Caesaris scriberet, Pompeium in fuga esse, eúmque primo venio nauigaturum? quod valde discrepat ab his epistolis, quarũ exempla antea ad te misi. Hic quidem mera scelera loquuntur. sed non erat nec recentior auctor, nec huius rei quidem melior Dolabella. Vale.

z L. circumsedet:

a al. & quid nã est tui cõsilij? quid finis huius miserrimae vitae? al. ecquidnam est * al quid fini huius. al. ecquis finis huius. al. ac finis. al. ad finis.

b L. hanc quasi εὐημερίαν Caes.

CICERO ATTICO S. 15

TVAS XI. kalendas accepi literas, quibus omnia consilia differs in id tempus, cùm scierimus, quid actum sit & certè ita est: nec interim potest c quidquam statui, ne cogitari quidem. quamquam hae mihi literae Dolabellae iubent ad pristinas cogitationes reuerti. Fuit enim pridie d Quinquatrus egregia tempestas: qua ego illum vsum puto. συναγωγὴ consiliorum tuorum non est à me collecta ad querelã: sed magis ad consolationem meam. nec enim me tam

c q.v.c. quid quam non modo statui sed ne cogitari quidem vide 2. Fam. ep. 12.

d q.v.c. Quinquatres.

hæc mala angebant, quàm suspicio culpæ, ac temeritatis meæ. eam nullam puto esse, quoniam cum consiliis tuis e mea & facta, & consilia consentiunt. Quod mea prædicatione factũ esse scribis magis, quàm illius merito, vt tantum ei debere viderer: est ita. f Ego illum extuli semper,& eo quidem magis,ne quid ille superiorum meminisse me putaret. quæ si maximè meminissem: tamen illius temporis similitudinem iam sequi deberem. nihil me adiuuit, cùm posset: & postea fuit amicus, g & tam valde,& quam ob causam, planè scio.ergo ego quoque illi. Quinetiam illud par in vtroque nostrûm, i quod ab eisdem h dilecti sumus,sed vtinam tantum ego ei prodesse potuissem, quantum ille mihi potuit. i mihi tamen quod fecit,gratissimum: nec ego, nunc eum i iuuare qua re possim, scio:nec,si possem, cùm tam pestiferum bellum pararet,adiuuandum putarem, tantum offendere animum eius,hîc manens nolo: nec mehercule ista videre, quæ tu potes iam animo prouidere,nec interesse istis malis possem, sed eo tardior ad discedendum fui, quod difficile est de discessu voluntario sine vlla spe reditus cogitare. nam ego hunc ita paratum video peditatu, equitatu,classibus,auxiliis Gallorum, 2 quos Matius k σκλαρίζει,vt puto,sed certè dicebat,* peditum * equitum * l polliceri tumtu suo annos decē.Sed sit hoc λάπισμα maguas habet certè copias, & habebit * non ille vectigal, sed ciuium bona. Adde confidentiam hominis.adde imbecillitatem bonorum virorum:qui quidem, quòd illũ sibi meritò iratum putant,oderunt.3 m vt tu scribis ludum,ac vellem scribis. n Quisnam hæc significasset? sed & iste,quia plus ostenderat, quàm fecit,& vulgò illum qui amarunt, nõ amant.Municipia vero & rustici Romani illum metuũt, hũc adhuc diligunt.Quare ita ita paratus est,vt,etiam si

e T. mea facta & cõsil. f v.c. Ego i. la ext. g. L. quàm valde,al. etiam h L. illecti 1 al. lecti. i sic v.c.for. qua re iuua re. k L. σκλαρίζει. * al.peditũ c cIↃↃequitũ sexpolliceri l L.eos polliceri. * Bos. non vt ille. m L.vt tu scribis,ludum, & bel lè scribis. Vrs. & vt tu scribis,ludunt,ac bel lè scribis. quisnã hęc significanet? sed & istum quiá plus ostenderat, quam fecit, amant, & vulgò istum al.vt tui scribis illudunt al vt scribis ludum ludunt. n L. Quid? non hæc significas?sci? licet & iste quia plus ostenderat,quàm fecit amatur vulgò illum qui amarũt non amant. Bos.qui suam hic significa.e te.

si vincere non possit, quomodo tamen ipse vinci possit non videam. Ego autem non tam γοητείαν huius timeo, quàm πειθανάγκην. οἱ γὰρ τῶν τυράννων δεηθέντες inquit, Πλάτων εἶσθ᾽ ὅτι μεμιγμένας ἀνάγκας, Illa ἀλίμμα video tibi nō probari: quæ ne mihi quidem placebant: sed habebam in illis, & occultationem, & ὑπηρεσίαν fidelem. Quæ si mihi Brundisij suppeterant mallem. sed ibi occultatio nulla est. Verùm (vt scribis) *o* cum sc erimus. Viris bonis me non nimis excuso. quas enim eos cenas & facere, & obire scripsit ad me * Sextus? quàm lautas? quàm tempestiuas? Sed sint quamuis boni. 4 non sunt meliores, quàm nos mouerent me, si essent fortiores. De Lanuino Phameę, erraui. Troianum *p* somniaueram id ego volui Q. sed pluris est. istuc tamen cuperem emeres, si vllā spē fruēdi viderē. Nos quæ mōstra quotidie intelligamus, *q* ex illo libello qui in epistolā coniectus est Lētulus noster *r* Puteolis est, ἀδημονῶν, is vt Cæcius narrat. quid agat διατροπὴν Corfiniensem reformidat. Pompeio nunc putat satisfactum. beneficio Cæsaris mouetur. sed tamen mouetur magis *s* prospecta re: nec hæc *t* posse ferre.

o al. cùm sciemus.
* Bos. Cæcius?
p v.c somniabam.
q L. tu ex illo lib.
r al Puteolis est ἀδημονῶν, vt Cæcius narrat, quid agat.

Omnia misera, sed hoc nihil miserius. Pōpeius *v* Cn Magiū de pace misit. & tamen oppugnatur, quod ego non credebā. Sed habeo à Balbo literas: quarū ad te exemplum misi. Lege, quæso & illud infimū caput ipsius Balbi *x* optimi, cui Cn. noster louū, vbi hortos ædificaret, dedit, quem cui nostrûm non sæpe prætulit? Itaq; miser torquetur. Sed ne bis eadem legas, ad ipsam te epistolam reiicio. spem autem pacis habeo nullam. Dolabella suis literis Idibus Mart. datis, merum bellum loquitur. Maneamus ergo in illa eadem sententia misera, & desperata, quando hoc miserius esse nihil potest.

s fox. perspecta re:
t L. potest f.
v al. Munatium q. v c. Numerium
x L. optimi viri, cui.

BALBVS CICERONI IMP. S.D. 16

CAESAR nobis literas perbreueis misit, quarū exemplum subscripsi. breuitate epistolæ scire pote-

poteris eum valde esse dilentum, qui tanta de re tam breuiter scripserit. Siquid praeterea noui fuerit, statim tibi scribam. *Cæsar Oppio, y Cornelio S. z. Ad VII. Idus Mart. Brundisium veni. ad murum castra posui. Pōpeius est Brundisii. misit ad me Cn. Magiū de pace, quæ visa sūt, respondi. Hoc vos statim scire volui: cùm in spem venero de compositione aliquid a me conficere: statim vos certiores faciam.* Quomodo *b* nunc me putas, mi Cicero, torqueri, postquam rursus in spē pacis veni, ne qua res eorū compositionem impediat? Námque quod absens facere possum, opto, quòd si vnà essem, aliquid fortasse proficere *c* possem. Nunc exspectatione crucior. Vale.

y al. Cornelióque.
z L. a. d.
a L. me posse conficere. aliis, quid me conficere: videtur esse glossema.
b al. me nūc put.
c al. possem videri. non pl.

CICERO ATTICO, S. 17

MISERAM ad te IX. kalend. exemplum epistolæ Balbi ad me, & Cæsaris ad eum. Ecce, tibi eodem die Capua literas accepi. ab Q. Pedio Cæsarem ad se prid. Id Mart. misisse literas hoc exemplo: Pompeius se oppido tenet: nos ad portas castra habemus: conamur opus magnum, & multorum dierum propter altitudinem maris. sed tamen nihil est, quòd potiùs faciamus. Ab vtroq; portus cornu moles iacimus, vt aut illum quamprimùm traiicere, quod habet Brundisij copiarum, cogamus, aut exitu prohibeamus.

Vbi est illa pax, de qua Balbus scripserat torqueri se. Ecquid acerbius? ecquid crudeliùs? Atque eum loqui *d* quidam αὐθεντικῶς *e* narrāt. Cn. Carbonis, M. Bruti se pœnas persequi, omnúmq; eorum, in quos Sulla crudelis hoc socio fuisset: nihil Curionem se duce facere, quod non hic Sulla duce, *f* fecisset. Ad ambitionem, quibus exilij pœna superioribus legibus non fuisset: ab illo patriæ *proditores de exilio reductos esse: queri de Milone per vim expulso: neminem tamen se violaturum, *g* nisi qui arma *g* hæc contrà Bæbius quidam

d vox quidā abest à q. v. c. e v. c. & L. narrabat.
d fort. fecisse: ab hoc se ge noua lde ambitu eos ex vrbe esse eiectos, quib. exilij p. Bos. d. ce fecisse ad ambitionē, quib. exilij
* al. perditores.
g L. nisi qui arma cōtrà Hæc quidē Bæbius à Curione, &c. Bos. hâc contra Bæbius.

dam à Curione III. Idus profectus homo non infans: *i* sed *h* quis vlli non dicat? planè nescio quid agam. *i* Illinc quidem Cn. profectum puto. Quid-quid est, biduo sciemus. *k* A te nihil ne ante prorsus quidem quid literarum, nec mirum: quid enim est, quod scribamus? Ego tamen nullum diem prætermitto. Scripta epistola, literæ mihi ante lucē à Lepta Capua redditæ sunt, Idibus Mart. Pompeium à Brundisio conscendisse, ac Cæsarem *l* ad VII Kal. April. Capuæ fore.

h L. qui folli non dicat? pl. Faern. Sed quid si ille non dicat? al sed quis illi nō dicat? Bos. sed qui vlli dicat.

i L. illim q. al. illinc equidem.

k L. à te nihil prorsus, ne ante dies quidē quinque literarū. nec mir. Bos. Ante-ros quidem qui à te literarum,

l L. a. d. VII. Kal.

CICERO ATTICO, S. 18

CVM dedissem ad te literas, vt scires, Cæsarem Capuæ VII. kalēd. fore, allatæ mihi Capua sūt literæ, eum in Albano apud Curionem v. ka'end. fore. Eum cùm videro, Arpinum pergam. Si mihi veniam, quā peto, dederit, vtar illius conditione. Sin minùs, impetrabo aliquid à meipso. Ille vt ad me scripsit, legiones singulas posuit Brundisij, Tarenti, Siponti. claudere mihi videtur maritimos exitus, & tamen ipse Græciam spectare potius, quàm Hispanias *m* sed hæc longiùs absunt. Me nunc & congressus huius stimulat (is verò adest, *n* & prima eius actionis horreo. Volet enim credo) S. C. facere volet: augurum decretum. *o* rapiemur, aut absentes vexabimur, vel vt cos. roget præ tor *p* vel dictatorē dicat: quorū neutrū ius est. *q* & si Sulla potuit efficere, ab interrege vt dictator diceretur, & magister equitum. cur hic non possit? Nihil expedio, nisi vt aut ab hoc tanquam Q. Mucius, aut ab illo tanquam L. Scipio. Cùm tu hæc leges, ego illū fortasse conuenero *r* τέτλα κύντερον, ne illud quidem nostrum proprium. erat enim spes propinqui reditus, erat hominū querela: nunc exire cupimus: qua spe reditus, mihi quidē numquam in mentem venit. Non modo autem nulla querela est municipalium hominum, ac

m al. sed hæc longiùs absunt. al. & long abs.

n al. & primas eius actiones horreo.

o forr. aut rap.

p for. vel vt dict.

q v. c. & L. Sed si Sulla p.

r L. τέτλαθι, κύντερον vide Home. Odyss. υ

a L. & iratū

rusticorum, sed contra metuunt, vt crudelem, *a* iratum: nec tamen mihi quidquam est miserius, quā remansisse, n ... optatiùs, quàm euolare, non tam ad belli, quàm ad fugæ societatem. Sed tu omnia consilia differebas in id tempus, cùm sciremus, quæ Brundisij acta essent. scimus nempe hæremus nihilominus. vix enim spero mihi hunc veniā daturum etsi multa affero iusta ad impetrandum. sed tibi omnem illius, meúmque sermonem omnibus verbis expressum statim mittam. Tu nunc omni amore *t* enitere tuos cura tua, & prouidentia iuues. Ita subitò accurrit, *v* vt ne Trebatium quidem, vt constitueram, possim videre omnia nobis imparatis agenda. Sed tamen ἄλλα μὲν αὐτὸς vt ait ille, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. Quidquid egero, continuò scies. Mandata Cæsaris ad cos. *x* & Pompeium quæ rogas, nulla habeo: quæ descripta *y* attulit, illa è via misi *z* ad te: è quibus mandata puto intelligi posse. Philippus Neapoli est, Lentulus Puteolis. De Domitio, vt facis, sciscitare vbi sit, quid cogitet. Quod scribis, asperiùs me, quàm mei patiantur mores, de Dionysio scripsisse: vide quam sim antiquorum hominum te, medius fidius, hanc rem grauius putaui laturum esse quàm me. nam præterquam quòd te moueri arbitror oportere iniuria, quæ mihi à quoquam facta sit, præterea teipsum quodammodo hic violauit, cùm in me tā improbus fuit. sed tu id quanti æstimes, tuum iudicium est, nec tamen in hoc tibi quidquam oneris impono. ego autem illum malè sanum semper putaui: nunc etiā impurum, & sceleratum puto: nec tamen mihi inimiciorem, quā sibi Philargyro *a* bene causam certè habuisti & veram & bonam: relictum esse me potiùs, quàm reliquisse. Cùm dedissem iam literas *b* ad VIII. Kalendas: *c* quos cum Matio pueros, & Trebatio miseram, epistolam mihi attulerunt, hoc exemplo: Matius, & Trebatius Ciceroni Imp. s. Cùm

t L. nitere vt no. cura tua & prudetia iuues.
v L. vt ne Rebilium q. al. T. Ranilium Tur. T Rebilliū Bos Trebillum.
* Vide Odys. β
x L. & ad Pomp.
y al. attuli.
z v. c. ad te antè: è quib.
a v. c. & L. bene curasti causā. al. de Phylargyro benè.
b L. a. d. viij. Kalendas.
c v. c. quos cum Matio pueri, & Tr. sor. pueri, quos Mario & Trebatio m. s epist. mihi att.

s. Cùm Capua exissemus, in itinere audiuimus, Pompeiū Brundisio *d* ad XVI. Kalend. April. cum omnib. copiis, quas *e* habuerat, profectum esse: Cæsarem postero die in oppidum introisse, côtionatum esse: inde Romam contendisse: velle ante Kal. esse ad vrbem, *f* & paucos dies ibi commorari, deinde in Hispanias proficisci. Nobis nō alienum visum est, quoniam de aduentu Cæsaris pro certo habebamus, pueros *g* tuos ad te remittere, vt id tu quamprimùm scires. Mandata tua nobis curæ sunt, eáque vt tempus *h* postulauerit, agemus. *i* Trebatius Scæuola facit, vt antecedat Epistola cōscripta, nūtiatū est nobis Cęsarē *k* ad VIII. Kal. Capuæ, ad VII. Sinuessæ. *l* hæc pro certo putamus.

d L. a. d. XVI.
e v. c. habuit
f al. & paucos.
g tuos abest à q v. c.
h L. postulatit,
i L. Trebat. sedulò facit vt antec.
k L. ad viij. kal. Apirileis Beneuenti mansurum ad vij. Kal. Capuæ: ad vij Sinuessæ Hæc.
l al. hoc.

CICERO ATTICO, S. 19

CVM, *m* quid scriberem ad te nihil haberem, tamen, ne quidem diem intermitterem, has dedi literas. Ad VI. kalendas Cæsarem Sinuessæ mansurum nuntiabant. ab eo mihi literæ redditæ sunt *n* ad VII. kalend. quibus iam opes meas, nō, *o* vt in superioribus literis opem exspectat. Cùm eius clementiam Corfiniensem illam per literas collaudauissem, rescripsit hoc exemplo, Cæsar imp. Ciceroni imp. Sal. rectè auguraris de me (bene enim tibi cognitus sum) nihil à me abesse longiùs crudelitate. Atque ego cùm ex ipsa re magnā capio voluptatem, tum meum factum probari abs te, triumpho, & gaudeo, neque illud me mouet, quòd ij, qui à me dimissi sunt, discessisse dicuntur, vt mihi rursus bellū inferrent. nihil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui. Tu velim mihi ad vrbem præstò sis, vt tuis consiliis, atque opibus (vt consueui) in omnibus rebus vtar. Dolabella tuo nihil scito mihi esse iucundiùs. hanc adeò habebo gratiam illi. neque enim aliter facere poterit: tanta eius humanitas, is sensus, ea in me est beneuolentia. Vale.

m I. q scr.
n L. a. d. vij.
o L. vt superioribus lit.

CICERO ATTICO, S. 20

TRebatium *p* vi. kal. quo die has literas dedi, exspectabam. ex eius nuntio, Matique literis meditabor, quomodo cum illo loquar. O tẽpus miserum! nec dubito quin à me contendat, *q* ad vrbem veniam. Senatum enim kalendis velle se frequentem adesse, etiam Formiis proscribi iussit. Ergo ei negandum est? *r* Sed quid praeripi? statim ad te perscribam omnia ex illius sermone statuam, Arpinúmne mihi eundum sit, an quò aliò. Volo Ciceroni meo togam puram dare, istic puto. Tu quaeso cogita, quid deinde. nam me hebetem molestiae reddiderũt. A Curio velim scire, ecquid ad te scriptum sit de Tirone, ad me enim ipse Tiro ita scripsit, vt verear, quid agat. *s* Qui autem veniunt inde, id modo nuntiant. Sanè in magnis curis etiam *t* haec me solicitant. in hac enim fortuna perutilis eius & opera, & fidelitas esset.

p q.v.c. kal. q ad vrbem ve veniam.
r L. Sed quid praecipio? al. Sed quid praeripio? Turn. Sed quid praeripis? vet. Sed quid praeripit? al. Sed quid praeripiat?
s L. qui autẽ veniunt, ina nia, admodũ nuntiant. al. Qui autem veniunt in vi admodũ nuntiãt Bos. κινδυνωδῶς nuntiant. vet. dummodò & in id modò.
t L. haec me solicitat.

CICERO ATTICO, S. 21

VTrumque ex tuo consilio. nam & oratio fuit ea nostra, vt bene potius ille de nobis existimaret, quàm gratias ageret: & in eo mansimus, ne ad vrbem. illa fefellerunt, facilem quod putaramus. nihil vidi minùs damnari se nostro iudicio: tardiores fore reliquos, *v* si in his non veniremus, dicere, ego dissimilem illorum esse causam. *x* Quid multa? Veni igitur, & age de pace. Meóne inquam, arbitratu? An tibi, inquit, ego praescribam? Sic, inquam, agam, Senatui non placere, in Hispanias iri, nec exercitus in Graeciam transportari, multaque, inquam de Cn. deplorabo. Tum ille, Ego verò ista dici nolo. Ita putabam, inquam, sed ego *y* ei nolo adesse, quòd aut sic mihi dicendũ est, multaq;, quae nullo modo possem silere, si adessem, aut non veniendum. Summa fuit, vt ille, quasi exitum quaerens, vt deliberarem. Non fuit negandum. ita discessimus. Credo igitur hunc me

v L. si nos non veniremus.
x al. Cùm multa.
y L. eò nolo

me non amare. At ego me amaui, quod mihi iampridem vsu non venit. Reliqua, ô Dij, qui comitatus? quæ (vt soles dicere) νεκυία, 1 in qua erat z Eros Celeri. O rem perditam! ô copias desperatas! 2 a Quid? Seruij F. Quòd in his castris fuerunt, quibus Pompeius circumsideretur? Sex legiones: multùm vigilat, audet, nullam video finem mali. Nunc certè promenda tibi sunt consilia. Hoc fuerat extremum. 3 Illa tamen b κατάκλισις illius est odiosa, quam pænè præterij: si sibi consiliis nostris vti non liceret, vsurum, quorum posset, ad omniáque esse descēsurum. Vidisti igitur virum? vt scripseras: ingemuisti? certè. cedò reliqua. Quid? continuò ipse c in Puteolanum: ego Arpinum: inde exspecto quidem 4 d Α Α Α Τ Ε Α Ϲ Α Ν illam tuā. Tu (malum) inquies, actum ne agas: etiam illum ipsum, quem sequimur, multa fefellerunt. sed ego tuas literas expecto. Nihil est enim iam, vt antea, VIDEAMVS, HOC QVORSVM EVADAT. Extremum fuit de congressu nostro: quo quidem non dubito quin istum offenderim, eò maturiùs agendum est. Amabo te, epistolam, & πολιτικήν. Valde tuas literas nunc exspecto.

z L. Eros Celeris. al. ara scelerū. al. Oratio sceleris. al. Eros celer. Bos. Eros celero.
a v. c. & L. Quid, quòd Seruij filius, quòd Titinij, in iis castris fuerunt, quib. Pompeius circunsederetur? al. Quid quòd Tullij in iis castris Bos. Quid quòd Seruij filius, quòd Tilinij.
b L. κατακλείσις illius, Turneb. 1. adu. ca. 21.
c L. in Pedanum.
d L. ἀδεῶς ἀΐθουσαι, al. ἀνατιάλουσαι.

CICERO ATTICO, S. 22

EGO meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini potissimùm togam puram dedi: idque municipibus nostris fuit gratum: etsi omneis & illos, & quà iter feci, mæstos, afflictosque vidi tam tristis, & tam atrox est ἀναθεώρησις huius ingentis mali. e Delectus habetur, in hiberna deducuntur. Ea, quæ etiam cùm à bonis viris, cùm iusto in bello, cū modeste fiunt, tamen ipsa per se molesta sunt, quā cēses acerba nūc esse, cū à perditis, in ciuili nefario bello, petulantissimè fiant: Caue autem putes, quemquam hominem in Italia turpem esse, qui hinc absit. Vidi ipse Formiis vniuersos: neque mehercule vmquam homines putaui: & noram f omneis: sed numquam vno loco viderā.

e L. Dilectu habentur.
f v. c. omnis.

Perga

Pergamus igitur, quò placet, & nostra omnia relinquamus. Proficiscamur ad eum, cui gratior noster aduentus erit, quàm si vnà g fuissemus. tum enim eramus in maxima spe: nunc ego quidem, in nulla: nec, præter me, g quisquam Italia cessit, nisi qui hunc inimicum sibi putaret. nec mehercule hoc facio reip. causa, quam funditus deletam puto: sed ne quis me putet ingratum in eum, qui me leuauit iis incommodis, quibus idem affecerat: & simul quòd ea, quæ fiunt, aut quæ certè futura sunt, videre h non potero. Etiam equidem s. c. facta quædam iam puto: vtinam in Volcatij sententiam Sed quid refert? est enim vna sententia omnium Sed erit i immitissimus Seruius, qui filium misit k ad affligendum Cn. Pompeium, aut certè capiendum, cum Pontio Titiniano. etsi hic quidem timoris causa: ille verò. Sed stomachari desinamus, l & aliquando sententiam terminemus, vt nihil noui, nisi id, quod minimum vellem, spiritum reliquum esse. Nos, quoniam superum mare obsidetur, m infero nauigabimus: & si Puteolis erit difficile, Crotonem petemus aut Thurios, & boni ciues, & amantes patriæ, mare infestum habebimus Aliam rationem huius belli gerendi nullam video: in Aegyptum nos abdimus: exercitu pares esse non possumus: pacis fides nulla est. sed hæc satis deplorata [illegible] Tu velim literas n Cephalioni des de omnibus rebus [illegible], denique etiam de sermonibus hominum, nisi planè obmutuerunt. Ego tuis consiliis vsus sum, [illegible] quòd & grauitatem in congressu nostro tenui, quam debui, o & ad vrbem vt non accederē, perseuerani. Quod superest, scribe, quæso, quam accuratissimè (iam enim extrema sunt) quid placeat, quid censeas. etsi iam nulla dubitatio est: tamen siquid, vel potiùs, quidquid veniet in mentem scribas velim.

g fort. iuissemus.
g L. quisquam ex Italia
h v. c. non possunt. fort. non possum.
i L. iniustissimus
k L. ad effligendum Cn.
l v. c. & aliquando sententiam, vt nihil noui, &c.
m q. v. c. inferum
n al. Cephaloni
o L. & vt ad vrbem non accederem,

M. TVL.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

Liber X.

***

CICERO ATTICO, S. I

TERTIO Non.cùm in Lateriũ fratris venisſẽ,accepi literas,a& paulũ respiraui: quod post has ruinas mihi nõ acciderat.per .n. magni æstimo, tibi firmitudinem animi nostri, & factum nostrum probari. Sexto enim nostro quòd scribis probari, ita lætor, vt me, quasi patris eius, cui semper vni b tribui plurimùm, iudicio comprobari putem: qui mihi, quod sæpe soleo recordari, dixit olim c Nonis illis Decembribus: cùm ego, Sexte, quídnam ergo? * μὴ μὰν, inquit ille, ἀσπυδεί γε, ϗ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τὶ ϗ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Eius igitur mihi viuit auctoritas, & simillimus eius filius eodẽ est apud me pondere, quo fuit ille: quem saluere velim iubeas plurimum. Tu tuum consilium, etsi non d in longum tempus differs (iam enim illum emptum pacificatorem perorasse puto: iam actum aliquid esse e in consessu senatorum) tamen suspensum * me detines: sed eo minùs, quòd non dubito, quid nobis agendum putes. Quid enim Flauio legionẽ, & Siciliam dari scribis? & id iam fieri? quæ tu scelera partim parari, & iam cogitari, partim ex tempore futura cẽses? Ego verò Solonis, popularis tui, &, vt puto, etiam mei, legem negligam, qui capite sanxit, si qui in seditione f non alterutrius partis fuisset: g nisi tu aliter censes: & hinc abero, & filij: sed alterum mihi est certius: nec præcipiam tamẽ: exsp. ctabo tuum consilium, & tuas literas, nisi alias

iam

a L. & paulùm lectis resp.

b v.c. plurimùm tribui,

c L. nonis illis, illis Decemb.

* Homer. Iliad. χ.

d al. in longinquum ver. longũ cum

e L. in concessu' senatorum, non enim dico senatũ (tamen, &c.

* Bos. me inde tenes:

f v.c. alterius vtrius

g al. nisi si tu aliter

h L. Cephalioni

h L. Cephalioni

i fort. iste summœrius,

k L. sed tamen munus hoc ipsum pr.

l L. & vnum sit τ ϖ.

*Mur. ἀπη legit, var. lect. li. 10. c. 12.

* al. aut periculosè

m v. c. sequimur,

n L. At hoc, q.

o al. nec t.

p al. nō me legatum iri arb.

q v. c. vt legerer. L vt leger.

al. vt legar.

iā dedisti, quas scripsi, vt *h* Cephaloni dares. Quòd scribis, non quo alicunde audieris, sed teipsum putare, me attractum iri, si de pace agatur: mihi omnino non venit in mentem, quę possit actio esse de pace, cùm illi certissimum sit, si possit, exspoliare exercitu, & prouincia Pompeium. *i* nisi fortè *i* iste summarius ei potest persuadere, vt, dum oratores eant, & redeant, quiescat, nihil video, quod sperem, aut quod iam putem fieri posse: *k* sed tamen hominis hoc ipsum probi est, *l* & magnum sit τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, veniendúmne sit in consilium tyranni, si is aliqua de re bona deliberaturus sit. Quare, siquid eiusmodi euenerit, vt arcessamur (quod equidem non curo: quid enim essem de pace dicturus, dixi: ipse valde repudiauit) sed tamen siquid acciderit: quid censeas mihi faciendum. vtique scribito. Nihil enim mihi adhuc accidit, quod maioris consilij esset. Trebatij boni viri & ciuis, verbis te gaudeo delectatum: tuáque ista crebra ἐκφώνησις ὑπέρευ. me sola adhuc delectauit. Literas tuas vehementer exspecto: quas quidem credo iam datas esse. Tu cum Sexto seruasti grauitatem eandem, quam mihi praecipis. Celer tuus disertus magis est, quàm sapiens. De iuuenibus, quæ ex Tullia audisti, vera sunt. M Antonij illud, quod scribis, non mihi videtur tam te esse triste, quàm verbo. hæc est *ἀπη, in qua nunc sumus, mortis instar aut enim mihi liberè inter malos πολιτεύτέον fuit: * aut vel periculosè cum bonis: aut nos temeritatem bonorum *m* sequamur, aut audaciam improborum insectemur. vtrumque periculosum est. *n* Ad hoc, quod agimus, *o* & turpe, nec tamen tutum. Istum, qui filium Brundisium de pace misit (de pace idem sentio, quod tu, simulationem esse apertam: parari autem bellum acerrimè) *p* me legatum iri non arbitror: cuius adhuc (vt optaui) mentio facta nulla sit eo minùs habeo necesse scribere aut etiam cogitare, quid sim facturus, si acciderit, *q* vt legarer. Vale.

CICS

CICERO ATTICO, S. 2

EGo cùm accepissem tuas literas Non. April. quas *r* Cephalio attulerat, essemque Minturnis postridie mansurus, & inde protinus: sustinui me in Arcano fratris, vt dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco essemus, agerentúrque nihilominùs quæ sine nobis agi possũt. *s* MMTBYCA iam adest, & animus ardet, nec est quidquam, quò, & quà: sed hæc nostra erit cura, & peritorum. Tu tamen quoad poteris, vt adhuc fecisti, nos cõsiliis iuuabis. Res sunt inexplicabiles. Fortunæ sũt committenda omnia. sine spe conamur vlla. *t* melius si quid acciderit, mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum: de quo ad me Tullia mea scripsit. sed & tempus alienum est, & homini non amico nostra incommoda, tanta præsertim, spectaculo esse nollem: cui te meo nomine inimicum esse nolo.

r al. Cephalo

s L. δᾶς αἴθουσα al. ἀνατέλλουσα.

t v.c. si melius quid acciderit.

CICERO ATTICO, S. 3

CVM *v* quid scriberem, planè nihil haberem, hæc autem reliqua essent, quæ scire cuperem: profectúsne esset: quo in statu vrbẽ reliquisset: in ipsa Italia, quem cuique regioni, aut negotio præfecisset: *x* & qui essent ad Pópeiũ, & ad coss. ex s. c. de pace legati: *y* vt igitur hæc scirem, dedita opera has ad te literas misi. Feceris igitur commodè, mihíque gratũ, si me de his rebus, &, si quid erit aliud, quod scire opus sit, feceris certiorem. Ego in Arcano opperior, dum ista cognosco. *z* Ad VII. Id. alteram tibi eodem die hanc epistolã dictaui, & pridie dederã mea manu longiorẽ. Visũ te aiũt in Regia, nec reprehẽdo, quippe cũ ipse istã reprehẽsionem non fugerim: sed exspecto tuas literas: neque iam sanè video quid exspectem: sed tamẽ, etiamsi nihil erit, idipsum ad me velim scribas. Cæsar mihi ignoscit per literas, quòd non venerim, seséque in optimam partem id accipere dicit. Facilè patior quòd scribit, secum

v L. quod

x v.c. ecqui

y L. cum igitur hæc scire cuperẽ, ded.

z L. A. d. vij.

a Tul

auditum, qui se diceret eum in Appia, cùm is paulum lecticam aperuisset, cognosce, *g* etsi verissimile, misi tamen Puteolos pueros, qui peruestigarent, & ad eum literas. Inuentus est vix in hortis suis se occultans, literásque mihi remisit mirificè gratias agens Cæsari. D. suo autem concilio C. Cæcio mandata ad me dedisse. cum ego hodie exspectabam, id est, XIV. Kalendas April. Venit etiam ad me Matius * Quinquatribus, homo mehercule, vt mihi visus est, temperatus, & prudens, existimatus quidem est semper auctor otij: Quàm ille hæc non probare mihi quidem visus est? quàm illam * νεκυίαν (vt tu appellas) timere Huic ego in multo sermone epistolam ad me Cæsaris ostendi, eam cuius exemplum ad te antea mi si rogaui que, vt interpretaretur, quid esset, quod ille scriberet, consilio meo se vti velle, gratia, dignitate, ope rerum omnium. Respondit, se non dubitare, quin & opem, & gratiam meam ille ad pacificationem quæreret. Vtinam aliquod in hac miseria reipub. πολιτικὸν opus efficere, & nauare, mihi liceat. Matius quidem & illum in ea sententia esse confidebat, & se auctorem fore pollicebatur. Pridie autem apud me *h* Crassipes fuerat, qui se prid. Non. Martias Brundisio profectum, atque ibi Pompeium reliquisse dicebat: quod etiam, qui VIII. Idus illinc profecti erant, nuntiabant. Illa verò omnes, in quibus etiam *i* Crassipes, 6 qui prudentia attendere sermones *k* minaceis, inimicos optimatium, municipiorum hosteis, meras proscriptiones, meros Sullas: quæ Lucceium loqui? quæ totam Græciam? quæ verò Theophanem? & tamen omnis spes salutis in illis est, & ego excubo animo, nec partem vllam capio quietis. &, vt has pesteis effugiam, cum dissimillimis *l* nostri esse cupio. quid enim tu illic Scipionem, quid * Faustum, quid Libonem prætermissurum sceleris putas? quorum creditores conuenire dicuntur.

g L. & si vix verit.
* al. XIII.
* al. non habent hanc vocē Quinquatribus vide hic Manutium.
* id est, Cæsaris comitatum.
h al. Crassipus
i al. Crassipus.
k v. c. minacis.
l v. c. nostris non plac.
* quidam vet. Emaclum.

tur.

tur. quid eos autem, cùm vicerint in ciueis effe-cturos? quam verò putas μακροψυχίαν Cn. nostri esse? nunciant Aegyptum, m & Arabiam εὐδαίμονα cogitare, Hispaniam abiecisse. monstra nar-rant: quæ falsa esse possunt: sed certè & hæc perdita sunt, & illa non salutaria Tuas literas iam desidero. post fugam nostram nunquam * iam no-strum earum interuallum fuit. Misi ad te exemplū literarum mearū ad Cæsarem, quibus me aliquid profecturum puto. Vale.

m v c. & L. & Arabiam εὐδαίμονα, & μετανοίας cogitare,

* al. iam va stum earum

CICERO IMP. S. D. CAESARI IMP. 13

VT legi tuas literas, n quas ab Furnio nostro acceperam, quibus mecum agebas, vt ad vr-bem essem: te velle vti consilio, & dignitate mea minùs sum admiratus. De gratia, & de ope quid significares, mecū ipse quærebam. spe tamen de-ducebar ad eam cogitationem, vt te pro tua ad-mirabili, ac singulari sapientia de otio, de pace, de concordia ciuium agi velle arbitrarer, & ad eā rationem existimabam satis aptam esse & naturā, & personam meam. Quod si ita est, & si qua de Pompeio nostro tuendo, & tibi ac reip. reconciliā-do, cura te attingit: magis idoneum, quàm ego sum, ad eam causam profectò reperies neminem: qui & illi semper, & senatui, cùm primū potui, pa-cis auctor fui. Nec sumtis armis, belli vllam par-tem attigi: iudicauíque te eo bello violari, contra cuius honorem, populi R. beneficio concessum inimici, atque inuidi niterentur. Sed vt eo tempo-re non modò ipse * auctor dignitatis tuæ fui, ve-rùm etiam ceteris auctor ad te adiuuandum: sic me nunc Pompeij dignitas vehementer mouet. ali-quot enim sunt anni, cùm vos o duos * delegi quos præcipuè colerem, & quibus essem, si-cut sum, amicissimus. Quamobrem à te p- to p vel potiùs precibus omnibus oro, & obte-stor,

n quas à Furnio.

* al. adiutor al. fautor.

o sic v.c. al. duos.

* al. elegi.

p vel potius omnibus te precib. oro.

stor, vt in tuis maximis curis aliquid impertias temporis, huic quoque cogitationi vt tuo beneficio bonus vir gratus, pius, denique esse in maximi beneficij memoria possim. Quæ si tãtum ad meipsum pertinerent, sperarem, me à te tamen impetraturum, sed vt arbitror, & ad tuam fidem & ad remp. pertinet, *q* me & pacis vtriusque vestrûm, & ad ciuium concordiam, per te, quàm accõmodatissimum conseruari. Ego quàm antea tibi de Lentulo gratias egissem, *r* cùm ei saluti, qui mihi fuerat, fuisses, *s* tamen eius lectis literis, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate, beneficióque misit, eãdem me salutem à te accepisse putaui, quam ille. In quem si me intelligis esse gratum, cura, obsecro, vt etiam in Pompeium esse possim.

q al. me & ad pacem vtriusque vestrûm, &c L. me & ad vtriusque vestrûm, al. & pacis & vtriusque al. me è paucis al. me & pacis vtriusque vestrûm.
r for. quid eis.
s L. rum lectis eius lit.

CICERO ATTICO, S. 14

LEGEBAM tuas literas XIII. Kalend. cùm mihi epistola affertur à Lepta, circumuallatum esse Pompeium ratibus etiam exitus portus teneri. Nõ medius fidius, præ lacrymis possum reliqua nec cogitare, nec scribere misi ad te exemplum. Miseros nos, cur non omnes fatum illius vnà exsecuti sumus? *t* Ecce eadem à Matio, & Trebatio: quibus minturnis obuij Cæsaris tabellarij. Torqueor infelix, vt iam illum Mucianum exitum exoptẽ. At quã honesta, at quã expedita tua cõsilia? *v* quã euigilata tuis cogitationib. quà itineris, quà nauigationis, quà congressus, sermonisque cum Cæsare? Omnia tum honesta, tum cauta. In Epirum verò inuitatio quàm suauis? quàm liberalis? quã fraterna? De Dionysio sum *x* admiratus, qui apud me hortatior fuit, quàm apud Scipionem Panætius: à quo impurissimè hæc nostra fortuna *y* despectata est. Odi hominem, & odero. vtinam vlcisci possem, sed illum vlciscentur mores sui. Tu, quæso, nunc vel maximè, quid agendum nobis sit, cogita.

t L. Ecce autem à Matio, & Trebatio eadẽ quib.
v fo. quàm euigilatæ tuæ cogitationes.
x for. demiratus.
y L. despecta est. for. despecta e st

cogita. Populi Rom. exercitus Cn. Pompeiũ z circumsidet: fossa & vallo septum tenet fuga, prohibet. Nos viuimus, & stat vrbs ista? Prætores ius dicunt? ædiles ludos parant? viri boni vsuras perscribunt? ego ipse sedeo? Conei illuc ire, vt insanus implorare fidem municipiorum? Boni non sequẽtur: leues irridebunt rerum nouarum cupidi, victores, præsertim, & armati, vim & manus afferẽt. Quid censes igitur? a quidnam est tui consilij * ad finis huius miserrimæ vitæ? nunc doleo, nunc torqueor, cùm quibusdam aut sapiẽs videor, quòd vnà non ierim, aut felix fuisse: mihi contrà nũquam enim illius victoriæ socius esse volui, calamitatis mallem fuisse. Quid ego nunc tuas literas, quid tuam prudentiam, aut beneuolentiã implorem? actum est. Nulla re iam possum iuuari: qui ne quid optem quidem, iam habeo, nisi vt aliqua inimici misericordia liberetur. τοῦτ᾽ ἐστ᾽ ἔτυμος ὁ λόγος (vt opinor ille de ratibus. Quid enim est, quòd Dolabella iis literis, quas III Idus Mart à Brundisio dedit, b hanc συνημερίαν quasi Cæsaris scriberet, Pompeium in fuga esse, eúmque primo venio nauigaturum? quod valde discrepat ab his epistolis, quarũ exempla antea ad te misi. Hic quidem mera scelera loquuntur. sed non erat nec recentior auctor, nec huius rei quidem melior Dolabella. Vale.

z L. circum sedet:

a al. & quid nã est tui cõsilij? quid finis huius miserrimæ vitæ? al. ecquidnam est
* al quid fini huius.
al. ecquis finis huius.
al. ac finis.
al. ad finis.
b L. hanc

quasi συνημερίαν Cæs.

CICERO ATTICO S. 15

TVAS XI. kalendas accepi literas, quibus omnia consilia differs in id tempus, cùm sciemus, quid actum sit & certè ita est: nec interim potest c quidquam statui, ne cogitari quidem. quamquam hæ mihi literæ Dolabellæ iubent ad pristinas cogitationes reuerti. Fuit enim pridie d Quinquatrus egregia tempestas: qua ego illum vsum puto. συναγωγὴ consiliorum tuorum non est à me collecta ad querelã: sed magis ad consolationem meam. nec enim me tam

c q.v.c. quid quam non modo statui sed ne cogitari quidem vide 2. Fam. ep. 12.
d q.v.c. Quinquatres.

hæc mala angebant, quàm suspicio culpæ, ac temeritatis meæ. eam nullam puto esse, quoniam cum consiliis tuis *e* mea & facta, & consilia consentiunt. Quod mea prædicatione factū esse scribis magis, quàm illius merito, vt tantum ei debere viderer: est ita. *f* Ego illum extuli semper, & eo quidem magis, ne quid ille superiorum meminisse me putaret. quæ si maximè meminissem: tamen illius temporis similitudinem iam sequi deberem. nihil me adiuuit, cùm posset: & postea fuit amicus, *g* & tam valde, & quam ob causam, planè scio. ergo ego quoque illi. Quinetiam illud par in vtroque nostrûm, *i* quod ab eisdem *h* dilecti sumus, sed vtinam tantum ego ei prodesse potuissem, quantum ille mihi potuit. mihi tamen quod fecit, gratissimum: nec ego, nunc eum *i* iuuare qua re possim, scio: nec, si possem, cùm tam pestiferum bellum pararet, adiuuandum putarem, tantum offendere animum eius, hic manens nolo: nec mehercule ista videre, quæ tu potes iam animo prouidere, nec interesse istis malis possem, sed eo tardior ad discedendum fui, quod difficile est de discessu voluntario sine vlla spe reditus cogitare. nam ego hunc ita paratum video peditatu, equitatu, classibus, auxiliis Gallorum, *2* quos Matius *k* σχλαπίζει, vt puto, sed certè dicebat, * peditum, * equitum * *l* polliceri sumtu suo annos decē. Sed sit hoc λάπισμα magnas habet certè copias, & habebit * non ille vectigal, sed ciuium bona. Adde confidentiam hominis, adde imbecillitatem bonorum virorum: qui quidem, quòd illū sibi meritò iratum putant, oderunt, *3* *m* vt tu scribis ludum, ac vellem scribis. *n* Quisnam hæc significasset? sed & iste, quia plus ostenderat, quàm fecit, & vulgò illum qui amarunt, nō amant. Municipia vero & rustici Romani illum metuūt, hūc adhuc diligunt. Quare ita ita paratus est, vt, etiam si

e L. mea facta & cōsil.
f v.c. Ego *i* la ext.
g. L. quàm valde, al. etiam
h L. illecti *i* al. lecti.
i sic v.c. for. qua re iuua re.
k L. σχλαπί-ζει.
* al. peditū ccIↃↃ equitū sex polliceri
l L. eos polliceri.
* Bos. non vt ille.
m L. vt tu scribis. ludunt, & bellè scribis.
Vrs. & vt tu scribis, ludunt, ac bellè scribis.
quisnā hęc significanet? sed & istum quia plus ostenderat, quam fecit, amant, & vulgò illum al: vt tui scribis illudunt at vt scribis ludum ludunt.
n L. Quid? non hæc significas? sci licet & iste qui amarūt non amant. Bos. qui suam hic significate te.

qui a plus ostenderat, quàm fecit amatur vulgò illum

si vincere non possit, quomodo tamen ipse vinci possit non videam. Ego autem non tam γοητείαν huius timeo, quàm πειθανάγκην. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις inquit, Πλάτων οἶσθ' ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις, Illa ἀκλίμψα video tibi nō probari: quæ ne mihi quidem placebant: sed habebam in illis, & occultationem, & ὑπηρεσίαν fidelem. Quæ si mihi Brundisij suppeterant mallem. sed ibi occultatio nulla est. Verùm (vt scribis) o cum sc erimus. Viris bonis me non nimis excuso. quas enim eos cenas & facere, & obire scripsit ad me * Sextus? quàm lautas? quàm tempestiuas? Sed sint quamuis boni. 4 non sunt meliores, quàm nos mouerent me, si essent fortiores. De Lanuino Phameç, errauı. Troianum p somniaueram. id ego volui Q. sed pluris est. istuc tamen cuperem emeres, si vllā spē fruē di viderē. Nos quæ nostra quotidie intelligamus, q ex illo libello qui in epistolā coniectus est Lētulus noster r Puteolis est, ἀδημονῶν, is vt Cæcius narrat. quid agat διαπορῶν Corfiniensem reformidat. Pompeio nunc putat satisfactum. beneficio Cæsaris mouetur. sed tamen mouetur magis s prospecta re: nec hæc t posse ferre.

o al. cùm sciemus.
* Bos. Cæcius?
p v.c. somniabam.
q L. tu ex illo lib.
r al. Puteolis est ἀδημονῶν, vt Cæcius narrat, quid agat.
s fo. perspecta re:
t L. potest f.

Omnia misera, sed hoc nihil miserius. Pōpeius v Cn. Magiū de pace misit. & tamen oppugnatur, quod ego non credebā. Sed habeo à Balbo literas: quarū ad te exemplum misi. Lege, quæso & illud infimū caput ipsius Balbi x optimi, cui Cn. noster louū, vbi hortos ædificaret. dedit, quem cui nostrū non sæpe prætulit? Itaq; miser torquetur. Sed ne bis eadem legas, ad ipsam te epistolam reiicio. spem autem pacis habeo nullam. Dolabella suis literis Idibus Mart. datis, merum bellum loquitur. Maneamus ergo in illa eadem sententia misera, & desperata, quando hoc miserius esse nihil potest.

v al. Numerium q. v c. Numerium
x L. optimi viri, cui.

BALBVS CICERONI IMP. S.D. 16

CAESAR nobis literas perbreueis misit, quarū exemplum subscripsi. breuitate epistolæ scire

poteris eum valde esse dilentum, qui tanta de re tam breuiter scripserit. Siquid prætera noui fuerit, statim tibi scribam. *Cæsar Oppio,* y *Cornelio S.* z *Ad* VII. *Idus Mart. Brundisium veni. ad murum castra posui. Pōpeius est Brundisii. misit ad me Cn. Magiū de pace, quæ visa sūt, respondi. Hoc vos statim scire volui. cùm in spem venero de compositione aliquid* a *me conficere: statim vos certiores faciam.* Quomodo b nunc me putas, mi Cicero, torqueri, postquam rursus in spē pacis veni, ne qua res eorū compositionem impediat? Námque quod absens facere possum, opto, quòd si vnà essem, aliquid fortasse proficere c possem. Nunc exspectatione crucior. Vale.

y al. Cornelióque.
z L.a.d.
a L. me posse conficere aliis, quid me conficere videtur esse glossema.
b al. me nūc puт.
c al. possem videri non pi.

CICERO ATTICO, S. 17

MISERAM ad te IX. kalend. exemplum epistolæ Balbi ad me, & Cæsaris ad eum. Ecce, tibi eodem die Capua literas accepi. ab Q. Pedio Cæsarem ad se prid. Id Mart. misisse literas hoc exemplo: Pompeius se oppido tenet: nos ad portas castra habemus: conamur opus magnum, & multorum dierum propter altitudinem maris. sed tamen nihil est, quòd potiùs faciamus. Ab vtroq; portus cornu moles iacimus, vt aut illum, quamprimùm traiicere, quod habet Brundisij copiarum, cogamus, aut exitu prohibeamus.

Vbi est illa pax, de qua Balbus scripserat torqueri se. Ecquid acerbius? ecquid crudeliùs? Atque eum loqui d quidam αὐθεντικῶς e narrāt. Cn. Carbonis, M. Bruti se pœnas persequi, omniúmq; eorum, in quos Sulla crudelis hoc socio fuisset: nihil Curionem se duce facere, quod non hic Sulla duce, f fecisset. Ad ambitionem, quibus exilij pœna superioribus legibus non fuisset: ab illo patriæ *proditores de exilio reductos esse: queri de Milone per vim expulso: neminem tamen se violaturum, g nisi qui arma g hæc contrà Bæbius quidam

d vox quidā abest à q v.c
e v.c. & L. narrabat.
d fort. fecisset ab hoc lege noua lde ambitu eos ex vrbe esse eiectos, quib. exilij p. Bos. d.. ce fecisse ad ambitionē, quib. exilij.
* al. perditores.
g L. nisi qui arma cōtrà Hæc quidē Bæbius à Curione, &c. Bos. hâc contra Bæbius.

dam à Curione III. Idus profectus homo non infans: *h* sed quis vlli non dicat? planè nescio quid agam. *i* Illinc quidem Cn. profectum puto. Quidquid est, biduo sciemus. *k* A te nihil ne ante prorsus quidem quid literarum, nec mirum: quid enim est, quod scribamus? Ego tamen nullum diem prætermitto. Scripta epistola, literæ mihi ante lucē à Lepta Capua redditæ sunt, Idibus Mart. Pompeium à Brundisio conscendisse, ac Cæsarem *l* ad VII Kal. April. Capuæ fore.

h L. qui soli non dicat? pl. Faern. Sed quid si ille non dicat? al. sed quis illi nō dicat? Bos. sed qui vlli dicat.

i L. illim q. al. illinc equidem.

k L. à te nihil prorsus, ne ante dies quidē quinque literarū nec mir. Bos. Ante- ro; quidem qui à te literarum,

l L. a. d. VII. Kal.

m al. sed hæ longiùs absunt. al. & long abs.

n al. & primas eius actiones horreo.

o fort. aut rap.

p for. vel vt dict.

q v. c. & L. Sed si Sulla p.

r L. τέτλαθι, κύντερον vide Home. Odyss. υ

CICERO ATTICO, S. 18

CVM dedissem ad te literas, vt scires, Cæsarem Capuæ VII. kalēd. fore, allatæ mihi Capua sūt literæ, eum in Albano apud Curionem V. kalend. fore. Eum cùm videro, Arpinum pergam. Si mihi veniam, quā peto, dederit, vtar illius conditione. sin minùs, impetrabo aliquid à meipso. Ille vt ad me scripsit, legiones singulas posuit Brundisij, Tarenti, Siponti. claudere mihi videtur maritimos exitus, & tamen ipse Græciam spectare potius, quàm Hispanias *m* sed hæc longiùs absunt. Me nunc & congressus huius stimulat (is verò adest, *n* & prima eius actionis horreo) Volet enim credo) s. c. facere volet: augurum decretum. *o* rapiemur, aut absentes vexabimur, vel vt cos. roget præ tor *p* vel dictatorē dicat: quorū neutrū ius est. *q* & si Sulla potuit efficere, ab interrege vt dictator diceretur, & magister equitum, cur hic non possit? Nihil expedio, nisi vt aut ab hoc tanquam Q. Mucius, aut ab illo tanquam L. Scipio. Cùm tu hæc leges, ego illū fortasse conuenero *r* τέτλα καὶ κύντερον, ne illud quidem nostrum proprium. erat eni n spes propinqui reditus, erat hominū querela: nunc exire cupimus: qua spe reditus, mihi quidē numquam in mentem venit. Non modo autem nulla querela est municipalium hominum, ac

s. Cùm Capua exiſſemus, in itinere audiuimus, Pompeiũ Brundiſio *d* ad XVI. Kalend. April. cum omnib. copiis, quas *e* habuerat, profectum eſſe: Cæſarem poſtero die in oppidum introiſſe, cõtionatum eſſe: inde Romam contendiſſe: velle ante Kal. eſſe ad vrbem, *f* & paucos dies ibi commorari, deinde in Hiſpanias proficiſci. Nobis nõ alienum viſum eſt, quoniam de aduentu Cæſaris pro certo habebamus, pueros *g* tuos ad te remittere, vt id tu quamprimùm ſcires. Mandata tua nobis curæ ſunt, eáque vt tempus *h* poſtulauerit, agemus. *i* Trebatius Scęuola facit, vt antecedat. Epiſtola cõſcripta, nũtiatũ eſt nobis Cęſarẽ *k* ad VIII. Kal. Capuæ, ad VII. Sinueſſæ. *l* hæc pro certo putamus.

d L.a.d.XVI.
e V.c.habuit
f al.& paucos.
g tuos abeſt à q V.c.
h L. poſtulatit,
i L. Trebat. ſedulò facit vt antec.
k L. ad viij. kal. Aprileis Beneuenti manſurum ad vij. Kal. Capuæ: ad vij Sinueſſæ Hæc.
l al. hoc.

CICERO ATTICO, S. 19

CVM, *m* quid ſcriberem ad te nihil haberem, tamen, ne quidem diem intermitterem, has dedi literas. Ad VI. kalendas Cæſarem Sinueſſæ manſurum nuntiabant. ab eo mihi literæ redditæ ſunt *n* ad VII. kalend. quibus iam opes meas, nõ, *o* vt in ſuperioribus literis opem exſpectat. Cùm eius clementiam Corfinienſem illam per literas collaudauiſſem, reſcripſit hoc exemplo, Cæſar imp. Ciceroni imp. Sal. rectè augurares de me (bene enim tibi cognitus ſum) nihil à me abeſſe longiùs crudelitate. Atque ego cùm ex ipſa re magnã capio voluptatem, tum meum factum probari abs te, triumpho, & gaudeo, neque illud me mouet, quòd ij, qui à me dimiſſi ſunt, diſceſſiſſe dicuntur, vt mihi rurſus bellũ inferrent. nihil enim malo, quàm & me mei ſimilem eſſe, & illos ſui. Tu velim mihi ad vrbem præſtò ſis, vt tuis conſiliis, atque opibus (vt conſueui) in omnibus rebus vtar. Dolabella tuo nihil ſcito mihi eſſe iucundiùs. hanc adeò habebo gratiam illi. neque enim aliter facere poterit: tanta eius humanitas, is ſenſus, ea in me eſt beneuolentia. Vale.

m I.q fcr.
n L.a.d. vij.
o L. vt ſuperioribus lit.

CICERO ATTICO, S. 20

TREBATIVM *p* VI. kal. quo die has literas dedi, exspectabam. ex eius nuntio, Matique literis meditabor, quomodo cum illo loquar. O tempus miserum! nec dubito quin à me contendat, *q* ad vrbem veniam. Senatum enim kalendis velle se frequentem adesse, etiam Formiis proscribi iussit. Ergo ei negandum est? *r* Sed quid praripi? statim ad te perscribam omnia ex illius sermone statuam, Arpinúmne mihi eundum sit, an quò aliò. Volo Ciceroni meo togam puram dare, istic puto. Tu quæso cogita, quid deinde. nam me hebetem molestiæ reddiderũt. A Curio velim scire, ecquid ad te scriptum sit de Tirone, ad me enim ipse Tiro ita scripsit, vt verear, quid agat. *s* Qui autem veniunt inde, id modo nuntiant. Sanè in magnis curis etiam *t* hæc me solicitant. in hac enim fortuna perutilis eius & opera, & fidelitas esset.

p q.v.c. kal. q ad vrbem vt veniam. *r* L. Sed quid præcipio? al. Sed quid præripio? Turn. Sed quid præripis? vet. Sed quid præripit? al. Sed quid præripiat? *s* L. qui autẽ veniunt, inania, admodũ nuntiant. al. Qui autem veniunt in vi admodũ nuntiãt Bos. κινδυνώδως nuntiant. vet. dummodò & sin id modò. *t* L. hæc me solicitat, *v* L. si nos non veniremus. *x* al. Cùm multa. *y* L. eò nolo

CICERO ATTICO, S. 21

VTRVMQVE ex tuo consilio. nam & oratio fuit ea nostra, vt bene potius ille de nobis existimaret, quàm gratias ageret: & in eo mansimus, ne ad vrbem. illa fefellerunt, facilem quod putaramus. nihil vidi minùs damnari se nostro iudicio: tardiores fore reliquos, *v* si in his non veniremus, dicere, ego dissimilem illorum esse causam. *x* Quid multa? Veni igitur, & age de pace. Meóne inquam, arbitratu? An tibi, inquit, ego præscribam? Sic, inquam, agam, Senatui non placere, in Hispanias iri, nec exercitus in Græciam transportari, multaque, inquam de Cn. deplorabo. Tum ille, Ego verò ista dici nolo Ita putabam, inquam, sed ego *y* ei nolo adesse, quòd aut sic mihi dicendũ est, multaq;, quæ nullo modo possem silere, si adessem: aut non veniendum. Summa fuit, vt ille, quasi exitum quærens, vt deliberarem. Non fuit negandum. ita discessimus. Credo igitur hunc

me

me non amare. At ego me amaui, quod mihi iampridem vsu non venit. Reliqua, ô Dij, qui comitatus? quæ (vt soles dicere) νεκυία, z in qua erat ζ Eros Celeri. O rem perditam! ô copias desperatas! 2 a Quid Seruij F. Quòd in his castris fuerunt, quibus Pompeius circumsideretur? Sex legiones: multùm vigilat, audet, nullam video finem mali. Nunc certè promenda tibi sunt consilia. Hoc fuerat extremum. 3 Illa tamen b κατάχρισις illius est odiosa, quam pænè præterij: si sibi consiliis nostris vti non liceret, vsurum, quorum posset, ad omniáque esse descẽsurum. Vidisti igitur virum? vt scripseras: ingemuisti? certè. cedò reliqua Quid? continuò ipse c in Puteolanum: ego Arpinum: inde exspecto quidem 4 d A A A T E A C A N illam tuã Tu (malum) inquies, actum ne agas: etiam illum ipsum, quem sequimur, multa fefellerunt. sed ego tuas literas expecto. Nihil est enim iam, vt antea, VIDEAMVS, HOC QVORSVM EVADAT. Extremum fuit de congressu nostro: quo quidem non dubito quin istum offenderim, eò maturiùs agendum est. Amabo te, epistolam, & πολιτικὴν. Valde tuas literas nunc exspecto.

z L. Eros Celeris. al. ara scelerũ. al. Oratio sceleris. al. Eros celer. Bos. Eros celero.
a v. c. & L. Quid, quòd Seruij filius, quòd Titinij, in iis castris fuerunt, quib. Pompeius circunsederetur? al. Quid quòd Tullij in iis castris Bos. Quid quòdSeruij filius, quòd Tilinij.
b L. κατακλεῖς illius, Turneb. 1. adu. ca. 21.
c L. in Pedanum

CICERO ATTICO, S. 22

EGo meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini potissimùm togam puram dedi: idque municipibus nostris fuit gratum: etsi omneis & illos, & quà iter feci, mæstos, afflictósque vidi tam tristis, & tam atrox est ἀναθεώρησις huius ingentis mali. e Delectus habetur. in hiberna deducuntur. Ea, quæ etiam cùm à bonis viris, cùm iusto in bello, cũ modeste fiunt, tamen ipsa per se molesta sunt, quã cẽses acerba nũc esse, cũ à perditis, in ciuili nefario bello, petulantissimè fiant: Caue autem putes, quemquam hominem in Italia turpem esse, qui hinc absit. Vidi ipse Formiis vniuersos: neque mehercule vmquam homines putaui: & noram f omneis: sed numquam vno loco viderã.

d L. ἀάδηστα, al. ἀνατιάλωστα.
e L. Delectu habentur.
f v. c. omnis.

Perga

Pergamus igitur, quò placet, & nostra omnia relinquamus. Proficiscamur ad eum, cui gratior noster aduentus erit, quàm si vnà *g* fuissemus. tum enim eramus in maxima spe: nunc ego quidem, in nulla: nec, præter me, *g* quisquam Italia cessit, nisi qui hunc inimicum sibi putaret. nec mehercule hoc facio reip. causa, quam funditus deletam puto: sed ne quis me putet ingratum in eum, qui me leuauit iis incommodis, quibus idem affecerat: & simul quòd ea, quæ fiunt, aut quæ certè futura sunt, videre *h* non potero. Etiam equidem s. c. facta quædam iam puto: vtinam in Volcatij sententiam Sed quid refert? est enim vna sententia omnium Sed erit *i* immitissimus Seruius, qui filium misit *k* ad affligendum Cn. Pompeium, aut certè capiendum, cum Pontio Titiniano. etsi hic quidem timoris causa: ille verò. Sed stomachari desinamus, *l* & aliquando sententiam terminemus, vt nihil noui, nisi id, quod minimum vellem, spiritum reliquum esse. Nos, quoniam superum mare obsidetur, *m* infero nauigabimus: & si Puteolis erit difficile, Crotonem putemus aut Thurios, & boni ciues, & amantes patriæ, mare infestum habebimus. Aliam rationem huius belli gerendi nullam video: in Aegyptum nos abdimus: exercitu pares esse non possumus: pacis fides nulla est. sed hæc satis deplorata sunt. Tu verum literas *n* Cephalioni des de omnibus rebus actis, denique etiam de sermonibus hominum, nisi planè obmutuerunt. Ego tuis consiliis vsus sum, maximeque quòd & grauitatem in congressu nostro tenui, quam debui, *o* & ad vrbem vt non accederem, perseueraui. Quod superest, scribe, quæso, quam accuratissimè (iam enim extrema sunt) quid placeat, quid censeas. etsi iam nulla dubitatio est: tamen siquid, vel potiùs, quidquid veniet in mentem scribas velim.

g fort. iuissemus. *g* L. quisquam ex Italia

h v. c. non possunt. fort. non possum.

i L. iniustissimus

k L. ad effligendum Cn.

l v. c. & aliquando sententiam, vt nihil noui, &c.

m q. v. c. inferum

n al. Cephaloni

o L. & vt ad vrbem non accederem,

M. TVL.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIUM ATTICUM,

Liber X.

***

CICERO ATTICO, S. I

ERTIO Non.cùm in Lateriũ fratris venisse͂,accepi literas,a& paulũ respiraui : quod post has ruinas mihi nõ acciderat.per .n. magni æstimo, tibi firmitudinem animi nostri, & factum nostrum probari. Sexto enim nostro quòd scribis probari, ita lætor, vt me, quasi patris eius, cui semper vni b tribui plurimùm, iudicio comprobari putem: qui mihi, quod sæpe soleo recordari, dixit olim c Nonis illis Decembribus: cùm ego, Sexte, quidnam ergo? *μὴ μὰν, inquit ille, ἀσπουδεί γε, καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Eius igitur mihi viuit auctoritas, & simillimus eius filius eodẽ est apud me pondere, quo fuit ille: quem saluere velim iubeas plurimum. Tu tuum consilium, etsi non d in longum tempus differs (iam enim illum emptum pacificatorem perorasse puto: iam actum aliquid esse e in consessu senatorum) tamen suspensum * me detines: sed eo minùs, quòd non dubito, quid nobis agendum putes. Quid enim Flauio legionẽ, & Siciliam dari scribis? & id iam fieri? quæ tu scelera partim parari, & iam cogitari, partim ex tempore futura cẽses? Ego verò Solonis, popularis tui, &, vt puto, etiam mei, legem neglegam, qui capite sanxit, si qui in seditione f non alterutrius partis fuisset: g nisi tu aliter censes: & hinc abero, & illij: sed alterum mihi est certius: nec præripiam tamẽ: exspectabo tuum consilium, & eas literas, nisi alias

a L.& paulùm lectis resp.

b v.c. plurìmùm tribui,

c L.nonis illis, illis Decemb.

* Homer. Iliad. χ.

d al. in longinquum ver. longũ cum

e L.in consessu' senatorum, non enim dico senatũ (tamen, &c.

* hos. me inde tenes:

f v.c. alterius vtrius

g al. nisi si tu aliter

h L. Cephalioni

iam

ã dedisti, quas scripsi, vt *h* Cephaloni dares. Quòd scribis, non quo alicunde audieris, sed teipsum putares me attractum iri, si de pace agatur: mihi omnino non venit in mentem, quę possit actio esse de pace, cùm illi certissimum sit, si possit, exspoliare exercitu, & prouincia Pompeium. nisi fortè *i* iste summarius ei potest persuadere, vt, dum oratores eant, & redeant, quiescat, nihil video, quod sperem, aut quod iam putem fieri posse: *k* sed tamen hominis hoc ipsum probi est, *l* & magnum sit τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, vt niendumne sit in consilium tyranni, si is aliqua de re bona deliberaturus sit. Quare, siquid eiusmodi euenerit, vt arcessamur (quod equidem non curo: quid enim essem de pace dicturus, dixi: ipse valde repudiauit) sed tamen siquid acciderit: quid censeas mihi faciendum, vtique scribito. Nihil enim mihi adhuc accidit, quod maioris consilij esset. Trebatij boni viri & ciuis, verbis te gaudeo delectatum: tuáque ista crebra ἐυφωνήσις ὑπέρευ. me sola adhuc delectauit. Literas tuas vehementer exspecto: quas quidem credo iam datas esse. Tu cum Sexto seruasti grauitatem eandem, quam mihi praecipis. Celer tuus disertus magis est, quàm sapiens. De iuuenibus, quæ ex Tullia audisti, vera sunt. M Antonij istud, quod scribis, non mihi videtur tam te esse triste, quàm verbo. hæc est *ἄλη, in qua nunc sumus, mortis instar aut enim mihi liberè inter malos πολιτευτέον fuit: * aut vel periculosè cum bonis: aut nos temeritatem bonorum *m* sequamur, aut audaciam improborum insectemur. vtrumque periculosum est. *n* Ad hoc, quod agimus, *o* & turpe, nec tamen tutum. Istum, qui filium Brundisium de pace misit (de pace idem sentio, quod tu, simulationem esse apertam: parari autem bellum acerrimè) *p* me legatum iri non arbitror: cuius adhuc (vt optaui) mentio facta nulla sit eo minùs habeo necesse scribere aut etiam cogitare, quid sim facturus, si acciderit, *q* vt legarer. Vale.

h L. Cephalioni

i fort. iste summœrius,

k L. sed tamen munus hoc ipsum pr.

l L: & vnum sit τ͂ π.

*Mur. ἄτη legit, var. lect. li. 10. c. 12.

* al. aut periculosè

n v. c. sequimur,

n L. At hoc, q.

o al. nec t.

p al. nõ me legatum iri arb.

q v. c. vt legerer. L. vt leger. al. vt legar.

CICE

CICERO ATTICO, S. 2

EGo cùm accepissem tuas literas Non. April. quas r Cephalio attulerat, essemque Minturnis postridie mansurus, & inde protinus: sustinui me in Arcano fratris, vt dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco essemus, agerentúrque nihilominùs quæ sine nobis agi possũt. s MMTEYCA iam adest, & animus ardet, nec est quidquam, quò, & quà: sed hæc nostra erit cura, & peritorum. Tu tamen quoad poteris, vt adhuc fecisti, nos cõsiliis iuuabis. Res sunt inexplicabiles. Fortunæ sũt committenda omnia. sine spe conamur vlla. t melius si quid acciderit, mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum: de quo ad me Tullia mea scripsit. sed & tempus alienum est, & homini non amico nostra incommoda, tanta præsertim, spectaculo esse nollem: cui te meo nomine inimicum esse nolo.

r al. Cephalo

s L. δῆς ἀ-θῶσα al. ἀνατήλουσα.

t v.c. si melius quid acciderit.

CICERO ATTICO, S. 3

CVM v quid scriberem, planè nihil haberem, hæc autem reliqua essent, quæ scire cuperem: profectúsne esset: quo in statu vrbẽ reliquisset: in ipsa Italia, quem cuique regioni, aut negotio præfecisset: x & qui essent ad Põpeiũ, & ad coss. ex s. c. de pace legati: y vt igitur hæc scirem, dedita opera has ad te literas misi. Feceris igitur commodè, mihíque gratũ, si me de his rebus, &, si quid erit aliud, quod scire opus sit, feceris certiorem. Ego in Arcano opperior, dum ista cognosco. z Ad VII. Id. alteram tibi eodem die hanc epistolã dictaui, & pridie dederã mea manu longiorẽ. Visũ te aiũt in Regia, nec reprehẽdo, quippe cũ ipse istã reprehẽsionem non fugerim: sed exspecto tuas literas: neque iam sanè video quid exspectem: sed tamẽ, etiamsi nihil erit, idipsum ad me velim scribas. Cæsar mihi ignoscit per literas, quòd non venerim, seséque in optimam partem id accipere dicit. Facilè patior quòd scribit, secum

v L. quod

x v.c. ecqui

y L. cum igitur hæc scire cuperẽ, ded.

z L. A. d. vij.

a L.Tullum,

a Tullium,& Seruium quæstos esse, quia non idem sibi, quod mihi, remisisset. Homines ridiculos, qui cùm filios misissent ad Cn. Pompeium circumsedendum ipsi in senatum venire dubitarent. Sed tamen exemplum misi ad te Cæsaris literarum. Vale.

CICERO ATTICO, S. 4

b v. c. omnis
c al. Eã verò, quævol. instar erat, sæpe legendum,
d L. vbisimus,
* Bos. iam quam dignitatem,
e fort. è ciuitate
f L. & v. c. quorum societatis, & scel.
g al. tum pium,

MVLTAS à te accepi epistolas, eodem die, *b* omneis diligenter scriptas. *c* Ea verò, quæ voluminis instar erat, sæpe legẽda, sicuti facio: in qua non frustra laborem suscepisti: mihi quidem pergratum fecisti. Quare, vt id, quoad licebit, id est, quoad scies, *d* vbi sumus quam sæpissime facias, te vehementer rogo. At deplorandi quidẽ, quod quotidie facimus, sit iam nobis aut finis omnino, si potest, aut moderatio quędam: quod profectò potest. Non enim, * quam dignitatem, quos honores, quem vitæ statum amiserim, cogito: sed quid consecutus sim, quid præstiterim, quà in laude vixerim: his denique in malis quid intersit inter me, & istos, quos propter omnia amisimus. hi sunt, qui nisi me *e* ciuitate expulissent, obtinere se non posse putauerunt licentiam cupiditatum suarũ: *f* quorum societas, & sceleratæ consensionis fides quò eruperit, vides. Alter ardet furore, & scelere, nec remittit aliquid, sed in dies ingrauescit: modò Italia expulit: nunc alia ex parte persequi, ex alia, prouincia spoliare conatur, nec iam recusat, sed quodammodo postulat, vt, quemadmodum est, sic etiam appelletur tyrannus. alter, is, qui nos sibi quondam ad pedes stratos ne subleuabat quidẽ: qui se nihil contra huius voluntatem aiebat facere posse: elapsus è soceri manibus, ac ferro, bellum terra & mari comparat: non iniustum ille quidem, sed *g* cum pium, tum etiam necessarium, suis tamen ciuibus exitiabile, nisi vicerit: calamitosũ etiam, si vicerit. Horum ego summorum imperatorum, non modò res gestas non antepono meis, sed ne fortunam quidem ipsam, qua illi florentissimâ, nos

nos duriore conflictati videmur. Quis enim potest, aut deserta per se patria, aut oppressa beatus esse? Et, si (vt nos à te admonemur) rectè in illis libris diximus, nihil esse bonum, nisi quod honestũ: nihil malum, nisi quod turpe sit: certè vterq; istorum est miserrimus: quorum vtrique semper patriæ salus, & dignitas posterior sua dominatione, & domesticis commodis fuit. Præclara igitur conscientia sustentor: cùm cogito, me de rep. aut meruisse optimè, cùm potuerim: aut certè numquam, *nisi diuinè, cogitasse: eáque ipsa tempestate euersam esse remp. quam ego XIIII. annis antè prospexerim. Hac igitur conscientia comite proficiscar, magno equidem cum dolore, nec tam id propter me, aut propter fratrem meum, 1 quorum *h* iam acta ætas, quàm propter pueros, quibus interdum videmur præstare etiam remp. debuisse: 2 quorum quidem alter *i* non tam, quia maiore pietate est, me mirabiliter excruciat: alter (ô rem miseram! nihil enim mihi accidit in omni vita acerbius) indulgentia videlicet nostra deprauatus, eò progressus est, quò non audeo dicere: *k* & ex specto tuas literas. scripsisti enim te scripturum esse plurima, cùm ipsum vidisses. Omne meum obsequium in illum, fuit cum multa seueritate: neque vnum eius, nec paruum, *l* sed multa magna delicta compressi. Patris autem lenitas, amanda potiùs ab illo, quàm tam crudeliter negligenda. nam literas eius ad Cæsarem missas ita grauiter tulimus, vt te quidem celaremus: sed ipsius videmus vitam insuauem reddidisse. hoc verò eius iter, simulatióque pietatis, qualis fuerit, non audeo dicere. Tantum scio: post Hirtium conuentum, arcessitum ab Cæsare: * cum eo de meo animo *m* à suis rationibus alienissimo, & consilio relinquendi Italiam: & hæc ipsa timidè. sed nulla nostra culpa est. natura metuenda est. Hæc Curionem, hæc Hortensij filium, non patrum culpa corrupit. Iacet in

* Bos. nisi piè, al. nisi die,

h al. est iam acta Pithæ[9] vtinam acta ætas, Bos. vt iam acta ætas,

i L. non tam, quia filius, quàm quia m. p.

k fort. sed exsp.

l fort. sed multa & magna del.

* Victor. cum eodẽ eo Bos. cũ eodem eos animo

m al. ab suis rat.

mærore meus frater, neque tam de sua vita, quàm de mea metuit. Huic tu, huic tu malo affer consolationes, si vllas potes. maximè quidem *n* illam vellim, ea, quæ ad nos delata sint, aut falsa esse, aut minora. quæ si vera sint, quid futurum sit *o* in hac fuga nescio. nam si haberemus remp. consilium mihi non deesset *p* ad seueritatem, nec ad indulgentiam. Hæc siue *q* iracundia, siue dolore, siue metu permotus, grauiùs scripsi, quàm aut tuus in illum amor, aut meus postulabat: si vera sunt, ignosces: si falsa, me libente eripies mihi hunc errorē. Quoquo modo verò se res habeat, nihil assignabis nec patruo, nec patri. Cùm hæc scripsissem, à Curione mihi nuntiatum est, eum ad me venire. venerat enim is in Cumanum vesperi prid. id est, Idibus. Si quid igitur eiusmodi *r* sermo eius attulerit, quod ad te scribendum sit, id in literis adiungam. Præteriit villam meam Curio, iussitque mihi nuntiari, mox se venturum: cucurritque Puteolos, vt ibi contionaretur. contionatus est: rediit: fuit *s* ad me sanè diu. O rem fœdam! nosti hominē. nihil occultauit. in primis, nihil esse certius, quàm vt omnes, qui lege Pompeia condemnati essent, restituerentur. itaque se in Sicilia eorum opera vsurum: De Hispaniis, non dubitabat, quin Cæsaris essent: inde ipsum cum exercitu, vbicumque Pompeius esset: eius *t* interitu finem belli fore: *3* propiùs factum esse *v* nihil: eum planè iracundia elatum voluisse occidi Metellum, tribunum pleb. quod si esset factum, cædem magnam futuram *x* esse. permultos hortatores esse cædis: ipsum autem non voluntate, aut natura non esse crudelem, *y* sed quòd putaret, popularem esse clementiam: quòd si populi studium amisisset, crudelem fore: eúmq; perturbatum quòd intelligeret, se *z* apud ipsam plebem offendisse de ærario. itaque ei cùm certissimum fuisset, antè, quàm proficisceretur, contionem habere ausum non esse, vehementérque animo perturbato profectum

n L. velim illam, Longol. illa velim quæ ad nos

o q. v. c. in hac vita, & fuga, & ita L.

p L. nec ad seuer.

q for. ira,

r v. c. eius sermo att.

s fort. apud me

t L. interitum

v L. nihil planè iracundia elatum voluisse Cæsarem occidi M. Malasp. fore: planè iracundia al. ei planè al. eum planè

x L. fuisse:

y fort. sed quòd putet.

z al. apud populum M. oss.

fectum. Cùm autem ex eo quærerem, quid videret, 4 *a* quod exemplum? *b* quam temp. planè fatebatur nullam spem reliquam. Pompeij classem timebat: quæ si esset, se de Sicilia abiturum. Quid isti, inquam, sex tui fasces? si ab senatu, cur laureati? si ab ipso cur sex? Cupiui, inquit, ex s.c.* surrepto. nam aliter non poterat. At ille impendiò nûc magis odit senatum. *c* A me, inquit, omnia proficiscentur. Sex autem, quia XII. nolui. nam licebat. Tum ego, Quàm vellem, inquã, petiisse ab eo, quod audio Philippum impetrasse: sed veritus sũ, quia ille à me nihil impetrabat. Libenter, inquit, tibi concessisset. verùm puta te impetrasse. Ego enim ad eum scribam, vt tu ipse voles, de ea re nos inter nos locutos. Quid autem illius interest, quoniam in senatum non venis, vbi sis? *d* quin nunc ipsum minimè offendisses, eius causa si in Italia non fuisses. 5 A.q; ego, me recessum, & solitudinẽ quærere, maximè quòd lictores haberem. *e* Laudabat consilium. *f* Quid ego inquam? nam mihi cursus in Græciam per tuam prouinciam est, quoniam ad mare superum milites sunt. Quid mihi, inquit, optatius? Hoc loco multa perliberaliter. Ergo hec *g* quidem est verum profectò, vt nõ modò tutò, verùm etiam palàm nauigaremus. Reliqua in posterũ diem distulit: ex quibus scribam ad te, si quid erit epistola dignũ. Sunt autẽ, quæ præterij, interregnúmne esset exspectaturus, an quomodo dixerim? *h* ad se ille quidẽ deferri consulatũ: sed *i* se nolle in proximum annũ. Et alia sunt, quæ exquirã. Iurabat ad summam, quod nullo negotio faceret, 6 amicissimum mihi *k* Cæsarẽ: esse debet quid enim, inquã, scripsit ad me Dolabella? dico quid? affirmabat cùm scripsisset, quòd me cuperet ad vrbem venire, illum quidem gratias agere

a for. quem exitum?
b for. quam spem?
* Bos. subrupto.
c q v.c. Ad senatum à me, inquit, omn. pt.
d L. quin hunc ipsum minimè offendisses, nec eius causam, si in Italia nõ fuisses. Ad quæ ego, me rec.
e L. Laudauit consil.
f L. Quid ergo? inquam. Bos. Quid enim inquam? vet. Quid enim vnquam?
g L. quidem est verò pro fectum, vt n.
h L. Illum quidem ad se deferre consulatũ, sed &c. al. Ab illa quidem ad se deferri cõs. &c. i L. nolle: velle in prox. k L. Cæsarem esse. Non dubito, inquã, id enim scripsit ad me Dolabella. Scio, inquit, affirmabatque, cùm scripsisset, Cæsarem cupere me ad vrbem venire, illum quidem ei gr. ag max. idque non modò prob. ai. Cæsarem esse debere.

agere maximas, & non modò probare, sed etiam gaudere. Quid quæris? 7 l Atque iubebat. Est enim suspicio illa domestici mali, & sermonis Hirtiani. quàm cupio illum dignum esse nobis? 8 m & quàm ipse me inuito quæ pro illo sit suspicandum? sed opus fuit Hirtio conuento. Est profectò nescio quid, sed velim n quàm minimo: & tamen eũ nõdum redisse miramur. sed hęc videbimus. Tu Oppios Terentiæ dabis. Iam enim vrbs vnum periculum est. me tamen consilio iuua, pedibúsne Rhegium an hinc statim in nauem. Ceterùm, quoniam commoror, ego ad te statim habebo quod scribam, simul vt videro Curionem. De Tirone cura, quæso, quod facis, vt sciam quid is agat.

CICERO ATTICO, S. 5

De tota mea cogitatione scripsi ad te antea satis, vt mihi visus sum, diligenter. de die nihil sanè potest scribi certi, præter hoc, nõ ante lunam nouã. Curionis sermo postridie eandẽ habuit ferè summã: nisi quòd apertiùs significauit, se harum rerũ exitum nõ videre. 1 Quòd mihi mandas o de quodam regendo, p ἀφ' χ ἄψον. tamen nihil prætermittã. atq; vtinam tu. sed q modestior non ero. Epistolam ad Vestorium statim de Tullia: ac valde r quirere solebat. Commodiùs recũ Vectenus est locutus, quàm ad me scripserat. sed mirari satis hominis negligentiã nõ queo. cũ enim mihi Philothimus dixisset, LLS. L. r emere de Canuleio s diuersoriũ illud posse, minoris etiã emturũ, si Vectenum rogassem: rogaui, vt, si quid posset, ex ea summa detrahere. t promisit: ad me nuper, se L L S. X X X emisse: vt scriberem, cui vellem addici, diem pecuniæ, Idus Nouemb. esse. rescripsi ei stomachosiùs, cum ioco tamen familiari. Nunc, quoniam agit liberaliter, nihil accuso hominem,

l L. At de Q. nil habebat: al. At de Q. iubebat nos esse sine cura.

m L. & quã ipse me inuito ad ea, quæ de illo sit suspicandum? al. & quàm ipse metuo, ne pro illo sit supplicandum? al. quàm ipse meas hoc inuito & imito si sit pro L. filio supplicandũ? al. quã ipsa me inuito quæ porrò illa sint suspicã dum? al. quàm ipse me inuito ad ea quæ pro illo, sit suspicandũ? Bos qua ipse me &c.

n L. quàm minimum: * al. hospitium

o a. de Quincto reg. p L. Ἀρχὰ δ' ἄγαν. al. ἀρχὰ δ' ἄψαν. al. ἀρχαικὴν. al. ἐχαρ' ἄψον. q al. molestior r fort. me emere s al. deuersorium t L. promisit. misit ad me nur.

nem: scripsique ad eum, me à te certiorem esse factum. Tu de tuo itinere quid, & quando cogites, velim me certiorem facias. v Ad xv. Kalend. Maij.

v A. d. xv.

CICERO ATTICO, S. 6

ME adhuc nihil præter tempestatem moratur. astutè nihil sum acturus. fiat in Hispania quid libet: & tamen x retice. Meas cogitationes omneis explicaui tibi superioribus literis. quocirca hę sunt breues: y & tamen quæ festinabam, a etiámq; occupatior b de Q. fratre, ita me quidē sedulò: sed nosti reliqua. Quòd dein me mones: & amicè, & prudenter mones. sed erunt omnia facilia, si ab vno illo cauero. Magnum opus est, mirabilia multa. nihil simplex, nihil sincerum. vellem, suscepisses iuuenem regendum. pater enim nimis indulgens, quidquid ego adstrinxi, relaxat. si sine illo possem, regerem, quod tu potes. sed ignosco: magnum, inquam, opus est. Pompeium pro certo habemus per Illyricum proficisci in Galliam. ego nunc, quà, & quò, videbo. Ego verò Apuliam, & Sipontum, & tergiuersationem istam probo: nec tuam rationē eandem esse duco, c quam meam: non quin in rep. rectum idem sit vtrique nostrum: sed ea non agitur. Regnandi contentio est, in qua pulsus est modestior rex, & probior, & integrior, & is, qui nisi vincit, nomen pop. Rom. deleatur necesse est: sin autem vincit, Sullano more, exemploque vincet. Ergo hac in cōtentione neutrum tibi palàm sentiendum, & tempori seruiendum est. mea causa autem, alia est, quòd beneficio vinctus, ingratus esse non possum: d nec tamen in acie. sed Melitæ, e aut alio in loco, siue in oppidulo futurum puto. Nihil, inquies, iuuas eum, in quem ingratus esse non vis? immò minùs fortasse voluisset. sed de hoc videbimus. exeamus modò, quod vt meliore tempore possimus, facit e Adriatico mari Dolabella, z f freto Siciliensi Curio. Iniecta autem mihi spes quadam est, velle mecum Seu. Sulpi-

x al. reticebo. al. reticebis. vet. exciteс, al. reticeret. Bos. reticenter al. reticet. & reticent.

y L. etiam quia sest.

a al. etiámque occupatior. De Q. Fr.

b L. de Q. F. al. de Q. Fr. fit à me sedulo: sic Bos.

c al. quàm m.

d L. nec tamen me in acie.

e L. aut in alio loco simili, siue in oppidulo f.

e L. Adriano mari Dolabella, f al. Freto Curio.

Sulpicium colloqui. ad eum misi Philotimum libertum cum literis. si vir esse volet, praeclara συνουσία. sin autem: erimus nos, qui solemus. Curio mecum vixit, iacere Caesarem putans offensione populari, Siciliaeque diffidens, si Pompeius nauigare coepisset. Quinctum puerum accepi vehementer. auaritiam video fuisse, & spem magni congiarij. Magnum hoc malum est. sed scelus illud, quod timueramus, spero nullum fuisse. hoc autem vitium puto te existimare non *g* nostra indulgentia, sed à natura profectum: quem tamen nos disciplina regimus. De Oppiis *h* Veliensibus quid faciat, cum Philotimo videbis. Epirum, nostram putabimus: sed alios cursus videbamur habituri.

g L. à nostra.
h L. Veliensib.

CICERO ATTICO, S. 7

ET res ipsa monebat, & tu ostenderas, & ego videbam, de his rebus, quas intercipi periculosum esset, finem inter nos scribendi fieri tempus esse. sed cùm ad me saepe mea Tullia scribat, orans vt, quid in Hispania geratur, exspectem, & semper adscribat, idem videri tibi, idq; ipse etiam ex tuis literis intellexerim: non puto esse alienum, me ad te, quid de ea re sentiam, scribere. Consilium istud tunc esset prudens, vt mihi videtur, si nostras rationes ad Hispaniensem casum accommodaturi essemus: *i* quod fieri dicitis oportere. necesse est enim aut, id quod maximè velim, pelli istum *k* ab Hispania aut trahi id bellum aut istum, vt confidere videtur, apprehendere Hispanias. Si pelletur: quàm gratus, aut quàm honestus tum erit ad Pompeium noster aduentus, cùm ipsum Curionem ad eum transiturum putem? *l* si trahitur bellum: quid exspectem? aut quamdiu? relinquitur, vt, si vincimur in Hispania, quiescamus. id ego contrà puto. istum enim victorem magis relinquendum puto, quàm victum: *m* & dubitantem magis, quàm fidentem suis rebus. nam caedem video, si vicerit, & impetum in priuatorum pecunias, & exsu

i v. c. quod fieri necesse est enim &c.
k q. v. c. ad Hispaniam, non placet.
l L. sin tr. al. protrahitur.
m L. & cōfidētē magis, quàm diffidētem suis re.

exsulum reditum,& tabulas nouas, & turpissimorum honores, & regnum, non modò Romano homini, sed ne Persæ quidem cuiquam tolerabile. 2 n Tacita esse poterit in id dignitas nostra? Pati poterunt oculi, me cum Gabinio sententiam dicere?& quidem illum rogari prius? præsto esse clientem tuum Cœlium, * Catuli Plaguleium, ceteros?Sed cur inimicos colligo, qui meos necessarios à me defensos nec videre in curia sine dolore, nec versari inter eos sine dedecore potero? o Quòd si ne id quidem est exploratum, fore vt mihi liceat (scribunt enim ad me amici eius, me illi nullo modo satis fecisse, quòd in senatum non venerim) taménne dubitemus, an ei nos etiam cum periculo vēditemus, quicum cōiuncti ne cum præmio quidem voluimus esse?Deinde hoc vide, non esse iudicium de tota contentione in Hispaniis. nisi fortè, his amissis, arma Pompeium abiecturum putas, cuius omne consilium Themistocleum est. Existimat enim, qui mare teneat, eum necesse rerum poteri. Itaque qui nunquam egit, vt Hispaniæ per se tenerentur, naualis apparatus ei semper antiquissima cura fuit. Nauigabit igitur, cùm erit tempus, maximis classibus, & ad Italiam accedet, In qua nos sedentes quid erimus? Nam medios esse iam non licebit. classibus aduersabimur igitur? 3 Quod malum * maius, p scilicet tantum? denique quid turpius? 4 q Annibal hic in absenteis, solus tuli scelus, eiusdem cum Pompeio, & cum reliquis principibus non feram? Quòd si iam misso officio, periculi ratio habenda est, ab illis est periculum, si peccaro, ab hoc, si rectè fecero. nec vllum in his malis consilium periculo vacuum inueniri potest,

n L. Tacita esse poterit indignitas nostra?
* al. C. Ateij ver. Cateli al. Cateij.
o L. Quid si ne id q. est explor. fore, vt m. liceat?
* al. malus scilicet tantum?deniq; an quid turpius? Bos. Malleus. scilicet tātū?al. quod malū scilicet maius, aut tantum denique quid turpius? al. quod malū scilicet tantum: denique quid turpius?
p L. seu tantum?
q L. An qu validè hic absentis solus tuli scelus: eiusdē &c. Faër. annis ab-
9 hac nouē

absentis Pantagath. Annibalis huius absens solus tuli scelus ... et. an inualidè hunc absentis solus furi scelus: Bos. an in ual... arcentis solus tuli scelus: Turneb. Anni vlade hic in ab... de tuli scelus: al. An cuius inualide hinc absenti solus t...

vt non sit dubium, *r* quin cum periculo fugiamus, quòd fugeremus etiam cum salute. Non simul cum Pompeio mare transierimus? omnino non potuimus. Exstat ratio dierum: sed tamen 5 (fateamur enim, quod est: *s* ne condamus quidem, vt possimus) fefellit ea res, quæ fortasse non debuit: sed fefellit. pacem putaui fore: quæ si esset iratum mihi Cæsarem esse, cùm idem amicus esset Pompeio, nolui. 6 Senseram enim, *t* quàm iidem essent, hoc *v* veritus, in hanc tarditatem incidi. Sed *x* assequar omnia, si propero: si cunctor, amitto. Et tamen, mi Attice, auguria quoque me incitant quadam spe non dubia, non hæc collegij nostri *y* ab Appio, sed illa Platonis de tyrānis nullo enim modo posse video stare istum diutius, quin ipse per se, etiam languentibus nobis, concidat: *z* quippe qui florenteis ac nouos, vt vti diebus ipsi illi egenti, ac perditæ multitudini in odium acerbissimum venerit: qui duarum rerum simulationem tam citò amiserit, mansuetudinis in Metello: diuitiarum, *a* in ærario. Iam, quibus vtatur vel sociis, vel ministris, si ij prouincias, si remp. regent, quorum nemo duos menses potuit patrimonium suum gubernare: non sunt omnia colligenda, quæ tu acutissimè *b* prospicis; sed tamen ea pone ante oculos. iam intelliges, id regnum, vix semestre esse posse. Quòd si me fefellerit: feram, sicut multi *c* præclarissimi homines in rep. excellentes tulerunt, 7 nisi fortè me *d* Sardanapali vice in suo lectulo mori malle censueris, quàm *e* exsilio Themistocleo, qui cùm fuisset, vt ait Thucydides, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής, tamē incidit in eos casus, quos vitasset. etsi is erat (vt ait idem) qui τό, τε ἄμεινον, ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα, tamen non vidit nec quomodo Lacedæmoniorum, nec quomodo suorum ciuium inuidiam effugeret, nec, quid Artaxerxi polliceretur. Non fuit illa nox tam acerba

r q. v. c. quin turpiter facere cum periculo fugiamus.
s L. ne respondeamus quidē.
t L. quàm idem essēt, al. quàm idem sentirent.
v v. c. verens.
x fort. assequor.
y L. ab Atio,
z L. quippe qui florentissimus, ac nouus, VI VII. dieb. Pantag. viginti diebus.
a v. c in Afranio. non pl.
b L. perspicis.
c L. clarissimi.
d L. Sardanapali vicem in meo lect.
e al. exsulio.

acerba Africano sapientissimo viro, non tam dirus *f* ille Sullanus callidissimo viro, C. Mario, si nihil vtrumque eorum fefellisset. Nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quòd diximus: *g* nec fallit, nec aliter accidet. corruat iste necesse est, aut per aduersarios, aut ipse per se:qui quidē sibi est aduersarius vnus acerrimus. id spero viuis nobis fore. quamquā tempus est nos de illa perpetua iam, non de hac exigua vita cogitare. sin quid acciderit maturius: haud sanè mea multùm interfuerit, vtrū factum videam, an futurum esse multò antè viderim. Quæ cùm ita sint, non est committendum, vt iis paream, quos contra me senatus, ne quid resp. detrimenti acciperet, armauit. Tibi sunt omnia commendata: quæ commendationis meæ, pro tuo in nos amore, non indigent *h* ne hercule ego quidem reperio, quid scribam. sed eo enim φιλοσοφεῖν. etsi nihil vmquam tam fuit scribendum, quàm nihil mihi vmquam ex plurimis tuis iucūditatibus gratius accidisse, quàm quòd meam Tulliam suauissimè, diligentissiméque coluisti. Valde eo ipsa delectata est: ego autem non minus: cuius quidē virtus mirifica. quomodo illa fert publicam cladem? quomodo domesticas tricas? quā tus autem animus in discessu nostro? *i* στοργῆς sit summa συμπάθεια. tamen eos rectè facere, & bene audire vult. Sed hac super re nimis, ne meam ipse συμπάθειαν deuocē. Tu, si quid de Hispaniis certius, & si quid aliud dum adsumus, scribes: & ego fortasse discedens dabo ad te aliquid: eo etiam magis: quòd Tullia te non putabat *k* ex Italia hoc tempore. Cum Antonio item est agendum, vt cum Curione Melitæ me velit esse: *l* huic bello nolle interesse. eo velim tam facili vti possem, & tam bono in me, *m* quàm Curio. Is ad Misenum v I. Non. venturus dicebatur: id est hodie. Sed præmisit mihi odiosas literas hoc exemplo.

f v. c. ille dies Syllanus call. L. dies ille Sullá. call.
g L. nec nos fallit.
h Lāb. nec mehercule ego q.
i L. est στοργὴ. est summa συμπ. tamen &c. & ita v. c. al. summæ licet ta mē nos rectè al. non rectè.
k al. hoc tē pore ex Italia.
l L. huic bello non int. al. huic bello nolit int.
m L. quàm Curione. Is.

ANTONIVS TRIBVNVS PL. PROPR. CICERONI IMP. S. 8

NIsi te valde amarem, & multò quidem plus, *n* quàm tu putas, non extimuissem rumorem qui de te prolatus est, cùm præsertim falsum esse existimarē. sed quia te nimio plus diligo, nō possum dissimulare, mihi famā quoque, quamuis sit falsa, *o* magi, esse. *p* te iturum trans mare, credere non possum, cùm tanti facias Dolabellam, & Tulliam tuam, fœminam lectissimam, tantique ab omnibus nobis fias: quibus, mehercule, dignitas, amplitudoque tua pœnè carior est, quàm tibi ipsi. Sed tamen non sum arbitratus esse amici, nō commoueri etiā improborum sermone, atque eò feci studiosiùs, quòd iudicabam, duriores parteis mihi impositas esse ab offensione nostra: quæ magis à ζηλοτυπίᾳ mea, quàm ab iniuria tua nata est. Sic enim volo te tibi persuadere, mihi neminem esse cariorē te, excepto Cæsare meo, méque illud vnà iudicare, Cæsarem maximè in suis M. Ciceronem reponere. Quare, mi Cicero, te rogo, vt tibi omnia integra serues, eius fidem improbes, qui tibi, vt beneficiū daret, prius iniuriam fecit; contrà, *q* ne profugias, qui te, etsi non amabit (quod accidere nō potest) tamen saluum, amplissimúmque esse cupiet. Dedita opera ad te Calpurniū, familiarissimū meum, misi, vt mihi magnæ curæ tuam vitam, ac dignitatem esse scires. Eodem die à Cæsare * Philotimus literas attulit hoc exemplo.

n al. quàm putas.

o L. magnæ curæ esse.

p al. te transiturum mare, cred.

q L. ne ab eo profugias.

* al. Philotimus attulit.

r L. iudicarem.

s v. c. beniuol. al. & à te pro nostra beneuolentiæ.

t v. c. proclinata.

* al. commodo conscius ris, nec fortunæ obsecutus videberis.

CAESAR. IMP. M. CIC. IMP. S. 9.

ETsi te nihil temere, nihil imprudēter factur ū *r* iudicarā, tamen permotus hominum fama, scribendū ad te existimaui, *s* & pro nostra beneuolentia petendū, ne quò progredereris *t* inclinata iā re, qua integra etiā progrediendum tibi non existimasses. námque & amicitiæ grauiorem iniuriam feceris, & * tibi minùs commodè consulueris, si non

ſi non fortunæ *y* obſecutus videbere, omnia enim ſecundiſſima nobis, aduerſiſſima illis accidiſſe videntur: nec cauſam ſecutus (eadem enim tum fuit, cùm ab eorum conſiliis *x* abeſſe iudicaſti) ſed meum aliquod factum *y* condemnaſſe: quo mihi grauius abs te nihil accidere poteſt. quod ne facias, pro iure noſtræ amicitiæ à te peto. Poſtremò quid viro bono, & quieto, & bono ciui magis conuenit, quàm abeſſe a ciuilibus cõtrouerſiis? Quod nonnulli cùm probarent, periculi cauſa ſequi non potuerunt. tu, explorato & vitæ meæ teſtimonio, & amicitiæ iudicio, neque tutius, neq; honeſtius reperies quidquam, quàm ab omni contentione abeſſe. xv. Kalend. Maias Ex itinere. Vale.

v L. obſecutus eris. al. obſecutus videberis. omn. fort. ſi fortunæ nõ obſecutus videberis.
x L. te abeſſe debere iud.
y L. condẽnaſſe videbere.

Hæc epiſtola, pars eſt ſeptimæ, decima tamen, facilioris diſtinctionis cauſa, numeratur.

CICERO ATTICO, S. 10

ADVENTVS Philotimi (at cuius hominis? quàm inſulſi, & quàm ſæpe pro Pompeio mentientis?) exanimauit omneis, qui mecum erant. Nam ipſe obdurui. *z* dubitauit noſtrum nemo, quin Cæſar itinera repreſſiſſet: volare dicitur: Petreius ſe cum Afranio coniunxiſſet: nihil affert eiuſmodi. Quid quæris? etiam illud erat perſuaſum, Pompeium cum magnis copiis iter in Germaniã per Illyricum feciſſe: id enim αὐθεντικῶς nuntiabatur. Melitam igitur, opinor, *a* capeſſemus, dum, quod in Hiſpania: quod quidem propemodum videor ex Cæſaris literis, ipſius voluntate facere poſſe: qui negat neque honeſtius, neque tutius mihi quidquam eſſe, quàm ab omni contentione abeſſe. Dices, *b* Vbi ille ergo tuus animus, quẽ proximis literis? Adeſt, & idem eſt. Sed vtinã de meo ſolùm capite decernerem. lacrymæ meorũ me interdum molliũt, precantiũ, vt de Hiſpaniis exſpectemus. M. Cælij quidem epiſtolam, ſcriptam miſerabiliter, *c* quæ hoc idem obſecraret, vt exſpectarem: ne fortunas meas, ne vnicam filiam, ne meos omneis tam

z al. dubitabat.
a v. c. capeſſamus.
b L. Vbi ergo tuus ille animus.
c v. c. cùm hoc idẽ ſoqua h.

tam temere proderem, non sine magno fletu legerunt pueri nostri. etsi meus quidem est, fortior, eoq; ipso vehementiùs commouet, nec quidquã, nisi *d* de dignatione laborat. Melitam igitur. deinde, *e* quod videbitur. Tu tamen etiam nũc mihi aliquid literarum, & maximè siquid ab Afranio. Ego, si cum Antonio locutus ero, scribam ad te, quid actum sit. ero tamen in credendo, vt mones, cautus. nam occultandi ratio cùm difficilis, tum etiam periculosa est. Seruium exspecto ad Nonas: *f* & adiicit à Postumia: sed & Seruij filij. Quartanam leuiorem esse gaudeo. Misi ad te Cœlij etiam literarum exemplum. Vale.

d fo. de dignitate lab.
e L. quò videb.
f L. eum allicit Pistumia: sed & Seruius filius. Quar. al. & adicit ita Posthumia & Seru. filius. al. filio.

COELIVS CICERONI S. II

EXANIMATVS tuis literis, quibus te nihil nisi triste cogitare ostẽdisti, neq; id, quod esset perscripsisti, neque nõ tamẽ, quale esset, quod cogitares, aperuisti, has ad te illico literas scripsi. Per fortunas tuas, Cicero, per liberos te oro, & obsecro, nequid grauius de salute, *g* & incolumitate tua consulas. nam deos, hominésq; amicitiámque nostram testificor, me tibi prædixisse, neque temere monuisse: sed postquam Cæsarem conuenerim, sententiámque eius, qualis futura esset, parta victoria, cognorim, te certiorem fecisse. Si existimas, eandem rationem fore Cæsaris in dimittendis aduersariis, & cõditionibus ferendis, erras. nihil nisi atrox, & sæuum cogitat, atque etiam loquitur. iratus senatui exiit. His intercessionibus planè incitatus est. non mehercule erit deprecationi locus. Quare si tibi tu, si filius vnicus, si domus, si spes tuæ reliquæ tibi * caræ sunt: si aliquid apud te nos, si vir optimus, gener tuus, *h* valet: eorum fortunã non debes velle conturbare, vt eam causam, in cuius victoria salus nostra est, *i* odisse aut relinquere cogamur: aut impiam cupiditatem contra salutem tuam habeamus. Denique illud cogita:

g v. c. & incolumitate t.
* al. curæ.
h L. valemus.
i al. aut odisse, aut rel.

cogita: *k* quod offensæ fuerit, in ista cunctatione te subisse. nunc te contra victorem facere, quem dubiis rebus lædere noluisti, & ad eos fugatos accedere, quos resistenteis sequi nolueris, summæ stultitiæ est. Vide ne dum pudet te parum optimatem esse, parum diligenter, quod optimum sit, eligas. Quod si totū tibi persuadere non possum, saltem, dum, quid de Hispaniis agamus, scitur, exspecta: quās tibi nuntio aduentu Cæsaris fore nostras. Quam isti spem habeāt, amissis Hispaniis, nescio. Quod porrò tuum consilium sit, ad desperatos accedere, non medius fidius reperio. Hoc, quod tu non dicendo mihi significasti, Cæsar audierat, ac simulátque, AVE mihi dixit, statim, quid de te audisset, exposuit. Negaui me scire, tamen ab eo petiui, vt ad te literas mitteret, quibus maximè ad remanēdum commoueri posses. Me secum in Hispaniā ducit. nam, nisi ita faceret, ego prius, quàm ad vrbem accederem, vbicumque tu esses, ad te *l* percurrissem, & hoc à te præsens contendissem, atque omni vi te retinuissem. Etiam, atque etiam, Cicero, cogita, ne te, tuósque omnei, funditus euertas: *m* ne te sciens, prudénsq; eò dimittas vnde exitum vides nullū esse. Quòd si te aut voces optimatium commouent, aut nonnullorum hominum insolentiam, & iactationē ferre non potes, eligas censeo aliquod oppidum, vacuum à bello, dum hæc decernuntur: quæ iam erunt cōfecta. Id si feceris: & ego te sapienter fecisse iudicabo, & Cæsarem non offendas. Vale.

k al. quod offensæ fuerit in ista cūctatione, te prius subisse.

l v.c. percurrissem.

m al. nec te.

CICERO ATTICO, S.

NE cæcum, qui hæc antè non viderim! Misi ad te epistolam Antonij: *n* &, cùm ego sæpissimè scripsissem nihil me contra Cæsaris rationes cogitare: meminisse me generi mei, meminisse amicitiæ: potuisse, si aliter sentirē, esse cum Pōpeio: me autem, quia cum lictoribus inuitus cursarem, abesse

n fort. Et cū ego sæp.

abesse velle, nec idipsum certum etiam nunc habere: vide, a quàm ad hæc τυραννικῶς. Tuum consilium quàm verum est. Nā qui se mediū esse vult, in patria manet: qui proficiscitur, aliquid de alterutra parte iudicare videtur. Sed ego is non sum, qui statuere debeam, iure quis proficiscitur, nécne. Parteis mihi Cæsar has imposuit, neq; ē omnino discedere ex Italia paterer. quare parui refert, me probare cogitationem tuam, si nihil tamen tibi remittere possum. Ad Cæsarē mittas, cēseo, & ab eo hoc petas. nō dubito, quin impetraturus sis, cū præsertim te amicitiæ nostræ rationem habiturū esse pollicearis. Habes σκυτάλην λακωνικήν. omnino excipiā hominē. Erat autē v. Non. venturus vesperi, id est, hodie. Cras igitur ad me fortasse veniet. tētabo, o audeā nihil properare. missurum me ad Cæsarem p clamabat, cum paucissimis alicubi occultabor. Certè hinc istis inuitissimis euolabo, atque vtinam ad Curionem. q σύνες ὅ τοι λέγω. Magnus dolor accessit. efficietur aliquid dignum nobis. δυσπνοια tua mihi valde molesta. medere, amabo, dū est ἀρχή. De Massiliensibus gratæ tuæ mihi literæ. quæso, vt sciam quidquid audieris. r Ocellam cuperem, si possem palàm: quod à Curione effeceram Hic ego Seruium exspecto. Rogor enim ab eius vxore, & filio: & puto opus esse. Hic tamen Cytheridem secum lectica aperta portat: altera vxorem. Septem præterea coniunctæ lecticæ amicarum s hæ sunt amicorum. Vide quā turpi leto pereamus. Et dubita si potes, quin ille seu victus, seu victor redierit, t eadem facturus sit. z Ego verò v vehiculo si nauis non erit, eripiam me ex istorum x parricidio Sed plura scribam, cùm illum conuenero. Iuuenem nostrum non possum nō amare: sed ab eo nos non amari planè intelligo. Nihil ego vidi tam ἀνηθοποίητον, tam auersum à suis, tam nescio quid cogitans. vim incredibilem molestiarum! sed erit curæ, & est, vt regatur. mirum est enim ingenium. ἠθους ἐπιμελητέον.

o L. audeā ne prop.
p L. clamabo,
q al. σύνες ὅ, τι λέγω al. σύνετε σοι λέγω.
r sic q. v. c. al. Siciliam & ita L.
s v. c. ex sunt
t v.c. & L. eadem fact.
v L. vel, linticulo, al. velvtriculo,
x L. parricidio.

CICE

CICERO ATTICO, S. 13

OBSIGNATA iam epistola superiore, non placuit ei y dare, cui constitueram, quod erat alienus Itaque eo die data non est. Interim venit Philotimus, & mihi ad te literas reddidit: quibus quæ de fratre meo scribis, sunt ea quidem parum firma, 1 sed habent nihil ὕπουλον, nihil fallax, nihil non flexibile ad bonitatem nihil, quod non quò velis, vno sermone possis perducere. ne multa, omneis suos, etiam quibus irascitur crebriùs, tamen caros habet: me quidem seipso cariorem. Quòd de puero aliter ad te scrisit, & ad matrem de filio, non reprehendo. 2 a De iuuene, & de sorore, quæ scribis, molesta sunt: eóq; magis: quòd ea tēpora nostra sunt, vt ego his mederi nō possim. Nā certè mederer: sed, quibus in malis & qua in desperatione rerum simus, vides. Illa de ratione nummaria nō sūt eiusmodi, (sæpe enim audio ex ipso) vt non cupiat tibi præstare b & in eo laboret. sed, si mihi Q. Axius in hac mea fuga LLS. XIII. non reddit, quæ dedi eius filio mutua, & vtitur excusatione temporis, si Lepta, si ceteri: soleo mirari de nescio c queis LLS. XX. cū audio ex illo, se vrgeri. Vides enim profectò angustias. curari tamen ea tibi vtiq; iubet. An existimas, illum in isto genere d lentulū, aut restrictū? nemo est minùs. De fratre satis de eius filio, indulsit illi quidem suus pater semper: sed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem suorum. ferocem fortasse, e & arrogantem, & infestum facit. Itaque habet hæc quoque quæ nascuntur ex indulgentia: sed ea sunt tolerabilia. Quid enim dicam, f hac iuuentute? ea verò, quæ mihi quidem, qui illum amo, sunt his ipsis malis, g in queis sumus, miseriora, non sunt ab obsequio nostro. * nam suas radices habent, quas tamen euellerem profectò, si liceret, Sed * ea omnia mihi sunt patienda. Ego meum facilè teneo. nihil est enim eo tractabilius. cuius quidem

y v. c. dari.

a al. De itinere, & de sor. v. c. De itine, & de s. al. De Irene, al. De Itme, Bos. δεῖ πλῆ. ιης ἐπ

b fort. nec in eo laboret. al. laborat.

c v. c. quis

d L. lentum

e L. atque arrogantē.

f fort. de hac.

g v. c. inquis.

* Bos. non suas.

* Bos. ea tēpora sunt vt omnia.

misc

misericordia languidiora adhuc consilia cepi : & quo ille me * fortiorem vult esse, eò magis timeo, ne in eum existam crudelior. Sed Antonius venit heri vesperi. Iam fortasse ad me veniet: aut ne id quidem quoniam scripsit, quid fieri vellet. Sed scies continuò quid actum sit. Nos iam nihil nisi occultè. De pueris quid agam ? paruóne nauigio committam? Quid mihi animi in nauigando censes fore? Recordor enim, æstate cum ille Rhodiorû ἀφράκτῳ nauigâns, quam fuerim sollicitus. Quid duro tempore anni actuariolo fore censes? ô rem vndique miseram? Trebatius erat mecû, vir planè, & ciuis bonus. quæ ille monstra Dij immortales? etiámne Balbus in senatum venire cogitet? Sed ei ipsi cras ad te literas dabo. Vestenum mihi amicum, vt scribis, ita puto esse cum eo, quòd ἀσπουδάστως ad me scripserat de nummis curandis, θυμικώτερον h erat id tu, si ille aliter acceperit, ac debuit lenies. Monetali autê adscripsi, quòd ille ad me proconsuli. sed quoniam est homo, & nos diligit, ipse quoque à nobis diligatur. Vale.

* Bos. certiorem.

h L. eram iocatus. id tu, al. erat iocatus.

CICERO ATTICO, S. 14

QVIDNAM mihi futurum est? aut quis me nô solum infelicior, sed iam etiam turpior? i Nominatim de me sibi * imperatum dicit Antonius, nec me tamen ipse adhuc viderat, sed hoc Trebatio narrauit. Quid agam nunc, cui nihil procedit: cadúntq; ea, quæ diligentissimè sunt cogitata, teterrimè? Ego enim Curionem nactus, omnia me consecutum putaui. is de me ad Hortêsiû scripserat. Rheginus erat totus noster, huic nihil suspicabamur i cû hoc mari negotij fore. Quò me nunc vertã? vndique custodior, sed satis lacrymis. * παραλευστέα igitur, & occultè in aliquam onerariam corrependum non committendum, vt etiam compacto prohibiti videamur. Sicilia petenda: quàm si erimus nacti, maiora quædam consequemur. sit modò rectè in Hispaniis : quamquam de ipsa

* al. imperaturû al. impetraturum al. impetratum.

i v c. cùm hoc mare.

* Bol. παραρρυπτέον.

ipsa Sicil. ã vtinã sit verum: sed adhuc nihil secundi. Concussus Siculorum ad Catonem dicitur factus: orasse, vt resisteret: omnia *k* pollicitus commotum illum, *l* delectum habere cœpisse non credo vt est luculentus auctor, potuisse certè *m* tenere illam prouinciam scio. Ab Hispaniis autem iam audietur. Hic nos C. Marcellum habemus *n* eadẽ de re cogitantem, aut bene simulantem: quamquã ipsum nõ videram, sed ex familiarissimo eius audiebam, Tu quæso si quid habebis noui. ego, si quid moliti erimus, ad te statim scribam. *o* Q. filium seueriùs adhibebo. vtinam proficere *p* possem. Tu tamen eas epistolas, quibus asperius de eo scripsi, aliquando concerpito, ne quando quid emanet: ego item tuas. Seruium exspecto, nec ab eo quidquam ὑγιές. Scies, quid *q* erit sine dubio errasse nos, confitendumest. at semel? at vna in re? immò omnia quo diligentiùs cogitata, eo facta sunt imprudentiùs. Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ. In reliquis modò ne ruamus Iubes enim profectionem meam prouidere. Quid prouideam? ita patent omnia, quæ accidere possunt, vt, ea si vitem, sedendum sit cum dedecore, & dolore. si negligam: periculum est, ne in manus incidam perditorum. Sed vide, quantis in miseriis simus. optandum interdum videtur, vt aliquã accipiamus ab istis, quamuis acerbam iniuriam, vt tyranno in odio fuisse videamur. Quod si nobis is cursus, quem speraram, pateret: effecissem aliquid profectò, vt tu optas. & hortaris, dignum nostra mora. sed mirificæ sunt custodiæ & * quidem ille ipse Curio suspectus. Quare vi, aut clam agendum est. *t* etsi vi fortè, ne cum tempestate: clam autem cũ istis in quo si quod σφάλμα, vides, quàm *v* turpe est trahimur, ne fugiendum, si quid violétiùs. De Cœlio sæpe mecum agito, nec, si quid habuero tale, dimittam. Hispanias spero firmas: sse. Massiliensium factum cùm ipsum per se luculentũ est

k v. c. pollicitos.
l L. delectũ.
m v. c. teneri.
n L. eadem.
o q. v. c. Q.
p tor. possim.
q L. quid quid erit. al. quod erit.
r L. iubes de profectione mea prouidere.
s tor. periculum sit, ne in man.
* quidem ipse.
t L. vi etsi forte, & c. tẽpestate: clam autem istis.
v L. turpe sit.

est,tum mihi argumento est,rectè esse in Hispaniis. Minus enim auderent, si aliter esset,& sciret. 2 x Nam & vicini,& diligentes sunt. Odium autem rectè animaduertis significatum theatro. Legiones etiam has,quas in Italia assumpsit,alienissimas esse video : sed tamen nihil inimicius, quàm sibi ipse. Illud rectè times,ne ruat. Si desperarit:certè ruet. quo magis efficiendum aliquid est. fortuna velim y meliori, animo Cœliano. sed primum quidque,quod qualecumq; erit,continuò scies. Nos iuueni,vt rogas suppeditabimus:& Peloponnesum ipsam sustinebimus. est enim z indoles, a modò aliquid hoc sit 3 ἦθος AKIMOΔON. Quod si adhuc nullum est, esse tamen potest.aut ἀρετὴ non est διδακτή : quod mihi persuaderi non potest. Vale.

x I. Nam & victi, & διειλοὶ· gen re sunt al. ná & victi & diligentes sunt.
y al. melior e
z v.c. indo lens,
a I. modò aliquod in sit ἦθος ἀκιμώλιον. al. ἀκίβδηλον.al. ἀγχίμολον.al. ἀκίμον.al. ἀκίσιμον, for. ἀκίμωτον.

CICERO ATTICO S. 15

EP.STOLA tua, gratissima fuit meæ Tulliæ , & mehercule mihi semper secum a aliquid afferunt tuæ literæ. Scribes igitur:ac si quid ad spē poteris, ne dimiseris. Tu Antonij leones pertimescas caue. Nihil est illo homine iucundius. Attende πρᾶξιν πολιτικήν. Euocauit literis è municipiis denos:& IIII. viri venerunt ad villam eius manè. Primùm dormiit 1 ad H. III. deinde cū esset nuntiatum venisse Neapolitanos,& Cumanos(his enim est Cæsar iratus)postridie redire iussit : lauari se velle.& περὶ κοιλιολυσίαν γίνεσθαι. Hoc b heri effecit, hodie in Aenariam transire constituit.; exulibus reditum pollicetur. Sed hæc omittamus; de nobis aliquid agamus. Ab Axio accepi literas de Tigone gratum. Vectenū diligo,Vestorio reddidi. Seruius prid Non. Maij Minturnis mansisse dicitur,hodie in Liternino mansurus apud C.Marcellū. Cras igitur nos maturè videbit,mihiq; dabit argumentum ad te epistolæ. Iam enim non reperio,quid tibi scribam. Illud admiror,quòd Antonius

a v.c. aliquam aff. for. ἀλυπίαν. aliquam aff. & ita Bos.
b v.c. here.

nius ad me ne nunciũ quidẽ. cũ præsertim me valdè obseruarit, videlicet (aut aliquid atrocius de me imperatum est) coràm negare mihi non vult: quòd ego me rogaturus eram, nec, si impetrassem, crediturus. Nos tamen aliquid excogitabimus, Tu quæso, si quid in Hispaniis. iam enim poterit audiri: c & omnes ita exspectant, vt, si recte d fuerit, nihil negotij futurum putent. Ego autem, nec retentis his, confectam rẽ puto, neq; amicis desperatam. Silium, & Ocellam, & ceteros credo retardatos. Te quoque à Curtio impediri video Etsi vt opinor, e habes 2 Scytha ἄνευ. O vitam miseram maiusque malum tandiu timere, quàm est illud ipsum, quod timetur!

c al. & omnes ista.
d q. v. c. fuerint, nõ pl.
e 1. habes. κι ἀηκαίτου O vitam.
m videtur. 18. adu. c. 9.

CICERO ATTICO, S. 16

SERVIVS, vt antea scripsi cùm venisset Non. Maiis postridie ad me venit. Ne diutiùs te teneam, nullius consilij exitum inuenimus. Nũ quã vidi hominem perturbatiorem metu. neque hercule quidquam timebat, quod non esset timendũ: illum sibi iratum hunc non amicum horribilem vtriusque victoriam, cùm propter alterius crudelitatem, alterius audaciam, tum propter vtriusque difficultatèm pecuniarũ, qua * frui. nusquam, nisi ex priuatorum bonis, posset. Atque hęc ita multis cũ lacrymis loquebatur, vt ego mirarer, eas tam diuturna miseria non exaruisse. Mihi quidem etiam lippitudo hæc, propter quam non ipse ad te scribo, sine vlla f lacryma est, sed sępius odiosa est propter vigilias. Quamobrem quidquid habes ad consolandum collige: & illa scribe, non ex doctrina, neque ex libris (nam id quidem domi est) sed nescio quomodo g imbecillior est medicina, quàm morbus. Hæc potius h conquire de Hispaniis, de Massilia. Quæ quidem satis bella Seruius affert: qui etiam de duabus legionibus luculentos auctores esse dicebat. Hæc igitur si habebis, & talia: & quidem paucis diebus aliquid audi-

* Bos. erui.
f v. c. lacryma' st.
g v. c. imbecillior est.
h v. c. cõquire.

audiri necesse est. Sed redeo ad Seruium. Distulimus omnino sermonem in posterum. sed *i* tardus ad exeúdum: multo se in suo lectulo malle, quidquid foret. odiosus scrupulus de filij militia Brúdisina. Vnum illud firmißimè asseuerabat, si damnati restituerentur, *k* in exilium se iturum. Nos autem ad hæc, *l* & ipsum certò fore, & quæ iã fiebant, non esse leuiora: multáque colligebamus. Verùm ea non animum eius augebant, sed timorem, vt iam celandus magis de nostro consilio, quàm ad idem videretur. quare in hoc non multum est. Nos à te admoniti, de Cœlio cogitabimus.

i quidam libri vulg. tardius mendosè.
k L. in exsulium.
l L. & idipsũ certè fore.

CICERO ATTICO, S. 17

SERVIVS cùm esset apud me, Cephalio cùm tuis literis VI. Id. venit, quæ nobis magnam spẽ attulerunt meliorum rerum de octo cohortibus (etenim hæ quoque, quæ in his locis sunt, labare dicuntur.) Eodem die Funisulanus à te attulit literas, in quibus erat confirmatius idem illud. Ei de suo negotio respondi cumulatè cum omni tua gratia adhuc non satisfaciebat. Debet autem mihi multos nummos, nec habetur locuples: nũc ait se * daturum: cui * expẽsum tulerit, morari tabellariis, *m* si apud te esset, quà satisfecisses, dares. quantum sit, Eros Philotimi tibi dicet. Sed ad maiora redeamus. Quod optas, Cœlianum illud maturescit. Itaque torqueor, vtrum ventum exspectem Vexillo opus est. conuolabunt. Quòd suades, vt palàm prorsus assentior. Itaq; me profecturum puto. Tuas tamen interim literas exspecto, Seruij consilio nihil expeditur. Omnes captiones in omni sententia occurrunt. Vnũ C Marcello cognoui timidiorem: quem cos. fuisse pœnitet, ὦ πολλῆς ἀγεννείας: qui etiam Antonium cõfirmasse dicitur, vt me impediret, *n* quod ipse, credo, honestius. Antonius autẽ VI. Id. Capuã profectus est. ad me misit, se pudore deterritũ ad me nõ ve-

* al. daturũ
* vet. expensus Bos. expensos tulerit moram in tabellariis si apud te esset, quia satisfecisset dares.
m L. si quid apud te esset, & aliquà satisfecisset, dares.
n L. quo ipse cr.
n v. c suscen eæ p.

venisse,quod me sibi *o* succensere putaret. Ibitur igitur, & ita quidem vt censes,nisi cuius grauioris personæ suscipiendæ spes erit antè oblata,sed vix id erit tam citò. Halienus autem prætor putabat, aliquem, si ego non, ex collegis suis. quiuis licet, dum modò aliquis.De sorore , laudo. De Q. puero,datur opera. spero esse meliora. De Quincto fratre,scito eum nō mediocriter laborare de * vsura : sed adhuc nihil à L.Egnatio expressit. Accius *p* de XII, millibus pudens. Sæpe enim * adscripsit, vt Gallio,quantum is vellet darem.Quod si non scripsisset,possemne aliter? & quidem sæpe sum pollicitus,sed tantùm voluit citò. me verò *q* adiuuaret his in angustiis. *r* Sed tu istos, verùm aliàs.*s* Te à quartana liberatum gaudeo,itémque Piliam. ego,dum panes, & cetera in nauem parãtur,excurro in Pompeianum. Vecteno velim gratias,*t* quòd studiosus.si quemquam nactus fueris, qui perferat,literas des ante quã discedimus Vale.

* al.versura
p L.de XIII.
* al.ad me scripsit.
q q.v.c.& L.adiuuarent his.
r L. Sed dij istos.M.al.& Victor seductos.
s L.Te quartana lit-
t L.quòd studiosus sit, si q.

CICERO ATTICO, S. 18

COMMODVM ad te dederam literas de pluribus rebus,cùm ad me bene manè Dionysius fuit. cui quidem ego non modò placabilem me præbuissem, sed totum remisissem,si venisset.qua mente tu ad me scripseras. Erat enim sic in tuis literis, quas Arpini acceperam,eum vẽturum,factúrumque quod ego vellem. Ego volebam autẽ, vel cupiebam eum potiùs esse cũ nobiscum.Quod quia planè,cùm in Formianum venisset , præciderat , asperius ad te de eo scribere solebam. at ille perpauca locutus , hanc summam habuit orationis. *v* vt ignoscerem : se rebus suis impeditum, nobiscum ire non posse. Pauca respondi *x* magnũ accepi dolorẽ:intellexi fortunã ab eo nostram despectam esse. Quid quæris?fortasse miraberis : in maximis horum tẽporum dolorib.hunc scito esse. Velim.vt tibi amicus sit.Hoc cùm tibi opto,*y* opto vt beatus sis. eris enim tamdiu.Consilium nostrũ spero ꝙ vacuum periculo fore. Nã & dissimu-

v L.vt sibi ignoscerem
x L. magnũ dolorem accepi:
y L. opto vt beatus sit.
ζαλιν δωων ἀσφαλὲς

a v.c.acerrimè ad seruabimus. for obseruauimus. fo.adseuerauimus. a l.non acerrimè obseruabimus. b L.a.d. c L.postridie conuenire (hæc. d L. quam accepi simul & in Cumanum veni eodem die: al. simul vt in Cumanũ. e for.Sed dũ red. f L.& ad T. g L.deuerterat. h v c & nouum morbum r.for. & non modò veterem morbum remouisti,sed etiam grauedinem: al.& nedum morbum remouisti,sed etiã &c. * Lips.bellè cetera eiusque in me.

lanimus 1 &, vt opinor,*a* acerrimè obseruabimus. nauigatio modò sit,qualem peto Cetera,quæ quidem consilio prouideri poterunt.canebuntur Tu, dum adsumus,non modò quæ scieris, audierísve, sed etiam, quæ futura prouidebis, scribas velim. Cato,qui Siciliam tenere nullo negotio potuit,& & si tenuisset omnes boni ad eum se contulissent, Syracusis profectus est ante diem VIII. Kal. Maias, vt ad me Curio scripsit. Vtinam quod aiunt, Cotta Sardiniam teneat. est enim rumor. O, si id fuerit, turpem Catonem? Ego vt minuerem suspicionem profectionis,aut cogitationis meæ, profectus sum in Pompeianum *b* ad IIII. Id. vt ibi essem,dum quæ ad nauigandum opus essent, pararentur. Cùm ad villam venissem,ventum est ad me: Centuriones trium cohortium, quæ Pompeii sunt, 2 me velle *c* postridie (hæc mecum Ninnius noster)velle eos mihi se & oppidum tradere. At ego tibi postridie à villa ante lucem,vt me omnino illi ne viderét. Quid enim erat in tribus cohortibus?quid si plures?quo apparatu? cogitaui eadem illa Cœliana, quæ legi in epistola tua, *d* quam accepi. simul in Cumanum veni eodẽ die: & simul fieri poterat,vt tentaremur. Omnem igitur suspicionem sustuli. *e* Sed cùm redeo, Hortensius venerat, *f* ad Terentiam salutatum *g* diuerterat. sermone erat vsus honorifico erga me tamen eum(vt puto)videbo. misit enim puerum se ad me venire. Hoc quidem melius, quàm collega noster Antonius:cuius inter lictores lectica mima portatur. Tu, quoniam quartana cares, 3 *h* & nõ modò morbũ remouisti,sed etiã grauedinẽ:te vegetũ nobis in Græcia siste,& literarum aliquid interea.

CICERO ATTICO, S. 19

PRID. Id. Hortensius ad me venit,scripta epistola. * Vellem cetera eius. quàm in me incredibilem ἐκτένειαν qua quidem cogito vti.Deinde

de Serapion cum epistola tua: quam priusquam aperuissem, dixi ei, te ad me de eo scripsisse antea, vt feceras. Deinde epistola lecta, cumulatissimè cetera. *i* Et hercule hominem probo. nam & doctum & probũ existimo. quin etiam naui eius me, & ipso conuectore vsurum puto. Crebrò refricat lippitudo, non illa quidem perodiosa, sed tamen quæ impediat scriptionem meam. Valetudinem tuam iã confirmatam esse, & à vetere morbo, & à nouis tentationibus, gaudeo. Ocellam vellem haberemus. videntur enim esse hæc paulò faciliora. Nunc quidem æquinoctium nos moratur: quod valde perturbatum erat. id scilicet * cras erit. vtinam idem maneat Hortensius *k* si siquidem adhuc erat, liberalius esse nihil potest. De diplomate admiraris, quasi nescio cuius te flagitij insimularim. Negas enim te reperire, qui mihi id in mentem venerit. Ego autem, quia scripseras, te proficisci cogitare (etenim audieram nemini aliter licere) eo te habere censebam, & quia pueris diploma sumseras. Habes causam opinionis meæ: & tamen velim scire, quid cogites, in primisq; siquid etiam nunc noui est. XVII. kal. Iun.

i q.v.c. Et hercule, hominẽ & doctum, & probum existimo.

* Vet. cras & acras Bos. id si ἄκραις erit Aequinoctiũ ἄκραις mulsis nubibus obductum.

k Lvt quidem adhuc erat lib. Vrs. Horten sio vt quidẽ adhuc erat nihil esse liberalius potest. al. si quidem, vt adhuc erat lib.

CICERO ATTICO, S. 20

TVLLIA mea peperit XIIII. Kal. Iun. puerum ἑπταμηνιαῖον quod ἐυτόκησε, gaudebã. Quod quidem est natum, perimbecillum est. Me mirificè tranquillitates adhuc tenuerunt, *l* atque maiore impedimento fuerunt, quàm custodiæ, quibus asseruor. Nam illa *m* Hortensiana omnia fuere infantia. Ita fiet homo nequissimus. à Saluio liberto deprauatus est. Itaque posthac non scribam ad te, quid facturus sim, sed quid fecerim. Omnes .n. κωρυκαῖοι videntur subauscultare, quę loquor. Tu tamẽ si quid de Hispaniis, siue quid aliud, perge, quęso scribere: nec meas literas exspectaris, nisi cum, quò opto, peruenerimus, aut si quis ex cursu: sed hoc quoque timidè scribo: ita omnia

l atque maiori impedi. m v.c. Hortensiana.

adhuc tarda,& spissa. vt malè posuimus initia, sic cetera sequentur. 1 *n* Formias nunc sequimur eædē non fortasse furiæ persequentur. ex Balbi autē sermone, quē tecum habuit, non probabamus de Melita. Dubitas igitur, quin nos in hostium numero habeat? Scripsi equidē Balbo, te ad me de eius erga me beneuolentia scripsisse, & de suspicione. de altero ei gratias: me purgaui. Ecquem tu hominē infeliciorē? Nō loquor plura, ne te quoq; excruciem. ipse conficior, venisse tempus, cùm iā nec fortiter, nec prudēter quidquā facere possim. Vale.

n L. Furias nunc seq. al. φόρμια nunc sequimur, eodem nos fortasse φορητὰ per sequemur. *o* al. eodem.

M. T. CICERONIS

EPIST. AD T. POMPONIUM Atticum,

LIBER XI.

CICERO ATTICO, S. 1

ACcepi à te signatum libellū, quem Anteros attulerat. *a* ex quo scire nihil potui de nostris domesticis rebus, de quibus acerbissimè afflictor, quòd qui eas dispensauit, neq; adest isthic, neque vbi terrarū sit, scio. Omnē autem spem habeo existimationis, priu atarúmque rerum in tua erga me mihi perspectissima beneuolentia. quā si his temporib miseris,& extremis præstiteris, hæc pericula quæ mihi cōmunia sunt cū ceteris, fortiùs ferā: idq; vt facias, te obtestor, atque obsecro. Ego in Cistophoro, in Asia habeo ad HS. bis, *b* & vicies Huius pecuniæ permutatione fidē nostrā facilè tuebere: quā quidē ego nisi expeditā *c* relinquere putas. é. credens ei, cui tu scis iāpridē minimè credere,

a ex quo nihil scire p.

b v.c.& vicians.

c relinquere me put.

re cõmoratus essem paulisper, nec domesticas res impeditas reliquissẽ. ob eamq; causam seriùs ad te scribo, quòd serò intellexi quid timendũ esset. Te etiã, atque etiã oro, vt me totum tuendũ suscipias: vt si ij salui erunt, quibuscũ sum, vnà cum iis possim incolumis esse, salutémque meam beneuolentiæ tuæ acceptam referre. Vale.

CICERO ATTICO, S. 2

LITERAS tuas accepi pr. Non. Feb. eóque ipso die ex testamento creui hereditatẽ. ex multis meis, & miserrimis curis d est vna enata, si, vt scribis, ista hereditas fidem, & famam meam tueri potest: quam quidem te intelligo etiam siue hereditate tuis opibus defensurum fuisse. De dote quod scribis, per omneis deos te obtestor, vt totam rem suscipias, & illam miseram mea culpa & negligentia tueare meis opibus, si quæ sunt: tuis, quibus tibi molestum non erit, facultatibus: cui quidem deesse omnia quod scribis obsecro te, noli pati In quos enim sumptus abeunt fructus prædiorum? Iam illa HS. LX. quæ scribis, nemo mihi vmquam dixit ex dote esse detracta. numquam enim essem passus. Sed hæc minima est ex his iniuriis, quas accepi, de quibus ad te dolore, & lacrymis scribere prohibeor. Ex ea pecunia, quæ fuit in Asia, partem dimidiam ferè exegi. Tutius videbatur fore ibi, vbi est, quã apud publicanos. Quòd me hortaris, vt firmo sim animo: vellem posses aliquid afferre, quamobrem id facere possem. Sed si ad ceteras miserias accessit, etiam id, quod mihi Chrysippus dixit parari (tu nihil significasti) de domo quis me miserior vno iam fuit? Oro, obsecro, ignosc. non possum plura scribere. quanto mærore vrgear, profectò vides. Quod si mihi cõmune cũ ceteris esset qui videntur in eadẽ causa esse, minor mea culpa videretur, & eò tolerabilior esset. Nunc nihil est, quòd consoletur nisi quid tu efficis: si modò etiam nunc effici potest, vt nequa singulari afficiar calamitate, & iniuria. Tardiùs ad

d L. est vna leuata, si, al. enecta, al. curis spes est vna enata.

te remisi tabellarium, quod potestas mittendi nō fuit. A tuis & nummorum accepi LLS. LXX. & vestimentorum quod opus fuit. Quibus tibi videbitur, velim des literas e nomine meo. Nosti meos f familiareis signum requirēt, aut manum. dices iis, me propter custodias ea vitasse. Vale.

e al. meo nomine.
f v.c. familiaris.

CICERO ATTICO, S. 3

QVID hic agatur, scire poteris ex eo, qui literas attulit: quem diutius tenui, quia quotidie aliquid noui exspectabamus. Neq; nunc mittēdi tamē vlla causa fuit, præter eā, de qua * tibi rescribi voluisti. Quod ad kal. Quinctil. pertinet, quid vellē: vtrumq; g graue est, & tā graui tēpore periculum tantæ pecuniæ, & dubio rerum exitu, 1 ista, quā scribis, * abruptio. Quare vt alia, si hoc vel maximè tuæ fidei, beneuolētiæq; permitto, & illius consilio, & voluntati: cui miseræ consuluissem melius, si tecum olim coràm potiùs, quàm per literas de salute nostra fortunisq; deliberauissem. Quòd negas præcipuum mihi vllū incommodum impēdere: 2 etsi ista res h nihil habet consolationis, tamē etiam præcipua multa sunt, 3 quæ tu profectò i vides grauissima esse, & me facillimè vitare potuisse. 4 Ea tamē erunt * minora, si (vt adhuc factum est) administratione, diligētiáq; tua leuabuntur. Pecunia apud Egnatiū est. sit à me vt est. Neq; n. hoc quod agitur, videtur diuturnū esse posse: vt scire iam possim, quid maximè opus sit. etsi egeo rebus omnib. quòd is quoq; in angustiis est 5 k quicum sumus: cui magnum dedimus pecuniā mutuam, opinantes nobis constitutis rebus eam rē etiā honori fore. Tu, vt antea fecisti, velim si qui erunt, ad quos aliquid scribēdum à me existimes, ipse conficias. Tuis salutē dic. Cura vt valeas: inprimis id quod scribis, omnibus rebus cura, & prouide, ne quid ei desit, de qua scis me miserrimum esse. Idib. Iuniis: ex castris.

* Pantag. voluisti quod ad.
g v.c. graue' st.
* alij abrupto.
h L. nōnihil habet consf.
i L. vides, vt sunt, & gra grauiss. Bos. & grauissima esse & me facillimè
* al. leuiora
k v.c. quicū fuimus: quoi mag.

CICE

CICERO ATTICO, S. 4

ACcepi ab Isidoro literas, & postea datas, binas. ex proximis cognoui, prædia non venisse. videbis ergo, vt sustentetur per te. De Frusinati, si modò futuri sumus, erit mihi res opportuna. Meas literas quòd requiris, impedior inopia rerũ, quas nullas habeo literis dignas: quippe cui nec, quæ accidunt, nec, quæ aguntur, vllo modo probẽtur. Vtinam coràm tecum olim, potiùs, quàm per epistolas.*Hic tua, vt possũ, tueor apud hos:*Cetera Celer. ipse fugi adhuc omne munus, eò mahis, quòd ita nihil poterat agi, vt mihi & meis rebus aptum esset. Quid sit gestum noui, quæris. ex Isidoro scire poteris reliqua nõ videntur esse difficiliora. Tu id velim, quod scis me maximè velle, cures, vt scribis, vt facis. Me conficit solicitudo, ex qua etiam summa infirmitas corporis: qua leuata, ero vnà cum eo, qui negotium gerit, estque in spe magna. Brutus amicus, in caussa versatur acriter. Hactenus fuit, quod cautè à me scribi posset. Vale. De pensione altera, oro te, omni cura considera, *l* quid sit faciendum, vt scripsi his literis, quas Pollex tulit. Vale.

* vet. cod. Victorin. Luctu, vt possim, alij Luctua, vt possum,

* al. Cetera celer. ipse fugi al. Ceterum ipse fugi ita Vrsinus.

l v. c. quid faciendum sit, vt scr. al. quid faciẽdum sit, scripsi h.

CICERO ATTICO, S. 5

QVAE me caussæ mouerint, quàm acerbæ quã graues, quàm nouæ, coëgerintque impetu magis quodam animi vti, quàm cogitatione, non possum ad te sine maximo dolore scribere. Fuerũt quidem tantæ, vt id, quod vides, effecerint. Itaque nec quid ad te scribam de meis rebus, nec quid à te petam, reperio. rem, & summam negotij vides. Equidem ex tuis literis intellexi, & iis, quas communiter cum aliis scripsisti, & iis, quas tuo nomine, quod etiam mea sponte videbam, *m* te subita re quasi debilitatum, nouas rationes tuendi mei quærere. Quòd scribis placere, vt propiùs accedam, itérque per oppida noctu faciam: non sanè video, quemadmodum id fieri possit. Neque enim ita apta habeo *n* diuersoria,

m al. te sub debilitatũ,

n L. deuersoria,

vt

vt tota tempora diurna in his possim consumere, neque ad id,quod quæris,multùm interest, vtrùm me homines in oppido videant,an in via. Sed tamen hoc ipsum, sicut alia, considerabo, quemadmodum commodissimè fieri posse videatur. Ego propter incredibilem & animi, & corporis molestiam,conficere plureis literas non potui,his tantùm rescripsi, à quibus acceperam. Tu velim & *o* Basilio,& quibus præterea videbitur, etiam Seruilio conscribas, vt tibi videbitur, meo nomine. Quòd tanto interuallo *p* nihil omnino ad vos: profectò intelligis rem mihi *q* deesse, de qua scribam, non voluntatem. Quòd de Vatinio quæris: neque illius,neque cuiusquam mihi præterea officium *r* deest,si reperire possent, qua in re me iuuarent.Qu.auersissimo à me animoPatris fuit.Eodem Corcyra filius venit. inde profectos eos vnà cum ceteris arbitror.Vale.

o I.Basilo.

p v. c. nihil omnino ad vos scriptis literis:prof. non pl.

q v.c.desse,

r v. c. dest, Bos. deesset.

CICERO ATTICO, S. 6

SOLICITVM esse te cùm de tuis, communibúsque fortunis, tum maximè de me, ac de dolore meo sentio qui quidem dolor meus, non modò non minuitur cùm socium sibi adiungit dolorem tuum, sed etiam augetur. omnino pro tua prudentia sentis,qua consolatione leuari maximè possim. Probas enim meum consilium, negásque mihi quidquam tali tempore potiùs faciendum fuisse. Addis etiam(quod etsi mihi leuius est, quã tuum iudicium, tamen non est leue) ceteris quoque, id est, qui pondus habeant, factum nostrum probari. Id si ita putarem, leuiùs dolerem. Crede, inquis, mihi. Credo equidem, sed scio, quàm cupias minui dolorem meũ. Me discessisse ab armis,numquam pœnituit,tanta erat in illis crudelitas,tanta cũ barbaris gentibus cõiunctio,vt non nominatim,sed generatim proscriptio esset informata: vt iam omnium iudicio constitutum esset,omnium vestrûm bona,prædam esse illius victoriæ, vestrûm planè dico. numquam enim de teipso,

teipso,nisi crudelissimè,cogitatum est. Quare voluntatis me meæ numquam pœnitebit:consilij pœnitet. In oppido aliquo mallem resedisse, s quoad accerserer.minùs sermonis subiissem, minùs accepissem doloris,ipsum hoc me non angeret. Brundusij iacere, in omneis parteis est molestum. propiùs accedere,vt suades,quomodo sine lictoribus, quos populus dedit, possum? qui mihi incolumi adimi non possunt:quos ego modò paulisper cum * bacillis in turbam conieci, ad * oppidum accedens,nequis impetus militum fieret. * Recipio tempore me domo. Te nunc ad Oppium,quoniã iis placeret modò propiùs accedere, vt hac de re considerarent.credo fore auctores. Sic enim recipiunt,Cæsari non modò de conseruanda, sed etiã de augenda mea dignitate curæ fore:méque hortãtur, vt magno animo sim,vt omnia summa sperem.ea spondent,confirmant.quæ quidem mihi ex ploratiora essent,si remansissem. Sed ingero præterita.Vide,quæso,igitur ea,quæ restant,& explora cum istis:&,si putabis opus esse:&,si istis placebit, quo magis factum nostrum. Cæsar probet, quasi de suorum sententia factum. adhibeantur Trebonius, Pansa,si qui alij:scribantque ad Cæsarem,me,quidquid fecerim, de sua sententia fecisse. Tulliæ meæ morbus, & imbecillitas corporis me exanimat:quam tibi intelligo magnæ curæ esse:quod est mihi gratissimum. De Pompeij exitu mihi dubium numquam fuit. Tanta enim desperatio rerum eius, omnium regum:& populorũ animos occuparat: vt, quocumque venisset, hoc putarem futurum. non possum eius casum non dolere. hominem enim integrum, & castum, & grauem cognoui. De Fannio consoler te? perniciosa loquebatur de mansione tua L.verò Lentulus Hortensij domum sibi, & Cæsaris hortos, & Baias desponderat. Omnino y hæc eodem modo ex hac parte fiunt, nisi quòd illud erat infinitum.Omnes enim, qui in Italia x remanserant,

s L. quoad arcesserer.

* vide Lips. 1.Electo. c. 23.

* al. Oppiũ Pantag.

* Recepi ô tépora me de Mario, nunc ad Oppium, t fort. Tu nunc ad Balbum,& Oppium.quoniam iis pl. me prop. acc. al. domum Bol. δεξιῶς ?? nunc ad Oppium Cornelium iis placeret &c.

y al. hæc eadem ex h.

x q.v.c. manserunt,

ho

hostium numero habebantur. Sed velim hæc aliquando solutiore animo. Qu. fratrem audio profectum in Asiam, vt deprecaretur. De filio nihil audiui: sed quære ex Diochare, Cæsaris liberto: quem ego non vidi: qui istas Alexandrinas literas attulit, y is dicitur vidisse, an euntem, an iam in Asia? Tuas literas, prout res postulat, exspecto: quas velim cures quamprimùm ad me perferendas. Vale. IIII. Kal. Decembr.

y v.c. is dicitur vidisse Q. an &c. Bos. vidisse Q. an euntem,.

CICERO ATTICO, S. 7

z al. Gratæ tuæ mihi sit.
* Bos. Factu
a L. Sextio.

z GRATAE mihi tuæ literæ sunt, quibus accuratè perscripsisti omnia, quę ad me pertinere arbitratus es. *Factū igitur, vt scribis, istis placere, isdē istis lictorib⁹ me vti: quod cōcessū a Sestio sit: cui nō puto suos esse cōcessos, sed ab ipso datos. Audio.n., cū ea s.c. improbare, quæ post discessum tribunorum facta sunt. Quare poterit, si volet sibi constare nostros lictores comprobare. quamquam quid ego de lictoribus, qui pænè ex Italia decedere sim iussus? Nam ad me misit Antonius exemplum Cæsaris ad se literarum, in quibus erat, se audiuisse Catonem, & L. Metellum in Italiam venisse, Romæ vt essent palàm: id sibi non placere, ne qui motus ex eo fierent: prohiberíque omneis Italia, nisi quorum ipse causam cognouisset: déque eo vehementiùs erat scriptum. Itaque Antonius petebat à me per literas, vt sibi ignoscerem, facere se non posse, quin his literis pareret. Tum ad eum misi L. Lamiam, qui demonstraret, illum Dolabellæ dixisse, vt ad me scriberet, vt in Italiam quamprimùm venirem: eius me literis venisse. Tum ille edixit ita, vt me exciperet, & *Lælium nominatim. quod sanè nollem. poterat enim sine nomine b re ipsa excipi. O multas, & graueis offensiones: quas quidem, tu das operam, vt lenias: nec tamen nihil proficis: quin hoc ipso minuis dolorem meum, quòd, vt mi

* Anto. Aug. L. Aelium
b v c res ipsa exc. nō sit.

minuas, tam valde laboras: idque velim ne grauere quàm sæpissime facere. Maximè autem assequère quod vis, si me adduxeris, vt existimem, me bonorum iudicium non funditus perdidisse. quamquam quid tu in eo potes? nihil scilicet. Sed, si quid res dabit tibi facultatis, id me maximè cōsolari poterit, quod nunc quidem video non esse: sed, si quid ex euentis, vt hoc nunc accidit, Dicebar debuisse cum Pompeio proficisci. exitus illius minuit eius officij prætermissi reprehensionem. Sed ex omnibus nihil magis tamen desideratur, quàm quòd in Africam non ierim. Iudicio hoc sum vsus, non esse barbaris auxiliis fallacissimæ gentis, remp. defendendam, præsertim contra exercitum sæpe victorem. Non probant fortasse. multos enim viros bonos in Africam venisse audio, & scio fuisse antea. Valde hoc loco vrgeor. hîc quoque c opus est casu, aliqui sint ex eis, aut, si potest, omnes, qui salutem anteponant. nam si perseuerant, & obtinent: quid nobis futurum sit, vides. Dices, quid illis, si victi erunt? Honestior est plaga. Hæc me excruciant. Sulpicij autem consilium, non scripsisti, cur meo non anteponeres: quod etsi non tam gloriosum est, quàm Catonis, tamen & periculo vacuum est, & dolore. Extremum est eorum, qui in Achaia sunt. ij tamen ipsi se hoc meliùs habent, quàm nos, quòd & multi sunt vno in loco, & cùm in Italiam venerint, domum statim venerint. Hæc tu perge, vt facis, mitigare, & probare quamplurimis. Quòd te excusas: ego verò & tuas causas nosco, & mea interesse puto, te istic esse, vel vt cum iis, quibus oportebit, agas, quæ erunt agenda de nobis, vt ea, quæ egistis: in primisque hoc velim animaduertas. multos esse arbitror, qui ad Cæsarem detulerint, delaturive sint, me aut d pœnitere consilij mei, aut non probare quæ fiant. quorum etsi vtrumque verum est, tamen ab illis dicitur animo à me alienato: non quò ita perspexerint. Sed

c L. opus est casu, vt aliq.

d v.c. pæniтere

Sed totum vt hoc Balbus sustineat, & Oppius, & eorum crebris literis illius voluntas erga me confirmetur, & hoc planè vt fiat, diligentiam adhibebis. Alterũ est, cur te nolim discedere, quòd scribis, e Terentiam flagitare. O rem miseram! Quid scribam? aut quid velim? breue faciam. lacrymæ enim se subitò profuderunt. Tibi promitto: tu consule: tantum vide, ne hoc tempore f Terentiæ obesse aliquid g possis. Ignosce, obsecro te. non possum, præ fletu, & dolore, diutius in hoc loco commorari. tantùm dicam, nihil mihi gratius esse, quã quòd eam diligis. Quòd literas, quibus putas opus esse, curas dandas, facis commodè. h Qu. filium, vidi qui Sami vid sset, patrem Sicyone: quorum deprecatio est facilis Vtinam illi, qui priùs illum viderunt, me apud eum velint adiutum tantũ, quãtum ego illos vellem, si quid possem. Quòd rogas, vt in bonam partem accipiam, si qua sint in tuis literis, quæ me mordeant: ego verò in optimam: téque rogo, vt apertè quemadmodum facis, scribas ad me omnia, idque facias quàm sępissime. Vale. XIIII Kalend Ianuar.

e L. te flagitari. ita Bos.

f L. tibi obesse ita Bos.

g L. possit.

h v. c. & L. Q. F.

CICERO ATTICO, S. 8

QVANTIS curis afficiar, etsi profectò vides, tamen cognosces ex Lepta, & Trebatio. Maximas pœnas pendo temeritatis meæ, quam tu prudentiam mihi videri vis: neque te deterreo, quò minùs id disputes, scribásque ad me quàm sæpissime: nonnihil enim me leuant tuę literæ hoc tempore. Per eos, qui nostra causa volunt, valéntque apud illum, i quàm diligentissimè contendas opus est, per Balbum & Oppium maximè, vt de me scribant quam diligentissimè. Oppugnamur enim vt audio, & à præsentibus quibusdam, & per literas. iis ita occurrendũ, vt rei magnitudo postulat. k Furnius est illic l mihi inimicissimus. Quinctus misit filium non solùm sui deprecatorem, sed etiam accusatorem mei. Dictitat, se à me apud Cæsarem oppugnari: quod refellit Cæsar ipse, omnés

i quã abest à v. c. neque agnoscit L.

k for. Fusius

l al. mihi amicissimus

omnésque eius amici: neque verò desistit, vbicúq; est, omnia in me maledicta conferre. Nihil mihi vmquam tam incredibile accidit, nihil in his malis tam acerbum. Qui ex ipso audissent, cum Sicyone palàm, multis audientibus loqueretur, nefaria quædam ad me pertulerunt. Nosti genus: etiam expertus es fortasse, in me id est omne conuersum. sed augeo commemorando dolorem, & facio etiam tibi. Quare ad illud redeo: cura, vt huius rei causa, dedita opera mittat aliquem Balbus, ad quos videbitur. velim, cures literas meo nomine. Vale. xv. Kalend Ianuar.

CICERO ATTICO, S. 9

EGO verò & incautè, vt scribis, & celeriùs, quã oportuit, feci: nec in vlla sum spe: quippe qui exceptionibus edictorum retinear: quæ si non essent sedulitate effectæ, & *m* beneuolentia tua, liceret mihi abire in solitudines aliquas. Nunc ne id quidẽ licet. Quid autẽ me iuuat, quòd antè initum tribunatũ veni, si ipsum, quòd veni, nihil iuuat? Iam, quid sperem ab eo, qui mihi amicus nũquam fuit, cùm iam lege etiam sim confectus, & oppressus. *n* Cotidie Balbi ad me literæ languidiores, multæque multorum ad illum fortasse contra me. Meo vitio pereo nihil mihi mali *o* causa attulit: omnia culpa cõtracta sunt. Ego enim cũ genus belli viderem, imparata, & infirma omnia, contra paratissimos *p* iueram. quid facerem? cœperámque consilium non tam forte, quàm mihi, præter ceteros, concedendum *q* cessimus, vel potiùs parui. Ex quibus vnus qua mente fuerit is, quem tu mihi commendas, cognosces ex ipsius literis, quas ad te, & ad alios misit: quas ego numquam aperuissem, nisi res acta sic esset. delatus est ad me fasciculus solui, *r* si quid esset ad me literarum, nihil erat. epistola Vatinio, & * Ligurio altera. Iussi ad eos deferri. illi ad me statim, ardentes dolore venerunt,

m v.c. beniuolentia

n L. Quotidie

o al. casus

p al. quieuerám,

q L. cessimus, vel por. v.c. cessim his, vel por. & cessim iis,

r al. si quid ad me esset

* Quidam intelligunt Hortensiũ

nerunt, scelus hominis clamantes. Epistolas mihi legerunt, plenas omnium in me probrorum. Hic Ligurius furere. se enim scire, summo illum in odio fuisse Cæsari: illum tamen non modò fouisse, sed s & tantam pecuniam illi dedisse, honoris mei causa. Hoc ego dolore accepto, volui scire, quid scripsisset ad ceteros. Ipsi enim illi putaui perniciosum fore, si eius hoc tantum scelus t percrebuisset. Cognoui v eiusdem generis. Literas ad te misi: quas si putabis illi ipsi vtile esse reddi, reddes: nil me x lædet. nam quòd resignatæ sunt, habet opinor, eius signum Pomponia. Hac ille acerbitate initio nauigationis cùm vsus esset, tãto me dolore affecit, vt postea iacuerim: neque nunc tam pro se, quàm contra me laborare dicitur. Ita omnibus rebus vrgeor, quas sustinere vix possum, vel planè nullo modo possum. quibus in miseriis vna est pro omnibus, quòd istam miseram, patrimonio, fortuna omni spoliatam relinquam. Quare te, vt polliceris, videre planè velim. alium enim, cui illam commendem, habeo neminem quoniam matri quoque eadem intellexi esse parata, quæ mihi. sed si me non offendes, satis tamen habeto commendatam: patruúmq; y in ea, quantum poteris, mitigato. Hæc ad te die natali meo scripsi: quo vtinam z susceptus non essem, aut nequid ex eadẽ matre postea natum esset. Plura scribere fletu prohibeor. Vale.

s & tantam illi pec.

t L. percrebruisset.

v v. c. eiusdem generis. ad te misi:

x fort. lædent.

y L. in eam,

z fort. aut susc.

CICERO ATTICO, S. · 10

A D meas a incredibileis ægritudines aliquid noui accedit ex h s, b quæ de Q. Fr. ad me afferũtur. P. Terẽtiu, c meus necessarius, a operas in portu, & scriptura Asiæ pro magistro dedit. Is Q. filiũ Ephesi vidit VI. Id. D. cemb. eumq; studiosè, propter amicitiã nostrã inuitauit: cúmq; ex eo de me c contaretur, eũ sibi ita dixisse narrabat, se mihi esse inimicissimum: voluméinq; sibi ostendisse orationis, quam apud Cæsarẽ contra me esset habiturus. multa à se dicta contra eius amentiam: mul-

a v. c. incredibilis

b L. quæ de Q. Q. ad

a al. magnas operas

c L. percontaretur,

tā postea patris consimili scelere,secumQ patrem locutum: cuius furorem ex iis epistolis, quas ad te misi, perspicere potuisti. Hæc tibi dolori esse *d* certò scio:me quidem excruciant: & eò magis, quòd mihi cum illis ne querendi quidem locum futurum puto. De Africanis rebus longè alia nobis,ac tu scripseras,nuntiantur.Nihil enim firmius esse dicunt,nihil paratius. Accedit Hispania,& alienata *e* Galliæ:legionum nec vis eadem,nec voluntas:Vrbanæ res perditæ. Quid est, vbi acquiescam, nisi quamdiu tuas literas lego? quæ essent profectò crebriores, si quid haberes, quo putares meam molestiam minui posse. Sed tamen te rogo ne intermittas scribere ad me,quidquid erit:eosq; qui mihi tam crudeliter inimici sunt,si odisse non potes, accuses tamen: non vt aliquid proficias, *f* sed vt tibi me carum esse sentiant. Plura ad te scribam,si mihi ad eas literas,quas proximè ad te dedi,rescripseris. Vale.XII.Kal.Febr.

d al.certè

e L. Italia,

f v.c. sed vt me tibi carum esse sent al sed vt carum me tibi esse f.

CICERO ATTICO, S. II

CONFECTVS iam cruciatu maximorum dolorum, ne, si sit quidem, quod ad te debeam scribere,facilè id exequi possem:hoc minùs,quòd res nulla est,quæ scribenda sit: cum præsertim ne spes quidē vlla ostendatur fore melius. Ita iam ne tuas quidem literas exspecto:quamquam semper aliquid afferunt, quod velim. Quare tu quidem scribito,cū erit,*g* cui des.Ego tuis proximis, quas tamen iāpridem accepi, nihil habeo,quod rescribā:longo enim interuallo video immutata esse omnia: illa esse firma, quæ debeant: nos stultitiæ nostræ grauissimas pœnas pendere.P.Sallustio curanda sunt LL. XXX. quæ accepi à Cn. Sallustio velim videas,vt sine mora curentur. De ea re scripsi ad Terentiam: atque hoc ipsum iam propè consumtum est. Quare id quoque velim cum illas videas, vt sit. qui vtamur. hic fortasse potero sumere, si sciam illic paratum fore, sed priùs, quàm id scirem, nihil sum ausus sumere.

g v c. quoides.

Qui sit omnium rerum status noster, vides. nihil est mali, quod non & sustineam, & exspectem. Quarum rerum eo grauior est dolor, quo culpa maior. Ille in Achaia non cessat de nobis detrahere. nihil videlicet tuæ literæ profecerunt. Vale. VIII. Id. Martias.

CICERO ATTICO, S. 12

h I. a. d. VIII.
i al. Posteà, cùm mihi
k v. c. cognossem,
l v. c. tamē
l. lomeo his v. for. tamen λακωνικῶς, his v. for. λακωνισμῶ meo, h. for. Laconicè, for. λακωνίζων, al. tamen de eo his verbis Ita Fāt. ex veter. tamen lenibus verbis Anto. Augusti. tamen literas ego his verbis Eos. Nilo meo his verbis:
m al. semper illum

CEPHALIO mihi à te literas reddidit *h* ad VIII. Id. Mart. vespere. Eo autem die manè tabellarios miseram, quibus ad te dederam literas tuis tamen lectis literis, putaui aliquid rescribendum esse maximè, quòd ostendis, te pendere animi quànam ratione sim Cæsari allaturus profectionis meæ, tum, cùm ex Italia discessserim. Nihil opus est mihi noua ratione. Sæpe enim ad eum scripsi, multisque mandaui, non potuisse, quū cupiissem, sermones hominum sustinere, multaq; in eam sententiam Nihil enim erat, quod minus eum vellem existimare, quàm me tanta de re non meo consilio vsum esse. *i* Posteáque quàm mihi literæ à Balbo Cornelio minore missæ essent, illū existimare Q. fratrem lituum meæ profectionis fuisse (ita enim scripsit) qui nondum *k* cognosset, quæ de me Quinctus scripsisset ad multos: etsi multa præsens in præsentem acerbè dixerat, & fecerat: *l* tamen L. in eo his verbis ad Cæsarē scripsi. *De Q. fratre meo, non minùs laboro, quàm de me ipso. sed eum tibi commendare hoc meo tempore non audeo. Illud duntaxat tamē audebo petere abs te, quod te oro, nequid existimes ab illo factum esse, quo minùs mea in te officia constarent, minúsve te diligerem: potiusq; m illum semper auctorē nostræ coniunctionis fuisse, meiq; itineris comitem, non ducem. Quare ceteris in rebus tantū ei tribues, quantū humanitas tua amicitiaq; vestra postulat. Ego ei nequid apud te obsim, id te vehementer etiam, atq; etiam rogo.* Quare, si quis congressus fuerit mihi cūCæsare (etsi nō dubito, quin is lenis in illum futurus sit, idq; iam declarauerit) ego

ego tamē is ero,qui semper fui.Sed,vt video multò magis est,nobis laborandum de Africa: quam quidem tu scribis confirmari *n* cotidie magis ad cōditionis spē,quàm victoriæ:quod vtinā ita esset. Sed lōgè aliter esse intelligo,té que ipsum ita existimare arbitror: aliter autē scribere:non fallendi, sed confirmandi mei causa, præsertim cùm adiungatur ad Africam etiam Hispania. Quòd me admones,vt scribam ad Antonium, & ad ceteros: si quid videbitur tibi opus esse,velim facias:id quod sæpe fecisti.nihil enim *o* venit mihi in mentem, quod scribēdum putem. Quòd me audis *p* fractiorem esse animo: quid putas,cùm videas accessisse ad superiores ægritudines præclaras generi actiones? Tu tamen velim, ne intermittas, quoad eius facere poteris,scribere ad me:etiam si rem,de qua scribas, non habebis. Semper enim afferunt aliquid mihi literæ tuæ. Galeonis hereditatē creui. Puto enim * cretionem simplicem fuisse,quoniam ad me nulla missa est. VIII. Id. Mart.

n L. quotidie.

o L. mihi venit.

p al. fractiore.

* Cretio simplex est cū ex pluribus heredibus vnus cū cretione instituitur, reliqui sine cretione.

CICERO ATTICO, S. 13

A *q* MVRAENAE liberto nihil adhuc acceperam literarum. *r* P. Siser reddiderat eas,quibus rescribo. De Seruij patris literis quod scribis: item, Quinctum in Syriā venisse quòd ais esse qui nuntient: ne id quidem verum est. Quòd certiorem te vis fieri, quo quisque in me animo sit, aut fuerit eorum,qui huc venerunt:neminem alieno intellexi. Sed quantū id mea intersit,existimare te posse *s* certò scio. Mihi cùm omnia sunt intolerabilia ad dolorem, tum maximè quòd in eam causam venisse me video, vt ea sola vtilia mihi esse videantur, quæ semper nolui. P. Lentulum patrem Rhodi esse aiunt, Alexandriæ filium, Rhodoque Alexandriam C. Cassium profectum esse constat. Quinctus mihi per literas satisfacit multò asperioribus verbis, quàm cùm grauissimè accusabat. Ait enim, ex literis tuis intelligere, tibi non placere, quòd ad multos de me asperius scripsit.

q L. Murenæ.

r sic v. c. fort. P. Seruitius r. al. P. libertus. r.

s L. certè scio.

Itaque se pœnitere, quòd animum tuum offenderit: sed se iure fecisse. Deinde pe scribit spurcissimè, quas ob causas fecerit. Sed neque hoc tempore, neque antea patefecisset odium suum in me, nisi omnibus rebus me esse oppressum videret. Atque vtinam vel nocturnis, quemadmodum tu scripseras, itineribus propiùs te accessissem. Nunc nec vbi, nec quando te sim visurus, possum suspicari. De coheredibus *t* Fusidianis nihil fuit quod ad me scriberes. nam & æquum postulant. &, quidquid egisses rectè esse actum putarem. De fundo Frusinati redimendo iampridem intellexisti voluntatem meam. etsi tum meliore loco res erant nostræ, *v* neque tam mihi desperaturi videbamur: tamen in eadem sum volũtate. Id quemadmodum fiat tu videbis: & velim, quoad poteris, consideres, vt sic vnde nobis suppeditentur sumtus necessarij. Siquas habuimus facultates, eas Pompeio tum, cùm id videbamur sapienter facere, detulimus. Itaque tum & à tuo villico sumsimus, & aliunde mutuati sumus, cum Quinctus queritur per literas, sibi nos nihil dedisse, qui neq; ab illo rogati sumus, neque ipsi eam pecuniam *x* aspeximus. Sed velim videas, quid sit, quod confici possit, quidque mihi de omnibus des consilij: *y* & causam nosti. Plura ne scribam, dolore impedior. Siquid erit, *z* quod ad quos scribendum meo nomine putes, velim, vt soles, facias: quotiésque habebis cui des ad me literas, *a* nolim prætermittas. Vale.

t L. Fufidianis.

v v. c. neq; tã mihi desperatũ iri videbãtur.

x v. c. aspesimus.

y fort. etenim caus.

z fo. quod ad aliquos al. quod ad quemquam

a L ne prętermittas.

b I ã. cùm comm.

CICERO ATTICO. S. 14

NON me offendit veritas literarum tuarum, quòd me *b* tum communibus, tum præcipuis malis oppressum: ne incipis quidem, vt solebas, cõsolari, faterisque id fieri iam non posse. nec enim ea sunt, quæ erant antea, quum, vt nihil aliud comites me, & socios habere putabam. Omnes enim Achaici deprecatores, item qui in Asia, quibus non erat ignotum etiam quibus erat, in Africam dicuntur nauigaturi. Ita; præter Lælium, neminem habeo

habeo culpæ socium: qui tamen *c* hoc meliore in causa est, quòd iam est receptus. De me autem, nō dubito, quin ad Balbum, & ad Oppium scripserit: à quibus, si quid esset lætius, certior factus essem: tecum etiam essent locuti: quibuscum tu de hoc ipso colloquare velim: & ad me, quid tibi responderint, scribas, non quod ab isto salus data quidquam habitura sit firmitudinis: sed tamen aliquid consuli, & prospici, poterit. Etsi omnium conspectum horreo, præsertim hoc genero, tamen, in tantis malis, quid aliud velim, non reperio: Quintus pergit vt ad me & Pansa scripsit, & Hirtius, isque item Africam petere cum ceteris dicitur. Ad Minutium *d* parentem scribam: & tuas literas mittam. ad te scribam, numquid *e* egerit. L L S. X X X potuisse mirarer nisi multa de *f* Fufidianis prædiis: & id video tamen. Te exspecto: quem videre si vllo modo *potes venire, peruellem. Iam extremum * concluditur: *g* ibi facile est. quid, quale sit, grauius existimare. Vale.

c al. hoc me liore causa est.
d al. patrē vet. parantem Bos. pariantem.
e L. egerim
f L. Fufidianis pr.
* Vet. potest enim res peruellē. Bos. potes (est enim re) peruellē
* Pant. cōcluditur ibi. Facile est, quod quare est grauius existimare. Bos. ibi facile est quid quale sit grauius existimare.
g for. tibi facile.

CICERO ATTICO, S. 15

QVONIAM iustas causas affers, * quòd te hoc tempore videre non possim: quæso, quid sit mihi faciendum. Ille enim ita videtur Alexandriam tenere, vt eum scribere etiam pudeat de illis rebus. *h* Ij autem ex Africa iam affuturi videntur. *i* Achæi item ex Asia redituri ad eos, aut libero aliquo loco commoraturi. Quid mihi igitur putas agendum? Video difficile esse consilium. sum enim solus aut cum altero, cui neque ad illos reditus sit: neque ab iis ipsis quidquam ad spem ostendatur. Sed tamen scire velim, quid censeas: idque erat cum aliis, cur te, si fieri posset, cuperem videre. Minutium X I I. sola curasse scripsi, ad te antea quod superest, velim videas, vt curetur. Quintus non modò nō cum magna prece ad me, sed acerbissimè scripsit: filius verò mirifico odio. nihil fingi potest mali, quo non vrgear. Omnia tamen sunt faciliora, quàm peccati dolor, qui & maxi

* al. cur.
h L. Hi.
i fort. Achaici itēq; Asiatici, aut redituri ad eos, aut libero aliq. fort. Achaici item qui in Asia, aut red. &c. al. Achæi ij item ex Asia.

maximus est, & æternus. Cuius peccati si socios essem *k* habiturus ego, quos putaui, tamen esset ea consolatio tenuis. Sed habet aliorum omnium ratio exitum: mea nullum. alij capti, alij interclusi non veniunt in dubium de voluntate: eo minùs scilicet, cùm se expedierint, & vnà esse cœperint. ij autem ipsi, qui sua voluntate ad *l* Fusium venerunt, nihil possunt, nisi timidi existimari. Multi autem sunt, *m* qui, quicumque sunt, modo ad illos se recipere volent, recipientur. quo minùs debes mirari, non posse me tanto dolori resistere. solius enim meum peccatum corrigi potest: & fortasse Lælij: sed quid me id leuat? nam C. quidem Cassium aiũt consilium Alexandream eundi mutauisse. Hæc ad te scribo, *n* non vt queas tu demere solicitudinem, sed vt cognoscam, ecquid tu ad ea afferas, quæ me conficiũt, ad quæ gener accedit, & cetera, quæ fletu reprimor, ne scribam. Quinetiam AEsopi F. me excruciat. prorsus nihil abest, quin sim miserrimus. Sed ad primũ reuertor: quid putes faciẽdum: occulténe aliquò propiùs veniendum, an mare transeundũ. nã hîc maneri diutius non potest. De *o* Fufidianis quare nihil potuit confici? genus enim conditionis eiusmodi fuit, in quo nõ solet esse cõtrouersia: cùm ea pars, quæ videtur esse minor, licitatione * expleri posset. Hæc ego non sine causa quæro. suspicor enim coheredes dubiam nostram causam putare, & eò rem in integ *o p* esse. Vale. prid. Id. Maij.

k. L. habiturus eos, quos put.
l L. Fusium
m L qui, quocunque modo ad illos ser. v. al. qui, quá docũq; ad illos, &c. al. qui, quocunq; sint loco, si modò ad illos se rec. v. al. qui vbicũque sunt, quandocũque ad ill. &c.
n v. c. non vt queam tuam dem. non pl.
o L. Fufidianis.
* adde l. 6. ff. familiæ erciscundæ.
p Lãb. esse malle. Vale prid &c. al. esse velle. Vale. &c.

CICERO ATTICO, S. 16

NON meo vitio fit hoc quidem tempore (antè enim est peccatum) vt me ista epistola nihil consoletur. nam & exiguè scripta est, & suspiciones magnas habet. nõ esse ab illo: quas animaduertisse te existimo De obuiã itione, ita faciam, vt suades. 1 *q* Neq; enim valde aduentus eius opinio est, neque, siqui ex Asia veniunt, quidquã auditum esse

q al Neque enim vlla de aduentu eius op.

esse dicunt de pace:cuius ego spe in hanc fraudem incidi. Nihil video,quod sperandum putem, nunc præsertim, cùm ea plaga in Asia sit accepta, in Illyrico,in Cassiano negotio,in ipsa Alexandria, in vrbe,in Italia.Ego verò,etiamsi rediturus ille est, qui adhuc bellum gerere dicitur, tamen ante reditum eius negotium confectum iri puto. Quòd autem scribis, quandam lætitiam bonorum esse commotam, vt sit auditum de literis: tu quidem nihil prætermittis, in quo putes aliquid solatij esse:sed ego non adduco, quemquã bonum vllam salutem putare mihi tanti fuisse, vt eam peterem r ab vllo:& eo minùs, quòd huius consilij iam ne socium quidem habeo quemquam. Qui in Asia sunt,rerum exitũ exspectant. Achaici etiã s Fusio spem deprecationis afferunt. horum & timor idẽ fuit primò qui meus,& * constitutum.mora Alexandrina causam illorum correxit,meam euertit. Quamobrem idem à te nunc peto, quod superioribus literis, vt, siquid in perditis rebus dispiceres,quod mihi putares faciendum, me moneres.si recipior ab eis, quod vides non fieri, tamen quoad bellum erit,quid agam,aut vbi sim, non reperio. t sin iactor:eò minùs. Itaque tuas literas exspecto, eásque vt ad me sine dubitatione scribas, rogo. Quòd suades, vt ad Quinctum scribam de his literis:facerem,si me quidquam istæ literæ delectarent. etsi quidam scripsit ad me his verbis: EGO (VT IN HIS MALIS) PATRIS SVM NON INVITVS: ESSEM LIBENTIVS, SI FRATER TVVS DE TE LOQVERETVR, QVAE EGO AVDIRE VELLEM. Quòd ais illum ad te scribere, me sibi nullas literas remittere: semel ab ipso accepi. ad eas Cephalioni dedi, qui multos menses tempestatibus retentus est. Quint. filium ad me acerbissimè scripsisse, iam antè ad te scripsi. Extremum est, quòd te oro,si putas rectum esse & à te suscipi posse, cum Camillo communices, vt Terentiam moneatis de testamen-

r al. ab illo

s L. Fufio.

* al. institutum.

t L. sin iactor,aut reiicior eò minùs.

to. Tempora monent, vt videat, vt satisfaciat, quibus *y* debeat. Auditum ex Philotimo est, eam scelerate quædam facere. credibile vix est. sed certè, siquid est, quod fieri possit, prouidendum est. De omnibus rebus velim ad me scribas, *z* & maximè *x* quid scribas de ea: in quo, tuo consilio egeo, etiā si nihil excogitas. *3* id enim mihi * erit pro * desperato. Vale. III. Non. Iun.

CICERO ATTICO, S. 17

PROPERANTIBVS teb. llariis alienis hanc epistolam *y* dedi eò breuiorē, * quòd erā missurus *z* meos. Tullia mea venit ad me prid. Id. Iun. deque tua erga se obseruantia, beneuolentiáque mihi plurima exposuit, literásque reddidit trinas. Ego autem ex ipsius virtute, humanitate, pietate, non modo eam voluptatem non cepi, quam capere ex singulari filia debui, sed etiam incredibili sum dolore affectus, tale ingenium in tam misera fortuna versari: idque accidere nullo ipsius *a* delicto, sed summa culpa mea. Itaque à te neque consolationem iam, quā capere te velle video, neque consilium, quod capi nullum potest, exspecto: téque omnia cùm superioribus sæpe literis, tum proximis *b* tentasse intelligo. Ego cum Sallustio Ciceronem ad Cæsarem mittere cogitabam. Tulliam autem, non videbam esse causam, cur diutius mecum tanto in communi mærore retinerem: *c* Itaque eram tibi eam, cùm primùm per ipsam liceret, remissurus. pro ea, quemadmodum *d* consolandis scripsisti. P. tanta eo me scripsisse, quæ tu ipse intelligis responderi posse. Quod Oppium tecum scribis locutum non abhorret a mea suspicione eius oratio: sed non dubito, quin istis persuaderi nullo modo possit, ea quæ faciant, mihi probari posse, quoquo modo loquar. Ego tamen vtar

v L. debet. x L. quidē scr. Faërn. scias Pant. sentiebas Mal. quid de ea: expūcto scribas * al. erat. * al. explorato, al. deplorato. y L. dedi eò breuiorest, & quòd er. * al. & quòd transmissuri eramus. * al. & quod transmissuri nostros eramus. Vrs. & quòd cras missuri nostros eramus. z L. nostres. a v. c. delicto, summa c. & ita alij lib. vul. b v. c. temptasse int. non plac. c al. Itaque eam tibi iā cū primùm, & ipsam liceret, eram remisi. Bos. itaque matri eam d L. consolandi scilicet causa scripsisti, putato ea me scripsi. quæ tu ipse intelligis respond. potuisse. Q. Bos. quemadmodum consolantis scripsisti πραχθέντα putato me scripsisse, Pant. consolando scripsisti, putato ea me scripsisse.

vtar moderatione, qua potero. quamquam quid mea intersit, vt eorum odium subeam, non intelligo. Te iusta causa impediri, quominùs ad nos venias, video, idque mihi valde molestum est. Illum ab Alexandria discessisse nemo nuntiat: constátque ne profectum quidem *e* illò quemquam post Id. Mart. nec post Idus Decemb. ab illo datas vllas literas. ex quo illud intelligis, illud de literis *f* ad v. Idus Febr. datis. (quod inane esset: etiam si verum esset) non verum esse L. Terentium discessisse ex Africa scimus, Postúmque venisse. Quid is afferat, aut quomodo exierit, aut quid in Africa fiat, scire velim. Dicitur enim per *g* Vasidiū emissus esse. Id quale sit, velim, si inueneris ad me scribas. De LLS. x. vt scribis, faciam. Vale. XVIII. Kal Quinct.

e L. illum al. illinc

f L. a. d. v.

g L. Nasidium.

CICERO ATTICO, S. 18

DE illius ab Alexandria discessu nihil adhuc rumoris: contráque opinio valde esse impeditum. Itaque nec mitto, vt constitueram, Ciceronem: & te rogo, vt me hinc expedias. Quoduis enim supplicium leuius est hac permansione. Hac de re, & ad Antonium scripsi, & ad Balbum, & ad Oppiū. Siue enim bellum in Italia futurum est, siue classibus vtetur, hic esse me minimè conuenit: quorum fortasse vtrumque erit: alterum certè. Intellexi omnino ex Oppij sermone, quem tu mihi scripsisti, quæ istorum via esset: sed, vt eam flectas, te rogo. Nihil omnino iam exspecto, nisi miserum. Sed hoc perditius, in quo nunc sum, fieri nihil potest. Quare, *h* cum Antonio loquare velim, & cum istis: & rem, vt poteris, expedias. & mihi quamprimū de omnibus rebus rescribas. Vale XII. Kal Quinct.

h al. & cum Ant.

CICERO ATTICO, S. 19

FACILÈ assentior tuis literis, quibus exponis pluribus verbis, nullum te habere consilium, quo à te possim iuuari. Consolatio certè nulla est, quæ leuare possit dolorem meum. nihil est enim contractum casu: nam id esset ferendum: sed omnia fecimus his erroribus, & mi

& miseriis, & animi, & corporis: quibus proximi vtinam mederi maluissent, quàm obesse. Quoniam neque consilij tui, neque consolationis cuiusquam spes vlla mihi ostenditur, non quæram hæc à te posthac: tantùm velim, ne pristinum hoc officium intermittas: scribas ad me, quidquid veniet tibi in mentem cùm habebis, cui des, & dum erit ad quem des: quod longum non erit. Illum discessisse Alexandria rumor est, non firmus, ortus ex Sulpicij literis: 1 quas *i* cuncti postea nuntij confirmarunt. quod, verum, an falsum sit, quoniam mea nihil interest, vtrùm malim, nescio 2 Quòd ad te iã pridem de testamento *k* scripsi apud epistolas, velim, & possim ego aduersus huius miseriam ea facultate confectus, conflictari. nihil vnquam simile natum puto. cui si qua re consulere aliquid possum, cupio à te admoneri. Video, eandem esse difficultatem, quam in consilio dato antè: tamè hoc me magis solicitat, quàm omnia. in pensione secunda cæci fuimus. alium mallem. sed præteriit. Te oro, vt in perditis rebus, siquid cogi, conficiq; potest, quod sit in tuto, ex argento, neque satis multa ex suppellectile, des operam. Iam enim mihi videtur adesse extremum, nec vlla fore conditio pacis, eaque quæ sunt, etiam sine aduersario peritura. Hæc etiam, si videbitur, cum Terentia *l* loquere opportunè. Non queo omnia scribere. Vale. III. Non. Quinctil.

CICERO ATTICO. S. 20

QVOD ad te scripseram, vt cum Camillo communicares: de eo Camillus mihi *m* scripsit, te cum eo locutum. Tuas literas exspectabam: * nisi illud quidem mutari, si aliter est, *n* atque oportet, non video posse: sed *o* cum à nullo accepissem literas, desideraui tuas 1 (* etsi putabam te * certiorem factum * non esse) modò valeres. scripseras enim te quodam valetudinis genere *p* tentari. * Augusius, *q* quidem Rhodo venerat VIII. Id. Quinct.

i L. euntes postea n.
k L. scripsi apud te, quòd potui las, velim, vt possim. ego aduersus huius miseriam, tua facultate fretus, conflictari. Pant. scripsi adi. epistolas, velim, vt possim aduersus. ego huius miseriam ea facultate confectus conflictari.
l L. loquitor al. loquare.
m L. scripsit, te esse secũ locutũ. Bos. scripsit se tecũ locutum.
* al. ni sit illud quidẽ
n v. c. & oportet,
o L. cùm ab illo acc.
* al. & sic
* al. fortiorem.
* al. esse.
p v. c. temperari. non pl. * al. Agusius. al. Acusius. *q* v. c. quidem Rh.

Quinct. Is nunciabat, Q. fratrem ad Cæsarem profectum IIII. Kalend. Iun. Philotimum *q* Rhodum, *q* pridie eius diei venisse. habere ad me literas ipsum Augustum audies. sed tardius iter faciebat. eò feci, * vt celeriter eunti darem. quid sit in his literis, nescio. sed mihi valde Q. frater gratulatur. Equidem in meo tanto peccato nihil ne cogitatione quidem assequi possũ, quod mihi tolerabile possit esse. Te oro, vt de hac miseria cogites: & illud, de quo ad te proximè scripsi, vt aliquid conficiatur ad inopiam propulsandam, & etiã de ipso testamento. Illud quoque vellem anteà: sed omnia timuimus Melius quidem *r* in pessimis *t* nihil fuit dissidio. aliquid fecissemus, vt *v* viui, vel tabularum * nouarum nomine, vel nocturnarum *x* expugnationem, * vel Metellæ *z y* vel omnium maiorũ: nec res *z* periisset, & videremur aliquid doloris virilis habuisse. Memini omnino tuas literas: sed & tempus illud. etsi quiduis præstitit. *a* nunc quidem ipsa videtur denunciare. Audimus enim *b* de statu reip. ô dij, generúmne nostrum potissimũ, vt hoc, vel tabulas nouas? Placet mihi igitur, & idem tibi, nuntium remitti. Petet fortasse tertiam pensionem. *c* Considera igitur tum, ne vim abuso nascetur, an prius. Ego, si vllo modo potuero, vel nocturnis itineribus experiar, vt te videam. Tu & hæc, &, si quid erit, quod intersit me scire, scribas velim. Vale.

CICERO ATTICO, S. 21

CVM tuis dare possem literas, non prætermisi, etsi, quid scriberem, non habebam. Tu ad nos & rariùs scribis, quàm solebas, & breuiùs: credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire posse. Verumtamen *d* velim, si quid erit, qualecumque erit, scribas. Est autem vnum, quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit. quod nulla equidem habeo in spe. sed quia tu leuiter interdum significas, cogis me sperare, quod

q v. c. prid. eũ diẽ ven. non plac.
* al. vt ego celeriter.
r v. c. in pessimis.
t L. nihil fuit discidio. & ita v. c.
v L. viri, Bos. viui.
* al. nouarũ vel nocturnarum expugnationũ metu, vel omnium malorum.
x L. expugnationum metu, vel omn.
* al. vel Metelliæ.
y L. vel omniũ malorũ
z v. c. perisset.
a L. nunc quidẽ ipse vid.
b v. c. detestaturi Clodi. gen. al. v. c. detestari Clodi. g. vet. detestaturi. Clodi. gen. al. ver. destaturi Bos. detestatum iri Elei.
c L. & v. c. Considera igitur, túmne, cùm ab ipso nasc. *d* al. velim, quod erit.

quod optandum vix est. Philotimus dicitur Idib. Sext. Nihil habeo de illo amplius. Tu velim ad ea mihi rescribas, quæ ad te antea scripsi. Mihi tantum temporis satis est dum, vt in pessimis rebus aliquid caueam, qui nihil vmquam caui. Vale. XI. Kalend. Sextil.

CICERO ATTICO, S. 22

QVAE dudum ad me, *e* & quæ etiam antè bis ad Tulliam de me scripsisti, ea sentio esse vera. Eò sum miserior, etsi nihil videbatur addi posse, quòd mihi non modò irasci, grauissima iniuria accepta, sed ne dolere quidem impunè liceat. Quare istud feramus. quod cum tulerimus, tamen eadem erunt perpetienda, quæ tu, ne accidant, vt caueamus, mones. Ea enim est à nobis contracta culpa, *f* vt omni statu omnique populo, eundem exitum habitura videatur. Sed ad meam manum *g* redierint. etenim hæc occultiùs agenda. Vide, quæso, etiam nunc de testamento: quod tum factum, cùm illa quærere cœperat. *h* non credò, & commoti, neque cum rogari, ne me quidem: sed quasi ita sit, quoniam in sermonem iam venisti: poteris eam monere, vt alicui committat, cuius, extra periculum huius belli, fortuna sit. Equidem tibi potissimum velim, si idem illa vellet: quam quidem celo miseram, *i* me in hoc timere de illo altero. Scio equidem venire nunc nil posse: sed seponi & occultari possunt, vt extra ruinam sint eam, quæ impendet. Nam, quòd scribis, nobis nostra, *k* & tua, Terentiæ fore parata, tua credo: nostra quæ poterunt esse? De Terentia autem (mitto cetera, quæ sunt innumerabilia) quid ad hoc addi potest? Scripseras L L S. XII. permutaret: tantum esse reliquum de argento. Misit illa C C I Ɔ Ɔ. mihi: & adscripsit tantum esse reliquum. cùm hoc tā paruū de paruo detraxerit, perspicis, quid in maxima re fecerit? Philotimus nō modò nullus venit, sed ne per literas quidem, aut per nuntium certiorem facit me, quid

e L. & quæ etiam ad meā Tulliā de me scr. Bos. & quæ etiam ad me bis ad Tulliam f sic v. c. forr. legend. vt omni statu reip. eundem exitū. *g* L. rediero. sū enim al. rediero. dehinc enim hæc. *h* L. nō, credo, te commonuit, neque rogauit, ne me q. Pant. nō credo Camillo: neque eum rogaui Bos. nō credo te commotū, neque cum rogaric. *i* L. me hoc timere. De illo altero, scio equidem venire. *k* L. & tua, Tulliæ fore p.

ege

egerit. Ephesо qui veniunt, ibi se eum de suis controuersiis in ius adeuntem vidisse nuntiant: quæ quidem(ita enim *l* verissimile est), in aduentum Cæsaris fortasse reiiciuntur. Ita aut nihil puto eum habere, quod putet ad me celeriùs perferendum, & eò me magis esse despectum: aut etiam si quid habet, id, nisi omnibus suis negotiis confectis, ad me referre *m* non curet. Ex quo magnum equidem capio dolorem, sed non tantum, quantum videor debere. nihil enim mea minùs interesse puto, quàm, quid illinc afferatur. id quãobrem, te intelligere *n* certò scio. Quòd me mones de vultu, & oratione ad tempus accommodãda, etsi difficile est, tamen imperarem mihi si mea quidquam interesse putarem. Quòd scribis, literis *o* putare. Africanum negotium confici posse, velim scriberes, cur ita putares. mihi quidem nihil in mentem venit, quare id putem fieri posse. Tu tamen velim, siquid erit quod consolationis aliquid habeas scribas ad me. sin, vt, perspicio, nihil erit: scribas id ipsum. Ego ad te. *p* si quid audiero, citiùs scribam. Vale. VIII. Idus Sextileis

l v.c. verisimile' st.

m L. nõ curat.

n L. certè scio.

o L. te putare

p L. siquid audiero citiùs scr.

CICERO ATTICO, S. 23

DECIMO SEPTIMO Kal. Septemb. venerat die XVII. Seleucia Pieria C. Trebonius: qui se *q* Antiochiæ diceret apud Cæsarem vidisse Q. F. cum Hirtio: eos dè Q. quæ voluissent, impetrasse nullo quidem negotio: quod ego magis gauderem, si ista nobis impetrata quidquam ad spem, explorati haberent. Sed & alia timenda sunt, *r* ab aliisque, &, ab hoc ipso quæ dantur, vt à domino, rursus in eiusdem sunt potestate. Etiam Sallustio ignouit. Omnino dicitur nemini negare. quòd ipsũ est suspectum, notionem eius differri. M. Gallius, Q. F. mancipia Sallustio reddidit. Is venit, vt legiones in Siciliam traduceret, & protinus iturum Cæsarem Patris. quod si faciet, ego, quòd antè mallem, aliquò propiùs accedam. Tuas literas ad eas, quibus à re proximè consilium petiui, vehementer exspecto. Vale. XVI. Kal. Septembr.

q v.c. Antiocheæ

r L. quæ ab aliis, & ab h.

CICERO ATTICO. S. 24

ACCEPI VI. Kal. Septemb. literas à te datas XII. kal. doloremque, quem ex Quincti scelere iampridem acceptum, iam abieceram, lecta eius epistola, grauissimum cœpi. Tu etsi non potuisti vllo modo facere, vt mihi illam epistolam non mitteres, tamen mallem non esse missam. Ad ea autē quæ scribis de testamento, videbis, quid, & quomodo. De nūmis & illa sic scripsit, vt ego ad te antea: & nos, si quid opus erit, vtemur ex eo, de quo scribis. Ille ad kal. Septemb Athenis non videtur fore. Multa s.n. in Asia dicuntur morari: maximè Pharnaces. legio XII. ad quam primùm Sulla venit, lapidibus egisse hominem dicitur, nullam putant se commoturam. illū arbitrantur protinus Patris in Siciliā. sed, si hoc ita est, huc veniat necesse est, ac mallem illum. aliquo enim modo hunc euasissem. nunc metuo, ne sit exspectādum, & cum reliquis t etiam loci grauitas: hic miserrima perferenda. Quòd me mones, vt ea videam, quæ ad tempus accōmodem: facerem, si res pateretur, &, si vllo modo fieri posset: sed in tantis nostris peccatis, tantisque nostrorū iniuriis, nihil est, quod aut facere dignum nobis, aut simulare possim. Sullana confers: in quibus omnia genere ipso præclarissima fuerunt, moderatione paulò minùs tēperata. Hæc autē eiusmodi sunt, v vt obliuiscar, multoque malim, quod omnibus sit melius, quorum vtilitati meam iunxi. Tu ad me tamen x velim quàm sæpissime scribas, eóque magis, quod præterea nemo scribit: ac si omnes, tuas tamen maximè exspectarem. Quòd scribis illum per me quincto fore placatiorem, scripsi ad te antea eum statim Q. F. omnia tribuisse, nostri nullam mentionem. Vale.

s L. est in As.

t q.v.c. huic miserrimæ perf.

v I. vt obliuiscar mei, idque malim, q.

x al. vellē.

CICERO ATTICO, S. 25

DIL GENTER mihi fasciculum reddidit Balbi tabellarius. accepi enim à te literas, quibus videris vereri, vt epistolas illas acceperim: quas

quas quidem vellem mihi numquam redditas. auxerunt enim mihi dolorem: nec si in aliquem incidissem, quidquam noui attulissent. Quid enim tam peruulgatum, quàm illius in me y odiū? & genus hoc literarum, quod ne Cæsar quidem ad istos videtur misisse, z quasi quo illius improbitate offenderetur: sed credo vti nótiora nostra mala essēt. Nā quòd te vereri scribis, ne illi obsint, eique rei mederi: ne rogari quidē se passus est: de illo: quod quidem mihi molestum non est: illud molestius istas impetrationes nostras nihil valere. Sulla, vt opinor, cras hîc erit cum Messala: currunt ad illum pulsi à militibus: qui se negant vsquam, nisi acceperint. Ergo ille huc veniet: quod non putabant: tardè quidem. itinera enim ita facit, vt multos dies in oppidum ponat. Pharnaces autem, quoquo modo aget, afferet moram. Quid mihi igitur censes? iam enim corpore vix sustineo grauitatem huius cæli, qui mihi laborem affert in dolore. An his illuc euntibus mandem, vt me excusent? ipse accedam propiùs? quæso attende, & me quod adhuc sæpe rogatus non fecisti, consilio iuua. Scio rem difficilem esse: I sed vt in malis. Etiam illud mea magni interest, te vt videam profectò aliquid profecero, si id acciderit. De testamento, vt scribis, animaduertes. Vale.

y L. odium, & genus hoc literarū quod.
z for. quasi ill. for. quòd ill.

M. T. CICERONIS
EPIST. AD T. POMPOnium Atticum,
LIBER XII.

CICERO ATTICO, S. I

VNDECIMO die postquam à te discesseram, hoc literularum exaraui, egrediens è villa, ante lucem: atque eo die cogitabam in Anagnino, postero autem in Tusculano: a ibi vnū diem,

a al. vbi vn.

diem.v. Kal. igitur ad constitutum: atque vtinam continuò ad complexum meæ Tulliæ, ad osculũ Atticæ possim currere. Quod quidem ipsum scribe, quæso, ad me, vt dum consisto in Tusculano, sciã, quid garriat: sin rusticatur, quid scribat ad te: eique interea aut scribes salutem, aut nunciabis, itemque Piliæ: & tamen, etsi continuò congressuri sumus, scribes ad me, si quid habebis. Cùm complicarem hanc epistolam noctuabundus ad me venit cum epistola tua tabellarius. qua lecta de Atticæ Febricula *b* videlicet valde dolui. Reliqua, quæ exspectabam, ex tuis literis cognoui omnia. *c* Sed quod scribis igniculum matutinum, γεροντικώτερον est memoriolla vacillare. Ego enim IIII. Kal. Axio dederã tibi III. Quincto, quo die venisses, *d* id est, V Kal. Hoc igitur habebis noui nihil. Quid ergo opus erat epistola? quid cũ corã sumus, & garrimus, quidquid in buccã est, profectò *e* quædam λέσχη: quæ habet etiamsi nihil subest, collocutione ipsa suauitatem.

b al. scilicet
c L. Sed quid scribis igniculum matutinũ, γεροντικώτερον est m.
d L. id est II. Kal.
e L. quiddã λέσχη q.

CICERO ATTICO, S. 2

HIc rumor est, *f* T. Murcum periisse naufragio, Asinium delatum viuum in manus militum: L. naueis delatas in Vticam reflatu hoc: Pompeium non comparere, nec in Balearibus omnino fuisse, *g* vt Patietus affirmat: sed auctor nullus rei quisquam. habes, quæ dum tu abes, locuti sunt. Ludi interea Præneste. Ibi Hirtius & isti omnes: & quidem ludi dies octo quæ cænæ? quæ deliciæ? Res interea fortasse transacta est. O miros homines! At Balbus ædificat. τίγ ἀρ αὐτῷ μέλει? Verùm, si quæris *h* hominem, homini, non recta, sed voluptaria quærenti, nónne βεβίωται? Tu interea dormis. Iam explicandum est πρόβλημα, si quid acturus es. Si quæris quid putem, ego * frúctũ puto. Sed quid multa? iam te videbo, & quidem (vt spero) de via rectà ad me. Simul enim & diem Tyrannioni constituemus, & siquid aliud.

f for. L. Murcum Faern. tamen.
g al. vt Patiæcus.
h vox hominẽ, abest à plerisq. v.c.
* al. futurũ.

CICERO ATTICO, S. 3

VNVM.

VNum te puto minùs blandum esse, quàm me: i aut,si vterque nostrûm est aliquando aduersus aliquem,inter nos certè numquam sumus. Audi igitur me hoc ἀγοήτευτα dicentem. Ne viuam, mi Attice,si mihi non modò Tusculanum,vbi ceteroqui sum libenter,sed μακάρων νῆσοι tāti sunt, vt sine te sim totos dies. Quare obduretur hoc triduum, vt te quoque ponam in eodem πάθει. quod ita est profectò. sed velim scire,hodiéne statim de auctione,& quo die venias. ego me interea cum libellis. Ac molestè fero Vennonij me historiam non habere. Sed tamen ne nihil de re, nomen illud, quod à Cæsare treis habet conditiones:aut emtionem ab hasta (perdere malo: etsi præter ipsam turpitudinem, hoc ipsum puto esse perdere) aut delegationem à mancipe,annua die quis erit, cui cred m? aut quando ipse Metonis annus veniet?)aut Vectenī cond tionem, semisse. σκέψαι igitur. Ac vereor,ne iste iam auctionē nullam faciat:l sed ludis factis i m Clypo subsidio currat,ne talis vir ἀλογηθῇ sed μελήσει Tu Atticam quæso, cura,& ei salutem & Piliæ, Tulliæ quoque verbis plurimam.

i v. c.&,si.

l L.& sedulò ludis factis m for. Crispo al Etypo al. Catypo. al. Calipso al. Didio

CICERO ATTICO S. 4

O GRATAS tuas mihi, iucundásque literas,quid quæris?Restitutus est mihi dies festus. Angebar enim quòd Tiro ἐνερευθέστερον te sibi esse visum dixerat. addam igitur vt censes vnum diem. sed de Catone προβλημα Ἀρχιμήδειον est.non assequor,vt scribam quod tui conuiuæ non modò libenter,sed etiam æquo animo legere possint. Quin etiam si à sententiis eius dictis, si ab omni voluntate,consiliisq; e, quæ de rep. habuit, recedam n ψιλῶς quæ velim grauitatem constantiámque eius laudare: hoc ipsum tamen iis odiosum ἄκουσμα sit. Sed verè laudari ille vir non potest, nisi hæc ornata sint: quòd ille ea quæ nunc sunt & futura viderit, & ne fierent, contenderit: & facta ne videret, vitam reliquerit.

bol.κτύπῳ

n L. ψιλῶ quæ velim gr. ψειλῶς,

o v. c. Aledio.
p L. Quod autem os in hanc rem ἔξεχον ἀ te? Fac. al. ita q aut ἀμ-
r L. κρήνην vet. τρήκλω.
s L. non facultas modò De Hor.
t L. nosset.
v L. demonstraret.
x q. v. c. Scæuula.
* Bos. puto proximis Cæpione.
y L. Censori nóne, & Má.

horum quid est, quod o Atedio probare possimus? sed cura, obsecro, vt valeas, eámque, quam ad omneis res adhibes, in primis ad conualescendū adhibe prudentiam.

CICERO ATTICO S. 5

QVINCTVS pater quartum, vel potiùs millesimum, nihil sapis, qui lætetur Luperco filio, & Statio, vt cernat duplici dedecore cumulatam domum. addo etiam Philotimum tertium. O stultitiam (nisi mea maior esset) singularem. 1 p Quod autem osin hāc rem. ἔξεχον. 2 fac non ad δεψῶσαι κρήνην, sed ad πειρήνην eum venisse q ἄμβροτον ὕδωρ στυγνὸν ἀλφεσὶν πειρήνην (vt scribis) haurire, in tantis suis præsertim angustiis: ποῖ ταῦτ' ἄρ' ἀποσκήψῃ. sed ipse viderit. Cato me quidem delectat, sed etiam Bassum Lucilium sua. De Cœlio tu quæres, vt scribis. ego nihil noui. noscenda est natura, s non facultas. Modò de Hortensio & Virginio, tu, si quid dubitabis: etsi quid magis placeat, ego quantum aspicio, non facilè inueneris. Cum Mustella, quemadmodum scribis, cùm venerit Crispus. Ad Aulum scripsi, vt ea, quæ benè t nossem de Auro, Pisoni v demonstrarem. Tibi enim sanè assentior, & istud nimiùm diu duci, & omnia nunc vndique contrahenda. Te quidem nihil agere, nihil cogitare aliud, nisi, quod ad me pertineat, facilè perspicio, meisque negotiis impediri cupiditatem tuam ad me veniendi. sed mecum esse te puto, non solùm quòd meam rem agis, verùm etiam quòd videre videor, quo modo agas. Neq; enim vlla hora tui mihi est operis ignota. Tubulū prætorē video L Metello Q. Maximo cos. Nunc velim P. x Scæuola pontifex max. quibus coss. tribun. pl.* Equidem puto Cæpione, & Pōpeio, Pr. n. P. Furio, Sex Atilio Dabis igitur tribunatū &, si poteris, Tubulus quo crimine. Et vide; quæso, L. Libo, ille, qui de Ser. Galba, y Censorino, & Manilio, an T Quinctio, z Manilio, cos. trib. pl. fuerit. a conturbor enim epitome Bruti Fanni

z L. M' Acilio.
a L. conturbat enim me epitome Bruti Fanniana in Bruto Fanniano rum scr. v. c. conturbor enim in Bruti Epitoma Fannianorum. scr.

niana. in Bruti epitoma *b* Fannianorum ſcripſi, quod erat in extremo: idque ego ſecutus, hunc Fannium, qui ſcripſit hiſtoriam, generum eſſe ſcripſeram Lælij. ſed tu me γεωμετρικῶς refelli, te autem nunc Brutus, & Fannius. Ego tamẽ de bono auctore Hortenſio ſic acceperam, vt apud Brutum eſt Hunc igitur locum expedies. Ego miſi Tironem Dolabellæ obuiam. is ad me idibus reuertetur. te exſpectabo poſtridie. De Tullia mea tibi antiquiſſimum eſſe video, idque ita vt ſit, te vehementer rogo. *c* Ergo & in integro omnia (ſic enim ſcribis) mihi. Etſi kalendæ vitandæ fuerunt, *d* inceſſionúmque ἀρχέτυπα fugienda, conficiẽdæque tabulæ. nihil tamen tanti vt à te abeſſem, fuit. Cùm Romæ eſſem, & te iam, iámque viſurum me putarem quotidie: tamen horæ, quibus exſpectabam longæ videbantur. Scis me minimè eſſe blandum. Itaq; minus aliquãto dico, quã ſentio.

b L. Fanniorum ſcripſiq.

c for. hic epiſtolæ nouæ initium.

d L. Nicaſionúmque.

CICERO ATTICO, S. 6

DE Cœlio. vide quæſo, *e* ne qua lacuna ſit in auro. ego iſta non noui, ſed certè in *f* collybo eſt detrimenti ſatis huc aurum ſi accedit, ſed quid loquor? tu videbis. Habes Hegeſiæ genus, quod Varro laudat. Venio ad Tyrannionem, ain' tu? verum hoc fuit? ſine me? At ego quoties, cùm eſſem otioſus, ſine te tamen nolui? Quomodo hoc ergo lues? vno ſcilicet, ſi mihi librũ miſeris: quod vt facias, etiã atque etiam rogo. etſi me non magis liber ipſe delectabit, quàm tua admiratio delectauit. Amo enim πάντα φιλόδημον, téque iſtam tam tenuem θεωρίαν tam valde admiratum eſſe gaudeo. etſi tua quidem ſunt eiuſmodi omnia. Scire enim vis, quo vno animus alitur. Sed quæſo, quid ex iſta acuta & graui refertur ad τέλος. Sed longa oratio eſt: *g* & tu occupatus es in meo fortaſſe aliquo *h* negotio: & pro iſto aſſo ſole, quo tu abuſus es in noſtro pratulo, à te nitidum ſolem, vnctúmq; repetemus. Sed ad prima redeo. Librũ, ſi me amas, mitte. tuus eſt .n. profectò, quo-

e L. nequa.

f L. collybo v.c. collubo

g v.c. & tu occupatus es in meo quidẽ fortaſſe aliq.

h L. negotio At pro.

niam quidem est missus ad te.

CICERO ATTICO, S. 7

i v.c. Chreme, tantùm ne &c.

i TANTVMNE ab re tua est otij tibi, vt etiam Oratorem legas? Macte virtute mihi quidé gratum, & erit gratius, si non modò in libris tuis, sed etiam in aliorum per librarios tuos Aristophanem reposueris pro Eupoli. Cæsar autem mihi irridere visus est. QVAESO illud tuum, quod erat εὐτικὲς & vrbanū ita porrò te sine cura esse iussit, vt mihi quidem dubitationem omnem tolleret. Atticam doleo tam diu: sed quoniam iam sine horrore est, spero esse vt volumus.

CICERO ATTICO, S. 8

QVAE desideras, omnia scripsi in codicillis, eósque Eroti dedi: breuiter, sed etiam plura, quàm quæris. in iis de Cicerone: cuius quidé cogitationis initium tu mihi attulisti. locutus sum cum eo liberalissimè: quod ex ipso velim, si modò tibi erit commodum, sciscitere. Sed quid differo? Exposui, *k* te ex me detulisse, ecquid vellet, ecquid requireret: velle Hispaniam requirere liberalitaté. De liberalitate, dixi, quantum * Publius, quantum flamen Lentulus filio. De Hispania, duo attuli: primum idem, quod tibi me vereri vituperationem non satis esse, si hæc arma reliquissemus? etiam contraria? deinde fore, vt angeretur, cùm à fratre, familiaritate, & omni gratia vinceretur. *l* Velim magis liberalitate vti mea, quàm sua libertate: sed tamen permisi. tibi enim intellexeram nō nimis displicere. Ego etiam atq; etiam cogitabo: téque vt idem facias, rogo. Magna res: simplex est manere: illud anceps. verùm videbimus. De Balbo, & in codicillis scripseram, & ita cogito, simul ac redierit. sin ille tardiùs: *m* ego tamen triduum: & quod prætèrij, Dolabella etiam mecum.

k al. te ad me detulisse &c. for. te & ex me detul.
* al. Publilius.

l L. velit.

m L. ego hic tamé tr.

CICERO ATTICO, S. 9

DE Cicerone, multis res placet: comes est idoneus. Sed de prima pensione antè videamus. Adest enim dies, & ille currit. Scribe, quæso,

ſo,quid referat.Celer egiſſe Cæſarẽ cum cãdidatis vtrũm ipſe in fæniculariũm, an in campum Martium cogitet. Et ſanè ſcire velim, nunquid neceſſe ſit comitiis eſſe Romæ.nam & Piliæ ſatisfaciẽdum eſt & vtique Atticæ.

CICERO ATTICO, S. 10

NAM ego eſſem hîc libenter, atque id quotidie magis,ni eſſet ea cauſa,quàm tibi ſuperioribus literis ſcripſi. Nihil hac ſolicitudine iucundius,niſi paulùm interpellaſſet, Amyntæ filius, *n* ὢ ἀπεραντολογίαν ἀηδοῦς. Cetera noli putare amabiliora *o* fieri poſſe vlla littore, proſpectu maris, tum his rebus omnibus. Sed neque hæc digna lõgioribus literis,nec erat,quod ſcriberem, & ſomnus vrgebat.

n L. ὁ ἀπερ v.c ὢ ἀπεραντολογίᾳ ἀηδῆς. for. ὦ ἀπεραντολογία ἀηχῆς.
o L. fieri poſſe cùm villa, littore, proſp.

CICERO ATTICO, S. 11

MALE mehercule de Athamante. Tuus autem dolor humanus is quidem, ſed magnopere moderandus. Conſolationum autem multæ viæ: ſed illa rectiſſima impetret ratio,quod dies impetratura eſt. Alexim verò curemus, imaginem Tironis: quem ægrum Romam remiſi: & ſi quid habet collis ἐπιδήμιον, ad me cum * teſtamento transferamus. Tota domus ſuperior vacat,vt ſcis. hoc puto valde ad rem pertinere.

* Boſ. Tiſameno.

CICERO ATTICO, S. 12

MALE de Seio: ſed omnia humana, tolerabilia ducenda. Ipſi .n. quid ſumus?aut quãdiu hæc curaturi ſumus?Ea videamus, quę ad nos magis pertinent,nec tamen multò: quid agamus de ſenatu.Et,vt nequid prætermittam. Cæſonius ad me literas miſit,Poſtumiam Sulpicij domum ad ſe veniſſe.De Põpeij Magni filia filia, tibi reſcripſi, *p* nihil me hoc tempore cogitare: alteram verò illam, quam tu ſcribis,puto noſti:nihil enim vidi fœdius. ſed adſum coràm igitur. Obſignata epiſtola accepi tuas. Atticæ hilaritatem libenter audio: commotiunculis συμπάσχω.

p v.c. me nihil.

CICERO ATTICO, S. 13

DE dote tanto magis perpurga. Balbi regia conditio est delegandi quoquo modo confice. turpe est rem impeditam iacere. Insula Arpinas habere potest germanam ἀποθέωσιν. *q* habere videatur. *r* ἐκγόνιμος. est igitur animus in hortis, quos tamen inspiciam, cùm venero. De Epicuro, vt voles. etsi μεθαρμόζομαι in posterum genus hoc personarum incredibile est, quàm ca *r* quidem requirant. Ad antiquos igitur, ἀνεμέσητον γάρ. Nihil habeo ad te quod perscribam: sed tamen institui quotidie mittere, vt eliciam tuas literas: non quò aliquid ex his exspectem, sed nescio quomodo: tamen exspecto. Quare siue habes quid scribe: siue nihil habes, scribe tamen aliquid: téq; cura

q v.c. & L. sed vereor, ne minorẽ τιμὴν habere vid.

r v.c. ἐκτόπιμος est for. ἐκτοπισμὸς est for. ἐξορισμὸς est. al. ἀγόνιμος est. & ita Turneb. Bos. ἐκ τρόποιμος est.

r al. quidam

CICERO ATTICO, S. 14

COMMOVET me Attica, etsi assentior Cratero. Bruti literæ scriptæ & prudenter & amicè, multas mihi tamen lachrymas attulerunt. Me hæc solitudo minùs stimulat, quàm ista celebritas te vnum desidero. *s* Sed literis non difficilius vtor, quàm si domi essem. ardor tamen *t* ille vrget, & manet: non mehercule indulgente me, sed tamen non repugnante. Quod scribis de Apuleio, nihil puto opus esse tua contentione, nec Balbo, & Oppio: quibus quidem ille receperat, mihique etiam iusserat nuntiari. se molestum omnino non futurum. sed cura, vt excuset morbi causa in dies singulos. Lænas hoc receperat. Prende C. Septimium, L. Statilium. denique nemo negabit, se iuraturum, *v* quem rogaris. quod si erit durius: veniam, & ipse perpetuum morbũ iurabo. cùm enim mihi carendum sit conuiuiis, malo id lege videri facere, quàm dolore. Cocceium velim appelles. quod enim dixerat, non facit. Ego autẽ volo aliquod emere *x* latibulum, perfugium doloris mei.

s al. Sed & lit.

t v.c. & L. ille idẽ vrg.

v al. quemquem rog.

x v.c. & L. latibulum, & perfugium.

CICE

CICERO ATTICO S. 15

DE me excusando apud Apuleium dederam ad te pridie literas. Nihil esse negotij arbitror. Quemcumque appellaris, nemo negabit. sed Septimium vide, & Lænatem & Statilium, tribus enim opus est: sed mihi Lænas totum receperat. Quod scribis, à Iunio te appellatum: omnino Cornificius locuples est: sed tamen scire velim, quando dicat spopondisse: & pro patre, anne pro filio: neque eò minùs, vt scribis procuratores Cornificij, & Apuleium prædiatorem videbis. Quòd me ab hoc mærore recreari vis, facis, vt omnia: sed me mihi non defuisse tu testis es. nihil enim de mærore minuẽdo scriptum ab vllo est, quod ego non domi tuæ legerim. sed omnem cõsolationem vincit dolor. Quin etiam feci, quod profectò antè me nemo, vt ipse me per literas * consolarer: quem librum ad te mittam, si descripserint librarij. Affirmo tibi, nullam consolationẽ esse talem. Totos dies scribo, non quò proficiam, y quid, sed tantisper impedior, non equidem satis (vis enim vrget) sed z relaxor tamen, & ad omniáque nitor, non ad animum, sed ad vultum ipsum, si queam reficiendũ: idque faciens, interdum mihi peccare videor, interdum peccaturus esse, nisi faciam. Solitudo aliquid adiuuat, sed multò plus proficeret. a si tu tamen interesses: quæ mihi vna causa est hinc discedendi. nã pro malis rectè habebat. quãquã b ipsum doleo. non enim iã in me idem esse poteris: petierunt illa, quæ amabas. De Bruti ad me literis scripsi ad te antea prudenter scriptæ: sed nihil c quod me adiuuarent, Quod ad te scripsit, id vellẽ, vt ipse adesset, certè aliquid, quoniam me tam valdè amat, adiuuaret. Quod si quid scies, scribas ad me velim. maximè autem, Pansa quando. De Attica doleo Credo tamen Cratero. Piliã angi d vetabat: is solitus est mærere pro omnibus.

* intelligit librum de consolatione.
y al aliquid sed.
z v.c.& L. relaxor tamẽ, omniáque nitor. Bos. laxor tamẽ, omniáque nitor.
a fort. si tu etiam int.
b for. idipsũ dol.
c for. quo me adiuuarent. for. quod me adiuuaret.
d L. veta satis est me mærere p. Bos. vetæ satis solitus es mærere pro omnib

CICERO ATTICO, S. 16

APVD Apuleium (quoniam in perpetuum non placet) in dies vt excusser, videbis in hac solitudine careo omnium colloquio: cúmque manè me in siluam abstrusi densam, & asperam non exeo inde antè vesperum. Secundum te nihil est mihi amicius solitudine. In hac mihi omnis sermo est cũ literis. eũ tamẽ interpellat fletus: cui repugno, quoad possum. sed adhuc pares non sumus. Bruto, vt suades, rescribam eas literas. cras habebis. cùm erit cui des, dabis.

CICERO ATTICO, S. 17

TE tuis negotiis relictis nolo ad me venire. Ego enim potiùs accedã, si diutius impediere. etsi ne decessissem quidem *e* conspectu tuo, nisi me planè nihil vlla res adiuuaret. Quòd si esset aliquod leuamen, id esset in te vno: & cùm primũ ab aliquo poterit esse, à te erit. Nunc tamen ipsũ sine te esse non possum. sed nec tuæ *f* domi *g* probatur, ne meæ poteram: nec si propiùs essem vspiam, tecum tamen essem. Idem enim te impediret, quo minùs mecum esses quod nunc etiam impedit. Mihi adhuc nihil aptius fuit hac solitudine, quam vereor, ne Philippus tollat. heri enim vesperi venerat. Me scriptio, & literæ non leniunt sed obturbant.

e al. à cõsp.

f al. domui

g v c. & L. probabatur.

CICERO ATTICO, S. 18

MARCIANVS ad me scripsit, me excusaturum esse apud Apuleium à Laterẽsi, Nasone, Lænate, Torquato, Strabone. His velim meo nomine reddendas literas cures, gratum mihi eos fecisse. Quòd pro Cornificio me abhinc amplius annis. xxv. spopõdisse dicit Flauius, etsi reus locuples est. & Apuleius prædiator liberalis: tamẽ velim des operã, vt inuestiges ex consponsorum tabulis, sítne ita, mihi enim antè ædilitatem meam nihil erat cum Cornificio. Potest tamen *h* videri. sed scire certum velim, & appelles procuratores, si tibi videtur. Quamquam quid ad me? Veruntameu

h v. c. & L. fieri.

Pansæ

Pansæ profectionem scribes cùm scies. Atticam saluere iube,& eam cura obsecro,diligenter.Piliæ salutem.

CICERO ATTICO, S. 19

DVM recordationes fugio, quæ quasi morsu quodã dolorem efficiunt,refugio à te admonendo.Quod velim mihi ignoscas *i* cuiusmodi est. etenim habeo nonnullos ex iis,quos nunc lectito, auctores,qui dicãt fieri id oportere,quod sæpe tecum egi, & quod à te approbari volo,de fano illo dico,de quo tantũ quantũ me amas, velim cogites.Equidem neque de genere dubito,placet enim mihi Cluatij : neque de re statutum. est enim de loco nonnumquam.Velim igitur cogites.Ego, quantũ his temporibus tam eruditis fieri poterit, profectò illum consecrabo omni genere monumentorũ ab omnium ingeniis *k* scriptorũ & Græcorũ,& Latinorũ. Quæ res forsitan sit refricatura vulnus meum.sed iam quasi voto quodam,& promisso me teneri puto:longúmq; illud tẽpus, cùm non ero,magis me mouet,quàm hoc exiguũ quod mihi tamen nimiùm longum videtur. Habeo enim nihil(tentatis rebus omnibus)in quo acquiescam.nam,dum illud tractabam:de quo antea scripsi ad te,quasi fouebam dolores meos. nunc omnia respuo,nec quidquam habeo tolerabilius, quã solitudinem: *l* quam(quod eram veritus)non obturbauit Philippus.nam,vt heri me salutauit, statim Romam profectus est.Epistolã, quam ad Brutum,vt tibi placuerat,scripsi:misi ad te,curabis cũ tua perferendã. eius tamen misi ad te exemplum, vt si minùs placeret,ne mitteres.Domestica quòd ais ordine administrari,scribes,quæ sint ea.quædã enim exspecto. Cocceius vide ne frustretur. Nam Libo quod pollicetur, vt Eros scribit, non incertum puto. De sorte mea, Sulpicio confido, & Egnatio scilicet. De Apuleio quid est, quod labores, cùm sit excusatio facilis ? Tibi ad me veni

i v.c. & L. cuicuimodi est.

k q.v.c. scriptorum&c. non placet.

l v.c. nam, quod

venire, vt ostendis. vide, ne non sit facile. Est enim longum iter, discedentémque te (quod celeriter tibi erit fortasse faciendum) non sine magno dolore dimittam. Sed omnia, vt voles. ego enim, quidquid feceris, id cùm rectè, tum etiã mea causa factum putabo. Heri, cùm ex aliorum literis cognouissem de Antonij aduentu, admiratus sum nihil esse in tuis: sed erant pridie fortasse scriptæ, quàm datæ. neque ista quidem curo: sed tamen opinor propter prædes suos *m* accucurrisse. Quòd scribis Terentiam de obsignatoribus mei testamenti *n* loqui: primùm tibi persuade, me isthæc nõ curare: neq; esse quidquam aut paruæ curæ, aut nouæ loci: sed tamen quid simile? Illa eos non adhibuit, quos existimauit quæsituros nisi scissent, *o* quid esset. Num id etiam mihi periculi fuit? Sed tamen faciat illa quod ego. dabo meum testamẽtum legendum cui voluerit. Intelliget non potuisse honorificentius à me fieri de * nepote, quã fecerim. nam quòd non aduocaui ad obsignandũ: primùm mihi non venit in mentem: deinde ea re non venit, quia nihil attinuit. tute scis (si modò meministi) me tibi tum dixisse, vt de tuis aliquos adduceres. Quid enim opus erat multis? Equidem domesticos iusseram. Tum tibi placuit, vt mitterem ad Silium. inde est natum, vt ad Publium. Sed necesse neutrum fuit. Hoc tu tractabis, vt tibi videbitur.

m al. accurrisse.
n for. queri:
o v. c. quis esset.
* Vide infrà epist. 27.

CICERO ATTICO, S. 20

EST hic quidẽ locus amœnus, & in mari ipso, qui & Antio, & Circeis adspici possit: sed ineũda nobis ratio est, quemadmodum in omni mutatione dominorũ, qui innumerabileis fieri possunt in infinita posteritate (si modò hæc stabunt) illud quasi consecratũ remanere possit. Equidẽ iã nihil egeo vectigalibus, & paruo contentus esse possum. Cogito interdum trans Tiberim hortos aliquos parare,

parare,& quidem ob hanc causam maximè. nihil enim video. quod tā celebre esse possit. sed quòs coram videbimus. Ita tamen, vt hac æstate fanum absolutum sit. Tu tamen cum Apella Chio confice de columnis. De Cocceio, & Libone *p* quæ scribis, approbo: maximè, *q* quòd de iudicatu meo responsum sit. Si quid perspixeris, *r* & tamen quid procuratores Cornificij dicant, velim scire, ita vt in ea re te, cùm tam occupatus sis, non multùm operæ velim ponere. De Antonio quoque, Balbus ad me cum Oppio conscripsit, idq; tibi placuisse. ne perturbarer Illis egi gratias. Te tamen, vt iam antè ad te scripsi, scire volo, me neque isto nuntio esse perturbatum, nec iam vllo perturbatum iri. Pansa, si hodie, vt putabas, profectus est, posthac iam incipito scribere ad me, de Bruti aduētu quid exspectes, id est, quos ad dies. Id, si scies vbi iam sit, facilè coniectura assequêre. Quòd ad Tironem de Terentia scribis, obsecro te, mi Attice, suscipe totum negotium. vides & officium agi meum quoddam, cui tu es conscius, &, vt nonnulli putant, Ciceronis rem. Me quidem id multò magis mouet, quod mihi est & sanctius, & antiquius præsertim cùm hoc alterum neque sincerum, neque firmum putem fore.

p L. quæ scribis, approbo. Maximè quæ de iudicatu meo respōsa sint, si quid perspexeris: & tamen, quid procu. Bos. meo de ipō su quid per spexeris, p v. c. quæ de iudicatu meo despō sus, siquid &c. non plac.

r al. sed tamen

CICERO ATTICO, S. 21

NONDVM videris perspicere, quàm me nec Antonius commouerit, nec quidquam iam eiusmodi possit commouere. De Terentia autem scripsi ad te iis literis, quas dederam pridie. Quòd me hortaris, idq; à ceteris desiderari scribis, vt dissimulem me tam * grauiter dolere, possumne magis, *s* quòd totos dies cōsumo in literis? Quod etsi non dissimulationis, sed potiùs leniendi, & sanandi animi causa facio, tamē si mihi minùs proficio, simulationi certè facio satis. Minùs multa ad te scripsi, quod exspectabam tuas literas ad eas, quas ad te pridie dederam. Exspectabam autem maxi

* de morte Terentiæ vi de 4. Famil. ep. 5.

s for. qui

maximè de fano: nonnihil etiam de Terentia. velim me facias certiorem proximis literis. Cn. Cæpio, Seruiliæ Claudij pater, viuóne patre suo naufragio perierit, an mortuo. Item Rutilia viuóne C. Cotta, filio suo, mortua sit an mortuo. *t* pertinet ad eum librum, quem de luctum inuendo scripsimus.

t al. pertinent

CICERO ATTICO, S. 22

LEGI Bruti epistolam, eámq; tibi remisi, sanè non prudenter rescriptam ad ea, quæ requisieras sed ipse viderit: quamquā illud turpiter ignorat. Catonem primum sententiā putat de animaduersione dixisse: quā omnes antè dixerant, præter Cæsarem: & cùm ipsius Cæsaris tam seuera fuerit, qui tum prætorio loco dixerit, consularium putat leniores fuisse, Catuli, Seruilij, Lucullorū, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellij, Volcatij, Figuli, Cottæ, L. Cæsaris, C. Pisonis etiam *v* M. Acilij Glabrionis, Silani, Murenæ, desig. coss. Cur ergo in sententiam Catonis? quia verbis luculentioribus, & pluribus rem eandem comprehēderat. Me autē hic laudat, quòd retulerim, non quòd patefecerim, quòd cohortatus sim: quòd deniq; antè, quàm cōsulerem, ipse iudicauerim. Quæ omnia, quia Cato laudibus extulerat in cælum, perscribendaq; censuerat, idcirco in eius sententiam est facta discessio. Hic autem se etiam tribuere multum mihi putat, quòd scripserit, OPTIMVM COS. Quis enim ieiuniùs dixit inimicus? Ad cetera verò tibi quemadmodum rescripsit? tantum rogat *x* de s. c. vt corrigas. *y* hoc quidem fecisset, *y* etiam si Ranio admonitus esset. Sed hæc iterum ipse viderit. De hortis, quoniā probas effice aliquid. Rationes meas nosti. Si verò etiam *z* à Faberio recedit, nihil negotij est. Sed etiam sine eo posse videor contēdere. Venales certè sunt Drusi, fortasse, & Lamiani, & Cassiani. Sed coràm. De Terentia non possum commodiùs scribere, quàm tu scribis. Officium sit nobis antiquissimum. si quid nos fefellerit, illius malo me,

v v. c. & L. Manij Glabrionis al. M'. Acilij Glabrionis,
x L. de senati cons.
y L. etiam Tyrannio, si admonitus est. Tur. ærario. Bos. etiamsi ærario admonitus esset. al. etiamsi à ratio ad noui tuis esset.
z L. à Faberio aliquid procedit, n. Manut. res cedit, Lip. recidit, Bos. à Faberio aliquid cecidit,

me, quàm mei pœnitere Omæ C. Lollj curanda sunt LLs.c.negat Eros posse sine me: credo, quòd accipienda aliqua sit, & danda æstimatio. Vellē tibi dixisset. si enim res est, vt mihi scribit, parata, nec in eo ipso mentitur, per te confici potuit. cognoscas, & conficias ve im. Q..òd me in forū vocas, eò vocas, vnde etiam bonis meis rebus fugiebam. *a* Quid enim mihi cum foro, sine iudiciis, sine curia in oculos incurrentibus iis, quos æquo animo videre non possum? Quòd autem homines à me postulare scribis, vt Romæ sim, neque mihi, vt absim, concedere, *b* aut quatenus eos mihi concedere: iampridē scito esse, cùm vnum te pluris, quā omneis illos putem: ne me quidem contēno, meóque iudicio multò stare malo, quàm omnium reliquorum. Neq; tamen progredior longiùs, quàm mihi doctissimi homines concedunt: quorū scripta omnia, quæcumque sunt in eam sententiam, non legi solùm quod ipsum erat fortis ægroti, accipere medicinā: sed in mea etiā scripta transtuli: quod ipsum erat fortis ægroti, accipere medicinā: sed in mea etiam scripta transtuli: quod certè afflicti, & fracti animi non fuit. Ab his me remediis noli in istam turbam vocare, ne recidam.

a v.c. Quid enim mihi fore. sine iudiciis., sine curia.

b fort. aut quadam. tenus al.. aut aliquatenus.

CICERO ATTICO, S. 23

DE Terentia, quòd mihi omne onus imponis, non cognosco tuam in me indulgentiam. ista enim sunt ipsa vulnera, quæ non possum tractare sine maximo gemitu. Moderare igitur, quæso, vt potes. neq; enim à te plus, quā potes, postulo. Potes autem, quid veri sit, perspicere tu vnus. De Rutilia, quoniam videris dubitare, scribes ad me, cū scies: sed quamprimùm, *c* nū Clodia D. Bruto consulari, filio suo, mortuo, vixerit. Id de Marcello, aut certè de Postumia sciri potest: illud autem, de M. Cotta, aut de Syro, aut de Satyro. De hortis etiam atque * etiā rogo, omnibus meis, eorúmque, quos scio mihi non defuturos, facultatibus (sed potero meis) enitendum mihi est. Sunt etiam, quæ

c al. & num Clod.

* Bos. etiā te rogo.

ven

vendere facilè poſſim:ſed, vt non vendam,eiq; vſuram pendam,à quo emero, nō plus annuo poſſū aſſequi, quod volo. Si tu me adiuuas, paratiſſimi ſunt Druſi. cupit enim vendere, * proximos puto Lamiæ:ſed abeſt. Tu tamē, ſi quid potes,odorare. ne Silius quidem quidquam vtitur: * & iis vſuris facillime ſuſtentabitur. Habe tuū negotium: nec, quid res mea familiaris poſtulet, quam ego non curo, *d* ſed quid velim exiſtima.

*al. proximi

* Lipſ. is vſuris

d Lamb.ſed quid velim, & cur velim, exiſtima. & ita v.c.

CICERO ATTICO, S. 24

PVTARAM te aliquid noui,quod eiuſmodi fuerat initium *e* literarum, quamuis non curarē, quid in Hiſpania fieret,tamen te ſcripturum: ſed videlicet meis literis reſpondiſti, *f* vt de foro, & de curia Sed domus eſt, vt ais, forum. Quid ipſa domo mihi opus eſt,carenti foro?Occidimus, occidimus. Attice, iampridem nos quidem:ſed nunc fatemur,poſteaquam vnum,quo tenebamur, amiſimus. Itaque *g* ſolitudinem ſequor: *i* & tamen, ſi qua me res iſtò *h* abduxerit, enitar, ſi quo modo potero(potero autem)vt præter*me,nemo dolorē meum ſentiat: ſi vllo modo poterit ne tu quidē. Atq; etiā illa cauſa eſt non veniēdi. Meminiſti, quid ex te *i* Atedius quæſierit:quinetiā nūc moleſti ſunt. Quid exiſtimas,ſi venero? De Terētia ita cura,vt ſcribis,méq; hac ad maximas ægritudines acceſſione*non maxima libera. Et,vt ſcias me ita dolere:vt non *k* iaceam,quibus coſs. Carneades,& ea legatio Romam venerit,ſcriptum eſt in tuo annali. Hæc nunc quæro,quæ cauſa fuerit de Oropo, opinor.ſed certū neſcio:&,ſi ita eſt,quę cōtrouerſiæ:præterea,qui eo tēpore nobilis Epicureus fuerit Athenis,qui præfuerit hortis. qui etiam Athenis πολιτικοὶ fuerint illuſtres. *l* quæ etiam ex Apollodori puto poſſe inueniri. De Attica, moleſtum: ſed quoniam leuiter, rectè eſſe confido. *m* De Magala dubium mihi non erat. vnde enim tam felix Ligus pater?nā quid de me dicā, cui vt omnia

e al. literarum tuarū, q.

f L. & de foro, & de curia,

g v.c.ſolitudines

h v.c.adduxerit,

* Lipſ. te,

i al. Aledius

* Boſ. nunc

k v. c. taceam,

l v. c.& L. quæ te etiā ex Apollodori puto poſſe inuenire.

m v. c. De Gamala d.

omnia contingat,quæ volo,leuari non possũ? De Drusi hortis,quanti licuisse tu scribis,id ego quoque audieram,& vt opinor, heri ad te scripseram. *n* sed quanti, quanti bene emitur, quod necesse est. Mihi, quoquo modo tu existimas, (scio enim ego ipse,quid de me existimem) leuatio quædam est,si minùs doloris, at officij debiti. Ad Siccam scripsi,quod vtitur L. Cotta. Si nihil conficeretur de Transtiberinis, habet in Ostiensi Cotta celeberrimo loco, sed pusillum loci. Ad hanc rem tamen*plus etiam satis.id velim cogites.Nec tamen ista pretia hortorũ pertimueris. nec mihi iam argento,nec veste opus est, *o* nec quibusdam amœnis locis:hoc opus est.Video etiam,à quibus adiuuari possim:sed loquere cum Silio. nihil enim est melius.Mandaui etiam Siccæ.rescripsit, constitutum se cum eo habere.*p*Scribat igitur ad me quid egerit, * & tu videbis.*q* Bene fecit A. Silius, qui transegerit.neque enim ei deesse volebam:&,quid possem,timebam.De Ouia, confice, vt scribis. De Cicerone,tẽpus esse iam videtur. sed quæro, quod illi opus erit Athenis, permutaríne possit, an ipsi ferendum sit: de totáque re quemadmodum, & quando placeat, velim consideres. Publius iturúsne sit in Africam, & quando, *r* ex Atedio scire poteris.quæras,& ad me scribas, velim. Et, vt ad meas ineptias redeam, velim me certiorem facias,P.Crassus *s* Vinuliæ F.viuóne P. Crasso consulari,patre suo mortuus sit, vt ego meminisse videor,an pòst.Item quæro de Regillo,Lepidi F.rectène meminerim patre viuo mortuum.*t* Cuspiana explicabis,itémque Pretiana. De Attica optimè,& ei salutem dices,& Piliæ.

n L.sed quãti quãti,bene em.

* al.plus etiam quàm satis.

o fort.nec quibusquã

p L.Scribet

* Bos. & vt tu videbis:

q al. initiũ nouæ epistolæ.

r al. ex Aledio

s al. Vimileiæ

t L. Cispiana

CICERO ATTICO, S. 25

SCRIPSIT ad me diligenter Sicca de Silio, séq; ad te rem detulisse:quod tu idẽ scribis.mihi & res,& conditio placet:sed ita,vt numerato malim,

quàm æstimatione. Voluptarias enim possessiones nolet Silius. Vectigalibus autem vt his possum esse contentus, quæ habeo, sic vix minoribus. Vnde ergo numerato? LLS.D.C. exprimes ab Hermogene, cùm præsertim necesse erit: & domi video esse LLS.D.C. reliquæ pecuniæ, vel vsuram Silio pendemus, dum à Faberio, vel ab aliquo, qui Faberio debet, repræsentabimus. Erit etiam aliquid alicunde. sed totam rem tu gubernabis. *v* Drusianis verò hortis *x* multò antepono: neq; sunt vnquã cõparati, mihi crede. Vna me causa mouet, in quo scio me τετυφῶσθαι. sed, vt facis, obsequere huic errori meo. Nam quod scribis ἐγγήρεμα, actum iam de isto est. alia magis quæro. *y* Sicca, vt scribit, etiam si nihil confecerit *z* cum A. Silio, tamen se scribit x. Kal. esse venturum. *a* cuius occupationibus ignoscо, eæq; mihi sunt notæ. De voluntate tua, vt simul simus. vel studio potiùs, & cupiditate, nõ dubito. De Nicia quod scribis, si ita me haberem, vt eius humanitate frui possem, in primis vellem illum mecum habere: sed mihi solitudo, & recessus, prouincia est. Quod quia facilè ferebat Sicca, eò magis illum desidero. Præterea nosti Niciæ nostri imbecillitatem, mollitiem, consuetudinem victus. Cur ego illi *b* molestus velim, cùm mihi ille iucũdus esse non possit. Voluntas tamẽ eius mihi grata est. Vnam rem ad me *c* scripsisti, de qua decreui nihil tibi rescribere. Spero enim me à te impetrasse, vt priuares me ista molestia. Piliæ & Atticæ salutem. Vale.

v al. Drusinis
x for. multò hos antep.
y al. Initiũ nouæ ep.
z v. c. cum Agidio,
a L. & v. c. Tuis occupationib.
b al. molestus esse vellim,
c al. scripsit, de &c. non pl.

CICERO ATTICO, S. 26

De Siliano negotio, etsi mihi non est ignota conditio, tamen me hodie ex Sicca arbitror omnia cogniturum. *d* Cottæ quidem negas te nosse: sed vltra Silianam villam est (quam puto tibi notam esse) villula sordida, & valde pusilla. nihil agri *e* ad aliam rem loci satis: nihil ad eam, quam quæro. sequor celebritatem. Sed, si perficitur de hortis Silij, hoc est, si perficis (est enim totum

d v. c. & L. Cottę quòd negas te nosse, vltra Sil.
e v. c. ad vllam rem loci f. Bos. ad fuillam rẽ vet. ac si ullam rem

posſi

positum in te)nihil est scilicet,quod de Cotta cogitemus. De Cicerone,vt scribis,ita faciam. ipsi permittam de tempore. nummorum quantum opus erit, vt permutetur, tu videbis. Ex *a* Aledio, quod scribis, si quid inueneris,scribes. Et ego ex tuis animaduerto literis,&profectò tu ex meis,nihil habere nos, quod scribamus, eadem quotidie, quæ iam, iámque ipsa contrita sunt, tamen facere non possum, quin quotidie ad te mittam, vt tuas accipiam. De Bruto tamen, si quid habebis. scire enim iam puto, vbi Pansam exspectet. si, vt consuetudo est,in prima prouincia,circiter Kal. affuturus videtur. vellem tardiùs. valde enim vrbem fugio multas ob causas. Itaq; idipsum dubito, an excusationem aliquam ad illum parem: quod quidem video facile esse. sed habemus satis temporis ad cogitandum, Piliæ, & Atticæ salutem. Vale.

a al. Atedio,

CICERO ATTICO, S. 27

DE Silio *b* nihilo plura cognoui ex præsẽte.Sic ca,*c* quã ex literis tuis.Scripseras.n.diligẽter. Si igitur tu illũ cõueneris *d* scribes ad me,si quid videbitur,de quo putas ad me missũ esse, sit missum,néc ne,scio. dictũ quidẽ mihi. Certè nihil est. Tu igitur,vt cœpisti.Et,si quid ita cõficies *e*(quod equidẽ nõ arbitror fieri posse)vt illi probetur:Ciceronẽ, si tibi placebit, adhibebis:eius aliquid interest videri illius causa voluisse:mea quidem nihil,nisi id,quod tu scis: *f* quod ego æstimo. Quòd me ad consuetudinem reuocas: fuit meum quidẽ iampridem 1 remp. *g* regere,quod faciebã:2 *h* sed interea erat, vbi acquiescerem: nunc planè *i* nec ego victum,nec vitã illã colere possum: nec in ea re,quid aliis videatur, mihi puto curandum. Mea mihi conscientia pluris est,quàm omnium sermo. Quòd me ipse per literas consolatus sum, non pœnitet me quantum profecerim. mærorem minui:dolorem nec potui,nec,si possem,vellem. De Triario, bene interpretaris voluntatem meam:tu

b v. c. nilo
c v. c. & I. quã ex literis eius Scripserat enim d.
d L. scribes ad me, si quid videbitur. De quo putas ad me missum esse,sit missũ, nécne, nescio. Dictum quidem mihi certè nihil est.
e al. (quod quidem
f v. c. & L. quod ego magni æstimo.
g v.c. lugere,
h v.c.sed intus erat,al. sed inuit...: erat enim vbi a.
i v. c. non ego.

verò nihil, nisi vt illi volent. Amo illum mortuũ: tutor sum liberis: totam domum diligo. De Castriciano negotio, si Castricius pro *k* mancipiis pecuniam accipere volet, *l* eámque ei solui, vt nunc soluitur: certè nihil est commodius: sin autem ita actum est, vt ipsa mancipia abduceret: non mihi videtur esse æquum. Rogas enim me, vt tibi scribam, quid mihi videatur. Nolo enim negotij Qu. fratrem quidquam habere. quod videor mihi intellexisse tibi videri idem. Publius, si æquinoctium exspectat, vt scribis *m* Atedium dicere, nauigaturus videtur: mihi autem dixerat per Siciliam. vtrũ, & quando, velim scire. Et velim aliquando, cùm erit tuum commodum, Lentulum puerum visas: eique de mancipiis, quæ tibi videbitur, attribuas. *n* Piliæ, Atticæ salutem.

CICERO ATTICO, S. 28

SILIVS, vt scribis, hodie. *o* cras igitur, vel potiùs cùm poteris, scribes, si quid erit, cum videris. Nec ego Brutum vito, nec tamen ab eo leuationem vllam exspecto: sed erant causæ, cur hoc tempore istic esse nollem: quæ si manebunt, quærenda erit excusatio ad Brutum, & vt nunc est, mansuræ videntur. De hortis, quæso, explica. Caput illud est, quod scis. Sequitur, vt etiam mihi ipsi quiddam opus sit: nec enim esse in turba possum, nec à vobis abesse. Huic meo consilio nihil reperio isto loco aptius. Et de hac re quid tui consilij sit, mihi persuasum est: & eò magis, *p* quòd *q* idem intellexi tibi videri, me ab Oppio & Balbo valde diligi. *r* Cum iis cõmunices, *s* quãtopere, & quare velim hortos: sed id ita *t* posse, si expediatur illud Faberianum. *v* sunt igitur auctores futuri. si qua etiam iactura facienda sit in repræsentando: *x* quòd possum, adducito. tum

k v.c. mancupiis
l L. eámque sibi solui. v. c. eámque eis solui, fort. eámq; pro eis solui, vt n.
m al. Aledium
n al. Piliæ, & Atticæ s.
o v. c. cras igitur eum, vel p. non pl.
p v. c. quòd idem tibi intell.
q for. item
r v. c. si cum iis comm. non pl. Bos. sit. cum iis communices,
s v. c. quanto opere, a
t al. potest,
v v. c. & L. Sin tne igitur auctores futuri. for. si sunt igitur auctores futuri. si qua etiam &c.
x L. quod ad possum, Turn. quod possum, Bos. quoad possunt adduci (totum enim illud est desperatum) denique intelliges, ecquid inclinent ad hoc meum consilium adiuuandum.

y tum enim illud desperatum denique intelliges, & quid inclinent ad hoc meum consilium adiuuandum. Si quid erit: magnum est adiumentum. sin minùs: quacumque ratione contendamus. Vetus illud ἐγγήραμα, quemadmodum scripsisti, vel ἐνταφιον putato. z De illo Ostiensi nihil est cogitandum. Si hoc non assequimur (à Lamia non puto posse) Damasippi experiendum est. Quero quid ad te scribam: sed nihil est: eadem quotidie. Quòd Lentulum inuisis, valde gratum. Pueros attribue ei, quot, & quos videbitur.

y fort. tum an sit illud desperatū, deniq: intelliges, & ecquid incl.

z al. De illo Ost. n. est cogitandum, si.

CICERO ATTICO, S. 29

DE Silij a voluntate vendendi, & de eo quanti, tu vereri videris, primùm ne nolit, deinde ne tanti Sicca aliter: sed tibi assentior. Quare, vt ei placuit, scripsi ad Egnatium. Quòd Silius te cum Clodio loqui vult, potes id mea b voluntate facere: commodiusque id est, quàm, quòd ille à me petit, meipsum scribere ad Clodium. De mancipiis Castricianis, commodissimum esse credo, transigere Egnatium. c Quòd scribis te ita futurum putare: cum Ouia, quæso quidem vt conficiatur. Quoniam, vt scribis, nox erat, in hodierna epistola plura exspecto.

a v.c. voluptate vend. non plac.

b v.c. voluptate f. non pl.

c v.c. Quòd scribis te ita futurū putare, cū Ouia, quæso, vide vt cōficiatur.

CICERO ATTICO, S. 30

SILIVM mutasse sententiam Sicca mirabatur. Equidem magis miror, quòd, cùm in filiū causam conferret, quæ mihi non iniusta videtur (habet enim, qualem vult) ais te putare * si addiderimus aliud, à quo refugiat, cum ab ipso id d fuerit destinatum, venditurum. Quæris à me, quod summum pretium constituam, & quantum anteire istos hortos Drusi: accessi nunquam. Coponianam villam & veterem & non magnā noui: siluam nobilem: fructum autē neutrius quod tamen puto nos scire oportere. sed mihi e vtrius istorum rempore magis meo, quàm ratione æstimandi sunt. possim autem assequi, nécne tu velim cogites. Si enim Faberianum venderem, explicare, vel re-

* si adierimus. al. legunt æstimatum.

d v. c. fieret.

e L. vtriuis ist. & ita v. c.

præsentatione non dubitarem. De Silianis, *f* si modò adduceretur, vt venderet: *g* si venaleis non haberet, transirem ad Drusum vel tanti, quanti Egnatius illum velle tibi dixit. Magno etiam adiumento nobis Hermogenes potest esse in repræsentando. *h* At concede mihi, quæso, vt eo animo sim, quo is debeat esse, quē emere cupiat: & tamen seruio ita cupiditati, & dolori meo, vt à te regi velim. *i* Egnatius mihi scripsit. is si quid tecum locutus erit (commodissimè, enim per eum agi potest) ad me scribes: & id agendum puto. Nam cum Silio non video confici posse Piliæ & Atticæ salutem. Hæc ad te mea manu. Vide, quæso, quid agendum sit.

f L. si non add.
g v. c. venalis.
h al. At tu conc. v. c. aut cen.
i L. Egnatius mihi scripsit. tu, si quid t. l.

CICERO ATTICO. S. 31

k PVBLILIA ad me scripsit, *l* matrē suam *l* cum Publilio loqui. eam ad me cum illoventuram, & se vnà, si ego paterer. Orat multis, & supplicibus verbis, vt liceat, & vt sibi rescribam. Res quàm molesta sit, vides. Rescripsi, me etiam grauiùs esse affectum, quàm tum, cùm illi dixissem, me solum esse velle: quare nolle me hoc tempore eam ad me venire. Putabam si nihil rescripsissem, illam cum matre venturam: nunc nō puto. apparebat enim, illas literas *m* nō illius esse. Illud autem, quod fore video, ipsum volo vitare, ne illæ ad me veniant. *&* vna est vitatio, *n* vt ego nollē. *o* sed necesse est (te hoc nunc rogo) vt explores, ad quam diem hîc ita possim esse, vt ne opprimar. Ages, vt scribis, temperatè. Ciceroni velim hoc proponas, ita tamen, si tibi non iniquum videbitur, vt sumtus huius peregrinationis, quibus, si Romę esset, domúmq; conduceret, quod facere cogitabat, facilè contentus futurus erat, accommodet ad mercedes Argileti, & Auentini: &, cùm ei proposueris, ipse velim reliqua moderere, quemadmodum ex his mercedibus suppeditemus ei, quod opus sit præstabo, nec Bibulū,

k al. Popilia al. Popilia.
l fort. cum Publilio loqui solere, se ad mecū illo, & c. v. c. cū Publilio loqueretur, ad me al. cum Publilio loqueretur.
m v. c. & L. non esse ipsius. Ill.
n sic v. c. al. & ego nollem.
o sed necesse est. Te hoc nunc rego, vt expl.

nec

nec *p* Acidinũ,nec Messalam,quos Athenis futuros audio,maiores sumtus facturos,quàm quod ex eis mercedibus *q* recipietur. Itaque velim videas primùm conductores qui sint,& quanti:deinde vt sit, qui ad diem soluat, *r* & quid viatici, quid instrumenti satis sit. Iumento certè Athenis nihil opus est: quibus autem in via vtatur, domi sunt plura,quàm opus erat:quod etiã tu animaduertis.

p al. Accidinum.
q L. reficietur. al. efficietur. al. redigetur.
r fort. ecquid viatici, ecquid inst.

CICERO ATTICO S. 32

EGO, vt heri ad te scripsi, si & Silius is fuerit, quem tu putas,nec Drusus facilem se præbuerit,Damasippum velim aggrediare. Is, opinor, ita *s* parteis fecit in ripa, nescio quotenorũ iugerum, vt certa pretia cõstitueret,quæ mihi nota nõ sunt. Scribes ad me igitur,quicquid egeris. Vehementer me solicitat Atticæ nostræ *t* valetudo, vt verear etiam, ne qua culpa sit. sed & pædagogi probitas, & medici assiduitas, & tota domus in omni genere diligens,me rursus id suspicari vetat.Cura igitur.plura enim non possum.

s v.c.partis
t v. c. ualitudo.

CICERO ATTICO, S. 33

EGo hic,vel sine Sicca(Tironi enim melius est) facillimè possem esse, vt in malis. Sed cùm scribas,videndum mihi esse, ne opprimar, ex quo * intelligam, *v* te certum illius profectionis diem non habere: putaui esse commodius me istuc venire: quod idem video tibi placere. Cras igitur in Siccæ suburbano: inde, quemadmodum suades,puto me in Ficulensi fore.Quibus de rebus ad me scripsisti, quoniam ipse venio, coram videbimus. Tuam quidem & in agendis nostris rebus, & in consiliis ineundis, mihique dandis, in ipsis literis,quas mittis, *x* beneuolentiam,diligentiam, prudentiam mirificè diligo.Tu tamen,si quid cum Silio,vel illo ipse die,quo ad Siccam venturus ero, certiorem me velim facias, & maximè cuius loci detractionem fieri velit. Quod enim scribis, EXTREMI, vide ne is ipse locus sit, cuius causa de tota re, vt scis,est à nobis cogitatum.

* al. intelligo.
v v.c.certũ diem illius profectionis nõ hab.
x v.c.beniuolentiam.

CICERO ATTICO, S. 34

y v. c. & L. Antè, quàm à te prox.

HIRTII epistolam tibi misi,& recentem, & beneuolè scriptam. *y* Antè, quàm proximè discessi, numquam mihi venit in mētem, quo plus insumtum in monumentum esset, quàm nescio quid, quod lege conceditur, tantundem populo dandum esse. quod non magnopere moueret, nisi nescio quomodo (ἀλόγως fortasse) nollem illud vllo nomine, nisi Fani, appellari: quod si volumus, vereor, ne assequi non possimus, nisi mutato loco. Hoc quale sit, quæso, considera. Nā etsi minùs vrgeor, męq; ipse propemodum collegi, tamen indigeo tui consilij. Itaq; te vehementer etiam atque etiā, rogo magis quàm à me vis, aut pateris te rogari, vt hanc cogitationē toto pectore amplectare.

CICERO ATTICO, S. 35

z v. c. neq; hoc mihi suaderi pot. for. ne que hoc mihi dissuaderi pot. al. neq; hoc mihi exui pot. al. neq; hoc mihi suada erui potest.

a L. (fateor enim)

b al. non habeo.

c L. dixit.

FANVM fieri volo, *z* neque hoc mihi erui potest. sepulchri similitudinem effugere, nō tam propter pœnam legis studeo, quàm vt maximè assequar ἀποθέωσιν. quod poteram, si in ipsa villa facerem. Sed, vt sæpe locuti sumus, commutationes dominorum reformido. In agro vbicunque fecero, mihi videor assequi posse, vt posteritas habeat religionem. Hæ meæ tibi ineptiæ *a* (fatebar enim) ferendæ sunt. *b* nam habeo, ne me quidem ipsum, quicum tam audacter communicem, quam te. Si tibi res, si locus, si institutum placet: lege, quæso, legem, mihique eam mitte. Si quid in mentem veniet, quomodò eam effugere possimus, vtemur. Ad Brutum si quid scribes, nisi alienum putabis, obiurgato eum, quòd in Cumano esse noluerit propter eam causam, quam tibi *c* dixi. Cogitanti enim mihi, nihil tam videtur potuisse facere rusticè. Et si tibi placebit sic agere de fano, vt cœpimus, velim cohortere, & exacuas Cluatium. nam, etiam si alio loco placebit, illius nobis opera, consilióque vtendum puto.

CICERO ATTICO. S. 36

TV ad villam forrasse cras. 1 A te heri duas epistolas *d* recepi, alteram pridie datam Hilaro: alteram eodem die à tabellario: accepique *e* ab Aegypta literas eodem die, Piliam, & Atticā planè bellè se habere. 2 *f* Tuæ literæ mihi redditæ sunt tertio decimo die. Quòd mihi Bruti literas, gratum ad me quoque misit. Eam ipsam ad te epistolam misi, & ad eam exemplum mearum literarum. De fano, si nihil mihi hortorum inuenis (qui quidem tibi inueniendi sunt, si me tanti facis, quāti certè facis) valde probo rationē *g* tuam. De Tusculano, quamuis prudens ad cogitandum sis, sicut es, tamen, nisi magnæ curæ tibi esset, vt ego consequerer id quod magnopere vellē, nunquam ea res tibi tam belle in mentem venire potuisset. sed nescio quo pacto celebritatem requiro. itaque hortos mihi conficias, necesse est. Maxima est in Scapulæ celebritas, propinquitas: præterea, vbi sis, ne totum diem in vlla. Quare antè quàm discedis, Othonem, si Romæ est, conuenias peruelim. Si nihil erit, etsi tu meam stultitiam consuesti ferre, eò tamen progrediar, *h* vt mihi stomachare. Drusus enim certè vendere vult. Si ergo aliud erit, non mea erit culpa, nisi emero? qua in re ne labar, quæso, prouide. Prouidendi autem vna ratio est, siquid de Scapulanis possumus. Et velim mè certiorem facias, quandiu in suburbano sis futurus. Apud Terentiam *i* gratia opus est nobis, tuáque auctoritate: sed facies, vt videbitur. Scio enim, si quid mea interfit, tibi maiori curæ solere esse, quàm mihi Hirtius ad me scripsit, Sext. Pompeium Corduba exisse, & fugisse in Hispaniam citeriorem, Cn. fugisse nescio quò neque enim curo. Nihil præterea noui. Literas Narbone dedit XIIII. Kalend. Maias. Tu mihi de Caninij naufragio *k* quasi dubia re misisti. Scribas igitur, siquid erit certius. Quòd a me mæstitia auocas, multum *l* leuaris, si locum fano dederis.

d L. accepi.
e L. ab Aegypta lib. eod.
f L. hæ literæ.
g al. tuam de Tusculano. Quāuis &c.
h v. c. & L. vti stomachere.
i L. gratia tua al. gratia opus est nobis tua, tuáque auctoritate.
k v. c. dubia misisti.
l al. proficies.

ris. Multa mihi εἰς ἀπόθεσιν in mentẽ veniunt: sed loco valde opus est. quare etiam Othonem vide.

CICERO ATTICO, S. 37

NON dubito, quin occupatissimus fueris, qui ad me nihil literarum: sed homo nequam, qui tuum commodum *m* non exspectarit, cùm ob eam vnam causam missus esset. nunc quidem, nisi quid te tenuit, *n* suspicor esse in suburbano. At ego hîc scribendo dies totos, nihil equidem leuor: sed tamen aberro. Asinius Pollio ad me scripsit de impuro nostro cognato. quod Balbus minor nuper satis planè, Dolabella obscurè: hic apertissimè. Ferrem grauiter, si nouæ agrimoniæ locus esset. Sed tamen *o* quid impurius? O hominem cauendum! quamquam mihi quidem. sed tenendus dolor est. Tu *p* quoniam necesse mihi est, sic scribes aliquid, si vacabis. Quod putas oportere *q* prouideri iam animi mei firmitatem: grauiúsque quosdam scribis de me loqui, quàm aut te scribere, aut Brutum: si, qui me fractum esse animo, & debilitatum putant, sciant, quid literarum, & cuius generis conficiam: credo (si modò homines sint) existiment me, siue ita leuatus sim, vt animum vacuum ad res difficileis scribendas afferam, reprehendendum non esse: *r* siue hanc aberrationem à dolore *r* delegerim, quæ maximè liberalissima, doctóque homine dignissima, laudari me etiam oportere: Sed, cùm ego faciam omnia, quæ facere possim ad me adiuuandum, tu effice id, quod video te non minùs, quàm me laborare. Hoc mihi debere videor, neque leuari posse, nisi soluero, aut videro me posse soluere, id est, locum, qualem volo, inuenero. Heredes Scapulæ, si istos hortos, vt scribis, tibi Othonem dixisse, partibus quatuor factis, liceri cogitant: nihil est scilicet emtori loci. sin venibunt: quid fieri possit, videbimus. nam ille locus *s* Publicanus, qui est Trebonij, & Cusinij, erat ad me allatus: sed scis areã esse.

m v. c. non exspectaret.
n v. c. & L. suspicor te esse.
o v. c. ecquid.
p al. nihil necesse est.
q v. c. & L. peruideri.
r L. delegerim maximè, quæ li. al. liberalis sit.
s v. c. Publicianus.

esse. nullo pacto probo. Clodiæ sanè placent, sed non puto esse venaleis. De Drusi hortis, quamuis ab his abhorreas, vt scribis, tamen eò confugiam, nisi quid inueneris. Aedificatio me non mouet. nihil enim aliud ædificabo, nisi id, quod, etiam si illos non habuero. *t* Κύπιος mihi si placuit, vt cetera Antisthenis: hominis acuti magis, quàm eruditi. t v. c Κύρσα: al. Κύρος. Bos. Κύρος δέ.

CICERO ATTICO, S. 38

TABELLARIVS cùm ad me sine literis tuis venisset, exstimaui tibi eam causam non scribendi fuisse, quòd pridie scripsisses ea ipsa, ad quæ rescripsi hac epistola. Exspectaram tamen aliquid de literis Asinij Pollionis. *v* Sed nimium ex meo otio tuum specto. quamquam tibi remitto, nisi quid necesse erit, necesse ne habeas scribere, nisi eris valde otiosus. De tabellariis, facerem quod suades, si essent vllæ necessariæ literæ, vt erant olim, cùm breuioribus diebus, tamen quotidie respondebant tempori tabellarij: & erat aliquid, Silius, Drusus alia quædam: nunc, nisi Otho exstitisset, *x* quid scriberemus, non erat. Idipsum dilatum est. tamen alleuor, cùm loquor tecum absens: multò etiam magis, cùm tuas literas lego. Sed quoniam & abes (sic enim arbitror) & scribendi necessitas nulla est, conquiescent literæ, nisi quid noui exstiterit.

v L. Sed nimirum.

x L. quod

CICERO ATTICO, S. 39

QVALIS futura sit Cæsaris vituperatio contra laudationem meam, perspexi ex eo libro, quē Hirtius ad me misit: in quo colligit vitia Catonis, sed cū maximis laudibus meis: Itaq; misi librū ad Muscam, vt tuis librariis daret. Volo enim diuulgari: *y* quod quò faciliùs fiat, imperabis tuis συμβουλευτικὸν sæpè conor. nihil reperio: & quidē mecū habeo & Ἀριστοτέλους & Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον. Sed quid simile? Illi, q̄ & ipsis honesta essēt, scri

y v. c. quæque.

scribebant, & grata Alexandro, ecquid tu eiusmodi reperis? Mihi quidem nihil in mentem venit. Quòd scribis te vereri, ne & gratia, & auctoritas nostra hoc meo mærore minuatur: ego quid homines aut reprehendent, aut postulent, nescio. Ne doleam? qui *a* potest? Ne iaceam? quis vnquam minùs? dum tua me domus leuabat, quis à me exclusus? quis venit, *b* qui offenderetur? Asturam sum à te profectus. Legere isti læti, qui me reprehendunt, tam multa non possunt, quàm ego scripsi: quàm bene, nihil ad rem. sed genus scribendi id fuit, quod nemo abiecto animo facere posset. xxx. dies *c* in hortis fui. Quis aut congressum meũ, aut facilitatem sermonis desiderauit? *d* Nunc: ipsum ea lego, ea scribo, vt ij, qui mecum sunt, difficilius otium ferant, quàm ego laborem: Siquis requirit, cur Romæ non sim: quia discessus est: cur non sim in his meis prædiolis, quæ sunt huius temporis: quia frequentiam illam non facilè ferrem. Ibi sum igitur, vbi is, qui optimas Baias habebat, quotannis hoc tempus consumere solebat. Cùm Romam venero, nec vultu, nec oratione reprehendat. Hilaritatem illam, qua hanc tristitiam temporum condiebamus, in perpetuum amisi. Constantia & firmitas nec animi, nec orationis requiretur. De hortis Scapulanis, hoc. videtur effici posse, aliud tua gratia, aliud nostra, vt præconi *e* subiiciantur. Id nisi fit, excludemur. sin ad tabulam venimus: vincemus facultates Othonis nostra cupiditate. Nam, quod ad me de Lentulo scribis, non est in eo. Faberiana modò res certa sit: túque enitare, quod facis: quod volumus, consequemur. Quòd quæris, quamdiu hic: paucos dies. sed certum non habeo, simulac constituero, ad te scribam: & tu ad me, quamdiu in suburbano sis futurus. Quo die ego ad te hæc misi de Pilia, & Attica mihi quoque eadem, quæ scribis, & scribuntur, & nuntiantur.

a L. pote'st?
b v. c. qui offenderet?
c v. c. in horto.
d al. Nunc, vbi sum.
e v. c. subiantur.

CICERO ATTICO, S. 40

NIHIL erat, quod scriberem. scire tamen volebam, vbi esses: si abes, *f* aut absuturus es: quando rediturus esses. *g* facias igitur me certiorem. Et quod tu scire volebas, ego quando ex hoc loco: postridie Id. Ianuuij cõstitui manere: inde postridie in Tusculano, aut Romæ. vtrum sim facturus: eo ipso die scies, quàm sit φιλαίτιον, συμφορά: minimè in te quidem: sed tamen auidè sum affectus de fano, quod nisi, * non dico effectum, sed si ri videro: audebo hoc dicere (& tu, vt soles, accipies) incursabit in te dolor meus: non iure ille quidem, sed tamen feres hoc ipsum, quod scribo, vt omnia mea fers, ac tulisti, omneis tuas consolationes, vnam hanc in rem velim conferas. Si quæris quid optem: primùm Scapulæ, deinde Clodiæ: postea, si Silius nolet: Drusus aget iniustè: Cusinij & Trebonij. *i* puto Terentium esse dominum, *h* Rebilium fuisse certò scio. Sin autem tibi Tusculanum placet, vt significasti quibusdam literis, tibi assentiar. hoc quidem vtique perficies, si me lauari vis: quem iam etiam grauius accusas, quàm patitur tua consuetudo: sed facis summo amore, & victus fortasse vitio meo: sed tamen, si me leuari vis, hæc est summa leuatio: vel (si verum scire vis) vna Hirtij epistolam si legeris, quæ mihi quasi πρόπλασμα videtur eius vituperationis, quam Cæsar scripsit de Catone: facies me, quid tibi visum sit (si tibi erit commodum) certiorem. Redeo ad fanum. nisi hac æstate absolutum erit, quam vides integram restare: scelere me liberatum non putabo.

f L. aut afuturus es.
g v. c. facies igitur &c. & ita L.
* non dico fieri affectũ videro, sed effectũ erit, emenda Lips. 4. Antiq. lect. c. 19.
h L. Rebilum fuisse certè sc. al. puto tertium.

CICERO ATTICO, S. 41

NVLLVM à te desideraui diem literarum, videbam enim, quæ scribis: & tamen suspicabar, vel potiùs intelligebam nihil fuisse, quod scriberes. *i* Ad VI. Id verò & abesse te putabam, & planè videbam nihil te habere. Ego tamen ad te ferè quotidie mittam. Malo enim frustra, quàm

te:

i L. A. d. VI. Idus.

te non habere, cui des, si quid fortè sit, quod putes me scire oportere. Itaque accepi vt. Idus, literas tuas inaneis. Quid enim habebas, quod scriberes? *k* Mihi tamen illud, quidquid erat, non molestum fuit, *l* nihil aliud scire me, noui te nihil habere: *m* scripsi tamen nescio quid de Clodia. Vbi ergo ea est? aut quando ventura? Placet mihi res sic, vt, secundum Othonem, nihil magis. sed neque hanc vendituram puto: delectatur enim, & copiosa est: & illud alterum quàm sit difficile, te non fugit. Sed obsecro, enitamur, vt aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. Ego me hinc *n* postridie exiturum puto: sed aut in Tusculanum, aut domum: inde fortasse Arpinum. cùm certum sciero, scribam ad te. Venerat mihi in mentem monere te, vt idipsum, quod facis, faceres. Putabam enim commodiùs te idem istud domi agere posse, interpellatione sublata. Ego postridie Id. vt scripsi ad te antè, Lanuuij manere constitui: inde aut Romæ, aut in Tusculano. Scies antè vtrumque.

CICERO ATTICO, S. 42

o QVOD scies rectè illam rem fore leuamento: bene facis, cùm id esset (mihi crede) perinde, vt existimare tu non posses. Res indicat *p* quantopere id cupiam, cùm tibi audeam confiteri: quem id non ita valde probare arbitrer. Sed ferendus tibi in hoc meus error. ferendus? immò verò etiam adiuuandus. De Othono diffido, fortasse quia cupio: sed tamen maior etiam res est, quàm facultates nostræ, præsertim aduersario & cupido, & locuplete, & herede. Proximum est, vt velim Clodiæ. *q* Si ista minùs confici possunt, effice quiduis. Ego me maiore religione, quàm quisquam fuit vllius voti, obstrictum puto. videbis etiam Trebonianos: etsi absunt domini. Sed, vt ad te heri scripsi, considerabis etiam de Tusculano, ne æstas effluat: quod certè non est committendum.

k v. c. Milt.
l sic. v. c. al. nihil aliud scire me, quàm noui te nihil habere.
m al. scripsisti tamē n fort. postridie Id.
o I. Quod scribis, certè mihi illam rē fore leuamēto: cùm bene facis, itum id est, mihi crede, perinde vt existimare tu non potes. al. Quod scribis rem te mihi illam rem fore leuamento: Bos. Quod scies rectè in illi fore leuamēto: bene facis,
p v. c. quāto opere.
q v. c. Sed si ista minus &c.

CICER

CICERO ATTICO, S. 43

ET Hirtiú aliquid ad te συμπαθῶς de me ſcripſiſſe facilè patior (fecit enim humanè) & te eius epiſtolã ad me non miſiſſe, multò faciliùs. tu enim etiam humaniùs. Illius librum, quem ad me miſit de Catone, propter ea volo diuulgari ab tuis, vt ex iſtorũ vituperatione ſit illius maior laudatio. Quod per Muſtellam agis, habes hominem valde idoneum, meique ſanè ſtudioſum iam inde à Põtiano. Perfice igitur aliquid. Quid autem aliud, niſi vt aditus ſit emtori: quod per quemuis hæredem poteſt effici. Sed Muſtellam id perfecturum, ſi rogaris, puto. Mihi verò & locum, quem opto, ad id, quod volumus, dederis, & præterea ἐγχείρημα. *r* nam illa Silij, & Druſi, non ſatis οἰκοδεσποτικά mihi videntur. Quid enim ſedere totos dies in villa iſta? Igitur malim primùm Othonis, deinde Clodiæ. Si nihil fiet: aut Druſo ludus eſt ſuggerendus, aut vtendum Tuſculano. Quòd domi te incluſiſti, ratione feciſti. ſed quæſo, confice, & te vacuum redde nobis. Ego hinc, vt ſcripſi antea, poſtridie Id. *s* Lanuuium: deinde poſtridie, in Tuſculano. Contudi enim animum, & fortaſſe vici, ſi modò permanſero Scies igitur fortaſſe cras, ſummum perendie. Sed quid eſt, quæſo? *t* Philotimus, nec *t* Cartini Pompeium teneri: qua de re literarum ad Clodium Patauinum miſſarum exemplum mihi Oppius & Balbus miſerant, ſe id factum arbitrari: bellumque narrat reliquũ ſatis magnum. Solet omnino eſſe *v* Fuluiaſter. Sed tamen, ſi quid habes. Volo etiam ſcire de naufragio Caniniano, quid ſit.

r v. c. non habet, nam

s L. Lanuuij: deinde p.

t L. Carteię al. nec Cartani Pompeium teneri. Turneb. negat Cn. Pompeium teneri. Boſ. nec ar...im Pomp. &c.

v v. c. Fuluiniaſter.

CICERO ATTICO, S. 44.

EGo hic duo magna συντάγματα abſolui. Nullo enim alio modo à miſeria quaſi aberrare poſſum. Tu mihi, etiam ſi nihil erit, quod ſcribas (quod fore ita video) tamen idipſum ſcribas velim, te nihil habuiſſe, quod ſcriberes, dummodò ne his verbis. De Attica, optimè.

ἀκηδία

ἀκηδία tua me mouet: etsi scribis nihil esse. In Tusculano eò commodiùs ero, quod & crebriùs tuas literas accipiam, & teipsum nōnumquam videbo. Nam ceteroqui ἀνεκτότερα erant Asturæ: nec hæc, quæ refricant, hic me magis angunt. etsi tamen vbicumque sum, illa sunt mecum. De Cęsare vicino scripseram ad te, quia *x* cognorā ex tuis literis eum σύνναον *y* Quirini malo, quàm Salutis. Tu verò peruulga Hirtium, id enim ipsum putaram, quod scribis: vt cùm ingenium amici nostri probaretur, ὑπόθεσις vituperandi Catonis irrideretur.

x v.c. cognoueram.
y v.c. Quirino, quàm Saluti.

CICERO ATTICO, S. 45

VINCAM, opinor, animum: *z* Lanuuio pergam in Tusculanum: aut enim mihi in perpetuum fundo illo carendum est (nam dolor idem manebit, *a* tantùm mediocrius) aut nescio, quid intersit, vtrùm illuc nunc veniam, an ad decem annos. Neque enim ista maior admonitio, quàm quibus assiduè conficior, & dies & nocteis. Quid ergo? inquies. nihil literæ? In hac quidem re vereor, ne etiam contra. nam essem fortasse durior. Exculto enim animo nihil agreste, nihil inhumanum est.

z v.c. & Lanuuio perg. & ita L.
a v. c. tantum modestius) al. tātummodo ocius (al. tantummodo socius).

CICERO ATTICO. S. 46

TV igitur, vt scripsisti, nec id incommodo tuo. vel binæ enim poterunt literæ. occurram etiam, si necesse erit. Ergo id quidem, vt poteris. De Mustella, vt scribis: etsi magnum opus est, eo magis delabor ad Clodiam, quamquam in vtroque, Faberianum nomen explorandum est, de quo nihil nocuerit, si aliquid cum Balbo eris locutus: & quidem, vt res est, emere nos velle: nec posse sine isto nomine, nec audere *b* incerto. Sed, quando Clodia Romæ futura est, & quia tanti rem æstimas, eò prorsus *c* exspecto: non quin illud malim: sed & magna res est, & difficile certamen cum cupido, cum locuplete, cum herede. etsi de cupiditate nemini concedam. ceteris rebus *d* inferiores sumus. Sed hæc:

b v. c. re incerta.
c v.c. specto.
d al. infirmiores.

hæc coràm. Hirtij librũ, vt facis, diuulgam. De Philotimo idem & ego arbitrabar. Domum tuam pluris video futuram, vicino Cæsare. Tabellarium meum hodie exspectamus. nos de Pilia, & Attica certiores faciet.

CICERO ATTICO S. 47

DOMI te libenter esse facilè credo: sed velim scire quid tibi restet, aut iámne confeceris. ego te in Tusculano exspecto, eóque magis, quòd Tironi statim te venturum scripsisti, & addidisti, te putare opus esse. Sentiebam omnino, quantum mihi præsens prodesses, sed multò magis post discessum tuum sentio: quamobrem, vt ante ad te scripsi, aut ego ad te totus, aut tu ad me. *e* quod licebit.

e L. quotus licebit al. quot.

CICERO ATTICO S. 48

HERI non multò post, quàm tu à me discessisti, puto quidam vrbani, vt videbatur ad me mãdata, & literas attulerunt à *f* C. Mario C. F. eum multis verbis agere mecum per cognationẽ, quæ mihi secum esset, per eum Marium, quem scripsissem, per eloquentiam L. Crassi, aui sui, vt se defenderem: causámque suam mihi perscripsit. Rescripsi, patrono illi nihil opus esse, quoniam Cæsaris, propinqui eius, omnis potestas esset, viri optimi, & hominis liberalissimi: me tamen ei fauturũ. O tempora! fore cùm dubitet Curtius consulatũ petere! sed hæc hactenus. De Tirone, mihi curæ est. sed iam sciam, quid agat. Heri enim misi qui videret: cui etiam ad te literas dedi. Epistolam ad Cæsarem tibi misi. Horti quam in diem proscripti sint, velim ad me scribas.

f v. c. C. Mario, C. F. C. N. multis v

CICERO ATTICO. 49

VT me leuarat tuus aduentus: sic discessus afflixit. Quare cùm poteris, id est, cùm *g* Sestij auctioni operam dederis, reuises nos vel vnus dies mihi erit vtilis: quid dicam gratus? Ipse Romam venirem, vt vnà essemus, si satis *h* consilium quadam de re haberem.

g L. Sextij auctioni.

h fo. cõsilij

CICERO ATTICO, S. 50

TIRONEM habeo citiùs, quàm verebar. venit etiam Nicias:& Valerium hodie audiebam esse venturũ. quamuis multi sint magis, tamen ero solus,quàm si vnus esses. Sed exspecto te à Pæducæo vtique. tu autem significas aliquid etiã antè. verùm id quidem vt poteris. De Virgilio,vt scribis.hoc tamen velim scire quando auctio. Epistolã ad Cæsarẽ misi, videoq; tibi placere. Quid quæris? *i* Mihi quoque idem maximè placuit, & eò magis,quòd nihil est in ea nisi optimi ciuis:sed ita optimi, vt tempora,quibus parere omnes πολιτικοὶ præcipiunt. *k* sed sic nobis esse visum, vt illi antè legerẽt.Tu igitur id curabis:sed nisi planè iis intelliges placere,mittenda non est. Id autẽ vtrũ illi sentiant. An verò simulent, *l* tu intelliges. sed mihi simulatio pro repudiatione fuerit, *m* τοῦτο δ' ἐμ μηλώσῃ. De *n* Cerellia,quid tibi placeret, Tiro mihi narrauit: *o* debere non esse dignitatis meæ: perscriptionem tibi placere hoc metuere,alterum in metu non ponere. Sed & hæc,& multa alia coràm. Sustinenda tamen (si tibi videbitur) solutio est nominis *p* Cerelliani,dum & de Metone & de Faberio sciamus.

i v.c. Mihi quoque hodie max. pl. Bos.hoc idẽ al.hodie.
k L.sed scis ita nob-
l v.c.& L.tu intelliges. mihi sim.
m al.γνώσῃ Bos.μάθῃ ὅσῃ.
n v.c. Cerellia.
o for.ei debeo.
p al Cærelliani.

CICERO ATTICO, S. 51

L. TVLLIVM Montanum nosti,qui cum Cicerone profectus est. ab eius sororis viro literas accepi,Montanum Planco debere, quòd præs. pro Flaminio sit LIS.XX. de ea re nescio quid te à Montano rogatum. Sanè velim, siue Plancus est rogandus,siue qua re potes illum illum iuuare, iuues.pertinet ad nostrum officium,si res tibi fortè notior est,quàm mihi:aut si Plancum rogandũ putas,scribas ad me velim,vt quid rei sit, & quid rogandum sciam.De epistola ad Cæsarem quid egeris,exspecto de Silio non ita sanè laboro,tu mihi aut Scapulanos,aut Clodianos efficias necesse est.Sed nescio quid videris dubitare de Clodia,vtrùm *q* quãdo veniat,an sintne venales? Sed quid est,

q sic v.c. al. quando venerant.

est, quod audio, Spintherem fecisse diuortium? De lingua Latina securi es animi, dices, qui talia conscribis· ἀπόγραφα sunt. minore labore fiunt. verba tantùm affero: quibus abundo.

CICERO ATTICO, S. 52

EGo etsi nihil habeo, quod ad te scribã, scribo tamen, quia tecum loqui videor. Hic nobiscũ sunt Nicias, & Valerius. Hodie tuas literas exspectabamus matutinas. eunt fortasse alteræ *r* pomeridianæ, nisi te *s* Epiroticæ literæ impedient, quas ego non interpello. Misi ad te epistolas, ad Marcianum, & ad Montanum, eas in eundem fasciculum velim addas, nisi forte iam dedisti.

r v.c. postmeridianæ.
s v.c. Epiroticæ.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPOnium Atticum,

LIBER XIII.

CICERO ATTICO, S. 1

AD Ciceronẽ ita scripsisti, * vt neq; seuerius, neq; *a* temperantiùs scribere potuerit, *b* nec magis quã quemadmodum ego maximè vellem Prudentissimè etiã ad Tullios. Quare aut ista proficient, aut aliud agamus. De pecunia verò video à te omnem diligentiã adhiberi, vel potiùs iam adhibitã. *c* Etsi efficis, à te hortos habebo. Nec verò vllũ genus possessionis est, quod malim, maximè scilicet ob eam causam quæ suscepta est: cuius festinationẽ mihi tollis, quoniam de æstate polliceris, vel potiùs recipis: deinde etiam ad καταβίωσιν, mœstitiamq; minuẽdam, nihil mihi reperiri potest *d* acriùs: cuius rei cupiditas impellit me interdum, vt te hortari velim.

* Bos. vlli vt neque &c. vet. vllus vt neq;
a ita v.c. al. temperantiùs.
b nec magis quemadmodum &c.
c v.c. & L. Quod si eff.
d L. aptiùs.

Sed me ipse reuoco. non enim dubito, quin quod me valde velle putes in eo tu meipsum cupiditate vincas. Itaque istuc iam pro facto habeo. Exspecto quid istis placeat de epistola ad Cæsarem. Nicias te (vt debet) amat, vehementerque tua sui memoria delectatur. Ego verò Peducæum nostrũ vehementer diligo. nam & quanti patrem feci totum in hunc *f* e ipsum per se æquè amo, atque illũ amau:te verò plurimum, qui hoc ab vtroque nostrûm fieri velis. *Si hortos inspexeris, &, fide epistola certiorem me feceris, dederis mihi quod ad te scribam. sin minùs: scribam tamen aliquid. nũquam enim deerit.

f L. ipsũ p.

* Vide infrà ep. 28.

CICERO ATTICO, S. 2

GRATIOR mihi celeritas tua, quã ipsa res. quid enim indignius? Sed iam ad ista obduruimus, & humanitatem omnem exuimus. Tuas literas hodie exspectabam, nihil equidem vt ex his noui. quid enim? Veruntamen. Oppio & Balbo epistolas deferri iubebis, & tamen Pisonẽ sicubi de auro. Faberius si venerit, videbis *f* vt tantum attribuatur, si modò attribuetur, quantum debetur, accipies ab Erote. Ariarathes, *g* Ariobarzanis filius, Romam venit, vult opinor regnum aliquod emere à Cæsare. nam quomodo nunc est, pedem vbi ponat in suo non habet *i* omnino eum *h* Sestius noster parrochiis publicis occupauit: quod quidem facilè patior. Veruntamen quod mihi sũmo beneficio meo magna cũ fratribus illius necessitudo est, inuito, eum per literas, vt apud me *i* diuersetur. Ad eam rem cùm mitterem Alexandrũ, has ei dedi literas. Cras igitur audio peducæi. cũ poteris ergo, etsi impediet fortasse Faberius, sed tamen cùm licebit. Dionysius noster grauiter quæritur, & tamen iure, *k* à discipulis abesse tam diu, multis verbis scripsit ad me, credo item ad te mihi quidem videtur diutius etiã absuturus, *m* ac nollem. valde enim hominem desidero.

f for. vt ei tant.

g L. Ariobarzani fil.

h L. Sextius noster, parochus publicius, occ. & ita v. c. al. parochis.

i L. deuersetur. & ita v. c.

k L. se à disc.

l v. c & L. afuturus, ac. m. sic v. c. nõ pl. L. ac vellem.

CICE

CICERO ATTICO S. 3

ATE literas exſpectabam. nondum ſcilicet.nam has manè reſcribebam. Ego verò iſta nomina ſic probo, vt nihil aliud me moueat,niſi quod tu videris dubitare.Illud enim nõ accipio in bonam partem, *n* quòd ad me refers. 1 * Quid? ipſe negotium meum gererem,niſi conſilio tuo?ſed tamen intelligo, magis te id facere diligentia,quia ſemper vteris, quàm *o* quòd dubites de nominib. iſtis.Etenim Cœlium non probas, plura non vis. vtrumque laudo. His igitur vtendum eſt. 2 præs. aliquando *p* factus eſſet, in his quidem tabulis. A me igitur omnia, 3 * quòd dies longiores, teneamus modò quòd volumus: puto fore iſtã etiam à præcone diẽ, certè ab heredib. De Criſpo,& Muſtella videbis: & velim ſcire, quæ ſit pars duorum. De Bruti aduentu eram factus certior. attulerat enim ab eo Aegypta libertus literas. Miſi ad te epiſtolam,quia commodè ſcripta erat.

n v. c.& L. quod ad me refers: qui ſe ipſe neg. m.gererem, gererẽ nihil niſi conſilio tuo.
* al. Qui ſi ipſe negotiũ meum gererem,nihil gererem niſi conſilio tuo.al. quid ſi.
o v.c. quo.
p L. factus es,& in his quidem tab. A me igitur omnia. Quod dies longior eſt: teneamus m.al. factus eſſes.
* Boſ. longior eſt (teneamus modò quod volumus)puto &c.

CICERO ATTICO, S. 4

HABEO munus à te elaboratum * decem legatorum,& quidem puto. nam filius anno poſt quæſtor fuit, quàm conſul Mummius. Sed quoniam ſæpius de nominibus quæris, quid placeat: ego quoque tibi ſæpius reſpondeo placere.Si quid poteris cum Piſone conficies. *q* Aulus enim videtur in officio futurus.velim antè poſſis. ſi minùs: vtique ſimul ſimus, cùm Brutus veniet in Tuſculanum. Magni intereſt mea vnà nos eſſe. ſcies autem qui dies is futurus ſit,ſi puero negotium dederis,vt quærat. * Spurium Mummium putaram in decem legatis fuiſſe: *r* & videlicet: etenim εὔλογον fratri fuiſſe.fuit enim ad Corinthum.

* Boſ. de decem legatorum.
q v.c. Auius enim.
* Hîc initiũ epiſtolæ ſtatuit. Boſius.
r v.c.ſed videlicet:

CICERO ATTICO, S. 5

MISI tibi Torquatum. Colloquere tu quidem cum Silio,vt ſcribis: & vrge. Illam diem negabat eſſe menſe Maio.iſtam non negabat. Sed tu vt omnia,iſtuc quoque ages diligenter de Criſpo & Mu

s L.ſed vrg. & ita v. c.

& Mistella, scilicet cùm quid egeris quoniam ad Bruti aduētum fore te nobiscū pollicer.s, satis est: præsertim cum hi tibi dies in magno nostro negotio consumantur.

CICERO ATTICO, S. 6

* al. colonarium.
* al. vllum.
t v c nec cū heredib. al. nec cū [here]dib. solùm Herenni[a]nis
v Sed vt scis tu mecum, egit de puero Lucullo:
v fo. vt scis tu mecum, egit de puero Lucullo.
x v.c fecisti planè bene.
y L. te habere. & vt rec. al. & ait Tyro te habere. & apud te esse for.
& ait Tiro, apud te esse & vt r.
z for qui nuper est mor[t]uus ep
a v.c. facias, al. facias al. furias.
b v.c. & ceteros coniū[n]ctissimos ad L.

DE aqua ductu, probè fecisti. * columnarium vide ne* nullū debeamus: quamquam mihi videor audisse à Camillo commutatam esse legē. Pisoni quid est, quòd honestiùs respondere possimus, quàm solitudinem Catonis? t nec coheredibus solùm Herennianis, sed etiam, v vt scis (tu enim mecum egisti) de puero Lucullo: quā pecuniam tutor (nam hoc quoque ad rē pertinet) in Achaia sumserat Sed agit liberaliter quoniā negat se quidquā facturum contra nostrā voluntatem. coràm igitur, vt scribis constituemus, queadmodum rem explicemus. Quod reliquos coheredes conuenisti, x plane bene, Quòd epistolam meam ad Brutum poscis, non habeo eius exemplum: sed tamen saluum est: y & ait Tiro, y te habere oportere: &, vt recordor, vnà cum illius obiurgatoria tibi meam quoque, quam ad eum rescripserā, misi Iudiciali molestia vt careat, videbis, Tuditanum istum proauum Hortensij planè non noram, & filium qui tum non potuerat esse legatus, fuisse putaram. Mummium fuisse ad Corinthum pro certo habeo. Sæpe enim hic Spurius, z qui nuper est * epistolas mihi pronuntiabat versiculis a facetis ad familiareis missas à Corintho. sed nō dubito, quin fratri fuerit legatus non in decem. Atque hoc etiam accepi, non solitos maiores nostros legare in decem, qui essent imperatorum necessarij, vt nos ignari pulcherrimorum institutorū, aut negligentes potiùs, M. Lucullum, & L. Murænam b & ceteros ad L Lucullū misimus. Illúdq; εὐλογώτατον. illū fratri in primis eius legatis fuisse. Operam tuā multam! qui & hæc cures, & mea expedias, & sis in tuis multo minus diligens, quàm in meis.

CICE

CICERO ATTICO, S. 7

c SESTIVS apud me fuit,& Theopompus pridie venisse à Cæsare narrabat literas: hoc scribere, sibi certum esse Romæ manere, causámque d eum adscribere, quæ erat in epistola nostra, ne se absente, leges suæ negligerentur, sicut esset neglecta * sumptuaria est εὔλογον, idque erã suspicatus, sed istis mos gerendus est, nisi placet hanc ipsam sententiã nos persequi,& Létulum cũ Metella certè fecisse diuortium. Hæc omnia tu meliùs. Rescribes igitur quidquid v. les, e dũmodo quid. iã .n. non reperio, quid te rescripturum putẽ: nisi forte de Mustella, aut si Siliũ videris. Brutus heri venit in Tusculanũ post f horã g decimã hodie igitur me videbit: ac vellem, cũ tu adesses. i h misi equid m ei nũtiari, te quoad potuisses, exspectasse eius aduentũ venturúmq;, & audisses: méq;, vt facio, continuò te certiorem esse facturum.

c al. Sextius
d v.c. eam.
* Vide 15. Fam. ep. vi.
e v.c. dummodo nequid L. dum modò aliquid.
f q.v.c. H.x.
g v.c. decumam.
h L. iussi eq. & ita v.c. al. nisi.

CICERO ATTICO, S. 8

PLANE nihil erat, quod ad te scriberem. modò enim discesseras,& paulò pòst i tripliceis remiseras. Velim cures fasciculum ad Vestoriũ deferendum,& alicui des negotium, qui quærat, Q. Faberij fundus numquis in Pompeiano * Nolano venalis sit. Epitomem Bruti Cœlianorum velim mihi mittas,& à Philoxeno Παναιτίου περὶ προνοίας. Te idibus videbo cum tuis.

i v.c. triplicis.
* al. Nolanóue.

CICERO ATTICO, S. 9

COMMODVM discesseras heri, cùm Trebatius venit, paulò post Curtius hic salutandi causa: sed mansit inuitatus. Trebatiũ nobiscũ habemus. Hodie manè Dolabella. multus sermo ad multum diem. nihil possum dicere ἐκτενέστερον nihi φιλοστοργότερον. Ventum est tamen ad Q. Mustã ἄφατα ἀδιήγητα: sed vnum eiusmodi, quod nisi exercitus sciret, non modò Tironi dictare, sed ne ipse quidem auderem scribere. sed hactenus. εὐκαίρως ad me venit, cùm haberem Dolabellam, Torquatus: humanissiméque Dolabella,

CICERO ATTICO, S. 34

HIRTII epistolam tibi misi,& recentem, & beneuolè scriptam. y Antè, quàm proximè discessi, numquam mihi venit in mẽtem, quo plus insumtum in monumentum esset, quàm nescio quid, quod lege conceditur, tantundem populo dandum esse. quod non magnopere moueret, nisi nescio quomodo (ἀλόγως fortasse) nollem illud vllo nomine, nisi Fani, appellari: quod si volumus, vereor, ne assequi non possimus, nisi mutato loco. Hoc quale sit, quæso, considera. Nã etsi minùs vrgeor, méq; ipse propemodum collegi, tamen indigeo tui consilij. Itaq; te vehementer etiam atque etiã, rogo magis quàm à me vis, aut pateris te rogari, vt hanc cogitationẽ toto pectore amplectare.

y v. c. & L. Antè, quàm à te prox.

CICERO ATTICO, S. 35

FANVM fieri volo, z neque hoc mihi erui potest. sepulchri similitudinem effugere, nõ tam propter pœnam legis studeo, quàm vt maximè assequar ἀποθέωσιν. quod poteram, si in ipsa villa facerem. Sed, vt sæpe locuti sumus, commutationes dominorum reformido. In agro vbicunque fecero, mihi videor assequi posse, vt posteritas habeat religionem. Hæ meæ tibi ineptiæ a (fatebar enim) ferendæ sunt. b nam habeo, ne me quidem ipsum, quicum tam audacter communicem, quam te. Si tibi res, si locus, si institutum placet: lege, quæso, legem, mihíque eam mitte. Siquid in mentem veniet, quomodo eam effugere possimus, vtemur. Ad Brutum siquid scribes, nisi alienum putabis, obiurgato eum, quòd in Cumano esse noluerit propter eam causam, quam tibi c dixi. Cogitanti enim mihi, nihil tam videtur potuisse facere rusticè. Et si tibi placebit sic agere de fano, vt cœpimus, velim cohortere, & exacuas Cluatium. nam, etiam si alio loco placebit, illius nobis opera, consilióque vtendum puto.

z v. c. neq; hoc mihi suaderi pot. for. neque hoc mihi dissuaderi pot. al. neq; hoc mihi exui pot. al. neq; hoc mihi suada erui potest.
a L. (fateor enim)
b al. non habeo.
c L. dixit.

CICE

CICERO ATTICO. S. 36

TV ad villam forrasse cras. 1 A te heri duas epistolas *d* recepi, alteram pridie datam Hilaro: alteram eodem die à tabellario: accepíque *e* ab Aegypta literas eodem die, Piliam, & Atticã planè bellè se habere. 2 *f* Tuæ literæ mihi redditæ sunt tertio decimo die. Quòd mihi Bruti literas, gratum ad me quoque misit. Eam ipsam ad te epistolam misi, & ad eam exemplum mearum literarum. De fano, si nihil mihi hortorum inuenis (qui quidem tibi inueniendi sunt, si me tanti facis, quãti certè facis) valde probo rationẽ *g* tuam. De Tusculano, quamuis prudens ad cogitandum sis, sicut es, tamen, nisi magnæ curæ tibi esset, vt ego consequerer id quod magnopere vellẽ, nunquam ea res tibi tam belle in mentem venire potuisset. sed nescio quo pacto celebritatem requiro. itaque hortos mihi conficias, necesse est. Maxima est in Scapulæ celebritas, propinquitas: præterea, vbi sis, ne totum diem in vlla. Quare antè quàm discedis, Othonem, si Romæ est, conuenias peruelim. Si nihil erit, etsi tu meam stultitiam consuesti ferre, eò tamen progrediar, *h* vt mihi stomachare. Drusus enim certè vendere vult. Si ergo aliud erit, non mea erit culpa, nisi emero? qua in re ne labar, quæso, prouide. Prouidendi autem vna ratio est, siquid de Scapulanis possumus. Et velim me certiorem facias, quandiu in suburbano sis futurus. Apud Terentiam *i* gratia opus est nobis, tuáque auctoritate: sed facies, vt videbitur. Scio enim, si quid mea interesset, tibi maiori curæ solere esse, quàm mihi Hirtius ad me scripsit, Sext. Pompeium Corduba exisse, & fugisse in Hispaniam citeriorem, Cn. fugisse nescio quò neque enim curo. Nihil præterea noui. Literas Narbone dedit XIIII. Kalend. Maias. Tu mihi de Caninij naufragio *k* quasi dubia re misisti. Scribas igitur, siquid erit certius. Quòd à me mæstitia auocas, multum *l* leuaris, si locum fano dederis.

d L. accepi.
e L. ab Aegypta lib. eod.
f L. hæ literæ.
g al. tuam de Tusculano. Quãuis &c.
h v. c. & L. vti stomachere.
i L. gratia tua al. gratia opus est nobis tua, tuáque auctoritate.
k v. c. dubia misisti.
l al. proficies.

ris. Multa mihi εἰς ἀπόθέωσιν in mentē veniunt: sed loco valde opus est. quare etiam Othonem vide.

CICERO ATTICO, S. 37

NON dubito, quin occupatissimus fueris, qui ad me nihil literarum: sed homo nequam, qui tuum commodum *m* non exspectarit, cùm ob eam vnam causam missus esset. nunc quidem, nisi quid te tenuit, *n* suspicor esse in suburbano. At ego hîc scribendo dies totos, nihil equidem leuor: sed tamen aberro. Asinius Pollio ad me scripsit de impuro nostro cognato. quod Balbus minor nuper satis planè, Dolabella obscurè: hic apertissimè. Ferrem grauiter, si nouæ agrimoniæ locus esset. Sed tamen *o* quid impurius? O hominem cauendum! quamquam mihi quidem. sed tenendus dolor est. Tu *p* quoniam necesse mihi est, sic scribes aliquid, si vacabis. Quod putas oportere *q* prouideri iam animi mei firmitatem: grauiúsque quosdam scribis de me loqui, quàm aut te scribere, aut Brutum: si, qui me fractum esse animo, & debilitatum putant, sciant, quid literarum, & cuius generis conficiam: credo (si modò homines sint) existiment me, siue ita leuatus sim, vt animum vacuum ad res difficileis scribendas afferam, reprehendendum non esse: *r* siue hanc aberrationem à dolore *r* delegerim, quæ maximè liberalissima, doctóque homine dignissima, laudari me etiam oportere. Sed, cùm ego faciam omnia, quæ facere possim ad me adiuuandum, tu effice id, quod video te non minùs, quàm me laborare. Hoc mihi debere videor, neque leuari posse, nisi soluero, aut videro me posse soluere, id est, locum, qualem volo, inuenero. Heredes Scapulæ, si istos hortos, vt scribis, tibi Othonem dixisse, partibus quatuor factis, liceri cogitant: nihil est scilicet emtori loci. sin venibunt: quid fieri possit, videbimus. nam ille locus *s* Publicanus, qui est Trebonij, & Cusinij, erat ad me allatus: sed scis areā esse.

m v. c. non exspectaret.

n v. c. & L. suspicor te esse.

o v. c. ecquid.

p al. nihil necesse est.

q v. c. & L. peruideri.

r L. delegerim maximè, quæ li. al. liberalis sit.

s v. c. Publicianum

esse. nullo pacto probo. Clodiæ sanè placent, sed non puto esse venaleis. De Drusi hortis, quamuis ab his abhorreas, vt scribis, tamen eò confugiam, nisi quid inueneris. Aedificatio me non mouet. nihil enim aliud ædificabo, nisi id, quod, etiam si illos non habuero. *t* Κύρος mihi si placuit, vt cetera Antisthenis: hominis acuti magis, quàm eruditi. t v. c Κύρσας al. Κύρος. Bos. Κύρος δέ.

CICERO ATTICO, S. 38

TABELLARIVS cùm ad me sine literis tuis venisset, existimaui tibi eam causam non scribendi fuisse, quòd pridie scripsisses ea ipsa, ad quæ rescripsi hac epistola. Exspectabam tamen aliquid de literis Asinij Pollionis. *v* Sed nimium ex meo otio tuum specto. quamquam tibi remitto, nisi quid necesse erit, necesse ne habeas scribere, nisi eris valde otiosus. De tabellariis, facerem quod suades, si essent vllæ necessariæ literæ, vt erant olim, cùm breuioribus diebus, tamen quotidie respondebant tempori tabellarij: & erat aliquid, Silius, Drusus alia quædam: nunc, nisi Otho exstitisset, *x* quid scriberemus, non erat. Idipsum dilatum est. tamen alleuor, cùm loquor tecum absens: multò etiam magis, cùm tuas literas lego. Sed quoniam & abes (sic enim arbitror) & scribendi necessitas nulla est, conquiescent literæ, nisi quid noui exstiterit. v L. Sed nimirum. x L. quod

CICERO ATTICO, S. 39

QVALIS futura sit Cæsaris vituperatio contra laudationem meam, perspexi ex eo libro, quē Hirtius ad me misit: in quo colligit vitia Catonis, sed cū maximis laudibus meis: Itaq; misi librū ad Muscam, vt tuis librariis daret. Volo enim diuulgari: *y* quod quò faciliùs fiat, imperabis tuis συμβουλευτικὸν sæpè conor. nihil reperio: & quidē mecū habeo & Ἀριστοτέλους & Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον. Sed quid simile? Illi, q̄ & ipsis honesta essēt, y v. c. quæque.

scri

scribebant, & grata Alexandro, ecquid tu eiusmodi reperis? Mihi quidem nihil in mentem venit. Quòd scribis te vereri, ne & gratia, & auctoritas nostra hoc meo mærore minuatur: ego quid homines aut reprehendent, aut postulent, nescio. Ne doleam? qui *a* potest? Ne iaceam? quis vnquam minùs? dum tua me domus leuabat, quis à me exclusus? quis venit, *b* qui offenderetur? Asturam sum à te profectus. Legere isti læti, qui me reprehendunt, tam multa non possunt, quàm ego scripsi: quàm bene, nihil ad rem. sed genus scribendi id fuit, quod nemo abiecto animo facere posset. xxx. dies *c* in hortis fui. Quis aut congressum meũ, aut facilitatem sermonis desiderauit? *d* Nunc: ipsum ea lego, ea scribo, vt ij, qui mecum sunt, difficilius otium ferant, quàm ego laborem: Siquis requirit, cur Romæ non sim: quia discessus est: cur non sim in his meis prædiolis, quæ sunt huius temporis: quia frequentiam illam non facilè ferrem. Ibi sum igitur, vbi is, qui optimas Baias habebat, quotannis hoc tempus consumere solebat. Cùm Romam venero, nec vultu, nec oratione reprehendat. Hilaritatem illam, qua hanc tristitiam temporum condiebamus, in perpetuum amisi. Constantia & firmitas nec animi, nec orationis requiretur. De hortis Scapulanis, hoc. videtur effici posse, aliud tua gratia, aliud nostra, vt præconi *e* subiiciantur. Id nisi fit, excludemur. sin ad tabulam venimus: vincemus facultates Othonis nostra cupiditate. Nam, quod ad me de Lentulo scribis, non est in eo. Faberiana modò res certa sit: túque enitare, quod facis: quod volumus, consequemur. Quòd quæris, quamdiu hic: paucos dies. sed certum non habeo, simulac constituero, ad te scribam: & tu ad me, quamdiu in suburbano sis futurus. Quo die ego ad te hæc misi de Pilia, & Attica mihi quoque eadem, quæ scribis, & scribuntur, & nuntiantur.

a L. pote'st?

b v. c. qui offenderet?

c v. c. in horto.

d al. Nunc, vbi sum.

e v. c. subiantur.

CICERO ATTICO, S. 40

NIHIL erat, quod scriberem. scire tamen volebam, vbi esses: si abes, *f* aut abfuturus es: quando rediturus esses. *g* facias igitur me certiorem. Et quod tu scire volebas, ego quando ex hoc loco: postridie Id. Lanuuij cõstitui manere: inde postridie in Tusculano, aut Romæ. vtrum sim facturus, eo ipso die scies, quàm sit φιλαίτιον, συμφορά: minimè in te quidem: sed tamen auidè sum affectus de fano, quod nisi, * non dico effectum, sed si ri videro: audebo hoc dicere (& tu, vt soles, accipies) incursabit in te dolor meus: non iure ille quidem, sed tamen feres hoc ipsum, quod scribo, vt omnia mea fers, ac tulisti, omneis tuas consolationes, vnam hanc in rem velim conferas. Si quæris quid optem: primùm Scapulæ, deinde Clodiæ: postea, si Silius nolet: Drusus aget iniustè: Cusinij & Trebonij, i puto Terentium esse dominum, *h* Rebilium fuisse certò scio. Sin autem tibi Tusculanum placet, vt significasti quibusdam literis, tibi assentiar. hoc quidem vtique perficies, si me lauari vis: quem iam etiam grauius accusas, quàm patitur tua consuetudo: sed facis summo amore, & victus fortasse vitio meo: sed tamen, si me leuari vis, hæc est summa leuatio: vel (si verum scire vis) vna Hirtij epistolam si legeris, quæ mihi quasi πρόπλασμα videtur eius vituperationis, quam Cæsar scripsit de Catone: facies me, quid tibi visum sit (si tibi erit commodum) certiorem. Redeo ad fanum. nisi hac æstate absolutum erit, quam vides integram restare: scelere me liberatum non putabo.

f L. aut afuturus es.

g v. c. facies igitur &c. & ita l.

* non dico fieri affectũ videro, sed effectũ erit, emenda Lips. 4. Antiq. lect. c. 19.

h L. Rebilum fuisse certè sc. al. puto tertium.

CICERO ATTICO, S. 41

NVLLVM à te desideraui diem literarum, videbam enim, quæ scribis: & tamen suspicabar, vel potiùs intelligebam nihil fuisse, quod scriberes. *i* Ad v i Id verò & abesse te putabam, & planè videbam nihil te habere. Ego tamen ad te ferè quotidie mittam. Malo enim frustra, quàm

i L. A. d. V I. Idus.

te.

te non habere cui des, siquid fortè sit, quod putes me scire oportere. Itaque accepi v. Idus, literas tuas inaneis. quid enim habebas, quod scriberes? *k* Mihi tamen illud, quidquid erat, non molestum fuit, *l* nihil aliud scire me, noui te nihil habere: *m* scripsi tamen nescio quid de Clodia. Vbi ergo ea est? aut quando ventura? Placet mihi res sic, vt, secundum Othonem, nihil magis. sed neque hanc vendituram puto: delectatur enim, & copiosa est: & illud alterum quàm sit difficile, te non fugit. Sed obsecro, enitamur, vt aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. Ego me hinc *n* postridie exiturum puto: sed aut in Tusculanum aut domum: inde fortasse Arpinum. cùm certum sciero, scribam ad te. Venerat mihi in mentem monere te, vt idipsum, quod facis faceres. Putabam enim commodiùs te idem istud domi agere posse, interpellatione sublata. Ego postridie Id. vt scripsi ad te antè, Lanuuij manere constitui: inde aut Romæ, aut in Tusculano. Scies antè vtrumque.

k v. c. Milt.
l sic. v. c. al. nihil aliud scire me, quàm noui te nihil habere.
m al. scripsisti tamẽ
n fort. postridie Id.

CICERO ATTICO, S. 42

o QVOD scies rectè illam rem fore leuamento: bene facis, cùm id esset (mihi crede) perinde, vt existimare tu non posses. Res indicat *p* quantopere id cupiam, cùm tibi audeam confiteri: quem id non ita valde probare arbitrer. Sed ferendus tibi in hoc meus error. ferendus? immò verò etiam adiuuandus. De Othono diffido, fortasse quia cupio: sed tamen maior etiam res est, quàm facultates nostræ, præsertim aduersario & cupido, & locuplete, & herede. Proximum est, vt velim Clodiæ. *q* Si ista minùs confici possunt, effice quiduis. Ego me maiore religione, quàm quisquam fuit vllius voti, obstrictum puto. videbis etiam Trebonianos: etsi absunt domini. Sed, vt ad te heri scripsi, considerabis etiam de Tusculano, ne æstas effluat: quod certè nun est committendum.

o I. Quod scribis, certè mihi illam rẽ fore leuamẽto: cùm bene facis, itum id est, mihi crede, perinde vt existimare tu non potes. al. Quod scribis rem te mihi illam rem fore leuamento: Bos. Quod scies rectè in illi fore leuamẽto: bene facis,
p v. c. quãto opere.
q v. c. Sed si ista minus &c.

CICE

CICERO ATTICO, S. 43

ET Hirtiū aliquid ad te συμπαθῶς de me scripsisse facilè patior (fecit enim humanè) & te eius epistolā ad me non misisse, multò faciliùs. tu enim etiam humaniùs. Illius librum, quem ad me misit de Catone, propter ea volo diuulgari ab tuis, vt ex istorū vituperatione sit illius maior laudatio. Quod per Mustellam agis, habes hominem valde idoneum, meique sanè studiosum iam inde à Pōtiano. Perfice igitur aliquid. Quid autem aliud, nisi vt aditus sit emtori: quod per quemuis hæredem potest effici. Sed Mustellam id perfecturum, si rogaris, puto. Mihi verò & locum, quem opto, ad id, quod volumus, dederis, & præterea *r* ἐγκλέασμα. nam illa Silij, & Drusi, non satis εἰκοδεσποτικὰ mihi videntur. Quid enim sedere totos dies in villa ista? Igitur malim primùm Othonis, deinde Clodiæ. Si nihil fiet: aut Druso ludus est suggerendus, aut vtendum Tusculano. Quòd domi te inclusisti, ratione fecisti. sed quæso, confice, & te vacuum redde nobis. Ego hinc, vt scripsi antea, postridie Id. *s* Lanuuium: deinde postridie, in Tusculano. Contudi enim animum, & fortasse vici, si modò permansero Scies igitur fortasse cras, summam perendie. Sed quid est, quæso? Philotimus, nec *t* Cartini Pompeium teneri: qua de re literarum ad Clodium Patauinum missarum exemplum mihi Oppius & Balbus miserant, se id factum arbitrari: bellumque narrat reliquū satis magnum. Solet omnino esse *v* Fuluiaster. Sed tamen, si quid habes. Volo etiam scire de naufragio Caniniano, quid sit.

r V. c. non habet, nam

s I. Lanuuij: deinde P.

t L. Carteiæ al. nec Cartani Pompeium teneri. Turneb. negat Cn. Pompeium teneri. Bos. nec arcim Pomp. &c.

v V. c. Fului niaster.

CICERO ATTICO, S. 44.

EGo hic duo magna συντάγματα absolui. Nullo enim alio modo à miseria quasi aberrare possum. Tu mihi, etiam si nihil erit, quod scribas (quod fore ita video) tamen idipsum scribas velim, te nihil habuisse, quod scriberes, dummodò ne his verbis. De Attica, optimè.

ἀκηδία

hæc coràm. Hirtij librũ, vt facis, diuulgam. De Philotimo idem & ego arbitrabar. Domum tuam pluris video futuram, vicino Cæsare. Tabellarium meum hodie exspectamus nos de Pilia, & Attica certiores faciet.

CICERO ATTICO S. 47

DOMI te libenter esse facilè credo: sed velim scire quid tibi restet, aut iámne confeceris. ego te in Tusculano exspecto, eóque magis, quòd Tironi statim te venturum scripsisti, & addidisti, te putare opus esse. Sentiebam omnino, quantum mihi præsens prodesses, sed multò magis post discessum tuum sentio: quamobrem, vt ante ad te scripsi, aut ego ad te totus, aut tu ad me. *e* quod licebit.

e L. quotus licebit al. quot.

CICERO ATTICO S. 48

HERI non multò post, quàm tu à me discessisti, puto quidam vrbani, vt videbãtur ad me mãdata, & literas attulerunt à *f* C. Mario C. F. cum multis verbis agere mecum per cognationẽ, quæ mihi secum esset, per eum Marium, quem scripsissem, per eloquentiam L. Crassi, aui sui, vt se defenderem: causámque suam mihi perscripsit. Rescripsi, patrono illi nihil opus esse, quoniam Cæsaris, propinqui eius, omnis potestas esset, viri optimi, & hominis liberalissimi: me tamen ei fauturũ. O tempora! fore cùm dubitet Curtius consulatũ petere! sed hæc hactenus. De Tirone, mihi curæ est. sed iam sciam, quid agat. Heri enim misi quĩ videret: cui etiam ad te literas dedi. Epistolam ad Cæsarem tibi misi. Horti quam in diem proscripti sint, velim ad me scribas.

f v. c. C. Mario, C. F. C. N. multis v

CICERO ATTICO. 49

VT me leuarat tuus aduentus: sic discessus afflixit. Quare cùm poteris, id est, cùm *g* Sestij auctioni operam dederis, reuises nos vel vnus dies mihi erit vtilis: quid dicam gratus? Ipse Romam venirem, vt vnà essemus, si satis *h* consilium quadam de re haberem.

g L. Sextij auctioni.

h fo. cõsiliũ

CICERO ATTICO, S. 50

TIRONEM habeo citiùs, quàm verebar. venit etiam Nicias:& Valerium hodie audiebam esse venturũ. quamuis multi sint magis, tamen ero solus,quàm si vnus esses. Sed exspecto te à Pæducæo vtique. tu autem significas aliquid etiã antè. verùm id quidem vt poteris. De Virgilio,vt scribis.hoc tamen velim scire quando auctio. Epistolã ad Cæsarẽ misi, video;tibi placere. Quid quæris ? *i* Mihi quoque idem maximè placuit, & eò magis,quòd nihil est in ea nisi optimi ciuis:sed ita optimi, vt tempora,quibus parere omnes πολιτικοὶ præcipiunt. *k* sed sic nobis esse visum, vt isti antè legerẽt.Tu igitur id curabis:sed nisi planè iis intelliges placere,mittenda non est. Id autẽ verũ illi sentiant. An verò simulent, *l* tu intelliges. sed mihi simulatio pro repudiatione fuerit,τοῦτο δ' ἐμ μηλώσῃ. De *n* Cerellia,quid tibi placeret ; Tiro mihi narrauit: *o* debere non esse dignitatis meæ: perscriptionem tibi placere hoc metuere,alterum in metu non ponere. Sed & hæc,& multa alia corãm. Sustinenda tamen (si tibi videbitur) solutio est nominis *p* Cerelliani,dum & de Metone & de Faberio sciamus.

i v.c. Mihi quoque hodie max. pl. Bos.hoc idẽ al.hodie.
k L.sed scis ita nob-
l v.c.& L.tu intelliges. mihi sim.
m al.γνώσῃ Bos.μελῳδῶσι.
n v.c. Cerellia.
o for.ei debeo.
p al Cærelliani.

CICERO ATTICO, S. 51

TVLLIVM Montanum nosti,qui cum Cicerone profectus est. ab eius sororis viro literas accepi,Montanum Planco debere, quòd præs. pro Flaminio sit LIS.XX. de ea re nescio quid te à Montano rogatum. Sanè velim, siue Plancus est rogandus,siue qua re potes illum illum iuuare, iuues.pertinet ad nostrum officium,si res tibi fortè notior est,quàm mihi:aut si Plancum rogandũ putas,scribas ad me velim,vt quid rei sit, & quid rogandum sciam.De epistola ad Cæsarem quid egeris,exspecto de Silio non ita sanè laboro,tu mihi aut Scapulanos,aut Clodianos efficias necesse est.Sed nescio quid videris dubitare de Clodia,vtrùm *q* quãdo veniat,an sintne venales? Sed quid est,

q sic v.c. al. quando venerant.

est,quod audio,Spintherem fecisse diuortium? De lingua Latina securi es animi,dicés,qui talia conscribis· ἀπόγραφα sunt.minore labore fiunt. verba tantùm affero:quibus abundo.

CICERO ATTICO, S. 52

EGo etsi nihil habeo,quod ad te scribã, scribo tamen,quia tecum loqui videor. Hic nobiscũ sunt Nicias,& Valerius.Hodie tuas literas exspectabamus matutinas,erunt fortasse alteræ *r* pomeridianæ,nisi te *s* Epiroticæ literæ impedient, quas ego non interpello.Misi ad te epistolas, ad Marcianum,& ad Montanum,eas in eundem fasciculum velim addas,nisi fortè iam dedisti.

r v.c. postmeridianæ.
s v.c. Epiroticæ.

M.T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIUM ATTICUM,

LIBER XIII.

CICERO ATTICO, S. 1

AD Ciceronẽ ita scripsisti, * vt neq; seuerius,neq; *a* temperantiùs scribere potuerit,*b* nec magis quã quemadmodum ego maximè vellem.Prudentissimè etiã adTullios.Quare aut ista proficient,aut aliud agamus. De pecunia verò video à te omnem diligentiã adhiberi,vel potiùs iam adhibitã. *c* Etsi efficis,à te hortos habebo. Nec verò vllũ genus possessionis est,quod malim, maximè scilicet ob eam causam quæ suscepta est: cuius festinationẽ mihi tollis.quoniam de æstate polliceris, vel potiùs recipis: deinde etiam ad καταβίωσιν, mœstitiamq; minuẽdam, nihil mihi reperiri potest *d* acriùs: cuius rei cupiditas impellit me interdum, vt te hortari velim.

* Bos. vlli vt neque &c.vet. vllus vt neq;
a ita v.c. al. temperantiùs.
b nec magis quemadmodum &c.
c v.c.& L. Quod si eff.
d L. aptiùs.

Sed me ipse reuoco. non enim dubito, quin quod me valde velle putes in eo tu meipsum cupiditate vincas. Itaque istuc iam pro facto habeo. Exspecto quid istis placeat de epistola ad Cæsarem. Nicias te (vt debet) amat, vehementerque tua sui memoria delectatur. Ego verò Peducæum nostrũ vehementer diligo. nam & quanti patrem feci totum in hunc *f* e ipsum per se æquè amo, atque illũ amau: te verò plurimum, qui hoc ab vtroque nostrûm fieri velis. *Si hortos inspexeris, & si de epistola certiorem me feceris, dederis mihi quod ad te scribam. sin minùs: scribam tamen aliquid. nũquam enim deerit.

f L. ipsũ p.

* Vide infrà ep. 28.

CICERO ATTICO, S. 2

GRATIOR mihi celeritas tua, quã ipsa res. quid enim indignius? Sed iam ad ista obduruimus, & humanitatem omnem exuimus. Tuas literas hodie exspectabam, nihil equidem vt ex his noui. quid enim? Veruntamen. Oppio & Balbo epistolas deferri iubebis, & tamen Pisonē sicubi de auro. Faberius si venerit, videbis *f* vt tantum attribuatur, si modò attribuetur, quantum debetur, accipies ab Erote. Ariarathes, *g* Ariobarzanis filius Romam venit, vult opinor regnum aliquod emere à Cæsare. nam quomodo nunc est, pedem vbi ponat in suo non habet *i* omnino eum *h* Sestius noster parrochiis publicis occupauit: quod quidem facilè patior. Veruntamen quod mihi sũmo beneficio meo magna cũ fratribus illius necessitudo est, inuito, eum per literas, vt apud me *i* diuersetur. Ad eam rem cùm mitterem Alexandrũ, has ei dedi literas. Cras igitur auctio peducæi. cũ poteris ergo, etsi impediet fortasse Faberius, sed tamen cùm licebit. Dionysius noster grauiter queritur, & tamen iure, *k* à discipulis abesse tamdiu, multis verbis scripsit ad me, credo item ad te mihi quidem videtur diutius etiã absfuturus, *m* ac nollem. valde enim hominem desidero.

f for. vt ei tant.
g L. Ariobarzani fil.
h L. Sextius noster, parochus publicius, occ. & ita v.c. al. parochis.
i L. deuersetur. & ita v.c.
k L. se à disc.
l v.c & L. afuturus, ac. *m*. sic v.c. nõ pl. L. ac vellem.

CICERO ATTICO S. 3

AT E literas exspectabam. nondum scilicet. nam has manè rescribebam. Ego verò ista nomina sic probo, vt nihil aliud me moueat, nisi quod tu videris dubitare. Illud enim nō accipio in bonam partem, *n* quòd ad me refers. 1 * Quid? ipse negotium meum gererem, nisi consilio tuo? sed tamen intelligo, magis te id facere diligentia, quia semper vteris, quàm *o* quòd dubites de nominib. istis. Etenim Cœlium non probas, plura non vis. vtrumque laudo. His igitur vtendum est. 2 præs. aliquando *p* factus esset, in his quidem tabulis. A me igitur omnia, 3 * quòd dies longiores, teneamus modò quòd volumus: puto fore istā etiam à præcone diē, certè ab heredib. De Crispo, & Mustella videbis: & velim scire, quæ sit pars duorum. De Bruti aduentu eram factus certior. attulerat enim ab eo Aegypta libertus literas. Misi ad te epistolam, quia commedè scripta erat.

n v. c. & L. quod ad me refers: qui se ipse neg. m. gererem, gererē nihil nisi consilio tuo.
* al. Qui si ipse negotiū meum gerere rem, nihil gererem nisi consilio tuo. al. quid si.
o v. c. quo.
p L. factus es, & in his quidem tab. A me igitur omnia. Quod dies longior est: teneamus m. al. factus esses.
* Bos. longior est (teneamus modò quod volumus) puto &c.

CICERO ATTICO, S. 4

HABEO munus à te elaboratum * decem legatorum, & quidem puto. nam filius anno post quæstor fuit, quàm consul Mummius. Sed quoniam sæpius de nominibus quæris, quid placeat: ego quoque tibi sæpius respondeo placere. Si quid poteris cum Pisone conficies. *q* Aulus enim videtur in officio futurus. velim antè possis. si minùs: vtique simul simus, cùm Brutus veniet in Tusculanum. Magni interest mea vnà nos esse. scies autem, qui dies is futurus sit, si puero negotium dederis, vt quærat. * Spurium Mummium putaram in decem legatis fuisse: *r* & videlicet: etenim εὔλογον fratri fuisse. fuit enim ad Corinthum.

* Bos. de decem legatorum.
q v. c. Auius enim.
* Hîc initiū epistolæ statuit. Bosius.
r v. c. sed videlicet:

CICERO ATTICO, S. 5

MISI tibi Torquatum. Colloquere tu quidem cum Silio, vt scribis: & vrge. Illam diem negabat esse mense Maio. istam non negabat. Sed tu vt omnia, istuc quoque ages diligenter de Crispo

s L. sed vrg. & ita v. c.

& Mustella, scilicet cùm quid egeris quoniam ad Brutū aduētum fore te nobiscū pollicer.s, satis est: præsertim cum hi tibi dies in magno nostro negotio consumantur.

CICERO ATTICO, S. 6

DE aquæ ductu, probè fecisti. * columnarium vide * ne nullū debeamus: quamquam mihi videor audisse à Camillo commutatam esse legē. Pisoni quid est, quòd honestiùs respondere possimus, quàm solitudinem Catonis? † nec coheredibus solùm Herennianis, sed etiam, v vt scis (tu enim mecum egisti) de puero Lucullo: quā pecuniam tutor (nam hoc quoque ad rē pertinet) in Achaia sumserat Sed agit liberaliter quoniā negat se quidquā facturum contra nostrā voluntatem. coràm igitur, vt scribis constituemus, queadmodum rem explicemus. Quod reliquos coheredes conuenisti, x plane bene. Quòd epistolam meam ad Brutum poscis, non habeo eius exemplum: sed tamen saluum est: y & ait Tiro, y te habere oportere: &, vt recordor, vnà cum illius obiurgatoria tibi meam quoque, quam ad eum rescripserā, misi Iudiciali molestia vt careant, videbis. Tuditanum istum proauum Hortensij planè non noram, & filium qui tum non potuerat esse legatus, fuisse putaram. Mummium fuisse ad Corinthum pro certo habeo. Sæpe enim hic Spurius, z qui nuper est * epistolas mihi pronuntiabat versiculis a facetis ad familiareis missas à Corintho. sed nō dubito, quin fratri fuerit legatus non in decem. Atque hoc etiam accepi, non solitos maiores nostros legare in decem, qui essent imperatorum necessarij, vt nos ignari pulcherrimorum institutorū, aut negligentes potiùs, M. Lucullum, & L. Murænam b & ceteros ad L Lucullū misimus. Illúdq; εὐλογώτατον. illū fratri in primis eius legatis fuisse. Operam tuā multam, qui & hæc cures, & mea expedias, & sis in tuis multo minus diligens, quàm in meis.

* al. colonarium.
* al. vllum.
t v c nec cū heredib. al. nec cū here dib. solùm Herenni anis sed vt scis tu mecum, agit de pue ro Lucullo: v so. vt scis tu mecum, egit de pue ro Lucullo.
x v.c fecisti planè bene.
y L. te habe re: & v. rec. al. & ait Ty ro te habere. & apud te esse fo. & ait Tiro, apud te esse & vt r.
z fo. qui nu per est mor tuus ; ep
a v.c. facias, al. factas al. furias.
b v.c. & ceteros coniū ctissimos ad L.

CICERO ATTICO, S. 7

a SESTIVS apud me fuit, & Theopompus pridie venisse à Cæsare narrabat literas: hoc scribere, sibi certum esse Romæ manere, causámque deum adscribere, quæ erat in epistola nostra, ne se absente, leges suæ negligerentur, sicut esset neglecta * sumptuaria est εὔλογον, idque erã suspicatus, sed istis mos gerendus est, nisi placet hanc ipsam sententiã nos persequi, & Letulum cũ Metella certè fecisse diuortium. Hæc omnia tu meliùs. Rescribes igitur quidquid voles, e dũmodo quid. iã .n. non reperio, quid te rescripturum putẽ: nisi forte de Mustella, aut si Siliũ videris. Brutus heri venit in Tusculanũ post f horã g decimã hodie igitur me videbit: ac vellem, cũ tu adesses. h misi equid m ei nũtiari, te quoad potuisses, exspectasse eius aduentũ, venturúmq; si audisses: méq; vt facio, continuò te certiorem esse facturum.

a al. Sextius
d v.c. eam.
* Vide 15. Fam. ep. vl.
e v.c. dummodo ne quid L. dum modò aliquid.
f q.v.c. H.X.
g v.c. decumam.
h L. iussi eq. & ita v.c. al. nisi.

CICERO ATTICO, S. 8

PLANE nihil erat, quod ad te scriberem. modò enim discesseras, & paulò pòst i tripliceis remiseras. Velim cures fasciculum ad Vestoriũ deferendum, & alicui des negotium, qui quærat, Q. Faberij fundus numquis in Pompeiano * Nolano venalis sit. Epitomem Bruti Cælianorum velim mihi mittas, & à Philoxeno Παναιτίου περὶ προνοίας. Te idibus videbo cum tuis.

i v.c. triplicis.
* al. Nolanóue.

CICERO ATTICO, S. 9

COMMODVM discesseras heri, cùm Trebatius venit, paulò post Curtius hic salutandi causa: sed mansit inuitatus. Trebatiũ nobiscũ habemus. Hodie manè Dolabella. multus sermo ad multum diem. nihil possum dicere ἐκτενέστερον nihil φιλοστοργότερον. Ventum est tamen ad Q. Multa ἄφατα ἀδιήγητα: sed vnum eiusmodi, quod nisi exercitus sciret, non modò Tironi dictare, sed ne ipse quidem auderem scribere. sed hactenus. εὐκαίρως ad me venit, cùm haberem Dolabellam, Torquatus: humanissiméque Dolabella,

per literas purgat Cæsarem de interitu Marcelli: in quem ne si insidiis quidem ille interfectus esset, caderet vlla suspicio. Nunc verò, cùm de Magio constet, nõne furor eius omnem causam sustinet? Planè quid sit, nõ intelligo. explanabis igitur. quamquã nihil habeo, quod dubitem, nisi ipsi Magio quæ fuerit causa amentiæ: pro quo quidem etiam *p* sponsor factus est. nimirũ id fuit. soluendo nõ erat. credo eum *q* petisse à Marcello aliquid: & illum vt erat, constantius *r* respondisse. *r* οὐ γὰρ ὄνειδον.

p v.c. & L. sponsor sũ factus. & nimirum id fuit. Bos. spõsor Sunij factus est in premonto-rio illo, Attice.

q v.c. petisse

r L. οὐ ταῦτ' ὄνειδος al. οὐ γὰρ ὀνειδείας ταυτὴν. Bos. οὐκ εἶδος.

CICERO ATTICO, S. II

CREDEBAM esse facile. totũ est aliud, posteaquã sum à te *s* disiunctior: sed fuit faciendum, vt & constituerem mercedulas prædiorum, & ne magnũ onus obseruantiæ Bruto nostro imponerem. Posthac enim poterimus commodius colere inter nos in Tusculano. Hoc autem tempore cùm ille me quotidie videre vellet, ego ad illũ ire nõ possem, priuabatur omni delectatione Tusculani. Tu igitur, si Seruilia venerit, si Brutus quid egerit, etiã si constituerit, quando obuiam: quidquid denique erit, quod scire me oporteat, scribes Pisonẽ si poteris *t* conuenias. vides quàm maturum sit: sed tamen quod commodo tuo fiat.

s v.c. disiunctior.

t L. conuenies.

CICERO ATTICO, S. 12

VALDE me momorderunt epistolæ tuæ de Attica nostra: eædem tamen sanauerunt. Quod enim te ipse consolabare eisdem literis id mihi erat satis firmũ ad læniendã ægritudinẽ. *Ligarianã. præclarè vẽdidisti, posthac quidquid scripsero, tibi prçconiũ deferã. Quod ad me de Varrone scribis, scis, me antea orationes, aut aliquid id genus solitũ scribere: vt Varronẽ nusquã posśẽ intexere. Postea autẽ quã hæc cœpi φιλολογώτερα, iã Varro mihi denuntiauerat magnã sanè, & grauẽ προσφώνησιν.

* al. Ligarianum.

Τρῶας, neque, si *c* aliquid, potero μέμψιν effugere. Aut cessandum igitur, aut aliquid excogitandum. Sed quid hæc leuia curamus? Attica mea, obsecro te, quid agit: quæ me valde angit Sed crebrò regusto tuas literas. in his acquiesco. tamen exspecto *d* nouas.

c v.c. aliud, quip.

d sic v.c. al. nonas

CICERO ATTICO, S. 14

BRINNII libertus, coheres noster, scripsit ad me, velle, si mihi *e* placet, coheredes, & Sabinũ Albium ad me venire. Id ego planè nolo. hereditas tanti non est, & tamẽ obire auctionis diẽ facilè poterũt (est .n. III. Idus) si me in Tusculano postridie Non. manè conuenerint. Quòd si laxiùs volent proferre diẽ, poterũt vel biduum, vel triduũ, vel vt videbitur. nihil enim interest. Quare, nisi iã profecti sunt, retinebis homines. De Bruto, si quid erit *g* de Cæsare, si quid scies præterea, scribes. Illud etiã atq; etiã consideres velim, placeátne tibi mitti ad Varronẽ quod scripsimus. etsi etiã ad te aliquid pertinet. nã scito, te ei dialogo adiunctum esse tertiũ opinor. igitur cõsideremus. etsi nomina iam facta sunt: sed vel induci, vel mutari possunt.

e v.c. placeret, al. placet coheredes se &

f v.c. vel biduum, vel, vt videbitur. n.

g v. c. De Cæsare, siquid scies, siquid erit præterea, scribes.

CICERO ATTICO, S. 15

QVID agit, obsecro te, Attica nostra? nam triduò abs te *h* nullas acceperam, nec mirum: nemo enim venerat, nec fortasse causa fuerat. Itaque ipse quid scriberẽ non habebam. Quo autem die has Valerio dabam, exspectabam aliquẽ meorum: qui si venisset, & à te *i* quid attulisset, videbam non defuturum quid scriberem.

h for. nullas literas acceperam.

i al. aliquid

CICERO ATTICO, S. 16

NOs cùm flumina, & *k* solitudinẽ sequeremur, quo faciliùs sustentare nos possemus, pedẽ è villa adhuc egressi nõ sumus. ita magnos, & assiduos imbreis habebamus. Illã *l* Academicẽ σύνταξιν totã ad Varronẽ traduxim⁹, *m* modò fuit Catuli, Luculli, Hortẽsij. deinde quia παρὰ τὸ πρέπον videbatur, quòd erat *n* hominib⁹ nõ ignota, nõ illa quidẽ ἀπαιδευσία, sed his in reb. ἄτριψία, simulac veni ad vel

k L. solitudines s. & ita v.c.

l al. Academicã al. Ἀκαδημικὴν

m v.c. & L. primò fuit C.

n L. & v. c. hominibus nota.

villam, eosdem illos sermones ad Catonē Brutūque transtuli. Ecce tuæ literæ de Varrone. Nemini visa est aptior A'ντιοχεία ratio. sed tamen velim scribas ad me primùm placeátne tibi aliquid ad illum: deinde, si placebit, hócne potissimùm. o Quid Seruilia, iámne venit? Brutus ecquid agit? ecquando? de Cæsare quid auditur? p Ego ad Nonas, quemadmodum dixi. tu cum Pisone, si quid poteris.

CICERO ATTICO, S. 17

r DIE VI. q exspectabam r Roma aliquid. q Non imperassem igitur aliquid tuis. nunc eadem illa, quid Brutus cogitet, aut si aliquid egit, s & quid à Cæsare. Sed quid ista, quæ minùs curo? Attica nostra, quid agat, scire cupio: etsi tuæ literæ (sed iam nimis veteres sunt) rectè sperare iubent, tamen exspecto recens aliquid.

CICERO ATTICO, S. 18

VIDES, propinquitas t quid habeat. nos verò conficiamus hortos. colloqui videbamur, in Tusculano cùm essem: tanta erat crebritas literarum: sed id quidem iam erit. Ego interea admonitu tuo perfeci sanè argutulos libros ad Varronē: sed tamen exspecto, quid ad ea, quæ scripsi ad te: primùm qui intellexeris, eum desiderare à me, cū ipse, homo πολυγραφώτατος, numquam me lacessisset: deinde quem ζηλοτυπεῖν v multò Hortensiū minùs, aut eos, quid de rep. loquuntur. Planè hoc mihi explices, velim: in primis, maneátne in sententia, vt mittam ad eum quæ scripsi. an nihil necesse putes. sed hæc coràm.

CICERO ATTICO, S. 19

COMMODVM discesserat Hilarus, librarius, x IIII. Kal. cui dederam literas ad te, cū venit tabellarius cum tuis literis pridie datis: in quibus illud mihi gratissimum fuit, quòd Attica nostra rogat te, ne tristis sis, quodque tu ἀκίνδυνα esse scribis. Ligarianam, vt video, præclarè auctoritas

o Quid? Seruilia iamne venit?
p al. Ego in Tusculano ad Nonas,
q al. Die VI. al. ante diem sextū Kal. exsp. I. V. Kal. exsp. & ita v.c.
r v.c. Roma aliquid: nō quo imperassem. igitur aliquid tuis. fort. Roma aliquid: non quó imperassem tuis. Igitur nunc eadem illa, al. Roma aliquid noui: imperasses. igitur aliquid tuis. Igitur nunc eadem
s I. ecquid
t v. c. quid habet
v L. Brutum non multò Hort.
x v. c. III. kal.

ritas tua commendauit. Scripsit enim ad me *y* Balbus, ac Oppius, mirificè se probare, ob eámq; causam ad Cæsarem eam oratiunculam misisse. Hæc igitur idem tu mihi antea scripseras. in Varrone ista causa me non moueret, ne viderer φιλένδοξος. sic enim constituebam, neminē includere in dialogos eorū, qui viuerent. sed quia scribis & desiderari à Varrone, & magni illū æstimare, eos confeci & absolui, nescio quā bene: sed ita accuratè, vt nihil posset suprà. Academicā omnem quæstionē libris quatuor. In eis quæ erant contra ἀκαταληψίαν præclarè collecta ab Antiocho, Varroni dedi. ad ea ipse respondeo. tu es tertius in sermone nostro. Si Cottam, & Varronē fecissem inter se disputanteis, vt à te proximis literis admoneor, meum κωφὸν πρόσωπον esset. hoc in antiquis personis suauiter fit, vt & Heraclides in multis, & nos sex de rep. libris fecimus. Sunt etiam de Oratore nostri tres, mihi vehementer probati. in eis quoque eæ personæ sunt, vt mihi tacendū fuerit. Crassus enim loquitur, Antonius, Catulus senex C. Iulius, frater Catuli, Cotta, Sulpitius. Puero me hic sermo inducitur, vt nullæ esse possent partes meę. Quæ autem his temporibus scripsi, Ἀριστοτέλειον morem habent: in quo sermo ita inducitur ceterorū, vt penes ipsū sit principatus. Ita confeci quinque libros; περὶ τελῶν, vt Epicurea Lucio Torquato, Stoica M. Catoni, περιπατητικὰ M Pisoni daremus. * ἀζηλότυπον id fore putaram, quòd omnes illi decesserant. *a* Hæc Academica, vt scis, cū Catulo, Lucullo, Hortensio contulerā, sanè in personas nō cadebāt. Erant enim λογικώτερα, quā vt illi de iis somniasse vnquā viderentur. Itaq;, vt legi tuas de Varrone, tanquā ἕρμαιον arripui. aptius esse nihil potuit ad id Philosophiæ genus, quo ille maximè mihi delectari videtur, *b* meásque parteis, vt non sim consecutus, vt superior mea causa videatur. Sunt enim vehemētes πιθανά: Antiochia, quæ diligenter à me expressa acumē habent

Aptio

y v. c. Balbus & Oppius, al. Balbus mirificè &c.

* al. ἀζυλοτυπητον

a L Hæc Academica, quæ, vt, scis, in Catulum, Lucullū, Hortensium cōtuleram,

b L. eásque parteis sum pli, vt non sim consec.

Antiochi, nitorem orationis nostrum, si modò is est aliquis in nobis. Sed tu, dandósne putes hos libros Varroni, etiam atque etiam videbis. Mihi quædam occurrunt: sed ea coràm.

CICERO ATTICO, S. 20

A CAESARE literas accepi consolatorias, datas prid. Kal. Maias Hispali. De vrbe augenda quid sit promulgatum non intellexi, *c* id sanè scire velim. Torquato nostra officia grata esse facilè patior, eáque augere *d* non desinam. De vxore Tuberonis, & præuigna, neque possum iam abdere (est enim res peruulgata) neq; Tuberonem volo defendere. Mirificè est enim φιλαίτιος. Theatrum quidem sanè bellum habuisti. Ego etsi hoc loco facillimè sustentor, tamen ne videre cupio. itaq;, vt constitui, adero. Fratrem credo à te esse conuentum. scire igitur studeo, quid egeris. De fama nihil sanè laboro: etsi scripseram ad te tunc stultè, nihil melius. curandum enim *e* nobis est. atq; hoc in omni vita sua quemque à recta consciẽtia *f* transuersum vnguem non oportere discedere. Vidén, quàm φιλοσόφως: an tu nos frustra existimas hæc in manibus habere? δεδῆχθαι te nollem: quod nihil erat. redeo enim rursus eodem. quicquá nne me putas curare *g* in toto, nisi vt ei ne desim? Id ago scilicet, *h* vt iudicia videar tenere. μὴ γὰρ αὐτοῖς. Vellem tam domestica ferre possem, quàm ista *i* contẽnere. Putas autẽ me voluisse aliquid *k* quod perfectũ nõ sit? Non licet scilicet sententiã suã. sed tamẽ quæ tũ acta sunt, non possum nõ probare: & tamen nõ curare pulchrè possum, sicuti facio. sed nimium multa de nugis.

CICERO ATTICO, S. 21

AD Hirtium dederam epistolam, sanè grãdem, quam scripseram proximè in Tusculano. Huic, quàm + tu mihi misisti, rescribam aliàs: nũc *l* aliis malo. Quid possum de Torquato, nisi aliquid

c E. id scire sanè velim: & ita v. c. d v. c. & L. non desinã. Ad Ligarianam de vxore Tuberonis, & priuigna, neque possum iam addere (est enim peruulgata) neque Tub. Bos. desinã. Ad Ligarianam de vxore Tuberonis,

e L. nobis non est, atque hoc me alius in omni vita, à s. q r. c. al. nõ nihil enim curandum nobis est, nihilque melius, atque hoc in omni vita al. atqui hoc in omni vita.

f v. c. trauersum

g L. in vita,

h L. vt hominum iudicia videar tenere. *i* v. c. contempnere non plac. *k* L. quod rectum non sit? + al. tum *l* v. c. alia.

quid à Dolabella? Quod simulac: continuò *m* scietis Exspectabam hodie, aut summum cras ab eo tabellarios: qui simulac venerint, mittentur ad te. A Quincto exspecto. proficiscēs enim e Tusculano VIII. Kal. vt scis, misi ad eum tabellarios. Nūc ad rē vt redeā: INHIBERE illud tuū: quod valdè mihi arriserat, vehementer displicet. Est enim verbum totum nauticū: quamquā id quidem sciebam: sed arbitrabar, sustineri remos, cùm *n* inhiberi esset remiges iussi. id non esse eiusmodi, didici heri, cùm ad villam nostrā nauis appelleretur. Non enim sustinent, sed alio modo remigāt. *o* Id ab ἐποχῆς remotissimum est. 1 Quare facies, vt ita sit in libro, quemadmodū fuit. *p* Dices idē Varroni, *q* si fortè mutauit. Nec est melius quidquā, quā vt *r* Lucullus. *s* Sustineat currū, * vt bonus sæpe agitator, equósque: sempérq; Carneades προβολὴν pugilis, & retentionem aurigæ, similem facit ἐποχῇ. Inhibitio autem remigum motum habet, & vehementiorem quidem, remigationis nauē conuertētis ad puppim. Vides, quanto hoc diligentiùs curē, quàm aut de rumore, *t* aut de Pollione. De Pāsa etiā si quid certius. credo. n. palam factū esse. De Critonio, si quid esset, certéne de Metello, & Balbino? Dic mihi placétne tibi primùm iniussu meo? Hoc ne Hermodorus quidē faciebat, is, qui Platonis libros solitus est diuulgare: ex quo λόγοισιν Ἑρμόδωρος. Quid illud? rectúmne existimas cuiquàm quidquā antè quā Bruto? cui, te auctore προσφωνῶ. Scripsit enim Balbus ad me, se à te quintum de Finibus librū descripsisse: in quo non sanè multa mutaui: sed quædā Tu autē cōmodè feceris, si reliquos cōtinueris, ne & ἀδιόρθωτα habeat Balbus, & ἕωλα Brutus. Sed hæc hactenus, ne videar περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etsi nūc quidē maxima mihi sunt hæc. Quid est. n. aliud? Varroni quidē quæ scripsi, te auctore, ita propero mittere, vt iā Romā miserim describenda ea si voles, statim habebis. Scripsi enim ad librario: vt fieret tuis, si tu velles, de

m fort. scies.

n L. inhibere

o v.c. & L. Id ab epoche remot.

p L. Dices hoc idem Varr. & ita v.c.

q al. nisi fortè mut. & ita v.c.

r sic v.c. L. Lucilius.

s v. c. & L. Sustineas

* al. vt bonum

t L. aut de Pollione?

describendi potestas.Ea verò cõtinebis, quoad ipse te videam.quod diligentissimè facere soles,cũ à me tibi *y* dictum est.2 *x* Quomodo autem fugit me tibi dicere? mirificè *y* Cerelia,studio videlicet Philosophiæ flagrans, describit à tuis. Istos ipsos de Finibus habet.Ego au-ẽ tibi confirmo(*z* possum falli,vt humanus)à me non habere. numquã enim ab oculis meis *a* abfuerunt. Tantum porrò aberat,vt binos scriberent: vix singulos confecerunt. tuorum tamen *b* eo nullum delictum arbitror.Idémq;te volo existimare:à me enim præter missum est,vt dicerẽ, eos exire nondũ velle. Hui, quamdiu de nugis?De re enim nihil habeo, quod loquar.De Dolabella tibi assentior. coheredes,vt scribis,in Tusculano. De Cæsaris aduentu,scripsit ad me Balbus,nõ ante Kal.Sext.De Attica optimè, *c* quòd leuius ac * lenius, & quòd fert δυσκόλως. Quòd autem de illa nostra cogitatione scribis, in qua nihil tibi cedo: ea,quæ noui, * valde probo hominem,domũ,facultates quod caput est,ipsum non noui: sed audio laudabilia de Scrofa. etiam proximè *d* accedit,si quid hoc ad rem: δυσγενέστερος est etiã quã pater.coràm igitur, & quidẽ propẽso animo ad probandũ.Accedit enim,quòd patrẽ(vt scire te puto) plus etiã,quàm non modò tu, sed quàm ipse scit,amo:idq; & meritò & iamdiu.

v v.c. dictũ sit.
x L. Quoniam autẽ fugit me tibi dicere mirif.al. cũ & quom.
y v.c.Cerellia,
z v.c.(possem falli,vt homo) à meis eã nõ habere vet. à mis al.possum falli vt homo, aut al. à meis eàm non habere.
a L. afuerunt.
b v. c. ego null. & ita L.

CICERO ATTICO, S. 22

DE Varrone,non sine causa,quid tibi placeat, tã diligenter exquiro.Occurrunt mihi quædam, sed ea coràm. Te autem ἀσμενέστατα *e* intexui, faciámque id crebriùs. Proximis enim tuis literis primum te id non nolle cognoui. De Marcello scripserat ad me Cassius anteà: τὰ κατὰ μέρος Seruius *f* rem acerbam. Ad prima redeo. Scripta nostra nusquam malo esse, quàm apud te: sed ea tum foras dari,cùm vtrique nostrum videbitur. Ego & librarios tuos culpa libero,neque te

c L. quòd leuius, & quod fert * al.lenius, * Faërn.valde hominẽ,
d sic v. c. fort. habitat,
e v.c. intexo,
f v.c.O rem aceruam. L. O rem acerbam.

te accuso, & tamen aliud quiddam ad te scripseram, Cærelliam quædam habere, quæ nisi à te, nõ potuerit. Balbo quidem intelligebam *g* satisfaciẽdum fuisse. tantum nolebam aut obsoletum Bruto, aut Balbo inchoatum dari. Varroni simulac te videro (si tibi videbitur) mittam. Quid autem dubitarim, cùm videro te, scies. attributos quòd appellas, valde probè. Te de prædio auiæ exerceri, molestè fero. De Bruto nostro perodiosum: sed vita fert. Mulieres autem vix satis *h* humanè: *i* quæ inimico animo ferant, cùm vtraq; officio pareat. Tullium scribam, nihil fuit quòd appellares. nam tibi mandassem, si fuisset. Nihil enim est apud eum positum *k* nomine voti: sed est quiddam apud illũ, meum. Id ego in hanc rem statui conferre. Itaque & ego rectè tibi dixi, vbi esset, & tibi ille rectè negauit. Sed hoc quoq; ipsum continuò adoriamur. *l* Locum hominibus non sanè probo, quòd est desertior. *i* sed habet *ἀλογίαν. verùm hoc quoque, vt censueris: quippe qui omnia. Ego, vt constitui, adero: atque vtinam tu quoque eodem die. sin quid (multa enim) vtique postridie. etenim coheredes *m* à queis, *i* sine te, opprimi, malitia est. Alteris iam literis nihil à me de Attica: sed id quidẽ *n* mihi in optima spe pono. Illud accuso, nõ te, sed illam, ne salutem quidem. at tu & illi, & Piliæ plurimam, nec me tamen irasci indicaris. Epistolam Cæsaris misi, si minùs legisses.

CICERO ATTICO, S. 23

ANTEMERIDIANIS tuis literis heri statim rescripsi. nunc *o* respondebo vespertinis. Brutus mallem me arcesseret. nam & æquius erat, cùm illi iter instaret & subitum, & longum: & mehercule nunc, cùm ita simus affecti, vt non possimus planè simul viuere (intelligis enim profectò *p* quo maximè posita sit συμβίωσις) facilè patiebar nos potiùs Romæ vnà esse, quàm in Tusculano. Libri ad Varronem non morabantur. *i* sunt enim *q* defecti, vt

g v.c. sat faciendum fuisse.
h v.c. humanæ
i fort. iniquo animo
k sic v. c. fort. voti nomine:
l fort. Locũ fano non sanè probo, quod est hominibus desertior. fort. Locum hominibus probo: sano, nõ sanè probo, quõd est desertior. Bos. Lucum fano
* al. ἀθηρίαν.
m v. c. à quis,
n mihi abest à q. v. c.
o v. c. & L. respondeo
p v. c. & L. in quo m.
q sic v. c. for. descripti, fort. detexti, al. defecti, al. effecti.

vidisti: tantùm librariorum menda tolluntur. de quibus libris scis me dubitasse. sed tu videris. Itē quos Bruto mittimus, in manibus habent librarij. Mea mandata (vt scribis) explica, quamquam ista retétione r omneis ait vti Trebatius. qu d tu istos putas? Nosti domum : s quàm confice t ὀλλοίγως. Incredibile est, quàm ego ista non curem. Omni tibi asseueratione affirmo, quod mihi credas velim, mihi maiori offensioni esse, quàm delectationi, possessiunculas meas. Magis enim doleo, me nō habere, cui tradam, v quàm habere, qui vtar. Atq; illud Trebatius se tibi dixisse narrabat. Tu autem veritus es fortasse, ne ego inuitus audirem. Fuit id quidem humanitatis: sed mihi crede, iam ista non curo. Quare da te in sermonem, & persea, & confice: x excita, compella, loquere, vt te cum illo Scæuola loqui putes. Ne existimes, eos, qui non debita consectari soleant, quod debeatur, remissuros. De die tantùm video, & idipsum bono modo.

r v. c. omnis
s v. c. & L. quare Bos. quare confice ὀλιγω-γως fluxibiliter.
t L. & v. c. ὀλλαβῶς.
v L. quàm habere, qui vtar, lætor. Atque
x v. c. & ita cum Polla loquere, vt te cum illo Scæua loqui putes.

CICERO ATTICO, S. 24

QVID est, quod y Hermogenes mihi Clodius, Andromenem sibi dixisse, se z Ciceronem vidisse a Corcyræ? Ego enim audita tibi putaram. nihil igitur ne ei quidem literarum? an non vidit? Facies ergo, vt sciam. Quid tibi ego de Varrone rescribam? Quatuor b διφθέραι sunt. in tua potestate. quod egeris, id probabo. nec tamen αἰδέομαι Τρῶας. Quid enim? sed ipsi quàm res illa probaretur, magis verebar. Sed quoniam tu suscipis, in alteram aurem.

y sic v. c.
z al. Curionem
a sic v. c.
b v. c. δι-φθερίαι, non pl.

CICERO ATTICO, S. 25

DE retentione rescripsi ad tuas c accuratè literas scriptas. Conficies igitur, & quidem sine vlla dubitatione, d aut retractatione. Hoc fieri & oportet, & opus est. De Andromene, vt scribis, ita putaram. Scisses enim, mihique dixisses. Tu tamen ita mihi de Bruto scribis, vt de te nihil. quādo autem illum putas? Nam ego Romam pridie.

c v. c. & L. accuratè scriptas literas.
d L. & v. c. aut retretactatione.

e Ita

e Ita volui Bruto scribere : sed quoniam tu te legisse scribis (sui forrasse ἀσαφέστερος) me ex tuis literis intellexisse, nolle eum, me, quasi prosequendi sui causa, Romam nunc venire. Sed quoniam iam adest meus aduentus, fac, quæso ne quid eum Idus impendiant, quo minùs suo commodo in Tusculano sit. Nec enim ad tabulam eum desideraturus eram. In tali enim negotio cur tu vnus non satis esses? sed ad testamentum volebam : quod iam malo alio die, ne ob eam causam Romam venisse videar. Scripsi igitur ad Brutū, iam illud, quod putassem, Idibus nihil opus esse. Velim ergo totum hoc ita gubernes, vt ne minima quidem re vlla Bruti commodum impediamus. Sed quid est tandē, quòd perhorrescas, quia tuo periculo iubeam libros dari Varroni? etiam nunc si dubitas, fac vt sciamus. Nihil est enim illis elegātius. volo Varronē, præsertim cùm ille desideret: sed est, vt scis, δεινὸς ἀνὴρ ταχὰ κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο. ita mihi sæpe occurrit vultus eius, querentis fortasse vel hoc meas f parteis in iis libris copiosiùs defensas esse, quàm suas: quod g mehercule intelliges non esse, si quando in Epirum veneris. nā nūc Alexionis epistolis* cedimus. Sed tamen ego non despero, probatum iri Varroni: & id, quoniā impēsam fecimus in macrocola, facilè patior teneri. sed etiā atq; etiā dico: tuo periculo fiet. Quare si addubitas, ad Brutū transeamus. Est enim is quoque Antiochius. O Academiā volaticam & sui similem modò huc, modò illuc. Sed, quæso, epistola mea ad Varronem, valdéne tibi placuit? Malè mihi sit, si vnquam quidquam tam h enitar. At ego, ne Tironi quidem dictaui, qui totas περιοχὰς persequi solet: sed i Spinthero syllabatim.

e v. c. & L. Bruto ita volui scribere (quoniam secure te intellexisse scribis, & fu. fortasse ἀσαφέσ- ερος) me ex t 1 Bos. Bruto ita volui scribere, sed quoniā tu te legisse scribis (& sui fortè ἀσαφέστερος) me &c.

f v. c. partis.

g v. c. mercule Bos. non esse intelliges,

* al. credimus.

h v. c. enitar ego. At ego ne vet. Sirleti tam inita. Mur. tam inuita. Bos. enitar. ἔργον.

i v. c. spintharo al. spintheri

CICERO ATTICO, S. 26

DE Virgilij parte valde probo. Sic ages igitur : & quidem id erit primum : proximum, Clodiæ. Quòd si neutrum : metuo ne turbem, & irruam in Drusium. Intemperans sum

in eius rei cupiditate, quam nostr. Itaq; reuoluor identidem in Tusculanum. Quiduis enim potiùs, quàm vt non hac æstate absoluatur. Ego (vt tempus est nostrum) locum habeo nullum, vbi faciliùs esse possim, quàm Asturæ. Sed quia qui mecũ sunt (credo quòd mæstitiam meam non ferunt) domũ properant: etsi poteram remanere, tamen, vt scripsi tibi, proficiscar hinc, ne relictus videar. *i* Quò autem Lanuuio? conor equidem in Tusculanum: sed faciam te statim certiorem. Tu literas conficies. Equidem, credibile non est, quantum scribam *k* die: quin etiam noctibus. nihil est enim somni. Heri etiam effeci epistolam ad Cæsarem: tibi enim placebat: quam non fuit malum scribi, si fortè opus esse putares, vt quidem nunc est, nihil sanè est necesse mittere. sed id quidem, vt tibi videbitur. mittam tamen ad te exemplum fortasse. Lanuuio, nisi fortè Romam. sed cras scies.

i L. Quò autem? Lanuuium con.

k die: abest à q.v.c.

CICERO ATTICO. S. 27.

l EPISTOLAM ad Cæsarem, nobis verò semper rectissimè placuit, vt isti antè legerent. Aliter enim fuissemus & in hos inofficiosi, & in nosmetipsos si illum offensuri fuimus, pænè periculosi. isti autem ingenuè: mihique gratum, quòd, quid sentirent, non reticuerunt. Illud verò vel optimè. quòd ita multa mutari volunt, vt mihi de integro scribendi causa non sit: quamquã de Parthico bello quid spectare debui, nisi quod illum velle arbitrabar? Quod enim aliud argumentum epistolæ nostræ, nisi κολακεία fuit? An si ea, quæ optima putaram, suadere voluissem, oratio mihi defuisset? Totis igitur literis nihil opus est. Vbi enim ἐπίτευγμα magnum nullum fieri possit, ἀπότευγμα vel non magnum, molestum futurum sit: quid opus est παρακινδυνεύειν, præsertim cùm illud occurrat, illum, cùm antea nihil scripserim, existimaturum me, nisi toto bello confecto, nihil scripturum fuisse. Atque etiam vereor, ne putet me hoc quasi Catonis μείλιγμα esse voluisse. Quid quæ

l V. c. & I. De epistola ad Cæsarem,

quæris? Valde *m* pœnitebat; *n* nec in hac quidem re, quidquam magis vt vellem, accidere potuit, quàm quòd σπουδὴ nostra non est probata. Incidissemus etiam in illos: in eis, in cognatū tuū. Sed redeo ad hortos. Planè illuc te ire, nisi tuo magno commodo, nolo. Nihil enim vrget: quidquid erit, operam *o* Faberio ponamus. De die tamen auctionis, si quid scies, eum, qui è Cumano venerat, quòd & planè valere Atticam nuntiabat, & literas se habere aiebat, statim ad te misi.

m v. c. pænitebat.
n L. nec mihi, in hac q. re quidquam &c. & ita v. c.
o L. in Faberio p.,

CICERO ATTICO, S. 28

HORTOS quoniam hodie eras inspecturus, quid visum tibi sit, cras scilicet. De Faberio autem, cùm venerit. De epistola ad Cæsarem (iurato mihi crede) non possum. Nec me turpitudo deterret, etsi maximè debebat: quàm enim turpis est assentatio, cùm viuere ipsum turpe sit nobis? sed, vt cœpi, non me hoc turpe deterret: ac vellem quidem (essem enim qui esse * debebam) sed in mentem nihil venit. Nam quæ sunt ad Alexandrum, hominum eloquentium, & doctorum suasiones, vides quibus in rebus versentur. Adolescentem, incensum cupiditate verissimæ gloriæ, cupientem sibi aliquid consilij dari. quod ad laudem sempiternam valeret, cohortantur ad decus. *p* non deest oratio. Ego quid possum? tamen nescio quid è quercu exculpseram, quod videtur simile simulacri. In eo *q* quòd nonnulla erant paulò meliora, quàm ea, quæ fiunt, & facta sunt, reprehenduntur: quod me minimè *r* pœnitet. *t* Si enim peruenissent istæ literæ, mihi crede, nos *s* pœniteret. *t* Quid? tu non vides ipsum illum *v* Aristotelis discipulum, summo ingenio, summa modestia, * posteaquam rex appellatus sit, superbum, crudelē, immoderatum fuisse? Quid? tu hunc de pompa, Quirini contubernalem, his nostris moderatis epistolis lætaturum putas? Ille verò potiùs non scripta *x* desiderat, quàm scripta non probat. Postremò, vt volet. Abiit illud, quod tum me stimulabat, quod tibi

* al. debeā
p v. c. non de'st or.
q v. c. quia nonn.
r v. c. pænitet.
s v. c. pænițeret.
t fort. Qui, tum? non.
v L. & v. c. Aristoteli.
* al. potius sit, Vrs. rerum potitus sit.
x L. desideret, & ita v. c.

dabam προ͂ς ἔλκωμα ἀρχιμηδεῖον. multò mehercule magis nunc opto casum illum, y quàm tum timebam, z vel quemlibet, nisi quid te aliud impediet, mihi optatò veneris. Nicias z à Dolabella magno opere arcessitus (legi enim literas) etsi inuito me, tamen eodem me auctore profectus est. Hoc manu mea.

y al. quem.
z v. c. vel quēlibebit.
z v. c. ab Dol.

CICERO ATTICO, S. 29

CVM quasi alias res quærerem de philologis è Nicia, incidimus in Tilnam. Ille de ingenio nihil nimis. modestum & frugi: sed hoc mihi non placuit. Se scire aiebat ab eo nuper petitam Cornificiam, Qu. F. vetulam sanè, & multarum nuptiarum. non esse *a* probatam mulieribus, quòd ita reperirent, rem non maiorem DCCC. Hoc putaui te scire oportere. De hortis ex tuis literis cognoui, & Chrysippo. in villa, cuius insulsitatem bene noram. video nihil, aut pauca mutata: balnearia tamen laudat, maiora de minoribus ait hiberna effici posse. *b* Tecta igitur ambulatiuncula addenda est: quam vt tantam faciamus, quantam in Tusculano fecimus, propè dimidio minoris constabit isto loco. Ad id autem, quod volumus ἀφίδρυμα, nihil aptius videtur, quàm lucus, quem ego noram. sed celebritatem nullam tum habebat, nunc audio maximam. Nihil est, quod ego malim. In hoc τὴν τύφην μου πρὸς Θεῶν προποφάνητον. Reliquum est, si Faberius nobis nomen illud explicat, noli quærere, quanti. Othonem vincas volo. nec tamen insaniturum illum puto. nosse enim mihi hominem videor. Ita malè autem audio ipsum esse tractatum, vt mihi ille *c* emptor non esse videatur. Quid enim pateretur? Sed quid argumentor? Si Faberianum explicas, emamus vel magno. sin minùs: ne paruo quidem possumus. Clodiam igitur, *d* à qua ipsam ob eam caussam sperare videor, quòd & multò minoris sunt, & Dolabellæ nomen iam expeditū videtur, vt etiam repræsentatione *e* concludam. De hortis satis. cras aut te, aut

a for. probatum & ita q. v. c.
b &c v. c.
c L. emturus n. al emtor futurus non esse vid. for. emtor timendus. non esse v. Faër. emptor non posse esse
d L. à qua ipsa ob & ita v. c.
e v. c. & L. confidā:

aut causam: quã quidẽ futuram Faberianam sed si poteris. * Ciceronis epistolam tibi remisi. O te ferreum, qui illius periculis non moueris! me quoque accusat. eam tibi epistolam * misissem nam illam alteram de rebus gestis, eodem exemplo puto. in Cumanum hodie misi tabellarium. ei dedi tuas ad Vestorium, quas Pharnaci dederas.

* Bosio est initiũ epistolæ.
* Bos. misisse.

CICERO ATTICO, S. 30

COMMODUM ad te miseram Demeam, cùm Eros ad me venit: sed in eius epistola nihil erat noui, nisi auctionem biduam. Ab ea igitur, vt scribis: & velim, cõfecto negotio Faberiano: quem quidem negat Eros hodie, cras manè putat. à te colendus est. Istæ autem κολακίαι non longè absunt à scelere. te, vt spero, perendie. Sicunde *f* potes, erues: qui decem legati Mummio *g* fuerunt. Polybius non nominat: Ego memini Albinum cõsularem, & Sp. Mummium. videor audisse ex Hortensio Tuditanum. sed in Libonis annali XIV. annis pòst prætor est factus Tuditanus, quàm consul Mummius. Non sanè quadrat, *h* volo aliquem Olympiæ, *i* aut vbi visum πολιτικὸν σύλλογον, more Dicæarchi, familiaris tui.

f v. c. potes eruere.
g v. c. fuerint. & ita L. Bos. me sic vnde potes, erues, qui decem legati Mũmio fuerint.
h al. vllo aliquem Olympia, Bos. ὑλᾷ scriptis meis celebro.
i sic v. c. al. aut vbi vis.

CICERO ATTICO, S. 31

V. Kal. manè accepi à Demea literas, pridie datas, ex quibus aut hodie, aut cras te exspectare deberem. Sed, vt opinor, idem ego, qui exspecto tuum aduẽtum, morabor te. Non enim puto tam expeditũ Faberianum negotium futurum, etiam si est futurum, vt non habeat aliquid moræ. cùm poteris igitur, *k* quoniã etiamdum abes. Dicæarchi quos scribis libros, sanè velim mihi mittas: addas etiam καταβάσεως. De epistola ad Cæsarem, *l* κέκριται. atq; idipsum, quod isti aiunt illũ scribere, se nisi cõstitutis rebus, non iterum in Parthos: idem ego suadebam in illa epistola: * vtrum liberet *m* facere posse, auctore me. Hoc enim ille exspectat, videlicet: neque est facturus quidquam,

k L. quoniã etiamdum abes.
l v. c. κέκριται. & ita L.
* Bos. sui vtrum liberè hoc facere posse
m L. faceres:) posse auct.

nisi de meo consilio. Obsecro, abiiciamus ista, & semiliberi saltem simus: quod assequemur & tacendo, & latendo. Sed aggredere Othonem, vt scribis. Confice, mi Attice, istam rem. Nihil enim aliud reperio, vbi & in foro non sim, & tecum esse possim. Quanti autem, hoc mihi venit in mentem. C. Albanius proximus est vicinus. Is CIↃ. iugerum de M. Pilio emit (vt mea memoria est) L LS. C X V. omnia scilicet nunc minoris. sed accedit cupiditas: in qua, præter Othonem, non puto nos vllum aduersarium habituros. sed eum ipsum tu poteris *n* monere. facilius etiam si *o* Canum haberes. O gulam insulsam! pudet me patris. Rescribes, si quid voles.

CICERO ATTICO, S. 32

ALTERAM à te epistolam cùm hodie accepissem, *y* volui te vna mea contentum. Tu verò age quod scribis de Faberio. In eo enim totum est positum id, quod cogitamus: quæ cogitatio si non * incidisset (mihi crede istuc, vt cetera) non laborarem. Quamobrem, vt facis (istuc enim addi nihil potest) vrge, insta, perfice. Dicæarchi περὶ ψυχῆς, vtrosque velim mittas, & καταβάσεως τριπολιτικὸν non inuenio, & epistolam eius, quam ad Aristotelem misit. Treis eos libros maximè nunc vellem: apti essent ad id quod cogito. Totus *q* Romæ est. *r* iussi vt tibi daretur. Catulum & Lucullum, vt opinor, antea. His libris noua procemia sunt addita, quibus eorum vterque laudatur. Eas literas volo habeas, & sunt quædam alia. Et quod ad te de x. legatis scripsi, parum intellexti. credo quia διὰ σημείων scripseram. De C. Tuditano enim quærebam: quem ex Hortensio audieram fuisse in x. Eum video in Libonis, prætorem, *s* L. Popilio, P. Rupilio COSS. annis XIIII. antè, quàm prætor factus est. * Legatus esse potuisset, nisi admodum serò quæstor * est factus: quod non arbitror. Video enim *t* curuleis magistratus eum legitimis annis perfacilè cepisse.

Postu

n v. c. mouere.
o v. c. Kanum fort. Cauium & ita alij vulg.
p v. c. noluit vna mea c.
* al. incidisset (mihi crede) istuc vt cetera nō laborarē. ita. Lips. 4. Antiq. lect. 19.
q v. c. Romæ it.
r v. c. misi, vt tibi dar.
s v. c. & L. P. Popillio.
* al. Legatus esse nō potuisset.
* al. esset.
t v. c. curu_

Postumium autem, cuius statuam in Isthmo meminisse te dicis, sciebam fuisse. Is autem est, qui cum Lucullo fuit: quem tu mihi addidisti. sanè ad illum σύλλογον personam idoneam. Videbis igitur, si poteris, ceteros, vt possimus σομπεῦσαι κὴ τοῖς προσώποις.

CICERO ATTICO. S. 33

NEGLIGENTIAM miram! seméלne putas mihi dixisse Balbum, & Faberium professioné relatam? v quin etiam eorum iussu miserim qui profiteretur. Ita enim oportere dicebant. Professus est Philotimus libertus. Nosti credo, librarium, sed x scribis, & quidem * confectum. Ad Faberium, vt tibi placet, literas misi. cum Balbo autem puto te aliquid fecisse y H. in Capitolio. In Virgilio mihi nulla est δυσωπία. nec enim eius causa sanè debeo. z Et, si emero, quid erit, a quod postulat? Sed videbis, ne is cùm sit in Africa, b vt Cœlius. De nomine tu videbis cum Cuspio. 1 sed, si Plancus destinat, c tum haberes difficultatem. Te ad me venire vterque nostrum cupit: sed ista res nullo modo relinquenda est. Othonem quòd speras posse vinci sanè bene narras. De æstimatione, vt scribis, cùm agere cœperimus etsi nihil scripsit, nisi de modo agri. Cum Pisone, si quid poterit. 2 Dicæarchi d librum accepi. & καταβάσεως exspecto. e Negotium dederis. f Reperies g ex eo libro, in quo sunt s. c. Cn. Cornelio & Lucio Mummio coss. De Tuditano autem quod putas, h εὔλογον est: tum illum, quoniam fuit ad Corinthum: non enim temere dixit Hortensius: aut quæstorem aut tribunum mil. idque potiùs fuisse credo. Sed tu de Antiocho scire poteris. Vide etiam, quo anno quæst. aut trib. mil. fuerit. 3 i si neutrum, eodem in præf. k aut in contubern. loquebamur. Lupus in fabula. venit enim ad me, & quidem id temporis, vt retinendus

esset

v sic v. c. L. quin etiam eorũ iussu miserim, q. al. quin etiam eorũ iussu miserim. q. x v. c. scribes.
* Bos. confestim.
y al. hodie al. H C. C C. incapitolio
z sic v. c.
a for. quod expostulet?
b al. vt Cœlius de nomine. Tu vid. c. Cisp.
c al. destinatum habet, habet res difficultatem. al. sibi destinat, c v. c. & L. tum habet res diff.
d fort. librũ περὶ ψυχῆς acc.
e for. Negotium dederis de decẽ leg. Rep.
f v. c. Reperiet ex eo Bos. Reperit.
g fort. in eo libro.
h al. εὔλογον est illum, quoniam tum fuit ad Cor.
i v. c. & L. si neutrum cadet: in præf. Bos. si neutrum qua.
k L. aa in c.

l v. c. pænulam.
m v. c. & L. tuum.
n v. c. pænulam.
o fo. Sed cecidit bellè. cafu f. Bof. ceciditque belle.
p al. Miluio al. Miluio Tybe- rim pauci. Lipf. perduci.
q v. c. tum ædificari. al. cū ædif.

effet. fed ego ita egi, vt non fcinderem *l* penulam. Memini enim *m* tui: & multi erant, nofque imparati. Quid refert? Paulò pòft C. Capito cum T. Carrinate. Horum ego vix attigi *n* penulam: tamen remanferunt. *o* cecidit belle. Sed cafu fermo à Capitone de vrbe augenda à ponte *p* Muluio Tiberim duci. fecundum monteis Vaticanos: campum Martium *q* coædificari. Illum autem campum Vaticanum, fieri quafi Martium campum. Quid ais? inquam. At ego ad tabulam, vt fi rectè poffem, Scapulanos hortos. Caue facias, inquit. nā ifta lex perferetur. Vult enim Cæfar. audire me facilè paffus fum: fieri autem molefte fero. Sed tu, quid ais? quamquam quid quæro? Nofti diligētiam Capitonis in rebus nouis perquirendis: non concedit Camillio. Facies me igitur certiorem de ædibus. Ifta enim me res adducebat. eò adiunxeram ceteras: quas confequi tamen biduo, aut triduo pòft facilè potero. Te tamen in via confici minimè volo: quin etiam Dionyfio ignofco. De Bruto quòd fcribis, feci, vt ei liberum effet, quòd ad me attineret. Scripfi enim ad eum heri Idibus Maij, eius opera mihi nihil opus effe.

CICERO ATTICO, S. 34

r v. c. tris al. III. H.
s al. Egnatium maximè. Illud al. Egnatium, Maximum. al. Egnatium Maximum. illud in primis.
t v. c. & L. vt cum.
v L. conficies.

ASTVRAM veni VIII. Kal. Iul. vitandi enim caloris caufa Lanuuij *r* treis horas acquieueram. Tu velim, fi graue non erit, efficias, ne ante Nonas mihi illuc veniendum fit. Id potes per *s* Egnatium maximum. Illud in primis *t* cum Publilio me pænè abfente *v* conficias: de quo, quæ fama fit, fcribes. Id populus curat fcilicet. non mehercule arbitror. etenim hæc decantata erat fabula: fed cōplere paginā volui. Quid plura? ipfe enim adfum, nifi quid tu prorogas. Scripfi enim ad te de hortis.

CICERO ATTICO, S. 35

x L. & ei p.

O REM indignam! Gentilis tuus vrbem auget, quam hoc biennio primùm vidit: *x* & ea parum magna vifa eft, quæ etiam ipfum capere potuerit. Hac de re igitur exfpecto literas tuas.

tuas. Varroni scribis, te simulac venerit. Dati igitur iam sunt, nec tibi integrum est. Hui, si scias, quanto periculo tuo aut fortasse literæ meę te retardarunt. sed eas nondum legeras, cùm has proximes scripsisti. Scire igitur aueo, quomodo res se habeat. De Bruti amore, vestráque ambulatione, etsi mihi nihil noui affers, sed idem, quod sæpe, tamen hoc audio libentiùs quò sæpius: eóque mihi iucundius est, quòd tu eo lætaris: certiúsque eo est, quod à te dicitur.

CICERO ATTICO, S. 36

HAS alteras hodie literas. de Xenonis nomine, & de Epiroticis X L. nihil potest fieri nec cōmodius, nec aptius, quam vt scribis, Id erat locutus mecum eodem modo Balbus minor. Noui nihil sanè, nisi Hirtium cū Quincto acerrimè pro me litigasse: omnibus eū *a* locis facere, maximéq; in conuiuiis: cùm multa de me tum redire ad patrem. Nihil autē ab eo tam ἀξιοπίστως dici, quàm alienissimos nos esse à Cæsare: fidem nobis habendam nō esse: me verò etiam cauendum φοβερὸν ἦν, nisi viderem, scire regem, me animi nihil habere. Ciceronem verò meū vexari: sed id quidā arbitratu suo. Laudationem Porciæ gaudeo me antè dedisse Leptæ tabellario, quā tuas acceperim literas. Eā tu igitur, si me amas, curabis, si modò mittetur, isto modo mittendam, DOMITIO ET BRVTO. De gladiatoribus, de ceteris quæ scribis ἀνεμοφόρητα, facies me quotidie certiorem. velim (si tibi videtur) appelles Balbū, & Offilium, de auctione proscribenda equidē locutus sum cū Balbo. Placebat, puto, conscripta habere Offilium omnia. Habet & Balbus: sed Balbo placebat, propinquum diem, & Romæ si Cęsar moraretur, *b* posse in diem differri. Sed is quidem adesse videtur. Totum igitur considera. placet enim Vestorio.

a fort. in locis furere, max.

b v. c. & L. posse diē differri.

CICERO ATTICO S. 37

ANTE lucem cùm scriberem contra Epicureos, de eodem oleo & opera exarui. nescio quid

quid ad te,& ante lucem dedi. Deinde cùm somno repetito, simul cum sole experrectus essem, datur *c* mihi epistola à sororis tuæ filio. quam ipsam tibi misi: cuius est principium non sine maxima contumelia. sed fortasse ἀκατάστατον. Est autem sic, EGO ENIM NON PROBO QVICQVID NON BELLE IN TE DICI POTEST Posse vult in me multa dici non bellè, sed ea se negat approbare. hoc quidquam potest esse impurius? iam cetera leges (misi enim ad te) iudicabisque. Bruti nostri quotidianis, assiduisque laudibus, quas ab eo de nobis *d* haberi permulti mihi renuntiauerunt, commotū istum aliquando: *e* scripsisti aliquid ad me: credo, & ad te: idque vt sciam, facies. nam ad patrem de me quid scripserit, nescio: de matre quàm pie! VOLVERAM, inquit, VT QVAMPLVRIMVM TECVM ESSEM, CONDVCI MIHI DOMVM, ET ID AD TE SCRIPSERAM. NEGLEXISTI. ITA MINVS MVLTVM VNA ERIMVS. NAM EGO ISTAM DOMVM VIDERE NON POSSVM. QVA DE CAVSA, SCIS. Hanc autem causam pater odium matris esse dicebat. Nunc me iuua, mi Attice, cōsilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id est, vtrùm apertè hominē asperner, & respuam: *f* ἢ σκολιάς ἀπάτας. vt enim Pindaro, sic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omnino moribus meis illud aptius: sed hoc fortasse temporibus. Tu autem, quod ipse tibi *g* suaseris, idem mihi persuasum putato. Equidē vereor maximè, ne in Tusculano opprimar. In turba hæc essent faciliora. Verū igitur Asturæ? * quid Cæsar subitò? Iuua me, quæso, consilio. vtar eo, quod tu decreueris.

c V. C. mi.

d L. haberi scis, perm.

e L. scripsisse aliquid ad me, credo & ad te.

f al. ἢ σκολιάς ἀπάτας.

g for. persuaseris.

* Bos. quid si Cæsar subitò?

CICERO ATTICO, S. 38

O INCREDIBILEM vanitatem! ad patrem, domo sibi carendum, propter matrem. *h* plenam pietatis. Hic autem iam languescit, & ait *i* tibi illum iure iratum. sed vtar tuo consilio. σκολιὰ enim *k* tibi video placere. Romam, vt censes, veniam:

h V. C. & Lāb. plena pietatis.

i V. C. sibi

k V. C. sibi

veniam: sed inuitus. valde enim in scribendo hæreo. *l* Brutum? inquis. eadem scilicet. sed, nisi hoc esset, res me ista non cogeret. Nec enim inde venit, vnde mallem: neque diu *m* absfuit: neque vllam literam ad me: sed tamen scire aueo qualis ei totius itineris summa fuerit. Libros mihi, de quibus ad te antea scripsi, velim mittas, & maxime, *n* φαίδρου περὶ θεῶν, & ΠΑΛΙΔΟC. Itáque nūtiat Brutus, illum ad bonos viros εὐαγγέλια; sed vbi eos? nisi fortè se suspendit. *o* Hic autem, vt fultum est. Vbi igitur φιλοτέχνημα illud tuum, quod vidi in Parthenone? *p* Alani & Brutum Sed quid *q* faciã? Illud optimè. *r* quod ne is quidem, qui omniũ flagitiorum auctor, bene de nostro. At ego verebar, ne etiã Brutus eũ diligeret. Ita enim significarat his literis, quas ad meas. At vellem aliquid degustasse de fabulus: sed corã, vt scribis. Etsi, quid mihi auctor es? aduolóne, an maneo? Equidem & in his libris hæreo, & illũ hic excipere nolo: ad quẽ, vt audio, pater hodie *s* ad Saxa Acrunoma. mirum quàm inimicus ibat: vt ego obiurgarã. sed ego ipse *t* κέμφωμα. Itaque posthac. Tu tamen vide, quid de aduentu meo censeas, & τὰ ὅλα. Cras si perspici potuerint, manè statim, vt sciam.

CICERO ATTICO, S. 39

Ego verò Quincto epistolã ad sororẽ misi, cùm ille quereretur, filio cum matre bellũ & se ob eam causam domo cessurũ filio diceret: dixi, illum cōmodas ad matrem literas: ad te, nullas. Ille alterum mirabatur: de te autem, suam culpam, quòd sæpe grauiter ad filiũ scripsisset de tua in illum iniuria. Quòd autem relanguisse se dicit: ego ei, tuis literis lectis, σκολιαῖς ἀπάταις significaui, *v* me non fore: *x* tum enim mentio Canai. Omnino, si id cōsilium placeret: esset necesse. sed, vt scribis ratio est habenda grauitatis: & vtriusque nostrum idem consilium esse debet, etsi me grauiores iniuriæ, & certè notiores. Si verò etiam Brutus aliquid afferet: nulla dubitatio est. sed coràm. Magna

enim

l L. Brutũ, inquis, eadẽ. Scilicet. Sed nisi h. ess. al. Brutus inquis eadem.
m L. afuit.
n L. φαίδρου περὶ ὅρων τῆς ἑλλάδος; al. περὶ ὅρων τῆς ἑλλ.
* Bosio est initiũ epistolæ.
o L. Hic autem, vt fuit tum, est.
p L. Ahalã & Brutum. Sed quid faciãt
q v. c. faciat?
r al. sed ne.
s L. & v. c. ad Saxa Acronoma al. ad Saxa.
t κρουνισμα.
v fort. me non fore iratum.
x sic v. c. fort tum mentio Canij.

enim res,& multæ cautionis. Cras igitur,nisi quid à te *y* commotus.

y v.c.commeatus. ſo. cōmonitus. z v. c. & L. quoi iter inſtet? a v. c. ne viaticum quidem habeo. Hoc l.

CICERO ATTICO, S. 40

VEnit ille ad me, ἦ μάλα κατηφής. Et ego, σὺ δ' ὅτι σκυθρωπός; Rogas? inquit, *z* quod iter inſtet? & iter ad bellū,idq; cū periculosū, tum etiā turpe. Quæ vis igitur? inquā. Æs,inquit,alienum, & tamē *a* ne viaticū quidem. Hoc loco ego ſumſi quid dā de tua eloquentia, nā tacui. At ille: ſed me maximè angit auunculus. Quidnā? inquam. Quòd mihi, inquit,iratus eſt. Cur pateris? inquam. Malo enim ita dicere,quàm cur committis? Nō patiar,inquit.causā enim tollā. Et ego,rectiſſimè quidem. Sed,ſi graue non eſt,velim ſcire,quid ſit cauſæ. Quia,dum dubitabam,quā ducerem, nō ſatisfaciebam matri: ita ne illi quidē. Nunc nihil mihi tāti eſt: faciam quod volunt. Feliciter velim, inquam, téque laudo. ſed quando? Nihil ad me,inquit,de tempore: quoniam rē probo. At ego, inquam, cenſeo priùs, quàm proficiſcaris ita patri quoque morem geſſeris. Faciam, inquit,vt cenſes. Hic dialogus ſic cōcluſus eſt. Sed heus tu diē meū ſcis eſſe III. Non. Ian. Aderis igitur. Scripſeram iam. Ecce tibi orat. Lepidus,vt veniam (opinor augures nihil habere) ad templum *b* affandum: eatur ΜΙΑΓΚΟΡΟΥ. Videbimus te igitur.

b v.c. eſſlādum: eatur μιασπέρδου. L. eſflandū Saturni ἀσπασόμενου.

CICERO ATTICO, S. 41

EGo verò vtar prorogatione diei: tuíq; humaniſſimè feciſti,qui me certiorē feceris,atq; ita, vt eo tēpore acciperē literas, quo non exſpectarē: tuque, vt ab ludis ſcriberes. Sunt omnino mihi quædā agenda Romæ: ſed conſequemur *c* biduo.

c L. biduo poſt.

CICERO ATTICO S. 42

d v. c. Suauis.

d SVAVIS tuas literas: etſi acerba pompa. verumtamen ſcire omnia non acerbum eſt, vel de Cotta. Populum verò præclarum,quòd propter malum vicinum, ne Victoriæ quidem *e* applauditur. Brutus apud me fuit: cui quidem valde placebat, me aliquid ad Cæſarem. Annueram:

e v. c. & L. plodi:ur.

nuerã: sed pompam videret. Tu tamen ausus es Varroni dare. Exspecto quid indicet. quando autem perleget? De Attica probo. Est quiddam etiam animum leuari cùm spectatione, *f* tum etiam religionis opinione & fama. Cottam mihi velim mittas. Libonem mecum habeo, & habueram antè Cascam. Brutus mihi T. Ligarij verbis nuntiauit, quod appelletur L. Curfidius in oratione Ligariana: erratum esse meum: sed vt aiunt, *μνημονικὸν ἁμάρτημα*. Sciebam Curfidium pernecessariũ Ligariorum: sed eũ video antè esse mortuum. Da igitur, quæso, negotium Pharnaci, Antæo, Saluio, vt id nomen ex omnibus libris tollatur.

f v. c. religione opinionis, & fama.

CICERO ATTICO, S. 43

FVIT apud me Lamia post discessum tuum, epistolámq; ad me attulit, missam sibi à Cæsare: quæ quamquam antè data erat, *g* quàm illa Diocharina, tamen planè declarabat, illum ante ludos Romanos esse venturum. In qua extrema scriptũ erat, vt ad ludos omnia pararet, néve cõmitteret, vt frustra ipse properasset. Prorsus ex his literis non videbatur esse dubiũ, quin ante eam diẽ venturus esset: idéq; Balbo, cũm eam epistolã legisset, videri Lamia dicebat. Dies ferarũ mihi additos video: sed quàm multos, fac si me amas, sciam. De *h* Babio poteris, & de altero vicino Egnatio. Quòd me hortaris, vt eos dies consumam in Philosophia explicanda, currentẽ tu quidẽ: sed cum Dolabella viuẽdũ esse istis diebus vides. Quòd nisi me Torquati causa teneret, satis erat dierum, vt Puteolos excurrere possem, & ad tẽpus redire. Lamia quidẽ à Balbo (vt videbatur) audiuerat, multos nummos domi esse numeratos, quos oporteret quàm primũ diuidi, magnũ * pondus argenti: *i* auctionem, præter prædia, primo quoque tempore fieri oportere. Scibas adme velim, quid tibi placeat. Equidem? si ex omnibus esset eligendum, nec diligentiorem, *i* nec officiosiorem facilè delegissem Vestorio: ad quem accuratissimas literas dedi:

g v. c. & L. quàm illæ Diocharinæ

h L. Bæbio
* al. argenti præter prædia, vel præterea prædia, auctionẽ pridẽ quoq; tempore.
i v. c. & L. nec officiosiorem, nec nostri studiosiorẽ facilè delegi.

quod

quod idem te fecisse arbitror. Mihi quidem hoc satis videtur. Tu quid dicis? Vnum enim pungit, ne negligentiores esse videamur. Exspectabo igitur tuas literas.

k v.c. idus Sexti.for.a. d.V.Idus Sext.
l v.c. de sua vni curatione fo. de sua Lænuini curatione.
m al. Lanuino.
* Bos. tradidi ex eo hoc primũ.
n v.c. & L. quo sæp.
o v.c. testi. præsẽtibus, sexaginta diebus. An Augũst. testibus præsẽtibus diebus sexaginta duobus. Pãtag. testibus frequentibus diebus sexaginta.
p al. à Tito, Hordeonio leg..
q v. c. nihil nobis. L. nihil à nobis.
r v. c. illũ mi.

CICERO ATTICO, S. 44

POLLEX quidem vt dixerat *k* ad Id. Sxt. ita mihi Lanuuij prid. Id. præsto fuit: sed planè pollex non index: cognosces igitur ex ipso Balbũ cõuenti. Lepta enim *l* de sua vi in curatione laborans, me ad eum perduxerat. me autem *m* Lanuuio, quod * Lepido tradidit ex eo hoc primùm. paulò antè acceperã eas literas, in quibus magnopere cõfirmat, ante ludos Romanos. Legi epistolam. Multa de meo Catone: *n* quẽ sæpissimè legendo, se dicit copiosiorẽ factũ: Bruti Catone lecto se sibi visũ disertũ. Ex eo cognoui cretionem Cluuij [ô Vestorium negligentẽ] liberam, *o* testibus præsentibus sexaginta duobus. metuebam ne ille arcessendus esset. Nunc mittendũ est, vt meo iussu cernat, idem igitur Pollex etiam de hortis Cluuianis egit cum Balbo liberaliùs: se enim statim ad Cæsarẽ scripturum: Cluuiũ autẽ *p* à Tito Hordeonio legare & Terentiæ ꟾꟾS.ↀↀↀ.& sepulchro, multisque rebus: *q* nil à nobis. Subaccusa, quæso, Vestorium. Quid minùs probandum, quàm Plotium vnguentarium per suos pueros omnia tanto ante Balbo: *r* illum mihi ne per meos quidem? De Cosinio doleo. dilexi hominem. Quincto delegabo, siquid æri meo alieno superabit, & emtionibus: ex quibus mihi etiam æs alienum faciendum puto. De domo Arpini, nihil scio. Vestorium nihil est, quod accuses. Iam enim obsignata hac epistola, noctu tabellarius noster venit, & ab eo literas diligenter scriptas attulit, & exemplum testamenti.

CICERO ATTICO, S. 45

POSTEAQVAM abs te Agamemno, non vt venirem (nam id quoque fecissem, nisi Torquatus

quatus esse) sed vt scriberem: s tetigit. omisi ea, quæ in manibus habebam, abieci: quod iusseras, edolaui. Tu velim è Pollice cognoscas rationes nostras sumtuarias. Turpe est enim nobis, illum, qualiscumque est, hoc primo anno egere. Post moderabimur diligentiùs. Idem Pollex remittendus est, vt ille cernat. Planè Puteolos non fuit eũdum, cùm ob ea, quæ ad te scripsi, tum quòd Cæsar adest. Dolabella scribit se ad me t postridie Id. O magistrum molestũ! Lepidus ad me heri vesperi literas misit Antio. nam ibi erat. habet enim domum, quam nos vendidimus. Rogat magnopere, vt sim kal. in senatu: me & sibi & Cæsari vehemẽter gratum esse facturum. Puto equidem nihil esse. Dixisset enim tibi fortasse aliquid Oppius, quoniam Balbus est æger. Sed tamen malim venire frustra, v quàm desiderari, si opus esset, molestè ferrem postea. Itaque hodie Antij, cras ante meridiẽ, domi. Tu velim (nisi te impediuisti) apud nos prid. Kal. cũ Pilia. Te spero cũ Publilio confecisse. Equidem Kal. in Tusculanum recurrã: me .n. absente omnia cum iis transigi malo. Q. Fratris epistolam ad te misi, non satis humanè illam quidem respondentem meis literis: sed tamen, quod tibi satis sit, vt equidem existimo. tu videbis.

s v.c.& L. tetigit aureis nuntius ex templo instituta o misi ea, q. in m. Bol. tetigit. aures nunciis exemplo. instituta omisi ea, t al postridie Iduum.

v L. quàm desiderari si opus esset. mol. f. p.

CICERO ATTICO, S. 46

HERI nescio quid in strepitu videor exaudisse. cũ diceres, te in Tusculanũ venturũ: quod vtinã, iterũ vtinã, tuo tamẽ cõmodo Lepta me rogat, vt, siquid sibi opus sit, accurrã mortuus. n. x Babulius. Cæsar, opinor, ex vncia: etsi nihil adhuc; sed Lepta ex triente. Veretur autem ne nõ liceat tenere hereditatẽ: ἀλόγως omnino: sed veretur tamen. Is igitur si acciderit, accurrã: sin minùs: haud antè, quàm necesse erit. Tu pollicem, cùm poteris.

x L. est Babullius.

CICERO ATTICO. S. 47

LAVDATIONEM Porciæ y tibi misi correctam: ac eò properaui, vt, si fortè aut Domitio filio,

y v.c. & L. tibi misi correctam: eò, properaui vt.

lio, aut Bruto mitteretur, hæc mitteretur. Id, si tibi erit commodum, magnopere cures velim: & velim, M. Varronis, & Ollij mittas laudationé. Ollij vtique. nam illam legi, volo tamen regustare. quædam enim vix mihi credo z legisse. Atticæ primū salutē quā equidē a ruri esse arbitror Multā igitur salutem & Piliæ. De Tigellio siquid nouisqui quidem, vt mihi Gallus Fabius scripsit, μέμψιν ἀναφέρει mihi quandam iniquissimam me Phameæ defuisse, cùm eius causam recepissem: quā quidem receperam contra pueros Octauios Cn. F. non libenter: sed & Phameæ causa volebam. erat enim, si meministi in consulatus petitione per te mihi pollicitus, si quid opus esset. Quod ego perinde tuebar, ac si vsus essem. Is ad me venit, dixitque iudicem operam dare sibi constituisse eo die ipso, quo de b Sestio nostro lege Pompeia in consilium iri necesse erat, scis enim dies illorum iudiciorum præstitutos fuisse. Respondi, non ignorare eum, quid ego deberem c Sestio: quem vellet, alium diem si sumsisset, me ei non defuturum. Ita tum ille discessit iratus. puto me tibi narrasse. Non laboraui scilicet, nec hominis alieni iniustissimam iracundiam mihi curādam putaui. Gallo autem narraui, cùm proximè Romæ fui, quid audissem: neq; nominaui Balbū minorem. Habuit suum negotium Gallus, vt scribit d ait. illum me animi conscientia, quòd Phameam destituissem, de se suspicari. e Quare tibi hactenus mando, de illo nostro, si quid poteris, exquiras: de me nequid labores. Est bellum, aliquem libenter odisse: 1 f & quemadmodum non omnibus seruire. etsi mehercule, vt tú intelligis, magis mihi isti seruiunt, si obseruare, seruire est.

z v.c. & L. legisse me Att.
a v.c. rure esse.
b L. Sextio.
c L. Sextio:
d for. ait, illum dicere me animi &c.
e al Quam rem hactenus tibi mādo.
f L. & quemadmodum non omnib. dormite, ita non omnib. seruire.

CICERO ATTICO, S. 48

ADMONITVS quibusdam tuis literis, vt ad Cæsarem vberiores literas g mitterem, instituerant, cùm mihi Balbus nuper in Lanuino dixisset, se & Oppium scripsisse ad Cæsarem me legisse libros contra Catonem, & vehe-

g v c. & L. mittere instituerem: cum m. al. mitterem instituerem

menter probasse: conscripsi de his ipsis libris epistolam Cæsari, quæ deferretur ad Dolabellam: sed eius exemplum misi ad Oppium, & Balbum: scripsique ad eos, vt tum deferri ad Dolabellam iuberent meas literas, si ipsi exemplum probassent. Ita mihi rescripserunt, nihil vnquã se legisse melius: epistolámque meam iusserunt dari Dolabellæ. Vestorius ad me scripsit, vt iuberem mancipio dari seruo suo pro mea parte Hetereio cuidam fundũ Brinnianum, vt ipse ei Puteolis rectè mancipio dare posset, eum seruum, si tibi videbitur, ad me mittes. Opinor enim *h* ad te etiam scripsisse Vestorium. De aduentu Cæsaris, idem quòd à te, mihi scriptum est ab Oppio, & Balbo miror te nihildũ cum Tigellio, vel vt hoc ipsum, quantum acceperit, prorsus aueo scire: nec tamen flocci facio.

h for. etiam ad te scr.

CICERO ATTICO, S. 49

QVAERIS quid cogitem de obuiam itione. Quid censes nisi Alsium? & quidem ad murenam de hospitio scripseram: *i* sed opinor cum Matio profectum. Sallustius igitur vrgebitur. Scriptoiam superiore versiculo, Eros mihi dixit, sibi Murenam liberalissimè respondisse. Eo igitur vtamur, nam Silius *k* calcitras non habet. Dida autẽ opinor, hospitibus totam villã concessit. Ad Cæsarem quam misi epistolam, eius exemplum fugit me tum tibi mittere: 1 nec id fuit, quod suspicaris, *l* vt me puderet tui, Næ ridiculè *m* Micillus. Nec mehercule, scripsi aliter, ac si πρὸς ἴσον, ὁμοῖόνque scriberẽ: bene enim existimo de illis libris, vt tibi coràm. Itaque xscripsi & ἀκολακεύτως, & tamen sic, vt nihil eum eistimem lecturum libentiùs. De Attica nunc demum mihi est exploratum. itaque ei de integro gratulare. Tigellium totum mihi, & quidem quàmprimùm. nam pendeo animi. *n* Narrabo tibi. Q. cras: sed ad me, an ad te nescio. *o* mihi scripsit, Romam VIII. Kalend. sed misi, qui inuitaret. etsi hercle iam Romam veniendum est, ne ille antè aduolet.

i for. sed opinor cum M.

k v. c. & L. calcitas.

l vt me puderet tui ne ridiculè Micillus *m* al. Myscellus Bos. Hemicellus

n v. c. & L. Narro tibi.

o v. c. mi scripsit.

CICERO ATTICO, S. 50

O Hospitem mihi tam grauem ἀμεταμέλητον. fuit enim periucunde. Sed cùm ſecundis Saturnalibus ad Philippum veſperi veniſſet, villa ita completa militibus eſt, vt vix triclinium vbi ſenaturus ipſe Cæſar eſſet, vacaret: quippe hominum CIↃ CIↃ. Sanè ſum commotus, quid futurum eſſet poſtridie: ac mihi Barba Caſſius ſubuenit: cuſtodes dedit. Caſtra in agro villa defenſa eſt. Ille tertiis Saturnalib. apud Philippum ad H. VII. nec quemquam admiſit rationes, opinor, cum Balbo. Inde ambulauit in littore. q Poſt H. VIII. in balneum, tum audiuit. De Mamurra non mutauit, vnctus eſt, accubuit ἐμετικὴν * agebat itaque, & edit, & bibit ἀδεῶς, & iucundè: opipare, ſanè, & apparatè: nec id ſolùm, ſed bene * cocto, & condito ſermone bono, & ſi quæris, libenter. Præterea tribus tricliniis accepti οἱ περὶ αὐτόν, valde copioſè. Libertis minùs lautis, ſeruiſque nihil defuit. nam lautiores eleganter r accepti. Quid multa? Homines viſi ſumus. hoſpes tamen non is, cui diceres: amabo te, eodem ad me cùm reuertere. ſemel ſatis eſt. σπουδαῖον οὐδὲν in ſermone: φιλόλογα multa. quid quæris? Delectatus eſt, & libenter fuit. Puteolis ſe aiebat vnum diem fore, alterum ad Baias. Habes hoſpitium, ſiue s ἐπισταθμίαν: t odioſam mihi duxi, non moleſtam. Ego pauliſper hîc, deinde in Tuſculanum Dolabellæ villam cùm præteriret, omnis armatorum copia, dextra, ſiniſtra, ad equum nec vſquam alibi. Hoc ex Nicia.

Vale.

o ſic v. c. al. Hoſpitem mihi tã gr.

q v. c. & L. Poſt H. VIII. in balneum dũ audiuit de Mamurra, vultum nõ mutauit: Boſ. vultum nõ mutauit

* al. egerat.

* Pãt. cocto conditóque pauone bono, & ſingulari accipenſere.

r v. c. accepi

s al. ἐπισταθμείαν.

t for. quã odioſam mo. duxi;

M. TVL.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM, LIBER decimus quartus

CICERO ATTICO, S. I

a IVBERTI ad illum, de quo tecum manè. nihil perditius. explicari rem non posse. etenim si ille tali ingenio exitum non reperiebat, quis nũc reperiet. Quid quæris? Periisse omnia aiebat, quod haud scio an ita sit, *b* verùm ille gaudens: *c* affirmátq; minus diebus xx. tumultum Gallicum in sermonem se post Id. Mar. præterquã *d* Lepidi, venisse nemini ad summã non posse ist. hæc sic abire. O prudentem Oppium, qui nihilominùs illum desiderat, sed loquitur nihil quod quemquã bonum offendat. sed hæc hactenus. Tu quæso, quidquid noui (multa autem exspecto) scribere nec pigrere. in his, de Sexto, satísne certum: maximè autem de Bruto nostro: de quo quidem ille, ad quem *e* diuerti, Cæsarem solitum dicere, MAGNI REFERT, HIC QVID VELIT, *f* SED QVIDQVID VVLT VALDE VVLT. idque eum animaduertisse, cùm pro Deiotaro Niceæ * dixerit, valde vehementer eum visum, & liberè dicere: atq; etiã (vt .n. quidq; succurrit, libet scribere) proximè cùm *g* Sestij rogatu apud eum fuissem, exspectaremque sedens quoad vocaret, dixisse eum, EGO DVBITEM, QVIN SVMMO IN ODIO SIM, CVM M. CICERO SEDEAT, NEC SVO COMMODO ME CONVENIRE POSSIT. ATQVI SI QVISQVAM EST FACILIS, HIC EST: TAMEN NON DVBITO, QVIN ME MALE ODERIT. Hæc & eiusmodi multa. Sed ad propositum. quidquid erit non modò magnum, sed etiam

a v.c & L. deuerti.
b sic v.c.
c v.c. & L. affirmabát que.
d for. Lepido, al. Lepidi, venisse neminis. vide Lip. 4. Ant. c. 19.
e L. deuerti.
f v.c. sed * quidquid volet, valde volet. Bos. quidquid vult, valde vult.
* al. diceret.
g L. Sextij.

etiam paruum, scribes. equidem nihil intermittã.

CICERO ATTICO, S. 2

h v.c. Publiúmque.

DVas à te accepi epistolas heri. ex priore theatrum *h* Publilíumq; cognoui: bona signa consentiẽtis multitudinis. plausus verò L. Cassio datus etiam facetus mihi quidem visus est. Altera epistola de Madaro scripta: apud quẽ nullum *i* σαλάκωμα, vt *k* putas. processi enim, sed minùs diu: sermone enim sum retentus. Quod autem ad te scripseram, obscurè fortasse, id eiusmodi est. Aiebat Cæsarem secum, quo tempore *l* Sestij rogatu veni ad eum, cùm exspectarem sedens dixisse: EGO NVNC TAM SIM STVLTVS, vt hunc ipsum, facilem hominem, putem mihi esse amicum, cùm tamdiu sedens meum commodum exspectet: Habes igitur φαλάκρωμα, inimicissimum otij, id est, Bruti in Tusculanum hodie: Lanuuij cras inde Asturæ cogitabam. Piliæ paratum est hospitiũ: sed vellem Atticã. Verùm tibi ignosco: quarum vtrique salutem.

i v.c φαλάκρωμα. L. σαλάκωμα.
k q.v.c. putat. processit enim, L. processi enim, sed minùs diu eius sermone sum r.
l L. Sextij.

CICERO ATTICO, S. 3

TRANQVILLAE quidem tuæ literæ: quod vtinam diutius: Nam Matius posse, negabat. Ecce autem structores nostri, ad frumentum profecti, cùm inanes *m* redissent, rumorem afferunt magnum, Romæ domum ad Antonium frumentum omne portari. πανικὸν certè. scripsisses enim. Corumbes Balbi, nullus adhuc, & mihi notum nomen. Bellus enim esse dicitur architectus. Ad obsignandum tu adhibitus non sine causa videris. volunt enim nos ita putare. nescio cur non animo quoque sentiant. Sed quid hæc ad nos? odorare tamen Antonij διάθεσιν. quem quidem ego epularum magis arbitror rationem habere, quàm quidquã mali cogitare. Tu siquid pragmaticon habes, scribe sin minus pop. li ἐπισημασίαν, & mimorum dicta perscribito. Piliæ & Atticæ salutem.

m v.c. redissent.

CICE-

CICERO ATTICO, S. 4

n NVNC quid putas me Lanuuij? At ego te istic quotidie aliquid noui suspicor. tument negotia. Nam cùm Matius: quid censes ceteros? equidem doleo quod numquam in vlla ciuitate accidit, non vnà cum libertate remp. recuperatam. Horribile est, quæ loquantur quæ minitentur, ac vereor Gallica etiam bella, ipse Sextus quò euadat. sed omnia licet concurrant: Idus Martiæ cõsolantur. Nostri autem ἥρωες quod *o* per se ipsos confici potuit, gloriosissimè & magnificentissimè cõfecerunt. Reliquæ res opes, & copias desiderãt: quas nullas habemus Hæc ego ad te, vt, siquid noui (nam quotidie aliquid exspecto) confestim ad me &, si noui nihil, nostro more tamen ne patiamur intermitti literulas. equidẽ non committã.

n for. Nam quid p. al. numquid.

o v.c.& L. per ipsos.

CICERO ATTICO, S. 5

SPERO ibi iam esse vt volumus, *p* quoniam quid π ἐστίγησας, quàm leuiter cõmotum esse? sed tamẽ velim scire, quid agas. Signa bella, quòd Caluena moleste fert, se suspectum esse Bruto. Illa signa non bona, si cum signis legiones veniunt è Gallia. Quid tu illas putas, quæ fuerunt in Hispania? nónne idem postulaturas? *q* Quid eas, quas Antonius transportauit? Caninium volui: sed μνημονικὸν ἁμάρτημα. *r* ab aleatore, φυρμὸς πολύς Nam ista quidem Cæsaris libertorum coniuratio facilè opprimeretur, si rectà saperet Antonius. Meam stultam verecundiam, *s* qui legari noluerim auctores præclaros, ne deserere viderer hunc rerum tumorem: cui certè si possem mederi *t* deesse non deberem. sed vides magistratus siquidem magistratus illi sunt: vides tamen tyrãni satellites in imperiis, vides eiusdem exercitus. vides in latere veteranos: quæ sunt *v* εὐρίπιστα. Eos autem qui orbis terræ custodiis non modò septi, verùm etiam * magni esse debebant tantummodo laudari, atque amari, sed parietibus contineri, atque illi quoquo modo beati,

p L. quoniã quidem ἐστίγησας, cũ leuiter com mot

q v c Quid quas Antonius.

r v.c.& L. à balneatore φυρμὸς π.

s v.c.& L. qui legari noluerim ante res prolatas, ne def.

t v.c. deesse.

v v.c.& L. εὐρίπιστα omnia eos.

* al. vagi esse al. vagisse

ciuitas misera. Sed velim scire, quid aduentus Octauij: num qui concursus ad eum, num quæ νεωτερισμοῦ suspicio. Non puto equidem: sed tamen quidquid est, scire cupio. Hæc scripsi ad te proficiscens Astura. x III. Id.

x v.c. IIII. Id.

CICERO ATTICO S. 6

PRID. Id. Fundis accepi tuas literas cenās. primùm igitur melius esse: deinde meliora te nunciare. odiosa illa enim fuerant, legiones venire. Nam de Octauio, susque déq; exspecto quid de Mario: quem quidem ego sublatum rebar à Cæsare. Antonij colloquium cum Heroibus nostris, pro re nata non incommodum. sed tamen adhuc me nihil delectat, præter Idus Mart. Nam quoniā Fundis sum cum Ligure nostro discrucior, Sextulij fundum à Verberone Curtilio possideri: quod cùm dico de toto genere dico. Quid enim miseriùs quàm ea nos tueri, propter quæ illum oderamus? etiámne coss. & tribunos pl. in biennium, quos ille voluit? nullo modo reperio, quemadmodū possim πολιτεύεσθαι, nihil enim tam σόλοικον, quā τυραννοκτόνυς in cælo esse, tyranni facta defendi. sed vides cos. vides reliquos magistratus, si isti magistratus: vides languorem bonorum. exsultant lætitia in municipiis, dici enim non potest y quantopere gaudeant, vt ad me concurrant, vt audire cupiant verba mea de re. nec vlla interea decreta. Sic enim πεπολιτεύμεθα, vt victos metueremus. Hæc ad te scripsi, apposita secunda mensa. Plura, & πολιτικώτερα postea: & tu quid agas, quidque agatur.

y v.c. quāto pere g.

CICERO ATTICO, S. 7

POSTRIDIE Id. Paulum z Caietæ vidi. Is mihi de Mario, & de Rep. alia quædam sanè pessima: à te scilicet nihil. nemo .n. meorū. Sed Brutū nostrū odio visum sub Lanuuio. vbi tandē est futurus? nā cùm reliqua, tū de hoc scire aueo omnia. a Ego è Formiano exiens XVII. Kal. vt inde altero

z v.c. in Caietano Bos. in Caieta vidi.

a al Nunc ago è F.

altero die in Puteolanum,scripsi hæc. A Cicerone mihi I literæ sanè *b* π συνκομένας, & bene longæ. Cætera autem vel fingi possunt : πῖνος literarum significat doctiorem. Nunc magnopere à te peto,de quo sum nuper tecum locutus,vt videas, nequid ei desit. Id cùm ad officium nostrum pertinet,tum ad existimationem,& dignitatem:quod idem intellexi tibi *c* videri *a* omnino Si ergo est, volo mense Quinctili in Græciam.sunt omnia faciliora: sed,cùm sint ea tempora.vt certi nihil esse possit.quid honestum mihi sit,quid liceat, quid expediat. quæso,da operam,vt illum quàm honestissimè,copiosissiméque tueamur. Hæc & cetera, quæ ad nos pertinebunt,vt soles,cogitabis:ad méque aut quod ad rem pertineat : aut si nihil erit, quod in buccam venerit,scribes.

CICERO ATTICO,S. 8

TV me iam rebare,cùm scribebas,in *d* agris esse nostris. at ego accepi XVI. kal. in *e* diuersoriolo. Sinuessano tuas literas.De Mario probè: etsi doleo, L.Crassi nepotem,optimè,tam etiã Bruto nostro probari Antonium.Nam quòd *f* Cluuiã scribis moderatè & amicè scriptas literas attulisse, mihi Paulus dedit ad se à fratre missas: quib. in extremis erat,sibi insidias fieri, se id certis auctoribus comperissé. hoc nec mihi placebat, & multò illi minùs. Reginæ fuga mihi non molesta sed Clodia quid egerit,scribas ad me velim. De Byzantiis,curabis,vt cetera:& Pelopem ad te *g* arcesse Ego,vt postulas.Baiana negotia,chorũque illum,de quo scire vis.cùm perspexero , tum scribã,ne quid ignores. Quid Galli,quid Hispani, quid Sextus agat,vehementer exspecto. Ea scilicet tu declarabis, qui cetera. Nauseolam tibi tum causam otij dedisse facilè patiebar : videbar enim

 mihi

b L. πεπνομένας. c v.c.videri omnino si ego' st.volo mense Quinctili in Græciam sunt omnia faciliora. Sed cùm sint ea tempora,vt certè nihil esse possit: quod honestum mihi sit,&c. L. videri. Omnino legatur volo mense Quinctili in Græciam sunt omnia faciliora.sed cùm sint ea tempora, vt certi nihil esse possit: quod honestum mihi sit, quod liceat, quod expediat, quæso &c. al. videri. Omnino ego volo mẽse Quinctili in Græciam si sint omnia faciliora sed cùm sint ea tempora vt certi nihil esse possit,quid honestũ mihi sit,quid nõ liceat.quid expediat quæso da operã,&c.d v.c.actis,e q.v.c.deuersori.f L.Iuniã.g v. c.&L.arces

mihi legenti tuas literas requiesce paulisper. De Bruto semper ad me omnia perscribito, vbi sit, quid cogitet: quem quidem ego spero iam tutò vel solum tota vrbe vagari posse. Veruntamen de rep.

CICERO ATTICO, S. 9

h v.c. multiiuges. MVLTA cognoui ex tuis literis: quas quidem *h* multiiugeis accepi vno tempore à Vestorij liberto. Ad ea autem quæ requiris breui respondebo. Primùm vehemēter me Cluuiana delectāt. Sed, quod quæris, quid arcessierim Chrysipum: tabernæ mihi duæ corruerunt: reliquæ rimas agūt: itaque nōn solùm inquilini, sed mures etiam migrauerunt. Hanc ceteri calamitatem vocant: ego ne incommodum quidem, O Socrates, & Socratici viri! numquam vobis gratiam referam. Dij immortales, quàm mihi ista pro nihilo! sed tamen ea ratio ædificandi initur, consiliario quidem & auctore Vestorio, vt hoc damnum, quæstuosum sit. Hic turba magna est, eritque vt audio, maior. Duo quidem quasi design. cos. O Dij boni, viuit tyrannis: tyrannus occidit? eius interfecti morte lætamur, cuius facta defendimus? itaque quàm i L. & v.c. M.Curius. seuerè nos *i* M. Curtius accusat? vt pudeat viuere: neque iniuria, nam mori millies præstitit, quàm hæc pati: quæ mihi videntur habitura etiam vetustatem, & Balbus hîc est, multùmque mecū: ad quem à Vetere literæ datæ prid. Kal. Ian. cùm à k v.c. circūsederetur. se Cæcilius *k* circumsideretur, & iam teneretur: venisse cum maximis copiis Pacorum Parthum: ita sibi esse eum ereptum, multis suis amissis. in qua re accusat Volcatium. ita mihi videtur bellum illud instare. sed Dolabella, & Nicias viderint. Idem Balbus meliora de Gallia XXI. die literas habebat: Germanos, illasq; nationes, re audita, de Cæsare legatos misisse ad Aurelium, qui est propositus ab Hirtio, se, quod imperatum esset, esse facturos. Quid quæris? omnia plena pacis, aliter, ac mihi Caluena dixerat.

CICERO ATTICO, S. 10

ITANE verò? hoc meus & tuus Brutus egit, vt Lanuuij esset? vt Trebonius itineribus deuiis proficisceretur in prouinciam? vt omnia facta, scripta, dicta promissa, cogitata Cæsaris plus valerēt, quàm si ipse viueret? Meministine *l* clamare illo ipso primo Capitolino die, senatum in Capitolium à prætoribus vocari? Dij immortales, quæ tum opera effici potuerunt, lætantibus omnibus bonis, etiam sat bonis, fractis latronibus? Liberalia tu accusas. Quid fieri tum potuit? Iāpridem perieramus. Meministíne te clamare, causam periisse, si funere elatus esset? At ille etiam in foro combustus, laudatúsque miserabiliter: seruique, & egentes in tecta nostra cum *m* fascibus immissi. Quæ deinde? vt audeant dicere, TVNE CONTRA CAESARIS NVTVM? Hæc, & alia ferre non possum itaque γῆν πρὸ γῆς cogito Tua tamē ὑπηνέμιος nausea. iámne planè abiit? mihi quidem ex tuis literis * conіectanti ita videbatur. Redeo ad te: Bassos, Sceuas, Francones. hos tu existimas confidere se illa habituros stantibus nobis, in quibus plus virtutis putarūt, quàm experti sunt pacis isti scilicet amatores, & non latrocinij auctore? At ego cùm tibi de Curtilio scripsi, Sextilianóq; fundo, scripsi de Censorino, de Messalla, de Planco, de Postumio, de genere toto. melius fuit periisse illo interfecto, quod numquam accidisset, quàm hæc videre. Octauius Neapolim venit XIIII. Kal. ibi eum Balbus manè postridie, eodémq; die mecū in Cumano, illum hereditatem aditurum. Sed, vt scribis, ὀ ῥιζόθεων magnā cum Antonio, Buthrotia mihi tua res, est, vt debet, eritq; curę. *p* Quid quęris? Iámne ad centena Cluuianum: aduentare videtur? Sed primo anno, LXXX. detersimus. Q pater ad me grauia de filio: maximè quòd matri nunc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus. ardenteis in eum literas ad me misit ill autem quid agat, si scis, neque dum Roma es profectus, scri

l L. me clamare ita Faër. & Aut. Aug.

m L. facibus

* al. lætanti se, al. tum lectitantem in v.c. & L. ad Te bassos, Sceuas, Frangones.

o v.c. ῥιζόθεων al. ῥηζίθεων Bos ῥιζόθεμ

p L Quòd quæris, iámne ad centena Cluuianum aduentare videtur.

quid ad te,& ante lucem dedi. Deinde cùm somno repetito, simul cum sole experrectus essem, datur c mihi epistola à sororis tuæ filio. quam ipsam tibi misi: cuius est principium non sine maxima contumelia. sed fortasse οὐκ ἐπέσχηκεν. Est autem sic, EGO ENIM NON PROBO QVICQVID NON BELLE IN TE DICI POTEST. Posse vult in me multa dici non bellè, sed ea se negat approbare. hoc quidquam potest esse impurius? iam cetera leges (misi enim ad te) iudicabisque. Bruti nostri quotidianis, assiduisque laudibus, quas ab eo de nobis d haberi permulti mihi renuntiauerunt, commotū istum aliquando: e scripsisti aliquid ad me: credo, & ad te: idque vt sciam, facies. nam ad patrem de me quid scripserit, nescio: de matre quàm pie! VOLVERAM, inquit, VT QVAMPLVRIMVM TECVM ESSEM, CONDVCI MIHI DOMVM, ET ID AD TE SCRIPSERAM. NEGLEXISTI. ITA MINVS MVLTVM VNA ERIMVS. NAM EGO ISTAM DOMVM VIDERE NON POSSVM. QVA DE CAVSA, SCIS. Hanc autem causam pater odium matris esse dicebat. Nunc me iuua, mi Attice, cōsilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id est, vtrùm apertè hominē asperner, & respuam: f ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt enim Pindaro, sic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omnino moribus meis illud aptius: sed hoc fortasse temporibus. Tu autem, quod ipse tibi g suaseris, idem mihi persuasum putato. Equidē vereor maximè, ne in Tusculano opprimar. In turba hæc essent faciliora. Vtrū igitur Asturæ? * quid Cæsar subitò? Iuua me, quæso, consilio. vtar eo, quod tu decreueris.

c v. c. mi.

d L. haberi scis, perm.

e L. scripsisse aliquid ad me, credo & ad te.

f al. ἢ σκολιαῖς ἀπάταις.

g for. persuaseris.

* Bos. quid si Cæsar subitò?

CICERO ATTICO, S. 38

O INCREDIBILEM vanitatem! ad patrem, domo sibi carendum, propter matrem. h plenam pietatis. Hic autem iam languescit, & ait i tibi illum iure iratum. sed vtar tuo consilio. σκολιὰ enim k tibi video placere. Romam, vt censes, veniam:

h v. c. & Lab. plena pietatis.

i v. c. sibi

k v. c. sibi

Veniam: sed inuitus. valde enim in scribendo hæreo. l Brutum? inquis. eadem scilicet. sed, nisi hoc esset, res me ista non cogeret. Nec enim inde venit, vnde mallem: neque diu m abfuit: neque vllam literam ad me: sed tamen scire aueo qualis ei totius itineris summa fuerit. Libros mihi, de quibus ad te antea scripsi, velim mittas, & maxime, n φαίδρυ 2 περὶ θεῶν, & ΠΑΛΛΑΔΟΣ. Itáque nūtiat Brutus, illum ad bonos viros εὐαγγέλια; sed vbi eos? nisi fortè se suspendit. o Hic autem, vt fultum est. Vbi igitur φιλοτέχνημα illud tuum, quod vidi in Parthenone? p Alani & Brutum Sed quid q faciā? Illud optimè. r quod ne is quidem, qui omniū flagitiorum auctor, bene de nostro. At ego verebar, ne etiā Brutus eū diligeret. Ita enim significarat his literis, quas ad meas. At vellem aliquid degustasse de fabulus: sed corā, vt scribis. Etsi, quid mihi auctor es? aduolóne, an maneo? Equidem & in his libris hæreo, & illū hic excipere nolo: ad quē, vt audio, pater hodie s ad Saxa Acrunoma. mirum quàm inimicus ibat: vt ego obiurgarā sed ego ipse t κέπφωμα. Itaque posthac. Tu tamen vide, quid de aduentu meo censeas, & τὰ ὅλα. Cras si perspici potuerint, manè statim, vt sciam.

CICERO ATTICO, S. 39

Ego verò Quincto epistolā ad sororē misi, cùm ille quereretur, filio cum matre bellū & se ob eam causam domo cessurū filio diceret: dixi, illum cōmodas ad matrem literas: ad te, nullas. Ille alterum mirabatur: de te autem, suam culpam, quòd sæpe grauiter ad filiū scripsisset de tua in illum iniuria. Quòd autem relanguisse se dicit: ego ei, tuis literis lectis, σκολιαῖς ἀπάταις significaui, v me non fore: x tum enim mentio Canai. Omnino, si id cōsilium placeret: esset necesse. sed, vt scribis ratio est habenda grauitatis: & vtriusque nostrum idem consilium esse debet, etsi me grauiores iniuriæ, & certè notiores. Si verò etiam Brutus aliquid afferet: nulla dubitatio est. sed coràm. Magna

enim

l L. Brutū, inquis, eadē. Scilicet. Sed nisi h. ess. al. Brutus inquis eadem.
m L. afuit.
n L. φαίδρου περὶ ὄρων τῆς Ἑλλάδος; al. περὶ ὀρῶν τῆς Ἑλλ.
* Bosio est initiū epistolæ.
o L. Hic autem, vt fuit tum, est.
p L. Ahalā & Brutum. Sed quid faciāt q v. c. faciat?
r al. sed ne.
s L. & v. c. ad Saxa Acronoma al. ad Saxa.
t κρουνοῦμα.
v fort. me non fore iratum.
x sic v. c. fort tum mentio Canij.

enim res,& multæ cautionis. Cras igitur,nisi quid à te y commotus.

y v.c.commeatus. &c. cōmonitus.

CICERO ATTICO, S. 40

z v. c. & L.quoi iter instet?

a v. c. ne viaticum quidem habeo. Hoc l.

VENIT ille ad me, καὶ μάλα κατηφής. Et ego, σὺ δὲ δὴ τί σύννους; Rogas? inquit, z quod iter instet?& iter ad bellũ,idq; cũ periculosũ, tum etiã turpe.Quæ vis igitur?inquã. Æs,inquit,alienum, & tamẽ a ne viaticũ quidem. Hoc loco ego sumsi quiddã de tua eloquentia, nã tacui. At ille: sed me maximè angit auunculus.Quidnã?inquam. Quòd mihi, inquit,iratus est.Cur pateris?inquam. Malo enim ita dicere,quàm cur committis?Nõ patiar,inquit.causã enim tollã.Et ego,rectissimè quidem.Sed,si graue non est,velim scire,quid sit causæ.Quia,dum dubitabam,quã ducerem, nõ satisfaciebam matri:ita ne illi quidẽ. Nunc nihil mihi tãti est:faciam quod volunt. Feliciter velim, inquam, téque laudo.sed quando? Nihil ad me,inquit,de tempore: quoniam rẽ probo. At ego, inquam, censeo priùs, quàm proficiscaris ita patri quoque morem gesseris. Faciam, inquit,vt censes. Hic dialogus sic cõclusus est. Sed heus tu die me scis esse III. Non. Ian. Aderis igitur. Scripseram iam.Ecce tibi orat.Lepidus,vt veniam(opinor augures nihil habere) ad templum b afflandum: eatur ΜΙΑϹΚΟΡΟΥ. Videbimus te igitur.

b v.c.efflãdum: eatur μιασκόρ δον. L. efflandũ Saturni ἀσπονδον.

CICERO ATTICO. S. 41

EGO verò vtar prorogatione diei: túq; humanissimè fecisti,qui me certiorẽ feceris,atq; ita, vt eo tẽpore acciperẽ literas, quo non exspectarẽ: tuque, vt ab ludis scriberes. Sunt omnino mihi quædã agenda Romæ:sed consequemur c biduo.

c I. biduo post.

CICERO ATTICO S. 42

d v. c. Suauis.

d SVAVIS tuas literas: etsi acerba pompa. verumtamen scire omnia non acerbum est, vel de Cotta. Populum verò præclarum,quòd propter malum vicinum, ne Victoriæ quidem e applauditur. Brutus apud me fuit: cui quidem valde placebat, me aliquid ad Cæsarem. Annueram:

e v. c. & L plauditur.

nuerã:sed pompam videret. Tu tamen ausus es Varroni dare. Exspecto quid indicet. quando autem perleget? De Attica probo. Est quiddam etiam animum leuari cùm spectatione, *f* tum etiam religionis opinione & fama. Cottam mihi velim mittas. Libonem mecum habeo, & habueram antè Cascam. Brutus mihi T. Ligarij verbis nuntiauit, quod appelletur L. Cursidius in oratione Ligariana: erratum esse meum: sed vt aiunt, μνημονικὸν ἁμάρτημα. Sciebam Cursidium pernecessariũ Ligariorum: sed eũ video antè esse mortuum. Da igitur, quæso, negotium Pharnaci, Antæo, Saluio, vt id nomen ex omnibus libris tollatur.

f v. c. religione opinionis, & fama.

CICERO ATTICO, S. 43

FVIT apud me Lamia post discessum tuum, epistolámq; ad me attulit, missam sibi à Cæsare: quæ quamquam antè data erat, *g* quàm illa Diocharina, tamen planè declarabat, illum ante ludos Romanos esse venturum. In qua extrema scriptũ erat, vt ad ludos omnia pararet, néve cõmitteret, vt frustra ipse properasset. Prorsus ex his literis non videbatur esse dubiũ, quin ante eam diẽ venturus esset: idéq; Balbo, cùm eam epistolã legisset, videri Lamia dicebat. Dies ferarũ mihi additos video: sed quàm multos, fac si me amas, sciam. De *h* Babio poteris, & de altero vicino Egnatio. Quòd me hortaris, vt eos dies consumam in Philosophia explicanda, currentẽ tu quidẽ: sed cum Dolabella viuẽdũ esse istis diebus vides. Quòd nisi me Torquati causa teneret, satis erat dierum, vt Puteolos excurrere possem, & ad tẽpus redire. Lamia quidẽ à Balbo (vt videbatur) audiuerat, multos nummos domi esse numeratos, quos oporteret quàm primũ diuidi: magnũ * pondus argenti: *i* auctionem, præter prædia, primo quoque tempore fieri oportere. Scibas adme velim, quid tibi placeat. Equidem? si ex omnibus esset eligendum, nec diligentiorem, *i* nec officiosiorem facilè delegissem Vestorio: ad quem accuratissimas literas dedi: quod

g v. c. & L. quàm illæ Diocharinæ

h L. Bæbio

* al. argenti præter prædia, vel præterea prædia, auctionẽ pridẽ mo quoq; tempore.

i v. c. & L. nec officiosiorem, nec nostri studiosiorẽ facilè deleg.

quod idem te fecisse arbitror. Mihi quidem hoc satis videtur. Tu quid dicis? Vnum enim pungit, ne negligentiores esse videamur. Exspectabo igitur tuas literas.

k v.c. idus Sexti.for.a.d.V.Idus Sext.
l v.c. de sua vni curatione fo.de sua Lænuini curatione. m al. Lanuino.
* Bos.tradidi ex eo hoc primũ.
n v.c. & L. quo sæp.
o v.c. testi. præsẽtibus, sexaginta diebus. An Augũst. testibus præscribua diebus sexaginta duobus. Pãtag. testibus frequentibus diebus sexaginta.
p al.à Tito, Hordeonio leg..
q v. c. nihil nobis. L. nihil à nobis.
r v. c. illũ mi.

CICERO ATTICO, S. 44

POLLEX quidem vt dixerat *k* ad Id. Sxt.ita mihi Lanuuij prid.Id.presto fuit:sed planè pollex non index: cognosces igitur ex ipso Balbũ cõuenñ. Lepta enim *l* de sua vi in curatione laborans, me ad eum perduxerat.me autem *m* Lanuuio,quod * Lepido tradidit ex eo hoc primùm. paulò antè acceperã eas literas,in quibus magnopere cõfirmat, ante ludos Romanos. Legi epistolam. Multa de meo Catone:*n* quẽ sæpissimè legendo,se dicit copiosiorẽ factũ:Bruti Catone lecto,se sibi visũ disertũ.Ex eo cognoui cretionem Cluuij[ô Vestorium negligentẽ]liberam, *o* testibus præsentibus sexaginta duobus.metuebam ne ille arcessendus esset. Nunc mittendũ est,vt meo iussu cernat,idem igitur Pollex etiam de hortis Cluuianis egit cum Balbo liberaliùs;se enim statim ad Cæsarẽ scripturum:Cluuiũ autẽ *p* à Tito Hordeonio legare & Terentiæ HS.ↀↀↀↀ.& sepulchro, multisque rebus: *q* nil à nobis.Subaccusa,quæso, Vestorium. Quid minùs probandum, quàm Plotium vnguentarium per suos pueros omnia tanto ante Balbo: *r* illum mihi ne per meos quidem? De Cosinio doleo.dilexi hominem.Quincto delegabo, siquid æri meo alieno superabit, & emtionibus: ex quibus mihi etiam æs alienum faciendum puto. De domo Arpini, nihil scio.Vestorium nihil est,quod accuses. Iam enim obsignata hac epistola, noctu tabellarius noster venit, & ab eo literas diligenter scriptas attulit,& exemplum testamenti.

CICERO ATTICO, S. 45

POSTEAQVAM abs te Agamemno,non vt venirem (nam id quoque fecissem, nisi Torquatus

quatus esse)sed vt scriberem: s tetigit. omisi ea, quæ in manibus habebam,abieci: quod iusseras, edolaui. Tu velim è Pollice cognoscas rationes nostras sumtuarias. Turpe est enim nobis, illum, qualiscumque est, hoc primo anno egere. Post moderabimur diligentiùs. Idem Pollex remittendus est,vt ille cernat. Planè Puteolos non fuit eúdum, cùm ob ea,quæ ad te scripsi,tum quòd Cæsar adest.Dolabella scribit,se ad me s postridie Id. O magistrum molestũ!Lepidus ad me heri vesperi literas misit Antio. nam ibi erat. habet enim domum,quam nos vendidimus. Rogat magnopere, vt sim kal.in senatu:me & sibi & Cæsari vehemẽter gratum esse facturum. Puto equidem nihil esse.Dixisset enim tibi fortasse aliquid Oppius,quoniam Balbus est æger. Sed tamen malim venire frustra, v quàm desiderari, si opus esset, molestè ferrem postea.Itaque hodie Antij,cras ante meridiẽ,domi.Tu velim(nisi te impediuisti) apud nos prid. Kal.cũ Pilia.Te spero cũ Publilio confecisse. Equidem Kal.in Tusculanum recurrã: me .n. absente omnia cum iis transigi malo. Q. Fratris epistolam ad te misi,non satis humanè illam quidem respondentem meis literis: sed tamen,quod tibi satis sit,vt equidem existimo. tu videbis.

s v.c.& L.tetigit aureis nuntius ex templo instituta o misi ea,q.in m. Bo.:e.igit. aures nunciis exẽplo. instituta omisi ea, t al postridie Iduum.

v L.quàm desiderari si opus esset. mol.f.p.

CICERO ATTICO, S. 46

HEri nescio quid in strepitu videor exaudisse. cũ diceres,te in Tusculanũ venturũ:quod vtinã,iterũ vtinã, tuo tamẽ cõmodo Lepta me rogat, vt,siquid sibi opus sit,accurrã mortuus.n. x Babulius. Cæsar,opinor,ex vncia:etsi nihil adhuc; sed Lepta ex triente.Veretur autem ne nõ liceat tenere hereditatẽ :ἀλόγως omnino:sed veretur tamen. Is igitur si acciderit,accurrã:sin minùs: haud antè,quàm necesse erit. Tu pollicem, cùm poteris. y

x L. est Babullius.

CICERO ATTICO. S. 47

LAVDATIONEM Porciæ y tibi misi correctam: ac eò properaui, vt, si fortè aut Domitio filio,

y v.c. & L. tibi misi correctam:eò, properaui vt.

lio, aut Bruto mitteretur, hæc mitteretur. Id, si tibi erit commodum, magnopere cures velim: & velim, M. Varronis, & Ollij mittas laudationē. Ollij vtique. nam illam legi, volo tamen regustare. quædam enim vix mihi credo z legisse. Atticæ primū salutē quā equidē a ruri esse arbitror Multā igitur salutem & Piliæ. De Tigellio siquid noui: qui quidem, vt mihi Gallus Fabius scripsit, μέμψιν ἀναφέρει mihi quandam iniquissimam me Phameæ defuisse, cùm eius causam recepissem: quā quidem receperam contra pueros Octauios Cn. F. non libenter: sed & Phameæ causa volebam. erat enim, si meministi in consulatus petitione per te mihi pollicitus, si quid opus esset. Quod ego perinde tuebar, ac si vsus essem. Is ad me venit, dixitque iudicem operam dare sibi constituisse eo die ipso, quo de b Sestio nostro lege Pompeia in consilium iri necesse erat, scis enim dies illorum iudiciorum præstitutos fuisse. Respondi, non ignorare eum, quid ego deberem c Sestio: quem vellet, alium diem si sumsisset, me ei non defuturum. Ita tum ille discessit iratus. puto me tibi narrasse. Non laboraui scilicet, nec hominis alieni iniustissimam iracundiam mihi curandam putaui. Gallo autem narraui, cùm proximè Romæ fui, quid audissem: neq; nominaui Balbū minorem. Habuit suum negotium Gallus, vt scribit. d ait illum me animi conscientia, quòd Phameam destituissem, de se suspicari. e Quare tibi hactenus mando, de illo nostro, si quid poteris, exquiras: de nō nequid labores: Est bellum, aliquem libenter odisse: & f & quemadmodum non omnibus seruire. etsi mehercule, vt tú intelligis, magis mihi isti seruiunt, si obseruare, seruire est.

z v.c. & L. legisse me Att.
a v.c. rure esse.
b L. Sextio.
c L. Sextio.
d forsan, illum dicere me animi &c.
e al. Quam rem hactenus tibi mando.
f L. & quemadmodum non omnib. dormire, ita non omnib. seruire.

CICERO ATTICO, S. 48

ADMONITVS quibusdam tuis literis, vt ad Cæsarem vberiores literas g mitterem, institueram, cùm mihi Balbus nuper in Lanuino dixisset, se & Oppium scripsisse ad Cæsarem me legisse libros contra Catonem, & vehe-

g v. c. & L. mittere instituerem: cum m. al. mitterem instituerem

menter probasse: conscripsi de his ipsis libris epistolam Cæsari, quæ deferretur ad Dolabellam: sed eius exemplum misi ad Oppium, & Balbum: scripsique ad eos, vt tum deferri ad Dolabellam iuberent meas literas, si ipsi exemplum probassent. Ita mihi rescripserunt, nihil vnquā se legisse melius: epistolámque meam iusserunt dari Dolabellæ. Vestorius ad me scripsit, vt iuberem mancipio dari seruo suo pro mea parte Hetereio cuidam fundū Brinnianum, vt ipse ei Puteolis rectè mancipio dare posset, eum seruum, si tibi videbitur, ad me mittes. Opinor enim *h* ad te etiam scripsisse Vestorium. De aduentu Cæsaris, idem quòd à te, mihi scriptum est ab Oppio, & Balbo miror te nihildū cum Tigellio, vel vt hoc ipsum, quantum acceperit, prorsus aueo scire: nec tamen flocci facio.

h for. etiam ad te scr.

CICERO ATTICO, S. 49

QVAERIS quid cogitem de obuiam itione. Quid censes nisi Alsium? & quidem ad murenam de hospitio scripseram: *i* sed opinor cum Matio profectum. Sallustius igitur vrgebitur. Scripto iam superiore versiculo, Eros mihi dixit, sibi Murenam liberalissimè respondisse. Eo igitur vtamur. nam Silius *k* calcitras non habet. Dida autē opinor, hospitibus totam villā concessit. Ad Cæsarem quam misi epistolam, eius exemplum fugit me tum tibi mittere: *l* nec id fuit, quod suspicaris, *l* vt me puderet tui, Næ ridiculè *m* Micillus. Nec mehercule scripsi aliter, ac si πρὸς ἴσον, ὁμοῖόνque scriberē. bene enim existimo de illis libris, vt tibi coram. Itaque xscripsi & ἀκολακεύτως, & tamen sic, vt nihil eum eistimem lecturum libentiùs. De Attica nunc demum mihi est exploratum. itaque ei de integro gratulare. Tigellium totum mihi, & quidem quàmprimùm. nam pendeo animi. *n* Narrabo tibi. Q. cras: sed ad me, an ad te nescio. *o* mihi scripsit, Romam VIII. Kalend. sed misi, qui inuitaret. etsi hercle iam Romam veniendum est, ne ille antè aduolet.

i for. sed opinor eum cum M.

k v. c. & L. calcitas.

l vt me puderet tui ne ridiculè Micillus

m al. Myscellus Bos. Hemicellus

n v. c. & L. Narro tibi.

o v. c. mi scripsit.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM, LIBER decimus quartus

CICERO ATTICO, S. I

a IVERTI ad illum, de quo tecum manè. nihil perditius. explicari rem non posse. etenim si ille tali ingenio exitum non reperiebat, quis nũc reperiet. Quid quæris? Periisse omnia aiebat, quod haud scio an ita sit, *b* verùm ille gaudens: *c* affirmátq; minus diebus xx. tumultum Gallicum in sermonem se post Id. Mar. præterquã *d* Lepidi, venisse nemini ad summã non posse ist. hæc sic abire. O prudentem Oppium, qui nihilominùs illum desiderat, sed loquitur nihil quod quemquã bonum offendat. sed hæc hactenus. Tu quæso, quidquid noui (multa autem exspecto) scribere nec pigrere. in his, de Sexto, satísne certum: maximè autem de Bruto nostro: de quo quidem ille, ad quem *e* diuerti, Cæsarem solitum dicere, MAGNI REFERT, HIC QVID VELIT, *f* SED QVIDQVID VVLT VALDE VVLT. idque eum animadue tisse, cùm pro Deiotaro Niceæ * dixerit, valde vehementer eum visum, & liberè dicere: atq; etiã (vt .ŋ. quidq; succurrit, libet scribere) proximè cùm *g* Sestij rogatu apud eum fuissem, exspectarémque sedens quoad vocaret, dixisse eum, EGO DVBITEM, QVIN SVMMO IN ODIO SIM, CVM M. CICERO SEDEAT, NEC SVO COMMODO ME CONVENIRE POSSIT. ATQVI SI QVISQVAM EST FACILIS, HIC EST: TAMEN NON DVBITO, QVIN ME MALE ODERIT. Hæc & eiusmodi multa. Sed ad propositum. quidquid erit non modò magnum, sed

a v.c & L. deuerti.
b sic v.c.
c v.c. & L. affirmabát que.
d for. Lepido, al. Lepidi, venisse neminis. vide Lip. 4. Ant. c. 19.
e L. deuerti.
f v.c. sed quidquid volet, valde volet. Bos. quidquid vult, valde vult.
* al. diceret.
g L. Sextij.

etiam paruum,scribes.equidem nihil intermittã.

CICERO ATTICO, S. 2

h v.c. Publiúmque.

DVas à te accepi epistolas heri. ex priore theatrum *h* Publiliúmq; cognoui: bona signa consentientis multitudinis. plausus verò L. Cassio datus etiam facetus mihi quidem visus est. Altera epistola de Madaro scripta: apud quẽ nullum *i* σαλάκωμα, vt *k* putas. processi enim, sed minùs diu:sermone enim sum retentus. Quod autem ad te scripseram, obscurè fortasse, id eiusmodi est. Aiebat Cæsarem secum, quo tempore *l* Sestij rogatu veni ad eum, cùm exspectarem sedens dixisse: EGO NVNC TAM SIM STVLTVS, vt hunc ipsum, facilem hominem, putem mihi esse amicum, cùm tamdiu sedens meum commodum exspectet: Habes igitur φαλάκρωμα, inimicissimum otij, id est, Bruti in Tusculanum hodie: Lanuuij cras inde Asturæ cogitabam. Piliæ paratum est hospitiũ:sed vellem Atticã. Verùm tibi ignosco: quarum vtrique salutem.

i v.c φαλάκρωμα. L. σαλάκωμα.

k q.v.c. putat. processit enim, L. processi enim, sed minùs diu eius sermone sum r.

l L. Sextij.

CICERO ATTICO, S. 3

TRANQVILLAE quidem tuæ literæ: quod vtinam diutius: Nam Matius posse negabat. Ecce autem structores nostri, ad frumentum, profecti, cùm inanes *m* redissent, rumorem afferunt magnum, Romæ domum ad Antonium frumentum omne portari. πανικὸν certè. scripsisses enim. Corumbes Balbi, nullus adhuc, & mihi notum nomen. Bellus enim esse dicitur architectus. Ad obsignandum tu adhibitus non sine causa videris. volunt enim nos ita putare. nescio cur non animo quoque sentiant. Sed quid hæc ad nos? odorare tamen Antonij διάθεσιν. quem quidem ego epularum magis arbitror rationem habere, quàm quidquã mali cogitare. Tu siquid pragmaticon habes, scribe sin minus populi ἐπισημασίαν, & mimorum dicta perscribito. Piliæ & Atticæ salutem.

m v.c. redissent.

CICE-

CICERO ATTICO, S. 4

n NVNC quid putas me Lanuuij? At ego te istic quotidie aliquid noui suspicor. tument negotia. Nam cùm Matius. quid censes ceteros? equidem doleo, quod numquam in vlla ciuitate accidit, non vnà cum libertate remp. recuperatam. Horribile est, quæ loquantur quæ minitentur, ac vereor Gallica etiam bella, ipse Sextus quò euadat. sed omnia licet concurrant: Idus Martiæ cõsolantur. Nostri autem ἥρωες quod *o* per seipsos confici potuit, gloriosissimè & magnificentissimè cõfecerunt. Reliquæ res opes, & copias desiderãt: quas nullas habemus Hæc ego ad te, vt, siquid noui (nam quotidie aliquid exspecto) confestim ad me &, si noui nihil, nostro more tamen ne patiamur intermitti literulas. equidẽ non committã.

n for. Nam quid p. al. numquid.

o v.c. & L. per ipsos.

CICERO ATTICO, S. 5

SPERO ibi iam esse vt volumus, *p* quoniam quidem ἐστίγηνας, quàm leuiter cõmotus esses. sed tamẽ velim scire, quid agas. Signa bella, quòd Caluena moleste fert, se suspectum esse Bruto Illa signa non bona, si cum signis legiones veniunt e Gallia. Quid tu illas putas, quæ fuerunt in Hispania? nónne idem postulaturas? *q* Quid eas, quas Antonius transportauit? Caninium volui: sed μνημονικὸν ἁμάρτημα. *r* ab aleatore, φυρμὸς πολύς Nam ista quidem Cæsaris libertorum coniuratio facilè opprimeretur, si rectà saperet Antonius. Meam stultam verecundiam, *s* qui legari noluerim auctores præclaros, ne deserere viderer hunc rerum tumorem: cui certè si possem mederi *t* deesse non deberem. sed vides magistratus siquidem magistratus illi sunt: vides tamen tyrãni satellites in imperiis, vides eiusdem exercitus vides in latere veteranos: quæ sunt *v* εὐρίπιστα. Eos autem qui orbis terræ custodiis non modò septi, verùm etiam * magni esse debebant tantummodo laudari, atque amari, sed parietibus contineri, atque illi *x* quoquo modo beati, ciui-

p L. quoniã quidem ἐστιγήνας, cũ leuiter commot

q v c Quid quas Antonius.

r v.c. & L. à balneatore φυρμὸς π.

s v.c. & L. qui legari noluerim ante res prolatas, ne desererem.

t v.c. deesse.

v v.c. & L. εὐρίπιστα omnia eos.

** al. vagi esse al. vagisse*

ciuitas misera. Sed velim scire, quid aduentus Octauij: num qui concursus ad eum, num quæ νεωτερισμοῦ suspicio. Non puto equidem: sed tamen quidquid est, scire cupio. Hæc scripsi ad te proficiscens Astura. x III. Id.

x V.C. IIII. Id.

CICERO ATTICO S. 6

PRID. Id. Fundis accepi tuas literas cenãs. primùm igitur melius esse: deinde meliora te nuntiare. odiosa illa enim fuerant, legiones venire. Nam de Octauio, susque déq; exspecto quid de Mario: quem quidem ego sublatum rebar à Cæsare. Antonij colloquium cum Heroibus nostris, pro re nata non incommodum. sed tamen adhuc me nihil delectat, præter Idus Mart. Nam quoniã Fundis sum cum Ligure nostro discrucior. Sextulij fundum à Verberone Curtilio possideri: quod cùm dico de toto genere dico. Quid enim miseriùs quàm ea nos tueri, propter quæ illum oderamus? etiámne coss. & tribunos pl. in biennium, quos ille voluit? nullo modo reperio, quemadmodũ possim πολιτεύεσθαι, nihil enim tam σόλοικον, quã τυραννοκτόνους in cælo esse, tyranni facta defendi. sed vides cos. vides reliquos magistratus, si isti magistratus: vides languorem bonorum. exsultant lætitia in municipiis, dici enim non potest y quantopere gaudeant, vt ad me concurrant, vt audire cupiant verba mea de re. nec vlla interea decreta. Sic enim πεπολιτεύμεθα, vt victos metueremus. Hæc ad te scripsi, apposita secunda mensa. Plura, & πολιτικώτερα postea: & tu quid agas, quidque agatur.

y V.C. quãto pere g.

CICERO ATTICO, S. 7

POSTRIDIE Id. Paulum z Caietæ vidi. Is mihi de Mario, & de Rep. alia quædam sanè pessima: à te scilicet nihil. nemo .n. meorũ. Sed Brutũ nostrũ od o visum sub Lanuuio. vbi tandẽ est futurus? nã cùm reliqua, tũ de hoc scire aueo omnia. a Ego è Formiano exiens XVII. Kal. vt inde altero

z V.C. in Caietano Bos. in Caieta vidi.

a al Nunc ago è F.

altero die in Puteolanum,scripsi hæc. A Cicerone mihi 1 literæ sanè b π συνημένας, & bene longæ. Cætera autem vel fingi possunt: πῖνος literarum significat doctiorem. Nunc magnopere à te peto,de quo sum nuper tecum locutus,vt videas, nequid ei desit. Id cùm ad officium nostrum pertinet,tum ad existimationem,& dignitatem:quod idem intellexi tibi c videri a omnino Si ergo est, volo mense Quinctili in Græciam.sunt omnia faciliora: sed,cùm sint ea tempora vt certi nihil esse possit,quid honestum mihi sit,quid liceat, quid expediat. quæso,da operam,vt illum quàm honestissimè,copiosissiméque tueamur. Hæc & cetera, quæ ad nos pertinebunt,vt soles,cogitabis:ad méque aut quod ad rem pertineat: aut si nihil erit, quod in buccam venerit,scribes.

CICERO ATTICO,S. 8

TV me iam rebare,cùm scribebas,in d agris esse nostris. at ego accepi XVII. kal. in e diuersoriolo. Sinuessano tuas literas.De Mario probè: etsi doleo, L.Crassi nepotem,optimè,tam etiã Bruto nostro probari Antonium.Nam quòd f Cluuiã scribis moderatè & amicè scriptas literas attulisse, mihi Paulus dedit ad se à fratre missas: quib. in extremis erat,sibi insidias fieri, se id certis auctoribus comperisse. hoc nec mihi placebat, & multò illi minùs. Reginæ fuga mihi non molesta sed Clodia quid egerit,scribas ad me velim. De Byzantiis,curabis,vt cetera:& Pelopem ad te g arcesse Ego,vt postulas Baiana negotia,chorũque illum,de quo scire vis,cùm perspexero , tum scribã,ne quid ignores. Quid Galli,quid Hispani, quid Sextus agat,vehementer exspecto. Ea scilicet tu declarabis, qui cetera. Nauseolam tibi tum causam otij dedisse facilè patiebar: videbar enim

 mihi

b L. πεπηγμένας. c v.c.videri omnino si ego' st.volo mense Quinctili in Græciam sunt omnia faciliora. Sed cùm sint ea tempora,vt certè nihil esse possit: quod honestum mihi sit,&c. L. videri. Omnino legatur volo mense Quinctili in Græciam sunt omnia faciliora.sed cùm sint ea tempora, vt certi nihil esse possit: quod honestum mihi sit, quod liceat, quod expediat, quæso &c. al. videri. Omnino ego volo mẽse Quinctili in Græciam si sint omnia faciliora sed cùm sint ea tempora vt certi nihil esse possit quid honestũ mihi sit,quid nõ liceat,quid expediat quæsó da operã,&c.d v.c.actis,e q.v.c.deuersori.f L.Iuniã.g v. c.&L.arcesse

mihi legenti tuas literas requiesce paulisper. De Bruto semper ad me omnia perscribito, vbi sit, quid cogitet: quem quidem ego spero iam tutò vel solum tota vrbe vagari posse. Veruntamen de rep.

CICERO ATTICO, S. 9

h v.c. multiiuges.

MVLTA cognoui ex tuis literis: quas quidem *h* multiiugeis accepi vno tempore à Vestorij liberto. Ad ea autem, quæ requiris breui respondebo. Primùm vehemẽter me Cluuiana delectãt. Sed, quod quæris, quid arcessierim Chrysipum: tabernæ mihi duæ corruerunt: reliquæ rimas agũt: itaque non solùm inquilini, sed mures etiam migrauerunt. Hanc ceteri calamitatem vocant: ego ne incommodum quidem, O Socrates, & Socratici viri! numquam vobis gratiam referam. Dij immortales, quàm mihi ista pro nihilo! sed tamen ea ratio ædificandi initur, consiliario quidem & auctore Vestorio, vt hoc damnum, quæstuosum sit. Hic turba magna est, eritque vt audio, maior. Duo quidem quasi design. cos. O Dij boni, viuit tyrannis: tyrannus occidit? eius interfecti morte lætamur, cuius facta defendimus? itaque quàm seuerè nos *i* M. Curtius accusat? vt pudeat viuere: neque iniuria, nam mori millies præstitit, quàm hæc pati: quæ mihi videntur habitura etiam vetustatem, & Balbus hîc est, multúmque mecũ: ad quem à Vetere literæ datæ prid. Kal. Ian. cùm à se Cæcilius *k* circumsideretur, & iam teneretur: venisse cum maximis copiis Pacorum Parthum: ita sibi esse eum ereptum, multis suis amissis. in qua re accusat Volcatium. ita mihi videtur bellum illud instare. sed Dolabella, & Nicias viderint. Idem Balbus meliora de Gallia XXI. die literas habebat: Germanos, illasq; nationes, re audita, de Cæsare legatos misisse ad Aurelium, qui est præpositus ab Hirtio, se, quod imperatum esset, esse facturos. Quid quæris? omnia plena pacis, aliter, ac mihi Caluena dixerat.

i L. & v.c. M. Curius.

k v.c. circũsederetur.

CICE

CICERO ATTICO, S. 10

ITANE verò ? hoc meus & tuus Brutus egit, vt Lanuuij esset ? vt Trebonius itineribus deuiis proficisceretur in prouinciam?vt omnia facta,scripta,dicta promissa, cogitata Caesaris plus valerēt, quàm si ipse viueret?Meministine l clamare illo ipso primo Capitolino die,senatum in Capitolium à praetoribus vocari?Dij immortales, quae tum opera effici potuerunt, laetantibus omnibus bonis, etiam sat bonis,fractis latronibus?Liberalia tu accusas.Quid fieri tum potuit?Iāpridem perieramus. Meministíne te clamare,causam perisse, si funere elatus esset?At ille etiam in foro combustus, laudatúsque miserabiliter:seruique,& egentes in tecta nostra cum m facibus immissi.Quae deinde?vt audeant dicere,TVNE CONTRA CAESARIS NVTVM ? Haec, & alia ferre non possum itaque γῆν πρὸ γῆς cogito Tua tamē ὑπολώϊμιον nausea iámne planè abiit?mihi quidem ex tuis literis * conicctanti ita videbatur.Redeo ad te:Bassos,Scęuas, Francones. hos tu existimas confidere se illa habituros stantibus nobis, in quibus plus virtutis putarūt,quàm experti sunt pacis isti scilicet amatores,& non latrocinij auctore ? At ego cùm tibi de Curtilio scripsi, Sextuliānóq; fundo, scripsi de Censorino,de Messalla,de Planco,de Postumio,de genere toto. melius fuit perisse illo interfecto, quod numquam accidisset, quàm haec videre. Octauius Neapolim venit XIIII.Kal. ibi eum Balbus manè postridie,eodémq; die mecū in Cumano, illum hereditatem aditurum. Sed, vt scribis, o ῥηξίθεμιν magnā cum Antonio, Buthrotia mihi tua res,est,vt debet,eritq; curę.p Quid quęris?Iámne ad centena Cluuianum:aduentare videtur?Sed primo anno, LXXX. detersimus. Q. pater ad me grauia de filio : maximè quòd matri nunc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus. ardenteis in eum literas ad me misit ille autem quid agat, si scis, neque dum Roma es profectus, scri

l L.me clamare ita Faër.&Ant. Aug.

m L. facibus

* al.laetanti se, al. tum lectitantem n v.c. & L. ad Te bassos,Scęuas, Frangones.

o v.c. ῥιζόθεμιν al. ῥηξίθεμιν Bos ῥοιζόθεμιν

p L Quòd quaeris,iámne ad centena Cluuianum aduentare videtur.

scribas ad me velim:& hercule, si quid aliud. vehementer delector tuis literis. Vale.

CICERO ATTICO, S. 11

NVDIVSTERTIVS dedi ad te epistolam longiorem: núc ad ea quę proximè. velim *q* mehercule Asturæ Brutus. ἀκολασίαν istorum scribis. an censebas aliter? Equidem etiam maiora exspecto. cùm equidem contionem lego, DE TANTO VIRO, DE CLARISSIMO *r* CIVE ferre non queo. etsi ista iam ad risum: sed memento: sic alitur consuetudo peiditarum contionum, vt nostri illi non Heroës, sed dij futuri quidem in gloria sempiterna sint, *s* sed non sine periculo quidem. Verùm illis magna consolatio, conscientia maximi, & clarissimi facti: nobis quæ? qui interfecto rege liberi non sumus? Sed hæc fortuna viderit, quoniam ratio non gubernat. De Cicerone quæ scribis, iucunda mihi sunt: velim sint prospera. Quòd verò curæ tibi est, vt ei suppeditetur ad vsum & cultum copiosè: per mihi gratum est: idque vt facias, te etiam rogo. De Buthrotiis, & tu rectè cogitas, & ego non dimitto istam curam. suscipiã omnem etiam actionem: quam video quotidie faciliorem de Cluuiano, quoniam in re mea me ipsũ diligentia vincis, res ad centena perducitur. Ruina rem non fecit deteriorem: haud scio *t* an iam fructuosiorem. Hîc mecum Balbus Hirtius, Pansa: modò venit Octauius. & quidem in proximam villam. Philippi, mihi totus deditus. Lentulus Spinther hodie apud me, cras manè vadit. Vale.

q v.c. & L. mehercule

r L. ciui.

s v.c. & L. sed non sine inuidia, ne sine periculo quidẽ.

t al. an etiã fr.

CICERO ATTICO. S. 12

O Mi Attice vereor ne nobis Id. Martiæ nihil dederint, præter lætitiam, & odij *v* pœnam, ac doloris. Quæ mihi *x* istinc afferuntur? Quæ hic video? ὢ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. scis quàm diligam Siculos, & quàm illam clientelam, honestam iudicem multa illis Cæsar, neque me inuito. etsi Latinitas erat non ferenda. verumtamen. ecce autem Antonius, accepta grandi pecunia, fixit

v v.c. plenã, ita Victor.

x L. & v. c. istim.

fixit legem, à dictatore comitiis latam, qua Siculi, ciues Romani: cuius rei viuo illo mentio nulla. Quid? Deiotari nostri causa non similis? Dignus ille quidem omni regno: sed non per Fuluiam. Sexcenta similia. 1 Verùm illuc refero. tam clarã, támque testatam rem, támque iustam, Buthrotiã, non tenebimus aliqua ex parte? & eo quidem magis, quo ista plura. Nobiscum hic perhonorificè, & amicè Octauius: quem quidem sui Cæsarem salutabant, Philippus non: itaque ne nos quidem. quẽ nego poss. bonum ciuem ita multi circumstant, qui quidem nostris mortem minitantur. y negat hæc ferri posse. Quid censes, cùm Romam puer venerit, vbi nostri liberatores tuti esse non possunt? Qui quidẽ semper erunt clari, cõscientia verò facti sui etiã beati: sed nos (nisi me fallit) iacebimus. Itaq; exire aueo, vbi nec Pelopidarum, inquit. Haud amo vel hos designatos, qui etiã declamare me coëgerũt. vt ne apud aquas quidem acquiescere liceret: sed hoc meæ nimiæ facilitatis. Nam id erat quondam quasi necesse, nunc, quoquo modo se res habet. z non est item, quàm dudum. Nihil habeo, quod ad te scribam: scribo tamen, a non vt delectem his literis, sed vt eliciam tuas. Tu, si quid erit, de ceteris de Bruto vtique, quidquid erit. Hęc conscripsi x. Kal. accubans apud Vestorium, hominem remotum à dialecticis, in arithmeticis satis exercitatum.

y v.c negãt hæc fieri posse. L. negant hæ ferri posse.

z fort. non est tam, quàm d.
a sic v. c. fort. non vt te delectẽ his lit. fort. non vt te delectem meis lit.

CICERO ATTICO, S. 13

SEPTIMO denique die literę mihi redditæ sunt, quæ erant à te XIII. kal datæ: quibus quæris, atque etiam meipsum nescire arbitraris, vtrùm magis tumulis prospectúque, an ambulatione ἁλιτενεῖ delecter. Est mehercule, vt dicis, vtriusque loci tanta amœnitas, vt dubitem vtra anteponenda* sit:

Ἀλλ' ὁ δαίτης ἐπηρά του ἔργα μέμηλεν,
Ἀλλ' ἢ λίθῳ μεγάλα θῆμα, διοπετής, εἰσορόωντες
Δειδιμόμεν δοιῆ δὲ σταδίσιμον, ἢ ἀπολίδης.

* illud Homeri Iliad. λ.

Quam

Quamuis enim tu magna, & mihi iucunda scripseris de D.Bruti aduentu ad suas legiones, in quo spem maximam video: tamen, si est bellum ciuile futurum (quod certè erit, si Sextus in armis permanebit, quem permansuru esse *a* certò scio) quid nobis *b* faciendum est ignoro. neque enim iam licebit quod Cæsaris bello licuit, neque huc, neque illuc quemcumque enim hæc pars perditorum lętatum morte Cæsaris putabit (lætitiam autem apertissimè tulimus omnes) hunc in hostium numero habebit: quæ res ad cædem maximam spectat. Restat, vt in castra Sexti, aut, si fortè, Bruti nos conferamus. Res odiosa, & aliena nostris ętatibus, & incerto exitu belli. & nescio quo pacto tibi ego possim, mihi tu dicere,

a v.c. certè
b L.faciendum sit,

* Τέκνον ἐμὸν, οὔ τοι δέδοται πολεμήια ἔργα.
Ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο.

* Homer. Iliad. γ.

Sed hæc fors viderit, ea, quæ talibus in rebus plus quàm ratio potest Nos autem id videamus, quod in nobis ipsis esse debet, vt, quidquid acciderit, fortiter & sapienter feramus, & accidisse hominibus meminerimus: nosque cùm multum literæ, tū non minimùm Idus quoque Martiæ consolentur. Suscipe nunc meam deliberationem, qua solicitor: ita multa veniunt in mentem in vtramque partem. *c* Proficiscor, vt constitueram, legatus in Greciam. cædis impendentis periculum nonnihil vitare videor: sed casurus in aliquam vituperationem, quòd reipub. defuerim tam graui tempore, sin autem i *d* mansero: equidem video in discrimine: sed accidere posse suspicor, vt prodesse possim reip Iam illa consilia priuata sunt, quòd sentio valde esse vtile ad confirmationem Ciceronis, me illuc venire: nec alia causa profectionis mihi vlla fuit tum, cùm consilium cepi, legari ab Cæsare. Tota igitur hac de re, vt soles, si quid ad me pertinere putas, cogitabis. Redeo nunc ad epistolam tuam. Scribis enim, esse rumores, me, ad lacum quod habeo, vēditurum: minusculam verò villam

c fort. Si proficiscor, vt cōst. leg. in Græciā: cædis &c.
d v. c. & L. mansero: fore me quidem video in disc. al. fore rem quidem video in discrimine:

vti

vtique Quincto traditurum vel impenso pretio, quò introducatur: vt tibi Q.F. dixerit, dotata Aquillia. Ego verò de venditione nihil cogito, nisi quid quod magis me delectet, inuenero. Quinctus autem de emendo nihil curat hoc tempore. satis enim torquetur debitione dotis: in qua e mirificas Q. Egnatio gratias agit. A ducenda autem vxore sic abhorret, vt quidquam libero lectulo neget esse iucundiùs. Sed hæc quoque hactenus. redeo enim ad miseram, seu nullam potiùs remp. M. Antonius ad me scripsit de restitutione Sex. Clodij: quàm honorificè, quod ad me attinet ex ipsius literis cognosces (misi enim tibi exemplum) quàm dissolutè, quàm turpiter, quámque ita perniciosè, vt nonnunquam Cæsar desiderandus esse videatur, facilè existimabis. Quæ enim Cæsar nunquam neque fecisset, neque passus esset, ea nunc ex falsis eius commentariis proferuntur. Ego autem Antonio facillimum me præbui. etenim ille quoniam semel induxit animum, sibi licere quod vellet, fecisset nihilominùs me inuito. Itaq; mearum quoque literarum misi tibi exemplum.

e L. mirificas Egnatio gr. ita Vict. al. mirificas L. Egnatio

ANTONIVS COS. S. D. M. CICERONI. 13

OCCVPATIONIBVS est factum meis, & subita tua profectione, ne tecum coràm de hac re agerem. quam ob causam* vereor, ne absentia leuior sit apud te. quòd si bonitas tua responderit iudicio meo, quod semper habui de te, gaudebo. A Cæsare petij, vt Sex. Clodium restitueret. impetraui. Erat mihi in animo etiam tum sic vti beneficio eius, si tu concessisses. quo magis laboro, vt tua voluntate id per me facere nunc liceat. Quòd si duriorem te eius miseræ, & afflictæ fortunæ præbes: non contendā ego aduersus te. quāquam videor debere tueri commentariū Cæsaris. Sed mehercule, si humaniter, & sapienter, & ama

* al. cùm vereor,

& amabiliter in me cogitare vis,facilem pro fecto te præbebis:& voles, P. Clodium f in optima spe puerum repositum, existimare, non te insectatum esse,cùm potueris,amicos paternos. Patere, obsecro te,pro rep videri gessisse simultatem cum patre eius. non contempseris hanc familiam. honestiùs enim,& libētiùs deponimus inimicitias reip. nomine susceptas,quàm contumaciæ. Me deinde sine ad hanc opinionem iam nunc dirigere puerum & tenero animo eius persuadere,nō esse tradendas posteris inimicitias.quamquam tuam fortunam, Cicero, ab omni periculo abesse certum habeo: tamen arbitror malle te quietam senectutem,& honorificam potiùs agere, quàm solicitā. Postremò,meo iure te hoc beneficium rogo.nihil enim non tua causa feci.Quod si non impetro per me Clodio daturus non sum:vt intelligas, quanti apud me auctoritas tua sit,atque eo te placabiliorem præbeas.Vale.

f v.c. & L. optima in spe puerum r.

CICERO ATTICO, S. 14

QVOD mecum per literas agis, vnam ob causam mallem coràm egisses. Non enim solùm ex oratione,sed etiam ex vultu,& oculis, & fronte(vt aiunt) meum erga te amorē perspicere potuisses.Nam cùm te semper amaui primùm tuo studio, pòst etiam beneficio prouocatus, tum his temporibus respub. te mihi ita commendauit, vt cariorem habeam neminem.Literæ verò tuæ g tū amantissimè, tum honorificentissimè scriptæ, sic me affecerunt, vt non dare tibi beneficium viderer, sed accipere ā te ita petente, vt inimicum meum, necessarium tuum, me inuito seruare nolles,cùm id nullo negotio facere posses. Ego verò tibi isthuc,mi Antoni, remitto: atque ita, vt me à te cùm his verbis scripseris, liberalissimè atque honorificentissimè tractatum existimem. Idque cùm totum, quoquo modo se res haberet, tibi dandum putarem, tum do etiam humanitati & naturæ meæ. nihil enim vnquam non modò

g L. cùm amant.

acerbum in me fuit,sed ne paulò quidem tristius, aut seuerius,quàm necessitas reip. postulauit. Accedit, vt ne in ipsum quidem Clodium meum insigne odium fuerit vmquam: sempérq; ita statui, non esse insectandos inimicorum amicos,præsertim humiliores, nec his præsidiis nosmetipsos esse spoliandos. Nam de puero Clodio tuas *h* parteis esse arbitror,vt eius animum tenerum (quemadmodum scribis) his opinionibus imbuas, vt ne quas inimicitias residere in familiis nostris arbitretur.Contendi cum P. Clodio, cùm ego publicā causam,ille suam defenderet:nostras *i* concertationes resp.diiudicauit. si viueret, mihi cum illo nulla contentio iam maneret. Quare quoniam hoc à me sic petis,vt, quæ tua potestas est,ea neges,te,me inuito,vsurum:puero quoque hoc à me dabis,si tibi videbitur:non quò aut ætas nostra ab illius ætate quidquam debeat periculi suspicari, aut dignitas mea vllam contentionē extimescat: sed vt nosmetipsi inter nos coniunctiores simus, quam adhuc fuimus. interpellantibus enim his inimicitiis, animus tuus *k* mihi magis patuit, quā domus.sed hæc hactenus. Illud extremum. Ego, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor, semper sine vlla dubitatione,summo studio,faciā. hoc velim tibi penitus persuadeas.

h v. c. parteis

i al. contentiones

k fo. magis mihi pat.

CICERO ATTICO S. 15

ITERA dum eadem ista mihi. Coronatus Quinctus noster *l* Parilibus? Parilibus *m* solúsne: etsi addis Lamiā.quod demiror equidē,Sed scire cupio, qui fuerint alij: quamquam satis scio nisi improbū neminem. *m* Explanabis igitur hoc diligentiùs. Ego autē casu cùm dedissē ad te literas VI. Kal. satis multis verbis,trib' ferè horis pòst accepi tuas, & magni quidē pōderis. Itaq; ioca tua plena facetiarū de hæresi *n* Vestoriana,& Pherionū more Puteolano risisse me satis, nihil est necesse rescribe-

l v.c. Parilibus solúsne?

m solúsne? solus. etsi add.

m al. explorabis

n v.c. Vestorina, & de Ph.

κεπλιτικώτερα illa videamus. Ita Brutos, Cassiúmque defendis, quasi eos ego reprehenderim: quos satis laudare non possum. Rerum ego vitia collegi, non hominum. Sublato enim tyranno, tyrannida manere video. Nam quæ ille facturus nõ fuit, ea fiũt, vt de Clodio: de quo mihi exploratum est, illum non modò non facturum sed etiam ne passurum quidem fuisse. Sequetur o Rufio Vestorianus, p victor, numquam scriptus: ceteri, quis non? cui seruire ipsi non potuimus, eius libellis paremus. Nam Liberalibus quis potuit in senatum non venire? Fac id potuisse aliquo modo: num etiam cùm venissemus, libere potuimus sententiam dicere nónne omni ratione veterani, qui armati aderant, cũ præsidij nos nihil haberemus, defendendi fuerunt? Illam sessionem Capitolinam mihi non placuisse tu testis es. quid ergo? ista culpa Brutorum? Minimè illorum quidem, sed aliorum Brutorum, qui se cautos ac q sapienteis putant: quibus satis fuit lætari, nonnullis etiam gratulari, nullis permanere. Sed præterita omittamus: istos omni cura, præsidióque tueamur, & quemadmodum tu præcipis, contenti Idibus Martiis simus. quæ quidẽ nostris amicis, diuinis viris, aditum ad cælum dederunt, libertatem populo Rom. non dederunt. Recordare tua. nónne meministi clamare te, omnia periisse, si ille funere elatus esset? Sapienter id quidem. itaque ex eo quæ manarint, vides. quæ scribis Kal. Iuniis Antonium de prouinciis relaturum, vt & ipse Gallias habeat, & vtrisque dies prorogetur? licebítne decerni libere? si licuerit: libertatem esse recuperatam lætabor: si non licuerit: quid mihi attulerit ista domini mutatio, præter lętitiam, quã oculis cepi iusto interitu tyrãni? Rapinas scribis ad opis fieri: quas nos quoque tum videbamus. r Nænos & liberati ab egregiis viris, nec liberi sumus. ita laus illorum est, culpa nostra. Et hortaris me, vt historias scribam, vt colligam tanta eorum scelera, à quibus etiam nunc obsidemur. Pó-

o v.c. Rufio
p L. Victor
numq. scri.
q v.c. sapiẽtis
r v.c. Nenos lib.

terò

terône eos ipsos non laudare, qui te obsignatorem adhibuerunt? Nec mehercule me raudusculũ mouet: sed homines *s* beneuolos, qualescumque sũt, s v.c. beniuolos, graue est insequi cõtumelia. Sed de omnibus meis consiliis, vt scribis, existimo exploratiùs nos ad Kal. Iun. statuere posse: ad quas adero, & omni ope, atque opera enitar, adiuuante me scilicet auctoritate tua, & gratia & summa æquitate causæ, vt de Buthrontiis s.c. quale scribis, fiat. Quod me cogitare iubes, cogitabo equidem: etsi tibi dederam superiore epistola cogitandum. Tu autem quasi iam recuperata r. p. vicinis tuis Massiliensibus sua reddis. Hæc armis (quæ quàm firma habeamus, ignoro) restitui fortasse possũnt, auctoritate non possunt.

CICERO ATTICO, S. 16

EPISTOLA breuis, quæ postea à te scripta est, sanè mihi fuit iucunda, de Bruti ad Antonium, & de eiusdem ad te literis. posse videntur esse meliora, quàm adhuc *t* fuerint: sed nobis, vbi simus, & quò iam nunc nos conferamus, prouidendum est. O mirificum Dolabellam meum! iam enim dico meum: antea (crede mihi) subdubitabam. Magnam ἀναθεώρησιν res habet, * *de saxo in crucem*: columnam tollere: locum illum sternendum locare. Quid quæris? heroica. Sustulisse mihi videtur simulationem desiderij adhuc quæ serpebat in dies: & inueterata, verebar, ne periculosa nostris tyrannoctonis esset. Nunc prorsus assentior tuis literis, speroque meliora: quamquam istos ferre non possum, qui dum se pacem velle simulant, acta nefaria defendunt: sed non possunt omnia simul. Incipit res meliùs ire, quã putaram: nec verò discedam, nisi cum tu id me honestè putabis facere posse. Bruto certè meo nullo loco deero: idque etiamsi mihi cum illo nihil fuisset, facerẽ, propter eius singularem, incredibileq; virtutẽ.

t v. c. & L. fuerunt:

* Ant. Aug. de saxo vel cruce:

 Piliæ

Piliæ nostræ villam totã, quæq; in villa sunt, trado, in Pompeianum, ipse proficiscens kal. Maij. Quàm velim Bruto persuadeas, vt Asturæ sit.

CICERO ATTICO, S. 17

QVINCTO Non. conscẽdẽs ab hortis Cliuianis in phasclũ ν episcopũ, has dedi literas. cùm Piliæ nostræ villã ad Lucrinũ, villicosq; procuratores tradidissem. Ipse autẽ eo die in Pæti nostri tyrotarichum imminebã: perpaucis diebus in Põpeianũ: pòst in hæc Puteolana, & Cumana regna ξ renauigare. O loca ceteroqui valde expetenda, interpellantium autẽ multitudine pænè fugiẽda. Sed, ad rem vt veniam, O Dolabellæ nostri magnã ἀριστείαν quanta est ἀναθεώρησις? equidem laudare eum, & hortari non desisto. Rectè tu omnibus epistolis significas, quid de re, quid de viro sentias. Mihi quidem videtur Brutus noster iam vel coronam auream per forum ferre posse. Quis enim audeat* violare, proposita cruce, y vel saxo? præsertim tantis plausibus, tanta approbatione infimorum. Nunc, mi Attice, me fac vt expedias. cupio (cùm Bruto nostro affatim satisfecerim) excurrere in Græciam. Magni interest Ciceronis, vel mea potiùs, vel mehercule vtriusque, me interuenire discenti. Nam epistola Leonidæ, quam ad me misisti, quid habet, quæso, in quo magnopere lætemur? Numquam ille mihi satis laudari videbitur, cùm ita laudabitur, QVOMODO NVNC EST non est fidentis hoc testimonium: sed potiùs timentis. Herodi autẽ mandarã, vt mihi κατὰ μίτον scriberet: à quo adhuc nulla litera est. Vereor, ne nihil habuerit, quod mihi, cùm cognossem, iucundum putaret fore. Quod ad Xenonem scripsisti, valde mihi gratum est. Nihil enim deesse Ciceroni, cùm ad officium, tum ad existimationẽ meam pertinet. Flammam Flaminium audio Romæ esse. Ad eum scripsi me tibi mandasse per literas, vt de Montani negotio cum eo loquerere: & vel mo-

cures

ν v. c. & L. epicopum,

ξ sic v. c. fort. renauigaturus. al. renauigat.

* Fos. laudare,

y v. c. aut

cures epistolam, quam ad eũ misi reddendam, & ipse (quod commodo tuo fiat) cum eo colloquare. Puto, si quid in homine pudoris est, præstaturum eum, ne pro se quodammodo dependatur. De Attica, pergratum mihi fecisti, z quòd curasti antè scirem rectè esse, quàm non bellè fuisse.

z v. c. & L. curasti, vt antè scirem.

CICERO ATTICO, S. 18

IN Pompeianũ veni a v. Nonas Maias, cùm prid. (vt antea ad te scripsi) Piliam in Cumano collocauissem. Ibi mihi cenanti literæ tuæ sunt redditæ, quas dederas Demetrio liberto prid. kalend. in quibus multa sapienter: sed tamẽ talia (quemadmodum tute scribebas) vt omne consilium in fortuna positum videretur. Itaque his de rebus ex tempore, & coràm. De Buthrotio negotio vtinam quidem Antonium conueniam. multùm profectò proficiam. sed non arbitrantur eum à Capua declinaturum: quò quidem metuo, ne magno reip. malo venerit: quod idem L. Cæsari videbatur, quem prid. Neapoli affectum grauiter videram. Quamobrem ista nobis ad Kalen. Iun. tractanda, & perficienda sunt. Sed hactenus. Q. filius ad patrem acerbissimas literas misit: quæ sunt ei redditæ, cùm venissemus in Pompeianum: quarum tamen erat caput, Aquiliam nouercam non esse laturum. Sed hoc tolerabile fortasse: illud verò? se ab Cæsare habuisse omnia, nihil à patre, reliqua sperare ab Antonio. O perditum hominem! sed μελήσει. Ad Brutum nostrum ad Cassium, ad Dolabellam epistolas scripsi. earum exempla tibi misi, non vt deliberarem, reddendæ ne essent (planè enim iudico esse reddendas) sed quò I non dubito, quintu idem existimaturus sis. Ciceroni meo, mi Attice, suppeditabis quantum videbitur, méque hoc tibi onus imponere patiere. Quæ adhuc fecisti, mihi sunt gratissima. Librum meum illum ἀνέκδοτον, nondum, vt volui, perpoliui. Ista

a sic v. c.

verò, quæ tu contexti vis, aliud quoddam separatum volumen exspectant. Ego autem (credas mihi velim) minore periculo existimo cōtra illas nefarias parteis, viuo tyranno, dici potuisse, quàm mortuo. Ille enim nescio quo pacto ferebat me quidem mirabiliter: nunc, quacumque nos commouimus, ad Cæsaris non modò acta, verùm etiam cogitata reuocamur. De Mōtano, quoniam Flamma venit, videbis: puto rem meliore loco esse debere. Vale.

CICERO DOLABELLAE COS. SVO, S. 19

ETsi cōtentus erā, mi Dolabella, tua gloria, satisque ex ea magnam lætitiā, voluptatémque capiebam: tamen non possum nō confiteri, cumulari me maximo gaudio, quòd vulgò hominū opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conueni (cōuenio autem *b* quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi viri, qui *c* valetudinis causa, *d* in hæc loca veniant: præterea ex municipiis frequentes necessarij mei) quin omnes, cùm te summis laudibus ad cælum extulerunt, mihi continuò maximas gratias agunt. Negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis, & consiliis obtemperans, præstātissimum te ciuē, & singularem cos. præbeas: quibus ego, quāquam verissimè *e* possim respondere, *f* te, quæ facias, tuo iudicio, & tua sponte facere, nec cuiusquam egere consilio: tamen neque planè assentior, ne imminuā tuam laudē, si omnis à meis cōsilijs profecta videatur: neque valde nego. Sum enim auidior, etiam quàm satis est, gloriæ. Et tamen non alienū est dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni, *g* regum regi, fuit honestū habere aliquem in cōsiliis capiendis Nestorem: mihi verò gloriosum te, iuuenem cos. florere laudibus, quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cùm ad eum ægrotum, Neapolim venissem, quāquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen

b v. c. cotidie.
c v. c. valitudinis.
d v. c. in his locis conueniūt.
e v. c. & L. possum resp.
f te, abest à q. v. c.
g sic v. c. al. regi regum, vide Homerum Iliad. α

men, antequam me planè salutauit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cùm tãtùm vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium valerem, tam salui esse possemus. Dolabellæ verò tuo & gratulor & gratias ago: quem quidẽ post te consulem, solum possum verè consulem dicere. Dein multa de facto, ac de re gesta, tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum vmquam, nihil reip. salutarius: atque hæc vna vox omnium est. A te autem peto, vt me hanc, quasi falsam hereditatem alienæ gloriæ, sinas cernere, méque aliqua ex parte in societatem tuarum laudem venire patiare. quãquam mi Dolabella (hæc enim iocatus sum) libentiùs *h* omneis meas, si modò sunt aliquæ meæ, laudes *i* ad te * transfuderim. quàm aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cùm te semper tantum * dilexerim, quantum tu intelligere potuisti, tum iis tuis factis sic incensus sum, vt nihil vnquam in amore fuerit ardentius. Nihil est enim (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amaui, vt scis, M. Brutum, propter eius summũ ingenium, suauissimos mores, singularem probitatem, atque cõstantiam: tamen Idib. Martiis tãtum accessit ad amorem, vt mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi iampridem cumulatũ etiam videbatur. Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum accessit, vt mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. Quare quid est, quod ego te horter, vt dignitati, & gloriæ seruias? Proponam tibi claros viros, quod facere solent qui hortantur? Neminem habeo clariorem quàm te ipsum. te imitere oportet, tecum ipse certes. *i* nec licet quidem tibi iam, tantis rebus gestis, non tui similem esse. Quod cùm ita sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis vtendum est. Contigit enim tibi, quod haud scio an nemini, vt summa seueritas animaduersionis, non modò non inuidiosa, sed

h v. c. omnis.
* al. transtulerim, al. transferam.
* al. dilexi.
i v. c. & L. ne licet q.

etiam popularis esset, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuæ: sed contigit magnitudine cùm animi, tum etiam ingenij, atque consilij. Legi enim contionem tuam. nihil illa sapientius. ita pedetentim tum accessus à te ad causam facti, tum recessus, vt res ipsa maturitatem tibi animaduertendi omnium *k* concessu daret. Liberasti igitur & vrbem periculo, & ciuitatem metu. Neque solùm ad tempus maximam vtilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum. Quo facto intelligere debes, in te positam esse rempub. tibíque non modò tuendos, sed etiam ornandos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coràm plura propediem, vt spero. Tu quoniam remp. nósque conseruas, fac vt diligentissimè te ipsum, mi Dolabella, custodias. Vale.

k al. consensu d.

CICERO ATTICO. S. 20

SAEPIVS me iam agitas, quòd remp gestem Dolabellæ nimis in cœlum videat efferre. Ego autem quamquam sanè probo factum, tamen vt *l* tantopere laudarem, adductus sum tuis, & vnis, & alteris literis. sed totum se à te abalienauit Dolabella, ea de causa qua me quoque sibi inimicissimum reddidit. *m* O hominem pudentem! Kalendis Ian. debuit, adhuc non soluit: præsertim cùm se maximo ære alieno Paberij manu liberarit. & opem ab eo petierit. Licet enim iocari, ne me valde conturbatum putes. Atque ego ad eum VIII. Idus literas dederam bene manè: eodem autem die tuas literas vesperi acceperam in Pompeiano, sanè celeriter, tertio abs te die. Sed, vt ad te eo ipso die scripseram, satis aculeatas ad Dolabellam literas dedi: quæ si nihil profecerint, puto fore, vt me præsentem non sustineat. Albianum te confecisse arbitror. De *n* Petulciano nomine, *** quòd mihi *** suppeditatus es gratissimum est, & simile tuorum omnium. Sed ego

l v. c. tãto opere.

m v. c. & L. O hominem impudentem!

n v. c. Patulciano.

* al. suspeditatus est. al. quòd mi h. abs te expeditũ est. al. quod mihi suppeditatum est.

Ero

Erotem ad ista expedienda factum mihi videbar reliquisse, cuius non sine magna culpa, vacillarunt, sed cum ipso videro. De Montano, vt sæpe ad te scripsi, erit tibi tota res curæ. Seruius proficiscens quòd desperanter tecum locutus est, minimè miror: neque ei quidquam in desperatione concedo. Brutus noster, singularis vir, si in senatum non est Kal. Iuniis venturus, quid facturus sit in foro, nescio. Sed hoc ipse melius. Ego ex his, quæ parari video, non multum Idib. Martiis profectum iudico. Itaq; de Græcia quotidie magis & magis cogito, nec enim Bruto meo, *o* exsilium, vt scribis ipse, meditanti, video quid prodesse possim. Leonidæ me literæ non satis delectarunt. De Herode tibi assentior. *p* Saufeium legisse vellem. ego ex Pompeiano vi. Idus Maij cogitabam.

o al. exsulium.

p v. c. Saufeij leg.

CICERO ATTICO, S. 21

NONIS Maiis cùm essem in Pōpeiano, accepi binas à te literas: alteras sexto die, alteras quarto. ad superiores igitur priùs. Quā mihi iucūdum opportunè tibi *q* Barnacū literas reddidisse. Tu verò Cū Cassio, vt cetera. quàm commodè *r* autē, quòd idipsum, quod me mones, quatriduo antè ad eū scripserā, exēplúmque mearum literarum ad te miserā. Sed cùm *s* Dolabellæ *s* auaritia (sic enim tu ad me scripseras) magna desperatione affectus essē, ecce tibi & Bruti, & tuæ literæ. ille exsiliū meditari. Nos autem aliū portū propiorē huic ætati videbamus, in quem mallem equidem peruehi, florente Bruto nostro, constitutáque rep. Sed nunc quidem, vt scribis, non vtrumuis. *t* assentires enim mihi, nostrā ætatem præsertim à castris ciuilibus *u* abhorrere. M. Antonius ad me tantum de Clodio rescripsit, meā lenitatem, & clementiā, & sibi esse gratam, & mihi voluptati magnæ fore. Sed Pāsa furere videtur de Clodio, itémq; de Deiotaro, & loquitur seuerè, si velis credere. Illud tamen

q v. c. Barneum al. Barnachū.

r v. c. & L. ex Dolab.

s v. c. aritia, Bos. ἀϕτία.

t L. assentiris enim mihi, nostram ætatem à castris, præsertim ciuilibus abhorrere. M. & i. a Bos.

v fort. abhorrere debere. M. Ant.

men non belle, vt mihi quidem videtur quòd factum Dolabellæ vehementer improbat. De coronatis, cùm sororis tuę filius à patre accusatus esset, rescripsit, se coronam habuisse honoris Cæsaris causa: posuisse luctus gratia. Postremò se libenter vituperationem subire, quòd amaret etiam mortuum Cæsarem. Ad Dolabellã, quemadmodũ tibi dicis placere, scripsi diligẽter. x Ego etiam ad Siccam, tibi hoc oneris non impono: nolo te illum iratum habere. Seruij orationem cognosco: in qua plus timoris video, quàm consilij. Sed quoniam perterriti omnes sumus, assentior Seruio. Publilius tecum tricatus est. huc enim Cærellia missa ab istis est y legata ad me, cui facilè persuasi, mihi id, quod rogaret, ne licere quidem non modò non lubere. Antonium si videro, accuratè agam de Buthroto. Venio ad recentiores literas, quanquam de Seruio * iam rescripsi, me facere magnã πρᾶξιν Dolabellæ. mihi mehercule ita videtur, non potuisse maior, tali re, talique tempore. sed tamen quidquid ei tribuo, tribuo ex tuis literis. Tibi verò assentior maiorem πρᾶξιν, eius fore, si mihi, quod debuit, dissoluerit. Brutus velim sit Asturæ. Quòd autem laudas me, quòd nihil antè de profectione constituam, quàm, ista quò euasura sint, videro: muto sententiam, neque quicquam tamen ante, quàm te videro. Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo: cui quidem ego totam villam, cællámque tradidi: eámque cogitabam v. Id. videre. Tu Atticæ salutem dices, nos Piliam diligenter tuebimur.

x for. Ergo etiam.

y L. allegata.

* al. rescripsi meum facere πρᾶξιν Dolabellæ. mihi mehercule ita Lips. 4. Antiq. 19.

* al. siquid quod debuit, dissoluerit. al. si mihi quod debui dissoluerit.

CICERO ATTICO, S. 22

EPOMPEIANO naui aduectus sum in Luculli nostri hospitium vi. Idus, hora ferè tertia. egressus autẽ è naui, accepi tuas literas, quas tuus tabellarius in Cumanum attulisse dicebatur., Nonis Maiis datas: à Lucullo postridie eadẽ ferè hora,

qua

qua veni, VII. Id. Lanuuio datas. Audi igitur ad omneis. Primũ, quæ de re mea gesta, & in solutione, & in Albiano negotio, grata. z De tuo autem Buthroto, cùm in Pōpeiano essem, Missenũ venit Antonius. inde antè discessit, quã illũ venisse audissem: a à quo in Sāniũ (vide quid speres) Romæ igitur de Buthroto, L. Antonij horribilis contio, Dolabellæ, præclara, Iam vel sibi habeat nummos, modò numeret Idibus. b Tertullæ nollem abortũ. tã enim Cassij sunt iam quàm Bruti, ferēdi. D. regina velim: atque etiam c de Cæsare illo Persolui primæ epistolæ, venio ad secundam. De Quinctis, Buthroto, cùm venero, vt scribis. Quòd Ciceroni suppeditas, gratũ. Quòd errare me putas, qui rempublicam putem d pendere è Bruto: sic se res habet, aut nulla erit, aut ab illis vel seruabitur. Quòd me hortaris, vt scriptã contionem mittã: accipe à me, mi Attice, καθολικὸν θεώρημα earũ rerum, in quibus satis exercitati sumus. Nemo vmquam, neque poëta, neque orator fuit, qui quemquam meliorem, quàm se arbitraretur. Hoc etiam malis e contigit. Quid tu Bruto putas & ingenioso, & erudito? de quo etiam experti sumus nuper in edicto. scripseram rogatu tuo. meum mihi placebat, illi suum. Quin etiam cùm ipsius precibus pænè adductus, scripsissem ad eum de optimo genere dicendi: non modò mihi, sed etiam tibi scripsit, sibi illud, quod mihi placeret, non probari. Quare sine, quæso, sibi quemque scribere. Suam cuique sponsam, mihi meã. suum cuique amorem, mihi meum. non scitè. hoc enim Atilius, poëta durissimus. Atque vtinam liceat isti contionari: cui si esse in vrbe tutò licebit, vicimus. Ducem enim noui belli ciuilis, aut nemo sequetur, aut ij sequentur, qui facilè vincantur. Venio ad tertiam. Gratas fuisse meas literas Bruto & Cassio gaudeo. f Itaque iis rescripsi. Quòd Hirtium per me meliorem fieri volũt: do equidē operam: & ille optimè loquitur: sed viuit, habitátque cum Balbo: qui

z L. De tuo autem Buthroto.

a al. è quo

b for. Tertiæ.

c fort. de Cæsarione ille.

d v. c. pendere in Bruto: non plac.

e v. c. & L. contingit.

f v. c. Itaque his rescripsi.

qui item bene loquitur. quid credas, videris. Dolabellam valde placere tibi video: mihi quidem egregiè. Cùm Pansa vix in Pompeiano. is planè mihi probabat se bene sentire, & cupere pacem. Causam armorum quæri planè video. edictum Bruti & Cassij probo:, 1 g Quæris, vt suscipiā cogitationem, quidnam istis agendum putem, CONSILIA TEMPORVM SVNT, quæ in horas commutari vides. Dolabellæ & prima illa actio, & hæc contra Antonium concio, mihi profecisse permultùm videtur. prorsus ibat res. nunc autem videmur habituri ducem: quòd vnum municipia, bonique desiderant. Epicuri mentionem *h* facis, & audes dicere, *i* μὴ πολιτεύεσθαι. Non te Bruti nostri vulticulus ab ista oratione deterret? Q.F. *k* vt scribis, est dextella. per eū igitur, quod volemus, facilè auferemus. Exspecto, si, vt putas, L. Antonius produduxit Octauium, qualis concio fuerit. *l* Hæc scripsi. statim enim Cassij tabellarius, eram continuò Piliam salutaturus: deinde ad epulas Vestorij nauicula. Atticæ plurimam salutem.

g for. Quòd hortaris, vt al. Quòd rogas, vt.

h al. facis?

i al. μὴ πολιτεύεσθαι;

k v. c. & L. Antonij est dextella.

l fort. Hæc properans scripsi.

CICERO ATTICO, S. 23

CVM paulò antè dedissem ad te Cassij tabellario literas, v. Idus venit noster tabellarius, 1 & quidem (portenti simile) sine tuis literis: sed citò conieci, Lanuuij te fuisse. Eros autem festinauit, vt ad me literæ Dolabellæ perferrentur, nō de re mea (nondum enim meas acceperat) sed rescripsit ad eas, quarum exemplum tibi miseram, sanè luculentè. Ad me autem, cùm Cassij tabellarium dimisissem, statim Balbus. *m* O dij boni, quàm facilè perspiceres timere otium! & nosti virum: quàm tectus: sed tamen Antonij consilia narrabat, illum circumire veteranos, vt acta Cæsaris sancirent, idque se facturos esse iurarent, *n* vt rata omnes haberent, eáq; duumuiri omnibus mensibus inspicerent. Questus est etiam de sua inuidia: eáque

m v. c. O dei boni.

n v. c. & vt tam omnes h. L. & vt rata omni al. & vt arma omn.

eáque omnis eius oratio fuit, vt amare videretur Antonium. Quid quæris? nihil sinceri. mihi autem non est dubium, quin res spectet ad castra. *acta enim illa res est animo virili, consilio puerili.* Quis enim hoc non vidit regni heredem relictum? Quid autem absurdius, * *hoc metuere, alterum in metu non ponere* ? Quinetiam hoc ipso tempore multa ὑποσόλοικα. Pontij Neapolitanum à matre tyrannoctoni possideri. Legendus mihi sæpius est Cato Maior ad te missus, *Amariorem enim me senectus facit.* stomachor omnia. sed mihi quidem βεβίωται. viderint iuuenes. Tu mea curabis, vt curas. Hæc scripsi, seu dictaui, apposita secunda mensa apud Vestorium. Postridie apud Hirtium cogitabam: & quidem πεντέλοιπον. sic hominem traducere o ad optimateis paro. λῆρος πολύς. nemo est istorum, qui otium non timeat, 2 quare talaria p induamus. quiduis enim potiùs, quàm castra. Atticæ sal. plur. velim dicas. Exspecto Octauij contionem, &, siquid aliud maximè autem ecquid Dolabella tinniat: an in meo nomine tabulas nouas fecerit. Vale.

* Senarius cuiusdam veteris poëtæ.

o v. c. ad optimatis p. p v. c. videamus. & ita I.

CICERO ATTICO, S. 24

CERTIOR à Pilia factus, mitti ad te Idibus tabellarios, statim hoc nescio quid exaraui. Primùm igitur scire te volui, me hinc Arpinum XVI. Kalend. Iun. Eò igitur mittes, siquid erit posthac: quamquam ipse iam, iámque adero. Cupio enim antè quàm Romam venio, odorari diligentiùs, quid futurum sit. quanquam vereor, ne nihil coniectura aberrem. Minimè enim obscurum est, quid isti moliantur. Meus verò discipulus, qui hodie apud me cenat, valde amat illum, quem Brutus noster sauciauit: & si quæris (perspexi enim planè) timent otium, ὑπόθεσιν autem hanc habent, eámque præ se ferunt: VIRVM CLARISSIMVM interfectum: totam rempubl. illius interitu perturbatam: irrita fore, quæ ille egisset, simulac * desistemus timere: clementiam illi malo fuisse:

* al. desisteremus.

q v. c. esset, r al. si Sixtus cum exerc.

qua si vsus non q fuisset, nihil ei tale accidere potuisse. Mihi autem venit in mentem, r si Pompeius cum exercitu firmo veniat, quod est εὔλογον, certè fore bellum. Hæc me species, cogitatioque perturbat. neque enim iam, quod tibi tum licuit, nobis nunc licebit. nam aperte lætati sumus. Deinde habent in ore, nos ingratos. nullo modo licebit quod tum, & tibi licuit, & multis. φαινοπροσωπητέον ergo, & ἰτέ ν in castra? Millies mori melius, huic præsertim ætati. Itaque me Idus Martiæ non tam consolantur, quàm antea. magnum enim mendum continent. etsi illi iuuenes ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς, τὸν δ' ἀπωθεῖνται ψόγον. Sed si tu melius quippiam speras, quòd & plura audis, & interes consiliis, scribas ad me velim: simúlque cogites, quid agendum nobis sit super legatione * votiua. equidem in his locis moneor à multis, ne in senatu Kalendis. Dicuntur enim occultè milites ad eam diem comparati, & quidem in istos, qui mihi videntur, vbiuis tutiùs, quàm in senatu fore. Vale.

* id est, libera legatione.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIUM ATTICUM,

Liber decimusquintus.

CICERO ATTICO, S. I

a v. c. mercule.

FACTVM malè de Alexione. Incredibile est, quanta me molestia affecerit, nec a mehercule ex ea parte maximè, quod pleriq; mecū. Ad quem igitur medicum te conferes? Quid mihi iam medico? aut si opus est, tanta inopia est? Amorem erga me, humanitatem, suauitémque desidero. Etiam illud: quid est, quod non perti

pertimescendũ sit, cùm hominẽ temperantem, sũmum medicum, tantus improuiso morbus oppresserit? Sed ad hæc omnia vna consolatio est, *quòd ea cõditione nati sumus, vt nihil quod homini accidere possit, recusare debeamus.* De Antonio iam anteatibi scripsi, nõ esse eum à me conuentum. venit.n. Misenum, cùm ego essem in Pompeiano. inde antè profectus est, quàm ego eum venisse cognoui. Sed casu cùm legerem tuas literas, Hirtius erat apud me in Puteolano ei legi, & egi primùm, quod attinet. Nihil mihi concedebat. 1 Deinde *b* ad summũ, arbitrum me statuebat non modò huius rei, sed totius consulatus sui. Cum Antonio autem sic agemus, vt perspiciat, si in eo negotio nobis satisfecerit, totum me futurum suum. Dolabellam spero 2 domi esse. Redeamus ad nostros; de quibus tu bonam spem te significas habere, propter edictorum humanitatem. Ego autem perspexi, cũ à me XVII. Kalendas de Puteolano Neapolim Pãsæ conueniendi causa proficisceretur Hirtius, omnem eius sensum. Seduxi enim, & ad pacem sum cohortatus, non poterat scilicet negare se velle pacem: sed nõ minùs se nostrorũ arma timere, quàm Antonij: & tamẽ vtrosq; nõ sine causa præsidium habere: se autem vtraq; arma metuere. Quid quæris? ἀδὲν ὑγιές. De Q.F. tibi assentior *c* patri quidem gratissimæ, *d* & bellæ tuæ fuerunt. Cærelliæ verò facilè satisfeci: nec valde laborare mihi visa est: &, si illa, ego certè non laborarẽ. Istã verò, quã tibi molesta scribis esse, auditã à te esse omnino demiror. Nã ꝙ eã collandaui apud amicos, audientibus tribus filiis eius, 1 & filia tua, *e* τὸ τί ἐστὶ λόγον. Quid est hoc? quid est autẽ, cur ego personatus ambulẽ? Parũne fœda persona est ipsius senectutis? Quòd Brutus rogat, vt ante Kal. ad me quoq; scripsit, & fortasse faciam: sed planè, quid velit, nescio. Quid enim illi afferre consilij possum, cum ipse egeam cõsilio? & cùm ille suæ immortalitati melius, quã nostro otio consuluerit? De regina rumor

b L. ad summam.

c al. patri quidẽ certè gr.

d v. c. & belli t. for. & bellis. t.

e L. τί τὸ αὐτὸ. Bos. filia ἐν παντὶ τὸ αὐτό.

extinguetur. De Flamma obsecro te, si quid potes. *f* Heri dederam ad te literas exiens è Puteolano, *g* diuertámque in Cumanum. Ibi * penè valentē videram Piliam. 4 *h* quin etiam paulò clàm iis eam vidi. veneram n. in funus: cui funeri ego quoq; operam dedi. Cn. Lucullus, familiaris noster, matrem efferebat. Mansi igitur eo die in Sinuessano. atque inde manè postridie Arpinum proficiscēs, hanc epistolam exaraui. Erat autem nihil noui, quod aut scriberem, aut ex te quærerē: nisi fortē hoc *i* ad rem putas pertinere. *k* Brutus noster misit ad me orationem suam, habitam in concione Capitolina: petiuitque à me, vt eam * ne ambitiosè corrigerem antè quàm ederet. Est autē oratio scripta elegantissimè, sententiis, verbis, vt nihil possit vltra. ego tamen, si illā causā habuissem, scripsissem ardentiùs ὑπόθεσιν. vides, quæ sit persona dicentis. itaq; eam corrigere non potui. Quo enim in genere Brutus noster esse vult, & quod iudiciū habet de optimo genere dicendi, *l* ita cōsecutus est in ea oratione, vt elegantius nihil esse possit. sed ego solus, alius sum, siue hoc rectè, siue nō rectè, tu tamē velim orationē legas, nisi fortè iam legisti: certiorémq; me facias, quid iudices ipse. quamquàm vereor, ne cognomine tuo lapsus ὑπεραττικὸς sis in iudicādo. sed si recordabere Δημοσθένους fulmina, tum intelliges posse *m* & ἀττικώτατα grauissimè dici. sed hæc coràm. Nunc nec sine epistola, nec cum inani epistola volui ad te Metrodorum venire. Vale.

f v.c. Here
g v.c.L. deuerterámq;
* al. planè.
h L. quinetiam planè Cumis eam vidi al. quin etiam clarius Cumis &c. al. nisi ꝙ clariùs Cumis eam vidi Bos. quinetiam Baulos Cumis eam vidi vet. paulò Cumis.
i al. ad te.
k v.c. Brutus non misit &c. non plac.
* al. nec
l L. id ita consecutus est in ea or.
m fort. & ἀττικώτατα & grauissimè dici.

CICERO ATTICO, S. 28

n DECIMOQVINTO Kalendas è Sinuessano proficiscē, cùm dedissem ad te literas, *o* diuertissémq; à Cumis *p* in Vestiano, accepi à tabellario tuas literas, in quibus nimis multa de Buthroto, non enim tibi ea res maiori curæ aut est, aut erit, quàm mihi. Sic enim decet, te mea curare, tua me. quãobrē id quidē sic susceptū est mihi, vt nihil

n v.c. xv. Kal.
o L. deuertissémque.
p v.c. in Vescino, alias Vesciano.

habiturus antiquius. *q* L. Antonium contionatũ esse cognoui tuis literis, & aliis sordidè: sed id quale fuerit, nescio nihil enim scripsisti. De Menedemo, probè. Quinctus certè ea dictitat, quæ scribis. Consilium meum à te probari, quòd ea nõ scribam, quæ tu à me postularis, facilè patior: multóque magis id probabis, si orationem eam, de qua hodie ad te scripsi, legeris. Quæ de legionibus scribis, ea vera sunt: sed non satis hoc mihi videris tibi persuasisse, *r* quid de Buthrotiis nostris per senatum speres confici posse: *s* quod puto (tantum.n. video) *s* non videmur esse victuri. Sed si etiã nos hoc fallet, de Buthrotote nõ fallet. De Octauij cõtione idem sentio, quod tu: ludorúmque eius apparatus, & Matius, ac Postumus mihi procuratores non placent, Saserna collega dignus. sed isti omnes quemadmodum sentis, nõ minùs otium timent, quàm nos arma. Balbum leuari inuidia per nos velim: sed ne ipse quidem id fieri posse confidit: itaque alia cogitat. Quod prima disputatio Tusculana te confirmat, sanè gaudeo. Neque enim vllum est perfugium aut meliùs, aut paratiùs. Flamma quòd benè loquitur, nõ molestè fero. Tyndaritanorum causa, *t* de qua laboras, quæ sit ignoro, hos tamen πρεπτέλοιπον mouere ista videntur, in primis erogatio pecuniæ. De Alexione doleo: sed quoniam inciderat in tã grauem morbum, benè actum cum illo arbitror, quos tamen secundos heredes, scire vellem, & diem testamenti.

q v.c. Lucius Antonius cont. nõ pl.

r v.c. qui de Butr.

s for. nos videmur &c. al. non vt videamur esse victuri al. non videmur esse victori.

t v.c. de qua causa laborat al. de qua Pansa laborat, al. de qua καυσω labora:

CICERO ATTICO, S. 3

VNDECIMO kal. *v* accepi duas epistolas tuas, quibus duabus meis respondisti. vna erat XV. Kal. altera XII. data. Ad superiorem igitur priùs accurres in Tusculanum, vt scribis, quò me VI. Kal. venturum arbitrabar. Quod scribis parendum victoribus: non mihi quidem, cui sunt multa potiora. Nam illa, quæ recordaris Lentulo, & Marcello

v v.c. accepi nati duas ep. for. accepi in Arpinati Bof. accepi in Atinati ex vet. accepi nati.

coss. x acta in æde Apollinis, nec causa eadẽ est, nec simile tempus præserim cùm Marcellum scribas, aliósque discedere. Erit igitur nobis coràm odorandum & constituendum, y tutóne Romæ esse possimus. Noui conuentus habitatores sanè mouent. in magnis enim versamur angustiis. z Sed sint ista parui. quin & maiora contemnimus Caluæ testamentum cognoui, hominis turpis ac sordidi. Tabula Demonici quòd tibi curæ est, gratũ. * De Mario scripsi iampridem ad Dolabellam accuratissimè, modò literæ redditæ sint. Eius causa, & cupio, & debeo. Venio ad propiorem. Cognoui de Alexione, quæ desiderabam. Hirtius est tuus. Antonio quã est, volo peius esse. a de Q.F. quod scribis ac de Q. patre, coràm agemus. Brutũ omni re, qua possum, cupio iuuare: cuius de oratiuncula idem te quod me, sentire video. sed parum intelligo, b quid me velis scribere, quasi à Bruto habita oratione, cùm ille ediderit. qui tandé conuenit? an sicut in tyrannum iure optimo cæsum? multa dicentur, multa scribentur à nobis: sed alio modo, & tempore. De sella Cæsaris, bene tribuni. Præclaros etiã XIIII. ordines c Brutum apud me fuisse gaudeo, modò & libenter fuerit, & sat diu.

x q.v.c. acta me in æde Ap.
y v.c. tutíne R.
z al. Sed sũt ista p.
* al. de malo al. Maio. Bos. gratum est. De malo a L. de Q.R. filio, vt scribis, ἄλλας.
a de Q. fr. coràm ag. vet. vt scribis. Δ. M. Cato de patre corã agemus. V r. vt scribis a lias amicè de patre corã agemus. Bos. vt scribis, ἰλιὰς de patre corã agemus. ἰλιάδα dixit concisè pro malorum iliad.
b for. quid me velis scribere. An quasi à Bt. hab. or. c. ille ediderit?
d L. x Kal. H VIII. ferè
a Q. Fusio v.
e L. prius de Lenio, rem laudo. si etiam Carfulenus,

CICERO ATTICO, S. 4

d XVIII. Kal. ferè à Q. Fusio venit tabellarius: nescio quid habeo literularum, vt me sibi restituerem, sanè insulsè, vt soleo: nisi fortè quæ nõ antea omnia videtur insulsè fieri scripsi ita, vt te probaturum existimem. Mihi duas à te epistolas reddidit: vnam XI. alteram X. Kal. I. Ad recentiorem e priùs, & leuiorem. Laudo, si verò etiam f Calfulenus, ἀνὰ ποταμῶν. Antonij consilia narras turbulenta: atque vtinam potius per populum agat, quã per senatũ: quod quidé ita credo. sed mihi totum eius

verò etiã Calf. Bos. priùs & legio? rẽ laudo. si verò Carful. &c. ex vet. & legio rem, vel & leuiorem. f al. al. Carfulenus, al. Carfuleius.

eius consilium ad bellum spectare videtur, siquidem D.Bruto prouincia eripitur. quomodo, ego de illius neruis existimo, non videtur fieri posse sine bello. sed non cupio, quoniam * cauetur Buthrotiis. 2 g Rides: ast condoleo non mea potius assiduitate, diligentia, gratia perfici. Quod scribis, te nescire, quid nostris faciendũ sit: iampridẽ me illa ἀπορία solicitat. itaq; stulta iam Iduum Martiarum est consolatio. animis enim vsi sumus virilibus, consiliis (mihi crede) puerilibus. excisa .n. est arbor, non euulsa. itaque quàm fruticetur, vides. Redeamus igitur, quoniam sæpe vsurpas, ad Tusculanas disputationes. 3 h Sauseium pete, celemus. ego numquam indicabo. Quòd te à Bruto scribis, vt certior fieret, quo die in Tusculanum essem i futurus: vt ad te antè scripsi, VI. kalend. & quidem ibi te quamprimùm peruidere velim. Puto enim nobis Lanuuium eundum: & quidem non sine multo sermone. sed μελήσει. Redeo ad superiorem: ex qua prætereo illa prima de Buthrotiis: quæ mihi sunt inclusa medullis, sit modò (vt scribis) locus agendi. De oratione Bruti prorsus k contendis, mecúmque iterum tam multis verbis agis. Egóne? vt eam causam, quam is scripsit, ego scribam non rogatus ab eo? nulla παρεγχείρησις fieri potest contumeliosior. At, inquis, ἱεραχλείδιον aliquod. Non recuso id quidem: sed & componendum argumentum est, & scribendi exspectandum tempus maturius. licet enim de me, vt libet, existimes: velim quidem quam optimè. si hæc ita l manent, vt videntur (feres quod dicam) me Idus Martiæ non delectant. * Ille enim numquam reuertisset: nos timor confirmare eius acta non coegisset: aut 4 (vt in * Sauseianam, reliquásque Tusculanas disputationes, ad quas tu etiã Vestorium hortaris) ita gratiosi eramus apud illum, m quem dij mortuũ perdant, vt nostræ ætatis, quoniam interfecto domino liberi non sumus,

* Bos. caetur.
g L. rides. At ego doleo, n on m.
h L. Sauseiũ de re cel. Lip. 4. Antiq. 19. Sauseium per te celemus.
i sic v.c. ab. venturus.
k V. c. contẽdis, cùm iterum tã multis &c. forr. contendis cùm mecũ iterum &c.
l L. & v. c. manant.
* enim si vixisset, numquam nos timore confirmare eius acta coegisset.
* al. Sauseliã reliquásque disputationes, Bos. Sauseij eam reliquamque Tusculana disputationes.
m v.c. quem di mortui perduint.

non fuerit dominus ille fugiendus. Rubeo (mihi crede) sed iam scripseram: delere nolui. De Menedemo, vellem verum fuisset. De regina velim verum sit, cetera coràm, & maximè quid nostris faciendum sit: quid etiam nobis, si Antonius militibus obsessurus est senatum. Hanc epistolam si illius tabellario dedissem, veritus sum ne solueret. itaque misi dedita opera. erat enim rescribendum tuis. Quàm vellem Bruto studium tuum nauare potuisses! Ego igitur ad eum literas. Ad Dolabellam Tironem misi cum mandatis, & literis. Eum ad te vocabis, & si quid habebis, quod placeat, scribes. Ecce autem *n* de transuerso L. Cæsar, vt veniam ad se rogat,* in nemus: aut scribam, quò se venire velim: Bruto enim placere, se à me côueniri. O rem odiosam, & inexplicabilem! puto me ergo iturum, & inde Romam, nisi quid mutaro. Summatim adhuc ad te. nihildum enim à Balbo. Tuas igitur exspecto, nec actorum solùm, sed etiam futurorum.

n v. c. de trauerso
* Bos. in Nemus: Nemo autem locus erat sacer Dianæ in agro Aricino vnde Cæsaris ager Nemorensis.
o L. vehementer errat, petit, vt
* Bos. γραφεὺς ἀνθεραχεύς.
p v. c. percita scribit &c. non placet. Vrs. persequere scribit.
* Bos. Hirtius, qui quidem se acturum.
q v. c. & L. & ille quidê
r L. tantùm que abest, vt Antonij suspicionem fugere curem &c.

CICERO ATTICO, S. 5

A Brvto tabellarius rediit. attulit & ab eo, & Cassio, côsiliû meû magnopere exquirunt. Brutus quidem, vtrum de duobus. O rê miseram! planè non habeo quid scribam. Itaque silentio puto me vsurum, nisi quid aliud tibi videtur. sin tibi quid venit in mentem: scribe quæso. Cassius verò *o* vehementer orat, ac petit, vt Hirtium quàm optimum faciam. sanum putas? * ὁ θησαυρὸς, ἄνθρακες. Epistolam tibi misi. Vt tu de prouincia Bruti, & Cassij, *p* per s. c. ita scribit & Balbus, & * Hirtius quidem, se acturum: etenim iam in Tusculano est: mihique, vt absim, vehementer auctor est: *q* ille quidem periculi causa, quod sibi etiam fuisse dicit: ego autem etiam, vt nullum periculum sit *r* tantum abest, vt Antonij suspicionem fugere non curem, ne videar eius secundis rebus nô delectari, vt mihi causa sit, cur Romam venire nolim, ne illum videam. Varro autem noster ad me

episto

epistolã misit, sibi à nescio quo missam (nomen.n. delerat) in qua scriptum erat, veteranos eos, qui reiiciantur (nam partẽ esse dimissam) improbissimè, loqui, vt magno periculo Romæ sint futuri, qui ab eorum partibus dissentire videantur. Quis porrò noster itus, reditus, vultus, incessus inter istos? Quòd si, vt scribit L. Antonius, in D. Brutum, reliqui in nostros: ego quid faciam? aut quo me * pacto geram? Mihi verò deliberatum est, vt nũc quidem est, abesse ex ea vrbe, in qua non modò florui cum summa, verùm etiam seruiui cum aliqua dignitate. Nec iam statui ex Italia exire (de quo tecum deliberabo) quàm istuc non venire. Cùm ad me Brutus noster scripsisset, & Cassius, vt Hirtium, quem adhuc bonum fuisse sciebant, neq; eum confidebant fore, mea auctoritate meliorem facerem (Antonio est .n. fortasse iratior, causæ verò amicissimus) tamen ad eum scripsi, eiq; dignitatem Bruti & Cassij commendaui. Ille quid mihi rescripsisset, scire te volui: si fortè idem tu, quod ego, existimares istos etiam nunc vereri, ne fortè ipsi nostri plus animi habeant, quàm habent.

* fato.

HIRTIVS CICERONI SVO, S. 6

RVRE iam redierim, quæris. an ego, cùm omnes caleant, ignauiter aliquid faciam? s Etiam ex vrbe sum profectus. vtilius enim statui abesse. Has tibi literas exiens in Tusculanum scripsi. Noli autem me tam strenuum putare, vt ad Nonas recurram. nihil enim iam video opus esse nostra cura, quoniam præsidia sunt in tot annos prouisa. Brutus, & Cassius vtinam quàm facilè à te de me impetrare possunt, ita per te exorentur, ne quid r callidius ineant consilium cedenteis enim hæc ais scripsisse, quò? aut quare? retine, obsecro te, Cicero, illos. Noli sinere hæc omnia perire, quæ funditus medius fidius rapinis incẽdiis, cædibus peruertuntur. Tantùm si quid timent, caueant. nihil præterea

s sic v.c. al. etiam ego ex vrbe s.

r L. cal'diùs v.c. ca'dius.

terea moliā:ur. Nō medius fidius acerrimis cōsiliis plus quàm etiā inertissimis: dumodo diligentibus consequentur: *hæc enim, quæ fluunt, per se diuturna non sunt:* in contentione v præsenteis ad nocendum habent vireis. Quid speres de illis, in Tusculanū ad me scribe. *Pars epist.* 5.

v v.c. præsentis ad n.h. viris.

HABES Hirtij epistolam, cui rescripsi, nihil illos x callidius cogitare, idq; confirmaui hoc qualecūque esset, te scire volui. Obsignata iam epistola, Balbus ad me, Seruiliam rediisse confirmare non discessuros. Nunc exspecto à te literas.

x L. callidius

CICERO ATTICO, S. 7

GRATVM, quod mihi epistolas: quæ quidem me delectarunt. In primis Sex. nostri. dices, quia te laudat. puto mehercule id quoq; esse causæ: sed tamen etiam antè quàm ad eum locum veni, valde mihi placebat cùm sensus eius de rep. tū scribendi cura. Seruius verò pacificator, cum libriolo suo videtur y obiisse legationem & z omneis captiunculas pertimescere. Debuerat autem non ex iure a manus consertum: sed quæ sequuntur, tu quoque scribes.

y v.c. obisse leg.
z v.c. omnis
a sic L. al. manū conf. v.c. manum conf.

CICERO ATTICO, S. 8

POST tuum discessum binas à Balbo: nihil noui: itémq; ab Hirtio, qui se scribit vehementer offensum esse veteranis. Exspectat animus, quidnā agā de Kal. Mart. Misi igitur Tironem, & cum Tirone plures, quib. singulis 1 b vt quidquid accidisset, dares literas, atq; etiā scripsi ad Antonium de legatione, ne si ad Dolabellā solùm scripsissem, iracundus homo commoueretur. Quod autē aditus ad eū difficilior esse dicitur, scripsi ad Eutrapelū, vt is ei meas literas redderet, legatione mihi opus esse: honestior est votiua: sed licet vti vtraq;. De te, quæso, etiā atq; etiā vide. Velim possis corā. si minùs possis: literis idē cōsequemur. Græceius ad me scripsit, C. Cassium sibi scripsisse, homines comparari, qui armati in Tusculanū mitterentur.

b L. vt quid que accid. al. vt quinq;

Id

Id quidem mihi videbatur: sed cauendum tamē, vt *ille 2 QVAE PLVRES* VIDENT. sed aliquid crastinus dies ad cogitandum nobis * dabit.

* Bos. villá que pluri videndæ.
* al. debet.

CICERO ATTICO, S. 9

* IIII. Non. vesperi à Balbo redditæ mihi literæ fore Nonis senatum, vt Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum* emendum, & ad vrbem mittendum curarent. O rem miseram! primùm vllam ab istis? dein. si aliquam 1 hanc legatariam prouinciam? 2 atque haud scio, *d* an melius sit, * quàm ad Eurotam sedere. Sed hæc casus gubernabit. Ait autem, eodem tempore decretum iri, vt & iis, & reliquis prætoriis prouinciæ decernantur. Hoc certè melius, quàm illa Persice porticus. Nolo enim * Lacedæmonem longinquam Lauinium * existimaris. Rides, inquies, in talibus rebus? Quid faciam? plorando fessus sum.

* al. dare: Bos. de ea re
* Bos. II.
* Vrs. eundū c v.c. legatoriam al. relegatoriá Bos. locatoriam
d L. an melius sit ad Eurotam sedere.
* Bos. qua.
* Bos. Lacedemonem λοικεῖν κοχαλῶ Lauinium existimaui.

CICERO ATTICO, S. 10

DII immortales! quàm me conturbatum tenuit epistolæ tuæ prior pagina! quid autem iste in domo tua casus armorum? Sed hunc quidē nimbum citò *e* transiisse lætor. Tu, quid egeris tua cùm tristi, tum etiā difficili *f* ad conciliandum legatione, vehementer exspecto. Est .n. inexplicabilis: ita circumsedemur copiis omnibus. Me quidem Bruti literæ, quas ostendis a te lectas, ita perturbarunt, vt quamquam antè egebam cōsilio, tamen animi dolore sim tardior. Sed plura, cùm ista cognoro. Hoc autem tēpore, quod scriberem, nihil erat: eóq; minus, quod dubitabā, tuas ipsas literas essésne accepturus. Erat .n. incertum, visurúsne te esset tabellarius. Ego tuas literas vehemēter exspecto. O Bruti amanter scriptas! O iniquum tuū tempus, qui ad eum ire non possis! Ego autem quid scribā? vt beneficio istorum vtantur? quid turpius, vt moliantur aliquid? *g* nec audent, nec iam *h* possunt. Age quiescant auctoribus nobis

e v.c. transisse.
f L. ad consiliandum.
g q.v.c. ne audient. n.
h q.v.c. possum.

i v.c. incolomitatē pr.
k L. grauius
l v.c. imponere.
m v.c. negligere.
n al. Tertia.
o v.c. in contumeliam.
p for. Atque ita placere, vt omn.
q v.c & L. accusabant.
r v.c. assentiebant.

quis i incolumitatem præstat? Si verò aliquid de Decimo k gratius quæ nostris vita, etiam si nemo molestus sit? Ludos verò non facere quid fœdius? Frumētū l imponere quæ est alia Dionis legatio? aut quod munus in rep. sordidius? Prorsus quidē consilia tali in re ne iis quidem tuta sunt, qui dāt: sed possim id m negligere proficiens. frustra verò quid ingrediar? matris consilio cùm vtatur, vel etiam precibus, quid me interponam? Sed tamen cogitabo quo genere vtar literarum. nam silere, non possum. Statim igitur mittam vel Antium vel Circæos.

CICERO ATTICO, S. II

ANTIVM veni ante VI. kalend. Bruto iucundus noster aduentus: deinde multis audientibus, Seruilia, n Tertulla, Porcia, quærere quid placeret. Aderat etiam Fauonius. Ego, quod eram meditatus in via, suadere: vt vteretur Asiatica curatione frumenti: nihil esse iam reliqui, quod ageremus, nisi vt saluos esse: in eo etiam ipsi reipu. esse præsidium. Quam orationem cùm ingressus essem, Cassius interuenit. Ego eadem illa repetiui. Hoc loco fortibus sanè oculis, Cassius (Martem spirare diceres) se in Siciliam non iturum. 2 Egóne vt beneficium accepisse o in contumelia? quid ergo agis, inquam? At ille in Achaiam se iturum. Quid tu, inquam Brute? Romam inquit, si tibi videtur. Mihi verò minimè. Tutò enim nō eris. Quid si possem esse? placerétne? p Atque vt omnino neque nunc, neque ex prætura in prouinciā ires. Sed auctor non sum, vt te vrbi committas. Dicebam ea, quæ tibi profectò in mentem veniūt, cur non esset tutò futurus. Multo inde sermone quærebantur, atque id quidem Cassius maximè, amissas occasiones. Decimúmque grauiter q accusabat. Ea negabam oportere, præterita: r assentiebar tamen: quamquā ingressus essem dicere, quid oportuisset. Nec verò quidquam noui, sed ea, quæ quotidie omnes: 3 nec tamen illum locum attingere

gere, quemquam prætererea oportuiſſe tangi:ſed
ſenatum *s* vocari populum ardētem ſtudio vehe s fur. voca-
mentiùs *t* incitari, totam ſuſcipere remp. Excla- re,
mat tua familiaris. Hoc verò neminem vmquam t v.c.& L.
audiui. Ego repreſſi. ſed & Caſsius mihi videba- incitare.
tur iturus (etenim Seruilia pollicebatur ſe curatu-
ram, vt illa frumenti curatio de s. c. tolleretur) &
noſter citò deiectus eſt de illo inani ſermone vel-
le enim ſe dixerat. Conſtituit igitur, vt ludi, ab-
ſente ſe fierent ſuo nomine: proficiſci autem mi-
hi in Aſiam videbatur ab Antio velle. Ne multa,
nihil me in illo itinere præter conſcientiam dele-
ctauit. non enim fuit committendum, vt ille ex
Italia priùs, quàm à me conuentus eſſet, diſcé-
deret. h›c dempto munere amoris atque officij,
ſequebatur, vt mecū ipſe τὸ ἴδ' εἰρ' ἀδ' ἐς τοι τὶ διωάθ)
νυῶ, *v* θεοπρεπὲς, prorſus diſſol.ıtum offendi na- v L. θεοπρό-
uigium, vel potiùs diſsipatum. nihil conſilio, nihil πτε.
ratione, nihil ordine. Itaque etſi ne antea quidem
dubitaui, tamen nunc eo minus euolare hinc, id-
que quamprimùm, * VBI NEC PELOPIDARVM * Vide 7.
FACTA NEQVE FAMAM AVDIAM. Sed heus tu, Fā.ep.28.
ne forte ſis neſcius: Dolabella me ſibi legauit *x* ad x v.c.& L.
IIII. Nō. Apr. id mihi heri veſperi nuntiatum eſt. a.d.III. Nō.
Votiua ne tibi quidem placebat. etenim erat ab-
ſurdum, quæ, ſi deſtitiſſet reſp. vouiſſem, ea me e-
uerſa illa vota *y* diſſoluere: & habent, opinor, li- y for. diis
beræ legationes definitū tempus lege Iulia *z* nec ſoluere.
facilè addi ꝗ poteſt: * idq; adeò genus legationis, z L. poteſt
vt cùm velis introire, exire liceat. quod nunc mi- ad hoc ge-
hi additum eſt. Bella eſt autem huius iuris quin- nus leg.
quennij licentia. quamquam quid de quinquen- * al. ad id
nio cogitem? contrahi mihi negotium videtur. genus Boſ.
Sed βλάσφημα mittamus. ad id quod Deos genus legationis.

CICERO ATTICO, S. 12

BENE mehercule de Buthroto. at ego Tironē
ad Dolabellam cum literis, quia iuſſeras, mi-

sciã. Quid nocet?de nostris autẽ Antiatibus satis videbar plane scripsisse, vt non dubitares, *a* essent, quin otiosi futuri, vsurique beneficio Antonij cõtumelioso. Cassius frumentariã rẽ aspernabatur: eam Seruilia sublaturam ex s.c. se esse dicebat. * Noster verò καὶ μάλα σεμνῶς. in Asiam posteaquã mihi est assensus, tutò se Romæ esse non posse, Ludos enim absẽs facere malebat: statim autem se iturum: simulac ludorum apparatum iis, qui curaturi essent, tradidisset. Nauigia colligebat. erat animus in cursu. interea in eisdẽ locis erant futuri. Brutus quidem se aiebat Asturæ. L. *b* quidẽ Antonius liberaliter literis sine cura me esse iubet. Habeo vnum beneficium: *c* alterum fortasse si in Tusculanum venerit. O negotia non ferenda! quæ feruntur tamen: * τὴν δ' αἰτίαν * τῶν βροντῶν τίς εἶχεν. Octauiano vt perspexi, satis ingenij, satis animi, videbatúrque erga nostros ἥρωας ita fore, vt nos vellemus, animatus. Sed quid ætati credendũ sit, quid nomini, quid hereditati, quid κατηχήσει, magni consilij est. Vitricus quidem nihil censebat: quem Asturæ vidimus. sed tamen alendus est, &, vt nihil aliud, ab Antonio seiungendus. Marcellus præclarè, si præcipit nostro nostri: cui quidem ille deditus mihi videbatur. Pansæ autem & Hirtio nõ nimis credebat. bona indoles, ἐὰν *d* διαμένῃ.

a for. quin essent,

* al. verò Brutus καὶ ἀσμένως. in Asiam.

b L. autem.

c L. in Tusc. Bos. mi in Tusculanũ.

* al. τῶν

* al. τῶν βροντῶν.

d v.c. & L. διαμείνῃ.

CICERO ATTICO, S. 13

e v.c. VIII. Kalend.

e OCTAVO kal. duas à te accepi epistolas. respondebo igitur priori priùs. Assentior tibi, vt nec duces simus, nec agmen cogamus, faueamus tamen. Orationẽ tibi misi eius custodiẽdæ, & proferẽdæ arbitrium tuũ. Sed quando illũ diẽ, cùm tu edendã putes? Inducias, quas scribis, non intelligo fieri posse melior est ἀναντιφωνησία qua me vsurũ arbitror. Quòd scribis legiones *f* II. Brundisiũ venisse. vos omnia priùs. Scribes igitur quidquid audieris. Varronis διάλογον exspecto. Iam probo. Ἡρακλείδειον, præsertim cùm tu tantopere delectere

f v.c. duas.

ctere

ctere:sed quale velis, velim scire. Quod ad te antea,atque adeò priùs scripsi (g sic enim mauis ad scribendum tibi verè dicere) fecisti me acriorèm ad tuum iudicium,quod mihi erat notum, addidisti Peducaei auctoritatē magnā quidem apud me, & in primis grauē. Enitar igitur, ne desideres aut industriam meam,aut diligentiam *h* Vectenum,vt scribis, & Faberium foueo. *i* Clodium nihil arbitror malitiose:*k* quamquam, si quid egerit. De libertate retinenda,qua certè nihil est dulcius,tibi assentior.*l* Itáne ? Gallo animo hominem nequā! quid enim dicam aliud?cautumMarcellum:me sic, sed non tamen cautissimum Lōgiori epistolæ, superiorique respondi, nunc breuiori, propiorique quid respondeam,nisi eam fuisse dulcissimam?Res Hispanienses valde bonæ,m odòBalbinium incolumem videam subsidiū nostræ senectutis.De *m* Anniano item quòd me valde obseruat Visellia. Sed hæc quidem humana. De Bruto te nihil scire dicis:*n* sed Selicia venisse M.Scaptium,eúmque non qua pompa : ad se tamen clàm] venturum : scitúrumq; me omnia : quæ ego statim. interea narrat eadem:Bassi seruum venisse, qui nuntiaret, legiones Alexādrinas in armis esse:Bassum arcessi,Cassium exspectari. Quid quæris ? Videtur resp. ius suum *o* recuperatura:sed ne quid antè. nosti horū exercitationem in latrocinio,& amentiam Dolabella vir optimus.etsi cū scribebam, secunda mēsa apposita,venisse eum ad Baias audiebam, tamē ad me ex Formiano scripsit. quas literas cùm è balineo *p* exiissem,accepi:sese de attributione* omnia summa fecisse,*q* Vectenū accusat. * tricatur scilicet,vt homo talis:sed ait totum negotiū Sextiū nostrū suscepisse,optimum quidē illū virū, nostriq; amātissimū:quæro autē quid tādem Sextius in hac re facere possit, quod non quis nostrûm sed

se, q v.c. Vettenum. * Vide Nonium cap. in tricones 85.

g L. (sic enim mauis me dicere) tu verò ad scribendum fecisti me alacriorem. Ad tuum enim iudicium, &c.

h v. c. Vettenum,

i v. c. Clœlium

k v.c.quamquam , sed quod egerent. al. quanquā, siquid egerit de libertate retinenda, qua certè &c.

l L. Itáne Gallo Caninio ? O hominem nequam! al.ItáneSullonio?

m al. Amiano

n sic v. c. al. Seruilia

o v.c. & L. reciperatura:

p v.c.exissem,

* Bos.summa vi fecisse,

sed si quid præter spem erit, facies vt sciam. sin est (vt arbitror) negotium perditum: scribes tamen: neque ista res commouebit. Nos hic *r* φιλοσοφήμεθα. Quid enim aliud? & τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος magnificè explicamus: προσφωνοῦμέν que Ciceroni. Qua de re enim potiùs pater filio? deinde alia. Quid quæris? Exstabit opera peregrinationis huius. Varronem hodie, aut cras venturum *s* putabant. Ego autem in Pompeianum properabam: non quo hoc loco quidquam pulchrius: sed interpellatores illic minùs molesti. Sed perscribe, quæso, quæ causa sit *t* Myrtilo. Pœnas quidem illum pependisse audiui. & satisne patet, vnde *v* corruptus? Hæc cũ scriberem,* tantum quod existimabam ad te orationem esse perlatam. Hui, quàm timeo, quid existimes. etsi quid ad me, quæ non sit foras prodita, nisi re recuperata? de quo quid sperem, non audeo scribere.

r v.c. Philosophumena: quid enim &c.

s al. putabam.

t al. Myrtilo.

v al. correptus?

* Lips. 4. Antiq. 19. tãtum non existimabã

CICERO ATTICO. S. 14

VI KAL. accepi à Dolabella literas, quarũ exẽplum tibi misi: in quibus erat omnia se fecisse, quæ tu velles. statim ei rescripsi, & multis verbis gratias egi. sed tamen ne miraretur cur idẽ iterum facerem, hoc causæ sumpsi, quòd ex te ipse coràm anteà nihil potuissem cognoscere. Sed quid multa? literas hoc exemplo dedi.

Reliqua huius epistolæ pars, posita est post epist. ad Dolabellam.

CICERO DOLABELLAE COS. SVO. 15

ANTEA cum per literas Attici nostri de tua sũma liberalitate, summoque erga se beneficio certior factus essem: cúmque tu ipse etiam ad me scripsisses, te fecisse ea quæ nos voluissemus: egi tibi gratias per literas, his verbis, vt intelligeres, nihil te mihi gratius facere potuisse. Postea verò quàm ipse Atticus ad me venit in Tusculanum huius vnius rei causa, tibi vt apud me gratias ageret, cuius eximiam quandam, & admirabilem in causa

causa Buthrotia voluntatem, & singularem erga se amorem perspexisset: teneri non potui, quin tibi apertiùs illud idẽ his literis declararẽ. Ex omnibus enim, mi Dolabella studiis in me, & officiis, quæ summa sunt, hoc scito mihi & amplissimum videri, & gratissimum esse, quòd perfeceris, vt Atticus intelligeret, quantũ ego te, quantum tu me amares. Quod reliquum est, Buthrotiã & causã, & ciuitatẽ, quãquam à te, cõstituta est (beneficia autem nostra tueri solemus) tamen velim receptam in fidẽ tuã, à méq; etiam tibi commendatam, auctoritate & auxilio tuo x tectam velis esse. Satis erit in perpetuum Buthrotiis præsidij: magnáque cura & solicitudine Atticum, & me liberaris, si hoc, honoris mei causa, susceperis, vt eos semper à te defensos velis. quod vt facias, te vehementer etiam atque etiam rogo.

x al. tutam

Quæ sequuntur vsque ad nonam epist. pertinent ad superiorem Ciceronis ad Atticum epist. quæ est ordine 14.

HIs literis scriptis, me ad συντάξεις dedi: quæ quidem vereor, ne miniata cerula tua pluribus locis notandæ sint: ita sum μετέωρος, & magnis cogitationibus impeditus. *L. Antonio malẽ sit, siquidem Buthrotiis molestus est. Ego testimonium y composui: quod, cùm voles, z obsignabis. Tu, nummos a Arpinatum, si L. Fadius ædilis petet, vel omneis reddito. Ego ad te alia epistola scripsi de HS. cx. quæ Statio curarentur. Si ergo petet Fadius, ei volo reddi: præter Fadium, nemini. Apud me item puto depositum. Id scripsi ad Erotẽ, vt redderet. Reginam odi. me iure facere scit. sponsor promissorum eius, Ammonius: b quæ quidem promissorũ eius erant φιλόλογα, & dignitatis meç, vt vel in contione dicere auderẽ. Sarã autem, prçterquam quòd nefariũ hominem cognoui, prçterea in me contumacẽ, semel eũ omnino domi meç vidi.

* Initiũ est epistolæ Bo sio.
y v.c. composui:
z v.c. obsignabitur. Nummos &c. al. obsignabo. Tu u.
a L. Arpinatium
b I. quæ quidẽ erãt φιλόλ.

vidi, cùm φιλοφρόνως ex eo quærerem, *c* quid opus esset: Atticum se dixit quærere. Superbiam autem ipsius reginæ, cùm esset trans Tiberim in hortis, commemorare sine magno dolore nõ possum. Nihil igitur cum istis: nec tam animum me, *d* quã stomachum non habere arbitrantur. Profectionem meam, vt video, Erotis dispensatio impedit. nam cùm ex reliquis, quæ Nonis April. fecit, abundare debeam, cogor mutuari: quódq; ex istis fructuosis rebus *e* receptum est, id ego ad illud fanum sepositum putabam. sed hæc Tironi mandaui: quem ob eam causam Romam misi. te nolui impeditum impedire. Cicero noster quo modestior est, eò me magis commouet. Ad me enim de hac re nihil scripsit: ad quem nimirum potissimùm debuit. scripsit hoc autem ad Tironem: sibi post Kal. April. (sic enim annuum tempus confici) nihil datum esse: tibi pro tua natura semper placuisse, téq; existimasse, id etiam ad dignitatem meam pertinere, eum nõ modò liberaliter à nobis, sed etiam ornatè, cumulatéque tractari. Quare velim cures (nec tibi essem molestus, si per alium hoc agere possem) vt permutetur Athenas quod sit in annuum sumptũ. eĩ scilicet Eros numerabit. Eius rei causa Tironẽ misi. Curabis igitur: & ad me, siquid tibi de eo videbitur, scribes.

c L. quid ei opus esset:
d L. ex v. c. quam vix stomachum hab.
e L. refectũ est, al. redactum est,

CICERO ATTICO, S. 16

TANDEM à Cicerone tabellarius: & mehercule literæ *f* πεπυκνωμένως scriptæ: quod ipsum προκοπὴν aliquã significaret. Itéq; ceteri præclara scribũt Leonides tamẽ retinet suũ illud ADHVC. summis verò laudibus *g* Erotes quid quæris? Vel verba mihi dari facilè patior in hoc, méq; libẽter præbeo credulum. Tu velim, * si quid tibi est à tuis scriptum, quod pertineat ad me, certiorem me facias. Narro tibi: hæc loca venusta sunt, abdita certè, &, si quid scribere velis, ab arbitris libera. sed

f v. c. & L. πεπυκνωμένως
g v. c. & L. Herodes.
* Vet. Vatic. & Bos. á Statix

nesci o

nescio quomodo οἶκος φίλος. Itaque me referunt pedes in Tusculanum & tamen hæc ῥωπογραφία ripulæ, videtur habitura celerem satietatem. Equidem etiam pluuias metuo, si * prognostica nostra vera sunt. Ranæ enim ῥητορεύουσι. Tu, quæso, fac sciam vbi Brutum nostrum, & quo die videre possim.

* Versus Arati intelligit.

CICERO ATTICO, S. 17

DVAS epistolas accepi postridie Iduum, alterā eo die datam: alteram Idibus. Prius igitur superiori. de Bruto, cùm scies. de consulum ficto timore cognouerā. Sicca enim φιλοστόργως ille quidem, sed tumultuosiùs ad me etiam illam suspicionē pertulit. Quid tu autē? τὰ μὲν διδόμενα, nullū enim verbū h à Sire regio. nō placet. De Pletorio vicino tuo, per moleste tuli, quēquam priùs audisse, quàm me De Syro, prudēter L. Antoniū per M. fratrem, vt arbitror, facillimè deterrebis, auctoritate, vel vi: sed nōdū acceperas literas, nec cuiquam, nisi L. Fadio ædili. aliter enim nec cautè, nec iure fieri potest. i Quòd scribis tibi deesse LLS. c. quæ Ciceroni curata sint: velim ab Erote quæras, vbi sit merces insularū. Arabioni de i Sitio nihil irascor. Ego de itinere k nisi explicato A, nihil cogito: quod idem tibi videri puto. Habes ad superiorem: nunc audi ad alteram. Tu verò facis, vt omnia, quòd Seruiliæ non deest, id est Bruto De regina gaudeo te non laborare: l certè etiā tibi probari. Erotis rationes & ex Tirone cognoui, & vocaui ipsum, Gratissimum quòd polliceris Ciceroni nihil defuturū. de quo mirabilia Messala: qui Lanuuio rediēs ab illis, venit ad me: & mehercule ipsius literæ. sic & φιλοστόργως, & m πινυτῶς scriptæ, vt eas vel in acroasi audeam legere. quo magis illi indulgendum puto. De Buciliano n Sestium puto nō moleste ferre. Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanum. tu verò, quidquid erit, quod me scire par sit, statim. * XVII. Kal. 2 * abibo.

h v. c. à Si regio.
i q. v. c. Sitio al. Sicio
k al. nisi explicato A. al. nisi explicaro A,
l v. c. teste etiam fort. testem
m L. δύμνως v. c. πινῶς.
n L. Sextiū
* Initium epistolæ Bos.
* Vox abi bo. deest Bosio, & aliis quibusdam.

CICE

CICERO ATTICO, S. 18

ETsi satis videbar scripsisse ad te, quid mihi opus sit,& quid te facere vellem, si tibi commodum esset:tamen, cùm profectus essem, o & in lacu nauigarem, Tironem statui ad te esse mittédum,vt his negotiis,quæ agerentur,interesset:atque etiam scripsi ad Dolabellam,me, si ei videretur,velle proficisci:petiique ab eo t de mulis p vecturæ itineris,vt & in eis,cùm intelligo:te distentissimū esse,quà de Buthrotiis,quà de Bruto q cuius etiam ludorum suorum curam, etiam administrationem suspicor ex magna parte ad te r pertinere.vt ergo in eiusmodi re, tribues nobis paulū operæ.nec enim multum opus est.Mihi res ad cędē,& eā quidē propinquam,spectare videtur. Vides homines.vides arma.prorsus non mihi videor esse tutus.sin tu aliter sentis,velim ad me scribas. domi enim manere,si rectè possum,multò malo.

o v. c. & in lacuna vigilarem, non pla. Vet. Vat. Lacuna vigilarē, Lips. illa cura vigilarem, Bos.& in ea cum vigilarem, p al. vecturæ,& itineris, vet. & in eis.Cum intelligo te d. s

q L. cuiū etiam ludorum curā, al.cuius etiam lud.scenicorum c. r v.c, vetere.

CICERO ATTICO, S. 19

QVIDNAM est,quod audiendum amplius de Buthrotiis? Stetisse enim te frustra scribis. quid autem se refert Brutus? Doleo mehercule te tam esse s detentum: quod decem hominibus referendum est acceptum. Est illud quidem ἐργῶδες,sed* αἴνετον, mihique gratissimum. De armis nihil vidi apertius.Fugiamus igitur,&, vt ais, corām.Theophanes quid velit nescio.scripserat enim ad me.cui rescripsi, vt potui. mihi autem scribit, venire ad me se velle, vt & de suis rebus,& quedam, quæ ad me pertinerent. Tuas literas exspecto. Vide quæso, ne quid temere fiat. Statius scripsit ad me, locutum secum esse Qu. Ciceronem valde asseueranter, se hæc ferre non posse: certum sibi esse ad Brutum & Cassium transire. Hoc enimuerò nunc discere aueo.hoc ego quid sit,interpretari non possum. Potest aliquid t iratus Antonio: potest gloriam nouam quærere: potest totum esse χεδίασμα. Et nimirum ita est. Sed tamen & ego vereor, & pater conturbatus est.

s sic v. c. L. distentum: al. tam diu esse detentum:

* Vet. αἴτικτον, Bos. αἰνετὸν,

t v. c. iratius

est.Scit enim quæ ille de hoc mecum, quædam ἄφατα.nolim planè,quid velit, nescio. A Dolabella mandata habebo, quæ mihi videbuntur. *v* id est nihil.Dic mihi: C. Antonius voluitne fieri Septẽuir?fuit certè dignus.De Menedemo est,vt scribis. Facies omnia mihi nota Egi gratias *x* Vectẽno. nihil enim potuit humanius.

v al. οὐδέν.

x v. c. Vetteno.

CICERO ATTICO, S. 20

DOLABELLAE mandata sint quælibet,*y* modò aliquid, *z* vel quod Niciæ nuntiem. Quis enim hæc,vt scribis,*z* ante?ne nunc dubitare quẽquam prudentem,quin meus discessus desperationis sit,non legationis?Quòd ais,extrema quædam iam homines de rep. loqui, & eos quidem viros bonos:ego,quo die audiui,illum tyrannum in cõtione clarissimum virum appellari, subdiffidere cœpi.Postea verò, quàm tecum Lanuuij vidi nostros tantum spei habere ad viuendum, quantum accepissent ab Antonio,desperaui.Itaque,mi Attice,fortiter hoc velim accipias,vt ego scribo.3 genus illud interitus, *a* quo casurus es, fœdum duces, & quasi denunciatum nobis ab Antonio. Ex hac *b* nassa exire constitui, non ad fugam, sed ad spem mortis melioris. Hæc *c* omnia culpa Bruti. Pompeium *d* Cartheiæ receptum scribis. Iam igitur contra hunc exercitum.Vtra ergo castra?Media enim tollit Antonius.Illa infirma,hæc nefaria Properemus igitur. sed iuua me consilio Brundisióne,an Puteolis. Brutus quidem subitò. sed sapienter.ϖάχω τι.Quando enim illum? sed humana ferenda.Tu ipse eum videre non potes.Dij illi mortuo. qui vnquam Buthrotum. Sed acta missa videamus quæ agẽda sint Rationes Erotis, etsi ipsum nondũ vidi,tamẽ & ex literis eius, & ex eo, quod Tiro cognouit, propemodum cognitas habeo. Versuram scribis esse faciendam *e* mensium quinque, id est, ad Kal. Nou. HS. CC. in eam diem cadere nummos,qui à Quincto debentur. Velim igitur, quoniam Tiro negat tibi placere,

y v. c. mihi aliquid,vel q.

z I. antè nos? Nunc dubit. v. c. ante nos? N. d.

a I. quo casurus es, vet quacausa cursus est, al. qua casurus est, al. quo casuri sumus, al. quæ causa occursus est, Bos. qua causa & quorsus est,

b v. c. naxa

c v c. omnis

d v. c. Cartheia

e v. c. & I. mensum q.

f v.c. si ea te res n.

g sic v. c. fort. prolixius) al. largius)

h v.c. derit.

i fort. sed ei ex præd.

* al. explicata, Bos. extricata,

cere, me eius rei causa Romam venire: *f* si te ea res nihil offendet, videas vnde nummi sint: mihi feras expensum. hoc video in præsentia opus esse. Reliqua diligentiùs ex hoc ipso exquiram: in his de mercedibus dotalium prædiorum: quæ si fideliter Ciceroni curabuntur (quamquam volo *g* laxius) tamen ei propemodum nihil *h* deerit. Equidem video mihi quoque opus esse viaticum. *i* sed id ex prædiis, vt cadet ita soluetur. Mihi autem opus est vniuerso quidem Etsi mihi videtur iste, qui vmbras timet, ad cædem spectare: tamen, nisi explicata solutione, non sum discessurus. 4 Sitne autem *excitata, nécne, tecũ cognoscam. Hãc putaui mea manu scribendã: itaq; feci. De Fadio, vt scribis, vtique alij nemini rescribas velim hodie.

CICERO ATTICO, S. 21

VARRO tibi. Qu. pater exsultat lætitia. scripsit enim filius se idcirco profugere ad Brutum voluisse, quòd cùm sibi negotium daret Antonius, vt eum dictatorem efficeret, præsidium occuparet, id recusasset. Recusasse autem se, ne patris animum offenderet: ex eo sibi illum hostem. Tum me, inquit, collegi, verens, ne quid mihi ille iratus, tibi noceret. itaque eum placaui. Et quidem cccc. certa, reliqua in spe. Scribit autem Statius illum cum patre habitare velle: hoc verò mirum, & id gaudet. *k* quem tu illo certiorem nebulonem? Ἐποχὴν vestram de re *l* Cani deliberationis probo. nil eram suspicatus de tabulis. ἀκεραίους [illegible] m arbitrabar. Quæ differs, vt meco [illegible] n: exspectabo. tabellarios quoad voles, tenebis. es enim occupatus. Quòd ad Xenonem, probè. quod scribo, cùm absoluero. Quincto scripsisti, te ad eum literas. nemo attulerat. Tiro negat iam tibi placere Brundisium: & quidem dicere aliquid de militibus. At ego iam destinaram Hydruntem quidem. mouebant me

k L. ex v. c. Ecquem tu

l L. Canij

tuæ

tuæ quinque horæ. Hic autem quantus πλᾶς; sed vid bimus. Nullas à te XI. Kalend. quippe, quid enim iam noui? Cùm primùm igitur poteris, venies, ego propero, ne antè Sextus: quem aduẽtare aiũt.

CICERO ATTICO, S. 22

GRATVLOR nobis, Qu. filiũ exisse molestus nõ erit. Pansam bene loqui credo. Semper enim *m* coniunctum *m* esse cum H rtio suo: amicissimum Bruto & Cassio puto, si expediet. sed quando illos *n* videbit? inimicum Antonio: quãdo, aut cur? quousque ludemur? Ego autem scripsi, Sextum aduentare, *n* nõ quò iã adesset, sed quia certè id ageret, ab armisq; nullus discederet. Certè si pergit bellũ paratũ est. Hic autẽ noster *o* Cytherius, nisi victorẽ, neminẽ victurũ. quid ad hæc Pansa? *p* vtro erit, si bellum erit? quod videtur fore, sed & hæc, & alia coràm. Hodie quidem (vt scribis) aut cras.

m for. fuisse

n al. non quod

o al. Citerius,

p sic v. c. for. vtrobi erit, al. cum vtro erit,

Initium est epistolæ Bosio.

CICERO ATTICO, S. 23

MIRIFICE torqueor, sine dolore tamen, sed permulta mihi de nostro itinere in vtramq; partem occurrũt. quousq;, inquies? quoad erit integrum: erit autem vsq; dũ ad nauem. Pansa si rescripserit, & meam tibi, & illius epistolam mittam. Silium exspectabam, cui ὑπόμνημα compositum, si quid noui. Ego literas misi ad Brutũ: cuius de itinere etiam ex te velim, siquid scies, cognoscere. ✳ Tabellarius, *q* quem ad eum miseram, ex itinere rediit VII. kal. Ei Seruilia dixit, *r* eo die *s* Brutũ Puteolis profectum. Sanè dolui, meas literas redditas non esse. Silius ad me non venerat, causam composui. eum libellum tibi misi. Te quo die exspectem, velim scire.

q v. c. & L. quem ad Brutũ mis.

r L. Brutum H. II. prof. vet. HNIS Bos. Brutũ HIIII.

s v. c. sic tamen, L. ita tamen vt, si

t fort. &, si tuus.

v al. velim etiam scire quo d. Vrs. & tu etiam scribe quo die, Olympia, quo mysteria scilicet, vt sciam. vet Aueo etiam scire quo die Olympia

CICERO ATTICO, S. 24

DE meo itinere variæ sentẽtiæ. Multi enim ad me. sed tu incumbe, quæso, in eã curã. magna res est. An probas, si ad Kalend. Ian. cogitamus? meus animus est æquus, *s* si tamen, vt, si nihil offensionis sit, *t* & tuus. *v* etiam scribe, quo die

 Olym

Olympia y quum x mysteria scilicet, vt tu scires. Casus cõsiliũ nostri itineris indicabit. Dubitemus igitur: y hyberna enim nauigatio odiosa, eóque ex te quæsieram mysteriorum diem. Brutum (vt scribis) visum iri a me puto. ego hinc volo prid. kal.

v fort. quo x L. mysteria scilicet. Vt tu scribis, casus consil.

y v.c. & L. est enim hyberna nauig.

CICERO ATTICO, S. 25

DE Quincti negotio video à te omnia facta. ille tamen dolet, dubitans vtrùm morem gerat Leptæ, an fidem infirmet * Silio* Mandibili. L. Pisonem vellem exire legatum ψευδεγγραφω s. c. velim scire quid sit. Tabellarius ille, quem tibi dixeram à me ad Brutum esse missum in Anagninũ, ad me venit ea nocte, quæ proxima ante Kalendas fuit, literásque z ad me attulit: in quibus vnum alienum summa sua prudentia, a vt spectem ludos suos. Rescripsi scilicet primùm me iam profectum: vt non integrum sit: dein ἀτοπώτατον esse, me, qui Romam omnino post hæc arma non accessetim, neq; id tam periculi mei causa fecerim, quàm dignitatis, subitò ad ludos venire. Tali enim tempore ludos facere, illi honestum est, b cui non necesse est spectare: mihi vt non est necesse c 2 sic nec honestum est. Equidem illos celebrari, & esse quàm gratissimos mirabiliter cupio: idque ita futurum esse confido: & tecum ago, vt iam ab ipsa commissione ad me, quemadmodum d accipiãtur: deinde omnino reliquorum dies singulos perscquare. sed de ludis hactenus. Reliqua pars e epistolæ: illa namque in vtramque: sed tamen nonnullos interdum iacit igniculos virileis. Quod quale tibi videretur, vt possis interpretari, misi ad te exemplum epistolæ. quamquam mihi tabellarius noster dixerat, tibi quoque se attulisse literas à Bruto, f eásque à Tusculano esse delatas. Ego itinera sic composueram, vt Non. Quint. Puteolis essem. valde enim festino: ita tamen, vt, quantum homo possit, quàm cautissimè nauigem.

* vet. filio inaudibili. al. filio amabili. Bos. Silio inaudi vi L. Pisonẽ velle exire leg. tum. ψευδεγγραφω

z L. ab eo attulit:

a v.c. idem illud, vt sp.

b L. sic ne honestum.

Equidem est

c v. c. cui necesse est spectare mihi vt

d v. c. & L. accipiantur ij ludi: deinde omnia reliquorũ ludorum in dies singulos pers.

e v.c. epistolæ, est illa quidem in vtramque partem: sed tamen &c.

f v. c. eásque ad te Tusculano esse del.

gem. 3 M. Aelium g cura libera. ei si ne paucos specus in extremo fundo, & eos quidem subterraneos, seruitutis apud Talnæ, quid habituros: id me iamiam nolle, neque mihi quidquam esse tanti: sed (vt mihi dicebas) quàm lenissimè. potiùs vt cura liberetur, quàm vt me h succensere aliquis suspicetur. Idem de illo Tulliano, cupidè libero cum Cascelio loquare: parua res est. sed tu i bene attendisti. nimis callidè k agebatur: ego autem si mihi imposuisset aliquid, quod pænè fecit, nisi tua malitia affuisset animo iniquo tulissem. Itaque l vt erit, rem impediri malo. 4 Octauam parté m Tullij luminarium in ædium ad strane memineris. Cui Cerelia, videris mancipio dare ad eam summam, quæ sub præcone fuit maxima. id opinor esse CCLXXX. Noui si quid erit, atque etiam, si quid prospicies, quod futurũ putes, scribas ad me quà n sæpissime velim. Varroni, quemadmodum tibi mandaui, memineris excusare tarditatem literarum mearum. Mundus i'tum. n M. Ennius quid egerit de testamento, o curiosiùs facias me velim certiòrem. Ex Arpinati VI. Non.

g fort. curæ liberabis. is me paucos specus in extremo f. & eos q. subt. seruit. ap. T. q. h. id me iam nolle, neq; h v. c. & L. suscipere i v. c. verè k v. c. agebantur. l v. c. & L. vt vt erit, m For. Tullianarum ædium, ad Strenę meminerim cui. Cærelliæ videris mancipio d. n al. Menius al M. Lenius. o v. c. (curiosus enim)

CICERO ATTICO, S. 26

GAVDEO id te mihi suadere, quod ego mea sponte pridie feceram. Nam cùm ad te VI. Non. darem eidem tabellario, dedi etiã ad p Sestiũ scriptas πάνυ φιλοστόργως. Ille autem quòd Puteolos q prosequitur, humanè: quòd queritur, iniustè. non enim ego tam illum exspectare, cùm de Cosano rediret, debui, quàm ille, aut non ire antequam me vidisset, aut citiùs reuerti. Sciebat enim me celeriter velle proficisci. seséque ad me in Tusculanum scripserat esse venturum. Te, vt ad me discesseris, lacrymasse, molestè r ferebã. quod si, me præsente fecisses, consilium totius itineris fortasse mutassẽ. sed illud præclarè, quòd te s consolata est spes breui tẽpore congredendi: quæ quidẽ exspe-

p L. Sextiũ q v. c. persequitur, non pl. r v. c. ferebo. fort. fero. s v. c. consolata'st

&atio me maximè sustentat. Meæ tibi liberæ non deerũt. De Bruto scribam ad te omnia. Librũ tibi celeriter mittam. De Gloriâ, excudam aliquid ἡρακλείδειον quod lateat in thesauris tuis. De Planco, memini. Attica iure queritur. quòd me de Bacchi, de statuarum coronis certiorem fecisti, valde gratũ: ne quidquã posthac non modò tantũ, sed ne tãtulũ quidẽ prætereris. *t* Et de Herode & Metio, meminero, & de omnibus quæ te velle *v* suspicor. Modò turpem sororis tuæ filium, cùm hæc scriberem: Aduentabat autem βωλύδης cenãtibus nobis.

t sic v. c. al. Et de Herode, & de Metio,
v v. c. & L. suspicabor modò. Turp.

CICERO ATTICO, S. 27

EGO, vt ad te pridie scripseram. Nonis constitueram venire in Tusculanum. Ibi igitur quotidie tuas literas exspectabo, & maximè de ludis: de quibus etiam ad Brutum tibi scribendum est: cuius epistolæ, quam interpretari ipse vix poteram, exemplum pridie tibi miseram. Atticæ meæ velim me ita excuses, vt omnem culpam in te transferas: & ei tamen confirmes, me minimè totum amorem eò mecum *x* abstulisse.

x v. c. attulisse.

CICERO ATTICO, S. 28

BRVTI ad te epistolam misi. Dij boni! quanta ἀμηχανία! cognosces, cùm legeris. De celebratione *y* ludorum, tibi assentior. ad M. Aelium nullus tũ quidem, domum. sed, sicubi inciderit. de Tulliano semisse, *z* M. Axianum adhibebis, vt scribis. Quòd cum Cosiano egisti, optimè. Quòd non solùm mea, verùm etiam tua expedis, gratum. Legationem probari meam gaudeo. Quod promittis, dij faxint. quid enim mihi meis iucundius? Sed istam, quam tu excipis, metuo, Brutum cùm conuenero, perscribam omnia. De Planco, & Decimo, sanè velim. Sextum scutum *a* abiicere. De Mũdo, si quid scies. Rescripsi *b* ad omnia. nunc nostra accipe. qu. filius vsque Puteolos: mirus ciuis, vt tu Fauonium, Asinium dicas: & quidẽ duas ob causas, *c* & vt mecum, & συμπολιτεύεσθαι vult cum Bruto & Cassio. Sed tu quid ais? Scio enim te familia-

y v. c. & L. ludorum Bruti, tibi ass.
z al. Maxianã adh.
a v. c. abiicere nolebam. De I. abiicere nolebã. De
b v. c. & L. ad omnia tua. nunc nost.
c L. & mecum συμπολιτεύσασθαι.

miliarem esse Othonum. *d* ait hic sibi *e* Iuliā ferre: constitutum enim esse *f* dissidium. Quæsiuit ex me pater, qualis esset fama. dixi, sanè nihil me audisse (nesciebā enim cur quæreret) nisi de ore, & patre. *g* Sed cur tu, inquam? At ille: filium velle. Tum ego, etsi ἐξ ἐδῆλωσά μοι, *h* tamen negaui, putaui illa esse vera. *i* σκοπὸς hoc est enim huic nostro, nihil præbere. illa autem οὐ παρὰ τοῦτο. Ego tamen suspicor hunc, vt solet, hullucinari Sed velim quæras (facilè autem potes) & me certiorem. Obsecro te, quid est hoc? Obsignata iam epistola, Formiani, qui apud me cenabant, Plancum se aiebant, hunc Buthrotium, pridie quàm hoc scribebam, id est, III. Non. *k* audisse dimissum, sine phaleris: seruulos autem dicere, eum, & egripetas eiectos à Buthrotiis. Macte. Sed, amabo te, perscribe mihi totum negotium. Vale.

d sic v. c.
e al. Tuliā Bos. Iuliam ferè institutum est.
f v. c. & L. discidium.
g L. ex v. c. Sed quorsus? inquam.
h v. c. tamē negā putare me illa esse vera.
i L. σκοπὸς hic est c.
k v. c. & L. vidisse demissum.

M. T. CICERONIS EPIST. AD T. POMPONIVM ATTICVM,

Liber XVI.

CICERO ATTICO, S. I

NONIS Quinct. veni *a* in Puteolanum, iens ad Brutum in Neside, hæc scripsi: sed eo die, quo veneram, cenanti Eros tuas literas. Itáne? Nonis Iuliis? mehercule istis. Sed stomachari totum diem licet. 1 quidquámne turpius, quàm Bruto nil? Redeo ad meum igitur, 2 *b* εἴλθωμεν. Nihil vidi. Sed quid est, quæso, quod agripetas Buthroti conscios audio? Quid autem Plancus tam cursim? (ita enim *c* meditabar) diem & noctē. Sanè cupio scire, quid sit, meam profectionem laudari gaudeo. Dymæos

a v. c. & L. in Puteolanum, postridie. iens ad Brutum in Nesidē, hæc.
b L. θέωμεν. al. ἐπ' ἐῶμεν.
c v. c. & I. audiebam)

agro pulsos, mare infestum habere, nil mirum. Videndum est, vt mansio laudetur. ἐν ὁμοπλοίᾳ. Bruti videtur aliquid præsidij esse. sed opinor minuta nauigia. Sed iam sciã, & ad te cras. De Ventidio, πανικὸν puto. de Sexto, pro certo habebatur, ad arma. Quod si verũ est, *d* sine bello ciuili video seruiendum. Quid ergo? *e* Kal. Ian. in Pansa spes. λῆρος πολὺς in vino, & in somno istorum. *f* Dec cx. optimè Ciceronis rationes explicentur. 3 *g* Ouius enim recenset multa, quæ vellem: in his, ne hoc quidem malum. in mandatis sat abundè. LLS. LXXII. satis esse affatim prorsus, sed Xenonem *h* perexiguè, γλίσχρως præbere, *i* minutatímque: quo plus permutasti, quàm ad frustum insularum: id ille annus habeat, *k* in quem itineris sumtus accessit. Hinc ex Kal. April. ad LLS. ІXXX accommodetur. Nunc enim insulæ tantum. Videndum enim est, quid, cum Romæ erit. non enim puto socrum illam ferendã. Pindaro *l* de Cumano negarã. Nũc, cuius rei causa tabellarium miserim, accipe. Q. F. mihi pollicetur, se Catonẽ. Egit autẽ & pater, & filius, vt tibi sponderem, sed ita, vt tum crederes, cùm ipse cognosces. Huic ego literas ipsius arbitratu dabo. eæ te ne mouerint. Has scripsi in eã partem, ne me motũ putares. Dij faxint, vt faciat ea, quæ promittit. Commune enim gaudium. sed ego nihil dico amplius. Is hinc VII. Id. Ait enim attributionem in Idus: se autem vrgeri acriter. Tu ex meis literis, quomodo respondeas, meditabere. Plura, cùm & Brutum videro, & Erotem remittam. Atticæ meæ excusationem accipio, eámque amo plurimùm: cui, & Piliæ salutem.

d fort. non sine bello e v. c. ad Kal. Ian. f v. c. De cccx. g L. ex v. c. Ouius enim recẽs. is multa, q. v. in his me hoc quidẽ malũ. LLS. LXXII. satis esse, affatim prorsus. h L. perexiguè, & γλίσχρως præbere: quidquid plus permutasti, quã ad fr. i v. c. id est minutatim: fort. hæc sunt delenda; vt non Ciceronis. k fort. ad quem itin. l al. Decumano.

CICERO ATTICO, S. 2

SEXTO Id. duas epistolas accepi, vnam à meo tabellario, * alteram Bruti. De Buthrotiis, longè alia fama in his locis fuerat, sed cum aliis multis hoc ferendum. Erotem remisi citiùs quàm constitueram, *m* vt esset cum Hortensio, & quia *n* equitibus quidem ait se Idibus constituisse Hor:

* Bos. alteram à Bruti. m v. c. vt esset qui Hortensio, n al. equitibus ait se Bos. Equi-libus.

Hortensius verò impudẽter. Nihil enim debetur ei, nisi ex tertia pensione: quæ est Kal. Sext. ex qua pensione ipsa maior pars est ei soluta, aliquanto ante diem. Sed hæc Eros videbit Idib. De Publilio autẽ, quod perscribi oportet, moram nõ puto esse faciendã: sed cùm videas quantum de iure nostro decesserimus, o qui de residuis CCC. LLS. CC præsentia soluerimus, reliqua p præscribamus? Loqui cum eo (si tibi videbitur) poteris, eum commodum nostrum exspectare debere, cùm tanta sit à nobis iactura facta iuris. Sed amabo te, mi Attice: videsne, quam blande? Omnia nostra, quoad eris Romæ, ita gerito, regito, gubernato, vt nihil à me exspectes. q quamquam enim reliqua satis apta sunt ad soluendũ, tamen fit sæpe, vt ij, qui debent, non respondeant ad tempus. Siquid eiusmodi acciderit, ne quid tibi sit fama mea potiùs. nõ modò versura, verùm etiã venditione, si ita res coget, nos vindicabis. Bruto tuæ literæ gratæ erãt. fui enim apud illum multas horas in Neside, cùm paulò antè tuas literas accepissem. Delectari mihi Tereo videbatur, & habere maiorẽ q Accio, quàm Antonio, gratiam. Mihi autẽ, r quæ lætiora sunt, eo plus stomachi, & molestiæ est, populũ Romanũ manus suas nõ in defendẽda rep. 1 sed in s laudando cõsumere. Mihi quidẽ videntur istorum animũ incendi etiã ad repræsentandum improbitatẽ suam. sed tamen, DVMMODO DOLEANT ALIQVID, doleant quilibet. Consilium meum quòd ais quotidie magis laudari, nõ molestè fero: exspectabámque, siquid de eo ad me scriberes. Ego enim in varios sermones incidebã, quinetiã idcirco trahebã, vt quàm diutissimè integrũ esset. 2 Sed t quoniã Euro villa extrudimur, Brundisiũ cogito. Facilior enim, & exploratior deuitatio legionum fore videtur, quàm piratarũ, qui apparere dicũtur. v Sestius v 1. Id exspectabatur: sed non venerat, quod sciam. Cassius cũ classicula sua venerat. Ego cùm eũ vidissem, x v. Kal. in Pompeianũ cogitabã: inde

o v. c. qui de ref.
p v. c. & L rescribamus? al. reliqua perscribamus?
q v. c. Actio. al. Attio.
r L. quo lætiora s.
s L. & v. c. plaudendo consũ. al. in plaudenda.
t v. c. & L. quoniã furcilla extrud. ver. quoniã furcillo extrud. al. furore illo
v v. c. Sextius.
x. al. v. Idus.

y L. Herculanum. q. v. c. Aeculanū. f al. Alculanum.
z al. Iulia.
a v. c. De Aebutio, non cr.
b fort. nec necesse habebis reddere, nō sed nes. Cùm enim &c.
c v. c. & L. si de reb.
d L. si Brund.

y Aculanum. nosti reliqua. De z Tutia ita putaram. a De C. Metio, non credo: nec tamen curo plus, quàm tu. Planco & Oppio scripsi equidem, quoniam rogaras: sed, si tibi videbitur, b ne necesse habueris reddere. cùm enim tua causa fecerint omnia, vereor, ne meas literas superuacaneas arbitrentur. Oppio quidem vtique: quem tibi amicissimū cognoui. verùm, vt voles tu. Quoniam scribis, hiematurum te in Epiro, feceris mihi gratum, si antè eò veneris, quàm mihi in Italiam, te auctore veniendum est. Literas ad me quàm sæpissime: c sed de rebus minùs necessariis, aliquem nactus. sin autem erit quid maius, domo mittito. ἡρακλείδειον, Brundisium salui, adoriemur. De gloria misi tibi. custodies igitur, d vt soles: sed notentur eclogarij, quos Saluius bonos auditores nactus, in conuiuio duntaxat legat mihi valde placent: mallem tibi. Etiam atque etiam vale.

CICERO ATTICO, S. 3

TV verò sapienter. nunc demum enim rescribo iis literis, quas mihi misisti, conuento Antonio Tiburi. Sapienter igitur, quòd manus dedisti, quódque etiam vltrò gratias egisti. certè enim, vt scribis, deseremur ocyùs à rep. quàm à re familiari. Quòd verò scribis, te magis delectari O TITE, SI QVID e EGO, siquid agis, addis mihi scribendi alacritatē. Quòd Erotem non sine munusculo exspectare te dicis, gaudeo non fefellisse eam rem opinionē tuam: sed tamē idē σύνταγμα misi ad te retractatius, & quidē ἀρχέτυπον ipsum crebris locis inculcatū, & refectum. Hunc tu tralatū in macrocolū 1 lege in Arcano conuiuiis tuis: sed si me amas, hilaris, & bene acceptis. ne in me stomachū erumpant, cùm sint tibi irati. De Cicerone, velim ita sit, vt audimus. De Xenone, coràm cognoscam: quamquā nihil ab eo arbitror neq; indiligēter, neque liberaliter. De f Herote faciam, vt mandas: & ea quæ scribis, ex Saufeio, & * è Xenone cognoscā. de Q. F. gaudeo tibi meas literas priùs à tabellario meo,

e L. ego, addis mihi scr.
f v. c. & L. Herode
* ex.

meo,quàm ab ipso,redditas: quamquã te nihil fefellisset: veruntamen. sed exspecto, quid ille tecum, *g* quid tu vicissim:nec dubito,quin suo more vterque: sed eas literas Curiũ mihi spero redditurũ:qui quidem,etsi per se est amabilis,à méque diligitur,tamen accedit magnus cumulus commendationis tuæ.Literis tuis satis responsum est. Nũc audi, quod etsi intelligo scribi necesse non esse, scribo tamen. Multa me mouent in discessu: in primis *h* mehercule, quòd diiungor à te. Mouet etiam nauigationis labor alienus non ab ætate solùm nostra, verùm etiam à dignitate: tempúsque discessus subabsurdum. Relinquemus enim pacẽ, vt ad bellum reuertamur: quódque temporis in prædiolis nostris & bellè ædificatis, & satis amœnis, cõsumi potuit,in peregrinatione cõsumimus. Consolantur hæc: aut proderimus aliquid Ciceroni:aut,quantũ profici possit,iudicabimus.deinde tu iã,vt spero,& vt promitis, aderis:quod quidẽ si acciderit,omnia nobis erunt meliora.Maximè autẽ me angit ratio reliquorũ meorũ:quæ quamquã explicata sunt, tamen, quòd & Dolabellæ nomen in his est, *i* & attributio est mihi nominũ ignota, conturbor: nec me vlla res magis angit ex omnibus.Itaq; non mihi videor errasse, quòd ad Balbũ scripsi apertiùs, vt, siquid tale accidisset, vt non concurrerent,nomina,subuenirer: méque tibi etiã mandasse, vt, si quid eiusmodi accidisset, cum eo communicares. quod facies, si tibi videbitur, eóque magis,si proficisceris in Epirũ. Hæc ego conscendens è Pompeiano,tribus actuariolis, decem scalmis Brutus erat in Neside etiam nunc, Neapoli Cassius. Ecquid amas Deiotarum, & non amas *k* Eram? qui, vt Blesamius venit ad me,cùm ei præscriptum esset,nequid sine *l* Sestij nostri sentẽtia ageret:neque ad illũ,neque ad quemquã nostrum retulit. Atticam nostram *m* cupio suauiari: ita mi dulcis salus visa est per te missa ab illa. Referes igitur ei plurimã, itémque Piliæ dicas velim.

g for. quid tu cum eo viciss.

h v. c. mercule.

i v. c. & attributione mihi nomina ignota, non pl.

k v. c. & L. Hieram?

l v.c.& L. Sexti nostri.

m v. c. & L. cupio absentem suauiari.

CICE

CICERO ATTICO, S. 4

ITA vt heri tibi narraui, vel fortasse hodie (Quenim altero die se aiebat) in Nesida. VIII. Id. Ibi Brutus. quàm ille doluit de Non. Iuliis? mirificè est conturbatus. Itaq; sese scripturũ aiebat, vt venationẽ etiam, quæ postridie ludos Apollinareis futura est, proscriberẽt III. Id. quinct. Libo interuenit. Is Philonem, Pompeij libertum, & Hilarum, *n* suum, venisse à Sexto cũ literis ad coss. siue quo alio nomine sunt. earum exemplum *o* nobis legit, siquid videretur. Pauca παρὰ λέξιν, ceteroqui & satis grauiter, & non contumaciter. tantum addi placuit, quod erat coss. solùm, vt esset præt. trib. pl. senatui, ne illi non proferrent eas, quæ ad seipsos missæ essent. Sextum autem nuntiauit cum vna solùm legione fuisse Karthagine: eiq; eo ipso die, quo oppidum *p* Boreã cepisset, *q* nuntiatũ est de Cæsare: capto oppido mirã lætitiã, commutationémque animorum, concursúmq; vndique: sed illum ad sex legiones, quas in vlteriore reliquisset, reuertisse. Ad ipsum autẽ Libonem scripsit, nihil esse, nisi ad larem suũ liceret. summa postulatorum, vt omnes exercitus dimittantur, qui vbiq; sint. Hæc ferè de Sexto. de Buthrotiis, vndiq; quærens, nihil reperiebam: alij concisos agripetas: alij Plancum, acceptis nummis, relictis illis, aufugisse: *r* itaque non video sciturum me, quid eius sit, ni statim aliquid literarum. Iter illud Brundisium, de quo dubitabam, sublatum videtur. legiones enim aduentare dicuntur. hæc autem nauigatio habet quasdã suspiciones periculi. itaque constituebam vti ὁμοπλοίᾳ. Paratiorem offendi Brutum, quàm audiebam. nam & ipse Domitius bona planè habet dicrota, súntque nauigia præterea luculenta Sextij *s* Buciliani, ceterorum. nam Cassij classem, quæ planè bella est, non numero vltra fretum. Illud est mihi sub molestum, quòd parum Brutus properare videtur. Primùm confectorum ludorum nuntios exspectat: deinde, quantum intelligo, t ardè

n v. c. suum libertum, non pl.
o v. c. nobis legit, dixi, quid videretur.
p sic v. c. al. Eborã.
q v. c. & L. nunciatum esse de Cæs.
r for. Itaque video non scicurum.
s al. Bucillani.

tardè est nauigaturus, consistens in locis pluribus. tamē arbitror esse cōmodius tardè nauigare, quàm omnino non nauigare. Et, si, cùm processerimus, exploratiora videbuntur, *t* & tectis vtemur.

CICERO ATTICO, S. 5

TVAs iam literas Brutus exspectabat, cui quidem ego non nouum attuleră de Tereo. *v* Accij ille Brutum putabat. sed tamen rumoris nescio quid afflauerat, commissione Græcorum frequentiam non fuisse? *x* quæ quidem me minimè fefellit. Scis enim, quid ego de Græcis ludis existimem. Nunc audi, quod pluris est, quàm omnia. Quinctus fuit mecum dies complureis, &, si ego cuperem, ille vel *y* plureis fuisset: sed *a* quantum fuit, incredibile est quàm me in omni genere delectarit: in eóque maximè, *b* in quo minimè satis faciebat. sic enim communicatus est totus & scriptis meis quibusdam, quæ in manibus habebam, & assiduitate orationis, & præceptis, vt tali animo in remp. quali nos volumus, futurus sit. Hoc cùm mihi non modò confirmasset, sed etiam persuasisset, egit mecum accuratè multis verbis, tibi vt sponderem, se dignum & te, & nobis futurum: neque se postulare, vt statim crederes: sed cùm ipse perspexisses, tum vt se amares. quòd nisi fidem mihi fecisset, iudicassémque hoc, quod dico, firmum fore: nō fecissem id, quod dicturus sum. Duxi enim mecum adolescentem ad Brutum. Sic ei probatum est quod ad te scribo, vt ipse crediderit, me sponsorem accipere noluerit, eúmque laudans amicissimè mentionē tui fecerit, complexus, osculatúsque dimiserit. Quamobrem, etsi magis est quòd gratuler tibi, quàm quòd te rogem, tamen etiam rogo, vt, si *c* quæ minùs antea, propter infirmitatem ætatis, constanter ab eo fieri videbantur, ea iudices illum abiecisse, mihique credas, multum allaturam, vel plurimum potiùs, ad illius iudicium confirmandum, auctoritatem tuam Bruto cùm sæpe iniecissem de.

t v.c. etestis vtemur. L. Etesiis vtc. al. & tectu vtem. al. & testis vtemur.
v L. Attij.
x v. c. & L. quod q.
y v.c. pluris
a for. quādiu fuit.
b L. in quo minimè putarā, satisfaciebat. sic enim commutatus est t.
c al. si qua

de ὁμοπλοίᾳ non perinde atque ego putaram, arripere vsus est. existimabam μετεωρότερον esse, & hercule erat, & maximè de ludis. At mihi, cùm ad villam rediissem, Cn Lucceius, qui multùm vtitur Bruto, narrauit illum valde morari, non tergiuersantem, sed exspectantem, si qui fortè casus. itaque dubito, an Venusiam tendam, & ibi exspectem de legionibus. si aberunt (vt quidam arbitrantur) Hydruntem. si neutrum erit ἀσφαλὲς: eodem reuertar. Iocari me putas? moriar, si quisquam me tenet, præter te. etenim circumspice, sed *d* antè erubesco. *e* O dies in auspiciis Lepidi descriptos, & aptos ad consilium reditus nostri. magna ῥοπὴ ad proficiscendum tuis literis. atque vtinam te illic. sed vt conducere putabis Nepotis epistolam exspecto, cupidus ille meorum, qui ea, quibus maximè γαυριῶ, legenda nō putet? Et ais. μετ' ἀμύμονα, tu verò ἀμύμων. Ille quidem ἄμβροτος. Mearum epistolarum nulla est συναγωγή: sed habet Tiro instar septuaginta: & quidem sunt à quædam sumendæ: eas ego oportet perspiciam, corrigam. tum denique edentur.

d L. antè quàm erubesco.
e L. O dies in auspiciis Lepidi lepidè descriptos, & aptè ad cōsil. al. O dies in auspiciis lepidè descr. & aptè ad &c.

CICERO ATTICO, S. 6

EGo adhuc (perueni enim Vibonem ad Siccam) magis commodè, quàm strenuè, nauigaui: remis enim magnam partem: prodromi nulli. Illud satis opportunè: duo sinus fuerunt, quos tramitti oportet, Pæstanus, & Vibonensis: vtrumque *f* pedibus, equis transmisimus. Veni igitur ad Siccam octauo die è Pompeiano, cùm vnum diem Veliæ constitissem: vbi quidem fui sanè libenter apud Talnam nostrum, nec potui accipi (illo absente præsertim) liberaliùs, *g* VIII. Kal. igitur ad Siccam. ibi tanquam domi meæ scilicet. itaque obduxi posterum diem. Sed putabem, cùm Rhegium venissem, fore, vt illic δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες cogitaremus, corbitáne Patras an actuariolis

f sic v. c. al. pedibus, & equis transm. L. pedibus transm.
g cod. vulg. VIII.

ad

ad Leucopetram Tarentinorum, 1 *h* ast inde Corcyram: & si oneraria, statímne freto an Syracusis. Hac super re scribam ad te Rhegio. Mehercule, mi Attice, sæpe mecum, δεῦρ' ὁδ' ἐς τοι τὶ δωα̃; Cur ego tecum non sum? Cur ocellos Italiæ, villulas meas, non video? sed id satis superque: 2 *i* tecum me non esse fugientem periculum. Nec id nunc quidem (nisi fallor) nullum est. ad ipsum.n. reuocat me auctoritas tua. scribis enim, in cælũ ferri profectionem meam: sed ita, si ante kalẽd Ian. redeam. quod quidem certè enitar. malo enim vel cum timore domi esse, quàm sine timore Athenis tuis. Sed tamen prospice, quò ista vergant: mihique aut scribe, aut (quod multò malim) affer ipse. hæc hactenus. Illud velim in bonam partem accipias: me agere tecum, quod tibi maiori curæ sciam esse, quàm ipsi mihi. Nomina mea, per deos expedi, exolue. *k* bella reliqui. sed opus est diligentia, coheredibus pro Cluuiano Kal. Sext. persolutum vt sit. Cum Publilio quomodo agendum sit, videbis. non debet vrgere, quoniam iure non vtimur: sed tamen ei quoque satisfieri planè volo. Terentiæ verò quid ego dicam? Etiam ante diẽ, si potes. quin, si vt spero, celeriter in Epirum: hoc, quod satisda|ò debeo, peto à te vt antè prouideas, planéque expedias, & solutum relinquas. Sed de his satis: metuóque ne tu nimium putes. nunc negligentiam meã cognosce. De gloria librum *l* ad te misi, & in eo proœmium id est, quod in Academico tertio. id euenit ob eam rem, quòd habeo volumen proœmiorum, ex eo eligere soleo, cùm aliquod σύγγραμμα institui. Itaque iam in Tusculano, qui non meminissem me abusum isto proœmio, conieci id in eum librum quẽ tibi misi. Cùm autem in naui legerem Academicos, agnoui erratum meum. Itaque statim nouum proœmium exaraui. & tibi misi. Tu illud desecabis, & hoc agglutinabis. Piliæ s. D. & Atticæ, deliciis, atque amoribus meis. Vale.

h L. atq; inde Corcyr.

i v. c. & L. tecum me nõ esse? quid fugientem? periculúm ne? At idnũe quidem.

k v. c. & L. bella reliqua reliqui.

l v. c. ad te missum, &

CICERO ATTICO, S. 7

m v.c.VIII. Id. Sext.

m OCTAVO Id. Sext. cùm a Leucopetra profectus (inde enim tramittebam) stadia circiter ccc. processissem, reiectus sum Austro vehementi ad eandem Leucopetram. Ibi cùm ventum exspectarem (erat enim villa Valerij nostri, vt familiariter essem, & libenter) Rhegini quidam illustres homines eò venerunt Roma sanè recentes: in iis Bruti nostri hospes, qui Brutum Neapoli reliquisset. hæc afferebant: edictum Bruti, & Cassij: & fore frequentem senatum kal. *n* à Bruto, Cassio literas missas ad consulareis, & prætorios: vt adessent, rogare summâ spê nunciabant, fore, vt Antonius cederet, res conueniret, nostri Romã redirét. * Addebãt etiã, me desiderari, subaccusari. Quę cùm audissem, sine vlla dubitatione abieci consiliũ profectionis, quo mehercule ne antea quidem delectabar. Lectis verò tuis literis, admiratus equidẽ sum, te tam vehementer sententiã cõmutasse: sed non sine causa arbitrabar. * Etsi qu muis non fueris suasor, & impulsor profectionis meæ, approbator certè fuisti, dummodò Kal. Ian. Romę essem. Ita fiebat, vt dum minus periculi videretur, abessem: in flammam ipsam venirem. Sed hæc etiam si non prudenter, tamen *ἀνεμέσητα* sunt: primùm quòd de mea sententia acta sunt: deinde etiã, si te auctore, quid debet, qui consiliũ dat, præstare præter fidem? Illud admirari satis non potui, quòd scripsisti his verbis, *o* BENE IGITVR TV, QVI *εὐθανασίαν*, *p* BENE *q* RELINQVE PATRIAM? An ego relinquebam? aut tibi relinquere videbar? Tu id non modò non *r* prohibebas, verùm etiam approbabas. Grauiora quæ restãt. VELIM *σχόλιον* ALIQVOD ELIMES AD ME, OPORTVISSE TE ISTVC FACERE. Itáne, mi Attice, defensione eget meum factũ, præsertim apud te qui id mirabiliter approbasti? Ego verò istum *ἀπολογισμὸν συντάξομαι*: sed ad eorũ aliquẽ, quibus inuitis, & dissuadẽtibus profectus sum. Etsi, quid iã opus est, *σχολίῳ*: si per-

n for. à Bruto, & Cassio,

* al. Addebant subdesiderari, & subaccusari,

* al. Etenim

o v.c. Veni.
p v.c Veni.
q I. Relinques patriã? al. Relinquis patriã?
r al. inhibebas.

si perseuerassem, opus fuisset. At hoc ipsum non constanter. NEMO DOCTVS VMQVAM (multa autē de hoc genere scripta sunt) MVTATIONEM CONSILII, INCONSTANTIAM DIXIT ESSE. Deinceps igitur hæc, NAM SI A PHAEDRO NOSTRO EXPEDITA EXCVSATIO ESSET, NVNC QVID RESPONDEMVS? Ergo id erat meum factum, quod Catoni probare non possim, flagitij scilicet plenum, & dedecoris. Vtinam à primo ita tibi esset visum. tu mihi, sicut esse soles, fuisses Cato. extremum illud vel molestissimum. NAM BRVTVS NOSTER SILET, hoc est, non audet hominem id ætatis monere. Aliud nihil habeo, s quod ex iis à te verbis significari putem. & hercule ita est nam XVI Kal. Sept. cū venissem Veliam, Brutus audiuit. Erat enim cum suis nauib. apud t Haletem fluuium, citra Veliam millia passuum III. Pedibus ad me statim. Dij immortales: quàm valde ille reditu, vel potiùs reuersione mea lætatus, effudit illa omnia, quæ tacuerat! vt recordarer illud tuum, NAM BRVTVS NOSTER SILET. Maximè autē dolebat, me Kal. Sextil. in senatu non fuisse Pisonē ferebat in cælum. Se autē lætari, quòd effugissem duas maximas vituperationes: vnam, quam itinere faciēdo me intelligebam suscipere, desperationis ac relictionis rei. v flētes mecum vulgò querebātur: quibus de meo celeri reditu non probabam: alteram de qua Brutus, & qui vnà erant (multi autē erant) lætabātur, x quòd eam vituperationē effugissem, me existimari ad Olympia. Hoc verò nihil turpius quouis reip. tēpore. sed hoc ἀναπολόγητον. Ego verò Austro y gratias miras, ago, qui me à tanta infamia auerterit. Reuersionis has speciosas causas habes, iustas illas quidem & magnas: sed nulla iustior, quàm quòd tu idē aliis literis: PROVIDE, SI CVI QVID DEBETVR. VT SIT VNDE PAR PARI RESPONDEATVR. MIRIFICA ENIM δυσχρηστία EST PROPTER METVM ARMORVM. In freto medio

s L. quod iis à te verb.

t v.c. Heletē

v v.c. euntes

x L. quod eā effugissem, me ex.

y v.c. gratias miras, qui me.

hanc epistolam legi, vt, quid possem prouidere, in mentem mihi non veniret, *z* nisi quòd præsens me ipse defenderem. Sed hæc hactenus, reliqua corã. Antonij edictum legi, *a* a Bruto & horum contrà, scriptũ præclaræ. Sed quid ista edicta valeant, aut quò spectent, planè non video. Nec ego nunc, vt Brutus censebat, istuc ad remp. capessendam venio. Quid enim fieri potest? num quis Pisoni est assensus? num rediit ipse postridie? sed abesse hanc ætatem longè à sepulchro negant oportere. Sed, obsecro te, quid est, quod audiui de Bruto? Piliam πειρῶ ζεσθαι παραλύσει, te scripsisse aiebat. Valde sum commotus, etsi idem te scribere, sperare melius. ita planè velim. *b* Dicas plur. sal. & suauissimè Attice. Hæc scripsi nauigans, cùm Pompeianum accederem, XIIII. kal.

z v.c. & L. nisi vt præsens me ipse d.
a L. à Bruto & Cassio: & hor.
b v.c. & L. ei dicas plur.

CICERO ATTICO S. 8

QVVM sciam, quo die venturus sim, faciam vt scias. Impedimenta exspectanda sunt, quæ Anagnia veniunt: & familia ægra est. kalẽdis vesperi, literæ mihi *c* ab Octauiano redditæ sunt, magna molitur. Veteranos *d* quique Casili, & Calatiæ sunt, perduxit ad suam sententiam: nec mirũ: quingenos denarios dat: cogitat reliquas colonias obire. Planè hoc spectat, vt se duce, bellum geratur cũ Antonio. Itaque video paucis diebus nos in armis fore. Quẽ autẽ sequamur? vide nomen, vide ætatem. Atque à me postulat primùm vt clàm colloquatur mecum *e* vel Capuæ. Puerile hoc quidem, si id putat clam fieri posse. Docuit *f* literis, id nec opus esse, nec fieri posse. Misit ad me Cæcinã quendam Volaterranum familiarem suum, qui *g* hoc pertulit: Antonium cum legione Alaudarũ ad vrbem pergere: pecunias municipiis imperare, legionem sub signis ducere. Consultabat vtrũ Romam cũ CIↃ. CIↃ.CIↃ. veteranorũ proficisceretur, an Capuã teneret, & Antonium veniencẽ excl. de-

rct:

c v.c. & L. ab Octauiano. magna mol.
d v.c. & L. qui Cassilini & Cal.
e v.c. & L. vel Capuæ, vel non longè à Capua.
f v.c. per literas,
g v.c. hæc.

rettan iret ad treis legiones Macedonicas; quæ iter secundū mare superum faciunt: quas sperat suas esse. *h* Hæ congiariū ab Antonio accipere noluerunt, vt hic quidem narrat: & ei conuiciū *i* grāde fecerunt, cōtionantēq; reliquerunt. Quid quæris? Ducem se profitetur, nec nos sibi putat deesse oportere. Equidem suasi, vt Romā pergeret. videtur .n. mihi & plebeculam vrbanam, & (si fidem fecerit) etiā bonos viros secum habiturus. O Brute, vbi es? quantū εὐκαιρίαν amittis? Non equidē hoc diuinaui: sed aliquid tale putaui fore. Nunc tuū cōsiliū exquiro: Romámne venio an hic maneo, an Arpinum? *l* ἀσφάλειαν *k* habet is locus? fugiā Romam, ne desideremur. si quid actū videbitur. Hoc igitur explica. Numquā in maiore ἀπορίᾳ fui.

h L. Eæ.
i v.c. graue
k L. habet hic locus, &c.
l L. fortaſſ. cupio Romam, al. fugam Romā al. locus fugæ an Romam, ne desider. si actum velimus.

CICERO ATTICO, S. 9

BINAE *m* in die mihi literæ ab Octauiano: nunc quidem vt Romam statim veniam: velle se rem agere per senatum. Cui ego non posse senatū ante kal. Ian. Quod quidem ita credo. ille autē addit, CONSILIO TVO. Quid multa? ille vrget ego autem *n* σκήπτομαι non confido ætati: ignoro, quo animo. nil sine Pansa tuo volo. Vereor, ne valeat Antonius. nec à mari discedere libet. & metuo, *o* ne qua ἀριστεία, me absente; Varroni quidem displicet consilium pueri: *p* mihi non firmas copias habet. Brutum habere potest, & rem gerit palàm: centuriat Capuæ: dinumerat: iamiámque video bellum. Ad hæc rescribe.

m L. vno die.
n for. σκέπτομαι.
o v. ne quæ
p v. c mihi non, si firmas.

CICERO ATTICO, S. 10

TABELLARIVM meum kal. Roma profectū sine tuis literis miror. *q* vt Arpinū veni, ad *r* III. in Sinuessanum. Eodē die vulgò loquebantur. Antoniū mansurū esse Casilini. itaq; mutaui consiliū. statueram enim rectà Appia Romā facilè me ille esse assecutus aiunt enim eum *r* Cæsariana vti celeritate. Verti igitur me à Minturnis Arpinum versus. *s* Constitueram vt *t* prid. Id. aut Aquini manerem, aut in Arcano. Nunc, mi Attice, tota

q v.c. & L. vi. Kal. venī ad me in Sinueſſ. al. vi. Kal. Arpinū. veni in Sinueſſ. Eod.
r al. Cæsariana.
s L. Constitueram II. Idus vt Aquini manerem, &c.
t v.c. II. Id.

mente incumbe in hanc curam. magna enim res est. Tria sunt autem, mancámne Arpini, an propiùs accedam, an veniam Romam. Quod censueris, faciam: sed quamprimùm. auidè exspecto tuas literas VI. Id. manè in Sinuessano.

CICERO ATTICO, S. II

NONIS accepi à te duas epistolas, quarum alterā kal. dederas, alteram prid. Igitur priùs ad superiorem. Nostrum opus tibi probari lætor, 1 ex quo v antè ipse posuisti quæ mihi florentiora sunt visa tuo iudicio. cærulas enim tuas miniatulas illas extimescebam. De Sicca ita est, vt scribis. 2 ast ab ea ægrè me tenui. Itaque y perstringam sine vlla contumelia Siccæ z & Septimiæ tantum vt sciant παῖδες παίδων sine vllo Luciliano. a cū ex C. Fadij filia liberos habuisse. Atque vtinam cū diem videā, cūm ista oratio ita liberè vagetur, vt etiā in siccæ domum introeat. Sed illo tempore opus est, quod fuit illis triumuiris. moriar, nisi facetè. Tu verò leges Sexto, eiusque iudicia mihi perscribes, εἷς ἐμοὶ μύριοι. Caleni interuentum, & Caluennæ cauebis. Quòd vereris, ne ἀδόλεσχος mihi tu? quis minus? cui, vt Aristophani Archiloci iambus, sic epistola longissima quæque, optima videtur. Quod me admones, tu verò etiā si modò reprehenderes, nō facilè paterer, sed etiā lætarer: quippe cùm in reprehensione est prudentia cum εὐμενείᾳ. Ita libenter ea corrigam, quæ à te animaduersa sunt, eodem iure, quo Rubriana potiùs quàm quo Scipionis: & de laudib. Dolabellæ b diruam cumulum. Attamen est isto loco bella (vt mihi videtur). εἰρωνεία, c quòd eum contra ciueis in acie. 3 Illud etiam malo, d INDIGNIVS ESSE HVNC VIVERE, quàm QVID INDIGNIVS. πεπλογραφίαν Varronis tibi probari non molestè fero: à quo adhuc Ἡρακλείδειον illud non abstuli. Quod me hortaris ad scribendum: amicè tu quidem

dem

v L anthe ipsa pos.
x L. à Fadia ægrè me tē. al. ab Attia ægrè al. Ast me ægrè al. Ast ægrè me tenui. al. à Septia ægrè. Bos. At ægrè
y for. eam perstringam Bos. ὑλλοῦ
z v.c. aut al vllo.
a v.c eum ex Galli Fadij filia li. L. eum ex Caii Fadij filia &c. al. eū ex Q. Fadij fil.
b L. deruam
c L. quòd eum ter cōtra ciueis.
d L. indignissimum esse h v. for. Non ne indignū est hunc v. tor. Nonne indignissimū est h. v. &c.
e v.c. Graui do.

dem: sed me scito agere nihil aliud. e Grauedo tua mihi molesta est. Quæso adhibe, quã soles, diligẽtiam. 4 O Tite tibi prodesse lætor. Anagnini sunt. Mustella ταξιάρχης, & Laco, qui plurimũ bibit. Librum quem rogas, perpoliam, & mittam. Hæc ad posteriorẽ. Τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quatenus Panætius absolui duobus illius tres sunt. sed, cũ initiò diuisisset ita tria genera exquirendi officij esse: vnum cùm deliberamus, honestum an turpe sit: alterum vtile, an inutile: tertium, cùm hæc inter se pugnare *f* videantur, (*f* al. videtur.) quomodo iudicandum sit: qualis causa: Reguli redire, honestum manere, vtile de duobus primis præclarè disseruit, de tertio pollicetur se deinceps *g* scripturum: (*g* scripturũ abestà q. v. c.) sed nihil scripsit. Eum locum Posidonius persecutus: ego autem & eius librum *h* accersiui, (*h* L. arcessiui,) & ad Athenodorum Caluum scripsi, vt ad me τὰ κεφάλαια mitteret *i* quem exspecto: quem velim (*i* q. v. c. & L. quæ exspecto: quem velim coh.) cohortere, & roges, vt quamprimùm in eo est περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος. Quod de inscriptione quæris, non dubito, quin τὸ καθῆκον officium sit: nisi quid tu aliud: sed inscriptio plenior DE OFFICIIS. προσφωνῶ autem Ciceroni filio. visũ est non ἀνοικεῖον. De Myrtilo dilucidè. O qualeis tu semper istos! Itáne in D. Brutum de istis. Ego me, vt scripseram, *k* in Pompeianum non abdidi: (*k* L. in Pompeianum. abdidi.) primò tempestatibus, quibus nihil tetrius, deinde ab Octauiano quotidie literæ, vt negotium susciperem, Capuam venirem, iterum rempu. seruarem. Romam vtique statim, Αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. Is tamen egit sanè strenuè, & agit. Romam veniet, cum manu magna. Sed est planè puer. putat senatum statim. Quis veniet? Si venerit, quis *l* incertis in reb. offendet Antonium? (*l* L. & v. c. incertis reb.) kal. Ian. erit fortasse præsidio, aut quidẽ antè depugnabitur. Puero municipia mirè fauent. Iter. n. faciens in Samnium, venit Cales, mansit Theani. Mirifica ἀπάντησις, & cohortatio. Hoc tu putares? ob hoc ego citiùs Romam, quàm constitueram, si-

mulac constituero, scribã. Etsi nondum stipulationes legeram (nec .n. Eros venerat) tamen rẽ prid. Id velim conficias, epistolas Catinã, *m* Tauromenon, Syracusas commodiùs mittere potero. si Valerius interpres ad me nomina gratiosorum scripserit. Alij enim sunt aliàs, nostríque familiares ferè demortui: publicè tamen scripsi, si vti vellet eis Valerius: aut mihi nomina mitteret. *n* De Lepidianis feris, Balbus ad me. Vsque ad III. kal. exspectabo tuas literas, *o* déque Torquati negotiolo sciturum puto. Quincti literas ad te misi, vt scires quã valdè eum amaret quem dolet à te minùs amari. Atticæ (quoniam quod optimum in pueris est) hilarula est, meis verbis suauium des. Vale.

m L. Tauromenium,

n Lamb. de Lepidanis feriis.

o L. vnde me de Torq neg. al. mé que de Torquati negotiolo. sc.

CICERO ATTICO, S. 12

OPPII epistolæ, quia perhumana erat, tibi misi exemplum de Ocella, dum tu muginaris, nec mihi quidquã rescribis, cepi consiliũ domesticum Itaque me prid. Id. arbitror Romæ futurum. Cõmodius est visum frustra me istic esse, cùm id non necesse esset quàm si opus esset, non adesse: & simul ne intercluderer, metuebam. Ille .n. iam aduentare potest: etsi varij rumores, multíque, quos cuperem veros. nihil tamen certi. Ego verò, quidquid est tecũ potiùs, quàm animi pendeã cùm à te absim, & de te, & de me. *p* Sed quid tibi dicã? *q* Bonum animum de ἠρακλειδείῳ Varronis, negotia salsa, me quidem nihil vmquam sic delectauit. Sed hæc, & alia maiora, coràm. Vale.

p v.c. & L. sed quid tibi dicã.

q v.c Bonũ enim de ἡρακλειδείῳ non pl.

CICERO ATTICO, S. 13

OCASVM mirificum! V. Id. cùm antè lucẽ de Sinuessano surrexissem, venissémque diluculo ad Pontem *r* Tiretium, qui est Minturnis, in quo flexus est ad iter Arpinas obuiã mihi fit tabellarius, qui me offendit δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντα. Ego statim, cedo, inquã, siquid ab Attico. Nõdũ legere poteramus. nã & lumina dimiseramus, nec satis lucebat. cùm autẽ luceret, antè scripta epistola

r v.c. Tirenam.

pistola ex duabus tuis, prior mihi legi cœpta est. Illa omnium quidem elegantissima (ne sim saluus, si aliter scribo ac sentio) nihil legi humanius. Itaque veniã quò vocas, modò adiutore te: sed nihil tã ἀπροσδιόνυσον mihi primò videbatur, quàm ad eas literas quibus ego à te consilium petieram, te mihi ista rescribere. Ecce tibi altera, qua hortaris παρ' ἠνεμόεντα μίμαντα, Νήσου ἐπὶ ψυρίης, s Appiam ἐπ' ἀριστέρ' ἔχοντα. Itaque eo die mansi Aquini. s longulum sanè iter, & via inepta. Inde postridie manè proficiscẽs, has literas t dedi, & quidem vt à me dimitterem inuitissimus, fecerunt Erotis literæ. Rem tibi Tiro narrabit. Tu quid faciẽdum sit, videbis: præterea possímne propius accedere (malo enim esse in Tusculano, aut vspiam in suburbano) an etiam longius discedendum v putas? Crebriò ad me velim scribas. erit autem quotidie cui des. Quòd præterea cõsulis, quid tibi censeam faciundum, difficile est, cùm absim. Veruntamen, si pares æque inter se, quiescendum: sin latius manebit: & quidem ad nos, deinde communiter. Auidè tuum consilium exspecto. Timeo ne absim, cùm adesse me sit honestius: venire nõ audeo. De Antonij itineribus nescio quid aliter audio, atque vt ad te scribebã. Omnia igitur velim explices, & ad me certa mittas. De reliquo quid tibi ẽgo dicam? ardeo studio historiæ. Incredibiliter. n. me commouet tua cohortatio: quæ quidem nec institui, nec effici potest sine tua ope. Coràm igitur hoc quidem conferemus: in præsentia mihi velim scribas. x quibus cos. C. Fannius, M F. tribun. pl. fuerit. Videor mihi audisse, y P. Africano. L. Mummio id igitur quæro Tu mihi de his reb. quæ nomantur, omnia certa, clara III. Id ex Arpinati.

s v.c. Appiã scilicet ἐπ.

t L. dedi Tironem quidem vt q.

v L. putes?

x L. quibus cens.

y v.c. P. Africano, L. Mũmio censorib.

CICERO ATTICO, S. 13

NIHIL erat planè, quod scriberem, nam cùm Puteolis essem, quotidie aliquid noui de Octauiano multa etiam falsa de Antonio.

Ad ea autem, quæ scripsisti (treis enim acceperam III. Id à te epistolas) valde tibi assentior, si multũ possit Octauianus, multò firmiùs acta tyranni cõprobatum iri, quàm in Telluris, atque id contra Brutum fore, sin autem vincitur: vides intolerabilem Antonium: vt, quem velis, nescias. O z Sestij tabellarium, hominem nequam: postridie Puteolis Romæ se dixit fore. Quòd me mones, vt a pedetentim: assentior: etsi aliter cogitabam. nec me Philippus, aut Marcellus mouet. alia.n. eorum ratio. &, si non est, tamen videtur. Sed in isto iuuene, quamquam animi satis, auctoritatis parum est. tamen vide, si fortè in Tusculano rectè esse b possim, ne id melius sit (ero libentius: nihil enim ignorabo) an hoc, cùm Antonius venerit. Sed vt aliud ex alio. mihi non est dubiũ, quin, quod Græci καθῆκον, nos officium. Id autem quid dubitas. quinetiam remp. præclarè caderet? nónne dicimus cos. officiũ? senatus officium? Præclarè cõuenit, aut da. Melius. Malè narras de Nepotis filio. valde mehercule moueor, & molestè fero. Nescieram omnino esse istum puerum. Caniniũ perdidit hominem quod ad me attinet, non ingratũ. Athenodorum nihil est quod hortere. m sit enim satis bellum ὑπόμνημα. c Grauedini, quæso, omni ratione subueni. Quintus d tui patris nepos scribit ad patris mei nepotem, se ex Nonis his, quibus nos magna gessimus, ædem Opis explicaturum, idque ad populum. videbis igitur, & scribes. Sexti iudicium exspecto.

z L. Sextij. a v.c. pedetentim. b al. possum id ne melius sit. c v.c. Grauidini. d v.c tui pro nepos. scr.

CICERO ATTICO, S. 14

NOLI putare pigritia me facere, quod non mea manu scribam: sed e mehercule pigritia. nihil enim habeo aliud quod dicã. & tamen in tuis quoque epistolis Alexim videor agnoscere. sed ad rẽ venio. Ego si me non improbissimè Dolabella tractasset, dubitassem fortasse, vtrũ remissior essem, an sum

e v.c. mercule.

summo iure contenderē. nunc verò etiā gaudeo mihi causā oblatā, in qua & ipse sentiat, & reliqui omnes, me ab illo abalienatum, idque præ me feram, *f* & quidem me mea facere & reip. causa, cur illum oderim: quòd cum eam, me auctore defendere cœpisset, non modò *g* deseruit emptus pecunia, sed etiam quantum in ipso *h* fuerit, euerterit. Quòd autem quæris, quomodo agi placeat. cū dies venerit. primùm velim eiusmodi sit, vt non alienum sit me Romæ esse. De quo, vt de ceteris, faciā, vt tu censueris. de summa autem agi prorsus vehementer, & seuerè volo. etsi sponsores appellare, videtur habere quandam δυσωπίαν, tamē hoc quale sit, consideres velim. Possumus enim, vt sponsores appellentur, procuratorem introducere. Neque enim illi litem contestabuntur, quo facto, non sum nescius sponsores liberari. Sed & illi turpe arbitror *k* eo nomine, quod satisdatò debeat, procuratores eius non dissoluere: & nostræ grauitatis, ius nostrum sine summa illius ignominia persequi. De hoc quid placeat, rescribas velim: *l* & non dubito, quin hoc totum leniùs administraturus sis. Redeo ad remp. Multa mehercule à te sæpe ἐν πολιτικῷ genere prudenter: sed his literis nihil prudentius. QVAMQVAM ENIM *m* posset in præsentia bellè iste puer *n* retundere Antoniū tamen exitum exspectare debemus. At quæ contio? nam est missa mihi. Iurat, ita sibi parentis honores consequi liceat, & simul dextram intendit ad statuam. *o* μηδὲ σωθείην ὑπὸ γε τοιούτου. sed, vt scribis, *p* certissimum esse video discrimen, Cascæ nostri tribunatus: de quo quidem ipso dixi Oppio, cùm me hortaretur, vt adolescentem totámq; causam, manúmque veteranorū complecterer, me nullo modo facere posse, ni mihi exploratum esset eum non modò non inimicum tyrannoctonis, verū etiā amicū fore, cū ille diceret ita futurū. Quid igitur festinamus inquā? Illi enim mea opera antè kal. Ian. nihil opus est. nos autem eius volun-

f L. & quidē me facere & mea, & reip. causa, vt illū oderim.
g L. deseruerit.
h sic q.c.v. al. & L. fuit. euerterit.
i v.c. vementer.
k for. id nomen,
l v.c. & L. nec dubito.
m v.c. postea in pr.
n v.c. retundit.
o L. μηδὲ σωθείην ὑπό γε τοιούτου.
p L. certissimum video venisse in discrimen, Cascæ nostri tribunatum.

tatem ante Id. Deceb. perspiciemus in Casca mihi valde assensus est. quamobrem hæc quidem hactenus. Quod reliquum est, quotidie tabellarios habebis. & vt ego arbitror, etiam *q* quid scribas, *r* quotidie. Leptæ literarum exemplum tibi misi: ex quo mihi videtur *s* στρατηλάξ ille dei:ctus de gradu. Sed tu cùm legeris, existimabis. Obsignata iam epistola, literas à te & à Sexto accepi. Nihil iucundius literis Sexti, nihil amabilius. nã tuæ breues priores erant vberrimæ. Tu quidẽ & prudenter, & amicè suades, vt in his locis potissimùm sim, quoad audiamus, hæc quæ cõmota sunt, quorsum euadant. Sed me, mi Attice, non sanè, hoc quidem tempore mouet. resp. non quò *t* ea sit mihi quidquam carius, aut esse debeat: sed desperatis etiam Hippocrates vetat adhibere medicinam: quare ista valeant. *v* Me res familiaris mouet: rẽ dico? immò verò existimatio. Cùm enim tanta reliqua sint, ne Terentię quidem adhuc quod soluam expeditum est. *x* Terentiã dico? scis nos pridem iam constituisse Mõtani nomine ɪɪs. *y* xxɪɪ. dissoluere. *z* Pudentissimè hoc Cicero petierat, *z* vt ei de suo liberalissimè (vt tibi quoque placuerat) promiseram: Erotique dixeram, vt sepositum haberet. *a* non modò, sed iniquissimo fœnore versuram facere Aurelius coactus est. nam de Terentiæ nomine Tiro ad me scripsit, te dicere nummos à Dolabella fore. malè eum credo intellexisse, si quisquam malè intelligit: potiùs nihil intellexisse. tu enim ad me scripsisti Cocceij responsum, & iisdem pænè verbis Eros. Veniendum est igitur vel in ipsam flammam. turpius est enim priuatim cadere, quàm publicè. Itaque ceteris de rebus, *b* quia ad me suauissimè scripsisti perturbato animo, non potui, *c* vt consueueram rescribere. Consenti in hac cura, vbi sum, vt me expediam: quibus autem rebus, venit quidem in mentem: sed *d* certò constituere nihil possum, priusquam te videro. Qui minus autem ego istic rectè esse possim,

q L. quod scribas, *r* L. habebis quotidie. *s* στρατηλάτης. *t* v.c. aut sit *v* v.c. me res familiares mouent. *x* for. Terentiæ dico. *y* v.c. xxv. *z* L. vt fide sua. v.c. vti de suo. *a* L. non modo nõ fecit. *b* v.c. & L. quas ad me *c* v.c. & L. vt consueram, *d* v.c. certè.

possim, quàm est Marcellus? Sed non id agitur: neque id maximè curo. Quid curem, vides. Adsum igitur.

CICERO ATTICO, S. 15

IVCVNDISSIMAS tuas legi literas. ad Plancum scripsi, e misi: habes exemplum. Cum Tirone quid sit locutus, cognoscam ex ipso. Cum sorore ages attentiùs, si te occupatione ista relaxaris.

e misi: abest à q. v. c.

M. CICERO L. PLANCO PR. DESIGN. S. 16

ATTICI nostri te valde studiosum esse cognoui: mei verò ita cupidum, vt mehercule paucos æquè obseruanteis, atque amanteis me habere existimem. Ad paternas enim magnas, & veteres, & iustas necessitudines magnam attulit accessionem tua voluntas erga me: meáq; erga te par, atque mutua Buthrotia tibi causa ignota non est. *f* Egi enim sæpe, tibíque totam rem demonstraui: quæ est acta hoc modo. Vt primùm Buthrotium agrum proscriptum vidimus, commotus Atticus libellum composuit, eum mihi dedit, vt darē Cæsari. eram enim cenaturus apud eum illo die. *g* Cū libellum Cæsari dedi, probauit causā: rescripsit Attico, æqua eum postulare: admonuit tamen, *h* vt pecuniam reliquam Buthrotij ad diem soluerent. Atticus. qui ciuitatem conseruatam cuperet, pecuniam numerauit de suo. Quod cùm esset factū, *i* adiimus ad Cæsarem: verba fecimus pro Buthrotiis. liberalissimum decretum abstulimus: quod est obsignatum ab amplissimis viris. Quæ cùm essent acta, mirari *k* quidē solebā, pati Cæsarem conuenire eos qui agrum Buthrotium concupissent: neq; solum pati, sed etiā ei negotio te præficere. itaque & ego cum illo locutus sū, & sæpius quidē, vt etiā accusarer ab eo quòd parum constantiæ suæ confiderem. *l* & Marco Messalæ, & ipsi Attico dixit, vt sine cura essent: apertéque ostendebat, se præsentium animos (erat enim popularis, vt noras) offen

f L. ex v. c. Egi enim sæpe de ea tecum, tibiq; t.

g v. c. & L. eum libellū Cæsaris de di: prob.

h al. vt pecuniæ reliquum B.

i v. c. adimus ad Cæsarem; verba facimus pro

k L. equidē solebam.

l v. c. & L. & M. Mess.

offendere nolle: cùm mare transissent, curaturũ se, vt in alium agrum deducerentur. Hęc illo viuo. Post interitum *m* verò Cæsaris, vt primùm ex s.c. causas coss. cognoscere instituerunt, hæc, quæ suprà scripsi, ad eos delata sunt: probauerunt causas sine vlla dubitatione, séque ad te literas daturos esse dixerunt. Ego autem, mi Plance, etsi non dubitabam, quin & s.c. & lex, & consulum decretum, ac literæ apud te plurimum auctoritatis haberẽt, téque ipsius Attici causa velle intellexeram: tamẽ hoc pro coniunctione, *n* & beneuolentia nostra mihi sumsi, vt id à te peterem, quod tua singularis humanitas, suauissimique mores à te essent impetraturi. Id autem est, vt hoc, quod te tua sponte facturum esse certò scio, honoris nostri causa libẽter, prolixè, celeriter facias. Mihi nemo est *o* amicior, nec iucundior, nec carior Attico: cuius antea res solùm familiaris agebatur, eáq; magna: nunc accessit etiam existimatio, vt, quod consecutus est magna & industria, & gratia, & viuo Cæsare, & mortuo, id te adiuuante obtineat. Quod si à te erit impetratum, sic velim existimes, me de tua liberalitate ita interpretaturum, vt tuo summo beneficio me affectum iudicem. Ego, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor, studiosè, diligentérque curabo. Da operam, vt valeas.

m v. c. autem

n v.c. & beniuolentia

o v. c. amicitior, non pl.

CICERO PLANCO PR. DES. S. 17

IAm antea petiui abs te per literas, vt, cùm causa Buthrotiorum probata à coss. esset, quibus & lege, & s.c. permissum erat, vt de Cæsaris actis cognoscerent, statuerent, iudicarent: eam rem tu adiuuares: Atticúmq; nostrum, cuius te studiosum cognoui, & me, qui non minùs laboro, molestia liberares. Omnibus enim rebus magna cura, multa opera, & labore confectis, in te positum est, vt nostræ solicitudinis finem quamprimùm facere possimus. quamquam *p* intelligimus, ea te esse prudẽtia.

p v. c. intellegimus,

tia, vt videas, si ea decreta coss quæ de Cæsaris a-ctis interposita *q* sint, nonseruentur, magnam perturbationem rerum fore. Equidem, cũ multa (quod necesse erat in tanta occupatione) non probentur, quæ Cæsar statuerit, tamẽ otij pacisq; causa acerrimè illa soleo defendere: quod tibi idẽ *r* magnopere faciendum censeo: quamquam hæc epistola nõ suasoris est, sed rogatoris. Igitur, mi Plance, rogo te, & etiam oro, sic mediusfidius, vt maiore studio, magisque ex animo agere non possim, vt totum hoc negotium ita agas, ita tractes, ita conficias, vt, quod sine vlla dubitatione apud coss. obtinuimus propter summam bonitatẽ & æquitatẽ causæ, id tu nos obtinuisse nõ modò facilè patiare, sed etiam gaudeas. Qua quidẽ voluntate *s* esse ergà Atticum, sæpe præsens, & illi ostendisti, & verò etiam mihi. Quod si feceris, me, quem voluntate & paterna necessitudine *t* coniunctum semper habuisti, maximo beneficio deuinctũ habebis: idq; vt facias, te vehementer etiam atque etiam rogo.

q v.c. sunt.

r v. c. magno opere

s L. te esse erga

t for. tecum coniunct.

CICERO CAPITONI SVO, S. 18

NVNQVAM putaui fore, vt supplex ad te venirem. sed hercule facilè patior datum tempus, in quo amorem experirer tuum. Atticũ quanti faciam, scis. Amabo te, da mihi & hoc obliuiscere mea causa, illum aliquando suo familiari, aduersario tuo voluisse consultum, cùm illius existimatio ageretur. Hoc primùm ignoscere est humanitatis tuæ: suos enim quisque debet tueri. deinde, si me amas, *v* omitte Atticum Ciceroni tuo: quem quanti facias, præ te soles ferre. Totum hoc, vt quod semper existimaui, nũc planè intelligam, me à te multum amari. Buthrotios cũ Cæsar decreto suo, quod ego obsignaui cum multis amplissimis viris, liberauisset, ostẽdissetq; nobis, se cùm agrarij mare transissent, literas missurum, quem in agrum deducerentur: accidit, vt subitò ille

v v. c & L. omitte Atticum. Ciceroni tuo. quem quãti facias, præ te soles ferre, totum hoc da, vt, quod f. exist.

ille interiret. deinde, quemadmodum tu scis (interfuisti enim cùm coss. oporteret ex s. c. de actis Cæsaris cognoscere) res ab ijs in kal. Iun. x dilata. Accessit ad s. c. lex, quæ lata est y ad IIII. Non. Iun. quæ lex, earum rerum, quas Cæsar statuisset, decreuisset, egisset, coss. cognitionem dedit Causa Buthrotiorum delata est ad coss. decretum Cæsaris recitatum est, & multi præterea libelli Cæsaris prolati. coss. de consilij sententia decreuerunt secundum Buthrotios. Plancum dederunt. Nunc, mi Capito (scio enim quantum semper ad eos, quibuscum sis, posse soleas) eo plus apud hominem facillimum, atque humanissimum Plancum enitere, elabora, vel potiùs eblandire, effice, vt Plancus, quẽ spero optimum esse, sit etiam melior opera tua. Omnino res huiusmodi videtur esse, vt sine cuiusquam gratia, Plancus ipse pro ingenio, & prudentia sua non sit dubitaturus, quin decretum coss. quorum & lege & s. c. cognitio, & iudicium fuit, conseruet: præsertim cùm hoc genere cognitionum labefactato, acta Cæsaris in dubium ventura videantur: quæ non modò ij, quorũ interest, sed etiam ij, qui illa non probant, otij causa confirmare velint. Quod cùm ita sit, tamen interest nostra, Plancum hoc animo liberiti, prolixéq; facere: quod certè faciet, si tu neruulos tuos mihi sæpe cognitos, suauitatémq; , qua nemo tibi par est, adhibueris. Quod vt facias, te vehementer rogo. Vale.

x V. C. & L. dilata est. Acc.

y L. ad.

CICERO C. CVPIENNIO, S. 19

PATREM tuum plurimi feci, méq; ille mirificè & coluit, & amauit: nec z mehercule vmquam mihi dubium fuit, quin à te diligerer. Ego quidẽ id facere non destiti. Quamobrem peto à te maiorem modum, vt ciuitatem Buthrotiam subleues, decretúmque coss. quod ij secundum Buthrotios fecerunt, cùm a lege, & s. c. statuendi potestatem

z V. C. mercule.

ha

haberent, des operam vt Plancus noster quamprimùm confirmet, & *a* probet. Hoc te vehementer, mi Cupienni, etiam atque etiam rogo. Vale. a v.c.comprobet.

CICERO PLANCO, PR. DES. S. 20.

IGoscE mihi, quòd cùm antea accuratissimè de Buthroti s ad te scripsetim eadem de re sæpius scribam. Non mehercule, mi Plance, facio, quòd parum confidam, aut liberalitati tuæ, aut nostræ amicitiæ: sed cùm tanta res agatur Attici nostri, nunc verò etiam existimatio, vt id quod probauit *b* cos. nobis testibus, & obsignatoribus, qui & decretis & responsis Cæsaris interfueramus, videatur obtinere potuisse: præsertim cùm tota potestas eius rei tua sit, vt ea quæ coss. decreuerunt secundum Cæsaris decreta, & responsa, non dicam comprobes, sed studiosè, libentérque comprobes. Id mihi sic erit gratum, vt nulla res gratior esse possit. etsi iam sperabam, cum has literas accepisses, fore, vt ea, quæ superioribus literis à te petiissemus, impetrata essent: tamen non faciam finem rogand, quoad nobis nuntiatum erit, te id fecisse quod magna cum spe exspectamus. *c* Deinde tum confido fore, vt alio genere literarum vtamur, tibique pro tuo summo beneficio gratias agamus. Quod si acciderit: velim sic existimes, non tibi tã Atticum, cuius permagna res agitur, quã me, qui non minùs laboro quàm ille, obligatum fore.

b L.Cæsar

c vel. cod. Deinde enim c.

CICERO CAPITONI, S. 21

NON dubito, quin mirere, atq; etiã stomachere, quòd tecum de eadẽ re agam sæpius. Hominis familiarissimi, & mihi omnibus rebus coniũctissimi permagna res agitur, Attici. Cognoui ego tua studia in amicos, etiã in te amicorũ, multũ potes nos apud Plãcũ iuuare. noui humanitatẽ tuã. scio quã sis amicis iucũd⁹. Nemo nos in hac causa pl⁹ iuuare potest, quã tu, & res *d* ista est firma, vt debet esse, quã coss. de cõsilij sentẽtia decreuerunt, d v. c. & L. ita est f.

cùm

cùm & lege, & s. c. cognoscerent. tamen omnia posita putamus in Planci tui liberalitate: quem quidem arbitramur cùm officij tui, & reip. causa decretum coss. comprobaturum, tum libenter nostra causa esse facturum. Adiuuabis igitur, mi Capito: quod vt facias, vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM, LIBER primus.

MARCVS Q. FRATRI, S. 1

ETsi non dubitabam, quin hãc epistolam multi nuntij fama denique esset ipsa, sua celeritate superatura, tuq; antè ab aliis auditurus esses, annum tertium accessisse desiderio nostro, & labori tuo: tamen existimaui à me quoque tibi huius molestiæ nuntiũ perferri oportere. Nã superioribus literis, nõ vnis, sed pluribus, cùm iã aliis desperata res esset, tamẽ ego tibi spẽ maturæ decessionis afferebã, non solũ, vt quã diutissimè te iucũda opinione oblectarem, sed etiam quia tanta adhibebatur & à nobis, & à prætoribus contẽtio, vt rẽ posse cõfici nõ diffiderẽ. Nunc 2 quoniã ita accidit, vt neq; prætores suis opibus, neque nos nostro studio quidquã proficere possemus, est omnino difficile non grauiter id ferre: sed tamen nostros animos maximis in rebus & gerendis, & sustinendis exercitatos, frangi, & debilitari molestia non oportet, & quoniam ferre ea molestissimè homines debent, quæ ipsorum culpa contracta sunt, est quiddam in hac re mihi

mihi molestiùs ferendum, quàm tibi. factum est enim mea culpa, contrà quàm tu mecum, & proficiscens, & per literas egeras, vt *a* priore anno *b* nō succederetur. Quod ego dum sociorum saluti consulo, dum impudentiæ nonnullorum negotiatorū resisto, dum nostram gloriam tuā virtute augeri expeto, feci non sapienter: præsertim cùm id commiserim, vt ille alter annus etiam tertium posset adducere. Quod quoniam peccatum meum esse confiteor, est sapientiæ, atq; humanitatis tuæ, curare & perficere, vt hoc minùs sapienter à me prouisum, diligentia tua corrigatur. a. fort. superiore b fort. tibi nō succed.

3 || Ac si te ipse vehementiùs ad omneis parteis bene audiendi excitaris, non vt cum aliis, sed vt tecum iam ipse certes: si omnem tuam mentem, curam, cogitationē, *c* & excellentem omnibus in rebus laudis cupiditatem incitaris: mihi crede vnus annus additus labori tuo, multorum annorum lætitiam nobis, gloriam verò etiam posteris nostris afferet. Quapropter hoc te primùm rogo, ne contrahas, *d* aut demittas animum, néve te obrui, tanquam fluctu, sic magnitudine negotij sinas: contráque erigas, ac resistas, siue etiam vltrò occurras negotiis. Neque enim eiusmodi partem reip. geris, in qua fortuna dominetur, sed in qua plurimum ratio possit, & diligentia. c v. c. ad exc. d al. ac demittas

4 || Quòd si tibi bellum aliquod magnum & periculosum administranti prorogatum imperium viderem, tremerem animo, quòd eodem tempore esse intelligerem etiam fortunæ potestatem in nos prorogatam. Nunc verò ea pars tibi reip. commissa est, in qua aut nullam, aut perexiguam partem fortuna *e* tenet, & quæ mihi tota in tua virtute, ac moderatione animi posita esse videatur. Nullas (vt opinor) insidias hostium, nullam prœlij dimicationem, nullam defectionem sociorum, nullam inopiam stipendij, aut rei frumentariç, nullam seditionem, exercitus pertimescimus: quæ persæpe sapientissimis viris acciderunt, vt, quemadmodum, gubernatores optimi e L. teneat,

vim tempestatis, sic illi fortunæ impetũ superare non possent. Tibi data est summa pax, summa tranquillitas: ita tamen, vt ea dormientem gubernatorem vel obruere, vigilantem etiam delectare possit. || Constat enim ea prouincia primùm 5
f L. ex omni hominũ g. — ex eo genere sociorum, quod est *f* ex hominum omni genere humanissimum: deinde ex eo genere ciuiũm, qui aut quòd publicani sunt, nos summa necessitudine attingũt: aut quòd ita negotiãtur, vt locupletes sint, nostri consulatus beneficio se incolumeis fortunas habere arbitrantur. At enim inter hos ipsos exsistunt graues controuersiæ, multæ nascuntur iniuriæ, magnæ contentiones consequuntur. Quasi verò ego id putem, non te aliquantum negotij sustinere. Intelligo permagnum esse negotium, & maximi consilij. Sed memento, consilij me hoc negotium esse magis aliquanto, quàm fortunæ, putare. || Quid est e- 6
nim negotij continere eos, quibus præsis, si te ipse contineas? Id autẽ sit magnum, & difficile ceteris, *g* sicut est difficillimum: tibi & fuit hoc semper facillimum, & verò esse debuit: cuius natura talis est, vt etiam sine doctrina videatur moderata esse potuisse: ea autem adhibita doctrina est, quæ vel vitiosissimã naturam excolere possit. Tu cùm pecuniæ, cùm voluptati, cùm omnium rerum cupiditati resistes, vt facis, erit, credo, periculum ne improbum negotiatorem, paulò cupidiorem publicanum comprimere non possis. Nam Græci quidem sic te ita viuentem intuebuntur, vt quemdam ex annalium memoria, aut etiam *h* de cælo diuinum hominem esse in prouinciam delapsum putent. Atque hæc nunc non vt facias, sed vt te facere, & fecisse gaudeas, scribo. || Præclarum 7
est enim, summo cum imperio fuisse in Asia triennium, sic vt nullum te signum, nullã pictura, nullum vas, nulla vestis, nullum *i* mancipium, nulla forma cuiusquam, nulla conditio pecuniæ (quibus rebus abundat ista prouincia) ab summa inte-

g for. sicut est: tibi & f. al. sicut est, & quidem difficillimum:

h L. à cælo

i q. v. c. mancupium,

gri

gritate, continentiáq; deduxerit. Quid autem reperiri tam eximium, aut tam expetendum potest, quàm istam virtutem, moderationem animi, temperantiam, non latere in tenebris, neque esse abditam, sed in luce Asiæ, in oculis clarissimæ prouinciæ atque in auribus omniũ gentium, ac nationũ esse positam? non itineribus tuis perterreri homines? non sumtu exhauriri? non aduẽtu commoueri? esse, quocumque veneris, & publicè, & priuatim maximam lætitiam: cùm vrbs custodem non tyrannum: domus hospitem, non expilatorem, recepisse videatur? His autem in rebus iam te vsus ipse profectò erudiuit, nequaquam satis esse, *k* ipsum hasce habere virtutes, sed esse circumspiciendum diligenter, vt in hac custodia prouinciæ non te vnum, sed *l* omneis ministros imperij tui, sociis, & ciuibus, & reip. præstare videare. || Quamquam legatos habes eos, qui ipsi per se habituri sint rationem dignitatis suæ, de quibus honore, & dignitate, & ætate præstat Tubero: quem ego arbitror, præsertim cùm scribat historiam, multos ex suis annalibus posse diligere, quos velit, & possit imitari: *m* Halienus autem noster cùm animo & beneuolentia, tum verò etiam imitatione viuendi. Nam quid ego de *n* Gratidio dicam? quem certò scio ita laborare de existimatione sua, vt propter amorem in nos fraternum, etiam de nostra laboret. Quæstorem habes non tuo iudicio *o* delectum, sed eum, quem sors dedit. Hunc oportet & sua sponte esse moderatum, & tuis institutis, ac præceptis obtemperare. Quorum si quis fortè esset sordidior, ferres eatenus, quoad per se negligeret eas leges, quibus *p* est adstrictus: non vt ea potestate, quam tu ad dignitatem
9 *q* permisisses, ad quæstum *r* abuteretur. || Neque enim mihi sanè placet, præsertim cùm ij mores tantùm iam ad nimiam lenitatẽ, *s* & ambitionem incubuerint, scrutari te omneis sordeis, excutere vnumquemque eorum: sed, quand

k al. te ipsum

l v.c.c. omnis

m for. Hallienus al. Allienus

n al. Cratidio

o al. dilectum,

p v. c. esse

q fort. e permis

r v.c. vtere tur

s v. c. & camb.

 sit

sit in quoque fides, tantum cuique committere. Atque inter hos eos, quos tibi comites, & adiutores negotiorum publicorum dedit ipsa resp. duntaxat finibus his præstabis, quos antè præscripsi. Quos verò aut ex domesticis *t* conuictoribus, aut ex necessariis *v* apparitoribus tecum esse voluisti, qui quasi ex cohorte prætoris appellari solét, horum non modò facta, sed etiã dicta omnia præstãda nobis sunt. Sed habes eos tecum, quos possis rectè *x* facienteis facilè diligere: minùs *y* consulẽteis existimationi tuæ facillimè coërcere: à quibus, rudis cùm esses, i videtur potuisse tua liberalitas decipi. NAM VT QVISQVE EST VIR OPTIMVS, ita difficillimè esse alios improbos suspicatur. ‖ Nunc verò tertius hic annus habeat integritatem eandem, quam superiores, *z* cautiorem etiam ac diligentiorem. Sint aures tuæ, quæ id, quod audiunt, existimentur audire: non in quas fictè, *a* aut simulatè quæstus causa insusurretur Sit annulus tuus non vt vas aliquod, sed tanquam ipse tu: non minister alienæ voluntatis, sed testis tuæ. Accensus *b* sit eo etiam numero, quo eum maiores nostri esse voluerunt: qui hoc non in beneficij loco, sed in laboris, ac muneris non temere nisi libertis suis deferebant: quibus illi quidem nõ multò secus, ac seruis, imperabant. Sit lictor non suę, sed tuæ lenitatis apparitor: maioráque præferant fasces illi, ac secures dignitatis insignia, quã potestatis. Toti denique sit prouinciæ cognitum, tibi omnium, quibus præsis salutem, liberos, famam, fortunás esse carissimas. Denique hæc opinio sit, non modò iis, qui aliquid acceperint, sed iis etiam, qui dederint, te inimicum (si id cognoueris) futurum. Neque verò quisquam dabit, cùm erit hoc perspectum, nihil per eos, qui simulant se apud te multum posse, abs te solere impetrari. ‖ Nec tamen est hæc oratio mea huiusmodi, vt te in tuos aut durum esse nimiùm, aut suspiciosum velim. Nam si quis est

t v. c. conuictionibus,
v v. c. apparitionibus
x v. c. faciẽtis
y v. c. consulentis
z L. contionem etiam diligentiorem.
a v. c. & L. & simulatè
b v. c. sit è numero,

eorum, qui tibi biennij spatio nunquam in suspicionem auaritiæ venerit, vt ego Cæsium, & Chærippum, & Labeonem audio, &, quia cognoui, existimo: nihil est quod non & iis, & si quis est alius *c* eiusmodi, & committi, & credi rectissimè putem. Sed siquis est, in quo iam offenderis, de quo aliquid senseris: huic nihil credideris, nullam partem existimationis tuæ commiseris. In prouincia verò ipsa, si quē es nactus, qui in tuam familiaritatem *d* penitus intrarit, qui nobis antè fuerit ignotus: huic quantum credendum sit, vide non quin possint multi esse prouinciales viri boni: sed hoc sperare licet, iudicare periculosum est. *Multis enim simulationem inuolucris tegitur*, & quasi velis quibusdam obtenditur vniuscuiusque natura: *frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur: oratio verò sæpissimè.*

12 || 2 Quamobrem qui potes reperire ex eo genere hominum qui pecuniæ cupiditate adducti careant his rebus omnibus, à quibus nos diuulsi esse *e* non possumus? Te autem, alienum hominum ament ex animo, ac non sui commodi causa simulent? Mihi quidem permagnum videtur, *f* præsertim si iidem homines priuatum non ferè quemquam, prætores semper omneis amant. Quo ex genere siquem fortè tui *g* cognosti amantiorem (fieri enim potuit) quàm temporis: *h* hunc ad tuum numerum libenter adscribito. Sin autem id non perspicies: nullum erit genus in familiaritate cauendum magis: propterea quòd & omneis vias pecuniæ norunt, & omnia pecuniæ causa faciunt: &, quicum victuri non sunt, eius existimationi con-

12 sulere non curant. || Atque etiam è Græcis ipsis diligenter cauendæ sunt quædam familiaritates, *i* præter hominum perpaucorum, si qui sunt vetere Græcia digni. *k* Sic verò fallaces sunt permulti, & leues, & diuturna seruitute ad nimiam assentationem *l* eruditi. quos ego vniuersos adhiberi liberaliter, optimum quemque hospitio, amicitiáque coniungi dico, oportere: nimiæ fami-

c v. c eiusdem modi.

d al. penetrarit.

e L. non possumus, quemquā, qui te, alienum homi nem, amet ex animo, ac non sui commodi causa simulet?

f L. præsertim cùm iidem hom. priuatum non f. q. pr. f. om. ament.

g al. cognouisti.

h v. c. & L. hunc verò ad tuum si.

i for. præterquam hom.

k L. Sin verò fall.

l L. eruditi. eos ego vniuers.

liaritates eorũ, neque tam fideles sunt (non enim audent aduersari nostris voluntatibus) *m* & inuident non nostris solùm, verùm etiam suis. ‖ Iam qui in eiusmodi rebus, in quibus vereor etiam ne durior sim, cautus esse velim ac diligens: quo me animo *n* in seruos esse censes? quos quidem cùm omnibus in locis, tum præcipuè in prouinciis regere debemus: quo de genere multa præcipi possunt. Sed hoc & breuissimum est, & facilimè teneri potest, vt ita se gerant in istis Asiaticis itineribus, vt si iter Appia via faceres: néve interesse quidquam putent, vtrùm Tralleis, an Formias venerint. At, siquis est ex seruis egregiè fidelis, sit in domesticis rebus & priuatis, quæ res ad officium imperij tui, atque ad aliquam partem reipub. pertinebunt, de his rebus ne quid attingat. Multa enim, quæ rectè committi seruis fidelibus possunt, tamen sermonis, & vituperationis vitandæ causa, committenda non sunt. ‖ Sed nescio quo pacto ad præcipiendi rationem delapsa est oratio mea, cùm id mihi propositum initiò non fuisset. Quid enim ei præcipiam, quem ego in hoc præsertim genere intelligam, prudentia non esse inferiorem, quàm me, vsu verò etiam superiorem? Sed tamen si ad ea, quæ faceres, *o* auctoritas accederet mea, tibi ipsi illa putaui fore iucundiora. Quare sint hæc fundamenta dignitatis tuæ tua: primùm integritas, & cõtinẽtia: deinde omnium, qui tecum sunt, pudor, *p* delectus in familiaritatibus, & prouincialium hominum, & Græcorum, percautus & diligens, familiæ grauis, & constans disciplina. Quæ cùm honesta sint in his priuatis nostris, quotidianisque rationibus: in tanto imperio, tam deprauatis moribus, tam corruptrice prouincià, diuina videantur necesse est, ‖ Hæc institutio, *q* atque hæc disciplina potest sustinere in rebus statuendis, decernendisque eam seueritatem, qua tu in iis rebus vsus es, ex quibus nonnullas simultates cum magna mea

14 15 16

m v. c. & I. & verò inuident.

n v. c. in seruis.

o al. mea auctoritas accederet.

p v. c. dilectus.

q al. atque disciplina.

mea lætitia susceptas habemus. nisi fortè me Paconij nescio cuius, hominis *r* ne Græci quidem, at Mysij, aut Phrygij potiùs, querelis moueri putas: aut Tuscenij, hominis furiosi, ac sordidi vocibus, cuius tu ex impurissimis faucibus inhonestissimam cupiditatem eripuisti summa cum æquitate. Hæc, & cetera plena seueritatis, quæ statuisti in ista prouincia, non facilè sine summa integritate *s* sustinebimus. Quare sit summa in iure *t* dicendo seueritas, dummodò ea ne varietur gratia, sed conseruetur æquabilis. Sed tamen parui refert abs teipso ius dici æqualiter, & diligenter, nisi idem ab iis fiet, quibus tu eius muneris ali-
17 quam partem concesseris. || Ac mihi quidem videtur non sanè magna varietas esse negotiorum in administranda Asia, sed ea tota iurisdictione maximè *v* sustineri. In qua sciētiæ præsertim prouincialis ratio ipsa expedita est. Constantia est adhibenda, & grauitas, quæ resistat non solùm gratiæ, verùm etiam suspicioni. Adiungenda etiā est facilitas in audiendo, lenitas in *x* discernendo, in satisfaciendo ac disputando diligentia. His rebus nuper *3 y* Cn. Octauius, iucundissimus fuit: apud quem *z* primus lictor qui fuit, tacuit accensus: quoties quisque voluit, dixit, & quàm voluit diu. Quibus ille rebus fortasse nimis lenis videretur, nisi hæc lenitas illam seueritatem tueretur. Cogebantur Syllani homines quæ per vim & metum abstulerant, reddere. Qui in magistratibus iniuriosè decreuerant, eodem ipsis priuatis erat iure parendum. Hæc illius seueritas, acerba videretur, nisi multis condimentis humanitatis mitigare-
18 tur. || Quòd si hæc lenitas, grata Romæ est, vbi tanta arrogantia est, tam immoderata libertas, tam infinita hominum licentia, denique tot magistratus, tot auxilia, tanta vis, tanta senatus auctoritas: quàm iucunda tandem prætoris comitas in Asia potest esse, in qua tanta multitudo ciuium, tāta sociorum, tot vrbes, tot ciuitates vniu.

r L. ne Græci quidem, sed Mysi, aut Phryges p.

s v. c. sustineremus.

t q. v. c. dicundo.

v for. contineri.

x v. c. & L. decernendo.

y L. C. Octauius.

z for. primum.

a v. c. & L. quieuit.

hominis nutum intuentur? vbi nullum auxiliũ est, 4 nulla *b* conquæstio, nullus senatus, nulla contio? Quare cùm permagni hominis est, & cùm ipsa natura moderati, tum verò etiam doctrina, atque optimarum artium studiis eruditi, sic se adhibere in tanta potestate, vt nulla alia potestas ab iis, *c* quibus præsit, desideretur. || *d* Cyrus ille à Xenophonte non ad historiæ fidem scriptus, sed ad effigiem iusti imperij: cuius summa grauitas ab illo Philosopho cum singulari comitate côiungitur: quos quidem libros non sine causa noster ille Africanus de manibus ponere non solebat: nullum est enim prætermissum *e* in his officium diligentis, & moderati imperij: *f* eáque, si sic coluit ille, qui priuatus futurus nunquam fuit, quonam modo retinenda sunt iis, quibus imperium ita datum est, vt redderent, & ab iis legibus datum est, ad quas reuertendum est? *Ac mihi quidem videntur hæc omnia esse referenda g ab iis, qui præsunt aliis, vt ij, h qui erunt eorum in imperio, sint quàm beatissimi:* quod tibi & esse antiquissimum, & ab initio fuisse, vt primùm Asiam attigisti constante fama, atque omnium sermone celebratum est. *Est autem non modò eius, qui sociis & ciuibus, sed etiam eius,* qui seruis, qui mutis pecudibus præsit, eorum, quibus præsit, commodis, vtilitatique seruire.

b al. quæstio.

c v. c. quibus is præsit.

d L. Si Cyrus ille &c.

e L. in eis off.

f L. ea igitur, si sic col.

g ab abest à q. v. c.

h v. c. qui erunt in eorum.

19

|| Cuius quidem generis constare inter *i* omneis video, abs te summam adhiberi diligentiã: nullum æs alienum nouum contrahi ciuitatibus. vetere autẽ magno, & graui multas abs te esse liberatas vrbeis: *k* complureis dirutas, ac pænè desertas, in quibus vnam Ioniæ nobilissimam, alterã Cariæ, Samum & Halicarnassum, per te esse recreatas: nullas esse in oppidis seditiones, nullas discordias: prouideri abs te, vt ciuitates *l* optimatũ consiliis administrẽtur: sublata Mysiæ latrocinia: cædeis multis locis repressas: pacẽ tota prouincia cõstitutam: neq; solùm illa itinerum, atque agrorum, sed multò etiam plura, & maiora oppidorum & fanorum furta

20

i v. c. omnis.

k v. c complures.

l v. c. & L. optimatiũ.

furta,& latrocinia esse depulsa. Remotam à fama, & à fortunis,& ab otio *m* locupletum,illam acerbissimam ministram prætorum auaritiæ calumniam:sumtus & tributa ciuitatum ab omnibus,qui earum ciuitatum *n* fineis incolāt: tolerari *o* æquabiliter: facillimos esse aditus ad te: patere aureis tuas querelis omnium:nullius inopiam, ac solitudinem, *p* non modò illo populari accessu, ac tribunali,sed ne domo quidem tua, & cubiculo esse exclusam tuo:toto denique in imperio nihil acerbum esse, nihil crudele, atque omnia plena clementiæ,mansuetudinis, humanitatis. m v. c. & L.locupletium. n v. c finis. o v.c æqualiter. p I.nō modò vllo pop.

21 mentiæ,mansuetudinis, humanitatis. || Quantum verò illud est beneficium tuum, quòd iniquo, & graui vectigali ædilitiorum, magnis nostris simultatibus, Asiā liberasti? *q* Enimuerò si vnus homo nobilis queritur palam te,quòd edixeris, ne ad ludos pecuniæ decernerentur, LIS. CC. sibi eripuisse: quanta tandem pecunia penderetur, si omnium nomine, quicumque Romæ ludos facerent, quod erat iam institutum, erogaretur? Quamquam has querelas hominum nostrorū illo consilio oppressimus, quòd in Asia nescio quónam modo, Romæ quidem non mediocri cū admiratione laudatur, quòd cùm ad templum, monumentúmque nostrum ciuitates pecunias decreuissent: cúmque id & pro magnis meis meritis, & pro tuis maximis beneficiis, summa sua volūtate fecissent, nominatimque lex exciperet, VT AD TEMPLVM, MONVMENTVMQVE CAPERE LICERET: cúmque id, quod dabatur, non esset interiturum, sed in ornamentis templi futurum, vt nō mihi potiùs, quàm populo Romano, ac diis immortalibus datum videretur:tamen id, in quo erat dignitas, erat lex, erat eorum,qui faciebant, voluntas, accipiendum non putaui, *r* tum aliis de causis, tum etiam vt animo æquiore ferrent ij, quibus nec deberetur, q v.c.Etenim. r v. c. cùm aliis.

22 nec liceret. || Quapropter incumbe toto animo, *s* & studio omni in eam rationem, qua adhuc vsus es, vt eos,quos tuæ fidei, potestatique S. P. Q. R. s al. & omni studio.

commisit, & credidit, diligas, & omni ratione tueare, vt esse quàm beatissimos velis. Quòd si te sors Afris, aut Hispanis, aut Gallis præfecisset, immanibus ac barbaris nationibus: tamen esset humanitatis tuæ, consulere eorum commodis & vtilitati salutique seruire. Cùm verò ei generi hominum præsimus, non modò in quo ipsa sit, sed etiam à quo ad alios peruenisse putetur humanitas: certè iis eam potissimùm tribuere debemus, à quibus accepimus. Non enim me hoc iam dicere pudebit, præsertim in ea vita, atque in iis rebus gestis, in quibus non potest residere inertiæ aut leuitatis vlla suspicio: NOS EA QVAE CONSECVTI SVMVS, HIS STVDIIS, ET ARTIBVS ESSE ADEPTOS, QVAE SINT NOBIS GRAECIAE monumentis, disciplinisque tradita. Quare præter communem fidem, quæ omnibus debetur, præterea nos isti hominum generi præcipuè debere videmur, vt quorum præceptis sumus eruditi, apud eos ipsos quod ab iis didicerimus, velimus expromere. || Atque ille quidem princeps in- 23
genij, & doctrinæ Plato, TVM DENIQVE FORE BEATAS RESPVBL. PVTAVIT, SI AVT DOCTI, ET SAPIENTES HOMINES eas regere cepissent, *t* aut qui regerent, omne suum studium in doctrina, ac sapientia collocassent. Hanc coniunctionem videlicet potestatis ac sapientiæ, saluti censuit ciuitatibus esse posse: quod fortasse aliquando vniuersæ reipub. nostræ, nunc quidem profectò isti prouinciæ contingit, vt is in ea summam potestatem haberet, cui in doctrina, cui in virtute, atque humanitate percipienda, plurimùm à pueritia *v* studij fuisset, & temporis. Quare cura, vt hic annus, qui ad laborem tuum accessit, idem ad salutem Asiæ prorogatus esse videatur. *x* Quoniam in te retinendo fuit Asia felicior, quàm nos in deducendo: perfice, vt lætitia prouinciæ desiderium nostrum leniatur. Etenim si in promerendo, vt tibi tanti honores haberentur,

t v. c. & l. aut ij, qui reg.

v fo. studij positū fuisset, & temporis al. stu dij fuisset & temporis colloca tum. Q.

x for. quoniámque in te ret. f. As. fel. quā nos in redu cendo.

tur, quanti haud scio an nemini, fuisti omnium diligentissimus: multò maiorem in his honori-
24 bus tuendis adhibere diligentiam debes || Et quidem de isto genere honorum quid sentirem, scripsi ad te *y* antè. Semper eos putaui, si vulgares essent, *z* vileis: si temporis causa constituerentur, *a* leueis: si verò (id quod ita factum est) meritis tuis tribuerentur, existimabam multam tibi in his tuendis operam esse ponendam. Quare quoniam in istis vrbibus cum summo imperio & potestate versaris, in quibus tuas virtutes consecratas, & in deorum numero collocatas vides: in omnibus rebus, quas statues, quas decernes, quas ages, quid tantis hominum opinionibus, tantis de te iudiciis, tantis honoribus debeas, cogitabis. Id autem erit eiusmodi, vt consulas omnibus, vt medeare incommodis, hominum prouideas saluti, vt te parentem Asiæ & dici, & haberi velis.

y al. antea.
z v.c. vilis.
a v.c leuis.

25 || Atque huic tuæ voluntati, ac diligentiæ difficultatem magnam afferunt publicani, quibus si aduersamur, ordinem de nobis optimè meritum, & per nos cum rep. coniunctum, & à nobis, & à rep. disiungemus, sin autem omnibus in rebus obsequemur: funditus eos perire patiemur, quorum non modò saluti, sed etiam commodis consulere debemus. Hæc est vna (si verè cogitare volumus) in toto imperio tuo difficultas. Nam esse abstinentem, continere *b* omneis cupiditates, suos coercere, & iuris æquabilem tenere rationem, facilem te in reb. cognoscendis, in hominibus audiendis, admittendisque præbere, præclarum magis est, quàm difficile. Non est enim positum in labore aliquo, sed in quadam inductione animi, atque voluntate. Illa causa publicanorum quantam acerbitatem afferat sociis, intelleximus ex ciuibus, qui nuper in portoriis Italiæ tollendis, non tam de portorio, quàm de nonnullis iniuriis portitorum querebantur. Quare non ignoro quid sociis accidat in vltimis terris cùm

b v. c. omnis.

e v. c. audiuerint.

cùm e audiuerim in Italia querelas ciuium. Hîc te ita versari, vt & publicanis satisfacias, præsertim publicis malè redemtis & socios perire non sinas, diuinæ cuiusdam virtutis esse videtur, id est, tuæ. || Ac primùm Græcis, id quod acerbissimum 26

d al. sint.

est, quòd d sunt vectigales, non ita acerbum videri debet, propterea quòd sine imperio populi Rom. suis institutis, per se ipsi ita fuerunt. Nomen autē publicani aspernari non possunt, qui pendere ipsi vectigal sine publicano non potuerunt, quòd iis æqualiter Sylla descripserat. Non esse autem leniores in exigendis vectigalib. Græcos, quàm nostros publicanos. hinc intelligi potest, quòd Caunij nuper omnes ex insulis, quæ erant ab Sylla Rhodiis attributæ, confugerunt ad senatum, nobis vt potiùs vectigal, quàm Rhodiis penderent. Quare nomen publicani neque ij debent horrere, qui semper vectigales fuerunt: neque ij aspernari, qui per se pendere vectigal non potuerunt. neque ij recusare, qui postulauerunt. || Simul & illud Asia 27 cogitet, nullam à se neque belli externi, neque discordiarum domesticarum calamitatē e absfuturam

e v. c. & L. afuturā fuisse.

fuisse, si hoc imperio non teneretur. Id autē imperiū cū retineri sine vectigalibus nullo modo possit, æquo animo parte aliqua suorum fructuum pacem sibi sempiternam redimat, atque otiū. Quòd si genus ipsum, & nomen publicani non iniquo animo sustinebunt: poterunt iis consilio & prudentia tua reliqua videri mitiora: Possunt in pactionibus faciendis non legem spectare censoriam, sed potiùs commoditatem cōficiendi negotij, & liberationem molestiæ. Potes etiam tu id facere, quod & fecisti egregiè, & facis, vt commemores quanta sit in publicanis dignitas, quantum nos illi ordini debeamus, vt remoto imperio, ac vi potestatis, & fasciū, publicanos cū Græcis gratia atque auctoritate coniungas. f Sed & ab iis, de quibus optimè

f L. Sed ab iis, & de q.

tu meritus es, & qui tibi omnia debent, hoc petas, vt facilitate sua, non eam necessitudinem,

quæ

quæ eſt nobis cum publicanis,obtinere,& conſer-
28 uare patiantur. || Sed quid ego te hæc hortor,quæ
tu non modò facere potes tua ſponte, ſine cuiuſ-
quam præceptis, ſed etiam magna iam ex parte
perfeciſti? non enim deſiſtunt nobis agere quo-
tidie gratias honeſtiſſimæ, & maximæ ſocietates:
quod quidem mihi idcirco iucundius eſt, quòd
idem faciunt Græci DIFFICILE EST AVTEM
EA, QVAE COMMODIS, vtilitate, & propè natura
diuerſa ſunt, voluntate coniungere. At ea quidem,
quæ ſuprà ſcripta ſunt, non vt te inſtituerem,
ſcripſi (neque enim prudentia tua cuiuſquam præ-
cepta deſiderat) ſed me in ſcribendo commemo-
ratio tuæ virtutis delectauit? quamquam in his li-
teris longior fui, quàm aut vellem, g aut quàm g L. aut me putaui fore.
29 me putaui fore. || Vnum eſt, h quod tibi ego præ- h fo. quod ego tibi pr.
cipere non deſinam, neque te patiar (quantum in
me erit) cum exceptione laudari. Omnes enim,
qui iſtinc veniunt, ita de tua virtute, integritate,
humanitate commemorant, vt in tuis ſummis
laudibus excipiant vnam iracũdiam. *Quod vitium,
cùm in hac priuata, quotidianáque* vita leuis eſſe a-
nimi, atque infirmi videtur: *tum verò nihil eſt tam
deforme, quàm ad ſummum imperium etiam acerbi-
tatem* naturæ adiungere. Quare illud non ſuſci-
piam, vt, quæ de iracundia dici ſolent à doctiſſi-
mis hominibus, ea tibi nunc exponam, cùm & ni-
mis longus eſſe nolim, & ex multorum ſcriptis ea
facilè poſſis cognoſcere. Illud, quod eſt epiſtolæ
proprium, vt is, ad quem ſcribitur, de iis rebus,
quas ignorat, certior fiat, prætermittendum eſſe
30 non puto. || Sic ad nos omnes ferè deferunt. ni-
hil, cùm abſit iracundia, te fieri poſſe iucundius.
Sed cùm te alicuius improbitas, peruerſitáſq; com-
mouerit, ſic te animo incitari, vt ab omnibus tua
deſideretur humanitas. Quare quoniam in eam
rationem vitæ nos non tam cupiditas quædã glo-
riæ, quàm res ipſa, ac fortuna deduxit, vt ſempiter-
nus ſermo hominũ de nobis futurus ſit: caueamus,

quam

quantum efficere, & consequi possumus, ne quod in nobis insigne vitium fuisse dicatur. || Neque 31
ego hoc nunc contendo, *quod fortasse cùm in omni natura, tum iam in nostra ætate difficile est, mutare animum, & si quid est penitus insitum moribus*, id subitò euellere: sed te illud admoneo, vt, si hoc plenè vitare non potes, quòd antè occupatur animus ab iracundia, quàm prouidere ratio potuit, ne occuparetur: te antè compares, quotidíeque meditere, sistendum esse iracundiæ, cúmque ea maximè animum moueat, *tum tibi esse diligentissimè linguam continendam*: *quæ quidem mihi virtus non* interdum minor videtur, quàm omnino non irasci. Nam illud non solùm est grauitatis, sed nonnumquam etiam lenitudinis. Moderari verò & animo, & orationi, cùm sis iratus, aut etiam tacere, & tenere in sua potestate motum, animi, & dolorem, etsi non est perfectæ sapientiæ, tamen est non mediocris ingenij. Atque in hoc genere multò te esse iam commodiorem, mitiorémque nuntiant. || Nullæ tuæ vehementiores animi conci- 32
tationes, nulla maledicta ad nos, nullæ contumeliæ perferuntur: quæ cùm abhorrent à literis, 1 ab humanitate, tum verò contraria sunt imperio, ac dignitati. *Nam si implacabiles iracundiæ sint: summa est acerbitas, sin autem exorabilis*: summa lenitas: quæ tamen (vt in malis) acerbitati anteponenda est. Sed quoniam primus annus habuit de hac reprehensione plurimum sermonis, credo, propterea quòd tibi hominum iniuriæ, quòd auaritia, quòd insolentia præter opinionem accidebat, & intolerabilis videbatur: secundus autem multò lenior, quòd & consuetudo, & ratio, & (vt ego arbitror) meæ quoque literæ te patientiorem, leniorémque fecerunt: tertius annus ita esse debet emendatus, vt ne minimam quidem rem quisquam possit vllam reprehédere. || Ac iam hoc loco non 33
hortatione, neque præceptis, sed precibus tecum frater

1 al. & ab human.

fraternis ago totum vt animum,curam,cogitationémque tuam ponas in omnium laude vndique colligenda. Quòd si in mediocri statu sermonis, ac prædicationis nostræ res essent, nihil abs te eximium nihil præter aliorum consuetudinem postularetur. Nunc verò propter earum rerum, in quibus versati sumus,splendorem, & magnitudinem, nisi summam laudem ex ista prouincia assequimur,vix videmur summam vituperationem posse vitare. Ea nostra ratio est, vt omnes boni *k* cùm faueant,cùm etiam à nobis omnem diligentiam,virtutémque & postulent,& exspectent: omnes autem improbi,quòd cum iis bellum suscepimus sempiternum, vel minima re ad reprehendēdum contēti esse videātur.Quare *l* quoniam eiusmodi theatrum totius Asiæ virtutibus est datum, celebritate refertissimum, magnitudine amplissimū,iudicio eruditissimum,natura autem ita resonans,vt vsque Romam significationes, vocésque referantur:contende, quæso, atque elabora, non modò vt his rebus dignus fuisse,sed etiam vt illa

24 omnia tuis artibus superasse videare. Et quoniam mihi casus vrbanam in magistratibus administrationem reip. tibi prouincialem dedit, *m* etsi mea pars nemini cedit, fac, vt tua ceteros vincat.Simul & illud cogita, nos non de reliqua, & sperata gloria iam laborare, sed de parta dimicare. Quæ quidem non tam *n* expetenda fuit, quàm tuenda nobis est. Ac si mihi quidquā esset abs te separatum, nihil amplius desiderarem, hoc statu, qui mihi iam partus est. Nunc verò res sic sese habet,vt,nisi omnia tua facta,atque dicta nostris rebus istinc respondeant,ego me meis tantis laboribus,tantísque periculis, quorum tu omnium particeps fuisti, nihil consecutum putem. Quòd si vt amplissimum nomen consequeremur, vnus præter ceteros adiuuisti: certè idem vt id retineamus, præter ceteros *o* laborabis. Non est tibi his solis vtēdum existimationibus, ac iudiciis,qui nunc

k for. tū nobis faueant,

l L. quoniā eiusmodi theatrū tuis virtutibus est d.

m L. si mea p.

n al. expetēda nobis fuit, quàm tuenda est.

o al. elaborabis.

nunc sunt hominum, sed iis etiam, qui futuri sint: quamquam illorum erit verius iudicium obtrectatione, & *p* maleuolentia liberatum. || Denique 35 illud etiam debes cogitare, non te tibi soli gloriã quærere: quod si esset, tamen non negligeres, præsertim cum amplissimis monumentis consecrare voluisses memoriam nominis tui: sed ea tibi est communicanda mecum prodenda liberis nostris. In qua cauendum est, ne, si negligentior *q* fueris, non solùm tibi parum consuluisse, sed tuis etiam inuidisse videaris. Atque hæc non eò dicuntur, vt te oratio mea dormientem excitasse, sed potiùs vt currentẽ incitasse videatur. Facies enim perpetuò, quæ fecisti, vt omnes æquitatem tuam, tẽperantiam, seueritatem, integritatémque laudent. ||Sed me quædam tenet, propter singularem amo- 36 rem, infinita in te auiditas gloriæ: quamquam illud existimo, cùm iam tibi Asia, sicut vnicuique sua domus, nota esse debeat, cùm ad tuam summam prudentiam tantus vsus accesserit, nihil esse, quod ad laudem attineat, *r* quod tu non optimè perspicias, & tibi non sine cuiusquam hortatione, in mentem veniat quotidie. Sed ego, qui cùm tua lego, te audire, & qui, cùm ad te scribo, tecum loqui videor: idcirco & tua longissima quaque epistola maximè delector, & ipse in scribendo sæpe sum longior. Illud te ad extremum & oro, & hortor, vt tanquam poetæ boni, & actores industrij solent, sic tu in extrema parte, & conclusione muneris, ac negotij tui diligentissimus sis, vt hic tertius annus imperij tui, tanquam tertius actus perfectissimus, atque ornatissimus fuisse videatur. Id facillimè facies, si me (cui semper vni magis, quàm vniuersis, placere voluisti) tecum semper esse putabis, & omnibus iis rebus, quas dices, ac facies, interesse. Reliquum est, vt te orem, vt *s* valetudini tuæ, si me, & tuos omneis valere vis, diligentissimè seruias.

p v.c. maliuolentia.

q al. fueris, tibi parum consuluisse, sed t.

r L. quod & tu non

s v.c. valitudini.

MAR

MARCVS Q. FRATRI, S. 2

STATIVS ad me venit t VIII.Kal.Nouembr.eius t L.a.d.VIII kal.
aduentus,quòd ita scripsisti,direptũ iri te à tuis,
dum is abesset, molestus mihi fuit. Quòd autem
expectationẽ tui,concursumq́;eum,qui erat futurus
si vnà tecum decederet, neque antea visus esset,sustulit,id mihi non incommodè visum est accidisse.
Exhaustus enim est sermo hominum, v & v & multæ
multis emissæ iã eiusmodi voces,ἀλλ᾽ ἀεὶ τινα φῶ ταμίγαρ,quę te absente cõfecta esse lęto. Quòd
autem idcircò à te missus est,mihi vt se purgaret,
id necesse minimè fuit. Primùm enim numquam
ille mihi fuit suspectus: neque ego, quæ ad te de
illo scripsi,scripsi meo iudicio:sed *cùm ratio salúsque omnium nostrum,qui ad rempublicam accedimus.*
non veritate solùm sed etiam fama niteretur, sermones ad te aliorum semper, non mea iudicia perscripsi.
Qui quidem quàm frequẽtes essent, &
quàm graues aduentu suo Statius ipse cognouit.
Etenim interuenit nonnullorum querelis, quæ apud me de illo ipso habebantur:& sentire potuit,
sermones iniquorum in suum potissimum nomen
erumpere.Quod autem me maximè mouere solebat.cùm audiebam, illũ plus apud te posse, quàm
grauitas x illius ætatis, & imperij prudẽtia postularet(quàm multos n. mecum egisse putas,vt se x for.istius.
Statio commendarẽ?quàm multa autem ipsum ἀφελῶς mecum in sermone ita protulisse?) id mihi
non placuit:monui,suasi,deterrui. Quibus in rebus
etiamsi fidelitas summa est (quod prorsus credo,
quoniam tu ita iudicas) tamen species ipsa tam
gratiosi liberti,aut serui dignitatem habere nullã potest.
Atque hoc sic habeto(nihil n.nec temerè dicere,nec astutè reticere debeo) materiã omnẽ sermonum eorum, qui de te detrahere velint,
Statiũ dedisse:& antea tantum intelligi potuisse,

iratos tuæ seueritati esse nonnullos: hoc manumisso iratis, quod loquerentur, non defuisse. Nunc respondebo ad eas epistolas, quas mihi reddidit L. Cæsius: cui quoniam ita te velle intelligo, nullo loco deero. Quarum altera est de *y* Blandenio Zeuxide, quem scribis certissimum matricidā tibi à me intimè commendari. Qua de re *z* & hoc de genere toto, ne fortè me in Græcos tam ambitiosum factum esse mirere, pauca cognosce. Ego cū Græcorum querelas nimiùm valere sentirem, propter hominum ingenia ad fallendum parata: quoscumque de te queri audiui, quacumque potui ratione placaui. Primùm Dionysipolitas, qui erant inimicissimi, mei, leniui: quorum principem Hermippū nōn solū sermone meo, sed etiā familiaritate deuinxi. Ego *a* Apamensem Ephesium, ego leuissimum hominem, Megaristum Antandrium, ego Niciam Smyrnæum, ego nugas maximas omnī mea comitate sum complexus, Nymphontem etiam Colophonium, quæ feci omnia, nō quò me, aut ij homines, aut tota natio delectaret: *b* pertæsum est leuitatis, assentationis, animorum, non officiis, sed temporibus seruientiū. Sed, vt ad Zeuxim reuertar: cùm is de M. Cascellij sermone secum habito, quæ tu scribis, ea ipsa loqueretur, obstiti eius sermoni, & hominem in familiaritatē recepi. Tu autem, quæ fuerit cupiditas tanta nescio, quod scribis, *c* cupiisse te, quoniam Smyrnæ *d* duos Mysos insuisses in culeum, simile in superiore parte prouinciæ edere exemplum seueritatis tuæ: & idcirco Zeuxim elicere omni ratione voluisse: quem adductum in iudicium fortasse dimitti non oportuerit: conquiri verò, & elici blanditiis (vt tu scribis) ad iudicium, necesse non fuit, cum præsertim hominem, quem ego & ex suis ciuibus, & ex multis aliis quotidie magis cognosco nobiliorem esse propè, quàm ciuitatem suam. At. n. Græcis solis indulgeo. Quid? L. Cæcilium nónne omni ratione placaui? quem hominē? qua ira? quo spiritu

y al. Blandenio.
z L. & de hoc gen.
a L. Apamensem Ephesium.
b L. pertæsum est enim leuitatis.
c al. cupisse te.
d v. c. & L. duo Mysos.

ſpiritu? quem denique præter Tuſcenium, cuius cauſa ſanari non poteſt, non mitigaui? Ecce ſupra caput homo leuis,ac ſordidus, ſed tamen equeſtri cenſu, Catienus: etiam is lenietur. Cuius tu in patrem quod fuiſti aſperior, non reprehendo: certò enim ſcio te feciſſe cum cauſa. Sed quid opus fuit eiuſmodi literis, quas ad ipſum miſiſti? illum crucem e ſibi ipſum conſtituere, ex qua tu eum antè detraxiſſes: te curaturum: fumo vt combureretur,plaudēte tota prouincia. Quid verò ad C. Fabium,neſcio quem (nam eam quoque epiſtolā T. Catienus circumgeſtat)renunciari tibi, Licinium plagiarium cum ſuo pullo miluino tributa exigere?Deinde rogas Fabium,vt & patrē, & filium viuos comburat, ſi poſſit: ſin minùs,ad te mittat, vti iudicio comburantur. Hæ literæ abs te per iocum miſſæ ad C. Fabiū,ſi modò ſunt tuæ, cùm leguntur,inuidioſā atrocitatem verborū habent. Ac. ſi omniū mearū literarum præcepta repetes,intelliges nihil eſſe à me,niſi orationis acerbitatem,& iracundiā,& ſi fortè rarò literarū miſſarū indiligentiā reprehenſam. Quibus quidem in reb. ſi apud te plus auctoritas mea,quàm tua ſiue natura paulò acrior:ſiue quædam dulcedo iracundiæ,ſiue dicēdi ſal,facetiæq; valuiſſent, nihil ſanè eſſet,quòd nos pœniteret. Et mediocri me dolore putas affici,cū audiā, qua ſit exiſtimatione Virgilius,qua tuus vicinus f Cn. Octauius?Nā ſi te interioribus vicinis tuis,Cilicienſi, & Syriaco anteponis,valde magnū facis.Atq;is dolor eſt,quòd cū ij,quos nominaui,te innocentia non vincant, vincunt tamen artificio g beneuolentiæ colligendæ,qui neque Cyrum Xenophontis, neq; Ageſilaū nouerint:quorū regū ſummo in imperio nemo vnquam verbum vllū aſperiùs audiuit. Sed hæc à principio tibi præcipiens, quantum profecerim, non ignoro.Nunc tamen decedens (id quod mihi iam facere videris)relinque,quæſo, quàm iucundiſsimam memoriam tui. Succeſſorem habes

e al. ſibi ipſi

f L. Oct.

g v.c. beniuolentiæ coll.

HHh 2 per-

perblandum: cetera valde illius aduentu tuo requirentur. In literis mittendis (vt sæpe ad te scripsi) nimium te *h* inexorabilē præbuisti. Tolle omneis, si potes, iniquas, tolle inusitatas, tolle contrarias. Statius mihi narrauit, scriptas ad te solere afferri, ab se legi: &, si iniquæ sint, fieri te certiorem. antequam verò ipse ad te venisset, nullum *i* delectum literarum fuisse: ex eo esse volumina selectarum epistolarum, quæ reprehendi solerent. Hoc de genere nihil te nunc quidem moneo: *k* serò est enim, ac scire potes multa me variè, diligentérque monuisse. Illud tamen, quod Theopompo mandaui, cùm essem admonitus ab ipso, vide per homines amantes tui, quod est facilè, vt hæc genera tollantur epistolarum, primùm iniquarum: deinde contrariarium: tū absurdè, & inusitatè scriptarum: postremò in aliquem contumeliósarum. Atque ego hæc tam esse, quàm audio non puto: & si sunt occupationibus tuis minùs *l* aduersa, nunc perspice & purga. Legi epistolam, quam ipse scripsisse Sylla nomenclator dictus est, non probandam: legi nonnullas iracundas. Sed tempore ipso de epistolis. Nam cùm hanc paginā tenerem, L. Flauius, prætor design. ad me venit, homo mihi valde familiaris. Is mihi te ad procuratores suos literas misisse: quæ mihi visæ sunt iniquissimæ: ne quid de bonis quæ L. Octauij Nasonis fuissent, cui L. Flauius heres est, *m* diminuerent antè quàm C. Fundanio pecuniam soluissent. Itémque misisse ad *n* Apollonienses, ne de bonis, quæ Octauij fuissent, *o* diminui paterentur, priusquam Fundanio debitum solutum esset. Hæc mihi verissimilia non videntur. sunt enim à prudentia tua remotissima. Ne *p* diminuat heres? Quid si inficiatur? Quid si omnino non debetur? Quid? prætor solet iudicare debere? Quid? ego Fundanio nō cupio? non amicus sum? non misericordia moueor? nemo magis: SED VIA IVRIS EIVSMODI EST QVIBVSDAM IN REBVS, VT NIHIL SIT LOCI GRA-

TIAE

h L. exorabilem.

i v.c. dilect.

k L. serum est enim.

l L. animaduersa.

m L. deminuerent.

n L. Apollonidienses,

o L. deminui

p L. deminuat.

TIAE. Atque ita mihi dicebat Flauius scriptum in ea epistola: quam tuam esse dicebat, te aut quasi amicis tuis gratias acturum, aut quasi inimicis incommoda q laturum. Quid multa? ferebat grauiter r id vehementer mecum querebatur, orabatque, vt ad te, quàm diligentissimè scriberem: quod facio, & te prorsus vehementer etiam atque etiã rogo, vt & procuratoribus Flauij remittas s diminuendo, & de t Apolloniensibus, ne quid perscribas, quod contra Flauium sit amplius, & Flauij causa, & scilicet Pompeij, facias omnia. Nolo medius fidius ex tua iniuria in illum, tibi liberalem me videri. v sed & te oro, vt tu ipse auctoritatem, & monumentum aliquod decreti, aut literarum tuarum relinquas, quod sit ad Flauij rem, x & ad causam accommodatum. Fert enim grauiter homo & mei obseruantissimus, & sui iuris dignitatisque y retinens se apud te neque amicitia, neque iure valuisse: & vt opinor, Flauij aliquando rem & Pompeius, & Cæsar tibi commendarunt: & ipse ad te scripserat Flauius, & ego certè. Quare si vlla res est, z quam tibi me faciẽdam petente putes, hæc ea sit. Si me amas, cura, elabora, perfice, vt Flauius & tibi, & mihi quàm maximas gratias agat. hoc te ita rogo, vt maiore studio rogare non possim. Quod ad me de Hermia scribis mihi, mehercule valdè molestum fuit. Literas ad te parum fraternè scripseram: quas oratione Diodoti, Luculli liberti, commotus, de pactione statim quod audieram, iracundiùs scripseram, & reuocare cupiebam. huic tu epistolæ non fraternè scriptæ, fraternè debes ignoscere. De Censorino, Antonio, Cassio a Sceuola, te ab iis diligi (vt scribis) vehementer gaudeo. cetera fuerunt in eadem epistola grauiora, quàm vellẽ, ὀρθὰν τὰν ναῦν, ἅπαξ, & θανεῖν. Maiora ista erunt. Meæ obiurgationes fuerunt amoris plenissimæ, quæ sunt nõnullæ, sed tamen mediocres, & paruæ potius. Ego te numquã vlla

q for. illaturum. al. daturum.
r for. & vehementer &c.
s L. deminuendo,
t L. Apolloniens. ne quid præsc.
v L. Sed te oro.
x for & causam acc.
y for. retinentiss.
z al. quam tibi faciendam me petente putes.
a v.c. Scæuula.

vlla in re dignum minima reprehensione putasses, cùm te sanctissimè gereres, nisi inimicos multos haberemus. *Quæ b* ad te aliqua admonitione, aut obiurgatione scripsi, scripsi propter diligentiam cautionis meæ, in qua & maneo, & manebo, & idem vt facias, non desistam rogare. Attalus Iphemenus mecum egit, vt se ne impedires, quo minus quod ad Q. Publiceni statuam decretum est, erogaretur: quod ego te & rogo & admoneo, ne talis viri, támque nostri necessarij, honorem minui per te, aut impediri velis. Præterea Aesopi tragœdi, nostri familiaris, Licinius seruus, tibi notus, aufugit. Is Athenis apud Patronem Epicureum pro libero fuit. inde in Asiam venit. Postea Plato quidam Sardianus, Epicureus, qui Athenis solet esse multùm & qui tum Athenis fuerat, cùm Licinius eò venisset, cùm eum fugitiuum postea esse ex Aesopi literis *c* cognosceret, hominem comprehēdit, & in custodiam Ephesi tradidit: *d* sed in publicam, vel in pristinum non satis ex literis eius intelligere potuimus. Tu quoquo modo, quoniā Ephesi est, hominem inuestiges velim, summáque diligentia, vel tecum deducas. Noli spectare, quanti homo sit: parui enim pretij est, qui iam nihil sit: sed tanto dolore Aesopus est affectus propter serui scelus & audaciam, vt nihil ei gratius facere possis, quàm si illum per te recuperarit. Nunc ea cognosce, quæ maximè exoptas. Rempu. funditus amisimus: adeò, vt Cato adolescens nullius consilij, sed tamen ciuis Ro. & Cato, vix viuus *e* effugeret, quòd cùm Gabiniū de ambitu vellet postulare, neque prætores diebus aliquot adiri possent, vel potestatem sui facerent, in contionē adscendit, & Pompeium priuatus dictatorem appellauit. propius nihil est factum quā vt occideretur. Ex hoc, qui sit status totius reip. videre potes. Nostræ tamen causæ non videntur homines defuturi, mirandum in modum profitentur, offerunt se, pollicentur: & quidē cū spe sum maxima, tum maiore

b L. ad te cū aliqua

c L. cognoscet,

d L. sed in publicámne an pistrinū

e for. effugerit.

etiam

etiam spero superiores fore nos: confido animo, 2 *f* vt in hac rep. ne casum quidem vllum pertimescam: sed tamen res sic se habet. Si diem nobis Clodius dixerit, tota Italia concurret, vt multiplicata gloria discedamus. sin autem vi agere conabitur, spero fore, studiis non solùm amicorũ, sed etiam alienorum, vt vi resistamus. Omnes & se & suos liberos, amicos, clienteis, libertos, seruos, pecunias denique suas pollicentur. Nostra antiqua manus bonorum ardet studio nostri, atq; amore. Si qui antea aut alieniores fuerant, aut languidiores, nunc horum regum odio, se cum bonis coniungunt. Pompeius omnia pollicetur, & Cæsar, quibus ego ita credo, vt nihil de mea comparatione *g* diminuam. Tribuni pleb. dess. sunt nobis amici. COS. se optimè ostendunt. Prætores habemus amicissimos, & acerrimos ciueis, Domitium, Nigidium, Memmium, Lentulum: bonos etiã alios: sed hos singulareis. Quare magnum fac animum habeas, & spem bonam. De singulis tamen rebus, quæ quotidie gerantur, faciam te crebrò certiorẽ.

f L. vt in hac re.

g L. demi-nuam.

MARCVS Q. FRATRI, S. 3

MI FRATER, mi frater, mi frater, túne id veritus es, ne ego, iracundia aliqua adductus, pueros ad te sine literis miserim? aut etiam ne te videre voluerim? Ego tibi irascerer? tibi ego possẽ irasci? scilicet: tu enim me afflixisti: tui me inimici, tua me inuidia, ac nõ ego te misere perdi. Meus ille laudatus consulatus, mihi te liberos, patriam, fortunas: tibi velim ne quid eripuerit, præter vnum me. Sed certè à te mihi omnia semper honesta, & iucunda *h* ceciderunt. A me tibi luctus meæ calamitatis, metus tuæ, desiderium, mæror, solitudo. Ego te videre noluerim? Immò verò me à te videri nolui. Non enim vidisses fratrem tuum: non eum, quem reliqueras: non eum, quem noras: non eum

h L. acciderunt.

quem fletus flentem, prosequentem proficiscens dimiseras: ne vestigium quidem eius, nec simulachrum: sed quandam effigiem spirantis mortui. Atque vtinam me mortuum prius vidisses, aut audisses. Vtinam te non solùm vitæ sed etiam dignitatis meæ superstitem reliquissem. Sed testor omneis deos, me hac vna voce à morte esse reuocatum, quòd omneis in mea vita partem aliquam tuæ vitæ repositam esse dicebant. Quare peccaui, sceleratéque feci. nam si *i* cecidissem, mors ipsa meam pietatem, amorémq; in te facilè defenderet. Nunc commisi, vt viuo me careres, viuo me aliis indigeres: mea vox in domesticis periculis potissimum occideret, quæ sæpe alienissimis præsidio fuisset. Nam quòd à te pueri sine literis venerunt, quoniam vides non fuisse *k* iracundæ causa, certè pigritia fuit, & quædam infinita vis lacrymarum, & dolorum. Hæc ipsa me quo fletu putas scripsisse? eodem quo te legere certò scio. An ego possum, aut non cogitare aliquando de te, aut vnquam sine lacrymis cogitare? Cũ enim te desidero, fratrem solùm desidero. *l* Ego verò r suauitate prope fratrem, propè æqualem obsequio filium, consilio parentem. Quid mihi sine te vnquam, aut tibi sine me iucundum fuit? Quid, quòd eodem tempore desidero filiam? qua pietate, qua modestia, quo ingenio? effigiem oris, sermonis, animi mei? *m* Quid filium venustissimum, mihique dulcissimum? quem ego ferus, ac ferreus è complexu dimisi meo, sapientiorẽ puerum quã vellem. sentiebat enim miser iam quid ageretur. Quid verò tuum filium? quid? z imaginem *n* meã, quam meus Cicero, & amabat, vt fratrem & iam, vt maiorem fratrem verebatur? quid quod mulierem miserrimam, fidelissimam coniugem, me prosequi non sum passus, vt esset qui reliquias communis calamitatis communeis liberos tueretur? Sed tamen quoquo modo potui, scripsi, & dedi literas ad te Philogono, liberto tuo, quas credo tibi

i v.c. occidissem,

k L. iracundiam causá, al. iracũdiã in causa.

l L. Ego vero suauitate fratrem æta te prope æqualẽ obsc.

m for. Quid quod filium ven.

n for. tuam.

postea redditas esse: in quibus idem te hortor,& rogo, quod pueri tibi verbis meis nuntiarunt,vt Romam protinus pergas, & properes. Primùm.n. te *o* præsidio esse volui, si qui essent inimici,quorum crudelitas nondum esset nostra calamitate satiata. Deinde congressus nostri lamentationem pertimui: digressum verò non tulissem:atque etiã idipsum,quod tu scribis,metuebam, ne à me distrahi non posses. His de caussis hoc maximũ malum,quòd te non vidi, quo nihil amantissimis, & coniunctissimis fratribus acerbius, ac miserius videtur accidere potuisse: minus acerbum, *p* minùs miserum fuit,quàm fuisset *q* tum congressio, tum verò digressio nostra. Nunc,si potes,id quod ego, qui fortis tibi semper videbar,non possum, erige te,& confirma, si qua subeunda dimicatio erit. Spero siquid mea spes habet auctoritatis,tibi & integritatem tuam,& amorem in te ciuitatis, & aliquid etiam misericordiam nostri,præsidij laturam. sin eris ab isto periculo vacuus:ages scilicet, si quid agi posse de nobis putabis. de quo scribunt ad me quidem multi multa.& se sperare demonstrant: sed ego:quid sperem non dispicio, cùm inimici plurimùm valeant, amici partim deseruerint me,partim etiã prodiderint: qui in meo reditu fortasse reprehensionem sui sceleris *r* pertimescant.Sed ista qualia sint,tu velim perspicias, mihique declares.Ego tamen,quamdiu tibi opus erit, siquid periculi subeundum videbis, viuam: diutius in hac vita esse non possum. Neque enim tantum vitium habet vlla aut prudentia, aut doctrina,vt tantum dolorem possit sustinere. Scio fuisse & honestius moriendi tempus,& vtiliùs: sed non hoc solùm,multa alia prætermisi: quæ si queri velim præterita, nihil agam,nisi vt augeam dolorem tuum, indicem stultitiam meam. Illud quidem nec faciẽdum est.nec fieri potest,me diutius, quàm aut tuum tempus,aut firma spes postulabit,

o L.te tuis præsidio&c.

p al.minúsque.

q al.cùm.

r al. pertimescunt.

in tam misera, támque turpi vita commorari: vt, qui modo fratre fuerim liberis, coniuge, copiis, genere ipso pecuniæ beatissimus: dignitate, auctoritate, existimatione, gratia non inferior, quàm qui vmquam fuerunt amplissimi: is nunc in hac tam afflicta, perditáque fortuna, neque me, neque meos lugere diutius possim. Quare quid ad me scripsisti de permutatione? quasi verò nunc me non tuæ facultates sustineant. Qua in re ipse video miser, & sentio, quid sceleris admiserim, cùm de visceribus tuis, & filij tui, satisfacturus sis, quibus debes: ego acceptam ex ærario pecuniam tuo nomine frustra dissiparim. Sed tamē & M. Antonio, quantum tu scripseras, & Cæpioni tantundem solutum est: mihi ad id, quod cogito, hoc, quod habeo satis est. siue enim restituimur, siue desperamur, nihil amplius opus est. Tu si fortè quid erit molestiæ, te ad Crassum, & ad s Callidium conferas, censeo. Quantum Hortensio credendum sit, nescio me summa simulatione amoris, summáq; assiduitate quotidiana sceleratissimè, insidiosissiméque tractauit, t adiuncto quoque Arrio: quorum ego consiliis, promissis v præceptis destitutus in hanc calamitatem incidi. Sed hæc occultabis, ne quid obsint. Illud caueto: & eò puto per Pomponium fouendum tibi esse ipsum Hortensium, ne ille versus, qui in te erat collatus cùm ædilitatem petebas, de lege Aurelia, falso testimonio confirmetur. Nihil enim tam timeo, quàm ne, cùm intelligant homines, quantum misericordię nobis tuæ preces, & tua salus allatura sit, oppugnent te vehementius Messalam tui studiosum esse arbitror: Pompeium etiam simulatorem puto. Sed hæc vtinam non experiare: quod precarer deos, nisi meas preces audire desiissent. Veruntamen precor, vt his infinitis nostris malis contenti sint: x in quibus non modò tamen nullius inest peccati infamia: sed omnis dolor

s L. Calidiū.

t al. adiuncto Q. Arrio v for. inductus, ac destitutus.

x for. in quibus tamen non modò.

dolor est, quòd optimè factis pœna est maxima constituta Filiam meam, & tuam, Ciceronémque nostrum, quid ego, mi frater, tibi commendem? quin illud mæreo, quod tibi non minorem dolorem illorum orbitas affert, quàm mihi. Sed, te incolumi, orbi non erunt. y Reliqua, ita mihi salus aliqua detur, potestásque in patria moriendi, vt me lacrymæ non sinunt scribere. Etiam Terétiam velim tueare, mihíque de omnibus rebus rescribas. Sis fortis, quoad rei natura patiatur. Idibus Iuniis, Thessalonicæ.

y fort. De reliqua,

MARCVS Q. FRATRI, S. 14

AMARO te, mi frater, ne, si vno meo facto & tu, & omnes mei corruistis, improbitati, & sceleri meo potiùs, 1 quàm imprudentiæ, z misericordiæque assignes. nullum est meum peccatũ, nisi quòd iis credidi, à quibus nefas putaram esse me decipi, aut etiam quibus ne id expedire quidem arbitrabar. Intimus, proximus, familiarissimus quisq; aut sibi pertimuit, aut mihi inuidit. 2 Ita mihi nihil misero a præter fidem amicorum, cautum meũ consilium fuit. Quòd si te satis innocentia tua, & misericordia hominum vindicat hoc tempore à molestia: perspicis profectò ecquæ nam nobis spes salutis relinquatur. Nam me Pomponius, & Sextius, & Piso noster adhuc Thessalonicæ retinuerunt, cùm longiùs discedere propter nescio quos motus vetarent. verùm ego magis exitum illorum literis, quàm spe certa exspectabam. Nam quid sperem, potentissimo inimico, dominatione obtrectatorum, infidelibus amicis, pluribus inuidis? b Denotius autem tribunus pl. est ille quidem in me officiosissimus, Sextius, c & spero, Curtius, Milo, Fadius, d Gratidius: sed valde aduersante Clodio: qui etiam priuatus eadem manu poterit contiones concitare: deinde etiam intercessor parabitur. Hæc mihi proficiscenti non

z L. misericordiæq; ass.

a for. præter fidem amicorum defuit cautum m.c. fuit. al. præter fidē amicorum, non cautũ meũ cons. fuit.

b L. De nouis autem

c L. & (vt spero)

d L. Fabricius

non proponebantur: sed sæpe triduò summa cum gloria dicebar esse rediturus. Quid tu igitur? inquies. Quid? multa conuenerunt, quæ mentem exturbarent meam: subita defectio Pompeij, alienatio coss. etiam prætorum timor, publicanorum arma, lacrymæ meorum me ad mortem ire prohibuerunt: quod certè & ad honestatem, & ad effugiendos intolerabileis dolores fuit aptissimum. Sed de hoc scripsi ad te in ea epistola, quam Phaëtonti dedi. Nunc tu, quoniam in tantum luctum, & laborem detrusus es, quantum nemo vnquam: e si releuare potes communem casum misericordia hominum: scilicet incredibile quiddam assequêris. sin planè occidimus (me miserum) ego omnibus meis exitio fuero, quibus antè dedecori non erã. Sed tu, vt antè ad te scripsi, perspice rem, & pertenta: & ad me, vt tempora nostra, non vt amor tuus fert, verè perscribe. Ego vitam, quoad putabo tua interesse, aut ad spem seruãdam esse, retinebo. Tu nobis amicissimum sextium cognosces: credo tua causa, vel Lentulum, qui erit cos. quamquam sunt facta verbis difficiliora. Tu & quid opus sit, & quid sit, videbis omnino. Si tuam solitudinem, communémque calamitatem nemo despexerit: aut per te confici aliquid, aut nullo modo poterit, sin te quoque inimici vexare cœperint, necessaris. Non enim gladiis f tecum sed litibus agetur. Verùm hæc absint velim. Te oro, vt ad me de omnibus rebus scribas, & in me animi potiùs, aut consilij putes minùs esse, quàm antea: amoris verò, & officij non minus.

e v. c. si leuare

f v. c. mecum.

M. T.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM, LIBER secundus.

MARCVS Q. FRATRI, S. I

PISTOLAM quam legisti, manè dederam. sed fecit humaniter Licinius, quòd ad me, misso senatu, vesperi venit, vt, si quid esset actum, ad te (si mihi videretur) perscriberem. Senatus fuit frequentior, quàm putabamus esse posse mense Decembri sub dies festos, Consulares nos fuimus, & duo cōsules designati P. Seruilius, M. Lucullus: *a* Lupus, Volcatius, Glabrio prætt. Sanè frequentes fuimus: omnino ad ducentos. Commorat exspectationem Lupus. egit causam agri Campani sanè accuratè. auditus est magno silētio. materiam rei non ignoras. nihil ex nostris actionibus prætermisit. Fuerunt nonnulli aculei in C. Cæsarem, contumeliæ in Gellum. expostulationes cum absente Pōpeio. Causa serò perorata, sententias se rogaturū negauit, ne quod onus simultatis nobis imponeret. Ex superiorū temporū conuiciis, & ex præsenti silentio quid senatus sentiret, se intelligere dixit. Milo cœpit dimittere. Tum Marcellinus, Noli, inquit, ex taciturnitate nostra, Lupe, quid aut probemus hoc tempore, aut improbemus, iudicare. Ego, quod ad me attinet, idémq; arbitror ceteros, idcirco taceo, quòd non existimo, cùm Pompeius absit, causam agri Campani agi conuenire. Tum ille, se senatum negauit tenere. Racilius surrexit, & de iudiciis referre cœpit. Marcellinum quidem primum rogauit. Is cùm grauiter de Clodianis incendiis, trucidationibus, lapidationibus questus esset: sententiam dixit,

a for. Lepidus,

b vt

b vt ipse iudices per præt. vrbanum sortiretur, iudicum sortitione facta, comitia haberentur: qui iudicia impediuisset, eum contra remp. esse facturum. Approbata valde sententia, C. Cato contrà dixit, & Cassius, maxima acclamatione senatus, cùm comitia iudicis anteferret. Philippus assensit Lentulo. Postea Racilius de priuatis me primum sententiam rogauit. Multà feci verba de toto furore, latrociniòq; P. Clodij: eum, tanquam reum, accusaui multis, & secundis admurmurationibus cuncti senatus. Orationem meam collaudauit satis multis verbis, non mehercule indisertè c Seuerus Antistius: isque iudiciorum causam suscepit, antiquissimámq; se habiturū dixit. Ibatur in eam sententiam. Tum Clodius rogatus, 1 diem dicendo eximere cœpit. furebat, à Racilio se contumaciter, d vrbanéq; vexatum. Deinde eius operæ repente à Græcostasi, & gradibus clamorem satis magnum sustulerunt, opinor in Q. Sextilium, & amicos Milonis incitatæ. Eo metu iniecto repente magna querimonia omnium discessimus. Habes acta vnius diei reliqua, vt arbitror, in mensem Ianuarium reiicientur. De tribunis pleb. longè optimum Racilium habemus. videtur etiam Antistius amicus nobis fore. nam Plancius, totus noster est. Fac, si me amas, vt consideratè, diligentèrque nauiges de mense Decembr.

b fort. vt ipse iudices prætor vrbanus sortiretur,

c L. Sex. Vetus:

d L. inurbanéque

MARCVS Q. FRATRI, S. 2

NON occupatione, qua eram sanè impeditus, sed paruula lippitudine adductus sum, vt dictarem hanc epistol. m: e & non, vt soleo ad te, ipse scriberem. Et primùm me tibi excuso in eo ipso, in quo te accuso. me enim adhuc nemo rogauit, num quid in Sardiniam vellem: f te puto sæpe habere. etsi non semper, qui, num quid Romam velis, quærant. Quòd ad me de Lentuli, & Sexti nomine scripsisti, locutus sum cum Cincio. Quomodo res se habet, non est facillima, sed habet

e L. & non, vt ad te soleo, ad te ipse scr.

f al. te puto, & si non semper, sæpe certè habere, qui, n.

pro-

profectò quiddam Sardinia appositum ad recordationem præteritæ memoriæ. Nam, vt ille Gracchus augur, postcaquam in istam prouinciam venit, recordatus est, quid sibi, in campo Martio comitia consulum habenti, contra auspicia accidisset: sic tu mihi videris in Sardinia de forma Minuciana, & de nominibus Pomponianis in otio recogitasse. Sed ego adhuc emi nihil. Culleonis auctio facta est. Tusculano emtor nemo fuit. si conditio valde bona fuerit, fortasse non omittam. De ædificatione tua, Cyrum vrgere non cesso. spero eum in officio fore. sed omnia sunt tardiora, propter furiosæ ædilitatis exspectationem. Nam comitia sine mora futura videntur. edicta sunt g ad XI. Kal. Febr. Te tamen solicitum esse nolo. omne genus à nobis cautionis adhibebitur. De rege Alexādrino factum est s.c. Cum multitudine eum reduci, periculosum reip. videri. Reliqua cùm esset in senatu contentio, Lentulúsne, an Pompeius reduceret: obtinere causam Lentulus videbatur. In ea re nos & officio erga Lentulum mirificè, & voluntati Pompeij præclarè satisfecimus. sed per obtrectatores Lentuli res *h* calumnia extracta est. Consecuti sunt dies comitiales, per quos senatus haberi non poterat. Quid futurum sit latrocinio tribunorum, non diuino: sed tamen suspicor, per vim rogationem Caninium perlaturum. In ea re Pompeius quid velit, non dispicio. Familiareis eius quid cupiant, omnes vident. Creditores verò regis apertè pecunias suppeditant contra Lentulum. Sine dubio res à Lentulo remota videtur esse, cum magno meo dolore: quamquam multa fecit, quare, si fas esset, iure ei *i* succensere possemus. *k* Tu, si ita expedit, velim quamprimùm bona, & certa tempestate conscendas, ad méque venias. innumerabiles enim res sunt, in quibus te quotidie in omni genere desiderem. Tui, nostriq; valent. XIIII. kal. Febr.

g L.a.d.

h v.c. & L. kalumnia.

i q.v. c. suscensere

k L. Tu si ista expedisti, velim &c.

MAR

MARCVS Q. FRATRI, S. 3

SCRIPSI ad te antea superiora: nunc cognosce postea quæ sint acta. A Kal Febr. legationes in Idus Feb. reiiciebantur. eo die res confecta non est. *l* Ad IIII. Non. Febr. Milo affuit. ei Pompeius aduocatus venit. Dixit Marcellus, à me rogatus honestè discessimus. producta dies est in IIII. Id. Febr. Interim reiectis legationibus *m* in Idus, referebatur de prouinciis quæstorum, *n* & de ornandis prætoribus. Sed res, multis querelis de rep. interponendis, nulla transacta est. *o* Cato legem promulgauit de imperio Lentuli abrogando vestitum filius mutauit. *p* Ad IIII. Id. Febr. Milo affuit. dixit Pompeius, siue voluit. Nam, vt surrexit, operæ Clodianæ clamorem sustulerunt: idque ei perpetua oratione contigit, non modò, vt acclamatione, sed vt conuicio, & maledictis impediretur. Qui vt perorauit (nam in eo sanè fortis fuit: non est deterritus: dixit omnia, atque interdum etiam silentio, *q* cum auctoritate peregerat) sed vt perorauit, surrexit Clodius, *r* & tantus clamor à nostris (placuerat enim referre gratiam) vt neque mente, neque lingua, neque ore consisteret. Ea res acta est, cùm H. VI. vix Pompeius perorasset, vsque ad H. VIII. cùm omnia maledicta, versus etiam obscænissimi in Clodium, & Clodiam, dicerentur. Ille furens, & exsanguis interrogabat suos in clamore ipso, quis esset, qui plebem fame necaret. respondebant operæ, Pompeius. Quis Alexandriam ire cuperet. Respondebant, Pompeius. Quem ire vellent. Respondebant, Crassum. Is aderat tum, Miloni animo non amico. H. ferè IX. quasi signo dato, Clodiani nostros conspuitare cœperunt. Exarsit dolor. vrgere illi, vt loco nos mouerent. Factus est à nostris impetus, fuga operarum. Eiectus de Rostris Clodius: ac nos quoque tum fugimus, ne quid in turba. Senatus vocatus in curiam: Pompeius domum. Neque ego tamen in senatum, ne aut de

tan

l L. A. d.

m L. in VIII. Idus. Ref.

n L. & de ornandis prætoriis.

o al. C. Cato

p L. A. d. VIII. Idus Milo aff.

q L. cum auctoritate semper) sed vt p.

r L. ei tantus

tantis rebus tacerem, aut in Pompeio defendendo (nam is carpebatur à Bibulo, Curione, Fauonio, Seruilio filio) animos bonorum offenderem, res in posterum dilata est. Clodius in Quirilania produxit diem. *s* Ad VI. Id. Feb. senatus ad Apollinis fuit, vt Pompeius adesset. Acta res est grauiter à Pompeio. eo die nihil perfectum est. *t* Ad VII. Id. ad Apollinis s.c. factū est, ea; quæ facta essent *v* ad VIII. Id. contra remp. esse facta. Eo die Cato est vehementer in Pompeium inuectus, & eum oratione perpetua, tanquam reum, accusauit. De me multa, me inuito, cum mea summa laude, dixit. Cùm illius in me perfidiam increparet, auditus est magno silentio maleuolorum. Respondit ei vehementer Pompeius, Crassúmq; descripsit: dixitq; apertè, se munitiorem ad custodiendam vitam suam fore, quàm Africanus fuisset: quem C. Carbo interemisset. Itaque magnæ mihi res iam moueri videbantur. Nam Pompeius hæc intelligit, nobiscúmq, communicat, insidias vitæ suæ fieri: C. Catonem à Crasso sustentari: Clodio pecuniam suppeditari: vtrumque & ab eo & à Curione, *x* Bibulo, ceterísque suis obtrectatoribus confirmari: vehementer esse prouidendum, ne opprimatur, contionario illo populo à se prope alienato, nobilitate inimica, non æquo senatu, iuuentute improba. Itaque se comparat, homines ex agris *y* accersit. Operas autem suas Claudius confirmat. manus ad Quirinalia paratur: in eo multò sumus superiores ipsius copiis. *z* Sed magna manus ex Piceno, & Gallia exspectatur, vt etiam Catonis rogationibus de Milone, & Lentulo resistamus. *a* Ad IIII. Id. Sestius ab indice Cn. Nerio, Pupinia, de ambitu est postulatus: & eodem die à quodam M. Tullio de vi. Is erat æger: domum (vt debuimus) ad eum statim venimus: eique nos totos tradidimus: idque fecimus præter hominum opinionem, qui nos ei iure *b* succensere putabant, vt humanissimi, gratissimique & ipsi,

s L. A. d. Idus

t L. A. d. VII. Idus ad Ap.

v L. a. d. VIII. Idus

x L. & à Bibulo,

y L. arcessit.

z L. & magna man.

a L. A. d. IIII. Idus Sextius ab Indice Cn.

b v. c. & L. suscensere

ipsi,& omnibus videremur:itáque faciemus Sed idem c Nerius index 3 edidit d ad allegatos, Cn. Lentulum Vacciam,& C.Cornelium.Eodem die s. c.factum est,Vt sodalitates,decuriatiq; discederēt: léxq; de iis ferretur, vt, qui non discessissent, ea pœna,quæ est de vi,tenerentur. e Ad III.Id. dixi pro Bestia de ambitu apud prætorem Cn. Domitium in foro medio, maximo conuentu:incidíque in eum locum in dicendo,cùm f Sestius multis in templo Castoris vulneribus acceptis subsidio Bestiæ seruatus esset. Hic προῳκονομησάμην g quiddam εὐκαίρως de iis, quæ in h Sestiū apparabantur crimina:& eum ornaui veris laudibus, magno assensu omnium,res homini fuit vehementer grata. Quæ tibi eò scribo quòd me de retinenda i Sestij gratia literis sæpe monuisti.Prid Id.hęc scripsi ante lucem.eo die apud Pomponium in eius nuptiis eram cenaturus.Cetera sunt in rebus nostris k huiusmodi (vt tu mihi ferè diffidenti prædicabas) plena dignitatis,& gratiæ:quæ quidem tua,mi frater,prudentia,patientia,virtute, pietate, suauitate etiam,tibi mihiq; sunt restituta.Domus tibi ad lucum Pisonis Liciniana conducta est.sed,vt spero, paucis mensibus post kalen.Quinct in tuam commigrabis Tuam in Carinis mundi habitatores Lamiæ conduxerunt. A te post illam Olbiensem epistolam nullas literas accepi. Quid agas , & vt te oblectes,scire cupio: maximéq; teipsū videre quā primùm. Cura,mi frater, vt valeas, & quamquam est hyems , tamen Sardiniam istam esse cogites. xv.kal.Mart.

c L. Nerius Index

d L. ad alligatos,

e L.A.d. IIII.

f L.Sextius

g al quidē

h L. Sextiū

i L.Sextij

k L. cuiusmodi tu mihi ferè diffidenti prædicabas

MARCVS Q. FRATRI, S. 4

l L.Sextius in.absf. a. d. II.

l SESTIVS noster absolutus est ad III.Id Mart. &, quod vehementer interfuit reip. nullam videri in eiusmodi causa dissensionem esse, omnibus sententiis absolutus est. Illud, quod tibi sæpe curæ esse intellexeram , necui iniquo relinqueremus vituperandi locum , qui nos ingratos esse diceret,nisi illius peruersitatem quibusdam in rebus

quàm

quàm humanissime ferremus: scito hoc nos in eo iudicio consecutos esse, vt omnium gratissimi iudicaremur. Nam in defendendo moroso homine cumulatissimè satisfecimus,& (id quod ille maximè cupiebat) Vatinium, à quo palàm oppugnabatur, arbitratu nostro concidimus, diis hominibúsque *m* plaudentibus. Quintetiam Paulus noster cũ testis productus esset in *n* Sestium, confirmauit se nomen Vatinij delaturum, si Macer Licinius cunctaretur: & Macer à *o* Sestij subselliis surrexit, ac se illi non defuturum affirmauit. Quid quæris? homo petulans, & audax Vatinius valde perturbatus, debilitatúsq; discessit. Quinctus tuus, puer optimus, eruditur egregiè. Hoc nũc magis animaduerto quòd Tyrannio docet apud me. Domus vtriusque nostrum ædificatur strenuè. Redemtori tuo dimidium pecuniæ curaui. Spero nos ante hyemẽ contubernaleis fore. De nostra Tullia, tui mehercule amantissima, spero cum Crassipede nos cõfecisse. Dies erant duo, qui post Latinas habentur religiosi, *p* ceterùm qui confectum erat. *q* Latiar erat exiturus.

m al. applaudentibus.
n L. Sextiũ.
o L. Sextij
p L. ceteroqui conf. al. ceterum conf.
q L. Latiari erat exiturus.

MARCVS Q. FRATRI, S. 5

DEDERAM ad te literas antea, *r* quibus erat scriptum, Tulliam nostram Crassipedi. prid. Non. April. esse *s* desponsatam: ceteráq; de rep. priuatáq; perscripseram. Postea sunt hæc acta. Non. Apr. s.c. Pompeio pecunia decreta in rem frumẽtariam *t* ad LLS. M. CCCC. Sed eodem die vehementer actum de agro Campano clamore senatus propè contionali. acriorem causam inopia pecuniæ faciebat, & annonæ caritas. Non prætermittã ne illud quidem, M. Furium Flaccum, equitem Rom. hominem nequam, Capitolini, & Mercuriales de collegio eiecerunt, præsentem ad pedes vniuscuiusque iacentem.

r al. in quibus
s v.c. despõsam:
t L. ad LLS. cccc.

MARCVS Q. FRATRI, S. 6

v L.A.d.vi. Idus

v AD VIII.Id.Apr.sponsalia Crassipedi præbui. Huic conuiuio puer optimus Qu.tuus,meúsque, quòd perleuiter commotus fuerat, defuit. x ad III.Id.Apri.veni ad Quinctum,eúmque vidi planè integrum,multúmque is mecum sermonem habuit,& perhumanum,de discordiis mulierũ nostrarum. Quid quæris? nihil festiuius. Pomponia autem etiam de te questa est.sed hæc coràm agemus.A puero vt discessi,in aream tuam veni. res agebatur multis structoribus. Longilium redemptorem cohortatus sum: fidem mihi faciebat, se velle nobis placere.Domus erit egregia. magis enim cerni iam poterat, quàm quantum ex forma iudicabamus, itémq; nostra celeriter ædificabatur. Eo die cenaui apud Crassipedem. cenatus,in hortos ad Pompeium lectica latus sum.Lucceium conuenire non potueram,quòd y abfuerat. videre autem volebam,quòd eram postridie Roma exiturus,& quòd ille in Sardiniam iter habebat. Hominem conueni,& ab eo petiui, vt quãprimùm te nobis redderet.statim dixit.Erat autem iturus(vt aiebat) z ad III.Id.Apr.vt aut Labrone, aut Pisis conscenderet. Tu,mi frater. a simulac ille venerit, primam nauigationem(dummodò idonea tempestas sit)ne omiseris.ἀμφιλαφίαν autem illam, quã tu soles dicere, bono modo desidero, sic prorsus, vt aduenientem excipiam libenter: latentem etiam nunc, non excitem. Tribus locis ædifico, reliqua reconcinno: viuo paulò liberaliùs,quàm solebam. Opus erat, si te haberem, paulisper fabris locum dare. sed & hæc (vt spero) breui inter nos communicabimus. Res autem Romanæ sic se habent: Consul est egregius Lentulus, non impediente collega: sic, inquam, bonus, vt meliorem non viderim. dies b comitialeis exemit omneis. nam etiam Latinæ instaurantur: nec tamen deerant supplicationes. sic legibus perniciosissimis obsistitur, maximè Cato

x a. d. vi. Idus.

y L. afuerat.

z L.a.d.III. Idus Apr.

a L. simul et ille ven.

b v. c. comitialis exemit omnis

Catonis: cui tamen egregiè imposuit Milo noster. Nam ille vindex gladiatorum, & bestiariorum emerat de Cosconio, & Pomponio bestiarios: nec sine his armatis vnquam in publico fuerat. hos alere non poterat. itaque vix tenebat. Sensit Milo. dedit cuidam non familiari negotium: qui sine suspicione emeret eam familiam à Catone: quæ simulatque abducta est, Racilius, qui vnus est hoc tempore tribunus pleb. rem patefecit, eosque homines sibi emtos esse dixit (sic enim p'acuerat) & tabulam proscripsit, se familiam Catonianam venditurum. In eam tabulam magni risus consequebantur. c Nunc igitur Catonem Lentulus à legibus remouit, & eos, qui de Cæsare monstra promulgarunt, quibus intercederet nemo. Nam quod de Pompeio Caninius agit, sanè quàm refrixit. neque enim res probatur, & Pompeius noster in amicitia P. Lentuli vituperatur, & hercule non est idem. Nam apud illam perditissimam, atque infimam fæcem populi propter Milonem, suboffendit: & boni multa ab eo desiderant, multa reprehendunt. Marcellinus autem hoc vno mihi quidem non satisfacit, quòd eũ nimis asperè tractat: quamquam id senatus non inuito facit: quo egò me libètiùs à curià, & ab omni parte reipub. subtraho. In iudiciis ij sumus, qui fuimus. domus celebratur, ita vt cùm maximè. Vnum accidit imprudentia Milonis incõmodè, de Sexto d Cœlio: quem neque hoc tempore, neque ab imbecillis accusatoribus mihi placuit accusari ei tres sententiæ teterrimæ in consilio defuerunt. Itaque hominem populus reuocat, & retrahatur necesse est. non enim ferunt homines. & quia, cùm apud suos diceret, pænè damnatus est, vident damnatũ. Ea ipsa in re Põpeij offensio nobis obstitit. senatorũ enim vrna copiosè absoluit, equitũ adæquauit, tribuni ærarij condemnarunt Sed hoc incommodum, consolantur quotidianæ dãnationes inimicorum, in quibus, me perlubẽte,

c v. c. Hunc igitur C.

d L. Clodio.

Seruius allisus est ceteri conciduntur, *e* Cato concontionatus est comitia haberi non fiturum, si sibi cum populo dies agendi essent exemti. Appius à Cæsare nondum redierat. Tuas mirificè literas exspecto: a que adhuc clausum mare scio fuisse: sed quosdam venisse tamen *f* Ostia dicebant, qui te vnicè laudarent, plurimique in prouincia fieri dicerent. *g* Iidem aiebant nuntiare te prima nauigatione transmissurum. id cupio: &, quamquam teipsum scilicet maximè, tamen etiam literas tuas antè exspecto. Mi frater. Vale.

e L. C. Cato.

f L. Olbia.

g L. Eosdē

MARCVS Q. FRATRI, S. 6

AD III. Id. April. ante lucem hanc epistolam dictaueram, scripseramque in itinere, vt eo die apud T. Titium in Anagnino manerem. postridie autem in Laterio cogitabam: inde, cùm in Arpinati quinque dies fuissem, ire in Pompeianum: rediens adspicere Cumanū, vt quoniā in Nō. Maias Miloni dies producta est, prid. Non. Romæ essem, téque, mi carissime & suauissime frater, ad eam diem (vt sperabam) viderem. Aedificationem Arcani ad tuum aduentum sustentari placebat. Fac, mi frater, vt valeas, quamprimúmque venias.

MARCVS Q. FRATRI, S. 7

OLITERAS mihi tuas iucūdissimas *h* exspectatas, ac primo quidem cum desiderio, nunc verò etiam cum timore. Atque has scito literas me solas accepisse post illas, quas tuus nauta attulit, Olbia datas. Sed cetera (vt scribis) præsenti sermoni reseruentur. hoc tamen non queo differre Id. Maiis senatus frequens, diuinus fuit in supplicatione Gabinio deneganda. Adiurat *i* Procilius hoc nemini accidisse. Foris valde plauditur. Mihi cùm sua sponte iucundum, tum iucundius, quòd me absente (est enim εἰλικρινὲς iudicium) sine oppugnatione, sine gratia nostra. eram Antij. Quòd Idibus, & postridie fuerat dictū, de agro Cāpano actum iri, non est actū. In hac causa mihi aqua

h fort. ex spectatas, primò quidem cum.

i al. Procillius.

aqua hæret. Sed plura, quàm constitueram. coràm enim. Vale, mi optime, & optatissime frater, & aduola. Idem te nostri rogant pueri: illud scilicet, cenabis cùm veneris.

MARCVS Q. FRATRI, S. 8.

PLACITVRVM tibi esse librum meum suspicabar: tam valde placuisse, quàm scribis, valde gaudeo. I Quòd me admones *k* de non curantia, suadéque, vt meminerim Iouis orationem, quæ est in extremo illo libro: ego verò memini, & illa omnia mihi magis, scripsi, quàm ceteris. Sed tamē postridie, quàm tu es profectus, multa nocte cū Vibullio veni ad Pompeium. Cúmque ego egissem de istis operibus, atq; inscriptionibus, *l* per benigne mihi respondit: magnam spem attulit. cum Crasso se dixit loqui velle: mihique vt idem facerem, suasit. Crassum cos. ex senatu domum reduxi: suscepit rem: dixitq; esse quòd Clodius hoc tempore cuperet per se, & per Pompeiū consequi: putare se, si ego eum nō impedirem, posse me adipisci sine contentione quod vellem. totū ei negotium permisi, méq; in eius potestate dixi fore. Interfuit huic sermoni P. Crassus adolescens, nostri (vt scis) studiosissimus. Illud autē, quod cupit Clodius est legatio aliqua: si minùs per senatum, per populum, libera, aut Byzantium, *m* aut Brogitarum, aut vtrumque. Plena res nummorum. Quod ego non nimiùm laboro, etiamsi minùs assequor quod volo. Pompeius tamen cum Crasso locutus est, videntur negotium suscepisse. si perficiunt: optimè. sin minùs: ad nostrum Iouem reuertamur. *n* Ad III. Id. Maij s. c. est factum de ambitu in Afranij sentētiam, quam ego dixeram, cùm tu adesses: sed magno cum gemitu senatus COSS. non sunt persecuti eorum sententias: qui Afranio cùm essent assensi, addiderunt, vt prætores ita crearentur, vt die LX. priuati essent. eo die Catonem planè repudiarunt. Quid multa? tenent omnia: idque ita omneis intelligere volunt.

k L. de nostra Vrania.

l L. per mihi benignè resp.

m L. aut ad Brogitarum.

n L. A. d. III.

MARCVS Q. FRATRI, S. 9

TV metuis, ne me interpelles? primò si in isto essem, tu scis, quid sit interpellare. 1 An te Ateius? mehercule mihi docere o videbaris istius generis humanitatem: qua quidem ego nihil vtor abs te. Tu verò, vt me & appelles, & interpelles, & obloquare, & colloquare velim. Quid enim mihi suauius? Non mehercule quisquam μυσοπάτακτος libentiùs sua recentia poëmata legit, quàm ego te audio quacũque de re, publica, priuata, rustica, vrbana. Sed mea factum est p inuisa verecundia, vt te proficiscens non tollerem. 2 Opposuisti semel q ἀντίεκτον causam, Ciceronis nostri valetudinem: conticui iterum. r Cicerones quieti. Nunc mihi iucunditatis plena epistola hoc adspersit molestiæ, quòd videris, ne mihi molestus esses, veritus esse, atque etiam nunc vereri. Litigarem tecum, si fas esset: sed mehercule istuc si vmquam suspicatus ero, nihil dicam aliud nisi verebor nequando ego tibi, cùm sum vnà, molestus sim. Video te ingemuisse. sic fit, εἰ δ᾽ ἐν μῆκ᾽ ἔζησαε. 3 numquam enim dicam, ἐα παῖσας. Marium autem nostrum in lecticam mehercule coniecissem, non illam regis Ptolemæi Anicianam. memini enim cùm hominem portarem ad Baias. Neapoli, octophoro Aniciano, machærophoris centum sequentibus, miros risus nos edere, cum ille ignarus sui comitatus, repente aperuit lecticam, & pænè ille timore, ego risu corrui. Tunc, vt dico, certè sustulissem, vt aliquando subtilitatem veteris vrbanitatis, & humanissimi sermonis attingerem. sed hominem infirmum in villam apertam, ac ne s tutam quidem etiam nunc inuitare nolui. Hoc verò mihi peculiare fuerit, hic etiam isto frui. Nam illorum prædiorum scito mihi 4 vicinum Marium, lumen esse. Apud Anicium videbimus vt paratum sit. Nos enim ita philologi sumus, vt vel cum fabris habitare possimus. Habemus hanc Philosophiam, non ab Hymetto, sed ab area Syra

o v. c. & L. videris.

p L. insulsa verec.

q L. ἀντείσακτον c. al. ἀνάντίλεκτον.

r al. ceteri omnes.

s v. c. rudẽ

Syra. Marius, & *t* valetudine est,& natura imbecillior. De interpellatione tantum sumam à vobis temporis ad scribendum, quantum dabitis. vtinam nihil detis, vt potiùs vestra iniuria, quàm ignauia mea cessem. De rep. nimiùm te laborare doleo,& meliorem ciuem esse,quàm Philoctetem, qui accepta iniuria,illa spectacula quærebat, quæ tibi acerba esse video. Amabo te,aduola:consolabor te,& omnem abstergebo dolorem, & adduc, si me amas, Martium, sed adproperate. Hortus domi est.

t v. c. valitudine.

MARCVS Q. FRATRI. S. 10

EPISTOLAM hanc conuicio afflıgitarunt codicilli tui. Nam. res quidem ipsa, & is dies, quo tu es profectus,nihil mihi ad scribendum argumenti sanè dabat. Sed quamadmodum coràm cùm sumus,sermo nobis deesse non solet, sic epistolæ nostræ debent interdum hallucinari. Tenediorum igitur libertas securi Tenedia præcisa est,cùm eos præter me, & Bibulum, & Calidiũ,& Fauonium nemo defenderet. *v* De te magis ab Sipylo mentio est honorifica, facta cùm te vnum dicerent postulationi L. Sextij Pansæ restitisse. Reliquis diebus,si quid erit,quod te scire opus sit, aut etiam si nihil erit, tamen scribam quotidie aliquid. Prid. Id. neque tibi, neque Pomponio deero. *x* Lucretij poëmata (vt scribis) non ita sum multis luminibus ingenij, multæ tamen artis. Sed cùm veneris, virum te putabo, si Sallustij Empedoclea legeris: hominem non putabo. Vale.

v L. De te à Magnetib. ab Sipulo m.

x L. Lucretij poëmata, vt scribis, ita sunt multis luminibus ingenij illustrata, multæ tamen etiam artis.

MARCVS Q. CICERONI, S. 11

GAVDEO tibi iucundas esse meas literas: nec tamen habuissem scribendi nunc quidem vllum argumentum, nisi tuas accepissem. Nam prid. Id. cùm Appius senatum infrequentem coegisset, tantum fuit frigus, vt populi conuicio coactus sit nos dimittere. De Commageno rege, quòd rem totam discusseram, mirificè mihi & per se, & per Pomponium blan-

ditur Appius. Videt enim hoc genere dicendi si vtar in ceteris. Februarium sterilem futurum: eúmque lusi iocosè satis: neque solum illud extorsi oppidulum, quod erat positum y in Euphrate, & Zeugmate: sed prætereà togā ium eius prætextam, quam erat adeptus Cæsare c o s. magno hominum risu cauillatus. z *Quòd non vult, inquam, renouare honores eosdem, quo minus togam prætextam quotannis interpollet, decernendum nihil censeo.* Vos autem homines nobiles, qui a Busrenum prætextatum non ferebatis, Commagenum feretis? Genus vides, & locum iocandi. Multa dixi in ignobilem regem; quibus totus est explosus. quo genere commotus (vt dixi) Appius, totū me amplexatur. Nihil est enim faciliu quā reliqua discutere. Sed non faciam, vt il ū off ndam, ne imploret fidem Iouis Hospitalis: Graios omneis conuocet, per quos mecum in gratiā redijt. Theopōpo satisfaciemus. De Cæsare fugerat me ad te scribere. Video enim, quas tu literas exspectaris. sed ille scri. sit ad Balbum fasciculum illum epistolarum, in quo fuerat & mea, & Balbi, totū sibi aqua madidum redditum esse: vt ne illud quidem sciat, meam fuisse aliquam epistolam. sed ex Balbi epistola pauca verba intellexerat, ad quæ rescripsit his verbis: *De Cicerone video te quiddā scripsisse: quod ego non intellexi: quantum autē coniectura consequabar, id erat huiusmodi, vt magis optandū, quàm sperandum putarem.* Itaque posteà misi ad Cæsarem eodem illo exemplo literas. Iocum autem illius de sua egestate ne sis aspernatus. Ad quem ego rescripsi nihil esse, quod posthac arcæ nostræ fiducia conturbaret. lusique in eo genere & familiariter, & cum dignitate. Amor autem eius erga nos perfertur omnium nuntiis singularis. Et literę quidem ad id, quod exspectas, ferè cum tuo reditu iungentur, reliqua singulorum dierum scribemus ad te, si modò tabellarios tu præbebis. quamquā eiusmodi frigus impendebat, vt summū peri-

y L. in Euphrate Zeugma: sed pr.

z al. Quod nolit.

a al. Busciscum al Busiscienum.

periculum esset, ne Appio suæ ædes vrerentur. Vale.

MARCVS Q. FRATRI, S. 12

Risi niuem atram: téque hilari animo esse,& prompto ad iocandum, valde me iuuat. De Pompeio,assentior tibi. vel tu potiùs mihi nam, vt scis, iampridē istum canto Cæsarem, mihi crede,in sinu est:neq; ego discingor. Cognosce nunc Idus.Decimus erat Cœlio dies. Domitius ad numerum iudices non habuit vereor ne homo teter, & ferus Pola Seruius ad accusationem veniat. nā noster Cœlius valde oppugnatur à gente Clodia. certi nihil est adhuc: sed veremur. Eodem igitur die Tyriis est senatus datus: frequens:frequentes contrà Syriaci publicani. vehementer vexatus Gabinius: exagitati tamen à Domitio Publicani, quòd eum essent cū equis prosecuti C. noster Lamia paulò ferociùs, cùm Domitius dixisset, *vestra culpa hæc acciderunt, Equites R. dissolutè enim iudicatis*. Nos iudicamus, vos laudatis inquit. Actum est eo die nihil, nox diremit Comitialibus diebus, qui Quirinalia sequuntur, Appius interpretatur non impediri se lege *a* Pupia, quo minùs habeat senatum,& quòd Gabinia sanctū sit, etiā cogi ex Kal. Febr. vsque ad Kal. Mart. Legatis senatum quotidie dari. ita putantur detrudi comitia in mensem Martiū. Sed tamen his comitialib. trib. pl. de Gabinio se acturos esse dicunt. Omnia colligo, vt noui scribam aliquid ad te. sed, vt vides, res me ipsa d. ficit. *b* Itaque ad Callisthenē, & ad Philistum *redeo: in quib. te video volutatū. *c* Callisthenis quidē, vulgare, & notum negotiū, quē admodum Græci aliquot locuti sunt. Siculus ille, capitalis, creber, acutus, breuis, pænè pusillus Thucydides: sed vtros eius habueris libros (duo enim sunt corpora) an vtrosque, nescio. Me magis de Dionysio delectat. ipse est enim veterator magnus, & perfamiliaris Philisto. Sed quod adscribis, aggrederis ne ad historiam? me auctore potes, &, quoniam

a L. Pupia.

b L. Itáque ad Callisthenem, & Philistū: in quibus &c.

* video: in quodam libro vetere scriptum se animaduertisse dicit Muretus. var. lect. li. 2. c. 5.

c L. Callisthenes quidem.

tabel

tabellarios subministras, hodierni diei res gestas Lupercalibus habebis. Oblecta te cum Cicerone nostro quambellissimè.

MARCVS Q. FRATRI, S. 13.

DVas adhuc à te accepi epistolas: *d* quarum alteram in ipso discessu nostro. Alteram Arimino datam. plureis, quas scribis te dedisse, non acceperam. Ego me in Cumano, & Pompeiano, præterquam quòd sine te, ceterum satis commodè oblectabam, & eram in iisdem locis vsque ad Kal. Iun. futurus. Scribebam illa, quæ dixeram, πολιτικὰ: spissum sanè opus, & operosum. Sed si ex sententia successerit: bene erit opera posita. sin minùs: in illud ipsum mare deiiciemus, quod scribentes *e* spectamus. aggrediemur alia, quoniam quiescere non possumus. Tua mandata persequar diligenter & adiungendis hominibus, & quibusdam non alienandis. *f* Maximæ mihi verò curæ erit, vt Ciceronem tuum, nostrúmque videam, scilicet quotidie: sed inspiciam quid discat, quàm sæpissime: &, nisi ille contemnet, etiam magistrum me ei profitebor: cuius rei nonnullam consuetudinem nactus sum in hoc horum dierum otio, Cicerone nostro minore perdocendo. Tu, quemadmodum scribis, quod etiam si non scriberes, facere te diligentissimè tamen sciebam, facies, scilicet, vt mea mandata digeras, persequare, conficias. Ego, cùm Romam venero, nullum prætermittam Cæsaris tabellarium, cui literas ad te non dem. His diebus (ignosces) cui darem fuit nemo ante hunc M Orfium equitem R. nostrum, & pernecessarium, & quòd est ex municipio Atellano: quod scis esse in fide nostra. Itaque eum tibi commendo *g* in maiorem modum, hominem domi splendidum, gratiosum etiam extra domum: quem fac, vt tua liberalitate tibi obliges. est tribunus mil. in exercitu *h* nostro. gratum hominem, obseruantémque cognosces. Trebatium, vt valde ames, vehementer te rogo. Vale.

d L. earum alteram.

e L. spectabamus.

f L. Maximæ verò mihi c. al. Maximè v. m.

g al. maiorem in modum.

h al. vestro.

MARCVS

MARCVS Q. FRATRI, S. 14.

i AD IV. Non. Iun. quo die Romam veni, accepi tuas literas, datas Placentiæ: deinde alteras postridie, 1 datas k Blandenonæ, cum Cæsaris literis, refertis omni officio, diligentia, suauitate Sunt ista quidem magna, vel potiùs maxima. Habent enim vim magnam ad gloriam, & ad summam dignitatem. Sed mihi crede, quem nosti, quod in istis rebus ego plurimi æstimo, id iam habeo: te scilicet primùm tam inseruientem communi dignitati: deinde Cæsaris tantum in me amorem: quem omnibus his honoribus, quos me à se exspectare vult, antepono. Literæ verò eius vnà datæ cum tuis, quarum initium est. Quàm suauis ei tuus aduentus fuerit, & recordatio veteris amoris: deinde, se effecturum, vt ego in medio dolore, ac desiderio tui, te, cùm à me abesses potissimùm, secum esse lætater, incredibiliter delectarunt. Quare facis tu quidem fraternè, quòd me hortaris, sed mehercule currentem nunc quidem, vt omnia mea studia in istum vnum conferam. Ego verò ardenti quidem studio: ac fortasse efficiam, quod sæpe viatoribus, cùm properant, euenit: vt, si seriùs, quàm voluerũt, fortè surrexerint: properando, etiam citiùs, 2 quàm si de multa nocte l vigilassent, perueniant què velint: sic ego, quoniam in isto homine colendo m tam indormiui diu, te mehercule sæpe excitante, cursu corrigam tarditatem, tum equis, tum verò (quoniam scribis poëma ab eo nostrum probari) quadrigis poëticis, modò mihi date Britanniam, quam pingam coloribus tuis, n penicillo meo. Sed quid ago? quod mihi tempus, Romæ præsertim, vt iste me rogat, manenti, vacuum ostenditur: sed videro. fortasse enim (vt fit) vincet tuus amor omneis difficultates. Trebatium quòd ad se miserim, persalsè, o & humaniter etiam gratias mihi agit. negat enim, in tanta multitudine eorum, qui vnà essent, quemquam fuisse, qui vadi

i L. A. d. IV.
k L. Laudenonis.
l L. euigilassent.
m fort. tam dormiui diu.
n q. v. c. peniculo.
o L. & perhumaniter.

va timonium concipere posset. M. Curtio tribunatum ab eo petiui (nam Domitius se derideri putasset, si esset à me rogatus: hoc enim est eius quotidianum, se ne tribunum mil. quidem facere: etiam in senatu lusit: Appium collegam, propterea isse ad Cæsarem, vt aliquem tribunatum auferret) sed in alterum annum. id & Curtius ita volebat. Tu, quemadmodum me censes oportere esse in in repub. & in nostris inimicitiis, ita & esse & fore, auricula infima scito molliorē. Res Romanæ se sic habebant. Erat nonnulla spes comitiorem, sed incerta: erat aliqua suspicio dictaturæ, ne ea quidem certa summum otium forense, sed senescentis magis ciuitatis, quàm acquiescentis. Sententia autem nostra in senatu eiusmodi, magis vt alij nobis assentiantur, quàm nosmetipsi τοιαῦτα ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. Calamo, & atramento temperato, charta etiam dentata res agitur. Scribis enim te meas literas superiores vix legere potuisse: in quo nihil eorum, mi frater, fuit, quæ putas. neque enim occupatus eram, neque perturbatus, *p* nec iratus alicui: sed hoc facio semper, vt, quicumque calamus in manus meas venerit, eo sic vtar, tanquam bono. Verùm attende nunc, mi optime, & suauissime frater, ad ea dum rescribo, quæ tu in hac eadem breui epistola πραγματικῶς valde scripsisti. De quo petis, vt ad te, nihil occultans, nihil dissimulans, nihil tibi indulgens, genuinè, fraterneque rescribam. id est, 3 vtrùm voles, *q* vt dixerimus, ad expediendum te: si causa sit, commorere. Si, mi Quincte, parua aliqua res esset, in qua sciscitare, quid vellem: tamen, cùm tibi permissurus essem, vt faceres, quod velles ego ipse, quid vellem, ostenderem. In hac verò re hoc profectò quæris, cuiusmodi illum annum, qui sequitur, exspectem: planè aut tranquillum nobis, aut certè munitissimum: quod quotidie domus, quod forum, quod theatri significationes declarant; 4 neque laborant *r* quòd mea con

p al. neque

q fort. vt dixeramus, ad expediendum si causa sit, an cõmorere.

r L. quòd mira est consensio cop. n.

conſcientia copiarum noſtrarum quòd Cæſaris, quod Pompeij gratiam tenemus. Hæc me vt confidam faciunt. Sin aliquis erumpet amentis hominis furor: omnia ſunt ad eum frangendum expedita. Hæc ita ſentio, iudico, ad te exploratè ſcribo. dubitare te, non aſſentatoriè, ſed fraternè veto. Quare ſuauitatis equidem noſtræ fruendæ cauſa, cuperem te ad id tempus venire, quod dixeras: ſed illud malo tamen s quod putas magis etiam illa (etenim magni æſtimo me) ἀμφιλαφίαν illam tuam & expectationem debitorum tuorum. Illud quidem ſic habeto, nihil nobis expeditis, ſi valebimus, fore fortunatius. parua ſunt, quæ deſunt, noſtris quidem moribus, & ea ſunt ad explicandum expeditiſſima, modò valeamus. Ambitus redit immanis. numquàm fuit par. Idib. Quinct. fænus fuit t ZZ ex Z. contione Memmij, t quam cùm Domitio habuit v Scaurus vnum vincere. Meſſala flaccet. non dico ὑπερβολικῶς. vel ʟʟs. centies conſtituunt in prærogatiua pronuntiare. Res ardet inuidia. Tribunitij cãdidati compromiſerunt, ʟʟs. quingenis in ſingulos apud M. Catonem depoſitis, petere eius arbitratu, vt, qui contra feciſſet, ab eo condemnaretur. quæ quidem comitia gratuita ſi fuerint, vt putantur, x plus vnus Cato fuerit, quam omnes leges, omneſque iudices.

s L. quod puta. magis e..e t e tua Etiã magni æſtimo ἀμφιλαφίαν illam tuam, &c.

t L. 3. 3. ex 3.

t al. quã cũ Cn. Domitio hab.

v L. habuit Scaurus vult vincere Meſſ.

x L. plus vnus Cato potuerit, quàm

MARCVS Q. FRATRI, S. 15.

CVM à me literas librarij manu acceperis, y ne paulùm otij me habuiſſe iudicato: cũ autem mea z nullũ. ſic enim habeto, numquã me a cauſis, & iudiciis diſtrictiorẽ fuiſſe: atque id anni tẽpore grauiſſimo, & caloribus maximis. Sed hæc (quoniam tu ita præſcribis) ferenda ſunt: neq; cõmittendũ, vt aut ſpei, aut cogitationi veſtræ ego videar defuiſſe: præſertim cũ, tametſi id difficilius fuerit, tamẽ ex hoc labore magnã gratiã, magnãque dignitatẽ ſim collecturus. Itaq; vt tibi placet, damus

y L. nec paulũ otij.

z paulum.

damus operam, ne cuius animum offendamus, atque vt etiam ab iis ipsis, qui nos cum Cæsare tam coniunctos dolent, diligamur: ab æquis verò, aut etiam à propensis in hanc partem vehementer & colamur, & amemur. De ambitu cùm atrocissimè ageretur in senatu multos dies, quòd ita erant progressi candidati consulares, vt non esset ferendum: in senatu non fui. Statui ad nullam medicinam reip. sine magno præsidio accedere. Quo die hæc scripsi, Drusus erat de præuaricatione à tribunis ærariis absolutus, in summa, quatuor sententiis cùm senatores, & equites damnassent. Ego eodem die post meridiem Vatinium *a* aderam defensurus, ea res facilis est. Comitia in mensem Sept. reiecta sunt. Scauri iudicium statim exercebitur: cui nos non deerimus. συνδείπνους Σοφοκλέους, quamquam à te actam fabellam video esse festiuè, nullo modo probaui. Venio nunc ad id quod nescio an primùm esse debuerit. O iucundas mihi tuas de Britannia literas! timebam Oceanum, timebam litus insulæ. Reliqua non equidem contemno, sed plus habet tamen spei, quàm timoris, magisque sum solicitus exspectatione ea, quàm metu. Te verò ὑπόθεσιν scribendi egregiam habere video. Quos tu situs, quas naturas rerum & locorum, quos mores, quas *b* genteis, quas pugnas, quem verò ipsum imperatorem habes? Ego te libenter, vt rogas, quibus rebus vis adiuuabo, & tibi versus, quos rogas, γλαῦκα εἰς Ἀθήνας mittam. Sed heus tu, celari videor à te. *c* quomodónam, mi frater, de nostris versibus Cæsar? Nam primum librum se legisse scripsit ad me antè: & prima sic, vt neget se ne Græca quidem meliora legisse. Reliqua ad quẽdam locum *d* ῥαθυμότερα. hoc enim vtitur verbo. Dic mihi verum, num aut res eum, aut χαρακτὴρ non delectat? nihil est, quod vereare. Ego enim ne pilo quidem minùs me amabo. Hac de re φιλαλήθως, &, vt soles, scribe fraternè.

a L. eram
b v. c. gentis,
c al. quónã modo.
d al ῥαθυμότερα.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD Quintum Fratrem,

LIBER III.

MARCVS Q. FRATRI, S. 1

Go ex magnis caloribus(non enim meminimus maiores) in Arpinati summa cum amœnitate fluminis me refeci ludorũ diebus, Philotimo tribulibus commendatis. In Arcano *a* ad IIII. Idus Sept. fui. Ibi Messidium cum Philoxeno, aquámque, quam ij ducebant non longè à villa, bellè sanè fluentem vidi. præsertim maxima siccitate: vberioremque aliquanto sese collecturos esse dicebant. Apud Herũ rectè erat. In Mãliano offendi Diphilũ Diphilo tardiorem. sed tamẽ nihil ei restabat prẹter balnearia, & ambulationẽ, & auiarium. Villa mihi valdè placuit, propterea quòd summã dignitatem pauimentata porticus habebat: *b* quod mihi denique apparuit, posteaquam & ipsa tota patet, & columnæ politæ sunt. Totũ in eo est(quod mihi erit curæ) *c* tectorium vt concinnũ sit. pauimenta rectè fieri videbantur. cameras quasdã non probaui, mutarique iussi. Quo loco in porticu te scribere aiunt vt atriolum fiat, mihi, vt est, magis placebat. neque enim satis loci esse videbatur atriolo: neque ferè solet, nisi in *e* his ædificiis fieri, in quibus est atrium maius: nec habere poterat adiuncta cubicula, & eiusmodi membra. 2 *d* Nunc hoc vel honestate testudinis, vel valde boni æstiuum locũ obtinebit Tu tamen si aliter sentis, rescribe quamprimùm. In balneariis, assa in alterum apodyterij angulum promoui, propterea quòd ita erãt posita, vt eorũ vaporariũ, ex quo

a L.a.d.

b v.c.& I. quod mihi nunc deniq;

c L.iis æd.

d L.Nunc hoc vel hye me, testudinis vel æstate, valde boni æstiuũ locum obt.

e L. esset subiectum cubiculis. subgrande cubic. al. esset subiectũ cubiculo. Subg.

ex quo ignis erumpit, e esset sub tectum cubiculi: subgrande cubiculum autem, & hibernum altum valde probaui, quòd & ampla erant, & loco posita ambulationis vno latere, eo, quod est proximum balneariis. Columnas neque rectas, neque è regione Diphilus collocarat. eas scilicet demolietur aliquãdo perpendiculo, & linea discet vti. Omnino spero paucis mensibus opus Diphili perfectum fore. curat .n. diligentissimè Cæsius, qui tum mecum fuit. Ex eo loco recta Vitularia via profecti sumus in f Fufidianum fundum, quem tibi proximis nundinis Arpini de g Fufidio HS.CCCIↃↃↃ. emeramus. Ego locum æstate vmbrosiorem vidi numquam: permultis locis aquam profluentem, & eam vberem. Quid quæris? Iugera L. prati Cæsius irrigaturum facilè te arbitrabatur. Equidem hoc, quod melius intelligo, affirmo, mirifica suauitate te villam habiturum, piscina, & salientibus additis, palæstra, & silua h viridicata. Fundum audio te hunc Bouillanum velle retinere, de eo i quid videatur, ipse constitues. Caluus aiebat, aqua demta, & eius aquæ iure constituto, & seruitute fundo illi imposita, tamẽ nos pretium seruare posse, si vendere vellemus. Messidium mecum habui. is se ternis nummis in pedem tecum transegisse dicebat: sese autem mensum pedibus aiebat k passuum CCCC.CIↃ, mihi plus visum est. Sed præstabo, sumtum nusquã melius posse poni Chilonem l arcessiuerã Venafro. Sed eo ipso die quatuor eius conseruos, & discipulos Venafri cuniculus oppresserat. Idib. Sept. in Laterio fui. viã perspexi, quæ mihi ita placuit, vt opus publicum videretur esse, præter CL. pass. sum enim ipse mensus ab eo ponticulo, qui est ad Furinæ, Satricũ versus eo loco puluis, non glarea iniecta est: & mutabitur. m & in ea viæ pars valde accliuis est. sed intellexi aliter duci non potuisse, præsertim cùm tu neque per Locustæ, neque per Varronis velles ducere. Veluinus ante suum fundum n propè minuerat

f L. Fufidianum f.
g L. Fufidio
h L. viridicata.
i al. quod videatur:
k L. passuũ III. millia. al. passuum CIↃ.CIↃ.CIↃ.
l L. arcessieram.
m L. & ea viæ p.
n L. propè munierat. al. probè munierat.

minuerat. Locusta non attigerat: quem ego Romæ aggrediar,& vt arbitror cõmouebo: & simul M. Taurum, quem tibi audio promisisse, qui nũc Romæ erat de aqua per fundum eius ducenda rogabo. Nicephorum,villicum tuum, sanè probaui: quæsiuique ex eo, *o* & quid ei de illa ædificatiuncula Laterij, de qua mecum locutus es,mandauisses. tũ is mihi respondit, seipsum eius operis IIS *p* XX. M. conductorem fuisse: sed te postea multa addidisse ad opus, nihil ad pretium: itaq; id se omisisse.Mihi *q* herculè valde placet, te illa, vt constituebas, addere: quamquam ea villa,quę nunc est,tanquam philosophia videtur esse, quæ obiurget ceterarum villarum insaniam. Veruntamen illud additum delectabit.Topiarium laudaui: ita omnia *r* conuestit hedera,quà basim villæ,quà inter columnia ambulationis, vt denique illi palliati topiariam facere videantur,& hederam vendere. Iam ἀποδυτηρίῳ nihil alsius,nihil muscosius. Habes ferè de rebus rusticis. Vrbanam expolitionem vrget *s* ille quidem & Philotimus,& Cincius,sed etiam ipse crebrò interuiso: quod est facile factu. Quamobrem ea te cura liberatum volo.De Cicerone quod me semper rogas, ignosco equidem tibi, sed tu quoque mihi velim ignoscas. Nonenim concedo, tibi plus vt illum ames, quàm ipse amo. Atque vtinam his diebus *t* in Arpinari,quod & ipse cupierat, & ego non minus, meçum fuisset. Quod ad Pomponiam: si tibi videtur,scribas velim,cùm aliquò exibimus,eat nobiscum, puerumq; ducat.clamores efficiam,si eum mecum habuero *v* otiosum. nam Romæ respirandi non est locus. Id me scis antea gratis tibi esse pollicitum.Quid nunc putas tãta abs te mihi mercede proposita?Venio nunc ad tuas literas: quas pluribus epistolis accepi, dum sum *x* in Arpinati. nam mihi vno die tres sunt redditæ, & quidem, vt videbantur, eodem abs te datæ tempore:vna pluribus verbis,in qua primùm erat, quòd

o L. ecquid ei.
p L.XVI CIↃ.
q L.hercle.
r v.c.& L. cõuestiuit.
s L.illam quidem.
t L.in Arpinate.
v L.otiosus
x L. in Arpinate.

antiquior dies in tuis fuisset adscripta literis, quã in Cæsaris. Id facit *y* Appius nonnumquam necessariò, vt, cùm tabellarios constituerit mittere, literásque à nobis acceperit, aliqua re noua impediatur, & necessariò seriùs, quàm constituerat, mittat: neque nos datis iam epistolis diem *z* commutari curemus. Scribis de Cæsaris summo in nos amore. hunc & tu fouebis, & nos quibuscumque poterimus, rebus augebimus. De Pompeio, & facio diligenter, & faciam quod mones. Quòd tibi mea permissio mansionis tuæ grata est, id ego summo meo dolore & desiderio, *a* tamen ex parte gaudeo. In Hippodamis, & nonnullis aliis arcessendis, quid cogites, non intelligo. Nemo istorum est, quin abs te munus, fundi suburbani instar espectet. Trebatium verò meum quòd isto admisceas, nihil est. Ego illum ad Cæsarem misi, qui mihi iam satisfecit. si ipsi minùs, præstare nihil debeo: téque item ab eo vindico, & libero. Quòd scribis, te à Cæsare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo: Balbum verò, qui est istius rei (quemadmodum scribis) adiutor, in oculis fero. Trebonium meum à te amari, téque ab illo pergaudeo. De tribunatu quòd scribis, ego verò nominatim petiui Curtio, & mihi ipse Cæsar nominatim Curtio paratum esse *b* rescripsit, meámque in rogando verecundiam obiurgauit. Si cui præterea petiero (id quod etiam *c* Appio dixi, vt ad illũ scriberet) facilè patiar mihi negari, quoniam illi, *d* qui sibi molesti sunt, sibi negari à me non facile patiuntur. Ego Curtium (id quod ipsi dixi) nõ modò rogatione, sed etiam testimonio tuo diligo, quòd literis tuis studium illius in salutem nostrã facilè perspexi. De Britannicis rebus cognoui ex tuis literis nihil esse nec quòd metuamus, nec quòd gaudeamus. De publicis negotiis quæ vis ad te Tironem scribere, negligentiùs ad te antè scribebam, quòd omnia, minima, maxima, ad Cæsarem mitti sciebam. Rescripsi epistolæ maximæ. Audi

y L. Oppius.

z L. commutare.

a L. tamen aliqua ex parte.

b v.c. perscripsit.

c L. Oppio.

d L. qui mihi molesti sunt.

e Audi nunc de M nuscula: in qua primum est de Clodij ad Cæsarem literis: in quo Cæsaris consilium probo, quòd tibi amantissimè petenti veniã non dedit, vti vllum ad illam furiam verbum rescriberet. 4 Alterum est de Caluentij Marij oratione. Quod scribis, miror: tibi placere, me *f* ad eum rescribere, præsertim cùm illam nemo lecturus sit, si ego nihil rescripsero, meam in illũ pueri omnes, tanquam dictata perdiscant. Libros meos, quos exspectas, inchoaui: sed conficere non possum his diebus. Orationes efflagitatas pro Scauro, & pro Plancio absolui. Poema ad Cæsarem, *g* quod composueram, incidi. Tibi quod rogas, quoniam ipsi fontes iam sitiunt, siquid habebo spatij scribam. Venio ad tertiam. Balbum quòd ais maturè Romam bene comitatum esse venturum, mecúmque assiduè vsque ad Id. Maias futurum, id mihi pergratum, pérqueiucundum erit. Quòd me in eadem epistola, sicut sæpe antea cohortaris ad ambitionem, & ad laborem, faciã equidem. sed quando viuemus: Quarta epistola mihi reddita est Id. Sept. quam *h* ad IIII. Id. Sext. ex Britannia dederas. In ea nihil sanè erat noui, præter Erigonam: quam si ab *i* Appio accepero, scribam ad te quid sentiam. nec dubito, quin mihi placitura sit. Et quod præterij, de eo, quem scripsisti de Milonis plausu scripsisse ad Cæsarem ego verò facilè patior ita Cæsarem existimare, illum quàm maximum fuisse plausum: & prorsus ita fuit: & tamen ille plausus, qui illi datur, quodammodo nobis videtur dari. Reddita est etiã mihi peruetus epistola, sed serò allata in qua de æde Telluris, & de porticu Catuli me admones: fit vtrumque diligenter. ad Telluris quidem etiam tuam statuam locaui. Item de hortis, quòd me admones: nec fui vmquam valde cupidus, & nunc domus suppeditat mihi hortorum amœnitatem. Romã cùm venissem *k* ad XIII. Kal. Octobr. absolutũ offendi in æibus tuis tectum: quod supra

e L. Audi nunc ad Musculam.

f L. ad eam rescr.

g q. v. c. quod institueram

h L. a. d.

i L. Oppio.

k L. d. XIII.

conclauia non placuerat tibi esse multorum fasti-
l al. vertit giorum: id nunc honestè *l* vergit in tectum inferioris porticus. Cicero noster, dum ego absum, nõ cessauit apud Rhetorem. De eius eruditione quòd labores, nihil est, quoniam ingenium eius nostr studium ego video. cetera eius suscipio, vt me putem præstare debere. Gabinium tres adhuc factiones postulant: L. Lentulus, flaminis F. qui iam de maiestate postulauit T. Nero cum bonis subscriptoribus: C. Memmius trib. pl. cum L. Capitone,
m L.a.d. ad vrbem accessit *m* ad XII kal. Octobr. Nihil turpius, nec desertius. Sed his iudiciis nihil audeo cõfidere, quòd Cato non valebat. adhuc de pecuniis repetundis non erat postulatus. Pompeius à me valde contendit: de reditu in gratiam: sed adhuc nihil profecit: nec si vllam partem libertatis tenebo, proficiet. Tuas literas vehementer exspecto. Quòd scribis te audisse in candidatorum consularium coitione me interfuisse, id falsum est. Eiusmodi enim pactiones in ea coitione factæ sunt, quas postea Memmius patefecit, vt nemo bonus interesse debuerit: & simul mihi committendum nõ fuit, vt his coitionibus interessem, quibus Messala excluderetur: cui quidem vehementer satisfacio rebus omnibus: vt arbitror etiam Memmio. Domitio ipsi multa iam feci, quæ voluit, quæque à me petiuit. Scaurum beneficio defensionis valde obligaui. adhuc erat valde incertum & quando comitia, & qui cos. futuri essent. Cùm hanc iam epistolam complicarem, tabellarij à vobis vene-
n L. a.d. runt *n* ad XI. kal. Sept. vicesimo die. O me solicitum! quantum ego dolui in Cæsaris suauissimis li-
o L. scilicet quo er. teris! 5 *o* sed quo erant suauiores, eo maiorem dolorem illius ille casus afferebat. Sed ad tuas venio literas. Primùm tuam remansionem etiã atq; etiam probo, præsertim cùm, vt scribis, cum Cæsare communicaris. Oppium miror quidquam cum Publilio: mihi enim non placuerat. Quòd interiore episto

re epistola scribis,me Id Sep. Pompeio legatū iri: id ego non audiui, scripsíq;ad Cæsarē, Vibullium Cæsaris mādata de mea māsione ad Pompeiū pertulisse, nec ad Oppiū. quo consilio?quamquā Oppium ego tenui,quòd priores partes *p* Bibuli erāt. cum eo enim coram Cæsare egerat: ad Oppium scripserat. Ego verò nullas δευτέρας φροντίδας habere possum in Cæsaris rebus.Ille mihi secundū te & liberos nostros ita est,vt sit penè par. videor id iudicio facere,iam enim debeo: sed tamen amore sum incēsus. Cū scripsissem hæc infima,quæ sunt mea manu, venit ad nos Cicero tuus ad cenam, cùm Pomponia foras cenaret. *q* dedit mihi epistolam legendam tuam,quam paulò antè *r* acceperat ab Aristophane meo, valde mehercule & suauem,& grauem: qua sum admodum delectatus.Dedit etiam alteram illam mihi, qua iubes, eum mihi esse affixum,tanquam magistro. Quàm illum epistolæ illæ delectarunt? quàm me? Nihil puero illo suauius,nihil nostri amantius. Hæc inter cenam Tironi dictaui, ne mirere alia manu esse. Annali literæ tuæ pergratæ fuerunt, quod & *s* curares de se diligenter & tamen consilio seuerissimo iuuares.P Seruilius pater, ex literis,quas sibi à Cæsare missas esse dicebat,significat valde te sibi gratum fecisse,quod de sua volūtate erga Cæsarem humanissimè diligentissiméque locutus fuisses. Cùm Romam ex Arpinati reuertissem dictum mihi est. Hippodamum ad te profectum esse.Non possum scribere,me miratū esse illum tā inhumaniter fecisse,vt sine meis literis ad te proficisceretur: illud scribo,mihi molestum fuisse.iam enim diu cogitauerā,ex eo,quod tu ad me scripseras,vt, si quid esset,quod ad te diligentius perferri vellē, illi darem:quod mehercule hisce literis,quas vulgò ad te mitto, nihil ferè scribo, quod si in alicuius manus inciderit, molestè ferendum sit. Minutio me, & Saluio, & Labeoni reseruabam.

p L. Vibullij er.

q al. dedit. q.

r L. acceperat Aristophaneo modo valde meh.

s L. curares se dilig.

Labeo aut tardè proficiſcetur, aut hic manebit.
t L. ne nũquid vellẽ quidem, rogauit. Hippodamus t nunc quidem quid velim rogauit.
T. Pinarius amabileis ad me de te literas mittit:
ſe maximè literis, ſermonibus, cenis denique tuis
delectari. Is homo ſemper me delectauit: fraterque eius mecum eſt multum. quare, vt inſtituiſti,
complectere adoleſcentem. Quòd multos dies epiſtolam in manibus habui, propter commorationẽ
tabellariorum, ideò multa coiecta ſunt, aliud alio
tempore, velut hoc. T. Anicius mihi ſæpe iam dixit, ſeſe tibi, ſuburbanum ſi quod inueniſſet, non
dubitaturum eſſe emere. In eius ſermone ego vtrumque ſoleo admirari, & te de ſuburbano emendo, cùm ad illum ſcribas, non modò ad me non
ſcribere, ſed etiam aliam in ſententiam ſcribere, & cùm ad illum ſcribas, 6 nihil te
v al. de te, recordari v de ſe, de epiſtolis illis, quas in Tuſculano eius tu mihi oſtendiſti, nihil de præceptis Epicharmi, γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται. totum denique vultum, animum, ſermonem eius: 7 quemad-
x L. quaſi ignoto. Sed h. modum coniicio, x quaſi. Sed hæc tu videris. De
ſuburbano, cura, vt ſciam, quid velis: & ſimul ne-
y L. a. d. IIII quid ille turbet. vide Quid præterea? Quid? etiam.
Gabinius y ad III. Kal. Oct. noctu in vrbem introiuit: & hodie H. VIII. cùm edicto C. Alfij de
maieſtate eum adeſſe oporteret concurſu magno,
z L. proximus eſt tamen P. & odio vniuerſi populi pænè afflictus eſt, nihil illo
turpius, z proximus tamen eſt Piſo. itaque mirificum ἐμβόλιον cogito a in ſecundum librum meo-
a L. in ſecũdum meorum librorum Inducere, rum librorum includere, dicentem Apollinem in
concilio duorum imperatorum futurus eſſet: quorum alter exercitũ perdidiſſet, alter vendidiſſet. Ex
Britannia Cæſar ad me kalend. Sept. dedit li-
b a. d. IIII. teras: quas ego accepi b ad IIII. Kalend. Octobr.
ſatis commodas de Britannicis rebus: quibus ne
admirer, quòd à te nullas acceperim, ſcribit, ſe ſine
te fuiſſe cùm ad mare acceſſerit. Ad eas ego ei
literas nihil reſcripſi, ne gratulandi quidem cauſa, propter eius luctum. Te oro etiam atque etiam,

MAR.

mi frater, vt valeas.

MARCVS Q. FRATRI, S. 2

AD VI. Id. Octob. Saluius Ostiam vesperi naui profectus erat cum iis rebus, quas tibi domo mitti volueras. Eodem die Gabinium ad populũ luculentè calefecerat Memmius, sic, vt Calidio verbum facere pro eo non licuerit. Postridie autẽ eius diei, qui erat tum futurus, cùm hæc scribebam ante lucem, apud Catonem erat diuinatio in Gabinium futura inter Memmium, c & T. Neronem, & C. & L. Antonios, M. F. putabamus fore vt Memmio daretur, etsi erat Neronis mira contentio. Quid quæris? probè prem tur, nisi noster Pompeius, diis, hominibúsque inuitis, negotiũ euerterit. Cognosce nunc hominis audaciam, & aliquid in rep. perdita delectare. Cùm Gabinius, quacumque veniebat, triumphum se postulare dixisset, i subitoque bonus imperator noctu d vrbẽ hostium planè inuasisset, in senatum se non committebat. Interim ipso decimo die, quo e ipsum oportebat 2 host um numerum, & militum renũtiare f in re hæsit, summa in frequentia. cũ vellet exire à cos. retẽtus est: introducti publicani. Homo vndique actus: g cùm à me maxime vulneraretur, non tulit, & me trementi voce exulem appellauit. Hic, ô dij! nihil vmquam honorificentius nobis accidit. Consurrexit senatus cum clamore ad vnum, sic, vt ad corpus eius accederet: pari clamore, atq; impetu publicani. Quid quæris? omnes, tanquam si tu esses, ita fuerunt. Nihil hominum sermo ne foris clarius. Ego tamen h teneo, i vel quòd nolo cum Pompeio pugnare (satis est ab accusando vix mehercule: sed tamen teneo quod instat de Milone) k vel quòd iudices nullos habemus. ἀπόφτευγμα formido. addo etiã l maleuolentiã hominũ: & timeo, ne illi, me accusante, aliquid accidat: nec despero rẽ & sine me, & nonnihil per me confici posse. De ambitu postulati sunt omnes, qui consulatum petunt: à Mẽmio, Domi-

c & T. Ner.

d v.c. in vrbem.

e al. eum.

f for. irrepsit,

g v.c. & cũ

h for. teneme ab acc.

i v.c. vel id quòd.

k v.c. vel id quòd.

l v.c. malinol.

tius: à Q. Curtio, bono, & erudito adolescente, Memmius: à Q. Pompeio Messala: à Triario, Scaurus. *m* Magno res in motu est: propterea quòd aut hominum, aut legum interitus ostenditur. Opera datur, vt iudicia ne fiant. Res videtur spectare ad interregnum. cos. comitia habere cupiunt: rei nolunt, & maximè Memmius, quòd Cæsaris aduentu, sperat se futurũ cos. sed mirũ in modum iacet. Domitius cũ Messala certus esse videbatur, Scaurus refrixerat. Appius sine lege Curiata cõfirmat se Lentulo nostro successurũ: qui quidē mirificus illo die (quod pęne præterij) fuit in Gabiniũ accusauit maiestatis, nomina data, cũ ille verbum nullũ. Habes forensia. Domi rectè, & ipsa domus à redemtoribus tractatur, non indiligenter. Vale.

m libri vul. Magna res.

MARCVS Q. FRATRI, S. 3

OCCVPATIONVM mearum tibi signum sit librarij manus. Diē scito esse nullum, quo die non dicã pro reo. ita quidquid conficio, aut cogito, in ambulationis ferè tempus confero, negotia nostra sic se habent. Domestica verò, vt volumus. Valent pueri, studiosè discunt, diligenter docentur, & nos, & inter se amant. Expolitiones vtriusque nostrûm sunt in manibus: *n* sed tua ad perfectũ iã res est rustica Arcani & Laterij. Præterea de aqua, & via nihil prætermisi quadã epistola, quin enucleatè ad te perscriberē. sed me illa cura sollicitat, angitq; vehementer, quòd dierũ iam amplius L. interuallo nihil à te, nihil à Cæsare, nihil ex istis locis, non modò literarum, sed ne rumoris quidem affluxit. Me autem iam & mare istuc, & terra sollicitat: neque desino (vt fit in amore) ea, quæ minimè volo, cogitare. Quare non equidem iam te rogo, vt ad me de te, de rebus istis scribas (numquã enim cùm potes, prætermittis) sed hoc te scire volo. nihil ferè vmquam me *o* ita exspectasse, vt, cùm hæc scribebam, literas tuas. Nunc cognosce

n L. sed tua pænè ad te-ctum iam perducta res est rust.

o v.c. sic.

ea

ea quæ ſunt in rep. Comitiorum quotidie ſinguli dies tolluntur obnuntiationibus, magna voluntate bonorum omnium: tanta inuidia ſunt coſs. propter ſuſpicionem pactorum à candidatis præmiorum. Candidati cōſulares quatuor, omnes rei, cauſæ ſunt difficiles: ſed enitemur, vt Meſſala noſter ſaluus ſit: quod eſt etiam cum reliquorum ſalute coniunctum. Gabinium de ambitu reum fecit P. Sylla, ſubſcribente priuigno Memmio, fratre Cæcilio Syllæ filio. Contrà dixit L. Torquatus. omnibúſque libentibus non obtinuit. *p* Quæris, quid fiat de Gabinio? ſciemus de maieſtate triduo: quo quidem in iudicio odio premitur omnium generum: maximè teſtibus cæditur: accuſatoribus frigidiſſimis vtitur, conſilium, varium: quæſitor grauis, & firmus, Alfius, Pompeius, vehemens in iudicibus rogandis. Quid futurum ſit, neſcio: locum tamē illi in ciuitate non video: animum præbeo ad illius perniciem, moderatum: ad rerum euentum, leniſſimum. Habes ferè de omnibus rebus Vnum illud addam. Cicero tuus, noſtérque *q* ſummo ſtudio eſt Pæonij ſui rhetoris, hominis, opinor, valde exercitati, & boni, ſed noſtrum inſtituendi genus eſſe paulò eruditius, & θετικώτερον, non ignoras. Quare neque ego impediri Ciceronis iter atque illam diſciplinam volo, & ipſe puer magis illo *r* declamatorio genere duci, & delectari videtur. In quo quoniam ipſi quoque fuimus, patiamur illum ire noſtris itineribus. eòdem enim peruenturum eſſe confidimus. ſed tamen, ſi nobiſcum eum rus aliquò eduxerimus, in hanc noſtram rationem, conſuetudinémque inducemus. Magna enim nobis à te propoſita merces eſt, quam certè noſtra culpa numquam minùs aſſequemur. Quibus in locis, & qua ſpe hiematurus ſis, ad me quàm diligentiſſimè ſcribas velim. Vale.

p L. Quæris, quid fiet. Sciemus de m.

q L. ſummo ſtudio inſtituitur Pæonij rhetoris hominis,

r v. c. clamatorio

MAR

MARCVS Q. FRATRI, S. 4

GABINIVS absolutus est.omnino nihil accusatore Lentulo,subscriptoribúsque eius infătius: nihil illo consilio sordidius. Sed tamen nisi incredibilis contentio,& preces Pompeij,dictaturæ etiam rumor,plenus timoris fuisset,ipsi Lentulo non respondisset,qui tum illo accusatore, illóque consilio sententiis condemnatus sit s XXXII. cùm LXX. tulissent. Est omnino tam graui fama hoc iudicium, vt videatur reliquis iudiciis periturus,& maximè de pecuniis repetundis. Sed vides nullam esse remp. nullum senatum, nulla iudicia, nullam in nullo nostrûm dignitatem. Quid plura de iudicibus?duo prætorij sederunt,Domitius Caluinus:is apertè absoluit,vt omnes viderent:& Cato:is t t diruptis tabellis de circulo se subduxit,& Pompeio primus nuntiauit.Aiunt nonnulli,Sallustius item,me oportuisse accusare. Iis ego iudicibus committerem?Quid essem,si me agente, esset elapsus? Sed me alia mouerunt. Non putasset sibi Pompeius de illius salute, sed de sua dignitate mecum esse certamen:in vrbem v intrasset:ad inimicitias res venisset:cum Æsernino Samnite x Pacidianus comparatus videret. auriculam fortasse mordicus abstulisset. cum Clodio quidem certè rediisset in gratiam.Ego verò meum consilium (si præsertim tu non improbas) vehementer approbo.Ille,cùm à me singularibus meis studiis ornatus esset cúmque ego illi nihil deberem, ille mihi omnia.tamen in rep.me à se dissentientẽ non tulit(nihil dicam grauius) & minùs potens eo tempore,quid in me florentem posset, ostendit. nunc, cùm ego ne curem quidem multum posse res quidem publ.certè nihil possit, vnus ille omnia possit,cũ illo ipso contenderam: sic enim faciendum fuisset.Non existimo te putare, id mihi suscipiendum fuisse.Alterutrum, inquit idem Sallustius: y defendisses: idque Pompeio contendenti dedisses.etenim vehementer orabat,Lepidum amicum Sal.

s al.XXIII.

t L. diribitis tab.al.diremtis tab.

v L.introisset:

x L. Placideianus

y fort. aut accusasses, aut defendisses:

Salluſtium, qui mihi aut inimicitias putet periculoſas ſubeũdas fuiſſe, aut infamiam ſempiternam. Ego verò hac mediocritate delector: ac mihi illud iucundum eſt, quòd, cùm teſtimonium ſecundum fidem, & religionem grauiſſimè dixiſſem, reus dixit, ſi in ciuitate z licuiſſet ſibi eſſe, mihi ſe ſatisfacturum: neque me quidquam interrogauit. De verſibus, quos tibi à me ſcribi vis, deeſt mihi quidem opera, quæ non modò tempus, ſed etiam animum vacuum ab omni cura deſiderat: ſed abeſt etiam ἐνθουσιασμός. non enim ſumus omnino ſine cura venientis anni: etſi ſumus ſine timore. Simul & illud (ſine vlla mehercule ironia loquor) tibi iſtius generis in ſcribendo priores parteis tribuo, quàm mihi, De bibliotheca tua Græca ſupplenda, libris commutandis, Latinis comparandis, valde velim iſta confici, præſertim cùm ad meum quoque vſum ſpectent. Sed ego, mihi ipſi iſta per quẽ agam non habeo. neque enim venalia ſunt, quæ quidem placeant, & confici, niſi per hominem, & peritum, & diligentem non poſſunt. Chryſippo tamen imperabo, & cum Tyrannione loquar. De fiſco quid egerit Scipio, quæram. quod videbitur rectum eſſe, curabo. De Aſcanione, tu verò, quod voles, facies: me nihil interpono. De ſuburbano quòd non properas, laudo: vt tu habeas, hortor. Hæc ſcripſi a ad VIII. Kal. Nou. quo die ludi committebantur, in Tuſculanum proficiſcens, ducénſq; mecum Ciceronem meum in ludum diſcendi, non luſionis, ea re non longiùs, quàm vellem, quòd Pomtino ad triumphum b ad III. Non. Nouembr. volebam adeſſe. etenim erit neſcio quid negotioli. Nam Cato, & Seruilius prætores prohibituros ſe minantur: nec, quid poſſint, ſcio. Ille enim & Appium cos. ſecum habebit, & prætores, & tribunos pleb. ſed minantur tamen: in primiſque ἄρης πνέων Q. c Scæuola. Cura, mi ſuauiſſime, & cariſſime frater, vt valeas.

z L. ſibi eſſe licuiſſet.

a L. a. d. IX.

b L.a.d.

c V. C. Scæuula.

MAR

MARCVS Q. FRATRI, S. 5

QVòd quęris, quid de illis libris egerim, quos, cùm essem in Cumano, scribere institui: non cessaui, neque cesso: sed sæpe iam scribendi totum consilium, rationémque mutaui. Nam iam duobus factis libris, in quibus nouendialibus iis feriis, quę fuerunt Tuditano & Aquillio coss. sermo est à me institutus Africani, paulò antè mortem, & Lælij, Phili, Manilij, Q. Tuberonis, & Lælij generorum Fannij, & *d* Scæuolæ: sermo autem in nouem & dies, & libros distributus de optimo statu ciuitatis, & de optimo ciue: sanè texebatur opus *f* luculenter hominúmque dignitas aliquantum orationi ponderis afferebat: hi libri cùm in Tusculano mihi legerentur, audiente Sallustio: admonitus sum ab illo, multò maiore auctoritate illis de rebus dici posse, si ipse loquerer de repub. præsertim cùm essem non Heraclides Ponticus, sed consularis, & is, qui in maximis versatus in rep. rebus essem. quæ tam antiquis hominibus attribuerent, ea visum iri ficta esse. *g* oratorium sermonem in illis nostris libris, quòd esset de ratione dicendi, *h* bellè à me remouisse: ad eos tamen retulisse, quos ipse vidissem. Aristotelem denique, quæ de rep. & præstante viro scribat, ipsum loqui. Commouit me, & eo magis, quòd maximos motus nostræ ciuitatis attingere non poteram, quòd erant inferiores quàm illorum ætas, qui loquebantur. Ego autem idipsum tum eram secutus, ne in nostra tempora incurrens, offenderem quempiam. Nunc & id vitabo, & loquar ipse tecum, & tamen illa, quæ institueram, ad te, si Romam venero, mittam. Puto enim te existimaturum à me libros illos nō sine aliquo meo stomacho esse relictos. Cæsaris amore, quem ad me perscripsit, vnicè delector: *i* promissis iis, quæ ostendit, non valde pendeo: nec honores sitio, nec desidero gloriam: magísque eius voluntatis perpetuitatem, quàm promissorum exitum exspecto, viuo tamen in ea ambitione,

d v. c. Scæuulæ: *e* v. c. ciui. *f* al. luculentè, *g* libri vulg. oratorum *h* L. bellè me à me *i* fo. à promissis

ne,& labore, tanquam id, quod non postulo, exspectem. Quòd me de faciendis versibus rogas, incredibile est, mi frater, quàm egeam tempore: nec sanè satis commoueor animo ad ea, quæ vis, canenda. ὑποθέσεις *k* verò ad ea, quæ ipse ego ne k L. verò, & ea, quæ
cogitando quidem consequor, tu, qui omneis isto eloquendi, & exprimendi genere superasti: à me petis? Facerem tamen, vt possem: sed (quod te minimè fugit) opus est ad poëma quadam animi alacritate, quam planè mihi tempora eripiunt. Abduco equidem me ab omni reip. cura dedóque literis: sed tamen indicabo tibi, quod mehercule in primis te celatum volebam. Angor, mi suauissime frater, angor, nullam esse remp. nulla iudicia, nostrúmque hoc tempus ætatis, quod in illa auctoritate senatoria florere debebat, aut forensi labore iactari, aut domesticis literis sustentari. Illud verò, quod à puero adamarã: *l* αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, totum occidisse: inimicos à l al. Πολλὸν
me partim non oppugnatos, partim etiam esse defensos: meum non modò animum, sed ne odium quidem esse liberum: vnúmque ex omnibus Cæsarem esse inuentum, qui me tantum, quantum ego vellem, amaret, aut etiam (sicut alij putant) hunc vnum esse, qui vellet. Quorum tamen nihil est eiusmodi, vt ego me non multa consolatione quotidie leniam: sed illa erit consolatio maxima, si vnà erimus. nunc ad illa vel grauissimum accedit tui desiderium. Gabinium si, vt Pansa putat oportuisse, defendissem, concidissem: qui illum oderunt (ij sunt toti ordines) *m* propter quẽ oderunt, m al. propter quem, eũ oderũt,
meipsum odisse cœpissent, Tenui me, vt puto, egregiè, tantũ vt facerem, quantum omnes viderent. Et in omni summa, vt mones, valde me ad otium, pacéque conuerto. De libris, Tyrannio est cessator, Chrysippo dicã: sed res operosa est, & hominis perdiligentis. Sentio ipse, qui in summo studio nihil assequor. De Latinis verò, quò me vertã, nescio: ita mendosè & scribũtur, & veneunt: sed tamen quod fieri

fieri poterit, nō negligam. Crebrius, vt antè ad te scripsi, Romę est: & qui omnia adiurant, debere tibi valde renuntiant. Ab ærario puto confectum esse, dum absum.

MARCVS Q. FRATRI, S. 6

n L. absoluisse te

QVATVOR tragœdias XVI. diebus *n* absoluisse cùm scribas, tu quidquā ab alio mutuaris? & κλέος quęris, cū Electrā & Troadē scripseris? Cessator esse noli: & illud γνῶθι σεαυτὸν, noli putare ad arrogantiā minuendā solū esse dictū, verū etiā vt bona nostra norimus. Sed & *o* istas, & Erigonā mihi velim mittas. *p* Habes duas epistolas proximas.

o v. c. istā,
p for. habes ad duas ep.

MARCVS Q. FRATRI, S. 7

q v.c. alluuies.
r ἦμαρ' ὀπώρειν' (cadit enim in absolutionem Gabinij) ὅτε λαβρ. χ. ὕδωρ. Ζεὺς ὅτε δή γ' s fort. χαλεπήνῃ,

ROMAE, & maximè Appia ad Martis, mira *q* proluuies. Crassipedis ambulatio ablata, horti, tabernæ plurimæ: magna vis aquæ vsq; ad piscinam publicam. Viget illud Homeri, *r* ἦμαρ' ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ Ζεύς. Cadit enim in absolutionem Gabinij ὅτε δή γ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος *s* χαλεπαίνῃ, οἳ βίῃ ἐν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας, ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες. Sed hæc non curare decreui. Romam cū venero, quæ perspexero, scribam ad te, & maximè de dictatura: & ad Labienum, & ad Ligurium literas dabo. Hanc scripsi ante lucem, ad lychnuchum ligneolum, qui mihi erat periucūdus. quòd eum te aiebant, cùm esses Sami, curasse faciēdum. Vale mi suauissime, & optime frater.

MARCVS Q. FRATRI, S. 8

t v. c. quid

SVPERIORI epistolæ *t* quod respōdeā, nihil est: quæ plena stomachi, & querelarū est: quo in genere alterā quoq; te scribis pridie Labieno dedisse: qui adhuc non venerat. Deleuit. n. mihi omnem molestiā recētior epistola. Tantū te & moneo, & rogo, vt in istis molestiis, & laboribus, & desideriis recordere, consiliū nostrū quod fuerit profectionis tuæ. Nō. n. cōmeda quædā sequebamur parua ac mediocria. Quid enim erat, quod discessu nostro emendum putaremus. Præsidiū firmissimū

pete

petebamus ex optimi, & potentissimi viri v bene- v v.c. beni-
neuolentia ad omnem statum nostræ dignitatis. uolentia
Plura ponuntur in spe, quàm in pecuniis: reliqua ad iacturam struentur. Quare si crebrò referes animum tuum ad rationem & veteris consilij nostri, & spei, faciliùs istos militiæ labores, ceteráque, quę te offendunt, feres: & tamen cùm voles, depones. Sed eius rei maturitas nequedum venit, & tamen iam appropinquat. Etiam illud te admoneo, nequid vllis literis committas, quod si prolatum sit, molestè feramus. Multa sunt, quæ ego nescire malo, quàm cum aliquo periculo fieri certior. Plura ad te vacuo animo scribam, cùm (vt spero) se Cicero meus bellè habebit. Tu velim cures, vt sciam, quibus nos dare oporteat eas, quas ad te deinde literas mittemus: Cæsarisne tabellariis, vt is ad te protinus mittat, an Labieni. Vbi enim isti sint Neruij, & quàm longè absint, nescio. De virtute, & grauitate Cæsaris, quã in summo dolore adhibuisset, magnam ex epistola tua x accepi volupta- x al. cepi
tem. Quòd me institutum ad illum poëma iubes perficere: etsi distentus cùm opera, tum animo sum multò magis, quoniam tamen ex epistola, quam ad te miseram, cognouit Cæsar, me aliquid esse exorsum, reuertar ad institutum idque perficiam his supplicationum otiosis diebus: quibus Messalam iam nostrum, reliquósque molestia leuatos, vehementer gaudeo: eúmque quòd certum cos. cum Domitio numeratis, nihil à nostra opinione dissentitis. Ego Messalam Cæsari præstabo. Sed Memmius in aduentu Cæsaris habet spem: in quo illum puto errare: hic quidem friget. Scaurum autem iampridem Pompeius abiecit, res prolatæ. ad interregnum comitia adducta. Rumor dictatoris y iucundus bonis: mihi etiam magis quæ lo- y L. iniucundus
quuntur. Sed tota res, & timetur, & refrigescit. Pompeius planè se negat velle: anteà ipse mihi nõ negabat. Hirrus auctor fore videtur. O dij quàm ineptus! quàm se ipse amans sine riuali? z Crassum

Iunianum, hominem mihi deditum, per me deterruit. velit, nolit, scire difficile est Hirro tamē agente, nolle se non probabit. Aliud hoc tempore de rep. nihil loquebantur. agebatur quidem certè nihil. Serrani ꝗ Domestij filij funus perluctuosū fuit *a* ad VII. Kal. Decembr. Laudauit pater scripto meo. Nunc de Milone Pompeius ei nihil tribuit: & omnia Guttæ: dicítque se perfecturum, vt *b* in in illo Cæsar incumbat. hoc horret Milo: nec iniuria: &, si ille dictator factus sit, pænè diffidit. Intercessorem dictaturæ si iuuerit manu & præsidio suo, Pompeium metuit inimicum, si non iuuerit: timet, ne per vim perferatur. Ludos apparat magnificentissimos: sic, inquam, vt nemo sumtuosiores. stultè bis, térque, non postulatus: vel quia munus magnificum dederat, vel quia facultates non erant, vel quia magister, vel quia potuerat magistrum se, non ædilem putare. Omnia ferè scripsi. Cura, mi carissime frater, vt valeas.

a L. Domesticis

a L. a. d. viij.

b L. in illū

MARCVS Q. FRATRI, S. 9

DE Gabinio nihil fuit faciendum istorum, quę amantissimè *c* cogitata sint. πότε μοι χαίνοι. feci summa cum grauitate, vt omnes sentiunt, & summa cum lenitate, quæ feci. illum neq; vrsi, neque leuaui. testis vehemens fui: præterea quieui. Exitum iudicij fœdum, & perniciosum leuissimè tuli. Quod quidem bonum mihi nunc deniq; redundat, vt his malis reip. licentiáq; audacium, qua ante *d* rumpebar, nunc ne mouear quidem. Nihil est enim perditius his hominibus, his temporibus. Itaque, ex republ. quoniam voluptatis nihil iam capi potest: cur stomacher, nescio. Literæ me, & studia nostra, & otium, villæque delectant, maximéque pueri nostri. Angit vnus Milo. sed velim finem afferat consulatus: in quo enitar non minùs, quàm sum enisus in nostro: túque istinc, quod facis, adiuuabis. De quo, ce-

c fort. à te cogitata sint.

d al. dirum pebar,

tera (nisi planè vis eripuerit) rectè sunt: de re familiari timeo, ὁ δὲ μαίνεται οὐκ ἔτ' ἀνεκτῶς: qui ludos *e* LLS. CCC. compararet. cuius in hoc vno *f* considerantiam & ego sustinebo, vt potero. & tu, vt possis, est tuorum neruorum. De motu temporum venientis anni, nihil te intelligere volueram domestici timoris, sed de communi re p. statu: in quo etiamsi nihil procuro tamen nihil curare vix possim. Quàm autem te velim cautum esse in scribendo, ex hoc coniicito, quod ego ad te ne hæc quidem scribo, quæ palàm in rep. turbantur, ne cuiusquam animum meæ literæ interceptæ offendant. Quare domestica cura te leuatum volo. In rep. scio quàm solicitus esse soleas. Video Messalam nostrum cos. si per interregem, sine iudicio: si per dictatorem, tamen sine periculo. *g* odij nihil habet. Hortensij calor multum valebit. Gabinij absolutio, lex impunitatis putatur, ἐν παρέργῳ. De dictatore tamen actum adhuc nihil est. Pompeius abest: Appius miscet. Hirrus parat: multi intercessores numerantur: populus non curat: principes nolunt: ego quiesco. De mancipiis quod mihi polliceris, valde te amo: & sum equidē, vti scribis, & Romæ, & in prædiis infrequens. Sed caue, amabo, quidquam, quod ad meum commodū attineat, nisi maximo tuo commodo, & maxima tua facultate, mi frater, cogitaris. De epistola Vatinij, risi. sed me ab eo ita obseruari scio, vt eius ista odia non sorbeam solū, sed etiā concoquam. Quòd me hortaris, vt absoluā: habeo absolutū suaue. mihi quidē *h* vti videtur, ἔπος ad Cæsarē: sed quæro locupletē tabellariū, *i* ne accidat quod Erigonæ tuæ: *k* cui soli, Cæsare imperatore, iter ex Gallia tutū non fuit. ** 1 Quid si cęmētum bonū non haberem, deturbē ædificiū? quod quidē quotidie mihi magis placet: in primisque inferior porticus, & eius conclauia fiunt rectè. De Arcano, Cæsaris opus est, vel mehercule etiam elegantioris alicuius. imagines enim istæ, & palæstra, & piscina, & nilus,

e L. LLS. CCCIↃↃↃ.
f L. inconsiderantiam
g for. odij enim nihil est.
h L. vt vid.
i L. ne ei accidat,
k v. c. quoi

multorum Philotimorum est, non Diphilorum. sed & ipsi ea adibimus, & mittemus, & mandabimus. De Felicis testamēto tum magis *l* querere, si scias. Quas enim tabulas se putauit obsignare, *m* in quibus in vnciis firmissimum tenuerat (lapsus est per errorem, & suum, & Sicuræ serui) non obsignauit: quas noluit, eas obsignauit. ἀλλ' οἰμωζέτω: nos modò valeamus Ciceronem, & vt rogas, amo, & vt meretur, & vt debeo. Dimitto autem à me, & vt à magistris ne abducam, & quòd mater Pomponia discedit, sine qua edacitatem pueri pertimesco. sed sumus vnà tamen valde multùm. Rescripsi ad omnia, mi suauissime, & optime frater.

l L. querare,

m L. in quibus de vnciis firmissimum tenuerat, lapsus per errorē & suum, & Sicuræ serui nō obs.

M. T. CICERONIS EPISTOLARVM AD BRVTVM, LIBER singularis.

CICERO BRVTO, S. D. I

L. Clodivs, tribunus pl. designatus, valde me diligit, vel, vt ἐμφατικώτερον dicam, valde me amat. Quod cùm mihi ita persuasum sit, non dubito (bene enim me nosti) quin illum quoque iudices à me amari. Nihil enim mihi minùs hominis videtur, quàm non respondere in amore iis, à quibus prouocere. Is mihi visus est suspicari, nec sine magno quidē dolore, aliquid à suis, vel per suos potiùs *a* inimicos ad te esse delatū, quo tuus animus à se esset alienior. Non soleo, mi Brute (quod tibi notum esse arbitror) temere affirmare de altero. Est enim periculosum, propter occultas hominū voluntates, multiplicésq; naturas. Clodij animum perspectum habeo, cognitum, iudicatum. multa eius indicia: sed ad scribendum non necef

a q.v.c. iniquos

necessaria. Volo enim hoc testimonium tibi videri potiùs, quàm epistolam. Auctus Antonij beneficio est. eius ipsius beneficij magna pars à te est. Itaque cum saluis nobis vellet saluum. In eum autem locum rem adductam intelligit (est enim, vt scis, minimè stultus) vt vtrique salui esse non possint. Itaque nos mauult. De te verò amicissime & loquitur, & sentit. Quare si quis secus ad te de eo scripsit, aut si coràm locutus est, peto à te etiã, atq; etiam mihi, vt potiùs credas, qui & faciliùs iudicare possum, quàm ille nescio quis, & te plus diligo. Codium tibi amicissimum existima, ciuémque talem, qualis & prudentissimus, & fortuna optima esse debet.

CICERO BRVTO, S. 2

SCRIPTA, & obsignata iam epistola, literæ mihi redditæ sunt à te, plenę rerum *b* nouarum, maximéque mirabiles, Dolabellam quinque cohorteis misisse in Cherronesum. Adeóne copiis abundat, vt is, qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? quinque autem cohortibus *c* quid se nam facturum arbitratus est cùm tu eo quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? Quas quidem cohorteis spero iam tuas esse, quoniam latro ille tã fuit *d* demens: & tuum consilium vehementer laudo, quòd non priùs tuum exercitum Apollonia, Dyrrhachioque mouisti, quàm de Antonij fuga audisti, Bruti eruptione, populi R. victoria. Itaque, quòd scribis, postea statuisse te deducere exercitum in Cherronesum, nec pati, sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium P.R. facis ex tua dignitate, & è rep. Quòd scribis de seditione, quæ facta est in legione quarta, *e* de Catoniis (quod dicã, in bonã partẽ *f* accipias) magis mihi probatur militũ seueritas, quàm tua. Te beneuolẽtiã exercitus, equitúmq; *g* expertũ vehemẽter gaudeo. De Dolabella, vt scribis, siquid habes noui, facies me certiorem, in quo valde delector, me antè prouidisse, vt

b L. nouarum: maximéque mirabile, Dolabellã q.

c L. quidnam se f.

d L. demẽs. Tuũ consil.

e L. de Antoniis (fort. de C. Antonio (

f L. accipies)

g L. expertũ esse veh.

tuum iudicium liberum esset cum Dolabella belli gerendi: & id valde pertinuit, vt ego tum intelligebam, ad rép. vt nunc iudico, ad dignitatē tuā. Quòd scribis, me maximo odio egisse, vt insectarer Antonios, idq; laudas: credo ita videri tibi: sed illam distinctionem tuā nullo pacto probo. Scribis enim, ACRIVS PROHIBENDA BELLA CIVILIA ESSE, QVAM IN SVPERATOS IRACVNDIAM EXERCENDAM. Vehementer à te, Brute, dissentio: neque clementiæ tuæ concedo. Sed SALVTARIS SEVERITAS VINCIT INANEM SPECIEM CLEMENTIAE. Quòd si cleméтes esse *h* voluerimus, numquā deerūt bella ciuilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idem, quod Plautinus pater in Trinūmo: MIHI QVIDEM AETAS *i* ACTA FERME EST: TVA ISTVC REFERT MAXIME. Opprimemini (mihi crede, Brute,) *k* nisi prouideritis. Neq; enim populum semper eundē habebitis, neque senatum, neque *l* senatus ducem. Hæc ex oraculo Apollinis Pythij edita tibi puta. nihil potest esse verius. *m* XIV. Kal. Maias.

h al. volumus, al. volemus.
i L. acta est fermè.
k q. v. c. nisi prouidetis.
l L. & v. c. senati ducem.
m al. XII. Kal.

M. T. C. M. BRVTO, S. 3

NOSTRAE res meliore loco videbātur. Scripta enim ad te certò scio, quæ gesta sunt: qualeis tibi sæpe scripsi consules, tales extiterūt. Cæsaris verò pueri mirifica indoles virtutis. Vtinam tam facilè eum florentem, & honoribus, & gratia, regere, ac tenere possimus, quàm facilè adhuc tenuimus. Est omnino illud difficilius: sed tamē non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti, & maximè per me, eius opera nos esse saluos. & certè, nisi is Antonium ab vrbe auertisset: *n* periissent omnia. Triduo verò, aut quatriduo ante hanc rem pulcherrima, timore quodā perculsa ciuitas *o* tota ad te se cū cōiugibus, & liberis effundebat. eadē recreata *p* ad XII. Kal. Maias te huc venire, quā se ad te ire malebat. Quo quidem die magnorum meorū laborū, multarūmq; vigiliarū fructū cepi maximū, si modò est aliquis fructus ex solida, veráque

n L. periissent.
o L. tota se ad te.
p a. d.

tâque gloria Nã tantæ multitudinis, quantam capit vrbs nostra, concursus est ad me factus. ab ea cùm vsque in Capitolium deductus, *q* maximo clamore, atque plausu in rostris collocatus sum. Nihil est in me inane: neque enim debet: sed tamẽ omnium ordinum consensus, gratiarum actio, gratulatióque, me commouet, propterea quòd popularem me esse in populi salute, præclarum est. Sed hæc te malo ab aliis audire. me velim de tuis rebus, consiliisque facias diligentissimè certiorem: illúdque consideres, ne tua liberalitas dissolutior videatur. Sic sentit senatus, sic populus R. nullos vmquam hosteis digniores, omni supplicio fuisse, quàm eos ciueis, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt: quos quidem ego omnibus sententiis vlciscor, & persequor, omnibus bonis approbantibus Tu quid de hac re sentias, tui iudicij est. Ego sic sentio. trium fratrum vnam, & eandem esse causam. Consules duos, bonos quidem, sed duntaxat bonos amisimus. Hirtius quidem in ipsa victoria occidit, cùm paucis diebus magno prœlio antè vicisset. Nam Pansa fugerat, vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutus persequitur, & Cæsar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonij sectam secuti sunt. Itaque id s. c. plerique interpretantur, etiam ad tuos, siue captiuos, siue dedititios pertinere. Equidem nihil disserui duriùs, cùm nominatim de C. Antonio decernerem, quòd ita statueram à te cognoscere causam eius senatum oportere. x. kal. Maias.

q L. tum max.

BRVTVS CICERONI. S. 4

QVANTA sim lętitia affectus, cognitis reb. Bruti nostri, & consulũ facilius est tibi existimare, quàm mihi scribere. Cùm alia laudo, & gaudeo accidisse, tũ quòd Bruti eruptio nõ solũ ipsi *r* salutaris fuit, sed etiã maximo ad victoriã adiumẽto. Quòd *s* scribis. trium Antoniorum vnam, atque eandem causam esse: quid ego sentiam mei

r al. saluti.
s v.c. & I. scribis mihi tr.

iudicij esse:statuo nihil nisi hoc: Senatus aut populi Ro. iudicium esse de iis ciuibus qui pugnantes non interierint. At hoc ipsum, inquies, iniquè facis, qui hostilis animi in remp. homines, t ciueis appelles. Immò iustissimè. Quòd enim nondum senatus censuit, nec populus R. iussit, id arroganter non præiudico, neque reuoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto, quòd ei, quem me occidere res non coëgit, neque crudeliter quidquam eripui, neque dissolutè quidquam remisi: habuiq; in mea potestate, quoad bellum fuit. Multò quidem honestius iudicio, magisque quod concedere possit resp. miserorum fortunam non insectari, quàm infinita tribuere potentibus, quæ cupiditatem, & arrogātiam incēdere possint. Qua in re, Cicero, vir optime, ac fortissime, mihiq; meritò, & meo nomine, & reip. carissime, nimis credere videris spei tuæ: statimque vt quisq; aliquid rectè fecerit, omnia dare, ac permittere: QVASI NON LICEAT TRADVCI AD MALA CONSILIA CORRVPTVM LARGITIONIBVS ANIMVM. Quæ tua est humanitas, æquo animo te moneri patieris, præsertim de cōmuni salute: facies tamen quod tibi visum fuerit: etiam ego, cùm me docueris. 1 Nunc Cicero, v nunc agendū est, ne frustra oppressum esse Antoniū gauisi simus, x nō semper primi cuiusq; mali excidēdi causa sit, vt aliud renascatur illo peius. Nihil iam neque opinantibus, aut patientibus nobis, aduersi euenire potest, in quo non cùm omnium culpa, tum præcipuè tua futura sit, cuius tantam auctoritatē senatus, ac populus R. nō solùm esse patitur, sed etiā cupit, quāta maxima in libera ciuitate vnius esse potest: quam tu non solùm bene sentiendo, sed etiam prudēter, tueri debes. Prudētia porrò, quæ tibi superest, nulla abs te desideratur, nisi modus in tribuendis honoribus. y Alia omnia sic abundè adsunt, vt 2 cū quolibet antiquorū comparari possint tuæ virtutes. Vnum hoc grato animo, liberalique

t V. c. ciuis.

v L. nunc hoc agendū est.

x L. neu sēper primi cuiusque mali causa excidendi, causa sit cur aliud ren.

y V. c. & L. Alia omnia sic adsunt, vt cū quolibet antiquorū comparari possint. Vnum hoc à grato animo, lib.

que profectum, cautiorem ac moderatiorem liberalitatē desiderat. Nihil enim senatus cuiquam dare debet, quod malè cogitantibus exemplo, aut præsidio sit. Itaque timeo de consulatu, ne Cæsar tuus altiùs se adscendisse putet decretis tuis, quā inde, si consul factus sit, descēsurum. Quòd si Antonius ab alio relictum regni instrumentum, occasionem regnandi habuit: quonam animo fore putas, si quis, auctore, non tyranno, interfecto, sed ipso senatu, z putat se imperia quælibet concupiscere posse? Quare tum a & felicitatem & prouidentiam laudabo tuam, cùm exploratum habere cœpero, Cæsarem honoribus, quos acceperit, extraordinariis fore contentum. Alienæ igitur, inquies, culpæ me reum facies? Prorsus alienæ, 3 si prouideri potuit, ne exsisteret. b quod vtinam inspectare possis timorem de illo meum. His literis scriptis, te consulem factum audiuimus. Tum verò incipiam proponere mihi remp. iustam, & iam suis nitentem viribus, si isthuc vid. ro. Filius valet, & in Macedoniam cum equitatu præmissus est. Idibus Maiis, ex castris.

z I. putet
a I. & facilitatem.
b for. Atque vtinā.

CICERO BRVTO, S. 5

A. D. V. Kalendas Maias cùm de iis, qui hostes iudicati sunt, bello persequendis, sententiæ dicerentur, dixit Seruilius etiam de Ventidio, & vt Cassius persequeretur Dolabellā. Cui cùm essem assensus, decreui hoc amplius, vt tu, si arbitrarere vtile fore, éque rep. esse, persequerere c Dolabellam bello. Si minùs id commodo reip. facere posses, siue non existimares è rep. esse, vt in iisdem locis exercitum contineres. Nihil honorificentiùs potuit facere senatus, quàm vt tuum esset iudicium, d quid tibi maximè conducere reip. videretur. Equidem sic sentio, si manum habet, si castra, si vbi consistat vspiam Dolabella: ad fidem, & ad dignitatem tuam pertinere eum persequi

c I. bello Dolabellā.
d I. quid maximè conducere reip. tibi videretur.

sequi. De Cassij nostri copiis nihil sciebamus. neque enim ab ipso vllæ literæ, neque nuntiabatur quidquam, quod pro certo haberemus. Quantopere autem *e* intersit, opprimi Dolabellam, profectò intelligis *f* cùm vt sceleris pœnas persoluat, tum ne sit quò se latronum duces ex Mutinensi fuga conferant. Atque hoc mihi iam antè placuisse, potes ex superioribus meis literis recordari: quamquam tum & fugæ portus erat in tuis castris, & subsidium salutis in tuo exercitu. quo magis nunc liberati (vt spero) periculis, in Dolabella opprimendo occupati esse debemus. Sed hæc cogitabis diligentiùs, statues sapienter. Facies nos *g* & quid constitueris, & quid agas (si tibi videbitur) certiores. Ciceronem nostrum in vestrum collegium cooptari volo. Existimo omnino absentium rationem, sacerdotum comitiis posse haberi. nam etiam factum est antea. C. enim Marius, cùm in Cappadocia esset, lege Domitia factus est augur: nec, quo minùs id postea liceret, vlla lex sanxit. Est etiam in lege Iulia, quæ lex est de sacerdotiis proxima, his verbis, QVI PETIT, CVIVSVE RATIO HABEBITVR. Apertè indicat, posse rationem haberi, etiam non præsentis. Hac de re scripsi ad eum, vt tuo iudicio vteretur, sicut in rebus omnibus. Tibi autem statuendum est de Domitio, & de Catone nostro. Sed quamuis liceat absentis rationem haberi, tamen omnia sunt præsentibus faciliora. Quòd si statueris in Asiam tibi eundum, nulla erit ad comitia nostros *h* accersendi facultas. Omnino Pansa viuo, *i* celeriora omnia putabamus. Statim enim collegam sibi subrogasset: deinde ante prætoria, sacerdotum comitia fuissent. Nunc per auspicia longam moram video. Dum enim vnus erit patritius magistratus, auspicia ad patres redire non possunt. Magna sanè perturbatio. Tu tota de re quid sentias, velim me facias certiorem. III. Nonas Maias. Vale.

e al. reip. interſit.
f al. tum

g q. v. c. abeſt copulatio &

h [L. arceſ-ſendi fac.
i al. faci-liora non pl.

BRV

BRVTVS CICERONI, S. 6

NOLI exspectare, dum tibi gratias agam. iampridem hoc ex nostra necessitudine, quæ ad summam k beneuolétiam peruenit, sublatum esse debet. Filius tuus à me abest. in Macedonia congrediemur. Iussus est enim l Ambraciam ducere equites per Thessaliam, & scripsi ad eum, vt mihi Heracleam occurreret. Cùm eum videro, quoniam nobis permittis, communiter constituemus de reditu ejus ad petitionem, aut ad commendationem honoris. Tibi Glaucona, medicum Pansæ, qui sororem Achilleos nostri in matrimonio habet, diligentissimè commendo. Audimus, eum venisse in suspicionem Torquato de morte Pansæ, custodirique, vt *m* parricidam nihil minùs credendum est. Quis enim maiorem calamitatem *n* morte Pansæ accepit? præterea est modestus homo, & frugi: quem ne vtilitas quidem videatur impulsura fuisse ad facinus. Rogo te, & quidem valde rogo (nam Achilleus noster non minùs, quàm æquum est, laborat) eripias eum ex custodia, conseruésque. Hoc ego ad meum officium priuatarum rerum æquè, atque vllam aliam rem pertinere arbitror. Cùm has ad te scriberem literas, ab Satrio, legato C. Trebonij, reddita est mihi epistola, à Tullio & Deiotaro Dolabellam cæsum, fugatúmque esse Græcam epistolam tibi misi Cycherei cuiusdam, ad Satrium missam. Flauius noster de controuersia, quam habet cum Dyrrhachinis hereditariam sumsit te iudicem. rogo te, Cicero, & Flauius rogat, *o* rem conficias. quin ei, qui Flauium fecit heredem, pecuniam debuerit ciuitas, non est dubium: neque Dyrrhachini inficiantur. sed sibi *p* donatum æs alienum à Cæsare dicunt. Noli pati à necessariis tuis necessario meo iniuriam fieri. XVII. Kalend. Iun. ex castris, ad imam Candauiam.

k v. c. beniuolentiã.
l v. c. & L. Ambracia ducere.
m L. parricidam. *n* al. ex morte acc.
o al. rem vt conficias.
p al. donatum esse æs alienis.

BRV

BRVTVS CICERONI S. 7

L. BIBVLVS quàm carus mihi esse debeat, nemo melius iudicare potest, quàm tu: cuius tãtæ pro rep. contentiones, solicitudinésq; fuerunt. Itaque vel ipsius virtus, vel nostra necessitudo debet conciliare te illi: quo minùs multa mihi scribenda esse arbitror. Voluntas enim te mouere debet nostra, si modò iusta est, aut pro officio necessario suscipitur. *q* In Pansæ locum petere constituit. eam nominationem à te petimus. neque coniunctiori dare beneficium, quàm nos tibi sumus, neque digniorem nominare potes, quàm Bibulum. De Domitio, & Apuleio quid attinet me scribere, cùm ipsi per se tibi commendatissimi sint? Apuleium *r* verò tu tua auctoritate sustinere debes. Sed Apuleius in sua epistola celebrabitur. Bibulum noli dimittere ex sinu tuo, tantum iam virum, ex quanto, crede mihi, potest euadere, qui vestris paucorum respondeat laudibus.

q fort. Is in Pansæ.

r al. verò tua auct.

CICERO BRVTO, S. 8

MVLTOS tibi *s* commendaui, & commendem, necesse est, optimus enim quisque vir, & ciuis maximè sequitur iudicium tuum, tibique omnes *t* fortes viri nauare operam, & studium volunt: nec quisquam est, quin ita existimet, meam apud te & gratiam, & auctoritatem valere plurimum. Sed C. Nasennium, municipem Suessanum, tibi ita commendo, vt neminem diligentiùs. Cretensi bello, Metello imperatore, 1 octauum principem duxit: postea in re familiari occupatus fuit. Hoc tempore cùm reip. partibus, tum tua excellenti dignitate commotus, vellet per te aliquid auctoritatis assumere. Fortem virum, Brute, tibi commendo, frugi hominem, &, si quid ad rem pertinet, etiam locupletem. Pergratum mihi erit, si eum ita tractaris, vt merito tuo mihi gratias agere possit.

s al. commendo,

t al. viri fortes.

CICERO BRVTO, S. 9

FVNGERER officio, quo tu functus es in meo luctu, téque per literas consolarer, nisi scirem, his remediis, quibus meum dolorem tu leuasses, te in tuo non egere: ac velim faciliùs, v quàm tunc mihi, nunc tibi tute medeare. Est enim alienum x tanto viro, vt es tu, quod alteri præceperit, id ipsum facere non posse. Me quidem cùm rationes, quas collegeras, tum auctoritas tua, à nimio mærore deterruit. Cùm enim molliùs tibi ferre viderer, quàm deceret virū, præsertim eum, qui alios consolari soleret, accusasti me per literas grauioribus verbis, quàm tua consuetudo ferebat. Itaque iudicium tuum magni æstimans, idque veritus, me ipse collegi: & ea, quæ didiceram, legeram, acceperam, grauiora duxi, tua auctoritate addita. Ac mihi tum, Brute, officio solùm erat, & naturæ: tibi nunc populo, y & scenæ (vt dicitur) seruiendum est. Nam cùm in te non solùm exercitus tui, sed omnium ciuium, ac pænè gentium coniecti oculi sint, minimè decet, propter quem fortiores ceteris sumus, eum ipsum animo debilitatum videri. Quamobrem accepisti tu quidem dolorem (id enim amisisti, cui simile in terris nihil fuit) z & est dolendum, in tam graui vulnere, ne id ipsum carere omni sensu doloris, sit miserius, quàm dolere: sed, vt modicè ceteris vtile est, tibi necesse est. Scriberem plura, nisi ad te hæc ipsa nimis multa essent. Nos te, tuúmq; exercitum exspectamus: sine quo, vt reliqua ex sentētia succedant, vix satis liberi videmur fore. De tota rep. plura scribam, & fortasse iam certiora his literis, quas Veteri nostro cogitabam dare.

v L. quàm tunc ego mihi, nunc tute tibi.
x L. tanto viro, quātus es tu, q.
y v. c. & scænæ.
z L. & est verēdum.

CICERO BRVTO. S. 10

NVLLAS adhuc à te literas habemus: ne famam quidem, quæ declararet, te, cognita senatus auctoritate, in Italiam adducere exercitum: quod vt faceres, idque maturares, magnopere desiderabat resp. Ingrauescit enim in

dies intestinum malum, nec externis hostibus magis, quàm domesticis laboramus: qui erãt omnino ab initio belli, sed faciliùs frangebantur. Erectior senatus erat. non sententiis solùm nostris, sed etiam cohortationibus excitatus. Erat in senatu satis vehemens, & acer Pansa, cùm in ceteros huius generis, tum maximè in socerum: cui consuli non animus ab initio, non fides ad extremum defuit. Bellum ad Mutinã gerebatur. nihil vt in Cæsare reprehenderes, nonnulla in Hirtio huius belli fortuna, vt in secundis, fluxa: vt in aduersis, bona, erat victrix resp. cæsis Antonij copiis, ipso expulso à Bruto. Deinde ita multa peccata, vt quodammodo victoria excideret è manibus. perterritos, *a* inermes, saucios non sunt nostri duces persecuti: datúmque Lepido tempus est, in quo leuitatem eius sæpe perspectam, maioribus in malis experiremur. Sunt exercitus boni, sed rudes, Bruti, & Planci. Sunt fidelissima, & maxima auxilia Gallorum. sed Cæsarem meis consiliis adhuc gubernatum, præclara ipsum indole, admirabilique constantia, improbissimis literis quidam, fallacibúsque interpretibus, ac nuntiis impulerunt in spem certissimam consulatus. Quod simulatque sensi, *b* neque ego illum absentem literis monere destiti, nec accusare *c* præsenteis eius necessarios, qui eius cupiditati suffragari videbantur: nec in senatu sceleratissimorum consiliorum *d* fonteis aperire dubitaui: nec verò vlla in re memini. aut senatum meliorem, aut magistratus. Nunquam enim in honore extraordinario potentis hominis, vel potentissimi potiùs (quandoquidem potentia iam in vi posita est, & armis) accidit, vt nemo tribunus pl. nemo alio magistratu, nemo priuatus, auctor exsisteret. sed in hac constantia, atq; virtute, erat tamẽ solicita ciuitas. Illudimur enim. Brute, cùm militum deliciis, tum imperatoris insolentia, *e* tãtum quisq; in rep. posse postulat, quãtũ habet

a L. inermos.
b al. nec ego.
c v. c. præsentis.
d v. c. fontis.
e v. c. & L. tantum quisque se in rep.

habet virium.non ratio,non modus,non lex, non mos,non officium valet:non iudicium, non existimatio ciuium,non posteritatis verecundia. Hæc ego multo antè prospiciens, fugiebam ex Italia, tum,cùm me vestrorum edictorum fama reuocauit. *f* Incitauisti verò tu me, Brute,Veliæ. quamquam enim dolebam, in eam me vrbem ire, quā tu fugeres, qui eam liberauisses, quod mihi quoque quondam acciderat,periculo simili, casu tristiore: perrexi tamen, Romámque perueni, nulloque præsidio quatefeci Antonium: contráque eius arma *g* nefanda,præsidia,quæ oblata sunt,Cæsaris consilio & auctoritate firmaui. qui si steterit idem, mihique paruerit: satis videmur habituri præsidij,sin autem impiorum consilia plus valuerint,quàm nostra:aut imbecillitas ætatis non potuerit grauitatem rerum sustinere: spes omnis est in te.Quamobrem aduola,obsecro, atq; eam rēp. quam virtute, atque animi magnitudine magis, quàm euentis rerum liberasti,exitu libera.omnis omnium concursus ad te futurus est. Hortare idē per literas Cassium.Spes libertatis nusquam, nisi in vestrorum castrorum *h* præsidiis est. Firmos omnino & duces habemus ab occidente, & exercitus.Hoc adolescentis præsidium equidem adhuc firmum esse confido.sed ita multi labefactant, vt, ne moueatur, interdum extimescam. Habes totum reip. statum: qui quidem tum erat. cùm has literas dabam.Velim deinceps meliora sint:sin aliter fuerit (quod dij omen auertant)reip. vicem dolebo:quæ immortalis esse *i* debeat, *k* mihi quidem *k* quantulum reliqui est?

f v.c.& L. Incitasti.

g al.nefaria

h v.c. & L. principiis est.

BRVTO CICERONI, S. II

VETERIS Antistij talis animus est in remp. vt non dubitem, quin & in Cæsare, *l* & Antonio se præstiturus fuerit acerrimum propugnatorem communis libertatis, si occasioni potuisset occurrere. Nam, qui in Achaia congressus, P. Dolabella milites, atque equites haben

i L. debebat.

k L. vita quātulum reliquę est?

l L. & in Antonio.

habente quoduis adire periculum, ex insidiis paratissimi ad omnia latronis, maluerit, quàm videri aut coactus esse pecuniam dare, aut libenter dedisse homini nequissimo, atque improbissimo: is nobis vltrò & pollicitus est, & dedit XX.LLS. ex sua pecunia: &, quod multò carius est, seipsum obtulit, & coniunxit. Huic persuadere cœpimus, vt imperator in castris remaneret, rémque publicam defenderet. *m* statuit id sibi, quoniam exercitum dimisisset, statim verò *n* rediturum ad nos confirmauit, legatione suscepta, nisi prætorum comitia habituri essent cōsules. Nā illi ita sentienti de rep. magnopere auctor fui, ne differret tempus petitionis suæ. Cuius factum omnibus gratum esse debet, *o* qui modò iudicarint, hunc exercitum esse reip. Tibi tanto gratius, quanto & maiore animo, gloriáq; libertatem nostram defendis, & dignitatem, si contigerit nostris consiliis exitus, quem optamus, *p* perfuncturus es. Ego etiam, mi Cicero, propriè familiaritérque te rogo, vt Veterem ames, velisq; esse quā amplissimum: qui etsi nulla re deterreri à proposito potest, tamē excitari tuis laudibus, indulgētiáq; poterit, quo magis amplexetur, ac tueatur iudiciū suum. *q* & mihi gratissimū erit.

m L. statuit eundum sibi quon.
n for. se rediturum.
o L. qui modo iudicant.
p L. perfuncturus es.
q L. id mihi gratissimū erit.

CICERO BRVTO, S. 12

ETsi daturus eram Messalæ Coruino continuò literas, tamen Veterem nostrum ad te sine literis meis venire nolui. Maximo in discrimine resp. Brute, versatur, victoresque rursus decertare cogimur. id accidit M. Lepidi scelere, & amentia quo tempore cùm multa propter eam curam, quā pro rep. suscepi, grauiter ferrē; tum nihil tuli grauiùs, quàm me non posse matris tuæ precibus cedere nō sororis. nā tibi, quod mihi plurimi est, facilè me satisfactur ū arbitrabar. Nullo enim modo poterat causa Lapidi distingui *r* ab Antonij: omniúmq; iudicio etiā durior erat, quòd, cū honoribus amplissimis à senatu esset Lepidus ornatus: tum etiam paucis antè diebus præclaras

r al. ab Antonio.

literas ad senatum misisset: repente non solùm recepit reliquias hostium, sed bellum acerrimum terra, marique gerit: cuius exitus, qui futurus sit, incertum est. Itaque cùm rogamur, vt misericordiam liberis eius impertiamus, nihil affertur, quo minùs summa supplicia, si (quod Iupiter omẽ auertat) pater puerorum vicerit, subeunda nobis sint. NEC VERO ME FVGIT, QVAM SIT ACERBVM, s PARENTEM SCELERA FILIORVM POENIS LVI. Sed hoc præclarè legibus comparatum est, VT CARITAS LIBERORVM AMICIORES t PARENTEIS REIP. REDDERET. Itaque Lepidus crudelis in liberos, non is, qui Lepidum hostem iudicat. Atque ille, si, armis positis, de vi damnatus esset, quo in iudicio certè defensionem non haberet: eandem calamitatem subirent liberi, bonis publicatis. quamquam, quod tua mater, & soror deprecatur pro pueris, idipsũ, & multa alia crudeliora nobis omnibus Lepidus, Antonius, & reliqui hostes denuntiant. Itaq; maximã spẽ hoc tempore habemus in te, v atque exercitu tuo. Cùm ad reip. summam, tum ad gloriam, & dignitatem tuam vehementer pertinet, te in Italiam, vt antè scripsi, venire quamprimùm. Eget enim vehementer cùm viribus tuis, tum etiam consilio resp. Veterem pro eius erga te x beneuolẽtia, singularique officio, libenter ex tuis literis cõplexus sum: cúmque cùm tui, tum reip. studiosissimum, amantissimúmque cognoui. Ciceronem meum propediem, vt spero, videbo. tecum enim illum, y & te in Italiam celeriter esse venturum confido.

s al. parentium.

t v.c. parentis.

v al. atque in exercitu tuo.

x v.c. beniuolentia.

y has duas voces, & te delent L. vt superuacaneas.

BRVTVS CICERONI S. 13

DE M. Lepido vereri me cogit reliquorum timor: qui si eripuerit se nobis (quod velim temerè, atque iniuriosè de illo suspicati sint homines) oro, atque obsecro te, Cicero necessitudinem nostram, tuámque in me z beneuolentiã obtestans, sororis meæ liberos obliuiscaris esse Lepidi filios

z v.c. beniuolentiam.

di filios, méque his in patris locum succeſsiſſe existimes. Hoc si à te impetro, nihil profectò dubitabis pro his suſcipere. Aliter alij cum suis viuunt. 1 *a* nihil ego poſſum in sororis meæ liberis facere quo poſs t expleri voluntas mea, aut officium. Quid verò aut mihi tribuere boni poſſunt, si modò digni sumus, quibus aliquid tribuatur: aut ego matri, ac sorori, pueriſque illis præstaturus sum, si nihil valuerit apud te, reliquúmq; senatum, contra patrē Lepidum Brutus auunculus? Scribere multa ad te neque poſſum præ solicitudine, ac stomacho, neque debeo. Nam si in tanta re, támque neceſſaria, verbis mihi opus eſt ad te excitandum, & confirmandum: nulla spes eſt, facturum te quod volo, & quod oportet. Quare noli exſpectare lōgas preces. intuere meipſum, qui hoc à te, vel à Cicerone, coniunctiſsimo homine priuatim: vel à cōſulari tali viro, remota neceſſitudine priuata impetrare debeo. Quid sis facturus velim mihi quamprimùm reſcribas. Kal. Quin. Ex caſtris.

a L. nihil ego nō poſſum in sororis meæ liberos facere,

CICERO BRVTO, S. 14.

BRVTVS tuæ literæ: breues dico? immò nullæ. Tribúsne verſiculis his temporibus Brutus ad me? nihil *b* ſcripſiſſem potiùs, & requiris meas. Quis vnquā ad te tuorum sine meis venit? Quæ autē epiſtola nō pōdus habuit? Quæ si ad te perlatæ nō sunt, ne domeſticas quidem tuas perlatas arbitror. Ciceroni ſcribis te lōgiorem daturum epiſtolā. rectè id quidem: ſed hęc quoq; debuit eſſe plenior. Ego autem cū ad me de Ciceronis abs te diſceſſu ſcripſiſſes, ſtatim extruſi tabellarios, *c* literáſq; ad Ciceronem, vt, etiāſi in Italiā veniſſet, ad te rediret. Nihil. n. mihi iucundiùs, nihil illi honeſtius. quāquam aliquoties ei ſcripſerā, ſacerdotum comitia, mea ſumma cōtentione in alterum annum eſſe reiecta: quod ego cùm Ciceronis cauſa elaboraui, tum Domitij, Catonis, Lentuli, Bibulorum: quod ad te etiā ſcripſeram. Sed videlicet

b al. ſcripſiſſes.

c ſcr. literáſq; ad Ciceronem miſi, vt,

cùm

cùm illã pusillã epistolã tuã ad me dabas, nõdum erat tibi id notum. Quare omni studio à te, mi Brute, cõtendo, vt Ciceronem meum ne dimittas, tecúmq; adducas: quod ipsum, si remp. cui susceptus es, respicis tibi, iã, iamq; faciendum est. renatum n. bellum est: idq; non paruo scelere Lepidi. Exercitus autem Cæsaris, qui erat optimus, non modò nihil prodest, sed etiã cogit exercitũ tuum flagitari: qui si Italiam attigerit, erit ciuis nemo (quem quidem ciuem appellari fas sit) qui se non in tua castra conferat. etsi Brutum præclare cum Planco coniunctum habemus. sed non ignoras. *d* quã sint incerti animi hominum, & infecti partibus, & exitus prœliorum. Quinetiã si, vt spero, vicerimus, tamen magnã gubernationem tui cõsilij, tuæq; auctoritatis res desiderabit. Subueni igitur per deos, idque quãprimùm tibi persuade, non te idib Mar.. quibus seruitutem à tuis ciuib. repulisti, plus profuisse patriæ, quàm, si maturè veneris, profuturum. 11. Idus. Quinct.

d L. quàm sint incerti & animi hominum infecti par. & exitus pr.

CICERO BRVTO, S. 15

MESSALAM habes. Quibus igitur literis tam accuratè scriptis assequi possum, subtilius vt explicem, quæ gerantur, quæque sint in repub. quàm tibi is exponet, qui & optimè omnia nouit, & elegantissimè expedire, & deferre ad te poterit? Caue .n. existimes, Brute (quamquã nõ est necesse ea me ad te, quæ tibi nota sunt, scribere: sed tamen tantam omnium laudum excellentiam nõ queo silentio præterire) caue putes, probitate, cõstantia, cura, studio reipu. quidquã illi esse simile: vt eloquentia, qua mirabiliter excellit, vix in eo locum ad laudandum habere videatur. quamquam in hac ipsa, sapientia plus apparet: ita graui iudicio, multáq; arte se exercuit, in verissimo genere dicendi. Tanta autẽ industria est, tantũque euigilat in studio, vt non maxima ingenio (quod in eo summum est) gratia habenda videatur. Sed prouehor amore. non enim id propositũ est huius

epistolæ, Messalam vt laudem, præsertim ad Brutum, cui & virtus illius non minùs quàm mihi, e nota est, & hæc ipsa studia, quæ laudo, notiora: quem cùm à me dimittens, grauiter ferrem: hoc leuabar vno, quod ad te tanquam ad alterum me, proficiscens, & officio fungebatur, i & laudem maximam sequebatur. Sed hæc hactenus. Venio nũc longo sanè interuallo ad quandã epistolã, f qua mihi multa tribuens, vnum reprehendebas, quòd in honoribus decernendis essem nimius, & tanquam prodigus. Tu hoc: alius fortasse, quòd in animaduersione, pœnáque durior, nisi g fortasse vtrumque tu. Quod si ita est, vtriusque rei meum iudicium tibi cupio esse notissimum: neq; solùm, vt Solonis dictum vsurpem, qui, h & sapiens vnus fuit ex septem, & legum scriptor solus ex septem. Is rempubl. DVABVS REBVS CONTINERI DIXIT, PRAEMIO, ET POENA. est scilicet vtriusque rei modus, sicut reliquarũ, & quædam in vtroque genere mediocritas: sed non tanta de re propositum est hoc loco disputare. Quid ego autem secutus hoc bello sim in sentẽtiis dicendis, i aperire non alienum puto. Post interitum Cæsaris, & vestras memorabileis Idus Mart. Brute, quid ego prætermissum à vobis, quantamque impendere reip. tempestatem dixerim, nõ es oblitus. Magna pestis erat depulsa per vos, magna populi R. macula deleta: vobis verò parta diuina gloria: sed instrumentum regni delatum ad Lepidũ, & Antonium: quorum alter inconstantior, alter impurior, vterque pacem metuens, inimicus otio. His ardentibus perturbandæ reip. cupiditate, quod opponi posset præsidium, non habebamus. Erexerat .n. se ciuitas, in retinenda libertate consentiens. Nos tum nimis acres: vos fortasse sapiẽtiùs excessistis vrbe ea, quam liberatis: Italiæ sua vobis studia profitenti remisistis. Itaq; cùm teneri vrbẽ à k parricidis viderem, nec te in ea, nec Catium tutò esse posse, eámque armis

e v.c. nota'st.

f al. qua tu,

g L. fortè.

h L. & sapiẽ risimus fuit ex sep.

i L. alienũ non puto aperire. Post

k L. parricidis.

mis

mis oppressam ab Antonio: mihi quoque ipsi esse excedendum putaui. TETRVM ENIM SPECTACVLVM, OPPRESSA AB IMPIIS CIVITAS OPITVLANDI POTESTATE PRAECISA. Sed animus idẽ, qui semper infixus est in patriæ caritate, discessum ab eius periculis ferre non potuit. Itaque in medio Achaico cursu, cùm Etesiarum diebus Auster me in Italiã, quasi dissuasor mei consilij retulisset, te vidi Veliæ, doluiq; vehemẽter. Cedebas n. Brute, cedebas: quoniã Sto ci *l* nostri negãt fugere sapiẽtis, Romã vt veni statim me obtuli Antonij sceleri, atque dementiæ quem cùm in me incitauissem, consilia inire cœpi Brutina planè (vestri enim hæc sunt propria sanguinis) reip. liberandæ. Longa sunt, quæ restant, prætereũda: sunt enim de me: tantùm dico, Cæsarem hunc adolescentem, per quem adhuc sumus, si verum fateri volumus, fluxisse ex fonte consiliorum meorum. Huic habiti à me honores nulli quidẽ, Brute, nisi debiti: nulli, nisi necessarij. Vt enim primùm libertatem reuocare cœpimus, cùm se nondum ne Decimi quidem Bruti diuina virtus ita commouisset, vt iam id scire possemus: atque omne præsidium esset in puero, qui à ceruicibus nostris auertisset Antonium: quis honos ei nõ fuit decernendus? quamquam ego illi tum verborum laudem tribui, eámque modicam. Decreui etiã imperium: quod quamquam videbatur illi ætati *m* honorificum, tamen erat exercitum habẽti necessarium. Quid enim est sine imperio exercitus? Statuam Philippus decreuit, celeritatem petitionis primò Seruius, post maiorem etiam Seruilius. nihil tum nimium videbatur. SED NESCIO QVOMODO FACILIVS IN TIMORE BENIGNI, QVAM IN VICTORIA GRATI REPERIMVR. Ego enim, D. Bruto liberato, cùm lætissimus ille ciuitati dies illuxisset, idémque casu Bruti natalis esset: decreui, vt in fastis ad eum diem Bruti nomẽ adscriberetur. In eóque sum maiorum exemplum

l vestri.

m so. nimis honorificũ.

n L. Laren-tiæ trib. o al. cui vos p L. notam esse in f. gr. vict. sempiternam volebam.

secutus: qui hunc honorem mulieri n Laurentiæ tribuerunt, o cuius vos, pontifices, ad aram in Velabro facere soletis. quod ego cùm dabã Bruto, 4 p notã esse in fastis gratissimæ victoriæ sempiternam memoriam volebam. Atque illo die cognoui, paulò plures in senatu maleuolos esse, quàm gratos. Eos per ipsos dies, effudi (si ita vis) honores in mortuos Hirtiũ, & Pansã, Aquilã etiã quod quis reprehendit, nisi qui, deposito metu, præteriti periculi fuerit oblitus? Accedebat ad beneficij memoriam gratam ratio illa, quæ etiam posteris q esset salutaris. Extare enim volebã in crudelissimos hosteis monumẽta odij publici sempiterna. Suspicor illud minùs non tibi probari, quod ab tuis familiaribus, optimis illis quidem viris, sed in rep. rudibus, non probatur, quòd, vt ouanti introire Cæsari liceret, decreuerim. Ego autẽ (sed erro fortasse: r nec tamen is sum, vt mea me maximè delectent) nihil mihi videor hoc bello sensisse prudentiùs. Cur autem ita sit, aperiẽdũ non est, ne magis videar prouidus fuisse, quã gratus. Hoc ipsum, nimium. quare alia videamus D. Bruto decreui honores, decreui L. Planco. Præclara illa quidem ingenia, quæ gloria inuitantur: sed senatus etiã sapiens, qui, qua quemque re putat, modò honesta, ad remp. iuuandam posse adduci, hac vtitur. At in Lepido reprehendimur: cui cùm statuam in Rostris statuissemus, iidem illam euertimus. Nos illum honore studuimus à furore reuocare. vicit amentia leuissimi hominis nostram prudentiam. Nec tamen tantum in statuẽda s Lepidi statua, factum est mali, quantum in euertenda, boni. Satis multa de honoribus. nũc de pœna pauca sunt dicenda. Intellexi enim ex tuis sæpe literis, te in iis, quos bello deuicisti, clementiam tuam velle laudari. Existimo equidem, nihil à te, nisi sapienter. Sed sceleris pœnam prætermittere (id enim est, quod vocatur ignoscere) etiamsi in ceteris rebus tolerabile est, in hoc bello perniciosum puto. Nullũ enim bellũ

q al. posset esse salut. & ita v.c.

r L. nec enim is s.

s al. Lepido.

ciuile fuit in nostra rep. omnium, quæ memoria mea fuerunt, in quo bello non, vtracumque pars vicisset, tamen aliqua forma esset futura reipub. Hoc bello victores quam remp. simus habituri, non facilè affirmarim: victis certè nulla vnquam erit. Dixi igitur sententias in Antonium, dixi in Lepidum seueras: neque tam vlciscendi causa, quàm vt & in præsens sceleratos *t* ciueis timore ab impugnanda patria deterrerem: & in posterũ documentum statuerem, ne quis talem amentiam vellet imitari. quamquam hæc quidem sententia, non magis mea fuit, quàm omnium. In qua videtur illud esse crudele, quòd ad liberos, qui nihil meruerunt, pœna peruenit. SED ID ET ANTIQVVM EST, ET OMNIVM CIVITATVM: SIQVIDEM ETIAM THEMISTOCLIS LIBERI EGVERVNT. Et, si iudicio damnatos eadem pœna sequitur *v* ciueis, qui potuimus leniores esse in *x* hosteis? Quid autem queri potest quisquam de me, qui si vicisset, acerbiorem se in me futurum fuisse confiteatur necesse est? Habes rationem mearum sententiarum, de hoc genere duntaxat honoris, & pœnæ. Nam de ceteris rebus quid cẽserim, quidue censuerim audisse te arbitror. Sed hæc quidem non ita necessaria. illud valde necessarium. Brute te in Italiam cum exercitu venire quãprimùm summa est exspectatio tui: qui si Italiam attigeris, ad te concursus fiet omnium. Siue enim vicerimus (qui quidem pulcherrimè viceramus, nisi Lepidus perdere omnia, & perire ipse cũ suis *y* concupiuisset) tua nobis auctoritate opus est ad collocandũ aliquẽ ciuitatis statũ: siue etiam nunc certamen reliquũ est, maxima spes est cũ in auctoritate tua, tũ in exercitus tui viribus. Sed propera per deos. Scis.n. quantum sit in temporibus, quantum in celeritate. Sororis tuæ filiis quàm diligenter consulam, spero te ex matris, & ex sororis literis cogniturum. qua in causa maiorem habeo rationem tuæ voluntatis, quę

t v.c. ciuis

v v c. ciuis, x v.q. hostis

y al. concupisset.

mihi clarissima est, quàm, vt quibusdam videor constantiæ meæ. sed ego nulla in re malo, a quàm te amando, constans & esse & videri.

a for. quàm in te amando.

BRVTVS CICERONI S. 16

PArticulam literarum tuarum, quas misisti Octauio, legi missam ab Attico mihi. Studium tuum, curáque de salute mea, nulla me noua voluptate affecit. Non solùm enim vsitatum, sed etiam quotidianum est, aliquid audire de te, quod pro nostra dignitate, fideliter atque honorificè dixeris, aut feceris. At dolore quantum animo maximum capere possum, eadem illa pars epistolæ scriptæ ad Octauium de nobis, affecit. Sic enim illi gratias agis de rep. tam suppliciter, ac demissè (quid scribam? pudet conditionis, ac fortunæ: sed tamen scribendum est. Commendas nostram salutem illi b quæ morte qua non perniciosior?) vt prorsus præ te feras, non sublatam dominationem, sed dominum commutatum esse. Verba tua recognosce. & aude negare seruientis, aduersus regem istas esse preces. Vnum ais esse, quod ab eo postuletur, & exspectetur vt eos ciueis de quibus viri boni, populúsque R. bene existimet, saluos velit. Quid si nolit? non erimus? Atqui nõ esse, quàm esse per illum, præstat. Ego medius fidius, non existimo tam omneis deos auersos esse à salute populi R. vt Octauius orandus sit pro salute cuiusquam ciuis, c non dicam pro liberatoribus orbis terrarum. Iuuat enim magnificè loqui: & certè decet aduersus d ignoranteis, quid pro quoque timendum, aut à quoque petendum sit. Hoc tu Cicero, posse fateris Octauiũ, & illi amicus es? aut si me carũ habes, e vis Romæ videri, cùm, vt ibi esse possem, cõmendandus puero illi fuerim? Cui quid agis gratias, si, vt nos saluos esse velit, & patiatur rogandũ putas? f si hoc pro beneficio est habendũ, quòd se quàm Antonium esse

b L. quæ qua morte non p.

c for. ne dicam.

d v. c. ignorantis,

e L. vis Romæ tempus fuisse videri cùm vt ibi esse p.

f L. An hoc pro benef.

esse maluerit, à quo ista petēda essēt? vindici quidē alienæ dominationis non vicario, ecquis supplicat, vt optimè meritis de rep. liceat esse saluis? Ista verò imbecillitas, & desperatio, cuius culpa non magis in te residet, quàm in omnibus aliis, *g* & Cæsarem in cupiditatē regni impulit: & Antonio post interitū illius persuasit, vt interfecti locū occupare conaretur: & nunc puerum istū *h* extulit vt tu iudicares, precibus esse impetrandam salutem talib. viris. misericordiáq; vnius, vix etiā nunc viri, tutos fore nos, haud vlla alia re. Quòd si Romanos nos esse meminissemus: non audaciùs nos dominari cuperent postremi homines, quàm prohiberemus: neque magis irritatus esset Antonius regno Cæsaris, quàm ob eiusdē mortem deterritus. Tu quidē consularis, & tantorum scelerū vindex (quibus oppressis vereor ne in breue tempus dilata sit abs te pernicies) qui potes intueri quæ gesseris, simul & ista vel probare, vel ita demissè ac facilè pati, vt probātis speciem *i* habeas? Quod autē tibi cū Antonio priuatim odiū? népe quia postulabat hæc salutem ab se peti: precariam nos incolumitatē habere, à quibus ipse libertatem accepisset: esse arbitriū suum de rep. Quærēda esse arma putasti, quibus dominari prohiberetur: scilicet, vt illo prohibito rogaremus, alterū, qui se in eius locū reponi pateretur, an vt esset sui iuris, *k* ac mancipij resp nisi fortè nō de seruitute, *l* sed conditione seruiendi recusatū est à nobis. Atqui non solùm bono domino potuimus Antonio tolerare nostrā fortunā, sed etiā beneficiis, atq; honoribus, *m* vt participes, frui, quanti vellemus. Quid .n. *n* neget iis, quorū patientiam videret maximū suę dominationis prǽsidium esse? Sed nihil tanti fuit, quo venderemus fidē nostrā, & libertatē. Hic ipse puer, quē Cæsaris nomen incitare videtur in Cæsaris interfectores, quanti æstimet (si sit cōmercio locus) posse nobis auctoribus, tantū, quantum profectò poterit, quoniam viuere

g fo. & ante à Cæsare in cup.
h for. ita extulit.
i al. prębeas.
k al. ac mācipi resp.
l L. sed de conditione
m L. vt participes, vel frui.
n L. negaret.

uere, & pecunias habere, & dici consulares volumus? ceterùm nequicquam perierit: ille cuius interitu, quid gauisi sumus, si mortuo nihilominus seruituri eramus? o Nulla cura adhibeatur. Sed mihi priùs omnia dij, deæque eripuerint, quàm illud iudicium, quo non modò hæredi eius, quē occidi non concesserim, quod in illo non tuli, sed ne patri quidem meo, si reuiuiscat, vt patiente me, plus legibus, ac senatu possit. An hoc tibi persuasum est, fore ceteros ab eo liberos, quo inuito nobis in ista ciuitate locus non sit? Qui porrò id, quod petis, fieri potest, vt impetres? Rogas enim, p velit nos saluos esse. Videmur ergo tibi salutem accepturi, cùm vitam acceperimus? quā, si prius dimittimus dignitatem & libertatem, quî possumus accipere? An tu Romæ habitare, id putas incolumen esse? Res, non locus, oportet, præstet istuc mihi. neque incolumis fui Cæsare viuo, nisi postquam illud q conscius facinus: neque vsquā exsul esse possum, dum seruire, & pati contumelias, peius odero malis omnib. aliis Nōne hoc est in easdē tenebras recidisse, quū ab eo, qui tyranni nomen asciuit sibi (cū in Græcis ciuitatib. liberi tyrannorū, oppresis illis, eodē supplicio afficiantur) petitur, vt vindices, atque oppressores dominationis, salui sint? Hanc ego ciuitatē videre velim, aut putem vllā, quæ ne traditā quidem, atq; inculcatā libertatē, recipere posit? plúsque timeat in puero nomen sublati regis, quàm confidat sibi, cùm illū ipsum, qui maximas opes habuerit, paucorum virtute sublatum videat. Me verò posthac ne cōmendaueris Cæsari tuo: ne te quidē ipsum, si me audies. Valde carè æstimas 2 tot annos, quot ista ætas recipit, si propter eā causam puero isti supplicaturus es. Deinde quod pulcherrimè fecisti, ac facis in Antonium, vide ne cōuertatur à laude maximi animi ad opinionem formidinis. Nam si Octauius tibi placet, à quo de nostra salute petēdum sit: non dominum fugisse, sed ami-

o al. nulla cura adhibetur.

p al. vt velit

q v.c. conciui?

amiciorem dominum quæsisse videberis. Quem quòd laudas ob ea, quæ adhuc fecit, planè probo. sunt enim laudanda, si modò contra alienam potentiam, non pro sua suscepit eas actiones. Cùm verò iudicas, tantum illi non modò licere, sed etiam à te ipso tribuendum esse, vt rogandus sit, ne nolit r esse nos saluos, nimiùm magnam s mercedem statuis. Id enim ipsum illi largiris, quod per illum habere videbatur respublica. Neque hoc tibi in mentem venit, si Octauius vllis dignus sit honoribus, quia cū Antonio bellum gerat, iis, qui illud malum exciderint, cuius istæ reliquiæ sunt, nihil, quo expleri possit eorum meritum, tributurum vmquam populum Romanum, si omnia simul congesserit. AT VIDE, QVANTO DILIGENTIVS HOMINES METVANT, QVAM MEMINERINT. quia Antonius viuat, atque in armis sit. De Cæsare verò, quod fieri potuit, ac debuit, transactum est: neque iam reuocari in integrum potest. Octauius is est, qui, quid de nobis iudicaturus sit, exspectet populus Romanus? nos hi sumus, de quorum salute vnus homo rogandus videatur? Ego verò vt istuc reuertar, is sum, qui non modò non supplicem, sed etiam coërceam postulanteis, vt sibi supplicetur. Aut longè à seruientibus abero, t mihique esse iudicabo Romam, vbicumque v liberum esse licebit: ac vestri miserebor, quibus nec ætas, neque honores, neque virtus aliena dulcedinem viuendi minuere potuerit. Mihi quidem ita beatus esse videbor, si modò constāter, ac perpetuò placebit hoc consilium, vt relatam putem gratiam pietati meæ. QVID ENIM EST MELIVS, QVAM MEMORIA RECTE FACTORVM, ET LIBERTATE CONTENTVM NEGLIGERE HVMANA? Sed certè non succumbam succumbētibus, nec vincar ab iis, qui se vinci volunt: experiárq;, & tentabo omnia: neque desistam abstrahere à seruitio ciuitatem nostram. Si secuta fuerit, quæ debet, fortuna: gaudebimus omnes: sin mi

r L. nos esse
s L. mercedem ei statuis.
t L. ibique
v fort. libero esse

minùs, ego tamen gaudebo. Quibus enim potiùs hæc vita factis, aut cogitationibus traducatur, quàm iis, quæ pertinuerint ad liberandos ciueis meos? Te, Cicero, rogo, atque hortor, ne defatigere, neu diffidas: semper in præsentibus malis prohibendis, futura quoque nisi antè sit occursum, explores, ne se insinuent. Fortem, & liberum animũ, x quo & consul & nunc consularis remp. vindicasti, sine constantia, & æquabilitate nullum esse putaris. FATEOR ENIM DVRIOREM ESSE CONDITIONEM SPECTATAE VIRTVTIS, QVAM INCOGNITAE: BENEFACTA PRO DEBITIS EXIGIMVS. y quæ si aliter eueniunt, vt decepti ab his, infesto animo reprehendimus. Itaque resistere Antonio Ciceronem, etsi magna laude dignum est, tamen quia ille consul, hunc consularem meritò præstare videtur, nemo admiratur. Idem Cicero si flexerit aduersus alios iudicium suum, quod tãta firmitate, ac magnitudine dixerit in exturbando Antonio: non modò reliqui temporis gloriam eripuerit sibi, sed etiam præterita euanescere z coget. NIHIL ENIM PER SE AMPLVM EST NISI IN QVO IVDICII RATIO EXTAT. Quia neminem magis decet: quàm te, remp. amare, libertatisq; defensorem esse, vel ingenio, vel rebus gestis, vel studio, atque efflagitatione omnium. Quare non Octauius est rogandus, vt velit nos saluos esse: magis tu te exsuscita, vt eam ciuitatem, in qua maxima gessisti, liberam, atque honestam fore putes, si modò sint populo duces ad resistendum improborum consiliis.

x fort. quo & olim cõsul.

y al. quę aliter eueniunt,

z fort. coegerit.

BRVTVS ATTICO, S. 17

SCRIBIS mihi, mirari Ciceronem, quòd nihil significem vmquam de suis actis. Quoniam efflagitas, coactu tuo scribam quæ sentio. Omnia fecisse Ciceronem optimo animo, scio. Quid enim mihi exploratius esse potest, quàm illius animus in rempubl.? Sed quædam mihi videtur, a quid? dicam imperitè? vir omnium

a al. quid dicam? imperitem vir omni.

mnium prudentissimus: *b* an ambitiosè fecisse: qui valentissimum Antonium suscipere pro rep. non dubitarit inimicum? Nescio, quid scribam tibi, nisi vnum, pueri & cupiditatem, & licentiam, potiùs esse irritatam, quàm repressã à Cicerone: tantumque eum tribuere huic indulgentiæ, vt se maledictis non abstineat: iis quidẽ, quæ in ipsum dupliciter recidunt, quòd & plures occidit vno, séque priùs oportet fateatur sicarium, quã obiiciat Cascæ quod obiicit: & imitatur in Casca Bestiam. An quia nõ omnibus horis iactamus Idus Martias, similiter, atque ille Nonas Decẽbr. suas in ore habet, eò meliore conditione Cicero pulcherrimum factum vituperabit, quàm Bestia, & Clodius reprehendere illius consulatum soliti sunt? *c* Sustinuisse mihi gloriatur bellum Antonij togatus Cicero noster. Quid hoc mihi prodest, si merces Antonij oppressi poscitur, in Antonij locũ successio: & si vindex illius mali, auctor exstitit alterius, fundamentum, & radices habituri altiores, si patiamur? vt iam ista, quæ facit, non dominationem, non, sed dominum Antonium timentis sint. Ego autem gratiam non habeo, siquis, dum ne irato seruiat, rẽ ipsam non deprecatur: *d* immò triumphus, & stipẽdium decernitur, & omnibus decretis ornatur.
1 Pudeat *e* conspicere fortunam, cuius nomen susceperit. Cõsularis hoc an Ciceronis est? Quoniam mihi tacere non licuit, leges quæ tibi necesse est molesta esse. Etenim ipse sentio, quanto cum dolore hæc ad te perscripserim: nec ignoro, quid sentias in rep. & quã desperatam quoq; sanari putes posse. Nec mehercule te, Attice, reprehẽdo ætas enim, mores, liberi, segnẽ efficiũt: quod quidẽ etiam *f* ex Flauio nostro perspexi. Sed redeo ad Ciceronẽ. Quid inter Saluidenũ, & eum interest? Quid autem amplius ille decerneret? Timet, inquies, etiam nunc reliquias belli ciuilis. Quisquam ergo ita timet profligatum, vt neq; potentiã eius, qui exercitum victorem habeat, neque temeritatem pueri putet

b L. an ambitiosè fecisse, is, qui val.

c L. Sustinuisse se

d L. immò triumphũ, & stipendiũ ei decernit, & omnibus eũ decretis ornat.

e L. concupiscere fortunam, cuius nomen susceperit, an consularis, an Cicero?

f I. in Flauion.

putet extimescendam esse? An hoc ipsum ea re facit, quòd illi propter amplitudinem omnia iam, vltróque deferenda putat? O magnam stultitiam timoris, id ipsum, quod verearis, ita cauere, vt, cũ vitare fortasse potueris, vltrò g accersas, & attrahas. Nimium timemus mortem, & h exsilium, & paupertatem. Hæc videntur Ciceroni vltima esse in malis: &, dum habeat à quibus impetret quæ velit, & à quibus colatur, ac laudetur, seruitutem, honorificam modò, non aspernatur: si quidquam in extrema, ac miserrima contumelia potest honorificum esse. Licèt ergo patrem appellet Octauius Ciceronem, i referat omnia, laudet, gratias agat, tamen illud apparebit, verba rebus esse contraria. Quid enim tam alienum ab humanis sensibus est, quàm eum patris habere loco, qui ne liberi quidem hominis numero sit? Atqui eò tēdit, id agit, ad eum exitum properat vir optimus, vt sit illi Octauius propitius. Ego verò iam iis artibus nihil tribuo, quibus scio Ciceronem instructissimum esse. Quid enim illi prosunt, quæ pro libertate patriæ, k de dignitate quæ de morte, exsilio, paupertate scripsit copiosissimè? Quanto autem magis illa callere videtur Philippus, qui priuigno minus tribuerit, quàm Cicero alieno tribuat? Desinat igitur gloriando etiam insectari dolores nostros. Quid enim nostra, victum esse Antonium, si victus est, vt alij vacaret quod ille obtinuit? tamet si tuæ literæ dubia etiã nũc significant. Viuat hercule Cicero, qui potest, supplex, & obnoxius, si neque ætatis, neq; honorum, neque rerum gestarum pudet. Ego certè, quin cũ ipsa re bellũ geram, hoc est, cum regno, & imperiis extraordinariis, & dominatione, & potentia, quæ supra leges se esse velit, nulla erit tã bona conditio seruiendi, l qua nõ deterrear, quãuis sit vir bonus, vt scribis, Antonius: quod ego nũquam existimaui. Sed dominũ, ne parentem quidem, maiores nostri voluerunt esse. Te nisi tantum amarem, quantum Ciceroni

g L. arcessas; atque attrahas.
h L. exsulium,
i L. referat ei accepta omnia, laud.
k L. quæ de dignitate,
l v. c. & L. qua deterrear,

suasum est *m* diligi ab Octauio: hæc ad te nõ scripsissem. Dolet mihi, quòd *n* tu nunc stomacharis, amantissimus tum tuorum omnium, tum Ciceronis. Sed persuade tibi, de voluntate propria mea nihil esse remissum, de iudicio largiter. Neq; enim impetrari potest, quin, quale quidq; videatur ei, talẽ quisq; de illo opinionẽ habeat. Vellem mihi scripsisses, quæ conditiones essent Atticæ nostræ. potuissem *o* aliquid tibi de meo sensu perscribere. Valetudinem Porciæ meæ tibi curæ esse non miror. Denique quod petis, faciam libenter. nam etiam sorores me rogant. & hominem noro, & quid sibi voluerit.

m L. diligi se ab
n al. tu non stom.
o al. tibi aliquid de m. ita L.

CICERO BRVTO, S. 18

CVm sæpe te literis hortatus essem, vt quã primũ reip. subuenires, in Italiámq; exercitum adduceres, neq; id arbitrarer dubitare tuos necessarios: rogatus sum à prudentissima, & diligentissima fæmina, matre tua, cuius omnes curæ ad te referuntur, & in te consumuntur, vt venirem ad se *p* ad VIII. Kal. Sext. quod ego, vt debui, sine mora feci. Cùm autem venissem, Casca aderat, & Labeo, & Scaptius. At illa retulit: quæsiuitq;, quidnã mihi videretur: arcesseremúsne te, atq; *q* id tibi cõducere putaremus, an tardare, & commorari te melius esset. Respondi id, quod sentiebam, & dignitati, & existimationi tuæ maximè conducere, te primo quoque tempore ferre præsidium labenti, *r* & inclinatæ reip. Quid enim abesse censes mali in eo bello, in quo victores exercitus, fugientem hostem persequi noluerunt? & in quo incolumis imperator, honoribus amplissimis, fortunísque maximis, coniuge, liberis, vobis affinibus ornatus, bellum reip. indixerit? Quid dicam in tanto senatus, populique consensu, cùm tantum resideat intra muros mali? Maximo autem, cum hæc scribebam, afficiebar dolore: quòd, cùm me pro adolescentulo, ac pænè puero resp. accepisset vadem, vix videbar, quod promiseram,

p L. a. d.
q al. tibi id
r al. & inclinatæ pænè reip.

præ-

præstare posse. EST AVTEM GRAVIOR, ET DIFFICILIOR ANIMI, ET SENTENTIAE, maximis præsertim in rebus pro altero, quàm pecuniæ obligatio. Hæc enim solui potest, & est rei familiaris iactura tolerabilis. reip. quod spoponderis, quemadmodum soluas, nisi is dependi facilè patitur, pro quo spoponderis? quamquam & hunc (vt spero) tenebo multis repugnantibus. videtur enim in eo esse indoles sed flexibilis ætas, multique ad deprauandum parati: qui, splendore falsi honoris obiecto, s aciem boni ingenij s perstringi posse confidunt. Itaq; ad reliquos hic quoq; labor mihi accessit, vt omneis adhibeam machinas ad tenēdum adolescentem, ne famam subeam temeritatis, quamquam quæ temeritas est? magis enim illum, pro quo spopondi, quàm t me obligaui. Nec verò pœnitere potest rēp. me pro eo spopondisse, qui fuit in rebus gerendis cùm suo ingenio, tum mea promissione constantior. MAXIMVS AVTEM (nisi me fortè fallit) IN REP. NODVS EST, INOPIA REI PECVNIARIAE. 2 v Obdurescunt enim magis quotidie boni viri ad vocem tributi: quod ex centesima collatum impudenti censu x locupletum in duarum legionum præmiis omne consumitur. Impendent autem infiniti sumtus cū in hos exercitus, quibus nunc defendimur, tum verò in tirun. Nam Cassius noster videtur posse satis ornatus venire. Sed & hæc, & multa alia coràm. fac possimus quamprimum. De sororis tuæ filiis non exspectaui, Brute, dum scriberes. Omnino iam tempora (bellum enim ducetur) integram tibi causam reseruant. Sed ego à principio, cùm diuinare de belli diuturnitate nō possem, ita causam egi puerorum in senatu, vt te arbitror è matris literis potuisse cognoscere. Nec verò vlla res erit vmquam, in qua ego non vel vitæ periculo ea dicam, eáque faciam, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor. Vale. VI. Kal. Sext.

s L. præstingui

t L. meipsū obl.

v L. Obsurdescunt

x v.c. & L. locupletiū

HAS

HAS CICERONIS EPISTOLAS QVINQVE INTEGRAS, ET *vnam sine carentem: & duas Bruti, quarum altera integra est: altera principio caret, ut à Germanis accepimus, ita tibi, Lector, reddimus, aliquanto tamen emendatiores. Quamuis enim in nullo veteri exemplari inuenerimus, tamen nec Germanis (qui se eas in vetusto codice reperisse testati sunt) fidem derogare, nec nostrum alterutram in partem iudicium interponere voluimus: si quis tamen sententiam nostram exquirat, videntur nobis Ciceronis esse.*

M. T. CICERONIS EPISTOLÆ AD BRVTVM, NON ITA PRIdem à Germanis repertæ, & editæ.

CICERO BRVTO, S. D. 1

Qvvm hæc scribebam, res existimabatur in extremum adducta discrimen. tristes enim de Bruto nostro literæ, nuntiique adferebantur. Me quidem non maximè côturbabant. his enim exercitibus, ducibúsq;, quos habemus, nullo modo poteram diffidere. Neq; assentiebar maiori parti hominum. fidem enim côsulum non condemnabam: quæ suspecta vehemêter erat: desiderabam nonnullis in rebus prudentiam & celeritatẽ, qua si essent vsi, iampridẽ rẽp. recuperassemus. Non enim ignoras, quanta mo-

menta sint in rep. temporum: & quid intersit, idē illud vtrùm antè, an pòst decernatur, suscipiatur, agatur. Omnia, quæ seuerè decreta sūt hoc tumultu, si aùt quo die dixi sententiam, perfecta essent, & non in diem ex die dilata, aut quo ex tempore suscepta sunt vt agerentur, nō tardata & procrastinata, bellum iam nullum haberemus. Omnia, Brute præstiti reip. quæ præstare debuit is, qui esset in eo, in quo ego sum, gradu senatus, populiq; iudicio collocatus: nec illa modò, quæ nimirum sola ab homine sunt postulanda, fidem, vigilantiā, patriæ caritatem: ea sunt enim, quæ nemo est, qui non præstare debeat. ego autem ei, qui sententiam dicat in principibus de rep. puto etiam prudentiā esse præstandam. Nec me quum mihi tantū sumserim, vt gubernacula reip. prenderē, minùs putarim reprehendendum, si inutiliter aliquid senatui suaserim, quàm si infideliter. Acta quæ sint, quæq; agantur, scio perscribi ad te diligenter. Ex me autem illud est, quod te velim habere cognitū, meum quidem animum in acie esse, neq, respectū vllum quærere, nisi me vtilitas ciuitatis forte cōuerterit. Maiores autem partes animi, te, Cassiúmque respiciunt. Quamobrem ita te para, Brute, vt intelligas, aut, si hoc tempore bene res gesta sit, tibi meliorem remp. esse faciendam: aut, si quid offensum sit, per te esse eandem recuperandam.

CICERO BRVTO, S. 2

PLANCI animum in remp. egregium, legiones, auxilia, copias ex literis eius, quarum exēplum tibi missum arbitror, perspicere potuisti. Lepidi tui necessarij, qui secūdum fratrē affineis habet, quos oderit proximos, leuitatem & inconstātiam, animúmq; semper inimicum reip. iam credo tibi ex tuorum literis esse perspectum. nos exspectatio solicitat, quæ est omnis iam in extremum adducta discrimen. Est enim spes omnis in Bruto expediendo, de quo vehementer timebamus. Ego

hic

hic cum homine furioso satis habeo negotij. Seruilio quem tuli diutius, quàm dignitas mea patiebatur: sed tuli reip. causa, ne darem perditis ciuibus hominem parum sanum illum quidem, sed tamen nobilem, quò concurrerent: quod faciunt nihilominus: sed eum alienandum à rep. non putabam. Finem feci eius ferendi. cœperat enim esse tanta insolentia, vt neminem liberum duceret. In Planci verò causa exarsit incredibili dolore, mecúmque per biduum ita contendit, & à me ita fractus est, vt eum in perpetuũ modestiorem sperem fore. Atque in hac contentione ipsa, quum maximè res ageretur a. d. v. Id. April. literæ mihi in senatu redditæ sunt à Lentulo nostro, de Cassio, de legionibus, de Syria: quas statim cùm recitauissem, cecidit Seruilius, complures præterea. sunt enim insignes aliquot, qui improbissimè sentiunt: sed acerbissime tulit Seruilius assensum esse mihi de Planco. Magnum illud monstrum in rep. est * *

Deest huius epistolæ pars extrema.

BRVTVS CICERONI, S. 3

Deest principium huius Bruti epistolæ.

* * sed quo nos amisisse: quem sic vexari à Dolabella audio, vt iam non videatur crudelissimum eius facinus interfectio Trebonij. Vetus Antistius me tamen pecunia subleuauit. Cicero filius tuus sic mihi se probat, industria, patientia, labore, animi magnitudine, omni denique officio, vt prorsus nunquam dimittere videatur cogitationem cuius sit filius. Quare, quoniam efficere non possum, vt pluris facias eum, qui tibi est carissimus, illud tribue iudicio meo, vt tibi persuadeas non fore illi abutendum gloria tua, vt adipiscatur honores paternos Kal. Apr. Carachio.

CICERO BRVTO, S. 4

DATIS manè a.d.vi.Id.April. Scaptio literis, eodem die tuas accepi Kal.Apr. Dyrrhachio datas vesperi. itaque manè prid.Id. April. cùm à Scaptio certior factus essem, non esse eos profectos, quibus pridie dederam, & statim ire, hoc paululum exaraui ipsa in turba matutinæ salutationis. De Cassio lætor, & reip.gratulor: mihi etiam, qui repugnante & irascente Pansa sententiam dixerim, vt Dolabellam bello Cassius persequeretur. Et quidem audacter dicebam, sine nostro s. c. iam illud eum bellum gerere. De te etiam dixi tum quæ dicenda putaui. Hæc ad te oratio perferetur, quoniam te video delectari Philippicis nostris. Quod me de Antonio consulis, quoad Bruti exitum cognorimus, custodiendum puto. Ex his literis, quas mihi misisti, Dolabella Asiam vexare videtur, & in ea se gerere teterrimè. Compluribus autem scripsisti Dolabellam à Rhodiis esse exclusum: qui si ad Rhodum accessit, videtur mihi Asiam reliquisse. Id si ita est, istic tibi censeo commorandum: sin eam semel cepit, mihi crede, * non erit.Id.April.

BRVTVS CICERONI, S. 5

LITERAS tuas valde exspecto, quas scripsisti post nuntios nostrarum rerum, & de morte Trebonij: non enim dubito quin mihi consilium tuum explices. Indigno scelere & ciuem optimum amisimus, & prouinciæ possessione depulsi sumus, quam recuperari facile est. Neque minus turpe, aut flagitiosum erit, si potest, non recuperari. Antonius adhuc est nobiscum: sed mediusfidius & moueor hominis precibus, & timeo ne illum aliquorum furor excipiat: planè æstuo. Quod si scirē quid tibi placeret, sine solicitudine essem, id enim optimum esse persuasum essem mihi. Quare quamprimùm fac me certiorem quid tibi placeat. Cassius noster Syriam, legiones Syriacas habet, vltrò quidem à Murco & à

Mar

Marcio,& ab exercitu ipſo arceſſitus. Ego ſcripſi ad Tertiam ſororem,& matrem, ne priùs ederent hoc, quod optimè ac feliciſſime geſſit Caſſius, quàm tuum conſilium cognouiſſent, tibique viſum eſſet. Legi orationes duas tuas, quarum altera Kal.Ian.vſus es: altera de literis meis, quæ habita eſt abs te contra Calenum. Nunc ſcilicet hoc exſpectas, dum eas laudem. Neſcio animi, an ingenij tui maior in his libellis laus contineatur. Iam concedo, vt vel Philippici vocentur, quod tu quadam epiſtola iocans ſcripſiſti. Duabus rebus egemus,Cicero,pecunia & ſupplemento:quarum altera poteſt abs te expediri, vt aliqua pars militum iſtinc mittatur nobis, vel ſecreto conſilio aduerſus Panſam,vel actione in ſenatu:altera, quæ magis eſt neceſſaria, neque meo exercitui magis, quàm reliquorum. Hoc magis doleo Aſiam * * at in Aſiam cenſeo perſequendum.Nihil mihi videris hoc tempore melius acturus.

CICERO BRVTO. S. 5

QVOD egere te duabus neceſſariis rebus ſcribis, ſupplemento & pecunia, difficile conſilium eſt. non enim mihi occurrunt facultates, quibus vti te poſſe videam, præter illas, quas ſenatus decreuit, vt pecunias à ciuitatibus mutuas ſumeres. De ſupplemento autem non video quid fieri poſſit. tantum enim abeſt, vt Panſa de exercitu ſuo,aut dilectu tibi aliquid tribuat, vt etiam moleſtè ferat tam multos ad te ire voluntarios: quomodo quidem credo, quòd his rebus, quæ in Italia decernuntur, nullas copias nimis magnas eſſe arbitretur: quomodo autem multi ſuſpicantur, quòd ne te quidem nimis firmum eſſe velit: quod ego non ſuſpicor. Quòd ſcribis te ad Tertiam ſororem ſcripſiſſe, vt ne priùs ederent ea, quæ geſta à Caſsio eſſent, quàm mihi viſum eſſet, video te veritum eſſe id quod verendum fuit, ne animi partium Cæſaris, quomodo etiam nunc partes appellantur,vehementer com-

mouerentur. Sed antè quàm tuas literas accepimus, audita res erat, & peruulgata: tui etiam tabellarij ad multos familiareis tuos literas attulerant. Quare neq; supprimenda res erat, præsertim cùm id fieri non posset, neque si posset, non diuulgandam potius, quàm occultandam putaremus. De Cicerone meo, etsi tantum est in eo, quantum scribis, tantùm scilicet, quantum debeo, gaudeo: & si quòd amas eum, eò maiora facis: idipsum incredibiliter gaudeo, à te eum diligi.

CICERO BRVTO, S. 7

QVAE literæ tuo nomine recitatæ sint Id. April. in senatu, eodémque tempore Antonij, credo ad te scripsisse tuos: quorũ ego nemini concedo. Sed nihil necesse erat eadem omneis: illud necesse me ad te scribere quid sentirem de tota constitutione huius belli, & quo iudicio essem, quáq; sententia. voluntas mea, Brute, de summa rep. semper eadem fuit, quæ tua: ratio quibusdam in rebus, non enim omnibus, paulò fortasse vehementior. Scis mihi semper placuisse non rege solùm, sed regno liberari remp. Tu lenius, immortali omnino cum tua laude: sed quid melius fuerit, magno dolore sensimus, magno periculo sentimus. Recenti illo tempore, tu omnia ad pacem, quæ oratione confici non poterat: ego omnia ad libertatem, quæ sine pace nulla est: pacem ipsam bello atque armis effici posse arbitrabar. Studia non deerant arma poscentium, quorum repressimus impetum, ardorémque restinximus. Itaque res in eum locum venerat, vt nisi Cæsari Octauiano deus quidam illam mentem dedisset, in potestatem perditissimi hominis & turpissimi M. Antonij veniendum fuerit: quocum vides hoc tempore ipso, quod sit, quantúmque certamen. Id profectò nullum esset, nisi tum conseruatus esset Antonius. Sed hæc omitto. res enim à te gesta memorabilis, & penè cælestis repellit omneis reprehensiones; quippe quæ ne laude quidem

satis

satis idonea affici possit. Exstitisti nuper vultu seuero: exercitum, copias, legiones idoneas per te, breui tempore comparasti. Dij immortales, qui ille nuntius, quæ illæ literæ, quæ lætitia senatus, quæ alacritas ciuitatis erat? Nihil vnquam vidi tam omnium consensione laudatum. Erat exspectatio reliquiarum Antonij: quem equitatu, legionibúsque magna ex parte spoliaras. Ea quoq; habuit exitum optabilem. Nam tuæ literæ, quæ recitatæ in senatu sunt, & imperatoris consilium, & militum virtutem, & industriam tuorum, in quibus Ciceronis mei declarant. Quòd si tuis placuisset de his literis referri, & nisi in tempus turbulentissimum post discessum Pansæ consulis incidissent, honos quoque iustus, & debitus diis immortalibus decretus esset. Ecce tibi Idib. April. aduolat manè celer Pilus, qui vir! dij boni, quàm grauis! quàm constans! quàm bonarum in rep. partium! Hic epistolas affert duas, vnam tuo nomine, alteram Antonij. dat Seruilio tribun. pleb. ille Cornuto: recitātur in senatu. ANTONIVS PROCOS. magna admiratio, vt si esset recitatum, Dolabella imperator: à quo quidem venerant tabellarij: sed nemo Pili similis, qui proferre literas auderet, aut magistratibus reddere. Tuæ recitantur, breues illæ quidem sed in Antonium admodum lenes: vehementer admiratus senatus. mihi autem non erat explicatum, quid agerem falsas dicerem? quid si tu eas approbasses? confirmarem? non erat dignitatis tuæ Itaque ille dies silentio. Postridie autem cùm sermo increbruisset. Piluſque oculos vehementiùs hominum offendisset, natum omnino est principium à me. De procoſs. Antonio multa: Sextius causæ nō defuit. Pòst mecum: quanto suum filium, quanto meum in periculo futurum diceret, si contra procoſs. arma tulissent. Nosti hominem: causæ non defuit. Dixerunt etiam alij. Labeo verò noster nec signū tuū in epistola, nec diem appositum, nec te scripsisse

ad tuos,vt ſoleres. Hoc cogere volebat, falſas literas eſſe,&, ſi quæris, probabat. Nunc tuum eſt conſilium. Brute, de toto genere belli. Video te lenitate delectari,& eum putare fructum eſſe maximum: præclarè quidē, ſed aliis rebus,aliis temporibus locus eſſe ſolet , debétque clementiæ. Nunc quid agitur Brute?templis deorum immortalium imminet hominum egentium & perditorum ſpes , nec quicquam aliud decernitur hoc bello, niſi vtrùm ſimus , nécne. cui parcimus? aut quid agimus?His ergo conſulimus , quibus victoribus veſtigium noſtrum nullum relinquetur? Nam quid intereſt inter Dolabellam, & quemuis Antoniorum trium?quorum ſicui parcimus , duri fuimus in Dolabella. Hæc vt ita ſentiret ſenatus, populúſque Rom.etſi res ipſa cogebat,tamen maxima ex parte noſtro conſilio , atque auctoritate perfectum eſt. Tu,ſi hanc rationem non probas, tuam ſententiam defendam,non relinquam meā. neque diſſolutum,à te quicquam homines exſpectant,neque crudele. Huius rei moderatio facilis eſt,vt in duces vehemens ſis , in milites liberalis. Ciceronem meum , mi Brute , velim quamplurimùm tecum habeas. Virtutis diſciplinam meliorem reperiet nullam, quàm contemplationem atque imitationem tui. XIII. Kalend.Mai.

CICERO OCTAVIO S.

Hæc epiſtola nō eſt Ciceronis:ſed declamatoris alicuius.

SI per tuas legiones mihi licitum fuiſſet, quæ nomini meo, populóque Rom. ſunt inimiciſsimæ, venire in ſenatum , corámque de rep diſputare,feciſſem:neque tam libenter , quàm neceſſariò. nulla enim remedia , quæ vulneribus *a* adhibentur, tam faciunt dolorem, quàm quæ ſunt ſalutaria.Sed quoniam cohortibus armatis circumſeptus ſenatus, nihil aliud verè poteſt decernere, niſi timere(inCapitolio ſigna ſunt,in vrbe milites vagantur,in cāpo caſtra ponuntur , & Italia tota, legionibus ad libertatem noſtram conſcriptis , ad

a al. adhibentur, nō faciāt dolorē, quāuis ſint ſalutaria.

ſerui

seruitutem adductis, equitátuque exterarum nationum, detinetur) cedam tibi in præsentia foro, curia, & sanctissimis deorum immortalium templis: in quibus, reuiuiscente iam libertate, deinde rursus oppressa, senatus nihil consulitur, timet multa, assentitur omnia. Post etiam paulo temporibus ita postulantibus, cedam vrbi: quam per me conseruatam, vt esset libera, in seruitute videre nō potero. Cedā vita, quæ quamquā solicita est, tamē, si profutura est reip. bona spe posteritatis me consolatur: qua sublata, non dubitanter occidam, atq; ita cedam, vt fortuna iudicio meo, nō animus mihi defuisse videatur. Illud verò, quod & præsentis doloris est indicium, & præteritæ iniuriæ testimonium, & absentium sensus significatio, non prætermittam, quin, quoniā coram id facere prohibeor, *b* absens prosim: siquidem mea salus aut vtilis reip. est, aut coniūcta certe publicæ saluti. Nā, per deum immortalium fidem (nisi fortè frustra eos appello, quorum aures, atque animus à nobis abhorret) pérque fortunam pop. Rom. (quæ quamquam nobis infesta est, fuit aliquādo propitia, &, vt spero, futura est) quis tam expers humanitatis, quis huius vrbis nomini, ac sedibus vsque adeò est inimicus, vt ista aut dissimulare possit, aut nō dolere? aut, si nulla ratione publicis incommodis mederi queat, non morte proprium periculum vitet? Nam, vt ordiar ab initio, & perducam ad extremum, & nouissima conferam primis, quæ non posterior dies acerbior priore? & quæ non insequens hora antecedente calamitosior populo R. illuxit? M. Antonius, vir animi maximi (vtinam etiam sapientis consilij fuisset) C. Cæsare, fortissimè, sed parum feliciter à reip. dominatione *c* se moto, concupiuerat magis regium, quàm libera ciuitas pati poterat, principatū. Publicam dilapidabat pecuniam, ærarium exhauriebat, minuebat vectigalia, *d* donabat ciuitates ex commentario: dictaturam gerebat: leges imponebat: prohi-

b v. c. absens pro me expostulē atque ita dico, pro me, si quidē mea salus &c.

c fort. summoto.

d v. c. donabat ciuitates immunitate ex cō. al. donabat ciuitate ex c.

corpore sensus omnis, vno atque eodem consumtus est igni: quid illis interrogantibus, quid agat nunc populus Rom. respondebit aliquis nostrum, ‡ qui proximus in illam æternam domum discesserit? aut quem accipient de suis posteris nuntium illi veteres Africani, Maximi, Pauli, Scipiones? quid de sua patria audient, quam spoliis, triumphisque decorarūt? an esse quemdam annos XIII. natum, cuius auus fuerit argentarius adstipulator pater, vterq; verò precarium quæstum fecerit, sed alter vsque ad senectutem, vt non negaret: alter à pueritia, vt non posset non confiteri: eum agere, rapere remp. cui nulla virtus, nullæ bello subactæ, & ad imperium adiunctæ prouinciæ, nulla dignitas maiorum ‡ conciliasset opem potentium, sed forma per dedecus, pecuniam & nomen nobile consceleratum impudicitiæ dedisset: veteres vulneribus & ætate confectos Iulianos gladiatores, egenteis reliquias Cæsaris ludi, ad rudem compulisset? quibus ille septus omnia misceret, nulli parceret, sibi viueret. Qui tanquam in dotali matrimonio remp. testamento legatam sibi obtineret. Audient duo Decij seruire eos ciueis, qui vt hostibus imperarent victoriæ se deuouerunt. Audiet C. Marius impudico domino parere nos, qui ne militem quidem habere voluit, nisi pudicum. Audiet Brutus eum populum, quem ipse primò, pòst progenies eius à regibus liberauit, pro turpi stupro datum in seruitutem. Quæ quidem si nullo alio, me tamen internuntio ad illos celeriter deferentur. Nam si viuus ista subterfugere non potero, vnà cum istis vitam simul fugere decreui.

‡ v. c. qui proximè.

‡ v. c. conciliasset eā potētiam.

TITI

TITI POMPONII ATTICI VITA, PER CORNELIVM Nepotem.

OMPONIVS Atticus ab origine vltima *a* stirpis Romanæ generatus, perpetuò à maioribus acceptam equestrem obtinuit dignitatem. Patre vsus est diligente, indulgente, &, vt, tum erant tempora, diti, in primísque studioso literarũ, hic, prout ipse amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas *b* impartiri debet, filium erudiuit. Erat autem in puero, præter docilitatem ingenij, summa suauitas oris, & vocis, vt non solùm celeriter *c* acciperet quæ tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. Qua ex re *d* pueritia nobilis inter æqualeis ferebatur, clariúsque explendescebat, quàm generosi condiscipuli animo æquo ferre possent. Itaque incitabat omneis studio suo. Quo in numero fuerunt L. Torquatus, *e* C. Marij filius, M. Cicero: quos cõsuetudine sua sic sibi deuinxit, vt nemo iis perpetuò fuerit carior. Pater maturè decessit. ipse adolescentulus propter affinitatem P. Sulpicij, qui tribunus pleb. interfectus est, non expers fuit illius periculi. Námque Anicia Pomponij consobrina, nupserat Seru. Sulpicio, fratri P. Sulpicij. Itaque interfecto P. Sulpicio posteaquam vidit Cinnano tumultu ciuitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem pro dignitate viuendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis ciuium, cùm alij Sullanis, alij Cinnanis fauerent partibus, idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit; neque eò secius adolescentem Marium hostem iudicatum, iuuit opibus suis: cuius fugam pecunia subleuauit. Ac, ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret

a fort. stirpis Romanæ generosus, perpetuò &c.

b v. c. impertiri.

c fo. arriperet.

d fort. in pueritia.

e al. C. Marius, C. filius.

putet extimescendam esse? An hoc ipsum ea re facit, quòd illi propter amplitudinem omnia iam, vltróque deferenda putat? O magnam stultitiam timoris, id ipsum, quod verearis, ita cauere, vt, cū vitare fortasse potueris, vltrò g accersas, & attrahas. Nimium timemus mortem, & h exsilium, & paupertatem. Hæc videntur Ciceroni vltima esse in malis: &, dum habeat à quibus impetret quæ velit, & à quibus colatur, ac laudetur, seruitutem, honorificam modò, non aspernatur: si quidquam in extrema, ac miserrima contumelia potest honorificum esse. Licèt ergo patrem appellet Octauius Ciceronem, i referat omnia, laudet, gratias agat, tamen illud apparebit, verba rebus esse contraria. Quid enim tam alienum ab humanis sensibus est, quàm eum patris habere loco, qui ne liberi quidem hominis numero sit? Atqui eò tēdit, id agit, ad eum exitum properat vir optimus, vt sit illi Octauius propitius. Ego verò iam iis artibus nihil tribuo, quibus scio Ciceronem instructissimum esse. Quid enim illi prosunt, quæ pro libertate patriæ, k de dignitate quæ de morte, exsilio, paupertate scripsit copiosissimè? Quanto autem magis illa callere videtur Philippus, qui priuigno minus tribuerit, quàm Cicero alieno tribuat? Desinat igitur gloriando etiam insectari dolores nostros. Quid enim nostra, victum esse Antonium, si victus est, vt alij vacaret quod ille obtinuit? tamet si tuæ literæ dubia etiā nūc significant. Viuat hercule Cicero, qui potest, supplex, & obnoxius, si neque ætatis, neq; honorum, neque rerum gestarum pudet. Ego certè, quin cū ipsa re bellū geram, hoc est, cum regno, & imperiis extraordinariis, & dominatione, & potentia, quæ supra leges se esse velit, nulla erit tā bona conditio seruiendi, l qua nō deterrear, quāuis sit vir bonus, vt scribis, Antonius: quod ego nūquam existimaui. Sed dominū, ne parentem quidem, maiores nostri voluerunt esse. Te nisi tantum amarem, quantum Ciceroni per-

g L. arcessas; atque attrahas.
h L. exsulium,
i L. referat ei accepta omnia, laud.
k L. quæ de dignitate,
l v. c. & L. qua deterrear,

suasum est *m* diligi ab Octauio: hæc ad te nõ scripsissem. Dolet mihi, quòd *n* tu nunc stomacharis, amantissimus tum tuorum omnium, tum Ciceronis. Sed persuade tibi, de voluntate propria mea nihil esse remissum, de iudicio largiter. Neq; enim impetrari potest, quin, quale quidq; videatur ei, talẽ quisq; de illo opinionẽ habeat. Vellem mihi scripsisses, quæ conditiones essent Atticæ nostræ. potuissem *o* aliquid tibi de meo sensu perscribere. Valetudinem Porciæ meæ tibi curæ esse non miror. Denique quod petis, faciam libenter. nam etiam sorores me rogant. & hominem noro, & quid sibi voluerit.

m L. diligi se ab
n al. tu non stom.
o al. tibi aliquid de m. ita L.

CICERO BRVTO, S. 18

CVM sępe te literis hortatus essem, vt quã primũ reip. subuenires, in Italiámq; exercitum adduceres, neq; id arbitrarer dubitare tuos necessarios: rogatus sum à prudentissima, & diligentissima fœmina, matre tua, cuius omnes curæ ad te referuntur, & in te consumuntur, vt venirem ad se *p* ad VIII. Kal. Sext. quod ego, vt debui, sine mora feci. Cùm autem venissem, Casca aderat, & Labeo, & Scaptius. At illa retulit: quæsiuitq;, quidnã mihi videretur: arcesseremúsne te, atq; *q* id tibi cõducere putaremus, an tardare, & commorari te melius esset. Respondi id, quod sentiebam, & dignitati, & existimationi tuæ maximè conducere, te primo quoque tempore ferre præsidium labenti, *r* & inclinatæ reip. Quid enim abesse censes mali in eo bello, in quo victores exercitus, fugientem hostem persequi noluerunt? & in quo incolumis imperator, honoribus amplissimis, fortunísque maximis, coniuge, liberis, vobis affinibus ornatus, bellum reip. indixerit? Quid dicam in tanto senatus, populíque consensu, cùm tantum resideat intra muros mali? Maximo autem, cum hæc scribebam, afficiebar dolore: quòd, cùm me pro adolescentulo, ac pænè puero resp. accepisset vadem, vix videbar, quod promiseram,

p L. a. d.
q al. tibi id
r al. & inclinatæ pænè reip.

præ:

præstare posse. EST AVTEM GRAVIOR, ET DIFFICILIOR ANIMI, ET SENTENTIAE, maximis præsertim in rebus, pro altero, quàm pecuniæ obligatio. Hæc enim solui potest, & est rei familiaris iactura tolerabilis. reip. quod spoponderis, quemadmodum soluas, nisi is dependi facilè patitur, pro quo spoponderis? quamquam & hunc (vt spero) tenebo multis repugnantibus. videtur enim in eo esse indoles sed flexibilis ætas, multique ad deprauandum parati: qui, splendore falsi honoris obiecto, ſ aciem boni ingenij ſ perstringi posse confidunt. Itaq; ad reliquos hic quoq; labor mihi accessit, vt omneis adhibeam machinas ad tenēdum adolescentem, ne famam subeam temeritatis, quamquam quæ temeritas est? magis enim illum, pro quo spopondi, quàm t me obligaui. Nec verò pœnitere potest rēp. me pro eo spopondisse, qui fuit in rebus gerendis cùm suo ingenio, tum mea promissione constantior. MAXIMVS AVTEM (nisi me fortè fallit) IN REP. NODVS EST, INOPIA REI PECVNIARIAE. 2 v Obdurescunt enim magis quotidie boni viri ad vocem tributi: quod ex centesima collatum impudenti censu x locupletum in duarum legionum præmiis omne consumitur. Impendent autem infiniti sumtus cū in hos exercitus, quibus nunc defendimur, tum verò in tuum. Nam Cassius noster videtur posse satis ornatus venire. Sed & hæc, & multa alia coràm. fac possimus quamprimum. De sororis tuæ filiis non exspectaui, Brute, dum scriberes. Omnino iam tempora (bellum enim ducetur) integram tibi causam reseruant. Sed ego à principio, cùm diuinare de belli diuturnitate nō possem, ita causam egi puerorum in senatu, vt te arbitror è matris literis potuisse cognoscere. Nec verò vlla res erit vmquam, in qua ego non vel vitæ periculo ea dicam, eáque faciam, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor. Vale. VI. Kal. Sext.

ſ L. præstingui

t L. meipsū obl.

v L. Obsurdescunt

x y.c. & L. locupletiū

HAS

HAS CICERONIS EPISTOLAS QVINQVE INTEGRAS, ET

vnam sine carentem: & duas Bruti, quarum altera integra est: altera principio caret, ut à Germanis accepimus, ita tibi, Lector, reddimus, aliquanto tamen emendatiores. Quamuis enim in nullo veteri exemplari inuenerimus, tamen nec Germanis (qui se eas in vetusto codice reperisse testati sunt) fidem derogare, nec nostrum alterutram in partem iudicium interponere voluimus: si quis tamen sententiam nostram exquirat, videntur nobis Ciceronis esse.

M. T. CICERONIS EPISTOLÆ AD BRVTVM, NON ITA PRIdem à Germanis repertæ, & editæ.

CICERO BRVTO, S. D. I

Vvm hæc scribebam, res existimabatur in extremum adducta discrimen. tristes enim de Bruto nostro literæ, nuntiique adferebantur. Me quidem non maximè cõturbabant. his enim exercitibus, ducibúsq;, quos habemus, nullo modo poteram diffidere. Neq; assentiebar maiori parti hominum. fidem enim cõsulum non condemnabam: quæ suspecta vehemẽter erat: desiderabam nonnullis in rebus prudentiam & celeritatẽ, qua si essent vsi, iampridẽ rẽp. recuperassemus. Non enim ignoras, quanta mo-

menta sint in rep. temporum: & quid intersit, idē illud vtrùm antè, an pòst decernatur, suscipiatur, agatur. Omnia, quæ seuerè decreta sūt hoc tumultu, si aut quo die dixi sententiam, perfecta essent, & non in diem ex die dilata, aut quo ex tempore suscepta sunt vt agerentur, nō tardata & procrastinata, bellum iam nullum haberemus. Omnia, Brute præstiti reip. quæ præstare debuit is, qui esset in eo, in quo ego sum, gradu senatus, populiq; iudicio collocatus: nec illa modò, quæ nimirum sola ab homine sunt postulanda, fidem, vigilantiā, patriæ caritatem: ea sunt enim, quæ nemo est, qui non præstare debeat. ego autem ei, qui sententiam dicat in principibus de rep. puto etiam prudentiā esse præstandam. Nec me quum mihi tantū sumserim, vt gubernacula reip. prenderē, minùs putarim reprehendendum, si inutiliter aliquid senatui suaserim, quàm si infideliter. Acta quæ sint, quæq; agantur, scio perscribi ad te diligenter. Ex me autem illud est, quod te velim habere cognitūm, meum quidem animum in acie esse, neq. respectū vllum quærere, nisi me vtilitas ciuitatis fortè cōuerterit. Maiores autem partes animi, te, Cassiúmque respiciunt. Quamobrem ita te para, Brute, vt intelligas, aut, si hoc tempore bene res gesta sit, tibi meliorem remp. esse faciendam: aut, si quid offensum sit, per te esse eandem recuperandam.

CICERO BRVTO, S. 2

PLANCI animum in remp. egregium, legiones, auxilia, copias ex literis eius, quarum exēplum tibi missum arbitror, perspicere potuisti. Lepidi tui necessarij, qui secūdum fratrē affineis habet, quos oderit proximos, leuitatem & inconstātiam, animúmq; semper inimicum reip. iam credo tibi ex tuorum literis esse perspectum. nos exspectatio solicitat, quæ est omnis iam in extremum adducta discrimen. Est enim spes omnis in Bruto expediendo, de quo vehementer timebamus. Ego hîc

hic cum homine furioso satis habeo negotij. Seruilio quem tuli diutius, quàm dignitas mea patiebatur: sed tuli reip. causa, ne darem perditis ciuibus hominem parum sanum illum quidem, sed tamen nobilem, quò concurrerent: quod faciunt nihilominus: sed eum alienandum à rep. non putabam. Finem feci eius ferendi. cœperat enim esse tanta insolentia, vt neminem liberum duceret. In Planci verò causa exarsit incredibili dolore, mecúmque per biduum ita contendit, & à me ita fractus est, vt eum in perpetuũ modestiorem sperem fore. Atque in hac contentione ipsa, quum maximè res ageretur a. d. v. Id. April. literæ mihi in senatu redditæ sunt à Lentulo nostro, de Cassio, de legionibus, de Syria: quas statim cùm recitauissem, cecidit Seruilius, complures præterea. sunt enim insignes aliquot, qui improbissimè sentiunt: sed acerbissime tulit Seruilius assensum esse mihi de Planco. Magnum illud monstrum in rep. est * *

Deest huius epistolæ pars extrema.

BRVTVS CICERONI, S. 3

Deest principium huius Bruti epistolæ.

* * sed quo nos amisisse: quem sic vexari à Dolabella audio, vt iam non videatur crudelissimum eius facinus interfectio Trebonij. Vetus Antistius me tamen pecunia subleuauit. Cicero filius tuus sic mihi se probat, industria, patientia, labore, animi magnitudine, omni denique officio, vt prorsus nunquam dimittere videatur cogitationem cuius sit filius. Quare, quoniam efficere non possum, vt pluris facias eum, qui tibi est carissimus, illud tribue iudicio meo, vt tibi persuadeas non fore illi abutendum gloria tua, vt adipiscatur honores paternos Kal. Apr. Carachio.

CICERO BRVTO, S. 4

DATIS manè a.d.VI.Id.April. Scaptio literis, eodem die tuas accepi Kal.Apr. Dyrrhachio datas vesperi. itaque manè prid.Id. April. cùm à Scaptio certior factus essem, non esse eos profectos, quibus pridie dederam, & statim ire, hoc paululum exaraui ipsa in turba matutinæ salutationis. De Cassio lætor, & reip. gratulor: mihi etiam, qui repugnante & irascente Pansa sententiam dixerim, vt Dolabellam bello Cassius persequeretur. Et quidem audacter dicebam, sine nostro s. c. iam illud eum bellum gerere. De te etiam dixi tum quæ dicenda putaui. Hæc ad te oratio perferetur, quoniam te video delectari Philippicis nostris. Quod me de Antonio consulis, quoad Bruti exitum cognorimus, custodiendum puto. Ex his literis, quas mihi misisti, Dolabella Asiam vexare videtur, & in ea se gerere teterrimè. Compluribus autem scripsisti Dolabellam à Rhodiis esse exclusum: qui si ad Rhodum accessit, videtur mihi Asiam reliquisse. Id si ita est, istic tibi censeo commorandum: sin eam semel cepit, mihi crede, * non erit. Id. April.

BRVTVS CICERONI, S. 5

LITERAS tuas valde exspecto, quas scripsisti post nuntios nostrarum rerum, & de morte Trebonij: non enim dubito quin mihi consilium tuum explices. Indigno scelere & ciuem optimum amisimus, & prouinciç possessione depulsi sumus, quam recuperari facile est. Neque minus turpe, aut flagitiosum erit, si potest, non recuperari. Antonius adhuc est nobiscum: sed medius fidius & moueor hominis precibus, & timeo ne illum aliquorum furor excipiat: planè æstuo. Quod si scirē quid tibi placeret, sine solicitudine essem, id enim optimum esse persuasum essem mihi. Quare quamprimùm fac me certiorem quid tibi placeat. Cassius noster Syriam, legiones Syriacas habet, vltrò quidem à Murco & à

Mar

Marcio,& ab exercitu ipſo arceſſitus. Ego ſcripſi ad Tertiam ſororem,& matrem, ne priùs ederent hoc, quod optimè ac feliciſſime geſſit Caſſius, quàm tuum conſilium cognouiſſent, tibiq́ue viſum eſſet. Legi orationes duas tuas, quarum altera Kal.Ian.vſus es: altera de literis meis, quæ habita eſt abs te contra Calenum. Nunc ſcilicet hoc exſpectas, dum eas laudem. Neſcio animi, an ingenij tui maior in his libellis laus contineatur. Iam concedo, vt vel Philippici vocentur, quod tu quadam epiſtola iocans ſcripſiſti. Duabus rebus egemus,Cicero,pecunia & ſupplemento:quarum altera poteſt abs te expediri, vt aliqua pars militum iſtinc mittatur nobis, vel ſecreto conſilio aduerſus Panſam,vel actione in ſenatu:altera, quæ magis eſt neceſſaria, neque meo exercitui magis, quàm reliquorum. Hoc magis doleo Aſiam * * at in Aſiam cenſeo perſequendum. Nihil mihi videris hoc tempore melius acturus.

CICERO BRVTO. S. 5

QVOD egere te duabus neceſſariis rebus ſcribis, ſupplemento & pecunia, difficile conſilium eſt. non enim mihi occurrunt facultates, quibus vti te poſſe videam, præter illas, quas ſenatus decreuit, vt pecunias à ciuitatibus mutuas ſumeres. De ſupplemento autem non video quid fieri poſſit. tantum enim abeſt, vt Panſa de exercitu ſuo,aut dilectu tibi aliquid tribuat, vt etiam moleſtè ferat tam multos ad te ire voluntarios: quomodo quidem credo, quòd his rebus, quæ in Italia decernuntur, nullas copias nimis magnas eſſe arbitretur: quomodo autem multi ſuſpicantur, quòd ne te quidem nimis firmum eſſe velit: quod ego non ſuſpicor. Quòd ſcribis te ad Tertiam ſororem ſcripſiſſe, vt ne priùs ederent ea, quæ geſta à Caſſio eſſent, quàm mihi viſum eſſet, video tè veritum eſſe id quod verendum fuit, ne animi partium Cæſaris, quomodo etiam nunc partes appellantur,vehementer com-

 moue

mouerentur. Sed antè quàm tuas literas accepimus, audita res erat, & peruulgata: tui etiam tabellarij ad multos familiareis tuos literas attulerant. Quare neq; supprimenda res erat, præsertim cùm id fieri non posset, neque si posset, non diuulgandam potius, quàm occultandam putaremus. De Cicerone meo, etsi tantum est in eo, quantum scribis, tantùm scilicet, quantum debeo, gaudeo: & si quòd amas eum, eò maiora facis: idipsum incredibiliter gaudeo, à te eum diligi.

CICERO BRVTO, S. 7

QVAE literæ tuo nomine recitatæ sint Id. April. in senatu, eodémque tempore Antonij, credo ad te scripsisse tuos: quorū ego nemini concedo. Sed nihil necesse erat eadem omneis: illud necesse me ad te scribere quid sentirem de tota constitutione huius belli, & quo iudicio essem, quáq; sententia. voluntas mea, Brute, de summa rep. semper eadem fuit, quæ tua: ratio quibusdam in rebus, non enim omnibus, paulò fortasse vehementior. Scis mihi semper placuisse non rege solùm, sed regno liberari remp. Tu lenius, immortali omnino cum tua laude: sed quid melius fuerit, magno dolore sensimus, magno periculo sentimus. Recenti illo tempore, tu omnia ad pacem, quæ oratione confici non poterat: ego omnia ad libertatem, quæ sine pace nulla est: pacem ipsam bello atque armis effici posse arbitrabar. Studia nou deerant arma poscentium, quorum repressimus impetum, ardorémque restinximus. Itaque res in eum locum venerat, vt nisi Cæsari Octauiano deus quidam illam mentem dedisset, in potestatem perditissimi hominis & turpissimi M. Antonij veniendum fuerit: quocum vides hoc tempore ipso, quod sit, quantúmque certamen. Id profectò nullum esset, nisi tum conseruatus esset Antonius. Sed hæc omitto. res enim à te gesta memorabilis, & pænè cælestis repellit omneis reprehensiones: quippe quæ ne laude quidem

satis

ſatis idonea affici poſſit. Exſtitiſti nuper vultu ſeuero: exercitum, copias, legiones idoneas per te breui tempore comparaſti. Dij immortales, qui ille nuntius, quæ illæ literæ, quæ lætitia ſenatus, quæ alacritas ciuitatis erat? Nihil vnquam vidi tam omnium conſenſione laudatum. Erát exſpectatio reliquiarum Antonij: quem equitatu, legionibúſque magna ex parte ſpoliaras. Ea quoq; habuit exitum optabilem. Nam tuæ literæ, quæ recitatæ in ſenatu ſunt, & imperatoris conſilium, & militum virtutem, & induſtriam tuorum, in quibus Ciceronis mei declarant. Quòd ſi tuis placuiſſet de his literis referri, & niſi in tempus turbulentiſſimum poſt diſceſſum Panſæ conſulis incidiſſent, honos quoque iuſtus, & debitus diis immortalibus decretus eſſet. Ecce tibi Idib. April. aduolat manè celer Pilus, qui vir! dij boni, quàm grauis! quàm conſtans! quàm bonarum in rep. partium! Hic epiſtolas affert duas, vnam tuo nomine, alteram Antonij. dat Seruilio tribun. pleb. ille Cornuto: recitãtur in ſenatu. ANTONIVS PROCOS. magna admiratio, vt ſi eſſet recitatum, Dolabella imperator: à quo quidem venerant tabellarij: ſed nemo Pili ſimilis, qui proferre literas auderet, aut magiſtratibus reddere. Tuæ recitantur, breues illæ quidem ſed in Antonium admodum lenes: vehementer admiratus ſenatus. mihi autem non erat explicatum, quid agerem falſas dicerem? quid ſi tu eas approbaſſes? confirmarem? non erat dignitatis tuæ. Itaque ille dies ſilentio. Poſtridie autem cùm ſermo increbruiſſet. Pilúſque oculos vehementiùs hominum offendiſſet, natum omnino eſt principium à me. De procoſs. Antonio multa: Sextius cauſæ nõ defuit. Pòſt mecum: quanto ſuum filium, quanto meum in periculo futurum diceret, ſi contra procoſs. arma tuliſſent. Noſti hominem: cauſæ non defuit. Dixerunt etiam alij. Labeo verò noſter nec ſignũ tuũ in epiſtola, nec diem appoſitum, nec te ſcripſiſſe

ad tuos, vt soleres. Hoc cogere volebat, falsas literas esse, &, si quaeris, probabat. Nunc tuum est consilium, Brute, de toto genere belli. Video te lenitate delectari, & eum putare fructum esse maximum: praeclarè quidē, sed aliis rebus, aliis temporibus locus esse solet, debétque clementiae. Nunc quid agitur Brute? templis deorum immortalium imminet hominum egentium & perditorum spes, nec quicquam aliud decernitur hoc bello, nisi vtrùm simus, nécne. cui parcimus? aut quid agimus? His ergo consulimus, quibus victoribus vestigium nostrum nullum relinquetur? Nam quid interest inter Dolabellam, & quemuis Antoniorum trium? quorum sicui parcimus, duri fuimus in Dolabella. Haec vt ita sentiret senatus, populúsque Rom. etsi res ipsa cogebat, tamen maxima ex parte nostro consilio, atque auctoritate perfectum est. Tu, si hanc rationem non probas, tuam sententiam defendam, non relinquam meā. neque dissolutum, à te quicquam homines exspectant, neque crudele. Huius rei moderatio facilis est, vt in duces vehemens sis, in milites liberalis. Ciceronem meum, mi Brute, velim quamplurimùm tecum habeas. Virtutis disciplinam meliorem reperiet nullam, quàm contemplationem atque imitationem tui. XIII. Kalend. Mai.

CICERO OCTAVIO S.

Haec epistola nō est Ciceronis: sed declamatoris alicuius.

SI per tuas legiones mihi licitum fuisset, quae nomini meo, populóque Rom. sunt inimicissimae, venire in senatum, corámque de rep. disputare, fecissem: neque tam libenter, quàm necessariò. nulla enim remedia, quae vulneribus *a* adhibentur, tam faciunt dolorem, quàm quae sunt salutaria. Sed quoniam cohortibus armatis circumseptus senatus, nihil aliud verè potest decernere, nisi timere (in Capitolio signa sunt, in vrbe milites vagantur, in cāpo castra ponuntur, & Italia tota, legionibus ad libertatem nostram conscriptis, ad

a al. adhibentur, nō faciāt dolorē, quāuis sint salutaria.

seruí

seruitutem adductis, equitátuque exterarum nationum, detinetur) cedam tibi in præsentia foro, curia, & sanctißimis deorum immortalium templis: in quibus, reuiuiscente iam libertate, deinde rursus oppressa, senatus nihil consulitur, timet multa, assentitur omnia. Post etiam paulò temporibus ita postulantibus, cedam vrbe: quam per me conseruatam, vt esset libera, in seruitute videre nõ potero. Cedã vita, quæ quamquã solicita est, tamẽ, si profutura est reip. bona spe posteritatis me consolatur: qua sublata, non dubitanter occidam, atq; ita cedam, vt fortuna iudicio meo, nõ animus mihi defuisse videatur. Illud verò, quod & præsentis doloris est indicium, & præteritæ iniuriæ testimonium, & absentium sensus significatio, non prætermittam, quin, quoniã coram id facere prohibeor, *b* absens prosim: siquidem mea salus aut vtilis reip. est, aut coniũcta certe publicæ saluti. Nã, per deum immortalium fidem (nisi fortè frustra eos appello, quorum aures, atque animus à nobis abhorret) pérque fortunam pop. Rom. (quæ quamquam nobis infesta est, fuit aliquãdo propitia, &, vt spero, futura est) quis tam expers humanitatis, quis huius vrbis nomini, ac sedibus vsque adeò est inimicus, vt ista aut dißimulare poßit, aut nõ dolere? aut, si nulla ratione publicis incommodis mederi queat, non morte proprium periculum vitet? Nam, vt ordiar ab initio, & perducam ad extremum, & nouißima conferam primis, quæ non posterior dies acerbior priore? & quæ non insequens hora antecedente calamitosior populo R. illuxit? M. Antonius, vir animi maximi (vtinam etiam sapientis consilij fuisset) C. Cæsare, fortißimè, sed parum feliciter à reip. dominatione *c* semoto, concupiuerat magis regium, quàm libera ciuitas pati poterat, principatũ. Publicam dilapidabat pecuniam, ærarium exhauriebat, minuebat vectigalia, *d* donabat ciuitates ex commentario: dictaturam gerebat: leges imponebat: prohibebat

b v. c. absens prome expostulẽ atque ita dico, pro me, si quidẽ mea salus &c.

c fort. summoto.

d v. c. donabat ciuitates immunitate ex cõ. al. donabat ciuitate ex c.

e al. creari. ipse regnabat in consulatu, vnus prouincias omneis concupierat.

f v. c. vt nunc quidem optamus.

g v. c. propè iam afflictam ac desperatam remp.

h v. c. tui.

i fort. instruis?

k l. ad patricidium.

bebat dictatorem *e* creari legibus, s. c. ipse repugnabat in senatu: prouincias vnus omneis concupiebat. cui sordebat Macedonia prouincia, quã victor sibi sumserat Cæsar, quid de hoc sperare, aut exspectare nos oportebat? Exstitisti tu vindex nostræ libertatis, vt *f* tunc quidem optimus (quod vtinam neque nostra nos opinio, neque tua fides fefellisset) & veteranis in vnum conductis, & duabus legionibus à pernicie patriæ ad salutem auocatis, subito *g* propè iam affectam ac prostratã rẽp. tuis opib. extulisti. Quæ tibi non antè, quàm postulares, maiora quàm velles, plura, quã sperares, detulit senatus. Dedit fasceis, vt cũ auctoritate defensorem haberet, non vt imperio se aduersum armaret. Appellauit imperatorem, hostium exercitu pulso, tribuens honorem, non vt sua cæde cæsus ille fugiens exercitus te nominaret imperatorem. Decreuit in foro statuã, locum in senatu, summum honorẽ ante tempus. Si quid aliud est, quod dari posit, addat. Quid aliud est maius, quod velis sumere? Sin autem supra ætatẽ, supra consuetudinem, supra etiam mortalitatem tuam tibi sunt omnia tributa: cur aut ingratus crudeliter, aut immemor beneficij *h* sui, sceleratè circũscribis senatum? Quò te misimus? à quibus reuerteris? contra quos armauimus? quibus arma cogitas inferre? à quibus exercitũ abducis? aduersus quos aciem *i* struis? Cur hostis relinquitur? ciuis hostis loco ponitur? cur castra medio itinere longius aduersariorum castris, & propius vrbem mouentur? O me numquam sapientẽ, & aliquãdo id, quod non eram, frustra existimatum! quantum te, popule Romane, de me fefellit opinio! O meam calamitosam, ac præcipitem senectutem! O turpem, exacta, demẽtique ætate, canitiem! Ego P.C. *k* ad parricidium induxi: ego remp. fefelli, ego ipse senatum sibi manus afferre coëgi, cùm te, Iunonium puerum, & matris tuæ partum aureum esse dixi. A te fata patriæ Paridem futurum prædica

dicabant, qui vastares vrbem incendio, Italiam bello, qui castra in templis deorum immortaliũ, Senatum in castris habiturus esses. O miseram, & in breui tam celerem, & tã variam reip. commutationem! Quisnam tali futurus ingenio est, qui possit hæc ita mandare literis, vt facta nõ ficta videantur esse? quis erit tãta animi *l* facilitate, qui, quę verissime memoria propagata fuerint, non fabulæ similia sit existimaturus? Cogita enim Antonium hostem iudicatum, ab eo circumsessum consulem designatum, eundémque reip. parentẽ: te profectum ad cons. liberandum, & hostem opprimẽdum, hostémque à te fugatum, & cons. obsidione liberatum: deinde paulò pòst fugatum illũ hostem *m* accersitum, tanquam coheredem mortua reip. ad bona P. R. rapienda: consulem des. rursus inclusum eò, vbi se non mœnibus, sed fluminibus, & montibus tueretur. Hæc quis conabitur exponere? quis credere audebit? liceat semel impunè *n* peccasse: sit erranti medicina confessio. Verum enim dicam, vtinam te potiùs, Antoni, dominum non expulissemus, quàm hunc reciperemus: non *o* quòd vlla sit optanda seruitus, sed quia dignitate domini minùs turpis est fortuna serui. In duobus autem malis cùm fugiendum maius sit; leuius est eligendum. Ille tamen ea exorabat, quæ volebat auferre; tu extorqueas. Ille consul prouinciam petebat: tu priuatus *p* concupiuisti. Ille ad malorum salutem iudicia constituebat, & leges ferebat: tu ad perniciem optimorum. Ille à sanguine & incendio seruorum Capitolium tuebatur: tu cruore & flãma cuncta delere vis. Si, qui dabat prouincias Cassio, & Brutis, & illis custodibus nominis nostri, regnabat, quid faciet qui vitã adimit? si *q* qui vrbe eiiciebat, tyrãnus erat: *r* quem nũc vocemus, qui ne locum quidẽ reliquit exsilio? Itaque si quid illæ maiorum nostrorum *s* sepultæ reliquiæ sapiunt, si nõ vnà cum

l al. facultate.
m L. arcessitum.
n v. c. peccare.
o v. c. quò
p v. c. concupisti.
q v. c. qui ex vrbe
r v. c. quem hunc v.
s v. c. sepulturæ.

cor

corpore sensus omnis, vno atque eodem consumtus est igni: quid illis interrogantibus, quid agat nunc populus Rom. respondebit aliquis nostrum, † qui proximus in illam æternam domum discesserit? aut quem accipient de suis posteris nuntium illi veteres Africani, Maximi, Pauli, Scipiones? quid de sua patria audient, quam spoliis, triumphisque decorarũt? an esse quemdam annos XIII. natum, cuius auus fuerit argentarius adstipulator pater, vterq; verò precarium quæstum fecerit, sed alter vsque ad senectutem, vt non negaret: alter à pueritia, vt non posset non confiteri: eum agere, rapere remp. cui nulla virtus, nullæ bello subactæ, & ad imperium adiunctæ prouinciæ, nulla dignitas maiorum ♈ conciliasset opem potentium, sed forma per dedecus, pecuniam & nomen nobile consceleratum impudicitiæ dedisset: veteres vulneribus & ætate confectos Iulianos gladiatores, egenteis reliquias Cæsaris ludi, ad rudem compulisset? quibus ille septus omnia misceret, nulli parceret, sibi viueret. Qui tanquam in dotali matrimonio remp. testamento legatam sibi obtineret. Audient duo Decij seruire eos ciueis, qui vt hostibus imperarent victoriæ se deuouerunt. Audiet C. Marius impudico domino parere nos, qui ne militem quidem habere voluit, nisi pudicum. Audiet Brutus eum populum, quem ipse primò, pòst progenies eius à regibus liberauit, pro turpi stupro datum in seruitutem. Quæ quidem si nullo alio, me tamen internuntio ad illos celeriter deferentur. Nam si viuus ista subterfugere non potero, vnà cum istis vitam simul fugere decreui.

† v. c. qui proximè.

♈ v. c. conciliasset eã potẽtiam.

TITI

TITI POMPONII ATTICI VITA, PER CORNELIVM Nepotem.

POMPONIVS Atticus ab origine vltima *a* stirpis Romanæ generatus, perpetuò à maioribus acceptam equestrem obtinuit dignitatem. Patre vsus est diligente, indulgente, &, vt, tum erant tempora, diti, in primísque studioso literarũ, hic, prout ipse amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas *b* impartiri debet, filium erudiuit. Erat autem in puero, præter docilitatem ingenij, summa suauitas oris, & vocis, vt non solùm celeriter *c* acciperet quæ tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. Qua ex re *d* pueritia nobilis inter æquales ferebatur, clariúsque explendescebat, quàm generosi condiscipuli animo æquo ferre possent. Itaque incitabat omneis studio suo. Quo in numero fuerunt L. Torquatus, *e* C. Marij filius, M. Cicero: quos cõsuetudine sua sic sibi deuinxit, vt nemo iis perpetuò fuerit carior. Pater maturè decessit. ipse adolescentulus propter affinitatem P. Sulpicij, qui tribunus pleb. interfectus est, non expers fuit illius periculi. Námque Anicia Pomponij consobrina, nupserat Seru. Sulpicio, fratri P. Sulpicij. Itaque interfecto P. Sulpicio posteaquam vidit Cinnano tumultu ciuitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem pro dignitate viuendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis ciuium, cùm alij Sullanis, alij Cinnanis fauerent partibus, idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit; neque eò secius adolescentem Marium hostem iudicatum, iuuit opibus suis: cuius fugam pecunia subleuauit. Ac, ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret

a fort. stirpis Romanæ generosus, perpetuò &c.

b v. c. impertiri.

c fo. arriperet.

d fort. in pueritia.

e al. C. Marius, C. filius.

ret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit suarum. Hic ita vixit, vt vniuersis Atheniensibus meritò esset carissimus. nam, præter gratiam, quæ iam in adolescentulo magna erat, sæpe suis opibus inopiam eorum publicam leuauit. Cùm enim *f* vsuram facere publicè necesse esset, neque eius conditionem æquam haberent: semper se interposuit: atque ita, vt neque vsuram vmquam ab iis acceperit, neque longiùs, quàm dictum esset, eos debere passus sit. Quod vtrumque erat iis salutare. nam neque indulgendo inueterascere eorum æs alienũ patiebatur, neque multiplicandis vsuris crescere. Auxit hoc officium alia quoque liberalitate. nam vniuersos frumento donauit, ita *g* vt singulis v I I. modij tritici darentur: qui modius mensuræ, medimnus Athenis appellatur. Hic autem sic se gerebat, vt communis infimis, par principibus videretur. Quo factum est, vt huic omneis honores, quos possent, publicè *h* haberent: ciuémque facere studerent: quo beneficio ille vti noluit: quod nonnulli ita interpretantur, amitti ciuitatem Romanam alia ascita. quamdiu affuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit: absens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipsi, & Piliæ locis sanctissimis posuerunt. hunc enim in omni procuratione reip. actorem, auctorémque habebant. Igitur primum illud munus fortunæ, quòd in ea potissimùm vrbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperij, vt eandem & patriam haberet, *i* & domum: hoc specimen prudentiæ, quod cùm in eam se ciuitatem contulisset, quæ antiquitate, humanitate, doctrináque præstaret omneis: & vnus ante alios fuerit carissimus. Huc ex Asia Sulla decedens cùm venisset: quamdiu ibi fuit, secum habuit Pomponium, captus adolescentis & humanitate, & doctrina. sic enim Græcè loquebatur, vt Athenis natus videretur. tanta

autem

f L. versurã facere.

g L. vt singulis seni modij.

h al. mandarent.

i L. & rerũ dominam.

autem erat suauitas sermonis Latini, vt appareret in eo natiuum quendam lepôrem esse, non ascitum. Idem poemata pronuntiabat & Græcè, & Latinè sic, vt suprà nihil posset. Quibus rebus factum est, vt Sulla k nusquam à se dimitteret, cuperétq; secũ deducere. Qui cùm persuadere tentaret, Noli, oro te, inquit Põponius, aduersum eos me velle ducere cũ quibus ne cõtra te arma ferrẽ, Italiam reliqui. At Sulla, adolescentis officio collaudato, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiscens iussit deferri. Hic complureis annos moratus, cùm & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet paterfamilias, & omnia reliqua tempora aut literis, aut Atheniensiũ reip. tribueret, nihilominùs amicis vrbana officia præstitit. Nam & ad comitia eorum ventitauit, & si qua res maior acta est, non defuit: sicut Ciceroni in omnibus eius periculis singularẽ fidem præbuit: cui ex patria fugienti LLS. CC. & quinquaginta millia donauit. Tranquillitatis autẽ rebus Romanis, remigrauit Romam, vt opinor, L. Cotta, & L. Torquato coss. quem diem si vniuersa ciuitas Atheniensium prosecuta est, vt lacrymis desiderij futuri dolorem indicaret. Habebat auunculum Q. Cæcilium equitem Romanum, familiarem L. Luculli, diuitem, difficillima natura: cuius sic asperitatem veritus est, vt, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutẽ retinuerit l beneuolentiam. Quo facto, tulit pietatis fructum. Cæcilius enim moriẽs, testamento adoptauit eũ, heredémq; facit, ex dodrante. Ex qua hereditate accepit circiter centies LLS. Erat nupta soror Attici Q. Tullio Ciceroni: easq; nuptias M. Cicero conciliarat: cũ quo à condiscipulatu viuebat coniunctissimè: multò etiam familiariùs, quàm cũ Quincto: vt iudicari possit, PLVS IN AMICITIA VALERE SIMILITVDINEM MORVM, QVAM AFFINITATEM. Vtebatur autem intime Q. Hortensio: qui his tem

k for. numquam.

l L. beniuolentiam.

temporibus principatum eloquentiæ tenebat: vt intelligi non posset, vter eum plus diligeret, Cicero, an Hortensius. Et id, quod erat difficillimum, efficiebat, vt, inter quos tantæ laudis esset æmulatio, nulla intercederet obtrectatio, essétq;, talium virorum copula. In rep. ita est versatus, vt semper optimarum partium & esset, & existimaretur: neq; tamen se ciuilibus fluctibus committeret quòd non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se his dedissent, quàm qui maritimis iactarentur. Honores non petiit, cùm ei paterent, propter vel gratiam, vel dignitatem: quòd neque peti more maiorum, neque capi possent, conseruatis legibus, in tam effusis ambitus largitionibus, *m* neque r. ip. sine periculo, corruptis ciuitatis moribus. Ad hastam publicam nunquam accessit. nullius rei neque præs, neque manceps factus est. neminem *n* suo nomine, neque subscribens accusauit. in ius de sua re numquam iit. iudicium nullum habuit. Multorum coss prætorúmque præfecturas delatas sic accepit, vt neminem in prouinciam sit secutus: honore fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum: qui ne cum Q. quidē Cicerone voluerit ire in Asiam, cùm apud eum legati locum obtinere posset. Non enim decere se arbitrabatur, cùm præturam gerere noluisset, asseclam esse prætoris. Qua in re nō solum dignitati seruiebat: sed etiam tranquillitati, cùm suspiciones quoq; vitaret criminū: quo fiebat, vt eius obseruantia omnibus esset carior, cùm eā officio, nō timori, neq; spei tribui videret. Incidit Cæsarianum ciuile bellū, cùm haberet annos circiter sexaginta, vsus est ætatis vacatione, neque quoquā se mouit ex vrbe. Quæ amicis suis opus fuerant, ad Pompeium proficiscentibus, omnia ex sua re familiari dedit. Ipsum Pompeium *o* coniunctum, non offendit. Nullum enim ab eo habebat ornamentum, vt ceteri, qui per eum aut honores aut diuitias cepe-rāt: quorum partim inuitissimi castra sunt secuti, partim

m L. neque geri è rep.

n L. neque suo nom.

o fort. nōdū victum,

partim summa cum eius offensione domi remanserunt, Attici autem quies tantopere Cæsari fuit grata, vt victor, cùm priuatis pecunias per epistolas imperaret, huic non solùm molestus non fuerit, sed etiam p sororis filium, Quinctum Ciceronem ex Pompei castris concesserit. Sic vetere instituto vitæ, effugit noua pericula. Secutum est illud, occiso Cæsare, cùm resp. penes Brutos videretur esse, & Cassium ac tota ciuitas se ad eum conuertisse videretur. sic M. Bruto vsus est, vt nullo ille adolescens æquali familiariùs quàm hoc sene: neque solum eum principem consilij haberet, sed etiam in conuictu. Excogitatum est à quibusdam, vt priuatum ærarium, Cæsaris interfectoribus ab equitibus Romanis constitueretur: id facilè effici posse arbitrati sunt, si & principes illius ordinis pecunias contulissent. Itaque appellatus est à C. Flauio, Bruti familiari, Atticus, vt eius rei princeps esse vellet. At ille, qui officia amicis præstanda sine factione existimaret, semperque à talibus se consiliis remouisset, respõdit, siquid Brutus de suis facultatibus vti voluisset, vsurum, quantum eæ paterentur. q sed neque cũ quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum. Sic ille consensionis globus huius vnius dissensione disiectus est. Neq; multò post superior esse cœpit Antonius, ita vt Brutus & Cassius prouinciarũ, r quæ iis necis causa datæ erant à coss desperatis rebus in exilium proficiscerentur, Atticus, qui pecuniã simul cum ceteris cõferre noluerat florenti illi parti, abiecto Bruto, Italiáq; cedenti, HS. C. m. muneri misit. eidem in Epiro absens ccc. iussit dari, neq; eò magis potenti adulatus est Antonio, nedesperatos reliquit. Secutum est bellũ gestũ apud Mutinã, in quo si tantũ eũ prudentem dicã, mi. ùs quàm debeã prædicẽ: cũ ille potiùs diuinus fuerit: si diuinatio appellãda est, perpetua naturalis bonitas quæ nullis casib. s agitur, neq; minuitur. Hostis Antonius iudicatus, Italia cesserat: spes restituendi

p al. sororis & Q. Ciceronis filiũ ex Pomp.

q L. se neq;

r L. quæ iis dicis causa d.

s L. neque agitur, al. neque augetur.

nula erat non solũ eius inimici, qui tũ erant potẽtissimi, & plurimi, sed etiam amici aduersariis eius se dabant, & in eo lædendo *t* aliquam consecuturos sperabant cõmoditatem, *v* Antonij familiareis sequebantur vxorem Fuluiam omnibus rebus spoliare cupiebant, liberos etiam extinguere parabant. Atticus cùm Ciceronis intima familiaritate vteretur, amicissimus esset Bruto, non modò nihil iis indulsit ad Antonium violãdum, sed è cõtrario familiareis eius ex vrbe profugienteis quãtum potuit texit: quibus rebus indiguerunt, adiuuit. P. verò Volumnio ea tribuit, vt plura à parente proficisci non potuerint. Ipsi autem Fuluiæ, cùm litibus distineretur, magnisq; terroribus vexaretur, tanta diligentia officium suum præstitit, vt *x* nullum illa præstiterit vadimonium sine Attico, sponsor omnium rerum fuerit. Quinetiam cùm illa fundum secunda fortuna emisset in diem, neque post calamitatem versuram facere potuisset, ille se interposuit, pecuniãq; sine fœnore, sineque vlla stipulatione ei credidit: maximũ existimans quęstum, memorem gratúmque cognosci: simulque aperire, se nõ fortunæ, sed hominibus solere esse amicum. Quæ cùm faciebat, nemo eum temporis causa facere poterat existimare. nemini enim in opinionem veniebat Antonium rerum potiturum. Sed sensim is à nõnullis optimatibus reprehendebatur, quòd parum odisse malos ciueis videretur. Ille autem sui iudicij potiùs quid se facere par esset, intuebatur quàm quid alij laudaturi forent. *y* Conuersa fortuna est. Vt Antonius rediit in Italiam, nemo non magno in periculo *z* Atticum putarat, propter intimã familiaritatem Ciceronis & Bruti. Itaque ad aduentum imperatorum de foro decesserat, timens proscriptionem: latebátque apud P. Volumnium, cui (vt ostendimus paulò antè) opem tulerat. Tanta varietas iis temporibus fuit fortunæ, vt modò ij, modò illi in summo essent, aut fastigio, aut periculo.

t L. se aliquam.
v L. eius familiareis insequebãtur.
x L. vt nullum illa stiterit vadimonium.
y L. conuersa subitò fortuna est.
z L. Atticũ futurũ put.

riculo habebátque secum z Quinctum Gelliũ Cãnium æqualem, simillimúmque sui. Hoc quoque sit Attici bonitatis exemplum, quòd cum eo, quẽ puerum in ludo cognorat, adeò coniunctè vixit, vt ad extremam ætatem amicitia eorum creuerit. Antonius autem, etsi tanto odio ferebatur in Ciceronem, vt non solùm ei, sed etiam omnibus suis amicis esset inimicus, eósque vellet proscribere: multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officij, & ei, cùm requisiisset vbinam esset, sua manu scripsit, ne timeret, statimque ad se veniret: se eum, & Gellium Canium de proscriptorũ numero exemisse: ac, *a* nequod periculum incideret, quòd noctu fiebat, præsidium ei misit. Sic Atticus in summo timore, non solùm sibi, sed etiã ei, quem carissimum habebat, præsidio fuit. Neque enim suæ solùm à quoquam auxilium petiit salutis, sed coniunctim. vt appareret nullam seiunctam sibi ab eo *b* velle fortunam. Quòd si gubernator præcipua laude fertur, qui nauem ex hieme, maríque scopuloso seruat: cur non singularis eius existimetur prudentia, qui ex tot, támque grauibus procellis ciuilibus ad incolumitatẽ peruenit? Quibus ex malis *c* vt se emerserat, nihil aliud egit, quàm vt plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio, cùm proscriptos præmiis imperatorum vulgus cõquireret: nemo in Epirum venit, cui res vlla defuerit. nemini non ita perpetuò manendi potestas facta est. quin etiam post prœlium Philippense, interitúmq; C. Cassij & M. Bruti, L. Iulium Mocillam, *d* prætorium, & eius filium, Aulúmque Torquatum, cæterosque pari fortuna perculsos, *e* instituerit tueri, atque ex Epiro his omnia Samothraciam supportari iusserit. Difficile enim est omnia persequi, & nõ necessaria. Illud vnum intelligi volumus, illius liberalitatem, neque temporariam, neque callidam fuisse. Id ex ipsis rebus ac temporibus *g* indicari potest, quòd non florentibus se venditauit, sed afflictis semper succurrit, qui quidem Seruiliã,

z L.Q. Gel.
a L. ne quod in periculũ.
b L. velle esse fort.
c L. vt se emersit.
d al. prætorem,
e L. instituit
f L. iussit.
g L. iudicari

Bruti matrem, non minùs post mortem eius, *h* quàm florentē coluerit. Sic liberalitate vtēs, nullas inimicitias gessit, quòd neque lædebat quemquam, neque, si quam iniuriam acceperat, *i* nō malebat obliuisci, quàm vlcisci. Idē immortali memoria *k* percepta retinebat beneficia. Quæ autē ipse tribuerat, tamdiu meminerat quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, vt verè dictum videatur, *Sui cuique mores fingunt fortunam.* Neque tamen priùs ille fortunam, quàm seipse finxit, qui cauit ne qua in re iure plecteretur. His igitur rebus effecit, vt M. Vipsanius Agrippa intima familiaritate coniunctus adolescenti Cæsari, cùm propter suam gratiam, & Cæsaris potentiam, nullius conditionis non haberet potestatem, potissimùm eius deligeret affinitatem, *l* peroptarétque equitis Romani filiam generosam nuptiis. Atque harum nuptiarum conciliator fuit (non enim est celandum) M. Antonius *m* triumuir reipub. cuius gratia cùm augere possessiones posset suas, *n* tantùm abfuit à cupiditate pecuniæ, vt nulla in re vsus sit ea, nisi in deprecandis amicorum, aut periculis, aut incommodis. Quod quidem *o* sub ipsa proscriptione perillustre fuit. Nam cùm L. Saufeij, equitis Ro. æqualis sui (qui cum eo complureis annos studio ductus Philosophiæ *p* habitabat, habebátque in Italia pretiosas possessiones) triumuiri bona vendidissent, consuetudine ea, qua tum res gerebantur: Attici labore, atque industria factum est, vt eodem nūtio Saufeius fieret certior, se patrimonium amisisse, & recuperasse. Idem L. Iulium Calidium (quem post Lucretij Catulique mortem multò elegantissimum poetam nostram tulisse ætatem verè videor posse contendere, neque minus virū bonum, optimisque artibus eruditū) post proscriptionem equitum, propter magnas eius Africanas possessiones, in proscriptorum numerum à P. Volumnio, præfecto fabrum Antonij absentem relatum expediuit. Quòd in præsenti vtrùm ei labo-

h L. quàm florente.
i al. malebat vlcisci, quàm obliuisci.
k L. præcepta.
l L. præoptarétque.
m L. triumuir reip. cōstituendæ.
n L. tantùm afuit.
o L. sub ipsam proscr.
p L. Athenis habitabat.

laboriosius, an gloriosius fuerit, difficile fuit iudicare: quod in eorum periculis, non secus absenteis, quàm præsenteis amicos, Attico esse curæ cognitum est. Neque verò minùs ille vir bonus paterfamilias habitus est, quàm ciuis: nam cùm esset pecuniosus, nemo illo minùs fuit emax, minùs ædificator, neque tamen non in primis bene habitauit, omnibúsque optimis rebus vsus est. Nam domum habuit in colle Quirinali *q* Pamphilianam, ab Auunculo hereditate relictam: cuius amœnitas non ædificio, sed silua constabat. Ipsum enim tectum antiquitus constitutum, plus salis, quàm sumtus habebat: in quo nihil commutauit, nisi siquid vetustate coactus est. Vsus est familia, si vtilitate iudicandum est, optima: si forma, vix mediocri. Námque in ea erant pueri literatissimi, anagnostæ optimi, & plurimi librarij, vt ne pedissequus quidem quisquam esset, qui non vtrumq; horum pulchrè facere posset. Pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprimè boni: neque tamen horum quemquam, nisi domi natum, domique factum habuit: quod est signum nō solùm continentiæ, sed etiam diligentiæ. nam & nō intemperanter concupiscere, quòd à pluribus videas, continentis debet duci: & potius diligentia, quàm pretio parare, non mediocris est industriæ. Elegans, non magnificus: splendidus, non sumtuosus, omni diligentia *r* munditiam non affluentem affectabat. *s* Suppellex non modica, non multa, *t* vt in neutram partem conspici posset. Nec hoc præteribo, quamquam nonnullis leue visum iri putem, cùm in primis lautus esset eques Romanus, & non parum liberaliter in domum suam omniū ordinum homines inuitaret, scimus non ampliùs quàm terna millia æris peræquè in singulos mēses, ex ephemeride eum expensum sumtui ferre solitum, atque hoc non auditum, sed cognitum prædicamus. sæpe enim propter familiaritatem, domesticis rebus interfuimus. Nemo in conui-

q L. Tāphilianam al. Cæcilianā.

r for. munditiam, non affluentiā affectabat.

s L. Suppellex modica non multa,

t for. vt in neutrā partem nimius conspici posset.

uio eius aliud ἀκρόαμα audiuit, quàm anagnostē: quod nos quidem iucundissimum arbitramur. neque vmquā sine aliqua lectione apud eum cenatū est: vt non minùs animo, quàm ventre conuiuæ delectarentur. nāque eos vocabat, quorum mores à suis non abhorrerent. Cùm tanta pecuniæ facta esset accessio, nihil de quotidiano cultu mutauit, nihil de vitæ consuetudine: tantáque vsus est moderatione, vt neque in HS. vicies, quòd à patre acceperat parum se splendidè gesserit: neq; in HS. centies affluentiùs vixerit, quàm instituerat, parique fastigio steterit in vtraque fortuna: nullos habuit hortos, nullam suburbanam, aut maritimam sumtuosam villam, neque in Italia præter Ardeatinum & Nomentanum rusticum prædium: omnisq; eius pecuniæ reditus constabat in Epiroticis & vrbanis possessionibus: ex quo cognosci potest, eum vsum pecuniæ non magnitudine, sed ratione metiri solitum. Mendacium, neque dicebat, neque pati poterat. Itaque eius comitas non sine seueritate erat, neque grauitas sine facilitate: vt difficile esset intellectu, vtrùm eum amici magis vererentur, an amarent. Quidquid rogabatur, religiosè promittebat: quod non liberalis, sed leuis arbitrabatur, polliceri quod præstare non posset. Idem in nitendo, quod semel admisisset, tanta erat cura, vt non mandatam, sed suam rem videretur agere. v Nusquam suscepti negotij eum pertæsum est. Suam enim existimationem in ea re agi putabat. qua nihil habebat carius. quo fiebat, x vt omnia Ciceronis, Catonis, Marcique Hortēsij, A. Torquati, multorum præterea equitum Romanorum negotia procuraret. ex quo iudicari poterat, non inertia, sed iudicio fugisse reipublicæ procurationem. Humanitatis verò nullum afferre maius testimonium possum, quàm quòd adolescens idē seni Sullæ fuerit iucundissimus, senex adolescenti M. Bruto: cum æqualibus autem suis. Q. Hortēsio, & M. Cicerone sic vixerit, vt iudicare difficile sit,

v L. Numquam.
x L. vt omnia M. & Q. Ciceronis, Catonis, Hortensij, Auli Torquati.

fit,cui ætati fuerit aptissimus: quamquam eũ præcipuè dilexit Cicero,vt ne frater quidem ei Quinctus carior fuerit, aut familiarior. Ei rei sunt indicio, præter eos libros,in quib. de eo facit mẽtionem,qui in vulgus iam sunt editi,sexdecim volumina epistolarum ab consulatu eius vsq; ad extremum tempus ad Atticum missarum:quæ qui legat,non multùm desideret historiam contextam y eorũ temporũ.Sic .n. omnia de studiis principũ,vitiis,ducũ, z æmulationibus reip. perscripta sunt,vt nihil in his nõn appareat:& facilè existimari possit,prudentiã quodãmodo esse diuinationẽ.Non.n. Cicero ea solũ,quæ viuo se acciderunt,futura prædixit,sed etiam quæ nunc vsu veniunt,cecinit, vt vates. De pietate autem Attici,quid plura cõmemorẽ?cùm hoc ipsum a verò gloriantẽ audierim in funere matris suę quã extulit annorũ nonaginta.b cũ esset septem & sexaginta, se numquã cũ matre in gratiam rediisse,numquã cũ sorore fuisse in simultate: quàm prope ætate æqualẽ habebat.quod est signum,aut nullã vmquã inter eos querimoniã intercessisse: aut hunc ea fuisse in suos indulgentia,vt quos amare deberet,irasci eis nefas duceret.Neque id fecit natura solum(quãquam omnes ei paremus)sed etiam doctrina Nam & principum Philosophorum ita percepta habuerat præcepta,vt iis ad vitã agendã,non ad ostentationem vteretur. Moris etiã maiorũ summus imitator fuit, antiquitatisque amator:quã adeò diligẽter habuit cognitã,vt eã totam in eo eo volumine exposuerit,quo magistratus ornauit.Nulla enim lex,neque pax,neque bellum,neque res illustris est populi R. quæ non in eo suo tempore sit notata: & quod difficillimum fuit,sic familiarũ originẽ subtexuit, vt ex eo clarorum virorũ propagines possimus cognoscere. Fecit c hoc quidem separatim in aliis libris,vt M.Bruti rogatu Iuniã familiam à stirpe ad hanc ætatẽ ordine enumerauerit,notãs,qui à quoque ortus,quos honores,quibusq; tẽporib.cẽpisset,

y al. illorũ t.

z L.mutationib reip.

a L. verè.

b for.cùm esset ipse septem &c.

c L.hoc idẽ sep.

Pari modo Marcelli Claudij de Marcellorum: Scipionis Cornelij,& Fabij Maximi, *d* Fabiorum,& Aemiliorum: quibus libris nihil potest esse dulcius iis, qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum virorum. Attigit quoque poeticen: credimus, ne eius expers esset suauitatis. Námque versibus, qui honore, rerúmque gestarum amplitudine ceteros Romani populi præstiterunt, exposuit, ita vt sub singulorum imaginibus facta, magistratúsque eorum, nō amplius quaternis, quinísq; versibus descripserit: quòd vix credendum sit, tantas res tam breuiter potuisse declarari. Est etiam vnus liber Græcè confectus de consulatu Ciceronis. Hactenus Attico viuo *e* edita à nobis sunt. Nunc quoniam fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur: & quantum potuerimus rerum exemplis lectores docebimus, sicut suprà significauimus, *suos cuique mores plerumq; conciliare fortunam.* Námque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus in affinitatem peruenit imperatoris Diui Iulij filij, cùm iam antè familiaritatem eius esset consecutus nulla alia re, quàm elegantia vitæ: qua ceteros ceperat principes ciuitatis, dignitate pari fortuna *f* humiliores. Tanta enim prosperitas Cæsarem est consecuta, vt nihil ei non tribuerit fortuna, quòd cuiquam antè detulerit,& conciliarit, quod ciuis Romanus quiuit consequi. Nata autem est Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam *g* collocauit, hanc Cæsar vix anniculam T. Claudio Neroni Drusillo nato priuigno suo despondit. Quæ coniunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiorem. Quamuis antè hæc sponsalia non solùm cùm ab vrbe abesset, numquam ad suorum quemquam literas misit, quin Attico mitteret, quid ageret, in primis quid legeret, quibusque in locis,& quamdiu esset moraturus: sed & cùm esset in vrbe,& propter suas infinitas occupationes minùs sæpe, quàm vellet, Attico frueretur: nullus dies

d L. de Corneliorū,& Fabiorum,& Aemiliorum quoq; quib.

e L. edita hæc à nobis sunt.

f L. humiliore.

g al. collocarat.

dies tamen temerè intercessit, quo nõ ad eum scriberet, *h* quo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modò aliquam quæstionem poeticam ei proponeret, interdum iocans eius verbosiores eliceret epistolas. Ex quo accidit, cùm ædes Iouis Feretrij in Capitolio ab Romulo constituta, vetustate, atque incuria detecta prolaberetur, vt Attici *i* admonitu, Cæsar eam reficiendam curaret. Neq; verò à M. Antonio minus absens literis colebatur: adeò vt accuratè ille ex vltimis terris quid ageret, quid curæ sibi haberet, certiorem faceret Atticum. Hoc quale sit, faciliùs existimabit is, qui iudicare poterit, quantæ sit sapientiæ, eorum retinere vsum, beneuolentiámque inter quos maximarũ rerum non solùm æmulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit *k* intercedere necesse inter Cæsarem atque Antonium: cùm se vterque principem non solum vrbis Romæ, sed orbis terrarum esse cuperet. Tali modo cùm septem & septuaginta annos complesset, atque ad extremam senectutem non minùs dignitate, quàm gratia, fortunáque creuisset (multas enim hereditates nulla alia re, quàm bonitate consecutus, tantáque prosperitate vsus est valetudinis, vt annos xxx. medicina non indiguisset) nactus est morbum, quem initio & ipse, & medici contemserunt: nam putarunt esse *l* tenasmon, cui remedia celeria, faciliáque proponebãtur. In hoc cùm treis menses sine vllis doloribus, præterquam quos ex curatione capiebat, consumsisset: subitò tanta vis morbi in vnum intestinum prorupit, vt extremo tempore per lumbos fistula putris eruperit. Atque hoc priùs quàm ei accideret, postquam in dies dolores accrescere, febrémque accessisse sensit: Agrippam generum ad se *m* accersiri iussit, & cum eo L. Cornelium Balbum, Sextúmque Peducæum. Hos vt venisse vidit: in cubitum nixus, Quantam, inquit, curam diligentiámque in valetudine mea tuenda hoc tempo-

h L. modò aliquid.

i al. ammonitu.

k v.c. incidere.

l al. tenesmon.

m L. arcessi.

tempore adhibuerim, cùm vos testeis habeam, nihil opus est pluribus verbis commemorare: quibus quoniam, vt spero, satisfeci, *n* me nihil reliqui fecisse, quod ad sanandum me pertineret: reliquũ est, vt egomet mihi consulam. id vos ignorare nolui. Nam mihi stat alere morbum desinere. námque his diebus, quidquid sibi sumsi, ita produxi vitam, vt auxerim dolores sine spe salutis. Quare à vobis peto, primùm vt consilium probetis meum: deinde ne frustrà dehortando conemini. Hac oratione habita, tanta constantia vocis atque vultus vt non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare: cùm quidem Agrippa eum flens atque osculans oraret atque obsecraret *o* ne id quod natura cogeret, ipse quoque sibi accelerarets & quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi, suisq; reseruaret: preces eius taciturna sua obstinatione *p* compressit. Sic cũ biduum cibo se abstinuisset, subitò febris decessit. leuiórq; morbus esse cœpit. tamẽ propositum nihilo secius peregit. Itaque die quinto postquam id consilium inierat, prid. kal. Apríleis, Cn. Domitio. C. Sosio coss. decessit. Elatus est in lecticula, vt ipse præscripserat, sine vlla pompa funeris comitantibus omnibus bonis maxima vulgi frequentia. Sepultus est iuxta viam Appiam ad quintum lapidem, in monumento Q. Cæcilij auunculi sui.

n I. nihilq; reliqui feci, quod

o L. ne id, quod n.

p for. compressit.

DIO-

DIONYSII LAMBINI ANNOTATIVNCVLÆ, SEV EMENDATIONVM, rationes, in primum librum epist. ad Atticum.

Quæ in his ad Attic. epistolis emendata sunt, omnia ferè P. Victorio, Paulo Manutio, Sebast. Corrado, Adr. Turnebo, Leonardo Malaspinæ, & codicibus Memm. Huraltino, & Turnesiano, accepta referenda sunt. Si qua aliunde nascentur, admonebitur lector. Nam in singulis locis vel à P. Victorio, vel à P. Manutio, vel à Corrado, vel ab Adr. Turnebo, vel à Malaspina (qui postremus his epistolis manum admouit, qui tamen non satis feliciter negotium susceptum gessit) explicatis, aut emendatis, & restitutis, immorari, &, quæ sunt ab iis vel eruditè & ingeniosè excogitata, vel ex auctoritate librorum antiquorum emendata, literisq; mandata, huc transferre, esset actum agere, inanemq; operam sumere.

IN EPIST. I.

1 qui & negauit, & iurauit morb.) *sic legendum, & ita scriptum est in codice Turnesiano antiquissimo.*

2 si iudicatum erit meridie non lucere) *locus obscurus, & fortasse corruptus: sed ita legitur in codice Turnesiano itaque ego nunc nihil muto, quamuis olim eliiderim,* si iudicatum erit, eius haberi rationem licere, *quòd sic legendum esse, & ex Italis Sebast. Corradus, & ex nostratibus Aemarus Rancouetus censuissent: primùm haud dubiis fortasse coniecturis ducti, deinde ab antiquæ scripturæ vestigiis non longè discedentes. Sic autem loquitur in Bruto,* Seruilius Glaucia ex summis & fortunæ & vitæ sordibus in prætura cos. factus esset, si rationem eius haberi licere iudicatum esset. *sed nunc, vt dixi, antiquam scripturã tueor. Neq; tamen impedio, quo minùs vtatur sua quisque coniectura. Ne P. Victorij quidẽ*

emen

emendationem refello,quæ talis est, si iudicatum erit meridie non liquere.*Si vera est,recipiatur. sin falsa, sua sponte euanescat.Cur autem mihi magis placeat scriptura antiqua Turnesiana,est,quòd ita solent potiùs Latini loqui*,meridie lucere,*quàm*,meridie liquere *&*,meridie non lucere,*cùm hyperbolicωs significare volunt aliquid esse falsum,quàm* meridie non liquere.non liquere *autem,&*, luce esse clarius, *opponit inter se idem Cicero noster* 1*.li.de Diuinatione,in princip.ibi*,præsertim cùm id , de quo Panætio non liquet , reliquis eiusdem disciplinæ , solis videatur luce clarius.

3. quæ cùm erit absoluta , sanè facilè & libenter eum Cæsari consuli accuderim) *Proponam primùm scripturam veterem, deinde dictorũ virorum coniecturas afferam. Sic igitur habent omnes ferè libri manuscripti:in his Turnesianus*,Quę tum erit absoluta,sanè facilè eũ libenter nunciteri consili acciderunt: *alij*,numititeri:*alij*,munciteri,*&c. Hanc igitur scripturam,quæ se corruptam esse clamat, sic quidã restituere conati sunt*,Quæ cùm erit absoluta,sanè facilè eũ ac libenter ceteri consulẽ acceperint. *Corradus sic*:Quæ cùm erit absoluta, sanè facilè eum libenter municipes ceteri consulẽ acceperint. *Sigonius sic*,Quæ cùm erit absoluta,sanè facilè eũ nunc Cæsari consulem addiderim.*Manutius sic*, Quæ tũ erit absoluta, sanè facilè eũ libenter nunc Cæsari, *&c.vt Sigon.Adrian.Turnebus sic*, Quæ tũ erit absoluta , sanè facillimè lubenter munitori consuli acciderim,*vt sit hic Ciceronis sensus,Vellem Cæsar cõsul fieret. libenter enim huic viarum curatori & munitori supplex in mea petitione fuerim: malimq́ me supplicem,quàm competitorem haberet. Qua coniectura quid potest excogitari diuinius? Veruntamen mihi placebat olim etiam hæc,& quidẽ paulò magis*. Quæ cùm erit absoluta,sanè facilè & libẽter ei tum ceteri concesserint,*vel*,ceteri cõsulatu cesserint. *Nũc hæc*,Quę cũ erit absoluta,sanè facilè & libenter tũ eum Cæsari consuli accuderim. *hæc sententia , Via*

Fla

Flaminia absoluta, ego facilè & libenter Thermum Cæsari collegam adiecerim. Sed nec Simeonis Bosij coniectura silentio prætereunda est, quamuis eam in commentariis Horatianis commemorarim: quæ talis est. Quæ tum erit absoluta sanè facilè. eum libens θέρμον ciceri cusili accuderim.

IN EPIST. II.

1 quòd is me accus.) *sic habent libri manuscr. in his Turnesianus, quod eo adscripsi, quòd nonnulli interponunt pronomen,* qui hoc modo, quòd is, qui, *&c.*

IN EPIST. IIII.

1 quid dicas] *subintelligendum,* nescio, *seu potiùs,* video, *vel,* scio. *Itaque sine interrogationis nota excudi iussi. Est autem loquendi genus comicum.*

2 me statuere oportere] *sic edendum curaui, codicis Turnesiani scripturæ vestigium secutus, in quo est,* ex tua putabam voluntatem statuere oportere. *ex,* voluntatem, *scilicet feci* voluntate me, *&c.*

3 nihil esse iam quòd laboraretur) *sic habet codex Turnes.*

IN EPIST. VIII.

1 missurum eum, qui ad te proficisc) *legendum, vt habet codex Turnesianus,* iturum eum, qui ad te, *&c.*

2 quod soror prægnans est) *libri veteres habent,* prægnas est.

3 quod agendum est h.t.) *idem codex habet,* quod agendum esset *&c.*

IN EPIST. IX.

1 mirum quàm, *&c.*) *liber manusc. Turnesianus, & is quem mihi commodatò dedit I. Huraltus Boetallerius, & quos à Memmio accepi, omnes habent,* mirè quàm illius loci non m.v.f e.cog. delectat.
ταυτόματον ἡμῶν) ταυτόματον, ἡμῶν κάλλιον βουλεύεται. *versus Menandri: cuius hæc sententia est, casum plerumque meliùs consulere, seu consultare, quàm nos ipsos.*

2 mando tibi persp.) *codex Turnes. habet,* mandat tibi, *&c. ego nihil muto.*

Cùm

4 Si vmquam περίοδοι, ἢ καρποὶ, ἢ ἐνθυμήματα, ἢ κατασκευαί,*&c.)sic habet plane codex Turnesian.*

5 conuicium Pisoni,*&c.)cod.Turn.habet*,commulcium Pisoni,*&c.quod quid valeat quæro.*

6 me tantũ cõperisse omnia criminabatur) *id est, obiiciebat mihi illud, quod ego de me prædicaram in meo consulatu,me comperisse, Catilinã cum suis consilium cepisse vrbis incendendæ, & ciuium trucidandorum.Hoc enim sæpe fuisse maledicti loco Ciceroni obiectum suprà ostendimus.*

7 sed habet sui similem in magistratibus præter Fuf.) *Quidam totum hunc locum sic legi volunt, sed:* habet sui similẽ in magistratibus neminẽ, præter Fufium.bonis vtimur tribunis pl.*ego nihil muto.*

8 valde petiturire) *sic emendauit Adr. Turnebus. Nam codex Turn habet.* videro hominem valde petitutire.nauabo operam,*&c. vulgati verò*, videro hominem valde petiturire nauabo operam, *&c. Sic autem dictum*,petiturire,*vt esurire,micturire,parturire,proscripturire,&c.*

IN EPIST. XII.

1 Valde aueo scire, *&c.) cod. Turnes.habet*, valde habeo scire,*quod ea gratia adnotaui,vt meminerit lector,veteres illos librarios scripsisse sæpe* B. *pro* V. *& contrà.Hinc apud Catullum natum mendum,in epigr. ad Ipsubiel.*illud adiuuato *pro quo legendum esse vidit Turneb noster*, illud adiubeto. adiubeto *autem, more Græcorum dictum*,προσκέλευσον, *id est,præterea iubeto Sexcenta similia cùm alibi, tum in commentariis Lucretianis notauimus.*

IN EPIST. XIII.

1 non tam ærati,quàm, vt appellantur, ærarij] *Quamobrem omnium veterum codicum, & Italicorũ, & Memmianorum,& Turnesiani & Huraltini, qui omnes sic habent, consensum repudiarem, nulla causa visa est. Atq; huius lectionis ratio explicatur eruditè à Malaspina,& item à Turnebo, collega meo, viro doctiss.quamquam paulò aliter.*

2 aut metuendo ignauissimi) *Hoc membrum, quod aberat ab omnibus aliis libris manuscriptis,*

neque Malaspina in suis reperit: ego in Memmianis repertum hac editione repræsentandum curaui.

3 Falsum) *legendum fortasse est*, Factum. *Paulò pòst libri veteres omnes habent*, qui hoc simile est, *&c. non, vt vulg.* quid huic simile.

4 nostri illi comissatores, *&c.*) *sic legendum, non, vt vulgò*, comessatores, *neque, vt habent nonnulli manus.* comissatores. *mirorq́, ita me deus amet, P. Victoriũ, multis in rebus satis oculatum, in hac item, vt in aliis non paucis, τυφλώττειν. neq́ videri nasci à verbo Græco κωμάζω, & scribi apud Varronem vnico* m.

5 si hic factus erit, fabam mimum futurum) *Fretus auctoritate codicum Memmianorum, sic olim edendum curaui, deleta voce*, fabulam, *vt habent nonnulli libri veteres, seu*, fabam, *vt vulgati*, si hic factus erit, mimũ futurum. *Quamuis autẽ mimus, fabula sit, multò tamen honestius est fabulæ nomẽ, quàm mimi. Nam mimus, turpium & obscænarum rerum imitationes recipit, non recipit fabula. Itaq́ significat hoc loco Cicero, si Afranius consul factus sit, consulatum suum turpem ac deformem futurum. Sic igitur olim. sed nunc monet me cod. Turn. auctoritas, qui planè habet*, fabam mimum futurum *Itaque hanc scripturam teneo, vt* Fabam, *mimi alicuius nomen fuisse intelligamus. Cùm hæc iã scripsissem, fortè cũ Passeratio, qui me inuiserat, vt solet, de hoc loco communicaui. is dixit se considerare velle: & ita à me discessit. Paucis pòst diebus, suam cõiecturam ad me attulit: quæ talis est.* Afranij mimũ futurum: *vt sit hæc sententia: vidésne, si hic factus erit consul, nostrum consulatum*, Afranij *seu* Afranianum mimum futurum? *id est, deformem, ridiculum, & iocularem? Fuit autem Afranius, poeta comicus. Ita M. T. alludit ad A. Afranium, qui consulatum petit, suffragante Pompeio. Ratio autẽ huius coniecturæ, quam ille affert, hæc est, scriptum fuit à Cicerone hoc modo:* vidésne consulatum illum nostrum, quẽ, *&c.* Afran. mimum futurum. *seu potiùs, vt res magis liqueat, literis principialibus, & maioribus*, AFRAN. MIMVM FVTVRVM: *à scriptore librario aliquo, hinc factum esse,*

esse, FARAM. MIM. FVT. *hinc*, FABAM MIM. FVT. *Ita hunc locum deprauatum esse. Omnino hanc coniecturam ratio adiuuat, neque eius sententia quidquam ferè abest aut distat à nostra explicatione.*

6 & istos consulatus non flocci facteon) *sic nunc edendum curaui, cod. Turnes. auctoritatem secutus, cùm præsertim sic quoque scriptum esse in suo testetur P. Victor. Credibile autem est Ciceronem propter verbum* φιλοσοφητέον, *finxisse verbum Latinum*, flocci facteon, *ad similitudinem Græci sermonis, per quandam παρονομασίαν. Neque verò mihi iam placet scriptura illa, quam olim secutus sum* , & istos consulatus non flocci, ἐατέον. *quomodo legendum censet Adr. Turnebus, collega meus, homo singulari doctrina: cui ego olim assentiens ita scripsi. Nō libet autē mihi nec aliorū coniecturas refellere, nec hanc commendare & confirmare. Nam illæ quidem cum hac lectione comparatæ, satis refelluntur: hæc autem sua sponte ita probabilis, atque adeò vera est, vt se ipsa confirmet. Nam primùm nulla vis, aut leuis admodum infertur antiquæ scripturæ*, flocci FACTEON: *cùm ex* FACTEON, *facillimum sit facere* FATEON: *quemadmodum scriptor librarius facilè deprauare potuit* FATEON, *& ex eo facere*, FACTEON. *Deinde sententia est apertißima, & cum instituto sermone maximè consentanea. Hoc autē sentit Cicero. Quare, opinor, Philosophiæ nos operam dare oportet, seu, nobis philosophandum est, & consulatus istos, qui ne flocci quidem sunt, omittere & aspernari debemus. Hæc igitur olim scripsi, quæ nunc mihi non probantur.*

IN EPIST. XIIII.

1 optimorū sæpe hominū) *sic habēt omnes libri manusc. Et tamē quidā legi volūt*, optimorū sepe virorū: *quod vsitatius est nā bonus homo optimus homo, minùs vsitata sūt, quā, bonus vir, optimus vir, præsertim Cic.*

2 prespecta est & integritas) *Quidā libri manuß habent*, & ingenuitas, *in his Turnesianus. cuius auctoritatem plurimi facio.*

3 qui ob iudicandum pecuniam accepissent) *Ma-*

laspina testatur in nullo suorum librorum man. pecuniam, *inueniri neque ego in Memm.neque in Huraltino, neque in Turnesiano reperi. Meo quidem iudicio subintelligi potest, si absit.*

IN EPIST. XV.

1 amantissimus mei, non homo, sed litus, atq; aër) *assentior Leon.Malaspinæ, qui pro voce,* Metellus, mei, *reponendum censet: & hunc locum sic explicat. Abest enim frater morbus simplicissimis, & vt ita dicã, cãdidissimis, & ab omni dissimulationis artificio alienissimis, & amantissimus mei: & qui non videtur homo,* sed litus, & aër *&c.i. cui ita tutò mea omnia consilia recondita, meásque cogitationes occultas committere & credere possim, vt si in locis solis, & maximè ab arbitris remotis, meas cogitationes expromerem, atque explicarem. Non possum hoc loco silentio præterire P Victorij querelam, qua vsus est quodã loco Variarum lectionum, ca. opinor, 3. li. 37. vbi significat se molestè ferre, Malaspinæ coniecturas à nescio quibus nimiùm facilè esse comprobatas, ac receptas. Desinat queri, aut mirari Victorius: & gaudeat probari nõnullas suas: alias non reprehendi. Dormitauit enim aliquando ipse quoq; Victorius in suis coniecturis, vt & alij non pauci docti viri. In scribendo verò, quod nollem, nimiùm sæpe titubauit. Idem de Turnebo alibi ita scribit. Vtinã autem hic vir, sanè doctus, ac multæ lectionis, non tam cupidus vndiq; fuisset omnia emendandi: meliùs nobis, meliùs existimationi suæ consuluisset. At quis mortalium plus temporis atq; operæ posuit in libris emendandis, Petro Victorio? quis fuit vmquam emendandi cupidior? Quã turpe est iis criminibus alterum condemnare, quæ si tibi obiiciantur, ea dissoluere, aut negare non possis? Vtinam Petrus Victorius paulò scripsisset politiùs, elegantiùs, rotundiùs, planiùs: præsertim homo, qui totam ferè ætatem in verborum studio contriuit. Nam quis homo humanus patienter legere potest eius in Demetriũ, seu Dionysium commentarios (vt hos potissimùm sumam) qui primùm longitudine lectorem defatigant: deinde obscuritate excruciant, ita vt alio interprete opus sit, qui eos explicet.*

2 cùm ad forum ftip.) *Admonebo lectorẽ hoc quiddam leue, sed quod memoriæ mandatum, erit fortasſis vſui ad alia librorum veterum menda ſimilia tollenda. In libro igitur Turneſiano ſic ſcriptum eſt,* cùm ad eorum ſtip. c. *pro,* f, *qui lapſus erat facilior in maioribus literis* E. F. *infrà non longè ſic habet cod. Turne. vt edidimus.* multa enim ſunt, quæ me ſolicitant, angúntq;: quæ mihi videor, *&c. quod eò adſcripſi, quòd P. Victorius ſic edidit*, multa enim quæ me ſolicitant, angúntque, mihi videor, &c. *quam ſcripturam quamuis non damnem, tamen huic noſtræ non ante pono: cùm præſertim in codice Turneſiano reperiatur: qui P. Victorij codice longè & antiquior & melior eſt.*

3 ſed ſpe & animo corrigendæ & ſanandæ ciuitatis] *ſecutus ſum codices Memmianos, à quibus nihil diſcrepat cod. Turneſ. ſic .n. habet planè.* ſed ſpero non corrigendæ, ſed ſanandæ c. *Ex,* ſpero non, *igitur feci,* ſpe & animo: *ex,* ſed, &, *vt & alij quidam. Non placet autem hæc lectio à Petro Victorio edita,* ſed animo corrigendæ & ſeruandæ ciuitatis.

4 ſine ſuſpirio) *codex Turneſianus habet,* ſine ſuſpiritu, *aut, ne mentiar,* ſine ſiſpiritu.

5 quod habet dicis cauſa promulgatum, *&c.*) *ſic legendum eſt. quid ſit autem,* dicis cauſa, *notum eſt iā vel pueris. Vſurpauit M. T. & in oratione pro Murena, & lib. 4 accuſationum, & item alibi. Ne quis autem putet hanc eſſe coniecturam, ſic habet planè codex Turneſianus, niſi quòd habet,* cauſam, *pro,* cauſa.

IN EPIST. XVI.

1 Se quam male pugn.) *cod. Turneſian. habet*, puer malam pugn.

2 Atque ita tamen nouis amicitiis implicati ſumus, *&c.*) *hic locus ſic legitur in codice Turneſ.* atque ita tamen ſi eis nouis amicitiis, *&c. Victorius ſic:* atque ita tametſi his nouis amicitiis, *&c. quarum ſcripturarum rationem vix diſpicio.*

3 Nam quòd me affuiſſe ſcribendo vides.) *ſic hūc locum reſtitui, ſcripturæ veteris veſtigia ſecutus, atque ſine dubio ita legendum.*

4 τίς πατὴρ' ἀϊνήοι, &c.) *Huius quidē lectionis rationem eruditè explicat Leon. Malaspina: sed si altera illa, τίς ποτὲ σ' ἀϊνήοι, quam docti quidā substituunt, veteris alicuius auctoritate niteretur, longè eā huic anteferrem. Paulò antè autem quidam legunt*, adspersisse, *vbi vulgò legitur*, dispersisse. *Ego nihil muto, quòd sic habeat & codex Turnes. & Memmiani.*

IN EPIST. XIX.

1. sed Magni nostri ὑπώπιον.) *Quamquam nihil hoc magnopere ad institutum nostrum attinet, hîc tamen emendabo versum Homeri ιλ. γ. ibi*, Καί κε τὸ βουλοίμην, καί κεν πολὺ κέρδιον ἦεν, Η' ἔτοι λώβην τ' ἔμμεναι καὶ ὑπόψιον ἄλλων. *legendum* ὑπώπιον ἄλλων *quam emendationem meam ita probat Auratus, vt non dubitet, quin ita ab Homero scriptum sit. est autem* ὑπώπιον *liuor in facie, aut in oculis, ex ictu aliquo, sugillum, vibex fœdus & inhonestus, per translationem significat turpitudinem, dedecus, & infamiam. Hic ibidem libri nōnulli veteres habent*, De nostris scriptis: *paulò post, vbi omnes habent*, perfectum, *legendum videtur*, perscriptum.

IN EPIST. I. LIB. II.

1 ab hoc refractariolo iudiciali dicendi, &c.) *Memmiani cod. habent*, refractoriolo. *Turnesianus, vt ceteri*, refractoriolo. *nisi quod habet*, enituerat, & abiunxerat, *non, vt vulgò*, enituerit, abiunxerit. *Idem paulò post, habet planè*, vt σπουδαιότερός τις, &c. *quo modo & vulgati, non, vt testatur esse in suo P. Vict.* ne σπουδαιότερός τις, &c. *quod ferri non potest. & frustra Victorius eā de re lectoris otio abutitur.*

2 aut ne poposcisses. ego enim me non off.) *sic legendum censeo: & codicum veterum vestigia manifesta prosecutus, & semen iam M. Tullij iis ipsis vestigiis odoratus. Quin sic habet planè codex Turnesianus*, aut ne poposcisses autem, *id est, aut non debuisti poscere.*

3 posse distribuere) *Codex Turnesianus habet*, posse discribere, *quod probo.*

4 si paulò plus) *Quidam volunt legi*, si paulò longius.

Item

5 Item antè. Non esse,&c.] *Libri veteres non habent*,antè. *Itaque putabam sic esse hunc locum legendum.*At tribus horis Roma Interannam noctu introiisse. Itum non esse sibi obuiam, Ne,tum quidem,&c.

6 At ego , inquit , nouus patronus instituam.) *Assentior Guidoni Lollio , cui ita legendum visum est, vt sit hæc sententia , quemadmodum refert Malaspina: Quando tu vetus patronus Siculis locū gladiatoribus dare non soles,ego nouus Siculorum patronus*,instituā, *id est,incipiam dare:seu morem inducam loci à patrono clientibus dandi. Puto autem huius loci emendādi occasionem ex antiqua scriptura esse natam* , nouos patronus. *Ita autem certa est hæc coniectura , vt ne Victorium quidem eam reprehēsurum putem.*

7 ac modestè tamen dixit.) *Si hæc scriptura sincera est,hæc videtur esse sententia: inhonestè quidem accusauit*,sed modestè tamen dixit:*id est, non valde acriter accusauit , quod facere debuit. Nam , qui non accusat acriter,prænaricator videri potest,& ita inhonestè accusat. Est ergo iocus ex ambiguo in nomine* , modestè. *Neque est quòd particula*, tamen,*quemquam moueat. nam tale illud est libro septimo epist. ad Famil. epist.* 30.Ita Caninio consule scito neminem prandisse, nihil tamē eo consule mali factum est. fuit enim mirifica vigilantia,&c.*Malaspina autem sic legendum censet*,ac tam molestè dixit,vt,&c.*Cuius coniecturam , vt non damno , ita nondum statui , vtrùm probare debeam, præsertim cùm recepta lectio & probabilis sit,& concinnam sententiam contineat.*

8 ne in dissensionibus soli relinquamur) *libris omnibus reclamantibus, Manutio assentior in eo, quòd* ne,*pro* deinde,*reponit. Quòd autē idem vel in* dissensionibus, *vel* in discessionibus, *vult legere licere, neque in hoc ab eo dissentio : hoc tantùm testari possum, libros veteres habere* , discessionibus. *Quare sic puto reponendum,& ita olim edi iusseram, quanquam*, in discessionibus , *malo.*

9 in tocullionibus.) *Sic restituit Adrian. Turnebus* tocullio *autem pusillum fæneratorem significat,* τόκος *fænus est,* τοκύλλιον *fænusculum* τοκυλλίων, *pusillus, seu minutus fænerator. Sic autem habent nostri libri veteres: in his Turnesianus.*

IN EPIST. II.

1 mihi credas legendus est) *Malaspinæ fidē secutus, qui partim,* mihi credas. *partim,* mihi credes, *scriptū esse in suis libris testatur: quomodo & nonnulli Memm. & Turnesianus ipse, quem omnibus antepono sic edendum curaui. Quidam doctus tamen, sic legendum arbitratur:* mihi Herodes cum hoc legendus est. *Mauult quidem alius sic* mihi hic, non Herodes, legendus est. *Sed tutius est libros veteres sequi. Nam liquidò iurare possum sic esse disertè scriptum in Turnesiano, & nonnullis Memmianis. Licet tamen etiam legere,* mihi crede, legendus est, *vt olim edidi.*

IN EPIST. III.

1 Id iudiciū C. Atilio cond) *Quid hîc facere? Opinor nihil tutiùs, quàm libros veteres sequi sic igitur feci. Nam codex Turnesianus habet planè scriptum,* Katilio, *vnde feci,* C. At.lio. *Olim, siquis malit, sic edidi,* Calatino F.

2 viridariorū διαφύσεις) *omnes libri veteres partim habent,* viridariorum *partim,* viridiorum. *Ego* viridariorum *seu* viridiariorum, *probo: nam vulgata lectio corrupta est.*

3 Sed me κατάχρισις mea, *&c.*) *assentior Turnebo nostro, legēdum esse existimanti,* κατακλεῖς. *Est autem hoc loco* κατακλεῖς, *conclusio seu clausula sermonis.*

IN EPIST. IV.

1 Velim sirpe conditione) *Quid agas in loco tam corrupto & obscuro? Libri veteres omnes habēt partim* vel sirpiæ, *partim,* vel Syrpiæ, *Vnde Adr.* Turnebus *vel,* sirpe, *vel* Syriæ, *legi posse putat, in Aduersariis. Conradus autem,* Cyrnia cōditione. *ego putaui aliquando legi posse,* Cypria conditione. *nunc verò,* sirpe conditione, *magis probo. Est enim* sirpe *idē, quod* σίλφιον, *vt & Adr. Turnebus significat, & auctor vo-*

cabu-

cabularŭ Latinograeci indicat. Plautus in Rudente téque oro & quæso, si speras tibi Hoc anno multum fore sirpe & laserpitium, *&c. ibidem infrà non longè,* seu tibi confidis fore multam magudarim.

IN EPIST. V.

1 Vide leuitatem meam) *Mureti nostri coniecturam sic probo, vt, nisi quid certius afferatur, certißimam putem. Nam quòd ait Malaspina se eam probaturum, nisi scrupulum ei iniiciant quæ sequuntur*, sed quid ego hæc? *vbi* ἐπανόρθωσις, *inquit, nascitur: en ego ei scrupulum eximo. Nam primùm leuitas in eo est, quòd, cùm suprà dixerit, velle se ab hominum satietate sui discedere, & cum aliquo desiderio reuerti, nũc dicat, se auguratu capi posse, vt in vrbe maneat. Hîc, inquam, inest leuitas. Idcirco subiungit,* Vide leuitatem meam. *Deinde se ad primum institutũ consiliumq́; reuocat:* Sed quid ego hæc? *id est, sed quid est quare auguratum tanti faciam, vt consilium mutem? Quin ego hæc omnia speciosa atque inania honorum simulacra ac nomina flocci non facio, atq; omni cura philosophari cupio. Hæc est M. T. sententia, quam Muretus sagacißime, quo ingenio est, odoratus est. Malaspina (quod eius pace dictum sit) minùs videtur esse consecutus. Interea non celabo lectorem, in codice Turnesiano, planè scriptum esse,* vide te vitam meam.

IN EPIST. VII.

1 quia absciderã) *codex Turnesianus habet,* qui absciram: *& item Huraltinus & Memm. Vnde suspicor cũ Malaspina hîc subesse aliquid vlceris. Quid si dicamus desiderari verbum Græcum, quod fuerit à scriptore librario corruptum? id quod sæpe factũ est. Itaq; putabam legi posse,* quia ἀπέτυχον, *id est, quia nõ obtinui, quia fidem non feci iudicibus, quia non sum consecutus quod volui. vel sic,* quia ἀπεχώρησα, *seu,* ἀπεκώλυσα *seu,* ἀπέκωσα[?]*, quod & propiùs accedit ad scripturam antiquam, & idem valet, quod* ἀπέτυχον.

2 Pisaurensi, an epuloni Vatinio) *nõnulli li. man. ex Mẽm. habẽt,* Pisaurẽsi, an eptiloni. *vnde quidã legi volũt,* Pisaurẽsi, an epuloni: *quam scripturam ego postea*

reperi expressam in Turnesiano, eámque secutus sum. Malaspina autē legendum putat, Isaurensis. *sed errat. Praeterea nonnulli legi volunt, pro,* an epuloni, an nebuloni *De quibus coniecturis iudicet lector. Ego veterem scripturam bona fide repraesentaui.*

IN EPIST. VIII.

1 cratera illum delicatum) *Olim,* filicatū, *edideram, libris omnibus inuitis. Nō enim dubitabā, quin hîc idē erratū esset, quod est in Paradoxo,* Vereor ne cui, *&c. vbi vulgò legitur,* delicatas istorum pateras, *cùm legendum sit,* filicatas, *seu* felicatas, *&c. neque tamen hîc* craterem *pro poculo accipi pertinaciter defendebam (quamquam Corradus in hanc sententiam propensior est) sed pro sinu, qui est inter Misenum & Minerium, à vasis similitudine sic appellato. Iam quod hunc* craterem filicatum *dicit, eò venustior tralatio est. Si enim* craterem *duntaxat dixisset, simplex esset oratio. sic enim etiam vulgò nominabatur. Nunc cùm addidit,* filicatum, *efficit hoc ambiguo, orationem venustissimam. Si quis igitur pro sinu illo craterem accipiendum esse existimabit, habebit auctores, quos sequatur: neque valde refellit Corradus sin pro vase quod ille magis probat, non pugnabo. vtatur suo quisque iudicio. Haec igitur olim & scripseram, & senseram. Nūc,* delicatum, *retineo, quòd ita habeat codex Turnes.*

IN EPIST. IX.

1 ibi esse vsque ad prid. Kal. Mar. &c.) *legendum vt habent o. v. c.* κατὰ παρένθεσιν (ibi esse vsque ad prid. Kal. Maias volo) faciam, &c.

IN EPIST. XI.

1 ex praetereunte viatore] *sic habent codices Memmiani: & item Turnesianus, & Huraltinus. Nam plerique vulg. habent,* ex praecedente, *&c. minùs rectè.*

IN EPIST. XII.

1 Negent illi Publium plebeium, &c.) *haec est antiqua, & recta scriptura, quam in codice Turnes. expressam reperi. nam neque vulgata, neque ea, quam Vict. secutus est, ferri, potest. sic autem ille edidit ex illo suo codice, quem immeritò tantoperè commendat.* Ne-

gent illi. Publicum tribun. pleb. factum esse. Hoc vero regnum esse, ferre nullo pacto potes.

2 qui mihi primus obuiàm venisset.) *codices Mem. habent*, qui mihi primus obuenisset. *Turnes. autem, lectionem vulgatam retinet*, obuiàm venisset. *Paulo antè eadem episto. idem liber habet*, decesserit, *vbi vulg. habent*, dedederit.

IN EPIST. XIV.

1 At comparem basilicæ?) *lib. man. plerique habent:* At quam partem basilicæ? *nonnulli*, at quàm parem, *&c. Omnino locus suspectus est.*

2 Et tamen illud probem, *&c.*) *Ego assentiens Corrado totũ hunc locũ sic lego:* Et tamen illud probem? magnum quid aggrediamur, & multę cogitationis, atq; otij. *quomodo & in codice Turnes. scriptũ est. Et verò lõgè facilior esset totus hic locus, si ita legeretur, vt cõiiciebat Petr. Faber Aruernus Castill. homo perquàm eruditus, & ingeniosus.* Et tuum illud probem? *&c.*

IN EPIST. XV.

1 tamen seruet remp.] *nihil hac scriptura sincerius, meo quidem iudicio, sed codex Turnes. suspicionẽ mihi commouet, in quo ita scriptum est*, tamen seruet get remp. *quod quid sibi velit, quæro. Victorius, suum scilicet codicem secutus, edidit*, siue ruet remp.

IN EPIST. XVI.

1 se leges Cæsaris probare) *sic legendum est, & ita habet codex Turnes. nisi quòd videtur esse scriptum*, si leges, *pro* se leges, *quod fortaßis induxit. P. Victorium, vt edendũ curaret*, si leges Cæsaris probaret: *quod ferri non potest.*

IN EPIST. XVII.

1 Id afficit me quadã delectatione) *sic reposui, leui immutatione facta: quamquam nonnulli reponũt*: His afficimur quadam delectatione: *quod nec displicet.*

2 Iacent enim illa. hæc sic, vt focus Curianus, stare videntur) *sic edendum curaui, Malæ spinæ coniecturam secutus: qua, meo indicio, nihil ad huius loci sententiam accommodatius reperiri, aut excogitari potest. Itaque libenter ex Petro Victorio Florentino quæ-*

ram, qui in Malaspinam Florẽtinum tam iniquus est, probetne an improbet. si probat: ergo non omnes Malaspinæ coniecturæ malæ sunt, si improbat aut excogitet meliorem, aut fateatur, se. Sed reprimam me.

3 Arabarches.) Alabarches *esse legendum, libris omnibus inuitis, probat Cuiatius, lib. 8. Obserua. cap. XXXVII. est autem* Alabarches, *vt docet ille, magister scripturæ.* ἄλαβα *atramentum, quo scribimus seu scriptura. vectigal Alabarchia, est quod ob traductionem pecorum impenditur. Sic autem Pompeium appellat, qui talia vectigalia in Syria populo Rom. quæsierat, irridens, quasi rem non magnam, neque magna laude dignam gesserit.*

4 quæres scilicet κατὰ) *legendum, vt habent quidam libri veteres:* scilicet, vt soles, κατὰ *&c.*

IN EPIST. XVIII.

1 illis, qui tenent.) *id est, illis, qui rerum potiuntur,* τοῖς κρατοῦσι.

2 apud pudorem pulchelli.] *Non potui tot librorum veterum & Italicorũ, & nostratiũ, Mẽmianorũ dico, & Huraltini, & Turnesiani cõsensum negligere: qui omnes habent,* pudorem *pro quo vulgati,* furorem, *quod ab iis substitutũ puto, qui* pudorẽ, *non viderint* εἰρωνικῶς *seu* κατ' ἀντίφρασιν *aut* κατὰ σαρκασμὸν, *dictum.*

IN EPIST. XIX.

1 tam infame.) *hæ duæ voces absunt à codice Turnesiano.*

2 tam paræquè) *codex Turnesianus habet,* tã peræqui. *hoc tantum dissimilitudinis in eo reperi: quod idcirco adscripsi, quia Malaspina testatur, in omnib. manuscript. quos consuluit, scriptum esse,* tam denique.

3 sed ego hoc nunc repudio.) *sic legendum, vt ingeniosè coniecit Patr. Faber Aruern. Castill. Sæpe autem animaduerti, in libris manuscr. scriptum esse,* non *pro,* nunc, *& contrà.*

IN EPIST. XX.

1 neque enim resisti sine internecione, *&c.*) internecio, *vel, vt apud Festum scriptum est,* internectio, *vitæ priuatio appellatur, & interfectio, à nece*

nece denominato vocabulo, inquit ille. Hoc ideò adſcripſi, quod quidam non indoctus exiſtimabat vel omnibus, vel pleriſque in locis, vbi vulgati codices, atque etiã manuſcr. habent, internecio, *&* internecione, *legẽdum eſſe,* interitio, *&* interitione, *quomodo ego, codicibus omnibus antiquis auctoribus, accuſ. libr. 3. emendaui. Verùm non ſi* interitio, *eo quem dixi, loco legẽdum eſt, idem de ceteris ſentiendum. Nam vt de hoc loco, quem habemus in manibus, maximè dicam, hoc liquidò confirmo cùm in codicibus omnibus antiquis, tum in Turn. planè ſcriptum eſſe,* internecione, *non* interitione. *Quare de huius quidem loci veritate non eſt dubitandum. Sed vnus eſt in oratione pro lege Manilia, non immeritò in controuerſiam reuocandus, propter ſcripturæ varietatem, quæ in libris antiquis reperitur. quamuis de ea in iis, quæ ad orationem illam annotata à nobis ſunt, lectorem olim non admonuerim. Quod non mea ſed operarum culpa factum eſt, qui, vt multa alia, ita hoc membrum quoque per incuriam prætermiſerunt: neque ego præteritum eſſe prius animaduerti, quàm tomi ſecundi impreſſio confecta atque abſoluta eſt. Quod igitur ſuo loco, vt debuit, & vt voluimus, poſitum non eſt, nos hîc alieno inculcabimus, vt lector ſerò quidem, ſed aliquando tamen, intelligat, quid de illo loco ſentiamus. Primũ igitur verba illius orationis, quæ indicamus, hæc ſunt, vt quidem edidimus, editionem Manut. ſecuti.* Teſtis eſt Gallia, per quã legionibus noſtris in Hiſpaniam iter, Gallorum internecione patefactum eſt. *Ad hunc locum iuſſeram hæc annotari. Libri cõplures veteres habent partim* intenſione, *partim,* interemtione, *ſeu* interemptione: *quam poſteriorem ſcripturã præ ſe ferunt, & retinent nonnulli vulgati. Vnde ego ſuſpicabar, verã eſſe lectionem,* interemtione, *quamuis eam reiecerit Hoton. neque eſt quod quiſquam hanc vocem improbet, vt minùs Latinam. Qui enim minùs proba analogia eſt nominis verbalis interemtio à verbo interimo, quàm horum emtio, & redemtio, & ademtio, & ſimilium, à verbis emo, redimo, adimo, & ſimilibus? ſed cùm in vno item vetere codice è bibliotheca Diui Victoris*

scriptum reperissem, Gallorũ internecionẽ, *aut, ne mentiar,* internicione, *ego,* interemtione, *damnaui:* & internecione, *quemadmodũ edidit Manutius, retinui. si quis tamen illud* internicione, *corruptum esse putabit, & legendum,* interitione, *contendet, non repugnabo.*

IN EPISTOLA XXI.

1 sepero nos aut cum summa gl.) *libri veteres habent,* spero nos aut certè cum summa glor. aut etiam mol.

IN EPIST. XXII.

1 Quàm vellem Romæ mansisses, vt mansisses profectò, &c.) *Cùm viderẽ neq; in codicib. Mem. esse,* quod egisses, *neque in ceteris nostratibus: audirémq; neque in Italicis esse: ego sic edendum curaui, nempe, vt verbum,* mansisses, *bis ponatur, hoc modo:* Quàm vellem Romæ mãsisses: vt mansisses profectò, hac ratione fretus. *Cùm scriptor librarius ita scriptum in exemplari, vnde describebat, haberet :* quàm vellem Romæ mansisses! vt mansisses profectò, *&c. quo modo edidimus: à priore,* mansisses, *ad posterius transiit, & ita descripsit :* Quàm vellẽ Romæ mansisses profectò. *Quòd cùm lector aliquis mendosum esse facilè sensisset: neque, vbi mendum esse perspexisset, ita emendandum putauit:* Quàm vellem Romæ mansisses! quod egisses profectò. *planè ineptè, atque impolitè. Dixisset enim potiùs,* quòd fecisses, *&c.*

2 fidem dedisse sibi & ipsum, *&c.) Hunc locũ miror ab eorum nemine, qui has epistolas explicarunt, esse emendatum, qui perspicuè corruptus est. Nusquã enim tota lingua Latina quisquam ita locutus est, Recipere fidem: sed, Dare fidem. Quemadmodum igitur librarius scriptor ex* dedisse, *facilè fecit,* cepisse: *deinde aliquis ex,* cepisse, recepisse: *ita ego hoc,* recepisse, *veritate fretus, in suum statum restitui, cùm ex eo feci,* cepisse, *ex* cepisse, dedisse. *Iam,* sed, *deleui, vt natum ex postrema syllaba verbi,* esset.

IN EPIST. XXIII.

1 quam ego possum inuenire nullam : d.) *Nihil videtur hac scriptura sincerius : sed tamen codex*

Turnes. habet, quam ego posse inueniri nullam post: deinde, *&c. vnde suspicari possit aliquis legendum*, quã ego posse inueniri nullam puto.

IN EPIST. XXIV.

1 ad illa κελεύματα.) *Videbatur hic locus in vulgatis à mendo vacuus atque integer*, ad illam celeritatem: *sed cùm Adr. Turnebus animaduertisset in nonnullis libris manuscriptis ita legi* κελεύ: *nihil praeterea, ingeniosissimè sic censuit esse legendũ*, ad illa κελεύματα: *id est, ad illas cohortationes acerrimas, & quasi nauticas*.

2 non tam exitu molesta, quàm auditu.) *sic habet codex Turnesianus, & ceteri manusc. optima sententia. Quare Petri Victorij coniecturam non probo. Quod vt bona eius venia facere liceat, peto. Non impetrabo, scilicet. Postulat n. coniecturas omneis suas probari: Malaspinae nonnullas indignatur probari. Quid tũ postea? nihilo magis hanc probabo. Primum reclamãt codices: deinde non* adire & exire, *inter se opponuntur, sed* introire, & exire.

3 reclamatum est.) *Videtur Malaspinae coniectura probabilis, atque adeò probanda, qui putat legendum esse*, relatum est. *verumtamen neque quidquam muto, neque mutandum censeo.*

4 nihil me, infortunatius, *&c.*) *Sic legendum*, nihil me infortunatius, nihil fortunatius Catullo, cùm, *&c. Nam libri vulgati sic habent*, nihil me infortunatius, & Catullo cùm, *&c.*

5 omni oratione significat.) *Cùm & ij libri veteres, quibus Malaspina vsus est, & Memmiani, & Turnesianus*, oratione, *habeant, vbi plerique vulgati*, ratione, *tutius esse putaui, veteres sequi*.

IN EPIST. XXV.

1 mihi illũ satis facere.) *Adde huic loco post haec verba, ex codice man. Turnes.* non quò faceret, sed vt faceret. *Sequitur nunc*, mirabiliter, *&c.*

Hortalus, q.) *sit habẽt nostri libri vet. in his Turn.*

IN EPIST. I. LIB. III.

2 Cùm antea max.) *ordinem epistolarum, quem reperi in libris man. & vulgatis, seruaui: quamuis in prima editio*

tione secus fecerim neque tamen Pauli Manutij iudicium, aut sententiam reprehendo.

IN EPIST. II.

1 posse me Brundisium referre) *propemodum Malaspinæ assentior, qui firmissimis argumentis demonmonstrat*, Brundisium, *hic non posse legi: & Buthroum, legendum.*

2 Narycij Locridis] Thurij Lucaniæ, *reponit Corradus: cui ferè assentior. Nam lectio vulgata*, Naricæ Locridis, *ferri non potest, vt multis verbis ostendit Malaspina. Codex Turnes. quidem habet*, Naris luc.

IN EPIST. VII.

1 vitæque pœniteat.) *Sic habet codex Turnesianus pro eo, quod est in vulgatis*, vtique pœniteat.

IN EPIST. VIII.

2 Motum in rep. non tantùm ego video] *libri ma. habent*, Motum in rep. non tantùm ego impendere video, *&c. Suprà autẽ, vbi libri vulg. habent*, audire, fore vt acrius postularet, *&c manusc. aliquot*, audiri, fore vt àcrius postularet, *&c. Malaspina autem putat legendum*, postularetur, *&c. ego legendum arbitror*, audiri fore vt eum Appius postularet, &c. *sententia plana & aperta, mutatione procliui ac facili*, acrius, *in* Appius.

IN EPIST IX.

1 Sed tecum hæc coram agemus) *sic habent libri omnes vulg. neque aliter cod. Turnesianus. Victorius tamen edidit*, Sed tecum hæc omnia coràm agemus.

2 infirma sunt.) *libri veteres habent*, firma sunt: *quæ scriptura probanda est, si sic intelligamus: sin hæc mala firma & fixa sunt, &c. Ego tamen vulgatam magis probo, adductus illis proximæ epistolæ verbis*: si spẽ videro: aut ibidem opperiar, aut me ad te conferam. sin ista euanuerint *&c.*

IN EPIST. X.

1 aut certè viuus amitterem.) *libri nostri veteres, in his etiam Turnesiánus, habent*, non amitterem: *quos hic sequor.*

IN EPIST. XII.

1 si putas me seruari posse.) *sic legendum, libris*

omnibus inuitis.non,vt vulgò sanari.*declarant id quod dico,cùm alia,tum quod sequitur;* sin planè perij. *sanari,perire,inter se opponuntur.*

ad me venires Dodonam. *etiam hîc*, Dodonam *legendum, non,*Sidona:*quamuis libri reclament. nam veritas,quæ potior est,*Sidona,*ferre non potest. Dodona autem vrbs est in Epiro.*

IN EPIST. XIIII.

2 etsi scio te his epistol.) *sic nunc edi iussi, non longè à scriptura vetere discedens, hac sententia. etsi scio te solitum esse his epistolis,quas antè accepi, meas spes remorari potiùs,ne scilicet eas abiicerem.subintell. quã putasse aliquid esse,quod sperare deberem.*

IN EPIST. XV.

1 debent mihi probari esse tibi, &c.) *Sic habent libri veteres.Sed ego putarim legendum,*debent mihi purgati esse.*&c. Quòd autem suprà edidimus,*Ceteros quod purgas,*pro quibus libri vulgati habẽt,*Cæteri pro purgas, *in eo codicis Turnes. auctoritatem secuti sumus, quod eò adscripsi, quòd Victorius edidit,* Ceteros quos purgas, *&c. planè mendosè.*

2 aut occubuissem honeste.)*hoc membrum desideratur in cod.Turnesiano.quod eò adscripsi,vt intelligãt ij,qui codices antiquos vsquequaque sequi dicunt oportere,codices illos à scriptorib. librariis non solùm,indoctis,verùm etiam interdum negligentibus esse descriptos:& multa ab eis vel properantibus vel aliud agẽtibus,& errãtibus esse & præterita,& mẽdosè scripta.*

IN EPIST. XVI.

1 quòd cùm lectæ sunt,tum id,quod attulerunt.) *alij aliter: Corradus sic hunc locum restituendum putat,& leuissima immutatione facta,& sententia optima atq; apertissima.Non mihi displicet tamen hæc lectio,quam codex Turnesianus habet,* quòd cùm lætæ sunt,tum id,*&c.*

IN EPIST. XVII.

1 quod Appij quæstio est:) *sic habet codex Turnesianus, & Memmia, quomodo & vulgati, & placet. Nam hic Appius prætor erat designatus, &* quæsi

quæsitor erat futurus anno proximo certa lege. Spe-ctio, *quod sequitur Victorius, hoc loco nihil ad rem.*

2 caue vereri ne aut dilig. mihi molesta, aut veritas acerba sit) *Codices Memm. habent,* caue ne aut dilig. mihi m. aut varietas acerba sit: *qua scriptura recepta ac probata, vitabimus eas, in quas se ipse Malaspina redigit, angustias. Quinetiam si legamus* varietas, *nullomodo subintelligendum est, aut* putes, *aut,* existimes, *quod ille putat. Quis porrò ita loquitur: Caue putes, seu noli putare, ne, &c. & non potiùs, Noli putare, seu caue putes illud fore. Omnino,* varietas *mihi valdè probaretur, si post,* caue, *non esset scriptum,* vereri. *Sic enim infra proxima epistola:* Tuæ autem literæ sunt variæ, *&c. Nunc autẽ, cùm planè scriptum sit in codice Turnesiano* caue vereri (*quamquam postrema syllaba non admodũ appareat*) *&c,* veritas, *non,* varietas: *nullus iam dubitandi relinquitur locus. Sententia enim est perspicua,* caue, *inquit,* vereri, *i. noli vereri,* ne aut diligentia *tua* mihi sit molesta, aut veritas acerba. *hoc est scribe ad me audacter, quæ scis, vt erunt: quæ putabis, vt putabis. quibus verbis vsus est in epist. superiore.*

IN EPIST. XVIII.

1 actorem etiam datur,) *sic habet codex Turnesianus.*

IN EPIST. XIX.

1 mihique ex agro tuo tantum aff.) *hîc operæ omiserant olim vocem,* tuo.

IN EPIST. XX.

1 gaudere me tum dicam, si mihi, *&c.*) si mihi, *id est, cùm mihi, &c.*

2 maximè tamen, *&c.*) *approbata Petri Fabri Aruerni Castil. coniectura, legendum arbitror,* maximè antea, *&c.*

IN EPIST. XXIII.

1 E.H.L.N.R.] *id est,* eius hac lege nihilum rogatur.

2 Si enim quòd obseruandum, *&c. Paulum quiddam Manutianæ emendationi, quæ à doctis omnibus,*

vt

vt audio probatur addidi. Sic enim ille, Si enim quòd obseruandum illud caput non putabant, iidem postea, *&c. Ego sic.* Si enim q. obs.ill.c.n.putabant, cur iidē, *&c. vel vt habet codex Turn.* eidem, *&c.*

IN EPISTOLAM PRIMAM LIBRI IIII.

1 nec etiam pro vetere tua. *Sic reposui, cùm offensus vulgata lectione, quā aures Latinis scripti probatis assuefactæ, ferre non possunt, tum ab vno codice Memmiano admonitus, atque adductus: in quo scritum est*, propterea tua. propterea *enim minùs deprauatum à recto*, pro vetere. *Non celabo lectorem tamen, in codice Turnes. planè scriptum esse*, nec etiam propter meam in te obseruantiam, *&c. vt intelligat, quod sæpe admonui, libros veteres cum iudicio, & cautè esse tractandos, vt non vsquequaque incorruptos. Non longè abiero. suprà eadem ep ist. pro*, vt verè scribam, *quod rectum est, in codice Turn. scriptum est*, vt bene scribam. *quod quis non videt esse deprauatum.*

2 aut potiùs furoris.] *Sic emendauit Erricus Stephanus, & rectè. Nam mendosè habent libri omnes*, aut totius. *Paulò post liber vnus man. longè optimus habet*, falsi moris. *Vnde suspicor legendum*, falsi timoris. *& mox*, dissidium, *edendum curaui, pro vulgato*, dissidiū, *nostros codices veteres secutus.*

3 cognoui cùm Brund. essem, ex literis.) *li. Turn. habet*: cognoui cùm Brundisij essem, ex literis, *&c. & ita legendum. Nam hoc totum*, cùm Brundisij essem, *abest à libris vulgatis.*

4 alteram Mescinius.) *sic videtur legendum potiùs quàm*, Messinis, *vt rectè existimat Manutius. quamquam malim*, Mescinius, *quàm* Messinius. *Sed codices Memm. planè habent*, Messalla, isque: *à qua scriptura non longè abest Bessarionis liber, quo vsus est Manutius.*

IN EPIST. II.

1 Itaque oratio iuuentuti, *&c.*) *codex Turn. habet*, Itaque oratio iubent vti nostræ, *&c. quæ scriptura deprauata est. nam*, iubent, vti, *scriptum ab imperi-*

to librario,pro iuuentuti.*sic autem scriptum esse etiam in suo manuscr.testatur Victorius.*

2 sic enim nostræ rationes.) *Codex Turnes. habet*, nostræ rationes,vtilitates meæ postulabant.

IN EPIST. III.

1 tum à me scire.)*codex Turnes. habet* tum mea à me scire.*Quam scripturam probo.*

2 Ille vehemens ruere.) *etiam Memmiani codices habent*,ruere:*quomodo & ij, quibus vsus est Malasp. & item Turnes. non,vt vulgati*,furere.

3 cùm iudicium nolebat.)*sic habent nostri libri veteres omnes Manutius arbitratur legendum*, tollebat, *quod non equidem improbo:sed quid si quis dicat , legi posse*,violabat.*Sic enim suprà lib.* 1 *dixit constupratũ esse iudicium ab hoc eodem Clodio.*

4 cùm sacra via descenderem.]*Sic antea emendarã, coniectura ductus:quam scripturã postea Memmianorũ codicum,& Turnesiani auctoritate reperi confirmatã.*

5 in Cermalo]*legendum censet Malasp.* in Carinis. *Sed cùm libri omnes & man.& vulgati habeãt* , Ceramio,*magis mihi probatur Adr.Turnebi coniectura, existimantis legendum esse*,Cermalo:*de quo loco Var. li.4.de lingua Latina.*

6 ad eam impugnationem.)*libri nonnulli man. habent*.ad eam propugnationem.*vnde legendum videtur*,oppugnationem.

7 sed ille se in interiora ædium Syllæ.) *nulli libri veteres habent verbum*,abdidit,*quod est,in vulg.idcirco nos delenimus. in ceteris Manutij coniecturam secuti sumus:qui similiter verbum*,abdidit,*non agnoscit,& facilè subintelligi posse existimat.*

8 cùm haberet fugitiuorũ deiectas copias.) *Quid si legamus*,delectas,*seu* dilectas copias?*Námque animaduerti in libris man.sæpe* i, *pro* l, *ab errante,& insciente librario scriptum esse:vt*.coniectus.*pro*, conlectus:eiicere.*pro*,elicere,*& contrà. Veruntamen*,deiectas copias, *retineo. Extenuat enim & deprimit Clodij copias.*

9 contemtus furor)*leue est, quod huc adscripturus sum.*

sum: sed tamẽ adscribam. Codex Turnesianus habet hîc contentus furor, *pro*, contemtus furor.

pauci pannosi sine laterna) *quidam legi volunt*, sine lacerna. *Libri ferè omnes veteres habent*, sine lanterna, *aut*, alenterna, *planè opinor mendosè*.

prætorem Publium, *&c.*) *Codex. Turnes. habet, vt vulgati*, reum Publium, nisi antè occisus erit, fore à Milone puto (*mendosè autem hîc operæ olim*, tribunũ, *ediderunt, pro*, prætorem.) *Inuitis tamen libris omnibus, sic edidi*, præt. *seu*, prætorem Publium, nisi antè occisus erit, fore puto. *cuius mei facti hãc rationem affero: primum genus hoc loquendi*, reum fore à Milone, *insolens & inusitatum: deinde falsum, quod hîc dicitur. multo enim ante hoc tempus reus Milonis erat Clodius. Iã ex*, reum, præt. *feci, vt ex*, rep. *quod reperitur in libris scriptis, sæpe necessariò fieri debet*, pop. R. *aut* prætor. *Nã cùm hîc scriptum esset*, præt. publium: *ex*, præt. *factum est*, re: *ex* re reũ. *sic locus deprauatus est. Petiuisse autem hoc tempore præturam Clodium, & prætorem futurum fuisse, nisi à Milone ante occisus esset, constat: duas porrò has voces*, à Milone, *vt alieno loco inculcatas deleui.*

si se vltrò in via, *&c.*] *Locus est corruptissimus. Alii legunt* si se inter viam obtulerit: *alij*, si se ituro Lanuniũ obtulerit. *quomodo Aldus Manu. edidit. aliĩ*, si se vltrò in via, *&c. Vict.* si se interim obuiã obtulerit. *Omnino quid sequi, aut probare debeã in tãta varietate, non video, Scriptura veteris codicis Turnes. hæc est*, si se vti turbæ iam obt. *aliorum hæc*: si sentitur veiam obt.

IN EPIST. IIII.

designationem Tyrannionis mirificam librorum meorum.) *vocem* bibliothecam, *ex ora libri in cõtextum verborum Ciceronis trãslatã, secutus librorum veterum auctoritatem deleri iussi: per designationem enim librorum significatur eorum dispositio, collocatio, descriptio, & distributio suo cuiusque loco. Argumento est locus epist. 9. non longè à principio.* **posteaquam verò Tyrannio mihi libros dispofuit, &c.**

2 Medius fid. Nomēti, &c.) *secutus sum Pauli Manutij coniecturam: quem adiuuat codex Turnes. Nam vulgata lectio,* næ tu, *ferri non potest.*

IN EPIST. V.

1 Ain' tu? an me existimas, &c.) *Secutus sum codicis Turnesiani auctoritatem: qui sic habet planè, neque hîc mihi fuit opus vlla coniectura, &c.*

2 & me mastigiam germanum fuisse,] *Nihil meo quidem iudicio diuinius, quàm Leon. Malaspinæ in hoc maximè loco restituendo coniectura: reclamet, aut indignetur licet Victorius, non laboro. Nam primùm sententia est horum verborum huic loco aptissima: deinde literas omnes scripturæ veteris, quæ à vulgata non discrepat, retinet: eas tantùm transmouet, seu potius, quæ trāsmotæ, & loco notæ fuerant, suo quamq; loco reponit.* mastigiam, *autem* germanum, *id est, verberonem, seu flagrionem verissimum: nempe qui tuis consiliis non obtemperarim. Quòd autem Victorius, idem valere putat* geminum germanum, ἀδελφὸν, *Budæum nostrum secutus, errat. Nam* geminum, *vsurpatur à bonis scriptoribus pro simillimo: quod Græci* ἀδελφὸν *appellant.* germanum *autem, valet idem ferè, quod verum, non simulatum: quod Græci dicunt,* γνήσιον.

IN EPIST. VI

1 nósque malo solatio, sed nonnullo tamen, &c.) *Quemadmodum Malaspina & Corradus legendum esse coniecerunt, sic nos dilucidè scriptum reperimus in codicibus Memmianis: & in eisdem* vestris, *pro,* vestri, sed, *&c.*

2 Ergo erimus, ὀπαδοὶ, qui ταγοὶ &c.) *Memm. cod. habent,* Ergo erimus ὁπλῖται, *fortasse non malè.*

IN EPIST. VIII.

1 Nihil εὐκαιρότερον epist.) *sic legendum: & ita habet codex Turnes.*

IN EPIST. IX.

1 Post quæ sittibæ libros, &c.) *Pantagathi, viri doctissimi & ingeniosissimi coniecturam, quam probat & Malaspina, non potui, non magno opere probare: quæ talis est:* post quæ sittibę libros illustrarunt valde. *præsertim cùm codicis Turnesiani auctoritate confirmetur*

in quo ita scriptum est:postquam sittibæ libros illustrarunt valde.*Sunt autem* syttibę,*vt docet Hesychius*, δερματίναι στόλαι,μικρὰ ἱμαντάρια,*id est,membrana quædam,seu cortices tenues:& parua quædam pelles. Malunt tamen quidam sic legi,vt ad scripturam codicis Antoniani & Memmianorum propiùs accedāt:* Postquam syttibas misisti,libros valdè illustrarūt. *mendosè autem hîc operæ olim,pro* sittybæ,sittibi,*impresserunt*.

2 Tu velim & Fabium,&c.] *Libri veteres habēt partim*,Tu velim è Fabio,*&c. partim*,Tu velim è Fabio,*&c.Ego probo*,Tu velim & è Fabio,*&c.*

IN EPIST. X.

1 diebus vitiandis) *Non displicet mihi Manutij coniectura,vt legatur*,iniiciendis, *quam ex eo facit, quòd nonnulli lib. antiqui habent*,initiandis:*quomodo habēt & Memmiani,Turnesianus tamen cum vulgatis congruit*.

2 sit hoc,quasi καὶ τόδε φωκυλίδου) *Alludit M.T.ad Phocylidis versus,ex quibus complures hoc habent initium* καὶ τόδε φωκυλίδου. *quod eo concilio à Phocilide factum esse probabile est,ne quis alius his versibus suū nomen inscriberet,néve se eorum auctorem faceret. Profert hos Phocylidis versus Dion. Chrysost.in or.* περὶ ὁμονοίας. καὶ τόδε φωκυλίδου,πόλις ἐν σκοπέλῳ κατὰ κόσμον Οἰκοῦσα,σμικρὴ κρέσσων Νίνου ἀφραινούσης. Reperi & hos apud Stobæum , καὶ τόδε φωκυλίδου. τὸ πλέον γένος,εὐγενές ἐστιν,Οἷς οὐδ' ἐν μύθοις ἕπεται χάρις οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.

3 suauissimè me herc.eff.) *sic habet codex Turnes. sine vlla varietate.neque quidquam mutandum arbitror. quamquam illam quam reponit Victorius,non damno.* In nos verò suauis mehercule,& effusus ven.

IN EPIST. X.

1 quo magnopere delector.] *etiam codex Turnes.ita legit*,quo opere delector.*quin etiam abest*,quo. *Sed ego hoc totum*,quo magno,*omissum à librario esse puto. Quod autem Victorius scribit Liuium non semel vsum esse*, opere. *quomodo hîc fortasse Cicero vsus est*,

fallitur. Nam fallitur hoc loco & opere est septimi casus à recto, opus : operæ *verò apud Liuium est à recto*, opera. *itaque cum diphthongo scribitur*, operæ.

IN EPIST. XI.

1 & biduum prætere1.) *sic habent omnes libri vulgati : neque longè secus codex Turnesia. nisi quòd pro* biduum, *habet vsitato illorum temporum vitio*, viduū, v. *pro* b. *quemadmodum* vene, *pro*, bene. *& contrà*, iubentuti, *pro* iuuentuti, *suprà scriptum esse in codice Turnesiano, lectorem admonuimus : & paulò antè pro* leuitatis, *scriptum est*. lebitatis. *Quare nihil est, quòd hîc anxiè tricetur Victor. sententia plana est: scriptura vulgata recta & sincera*. & biduum præterea autem *subintell*. Larini mihi commorandum est, *aut aliquid alìud tale. Suprà autem, codex Turnesf. &* Huraltinus *habent*, Idibus enim auctionem video, *vt & vulgati. à ceteris abest vox*, Idib. *Victorius porrò sic edidit*, Macroni vix videor præsto esse. enim auctionem Latini video, *&c*.

2 & promonebo) *Sic habet codex vetus Turnes. Malasp. vult legi*, præmonebo, *cùm libri vulgati habeant*, promonebo. *Sed placet mihi magis ea, quæ in vno codice manuscripto reperitur*, & peruidebo.

IN EPIST. XII.

3 Ergo, vt sit rata afuisse me, *&c*) *Alij aliter. Ego sic hunc locum esse restituēdum puto, parua immutatione facta, nempe facto* ex, erga, ergo: ex, etsi irata, vt sit rata, *& mutata interpunctione. præterea*, afuisse, *edendum curaui, vt semper alibi. sic enim hoc loco habent melioris notæ codices : in his Turnesi. neque vsquā aliter. qua de re alibi plura notauimus. Idem autem de*, afore. *sentiendum. non enim*, abfore, *sed*, afore. *scribendum, itaque apud Horat. lib. 1. sat 4. sic reponendū est*, quod vitium procul afore chartis, *&c. quod cùm olim in quibusd. libris manu expressum reperissem, non sum ausus in prima Horatij editione tamen lectionem vulgatā immutare, quorundam nimis religiosorum, seu potiùs ineptorum ac stultorum iudicium reformidans, quibus nihil placet immutari in codicibus impressis, neque*

que intelligunt, si nihil ab ipsis, aut ab eorum nostrisq; patrib. & maioribus immutatum fuisset, qui codices manuscr. corruperunt, nullam causam fuisse futurã, cur nunc illorum posteri, in eis vindicandis laboraremus. eadem religione deterritus infrà lib.9. cùm reperissem in omnibus libris man. Illim quidem Cnæum profe-ctum puto: *secutus sum olim vulgatos, qui habent,* Il-linc quidem, *&c. Si tamen me omnes audire volent, ita in aliquot aliis locis, in quibus sic habent cod. veteres, reponent: & item,* him, istim, *pro,* hinc, istinc.

IN EPIST. XIII.

1 ad tuos scribas.] *Quidam vet. cod. habent,* ad te scribas, *&c & ita Turnes.*

IN EPIST. XIIII.

2 nihil tam verum.) *Sic habent omnes libri manusc. etiã nostri, neque Manutius improbat, quasi,* verum, *hic significet, simplex, & artis expers. Sed Malasp. nõ probat, suspicaturq; legendum,* vietum, *id est, molle, lentum, languidum, flaccidum.*

maior fuit, quàm Astyanax.) *vel legendum,* minor fuit, quàm, *&c. Vel* maior *accipiendum* εἰρωνικῶς.

3 ἐξοχὴ in nullo est) *Sic habent libri veteres complures:* ἐξοχὴ nulla est *vtro modo legatur, parũ refert.*

IN EPIST. XV.

1 quòd erant abs te.] *id est, quòd erãt Buthroto datæ. sic Malasp. non malè. minùs malè certè, quàm vt in omnibus libris legitur,* quòd erat abs te. *Indignabitur, & queretur Petr. Victorius, scio. Quid tum? afferat ipse aliquid melius.*

2 huic ioculatoriæ disputationi.] *Vox* disputatio-ni, *abest à cod. Memm. & Turnes. vt ab iis, quos habuit Malasp. Ego* disputationi, *puto esse retinendum,* ioculatoriæ, *tollẽdũ, vt ad orã libri primũ adscriptũ: deinde à librariis imperitis, eiecto vero & necessario nomine, in contextum epistolæ coniectũ cùm putarent, alterutrã vocem esse scribendã, & eã potiùs, quæ ad oram libri esset adscripta: quod sæpe ab illis factit atũ esse animaduert.*

Primùm commouet me, quòd disputatio illa non continuè est iocularia, aut iocularis, si de arte sermonem cõtinet, deinde iocularì, *potiùs, quàm,* ioculatoriæ, *dixisset: postremò nonnulli libri veteres habent,* iaculatoriæ, *nonnulli,* ioculatorem. *Omnino,* ioculatoria, *mihi non probatur.*

3 Aureliani, vt scribis, indicis.) *Sic legendum, non, iudicis, quamuis sic habeat codex Turnes. Licet tamen etiam legere,* indiciis.

4 In his Opimius Veient. Terentiũ tribunum pl.) *Sic emendat Octauius Pantagathus: cui assentior. Nam præter eius auctoritatem, mouet me, quod sequitur,* Terentius intercessit. *Hinc enim Terentium tribunum pl. fuisse intelligimus.* Iam Veient. *id est,* Veientina, *videlicet tribu. Paulò post Manutij quidem coniecturã probamus, in eo quòd pro,* rescidit. res ad sen. *id est,* res ad senatum, *reponendum censet. Veruntamen testamur etiam in codicibus Memm. & Turnesiano, scriptum esse,* rescidit. *Vnde quidam putant probabilem esse scripturam,* res cedit: *quæ reperitur integra, & sine vlla varietate in codice Antoniano. Omnino Manutij coniectura nihil puto fingi posse probabilius.*

5 non fecisse videntur.) *id est absoluti sunt.*

6 quos tu dilaudas.) *libri manuscr. habent,* quos tu diolaudas, *vnde Pitæus vult scribi,* quos tu adeò laudas, *ego,* quos tu dilaudas, *male, vt alij restituunt.*

7 Paccianæ epistolæ resp.) *Ne quis miretur, me ordinem immutasse, rationem & veritatem secutus id feci. Nã à scriptoribus librariis sine dubio membra epist. diuulsa sunt, & aliena cum alienis confusa. Quod Manutius, & Malaspina, & alij viderunt.*

8 munitos) *v. c. habent,* miratos. *quòd quid valeat, exputare non possum.*

9 texuit] *cod. Turn. habet,* texerit.

10 vt laxaremus, &c.) *vocem,* forum, *quam habent libri vulgati, vel,* eorum, *vel* eos, *vel* odeum, *quæ sunt in man. deleuimus. hac enim sententia, & hic ordo verborum est,* vt monumentum illud, quod tu toll. laud. soleb. laxaremus, & vsque ad atrium Libert. explic. contemſ. &c.

IN EPIST. XVI.

1 & inuisis illius nostræ rep. γεράνδρυον? Peti vides nummis &c.) *Sic hunc locum edendum curaui, partim P. Manutij, partim Ioan. Aurati collegæ nostri coniecturam, meo indicio verissimam, verecundam quidem certe & minimè violentam, secutus.* Vides (*inquit* M. T.) magistratus peti nummis, &c. *Atque hæc quidem Man. est: illa autem superior,* nostræ reip. γεράνδρυον, *Aurati. Significat autem* γεράνδρυον *veterem arboris truncum, & propriè antiquam quercum. Adiuuat autem Aurati coniecturam cod. Turnesian.*

2 Nunc de Gabinio habe absoluto. Verùm, &c.) *Hæc erant in epistola, cuius initium est,* Occupationũ mearum, &c. *quæ perspicuè pertinent ad epistolam,* O exspectatas &c. *Præterea hoc totum,* vt opinionẽ habeas rerũ, *quod est in libris vulgatis, deprauatum est, immò verò alienum & suppositum est, legendúmque hoc modo,* nunc de Gabinio habe absoluto. Verum, &c. *Procliue tamen fuit, ex,* Gabinio, *facere,* opinio: *deinde ex,* opinio, opinionem: *deinde ex,* habe absoluto, Verum habeas reum.

3 γοργεια γυμνὰ *locus erat ad explicãdum difficilis, & sine dubio corruptus. Manutius legit,* πρῶρα πρύμνα, *i. prora puppis, quod valet, totum: proinde ac si dicat M. T. Tota absolutionis causa sita est in accusatorũ infantia. Pompeij studio & contentione, iudicum sordibus. Erricus Steph. quasi propiùs accedens ad scripturam antiquam, à qua non discrepat vulgata, legendum putat* πρόπρυμνα, *id est, prorsus, seu omnino. Itaque vocem,* omnino, *delendam censet, vt ex interpretatione natam. Ego* πρῶρα πρύμνα *olim probaram: neque tamen* πρόπρυμνα *damnaram. sed nunc Simeonis Bosij, viri doctiss. coniecturã, planè, nisi fallor, certum amplector, & omnibus omnium coniecturis antepono.* omnino γοργεια γυμνὰ, *id est, omnino larua, seu personæ nudæ. sententia est plana, neque accuratiore eget explicatione.*

4 ad eam me refero, ad literas, & studia, &c.) *legendum,* ad eam me refero, ad literas, & stud. *nõ, vt vulgò,* & literas, &c.

5 conciliauit.) *id est, callum contraxit & obduruit. Sic enim legit Nonius in verbo,* concallere.

6 Non dubitans quin foris esset.) *secutus sum codices vulgatos, à quibus non discrepant aliquot man. quã lectionem si probabimus, dicemus idem hîc significari, quod in orat. in Pisonem,* egere foris esse Gabinium: foris esse *autem, est non esse soluendo, & latitare, neq; facere sui conueniendi, vt loquuntur hodie iurisconsulti, copiam, sin cui magis placebit Malaspinæ cõiectura (sic autem vult ille legi,* Nõ dubitãs, quin fortes essent) *subintelligemus,* iudices: *& erit sententia ad hunc locũ perquam accommodata. verũtamẽ nihil mutare ausim.*

7 Itaque iudicia calent) *Victorius legendum putat,* indicia *Et verò, ne quid dissimulem, sic habent etiam nostri codices veteres, in his Turnesian.*

8 nescio quẽ è Rhopopolidis pictoribus.) *Primũ codex Turnes. & ceteri habent,* pictoribus. *non vt vul.* pectoribus, *deinde* ropolidis, *non vt vulg.* è solidis. *Vnde sic coniicit legendũ Simeo Bosius,* è rhopopolidis pictoribus. *id est, ex pictoribus mulieris pigmentariæ, quæ vendit scripturas minutas, vt virgulta picta, & similia. significat autem hominem contemtum, & nullius pretij.*

9 οὐ σοὶ ἁ δρῦς μάλα φύει.) *id est, nõ tibi hæc quercus glandes gignit. Etiam hæc emendatio Simeonis Bosij est, quam pluribus verbis explicaui in comment. Lucretianis. vide Muret. variar lect. lib. 14. c. 10.*

IN EPIST. XVI.

1 Lepidum. quo res cadat (*sic puto hunc corruptum locum esse emendandum, sententia opinor, non inepta. Lepidum (inquit) spectaculum, videre quò res cadat.*

2 nunc cogitare dict. *sic legendum, vt vidit Malaspina*

IN EPISTOL. I. LIB. V.

3 in Arpinas.) *Sic habet etiam codex Turnes. vul.* Arpini.

4 ego viros arciuero.) *sic edendum curaui, libros veteres secutus.* arciuero *autem dictum, pro* acciuero, r *pro* c. *notant Grammatici veteres. confirmant*

mant hanc lectionem vet. codices.

IN EPIST. II.

1 & tam longè,& Hortensius:) *sic legendum est, vel libris omnibus vulg. inuitis. aberat enim copula à libris vulgatis inter* longè, *&* Hortensius.

2 cum me è Pansæ illa.) *libri man. nonnulli habent,* cum ex Pansæ sua villa *&c. vnus integris literis*, cũ me exiens è sua villa: *quæ scriptura recta, & vera est. Quod autem Victorius reponit*, cùm me spectans è S.V. *non probo.*

IN EPIST. IIII.

1 exiens è Pomp.) *quidam libri veteres habent,* expense, *vt & suprà prox. vnde quidam faciunt,* ex Pãsæ Pompeiano: *alij quidam libri planè*, exiens è Pomp. *quos sequimur. Atque hic locus refellit coniecturam, & emendationem Victorij.*

IN EPIST. III.

1 vereor, adduci vt nostra possit, *&c.*) *locus est obscurus, & varietatis plenus in lib. man. Nos ad scripturam antiquã proximè accessimus.* ad προσνεῦσιν *autẽ, id est, ad assensum. Quod sequitur autem* & tuis δυσδιάγνωστον ἔσται, *hanc sententiam habet. Tum propterea (inquit Cicero) difficile tuis erit ad discernendum, vter ex duobus sit potior mihi gener.* ἔσται *pro.* esse, *scripsimus. fuit enim procliuis librarij scriptoris lapsus ab,* ἔσται, *ad,* esse. *Sed Simeo Bosius, amicus meus, hunc locũ sic putat & legendum, & interpungendũ.* vereor, vt nostra adduci possit ad πρόσνευσιν. & ais δυσδιάγνωστον. esset quidè summè facilis. Sed tu aberis: & me absente res. habebis mei rationẽ. *de qua lectione indicet lector eruditus. mihi quidẽ in re tã obscura, & in exemplaribus tam corruptis, videtur probabilis. Infrà non longè, vbi lib. omnes vet. habẽt,* Seruilio, Seruio, *ego reposui,* Seruio Seruij filio, *nisi fallor, rectè.*

2 etsi, pænè præterij, chartam tibi deesse. mea cautio est.] *secutus sum olim codices omneis antiquos, & Italicos, vt testatur Malaspina, & nostrateis, Turneb. Mem. Huralt. qui habent,* captio est, *non, vt vulgati,* cautio est: *atque hanc scripturam multis argumentis defendit Malaspina. vt in pauca*

conferam.hanc vult esse sententiam, chartam tibi deesse mea captio est:*id est,meum damnum est.seu mihi damnosum est.Nunc ego vulgatã lectionem, vt planiorem, magis probo. neque tamen antiquam damno: sed deprauatam suspicor. Sæpe enim animaduerti scriptum esse à scriptoribus illis imperitis* p.*pro* n.*vel* u.*&* *contrà* n.*vel* u.*pro* p. *Exempli causa, apud Horatium pluribus verbis docui, in quadam satyra, scriptum esse mendosè,* Captat,& apponit,*&c.pro*, Cantat, & apponit. *Quamquam Victorius suum,opinor, librum secutus,edendum curauit,* mea cautio est.

IN EPIST. X.

1 vt puto,& volo,bellissimè.) *non potui omnium librorum man. consensum negligere, qui sic ferè habent, non vt vulgati,* vt puto, & vultu bellissimis. *ego tamen malim legi,* bellissima:

2 δυσκήλητα) *libri manu.aliquot habent,* δυσεκίλλιτα, *vnde ego libenter fecerim,* δυσκήλητα, *id est, difficilia ad mulcendum,seu* δυσωκήλητα, *vel* δυσωίλατα, *id est,difficilia ad placandum.Licet etiam legere,* δυσευλοίμητα, *seu* δυσευκοίμιστα, *id est,difficilia ad sopiendum.*

3 & Philosophia αἴω ϰὶ κάτω) *sic habent omnes libri,nisi quod quidã pro Græcis,habent Latina, quæ tãtundem valent,* sursum,& deorsum.*&* *omnes per hãc Philosophiam, Academiam significari volunt, sed Malaspina pro* αἴω ϰὶ κάτω *vult legi*, Antiochina, *ab Antiocho,cuius frater erat Aristus.*

IN EPIST. XI.

1 Marcellus fœdus in Comensi.) *Marcel. fœdus in ciue Nouocomensi,quẽ virgis cecidit,quasi non esset ciuis Romanus: idq; in odium Cæsaris,qui Nouũ comũ iure Latij dãnauerat:quo iure qui potiebantur, cũ magistratũ annuũ gessissent,ciues Ro.erant. Offenderat autem in ea re etiã Põpeiũ,quia eius pater Strabo trãspãdanas colonias deduxerat. Huius loci emendatio magna ex parte debetur Malaspinæ,Sigonio,&* *Pantagathos nos duntaxat pro,* fœde,fœdus, *reposuimus.infrà autem paulò pòst,licet etiam sic legere,* non minùs stoma

machi Pompeio, quàm nostro Cæsari fecisse. *Nam ex epistola 16. lib. 4. apparet, Cæsarem Ciceroni amicũ esse. placet tamen hæc lectio, quam secuti sumus:* nostro, *inquam, vt per nostrum, Pompeius significetur.*

2 & quæstor Rufus.) *sic videtur legendum, atq; hanc emendationem adiuuant libri veteres, qui habent partim, vt vulg.* quæstor tuus vnus, *&c. partim,* quæstor vtus, *&c. Verumtamen, tutius fortasse est lectionem receptam retinere. Nam cùm quæstor vnus esset Ciceroni L. Mescinius Rufus, non fuit opus addere,* Rufus. *Iam vox,* tuus, *pertinens ad* Tullius, *quod sequitur: neminẽ offendere debet. Sic enim loquitur & epist. 14. eod. lib. ibi.* Omnes iam nostri, præter Tullium tuum, venerunt.

3 & aliquid ἐπὶ κωπτον.) *nostri libri veteres habent, &* aliquid ἐπὶ κὸνδυ. *id est, aliquid ad calicem, seu ad poculum.* Κόνδυ *enim poculi genus est, vt docet Pollux libro 6. significat igitur fortasse Cicero iocans, se etiam vini amphoras imposuisse in nauim. Omnino scripturã antiquam restituendam censemus. Petri Victorij autem coniecturam reiiciemus.*

4 in præfectis, excusato: tribunos quos voles, def.) *fateor, me hîc à scriptura vetere aliquanto longiùs recessisse sic enim habent nostri libri veteres nihil discrepantes à vulgatis,* in præfectis excusato: iis, quos voles, deferto. *quam scripturam quis non videt esse mendosam?* deferre *autem pro eo quod vulgò* nominare, *dicimus, etiam alibi M.T. vsurpauit. exemplũ reperiet lector in epist. quadam ad Rufum lib. 5. epist. ad Fam.*

5 & reliquos Varones.) *sic edendum curaui, Adriano Turnebo assensus, vt omittam quod plerique libri manusc. sic habent. per Varones autem significantur homines stolidi, tardi, & hebetes.*

IN EPIST. XII.

1 nisi omnia ἀσεχ τερίων ἴυγξα vidissem.) *id est, nisi omnia promontoria, vnde venti flant, obseruans, tranquillitatẽ maris ad nauigãdum allicientẽ vidissem. Sic antẽ hunc locum emendauit Simeon Bosius, vt pluribus iam verbis ostendi in cõmentariis Lucretianis secunda edi*

editionis,ad illum locum libri v. Nec poterat quemquam placidi pellacia ponti Subdola pellicere in fraudem. *Piget autem aliorum coniecturas referre. antiqua autem scriptura planè deprauata est, neq; valde à vulgata differt. Sic enim habent libri man.* nisi omnia: ἀκέραια?, iura, *al.* tuta, vidissem. *Quod autem suprà P. Victorius legit*, ab Ceo iucundè peruenimus, *ferri non potest.*

2 destrue laterum.&c.) *sic legendum esse vidit Bosius. De lateribus, & eorum vsu legendus Vitruuius.*

IN EPIST. XIII.

1 Ephesum venimus a.d.XI. kal. Sextil. sexagesi.] *puto significari diem, quo die Clodius à Milone interfectus est: itaque numerum esse corrigendum, & ita legendum,* quingentesimo quadragesimo quinto die post pugnam ad Bouillas. *sic infrà loquitur in extremo epistolæ primæ, li.6* post pugnam Leutricam die septingentesimo sexagesimo quinto. *Quòd si dies ab 11.kal.Sext.ad Terminalia, seu potiùs ad eum diem, quo die literas illas primas libri sexti dedit M. Tullius, numeres, reperies circiter* 200. *dies. At dies* 545. *& 220. efficiunt 765.*

2 Verumtamen cùm Romanus.) *secutus sum Manutij coniecturam, quã neq; Conradus improbat. addidi autem vocem,* ciuis, *quæ necessaria videbatur, si modò vellemus antiquæ scripturæ, à qua non admodum discrepat vulgata, vestigia persequi. Sed nunc nihil addo.*

3 & Apollonidensem Xenonẽ,) *Apollonidensis dictus est ab Apollonida, vrbe Asiæ quam commemorat sæpe M Tullius, & Apollonidenses: vbi tamen perpetuò legitur* Apollonidienseis, *vt alibi diximus.*

IN EPIST. XIIII.

1 vtrumque præstabo.] *codex Turnesianus habet,* vtrumque stabo, *scilicet deest,* præ.

2 mihi afferebantur) *codex Turnesianus habet,* adferebantur. *non placet. Suprà autem quòd Leopardus quidam à Manutio dissentiens, per παρέγχειρημα?, petitionem scribit significari: meliùs sibi ille consuluisset, modestiùsque ac prudentiùs fecisset,*

fecisset, si tacuisset. Non celabo autem lectorem vbi vulgati libri habent Ex ea die, si me amas, παραγγελμα, *&c. in codice Turnes. scriptum esse,* Ex ea die, si meas. παραγγ. *quod ex consilio adscripsi, vt sæpe admoneam lectorem libros veteres esse adiuuandos, & scriptores illos imperitos interdum syllabas, interdum voces integras, interdum totas periodos & sententias præteriisse. sic suprà: pro,* præstabo. *scripsit,* stabo: *ex quo natū est* dabo, *quod habuit Malaspina in suis lib.*

IN EPIST. XV.

1 præclara opera cesset.) *codex Memmianus, & Turnesia & nonnulli Italici habent,* cesset, *vt* opera *intelligamus recti casus, numeri singularis: quod probo. Malim tamen ita legi,* à præclara opera cessem. *quod libros veteres.*

2 Plura scribebam: tardè redditurо, *&c.) hæc mihi videbatur vera huius loci lectio, quam excogitauit Malaspina. Plura (inquit) tibi scribebam. nam tardè quidē redditurо, sed tamen homini familiari C. Andronico has literas dabam. cod. Turn. tamen habet,* redditu iri: *vnde nunc puto legendum,* Plura scribebam sciens tibi tardè redditum iri: sed dabam, *&c. quam scripturam, cùm attentiùs considero, labo, vt veriorem priore iudicem. Non celabo lectorem autem, nec in nostris libris veteribus vocem* alias, *reperiri.*

IN EPIST. XVI.

3 possessiones omnium venditas.) *video in omnibus libris manuscr. nostris scriptum* ὠνὰς *seu,* onas omnium: *& item in Italicis audio. Non sum ausus tamen immutare lectionem vulgatam. & suspicor,* onas, *esse erratum librarij. qui deceptus binarum syllabarum similitudine,* posse possessio nes *omiserit vnum,* posse, *& scripserit,* posse ones, *pro* posse possessiones.

IN EPIST. XVIII.

1 cunctis referto copiis.) *libri veteres aliquot habent,* cunctis ferè copiis *sed mendosè, opinor. Verumtamen iudicet lector.*

IN EPIST. XIX.

1 Etiam, atque etiam valere iube Patronem, condiscip. tuos. Quæ de Tarentinis, &c.) *Siquis locus in libris manusc. harum epistolar. corruptus est, hic est. Et cùm in eo diu multúmq; olim sudassem, neq; quidquam egissem: secutus sum partim Manutij coniecturã,* Quæ de Parietinis, *partim lectionem receptam, quod ad superiora attinet. Nunc autem, sententia mutata, in his quidem verbis,* Quæ de Tarentinis in mili. laboraui, *scripturam antiquam tueor. quam & multis verbis, Victorius cùm in emendationib. suis tum in libris Variarum lect. retinendam esse censet. In illis verò,* Etiam, atq; etiam, vale de Patr. *placet mihi Claudij Puteani probabilissima, & nisi fallor, certa coniectura: qui vidit, id quod nec Petrum Victorium fugit, hæc verba,* Etiam atq; etiam vale, &c. *ad illa superiora esse referenda,* Filiolam tuã tibi iam Romæ iucundam esse gaudeo: eámq;, quam nunquam vidi, tamẽ & amo, & amabilem esse certò scio. *Significat enim Cicero, Atticum, dum vi naturæ victus, delectatur filia, & liberos amat, facere contrá decreta Epicuri, & re factísq; ab Epicuro desciscere: qui non putabat στοργὴν φυσικὴν esse erga liberos. Itaque iubet eum scholam Epicuream apertè iam & sine dissimulatione relinquere. Iuuabit autem cum his ea conferre, quæ posita sunt li. 7 epist. 2. epistola, etiam à Petro Victorio relata. Ibi sic Cicero:* Filiola tua te delectari lætor, & probari tibi, στοργὴν φυσικὴν esse τὴν πρὸς τὰ τέκνα. Etenim si hæc non est, nulla potest homini esse ad hominem naturæ adiunctio: qua sublata, vitæ societas tolletur. Bene eueniat, inquit Carneades. Spurcè. sed tamẽ prudentiùs, quàm Lucius noster. & Patro: qui cùm omnia ad se referant, quidquam alterius causa fieri putent, &c *Cùm sit igitur hæc Ciceronis sententia, sic legendum putat Claudius Puteanus,* Etiam, atque etiam vale dic Patroni, & tuis condiscipulis, *id est, Quoniam vides esse στοργὴν φυσικὴν, hoc est, affectum & amorem naturalem erga liberos:* dic vale Patroni & tuis condiscipulis: *id est, iube valere*

Pa

Patronem, & tuos condiſcipulos: relinque Patronem, & tuos condiſcipulos. Sic autem loquuntur & Græci, & Latini, iubere valere, & dicere vale, ἐρρῶσθαι φράζειν, & χαίρειν λέγειν, cùm ſignificare volunt, aliquid relinqui, aut contemni: exempla ſunt innumerabilia tũ apud Græcos, tum apud Latinos. proferebat illud ex Demoſthene, περὶ παραπρεσβ. Claud. Put. ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ Σοφοκλεῖ. Piget alia referre, & multa collegi in comment. Hor. ad illum locum, valeat res ludicra, ſi me Palma negata macrum, &c. epiſt. ad Aug. Sic igitur Claudius Put. quem fatendum eſt, veram huius loci ſententiam, mutata interpunctione, reperiſſe. Vnum eſt, quod in hac emendatione non ſum ſecutus, quamuis eius rationem, & ſententiam ſeruauerim, quòd pro, vale dic Patroni, &c. ſcripſi, valere iube Patronem, &c. cuius mei facti hãc rationem affero. Libri veteres nulli habent dic: ſed hoc tantùm, Etiã, atque etiam vale Patrone, &c. vel, valde Patr. vel, valde de Patr. præterea omnes habent, Patrone, non, Patroni. Propterea ſuſpicatus ſum, ſcriptum eſſe à Cic. Patronem, non, Patroni. & eadem ratione, tuos condiſcipulos, non, tuis condiſcipulis. cùm autem deprauatum eſſet, Patronem, & ex eo factum, Patroni: factum eſſe eadem opera, tuis condiſcipulis, ex tuos condiſcipulos. Exiſtimo autem æquè facilè, ex, valde Patr. ſeu, valde de Patr. fieri poſſe, valere iube Patr. atque vale dic Patr. Verumtamen vtro modo legas, quod ad huius loci ſententiam attinet, parum intereſt.

IN EPIST. XX.

1 ſe mihi Pindeniſſitæ dediderunt.) ſic legendum, non Pindentiſſæ. nam vt à Cherroneſo, Cherroneſites, & ſimilibus ſimilia: ſic à Pindeniſſo, Pindeniſsita. quòd ſiquis huic vrbi, Pindentiſſum nomen fuiſſe contendet, Pindentiſſitæ, legendum eadem ratione erit.

2 F.egimus.) i. forum egimus.) ita autem legendum eſſe res ipſa loquitur. Atque hæc eſt certiſſ. Corradi coniectura: vt & illa ſuperior, omneis iniurias reuellimus ſuperioris quadriennij.

3 non modò ἀδωροδόκητον, *&c.) hoc totum, dico, hæc Latina*, non modò, *& vocem Græcam ἀδωροδόκητον, reperimus in nostris man. quod eò scripsi, quòd negat se in suis reperisse Petr. Victorius.*

4 Deiotarus, cuius auxil.) *nomen*, Deiotarus, *planè & integrè scriptum est in codice Turnes. quod Victorius & Malaspina in suis reperiri negant.*

IN EPIST. XXI.

1 quæ certa non erunt) *codex Turn. habet*, quæ recta non erunt, *&c. quod puto mendosum.*

cum anatocismo anniuersario.) *lego*, cum anatocismo anniuersario, *quod & Corradus probat. Nam libri omnes vulgati habent*, anatocismi, *man. partim*, anatocis, *partim*, antiocis *mendosè.*

2 vt ea syngrapha esset eodem iure, quo ceteræ. Non meliore, *&c.) scriptor librarius in vocum similitudine lapsus, dũ* ceteræ, *posterius accipit pro priore, voces aliquot prætermisit: deinde nonnullæ item aliæ perierunt. Ita totus hic locus fœdè corruptus fuit: quem ego partim codicum Memmianorum auctoritate fretus, partim Sebastiani Corradi coniecturam secutus, emendaui. Iam hæc verba*, Non meliore, *&c. verba sunt Ciceronis, senatusconsultum interpretantis.*

3 Quid opus est? inquam.) *malim sic legi*, quid potiùs est, inquam, quàm vt rationes conferatis.

IN EPIST. I. LIB. VI.

1 a.d. quinctum Terminalia, *&c.) sic habet sine vlla varietate codex Turnesianus.*

2 alij nec soluit quidquam) *libri veteres habent*, nec soluit cuiquam, *&c.*

3 Igitur meo decreto soluta re Scaptio, statim quàm id decretum rectum sit, *&c.) secutus sum olim partim P. Manutij coniecturam, partim veteris scripturæ vestigia, partim Parisiensium, & Lugdunensium quorundam exemplarum editionem: quæ est talis*, Igitur meo decreto soluatur æs Scaptio statim, at quàm rectum sit, tu iudicabis. *hoc interest inter hãc, & Manutij editionem, quòd ille sic legendum putat*, Igitur meo decreto soluatur Scaptio statum. quã

directum sit, tu iudicabis: nos sic, soluta re, &c. *quod propiùs abest ab antiqua scriptura*, Soluta res Scapt. *quæ reperitur in libro Pantagathi & codice Turn.* soluatur æs. *autem quod est in vulg. sicut probabitur. nempe,* alienum *si cui tamē magis placebit*, soluatur Scaptio, *non pugnabo. & non longè aberit ab antiqua scriptura*, soluta res, *seu*, soluta re Scaptio. *Illud autem reliquum* Manut. quàm directum sit, *non placet neque simile est loco illi ex Agraria. Ego ex vestigijs antiquæ scripturæ, quæ reperitur in codice Turn. sic hunc locum restituendum censeo.* Igitur meo decreto soluta re Scaptio, statim, quàm id decretum rectum sit, tu iudicabis. *Nam vox,* decretum, *integra in eo apparet. vox,* rectum *verò, omissa est. scilicet à librario errante propter similitudinem syllabarum duarum vocis superioris. Hoc loco autem sic emendato, sententia est aperta, neque eget declaratione. Quod autem sequitur,* οὐκ ἔλαθες, *sic scriptum est in omnibus libris & man. & vulg. nihilque puto mutandum, quamuis olim Malaspinam secutus, ediderim,* οὐκ ἔθαλέ σε. *Puto enim esse principiū versus, qui cum aliquot alijs adscribitur. Aspasiæ Socratis magistræ, apud Athen. li. v. locum indicabo,* Σώκρατες, οὐκ ἔλαθές δηχθείς με πόθῳ, δηχθείς φρένα τὴν σὺν παιδὶ Δεινομάχης, καὶ Κλεινίου. ἀλλ' ὑπάκουσον, *&c. Itaque sic legendum, & interpungendum arbitror,* οὐκ ἔλαθες. Illud de gestu histrionis tu scelestè interpretaris: ego ἀφελῶς scripsi.

4 Rhosiaca vasa mandaui.) *sic legendum, vt habet codex Turnesianus,* Rhosica vasa mandaui, *seu,* Rhosiaca: *non, vt vulgò,* Rhosij causam. *Erant autem hæc vasa fictilia, à Rhosi's montibus dicta. Suprà autem, nostri omnes libri veteres, in his Turnesianus, habent,* pueri autem aiunt eum furenter irasci, *vt & vulgati: & ita legendum. neque audio P. Victorium, volentem legi,* aiunt se furenter irasci, *planè ineptè: etiam si codex vetus, quem consuluit, ita habeat.*

5 De Bibuli edicto nihil moui.) *sic reperi adscriptum ad oram vnius codicis Memmiani: & ita*

121 qui hoc vtatur) *Bosius vult legi*, qui hoc vtatur.

IN EPIST. II.

1 & vix ei credens.) *libri vulgati habent*, & vix aggrediens: *sed legendum, vt habet liber vetus*, & vix ei credens.

2 Accessit altera.] *Malaspina editionem Victorianā secutus, probat* alterum, *vt ad* genus, *referatur: ego* altera, *retineo. refertur. n ad propinquius*, Hac autem re. *si quis tamen*, alterum, *legi malet, non pugnabo. Omnino sic habet codex Turne. vt edidi.*

IN EPISTOLA III.

1 leuis, libidinosus, tagax.) *sic emendat Cuiatius noster. vnde autem ducta sit vox* tagax, *in promptu est. significatione quadam obscura: quod si cui est, discat ex Festo cuius hæc verba sunt*, Tagax, furunculus à tagēdo dictus: cuius vocabuli Lucilius meminit, Et muton manum proscribere posse tagacem. Dicebant autem tago, veteres, pro, tango.

2 cibaria præfecti?) *sic legendum ex optimo codice Turnes. quamquam hic operæ olim excuderunt*, præfecto, *neque addiderunt interrogationis notam.*

3 Huius nebulonis orationis si Brutus moueri potest) *&c. sic habent nonnulli cod. etiam man. Sed plerique*, operatione, *vt vul. ferè omnes. vnus*, Huius nebulonis peroratione, *&c. ex qua scriptura coniicio errasse hoc loco librariū scriptorē, & cùm scribere deberet*, Huius neb. oratione si Brut. *permouere potest, &c. scripsisse*, Huius neb. operatione si Br. moueri p. *Nam quod quidam lectionem vulgatam tuentur, & vocē*, operatione *retinent planè falluntur. Nō est enim Latina pro ea re, quā hic significari volunt. Operari vsurpant Latini pro conuiuia agitare, & sacrificare, vt Virg. l. 1. Georg.* lætis operatus in herbis: *& Hor. Oda 14. li. 3* iustis operata diuis. *& Tib. eleg. 5. li* 2. Tunc operata deo pubes discumbet in herba *Pom. præcona poster.* Ad Veneris profectus est manè vetulus, votū vt solueret: ibi nunc operatus est. Plautus. vt isthæc operatio crimē expiet. *Vsurpant & pro opus facere, & maximè rusticū, & ad lanificiū pertinēs, &*

pro eo, quod est occupatum esse, seu operam in aliqua re ponere. Horat. epist. 2. l. 1. In cute curanda plus æquo operata iuuentus. *sed pro, agere, seu, ἐνεργεῖν, numquã: vt neque operationem pro actione, quam ἐνέργειαν dicunt Græci. Atque hic locus quemdã induxit, vt, cùm libros Arist. de morib. ad Nicom. actum agens, interpretaretur, à nobis & iãpridem Latinitate donatos, & nuper admodum recognitos, ac deintegro editos, ἐνεργείας apud Arist. Latinè redderet* operationes, *planè ineptè & barbarè.* Nam *quod ijdem ex Plinio proferunt,* araneorum genus erudita operatione conspicuũ: *nihil moror Pliniũ aut, si etiam, nihil me mouet ille locus. Vel igitur ita hic legendum est, vt paulò antè dixi,* orationi permoueri, *vel scriptura antiqua,* peroratione moueri, *retinenda, vt perorationem accipiamus pro extrema orationis parte: quæ propria est huius nominis, atque adeò sola significatio.*

4 fuit Laodiceæ cum gladiatoribus. *) quod ait Malaspina in nullo suorum veterum librorum reperiri* cum: *idem liquidò asseuerare possum de Memmianis: iidemque paulò post, vbi vulgati libri,* fuerit, *illi habet,* fieri, *quemadmodum Bessarionis, Maffei, Faërni, & ceteri. quam scripturã puto diligenter esse retinendam, & vulgatæ anteponendam, vt sit hæc eius sententia,* mitte ad me literas quamprimùm, & si nihil fieri, *id est, & si nihil noui ex ijs sim cogniturus: seu,* etsi nihil fieri videas, *quod ad me perscribere queas:* mitte vel per tabellarium, *id est, ne exspectato dum aliquis certus, & nobis notus Roma exeat, & ad me veniat: sed vel per tabellarium tuum mittito, vt quamprimùm eas accipiam.*

IN EPIST. IV.

1 quòd enim tu afuisti. *) sic est legendũ, non, vt vulgò* absuisti. *Sic autem habet, vt edidi, codex Turnesia. aut, ne meatiar, hoc modo:* quòd enim tua fuisti, &c.

IN EPIST. V.

1 παρὲδ' ἀκενήμων γαμετή.) *lege ex optimo cod. manusc.* παρὲδ' ἀκενήμων γαμετὴ ἀμυχὰς ὀφείλημα τῷ Καμίλλῳ, &c.

2 arti

2 articulatè dices.) *nonnulli è libris nostris habent.* articulæ. *quod confirmat* Malaspinæ *coniecturam, vt legendum sit*, Atticulæ, *quemadmodum olim edidimus: non, vt vulgò,* articulare. *Sed nunc tamen vulgatam & receptam scripturam tuemur, cùm præsertim codex Turnesianus habeat,* articolatè: *aut, ne mentiar,* articolate.

IN EPIST. VI.

1 vt etiam inquireret in eum) *non est dubium mihi quidem, quin hæc sit vera & recta scriptura, quam Malaspina ex libris antiquis restituit: quibuscum & Memmiani, & Huraltinus, & Turnes. consentiunt. licet etiam legere*, anquireret, *sed*, inquireret *probo: quomodo planè habet codex Turnesianus.*

IN EPIST. VII.

1 Græcè ἐν αἰνιγμοῖς.) *in codice Turnes. scriptum est,* Græcè, en ainigmois, *literis Latinis.*

2 exspectare iussi.) *sic legendum. nam quòd Pet. Victorius ait se castigasse*, exspectare misi: *ferri non potest. Scripsisset enim ita Cicero*, Ego vt Laodiceæ exspectaret, ad quæstorem Mescinium misi. *Præterea codex Turnes. habet*, missi, *cùm tamen ille dicat, se in omnibus libris man. reperisse scriptũ*, misi. *Atqui ex*, missi, *æquè facilè mihi licet facere*, iussi, *atque* misi.

3 grauiter ægrum Issi reliquissem.] *Sic Manutius. ego, Sidæ, hoc loco legendum putarim. Est enim Sida, vrbs Ciliciæ maritima. Est autem verisimile Ciceronem, cùm in Italiam reuerteretur, Tironem reliquisse in vrbe maritima. M.T. ad Appium Pulchrum lib. 3. epist.* Si ad Sidam, maritimam partem prouinciæ, nauibus accessissem. *videtur tamen reponendum potiùs,* Patris. *sic enim epist. 2. lib. 7.* Tironem Patris ægrum reliqui, &c. *Neque est quòd quisquam mihi dicat, hanc vocem nimis longè abesse* ab Esex, *aut,* Tcessæ. *quorum vtrumque reperi scriptum in libris veteribus. Nam Malaspina testatur in quibusdam exemplaribus antiquis nihil hoc loco scriptum esse, sed inane spacium relictum.*

IN EPIST. VIII.

1 pr. Kalend. Octobr.) *codex Turnes. habet* II. Kalend. Octobr. *quod idem valet.*

2 dum vnus hospes in Syria.) *codex Turnes. cuius auctoritatem plurimi facio, habet,* dum vnus hospis, *&c. Non igitur omnes libri man. & vulgati vno consensu habent* hospes, *vt scribit Victorius. Ex* hospis *autem, licet facere* hostis, *& ita locus congruet cum eo, qui in epist. 2. li. VII. ibi,* nunc illum qui pedem porta, quoad hostis cis Euphratem fuit, non extulerit, honore augeri, *&c.*

3 Nunc autem, Αἰσχρὸν σιωπᾶν] *versus est de Philocteta, quem Cicero noster ait li. III. de oratore ad Q. Fratr. Aristotelem dixisse paulò secus, cùm Isocratem florere nobilitate discipulorum videret.* Ille enim, *inquit Cicero,* turpe sibi ait esse tacere cum barbaris: hic autem cùm Isocratem pateretur dicere. *Sed Diogenes Laërtius scribit ab Aristotele dictum esse de Xenocrate: nisi locus mendosus est.*

IN EPIST. IX.

1 In arce Athenis, *&c.) sic est planè scriptũ in nostris codicib. manuscr. & maximè in Turnesiano. Quod autem quidam putant legi posse.* In acte Athenis, *ferri non potest. Nam primùm, in* acta *dixisset Cicero potiùs, vt in Verr. non semel. & Virgilius. deinde cùm dicat,* Athenis, *non potest quadrare* in acta, *neque* in acte. *nam si in acta: non igitur Athenis: si Athenis, non in acta. Postremò de Siciliæ litore potiùs* acta *dicitur à Latinis, quàm de Atticæ.*

IN EPIST. I. LIB. VII.

1 nec cum Pompeio sentienti, *&c.) libris omnibus inuitis, legendũ videtur, vt existimat* Malespina, nec cum Cæsare sentienti, pugnãdum esse cum Pompeio. *Debet enim hic esse antithesis: quæ nulla est, si recepta lectio retineatur. Nã si quis dicat, aliud esse,* iũcto cum Põpeio: *aliud:* sentienti cũ Põpeio: *cui hoc probes? nonne qui cũ aliquo iunctus est, idẽ cum eo sentiat, necesse est? nõne qui ab aliquo dissentit, idẽ ab eo disiũ-*

ctus

ctus est? Sic igitur arbitror emendandum: indignentur & reclament licet quidam nimium sui amantes, in alios suprà modum fastidiosi.

2 adiuui, rogatus ab ipso Rauēnæ de decē tribunis pl.) *sic hunc locū restitui, partim à codicib. manusc. adiutus, partim coniectura probabiliss. & penè dicam certa ductus, quam cōfirmat locus simillimus epist. 3. eiusd. libri ibi:* Cur tātopere pugnatū est, vt de eius ratione habenda decem tribuni pl. ferrent?

3 Itaque, vt stultus, primus suā sentētiā dicat) *ego hoc totū* vt stultus pr. s. sent. d. *nō puto esse Ciceronis.*

4 sed tantū supplicationē eū mihi nō decreuisse.) *sic habēt nonnulli libri manusc. quos sequor, quæ lectio facilior quidē est, sed recepta non reiicienda: quin fortasse concinnior & venustior,* sed tamen supplic.

5 hoc primum, in quo accessit, &c.) *ad Malaspinæ coniecturam addo,* in, *quod sumo ex antecedente litera,* m *librarij enim illi cùm literæ geminabantur, sæpe alteram omittebant, idémque, si literæ non eædem essent, sed similes: vt* in, & m.

6 quemadmodum experiamur.] *de triumpho scilicet, vt inf. epist. proxima.* Itaque omnia, experiar, & vt spero, assequar.

IN EPIST. II.

1 lenissimus Onchesmites.) *hunc locum olim Adr. Turnebi coniecturam secuti, qui ex obscuris antiquæ scripturæ vestigiis putauerat reponēdum,* Anchisetes, *sic edideramus. Codices autem Memmiani, quib. vsi sumus, & itē Turnesianus, & Huraltinus, habent,* Anchesmitis, *neque multò secus ij quib. vsi sunt Victorius & Malaspina. Libri vulgati autem ferè omnes habent,* lenissimus Auster. mitis. *Sed neque hæc, neque reliqua duæ, rectæ sunt. Antiqua tamen,* Anchesmites, *quam ego etiam olim fidelissimè lectori repræsentarā, minime deprauata est. Duntaxat enim in prima litera mendum inest quod vidit tandem is, quem commemorat P. Victorius li. 36 Variarum lect. cap. 1. Hic enim princeps nuper excogitauit legendū* Onchesmites. *quæ vox ventū significat, ab Onchesmo Epiri portu*

stantem. Legat qui plura hac de re scire volet, Victorij caput illud xi. quod suprà commemoraui.

2 Nam Alexidis animum amabam.) *Memm. codices sic habent*, Alexidis animum, *&c. neque tamen quia posterius non habent vocem* manũ, *ante* nõ amabã: *idcirco ego mihi Manutij coniecturam sequendam existimaui, quãuis efficiat lectionem satis concinnam, festiuam & venustam. Magis enim me mouet veteriũ codicum auctoritas, quã tuetur Malaspina, quámque adeò reperi sine vlla varietate in codice Turnes.* Nã Alexidis animũ amabam, quòd tã propè accedebat ad similitudinem tuæ literæ: manum non amabã, *&c. quam sic declarat ille, & rectè:* amabam conatum, & studium Alexidis in manu tua imitanda: manum non amabam, quia, *&c.*

3 fecit palàm te ex libella, me ex teruncio.) *sic malo, quã vt alij, ex* teruncia, *vt habent alij libri vulg. verumtamen locus nondum est perpurgatus. Nã quod ad priora illa attinet, codex Turnes. pro* te ex libella *habet,* me exlibertum: *quod ad reliqua, pro* me ex terũcio, me extaruacus, *planè mendosè, quis neget? sed scripturam antiquã proponere volui, vt ex ea eliciant eruditi rectam & veram lectionem. Præterea suprà,* Eius testamẽtum detortorium, *habet idem codex. Apparet Ciceronem iocari, sed quæ sit ioci sententia obscurum est.* testamentum detortorium, *si emendata scriptura est, dictum est à torquendo, alluditque fortassis ad* decretorium *pro* exlibertum *autem. Simeon Bosius legebat,* exlibratum. exlibrare *autem est cortice & pelle spoliare. pro* me extaruacus *autem,* me exartuatum. *ex hac lectione quasi per nebulam, quid significet Cicero, cognoscere licet. Animaduertat igitur lector, & in hoc loco explicando, si ei commodum est, sese exerceat, aut certè oblectet, nisi malit exspectare, dum Simeon Bosius hunc nodum soluat, atque has tenebras discutiat. Manutius pro* detortorium, *dubitãter & timidè legit* deporto Ro. *Quam lectionem adiuuat id, quod est in ep. 3. lib. 7. ibi,* Ego tabulas à Curio accepi, quas mecum porto.

4 Bene

4 Bene eueniat.) *sic habent nostri veteres aliquot libri, quam scripturam probo. Dicebat enim hoc modo Carneades,* Bene eueniat *modò: significans sibi quęque optare, vt bene sit, cetera parui facere.* spurcè, *inquit Cicero. est enim spurcum, omnia ad suam vtilitatem referre, sed prudentiùs quàm Epicurei, qui loquuntur pugnantia, neque sibi constant.*

5 sed tamèn prudẽtius.) prudẽtiùs *legendũ, vt habent omnes libri veteres, nõ* pudẽtius. *imprudẽtes autẽ sunt, & hebetes, & parũ acuti Epicurei, qui cùm omnia ad se referant, putẽt tamen aliquid alterius causa fieri posse, quæ pugnant inter se: imprudentis est scilicet tantam repugnantiã nõ videre. Non est igitur hoc* prudẽtiùs, *referendum ad* spurcè, *quod putauit Malaspina, sed ad id, quod sequitur. Quod sequitur autẽ,* nec quid quã alterius causa fieri putẽt, *non debet cum interrogatione legi, vt vult Victorius: in eoq; fallitur.*

6 Commodùm exspectabã.) *sic emẽdat Mẽmius, & rectè. Nam mendosè habent libri omnes,* quomodo.

7 De raudusculo Numeriano.) *quidam libri habent,* de raudusculo Puteolano.

IN EPIST. III.

1 vt nũc in vno ciui spes reip. sita sit.) *hæc est antiqua scriptura.* vt nunc in vno ciui res ad resistendum sit, *quam & Malaspina in suis libris omnibus antiquis reperiri testatur: & ego in Mem. & in Turnes. exstare liquidò confirmo. vulgata autem, quamuis aliter sentiat Malaspina, non est Latina: quæ talis est,* vt nunc in vno ciui resp. ad resistẽdum imbecilla sit. *quid valẽt enim illa verba,* in vno ciui? *nam si ad Cæsarem referuntur, quemadmodum qui hanc lectionem sequuntur, necessariò referunt, quis ita loquitur Latinorum,* resp. est imbecilla ad resistendũ in vno ciui, *& nõ potiùs,* vni ciui? *Hæc igitur verba,* in vno ciui *propemodũ clamãt hunc locũ esse deprauatum. huc accedit quòd vox* imbecilla. *abest ab omnibus veterib. libris. Quid igitur dicendum? nã ne hæc quidem antiqua. quã ego repræsentaui, quãuis eã defendat & explicet Malaspina, à mẽdo pura est, siquidem* res est, *pro ope*

operosum est, difficile est, laboratur, Latinis aurib. inauditũ est, neq; illũ Plautus adiuuat. Sed piget me tot verborum. dico igitur, sic esse legendum, vt nunc in vno ciui spes reip. sita, seu posita sit: vnum ciuem autem Pompeium intelligo. & ita quadrat prouocabulũ qui, quod reperitur item in omnibus libris antiquis. iam hæc verba, ad resistendum, siquis retinere volet, per me licebit. Ego quidem non iusseram deleri: quamquã me inuito non sunt deleta. Sunt enim nata ex his vocibus, resp. sita sit seu spes reip. sita sit, deprauatis.

2 Hic omnia facere conuenit, ne arm.) Sic edendũ curaui omnia scripturæ veteris vestigia secutus. Nã manusc. non habent, debet, quod est in nonnullis vulgatis. & habent iidem, communia, pro conuenit omnia.

3 iis se solis non inuidere.) libri manusc. omnes habent negationem, quam tamen multi docti viri putant eradendam. Omnino communis omnium sensus, & opinio postulare videtur, vt deleatur.

4 Sed quid est, quòd ei vici Lucceij sint addicti?) sic habet, omnibus literis planè scriptis codex Turnesianus.

5 quàm omnem pecuniam.) libri aliquot veteres, in his Turnesianus, habent quàm ego. A Curio, &c. neque habent has duas voces, omnem pecuniam. Ego vulgatos sequor.

IN EPIST. V.

1 Inde Pontinũ summã.) cod. Turnesianus habet, summam: vnde docti quidam legendum putant, inuisam.

IN EPIST. VII.

1 Illud putidiùs non ascribis.) sic restituendum hũc locum existimaui, & minùs longè discedens ab antiqua scriptura, putato, quàm qui, priuatiùs, reposuerunt, & multò concinniorẽ sentẽtiam exprimens. Putidum enim appellant Latini translatè, quod est ineptum, longè arcessitum, molestum, odiosum, ad assentationem apertè comparatum, nimis exquisitum, elaboratum. Licet tamen etiam legere putidum.

quàm priuatum aliquem mittat?) codex Turnesianus habet mittit? & paucis pòst, vbi vulgati habẽt, quid

quid censurus sim, *ille*, quid facturus sim.

IN EPIST. VIII.

1 an mihi natus tuus, *&c.*) *codex Turnesianus, & nonnulli ex Memm. habet*, An mihi notus tuus: *quod eò adscripsi, vt meminerit lector, scriptores illos librarios sæpe scripsisse* o, *pro* u, *& contrà: vt hîc* notus, *pro* nutus, *& contrà*, adulescens, *pro* adolescens, epistula, *pro* epistola.

2 illa mea sententia non relinquēdæ vrbis. *Octauij Pantagathi coniectura approbata, sic edendum curaui. nihil enim, mea quidem sententia, ad hūc locum excogitari potest accōmodatius. adde quòd non nimis longè ab antiqua scriptura discedit. Nam quòd ad negationem attinet, cuius nulla apparēt in libris antiquis vestigia, quā sæpe experti sumus à librariis illis esse prætermissam? Iam* ita, *seu* ita, *puto esse extremas litteras vocis*, sententia, *deprauatas* tia, *hinc* ita, *vnde* ira: *quod est in vulgatis*, autem, *pro* mea, *non est incredibile neque nouum ab eisdem esse scriptum.*

IN EPIST. IX.

1 Sed istuc ipsum sic, ô magn.) *Assentior Manutio, tollendū esse* o, *si legatur*, putat, *siue*, putet, *potiùs: sed malim, quia reperitur in omnibus libris man. retineri, & legi*. dicat aliquis, *pro* putat aliquis: *quod & Malaspinæ venit in mentem. non est autem quòd quis mihi dicat, nimis hoc remotum esse ab antiqua & recepta scriptura. nam* d, *est* p, *inuersum*. i, *autem pro* u. *& contrà sæpe scribi solet in libris manuscr. Præterea ex* picar *facilè factum est* pitat: *deinde ex* pitat, patat.

IN EPIST. X.

1 adhuc in oppidis coartatus, *&c.*) *Non potui tantum omniū librorū veterū consensum negligere, multò minùs aspernari, qui ad vnū sic habent*, coartatus, & stupens: *certè ne mentiar*, coartatus sed stapēs. *Verùm* sed, *pro* & *facilè & crebrū librariorū peccatum: præsertim cùm proximè antecedat* s, *sequitur deinceps*, Omnes si in Italia. conf. *&c. vt* omnes, *cohæreat cum* erimus: *& significetur Pompeiam, seu, quòd idē valet, alieni à Cæsare.*

IN EPIST. XI.

1 nisi vbi honestas? Honestum igitur, *&c.) sic edidi; reiecta vulgata scriptura,* Num honestum igitur, *&c. quamuis sit probabilis, & speciosa. Sed mouit me codicum man. auctoritas: qui habent, pro* Nũ honestũ igitur, *&c.* nisi hon. *Ex hac scilicet vitiosa scriptura, sic esse legendum, vt edidi, indicaui, hac ratione fretus, quòd particula* nisi, *iterata sit ab errãte scriptore propterea quòd eadẽ vox paulò antè posita est, ibi,* nisi vbi honestas? *cùm a Cicerone semel & illo loco tantũ posita sit, non etiam hîc, vbi habent eam libri vulgati.*

2 At in aris & focis.) *responsio est Ciceronis, qua soluit rationẽ Põpeij, qui dicat, non esse in parietib. remp. hoc modo: demus, in parietibus non esse rem. At est in* aris, & focis: *pro quibus pugnare ciues fortes, & viri boni debent.*

IN EPIST. XII.

1 támne nullo consilio, *&c) Negat Malaspina in vllis suis codicibus antiquis reperiri, negat ego testor in Turnesiano, & nonnullis aliis nostris comparere, in iisque ita legi, vt in vulgatis,* támne nullo cõs. *Quare nihil mutaui. Idem tamen fateor,* ne *posse abesse, sine sententiæ detrimento.*

IN EPIST. XIII.

1 quamquã genus belli, *&c.) cod. Turn. habet,* quãquã totius belli quod sit, *&c. & suprà vocẽ* totius, *quod subiecta linea, quasi dãnatum ac deletum est, habet scriptũ,* genus. *Ex quo licet suspicari sic legendũ vt in vulgatis,* quamquam genus totius belli, *&c. Nonnulli contrà, in quibus olim fui, putant vtramque vocẽ esse Ciceronis & legendũ,* genus totius belli, *&c.*

2 quàm autem sine consilio, res testis.) *Hæc est antiqua & vera scriptura, quam reperimus expressam in codice Turnesiano, quæ quantò præstet vulgatæ,* quàm item sine consilio res stet, *vel vlli omnino cuiusquam coniectura, ostendere non est necesse.*

3 cùm mihi barbarorum aduentus ad vrbem.) *Codices Memmiani non habent,* ad vrbem.

4 cùm de me ipso, ac de meis te conf.) *sic re-*

stitui

stitui ex codice Turnes. qui sic habet, cùm de me ipso, ac de me iste confid. *Quid facilius, quàm ex de me iste facere*, de meis te, *&c. Vulgatam verò mendosam esse, cùm per se cuius non tardissimo cognoscere licet, tũ scriptura antiqua, quæ habet*, cùm de me ipso, *peruincit. Nam si antè positum est*, de me ipso, *frustra ponitur postea*. de me ista, *&c.*

5 in eo æstuaui diu) *nullius aut industriam insector, aut ingenium contemno. Verumtamen Hugolini Martellij Florentini, viri docti, quicum diu vixi, quem amo, à quo denique me amari scio, coniecturam non probo: qui sic putat hic esse legendum*, in eo æstu haud diu: *vbi subintelligit*, fui. *ego leuissima immutatione facta sic emendo*, in eo æstuaui diu. *nempe ex* ęstuant, *facio*, æstuaui. *plura nõ dico, neq; Martellij coniecturam refellere, neque meam confirmare necesse habeo, se vtraque ipsa per se defendat. Cùm hic locus quatuor iam ferè mensibus antè ita impressus esset, Adr. Turnebus in Aduersariorum tomo secundo, hanc eandem coniecturam hoc loco fecit, ex codice Turnesiano: quem à me vtendum petierat. Quàm facilè autem sit coniecturam facere de re iam explicata, transacta & præterita, nemo est, qui non videat.*

6 & quid acturus ipse sis, scribas) *codex Turnesianus, & nonnulli alij non habent verbum* scribas. *Paulò antè autem, vbi libri vulgati habent*, quid agat Domitius in Narsis, Tignij Thermis, *&c. codex Turne. habet*, quid agat Domitius in Matesis, Igui Thermus. *quæ scriptura comprobat Malaspinæ coniecturam, qui pro* Tiguij, *legendum vidit*, Igunij.

IN EPIST. XIV.

1 cùm leuiter lippirem. *libri manuscr. habent partim*, leueriter, *partim*, leuenter: *vnde putabam legendum*, fluenter, *quod aduerbium cur reiiciamus, non video.*

2 & hunc nostrum copiarum suppœnitet.) *in Memmiano vno cod. adscriptum est ad oram libri*, nostrarum, *pro* nostrum, *quod est in epistolæ contextu.*

IN

IN EPIST. XV.

1 sed vix auditus in cons.) *sic edendum curaui, Malaspinæ coniecturam secutus: qui pro* is, *quod est in libris omnibus scribendum existimat* vix, *meo iudicio, rectè. Sim. Bosius, tamen, sic potius*, sed is haud auditus in consilio, *quod minus probo.*

IN EPIST. XVII.

1 vtrùm turpi pace nobis, an misero bello.) *sic habet planè scriptum codex Turnesianus: vt de hac scriptura non sit iam dubitandum. Nam quòd quidam tuentur vulgatam*, turpe pace nobis, an miserè bello ess. *&* turpe, *interpretantur* turpiter, *nugas agũt.*

2 quæ quidem ille si repudiarit, iacebit: si acceperit.) *secutus sum lectionem vulgatam: à qua non admodum discrepat antiqua, quæ reperitur in nostris li. manusc. nisi quòd codex Turnes. pro* repudiarit, *habet* repuderit. *Sed Simeo Bosius dixit mihi se reperisse in suo item manusc. eoq; antiquissimo, ita scriptum*, quæ quidem si repudiarit, repudierit, iacebit, si acceperit. *vnde coniicit ille sic esse legendum: quæ quidem*, si repudiarit, repudio erit. iacebit. si acceperit. *quæ lectio si recta est, nullum hîc erit* ἀνανταπόδοτον, *vt est in recepta.*

3 omnino quid ille facere debuerit, *&c.) videtur legendum*, omitto quid, *&c. non vt in alijs ferè libris omnibus*, omnino. omitto quidem, *& valde quadrat, & adscriptum est ad ora vnius codicis Memmiani: & probat Malaspina: quamquã Turnesianus vulgatam lectionem retinet: & præterea habet verbum* scio. *post* rogatus esset. *Nam si recipiatur* omitto, *delendum sit verbum* scio.

IN EPISTOLA XX.

1 Veni Capuam a. d. I I Nonas.] *sic est legendũ, reclamantib. libris omnibus, nã* a. d. I I. Nonas, *&* pridie nonas, *idem valent. At in superiore epistola dicit se pridie Nonas Capuam venisse. Animaduersum autẽ est à doctis, vbicũque scriptum fuerat à Cicerone ad* I I. *hunc numerũ esse corruptũ, & vel* I I. *vel* I V. *esse factũ pro* I I. *vel funditus esse deletũ, quemadmodũ & su-*

pra

*pra ep.16.*Nos à consul.Capuam venire iussi sumus a.d.11.Non Febr.*vbi libri omnes habent*, ad Nonas Feb. *quæ lectio ferri nullo modo potest.Nam si quis dicat*,ad Nonas,*valere* circiter Nonas,*nugæ* : *cū circiter Nonas veniat is,qui vel ante nonas, vel post nonas veniat,consules autem certo die Ciceronē venire iusserint. Venerat autem Cicero Capuam pridie nonas, vt adesset nonis.Iam* a.d.11.*&* a.d.111. nonas, *&c. idem valere quod* die 11.*&* die 111. nonas. *veritate ipsa verius est.*

IN EPIST. XXII.

1 improbos quasi perculsos : *legendum est fortasse*, improborum quasi perculsos: *vt repetatur ἀπὸ κοινοῦ*,animos.

IN EPIST. XXV.

1 PROTVIS REBVS GEST)*Ex antiquæ scripturæ vestigiis legendum videtur*,pro rebus gestis ampl. *detracta voce* tuis.*veruntamen nihil muto.*

IN EPIST. I. LIB. VIII.

1 vbi tutissimo essem.)*sic edendum curaui,libris ferè omnibus inuitis,in quibus legitur* tutissimè, *Carisij auctoritate adductus,qui ita legi docet l.2.instit.Grammatic.vbi tamen idem fortasse labitur & errat, cùm alium locum ex iisdem ad Att. ep. proferens ex libri decimi sexti epist. tertia*,hunc tu tralatum in macrocolum lege Arcano conuiuiis tuis,*putat*, arcano, *esse aduerbium,cùm videatur nomen proprium prædij, & legendum sit*,in Arcano.*Neque tamen quidquam pronuntio, cùm præsertim Carisium adiuuet antiqua scriptura.Sed,vt ad* tutissimo, *redeam, Turnes. codex fortassis hāc scripturā confirmat,qui habet*,turpissimo.

IN EPIST. II.

1 Hîc tu in me.)*hîc est inane spatium in libris Mem. Itaque desertus à libris veteribus,qui duces nobis esse debent,inane etiam in nostra editione spatium relinqui iussi.Equidem non damno Malaspinæ coniecturā,qui in hoc spatio scribi posse putat, πρέπον, aut καλόν. sed aliud quippiam desidero,verbi gratia,κόμψον,vel σεμνόν.*

νοι. Idem de loco, qui proximè sequitur, sentio. Hîc quidem quę est. *vbi mendosè operæ olim fecerunt*, quo est, *pro*, quod est: *aut*, quæ est: quæ est, *habet codex Turnesianus non celabo lectorem tamen, nullum esse in his duobus locis inane in codice Turnesiano, vnde Bosius sic legendum putat*, Hîc tu in me illudes, σὺ δέ τις. Nistre, de me d *paulò post legit.* Hic quidem, quod est domi vehil estis, *& c. id est*, Hic quidem, id est domi vestræ estis.

2 sed positam nunc in eo non iudico.) *Manutij & Malaspinæ coniecturas, quæ non admodum inter se discrepant, leuiter inflexi atque adiuui. hoc tantùm omnino Manutio in eo assentior, quòd*, positam, *aut* sitam, *vult scribi, non subintelligi. nam*, sitam, *ex voce*, ita positam, *ex*, non ita *facilè reponi potest. quidam tamen sic legi malunt*, sed non ita tamen in eo iudico spē salutis repositam: *vt* reipubl. *dicamus à scriptoribus librariis esse mendosè scriptum, pro* repositam, *seu, si quis malit*, reponendam.

3 qui cùm triginta tyranni Athenis essent) *vocem* Athenis, *quæ deesse videbatur, Errico Stephano assensus, reposui: quamuis eam nullo in codice man. reperirē.*

4 Formis ad Pompeium, si de pace, *&c.*] *secutus sū libros vulgatos, quāuis mihi ex antiqua scriptura suspectos: in quibus omnibus legitur aut* præfectus, *aut* profectus, *neque est* eram. *& in extremo, pro* videro, quid ero? *Vnde hāc lectionem quidam eliciunt*, Ego XIII. Kal. cū eadem lucerna hanc epist. scr. q. infl. t. Formis ad Pompeium *subintelligendum*, ibam: si de pace ageretur præfectus: *subaud.* futurus, sin de bello, quid ero? *quam quare improbemus, non video. & tamen cur vulgatam damnemus, nihilo plus causæ reperio.*

IN EPIST. III.

1 Nihil actum est à Pomp. n. sapienter.) *codex Turnes. pro* sapienter. *habet* attenter.

2 sed in ea causa.) *sic olim edidi, cùm libri omnes habeant*, sed sine causa. *Quin sic esse legendum contendo.*

IN EPIST. V.

numquam autem C rritior.) *Sic nunc edidi, Sim. Bosij coniecturam certissimam secutus.* Cerritior autē, *id est, insanior: de quo plura in commentariis Horatianis.*

2 Πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμαίνοντα) *hæc nostra restitutio ita propè accedit ad antiquam scripturam, vt nihil videatur excogitari posse. sic. n. est in l. antiq* πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμείνοντα: *ita rursus consonam sententiam efficit, vt de huius scripturæ veritate non sit dubitandum. verbum* θυμαίνοντα *tantùm restitui in integrum, quod erat corruptum. cetera sint ex libro antiquo Turnes. si quis autem malet legi,* θυμήναντα, *in aoristo, quàm* θυμαίνοντα, *in præsenti, non pugnabo. Ad hunc locum pertinent illa Virgiliana li. 3. Georg.* Et tentat sese, atque irasci in cornua discit, Arboris obnixus trunco, ventosque lacessit Ictibus, & sparsa pugnam proludit arena.

IN EPIST. VI.

1 quoniam adhuc n.n. *hîc est vlcus, quod sanare non potui: subiiciam antiquā scripturā, vt aliquis solertior experiatur, ecquid possit. sic igitur habet codex Turnes.* quoniam adhuc nihil nobis obfuit, nihil imitasset, nec tegentia hoc quod fortiter & diligenter, tum etiam hercule. modò enim audiui. *&c. Sim. Bosius, pro* nec tegenti, *legit* νεκρεγερσία. *Ego pro* nihil imitasset, nihil me peccasse *Deinceps sic,* Sed νεκρεγερσία tua nos, quòd cùm fortiter & diligenter, tum etiam hercule feliciter morbum depulisti, valde delectarunt. modò enim, *&c. Sententia plana.*

IN EPIST. X.

1 quod in nominibus.) *sic habent quidam libri manuscr. Turnesianus tamen, vt vulgati,* in nummis, *&c. Ego,* in nominibus, *probo, vt & Manutius.*

IN EPIST. XI.

1 Illud tamen totos dies, vereor, ne cū nihil prof. etiam dedecori sit istud. n. *Sic est legendum, & hæc lectio valde affinis est antiquæ scripturæ codicis Turnes.*

IN EPIST. XV.

1 ex iis mandatis,quæ de Lælio.) *sic volunt omnes legi,quamuis libri & man.& vulgati reclament. habent enim partim* , Dellio,*partim*, Decallio, *partim*, Dialio,*partim* ,Dullio,*partim* Duellio,Dellio,*mihi non displicet.Nam Dellium quendam cõmemorat Plutarchus in Antonio.*

IN EPIST. XVI.

1 cum imperatam Capuam.) *sic legendum,vt habet codex Turnesianus,non* imperatam.

2 & Fabium]*idem liber habet,&* Fabatum.

3 paulò salubrioribus.)*Idem liber habet*, paulò salubribus:*quod probo.sic enim Terent. Heautont.* paulò qui est homo tolerabilis.*quod & à Malaspina est animaduersum. Fieri tamen potuit vt scriptum sit à Cicerone*,salubrioribus, *& prætermissæ sint tres literæ à scriptore librario*,ori.

IN EPIST. XVII.

1 neque si vellet,*&c.*]*lego*,neque se si vellet , *&c.*

2 seu per monteis explicare) *codex vetus optimus habet*,se per monteis,*&c.Itaque hæc verba videntur esse suo loco mota,& ibi esse legenda suprà,post illa*,neque se expedire,*vt deinceps iam ponantur*, neque se per monteis explicare posset.

3 vt ad has XIIII.cohorteis.)*legendum*,vt ad has, *&c. quòd eò adscripsi,quòd olim omissa fuit à librario præpositio* ad.

4 placitum est mihi(etiam video,*&c.*)*codex Turnes. & nostri ferè omnes manuscrip. habent vt Italici* placitum est mihi,alcia video censeri, M. Marcello, *&c. qua scriptura quid sibi velit , aut quid valeat, quæro.*

IN EPIST. XVIII.

1 quòd audieris Cæsarem firmo progressum) *Victorius lib.4 Var.lect.multis verbis ostendit legendum esse*,firmo progressu,*idq; ex auctoritate veteris codicis. ego tamen hanc lectionem retineo atque amplector,cùm eam reperiam in aliquot libris man. & maximè in Turnesiano:eimque,quod caput est,ratio,vt ita legatur, postulet,Victorq; lectionem refellat,vt ineptam.*

IN EPIST. XXII.

1 modò esse in Tiburti Lepidi, modò cũ Lepido accessisse ad vrbem, &c.) *lectionem vulg. paulùm immutaui. Sic enim habent omnes libri vulgati quos quidem viderim, neque aliter vel man. Italici, vt testãtur Manutius, & Malaspina, vel nostri Mem. & Turnes.* modò esse in Tiburti, aut Lepidi, quò cùm Lepidus accessisset ad vrbem, *&c. quam scripturam iccirco reposui, ne quis ingenio præstans, quòd eam leuiter immutarim, coniectura ductus, sibi ad veriorem cõiecturam iter interclusum esse conqueratur. Sed nequid dißimulem, prior pars huius restitutionis à Sebast. Corrado excogitata est: nisiq; legit,* ex Tiburtino: *reliqua à nobis. Iam ex* Tiburti aut, *facile est facere,* Tiburtino. *ex* quo, modò:

2 eum nescio quòd penetrasse itineribus occul.) *videtur desiderari epithetum, quod cohæreat cum voce* itineribus; *for.* occultis, *seu* deuijs.

IN EPIST. XXIII.

1 & aut Hæmonis fugam tendis.) *Locus corruptus: in quo restituendo operam ponere vereor, ne sit nihil agere. Veruntamen, ne quis nobis turpe esse dicat, ibi tacere, vbi alij verbosi fuerunt, dicamus saltem aliquid: quamuis hic aliquid, nihil futurum sit. Audeamus igitur, & dicamus, hîc legẽdum, & verò ita à Cic esse scriptum, cùm ex epistola Attici quædam verba, quasdámque sententias colligeret, atque iteraret:* artemonis funem tendis, *i. discessum & fugam ornas: te ad nauigandum paras. est enim artemo, velum nauis maximum, siue quod additur maximo, siue summum antemnæ, siue potiùs trochlea, vt docet Vitruuius, lib. x. c. a. v. Non est autem incredibile Atticum Græca voce esse vsum, præsertim quæ esset significantißima, & ad rem accommodatißima. Quin mihi venit aliquando in mẽtem, scriptum esse à Cicerone Attici verba iterante, ἀρτέμονος φῦσαν* tendis, *id est, veli maximi follem tendis. eadem sententia. Iudicent eruditi. Verũtamẽ prior lectio mihi magis placet. At Bosius sic legi mauult* Aut Athenio, si fugam intendis, *&c. Fuit autem A-*

thenio,dux fugitiuorum.

2 & ignoras Domitius cum fascibus,*&c id est, in epistola tua te scribis ignorare:vt rectè explicat Corradus: quod addidi præter institutū meum,nequem inducat Malasp.qui aliter accipit:in quo magnopere fallitur.*

3 accessurum]*for.* descensurum *scribendum. Sic.n. loqui solet & Cicero & alij.Cœlius epi. ad Cic* Alterutram ad cōditionem,descendere vult Cæsar *&c. & Cic.l.9.*infrà descendere ad omnia,*&c.*

IN EPIST. XXIV.

1 præter occultum,& tutum iter ad m.] *sic restitui ex antiquæ scripturæ vestigiis non obscuris.sic enim habet codex Turnes.& nonnulli ex Mem.* Omnia mihi prouisa sunt,præter occultum,& tum iter,&c. *Cognouimus tamen etiam antè nos Corradum coniectura ductum ita emendasse.*

2 qui sint isti optimates,qui me exturbent, cùm ipsi.)*nihil muto,neque mihi placet Petri Victorij emēdatio,*qui me exturbent Cumis,*quamuis eam adiuuent nonnulli codices manusc.nam antiqua illa scriptura deprauata est,& ex* cum his si, *quod reperitur in lib.illis,faciendū est,*cùm ipsi,*non* Cumis, *vt vult ille.*

IN EPISTOL. III. LIB. IX.

1 ἢ εὐλαβεῖσθαι τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς ἀρθῇ) *errant qui hunc locum sic interpretantur, An metuere debeat is,qui tyrannidem dissoluit,seu euertit, ne ipse tollatur de medio.Nā primùm scribendū esset,τῷ καταλύοντι: deinde,ἀρθῇ est à verbo αἴρω,αἴρομαι: quod valet attollere,& attolli.Postremò* θέσις *ipsa, quam M.T.tractat,vincit hanc sententiam esse debere,non illam, quam vulgò putant. Atque hoc mihi cùm multos ab hinc annos venisset in mentem, idem postea Errico Sthephano visum est, literisq; mandatū.Idē proximū hunc locum ei* στρατεύειν ἄρχειν τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ καιρίῳ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ, *qui antea deprauatissimus erat,in antiquā suā integritatē in geniosissimè simul & felicissimè restituit. Non celabo lectorē tamen,quod ad laudem codicum Mem.& Turnes.& Huraltini pertinet,in eis, planè legi pro* εἰρήνῃ

τυραννυμένῃ *& item in Turnesian. & in eodem* καιρῷ καὶ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ:*significant autē verba hanc sententiam*, vtrùm conandum sit opitulari patriæ tyrannide oppressæ, oratione vtili & salutari potiùs quàm armis & bello.

IN EPIST. IV.

1 Hæc qui in m.v.n.f.Curtiū)*sic nunc edidi,& ita legendum non vt vulgò* cur tum,*quod depranatum est ex* Curtium.*Erat autem hic Curtius, Rabirius Postumus, Gaditanus: quem M.T.defendit oratione, quæ extat pro C.Rabirio Postumio. Itaque se eius patronum appellat. infrà ead.epist.*

2 vt maiores nostri funestiorem,*&c.) hunc locum profert Nonius in* Religiosi dies.

3 qui nos hoc nō defendē e.)*siue legatur*, nō defendente,*quomodo emēdauit P. Vict siue* deferente.*quēadmodum Malasp.nihil refert.ego tamen malim* , non defendente *q; & magis consentaneū est sententiæ Ciceronis, qui grauiori verbo vti non vult: est autem graue verbum*, deferere:*& credibilius est, omissam esse a scriptore librario negationem, quàm ex* deferente, *factum* defendente.*Testificor tamen interea etiam à codicibus nostris omnibus abesse negationem.*

4 ex eo fortasse mea consilia nascentur) *legi malim*, noua consilia , *vel* alia consilia nascentur,*cod. Turne.quidē habet*, ex eo fortasse ea cons.nascentur. *legendum autem esse*, alia, *potiùs, aut* noua, *quàm* mea, *probat id, quod sequitur, aliæq; literæ.*

5 Minutia)*sic habet codex Turnesianus , & probat Turneb Malasp.mauult*, Numicia. *Quin ampliùs habet codex Turnes.nempe sic:* via Minucia.

6 quàm vt Curtium videat.)Curtium, *inquam* legendum, *non, vt quidam volunt*, Curium.

7 vix iam Deus Equidem,*&c.)codex Turnes.habet*, vix Deus Iam equidem.*&c.*

8 qua facta volebā, vt populari, vt ea solicitudine *&c.)locus perspicuè corruptus idq; æquè in li.man.atq; in vulgatis. Pant ag.sic emendare conatus est*, qua facta; vt populari, vt mea videbam solicitudine senectu-,

tem nostram lib. *quamquam verbum* videbam, *illo loco suo non mouebat : est enim in omnibus libris post vocem* facta. *Itaque sic ille legebat*, qua facta, videbã, vt pop. *&c. quæ oratio esset aliquantum impedita atque implicata. nam cùm hæc*, vt populari, vt mea *ad illa*, qua facta, *pertineant, verbum* videbam, *interpositum, orationem redderet obscuriorem. Nunc autem verbo* videbam, *in inferiorem locum translato, oratio fit planissima & expeditissima. Ego sic olim reposueram*, qua facta videbam, omni populari mea solicitudine senect. nostr. lib.

9 suscipi à Pompeio intelligebam.) *Arbitror legendum* non intelligebam. *quod & aliis videtur.*

IN EPIST. V.

1 neque loqui, neque audire meo commodo, *&c.*) *ita planè scriptum reperi in codicibus Memmianis, & Turnesiano, & Huraltino, quemodo scriptum esse testatur in quatuor Italicis Malaspina: quam arbitror veram esse scripturam, in qua* meo, *tantùm ex* me, *factum est.*

IN EPIST. VI.

1 ille celeripes.) *codex Turnesianus habet*, ille celeriter pes, quem, *&c.*

quæ mihi quiddã quasi animulæ te instillarunt.) *Adr. Turneb. hunc locum restitui sic posse existimabat*, quæ mihi quiddam quasi animi à te instil. *Ego sic propius, opinor accedens ad scripturam antiquam*, quæ mihi quædam quasi animulæ instillarunt. *Quæ lectio, doctorum virorum, quibuscum eam communicaui, iudicio, recta est : & eam comprobat id, quod sequitur*, recreatum enim me non queo, *&c. Nam instillare quiddam animula alicui, est eum penè exaninem iam, & mortuum ita ad vitam reuocare, vt tamen non sit omni ex parte recreatus. Proponam autem antiquam scripturam, vt videat lector, me nullam ei vim intulisse: quæ talis est*, quæ mihi quiddam quastant mutaet estiliarunt.

fore, vt dum vagamur, fore, vt, *&c.*] *sententia hæc est, egregiè probo illud, quod scribis, fore, vt dum huc & illuc imus, & circa villulas nostras erramus, fore, vt tempus*

pus nauigãdi secundũ sensim veniat vagamur *autẽ, edidimus, certißimã Malaspinæ cõiecturam secuti: quã nec Momus reprehẽdere audeat fortasse ne Victorius quidẽ.*

IN EPIST. VII.

1 Cenantibus II. idus.) *Hæc epistola in libris veteribus à superiore non separatur.* II. idus *autem, edendum carauimus, codices Mem. & Turnes. secuti, quomodo & in Italicis aliquot scriptum esse testatur Malaspina, cùm vulg. habeant,* pridie idus : *quod idem valet. fuit scilicet declaratio huius veræ scripturæ,* II. idus *postea in contextum epistolæ, ea eiecta, translata. suprà autem in extrema epistola superiore, vbi libri vulg. habẽt,* quantum potes, *Turnesianus habet,* quantum potest: *quod fortasse rectum est, pro* quantum potest.

IN EPIST. IX.

1 S. V. B. E.) *sic edendum curaui, certißimam Riuij coniecturam secutus, qui ex* subito, *coniecit esse legendum, omnibus diuisis literis, & vna mutata, ceterisque detractis, quæ non reperiuntur in codicibus veteribus.* S. V. B. E. *id est,* si vales, bene est.

sua concessit voluntate.) *sic prorsus legendum est,* sua voluntate *autem, id est, sua sponte.* sua bonitate *enim ferri non potest, quamuis Malaspina probet. Nam sermonis Latini ratio postulat, vt scriberetur,* pro sua bonitate. *nostri quidem libri omnes habent,* voluntate.

IN EPIST. X.

1 Nos nisi quod nostro iudicio) *codices Mem. neque nos habent, neque* id. *Verumtamen,* id, *quidem funditus deleuimus:* nos *autem retinuimus, quia in aliis libris reperitur.*

IN EPIST. XI.

1 Balbóque antea scripsi.) *sic nunc edi iußi, quod puto rectum.*

2 Festiuo enim simili vrus decurro, atque in decursu Θιοφς, &c.) *videtur locus esse corruptus, ex quo tamen sententia aliqua probabilis elici potest, neque improbat Adrian. Turneb. omnino sic legitur in codice Turnesiano: quem cùm ei vtendum dedissem, atque hãc lectionem priùs ad oram mei libri impreßi adscripsis-*

sens, ille quoque hoc animaduersione dignum existimauit, & in Aduers. libros retulit.

3 scribam enim te quoto anno.) *à codicibus veteribus abest* de, *& maximè à Turnefiano, quod est in vulgatis: in quibus sic legitur*, sciebam enim te quoto anno, *&c.*

IN EPIST. XII.

1 alienant immundæ.) *sic necessariò legendum est, non* alienantur. alienant *autem, scilicet immundæ mulieres suos amatores: id est, auertunt ab amore. Immundæ opponuntur* mundis. *Est autem munda fœmina non ea solùm, quæ est culta atque ornata, verùm etiã, & multò quidem magis propriè, quæ cùm fucata non sit, neque nimis accuratè & sumtuosè ornata: non est tamen inculta, neque illota, neque sordida. & ita mundã ferè describit Hor. Sat. 2. li. 1.* munda hactenus vt neque longa, Nec magis alba velit, quàm det natura, videri: *vt contrà immunda est, quæ est illoto corpore, & olido vestitu composito, & maculoso. Itaque*, immundum, *minus est, quàm ἀκοσμον: quod ex Lucretio colligere licet, qui l. 4. quo loco ostendit puellarum vitia ab amantib. extenuari, & leuioribus nominib. appellari, eam, quæ sit immũda, & fœtida, dicit ab amãte cæco ἀκοσμον vocari.* immunda (inquit) & fœtida, ἀκοσμος. *Quòd si quis dicat, extenuationem inesse in nomine Græco, quia Græca vocabula sint quodammodo Latinis molliora, quamuis idem valeant: respondebo, vocem* fœtida *satis declarare plus esse* immundum, *quàm ἀκοσμον. Quin idem ex Horatio intelligere licet, qui Macam illum, seu fullonem, siue Natam, qui oleo siue lucernario siue ex lucernis detracto vngebatur*, immundum *appellat: id est, illotum, olidum, & fœtidum. & item ex Terentio, qui sic de meretricibus*, Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius, nec magis compositũ quidquã, nec magis elegãs: Quæ cum amatore suo cùm cenant liguriunt. harũ videre illuuiem, sordeis, inopiam. Quam inhonestæ solæ sint domi, atq; auidæ cibi, *&c significat enim pluribus verbis id genus fœminas foris esse mundas, & eleganteis, & cultas: domi immundas, illotas, ac sordidas.*

IN

2 quem parentem,) *putarim legendum*, quem patriæ parentem,*&c.*

3 alia mens mea) *secutus sum codices & Mem. & eos in quibus ita scriptum esse testatur Malaspina, & Turnesianum.sed malim sic legi,*alia reip.nunc causa est,alia mea. *verumtamen nihil mutaui. iudicent eruditi.*

4 nunc si vel periculosè.) *sic putabat legendum esse Memmius ex veteribus libris nonnullis*, nunc si cum periculo,*&c qui habent*,siue periculo.*Nam vulgati à quibus non discrepant multi alij antiqui, mendosè habent*,sine periculo,*pro* siue periculo. *codex autem Turn.* siue periculosè. *vnde nunc legendum conieci*, si vel periculosè. *Quod autem Manutius sic emendat*,si vel periculo,*non explet aureis meas. paulò pòst legendum*,reuolui,*vbi olim impressum est*,euolui.

5 & amici,tali,*&c.*)*legendum fort.*amici talis, *&c.*

6 qui prudentia potuit attendere sermones.) *hoc tantùm differunt libri man. à vulgatis, quòd habent*, potiùs *pro* potuit.*omnino locus corruptus est,neque facilè sine melioribus codicibus emendari potest.*

IN EPIST. XIII.

1 me & ad vtriusque vestrum, & ad] *vocem* pacis, *quæ huc vel irruerat,vel irrepserat, vt inanem, sustuli, natam scilicet ex præpositione* ad, *cùm scriptum esset*, ap.*pro* ad:*deinde, ex* pa,*à malo coniectore, eodemq; indocto,& arrogante*,pacis *factum.*

IN EPIST. XIV.

1 οὐκ ἔστ' ἔτυμος ὁ λόγος,vt opinor,ille de ratibus.) *principium est palinodiæ illius, quam fecit Stesichorus, cùm Helenæ maledixisset, eoq; nomine oculis priuatus esset. Ponit autem Plato in Phædro,his verbis*, τῶν γὰρ ὀμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν Ἑλένης κακηγορίαν, οὐκ ἠγνόησεν, ὥσπερ Ὅμηρος, ἀλλ' ἅτε μουσικὸς ὢν, ἔγνω τὴν αἰτίαν, καὶ ποιεῖ εὐθὺς, οὐκ ἔστ' ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος, οὐδ' ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, οὐδ' ἵκεο Πέργαμα Τροίας: *i.nã cũ oculis orbatus esset Stesichorus, propterea quòd Helenæ maledixerat,nõ ignorauit,quẽadmodũ Homer. sed,vtpote qui musicus esset, causam eius rei intellexit,*

&

& continuò hoc carmen fecit. Non verus ille est sermo: nunquam nauibus vecta est veliuolis opulenta ad Pergama Troia. Absoluta igitur tota illa, quæ appellatur palinodia, sensum oculorum statim recuperauit.

IN EPIST. XV.

1 quòd ab iisdem illecti sumus.] *etiam Memmiani codices habent,* dilecti, *vt & Bassarionis, & Maffei, & alij: vnde Manutius coniicit legendum,* eiecti. *nos ex codice Turnesiano, in quo scriptum reperimus,* quod ab eisdem lecti sumus, *coniectura ducti,* quòd ab iisdem illecti sumus, *reposuimus.*

2 quos Matius ἐλάπιζον, vt puto, &c.) *sic & olim edendum curaui, & nunc in sententia manens edi volui, rationem & codicũ antiquorũ auctoritatẽ secutus. Nam quòd ad codices man. attinet, sic habere testor codicem Turnes.* ΕΛΑΠΙΖΕΝ, *quod est,* ἐλάπιζον. *Veniamus nunc ad rationem. Ac primùm quidẽ, nec* ἐσάλπιζον, *nec* σαλπίζει, *hoc loco ferri potest. est enim* σαλπίζειν, *tuba canere, tuba signum dare, tuba ad bellum excitare, quorum nullum huc quadrare potest. Nam si quis dicat, hoc significari à Cice. Matium palàm dicere, & prædicare, & quasi tuba canere, Gallos auxilia per decẽ annos Cæsari esse pollicitos: quare subiungit, vt puto.* Omnino ferri non potest. *Deinde* λαπίζειν, *quod significat inania iactare, & gloriosè prædicare, maximè conuenit. Significat enim Cicero, se putare iactari hæc à Matio inaniùs & gloriosiùs, quàm veriùs. subiungit,* Sed certè dicebat, *quorum verborum hæc sententia est, siue falsa illa sint, siue vera, certè dicebat, &c. sequitur,* sed sit hoc λάπισμα, *id est, sed demus, gloriosã, & inanis iactãtiæ plenam esse prædicationem, constat tamen Cæsarẽ magnas copias habere. Hæc pluribus verbis explicaui, & hîc præter meam cõsuetudinẽ, meúmq; institutum longior fui, quòd Petrus Victorius, quẽ semper honoris causa nominatũ velim, Var. Lectionũ lib. xxxvij. ca. iij. etiã in hoc loco, à suo more nõ discedens, verbosus fuit, dũ ostendere conatur, hîc legendũ esse,* σαλπίζει, *seu* ἐσάλπιζον. *quod nõ potuit, & inanem operam sumsit. nam* σαλπίζειν, *non est magnificè,*

tè, neq; gloriosè, neq; iactabundè prædicare, quæ sententia hic postulatur, sed tantùm, palàm & clarè significare & dicere. καυχίζειν autem eam vim habet apud Græcos, quam postulari diximus: quod ne ipse quidem Victorius negauerit. sed puto Victorium, Malaspinæ odio commotum (nescio quā ob causam, cùm præsertim sit etiam ille Florentinus, nisi, vel quòd is ausus est notas scribere in epistolas ad Atticum, vel quòd nonnulli cōiecturas aliquas Malaspinæ probarunt) verumtamen arbitror, Victorium perturbatione animi à recta ratione auersum esse; multaq; præter ætatis, & personæ suæ decorum, parum considerate fudisse. Quæ si tacuisset, neque homines amicissimos temerè offendisset, & meliùs suæ existimationi consuluisset.

vt tu scribis, ludunt: ac bellè scribis, &c.) *Hic locus duorum doctorum virorum coniectura vel restitutus est, vel certè ita immutatus, vt neque longiùs ab antiqua scriptura discedat, & sententiam valde cum superioribus, & posterioribus consentaneā contineat, eorū nomina adscripsissem si sese voluissent nominari, ego tamen legi malui,* ludunt, *quàm,* illudunt *vt illi. sic enim vna duntaxat litera, t. addetur antiquæ scripturæ,* ludum. ludunt.

4 Non sunt meliores, &c.] *legendum fortasse est,* sint meliores, quàm nos.

IN EPIST. XVII.

1 sed qui soli non dicat) *cùm in codice Turn. sic scriptum reperissem,* sed quis illi non dicat? *ego sic olim putaueram, leui immutatione facta, corrigi mendū posse:* sed quis illa non dicat? *neq; tamen sic edi voluerā. Et tamen sic editum est. ego autē sic edi iusserā, vt Turnebo nostro placet,* sed qui soli non dicat: *id est, qui ita est leuis & vētosus, vt non vni, sed multis, & quibuslibet dicat. Quòd autem suprà hac eadem epistola lectionem vulgatam mutauimus, nihil affirmantes tamen, sed dubitantes, ibi,* quod non hic duce Sylla fecisset. Ab hoc lege noua de ambitu eos ex vrbe esse eiectos, quibus exsilij pœna sup. leg. non f. &c. *in eo Manutij coniecturam, vt probabilem, secuti sumus, ne*

hic locus alicuius lucis expers maneret.

IN EPIST. XVIII.

1 ab interrege vt dictator dicer.& mag.ea.) *assentior Malaspinæ, existimanti hoc totum,* & magister equitum, *esse delendum, cùm præsertim & ille testetur, à nonnullis libris antiquis, ex eorum numero, quibus vsus est, abesse, & ego videam non in omnibus nostris comparere.*

IN EPIST. XIX.

1 triumpho & gaudeo.) *legendum fortasse est,* triũpho gaudio. *quam coniecturam adiuuant nostri libri veteres: in his Turn:sianus, in quib. est,* triumpho gaudeo *sine copulatione.*

IN EPIST. XX.

1 sed quid præcipio.) *sic edendum curaui, codices Mem. secutus, quamquam alij quidam habent,* præripio: *quod mihi æquè probatur,* præcipio *autem, id est, præoccupo, anticipo, antecapio.*

2 Qui autem veniunt, inania admodum nuntiãt.) *sic nunc ex obscuris antiquæ scripturæ vestigiis edendũ curaui. sic enim habet cod. Turn.* Qui autem veniunt, inni admodum nuntiant.

IN EPIST. XXI.

1 In qua erat Eros Celeris) *sic legendũ videtur potiùs quàm vel,* oratio Celeris, *vel,* Eros Celeri. *codex quidem Turn. habet,* Eros Celer. O rem perd. *&c.* Eros *autem* Celeris, *ita dictum est, vt Dauus Chremetis. Hic enim subintelligitur,* libertus, *aut,* seruus. *fuerat enim Eros quidam L. Metelli Celeris libertus.*

2 Quid quòd Seruij filius, quòd Titinij, in iis castris f.) *hæc est antiqua scriptura, à me nunc restituta: quam expressam reperi in codice Turn. de qua quid est quòd plura dicam? ipsa se explicat. Nota autẽ gens Titinia hominib. Rom. antiquitatis non omnino rudibus, neq; imperitis. Sed videtur legendum,* quod Tulli in iis castr. *ex ep. 3 lib. 10.*

3 Illa tamen κατακλεῖς.) *sic etiã ex codice Turn. restituimus significat autẽ κατακλεῖς, clausulã extremã, & conclusionem: qua voce & suprà vsus est, lib. 2.*

4 δὰδ' αὐθᾶσαν illam tuam.) *libri veteres habent par-*

tim ἀλλάτευκαν, *partim*, ἀλλύτευκαν, *partim* ἄλτευκαι, *partim* ἀκάτευσαν. *nos in his tenebris, Adriani Turnebi coniecturã, quasi* δᾳδουχίαν, *secuti olim eramus, & ἀνατέλλουσαν edendum curaueramus: vt per* ἀνατέλλουσαν *Cicero tẽpus exortũ significaret ad nauigationem idoneum, atq; oportunum. Nunc autem coniecturam Simeonis Bosij magis probamus,* δᾳδὶ' αἴθουσαν. *id est, facem ardẽtem, vt & antiquæ scripturæ magis affinem, & huius loci sententiæ conuenientiorem.*

IN EPIST. I. LIB. X.

1 nisi fortè iste summarius, &c.) nummarius *videtur Manutio esse legendum: sed magis placet antiqua scriptura,* summarius, *vt per* summarium *intelligamus, quasi* ὑπομάριον, *id est,* submarium, *seu* paruum Marium. *Quod & Turnebo videtur: Vel dicamus legendum, parua mutatione facta,* summœnius *siue,* summarius, *quod idem valet, id est, impudicus, & qui prostibulorum vilissimorũ & vulgatissimorum instar, sub muro vrbis prostat, omnium libidini expositus. Atque hæc lectio Simeonis Bosij est, ingeniosissimi & eruditissimi viri.*

2 tuáque ita crebra ἐκφώνησις, ὑπόφρου.) *sic iampridem emendandum indicarat Seb. Corradus ex antiqua scriptura,* ὑπόφρει. *quod eo consilio huc adscripsi vt verus, & germanus huius emendationis auctor ac parẽs notus sit, neque alij cuiquam huius rei laus, aut gratia tribuatur, ne Turnebo quidem: qui se huius emendationis auctorem profitetur, quod non est ei nouum. Nam plerumque, quod multò antè ab alijs inuentum, & occupatũ est, vel imprudens, vel dormitans, & aliud agẽs, vel nescio quid spectans, aut cogitans, tamquam nouum, & à se partum ac prolatum, serò venditare solet.*

IN EPIST. IV.

1 quorum iam acta ætas.) *codex Turn habet,* quorũ vt iam acta ætas. *vnde Pitœus suspicatur legendum,* quorũ vtinã acta ætas ego *sic,* quorũ est iã acta, *&c.*

2 quorum quidem alter non tam quia filius, quã quia m. p.) *sic legendum est, libris omnibus inuitis, vt vidit Malaspina. Fuerat enim omissum hæc*

iuun

totum, quia filius quàm *ab errante librario*, *qui à priore* quia, *ad posterius transiit. Quòd si reclamabit Victorius, non audiam.*

3 propiùs factum esse nihil: planè, &c.) *totum hūc locum eo ordine edi iussimus, quo scriptus est in libris antiq. Malaspina putat hæc verba*, propiùs factum esse nihil *suo loco esse mota, & hoc ordine legenda* eius interitu finem belli fore, planè iracundia elatum voluisse Cæsarem occidi Metellum tribunum pl. propiùs nihil esse factum: quod si esset f. &c. *Omnino fateor, si hoc ordine totus hic locus legatur, omnia futura planiora & faciliora. sed nihilominùs tamen eodē ordine seruato, puto scripturam receptam defendi posse: nempe vt ea ipsa verba, quæ loco mota putat Malaspina ad ea, quæ sequuntur, referatur hoc modo*, propiùs factum esse nihil, quàm id quod dicturus sum: planè, &c. *Præterea admonendus est lector in codice Turn. & aliis nonnullis legi*, ei planè irac. el. vol. Cæs. occ. *Vnde coniicere posſit aliquis legendū*, enim planè irac. el. &c. Enim *autem, interdum primo loco poni constat.*

4 quod exemplum, quam remp.) *sic omnes quidem habent libri: sed tamen Malaspina suspicatur mendum esse in nomine* exemplum, *quia, inquit*, exemplum *sit alicuius viri docti factíve inductio ad aliquid aut confirmandum, aut infirmandum. Atqui valde angustam exempli definitionem affert, cùm sint exempla etiam publica, & publicarū personarū, atq; adeò populorū. nō displicet tamen mihi eius coniectura, quia mauult legi*, quem exitum? *verùm hac lege, si deinceps ita legatur*, quā spem? *Omnino*, quem exitum, *esse legendum, peruincit illud in epist. 5. eiusdem libri, ibi*, quòd apertiùs significauit, se earum exitum non videre.

5 Ad quæ ego.) *subintellige*, respondi. *sic autem esse legendum & sententia, & veritas ipsa peruincunt.*

6 am cissimum mihi Cæsarem esse. non dubito, inquam, &c.) *totus hic locus ab iisdem illis doctissimis viris, quos suprà tacito nomine descripsi, mira & facilitate, & felicitate, nulla ferè ex parte relictis scripturæ veteris & receptæ vestigiis, restitutus est.*

7 At

7 At de Q.nil habebat.) *Meræ hîc sunt tenebræ: in quibus ne Lynceus quidem satis acutè cernere queat. codex Turn. sic habet*, Atque vilebata est enim susp. vnde facio. At de Q. nil habebat: est enim, &c. *Alij sic*, At de Q. iubebat nos esse sine cura *plana quidem sententia: sed nimis remota à codicib. antiq. coniectura. Omnino Apolline aliquo augure hîc opus est.*

8 & quàm ipse me inuito ad ea, quæ pro illo sit.] *Sic olim ediderám* & quàm ipse metuo, ne pro illo sit supplicandum? *quam lectionem nunc minùs probo. Verumtamen hanc rationem secutus eram: primùm*, supplicandum, *legitur in nonnullis libris man. deinde*, metuo, *nõ longè abest à vulgata, eademq; antiqua scriptura*, inuito. *Iam hoc*, inuito, *quod item est in omnibus libris, verbum potest esse, si hanc scripturam recipiamus, hoc modo*, quã ipse me ad hoc inuito, & incito, si sit pro L. filio supplicandum? *Alij ita legendum censent*, quàm ipse me inuito? quæ porrò illa sint, suspicandum. *& ita explicant*, quàm ipse me inuito? *subintell.* ad Cæsarem profectus est? *vt inuito, sit nomen. ego*, si suspicandum, *quod reperitur in cod. Turn. & item in aliis &* inuito, *retinere placeat, sic legi malim*, & quàm ipse me inuito, si quid de illo sit suspicandum? *vt sit hic Ciceronis sensus*, quam ipse me inuito suspicandum aliquid est de Quincto, siquid sit de illo suspicandum? *vel sic potiùs*, & quàm ipse me inuito ad ea, quæ pro illo sit suspicandum? *hac sententia, quàm ipse me prouoco & excito, ad ea de Quincto suspicanda, quæ recta sint atque honesta?*

IN EPIST. V.

1 Quòd mihi mandas de quodam regendo.] *Victorius legendum censet*, de Quincto regendo, *à quo dissentire difficile est in tam probabili coniectura, sequitur deinceps*, ἀρκαδίαν *quod rectum & emendatum est, ac responsio Cicer. est ad illud alludentis*, ἀρκαδίαν, μ' αἰτεῖς, μέγα μ' αἰτεῖς ἤτοι δώσω *hanc lectionẽ confirmat codex Turn. in quo scriptum est*, ἀρχλίαν. *obseruatum est autem in libris veteribus sæpe* λ, *pro*, δ,

 esse

esse positum, & contrà δ, *pro* λ. *Adr. Turnebus Adu. lib.* 18. *c.* 10. *multas affert alias coiecturas. paucis post ubi libri omnes habent,* modestior non ero, *quidam legi volunt,* molestior non ero.

IN EPIST. VI.

1 & tamen retice.) *codex Turn. & alii ferè omnes habent,* & tamen reticeret. *vnde faciebam olim,* reticebo.

2 freto Siciliensi Curio.) *Codex Turn. habet,* fretensi Curio. *quod cùm vidisset Turnebus (hunc enim librum ei vtendum dederam) putauit legendum,* fretensi Curio. *ego receptam scripturam seruandam censeo, neque tamen Turnebi coniecturam damno.*

IN EPIST. VII.

confidentem magis, quàm diffidentem suis rebus.) *quis non videt vel libris omnibus aduersantibus ac reclamantibus sic legendum esse? Quis nō videt vulgatam, eandemq; antiquam,* & dubitantem magis, quàm fidentem *ferri nullo modo posse, & à scriptoribus librariis, aut lectoribus indoctis esse deprauatam?*

2 Tacita esse poterit indignitas nostra?) *Sic esse legendum ex cod. Turn. iterum à nobis consulto tandem cognouimus. Sic enim habet,* Tanta esse poterit id indignitas nostra? *Nam detracta voce* id, *quæ nata est ex postrema syllaba verbi* poterit, *totus integer est. Sæpe enim syllabas geminabant librarij illi scriptores: sæpe contra prætermittebant, cùm similes erant. Cùm iampridem ad hunc locum hanc emendationem adscripsissem, prodierunt postremi libri variarum lect. Petri Victorij, in quorum* 36. *cap.* 10. *sic etiam ab illo emendatus & explicatus est. Est enim* indignitas, *hoc loco positum, pro ea, quam Græci ἀγανάκτησιν, & νέμεσιν, seu, νεμέσησιν, id est, indignationem, dicunt.*

3 Quod malum maius seu tantum?) *delebitur hoc totum, siue,* seu tantum, *siue,* scilicet tantum, *vt alij libri habent, neq; quidquam desiderabitur, & sententia erit facilis & plana. Nam hæc quidem verba videntur esse inculcata. Ex codicis tamen Turn. scriptura, quæ talis est,* quod malus scilicet tantum denique, an

quid

quid turpius,*&c. licet ita legere*,quod malum scilicet maius,aut tantum?deniq; quid turpius?*vel sic*, quod malum scilicet tantum ? denique quid turpius?*&c.*

4 An qui validè hîc absentis,*&c.) sic hunc locum olim emendandum putaram.Faërni approbata coniectura.*Annis abhinc 9.absentis solus,*&c.Nunc autem sic*,An qui validè hîc absentis solus,*&c. Simeo Bosius porrò sic.* An cuius non inualidè hinc absentisolus tuli scelus,*&c.* absentisolus *autem, vult ille nomen esse compositum. & significare exsulem, quasi absens à solo patriæ,& φυγόπατρις.*

5 fateatur enim quod est:ne respondeamus quidem vt possumus.) *hæc mea est coniectura in hoc loco restituendo,adeò illa quidem certa,vt qui eam non probet,vel hebes, vel maleuolus sit iudicandus.est autem concessio.emendatio autem & coniectura facilis est*,respondeamus,condamus.*natum enim mendum est ex librariorum consuetudine,qui* respondeamus, *sic scribebant*,rõndeamus,*aut*,rũndamus.

6 senseram enim quàm idem essent.) *vel ita legendum,vel hoc modo*,quàm idem sentirent.

7 nisi fortè me Sardanapali vicem in meo.] *liber Turn.habet literis integris* , Sardanapali vicem,*&c. quod probo.*

8 & tã bono in me,quã Curione)*sic videtur legẽdũ,nõ* quã Curio.*precatur.n vt Antonius sese tã facilẽ,& tã bonũ in ipsũ præbeat,quã præbuit. Curio filius: qui patiatur ipsũ quiescere,& Melitæ esse. Quòd si quis malit legi*,quàm Curio,*intelligemus Curionem patrem significari,quem Antonius sinat Melitæ quiescere.*

IN EPIST. IX.

1 & pro beneuolentia nostra,*&c.)legendum arbitror*,& a te pro beneuolentia,*&c.*

IN EPIST. X.

1 nisi de dignatione lab. *malim legi*, nisi de dignitate laborat. *Veruntamen videtur nihil mutandum , nam Cornelius Tacitus antiquitatis æmulus ,sæpe* dignationem *pro dignitate vsurpat.*

exempli causa lib. 13. quàm veterem atque olim partam dignationem subitæ felicitati submittere. *æquè probatur.*

2 eum allicit Postumia:sed & Seruius fil.)*sic hunc locum emendandum esse puto. sententia autem optima & planissima est. Nam Postumia Seruij vxor, & Seruius fil. in iisdem locis erant, in quibus Cicero.*

IN EPIST. XII.

1 quàm ad hæc τυραννικῶς. *Sic reposuit Victorius. Sed cod. Turn. habet,* quàm ad hæc παρλωικῶς, *vnde suspicor aliquid subesse vlceris. quid si igitur legamus* παραινετικῶς, *vt sit* εἰρωνεία *Vide, inquit, quā ad hæc rescripserit suasoriè: id est, imperiosè, & tyrānicè: quid si potiùs* παροινικῶς, *id est, vinolētè, petulāter, cōtumeliosè.*

2 Ego verò vel lintriculo,&c.)*ex antiquæ scripturæ vestigiis probabilis est eorum coniectura, qui sic legi volunt,* vel lintriculo, *quamquam licet etiam legere,* vel vtriculo. *cod. Turn. quidem sic habet,* vel lutridiculo. *Omnino ego,* lintriculo, *legi malim. nam* vtriculis, *dixisset, non,* vtriculo.

IN EPIST. XIII.

1 sed habent nihil,&c.] *malim sic legi* sed tamen nihil,&c. *seu,* sed habent tamen nihil,&c.

2 De iuuene,& de f. *codex Turn. habet,* De itine. *Vnde quidam amicus meus faciebat,* De irene, *id est,* De pace.

IN EPIST. XIV.

1 nominatim de me sibi imperatum.)*codex Turn. habet,* sibi imperaturum: *vnde doctus quidam coniecerat legendum,* impetraturum: *ego autem vel* impetratum *vel* imperatum, *potiùs malim legi.*

2 Nam & vieti,& δειλοὶ gente sunt.)*sic nūc edendū curaui, Simeonis Bosij, amiciss. mei, coniecturā secutus: quæ cùm sit valde probabilis, & penè dicam certa, tū antiquæ scripturæ maximè affinis est. sic enim habent nostri veteres codices, in his Turn. neque aliter Italici.* Nam & victi,& diligentessunt: *ex,* victi, *igitur facit ille,* vieti, *ex* diligentessunt, δειλοὶ gente sunt. *licet etiam literis Latinis scribere, vt Latinis literis*

scri

scriptum reperitur dili, *& fortaße literis Latinis ab ipso Cicerone scriptum fuit, vt iocaretur ex ambiguo.* vieti, *autem, hoc est, molles & läguidi.* dili, *seu* δειλοί, *hoc est, ignaui:* gente, *id est, genere. Sententia nunc plana est. hoc enim sentit Cicero, Maßiliēsium factum, qui Cæsarem vrbe excluserunt, argumento est, rectè esse in Hispaniis. Nam si aliter esset, & scirent hoc ipsum, nempe aliter esse, minùs auderent Cæsarem Maßilia excludere. Nam languidi sunt, & ignaui gente.*

3 ἦθος ἀκιμώλιον.] *secutus olim sum antiquæ scripturæ vestigia, & Seb. Corradi coniecturā.* ἀκιμώλιον *autem valet, nō fucatum, verum sincerum, miniméque simulatum. Adr. Turnebus* ἀδόκιμον *legit, cuius scripturæ rationem non video. nam vt sententia, quæ postulatur, exprimatur, legēdū sit potiùs* δόκιμον. *Manutius autē* ἀκίμων *putabat legi posse: id est, mores sanabiles. Putabant nunc legi posse,* ἀκίβδηλον. *Simeo Bosius volebat legi,* ἀγχίμολον, *id est, propinquum.*

IN EPIST. XV.

1 ad H. I I I] *id est,* ad horam tertiam.

2 habes κίλητα ὄνον) *scripturam fideliter repræsentaui. legendum olim putabam* εὐίλατον νοῦν, *coniecturā facta ex quorundam librorum manuscriptorum non obscurißimis vestigiis,* εὐιτσονσῶ. *nisi quis malet legi,* εὐίλεων νοῦν: *quod propiùs etiam accedet ad antiquam.* εὐίλεων *autem, siue* εὐίλατον νοῦν, *i. placabilem mentem, & propriam, quæ sententia ad hunc locum videbatur mihi quadrare. Sed cod. Turnes. habet literis integris* EKITAONON. *vnde mihi persuadebam, probabilem esse lectionem vulgatam, Scytha* ὄνον. *Est autem prouerbium* σκύθης ὄνον, *quod in eum vsurpatur, qui aliud agit, aliud simulat: natum ab eo asino, qui cùm asini cadauer coram aliis reiecisset, & aspernatus esset, illis degreßis auidißimè eo vesci cepit. Sed nunc, probata Simeonis Bosij coniectura, legendum arbitror, habet* κέλητα ὄνον. *i. quamuis videaris ad discessum paratus, vel quamuis præ te feras te ad discessum esse instructū ac paratū: tamē multa habes quæ te morabūtur, vel, tamē tua spōte tardè discessurus*

 es,

es, ſed hæc pluribus verbis in commentariis Horatianis explicauimus, idque duobus locis Et tamen fieri poteſt, vt per κελητα ὄνον, ſignificet diploma: de quo infrà, epi. 19. ibi. De diplomate admiraris, *&c. Quin Corradus hoc loco videtur ſignificare, in quibuſdam libris legi,* habes δίπλωμα: *aut certè ita legendum ex epiſt. illa decima nona. Quòd ſi quærat aliquis, cur δίπλωμα, dicatur Cic. κέλης ὄνος, id eſt, aſinus ephippiatus, vel equus ephippiatus, qui ſit inſtar aſini, poſſem id tribus verbis exponere. Sed relinquere malo ingenioſo lectori exquirendũ. Sed quid ſi dicamus, nec Simeonis Boſii coniecturã eſſe tutam, aut firmam? ſed legendum, habes ὀχητὰ, ſeu ὀχητὴν ὄνον: id eſt, habes vectorẽ aſinum.*

IN EPIST. XVI.

1 & idipſum certò fore.) *nẽpe vt damnati reſtituerentur. nonnulli libri habent.* certè fore: *quod probo.*

IN EPIST. XVII.

1 Sed dij iſtos) *hæc vulgata lectio eſt,* Sed tu iſtos. *quam tuentur Manutius & Corradus, vt ſubintelligant,* vrge, *aut aliquid ſimile. ſed P. Victorius ex antiquæ ſcripturæ veſtigiis,* ſeductos *putat legẽdũ,* ſed dij iſtos, *ſubintell.* ſeruent, *ſeu* perdãt, *& probat Malaſpina. ego in codice Turneſ.* ſed dij iſtos, *literis integris atque expreſſis reperi: quare ſic reponendum, itáq; legendum arbitror. Quid enim aliud potiùs facere poſſum, quàm ſcripturam antiquam reſtituere? Veruntamen lectionẽ vulgatã,* ſed tu iſtos, *damnare non auſim. nam,* ſed dij, *potuit ſcribere librarius pro,* ſed tu.

IN EPIST. XVIII.

1 &, vt opinor, acerrimè obſeruabimus.) *omnes libri manu. habent,* aſſeruabimus. *quod cùm hîc locum videatur non habere, verendum eſt, ne locus ſit mendoſus. quid ſi legamus,* acerrimè aſſeuerauimus? *id eſt, valde, ſeu vehementer aſſeuerauimus, nos in Italia mãſuros, neque ad Pompeiũ profecturos? Sed huic lectioni aduerſantur illa verba, quæ antecedunt,* vt opinor. *Quid ſi,* nõ acerrimè aſſeruabimur. *At huic lectioni repugnãt, quæ ſequuntur epiſt. viceſima,* atque maiora impedimẽto, quàm cuſtodiæ, quibus aſſeruor. *quid*

ſi,

si, & si, vt opinor. acerrimè asseruabimur.

2 me velle postridie, *&c.) quidam libri non habent verbum* conuenire: *quos si in eo probabimus, dicemus Ciceronem esse comicè locutum, pro, velle eos mecum loqui. sic Terent.* te volo, te ipsum cupio: quis me vult? *sed codex Turnesianus habet verbum integrum, quare censeo retinendum.*

3 & non modò morbum.) *etiam Memiani codices, non solùm ij, quibus vsus est Malaspina, habēt*, & nedū morbū: *quos tamen non sum secutus propter insolentiā locutionis. notādus tamen locus, & testimonium tot librorum veterum non est contemnendum. Tunes. tamen excipiendus, qui habet*, nouum morbum. *quod fortasse deprauatum est ex*, non modò, *cùm ita scriptum esset*, non modò: *deinde ex hoc factum*, nouo, *& hinc* nouum: *& fortasse ex* nouum, nedum.

IN EPIST. XX.

1 Furias nunc sequimur. eodem, *&c.) secutus fueram olim codicem Turnes. cum quo multi alij antiqui consentiūt.* Formias nūc sequimur. *Verùm tamē hoc addiderā, mihi magis placere vulgatā lectionē*, furias nūc sequimur. eædē nō fortasse, *&c. & vetuerā quidquā mutari. Quod autem P. Victorius admonet, scriptum esse in suis libris antiquis*, eadem nos fortasse furia, *ego contrà in codice Turnes. scriptum vidi.* Furiæ, *numero multitudinis, vt nomen congruat cū verbo, quod sequitur*, persequentur. *Præterea operæ hìc olim omiserant*, nunc. *Hanc igitur vulgatā & receptam nunc assero. Non celabo tamen lectorem, docto cuidam viro legendum hìc videri* φόρμια, nunc sequimur. eodem nos fortasse φορμιαὶ persequentur.

IN EPIST. II. LIB. XI.

1 ex multis meis, & miserr. curis est vna leuata.) *sic habet planè scriptum codex Turnes. atque ita legendum: quod viderat Corradus, sola, vt apparet, coniectura ductus, nunc nihil opus est coniectura, quando hæc scriptura in codicibus antiquis reperitur. Sententia autem perspicua est. Ex multis (inquit)*

TTt 4 &

& miserrimis curis, quæ me solicitant, vna est dēta ac detracta: vel vna leuatus sum, si hac hæreditate locupletior factus, possum satisfacere creditorib. meis: quib. si non soluo, quod debeo, fidem non seruo. & ita existimationis meæ iacturam facio, & fit vt habear infidus. Vulgata autem lectio, est vna enata, *quam Mantius tuetur, & Malaspina, ferri nō potest pugnat enim cum sententia Cice. & cū verbis, quæ sequuntur. Porrò autem Latinè dicimus, & leuare animi curas, & leuare animum curis: vt expedire animi curas, & expedire animum curis: qua de re plura in commentariis Horatianis.*

IN EPIST. III.

1 ista, quam scribis, abruptio.) *sic habet planè scriptum codex Turnes. vt est in vulgatis. quod idcirco adscripsi, quòd Victorius nos admonet in suis codicibus esse scriptum* abrupto. *Per* abruptionem *significat Cicero subitum à Terentia diuortium, & discidium, subitámque matrimonij solutionem, vt rectè Manutius explicat.*

2 etsi ista res nonnihil hab. cons.) *sic legendū libris omnibus inuitis. nā recepta*, nihil habes cōsolationis, *quamuis eadē sit antiqua, ferri tamen non potest. Admonuimus autē lectorem, à nobis esse hoc obseruatum, & item ab aliis, scriptores illos librarios consueuisse interdum negationis particulam prætermittere.*

3 quæ tu profectò vides & grauiss.) *sic habet codex Turnes. alij, vt testatur scriptum esse in suis Malaspina*, quæ tu profectò vides, vt sunt, esse grauiss.

4 Ea tamen erunt minora.) *malim legi*, erūt leuiora.

5 quicum sumus.) *nihil muto, quamuis codex Turnes. habeat*, quicum fuimus.

IN EPIST. IV.

1 Hic tua, vt p.] *soleo sæpe mirari, cùm P. Victorius in castigationibus suis scribit, se hunc & illum locum, coniectura ductum, emendasse, ope tamen codicum antiquorum, quamobrem suis codicibus antiquis tantùm tribuat, cùm eos ferè omneis locos reperiam in codice Turnes. planè, ita esse oportet, scriptos: qualis hic est.*

Nam

Nam quòd Petr. Victorius ait se, cùm vulgò legeretur, luctu vt possum, & *ex antiqua scriptura*, luctus vt possum, *fecisse*, Hic tua vt possum: *ego planè scriptum reperi*, Hic tua, vt possum, *in cod. Turnesiano.*

IN EPIST. VI.

1 Recipio tempore me domo. Tu nunc.) *locus deprauatiss. qui sic legitur in omnib. ferè libris antiquis.* recipio tempore me domo. te nunc ad Oppium, *&c. quomodo edendum curaui. ego in his tenebris nihil video. Verumtamen coniecturam meam non celabo lectorem. sic igitur putabam legi posse*, respiro de domo. Tu nunc ad Oppium, *&c. i. respiro, & minùs iã solicitus sum. quòd scribis omnia esse tranquilla de domo. Nam suprà huius li ep. 2. scripsit, Chrysippum sibi dixisse nescio quid parari de domo, vocem* tempore, *foris illatam putabam, propter vocem* domo, *seu*, domum, *& verbum* recipio. *Sed Iosephus Scaliger, Scaligeri fil. totum hunc locum sic legendum & interpretandum putat.* in turbam conieci ad oppidum accedens, ne quis impetus militum fieret, recipio tempore me. Tu nunc, *&c. putat enim vocem* domo, *seu*, modò, *esse adiectam propter verbum* recipio. *Ego nunc suspicor hoc totum*, Recipio tempore me domo, *esse glossam, vt appellant: cetera autem sic legenda*, Tu nunc ad Balbum, & Oppium, quoniam iis placeret me propiùs accedere, *&c. vt sit hæc sententia, Tu nunc ad Balbum, & Oppium adito, seu mittito, vel te aditurum seu missurum scribis, quoniam, &c. vt hac de re consid. videlicet, debeámne propius accidere.*

IN EPIST. VII.

1 quòd scribis te flagitij) *sic edendum curaui, libros veteres secutus, in quib. ita planè legitur*, flagitari *autẽ scilicet à Tullia. lege epi. 2. huius libri. Quòd autem ait Victorius, se scripsisse*, Terentiam flagitare, *cùm reperisset in cod. antiq. te flagitare, non rectè scripsit.*

IN EPIST. IX.

1 Nihil mihi mali causa attulit.) *nihil muto, quamuis duo libri man. quos Malaspina commemo-*

& miserrimis curis, quæ me solicitant, vna est dēta ac detracta: vel vna leuatus sum, si hac hæreditate locupletior factus, possum satisfacere creditorib. meis: quib. si non soluo, quod debeo, fidem non seruo. & ita existimationis meæ iacturam facio, & fit vt habear infidus. Vulgata autem lectio, est vna enata, *quam Manutius tuetur, & Malaspina, ferri nō potest. pugnat enim cum sententia Cice. & cū verbis, quæ sequuntur. Porrò autem Latinè dicimus, & leuare animi curas, & leuare animum curis: vt expedire animi curas, & expedire animum curis: qua de re plura in commentariis Horatianis.*

IN EPIST. III.

1 ista, quam scribis, abruptio.) *sic habet planè scriptum codex Turnes. vt est in vulgatis. quod idcirco adscripsi, quòd Victorius nos admonet in suis codicibus esse scriptum* abrupto. *Per* abruptionem *significat Cicero subitum à Terentia diuortium, & discidium, subitámque matrimonij solutionem, vt rectè Manutius explicat.*

2 etsi ista res nonnihil hab. consf.)*sic legendū libris omnibus inuitis. nā recepta,* nihil habes cōsolationis, *quamuis eadē sit antiqua, ferri tamen non potest. Admonuimus autē lectorem, à nobis esse hoc obseruatum, & item ab aliis, scriptores illos librarios consueuisse interdum negationis particulam prætermittere.*

3 quæ tu profectò vides & grauiss.)*sic habet codex Turnes. alij, vt testatur scriptum esse in suis Malaspina,* quæ tu profectò vides, vt sunt, esse grauiss.

4 Ea tamen erunt minora.)*malim legi,* erūt leuiora.

5 quicum sumus.) *nihil muto, quamuis codex Turnes. habeat,* quicum fuimus.

IN EPIST. IV.

1 Hic tua, vt p.] *soleo sæpe mirari, cùm P. Victorius in castigationibus suis scribit, se hunc & illum locum, coniectura ductum, emendasse, ope tamen codicum antiquorum, quamobrem suis codicibus antiquis tantùm tribuat, cùm eos ferè omneis locos reperiam in codice Turnes. planè, ita esse oportet, scriptos: qualis hic est.*

Nam

Nam quòd Petr. Victorius ait se, cùm vulgò legeretur, luctu vt possum, & *ex antiqua scriptura*, luctus vt possum, *fecisse*, Hic tua vt possum: *ego planè scriptum reperi*, Hic tua, vt possum, *in cod. Turnesiano.*

IN EPIST. VI.

1 Recipio tempore me domo. Tu nunc.) *locus depravatiss. qui sic legitur in omnib. ferè libris antiquis.* recipio tempore me domo. te nunc ad Oppium, *&c. quomodo edendum curaui. ego in his tenebris nihil video. Verumtamen coniecturam meam non celabo lectorem. sic igitur putabam legi posse*, respiro de domo. Tu nunc ad Oppium, *&c. i. respiro, & minùs iā solicitus sum. quòd scribis omnia esse tranquilla de domo. Nam suprà huius li ep. 2. scripsit, Chrysippum sibi dixisse nescio quid parari de domo, vocem* tempore, *foris illatam putabam, propter vocem* domo, *seu,* domum, *& verbum* recipio. *Sed Iosephus Scaliger, Scaligeri fil. totum hunc locum sic legendum & interpretandum putat.* in turbam conieci ad oppidum accedens, ne quis impetus militum fieret, recipio tempore me. Tu nunc, *&c. putat enim vocem* domo, *seu,* modò, *esse adiectam propter verbum* recipio. *Ego nunc suspicor hoc totum*, Recipio tempore me domo, *esse glossam, vt appellant: cetera autem sic legenda,* Tu nunc ad Balbum, & Oppium, quoniam iis placeret me propiùs accedere, *&c. vt sit hæc sententia, Tu nunc ad Balbum, & Oppium adito, seu mittito, vel te aditurum seu missurum scribis, quoniam, &c. vt hac de re consid. videlicet, debeámne propius accidere.*

IN EPIST. VII.

1 quòd scribis te flagitij) *sic edendum curaui, libros veteres secutus, in quib. ita planè legitur,* flagitari *autē scilicet à Tullia. lege epi. 2. huius libri. Quòd autem ait Victorius, se scripsisse,* Terentiam flagitare, *cùm reperisset in cod. antiq. te flagitare, non rectè scripsit.*

IN EPIST. IX.

1 Nihil mihi mali causa attulit.) *nihil muto, quamuis duo libri man. quos Malaspina commemo-*

rat. habeant, casus. *Causa enim Pompeiana significatur: hoc primum. deinde sic habent codices Memmiani & nonnulli alij Italici & omnes vulgati. Turn sianus* causas, *mendosè*, pro causa. *Ex* cautas *facilius est facere*, causa, *quàm* casus. *Verumtamen*, casus *non damno*.

IN EPIST. X.

1 meus necessarius operas in portu) *codices Memmiani habent*, meus necessarius magnas operas in portu, *&c. ego nihil muto à scriptura recepta.*

2 & alienata Italia) *sic habet planissimè scriptum codex Turnesianus.*

IN EPIST. XII.

1 tamen L. Comeo, his ipsius v.) *scripturam veterem hîc quamuis mendosam, expressi: nihil aliud præstare potui. quæ talis est*, tamē L. Lomeo, his, *&c. vel*, tamen comeo h. *vnde cōiectura ductus, dubitāter & timidè faciebam*, tamen λακωνίζων his ipsis verbis, *&c.* λακωνίζων *autem*, breuitatem Laconum imitans. *vel sic potiùs*, tamen λακωνικῶς, *id est*, Laconicè, *iudicent eruditi, & excogitent aliquid verius.*

IN EPIST. XVI.

1 neque enim vlla de aduentu eius opinio est) *sic restitui cùm in omnib. libris hic locus esset corruptus, in quibus legitur partim*, neque enim valde aduentus. *partim*, valde aduentu, *&c. numquam enim*, valde *cum substantiuo (vt appellant) nomine coniungitur. Ita vna litera addita, & duabus locum inter se permutare iussis, ex* val, *feci* vla: *deinde*, l *addita* vlla. *quæ emendandi ratio, nisi me fallit, verecunda est.*

2 & maximè quidem scribas de ea] *verbum* scribas, *quod negat Malasp. comparere in nonnullis codicimus manuscr. ego reperi in Turnes. & Huraltino & Memmianis.*

3 id enim mihi erit pro desperato) *Memmiani codices habent* pro explorato: *quam scripturæ varietatem notat & Corradus: additque sibi probari: à quo non dissentio, aut certè*, pro deplorato *legendum sit potiùs, quàm* pro desperato. *Codex Turnes.*

nes. tamen sic habet, vt vulgati pro desperato. *Itaque nihil muto.*

IN EPIST. XIX.

1 quam euntes postea nuntij) *quamobrem hanc codicum veterum scripturam respuere, causa nulla visa praesertim cùm vulgata,* cuncti nuntij, *sit inepta.*

2 Quod ad te iampridem de testaměto scripsi: apud te, quod postulas, velim vt possim, *&c.) hic locus partem Corr. partim duorum amicorum meorum, doctorum hominum coniectura, quam nonnihil ego ipse adiuui, emendatus est: ita certè immutatus, vt, cùm sententiam & planam, & cum argumento harum epistolarum consentaneam contineat, tum haud valde longè à scriptura recepta discedat, huius autē loci hæc sententia est: Velim apud te testamentum deponat Terentia (vt scribitur planiùs epistola vicesima secunda) quod postulas. poteris eam monere, vt alicui committat, cuius, extra periculū huius belli fortuna sit. equidem tibi potissimùm velim, &c. Ordinem autem harum epistolarum, qui perspicuè erat perturbatus, ego ex dierum, quibus datæ sunt, ratione, restitui, multis viris doctis comprobantibus.*

IN EPIST. XX.

1 etsi putabam te certiorem f.) *sic habent omnes nostri libri veteres, in ss Turn. & pleraq; editiones vulgatæ. Quòd autē Manutius,* te fortiorē f. legit, *& putat hæc ad inualetudinem Attici referendū, quasi Atticus non prorsus valeret (his enim verbis vtitur Manutius,* non putabam te prorsus valere) *miror à Manutio hæc esse scripta. Nam Latinè dici non potest,* fortis est, *aut* minùs fortis est, *pro validus est, aut minùs validus est, seu firmus est, aut minùs firmus est.*

2 vel omnium malorum] *Sic etiam olim excudendum curaui, in prima iam editione, cùm ita planè scriptum reperissem in codice Turnes. non,* omnium maiorum, *vt habent libri vulgati, & nonnulli manuscripti. Quod nunc idcirco adscripsi, quòd P. Vict. quinque annis post illam meam Cic. editionem, scripsit li. 3. var. lect. 37. cap. 11. se arbitrari hoc loco*

loco legi debere, vel omnium malorum, *quasi rē aliquā magnā, & nouā, & inauditā afferens: cùm præsertim etiam Corradus multò antè ita legendū censuisset. Porrò superiore versu, vbi libri vulgati habent*, vel tabularum nouarum nomine, vel nocturnarum expugnationum, vel Metellæ, vel omnium, *&c. man. verò in his Turnes. cetera cum vulgatis congruentes, hoc tantùm ab eis discrepant, quòd pro* vel in metellæ, *habent*, vel in Metellæ: : *ego suspicatus hoc*, in Metellæ, *esse deprauatum, cùm à Cicerone scriptum esset* metu, *deinde ex* metu vel, *factum*, Metellæ: *deinde postea additum esse*, nomine, *ab aliquo sciolo: ego conieci, sic esse legendum*, vel tabularum nouarum, vel nocturnarum expugnationum metu, vel omnium malorum, *&c.*

IN EPIST. XXIV.

etiam loci grauitas hic miserrimæ, perf.) *codex Turnes. habet*, huic miserrimæ perf. *quod tamen non sequor, neque valde probo. idem enim hîc dicitur, quod epist. seq.* vix sustineo grauitatem huius cœli. *ex quibus verbis, velim etiam hîc legi*, etiam cœli grauitas hîc miserrimæ, *&c. Si quis tamen codicis Turnes. scripturam magis probabit, non pugnabo.*

IN EPIST. XXV.

sed vt in malis. Etiam illud, *&c.*) *secutus sum Manutij coniecturam: quam nonnulli ex nostris codicibus confirmant. Quòd autem Petr. Victorius li. 37. var. lect. c. 23. scripturā vulgatam, quæ in plerisque libris manu. reperitur, tuetur: ab eo dissentio: quin contendo eam ferri non posse. Nam primùm, quòd ille sic explicat*, sed, vt malis. *i. dummodò hoc potiùs, quàm aliud facere malis: non loquuntur ita Latini, & dixisset potiùs Cicero*: sed velis modò: *vel*, sed fac, vt velis modò: *vel*, sed fac vt nihil malis. *Deinde, vt demus Latinè ita dici posse, quod tamen nullo modo potest, tamen si Cicero hāc sententiā, quā vult Victorius, verbis Latinis expressisset: Atticū significasset sibi minùs bene velle, neque admodum sui studiosum esse. Proinde enim esset ac si diceret, voluntatem ei deesse amicū iuuandi*

uandi. Nunc autem hæc, quam sequimur, lectio, primùm Latinissima est, vt multis exemplis collectis Manutius demonstrat: deinde sententia & huic loco aptissima, & sensui Cicer. conuenientissima est. Hoc enim significat Cicero: me consilio iuua. Scio rẽ difficilem esse, *me, qui totus perij, iuuare, verumtamen me*, vt in malis, *id est, vt iuuari possum in hac perdita atque afflicta fortuna, iuua. Addit deinceps*, Etiàm illud mea magni interest, *quamuis scilicet, nihil mea interesse posse videatur, cuius res sint deploratæ ac desperatæ: tamen magni mea interest*, te vt videam, *&c.*

IN EPIST. I. LIB. XII.

1 γεροντικὸν, γεροντικώτερον] *vocem* γεροντικὸν, *quæ deerat, restituimus.*

IN EPISTOLA III.

1 Crispo subsidio currat, *&c.) cod. Turnes. habet*, Elypo: *alij*, Calypo: *alij*, Calypso: *vnde quidam legi volunt*, Crispo: *nonnulli*, Didio *malunt.*

IN EPIST. IV.

1 ψιλῶς quæ velim) ψιλῶς, *id est, sine ornatu. Sic autem esse legendum vidit nuper, vt audio, Petr. Victorius, non, vt vulgo*, ψευδῶς. *Atque hanc lectionem confirmat id quod sequitur.* Sed verò laudari ille vir non potest, nisi hæc ornata sint; *confirmat & codex Turnes. qui habet*, ψειλῶς.

IN EPIST. V.

1 Quod autem os, in hanc rem ἔρανον à te?) *Cùm me olim offenderet vulgata lectio, à qua non admodũ differt antiqua*, quod autem osim hãc rem, *&c. neq; doctissimi quidã viri mihi probarent huius loci mendosi explicationem: ego Corradi coniecturam*. Quid autem, si hanc rẽ, *&c. initiò, tanquã probabilem, secutus eram. sed mei me facti postea pœnituit, cùm in codice Turnes. scripturæ veteris vestigia contentis oculis inspexissem, attentéque considerassem: quæ talis est:* Quod autem osin hãc rem, *&c. Venit enim mihi in mentẽ, osin esse diuidendũ, & ex vna coniunctaq; voce, duas esse faciendas, vt sit*, os in *atque ita hunc locum*

lega

legamus. Quod autem os, in hanc rem ἔρανον à te? *id est, Quæ hæc Q. fratris impudentia est*, in hāc rem, *id est, in Lupercalia, pecuniā abs te petere? Hæc eadem ferè coniectura venit in mentē postea Adr. Turnebi, cū ei codicē Turnes. commodatò dedissem. quamuis Petr. Victorius testetur etiam in suo cod. manusc. scriptum esse* osin. *vnde eandem ille coniecturam fa ere potuit.*

2 fac non ad δ ... , sed ad πειρήνην &c.) *secutus sum antiquam & receptam lectionē, quam reperi in codice Turnes. expressam à Petro Victorio, & Manutio iam antea restitutam. Non dubiū est autē, quin Arethusa significetur per* ἄμπνευμα ἀλφεῦ, *seu Ortygia, quæ Arethusam continet: vt ex Pindari primo carmine Nem. vnde hæc verba sumpta sunt, & eius interpretibus intelligere licet. Sed videtur vox,* κρήνην, *quā reposuit Manutius, pro* πειρήνην. *quod est in vulgatis libris post* ἀλφεοῦ, *esse superuacanea: quamuis in codice Turne. reperitur, aut certè* πήνκλην, *pro* κρήνην. *ea enim detracta, sententia integra & plana est: quod & Auratus noster existimat. & credibile est natam esse ex glossa, cùm ab aliquot adscriptum esset ad* ἄμπνευμα ἀλφειοῦ κρήνην. *Omnino non est in carmine Pindari. Addidi autem disiunctiuam particulam* aut, *ante* ἄμπνευμα, &c. *Aurati sententia approbatam. Iam verò per hos duos fonteis, Pirenem, & Arethusam: quorum alter est Syracusis, alter Corinthi, significat M. T. diuitias Syracusanas, & Corinthias.*

3 Ncasioniumque ἀρχέτυπα fugienda] *sic edendum curaui scripturæ veteris auctoritatem secutus, & ita antea Victorius.* Ncasiones *autem, argentarios fuisse, aut fæneratores, credibile est.*

IN EPIST. XIV.

1 ἐκτόπισμος) *sic habet codex Turn. Vnde videtur legēdū* ἐκτοπισμὸς, *vel* ἐξορισμὸς. *id est*, exsillum, *locus nimis à celebritate remotus: Turneb. legit* αἰγόνομος, *id est*, à capris depastus locus, *asper, sterilis. Sed nimis longè abest hæc coniectura ab antiqua scriptura.*

IN EPIST. XV.

1 omniáque nitor) *nihilo magis præpositionem* ad, *habent codices Memmiani & Turnesianus, quàm*

Italici. itaque nos eam delendam curauimus.

2 Piliam angi veta satis est, *&c.) sic restitui ex codice Turnes.*

IN EPIST. XXII.

1 hoc quidem fecisset etiam Tyrannio, si adm.) *sic legendum censeo,* Tyrannio, *inquam, seu* Tyranio, *non,* Ranio, *neq;* æratio, *vt vult Turnebus. Erat autem Tyranio, scriptor librarius: quem sæpe commemorat M T. in his libris, & maximè libro quarto.*

IN EPIST. XXIV.

1 & tamen si quia me res istò abduxerit) *etiam Memmiani codices habent,* adduxerit. *ego tamen nihil muto.*

IN EPIST. XXV.

1 in quo scio me τετυφῶσθαι) *sic legendum est potiùs, quàm* τετυφλῶσθαι. τετυφῶσθαι *autem significat* insanisse: *alij legunt,* τετυφλῶσθαι, *id est,* cæcum fuisse.

2 Tuis occupationibus) *sic habet codex Turn. & rectè. nam* cuius, *quod reposuit Victorius, mendosum est. Loquitur de occupationibus Attici, non Silij, vt declarant quæ deinceps sequuntur.*

IN EPIST. XXVII.

1 remp. regere) *codex Turnesianus habet,* remp. lugere.

sed intus erat) *id est, sed domi erat, &c. Fallitur autem Victorius, qui reponit,* inuitus.

IN EPIST. XXVIII.

1 quoad possum, adducito) quoad possum *peruenire, id est, ad eã summam, quam possum repræsentare,* adducito. *Turnebus,* quod possunt, *minus rectè.*

2 Quòd scribis te ita futurum putare, cum Ouia *&c.) hunc locum ex auctoritate veteris codicis, quem religiosè secutus sum, feliciter emendaui. tantùm ex* qui de, *feci,* vide.

IN EPIST. XXX.

1 si addiderimus aliud, *&c.) consentiunt hîc libri veteres cum vulgatis. Verumtamen docti quidam sic legendum esse putant:* si adierimus aliud, quo

quo ref.c.ab i.id f æstimatum,*&c.ego nihil muto: &* *Manutio assentior.*

2 si non adduceretur,vt venderet,si venaleis) *sic esse legendum sententia ipsa peruincit,non , vt habent omnes libri*,si modò,*quàm sæpe autem scriptores librarij peccarint in scribendo*,non *pro* modò : *&* modò *pro* , non,*sciunt,qui libros manuscr.aßiduè tractant.*

IN EPIST. XXXV.

1 matrem suã cum Publilio l.*cod. Turnes.habet*,matrem suã cum Publilio loqueretur, ad me,*&c.quã scripturam explicare aliter non possum,nisi hoc modo*, matrem suam cum Publilio loqui solere , sed ad me cum illo,*&c.*

IN EPIST. XXXVI.

1 A te heri duas epistolas accepi)*leue est,quod mihi venit in mentem: sed tamen, quidquid sit, lectorem nõ celabo. hoc* accepi, *puto esse subdititium,& alienum, atque ita à Cicer. scriptum*,A te heri duas epistolas, alteram,*&c.vt sumatur*, accepi, *infernè ἀπὸ κοινοῦ, inde*,accep.q;, *&c.quod genus loquendi veteribus est vsitatum,vt nos alibi admonuimus: quamquam hanc suspicionem refellit codex Turnes.in quo sic legitur*,accepiq; ab Ægypta L.eodem die, *&c.* L *autem valet* liberto *&* accepi, *positum pro* cognoui. *vel subintellige*,literas,quibus significas,*&c.*

2 hæ literæ,*&c.*) *legendum,vt habet codex Turn.*hæ literæ,*&c.non* tuæ literæ. *Quamuis autem* recepi, *supra sit in omnibus libris vulgatis*,accepi, *tamen reposui,vt habent codices Memm.& Turn.*

IN EPIST. XXXVII.

1 siue hãc aberrationem à dolore delegerim maximè,quæ, *&c.*) *sic edendum curaui, libris omnibus inuitis in quibus ita legitur*, siue hanc aberr. à dol. delegerim,quæ maximè liberalis.

IN EPIST. XL.

1 puto Terentium esse dominum) *codex Turnesianus habet*,puto tertium esse dominum:*mendosè,opinor.*

IN EPIST. XLII.

1 Quòd ſcribis, certè mihi illam rem leuamento fore, *&c.)* *ſecutus ſum olim magna ex parte fuerã Manutij coniecturam, vt ingenioſam, & probabilem, quæ talis est.* Quòd ſcribis, reri te, mihi illam rem fore leuamento, *&c. Nunc mihi alia mens, alia ſententia. nam illud,* reri te, *quod vir ille pereruditus fecit ex* rectè, *mihi lõginſculè petitum videtur, cetera prætereo. Ego autem ex,* rectè, *feci,* certè *Animaduerti enim ſcriptores illos librarios in hoc ſæpe peccare ſolitos vt ſcriberent,* rectius, & rectè, *pro* certius. & certè & *contrà. Cetera noſtra ſunt ex antiqua ſcriptura, quã in codice Turneſ. reperi effictã atque expreſſam. Ne hoc quidem celabo,* mihi *poſt,* rectè, *reperiri planè, & integrè ſcriptũ in codice Turneſ. pro quo Victorius eſſe in ſuo admonet,* in: *nihil præterea.*

IN EPIST. XLIII.

1 Philotimus nec Carteiæ Pompeium teneri] *Secutus ſum Manutij coniecturam: quam complures viri docti probant, & hiſtoriæ teſtimonium confirmat. Verumtamen codex Turneſ. planè habet, vt vulgati,* nec Cartani Pompeium teneri: *ex qua ſcriptura Turneb. exiſtimat, legendum potiùs* Philotimus negat Cn. Pompeium teneri. *Si quid ſit præterea mutandum, ego ſic ſcribi velim,* Philotimus negat Carteiæ Cn. Pompeium teneri.

IN EPIST. XLV.

1 tantùm mediocrius) *etiam codices Turneſ. vt & v., quibus P. Vict. vſus eſt, habent* tantummodò octius. *vnde Corradus legendum exiſtimat,* tantummodò ſocius. *Ego,* tantùm mediocrius. *quiſquis huius emendationis auctor ſit, rectum puto. ſubintelligo autem, vel* manebit, *vel* vrgebit *vel aliquid tale.*

IN EPIST. II. LIB. XIII.

1 Omnino cũ Sextius noſter, parrochus publicus, *&c.) Codex Turneſ. conſentit, & congruit cum libris Mala p. Quapropter cẽſeo hîc eſſe repoſitũ,* parrochus publicus, *reiecta vulgata lectione,* parrochiis publicis.

IN EPIST. III.

1 qui si ipse negotium meum gererem, nihil gererem, nisi conf.] *Hæc & antiqua, & recta scriptura, à me in codice Turnes. reperta, & restituta: de qua neque Petr. Victorius, neque Paulus Manutius, neque Malaspina verbum vllum fecerunt. Manutius & Corradus commemorant illam quidem, sed nondum integram, neque sinceram. legunt enim,* Quid si, *pro* qui si *: quo facto perit omnis huius scripturæ venustas.*

2 præs aliquando factus es) *sic est legendum, & ita habet codex Turnes. nec secus Victorian, vt ipse testatur hanc scripturam tamen non est secutus, sed receptã: quod miror. eius autem sententiam Corradus explicat, si quis fortè eam minùs videbit. Ego aliò propero.*

3 Quòd dies longior est, &c.] *sic esse legendum coniecit Manutius, huius lectionis rationem, accuratè & eruditè, vt solet, explicat. sed nihil nunc opus est coniectura. sic enim planè scriptum in optimo codice Turnes.*

IN EPIST. VI.

1 ne nullum debeamus) *sic habet cod. Turnes. cuius apud me magna est auctoritas. huius autem scripturæ hæc sententia est, Si diligẽter cogitabis, reperies nos nullum debere columnarium. Manutius tamen, & Cotta. & Malaspina malunt legi,* ne vllum.

2 nec coheredibus solùm, *&c. quidam sic legi volũt,* nec cum coheredibus solùm Herennianis, sed etiã, vt scis tu, mecum egit de puero Lucullo, *&c. cod. Turnes. quidem habet,* nec cum heredibus, *& omninò locus est obscurus, & fortasse corruptus.*

3 & ait Tiro te habere. & vt rec.) *codices Memmiani, Huraltinus, Turnesia & vulgati omnes habent,* te habere oportere *: quod puto mendosum. nam si quis dicat, hanc esse sententiam. Te habere necesse esse, vel necessariò te habere, vel non posse fieri, quin sit apud te: dico verbi* oportere, *longè aliam vim esse, quàm τοῦ* necesse esse *: vt sciunt. Quid igitur dicendum? verbũ* oportere, *puto esse ab aliquo indocto inculcatum, & ideò delendum. Fortasse etiam dicere licet,* oportere, *esse corruptum, & hoc totum sic esse legendum.* & ait

Tiro

Tiro te habere,& apud te esse. *Postremò licet dicere, sic esse à Cic. scriptum:* & ait Tiro apud te esse. *&c. has duas voces autem,* te habere, *esse alienas , & ex glossa natas, vel cùm ex* apud te esse, *factum esset,* oportere, *fuisse additas*. apud te esse *autẽ, facilè commutari potuisse in* oportere *continuò intelliget qui versatus est in li. man.* apud, apot. *hinc* opt. *deinde* ex, opt. *esse factum à semidocto aliquo,* oportere.

2 qui nuper est, *vel est* ἀποσιώπησις , *vitandi mali ominis causa, vel vox* mortuus, *vt à librariis omissa, restituenda est. quam Manutius affirmat in vno codice antiquo reperiri. codex Turnes. quidem non habet, neque Memmiani.*

IN EPIST. VII.

1 iussi equidem ei nuntiari) *legendum, vt est in cod. Turnes. & aliis ferè omnibus antiquis* , iussi equidem, *&c. atque ita iusseram olim excudi, non vt vulgò* , nisi equidem, *&c.*

IN EPIST. X.

1 Brutus si quid] *In codice Turnes. scriptum est,* Brutus siquid egerit *P. Victorius autem negat se verbum* egerit, *in vllis suis libris antiquè reperisse. hoc ei nõ credo. idẽ deinceps scribit, hanc vocem superuacaneam esse, hoc ei non credo. quamuis non negem subintelligi posse.*

2 οὐ ταῦτ᾽ ὄνειδος) *cod. Turn. habet* , οὐ τάτ᾽ ὄνειδος. *vnde facilè fieri potest,* οὐ γὰρ ὄνειδος, *vt impressum est in nonnullis libris vulg.* οὐ γὰρ ὀνείδειος. *Sed cùm hic locus sit ex Ione Euripidis petitus, cúmq; versus integer, cuius principium duntaxat à Cicerone, vt fieri solet, positũ est, ita apud Euripidẽ legatur ,* οὐ ταῦτ᾽ ὄνειδος φαίνεται τῶν πραγμάτων *(sequitur deinceps alter , qui sententiã absoluit,* Πρόσωθεν, ὄντων ἐγγύθεν θ᾽ ὁρωμένων *) collata cod. Turne. scriptura cũ versibus Euripidis, existimo nunc legendum hic esse, vna litera addita , οὐ* ταῦτ᾽ ὄνειδος *Primũ enim addito* υ, *facilius fiet* ταῦτ᾽ *ex* τάτ᾽, *quod est in codice Turnesiano , quàm duabus*

literis mutatis, γὰρ. Deinde cum M. T. hoc loco principium versus Eurip. ponere voluerit, vt diximus, isq; apud Euripidem ita legatur, non οὐ γὰρ ὄνειδος. nulla causa afferri potest, quare lectio, ὁ ταῦτ' ὄνειδος, alteri non sit omnibus modis anteponenda. Cùm hæc, quæ modò scripsi, non longo post primam editionem tempore, animaduertissem, & sensissem: peruenerunt ad nos posteriores P. Victorii variarum lectionum libri: in quorũ librorum, hoc est librorum omnium 26. cap. 6. hoc idem ab eo obseruatum esse cognoui. Quare reddo Victorio suũ vt pote ab eo occupatum, & prius editum.

IN EPIST. XVII.

1 Die 6. Kal exspectabam] *sic olim edendum curaui, Cùm ex De, quod est in multis libris, fecissem* die: *quod videtur rectum: nisi quis malit legi,* a.d 6. *id est*, ante diem sextum, *quod idem valet, vt alibi diximus. Nunc autem, cod. Turnf. scriptura repetita, & retractata, quæ talis est,* 5. Kal. exspectabam, *&c. nullum iam coniecturæ, aut dubitationi locum relictum video: sicque emendandum esse censeo.*

2 exspectabam Roma aliquid, *&c.) putant quidam legendum,* noui, *pro* non: *vt ita legatur deinceps:* exspectabam Roma aliquid noui. *deinde,* imperasses igitur aliquid tuis: *id est, debueras tuis imperare, vt aliquid ad me noui Roma scriberent. sed ego scripturam antiquam repræsentare malui. Ego si quid sit mutandũ, sic scutarim,* Exsp: ct. R. aliquid, non quo imperassem tuis Igitur nunc eadem illa.

IN EPIST. XIX.

1 Academicam omnem quæstionem libris quat.) *nihil subintelligendum, nihil ue à librariis omissum, vt Manutio videtur: neque hoc totum,* Acad. omn. q. lib. qu. *delendum, vt aliennm, & ex annotatione natum nã verbum* absolui, *quod antecedit, ad hæc eadem pertinet.*

IN EPIST. XX.

1 curandum enim nobis non est. *&c.) hunc locum restituta vna voce, quæ prætermissa à librariis fuerat, emendaui, partim codices antiquos, partim Ciceronis, sensum, secutus. Verumtamen quidam sic legi malũt*

non

nonnihil enim curandum nobis est, nihilque melius, atque hoc in omni vita.

IN EPIST. XXI.

1 Quare facies, vt ita sit in libro) *nempe, vt primo libro de orat. ad Q. fratr. vbi sic M. Tinitio scripserat*, vt concitato nauigio cùm remiges sustinuerunt, retinet tamen, *&c. Postea autem Attici sententiam secutus*, inhibuerunt, *reposuerat, quod nunc Ciceroni nō probatur, iubétque, vt ita sit in libro quemadmodū fuit, nempe sustinuerunt. Aut dictum in vno aliquo ex libris Acad. quæst. qui non extet. aut, vt Manutio videtur, in 2. Acad. ibi*, equos sustinebo: *vt declarant ea quæ sequuntur. Nihilominus tamen primo libro de oratore legendum*, sustinuerunt, *quemadmodum edendum curaui: maneóque in sententia, vt putem significari primum librum de oratore. Nam libri Academici nondū erant editi, nondúmque ad Varronem, neque ad quemquam peruenerant, vt intelligere licet ex iis, quæ infrà scripta sunt.*

2 quoniam autem fugit me) *sic legendum, non quomodo, vt habent omnes libri vulgati, neque*, quum, *aut* cùm, *vt Muam quom, quod est in libris manuscr. valet*, quoniam. *Ita enim sæpe scribebant librarij*, quom.

3 (possum falli, vt homo) à meis, eam non hab.) *Quanta bonitate, & fide ceteris codicibus man. præstet Turnesianus, cùm ex aliis locis innumerabilibus, qui in eo sunt integri, in aliis contaminati & corrupti, tum ex hoc quoque apparet. Nam cùm Malasp. admoneat, in codicibus iis, quibus vsus est, legi* possum falli, vt homo, ans meā non habere, *hic habet planè* (possum falli, vt homo) à mis eam non hab. à mis *antē, sæpe scriptum animaduerti pro*, à meis *Idem paucissimis verbis pòst habet*, afuerunt, *pro* abfuerunt. *& ita semper qua de re neque Victorius, neque Malasp. verbum vllum fecerunt.*

4 quòd leuiùs, & quòd fert εὐκόλως] *aduerbium*, leuiùs, *cum copula* ac, *quæ sunt in libris vulg. post* leuiùs, *deleri iussi, vt foris illata, aliena, & ex declaratione Græci aduerbij* εὐκόλως, *nata: vel ab errante li-*

brario bis scriptæ. Nam in codice quidem Turnesian. ita planè scriptum est, quòd leuius, ac leuius, & qu od &c.

IN EPIST. XXII.

1 ſed habet εὐλογίαν) *quidam legunt, εὐγηρίαν, id est,* tranquillam & proſperam ſenectutem: *alij εὐκολίας, ego εὐλογίαν probo.*

2 ſine te opprimi malitia eſt) *codex Turnesian. habet,* milicia eſt: *quæ scriptura, quid sibi velit, diuinare non possum.*

IN EPIST. XXIII.

1 ſunt enim detexti.) *sic emendauimus, scriptura veteris vestigia secuti; detexti autem valet idem quod absoluti, & confecti relatio sumpta est à tela.*

2 quam confice εὐλαβῶς) *sic est planè scriptum in codice Turnes. Victorius vulgatam lectionem retinet, quòd à suis codicibus destitutus sit.*

IN EPIST. XXIV.

3 *Quatuor habet* διφθέραι ſunt in tua pot.) *Turnes. habet* διφθέραι. *ego tamen,* διφθέραι *probo.*

IN EPIST. XXV.

1 Nã ego Romam pridie idus Bruto ita volui ſcribere, quoniam ſecus te intellexiſſe ſcribis, & fui fortaſſe ἀσαφέστερος mē ex t.) *hunc locum præclarè, præfiscine dixerim restitui partim cõiectura ductus, partim codicis Turnes. auctoritatem secutus.*

IN EPIST. XXVI.

1 De Virgilij parte] *Non dubium est, quin hæc epist. in libro superiore collocari debeat, quod vidit Manut.*

IN EPIST. XXVIII.

1 Si enim perueniſſent iſtæ l.) *vel subintelligendum,* ad eum: *vel desideratur, & à librariis per imprudentiam omissum est: quod mihi verisimilius est.*

IN EPIST. XXXI.

1 κέφρικα) *nihil puto mutandum, quamquam Corradus putat, & mauult legi* πέφρικα. *Ego, si quid esset mutandum, mallem legi* κέκρικα. *codex Turnes. quidē ab hac scriptura non longè abest. scriptum enim in eo est,* κέκβικα, *vt ex litera, quæ est ordine quarta, æquè faci-*

lè fieri possit p *atque* q. *& verò faciliùs.*

2 vtrùm liberet, faceret: poss, auctore me] *alij aliter. ego sic hunc locum restituendum esse arbitror, corruptum autem esse creatibile est ab indoctis, quicùm* faceret posse *sine distinctione legerent, neque viderent* faceret, *separatim esse legendum: & pertinere ad verbum* suadebam, *ex* faceret, facere, *ex* posset, posse, *fecerunt, & ita hunc locum corruperunt. Licet tamen etiam ita legere,* vtrùm liberet, facere posse, auctore me.

IN EPIST. XXXIII.

1 sed si Plancus destinat: tum habet res) *sic potiùs legendum, quàm vt in vulgatis,* tum haberes. *& ita codex Turnes. non displicet mihi tamen ea lectio, quam affert Malaspina,* sed si Plancus destinatum habet, habet res difficultatem. *Omnino in hac vtraque lectione desidero* sibi, *ante* destinat, *aut* destinatum.

2 Dicæarchi librum accepi, *velim legi*, Dicæarchi librum περὶ ψυχῆς, *&c.*

3 si neutrum cadet in præf. an in contubern.) *sic legendum censeo, & ita habet codex Turnesianus. significant autem hæc dimidiata verba,* præfectis cōtubernalibus. *Corrad sic legi vult,* eodémne præfectus, an contubernalis, *&c. Sed omnis inanis coniectura est, vbi scriptura antiqua certa est.*

IN EPIST. XXXVI.

1 posse diem differri) *sic est legendum, & ita scriptū est in codicibus Memm. & Huraltino & Turnesiano: nō vult Victorius,* posse diem in diem differri.

IN EPIST. XXXVIII.

1 Brutum inquis eadem) *sic habent cod. man. neque aliter vulgati, nisi quòd vitiosa est in eis interpunctio. Ego olim ediderām,* Brutus inquis eadem. *hac sententia, Brutus eadem sentit, quæ tu de rep. Sic enim Manutius, qui legit,* Brutum inquis eadem, *pro Brutum dicis eadem sentire: quod Latinè dici non potest. Nunc igitur sic legendum censeo,* Brutum, inquis eadem: *id est, Brutum eadem opera videbis, seu vises.*

2 περὶ ὁρῶν τῶν ἐν ἀδ...)*cùm antiquæ ſcripturæ veſtigia acriter intueor, non puto quidquam aut diuinius, aut verius excogitari poſſe Cor. coniectura, niſi quis fortè indicat legendum potiùs. mutato ſpiritu, & accentu,* περὶ ὅρων, *id eſt*, de terminis, aut finibus.

3 Hic autem, vt fuit tum, eſt) *ſic legendum conieci, non vt vulgò*, vt fultum eſt. *Nam* fult. *mendosè ſcriptũ, pro* fuit l. *pro* i. *deinde* t. *à ſcriptore omiſſum, propter eiuſdem literæ progreſſionem.*

4 Ad ſaxa Acronoma) *ſic legendum cenſeo, ne tantillum quidem ab antiqua ſcriptura diſcedens. Sic enim habet codex Turneſianus, idque literis Latinis, vt edidi. Turnebus verò diuinans*, ἀκρόνομα.

IN EPIST. XL.

1 ad templum effandum Saturni ἀσπούδον) *ſic iampride hic locus à viris doctis emendatus eſt. Nam quòd P. Victorius antiquam ſcripturam proponit tantùm non laudare non poſſum; ſed magis laudaſſem ſi vidiſſet*, eatur *eſſe corruptum, & factum ex* f. tur: fatur *autem ex* ſatur: mi, *ex* ni, ἀσπονδον. *ex* ἀσπούδον.

IN EPIST. XLIII.

1 auctionem præter prædia, &c.) *videtur potiùs ſic eſſe legendum, ordine mutato* pondus argenti, præter prædia, *ſeu* præterea prædia: auctionem primo quoque tempore, *&c. quod idem videtur Malaſp.*

IN EPIST. XLIV.

1 De ſua Lanuini curatione laborans] *vel ſic legendum, vel, vt nonnulli libri habent*, de ſua re, ac ratione laborans, *quod non improbo, cod. Turneſ. & Hural. & Memmiani habent, partim* de ſua vi in curatione. *quam lectionem probat Victorius, ego ferri non poſſe cõtendo, quòd ne Latina quidem eſt.*

IN EPIST. XLV.

1 tetigit aureis nuntius: ex templo inſtituta omiſi ea, quæ in manibus hab.) *Sic habet codex Turneſ. & Huraltinus, & vnus, ex Memmianis. ſic & Germani in ſuis habuerunt. Quo fit, vt & mirer Petr. Victorium negare, ſe hæc, quæ deſiderantur in vulgatis, non reperiſſe in ſuis, & eius codicibus noſtros longè anteponam*

nam, maximè Turnesianum. Non potest verò dici, hæc esse aliunde nata. Sunt enim germana verba Ciceronis. adde quòd ad sententiam absoluendam requiruntur. Non celabo tamen lectorem, visum mihi esse aliquando vocem nuncius *esse alienam, & sic esse legendum*, Posteaquam abs te Agamemno non vt venirem (n. id q.f.n.T.est.) s. vt scriberem, tetigit aureis. extemplò instituta omisi, *&c. vt* tetigit aureis, *dictum intelligamus, pro admonuit.*

IN EPIST. XLVII.

1 & quemadmodum non omnibus dormire. ita nō omnibus seruire) *sic necessariò legendum est. Voluit .n. hoc simili vti Cicero. Quemadmodum bellum est, non omnibus dormire, quod olim dictum est ab illo Cippio, ita & non omnibus seruire. Sic autem ferè scripsit in epist. ad Gallum lib. 7. ep. ad Famil.* Cippius, opinor olim: non omnibus dormio: sic ego non omnibus, mi Galle seruio. *Cùm igitur ita scriptum esset à Cicerone*, est bellum aliquem libenter odisse, & quemadmodum non omnibus dormire, ita non omnibus seruire. *scriptor librarius à priore*, non omnibus *transiit ad posterius, & cùm deberet scribere*, & quemadmodum non omnibus dormire, ita non omnibus seruire, *scripsit* & quemadmodum non omnib. seruire, *quæ scriptura clamat id esse factum, quod dixi.*

IN EPIST. XLIX.

1 nec fuit id quod suspicaris, vt me puderet tui, ne ridiculè Micillus) *sic habent libri omnes veteres, quos vidi, & vulgati, nisi quod horum nonnulli habēt,* næ ridic. *& interpunctum ante* næ *mendosè. Videtur autem tale quiddam desiderari post* suspicaris, quòd ita scripserim, *vt ita legatur*, nec fuit id quòd suspicaris, quòd ita scripserim, *id est, ita demissè & assentatoriè, vt, &c. Alioqui legendum sit*, quòd suspicaris, quòd me puderet tui.

IN EPIST. L.

1 Post H. VIII. in balneum, dum audiuit de

Mamurra vultum nō mutauit) *sic restitui ex auctoritate codicis Turnes. De qua scriptura ne verbum quidem Victorius. Significat autem Cicero, Cæsarem, dum ei recitati sunt Catulli versus cōtumeliosiss. in Mamurram, non esse commotum: ac ne vultum quidem mutasse*

IN EPISTOL. IIII. LIB. XIIII.

1 Nunc quid putas me Lanuuij?) *Quidam legi volunt,* Numquid putas, *&c. quod probo.*

IN EPIST. V.

1 *ἠσίτησας,*) *sic restitui ex codice Turnes. pro quo vulgati, ἐσίγησας. planè ineptè. quod postea & Turnebus in illo eodem codice, quem ei vtendum dederam, repertum, in Aduersaria sua retulit.*

IN EPIST. VII.

1 literæ sanè *ἀπεσπασμένας*) *sic legēdum, & ita scriptum est in codicibus Memm. & Turnes. quam scripturam & Corradus notat.*

2 Omnino legatus volo mense Quintili in Græciam. sunt omnia faciliora) *hunc locū paucis vocibus emendatis, & sententia Ciceronis diligenter considerata, non sine adiumento librorum manuscriptorum restitui ac perpurgaui. Ciceronem autem obtinuisse ab Antonio & Dolabella legationem liberam in Græciam, ex sequentib. huius libri, & decimiquinti epistolis, intelligere licet. vetus scriptura porrò hæc est,* omnino si ego st volo, *&c. Quis non videt hoc, si ego st' esse corruptum, &c. ex eo facilè restitui posse,* legatus.

IN EPIST. XII.

1 & odij pœnam, & doloris) *Sic habet codex Turnesianus, optima sententia. significat enim punitionem & vltionem odij in Cæsarem, ac doloris ex tyrannide. Quòd autem Victorius vult legi,* plenam, *toto cælo errat.*

2 Verùm illuc refero) *legendum fortasse est,* verùm me illuc refero. *vel subintellige,* hæc quæ dixi, *quod malo.*

IN EPIST. XIII.

1 mansero: fore me quidem video in discrimine

mine) *sic legendum, vt edendum curaui*: fore me quidem video, *&c. sic enim habet codex Turn. & item nonnulli alij. Olim autem, alios codices secutus, sic edideram*, fore rem quidem video in discrimine, *multò quidem meliùs, quàm legitur in vulgatis, qui post* manſero, *neque* rem fore, *neque* me fore, *habent, sed minùs bene, quàm nunc edidimus*: me fore quidem. *quam tamen olim commemoraueramus, & comprobaueramus.*

2 quam ob cauſam vereor, ne abſentia mea leuior ſit) *sic habent omnes libri veteres, quos vidi, &, vt opinor, quos non vidi. Err. Stephanus tamen arbitratur legendum*, non vereor nè abſ. *quia ſcilicet negotiis & occupationibus impeditus ſit, ne coràm agere cum Cicerone poſſet, & ita excuſandus. ſed ego reſponderim, Antonium vereri, ne ſua abſentia minùs auctoritatis habeat apud Ciceronem, quia cum Cicerone coràm non agat: ſed per literas. ſequitur enim*, quam ob cauſam vereor, *&c. id eſt, quia tecum coràm non ago. Quare nihil mutandum.*

IN EPIST. XIX.

1 ad te transfuderim) *quidam libri veteres habent*, tranſtulerim. *Turneſianus*, transferam.

IN EPIST. XX.

1 quòd mihi ſuppeditatus es] *codex Turn. habet*, quod mihi ſuſpendiatus eſt, *planè mendoſè, fateor: ſed hæc tanta & tam abſurda diſſimilitudo ſuſpicionē mihi iniicit, hunc locum non eſſe integrū. Quid ſi quis dicat, legendum fortaſſis eſſe*, quòd mihi abs te expeditum eſt? *quid ſi*, quòd mihi ſuppeditatum eſt?

IN EPIST. XXI.

2 ſi mihi quod debuit, diſſoluerit) *codex Turn. habet*, ſi mihi quod debui, diſſoluerit, *planè mendoſè, ſed vnde coniicere poſſimus, ne vulgatam quidem lectionem eſſe ſinceram. nam quod quis debuit, iam debere deſiit. ergo diſſoluit. at Dolabella nōdum diſſoluit: adhuc igitur debet non tam debuit: legendum igitur* debet, *vt Malaſpina iudicauit.*

IN

IN EPIST. XXII.

1 Quæris vt suscipiam, *&c.*] *Cur non dixit*, Petis, vt suscipiam, *&c. nam qui quærit, vult reperire, aut cognoscere: qui petit, vult obtinere, qua de re nos disputanimus in ea oratione, quam habuimus in gymnasio Cardinalitio, a.d. VIII. Idus Maias. anno* CIↃ. *&* LXX. *quo die orationẽ pro Milone extra ordinem, & hora subseciua explicauimus. Vt igitur ad rem redeam, videtur sic potius aut scribere debuisse, aut scripsisse Cic.* Rogas, vt *vel* Hortaris, vt, *&c. Fortaßis autem ita fuerat à Cicer. scriptum,* Quòd rogas, *seu* Quòd hortaris. *Sed ex* Quòd rogas, *aut* Quòd hortaris, *factum est,* Quæris.

IN EPIST. XXIII.

1 & quidem (portenti simile) sine tuis lit.] *sic habet planè scriptum codex Turn. quod eò adscripsi, vt etiam ex hoc loco huius codicis bonitas appareat, cùm significare videatur Pet. Victorius, hunc locum in suis codicibus non esse integrum, vtpote qui eius emendationem Germanis tribuat, neque de suis codicibus vllum verbum faciat.*

2 Quare talaria videamus] *nonnulli libri habent,* induamus. *Turn. tamen, & Hural. & omnes ferè Memmiani,* videamus, *quos sequor.*

IN EPIST. I. LIB. XV.

1 deinde ad summam) *sic legendum, non* ad summũ. *Nam* ad summã, *idẽ valet, quod* in summa. *Hor. epist. 2. li. 1.* Ad summam sapiẽs vno minor est Ioue, diues Liber honoratus, pulcher, rex denique regum.

2 domi esse) *id est, velle mihi soluere quod debet: soluendo esse, neq; recusare, quo minùs soluat, cuius contrarium,* foris esse: *de quo alibi.*

3 & filia tua) τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ. *co. Turn. habet,* & filia tua. τὸ ἐκ τοῦ. *vnde facilè facere licet,* τὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ. *subintell.* σώματος τὸ θερμόν, καὶ τὸ ψυχρόν. *quod Corradus coniecit.*

4 quin etiam planè Cumis eã vidi] *sic ergo Corrad.* nisi quòd clariùs Cumis eam vidi. *Nam libri veteres hîc corrupti sunt: neque ferè discrepant à vulgatis.*

IN EPIST. II.

11 quod puto (tantum enim vid.) non videmur esse victuri) *locus est obscurus, & fortasse corruptus neq; nos libri veteres hic quidquam adiuuant: sunt enim ipsi quoq; corrupti, atq; hoc tantùm à vulgatis discrepant, quòd pro* victuri, *habent* victori. *& suprà pro* quid de Buthr. qui de Buthr. *Quæ dissimilitudines parui momenti videntur. nam* qui de *scriptum fortassis est ab errante librario pro* quid de, *cùm omisisset* d, *prius propter alterum, quod sequitur.* victori *verò pro* victuri, *verisimile est scriptum esse, non insolito scriptorum illorum librariorum errore, quo* u, *pro* o, *&* o, *pro* u, *plerumq; scribebant. Vt igitur saltem aliquid dixisse videamur, non vt hunc locum perpurgemus, & explicemus, arbitror hanc esse Ciceronis sententiam, & eadem opera, hæc verba sic legi debere,* quod puto, *videlicet negotium Buthrotium confici posse* (tantū enim video) *quod sic explico. dixi autem* puto *quia hoc tātum video, id est, ea tenus video, vt putem, non vt confidam ita fore sequitur,* non videmur esse victuri. *q. putarim corruptum, & legendum,* Nos videmur victuri, *i. futurum fortasis est vt viuamus, neque (quod verebamur) intereamus. sequitur,* Sed si, &c.

IN EPIST. III.

1 accepi duas epist.] *codex Turn. & nonnulli alij habent,* accepi nati duas, *&c. vnde facile est facere,* accepi ex Arpinati duas, *&c.*

2 De Mario scripsi. &c.] *Secutus sum libros vulgatos. nam nostri ferè omnes man. habent*, De Malo. *sed* Malo *scriptum pro* Maio, l *pro* i, *vsitato scriptoribus illis more.* Maio *pro* Mario. *Quòd autem Victorius,* de malo *retinet, & dictum existimat,* gratum de malo *quasi dictum sit,* gratum, vt in malis, *fallitur. nam primùm in malis gratum aliquid nobis esse potest: sed non iucundum. deinde, quod caput est, non potest Latinè ita dici,* gratum de malo.

IN EPIST. IV.

1 ad recentiorem priùs. De Lenio, rē laud.) *sic edēdum curaui, approbata Manutij cōiectura, quam codex Turn. adiuuat. Sic. n. in eo scriptū est,* & leniorem. *vt ni-*

*hil negotij sit,*commutato , & *in* de, *de leniorem facere* Lenio rem.De Lenio rem.

2 Rides.At ego doleo) *Turn.codex sic habet* , rides abscondoleo,*de qua scriptura iudicet lector.*

3 Saufeium de re celemus) *sic conieci legendum, literis paulùm immutatis,nempe ex* pe te,*facto* de re: *Corradus sic,*peto vt celemus : *alij* de te celemus:*alij* , petis vt celemus : *quod postremum mihi magis placet.*

4 vt in Saufeianam,reliquásque) *codex Turn.habet*, vt in Saufeleam,reliquámque disp.*&c. vnde coniicere posit aliquis,legi posse*, vt in Saufeianam relinquámque Tusculanas disputationes, *hac sententia: Vt in Saufeianam hæresim , seu scholam transfugiam, & Tusculanas disputationes relinquam.*

IN EPIST. HIRTII AD CIC.

quæ inscribitur ordine, 6

1 nequod calidus) *sic edendum curaui, auctoritatem veterum codicum secutus:reiecta vulgata lectione*, callidius.*Porrò*, calidus, *interpretor* θερμότερον, *audacius, acrius , iracundum , subitò captum , & quasi præcipitatum.* callidius *enim , hîc locum habere non potest.*

IN EPIST. VIII.

1 vt quidque accidisset) *legendum*,vt quidque,*seu* vt quidquid:*id est,vt quidque*: quidquid , *pro* quidque , *dixisse veteres ostendimus in comment. Lucretianis. Omnino in codice Turnes. legitur* , vt quicque.

2 Quæ plures vident, *&c.*) *videntur hæc verba ex antiquo aliquo poëta sumta,vt & doctis viris videtur. codex Turnesianus tamen habet*,quæ plures videndæ, sed aliquid,*&c.*

IN EPIST. IX.

1 hanc legatariam prouinciam) *libri veteres habēt*, legatoriam prouinciam , *vnde viri quidam docti putant legendum* , relegatoriam , *quibus assentior.*

2 atque

2 atque haud scio, an melius sit, quàm ad, *&c.) delendam cēseo particulam* quam, *vt superuacaneam, & alienam. Sententia enim hæc est,* atque haud scio, an melius sit, *id est, fortasse melius est, scilicet ad Eurotam sedere, quàm prouinciam illam administrare. Nam apud Ciceronem, & alios,* haud scio an sit, *affirmat, quamuis dubitanter: idem enim valet, quod fortassis est.*

3 existimaris) *cod. Turn habet,* existimauit: *mendosè opinor. Interdum codices antiqui vel optimi, menda continent magna & manifesta.*

IN EPIST. XI.

1 nec tamen locum illum attingere, quemquam præt. oportuisse tangi, *&c.) sic habet codex Turn. & præterea omnes nostri veter s à vulgatis nihil discrepantes. Atq; ita & olim edi iusseram sed operarij omiserunt verbum* tangi, *me imprudente, atq; insciente. Hæc igitur huius loci sententia, quia video quibusdam, etiam doctis viris, obscurum videri,* nec tamen locum illum attingere, *id est, attingebam ego Cicero, videlicet,* quemquam præterea, *&c. id est, Antonium præter Cæsarē,* oportuisse *occidi:* sed senatum, *&c. Quod autem non longè sequitur,* Exclamat tua familiaris. Hoc verò, *&c. oratio est præcisa. significat enim quiddam tale. Ego verò neminem vnquam audiui, qui veriora loqueretur.*

2 nec facilè addi potest ad hoc genus leg.] *sic legendū videtur. nā libri man. non habent,* idq; *quod est in vulg. neq; dubium est, quin alienum sit.* adeò *autem corruptum est, & legendum vel,* ad hoc, *vel,* ad id.

IN EPIST. XII.

1 ταὶ δ᾽ αἰτίαν τῶ Βρούτων τίς, *&c.] id est,* hanc culpam Brutorum aliquis sustinebat. *legendum enim est sine interrogatione.*

IN EPIST. XIII.

1 atque adeò prius scripsi (sic enim me mauis dicere) tu verò, *&c.) ego hunc locum magna ex parte Corradi coniecturam secutus, vocabulorum ordine, qui inuersus erat, restituto, sic edendum curaui, vt nihil de meo addiderim. neque verò nunc*

placet mihi Achillis Statij opinio, existimantis esse legendum, primus, *vbi est* prius *: neque rursus dissentio ab iis, qui* alacriorem, *pro* acriorem, *reponunt. satis mihi fuit vocabula in eum ordinem redigere, vt ex iis commoda & probabilis sententia exprimi possit.*

2 Gallo Caninio) *cùm libri nostri man. habeat,* Gallo aninio, *visa est mihi probabilis Corradi coniectura, existimantis legendum esse,* Gallo Caninio*: quamquã idem addidit alteram*, Gallonio. *fuit autem Gallonius, praeco: cuius nobilitata est profusio, & luxuria. Sed repugnant in hoc tempora.*

IN PARTEM EPIST. XIV.

1 Apud me item puto depositum) *post vocem* depositum, *videntur deesse notae, quae significabant quantum esset depositum.*

IN EPIST. XVII.

1 Quòd scribis tibi deesse) *codex Turn. habet,* quod scribis tibi de fere *: quae scriptura clamat se esse corruptam. Quid si legamus,* deberi?

2 abibo] *vox* abibo, *non comparet in cod. Turnesiano: eaque mihi suspecta est.*

IN EPIST. XVIII.

1 de multis vecturae itineris, *&c.*] *locus est deprauatus, codex Turn. habet.* de multis victurae, & in eis cũ, *&c. & ita Mem. nisi quòd habent,* & meis, *pro* & in eis*: vox* itineris *autem, in nullo reperitur. Omnino hoc,* multis vecturae, *etiam antè quàm in veteres codices incidissem, me offendebat: & verò multò magis, accedente altero nomine* itineris. *Quis est tam Lynceus, qui in tantis tenebris aliquid cernat? Verumtamen, & vt alios ad quaerendum excitem, & vt ne ipse tacendo videar aliis ostendere velle nihil hîc dici posse ἄξιον λόγου, dicam quod mihi in mentem venit, quamuis non valde probẽ. Tentabam igitur possetne ex scripturae veteris vestigiis ita legi:* petiiq; ab eo de mulis, & ceteris iumentis. Cùm intelligo, *&c. an sic,* petiique ab eo de mulis, & vectura, ceterisque iumentis.

IN EPIST. XX.

1 vel quod Niciae nuntiem) *mendosè operae olim fecerunt,*

terunt, Niceæ *pro* Niciæ. *Quod autem cod. Turn. habet*, mihi aliquid, vel quod Nic. nũc pro modò aliquid, *&c. fortasse non est ea scriptura contemnenda. Quin mihi videtur longè vulgatæ anteponenda, si talis interpunctio adhibeatur.* Dolabellæ mandata sint quælibet, mihi aliquid, vel quod Niciæ nuntiem. *subintelligo autem*, mihi aliquid, *verbum* mandet: *quemadmodum subintelligendum est in vulgata lectione*, modò aliquid.

2 Quis enim hæc, vt scr. ante nos?) *Sic edendum curauimus, cùm in codicibus man. reperissemus*, ante ne? *vnde Petr. Victorius fecerat*, ante ne, *minùs rectè.*

3 genus illud interitus, quo casurus es) *probabilem lectionẽ, vt in malis secutus sum. Nã codex Turn. habet*, quo causa cursus est. *quæ scriptura non facilè mihi quidem explicari potest. vulgata lectio*, quo casurus est, *non videtur ferri posse ea, quam substituendam putat Man.* quo casuri sumus. *nimis longè distat & ab antiqua, & à vulgata.*

4 sitne autem excitata) *codices Mem. habent*, sitne autem explicata. *in codice Turn. dimidia ferè pars huius vocis iacet in lacuna.*

IN EPIST. XXIII.

1 eo die Brutum H.II. profectum) *secutus sum Corradi coniecturã, quã probat Malaspina, vtpote cũ antiqua scriptura valde consentaneã. sic .n. habent codices man.* Brutum Hnis. Iam H.II. *id est*, hora secunda. *Suprà autem, hac eadem epist. olim culpa operarum hoc totum omissum fuit*, Pansa si rescripserit, & meam tibi, & illius epistolam mittam.

IN EPIST. XXV.

1 Silio Mandibili] *locus hic sine controuersia corruptus est, siue eũ per se spectes, siue antiquã scripturã inspicias, quæ talis est*, filio inaudibili. *vnde Corradus putat legendum*, filio amabili. *alij*, filio inamabili.

2 sic ne honestum quidem est) *sic nunc edendũ curauimus, cùm vulgati omnes habeãt*, sic nec honestũ. *non malè illi quidem: sed manuscriptos sequor. Quòd autem ŷ habent vocem* neminem, *ante* nec honestum,

stum, *&c. ea vox nata est ex errore & inscitia scriptoris.*

3 M. Ælium cura libera. sine, *&c.) locus est corruptus. sic autem legitur in codice Turn.* cura liberauis, me paucos specus, *&c. vnde sic legendum putabam,* cura liberabis. is me paucos specus, *&c subintellige verbum* rogat, *aut simile. & ita ferè Corradus. Vulgata autem lectio ferri non potest.*

4 Octauam partem Tullianarum ædium ad Strenæ] *etiam hic locus corruptus est, & insanabilis sine ope codicum man. meliorum. Mem. cod. partim sic habent:* Tulli luminarum medium: *partim* Tuli luminarum medium ad Streniæ. *aliorum codicum antiquorum, quos ego non vidi, varietatem notat Malaspina. codex Turn. vt quidam ex Memmianis,* tuli luminarum medium, *&c. Corradus legi posse putat,* Octauam partem tolli luminarium ædium ad Strenæ memineris, *&c. Ego interea lectionem eam, quam edendam curaui, teneo.*

IN EPIST. I. LIB. XVI.

1 quidquámne turpius Bruto, quàm Iul.?) *sic legẽdum. Est autem hæc sententia, Potéstne quicquam turpius esse Bruto, quàm eius ludos ita esse proscriptos à Nonis Iuliis a. d. III. Idus?*

Θέωμαι) *sic edendum curauimus pro eo, quod erat in vulgatis cod.* ἐλθώμαι. *cod. Turn. secuti. quamquam ex eodem licet legere,* ἵν' ἐθῶμαι, *siue* ἐθῶμαι.

2 Ouius enim recens] *sic emendaui locum & in vulgatis & manusc. codicibus corruptum. Nã vulgati quidẽ sic habent,* Ouius enim recenset multa, *&c. man. minùs mẽdosè* Ouius enim reces is. *Vnde feci,* Ouius enim recens is, *&c. Quæ scriptura sine dubio recta est.* recens *autem subintell. Athenis,* vel ἀπὸ πόλεως.

3 in his ne hoc quidem malum: in mandatis, *&c.*). *hoc totum,* in mandatis sat abundè, *siue vt habent libri veteres,* sit abundè, *delendum censeo. vt alienum & suppositum.*

IN EPIST. II.

1 sed in plaudenda] *sic habet cod. Turn.* nō laudādo.

2 Sed quoniam furcilla extrudimur) *cùm & ij libri man. quos non vidi, haberent* furo illa, *aut* furore illo, *& ij quos vidi: ego iam tum ex hac antiqua scriptura, quamuis deprauata, conieceram legendum* furcilla. *meam postea coniecturam comprobauit codex Turn. in quo* furcilla *scriptum est planissimè, & sine vlla varietate, aut litura. neq; verò est, quod quisquam dubitet, quin sit hæc vera, & recta lectio. Est enim sine dubio germana Ciceronis. Prouerbij autem locum obtinet* expellere furca, *aut* furcilla: *quo & Horat. vsus est epist. ad Fuscum Arist.* Naturam expellas furca, tamen vsque recurret, *&c. & Catullus*, Mentula conatur Pimpleum scandere montem: Musæ furcillis præcipitem eiiciunt. *& Aristoph.* εἰρήνην τὴν δὲ μὲν δικροῖς ἐώθουν τὴν θεὸν κεκραγότες, *id est, hāc deam clamoribus, tanquam furcillis præcipitem eiiciebant. Hanc emendationem meam Turneb. in Aduersaria sua retulit.*

IN EPIST. III

1 lege in Arcano) *sic habent omnes libri vulgati, quibuscum consentiunt aliquot man. sed codex Turn. & nonnulli alij non habent præpositionem* in, *vt fortasse non sit nimis absurdum, quod à Carisio scriptum est* arcano, *hîc positum esse pro* arcanè, *ego tamen sequor vulgatos, vt Arcanum, fundum Q. fratris accipiam.*

IN EPIST. IV.

1 Etesiis vtemur) *sic edendum curauimus codicem Turn. secuti, quomodo iam antè legendum coniecerat Sebast. Corradus.*

IN EPIST. VI.

1 atque inde Corcyram) *libri vulgati habent*, ast inde Corcyr. *scribendum*, atque inde Corcyram.

2 quid fugientem? periculumne?) *etiam hic locus ope codicis Turnes. præclarè restitutus est. Omnino hic codex & antiquissimus, & longè optimus est: eiusque fide, & veritate freti locos complureis, ab alijs vel intactos relictos, vel desperatos, ve*

deteriores factos,in his epistolis restituimus. quem cùm Adr. Turnebo ostendissem, & commodatò dedissem,is libros Aduersariorum componens, & concinnans,sæpe hoc libro inspecto & consulto,in easdem atq; ego coniecturas incidit.easq; in libros illos retulit, cùm sciret me hoc negotiũ suscepisse, in eoq; dies & nocteis versari.

IN EPIST. VII.

1 Nam si à Phædro nostro,&c.) *in hoc loco restituendo,distinctionem duntaxat immutaui, nihil prætérea Quod tamen feci in multis alijs.*

IN EPIST. VIII.

1 ἀσφάλειαν habet hic locus cupio Romam.&c.) *codex Turnesianus habet,*ἀσφ. habet hic locus fugã Romam.*vnde videtur sic esse legendum,*ἀσφ.hab.hic locus fugæ an Romam,ne desider.siquid act. videbitur.

IN EPIST. XI.

1 – ex quo ante ipsa posuisti) *lego non vt. vulgò,*ex quo antè ipse,*sed* ex quo anthe ipsa posuisti:anthe *autem,id est,*flores,ἄνθη. *Et verò,vt ita legendũ indicẽ,mouet me primùm codicis Turn. auctoritas,& omniũ aliorũ consensus:deinde quæ sequuntur:* quæ mihi florentiora sunt visa,&c. *Quamuis autem in codicibus nostris,non sit scriptum,*anthe ipsa,*satis est mihi tamen,& satis omnibus esse debet,scriptum esse,* ante ipsa. *aspirationis enim nota sæpe in libris scriptis aut desideratur,aut superat:quod in suo negat esse P.Vict.*

2 à Fadia ægrè me tenui) *Nonnulli legunt,*ab Attia ægrè,*&c.sed malim legi,*à Fadia.*cod.Turn.habet,* Aste ægrè : *vt de quidam legunt,* à Septia ægrè. *alij habent,*Ast ægrè me tenui. *Infrà autem non admodum longè,planè scriptum est in codice Turn.* moriar, nisi facete.

3 Illud etiã malo,indignissimũ esse h.)*hic locus pertinet ad illũ,qui est Phil.2.vbi vulgò legitur,*Quid indignius,quã eum viuere, qui imposuerit diadema, *&c.cũ ex hoc cuiuis intelligere liceat,esse legẽdũ,*nônne indignissimum est,*&c.Hîc autem vulg. lectio,*indignius esse ,*ferri non potest:legendum autem, vel vt edidi*

edidimus,& quo modo ferè habet codex Turnes. vt intelligamus, *Cicer. verborum sententiam duntaxat posuisse, non ipsa verba: vel quomodo scribi debet in Philippica secunda*, Nónne indignissimum est,&c. *Praterea superiora illa verba*, quòd cum ter contra ciueis, *ad eandem Philipp. referenda sunt ibi*, Ter depugnauit Cæsar cum ciuibus in Thessalia, Africa, Hispania. omnibus afuit his p. Dol. &c.

4 O Tite tibi prod.] *codex Turnes. habet.* Librum meum illum, O Tite, *&c. sed ego has treis voces*, Lib. meum ill. *arbitror esse ex annotatione natas. & ex ora libri in contextum verborum Ciceronis inuectas.*

5 in Pompeianum abdidi) *omnes quidem libri & vulg & manu. habent*, non abdidi: *sed tollenda mihi videtur negatio: & ita legendum*, Ego me vt scripseram, in Pompeianum abdidi. *Atque hoc modo edendum curaui. Non hoc* non, *ex vltima syllaba vocis, Pompeianum natum puto.*

IN EPIST. XIII.

1 longulum sanè iter, & via inepta] *codex Turne. facit vt hunc locum mendosum putem. in eo enim legitur*, & via mata. *quod quid sibi velit, quaero. Nonnulli* madida, *alij* molesta: *alij* mala, *reponunt. Quid si legamus*, madidata? *sic enim Arnobius quodam loco*, via madidata imbribus.

IN EPIST. XIV.

1 *μηδὲ σωθείην, ὑπόγε τοιύτε) sic habent libri vulgati, μηδὲ σωθείην, εἴποτε τοιοῦτο sed legendum vt habet codex Turne. μηδὲ σωθείην ὑπόγε τοιύτε. id est*, ne seruari quidem velim à tali.

2 Certissimum video venisse in discrimen Cascę nostri tribunatum) *sic habent libri vulgati*, certissimum video esse discrimen Cascæ nostri tribunatus. *quam lectionem reieci, vt corruptã. sic libri veteres ferè omnes: & in primis Turnesianus*, certissimũ video esse discrimẽ Cascæ nostri tribunatũ, *in quo tamen scriptura aliquid desidero*, *& velim legi*, certissimum video venisse in discrimẽ, *&c. quomodo edendũ curaui. Licet tamẽ legere, & propiùs aberit ab anti-*

 ti- qua

tiqua scriptura, certissimū video esse in discrimen Cascæ nostri tribunatum. *Sic enim interdum loquebantur veteres*, fuit in mentem, fuisse in potestatem, *&c. de quibus Gell. lib. 1. cap. 7.*

3 pudentissimè hoc Cicero petierat, vt fide sua, *&c.) hic quoque locus planissimè ita scriptus est in cod. Turnesiano, pro quo Mem. habet non minùs longè ab hac scriptura*, vt vide sua. *Iam ei de quod est in libris vulgatis deprauatum*, *à* fide e, *pro* f. *hinc factū*, ei de suo *mendosissimè*.

EIVSDEM DION. LAMB. IN I. LIB. EPIST. AD Quinctum Fratrem.

1 videtur potuisse tua libcralitas decipi) *Quidam libri manuscr. habent*, tua libertas *quos non sequor.*

2 Quamobrem quî potes reperire ex eo genere, *&c.] Hunc locum sic restitui, partim coniectura ductus, partim vestigia scripturæ veteris secutus, nam vt vulgò legitur, explicari non potest. Sic autem emēdaui.* Quamobrem quî potes reperire ex eo genere hominem, qui pec. cupid. add. car. iis rebus omn. à quibus n d esse non poss. quemquam. qui te alien. hom. amet ex animo, ac non sui comm. causa simulet? *ordo autem hic est*, Qui potes reperire quemquam, qui te alienum hominem amet, *&c.* ex eo genere hominem, *&c.*

3 C. Octauius iucundissimus fuit) *legendum*, C. Octauius, *non* Cn. Octauius. *fuit autem hic Augusti pater.*

4 nulla conquestio, nullus senatus) *Manutio magis placet vt ita legatur*, nulla quæstio: *id est, nullum iudicium aduersus magistratum.*

5 Si Cyrus, ille, *&c.) Sic esse legendum & ratio, & scripturæ veteris vestigia peruincunt. Est autem hic hyperbaton, Idcirco infrà, succurrendi memoriæ lectoris gratia, quasi noua orationis initio facto subiungitur, quod illi superiori respondeat*, Ea igitur si sic, *&c.*

&c. Quatenus & à viris doctis obseruatum est, & nos alibi notauimus.

IN EPIST. II.

1 materiam omnem sermonum eorum, qui, *&c.*) *Velim legi*, mater omn. sermonum iis, qui, *&c.*

2 vt in hac re) *Assentior Manutio, qui legendum censet*, in hac re, *&c. non, vt vulgò* vt in hac rep.

IN EPIST. III.

1 suauitate fratrem, ætate propè æqualem) *sic esse legendũ veritas & ratio probant. Si quis tamen assentiens Manutio & Malasp. malet ita legi, voce* fratrem, *deleta*, suauitate propè æqualem, *non pugnabo.*

2 imaginem meam) *legendum fortasse est*, imaginem tuam: *quod videtur & Manutio.*

IN EPIST. IV.

1 quam imprudentiæ, miseriæque assignes) *Pauli Manutij fidem, testimoniúmque secutus, qui in libro illo Bessarionis sic esse scriptum testatur, hoc modo edendum curaui. nam* misericordiæ, *quod est in vulgatis, locum hîc habere non potest.*

2 Ita mihi nihil misero præter finẽ amicorũ, *&c.*) *vel subintelligendũ verbũ* obfuit, *seu* defuit, *seu quod aliud simile, vt Manutio videtur: vel ita legendum*, ita mihi nihil misero præter fidẽ amicorũ non cautum: cautum meum consiliũ fuit. *Sed ego Manutio assentior potius. Nam quòd Malaspina verbum* defuit, *in extremo ponit, vt vtrique membro respondeat: quod olim operæ, me imprudente, secutæ sunt: nam* fuit, *iusseram imprimi, vt habent omnes libri, non placet.*

IN EPIST. I. LIB. XI.

1 diem dicendo eximere cœpit) *Secutus sum editionem* Manutianam. *Victorius tamen legit ex antiq. cod.* diem dicendi eximere cœpit.

IN EPIST. III.

1 cum auctoritate semper) *Secutus sum P. Danesii Vaurensis antistitis coniecturam: non tamen omni ex parte. Nam verbum* egerat, *delendum*

curaui, vt superuacaneum & alienum. Quin(vt dicā quod sentio) hoc totum, cum auctoritate peregerat, *seu, vt nos edidimus,* cum auctoritate semper *suppositum esse arbitror, verumtamen eam lectionem, quam secutus sum, quámque excudendam curaui, veram puto: probabilis quidem certè est.*

2 In Clodium & Clodiam dicerentur] *legendum puto*, coniicerentur.

3 edidit ad alligatos] *legendum* ad alligatos, *non* ad allegatos, *& ita edi iam olim iusseram.* ad alligatos *autem sic interpretor, præter alligatos, seu cum alligatis. Iam* alligati *Latinè sunt, quos Græci ἐνόχους appellant, quasi affineis culpæ, seu quos vulgus obnoxios nominat. Putaui tamen aliquando hîc legendum,* edidit alligatos, *&c.*

IN EPIST. IV.

1 Latiari erat exiturus] *videlicet* Crassipes *: vel lege,* Latiari Lucceius erat exiturus. *Nam Lucceius iter in Sardiniam habebat, vt infrà dicitur sequenti epist. & notat P. Manutius. Vel lege,* Latiari eram exiturus, *Latiare autem Latinarum sacrum solemne significat: vt ex Macrobio refert idem Manutius. Est & Latiaris Iupiter: de quo alibi.*

IN EPIST. V.

1 *Ordinem hîc aliquot epistolarum olim mutaueramus, Manutij sententiam, &, quod caput est, rationem secuti. nam vt quiuis non tardissimus intelligere potest, aut à nescio quibus fuit fœdè perturbatus, ac peruersus. non igitur ordinem mutasse, sed restituisse dicendus eram. Id autem maximè apparebit ex dierum ratione. Nunc autem satis habui lectorem hac de re admonere. Tantùm ab hoc loco epistolæ nonæ, nempe quinctæ initium capi volui: cùm hæc quæ sequuntur, in vulgatis cum quarta coniungantur.*

IN EPIST. VII.

1 Quod me admones de nostra Vrania) *Ita certā Leon Malaspinæ coniecturā hîc esse puto, vt nō dubitē, quin eā P. Victorius, quātūuis Malaspinæ iniquus germanam & sinceram lectionem iampridem indicarit.*

IN

IN EPIST. IX.

1 An te Ateius) *legendum fortasse est*, An te Statius? *subintelligendúmque* interpellat. *Erat autem libertus Q. Fratri carißimus.*

2 Opposuisti semel ἀντείσακτον causam). *ἀναντίλεκτον legit P. Victorius lib. 6 Var. lect. ἀναντίλεκτον autem, id est*, cui contradici nō potest. *quæ scriptura valde probabilis est. Sed P. Manutius testatur in cod. Bessarionis scriptum esse, ἀντείσακτον, id est*, oppositam & obiectam voluntati meæ. *Quod si verū est, vt videtur (locuples n. testis est) ἀντείσακτον reponendum censeo: quemadmodum reposui paulò antè*, insulsa verecundia, *vbi vulgò legitur*, inuisa.

3 numquam enim dicam. ἐᾶ πάντας) *Non addidit quod sequebatur*, μελεδῶνας, *id est*, omitte curas omneis.

4 Vicinum Marium lumen esse) *P. Victorius vocē* lumen *delet: Manutius retinet, & ita hunc locū declarat. Scito Mariū vicinū esse mihi, seu villæ meæ, luminis loco: seu æquè gratū atque opportunum, ac lumen. Nam quæ lumine carent loca, minùs iucunda sunt.*

IN EPIST. X.

1 De te à Magnetibus) *sic restituit hunc locū Petr. Victorius libro Var. lectionum* XXX. c. 1.

2 virum te putabo, &c.) *id est, fortem & patientem, & malis inuictum*, si potueris ferre, *id est, patienter legere, seu audire tam indoctum poëma*: hominem non putabo: *id est putabo te omnis humanitatis expertem, ferum, immanem, seu sensus expertem.*

IN EPISTOLA XII.

1 Callisthenes quidem, vulgare, ac notum negotium) *sic legendum censet Muretus Var. lect. lib. 2. cap. 5. ibidémque verbum* redeo, *versu superiore delendum putat.*

IN EPIST. XIV.

1 datas Laude Nonis.) *Approbata Caroli Sigonij coniectura, sic edendum curaui. Est autem Laus, oppidi nomen.*

2 quàm si de multa nocte euigilassent) *sic emendauit Err.Stephanus, & rectè: quamquam* vigilassent, *ferri potest.*

3 vtrum voles, &c.) *id est, vtrum aduoles ad me. Locus est aliquanto obscurior, & fortasse mendosus. Sed potest tamen sententia aliqua ex eo elici.*

4 neque laborant, &c.) *locus corruptus: in quo me libri veteres, quòd ad has duas voces,* neque laborant *attinet, nihil adiuuerunt. Sed quòd ea quæ deinceps sequuntur, in vno reperi* consentia, *pro* conscientia, *quod est in vulgatis. vnde feci,* consensio. *Videtur autem sic posse totus hic locus emendari, saltem vt aliqua ex eo sententia probabilis eliciatur, alioqui nihil affirmo, cùm sola coniectura nitar. Sic igitur legere fortasse licet,* nostri inimici laborant, quòd mira est consensio, *&c.*

1 id.b. Quinct. fænus fuit. 2.3. ex 3.] *id est,* duobus trientibus ex triẽte. *Credibilius autem est hanc notam, 3. esse trienti, quàm 2. vt rectè coniicit Manutius.*

IN EPIST. I. LIB. III.

1 tectorium vt concinnum sit) *P. Manutius legit,* tectorium vt continuum sit: *& ita declarat, ne rimas agat, ne vitium faciat. Ego* concinnum, *malo.*

2 Nunc hoc vel hieme, &c.) *Huius loci restitutio debetur P. Manutio nonnulla ex parte. Nam nos quoque aliquid attulimus: non quod quidquam addiderimus: sed quòd eas voces quas delebat Manutius, retinuerimus, & quòd voces* hieme & æstate, *aliis locis posuerimus: quòd denique* æstate, *non* in æstate *ediderimus: existimantes ex his duobus* hieme æstate, *factum esse* honestate, *nominibus loco suo motis. vnum mutauimus, nempe pro* æstiuũ locum, æstiui locum, *edendum curauimus paulò post, quòd* subiectum cubiculis, *excudi iussimus, in hoc eum prorsus secuti sumus. Licet tamen* cubiculo *legere, quemadmodum Malaspina testatur in codice Faerni scriptum esse.*

1 & silua vindicata) *Sic emendat Ad. Turnebus.*

Vin

Vindicata *autem,id est, purgata & rebus alienis & superuacaneis liberata.*

4 Alterum est de Caluentij Marij) *legendum fortasse est,*de Caluini Matij oratione. *Nã Matius caluus erat,in quo non semel lusit Cicero epist. ad Attic.*

5 scilicet quo erant suauiores)*sic edendum curaui. Nam* sed, *aduersantis particula, ad hunc locum non quadrabat,* scilicet, *mirè quadrat:*Et sed,seu,set,*pro* scilicet *à librariis illis sæpe scriptum esse videmus.*

6 Nihil te recordari de se)*aut legendum,* de te:*aut hoc totum* de te,*seu* de se,*delendum.* De te *autem,id est, de tuo facto,qui mihi eius literas ostendisti:& de tua oratione, quam mecum de illo habuisti omnino ego malim deleri.*

7 quemadmodum coniicio,quasi ignoto.)*sub.*credis.*Nam ni ita esset, ei non crederes,cùm talis sit. vocem* ignoto,*repertam in vno codice m.an.quamuis non in contextu, eadem manu tamen scriptam restitui, vt Ciceronis.quòd si est aliena, & ab aliquo erudito olim excogitata, & subdita, videtur tamen valde huic loco conuenire.*

IN EPIST. II.

1 subitoque bonus imperator noctu vrbem hostium planè,*&c.) P. Victorius var lectionum lib.5. legendum censet,*noctu vrbem noctu planè,*&c. Ego sequor libros omneis & vulgatos & manuscriptos. Arbitror tamen sic esse à Cicerone scriptum, & sic legendum,*noctu vrbem hostium, planè hostium inuasisset,*&c.*

2 hostium numerum,& militum, *&c.) Manutius testatur codices Bessarionis habere,* hostiarum numerum.

IN EPIST. III.

1 sed tua pænè ad tectum iam perducta res est, *&c.) sic restitui,antiqua veteris scripturæ vestigia secutus.*

IN EPIST. IV.

1 diribitis tabellis)*Sic Manutius. & Gruchius. Sigonius,* diremtis tab,*quod nunc minùs probo.*

IN

IN EPIST. VIII.

1 quod discessu nostro emendum putaremus?) *Quidam legunt, freti auctoritate librorum veterum, vt aiunt,* merendum putaremus: *Quam lectionem vt non reiicio, ita hanc receptam non improbo.*

2 Crassum Iuniannm,) *sic legendum, non* Crassum Licinianum, *quomodo olim operæ me imprudente ediderunt: quamquam non sine negligentia mea. Nam cùm è vocis* Iunianum *regione adscripsissem Manutij coniecturam,* Licinianũ, *illi quod erat adscriptum ad orã libri, secuti sunt: quod erat in textura orationis reiecerunt. ego autem debueram, antequam excudere inciperent, delere. Hîc igitur iterum lectorem admoneo legendum* Iunianum, *vt habent omnes libri, non* Licinianum, *quomodo Manutius coniecit esse legendum: quamuis coniectura illa sit probabilis: quod mihi pænè fuit fraudi. Cùm autem possim scripturam receptam multis argumentis confirmare, tum duorum nummorum argẽteorum: quorum vtriusque inspiciẽdi mihi à Clemente Teuenino facta copia est, auctoritate possum. Vnius igitur horum nummorum in antica parte incisum erat Termini caput cum hac inscriptione* Q. Metellus Pius Scip. im. *in postica sella curulis, & supra eam cornu copiæ, & bilanx transuersim locata: inscriptio hæc,* Crass. Iun. leg. propr. *Alterius pars antica continebat tropæum inter lituum, & vrnam, cum hac inscriptione,* Q. Metell. Pius. Scip. imp. *postica præ se ferebat effigiem Cybeles turritæ inter spicam, & caduceum locatæ. inscriptio erat hæc,* Crassus Iun. leg. propr. *Quare nihil censeo mutandum.*

IN EPIST. IX.

1 Quid? si cæmentum bonum non hab) *Assentior Manutio, & aliis viris doctissimis, qui putant hîc esse lacunam, & nonnulla deesse.*

FVL

FVLVII VRSINI IN LIB. I. EPIST. AD Atticum notæ.

IN EPIST. I.

In campo comitiis Tribunitiis) *Vide num rectius sit*, tributis, *pro*, tribunitiis: *cuius scripturæ apparet aliquod vestigium in vno apud me manus.*

De Aufidio & Palicano) Palikanus *incisum est in antiquis denariis, quos constat à Palikano signatos esse, cuius hîc meminit Cicero, quique Tribunitiam potestatem à Sulla populo ademptam Tribunus pl. cùm esset, Pompeio consule adiuuante, restituit.*

Quæ cùm erit absoluta, sanè facilè eum libenter nunc ceteri consulem acciderim] *Ego ex antiquæ scripturæ vestigiis, & ex loco simili in ep.8.lib.3. ad Q. Fratrem ita corrigo:* Quæ cùm erit absoluta sanè facilè eum libenter nunc certum consulem acceperint. *Vox* ceteri *quæ in manuscriptis exemplaribus mendosa inuenitur, facilè mutari in* certum *potest: atque ita de eadem re locutus est Cicero ipse in ea quam nominaui epistola.* Eum, *inquit*, quòd certum consulem cum Domitio nnmeratis, nihil à nostra opinione dissentitis.

Mancipio accepisse) Mancupio *scriptum est in antiquo, & ita habet vetus fragmentum legis Thoriæ in ænea tabella incisum.*

Ἡλίου ἀνάθημα) *Abest vox* ἡλίου *ab vno libro, qui est apud manuscriptos.*

IN EPIST. III.

Et in montem Albanum hostias non adducerent.) *Ferias Latinas in Albano monte celebrari solitas fuisse Consulum interuentu, satis ex scriptoribus constat. Libet autem hoc loco fragmentum antiquæ inscriptionis subiicere, quæ in marmore incisa, in eius montis vertice inuenta superioribus annis & Romam translata apud me seruatur, in qua notatum est qui-bus*

bus Feriis Augustus cùm esset consul interfuit, vel quibus valetudine impeditus, aut bello absuit.

. . . IPPA. III. COS.
. . . NON. MAI.
. . TVDINE. INPEDITVS. FVIT.
. . TILIO. TAVRO. II. COS.
. . K. MAI.
. . HISPANIA FVIT
. . NIO. SILAN. COS.
. . NON. IVN.
. . AR. IN HISPANIA. FVIT.
. . BANO. FLAC. COS.
. . EID. IVN.
. . CAESAR. VALETVD.
. . N. PISONE. COS.
. . IVL.
. . AE. IN MONTE FVIT
. . AR. COS. ABDICAVIT
. . K. NOV.
. . CN. PISONE. COLLEGE.
. . . . COS.

Accusare de te solebat) *Videtur legendum* apud te, *quamuis* de te *etiam fieri posit.*

IN EPIST. IV.

Quod ad me de Hermathena scribis, permihi gratum. est ornamentũ Academiæ propriũ meæ.) *Ita hunc locum interpungit Faërnus, deleta coniunctionis nota, quæ in vulgatis reperitur post verbum* est.

Et noli desperare eos me meos facere posse) *Ita legit Faernus, cùm in aliis desit* me.

Atque omnium vicos, & prata] *pro* vicos *legit Ant. Augustinus* lucos: *quæ mihi lectio adeò placet, vt pudeat me non vidisse antea.*

IN EPIST. V.

De literarum missione sine causa abs te accusor) intermissione *legebat Petrus Bembus Cardinalis, pro* missione.

IN EPIST. VI

M.Fonteius) M'.Fonteius *legẽdum suspicor, ea adductus ratione, quòd in veteribus huius familiæ denariis, Manutũ pranomen sæpissimè, Marci numquam inuenitur: facilèque librarius in eo labi potuerit, vt virgulam quæ* M. *literæ obducebatur, vt Manium significaret, omiserit. quod autem in manuscriptis codicibus* Fontius *est pro* Fonteius, *mirum videri non debet, quãdo Pompeius & alia huiusmodi nomina, quæ cum,* ει, *à Græcis scribi solent, in veteribus libris cum,* i, *scripta reperiantur.*

IN EPIST. VIII.

Lentulus naueis suas pollicetur.) *Manuscripus habet*, naui sua pollicetur.

IN EPIST. IX.

Signa nostra & Hermeraclas) *In aliquis editionibus* ἑρμηεραπας *est pro* Hermeraclas *siue* Ἑρμηρακλας, *q, erat Herculis caput Mercurij statuæ quadratæ impositũ, cuius exẽplũ è marmore extat adhuc Romæ quia verò Hercules q, Musarũ comes diceretur,* οἰκεῖον *magis est eius loci, de quo scribit Cicero, quã Cupido, placet vt* Hermeraclas *potius, quã* ἑρμηερωτας *retineamus.*

Quamuis acrem amatorem inueneris) *Faërnus legebat* emptorem, *pro* amatorem.

IN EPIST. X.

Nunc idem videar diffidere) *Magis placet vt legatur* eidem.

IN EPIST. XII.

Posteaquam non auderet nos reprehendere] *Ita legit Faërnus, cùm in aliis desit* nos.

IN EPIST. XIII.

Quo consilio idem Prætor vteretur) quorum consilio *habet liber manuscriptus, qui fuit Longolii.*

Fusius tertium concessit.) *Pantagathus legebat* Fusius Trib. pl. intercessit: *& hoc modo emendauit An. etiam Augustinus.*

IN EPIST. XV.

Nosti enim marinas) Marianas *legit Ant.*

Augu

Augustinus, & ita est in manuscripto codice, qui fuit Nicolai Leoniceni.

Nec satis sciebam quid darem) quo darem *habet liber manuscriptus.*

IN EPIST. XVI.

Te si exspectari velis) te quoad exspectari velis *est in manuscripto.*

IN EPIST. XVII.

Abest enim frater ἀφελέστατος & amantissimus Metellus] meus. *pro* Metellus *legit Ant. Aug. quam lectionem video aliis quoque in mentem venisse, licèt pro* meus *emendarint* mei.

Neque ego huic epistolæ) *Videtur legendum*, Neque eos huic, &c.

quem nemo præter nos philosophos aspicere sine suspirio posset) possit *Faërnus multò, vt videtur, meliùs, quàm* posset.

Vt anniuersaria sacra Iuuentutis) Iuuentatis *edidit Lambinus, & ita est in argenteo numismate.*

IN EPIST. XVIII.

Liberabam agrum eum qui P. Mucio, L. Calpurnio Cos. publicus fuisset) *In fragmento legis Thoriæ, quod ex musæo Cardinalis Bembi translatum apud me seruatur, agri huius qui L. Mucio, L. Calpurnio cos. publicus fuit, mentio extat his verbis in tabella ænea incisis,* Quei.ager.poplicus.populei.Romanei. in.terram.Italiam.P.Mucio.L.Calpurnio,Cos.&c.

Volaterranos & Artemitanos] *Ant. Augustinus primus* Arretinos *emendauit, pro* Artemitanos, *ex oratione pro A. Cæcina, in qua ita scriptum est :* Cottam decem viris (*quos, vt opinor, v ...res litibus iudicandis appellabant, & centum v...alibus iudiciis præerant*) religionem iniecisse, non posse sacramentum iustum iudicari quòd Arretinis adempta ciuitas esset. *Confirmat hanc emendationem antiquus etiam liber, qui* Arteminos *habet propiore ad emendatam lectionem scripturæ.*

Vt planè quid emerit nesciat] erit *est in antiquo pro* emerit, *vt fortasse* velit *legendum sit.*

Quod

Quod me esse ad scribēdum vides, *Places*, Quod me adesse scribendo vides: *est enim vsitata formula, qua vtebantur in senatusconsultis. lib. 7 ep. 1* Cato autem & scribendo affuit. *& in antiquo apud me Senatuscōsulto, quod Græcè scriptum est, γραφομένῳ παρῆσαν incisum reperitur.*

Lucullus de suis historiis dixerat) *Vide num melius sit*, de collegæ sui historiis , *vt intelligat A. Albinum de quo scribit A. Gellius lib. 11. ca. 8.*

Barbara quædam & obsoleta) *Faernus legebat σόλοικα pro* obsoleta.

IN EPIST. XIX.

Sed tamen ita à me facta sunt omnia.) *Faernus delebat verbum* tamen: *& paulo post* scida *legebat, pro* scheda.

Eos bonos viros) *Manuscriptus habet* in bonos viros, *vt videatur legendum* dein eos, &c.

IN LIBRVM II.

IN EPIST. I.

Post autē vt arbitror à Cossinio accepisti.) Postquam vt, arbitror, *est in manuscripto.*

Verumtamē videbare mihi tempora peregrinationis cōmodiùs posse distribuere) describere *legebat Faern. ex antiq. codice, pro* distribuere, *& paulò suprà* Posidonius *vnico s.* Ποσειδώνιος *n Græci scribūt.*

IN EPIST. II.

Mihi heredes lege hoc doceo] *Pantagath. legebat*, mihi Herodes: lege hos duos. *paulò post pro* lollio *&* vnio, *in manusc. libris est* oleo *&* vino.

Primùm vt opinor. Εὐαγγέλια) *Isocrates in Areopagitico*, ὅτι τοσαύτας πεπράχεσαν εὐαγγέλια μὲν δὶς ἤδη τεθύκαμεν.

Velim Syrpiæ conditione facilè patior) *In vno manusc. est*, Velim Suriam facilè patior. *in altero*, Velim scire conditiones, facilè patior.

IN EPIST. VI.

Quin etiam dubitem] *Liber Longolij*, Qui etiam dubitem.

IN EPIST. VII.

Quarũ alteram mihi non libebat mihi ſcribere, quia abſcideram: alteram, ne laudarem &c. *Totum hunc locum ita legendum puto*, Quarum alteram non licebat mihi ſcribere, quia abſcideram: alteram nõ libebat, ne laudarem, &c.

Piſaurenſis) Iſaurienſis *legebat Faernus, & ita interpungebat*: Illa opima ad exigendas pecunias Druſo, vt opinor: Iſaurienſis nebuloni Vatinio reſeruatur.

Non ad ſororem tuam] *Alij legunt* nunc *pro* nõ: *cuius lectionis dicunt ſe habere auctores veteres libros.*

IN EPIST. IX.

Citius omnino quàm potuit) oportuit *placeret, pro* potuit, *& ita poſtea vidi ſcriptum in libro Longolij. In fine epiſtolæ legendũ puto*, † cùm è Tuſculano in Formianum redirero (vbi eſſe volo vſque ad prid. Calẽd. Iun.) faciam, &c *atque ita in fine etiã ſequentis epiſtolæ, pro* Maias. *erit corrigendum* Iun.

IN EPIST. XIII.

Si verò in hanc Τηλέπυλον) Λαιστρυγονίην Formias dico.) *Hæc duo poſtrema abſunt ab vno manuſcripto, & fortaſſe addita ſunt* σχολιαστικῶς, *ad declaranda Græca verba, quæ præcedunt.*

IN EPIST. XIII.

Et tamen illlud probem) properè *emendatum eſt in libro viri doctiſſimi, pro* probem.

magnũ quid aggrediamur] *Faernus* aggredimur: *&* properè *etiam ipſe pro eo quod in vulgatis eſt*, probem.

IN EPIST. XV.

Tamẽ ſeruet Remp. *Faernus legebat* ſeruiet Reſpublica *ex antiquo libro.*

Ego verò in mõtes patrios & ad incunabula noſtra pergam) *Ant. Auguſtinus putat eſſe verſum ex aliquo poeta ſumptum.*

IN EPIST. XVIII.

Attamen in oppresione]*Videtur legendum* hac tamen in oppresione: *& ita est in manuscripto.*

IN EPIST. XIX.

Sed ego hoc non repudio) *Abest* non *à libro manuscripto: & certè sententia non postulat.*

IN EPIST. XXI.

Vt iret ad B.bulum]*Placeret magis,* vt iret in Bibulum:*sed libri veteres repugnant.*

IN EPIST. XXII.

Et hominem grauem & prudentem) pudentem *legebat Faern.& rectè,vt mihi videtur.*

IN EPIST. XXIV.

Vettius ille noster index)Iudex *sine dubio scribendū est pro* index *auctoribus antiquis denariis, in quibus T. hic* Vettius Iudex *descriptus est.*

Nunc reus erat apud Cassium diuitem Vettius de vi)*Ita legit Faern. ex antiquo libro , cùm in aliis desit nomen* Vettius;*quod quasi necessariò requiritur.*

IN EPIST. XXV.

Τὰς τῶν κρατούντων) *Integer versus est.*
τὰς τῶν κρατούντων ἁμαρτίας φέρειν χρεών.

IN LIBRVM III.

IN EPIST. VII.

Quod si auderem Athenas peterem) *Suspicor* Athenas *nomen esse oppidi alicuius ignobilis: in man. est,*quod si auderem Athenas petere.

IN EPIST. IX.

A Pompeio nunc Hortensium allice & eiusmodi viros)*In libro viri doctissimi emendatum est , siue ex ingenio,siue ex antiquo codice,*Ad Pompeium mitte,Hortensium allice,

IN EPIST. XI.

Ad te me conferam)*Hoc est in prædia tua in Epiro paulò post, interrogationis nota videtur adscribenda verbo* desidero.

vt teipsum cōsolari nemo possit)*Videtur melius, vt est notatum ad oram libri à viro doctissimo,* vt præter te,ipsum consolari nemo possit.

IN EPIST. XX.

Sed Axius eiusdē diei scribens ad me acta) *Hunc opinor esse Axium vel huius certè filium, qui in argenteo denario* L. Axsius L. F. Naso *descriptus est, cuiusq; mentio extat in antiquæ inscriptionis fragmento, quod nuper Romæ effossum prope ductus aquæ Claudiæ apud me seruatur è lapide Tiburtino, cuius exemplum subieci.*

. . . . . . SPRENAS
. . . XSIVS. NASO. TR. PL.
. . . C ILIVS. CORNVTVS.
. . . TIVS. CATVLVS.
. . . NIVS. STOLO.
. . . ATORES LOCORVM PVBLICORVM.
. . . DICANDORVM. EX. S. C. EX PRIVATO
IN PVBLICVM RESTITVERVNT.

IN EPIST. XVI.

Non aliud aliquid] *Totum hoc abest à libro manuscripto, & rectè, vt opinor.*

Si spes erit primùm, sin minus) *Vetus liber habet,* nam si spes erit, &c.

Quò cùm lætæ sunt, tum id, quod &c.) *Vetus liber habet,* quàm cùm lectæ sunt: *vnde videtur legendum,* nam cùm lectæ, &c *paulò post, pro* itaque, *& scis, in vetere libro est,* id quod, *&* scias.

IN EPIST. XVII.

Caue ne aut diligentia tua mihi molesta) *In vetere libro est,* caue, caue ne aut. *vt videatur legendum,* caue caueas ne aut *Amicus autem meus legebat,* caue ne suspiceris aut diligentia tua mihi molesta *addito verbo,* suspiceris.

IN EPIST. XIX.

Non quo mea interesset loci natura] *Faernus delebat vocem* natura.

IN EPIST. XXII.

Profectum esse per te) perfectum *est in antiquo, pro* profectum.

Tum desiderio omnium rerum, quæ mihi me

cario

cariores ſemper fuerant) *Faernus legebat.* Tum deſiderio omnium eorum,qui mihi.

IN EPIST. XXIII.

Illud ipſum abrogatur)rogatur *legebat Faernus auctoribus veteribus libris.paulò poſt,*quod ve ei quei promulgauit &c. E.H.L.N.R. *ita primus emendauit Ant. Auguſtinus,quem ſecuti poſtea ſunt Faernus, & Manutius hæc autem formula in fragmento legis Thoriæ,quod eſt apud me,multis locis reperitur.*

IN EPIST. XXIV.

Vt cùm in hoc illa conſtantia, quæ erat mea cauſa ſuſcepta,imminuta ſit)immutata ſit, *habent veteres libri,& ita legebat Faernus.*

IN LIBRVM IV.

IN EPIST. I.

Et falſi rumoris ſocius fuiſſes)falſi timoris *videtur legendum ex antiquo libro,& ex hiſtoria.*

Inde à Brunduſinis honeſtiſſimis ornatus]honeſtiſſimè *legebat Faernus,pro* honeſtiſſimis *auctoribus veteribus libris.*

Habui concionem quam omnes magiſtratus)*Ita eſt in manuſcripto,cùm in aliis deſit* quam.

Alteram Meſſinius)Meſcinius *eſt in veteribus denariis* L F.Rufi,*quem puto filium fuiſſe* Meſcinij *huius Trib plebis.In aliquibus manuſcriptis eſt* Meſſala, *pro* Meſcinius.*& paulò poſt,*hæc non ferenda, *ſine nomine* Meſcinij.

IN EPIST. II.

Videri poſſe ſine religione eam partẽ areæ mihi reſtitui)*In manuſcripto eſt.*mi reſtitui, *vt fortaſſe legendum ſit,*M.T.reſtitui,

Seranus interceſſit)Seranus *ſcribendũ eſt vnico* r, *licèt in vet. denariis Atiliæ gentis inueniatur* Sarãn*.

vix tamẽ ſibi de mea voluntate conceſſum eſt) *Faernus delebat* ſibi,*auctoribus(vt credo) antiquis libris.In fine epiſtolæ deeſt verbum* ſenſere, *vt integra lectio ſit,*Præſentes ſenſere ij,&c.

IN EPIST. III.

Sed ad supplicium præsens trudi videret] *Pro* trudi *est in antiquo libro* videri, *ex quo Pantagathus faciebat* voueri. *Eiusdem est vulgata sequentis loci correctio*, Domum vtramque in Germalo, *pro* domum meámq; in Ceramio. *& superioris etiã loci*, immanifestámque, *pro eo quod in vulgatis est* manifestãque.

Q. Flaccus eduxit viros acreis, occidit homines] *Libri manuscripti habent.* Q. Flaccus eduxit viros ac tres occidit homines.

Sed ille se in interiorem ædium Sulla se) *Pantagathus hunc locum ita legebat* Sed ille exiit tenẽte medium Sulla se.

In senatu postridie Idus domi Clodius] *Pãtagathus*, in senatu postridie Iduum idem Clodius : *& paulò post pro* Oppio, *legebat* Appio.

De cuius cõstantia virtute verissimæ literæ. Sextius furere. ille postea] *Faernus vocem* virtute *mutabat in* viri tuæ, *legebátque translata interpunctione*, de cuius constantia viri, tuæ verissimæ literæ. *Pantagathus autem pro* virtute *corrigebat* nutante, *& Sextius nomen mutabat in vocem* fratris : *atque ita totũ locum legebat*. De cuius constantia nutante verissimæ literæ fratris furere ille postea.

Nisi Milo in campum) campo *est in antiquo: & Metellus paulò post, pro* Marcellus.

Clodius cùm haberet fugitiuorum deiectas copias) *Placet vt legatur*, delectas *pro* deiectas.

Ne omnino exhaustus essem] *Videtur legendum sit pro* essem : *& ita animaduerti emendatum à doctissimo viro. In alio autem libro ita vidi hunc locum emendatum* : Quinti fratris tamen liberalitate pro facultatibus nostris, nã omnino exhaustus essẽ &c.

IN EPIST. V.

Ab vllo malle mea legi) *Deest* me, *vt sit* malle me mea legi.

Ast nugigeram manum fuisse] *Quid si legatur*, ast nunc geram morem ? *superiori sententia certè cõuenire videtur. in quodam libro vidi emendatum*. Et

me

me Astyagn germanum fuisse.

IN EPIST. VI.

Lucceio quam misi) *Pro* quam *in antiquo libro est* numquam,*ex quo Faernus correxit* nunc quam. *Quæ lectio recepta à Lambino fuit,& vulgata. Faerni etiam est sequentis epistolæ principium ita emendatum:* Nihil ὀυκαιρότερο) epistola tua,quæ me solicitum.

IN EPIST. IX

Fortasse tu putabas his rebus Puteolanis) *Placet vt legatur* ostreis,*pro* his rebus *: nam de Lucrinensibus ostreis facit Plinius mentionem. itaque rectè scriptum est in antiquis libris paulò post,*Ne ista quidem; & propterea,*pro* propter remp.

IN EPIST. XIII.

Tardius quàm dixerat) *Faernus corrigebat*, dixeras,*pro* dixerat,*& ita videtur legendum.*

IN EPIST. XIV.

Porcilius) *Rectè Manutius à me admonitus reposuit* Procilius,*cuius familiæ mētio est in antiquis denariis.*

Quam Astyanacte.nam in]*Faernus legebat* quam Astaynacte,in *deleto nam.*

IN EPIST. XV.

Quod erat abs te)*Faernus legebat* erant abs te, *hoc est,quòd erant datæ à domo tua,*

Rescidit)*Fortasse legendum* res ad senatum.

Per me ista pedibus trahuntur)*Faern.*trahuntor.

Quin foris esse:)fortis *habet liber vetus.*

IN EPIST. XVI.

Cum priuatis non poterat transfigi)*Faernus dicebat* non,*auctoritatem secutus veteris libri.*

Dicis quid mihi hoc monimentum proderit ad quid laboramus res Romanas) *Faernus totum hunc locum ita corrigebat,*Dicis quid mihi hoc monimentum?proderit id quidem:habes res Romanas.

Quæ lege Plotia fiant) Cincia,*pro* Plotia *est in antiquo Faerni libro.*

Putaui de nummis ante comitia tributim vno loco diuisis palam:vide absolutum Gabinium:

detur esse valiturum. *Totum hunc locum ita corrigebat Pius*: Putaui de nummis ante comitia vno loco diuisis palàm iri absolutum Gabinium : detur etiam valiturum.

IN EPIST. XVII.

Lepidum quo excidat) *Amicus meus restituebat*, ne verbum quod excidat, *nimis à vulgata scriptura recedens*.

Et eò magis nunc recitare dictaturam) *Pro* concitare *primus Faernus fecit* cogitare, *secutus veteris libri corruptam scripturam.*

Si me amas] *Antiquus liber habet*, vt si me amas: *vnde Faernus coniiciebat* Agendum, ita si me amas, *sed vide num aptius sit*, vtique si me amas

---

IN LIBRVM V.

IN EPIST. I.

Vt etiam si qua fuerat ex ratione sumpta offensio) *Manuscriptus liber habet* ex ratione, *vt fortasse*, ex re *legendum sit.*

IN EPIST. II.

Prorogari nobis prouincias] *Rectius videtur in antiquo*, prouinciam.

Et tam longè Hortensius) *Faernus delebat nomen* Hortensius, *quod est secundo loco positum.*

Si quid erit quod opperiare] odorere *est in vno manuscripto pro* opperiare.

IN EPIST. III.

Præter quæ mihi binæ semel in Trebulano redditæ sunt) *Verbum* semel *deletum est in libro emendato à doctissimo viro. Quid si pro* semel *legatur* simul *in fine epistolæ in manuscripto est* ex L. Pontij, *pro* à Pontio.

IN EPIST. IV.

Ac ne illud quidem labat) Marcelli illud quidẽ labat *legebat Pantagathus, nescio quid secutus.*

Et me absente rei habebis rationem meæ) *Pro* rationem, *est* mirationem *in antiquo libro cuius scri-*

pturam Faernus ita corrigebat,& me absente mei habebis rationem.

IN EPIST. VII.

Ne illum malus emptor alienis mancipiis) *Manuscriptus liber habet*,Ne illum malus emptor & alienus,mancipiis quæ permulta secum habet.

IN EPIST. IX.

Patras accedere sine his impedimentis) *Vox his abest à libro manuscripto.*

IN EPIST. X.

Sed quia δυσευκλίμητα] *Antiquus liber habet*, δυσέκκλητα,*hoc est de quibus non possumus libere loqui aut queri.*

In nos quadam beneuolentia) *Melius habet Faernus* quædam *pro* quadam.

Si quidem est in Aoristo,apud quem) *In libro viri doctissimi emendatum est*,sic quidē existimat tuus apud quem eram:*vt de Patrone intelligatur.Sed magis placeret* , sic quidem existimat Aristo , apud quem eram.

IN EPIST. XI.

Marcellus fœdè in Comensi : & ille magistratū non gesserat,erat tamen transpadanus. ita mihi videtur non minus stomachi nostro , quàm Cæsari fecisse.*Ita hūc locū iampridē restituit Octauius Pātag.*

Et aliquid ἐπιχοπων) *Pius* aliud ὑπόκοπον , *siue* κατὰ τὸ κόπον. *& paulò post*, Patrones,*pro* barones.

Seuerius)serius *habent codices omnes libri.& paulò post*.Nunc ad ea,quæ mihi mandat. *pro verbo autem* excusatio *legebat Faernus*,excusato.

IN EPIST. XII.

Ad Ceo iucunde.inde Gyarum) *Faernus ex vetere libro legebat*,Cei vicum : deinde Gyarum. *& paulò post*,Delo nunc me mouere,*delebat nomen*,Delo.

De strue Salinarū) *Vetus liber*,de seruis Salinarū.

Præterea si quid Philippus rogauit)rogat *Faernus ex libro manuscripto in quo est*,si quid Philippus rogat quod in sua re faceres: *in aliis est* , in tua re.

IN EPIST. XIII.

Si quid potest) *Faernus legebat* potes. *&* *pro* scrupulum, *est* scrupulo *in manuscr. Et* quàm mea interfit, *pro*, quàm meum sit.

IN EPIST. XIV.

Si me amas παραγγελμα ἀνταύσιον commoueto tamen) *In libro viri doctissimi emendatum est siue ex ingenio, siue ex antiqua scriptura*, & si me ἐπάγγελμα ἐναύσιον commouebat tamen.

IN EPIST. XVI.

Moratus triduum Laodiceæ) *Videtur legendum* moratos, *quomodo Faernum olim emendasse ex eius annotatione quadam cognoui.*

Ex domibus omnibus mehercule etiam aduentu nostro reuiuiscunt iustitia) *Faernus hunc locum ita corrigebat*, ex domibus mehercule & iam aduentu nostro reuiuiscunt iustitia.

IN EPIST. XVIII.

* Vsus esset] *Multò melius, vt opinor, Faernus*, vsus est, *ex antiquo libro.*

IN EPIST. XIX.

Etiam atque etiam vale de Patrone, & tuis condiscipulis quæ) *Amicus meus homo doctissimus ita hunc locum legi atque interpungi debere existimat.* Etiam atque etiam vale dic Patroni & tuis condiscipulis: quæ de &c.

IN EPIST. XX.

Quod idem Apameæ quinqne dies morati & Synnadis triduum) *Ita Faernus hunc locum legebat, cùm in vulgatis sit*, quod de in Apameæ.

IN EPIST. XXI.

Et libenter requiescere) *Totum hoc abest à vetere libro, &, vt videtur, rectè.*

Quibus per se scribit confectum esse Parthicum bellum) per se, *non est in manuscr.*

Pungunt me dubitationes tuæ) *Melius, vt opinor, in antiquo*, angunt me.

Semel tamen in diẽ) tantũ, *pro* tamẽ *habet li. vet.*

Sed mirificè abstinentem) *In quodam manuscripto est*, & mirificè abstinentem.

Statuas eana τέθριππα) *Liber qui fuit Nicolai*

Leoni ceni habet, statuas æneas πήθειππα. Τὰ θειππα *autem decerni solita fuisse, testimonio nobis sunt vetera numismata, in quibus hæc ipsa* πήθειππα *fornicibus imposita videtur.*

Tum fit s.c. non vt alio ea syngrapha iure esset, quàm ceteræ, sed vt eodem) *Ita legitur hic locus in manuscripto, & fortasse meliùs quàm in vulgatis.*

Velim ad me scribas certum quo die mysteria futura sint) ceterum *pro* certum *est in antiquo libro, & ita videtur legendum, interpunctionis nota ad verbum* scribas *posita.*

IN LIBRVM VI.

IN EPIST. I.

Hanc nonnulli amici Appij ridiculè interpretantur] hæc *pro* hanc *habet antiquus liber, & ita videtur legendum.*

Sed dico? reuocaui me ne te offenderem) *Faernus* sed illico reuocaui me ne te offenderem. *Ant. Augustinus*, sedulo *legit pro* illico.

Igitur meo decreto soluta res Scaptio, statim quàm decretum sit tu iudicabis) *Locus fœde corruptus ita restitui commodè potest.* I.m. d. soluitur æs Scaptio statim: quàm id rectum sit tu iudicabis.

Eum furenter irasci) se furenter irasci, *habet vetus liber.* se *pro* eum *in epist. xvij. lib.* I. *positum est, & alibi.*

Vt Græci inter se disceptent suis legibus] *In vetere senatusconsulto, quod apud me seruatur incisum in ænea tabella, scriptum est:* ἄν τε ἐν ταῖς αὐτονομίαις κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους βούλωνται κρίνεσθαι.

Si id à Timæo tuo familiari) suo *pro* tuo *scriptum est in antiquo: sed scripturæ veritas ex historia petenda est.*

Nam Cœlius libertum ad me misit, & literas accuratè scriptas, & de pantheris, sed à ciuitatibus) Cybiratibus *legebat Pius pro* ciuitatibus.

Quem iampridem nunquam videt) *Quidam emendauit,* quem nunquam vidit.

Sed

Sed heus tu Genuarios à Cæsare per Herodem talenta Attica L.extorsistis) *Amicus meus legebat*, Sed heus tu,ita ne vos à Cæsare &c.

IN EPIST. II.

In Trophoniana Chæronis narratione] *Ant. Augustinus* Chærontis *putat legendum pro* Chæronis.*ego sine Dicæarcho nihil statuo, cuius libros περὶ τῆς εἰς Τροφωνίου καταβάσεως citat Athenæus.*

IN EPIST. III.

Non in Pompeium prolixior per ipsum) per seipsum *habet Longolij liber.*

Pro ratione pecunis liberius est Brutus tractatus] liberalius *pro* liberius *olim Faërnus, à quo alij acceperunt. & paulò pòst*, Huius nebulonis oratione, *pro* operatione:*quam lectionem Ant. quoque Augustino in mentem venisse cognoui ex eius scriptis, quæ nuper ad me misit.*

Et quod tibi Romæ ostenderam me seruaturum in quo perseueraui) *Scriptus liber habet*, Quod t. R. o.m.s.in eo perseueraui.*& paulò pòst*, Scaptio dum in Cappadocia fuit, *pro* Scaptio qui &c.

P.Clodi canis) *Saio* canis *posse defendi ex historia: mihi tamen magis placeret* causa, *vt est emendatum in libro viri doctissimi.*

Grauius autem non contemnere se & reges] *In margine libri à viro doctissimo cum manuscr. collati, ita est emendatum.* Ennianum illud grauitatem nõ contemnere, sed reges odisse. *Faernus olim* gnauius *pro* grauius *legebat.*

Si nihil fuerit) *In manuscripto est*, etiamsi nihil fuerit.

IN EPIST. IV.

Quæstor Messinius) Mescinius *scribendum est: de quo extat in antiquis denariis, mentio hac inscriptione,* L. MECINIVS. L. F. RVFVS. III. VIR.

IN EPIST. V.

Méque obiurgauit vetere prouerbio, τὰ μὲν διδόμενα) *Huius prouerbij meminit Polybius in fragmẽto nondũ impresso libri xxxvij. in quo ita scriptum est:*

τὰ

τὸ δὲ ἔθνος, καθάπερ ἐν παροιμίᾳ ἔφη, οὐ μόνον τὰ διδόμενα τῇ δεξιᾷ παρὰ ῥωμαίων ἐδέχοντο, τῇ δὲ μιᾷ χειρὶ, καθόλου δὲ καὶ συλλήβδην παρασπᾶν τοῖς λογισμοῖς, ὑπέλαβον γὰρ τοὺς ῥωμαίους, &c. *puto autem hæc Polybij verba non vacare mendo, ad quæ illustranda Ant. Augustinus adiungit Platonis illa ex Sophista:* καὶ τὸ λεγόμενον οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτέον, ἀλλ' ἀμφοῖν χεροῖν. *& ex Gorgia,* κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ λεγόμενον.

IN EPIST. VI.

Quoniam Appius de Eleusine non cogitet)nunc cogitet *habet manuscriptus.*

In quibus ἐπέχειν te scribebas) scripseras *legit vir doctissimus amicus meus & in epistola etiam* IX. *huius libri.*

Quid esset mihi faciundũ de relinquẽdo ęç me pungebant)*In antiquo scriptum est,* quid esset mihi faciundum de relinquendo fratre me pungebant.

Quæ fortuita hominum) quæ forent dicta hominum *legit Ant. Augustinus sed in antiquo est,* quid quæ fortuita hominum.

At nunc Cœlius, non dico equidem quod egerit, sed tamen multò minus laboro] *Melius in manuscripto hæc postrema.* sed tamen quod egerit, multò minus laboro.

IN EPIST. VIII.

At à quibus victus)euectus *legebat Pius.*

Detraxit xx. ipsos dies etiam Aphractus Rhodiorum Kal. Oct. Ephesо conscendentes) *In manus. est;* detraxerat xx. ipsos dies Aphractos Rhodiorũ Kal. Oct. Ephesо conscendentes: *vt verbum* detraxere *ad* Etesias *referatur.*

L. Tarquinio) Tarquitio *legendum omnino videtur, cuius familiæ mentio est in antiquo denario in quo* C. TARQVITIVS P. F. *descriptus est.*

IN EPIST. IX.

Prorsus illam ne attingat) ille *pro* illam *est in antiquo: & infrà vir doctissimus legit,* Ἐπίσχειν interscripseras, *pro* Ἐπέχειν te scribebas.

IN

IN LIBRVM VII.

IN EPIST. I.

Me C. Cœlio Quæstori relinquere annuum] aliquantum *legebat amicus meus, pro* annuum.

Scribendo affuit) γεγραφομένῳ παρῆσαν, *est in vetere senatusconsulto.*

Hoc primum quod accessit cura dolori meo) quo accessit *Faernus.*

IN EPIST. II.

Quia indicabat te non valere] quod indicabat *Faerni liber.*

Quomodo expectabam epistolam) quàm expectabam *vetus liber.*

At hic idem Bibulo dierum xx.) *Liber viri doctissimi habet*, At hic idem Bibulo decreuit.

Qui eadem liber non iuraret: me istos liberos non addixisse) *Pius legebat*, cui eadem non liberent: iurarem me ad istos libertos non addixisse.

IN EPIST. III.

Vt nunc in vno ciue Resp. ad resistendum imbecilla sit] *Faerni liber*, vt nunc in vno ciui res ad resistendum sit: *sed magis placeret*, vt nunc vni ciui Resp. ad resistendum imbecilla sit.

Hic omnia facere omnis debent] *Placet* omnes debent. *paulò pòst*, Quem tu neminem putas, *Faernus veteris scripturæ secutus vestigia legebat*, quem tu non putas.

IN EPIST. IV.

Venisse Hirtium à Cæsare, qui esset illi familiarissimus) *Pro* illi *habet man. liber* ibi, *vnde coniiciebat Faernus legendum esse* sibi. *paulò pòst*, Balbus de tota re. *scribendum*, cùm Balbo de tota re.

IN EPIST. IX.

Dicens ve se expulsum) *Videtur legendum*, dicens vi se expulsum, *vt est in libro, qui fuit Longolij.*

IN EPIST. XI.

Atque hæc ait omnia facere se dignitatis causa) suæ dignitatis *Faernus. qui paulò pòst pro* Lucretino, *legebat* Lucretilino, *&* *rectè, vt videtur.*

IN EPIST. XIII.

Oppios de Velia Saccones] *Libentius* Salacones *legerim ex Aristotelis Rhet.lib.* I I. *& ex loco simili in epistolis,quas vocant Familiares.*

IN EPIST. XIV.

Eruptionem facturi fuisse dicebantur] *Ante verbum* eruptionem *in manuscripto est* bis,*pro quo , in libro Longolij scriptum est*,cum iis.

IN EPIST. XVI.

Nos à Cos.Capuam venire iussi sumus ad Nō. Feb. Capua profectus sum Formias ad III. kal.) *Hic locus in manuscripto aliter legitur,& vt puto melius*, Nos à Cos.Capuam.v.i.f.a.d. IV.Non.Febr. Capua p.f.Formias,a.d.III.Non.

IN EPIST. XIX.

Et si te ipsum istic iam calere puto) carère *pro* calere *emendatum est in libro doctissimi viri.*

IN LIBRVM VIII.

IN EPIST. II.

Sed etiam cum maxima laude Pompeij) *Faernus legebat*,sed etiam huius maxima laude,*deleta* Pompeij *voce,& reposita* huius,*quæ est in antiquo libro.*

IN EPIST. III.

Marcoq;Marcello Cos.finienti prouincias Gallias Kal.Mart.restitit) *Vetus liber*,Marcoq; Marcello finienti prouinciis Galliis Kal.Mart.diē restitit.

Age iam cùm fratre,an sine?cum filio , an quomodo?) *Liber Longolij*,aut quomodo ? *quod videtur melius.*

IN EPIST. IV.

Planè sine vlla exceptione præcidit) *Liber manuscriptus*, planè nulla exceptione præcidit : *quam ego lectionem meliorem puto , quàm quæ vulgo habetur.*

IN EPIST. V.

Cùm aliquid furiose fecit) *Pro* fecit, *est* fecerit *in manuscripto libro:& paulò post* fui *pro* fuit.

Κεχάλκευκεν ἐστὶ ...) *Vetus liber habet*,

χει

χειρεστινὲς ἤἰεχ θύνειν δῆτα, pro quo Lambinus fecit, Κεχάἐστιν ἐς ἤἰεχ θυμαίνοντα.

Pollicem seruum à pedibus meum Romam misi) *Opinor* seruum à pedibus, *scholium esse, positum à Grammatico quodam supra nomen* Pollicem, *deinde in contextum à librario imperito receptum.*

IN EPIST. IV.

Nisi erit conuentus) *Ant. Augustinus pro* conuentus *legit* coactus.

IN EPIST. XIV.

In veteribus libris hæc epistola, & quæ sequuntur Pompei, ita inscriptæ sunt: CN. MAGNVS PRO. COS. S. D. *quæ quidem inscriptio reperitur in aliquot etiam denariis, in quibus pro* POMPEI *nomine,* MAGNVS *cognomen inscriptum est.*

IN EPIST. XV.

Subiicerer eisdem prœliis) *Multò mihi videtur rectiùs scriptum esse in antiquo,* obiicerer eisdem periculis & mea persona.

IN EPIST. XVI.

Idem quod video te existimasse) *Faernus,* quod idem video.

IN EPIST. XVII.

M. Marcello, L. Lentulo Cos.) *Scribēdum* C. Marcello. *ita etiam est in antiquo denario argenteo, in quo legitur inscriptio,* C. MARC. L. LENT. COS.

IN EPIST. XVIII.

Quamobrem etiam te rogo] *Vetus liber,* quamobrem etiam atque etiam rogo.

IN EPIST. XXII.

Modò esse in Tiburti aut Lepidi: quo cum Lepido accessisset ad vrbem) *In libro Longolii, & altero manu-scripto legitur hic locus:* modò esse in Tiburtino Lepidi: quo cum Lepidum accessisse ad vrbem. *paulò pòst pro* itineribus, *in eodem manuscripto est,* itineris.

IN EPIST. XXIII.

Aut ad Hæmonis fugam tendis] intendis, *vetus liber, &* Anthedonis Phycon, *Pius, pro* Hæmonis fugam

fugam.*& paulò pòst*,Sufenas,*pro* Setenas:*nam* Sex. Nonius Sufenas *in denario argenteo descriptus est.infrà,pro* desero,*Faernus emendauit*,differo.

IN EPIST. XXIV.

Factum Cæsaris de Corfinio totum me probaturum scito?*Vetus liber* te probaturum scio.

IN EPIST. XXV.

Municipia verò Deum]ad eum *Liber manuscriptus,pro* Deum.

Quid autem aliquid)aliud *pro* aliquid,*habet vetus liber.*

IN LIBRVM IX.

IN EPIST. I.

Nam Canusio 8.Kal.profectus erat Cneus: hæc autem scribebam Pridie Non.14.die postquam ille Canusio mouerat)*Videtur legendum* 11. Kal. *&* 16.die *ex Ouid.Fastor.lib.*11.

Et seuerè quidem in conuiuiis tempestiuis disputari)*Amicus meus putat legendum*, & seuerè, & in conuiuiis tempestiuius disputari,&c.

IN EPIST. II.

Nam quòd negas te dubitare quin magna in offensa sim apud Pompeium hoc tempore) *Faernus delebat postrema duo verba*,hoc tempore.

IN EPIST. IV.

Cur tum in curia potero ferre?)qui tum in curia,*commoda lectio , & quæ defendi possit: sed magis placeret*,Curtium in curia,*de quo in epistola sequenti*: Quò vis potius certè quā vt Curtium videat,quē ego patronus aspicere non possum. *Pius autem pro* Curtium *legebat* Cercum, *nescio quid secutus*.

Qui nos hoc defendente) deserente *Ant. Augustinus multò quàm alij meliùs , qui repugnantibus veteribus libris* non defendente *emendarunt. paulò pòst*,Si quis apud Homerum , *Faernus* , sicut apud Homerum:*placeret autem si totus locus ita legeretur*, Eo igitur siquidem,*& infrà*,& ego,*delebat Faernus coniunctionis notam*,&.

Transmisisse) *Faernus ex* tramisisse me, *quod est in manusc. libris. faciebat* tramisisse mare. *& paulò pòst, pro* ad Curtium minucia, *reponebat* ad Curium Numicia, *ex Horat. epistola* 13.

Domitius vt audio in Cosano) *De Domitij Cosano mentio est apud Cæsarem in li.* 1. *De bello ciuili, in quo cùm mendosè huius loci nomen scriptum esset, primus Victorius, vt scribi debuit, emendauit, adducto veteris libri & huius epistolæ testimonio. Sed cùm præter Cosanum, alius etiam locus à Cæsare nominetur, in quo Domitius classem parauit, qui in vulgatis libris, malè* Sicilia, *in antiquissimo meo minùs malè* Sigili *appelletur, operæpretium me facturum puto, si Lectorem admonuero, eius nominis veram, incorruptamq́; scripturam, quæq́; ad manuscriptum Cæsaris librum propiùs accedat, in Itinerario, quod sub Antonini Imp. titulo. circumfertur, reperiri.*

IN EPIST. V.

Neque audire me commodè potuissem) meo cõmodo potuissem *Faernus, à quo accepit Lamb.*

IN EPIST. XI.

Et iam de supero mari plaboq́;] *Faernus ex libro manusc. corruptam vocem.* plaboq́; *in* prælabor, *mutabat: &* possim *pro* possem *paulò pòst legebat. pro,* & iam, etiam *est in vno manuscripto.*

Festino enim simili vrus decurro] *Pro* vrus, *Ant. Augustinus reponit* vultu, *paulò pòst pro* discessu, *est* dispersione *in libro manuscripto.*

IN EPIST. XII

Tanquam auis illa mare prospecto, euolare cupio] *Similitudo sumta ex Platonis epistola vj.* ἐγὼ μὲν βλέπων καθάπερ ὄρνις ποθῶν ποθὲν ἀναπτῆναι.

Nunc siue periculo experiundum erit] si vel periculo *Faernus paulò pòst*, sed medius fidius turpe nobis, *Ant. Augustinus*, vobis, *pro* nobis. *in fine epistolæ vetus editio habebat*, Post fugam nostram nunquam iam nostrum earum interuallum fuit: *vnde Ant. Augustinus coniiciebat legendum esse*, post fugã nostram nunquam tam molestum earum interual

ual

uallum fuit. *mihi autē placeret magis si ita legeretur,* numquam tam vastum earum interuallum fuit.

IN EPIST. XIII.

Non modò ipse auctor dignitatis tuæ] *Magis placet* adiutor,*vt est in manuscripto.*

Me & pacis & vtriusque vestrûm] *Faernus*, me & paci vtriusque vestrûm.*in manuscripto.*me & pacis vtriusque vestrum auctorem &ad ciuium concordiam.

IN EPIST. XIV.

Adfinis huius miserrimæ vitæ] ac finis *est in libro manuscripto pro* adfinis.

IN EPIST. XV.

Vt tu scribis ludum ac vellem scribis, quisnam hic significasset: sed & iste quia plus ostenderat, quàm fecit & vulgo illum] *Locus multis fœdatus, vt videtur, maculis restitui aliquo modo poterit. si ita emē detur:* Et vt tu scribis ludunt:ac bellè scribis quisnam hęc significasset?sed & istum quia plus ostenderat quàm fecit,amant:& vulgo illum.

Scripsit ad me Sextus *Ex veteris libri corrupta scriptura,& ex loco simili inferiore Faernus, pro* Sextus,*reponebat* Cæcius.

IN EPIST. XVI.

De compositione aliquid me conficere) *Suspicor verba,*aliquid me conficere,*glossema esse.*

IN EPIST. XVII.

Ab illo patriæ proditores] *Faernus*, perditores. *paulò pòst verus liber habet*, Sed quid si ille non dicat,*pro* sed quis vlli non dicat.

IN EPIST. XVIII.

Quæ descripta attulit) *Ita est in veteribus libris, vt perspicuum sit, deesse nomen eius, quem dicit mandata attulisse.*

IN EPIST. XX.

Sed quid præripi) *Faernus ex corrupta scriptura* præcipit, *quæ est in libris manuscriptis . primus* præcipio *legendum conicit.* præcipiat *habet vnus manuscriptus.*

IN EPIST. XXI.

Sin in his non veniremus) *Faernus*, si nos non veniremus. *infrà pro* eros celeri, *amicus meus olim* area scelerum *legebat*.

IN EPIST. XXII.

In AEgyptum nos abdimus]abdemus *Faernus*.

IN LIBRVM X.

IN EPIST. I.

Vt dum oratores eant & redeant) *Vetus liber* eant redeant,*sine coniunctionis nota*.

Aut vel periculosè cum bonis) *Aduerbium*,vel *abest à manuscripto codice*.

IN EPIST. II.

Nec est quidquam,quo,& qua)quo aut qua, *Liber vetus*.

IN EPIST. IV.

Maximè quidē illā velim,ea,quæ ad nos delata sint,aut falsa esse,aut minora) *Vide num melius sit in libro Longolij*. Maximè quidem illa velim,quę ad nos delata sunt,aut falsa esse,aut minora.

Ergo hoc quidem est verum profectò) *Vetus liber*,ergo hoc quidem est profectum. *paulò pòst*, Amicissimum mihi Cæsarem esse debere,*pro* debet, *habet liber manuscriptus*.

Quid quæris?atque iubebat:est enim] *Placet vt legatur*,Idque ad te scribere iubebat.quid quæris? est enim.

Tu Oppios Terentiæ dabis)*Amicus meus corrigebat*,tu hospitium Terentiæ dabis. *sed vulgata lectio potest defendi*.

Commodius tecum Vectenus locutus est) Vettienus *puto rectum esse:nam vt à Pupio* Pupienus,*Nasidio Nasidienus* , *Allio*, *Allienus nomina deducta sunt*,*ita à* Vettio Vettienus.

IN EPIST. V.

Et tamen retice]*Vetus liber*,& tandem exciter.

Iniecta autem mihi spes quædam est velle mecum ¦Ser. Sulpicium : ad eum misi Philotimum libertum cum literis.) *Ita Faernus legit*

hunc locum ex vetere libro, deleta voce colloqui, *quæ est in vulgatis.*

IN EPIST. VI.

Annibal hic in absentis solus tuli scelus eiusdẽ) *Ingeniosè Faërnus correxit hũc locũ*, annis abhinc nouẽ absentis &c. *Pãtagathus autẽ feliciter*, Annibalis huius absens solus tuli scelus: eiusdem.

Quippe qui florens ac nouus. VI. VII. diebus) *Ita planè olim Pantagathus locum correxit, nisi quòd pro* VI. VII. *legebat* viginti diebus, *vt opinor, ex historia.*

Στοργῆς sit summa σύντηξις tamen non rectè facere] *In libro viri doctissimi emendatum est*, στοργῆς sit summæ licet tamen nos rectè.

Ne meam ipse συμπάθειαν auocem] *In eodem libro notatum est.* Nauitam ipse audire videor iam euocantem: *& paulò post*, Curione *pro* Curio.

IN EPIST. VIII.

Et tibi minùs commodè consulueris, si non fortunæ obsecutus videbere) *Vide num sit legendum* & tibi minus commodi cònsciueris, nec fortunæ obsecutus videberis.

IN EPIST. IX.

Pompeium cum magnis copiis iter in Germaniam per Illyricum fecisse) *videtur scribendum* per Galliam *ex loco simili in epist.* 5 Pompeiũ pro certo habemus per Illyricum proficisci in Galliam.

IN EPIST. X.

Me tibi prædixisse neque temere monuisse] *Vetus liber*, me neque temerè prædixisse, neque temerè monuisse.

IN EPIST. XI.

Et cùm ego sæpissime scripsissem) ei cùm ego, *Faërnus.*

IN EPIST. XIII.

Et quidem ille ipse Curio suspectus) *verbum* ille, *rectè abest à libro manuscripto.*

IN EPIST. XIV.

Euocauit literis è manucipiis denos & I V.

viri venerunt) *Vetus liber* & I V. viros venerunt, *quæ lectio placet, & ita olim ex ingenio correxisse Ioannem Baptistam Sighicellum cognoui ex annotatione ad oram libri, cuius mihi copiam fecit ornatissimus iuuenis Camillus Sighicellus, in quo pro* decEos *vidi* decuriones, *olim emendatum ab eodem eruditissimo viro. in fine epistolæ ita in antiquioribus scriptum fuisse opinor,* vt iam celandus magis de nostro consilio quàm adhiben. videretur, *pro* adhibendus. *postea mutatum fuisse, in* ad idem videretur.

IN EPIST. XVI.

Scito eum non mediocriter laborare de vsura] de versura *opinor legendum. pro* de vsura.

Sæpe enim adscripsit) *Vetus liber* sæpe enim ad me scripsit.

IN EPIST. XVII.

Simul in Cumanum veni eodem die) *Liber manusc.* simul vt in Cumanum veni, eodem die.

IN EPIST. XVIII.

Si quidem adhuc erat) *Faernus*, sic quidē vt adhuc erat. *Sed vide num melius sit*, Hortensio vt quidem adhuc erat, nihi esse liberalius potest.

IN EPIST. XIX.

Quod ἀυτέκησεν gaudebam) gaudeo, *vetus lib.*

IN LIBRVM XI.

IN EPIST. II.

Ex multis meis & miserrimis curis est vna enata) enecta *Ant. Augustinus legit pro* enata. *Quid si legas*, curis spes est vna enata? *in vno enim manuscripto huius scripturæ vestigium aliquod apparet.*

IN EPIST. III.

De qua tibi rescribi voluisti quod ad Kalen. Quinctil. pertinet) *Ita hunc locum interpungebat Pantagathus.*

IN EPIST. IV.

Hic tua vt possum tueor apud hos cetera celer ipse. fugi adhuc omne munus) *Pantagathus ita hunc locum legebat, & multò quàm alij rectius*

posset

posset etiam ita corrigi, hic tua vt possum tueor apud hos, ceterum ipse fugi.

IN EPIST. VI.

Recipio tēpore me domo, te nunc ad Oppium) *Idem Pantagathus ita corrigebat hunc locum:* Recepi (ô tempora) me de Mario, nunc ad Oppium. *Liber vetus, pro* domo, *habet* domum.

IN EPIST. VII.

Et Lælium nominatim] *Ant. Augustinus* L. AElium, *quod non ita placet: nam suprà dixit*, misi L. Lamiam: *cuius nomen tam paucis verbis non variasset, & vel eum vel eundem, dixisset: præterea vix contulisset se cum equite item cùm Lamia esset consanguineus Mamurræ, non fuisset hostis.*

IN EPIST. IX.

Nihil mihi mali causa attulit.) *Faernus ex libro Vbaldini Bandinelli legebat* casus, *pro* causa. *paulò pòst*, omnia mea culpa contracta sunt, *ex libro Longolij legendum: in aliis deest* mea.

IN EPIST. XII.

Quinctum fratrem lituum meæ profectionis fuisse) *Legitur* illiciū *in veteribus libris, pro* lituum.

Tamen L. in eo his verbis) tamē de eo his verbis: *ita primus Pantagathus correxit, à quo alij acceperunt, reiecta priore emendatione*, tamē leuibus verbis. *Ant. Augustinus minùs feliciter*, tamen literas ego his verbis.

IN EPIST. XIII.

Si quid erit quod ad quos scribendū meo nomine putes) ad quenquam *vetus liber, pro* ad quos.

IN EPIST. XIV.

Item qui in Asia) *Vetus liber*, item Asiani.

Iam extremum concludiεur. ibi facile est, quod quale sit grauius existimare). *Pantagathus locum sine dubio corruptum ita restituebat*, iam extremum concluditur ibi. facile est quod, quare sit grauius existimare.

IN EPIST. XV.

Quòd te hoc tempore videre non possim]

Melius in vetere libro, cur te videre.

C. quidem Caſsium aut conſiliũ Alexandriam eundi mutauiſſe) *Faërnus ex manuſcripti libri collatione vbique* Alexandream *ſcribebat per* e. *cui quidem emendationi ſuffragatur veteris denarij auctoritas, qui ab Aemilia Lepidorum familia cuſus eſt cum inſcriptione* ALEXANDREA, *ſiue, vt eſt in aliis,* ALEXSANDREA.

IN EPIST. XVI.

Et conſtitutum) *Vide num melius* inſtitutum.

Et maximè quid ſcribas de ea) *Faërnus pro* ſcribas, *legebat* ſcias: *Pantagathus autem* ſentiebas: *& in fine epiſtolæ.* Id enim mihi erat pro deſperato, *pro* erit.

IN EPIST. XVII.

Ego breuiorem) eo breuior eſt, *Faërnus ex libro Vbaldini.* Et quod tranſmiſſuri eramus, *Vetus liber,* & quòd tranſmiſſuri noſtros eramus. *vnde coniicio legẽdum,* & quòd cras miſſuri noſtros eramus. *paulo poſt*, Pro ea quemadmodum conſolandis ſcripſiſti. P. tanta eo me ſcripſiſſe, *Pantagathus ita emendabat*, Pro ea quemadmodum conſolando ſcripſiſti, putato ea me ſcripſiſſe.

IN EPIST. XIX.

Quid erit qualecumque erit] ſi quid erit, *vetus liber.*

IN EPIST. XX.

Notionem eius differri) cognitionem *ſcriptum eſt in antiquo codice, & rectiùs.*

IN EPIST. XXII.

Qui mihi laborem affert in dolore) *Vetus liber,* quod mihi languorem affert in dolore.

IN EPIST. XXIII.

Aliquid feciſſemus, vt viui) viri *Pantagathus pro* viui. *& paulò poſt,* Vel victoriæ, vel omnium malorum, *pro,* vel Metellæ vel omnium maiorum. *infrà pro* Conſidera igitur ne vim abuſo naſcetur, *legebat*, Conſidera igitur tum ne viri abitio naſcetur.

IN

IN EPIST. XXIV.

Non credo,& cõmoti neque eum rogari) *Pantagathus* non credo Camillo : neque eum rogari. *paulò pòst vetus liber habet* hærere, *pro* quærere.

Et eo me magis esse despectum , aut etiam si quid habet) *Vetus liber*, aut eo me magis esse despectum, vt etiam si quid habet.

IN EPIST. XXV.

scripsit apud epistolas) *Locum misere deprauatum ita commodè restitui posse existimabat Pantagathus , si legeretur*, Scripsi, adi ad epistolas,velim vt possim, aduersus ego huius miseriam ea facultate confectus conflictari.

IN LIBRVM XII.

IN EPIST. II.

Hic rumor est T. Murcum periisse naufragio) *Faërnus ex antiquo libro restituebat* , hic rumor est tamen Murcum periisse naufragio,*rectè.Nam Statij huius Murci prænomen fuit Lucius,vt in eius denario notaui in libro de familiis Romanis.*

Si quæris quid putem, ego fructum puto) futurum *amicus meus legit pro* fructum.

IN EPIST. III.

Vt fine te sim totos dies]*Magis placeret* tot, *pro* totos, *si antiqui libri non repugnarent.*

IN EPIST. V.

Pisoni demõstrarẽ)demõstraret *Faërnus,& rectè.*

IN EPIST. XX.

Possum ne magis, quòd totos dies consumo in literis) qui totos dies , *Faërnus legebat : quam lectionem video in mentem Lambino etiam venisse.*

IN EPISTOLA XXI.

Proximos puto Lamiæ]*Vetus liber*,proximi:*quod magis placet.*

IN EPIST. XXXII.

Ex quo intelligam)intelligo,*Faërnus.*

IN EPIST. XXXVII.

Quæ maximè liberalissime]*Placeret si legeretur*, quæ maximè liberalis sit.

Κύριος mihi sic placuit] *Κύρος est in manuscripto, pro κύριος, & melius, vt puto.*

IN EPIST. XLIII.

Solet omnino esse; Fuluiaster) Fuluiniaster, *Faernus nescio qua coniectura ductus.*

IN LIBRVM XIII.

IN EPIST. II.

Parochis publicis) *Ita legendum pro eo, quod alij* parochiis *restituerunt. antiqua lectio confirmatur loco Polybij ex fragmento* CXXV. *μὴ καταλυμα δοθῆναι σφίσι, μήτε παροχὴν.*

IN EPIST. VI.

Columnarium vide ne nullum debeamus.) Colonarium, *est in vno manuscripto.*

IN EPIST. VIII.

Nolano venalis sit) *In manuscripto est*, Nolanóue venalis sit.

IN EPIST. XIV.

Velle(si mihi placet) coheredes, se & Sabinum Albium ad me venire) *Ita est in manuscripto, cùm in vulgatis desit*, se

IN EPIST. XVIII.

Quem ζηλοτύπιον) *Post hoc verbum deesse aliquid Faernus putabat.*

IN EPIST. XXI.

Quã vt Lucullus) quã vt Lucilius *Faernus, & ita videtur sine aliqua controuersia legendum. infrà*, valde probo hominem, *delebat Faernus verbum* probo.

IN EPIST. XXIII.

Sunt enim defecti, vt vidisti] *Pro* defecti, *in vno manuscripto est* defecti *: in aliis* effecti, *vt quam sequar scripturam, non videam.*

IN EPIST. XXV.

Nam nunc Alexionis epistolis cedimus) *Vetus liber*, credimus.

IN EPIST. XXVIII.

Posteà quàm rex appellatus sit) *Vetus liber habet*, posteà quàm rex potitus sit, *vt sine dubio videatur legendum*, posteà quàm rerum potitus sit.

IN EPIST. XXIX.

Vt mihi ille emptor non esse videatur) *Faernus* non posse esse videatur: *ex antiquo libro locum addito verbo* posse *restituit.*

IN EPIST. XXXII.

Τριπολιτικὸν non inuenio) *Antiquis liber habet*, περὶ πολιτικῶν nō inuenio: *quam scripturā puto veriorē esse, licet* τριπολιτικὸς *liber citetur ab Athanaeo.*

Annis XIV. antequam Prætor factus est, legatus esse non potuisset, nisi admodum serò Quæstor esset factus) *Ita emendatum est in libro doctissimi viri, cùm in aliis desit* non, *& pro* esset factus, *sit* est factus.

IN EPIST. XXXIII.

Cum Balbo autem puto te aliquid fecisse H. in Capitolio) *Vetus liber* H C. C C. in Capitolio.

Negotium dederis) *Faernus ingeniosè primus animaduertit*, negotium de dec. Leg. *scribendum esse.*

IN EPIST. XXXIV.

Id potes per Egnatium. Maximum illud in primis) *Ita hunc locum interpungi debere putat Manutius, sed malè: est enim* Maximus *Egnatij huius cognomen, qui in veteribus denariis* C. EGNATIVS CN. F. CN. N. MAXVMVS *descriptus est.*

IN EPIST. XXXVII.

Omnibus eum locis facere) *Rectissimè conicit Faernus legendum esse*, omnibus eum locis furere.

Posse in diem tertium differri) *Sic est in antiquo, cùm in vulgatis desit* tertium, *quod est in manuscripto tribus* III. *notatum.*

IN EPIST. XXXIX.

Sed quid faciam) *Faernus delebat vocem*, quid.

IN EPIST. XLIV.

Quam ille Diocharinæ) *Scriptus liber.* Dicarcheæ, *vt fortasse* Dicæarcheæ *scribendum sit.*

IN EPIST. XLV.

Lepta enim de sua vi incuratione laborans)

Pantagathus de sua vini curatione: *sed* incuratione *habet antiquus codex. infrà post vocem* liberam *addebat Faërnus*, cretionem.

Testib. præsentib. dieb. LXII.) *Ita hunc locum legit Ant. Augustinus, approbante lectionem Pantagatho, qui olim ita correxerat*. Testibus frequentibus sexaginta diebus.

IN EPIST. XLVI.

Omisi ea quæ in manib. habebã abieci) *Faernus delebat verbum* abieci, *tanquam superuacaneum, & quod temere esset ab imperito librario inculatum.*

IN EPIST. L.

Ε'μετικὴν agebat) egerat *Pantagathus, & paulò póst*. Sed bene cocto, conditóque pauone, bono & singulari accipensere, *pro* sed bene cocto condito, sermone bono si quæris, libenter, *infrà etiam*, eadem ad me quom reuertere, *legebat pro* eodem ad me cùm reuertere.

IN LIBRVM XIIII.

IN EPIST. I.

Cùm pro Deiotaro Nicææ dixerit) diceret *Longolij liber, quod magis placet.*

IN EPIST. X.

Tranquillæ tuæ quidem literæ) *Ita Faernus ex antiquo libro.*

IN EPIST. XVI.

Meministi ne clamare] *Faernus, & Ant. Augustinus*, meministi me clamare. *Sed repugnat locus similis in ep. 2.* Non ne meministi clamare te, omnia perisse, si ille funere elatus esset.

Mihi quidem ex tuis literis coniectanti ita videbatur) tum lætanti, *est in vetere libro, pro* coniectanti, *vt* tum lectitanti *fortasse sit legendum.*

IN EPIST. XVI.

Itera dum eadem ista mihi] *Ita Faernus: &* istęc *pro* ista, *id est, vt tu iterasti Palilibus Palilibus.*

IN EPIST. XX.

Dę saxo in crucem) *Ant. Augusti.* de saxo vel

cruce

cruce *rectius* : *nam infra dixit*, propoſita cruce vel ſaxo.cruce,*in quam tollatur*:ſaxo, *de quo deiiciatur*.

IN EPIST. XX.

Nam cùm te ſemper tantum dilexerim] dilexi *Faern*.

IN EPIST. XXIV.

Simulac deſiſtemus timere)deſiſteremus *Faernus, quod magis placet*.

IN LIBRVM XV.

IN EPIST. I.

Ibi pænè Valentem)planè *habet vetus liber, pro* pænè

Sed ego ſolus alius ſum)*Pro* ſolus, *placet magis vt legatur*, totus.

IN EPIST. II.

Tyndaritanorum cauſa de qua laboras)de qua Panſa laborat, *habet liber manuſcriptus*.

IN EPIST. III.

Vt ſcribis A M. Cato. de patre coram agemus) *Locus ſtellula in Aldinis notatus, poteſt ita reſtitui, ſi pro* A. M. Cato,amice *legatur*. *Vetus lib. habet*,ἄλας, *pro* ac de, *vt eſt à quibuſdam emendatum:vnde* aliàs coniicio legendum , vt ſit , *vt ſcribis alias*.

IN EPIT. IV.

Ille enim numquam reuertiſſet:nos timor confirmare eius acta non coëgiſſet) *Amicus meus veteris libri ſequutus corruptam ſcripturam , ita hunc locum legebat* : Ille enim ſi vixiſſet, nunquam nos timore confirmare eius acta coëgiſſet.

IN EPIST. V.

Vt tu de prouincia Bruti & Caſsij per s. c. ita ſcribit)*Placet vt legatur*, Vt tu de prouincia Bruti & Caſsij perſcrutere ſcribit.

IN EPIST. VI.

Ne quod callidius) calidius *eſt in manuſcripto & rectè*: θερμὸν *Græcis eadem ſignificatione vſurpant*.

IN EPIST. VIII.

Debet aliquid craſtinus dies ad cogitandum nobis dare) *Vetus liber*, Sed aliquid craſtinus dies

dies ad cogitandum nobis dabit.

IN EPIST. IX.

Vt Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum emendum) emundum *puto legendum ex auctoritate argentei danarij in quo* PISO, ET CAEPIO AD FRV. EMV. EX S. C. *descripti sunt.*

IN EPIST. XI.

Nisi vt saluos esse) esset *vetus liber. paulò post,* Quid ergo ages *pro* agis.

Sed senatum vocari) scilicet senatum vocari, *est in manuscripto.*

Idque adeò genus] ad id genus, *habet antiquus liber, & rectè.*

IN EPIST. XII.

Noster verò καὶ μάλα σεμνῶς in Asiam] *Legendum, auctoribus libris veteribus,* Noster verò Brutus, καὶ ἀσμένως in Asiam.

IN EPIST. XIV.

Sed Selicia venisse M. Scaptium) Seruilia, *pro* Selicia, *rectè est in antiquo. & infrà,* Omnia summa vi fecisse, *cùm in vulgatis desit verbum* vi.

IN EPIST. XX.

Ne miniata cerula tua] *Leoniceni liber habet,* ne nimia ἀκρίβεια tua.

IN EPIST. XVII.

Nec cuique dedi nisi L. Fadio Aedili) *Ita est in manuscripto, cùm in vulgatis desit verbum* dedi.

IN EPIST. XXII.

Cùm vtro erit, Sibellum erit) *Ita legendum ex vetere libro: in aliis deest* cum.

IN EPIST. XXIII.

Eo die Brutū Puteolis profectū) *Pro voce* Puteolis *in lib. manuscr. est,* his: *vt fortasse* Baiis *legendum sit.*

IN EPIST. XXIV.

Sic tamen vt si nihil offensionis sit) *Faernus delebat aduerbium vt.*

Et tu etiam scribe quò die Olympia. cùm mysteria scilicet (vt tu) scires] *Locus, vt patet, mendosus: potest autem commodè restitui, si ita corrigatur:* Et tu etiam scribe quo die Olympia, quo mysteria scili-

cet vt sciam: *in vetere quodam libro scriptum est*, auco etiam scire quo die Olympia.

IN EPIST. XXV.

Octauam partem Tulli luminarium in ædiũ adstrane memineris) *In libro viri doctißimi vidi hunc locum ita in margine emẽdatum*: Octauam partem Tullianarum ædium abstrahere memineris.

IN EPIST. XXVI.

Quod me de Bacchi) *Vetus liber habet*, Bacchide, *& ita opinor scribendum.*

Sed cur tu inquã) *Vetus liber*, sed quorsum inquã.

IN LIBRVM XVI.

IN EPIST. I

Nonis Iuliis]. *Ant. August.* Nonis Iul. *rectius, consentientibus etiam manuscriptis libris.*

Non sine bello ciuili video seruiendum] *Ita legitur in manuscripto: in vulgatis deest* non.

Obuius enim recessis multa] *Lambinus restituit* Ouius: *in manuscripto est*, obuius.

IN EPIST. V.

O dies in auspiciis Lepidi lepidè descriptos] *Ita Faernus auctore libro manuscripto.* LEPIDI *auguratus in eius denariis litui signo expressus est.*

IN EPIST. VI.

Vbi quidem fui sanè libenter apud Thalnam nostrũ] *Magis placet, vt legatur*, Testã nostrũ: *quomodo video notatum in libro viri doctißimi. Est autem* Testa *Trebatij cognomen, qui Velix domum habebat, ad quam consueuit Cicero diuertere.*

IN EPIST. VII.

Me desideraui & subaccusaui) *Ita est in manuscripto, & paulò post*, Etenim quamuis non fueris suasor, *pro* & si quamuis.

Aut tibi tum relinquere videbar) *Vetus liber* aut tibi cùm relinquere.

Nã si à Phædro nostro expedita excusatio esset) *Manuscriptus habet*, expedita esset, excusatio esset.

IN EPIST. VIII.

Impedimenta expectanda sunt, quæ anagnia vniunt) quæ inania veniunt, *est in antiquo.*

IN EPIST. XIV.

Quinctus tui patris nepos) *Vetus liber habet*, Quinctus tui pronepos , *vt fortasse legendum sit*, Quinctus aui tui pronepos.

IN EPIST. XV.

Possumus .n. vt sponsores non appellentur, procuratorem introducere. *Ita scriptum est in antiquo: in vulgatis deest* non.

IN EPIST. XIX.

Otij causa confirmare velint) *Faernus* confirmari *meliore sententia*.

IN LIB. CORNELII NEPOTIS DE VITA ATTICI.

Qua ex re à pueritia nobilis] *Faernus ex antiquo libro legebat*, qua ex re nobilis , *delebátque* à pueritia. *quid si legatur* , qua ex re puer etiam nobilis &c.

C. Marij filius] *Placet vt legatur*, C. Marius filius.

Nupserat Seruio fratri Sulpicij] *Libri manuscripti omnes, & antiquæ etiam editiones habent*, Nupserat M. Seruio fratri Sulpicij, *& ita omnino legendū opinor: duobus .n. simul prænominibus Sulpiciā familiā vsam fuisse, ostēdimus in libro De familiis Romanorū, in denario* L. SERVII RVFI, *adductis , quæ opinionem nostram confirmarent, veterum scriptorum testimoniis*.

Vt singulis VI. modij tritici darentur, qui modus mensuræ medimnus Athenis appellatur) *Ita hunc locum primus Faernus restituit, cùm antea* VIII. *pro* VI. *&* modius, *pro* modus, *legeretur*.

Communis infimis) comis, *pro* communis *mauult Ant. Augustinus*.

Et Piliæ) *Antiquus liber habet* Phidiæ : *placeret magis*, filiæ.

Quem diem sic vniuersa ciuitas Atheniensium prosecuta est) *Ant. Augustinus delet vocem* diem, *quod mirè placet. sed placeret magis si legeretur*, Abeuntem sic vniuersa &c.

Vt

opinor legi debere, pro optimarum.

Neque geri sine periculo) regi *pro* geri *legebat Faernus.*

Ipsum Pompeium coniunctum] *Vide num melius sit,* conniuentem, *pro* coniunctum *paulo post legendum.* Sed etiam sororis filium ei Q. Ciceronem, *in vulgatis deest* ei.

Ita vt Brutus,& Cassius in prouinciarum quæ iis dicis causa) *Ant. Augustinus putat legi debere,* ita vt Brutus & Cassius in prouincias, quæ iis dicis causa.

Antonij familiares sequebantur) insequebantur *Faernus.*

Simúlque aperire) *Videtur legendum* apparere. *& ita vidi notatum in libro Camilli Sighicelli.*

Qui cùm plures annos studio ductus Philosophiæ habitabat) *Opinor hunc locum ita necessariò corrigendum,* Qui cum eo complures annos studio ductus Philosophiæ habitarat.

Catonis Mariique Hortensij) *Rectissimè An. Augustinus primus ostendit legendum esse.* M. Catonis, Q. Hortensij.

IN LIB. I. AD BRVTVM.

IN EPIST. I.

Si quid habes noui) habebis, *Faern. ex vet. lib.*

IN EPIST. III.

Itaque timeo de consulatu, ne Cæsar tuus) *Faer. delebat* de consulatu.

Qua inde si consul factus sit, descensurũ] *In man. est,* Quàm inde si consul factus sit, sit descensurus.

IN EPIST. IX.

Illudimur enim Brute cùm militum deliciis, tũ Imperatoris insolentia) *Videtur legendum* Imperatorum; *& in manuscripto est,* Impp.

IN EPIST. XII.

Nihil profectò dubitabis pro his suscipere aliter) *In libro qui fuit Leoniceni scriptum est:* Nihil profectò dubitabis pro me suscipere, quod ad salutem

corum pertineat

IN EPIST. XIII.

Nihil scripsissem potius) *Placet Faerni coniectura, qui* scripsisse, *putabat legendum.*

IN EPIST. XIV.

Quamquam in hac ipsa sapientia plus apparet) *Faernus legebat* sapientiæ, *pro* sapientia, *longè melior est sententia.*

Qui sapientissimus fuit ex septem) *Magis placet, vt est in manuscri.* Qui & sapiens fuit vnus ex septẽ.

IN EPIST. XVI.

Saluidenum) *Opinor scribendum esse* Saluidienum: *à Saluidia enim familia, Saluidienus nomen deductum est, vt à Nasidia, Nasidienus: & ita habent veteres lapides & libri.*

IN EP. BRVTI A GERMANIS REPERTAS.

IN EPIST. III.

K. Apr. Carachio) *Videtur scribendum* Dyrrachio, *ex epistola proxima.*

IN LIB. I AD Q. FRATREM.

IN EPIST. I.

Ad excellentem in omnibus rebus laudis cupiditatem) *Ita legendum opinor ex antiquo libro, in quo tamen* & excellentem, *mendosè, pro* ad excellentem *scriptum est.*

Fuisse in Asia biennium) *Ita omnino legendum, cùm malè in omnibus vulgatis codicibus sit* trienium. *paulò post, pro* perterreri homines, *non dubito quin legendum sit,* proteri homines.

Alienus autem noster *Lambinus edidit* Hallienus, *sed malè:* ALLIENVS *enim est in vetere denario, quem cusit, vt opinor hic idem* ALLIENVS *in manuscripto est.* Allienus autem noster est cum.

Cautiorem etiam ac diligentiorem) *Feliciter hũc locum restituit Faernus qui* cautionem etiam diligẽtiorem *legendum indicauit.*

Sit lictor non suæ sæuitiæ, sed tuæ lenitatis appa-

ritor) *Ita legendum, cùm in aliis desit vox* sæuitiæ.

Quamobrem qui potes reperire ex eo genere hominum, qui pecuniæ cupiditate abducti) *Vide nũ rectius sit in man.* quamobrẽ si potest reperiri ex eo genere hominũ qui pequuniæ cupiditate abducti.

Hunc verò ad tuum numerum libenter ascribito) ad tuorum numerum *liber Longolij, rectius.*

Tibi ipsi illa) *Videtur legendum*, tibi ipsa illa.

His rebus nuper Cn. Octauius) C. Octauius *scribendum esse, docẽt libri veteres, & lapis antiquus Cotistianus, in quo incisum est:*

C. OCTAVIVS. C. F. C. N. C. P.
PATER AVGVSTI.
TR. MIL. BIS. Q. AED. PL. CVM.
C. TORANIO. IVDEX QVAESTIONVM
PR. PRO. COS. IMPERATOR APPELLATVS
EX. PROVINCIA. MACEDONIA.

Cyrus ille à Xenophonte non ad historiæ fidem scriptus est, sed) *Ita scriptum est in antiquo.*

Quoniámque in te retinendo fuit Asia felicior) *Ita legebat Faernus, & infrà,* suos coercere, iuris æquabilem tenere rationem, *sine copula,* &c.

Vt medeare incommodis hominum) *Placet* omnium *pro* hominum.

Et si mea pars] *Faernus iure delebat hic quoque iniunctionis notam,* &c.

Propter singularẽ amorem, infinita in te auiditas gloriæ) *Legendũ opinor,* Propter singularẽ in te amorem, infinita auiditas gloriæ.

IN EP. II.

Quod autem) quod item *Faernus.*

Dionysipolitas) *Opinor scribendum* Dionysipolitas: *in veteribus enim numismatibus video incisum.* ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΤΩΝ.

Fumo vt combureretur) *Pro* fumo *placeret si legetur,* furno.

Sed & te oro) sed te oro, *Faernus sine copula,* &c.

Equidem cùm spe sum maxima, tum maiore etiam animo, vt in hac re ne casum quidem vllum

pertimescam) *Ita puto legendum hunc locum, comprobante etiam aliqua in parte vetere scriptura.*

IN EPIST. XIII.

Aut etiam, ne te videre noluerim) voluerim, *est in vetere libro, pro* noluerim.

IN EPIST. IV.

Misericordia que assignes) miseriæque *est in libro Faerni.*

IN LIBRVM. II.

IN EPIST. I.

Seuerus Antistius) *Ant. Augustinus emendauit* Vetus Antistius: *est enim* VETVS, *Antistiæ familiæ cognomen frequens, cùm apud veteres scriptores , tum in eius familiæ denariis Sed potest* SEVERVS *etiam retineri, quod est eiusdem gentis cognomen, vt ex inscriptione, cuius exemplum subiiciam, intelligere possumus.*

SOLI INVICTO
MITHRAE
T. ANTISTIVS. T F.
STELLATINA
SEVERIANVS
DEDICAVIT.

IN EPIST. III.

Cum auctoritate per egerat] *Vetus liber* , quod auctoritate semper egerat: *& ita olim ex ingenio (vt puto) emendauit Danesius.*

IN EPIST. IV.

Latiar erat exiturus] *In libro viri doctissimi emẽdatum est,* Lucceius erat exiturus, *credo ex coniectura.*

IN EPIST. V.

Simul ac ille venerit) simulatque venerit: *Faer.*

IN EPIST. VIII.

Quòd me admones de non curantia) de nostra Vrania *ex vetere quodam libro commodam, vt videtur, lectionem primus Faernus elicuit.*

IN EPIST. XII.

Exagitati tamen à Domitio publicani) tum *pro* tamen *Faernus: &* dare *paulo post, pro* dari.

Nos

Nos iudicamus, vos laudatis, inquit,) vos colluditis, *est in manuscripto.*

IN EPIST. XIV

Plus vnus Cato fuerit) poterit *legebat Faern ex loco simili in ep.* XIV. *lib.* IV.

IN EPIST. XV.

Num aut res eum, aut χαρακτὴρ non delectat? *In Longolij libro ita scriptum est, cùm in aliis desit vox* eum.

IN LIBRVM III.

IN EPIST. I.

Mesidiũ) Mussidium *libentiùs scriberem, quod est familiæ nomen in Cæsaris numismatibus: quãuis* Messidium, *à Messia gente ferri possit.*

Vt eorum vaporariũ, ex quo ignis erumpit] *Opinor totum hoc* ex quo ignis erumpit, *glossema esse verbi* vaporarium.

Et salientibus additis] *In libro Leoniceni pro* additis, *scriptum est* aquis: *& paulo post*, redimere, *pro* retinere.

Qui est ad Furinæ) Forinæ *scribendum est si veteris inscriptionis auctoritatem sequi velimus.*

Tanquam Philosophia) philosophia *rectissimè Faernus: &* conuestiuit *paulò post.*

Vt denique illi palliati topiariam facere videãtur) *Opinor designari Hermas Græcorum & doctorum præcipuè virorum, quorum imagines palliatæ erant in villis, vt ex eorum reliquiis quæ supersunt coniici potest.*

Tibi placere, me ad eam rescribere) *Ita Faernus, pro* ad eum, *vt est in aliis.*

Quam paulò antè acceperat ab Aristophaneo modo) ab Aristophane meo *emendatum est in margine libri, qui collatus est cum manuscripto.*

IN EPIST. III.

Si nobiscum cùm rus aliquò eduxerimus) *Vide rectius sit*, si nobiscũ eũ rursus aliquò eduxerimus.

IN EPIST. IV.

Vt tu habeas, hortor) *Placet*, vt tamen habeas

hortor.

IN EPIST. V.

Tanquam id quod nō postulo exspectem) *Pro* tāquam, *vetus liber habet* quum, *ex quo conicio legendum esse*, quasi.

IN EPIST. VI.

Habes duas] *Corrige*, habes ad tuas.

IN EPIST. VII.

Hanc scripsi ante ad lychnuchum) *deest vox*, lucem, *vt integra lectio sit*, Hanc scripsi ante lucem ad lychnuchum.

IN EPIST. VIII.

Crassum Iunianum) P. Crassus *hic* Iunianus *descriptus est in veteribus aliquot denariis, in quibus* Q. METELLI *quoque* PII SCIPIONIS *nomen incisum est, quòd eius* legatus *in Africa fuerit. Manutius autem putauit aliquando* Licinianum, *pro* Iunianum *debere emendari: sed admonitus à me de vetustis denariis, eorum auctoritati repugnandum non censuit.*

IN EPIST. IX.

Cuius in hoc vno considerantiam & ego sustinebo] inconsiderantiam *magis placet, vt est in margine libri, qui emendatius est ex antiqua scriptura.*

Quid si cæmentum bonum non haberem, deturbem ædificium? quod quidem quotidie mihi magis placet) *Ex veteris libri corrupta scriptura, potest elici lectio (vt mihi videtur) commodior, si ita scribas:* Quid si causam tam bonam non haberem? de vrbano ædificio, quod quæris, cotidie magis placet.

VERBA

VERBA GRÆCA QVÆ IN HIS EPISTOLIS ad Atticum comparent, Latinis reddita.

ἀδύνατον, impossibile. pag.4.

ἐπεὶ οὐχ ἱερήϊον, οὐδὲ βοείην, quia non victimam, neque corium bibulum. 5

ἡλίου ἀνάθημα, solis donum. 6

χειρομαθῆ, vtilia discentem. 9

γυμνασιώδη, apta gymnasio. ibid.

Εὐμολπιδῶν πάτρια, Eumolpidarũ ritus patrios. 11

οἰκεῖον, suum ac proprium. 12

ταὐτόματον ἡμῶν, casus noster 14

σκήψεις, atque ἀναβολαί, excusationes, & dilationes. ibid.

ἐν τοῖς πολιτικοῖς, in rebus ciuilibus. 17

τοποθεσίαν, loci descriptionem. ibid.

ἀττικώτερα, magis Attica. ibid.

φιλορήτορα, Rhetoricæ studiosum. ibid.

πανήγυρις, conuentus. ibid.

μάλ' ἀριστοκρατικῶς, valde pro statu optimatũ. 18

γενικῶς generaliter. ibid.

ληκύθους, ampullas. ibid.

ἐνεπερπερευσάμην, ostentaui. ibid.

περίοδοι, ἢ καμπαὶ, ἢ ἐνθυμήματα, ἢ κατασκευαί, ambitus verborum, aut fructus, aut argumenta, aut confirmationes. ibid.

ὑπόθεσις, materia, argumentum. ibid.

ἄρειος πάγος, Areopagus. 19

ἀπρακτότατος, rebus agendis ineptus. 20

καχέκτης, maleuolus. ibid.

φιλέλληνες, Græcorum amatores. ibid.

παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο, omnis virtutis reminiscere. ibid.

ὕστερον πρότερον ὁμηρικῶς, posterius prius, Homericè. 21
πρὸς τὸ πρότερον, ad prius. ibid.
ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε, sequimini me musæ, vt sanè primùm ignis, cecidit. 22
παρρησίαν, loquendi libertatem. 24
ἀγῶνα, certamen. ibid.
ἐπισημασίας, significationes. 25
ἀποθέωσιν, consecrationem. 26
φιλοσοφητέον, philosophandum. ibid.
ἀφελέστατος, simplicissimus. 30
τοποθεσία loci descriptione. ibid.
πολιτικὸς ἀνὴρ, οὐδ' ὄναρ, vir ciuilis, ne in somnio quidem. 32
τὸ δὴ τῇ φακῇ μύρον, in lente vnguentum. 34
ἐπιφωνήματα, acclamationes. ibid.
νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν, sobrius sis, & memineris non facilè credere. hi sunt nerui sapientiæ. 36
σόλοικα, olentia solœcismum. ibid.
τίς πατέρ' αἰνήσει? quis patrem laudabit. ibid.
ἐγκωμιαστικά, laudatiua. ibid.
ἱστορικά, historica. ibid.
Σπάρταν, Spartam. 38
οἱ μὲν παρ' οὐδὲν εἰσίν, οἷς δ' οὐδὲν μέλει, hi qui adsunt, nihili sunt: illis verò nihil curæ est. ibidem.
ὑπώπιον, sugillum, macula. ibid.
μυροθήκιον, vnguenti, & pigmentorum arculā. 40
ὑπόμνημα, commentarium. ibid.
σεμνότερός τις, καὶ πολιτικώτερος, plenior honoris, & ciuilior aliquis. ibid.
ἀποσπασμάτια, fragmenta. ibid.
σῶμα, corpus. ibid.
φιλόπατρις, studiosus patriæ. 41
πολιτεία, republica. 42
ἅλις σπουδῆς, satis studij est. 43
θείου, patrui. 44
Πελληναίων, Pellenæorum. ibid.

Κορινθίων, καὶ Ἀθηναίων, Corinthiorum, & Athenienſium. ibid.
Ἡρώδης. Herodes, ibid.
εὐαγγέλλια, boni nuntij. ibid.
Κύρου παιδείαν, Cyri inſtitutionem. ibid.
τὰς διαφάσεις, apparentias radiorum. ibid.
ἔστω ὄψις μὲν ἡ α τὸ δὲ ὁρώμενον, β, γ, ἀκτῖνες δὲ δ, ε, καὶ ε ſit aſpectus A. quod autem videtur. B. G. radij verò D. & E. 45
κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις, per ſimulacrorum incidentias ibid εἴδωλα, ſimulacra, ſpectra. ibid.
ἔκχυσις, effuſio. ibid.
ὑπόστασιν, ſtatum.ibid. πολιτείαν, remp. ibid.
σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον, more Socraticorum in vtramque partem. ibid.
τὴν ἀρέσκουσαν, ſententiam quæ placet. ibid.
κατάκρισις, ſanctio. ibid.
ἀριστοκρατικῶς, pro ſtatu optimatum. ibid.
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης, vnum augurium optimum pugnare pro patria. ibid.
Θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας, Theophraſti de honorum ſtudio. ibid.
Αἰδέομαι Τρῶας, καὶ Τρῳάδας, ἑλκεσιπέπλους, vereor Troianos, & Troianas peplos trahentes. 47
Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, Polydamas mihi primus hanc notam inuret. ib.
Θεοφάνης, Theophanes. ibid.
φιλοσοφεῖν, philoſophari. ibid.
ἐπὶ σχολῆς, in otio. 48
γεωγραφικά, commentarios de terræ deſcriptione. ibid. ὁμοειδεῖς, vniformes. ibid.
ἀνθηρογραφεῖσθαι floridè ſcribi, ornari. ibid.
πολιτευτέον, danda opera reip. ibid.
ἀνέκδοτα, non edenda. ibid.
πολιτεύομαι, publica curo. 49
ἀπέκυρσα, non obtinui. ibid.
κατὰ τὸ πρακτικὸν, ad agẽdi rationẽ quod ſpectet. 50
καὶ ὑπὸ στέγῃ πυκνῆς ἀκούειν ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί, & ſub tecto frequentẽ audire guttam dormienti animo

Κύριος mihi sic placuit] *Κῦρος est in manuscripto, pro κύριος, & melius, vt puto.*

IN EPIST. XLIII.

Solet omnino esse; Fuluiaster) Fuluiniaster, *Faernus nescio qua coniectura ductus.*

IN LIBRVM XIII.

IN EPIST. II.

Parochis publicis) *Ita legendum pro eo, quod alij* parochiis *restituerunt. antiqua lectio confirmatur loco Polybij ex fragmento* CXXV. μὴ καταλυμα δοθῆναι σφίσι, μήτε παροχὴν.

IN EPIST. VI.

Columnarium vide ne nullum debeamus.) Colonarium, *est in vno manuscripto.*

IN EPIST. VIII.

Nolano venalis fit) *In manuscripto est*, Nolanóue venalis fit.

IN EPIST. XIV.

Velle (si mihi placet) coheredes, se & Sabinum Albium ad me venire) *Ita est in manuscripto, cùm in vulgatis desit*, se

IN EPIST. XVIII.

Quem ζηλοτύπ[illegible]) *Post hoc verbum deesse aliquid Faernus putabat.*

IN EPIST. XXI.

Quã vt Lucullus) quã vt Lucilius *Faernus, & ita videtur sine aliqua controuersia legẽdum. infrà*, valde probo hominem, *delebat Faernus verbum* probo.

IN EPIST. XXIII.

Sunt enim defecti, vt vidisti] *Pro* defecti, *in vno manuscripto est* defecti *: in aliis* effecti, *vt quam sequar scripturam, non videam.*

IN EPIST. XXV.

Nam nunc Alexionis epistolis cedimus) *Vetus liber*, credimus.

IN EPIST. XXVIII.

Posteà quàm rex appellatus sit) *Vetus liber habet*, posteà quàm rex potitus sit: *vt sine dubio videatur legendum*, posteà quàm rerum potitus sit.

IN EPIST. XXIX.

Vt mihi ille emptor non esse videatur) *Faernus non posse esse videatur: ex antiquo libro locum addito verbo* posse *restituit.*

IN EPIST. XXXII.

Τριπολιτικὸν non inuenio) *Antiquis liber habet,* περὶ πολιτικῶν nõ inuenio: *quam scripturã puto veriorẽ esse, licet* τριπολιτικὸς *liber citetur ab Athanao.*

Annis XIV. antequam Prætor factus est, legatus esse non potuisset, nisi admodum serò Quæstor esset factus) *Ita emendatum est in libro doctissimi viri, cùm in aliis desit* non, *& pro* esset factus, *sit* est factus.

IN EPIST. XXXIII.

Cum Balbo autem puto te aliquid fecisse H. in Capitolio) *Vetus liber* HC. CC. in Capitolio.

Negotium dederis) *Faernus ingeniosè primus animaduertit*, negotium de dec. Leg. *scribendum esse.*

IN EPIST. XXXIV.

Id potes per Egnatium. Maximum illud in primis) *Ita hunc locum interpungi debere putat Manutius, sed malè: est enim* Maximus *Egnatij huius cognomen, qui in veteribus denariis* C. EGNATIVS CN. F. CN. N. MAXVMVS *descriptus est.*

IN EPIST. XXXVII.

Omnibus eum locis facere) *Rectissimè coniecit Faernus legendum esse*, omnibus eum locis furere.

Posse in diem tertium differri) *Sic est in antiquo, cùm in vulgatis desit* tertium, *quod est in manuscripto tribus* III. *notatum.*

IN EPIST. XXXIX.

Sed quid faciam) *Faernus delebat vocem*, quid.

IN EPIST. XLIV.

Quam ille Diocharinæ) *Scriptus liber.* Dicarcheæ, *vt fortasse* Dicæarcheæ *scribendum sit.*

IN EPIST. XLV.

Lepta enim de sua vi incuratione laborans)

Pan

Pantagathus de sua vini curatione: *sed* incuratione *habet antiquus codex. infrà post vocem* liberam *addebat Faërnus*, cretionem.

Testib. præsentib. dieb. LXII.) *Ita hunc locum legit Ant. Augustinus, approbante lectionem Pantagatho, qui olim ita correxerat.* Testibus frequentibus sexaginta diebus.

IN EPIST. XLVI.

Omisi ea quæ in manib. habebã abieci) *Faërnus delebat verbum* abieci, *tanquam superuacaneum, & quod temere esset ab imperito librario inculcatum.*

IN EPIST. L.

E'μετικὴν agebat) egerat *Pantagathus, & paulò post.* Sed bene cocto, conditóque pauone, bono & singulari accipensere, *pro* sed bene cocto condito, sermone bono si quæris, libenter, *infrà etiam*, eadem ad me quom reuertere, *legebat pro* eodem ad me cùm reuertere.

IN LIBRVM XIIII.

IN EPIST. I.

Cùm pro Deiotaro Nicææ dixerit) diceret *Longolij liber, quod magis placet.*

IN EPIST. X.

Tranquillæ tuæ quidem literæ) *Ita Faernus ex antiquo libro.*

IN EPIST. XVI.

Meministi ne clamare] *Faernus, & Ant. Augustinus*, meministi me clamare. *Sed repugnat locus similis in ep. 1.* Non ne meministi clamare te, omnia periisse, si ille funere elatus esset.

Mihi quidem ex tuis literis coniectanti ita videbatur) tum lætanti, *est in vetere libro, pro* coniectanti, *vt* tum lectitanti *fortasse sit legendum.*

IN EPIST. XVI.

Itera dum eadem ista mihi] *Ita Faernus: &* istęc *pro* ista, *id est, vt tu iterasti Palilibus Palilibus.*

IN EPIST. XX.

De saxo in crucem) *Ant. Augusti.* de saxo vel cruce

cruce *rectius*: *nam infra dixit*, propoſita cruce vel ſaxo. cruce, *in quam tollatur*: ſaxo, *de quo deiiciatur*.

IN EPIST. XX.

Nam cùm te ſemper tantum dilexerim] dilexi *Faern.*

IN EPIST. XXIV.

Simulac deſiſtemus timere) deſiſteremus *Faernus, quod magis placet.*

IN LIBRVM XV.

IN EPIST. I.

Ibi pænè Valentem) planè *habet vetus liber*, *pro* pænè

Sed ego ſolus alius ſum) *Pro* ſolus, *placet magis vt legatur*, totus.

IN EPIST. II.

Tyndaritanorum cauſa de qua laboras) de qua Panſa laborat, *habet liber manuſcriptus*.

IN EPIST. III.

Vt ſcribis A M. Cato. de patre coram agemus) *Locus ſtellula in Aldinis notatus, poteſt ita reſtitui, ſi pro* A. M Cato, amice *legatur. Vetus lib. habet*, ἄλας, *pro* ac de, *vt eſt à quibuſdam emendatum*: *vnde* aliàs coniicio legendum, vt ſit, *vt ſcribis alias*.

IN EPIT. IV.

Ille enim numquam reuertiſſet: nos timor confirmare eius acta non coëgiſſet) *Amicus meus veteris libri ſequutus corruptam ſcripturam, ita hunc locum legebat*: Ille enim ſi vixiſſet, nunquam nos timore confirmare eius acta coëgiſſet.

IN EPIST. V.

Vt tu de prouincia Bruti & Caſsij per s. c. ita ſcribit) *Placet vt legatur*, Vt tu de prouincia Bruti & Caſsij perſcrutere ſcribit.

IN EPIST. VI.

Ne quod callidius) calidius *eſt in manuſcripto & rectè*: θερμὸν *Græcis eadem ſignificatione vſurpant*.

IN EPIST. VIII.

Debet aliquid craſtinus dies ad cogitandum nobis dare) *Vetus liber*, Sed aliquid craſtinus dies

dies ad cogitandum nobis dabit.

IN EPIST. IX.

Vt Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum emendum) emundum *puto legendum ex auctoritate argentei danarij in quo* PISO, ET CAEPIO AD PRV. EMV. EX S. C. *descripti sunt.*

IN EPIST. XI.

Nisi vt saluos esse) esset *vetus liber. paulò pòst,* Quid ergo ages *pro* agis.

Sed senatum vocari) scilicet senatum vocari, *est in manuscripto.*

Idque adeò genus] ad id genus, *habet antiquus liber, & rectè.*

IN EPIST. XII.

Noster verò καὶ μάλα σεμνῶς in Asiam] *Legendum, auctoribus libris veteribus*, Noster verò Brutus, καὶ ἀσμένως in Asiam.

IN EPIST. XIV.

Sed Selicia venisse M. Scaptium) Seruilia, *pro* Selicia, *rectè est in antiquo. & infrà,* Omnia summa vi fecisse, *cùm in vulgatis desit verbum* vi.

IN EPIST. XX.

Ne miniata cerula tua] *Leoniceni liber habet*, ne nimia ἀκρίβεια tua.

IN EPIST. XVII.

Nec cuique dedi nisi L. Fadio Aedili) *Ita est in manuscripto, cùm in vulgatis desit verbum* dedi.

IN EPIST. XXII.

Cùm vtro erit, Sibellum erit) *Ita legendum ex vetere libro: in aliis deest* cum.

IN EPIST. XXIII.

Eo die Brutū Puteolis profectū) *Pro voce* Puteolis *in lib. manus. est*, his: *vt fortasse* Baiis *legendum sit.*

IN EPIST. XXIV.

Sic tamen vt si nihil offensionis sit) *Faernus delebat aduerbium vt.*

Et tu etiam scribe quò die Olympia. cùm mysteria scilicet (vt tu) scires] *Locus, vt patet, mendosus: potest autem commodè restitui si ita corrigatur:* Et tu etiam scribe quo die Olympia, quo mysteria scili-

cet vt sciam: *in vetere quodam libro scriptum est*, a-ueo etiam scire quo die Olympia.

IN EPIST. XXV.

Octauam partem Tulli luminarium in ædiū adstrane memineris) *In libro viri doctissimi vidi hunc locum ita in margine emēdatum:* Octauam partem Tullianarum ædium abstrahere memineris.

IN EPIST. XXVI.

Quod me de Bacchi) *Vetus liber habet*, Bacchide, *& ita opinor scribendum.*

Sed cur tu inquā) *Vetus liber*, sed quorsum inquā.

IN LIBRVM XVI.

IN EPIST. I

Nonis Iuliis] *Ant. August.* Nonis Iul. *rectius, consentientibus etiam manuscriptis libris.*

Non sine bello ciuili video seruiendum] *Ita legitur in manuscripto: in vulgatis deest* non.

Obius enim recessis multa] *Lambinus restituit* Ouius: *in manuscripto est*, obuius.

IN EPIST. V.

O dies in auspiciis Lepidi lepidè descriptos] *Ita Faernus auctore libro manuscripto.* LEPIDI *auguratus in eius denariis litui signo expressus est.*

IN EPIST. VI.

Vbi quidem fui sanè libenter apud Thalnam nostrū] *Magis placet, vt legatur*, Testā nostrū: *quomodo video notatum in libro viri doctissimi. Est autem* Testa *Trebatij cognomen, qui Veliæ domum habebat, ad quam consueuit Cicero diuertere.*

IN EPIST. VII.

Me desideraui & subaccusaui) *Ita est in manuscripto, & paulò pòst*, Etenim quamuis non fueris suasor, *pro* & si quamuis.

Aut tibi tum relinquere videbar) *Vetus liber* aut tibi cùm relinquere.

Nā si à Phædro nostro expedita excusatio esset) *Manuscriptus habet*, expedita esset, excusatio esset.

IN EPIST. VIII.

Impedimenta expectanda sunt, quæ anagnia vniunt) quæ inania veniunt, *est in antiquo.*

IN EPIST. XIV.

Quinctus tui patris nepos) *Vetus liber habet*, Quinctus tui pronepos, *vt fortasse legendum sit*, Quinctus aui tui pronepos.

IN EPIST. XV.

Possumus .n. vt sponsores non appellentur, procuratorem introducere. *Ita scriptum est in antiquo: in vulgatis deest* non.

IN EPIST. XIX.

Otij causa confirmare velint) *Faernus* confirmari *meliore sententia*.

IN LIB. CORNELII NEPOTIS DE VITA ATTICI.

Qua ex re à pueritia nobilis] *Faernus ex antiquo libro legebat*, qua ex re nobilis, *delebátque* à pueritia. *quid si legatur*, qua ex re puer etiam nobilis &c.

C. Marij filius] *Placet vt legatur*, C. Marius filius.

Nupserat Seruio fratri Sulpicij] *Libri manuscripti omnes, & antiquæ etiam editiones habent*, Nupserat M. Seruio fratri Sulpicij, *& ita omnino legendũ opinor: duobus .n. simul prænominibus Sulpiciã familiã vsam fuisse, ostẽdimus in libro De familiis Romanorũ, in denario* L. SERVII RVFI, *adductis, quæ opinionem nostram confirmarent, veterum scriptorum testimoniis*.

Vt singulis VI. modij tritici darentur, qui modus mensuræ medimnus Athenis appellatur) *Ita hunc locum primus Faernus restituit, cùm antea* VIII. *pro* VI. *&* modius, *pro* modus, *legeretur*.

Communis infimis) comis, *pro* communis *mauult Ant. Augustinus*.

Et Piliæ) *Antiquus liber habet* Phidiæ : *placeret magis*, filiæ.

Quem diem sic vniuersa ciuitas Athenienſium prosecuta est) *Ant. Augustinus delet vocem* diem, *quod mirè placet. sed placeret magis si legeretur*, Abeuntem sic vniuersa &c.

Vt

opinor legi debere, pro optimarum.

Neque geri sine periculo) regi *pro* geri *legebat Faernus.*

Ipsum Pompeium coniunctum] *Vide num melius sit,* conniuentem, *pro* coniunctum. *paulo post legendum.* Sed etiam sororis filium ei Q. Ciceronem, *in vulgatis deest* ei.

Ita vt Brutus, & Cassius in prouinciarum quæ iis dicis causa) *Ant. Augustinus putat legi debere,* ita vt Brutus & Cassius in prouincias, quæ iis dicis causa.

Antonij familiares sequebantur) insequebantur *Faernus.*

Simúlque aperire) *Videtur legendum* apparere. *& ita vidi notatum in libro Camilli Sighicelli.*

Qui cùm plures annos studio ductus Philosophiæ habitabat) *Opinor hunc locum ita necessariò corrigendum,* Qui cum eo complures annos studio ductus Philosophiæ habitarat.

Catonis Mariíque Hortensij) *Rectissimè An. Augustinus primus ostendit legendum esse.* M. Catonis, Q. Hortensij.

IN LIB. I. AD BRVTVM.

IN EPIST. I.

Si quid habes noui) habebis, *Faern. ex vet. lib.*

IN EPIST. III.

Itaque timeo de consulatu, ne Cæsar tuus) *Faer. delebat* de consulatu.

Qua inde si consul factus sit, descensurũ] *In man. est,* Quàm inde si consul factus sit, sit descensurus.

IN EPIST. IX.

Illudimur enim Brute cùm militum deliciis, tũ Imperatoris insolentia) *Videtur legendum* Imperatorum; *& in manuscripto est,* Impp.

IN EPIST. XII.

Nihil profectò dubitabis pro his suscipere aliter) *In libro qui fuit Leoniceni scriptum est:* Nihil profecto dubitabis pro me suscipere, quod ad salutem

eorum pertineat

IN EPIST. XIII.

Nihil scripsissem potius) *Placet Faerni coniectura, qui* scripsisse, *putabat legendum.*

IN EPIST. XIV.

Quamquam in hac ipsa sapientia plus apparet) *Faernus legebat* sapientiæ, *pro* sapientia, *longè meliore sententia.*

Qui sapientissimus fuit ex septem) *Magis placet, vt est in manuscri.* Qui & sapiens fuit vnus ex septẽ.

IN EPIST. XVI.

Saluidenum) *Opinor scribendum esse* Saluidienum: *à Saluidia enim familia, Saluidienus nomen deductum est, vt à Nasidia, Nasidienus: & ita habent veteres lapides & libri.*

IN EP. BRVTI A GERMANIS REPERTAS.

IN EPIST. III.

K. Apr. Carachio) *Videtur scribendum* Dyrrachio, *ex epistola proxima.*

IN LIB. I AD Q. FRATREM.

IN EPIST. I.

Ad excellentem in omnibus rebus laudis cupiditatem) *Ita legendum opinor ex antiquo libro, in quo tamen* & excellentem, *mendosè, pro* ad excellentem *scriptum est.*

Fuisse in Asia biennium) *Ita omnino legendum, cùm malè in omnibus vulgatis codicibus sit* triẽnium. *paulò post, pro* perterreri homines, *non dubito quin legendum sit,* proteri homines.

Alienus autem noster *Lambinus edidit* Hallienus, *sed malè:* ALLIENVS *enim est in vetere denario, quem cusit, vt opinor hic idem* ALLIENVS *in manuscripto est.* Allienus autem noster est cum.

Cautiorem etiam ac diligentiorem) *Feliciter hũc locum restituit Faernus qui* cautionem etiam diligẽtiorem *legendum indicauit.*

Sit lictor non suæ sæuitiæ, sed tuæ lenitatis appa-

ritor) *Ita legendum, cùm in aliis desit vox* sæuitiæ.

Quamobrem qui potes reperire ex eo genere hominum, qui pecuniæ cupiditate abducti) *Vide nũ rectius sit in man.* quamobrẽ si potest reperiri ex eo genere hominũ qui pequuniæ cupiditate abducti.

Hunc verò ad tuum numerum libenter ascribito) ad tuorum numerum *liber Longolij, rectius.*

Tibi ipsi illa) *Videtur legendum*, tibi ipsa illa.

His rebus nuper Cn. Octauius) C. Octauius *scribendum esse, docẽt libri veteres, & lapis antiquus Cosotianus, in quo incisum est:*

C. OCTAVIVS. C. F. C. N. C. P.
PATER AVGVSTI.
TR. MIL. BIS. Q. AED. PL. CVM.
C. TORANIO. IVDEX QVAESTIONVM
PR. PRO. COS. IMPERATOR APPELLATVS
EX. PROVINCIA. MACEDONIA.

Cyrus ille à Xenophonte non ad historiæ fidem scriptus est, sed) *Ita scriptum est in antiquo.*

Quoniámque in te retinendo fuit Asia felicior) *Ita legebat Faernus, & infrà*, suos coercere, iuris æquabilem tenere rationem, *sine copula*, &c.

Vt medeare incommodis hominum) *Placet* omnium *pro* hominum.

Et si mea pars] *Faernus iure delebat hîc quoque iniunctionis notam*, &c.

Propter singularẽ amorem, infinita in te auiditas gloriæ) *Legendũ opinor*, Propter singularẽ in te amòrem, infinita auiditas gloriæ.

IN EP. II.

Quod autem) quod item *Faernus.*

Dionysipolitas) *Opinor scribendum* Dionysipolitas: *in veteribus enim numismatibus video incisum.* ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΙΤΩΝ.

Fumo vt combureretur) *Pro* fumo *placeret si legeretur*, furno.

Sed & te oro) sed te oro, *Faernus sine copula*, &c.

Equidem cùm spe sum maxima, tum maiore etiam animo, vt in hac re ne casum quidem vllum

pertimeſcam) *Ita puto legendum hunc locum, comprobante etiam aliqua in parte vetere ſcriptura.*

IN EPIST. XIII.

Aut etiam, ne te videre noluerim) voluerim, *eſt in vetere libro, pro* noluerim.

IN EPIST. IV.

Miſericordia que aſſignes) miſeriæque *eſt in libro Faerni.*

IN LIBRVM. II.

IN EPIST. I.

Seuerus Antiſtius) *Ant. Auguſtinus emendauit* Vetus Antiſtius: *eſt enim* VETVS, *Antiſtiæ familiæ cognomen frequens, cùm apud veteres ſcriptores, tum in eius familiæ denariis Sed poteſt* SEVERVS *etiam retineri, quod eſt eiuſdem gentis cognomen, vt ex inſcriptione, cuius exemplum ſubiiciam, intelligere poſſumus.*

SOLI INVICTO
MITHRAE
T. ANTISTIVS. T F.
STELLATINA
SEVERIANVS
DEDICAVIT.

IN EPIST. III.

Cum auctoritate per egerat] *Vetus liber*, quod auctoritate ſemper egerat: *& ita olim ex ingenio (vt puto) emendauit Danesius.*

IN EPIST. IV.

Lariar erat exiturus] *In libro viri doctiſſmi emẽdatum eſt;* Lucceius erat exiturus, *credo ex coniectura.*

IN EPIST. V.

Simul ac ille venerit) ſimulatque venerit: *Faer.*

IN EPIST. VIII.

Quòd me admones de non curantia) de noſtra Vrania *ex vetere quodam libro commodam, vt videtur, lectionem primus Faernus eliciut.*

IN EPIST. XII.

Exagitati tamen à Domitio publicani) tum *pro* tamen *Faernus: &* dare *paulo poſt, pro* dari.

Nos

Nos iudicamus,vos laudatis,inquit,) vos colluditis,*est in manuscripto.*

IN EPIST. XIV

Plus vnus Cato fuerit) poterit *legebat Faern ex loco simili in ep.*XIV.*lib.*IV.

IN EPIST. XV.

Num aut res eum,aut χαρακτὴρ non delectat? *In Longolij libro ita scriptum est,cùm in aliis desit vox* eum.

IN LIBRVM III.

IN EPIST. I.

Messidiũ)Mussidium *libentiùs scriberem, quod est familiæ nomen in Cæsaris numismatibus:quãuis* Messidium,*à Messia gente ferri possit.*

Vt eorum vaporariũ,ex quo ignis erumpit] *Opinor totum hoc* ex quo ignis erumpit,*glossema esse verbi* vaporarium.

Et salientibus additis] *In libro Leoniceni pro* additis,*scriptum est* aquis: *& paulo post,*redimete, *pro* retinere.

Qui est ad Farinæ)Forinæ *scribendum est si veteris inscriptionis auctoritatem sequi velimus.*

Tanquam Philosophia) philosophia *rectissimè Faernus:&* conuestiuit *paulò post.*

Vt denique illi palliati topiariam facere videãtur)*Opinor designari Hermas Græcorum & doctorum præcipuè virorum,quorum imagines palliatæ erant in villis,vt ex eorum reliquiis quæ supersunt coniici potest.*

Tibi placere,me ad eam rescribere) *Ita Faernus, pro* ad eum,*vt est in aliis.*

Quam paulò antè acceperat ab Aristophaneo modo)ab Aristophane meo *emendatum est in margine libri,qui collatus est cum manuscripto.*

IN EPIST. III.

Si nobiscum cùm rus aliquò eduxerimus) *Vide rectius sit,*si nobiscũ eũ rursus aliquò eduxerimus.

IN EPIST. IV.

Vt tu habeas,hortor) *Placet,*vt tamen habeas

hortor.

IN EPIST. V.

Tanquam id quod nō postulo exspectem) *Pro tā-quam, vetus liber habet* quum, *ex quo conicio legendum esse*, quasi.

IN EPIST. VI.

Habes duas] *Corrige*, habes ad tuas.

IN EPIST. VII.

Hanc scripsi ante ad lychnuchum) *deest vox*, lucem, *vt integra lectio sit*, Hanc scripsi ante lucem ad lychnuchum.

IN EPIST. VIII.

Crassum Iunianum) P. Crassus *hic* Iunianus *descriptus est in veteribus aliquot denariis, in quibus* Q. METELLI *quoque* PII SCIPIONIS *nomen incisum est, quòd eius legatus in Africa fuerit. Manutius autem putauit aliquando* Licinianum, *pro* Iunianum *debere emendari: sed admonitus à me de vetustis denariis, eorum auctoritati repugnandum non censuit.*

IN EPIST. IX.

Culus in hoc vno considerantiam & ego sustinebo] inconsiderantiam *magis placet, vt est in margine libri, qui emendatus est ex antiqua scriptura.*

Quid si cæmentum bonum non haberem deturbem ædificium? quod quidem quotidie mihi magis placet) *Ex veteris libri corrupta scriptura, potest elici lectio (vt mihi videtur) commodior, si ita scribas:* Quid si causam tam bonam non haberem? de vrbano ædificio, quod quæris, cotidie magis placet.

VERBA

VERBA GRÆCA QVÆ IN HIS EPISTOLIS

ad Atticum comparent, Latinis reddita.

ἀδύνατον,,impossibile. pag.4.

ἐπεὶ οὐχ ἱερήιον, οὐδὲ βοείην,quia non victimam,neque corium bibulum. 5

ἡλίου ἀνάθημα,solis donum. 6

χρηστομαθῆ,vtilia discentem. 9

γυμνασιώδη,apta gymnasio. ibid.

Εὐμολπιδῶν πάτρια,Eumolpidarũ ritus patrios. 11

οἰκεῖον,suum ac proprium. 12

ταὐτόματον ἡμῶν,casus noster 14

σκήψεις,atque ἀναβολάς,excusationes,& dilationes. ibid.

ἐν τοῖς πολιτικοῖς,in rebus ciuilibus. 17

τοποθεσίαν,loci descriptionem. ibid.

ἀττικώτερα,magis Attica. ibid.

φιλορήτορα, Rhetoricæ studiosum. ibid.

πανηγύρεις, conuentus. ibid.

μάλ᾽ ἀριστοκρατικῶς,valde pro statu optimatũ. 18

γενικῶς generaliter. ibid.

ληκύθους,ampullas. ibid.

ἐνεπερπερευσάμην,ostentaui. ibid.

περίοδοι, ἢ καμπαὶ ἢ ἐνθυμήματα, ἢ κατασκευαί, ambitus verborum,aut fructus,aut argumenta, aut confirmationes. ibid.

ὑπόθεσις, materia,argumentum. ibid.

ἄρειος πάγος, Areopagus. 19

ἀπρακτότατος, rebus agendis ineptus. 20

καχέκτης,maleuolus. ibid.

φιλέλληνες,Græcorum amatores. ibid.

παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο,omnis virtutis reminiscere. ibid.

Κορινθίων, καὶ Ἀθηναίων, Corinthiorum, & Athenienfium. ibid.
Ἡρώδης, Herodes, ibid.
εὐαγγέλια, boni nuntij. ibid.
Κύρου παιδείαν, Cyri inſtitutionem. ibid.
τὰς διαφάσεις, apparentias radiorum. ibid.
ἔστω ὄψις μὲν ἡ α τὸ δὲ ὁρώμενον, β, γ, ἀκτῖνες δὲ δ, ε, ſit aſpectus A. quod autem videtur. B. G. radij verò D. & E. 45
κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις, per ſimulacrorum incidẽtias ibid εἴδωλα, ſimulacra, ſpectra. ibid.
ἔκχυσις, effuſio. ibid.
ὑπόστασιν, ſtatum. ibid. πολιτείαν, remp. ibid.
σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον, more Socraticorum in vtramque partem. ibid.
τὴν ἀρέσκουσαν, ſententiam quæ placet. ibid.
κατάκλεισις, ſanctio. ibid.
ἀριστοκρατικῶς, pro ſtatu optimatum. ibid.
Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης, vnum augurium optimum pugnare pro patria. ibid.
Θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας, Theophraſti de honorum ſtudio. ibid.
Αἰδέομαι Τρῶας, καὶ Τρῳάδας, ἑλκεσιπέπλους, vereor Troianos, & Troianas peplos trahentes. 47
Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, Polydamas mihi primus hanc notam inuret. ib.
Θεοφάνης, Theophanes. ibid.
φιλοσοφεῖν, philoſophari. ibid.
ἐπὶ σχολῆς, in otio. 48
γεωγραφικά, commentarios de terræ deſcriptione. ibid. ὁμοειδεῖς, vniformes. ibid.
ἀνθηρογραφεῖσθαι floridè ſcribi, ornari. ibid.
πολιτευτέον, danda opera reip. ibid.
ἀνέκδοτα, non edenda. ibid.
πολιτεύομαι, publica curo. 49
ἀπέκυρσα, non obtinui. ibid.
κατὰ τὸ πρακτικὸν, ad agẽdi rationẽ quod ſpectet. 50
καὶ ὑπὸ στέγῃ πυκνῆς ἀκούειν ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί, & ſub tecto frequentẽ audire guttam dormienti animo

animo ibid. συγκύρημα, casum. ibid.
ζώσης φωνῆς μεῖζω ἐνέργειαν εἶναι, viuam vocem magis afficere. 51. ἀσελγοῦς, intemperantis. ibid.
ὀξύπεινος, famelicus, auidus cibi. ibid.
κατ' ὀπώρην τραχύς, autumno asper. ibid.
ἀδικαίαρχοι, qui non amant Dicæarchum. ibid.
καὶ Κικέρων, ὁ φιλόσοφος, τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται, & Cicero Philosophus Titum salutat reip. deditum. ibid.
βοῶπις, bouis oculos habens. 52
παλινῳδίαν, contrarium cantum. ibid.
δίβαφον, bis madefacta purpura. 53
σοφιστεύειν, studere literis. ibid.
ἐπαγγέλλομαι ἄνδρ' ἀπαμύνεσθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ, præ me fero me vlturum, quicumq; prior molestus mihi fuerit. ibid.
Κικέρων, ὁ μικρὸς, ἀσπάζεται Τίτον Ἀθηναῖον, Cicero paruulus salutat Titum Atheniensem. 54
ὑπόσολοικον, subabsurdum. ibid.
ἀναφαίνεσθαι, apparere. ibid.
τρηχεῖ', ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος· οὔτι ἔγωγε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι, aspera, sed bona puerorum nutrix: nequaquam ego hac terra possim dulcius quicquam aspicere. ib.
αὐθωρεί, ipsa illa hora. 55
τηλέπυλον Λαιστρυγονίην, magnam vrbem Læstrygoniã. ibid. φιλοσοφῶμεν, philosophemur. ibid.
εὐανατρέπτους, quæ facilè possunt euerti. ibid.
ἐντυραννεῖσθαι, sub tyranno esse. ibid.
Κικέρων, ὁ ἀριστοκρατικώτατος παῖς, Cicero optimatum studiosissimus puer. 57
φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι, φορβειᾶς ἄτερ. inflat .n. non paruis tibiolis amplius, sed agrestibus follibus sine capistro. ib.
ἐσοφίζετο. cauillabatur, malitiosè cogitabat. ibi.
τὸν πρακτικὸν βίον, vitam actiuam. 58
τὸν θεωρητικόν, contemplatiuam. ibid.
πρόσθε λέων ὄπιθεν δὲ, antè leo, post verò. ibid.
ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται, sine dubio tyrannidem simul fabricat. 59

εὐελπιστία,bona spes. ibid.
ἀδιαφορία,quod nihil interesse puto. ibid.
ἀφιλόδοξον,ambitione vacans. ibi.
κατὰ τὸ κηδεμονικὸν,curiosè. 60
ὑποθήκας,documenta,præcepta. ibi.
περὶ τῶν ὅλων,de summa rerum. ibid.
κατὰ λεπτὸν,minutatim. ibi.
ἅλις δρυὸς,satis est quercus,id est, glandium. 61
τυφλώττω,& nimium. ibid. τοῦ καλῶς περὶ ταῦτ' ἐπτοῆσθαι,
cæcutio,& nimium erga honestū sū affectus.ibi.
ἀσφάλειαν,securitatē,cautionē,vitā in tuto positā
ἀκκιζόμεθα,dissimulamus. ibid.
κελεύματα,cohortationes. 69
ἑλικτὰ,καὶ οὐδὲν,inuoluta,tortuosa,& nihil. 71
τὰς τῶν κρατούντων potentium, dominantiumque,
stultitias scilicet ferre oportet. ibid.
μυστικώτερα,secretiora. 99
συκάδας,iudices ex membranula. 102
ὀπαδοὶ,assectatores aliorum in militia. 104
ταγοὶ,duces. ibi.
Σπάρταν ἔλαχες,ταύταν κόσμει, Spartam sortitus
es,hanc orna ibi.βαθύτης, profunditas. 105
εὐκαιρότερον,opportunius. ibid.
οὐχ ὁσίη φθιμένοισι,non sanctum mortuis. ibid.
ὁ δ' οὐκ ἐμπάζετο μύθων, hic verò non curabat
sermones. ibid.
μήπω μέγ' εἴπῃς,πρὶν τέλος αὐτὸν ἴδῃς, nihil magnū
dixeris priùs,quàm finem sis consecutus. ibi.
ἐμοὶ ἔστω φίλος οἶκος,sit mihi cara domus. 106
σῦκον καὶ τὴν Δήμητρα,σῦκον οὐδὲν ὄντως ὅμοιον γέγονε,sico per Cererem , ficus nulla vnquam tam
similis fuit. ibid.
περίστασις,status. ibi.
οὐδὲν γλυκύτερον, ἢ πάντα εἰδέναι, nihil dulcius,
quàm omnia nosse. 108
σκυλμὸν,altercationem,concertationem. 109
ὀξύπεινος,fame percitus. ibi.
τὴν παροῦσαν κατάστασιν τυπωδῶς, præsentem statum reip.crassa Minerua. ibid.
συμπάθειαν,animi affectionem. 110

rores dici item res belli inanes. ibi.
μώμῳ, qui omnia carpit. 141
πεφυσίωμαι, inflatus sum. ib. λαμπρά, præclara. ib.
ἐν παρόδῳ, in transcursu, obiter. ibi.
ἀπρόσιτον, inaccessibilem. 142
ἀδωροδόκητον, integrum & incorruptum. ibi.
εὐημερήματι, prospero successu. 143
ἀκροτελεύτιον, clausulam. ibi.
γλυκύπικρον, dulce amarum. 144
ὑπερβολικῶς, supra veritatem. 145
τέθριππα, quadrigas. ibid. κέρας, cornu. ibid.
ἐδ' ὖ πάρεργον, obiter. 148
ἐνδομύχῳ, domestico. ibid.
οἰκονομίαν, ordinem. 149
οἴχεται, euanescit. ibid.
βαθύτητα, grauitatem. ibi.
ὑπομεμψιμοίρους, subquerulas. ibi.
ἐξ ἀφαιρέσεως, per extractionem. ibi.
προσανατρεφομένην, recreatam. ibi.
ἀκοινωνήτως, incommunicabiliter. 152
ἐγκελεύσματα, cohortationes. ibi.
τὸ γὰρ εὖ, ἔτ' ἐμοῦ, quod enim bene est, mecũ est. ib.
οὐκ ἔλαθες, non me fefellisti. 153
ἀφελῶς, simpliciter. ibi.
οἰκονομία, dispositio, ordo. ibi.
σχεδιάζοντα, quod subitò in mentem venit scribentem. ibi.
πολίτευμα, administrationem publicam. 154
ἰσοδυναμοῦσαν, quæ idẽ valeat, æquiualentem. ibi.
διαίρεσιν, diuisionem. 155. ἄγραπτον nõ scriptum. ib.
αὐτονομίαν, facultatem suis vtendi legibus. ibi.
τὸ παραδοξότατον, inopinatissimum. ibi.
μηδὲν αὐτοῖς, nihil ipsis. ibi.
ὢ πραγμάτων ἀσυγκλώστων, ô res, quæ contexi non possunt. ibi.
Πολυδεύκης, Pollucis ædem. 156
ὢ ἀνιστορησίαν, ô inscientiam historiarum. ibi.
ἠπόρησας, dubitasti. ibi.
Εὔπολιν, τὸν τῆς ἀρχαίας, Eupolim illum veteris co-

mœdiæ poëtam. ibi.
τί λοιπόν? quid reliquum? ibi.
πολλοῦ γε καὶ δεῖ, multum quidem abest. ibid.
χρύσεα χαλκείων, aurea pro aheneis. 157
ἀναντιφώνητον, sine responsione. ibid.
ἠδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι, veriti sunt quidem recusare, timuerunt autem accipere. ibid.
παρεισορῆσαι, præter argumentum scire. 158
προπύλαιον, vestibulum. ibi.
ἱστορικώτατος, historiarum peritissimus. 159
νεόκτιστα, nuper condita. 160
τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ, nauium enumeratione. ibi.
ἀναλογία, proportio, analogia. ibi.
φλιοῦς, ὀποῦς, σιποῦς, ὀπούντιοι, σιπούντιοι, Phlius, Opus, Sipus, Opuntij. ibi.
αὐτονομίαν, facultatem suis legibus vtendi. ibi.
ὑπερβολικῶς, supra modum. ibi.
εὐήθειαν, stultam simplicitatem. 162
πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ Νότος κυλίνδει κῦματ' εὐρείης ἁλὸς, multos autem in intermedio Auster voluit fluctus lati maris. 163
ἀκοινώνητον, agreste, alienum à communione. 165
μυστικώτερον, secretius. 167

τῆς δάμαρτός μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶσθα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι πρῴην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρεφθέγγετο, πεφυρακέναι τὰς ψήφους, ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ Κροτωνιάτου, τυραννοκτόνου. δέδοικα δή, μή τι νοήσῃς. ἐνδιάτριβε τοῦτο δὴ περισκεψάμενος, τὰ λοιπὰ ἐξ ἀσφαλείας. vxoris meæ libertus (nosti quem dico) visus est mihi dudum è verbis, quæ inconsideratè protulit, turbasse calculos, ex emtione bonorum Crotoniatæ tyrannicidæ. timeo ne quid intellexeris. vnum quidem hoc si consideraueris, reliqua in tuto habere. ibid.

τῆς ξυνευνόρου τῆς ἐμῆς ὁ ἀπελεύθερος, ἔδοξέ μοι θαμὰ βατταρίζων, καὶ ἀλογίαν ἐν τοῖς ξυλλόγοις, καὶ τὰ λέγων, ὑπό τι πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ Κροτωνιάτου, ἐξ ἄστεος ἐπιταλόφου

λόφου τειχῶν παρέδωκεν ἡμῶν γάμου ὀφειλήματα ὁ Κάμιλλος, αὐτόν τε ὀφείλοντα μνᾶς κδ. ἐκ τῶν Κροτωνιατικῶν, καὶ ἐκ τῶν χερρονησιτικῶν μη: καὶ τινα κληρονομῆσαι χ.μ.κ.ρ. τούτων δὲ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι, πάντων ὀφειληθέντων τοῦ δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνίᾳ. τὸν δὲ ἀπελεύθερον αὐτοῦ, ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πατρί, μηδὲν ὁλοσχερῶς πεφροντικέναι. ταῦτα οὖν πρῶτον μὲν ἵνα πάντα σώζηται, δεύτερον δὲ ἵνα μηδὲ τῶν τόκων ὀλιγωρήσῃς τῶν ἀπὸ τῆς προειρημένης ἡμέρας, ὅσας αὐτὸν ἠνέγκαμεν, σφόδρα. καὶ γὰρ σαφῶς περὶ ἡμᾶς κατασκευαζόμενος, καί τι σχεδὸν ἐλπίζας, ἀπογνοὺς δὲ, ἀλόγως ἀπέστη, ἐπειπών, αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν. vxoris meæ libertus visus est mihi sæpe garriens, & hæsitans in conciliabulis, confessionibus nugantium aliquid turbasse calculorum in bonis Crotoniatæ. *Hoc tu indaga, vt soles At hoc magis.* è mœnibus vrbis septem colles habentis præbuit vxor nostra minas 21. Camillo, qui minas debebat 24. ex bonis Crotoniaticis, & ex Cherronesiticis 48. & ex hereditatibus 640.20.100. atque ex his, ne obolum quidem dissoluisse ex omni ære alieno, 2. mensis Kal. libertum autem ipsius qui Cononis patri cognominis est nihil ne ipsum quidem curasse. primum igitur hoc, omnia vt custodias: deinde vt ne vsuras quidem negligas eas, quæ current ab eo, quem antè diximus die. Ego quidem per eos dies, quibus illũ pertuli, valde magno in timore fui. erat enim apud nos, vt exploraret, atque aliqua etiam spe adductus. qua cùm excidisset, temere abiit. fatus, Turpe quidem est manere diu. 167. & 68

λεληθότως, latenter, clàm. ibi.

ἄλλο πρόβλημα, alia quæstio. ibid.

ἐξιχνιάζειν, perscrutari, diligenter indagare. 169

πυροὺς εἰς δῆμον, frumenta in populum. ibi.

προπύλῳ, vestibulo. ibi.

ἐπέχειν, hæsitare, dubitare. ibi.

ἐποχῆς, dubitationis. ibi.

παλιν

παλιγγενεσίαν, regenerationem. 170.
ἐν αἰνιγμοῖς, ænigmaticè, obſcurè. ibi.
ἀφελῶς, ſimpliciter. ibi.
αἰσχρὸν σιωπᾶν, turpe tacere. 171
σύγχυσιν, confuſionem. ibi.
παραφύλαξον, obſerua. 172
τὴν τοῦ φυράτου φιλοτιμίαν αὐτότατα, turbatoris ambitionem ipſiſſimam. ibi. κενὸν, inanem. ib.
ἄτυφον, ſine ambitione, ſine fumo. ibi.
ἀθέτησις, improbatio. ibid.
ἐποχὴ, cunctatio, hæſitatio. ibid.
τὸ μου ὄνειρον ἐμοὶ, meum mihi ſomnium. ibi.
ἐπιχρονία ἐποχὴ, diuturna dubitatio. ibi.
φιλοτιμία, ambitio. 173
πρόβλημα, quæſtionem. 174
Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθες. Ὡς οὐδὲν γλυκίον ἧς πατρίδος, οὐδὲ τοκήων. Ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, ſed meum nunquam animum in pectoribus perſuaſiſti. Quoniam nihil dulcius ſua patria, & parẽtibus Vt nubes texuit atra. ib.
Αἰδέομαι Τρῶας, καὶ Τρῳάδας. Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, erubeſco Troianos, & Troianas, Polydamas, mihi primus probrum iniiciet. ibi.
ἰδοὺ πάρεργον, præter propoſitum, vt egrediar à propoſito. 175
ἐπίτηκτα, fluxa, non diuturna. ibi.
ἐκβολὴ λόγου, egreſſio orationis. ibid.
εὐπόριστον, parabilem, ibi.
φυράτης, permiſtor, deprauator. 176
ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ, ſed hæc quidem facta eſſe ſinemus, dolentes licet. ibi. ἄμεμπτα, non accuſanda. ibi.
σπονδειάζοντα, ſpondeum verſum edentem. ibi.
τῶν νεωτέρων, iuniorum. ibi.
αὐτόχθων, natiua & indigena. 177
στοργὴν φυσικὴν, eſſe τὴν πρὸς τὰ τέκνα, amorem naturalem eſſe erga liberos. ibi.
ποῦ σκάφος τὸ τῶν Ἀτρειδῶν, vbi nauigium Atridarum

darum. 180. σωμάτιμα, compendiosa, concisa. ibi.
δῆμος, vices. 182. ζήτημα, quæstionem. ibi.
τεκμηριώδες, indicium, signum. 183
τοῖς ἀπαντῶσι, obuiam prodeuntibus. 184
δύσχρηστα, molesta, incommoda. ibi.
ἀποτρίψαι, abstergito, conterito. ibi.
οὐ γάρ τοι τόδε μεῖζον ἔπει κακόν, nō enim sanè hoc maius sequetur malum. 185
παλινῳδία, cantus contrarius. ibi.
λῆψις, quartanæ impetus. 186
ἀβδηριτικὸν, Abderiticum, stultum. ibi.
ἐμπολιτεύομαι σοὶ, tecum de rep. disputo. 187
πολιτικὸν σκέμμα, ciuilis consideratio. 188
φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, sapientiùs diiudicabimus. ibi.
σύγχυσιν τῆς πολιτείας, confusionem reip. ibi.
ξυνὸς ἐνυάλιος, communis Mars. ibi.
πολιτικῶς, ciuiliter. ibi.
ἄμορφον, ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην, deforme, & turpe est, aduersantem cuipiam in rep. debitorem eius esse. 189
διευκρινήσεις πρόβλημα, sanè πολιτικὸν, explicabis quæstionem sanè ciuilem. ibid.
τοῦ καλοῦ, honesti. 191
χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους, tabulas nouas, exsulum reditus. ibi.
τὴν θεῶν μεγίστην ὥστ' ἔχειν τυραννίδα, deorum maximam vt obtineat tyrannidem. ibi.
ἐγχολάζω σοι, scholas tibi explico. ibi.
ἀπορῶ, dubito. ibi.
οὕτω που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν, sic sanè superiorum audiebamus laudes, virorū ib.
ἐπίσκοπον, speculatorem, custodem. 192
ὁρμὴ, impetus. ibi.
φαλαρισμὸν, Phalaridis imitationem, sæuitiam. ibi.
αἰδέομαι Τρῶας, vereor Troianos. 193
ἀπορίαν, dubitationem. ibi.
ἀστρατήγητος, ignarus artis imperatoriæ. 194
πρὸς τὸ ἀσφαλὲς, ad securitatem ibid.

πόλις κινδυνεύοιἐν. εἰ εὐλαβητέον τὸ καταλύοντα, μὴ αὐτὸς αἴρηται. εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι καιρίῳ λόγῳ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ. εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννουμένης. ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι. εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις. εἰ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτό τε τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἢ ἐφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτὲ, καὶ τῶν οἰκειοτάτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τὰς ἰσχύοντας διαπολιτείας. an manendum in patria tyrannide oppressa: ea verò tyrannide oppressa, aut quouis modo tyrannidis euersio agenda est, etiamsi ciuitas propter id de summa rerum periculum subitura sit. Vtrum cauendum tyrannidem destruenti, ne ipse de medio tollatur. An tentandū ferre opem patriæ oppressæ opportuna oratione potius, quàm bello. Vtrùm ciuile sit, secedentem aliquo, quiescere, oppressa à tyranno patria; an quodcumque subeundum discrimen pro libertate: an bellum inferendum regioni, eáque sit obsidenda à tyranno oppressa. an etiam is, qui non probet, vt bello tyrannis dissoluatur, tamen socium se præbere optimis ciuibus debeat. An cum bene meritis & amicis vna sebeunda sint pericula, etiamsi illi minùs rectè de summa rerum consuluisse videantur. Vtrùm de patria bene meritus, ob eámque causam grauissima quæque passus, & inuidia oppressus vltrò pro patria discrimen subire debeat, an permittendum ei, vt sui ipsius interdum, & carissimarum personarum rationem habeat, dimissis aduersus potentes concertationibus pro rep. ibi.

τῶν προὔργου τι quæ sunt operæ pretij. ibi.

ἄκαιρος,intempestiuus. ibid.
Εὐστομάχως,bono stomacho. 240
Αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος. statim enim tibi deinde post Hectorem mors parata. ibid.
Αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ κτεινομένῳ ἐπαμῦναι, vtinam statim moriar, postea quã non eram sodali mortuo opem laturus.ib.
ἑταίρῳ,sodali.ibid εὐεργέτῃ,benefactori.ibid.
οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι,neq; mihi pectus firmum,sed consternato sum animo.242
αἰσχροῦ φαντασία,turpitudinis species. ibid.
ἐν δυνάμει,in potestate. ibid.
σύν τε δύ' ἐρχομένω, vnáque duo euntes. ibid.
τὸ συνεχὲς,proximum,quod coniunctum est. 243
ἀπάντησις,obuiam itio. 244
πολίτευμα,actionem publicam. ibid.
μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου, ne mihi Gorgoneum caput terribilis monstri. ibid.
εἰδώς σοι λέγω,sciens tibi dico. ibid.
ἀχαριστίας, ingrati animi. ibid.
ὁ πλοῦς ὡραῖος,nauigatio tempestiua. ibid.
Μέντορ, πῶς τ' ἄρ' ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτόν? Mentor quónam modo adeam & quónam modo amplexabor,& alloquar ipsum? 246
ὕλας,materias 249
τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών, tunc mihi dehiscat lata tellus. 251
ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς,in rebus amatoriis. 252
ἀλογίστως,inconsideratè,stultè. 253
ὑποκορίζῃ, leni vocabulo appellas, minuens culpam huius rei.254 χρησμὸς, oraculum. ibid.
ἄσπονδον,implacabile. ibid.
φιλόπατριν,ac πολιτικὸν,studiosum patriæ, ac ciuilem ibid γενικώτερον,generalius. ibid.
νεκυίαν,turbam mortuorũ.ibi.ἀπορῶ dubito. 255
στερκτέον.probandum,amandum,ibi.τὸ μέλλον, ibi.
καραδοκήσεις, quod futurum est,expectabis ibi.
ὑπὸ τὴν λῆψιν,sub accessionem quartanæ. ib.

ἀσμέ

ἀσμένιστον,gratiſſimum. ibid.
νεκυίαν, turbam mortuorum. 256
πολιτικὸν,ciuile. ibid.
μακροψυχίαν,longanimitatem. 257
εὐδαίμονα , & Μεσοποταμίαν, felicem, & Meſopotamiam. ibid.
οὐκ ἔστ' ἔτυμος ὁ λόγος,non eſt verus ſermo. 259
εὐημερίαν,proſperitatem. ibid.
συναγωγή,collectio. ibid.
ἐλάπιζεν, glorioſè prædicabat. 260
λάπισμα,falſa quædam oſtentatio. ibid.
γοητείαν,præſtigias. 261
πειθανάγκην. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις , inquit Πλάτων,οἶσθ' ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις, ſuaſionem,violētiam,tyrānorum enim preces, inquit Plato, noſti quòd permixtæ neceſsitatib. ibi.
ἀλίμενα,importuoſa. ibid.
ὑπηρεσίαν,miniſtrationem. ibid
ἀδημονῶν,mærens,ſolicitudinis plenus. ibid.
διατροπὴν, lenitatem,clementiam. ibid.
αὐθεντικῶς,affirmatiuè. 262
τέτλαθι,κιώπερον,tolera,grauius tuliſti. 263
ἄλλα μὲν αὐτὸς,vt ait ille, ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται,alia quidē ipſe,alia autē,vel Deus ſuggeret, ſubiiciet. 264
νεκυία,turba mortuorum. 267
κατακλεὶς,clauſula & concluſio extrema. ibid.
δᾷδ' αἴθουσαν,facem ardentem. ibid.
ἀναθεώρησις,ſpeculatio,conſideratio. ibid.
μὴ μὰν,inquit ille, ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην , Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι, ne ſine ſtudio & ſine gloria peream , ſed magno aliquo facinore edito, à poſteris celebrari. 269.
τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων , maximè ciuilium conſiderationum. 270
ἐκφώνησις,ὑπερφυῶς, enunciatio,egregiè. ibid.
ἄλη,error. ibid. πολιτευτέον, verſandum in rep. ibid. δᾷ. ... faxardens. ...

τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστα γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου εἰκαστής, & præsentium, minima cogitatione peritissimus cognitor, & futurorum ad spatium magnum temporis optimus coniector. 280

τὸ τε ἄμεινον, ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα, quid melius, & deterius in obscuro adhuc prouidebat maximè. ibid.

πλοῦν ὡραῖον, nauigationem commodam exspectans. 281. στοργῆς, amoris. ibid.

συντήξις, colliquatio. ibid.

συμπάθειαν, parem affectionem animi. ibid.

ζηλοτυπία, timore amittendi amores meos. 282

αὐθεντικῶς, pcerto. 283 τυραννικῶς, tyrãnicè. 286

σκυτάλην Λακωνικήν, Scytalem Laconicam. ibid.

σὺν θεῷ τοι λέγω, diis iuuantibus dico. ibid.

δυσουρία, vrinæ difficultas. ib. ἀρχὴ, principium. ib.

ἀνηθοποίητον, nequaquam formatis moribus. ibid.

ἤθους ἐπιμελητέον, indolis cura habenda est. ibid.

ὕπουλον, subdolum. 287. ἀφράκτῳ, aptonauigio. 288

ἀποτόμως, præcisè. ibid.

θυμικώτερον, stomachosius, iracundius. ibid.

παραπλευστέον, astutè nauigandum. ibid.

ὑγιὲς, sincerum. 289

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ, sed quæ quidem antè acta sunt, omittemus, quamuis tristes. ibi. σφάλμα, error, lapsio. ibi.

δειλοί, timidi. 290

ἦθος ἀκίμαλον, mos incorruptus. ibid.

ἀρετὴ non est διδακτὸν, virtus non est res, quæ tradi posit à doctore. ibid.

ἀλυπίαν, vacuitatem doloris. ibid.

πρᾶξιν πολιτικοῦ, actionem politici. ibid.

περὶ κοιλιολυσίαν γίγνεσθαι, in ventre exonerando occupatum esse. ibid.

ὦ πολλῆς ἀγεννείας, ô multam ignobilitatem. 291

ἐκτένειαν, liberalitatem. 294

ἑπταμηνιαῖον, sepsimestrem. 295

ηὐτόκηστ, salua peperit. ibid.
κωρυκᾶιοι, Corycei populi. ibid.
γεροντικὸν, γεροντικώτερον, senile: senilius. 322
λέσχη, confabulatio. ibid.
τί γὰρ αὐτῷ μέλει? quid enim illi curæ est? sua nihil interesse se putat. ibid. βεβίωται, vita traducta est. ibid. πρόβλημα, quæstio. ibid.
ἀγεννητεύτως, sincerè, sine fuco. 323
μακάρων νῆσοι, beatorum insulæ. ibid.
πάθει, affectione. ibid. σκέψαι, considera. ibid.
ἀλογηθῇ seu μελήσει, negligatur, curæ erit. ibid.
ἐνερευθέστερον, rubicundiorem. ibid.
πρόβλημα ἀρχιμήδειον, quæstio Archimedea. ibid.
ψιλῶς, nudè, tenuiter. ibid.
ἄκουσμα, auditio. ibid. ἔρανον, collationem. 324
διψῶσαν κρήνην, siticulosum fontem. ibid.
πειρήνην, Pirenen. ibid.
ἅμα παύσιμα σεμνὸν ἀλφειοῦ, requiem verendam Alphæi. ibid.
ποῖ ταῦτ' ἄρ' ἀποσκήψῃ, quónam hæc vtique erũpẽt. ib. γεωμετρικῶς, more geometrico. 325
ἀρχέτυπα, exemplaria. ibid.
πάντα φιλόδημον, in omni re popularem. ibid.
θεωρίαν, speculationem. ib. τέλος, finem. ibid.
ἀστεῖος, venustum. 326
ἀπεραντολογίαν, διδούς, infinitã loquacitatem tribuẽs. 327 ἐπιδήμιον, contagiosum, pestilẽs. ib.
συμπάσχω, vnà afficior. ibid.
ἀποθέωσιν consecrationem. 328
τιμὴν, pretiũ. ibid. μεθαρμόζομαι, adaptor. ibid.
ἀνεμέσητον γὰρ, nulla enim inuidia est. ibid.
τετυφῶσθαι, tumefactum esse inflatum. 338
γήρως ἔρεισμα, senectutis requies, seu solatium. 341
ἐντάφιον sepulchrũ. ib. ἀλόγως, sine ratiõe. 344
ἀποθέωσιν, consecrationem. ibid.
εἰς ἀποθέωσιν, in consecrationem. 346
συμβουλευτικὸν librum suasionum. 347
φιλαίτιον συμφορά, querula calamitas. 349
πρόπλασμα, præfigmentum. ibid.

συμπαθῶς, cum significatione animi. 351
ἐγγήρεμα, senectutis requies. ibid
οἰκοδεσποτικά, domini commodis apta. ibid.
συντάγματα, opera. ibid.
ἀκηδία, mæror, tristitia. 352
ἀνεκτότερα tolerabiliora. ibid.
ὑπόθεσις, argumentum. ibid.
σύσκηνον, contubernalem. ibid.
τοῦτο δὲ γνώσῃ, hoc autem cognosces 354
ἀπόγραφα, descripta. 355
καταβίωσιν, hilarem vitam. ibid.
εὔλογον, consentaneum. 357
εὐλογώτατον, maximè consentaneum. 358
Παναιτίου περὶ προνοίας, Panætij de prouidẽtia. 359
ἐκτενέστερον contentius in honore. ibid.
φιλοστοργότερον, amantius. ibid.
ἄφατα, ἀδιήγητα, nõ dicenda, non narranda. ibid.
εὐκαίρως, opportunè. ibid.
παρὰ τὴν ἱστορίαν, præter historiam. 360
κοινότερα, communiora. ibid.
πολιτικώτερα, ciuiliora. ibid.
οὐ ταὐτ' ὄνειδος, non eadem opprobrium. 361
φιλολογώτερα, eruditiora. ibid.
προσφώνησιν, nuncupationem. ibid.
καλλιπίδης, Callipides. ibid.
αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, eadem mensura, & melius. 362. εἰ καὶ δύνῃ, si possis. ibid.
περὶ τελῶν σύνταξιν, de finibus opus. ibid.
ἀκαδημικήν, Acadamicam. ibid.
ἀντιόχεια, Antiochia. ibid.
ζηλοτυπεῖσθαι, inuideri. ibid.
φιλαυτία, amor sui ipsius. ibid.
ἀπορῶ, dubito. ibid.
αἰδέομαι Τρῶας, vereor Troianos. ibid.
μέμψιν, accusationem. ibid.
σύνταξιν, ordinem. 363
παρὰ τὸ πρέπον, præter decorum. ibid.
ἀπαιδευσία, ignorantia ibid.
ἀγυμνασία, inexercitatione. ibid.

φιλο

πολυγραφώτατος, qui multa ſcripſit. 364
ζηλοτυπεῖν, inuidere. ibid.
ἀκίνδυνα, periculo carentia. ibid.
φιλένδοξος, ambitioſus. 365
ἀκαταληψίαν, opinionem eorum, qui nihil comprehendi poſſe dicunt. ibid.
κωφὸν πρόσωπον, muta perſona. ibid.
ἀριστοτέλειον, Ariſtotelicum. ibid.
περὶ τελῶν, de finibus. ibid.
περιπατητικά, peripaterica. ibid.
ἀζηλότυπον, ſine inuidia. ibid.
λογικώτερα, eruditiora. ibid.
ἕρμαιον, ſubitum lucrum. ibid.
πιθανά, apta ad perſuadendum, probabilia. ibid.
φιλαίτιος, contentionis cupidus. 366
φιλοσόφως, Philoſophicè. ibid.
δεδῆχθαι, morſum eſſe. ibid.
μὴ γὰρ αὐτοῖς, ne enim ipſis. ibid.
ἐποχῆς, retentione. 367
προβολήν, profectionẽ. ibi. ἐποχῇ, retẽtioni. ibid.
λόγοισι Ἑρμόδωρος, ſcriptis Hermodorus. ibid.
προσφωνῶ, nuncupo, mitto. ibid.
ἀδιόρθωτα, inchoata, incorrecta. ibid.
ἕωλα, obſoleta. ibid.
περὶ μικρὰ σπουδάζειν, in paruis rebus plurimum ſtudij ponere. ibid. εὐκόλως, facilè. 368
εὐγενέστερος. generoſior. ibid.
ἀσμενέστατα, libentiſsimè. ibid.
τὰ κατὰ μέρος, particularia. ibid.
εὐλογίαν, honeſtam rationem. 369
συμβίωσις, conuictus ibid. εὐσεβῶς, piè. 370
διφθερίαι, pellibus induti. ibid.
ἀσαφέστερος, obſcurior. 371
δεινὸς ἀνήρ. τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο, vir acer, & qui ſontem vel inſontem accuſet. ibid.
περιοχάς, comprehenſiones. ibid.
κολακία, aſſentatio. 372
ἐπίτευγμα, lucrum, quod acquiritur. ibid.
ἀπότευγμα, damnum, vel quod amittitur. ibid.

πρὸς ἴσον ὁμοιόν que, ad æqualem, similémq;. 387
ἀκολακεύτως, sine assentatione. ibid.
ἀμεταμέλητον, quem non pœnitet. 388
ἐμετικὴν, curationem per vomitum. ibid.
ἀδεῶς, copiosè. ibid.
οἱ περὶ αὐτὸν, familiares ipsius. ibid.
σπουδαῖον οὐδὲν, serium nihil. ibid.
φιλόλογα, erudita, lepida, iucunda. ibid.
ἐπισταθμείαν, diuersorium. ibid.
φαλάκωμα, prodigũ. 390. φαλάκρωμα, caluitiũ. ibid.
πανικὸν, inanis terror. ibid.
διάθεσιν, sensum, cogitationem. ibid.
πραγματικὸν, ad rem gerendam idoneum. ibid.
ἐπισημασίαν, significationem. ib. ἥρωες, heroes. 391
ἀσίτησας, cibo abstinuisti. ibid.
μνημονικὸν ἁμάρτημα, memoriæ peccatum. ibid.
φυρμὸς πολὺς, permixtio multa. ibid.
εὐρίπιστα, instabilia, mobilia. ibid.
νεωτερισμοῦ, innouationis rerum nouarum. 392
πολιτεύεσθαι, versari in repub. ibid.
σόλοικον, absurdum. ibid.
τυραννοκτόνους, tyrannicidas. ibid.
πεπολιτεύμεθα, remp gessimus. ibid.
πολιτικώτερα, ciuiliora. ibid.
πεπινωμένα, eleganter scriptæ. 393
πίνος, sordes. ibid.
γῆν πρὸ γῆς, solum vertere, in exsilium proficisci. ibid.
ὑπολώμιος, subuentanea. 395
ἀκολασίαν, intemperantiam. 396
οὐ πράξεις καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δὲ, ô factum pulchrum, sed imperfectum. ibid.
ἀλιτενεῖ, humili. 397
Ἀλλ' οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν, sed non conuiuij iucundi opera curæ sunt. ibid.
Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα διοτρεφὲς εἰσορόοντες, sed valde magnum damnum à Ioue immissum intuentes. ibid.
Δείδιμεν, ἐν δοιῇ δὴ σαωσέμεν, ἢ ἀπολέσθαι, metuimus

tuimus, in dubio sumus, conseruari possimus, an in terire. ibid.
τέκνον ἐμόν, οὔτοι δέδοται πολεμήϊα ἔργα, non tibi, filia mea data sunt opera bellica. 398
Ἀλλὰ σύγ' ἱμερόεντα μέτερχεο ἔργα λόγοιο, sed tu suauia aggredere munera eloquentiæ. ibid.
πολιτικώτερα, ciuiliora. 402
ἀριστεία, præclarum facinus. 404
ἀναισθησία animaduersio. ibid.
κατὰ μίτον, per filum, minutatim. ibid.
μελήσει, curæ erit. 405. ἀνέκδοτον, nō editum. ibid.
πρᾶξιν, factum. 410
καθολικὸν θεώρημα, vniuersale præceptum. 411
μὴ πολιτευτέον, accedendū non esse ad remp. 412
ὑπόσολοικα, subabsurda. 413
βεβίωται, acta vita est. ibid.
πεντέλοιπον, quod reliquum est de quinque. ibid.
λῆρος πολύς, multæ nugæ. ibid.
ὑπόθεσιν, argumentū. ib. εὔλογον, consentaneū. 414
φανοπροσωπητέον, audacter agendum est. ibid.
ἰτέον, eundum. ibid.
ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τόνδ' ἀπωθοῦνται ψόγον, aliis in bonis dedecus hoc detrudunt à se. ibid.
οὐδὲν ὑγιές, nihil sincerum. 415
τοῦτο εὔλογον, hoc consentaneum. ibid.
ὑποθέσεις, argumenta. 416
ὑπεραττικός, plus quàm Atticus. ibid.
ἀπ̓ ἰκώτατα, imprimis Attica. ibid.
πεντέλοιπον, quod reliquum est de quinque. 417
ἅλας, sal. 418
ἄνω ποταμῶν, sursum fluminum, scilicet, cursum faciunt fontes. ibid.
ἀπορία, dubitatio. 419. μελήσει, curæ erit. ibid.
παρεγχείρησις iniuria, oppositio. ibid.
ὁ θησαυρός, ἄνθρακες, thesaurus, carbones. 420
ἡ δεῦρ' ὁδός, σοι τί δύναται νῦν θεοπρόπε, iter hoc tibi quid valet nunc, ô tu qui petis oraculum. 425. βλάσφημα, maledicta. ibid.
καὶ μάλα σεμνῶς, & valde grauiter. 426

τὰν δ' αἰτίαν τῆς βροντῆς τίς εἶχεν, causam verò tonitruum quis habuit. ibid.
κατηχήσει, institutioni. ibid.
ἐὰν διαμείνῃ, si permanserit. ibid.
ἀναντιφωνησία, nulla contradictio. ibid.
διάλογον, dialogum. ibid.
ἡρακλείδειον, Heraclideum opus. ibid.
τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quæ de officio. 428
προσφωνοῦμένque, & nuncupamus, mittimus. ibid.
φιλοσοφούμενα, quæstiones philosophicæ. ibid.
συντάξεις, compositiones librorum. 429
μετέωρος, animi pendens, suspensus. ibid.
φιλόλογα, erud ta. ibid.
φιλοφρόνως, humaniter, amanter. ibid.
ἀπηνομένως, fœdè, sordidè. 430
προκοπὴν, progressum in literis. ibid.
οἶκος φίλος, domus cara. 431
τοπογραφία, descriptio, pictura. ibid.
ῥητορεύουσι, rhetorissant, clamitant, vociferantur. ibid. φιλοστόργως, peramanter. ibid.
τὰ μὲν δεδόμενα, data quidem. ibid.
φιλοστόργως, & εὐπρεπῶς, peramanter, & studiosè. ibid ἐργῶδες, laboriosum. 432
ἀνεκτὸν, tolerabile. ibid.
σχεδίασμα, ex tempore factum, subitum consilium. ibid. ἄφατα, non dicenda. 433
οὐδὲν, nihil. ibid. πάσχω τι, patior aliquid ibid.
ἐποχὴν, retentionem. ibid.
ἀκεραίως sincerè. 434. πλοῦς, nauigatio. ibid.
ὑπόμνημα, commentarium. 435
ψευδεγγράφω, falsè perscripto. 436
ἀτοπώτατον, absurdissimum. ibid.
πάνυ φιλοστόργως, valde amanter. 437
βουλύσει vespera, solutione boû ab aratro. 438
ἀμηχανία, inopia consilij. ibid.
σπείσασθαι, inducias facere. ibid.
ἐβδελυττόμην, abominabar. 439
σκοπὸς scopus, finis. ibid. οὐ παρὰ τοῦτο, non ob hoc. ibid. θεώμεν, curamus. ibid.

ἀνοίκειον, alienum, improprium, non accommodatum. ibid.
αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι, pudebat quidem abnuere, veriti ſunt autem ſuſcipere. ib.
ἀπάντησις, occurſus. ibid.
δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντα, longam nauigationem ingredientem. 454
ἀπροσδιόνυσον, nihil ad rem pertinens, inexpectatũ nouum ac ſurdum. 455
παρ' ἠνεμόεντα Μίμαντα, νήσου ἐπὶ Ψυρίης, præter ventoſam Mimantem, inſula in Pſyria. ibid.
ἐπ' ἀριστερ' ἔχοντα, ad ſiniſtram habentem, ibid.
ὑπόμνημα, commentarium. 456
δυσωπίαν, vitioſum pudorem. 457
ἐν πολιτικῷ in ciuili. ibi.
μηδὲ σωθείην ὑπό γε τούτου, ne ſaluus fiam ſaltem ab hoc. ibi. στρατηλάτης dux, imperator. 458
ἀλλ' αἰεί τινα φῶτα μέγαν, ſed ſemper virum ingentem. 81. ἀφελῶς, ſimpliciter. ibi.
ὀρθὰν τὰν ναῦν, & ἅπαξ θανεῖν, rectam nauem, & ſemel mori. 485
προῳκονομησάμην, præcuraui, prouidi. 498
εὐκαίρως, opportunè. ibid.
εἰλικρινές, ſincerum, integrum. 502
μουσοπάτακτος, à muſis percuſſus. 504
ἀναντίλεκτον, cui contradici non poteſt, al. ἀντισπάκτον, oppoſitam & obiectã voluntati meæ. ib.
εἰ δ' ἐν γαίᾳ ἔζησας, ſi verò in terra vixiſſes. ibid.
ἔα πάντας, mitte omnes. ibi. πολιτικῷ de rep. ibid.
τοιαῦτα ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται, talia ærumnoſum bellum efficit. 510
πραγματικῶς, aptè ad rem gerendam. ibid.
ὑπερβολικῶς, hyperbolicè, ſupra veritatem. 511
συνδείπνους Σοφοκλέους, concenatores Sophoclis. 512. ὑπόθεσιν, argumentum. ibid.
γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, noctuam Athenas. ibid.
ῥᾳθυμότερα, ſegniora. ibid.
χαρακτὴρ, ſtilus, nota. ibid.
φιλαλήθως, ingenuè liberè. ibid.

ἀπι

ἀποδυτηρίῳ, loco, vbi lauaturi vestimenta deponebant. 515
δευτέρας φροντίδας, posteriores cogitationes. 519
γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται, nosce quemadmodum alio vsus fuerit. 520
ἐμβόλιον, insertum, inculcatum quoddam. ibi.
ἀπόρτεγμα, repulsam. 521
θετικώτερον in vniuersum quæstionibus aptius. 523
ἐνθουσιασμὸς, afflatus diuinus. 525
ἀρηπνέων Martem spirans. ibid.
ὑποθέσεις argumenta. 527
αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, semper strenuè se gerere, & præstantiorem esse aliis. ibi. γνῶθι σεαυτὸν, nosce te ipsum. 528
ἤματ' ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ Ζεὺς, ὅτε δή γ' ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπαίνῃ, οἳ βίῃ ἐν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας, ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες, die autumnali cùm abundantissimam effundit aquam Iupiter, cùm iam hominibus iratus succenset, qui per vim in foro obliquas existimauerint leges, iustitiam autem expellant, deorum vocem non curantes, ibi.
τότε μοι χάνοι tunc mihi dehiscat. 530
ὁ δὲ μαίνεται οὐκέτ' ἀνεκτῶς, hic autem insanit non amplius tolerabiliter. 531
ἐν παρέργῳ, obiter. ibid.
ἔπος, carmen heroicum. ibid.
ἀλλ' οἰμωζέτω, sed ploret. 532

FINIS.

